CONCILI VATICÀ II

Constitucions. Decrets. Declaracions

LEGISLACIÓ POSTCONCILIAR

Introduccions historiques i esquemes

AMB EL NOU TEXT LLATÍ OFICIAL
PER CONCESSIÓ DE LA SANTA SEU

BIBLIOTECA DE AUTORES CRISTIANOS

CONCILI VATICÀ II

CONSTITUCIONS DECRETS DECLARACIONS

BIBLIOTECA

DE

AUTORES CRISTIANOS

Declarada de interés nacional

ESTA COLECCIÓN SE PUBLICA BAJO LOS AUSPICIOS Y ALTA DIRECCIÓN DE LA PONTIFICIA UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

LA COMISIÓN DE DICHA PONTIFICIA UNIVERSIDAD ENCARGADA DE LA INMEDIATA RELACIÓN CON LA BAC ESTÁ INTEGRADA EN EL AÑO 1967 POR LOS SEÑORES SIGUIENTES:

PRESIDENTE:

Excmo. y Rvdmo. Sr. Dr. MAURO RUBIO REPULLÉS, *Obispo de Salamanca y Gran Canciller de la Pontificia Universidad.*

VICEPRESIDENTE: Ilmo. Sr. Dr. TOMÁS GARCÍA BARBERENA, *Rector Magnífico.*

VOCALES: Dr. URSICINO DOMÍNGUEZ DEL VAL, O. S. A., *Decano de la Facultad de Teología;* Dr. ANTONIO GARCÍA, O. F. M., *Decano de la Facultad de Derecho Canónico;* Dr. ISIDORO RODRÍGUEZ, O. F. M., *Decano de la Facultad de Filosofía y Letras;* Dr. JOSÉ RIESCO, *Decano adjunto de la Sección de Filosofía;* Dr. CLAUDIO VILÁ PALÁ, Sch. P., *Decano adjunto de Pedagogía;* Dr. JOSÉ MARÍA GUIX, *Subdirector del Instituto Social León XIII, de Madrid;* Dr. MAXIMILIANO GARCÍA CORDERO, O. P., *Catedrático de Sagrada Escritura;* Dr. BERNARDINO LLORCA, S. I., *Catedrático de Historia Eclesiástica;* Dr. CASIANO FLORISTÁN, *Director del Instituto Superior de Pastoral.*

SECRETARIO: Dr. MANUEL USEROS, *Profesor.*

LA EDITORIAL CATOLICA, S. A. — APARTADO 466
MADRID • MCMLXVII

CONCILI VATICÀ II

Constitucions. Decrets. Declaracions
Legislació postconciliar

PRÒLEG DE L' EXCM. I RDM. SR. DR.

NARCÍS JUBANY

BISBE DE GIRONA

1.ª EDICIÓ

Amb el text llatí oficial, per concessió de la Secretaria d'Estat del Sant Pare

BIBLIOTECA DE AUTORES CRISTIANOS

MADRID • MCMLXVII

Depositt legal M 9320 1967

INDEX GENERAL

	Pags
Proleg de l Excm i Rdm Dr Sr Narcis Jubany bisbe de Girona	VII
Nota editorial	XIII
Sigles	XVI
Taula cronologica del Concili	3
Les votacions dels documents del Concili	8
CONVOCATORIA I MISSATGE INAUGURAL	
Constitucio apostolica «Humanae salutis» de S S Joan XXIII	9
Missatge «Ad omnes» dels Pares del Concili a tots els homes	22
CONSTITUCIONS	
Dogmatica «Lumen gentium» sobre l Esglesia	27
Dogmatica «Dei Verbum» sobre la revelacio divina	149
«Sacrosanctum Concilium» sobre la sagrada liturgia	171
Pastoral «Gaudium et spes» sobre l Esglesia en el mon d avui	232
DECRETS	
«Christus Dominus» sobre l ofici pastoral dels bisbes	391
«Presbyterorum ordinis» sobre el ministeri i vida dels preveres	439
«Optatam totius» sobre la formacio sacerdotal	496
«Perfectae caritatis» sobre l adequada renovacio de la vida religiosa	523
«Apostolicam actuositatem» sobre l apostolat dels laics	549
«Orientalium Ecclesiarum» sobre les Esglesies orientals	601
«Ad gentes» sobre l activitat missionera de l Esglesia	621
«Unitatis redintegratio» sobre l ecumenisme	699
«Inter mirifica» sobre els mitjans de comunicacio social	729
DECLARACIONS	
«Dignitatis humanae» sobre la llibertat religiosa	748
«Gravissimum educationis» sobre l educacio cristiana dels joves	771
«Nostra aetate» sobre les relacions de l Esglesia amb les religions no cristianes	795
Missatges del Concili als homes	805
Breu pontifici «In Spiritu Sancto» de clausura del Concili	815
Breu pontifici «Ambulate in dilectione»	817
DOCUMENTS POSTCONCILIARS	
«Motu proprio» *Pastorale munus* (facultats als bisbes)	829
«Motu proprio» *Sacram liturgiam* (normes executives de la constitucio sobre la liturgia)	834
«Motu proprio» *Apostolica sollicitudo* (normes constitutives del Sinode episcopal per a l Esglesia universal)	840
«Motu proprio» *De Episcoporum muneribus* (normes executives sobre els poders dels bisbes en relacio amb les lleis generals de l Esglesia)	848
«Motu proprio» *Ecclesiae sanctae* (normes executives dels decrets conciliars sobre bisbes preveres religiosos i missions)	857

Págs.

Instrucció *Inter oecumenici* per a aplicar la constitució sobre la sagrada litúrgia 906
Instrucció *Matrimonii sacramentum* de la Congregació per a la Doctrina de la Fe sobre matrimonis mixtos 942

DISCURS DE JOAN XXIII

L' objectiu principal del Concili 951
Introducció a la gran obra del Concili 959

DISCURS DE PAU VI

Tasca doctrinal, renovadora i ecumènica del Concili 964
Els primers fruits del Concili 980
La doctrina sobre l' episcopat 989
Maria, Mare de l' Església 999
L' amor, signe del Concili 1009
Missatge per a tota la humanitat 1018
El missatge de la pau 1025
Crist, l' origen i el destí de l' Església 1028
El darrer tram del Concili 1031
La veritat és a la vora de l' amor 1037
El valor religiós del Concili 1041
Salutació final del Concili a tots els homes 1048

INDEXS:

Analític 1053
De matèries 1076

P R O L E G

*AMB emoció fonda i amb humil resolució, el Papa Joan XXIII anuncià a tot el món catòlic, el dia 25 de gener de 1959, la celebració del Concili Vaticà II. Tothom veié de seguida la trascendència històrica d' un esdeveniment d' aquesta naturalesa. Perquè tots els Concilis universals de l' Església l' han tinguda. Però el Vaticà II, anunciat en ple segle XX*è*—pocs anys després de l' acabament de la segona guerra mundial—en un temps tan ple de signes indicadors de nous camins per la humanitat, havia de tenir una importància encara més gran.*

Què volia el Papa Joan XXIII, en decidir la convocatòria del Concili? En realitat, estaven presents davant d' ell, d' una banda, l' espectacle d' un món que pateix gran indigència espiritual, i, d' altra, la fonda vitalitat de l' Església del Crist. Aleshores—pensava el Sant Pare—és totalment necessari que la doctrina cristiana sigui presentada d' una manera que respongui millor a les necessitats de la nostra època. Més concretament, calia manifestar la força vital de l' Església, subratllar la seva missió espiritual, adaptar les seves estructures i institucions perquè la doctrina evangèlica fos plenament viscuda i més fàcilment escoltada per tots els pobles de la terra, aplanar els camins que conduïssin a la unitat de tots els cristians i ensenyar als homes la manera de posar en pràctica les ensenyances del Crist.

Aquestes perspectives conciliars—promulgades pel Papa Joan XXIII sobretot en els discursos dels dies 11 de setembre i 11 d' octubre de 1962—marcaren l' orientació del Concili Vaticà II i li donaren el to. Passant per moltes vicissituds durant l' època preparatòria i sobretot al començament de la primera sessió, el Concili es presentà de seguida amb un signe netament pastoral. *I de fet el tingué sempre. En quin sentit? Potser es volia fer un Concili que cerqués i descobrís fórmules pràctiques d' evangelització, amb exclusió de tota formulació doctrinal teològica? De cap manera. La pastoralitat del Concili Vaticà II consisteix precisament en això: en la presentació de la doctrina catòlica,* en el seu estat propi de diàleg amb l' home concret que viu en el món.

Per això no es prescindí de la doctrina professada per l' Església a través dels vint segles de la seva existència; sinó que s' aprofundí més, per tal d' arribar a conèixer millor la veritat revelada pel Crist. D' altra banda, pensant en l' ésser existencial de l' home d' avui—tan diferent dels temps anteriors—el Concili volgué proposar-li la doctrina catòlica prescindint de formes solemnes i de proposicions condemnadores. No era qüestió d' ensenyar fixant-se només en l' essencialitat de la doctrina: conservant-la plenament, calia arribar amb eficàcia a l' enteniment i al cor d' uns homes que avui tenen el perill de córrer només pels camins d' un humanisme evolucionista. Tampoc no es tractava d' ensenyar condemnant errors i heretgies: sense deixar d' assenyalar camins equivocats, era necessari il.luminar una humanitat il.lusionada per la tècnica que pretén arraconar Déu i tot el que signifiqui espiritualitat i sobrenaturalisme.

Doncs bé, tot això només podia fer-ho un Concili amb característiques netament pastorals. Car—segons la fonda reflexió del Papa Joan—tot magisteri eclesiàstic té un caràcter essencialment pastoral: *això és, va dirigit a uns homes concrets i determinats, condicionats pel temps en què viuen. Molt més, per tant, ha de ser pastoral l' alt magisteri del Concili ecumènic, en el qual els bisbes, amb la unitat que els dóna l' autoritat suprema del Romà Pontífex que els presideix, ensenyen a tots els homes. Així—com anunciava el mateix Papa Joan XXIII—el Concili, essent un esdeveniment primàriament religiós, havia d' oferir al món un gran espectacle d' unitat, universalitat i fraternitat; havia de donar un veritable testimoni de la presència del Crist en la seva Església i havia de construir un edifici nou—el d' una Església renovada—sobre els fonaments sempre actuals de l' Evangeli i de la Tradició.*

La intuïció del Papa Joan va ser extraordinària. Per ell—com ha escrit Mauriac—l' acceleració de la història significà l' acceleració de la gràcia. Comprengué la necessitat que la humanitat moderna té del Crist i descobrí el camí de conduir-la cap a Ell. Per això volgué que el Concili portés aquest signe: el d' obrir-se a la realitat viva i històrica dels homes d' avui. D' ací ve que Karl Barth—teòleg protestant—ha pogut qualificar el Papa Joan de pontífex de l' era atòmica. Visqué la seva època en el pla d' una inmensa sol.licitud pastoral, perquè la seva ànima posseí sempre la inmensitat d' un gran amor. En ella, hi convivien dos

grans ecumenismes—*segons afirmació de l' aleshores Card. Montini en el seu elogi fúnebre—:* un ecumenisme intern romà, *equivalent a una gran comprensió de la universalitat de la fe catòlica, i* un ecumenisme extern, *el qual, com a fruit de l' anterior, consistia en un esforç extraordinari per la unió dels cristians i per la difusió de la pau entre totes les classes socials i tots els pobles del món.*

Veritablement—com va escriure el P. Daniélou en els moments de la mort del Papa Joan—una etapa irreversible *de la història de l' Església s' havia acabat: no era pas possible tornar enrera. El Papa Pau VI*è*—successor de Joan XXIII en el soli pontifici—seguí els mateixos camins i les mateixes orientacions i amb mà segura i delicadíssima alhora, portà el Concili Vaticà II al seu termini. Una preocupació sincera i autèntica per l' evangelització del món estigué sempre present en les deliberacions de l' Aula Conciliar. La diversitat d' opinions manifestada en coses discutibles, la tensió apassionant de moltes jornades històriques, els debats difícils de qüestions delicadíssimes i el treball esgotador i amagat de les Comissions conciliars portaren sempre el signe de la més autèntica caritat pastoral. Fou l' esforç immens de l' Església per comparar la seva fesomia actual amb la imatge ideal forjada pel Crist, en estimar-la i lliurar-se a si mateix per ella (cf. Eph 5,25ss), segons pensament de Pau VI*è*. Per això, un desig indiscutible de* fidelitat *al Crist emplenà totes les activitats de les quatre sessions del Concili Vaticà II.*

Els fruits del Concili *són coneguts de tothom i estan a l' abast de tots. Són les quatre Constitucions, els nou Decrets i les tres Declaracions, que foren promulgades. Llegint aquests documents, es veu ben clar que l' Església, trobant-se a si mateixa, s' ha manifestat tal com és davant del món modern, com digué Pau VI*è*. Els bisbes veuen renovada la seva activitat pastoral i senten com a pròpia, junt amb el Sant Pare, la responsabilitat de tota l' Església universal; els preveres tenen més consciència del seu ministeri i de la part que els correspon en la responsabilitat de la pastoral diocesana: el Poble de Déu descobreix la seva dinàmica santificadora en ordre a la difusió del missatge del Crist; els religiosos senten més íntima la seva pertinença a la vida i a la santedat de l' Església, com a signe dels valors trascendents del regne de Déu; els laics veuen esperonada la seva presència activa en la missió apostòlica de l' Església i en la cristianització de les*

estructures temporals del món; la Paraula de Déu, revelada en l' Escriptura i proclamada en la Litúrgia, ocupa més que mai el lloc central en la vida de l' Església; la renovació litúrgica rep un nou impuls que enriqueix el culte i la devoció de la comunitat dels fidels; les misions i l' educació cristiana de la joventut són il.lustrades més sàviament i són impulsades cap a horitzons més dilatats.

D' altra banda, els cristians no-catòlics veuen ben definida la postura ecumènica de l' Església catòlica, tant en els seus principis com en el tema delicadíssim de la llibertat religiosa. I a totes les religions no-cristianes, el Concili ha adreçat unes paraules plenes d' amor i de comprensió.

També tot el món, és a dir, tots els homes de bona voluntat, han pogut palpar la caritat amorosa de l' Església: el Concili ha escoltat la veu de la humanitat moderna, ha estudiat els seus problemes i li ha donat una resposta. Es la resposta del Crist: la que ve de la seva llum i de les seves ensenyances. Per això ha estat dit—i és ben veritat—que el Concili ha començat un diàleg amb el món modern: un diàleg ple de confiança i de comprensió.

*Diu Pau VI*è *en la seva primera encíclica, que* l' Església s' ha fet paraula, s' ha fet missatge, s' ha fet col.loqui. *Això ha estat possible perquè en el Concili l' Església ha aprofundit la seva missió religiosa i s' ha despullat de tota mena de temporalisme. L' Esperit Sant l' ha conduït en la seva reflexió. Com deia l' episcopat holandès en la seva Carta col.lectiva de l' any 1960, el Concili és com un sagrament: és un signe sagrat de l' acció de l' Esperit Sant en el magisteri doctrinal i en la direcció pastoral de l' Església. Els fruits conciliars donen fe d' aquesta acció de Déu: la doctrina porta el senyal d' un amor ardent i fidel envers el Crist i la seva paraula revelada; les orientacions pastorals de renovació demostren el desig d' una eficàcia evangelitzadora envers tots els homes. Es el compliment de la voluntat del Crist: «Aneu per tot el món, i prediqueu la bona nova a tota criatura» (Mc 16,15).*

El Concili ha manifestat la presència del Crist entre els homes, l' acció vivificadora de l' Esperit Sant i la vitalitat íntima de l' Església. Per això, en els documents promulgats, hi és assenyalat a tots els homes el camí del veritable humanisme cristià. Es el que ells necessiten i és l' únic que respon a les exigències més íntimes de la seva naturalesa.

A nosaltres—el fidels de l' Església catòlica—ens toca realitzar el Concili. *Impregnar tota l' Església del seu* esperit *és fema de molt temps, perquè és indispenssable la conversió personal de tots. I les conversions mai no són fàcils ni ràpides. Les* normes i orientacions jurídiques—*les que constitueixen l'* aggiornamento—*aniran concretant-se en disposicions precises que afectaran a les institucions i a les estructures de caire pastoral.*

En el fons, es tracta que l' Església es renovi d' acord amb els documents conciliars. *Pau VI*è *ha observat sàviament que una renovació no és una revolució. La vida equival a una perpètua novetat que no mata, sinó que s' enrobusteix i fortifica per créixer i reproduir-se. Per això la renovació mai no és un vent que arrenca doctrines i costums, per plantar novetats arbitràries i discutibles. L' Església, en renovar-se, vol conservar les arrels de les coses que en ella són perennes, bo i acostant-se als homes del seu temps. Tota renovació exigeix interiorització i aprofundiment i, en l' Església, demana responsabilitat en la seva obra apostòlica. Perquè té consciència de la seva missió de* servei. *Es la que li assenyalà el Crist: servir els homes amb la caritat i amb la veritat.*

Els documents del Concili són una lletra oberta a tots els catòlics, a tots els cristians i a tots els homes de bona voluntat. *Cal llegir-los i cal meditar-los. I cal aplicar-los sense triomfalismes ni conciliarismes absurds. Es necessari un gran amor i una gran fidelitat a l' Església, la qual en les seves disposicions i normes postconciliars els aplica amb suavitat i amb fermesa. No hi ha oposició entre l' Església de la caritat i l' Església jurídica. Els catòlics ho saben prou bé. Per això l' Església del postconcili necessita una legislació adequada, bo i evitant tota mena de juridicisme exagerat. I necessita també un magisteri autèntic constant, que interpreti i apliqui poc a poc els grans ensenyaments donats pel Concili Ecumènic Vaticà II.*

* * *

Aquesta edició dels documents conciliars en llengua catalana ha estat preparada amb gran il.lusió i amb interès extraordinari per la BIBLIOTECA DE AUTORES CRISTIANOS, *prou coneguda per les seves edicions religioses en llengua castellana. La nova ver-*

sió—feta expressament i amb gran cura—ajudarà a estendre el coneixement de la doctrina del Concili.

Que el Déu de la pau ens santifiqui plenament i que tot el nostre ésser, l' esperit, l' ànima i el cos, es conservin irreprensibles per a l' advenimient de nostre Senyor Jesucrist (cf. 1 Thess 5,23).

† NARCÍS JUBANY,
Bisbe de Girona

NOTA EDITORIAL

Les traduccions catalanes dels documents inclosos en aquest volum sobre el Concili Vaticà II han estat elaborades, d' acord amb l' expressa comanda de l' Excm. i Revm. Sr. Dr. Narcís Jubany, bisbe de Girona, per un equip d' escriptors representants de la diversa realitat eclesial i de les diferents contrades de la nostra terra. Per gentilesa i deferència especial del mateix Sr. Bisbe de Girona, la Facultat de Teologia de Sant Cugat del Vallès, sota la direcció del P. Eusebi Colomer S. I., s' ha encarregat de la necessària coordinació i de la cura global de l' obra que tots els col.laboradors avui ens complaem a presentar.

La constitució dogmàtica *Lumen gentium* sobre l' Església és traducció del P. Joan Gabernet S. I., i ha estat revisada pel P. Ignasi Riudor S. I., professor de Teologia de l' Església a la Facultat de Sant Cugat del Vallès. El lector remarcarà un esforç ben notable per expressar en un català pletòric de riquesa, i de vegades lleugerament matisat de lirisme, tota la densitat teològica del document conciliar.

El P. Ignasi Riera S. I. ha traduït la constitució dogmàtica *Dei Verbum* sobre la revelació divina, la revisió de la qual és labor del P. Eusebi Colomer.

La traducció de la constitució *Sacrosanctum Concilium,* que es refereix a la litúrgia, ha estat efectuada per Dom Angel Vergés O. S. B., monjo de l' abadia de Santa Maria del Paular.

Un equip integrat pels PP. Ignasi Maria d' Anzizu, Josep Maria Puigjaner i Josep Maria Benítez, tots ells de la Facultat de Teologia de Sant Cugat, ha dut a terme la traducció de la constitució pastoral *Gaudium et Spes* sobre l' Església en el món actual. La revisió d' aquest document ha estat feta pel P. Joan Gabernet. S' ha volgut a posta donar a aquesta versió, dintre de l' absoluta fidelitat al text conciliar, aquell to àgil i lliure que escau a la finalitat pastoral del document.

De la versió del decret *Christus Dominus,* que tracta de l' ofici pastoral dels bisbes, n' és autor el mateix animador d' aquesta edició: el Dr. Narcís Jubany.

La traducció del decret *Presbyterorum ordinis,* sobre el ministeri i la vida dels preveres, és obra de Mossèn A. Soler Solei, rector de la parròquia de Massanet de Cabrenys.

Els decrets *Optatam totius,* dedicat a la formació sacerdotal, i el *Perfectae caritatis,* sobre la renovació de la vida religiosa, han estat traduits per Mossèn Pere Ribot, rector de Riells del Montseny.

La versió dels decrets *Orientalium Ecclesiarum,* que parla de les Esglésies Orientals Catòliques; *Apostolicam actuositatem,* sobre

l' apostolat seglar, i *Unitatis redintegratio,* destinat a la preocupació ecumènica, ha estat una tasca realitzada també per Mossèn A. Soler Solei.

Mossèn Segimon Serrallonga i Mossèn Vicenç Esmerats, professors del Seminari de Vic, han fet la traducció del decret *Ad Gentes Divinitus,* sobre l' activitat missionera de l' Església. Mossèn Ramon Cotrina, també professor del Seminari de Vic, ha portat a terme la versió del decret *Inter Mirifica,* que es refereix als mitjans de comunicació social.

La traducció de les declaracions *Dignitatis humanae,* sobre la llibertat religiosa; *Nostra aetate,* sobre les relacions de l' Església amb les religions no-cristianes, i *Gravissimum educationis,* dedicat a l' educació cristiana, ha estat efectuada per l' abans al.ludit Dom Angel Vergés.

El P. Josep Maria Benítez S. I. ens ofereix la versió del missatge dels Pares conciliars a tots els homes en la primera sessió del Concili, i Mossèn Miquel Melendres, canonge de la Seu de Tarragona, és l' autor de les traduccions dels bells missatges finals del Concili a tota la humanitat.

Els discursos de Joan XXIII i de Pau VI han estat traduïts pel Dr. Quirze Estop, professor del Seminari de Barcelona. En aquesta secció s' inclouen, a més de tots els discursos dirigits públicament al Concili per la Seu Apostòlica, el de Pau VI a l' Organització de les Nacions Unides, l' al.locució als Pares conciliars a la seva tornada de Nova York i el discurs del mateix Sant Pare als observadors no-catòlics, amb ocasió de la celebració ecumènica a l' església de Sant Pau Extramurs.

A continuació dels textos conciliars, aquesta edició presenta els documents postconciliars més importants. En concret, els *motus proprios* del Sant Pare Pau VI anomenats: *Sacram Liturgiam,* sobre l' aplicació de la reforma litúrgica posada en marxa pel Concili· *Pastorale munus,* en què es concedeixen certes facultats i privilegis als pastors de l' Església; *De Episcoporum muneribus,* que fa referència als poders dels bisbes per a dispensar de les lleis generals de l' Església; *Apostolica sollicitudo,* pel qual es crea el nou Sínode episcopal, i *Ecclesiae sanctae,* que ve a establir les normes que han de regir l' aplicació dels decrets conciliars sobre els bisbes, els preveres, els religiosos i les missions. En aquesta secció s' hi afegeix la instrucció que té com objecte l' aplicació de la constitució sobre la litúrgia i ha estat treballada per un Consell creat a aquest efecte pel mateix Pau VI. Les traduccions de la totalitat d' aquesta documentació es deuen també a l' infatigable Mossèn A. Soler Solei. Ell ha realitzat les versions de la constitució apostòlica de Joan XXIII *Humanae salutis* anunciant la convocació del Concili, així com la traducció dels Breus pontificis *In Spiritu Sancto* de clausura del Concili, de l' *Ambulate in dilectione* anul.lant la sentència d' excomunió contra Miquel Cerulari, i del *Mirificus eventus* proclamador del jubileu postconciliar. Finalment, Mossèn Soler és el traductor

de la declaració col.lectiva de l' Episcopat espanyol per a l' etapa que seguirà al Concili, i de la instrucció *Matrimoni sacramentum* de la Congregació per a la doctrina de la Fe sobre els matrimonis mixtos.

Les introduccions als diferents documents conciliars, originals de Mons. Iribarren, i els sumaris que les segueixen, trets de «L' Osservatore Romano», han estat igualment traduïdes per Mossèn A. Soler, el qual és, a més, l' autor dels índexs litúrgic i de noms.

Per acabar, cal una menció especial pels PP. Joan Gabernet i Eusebi Colomer, de la Companyia de Jesús, que s' han fet càrrec de la revisió definitiva de totes les traduccions d' aquest volum, testimoniatge del que és l' Església del Crist en els nostres dies.

SIGLES

AAS = Acta Apostolicae Sedis
ASS = Acta Sanctae Sedis
CIC = Codex Iuris Canonici
CICO = Codex Iuris Canonici pro Ecclesiis Orientalibus
CSEL = Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum Academiae Vindobonensis
DENZ = DENZINGER, Enchiridion Symbolorum
EB = Enchiridion Biblicum
GCS = Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahr hunderte, herausgegeben von der Kirchenvater Commission der Koniglichen preussischen Akademie der Wissenschaften
MGH = Monumenta Germaniae Historica
PG = MIGNE, Patrologiae graecae cursus completus
PL = MIGNE, Patrologiae latinae cursus completus

DOCUMENTS DEL CONCILI

CONSTITUCIONS, DECRETS I DECLARACIONS

TAULA CRONOLOGICA DEL CONCILI

25-I-1959 Joan XXIII, a la basílica de sant Pau Extramurs, anuncia el seu propòsit de convocar un Concili.

Període antepreparatori (1959-1960)

17-V-1959 Es constitueix una Comissió antepreparatòria, presidida pel cardenal Tardini.

18-VI-1959. Carta del cardenal Tardini a tots els Cardenals, Arquebisbes, Bisbes, Congregacions romanes, Generals d' Ordes religiosos, Universitats catòliques i Facultats teològiques, demanant suggerències i temes per al Concili. (Contestaren el 77 per 100 dels preguntats, amb 1.998 respostes, que foren catalogades i impreses i, finalment, reduïdes a proposicions formulades amb poques paraules.)

29-VI-1959. Encíclica *Ad Petri cathedram,* que dóna les primeres indicacions sobre els fins del Concili.

Període preparatori (1960-1962)

5-VI-1960. Motu proprio *Superno Dei nutu,* que institueix les 15 Comissions i Secretariats preparatoris del Concili: central, teològica, dels bisbes i el govern de les diòcesis, del clericat i el poble cristià, dels religiosos, dels sagraments, de sagrada litúrgia, dels estudis i seminaris, de les Esglésies orientals, de les missions, de l' apostolat dels laics, cerimonial, de premsa i espectacles, per a la unió dels cristians i secretariat administratiu.

VII-1960 Les Comissions reben els volums de respostes a la consulta del 18-VI-1959 i les «proposicions» que les resumeixen, i alhora un programa general de treball i els temes que semblen preferents.

12/20-VI-1961. Primera reunió de la Comissió central preparatòria. Entre aquesta data i el 21-VI-1962, en què tingué lloc la darrera, se celebraren set reunions

plenàries, a fi d'examinar ja, entre altres coses, els fascicles que contenien esquemes d' algunes constitucions i decrets que serien proposats al Concili.

25-XII-1961. Constitució apostòlica *Humanae salutis*, convocant el Concili per al 1962.

2-II-1962. Motu proprio *Concilium*, fixant la data d' obertura per a l' 11-X-1962.

1-VII-1962. Encíclica *Paenitentiam agere*, demanant als fidels oracions i sacrificis per l' èxit del Concili.

2-VII-1962. Carta *Il tempo massimo*, demanant el mateix als religiosos.

10-VII-1962. Els cristians separats són invitats a enviar «observadors delegats» a les sessions conciliars.

VII i VIII-1962. Són enviats als Bisbes de tot el món els primers textos disponibles, per tal que puguin estudiar-los abans del viatge a Roma.

5-IX-1962. Motu proprio *Appropinquante Concilio*, publicant el reglament del Concili.

11-IX-1962. Missatge radiat de Joan XXIII al món un mes abans de l' obertura.

Primera etapa conciliar

(de l'11 d'octubre al 8 de desembre de 1962)

11-X-1962. Cerimònia inaugural del Concili i discurs del Papa.

13/20-X-1962. Constitució de les Comissions conciliars (25 membres, 16 dels quals són elegits per l' assemblea i 9 pel Papa).

20-X-1962. Missatge dels Pares conciliars al món.

20-X al 7-XII. Es discuteixen els esquemes sobre la litúrgia, la revelació, els mitjans de comunicació social, la unitat dels cristians i l' Església.

8-XII-1962. Clausura de la primera etapa del Concili sense haver promulgat cap document. Organització dels treballs intersessionals; constitució d' una Comissió coordinadora encarregada de refer els esquemes, el nombre dels quals es fixa en 17.

3-VI-1963. *Mor Joan XXIII.*

21-VI-1963. *Es elegit Pau VI.*

27-VI-1963. Pau VI anuncia que la segona etapa del Concili s' obrirà el 29 de setembre.

14-IX-1963. Convocació dels Pares conciliars. Nomenament de quatre Cardenals delegats, encarregats de dirigir els treballs del Concili: Agagianian, Lercaro, Doepfner i Suenens.

Segona etapa conciliar

(del 29 de setembre al 4 de desembre de 1963)

1/30-X-1963. Discussió de l' esquema sobre l' Església.

5-XI al 2-XII-1963. Discussió dels esquemes sobre els Bisbes i el govern de les diòcesis, i sobre l' ecumenisme.

28-XI-1963. Eleccions per a complementar les Comissions conciliars.

4-XII-1963. Clausura solemne. Vot final i promulgació de la constitució sobre la sagrada litúrgia i del decret sobre els mitjans de comunicació social. (El 25-I-1964, amb el motu proprio *Sacram liturgiam,* es posa en vigor la constitució i es crea un Consell per aplicar-la. El 2-IV-1964, amb el motu proprio *In fructibus,* es crea una Comissió pontifícia per als mitjans de comunicació social.)

4/6-I-1964. *Viatge de Pau VI a Terra Santa i entrevista amb el Patriarca Atenàgoras.*

30-IV-1964. Carta apostòlica *Spiritus Paracliti,* demanant oracions pel Concili.

17-V-1964. Pau VI anuncia la creació d' un Secretariat per als no-cristians.

2-VII-1964. Reforma del reglament del Concili per a facilitar els debats.

1-IX-1964. Carta del Papa al cardenal Tisserant sobre l' obertura de la tercera sessió del Concili.

Tercera etapa conciliar

(del 14 de setembre al 21 de novembre de 1964)

14-IX-1964. Missa concelebrada d' obertura i discurs de Pau VI.

15-IX a 20-XI-1964. Discussió dels textos sobre escatologia i la Mare de Déu, l' ofici pastoral dels Bisbes, la llibertat

religiosa, els jueus i les religions no-cristianes, la revelació, l' apostolat dels laics, els preveres, les Esglésies orientals, l' Església en el món modern, les missions, els religiosos, els seminaris, l' educació cristiana i els sagraments.

21-XI-1964. Clausura de la tercera etapa del Concili. Vot final i promulgació de la constitució sobre l' Església, i dels decrets sobre l' ecumenisme i les Esglésies orientals. Pau VI proclama *Maria, Mare de l' Església.*

28-VIII-1965. Exhortació apostòlica de Pau VI, anunciant el començament de l' etapa final al 14 de setembre, festa de l' Exaltació de la Santa Creu.

Quarta etapa, final del Concili

(del 14 de setembre al 8 de desembre de 1965)

14-IX-1965. Missa concelebrada d' obertura i discurs de Pau VI.

15-IX-1965. Promulgació, en presència del Papa, de la constitució apostòlica *Apostolica sollicitudo,* instituint el Sínode de Bisbes.

15-IX a 16-X-1965. Discussió dels esquemes sobre la llibertat religiosa, l' Església en el món modern, les missions, i els preveres.

4 i 5-X-1965. *Viatge de Pau VI a les Nacions Unides.* (El seu discurs a la O. N. U. és inclòs en les actes del Concili.)

28-X-1965. Vot final i promulgació dels decrets sobre l' ofici pastoral dels bisbes, la renovació de la vida religiosa, la formació sacerdotal, i de les declaracions sobre l' educació cristiana i sobre les relacions de l' Església amb les religions no-cristianes.

4-XI-1965. Exhortació apostòlica *Postrema sessio,* demanant oracions per a la feliç conclusió dels treballs del Concili.

18-XI-1965. Vot final i promulgació de la constitució sobre la revelació divina i del decret sobre l' apostolat dels laics. El Papa anuncia el començament de la reforma de la Cúria, els processos de beatificació de Pius XII i Joan XXIII, el jubileu uni-

versal des de la fi del Concili fins a la Pentecosta del 1966 i la propera convocació del Sínode de bisbes

7-XII-1965. La darrera sessió pública. Vot final i promulgació dels decrets sobre la llibertat religiosa, els preveres, les missions i la constitució pastoral sobre l' Església en el món modern.

8-XII-1965. Cerimònia solemne de clausura del Concili ecumènic, a l' aire lliure, a la plaça de sant Pere.

LES VOTACIONS DELS DOCUMENTS DEL CONCILI

Data	Documents promulgats	Placet	Non placet	Vots nuls	Votants
1962	cap	—	—	—	—
4-XII-1963	Constitució sobre la sagrada litúrgia	2.147	4	1	2.152
4-XII- »	Decret sobre els mitjans de comunicació social	1.960	164	7	2.131
21-XI- 1964	Constitució sobre l' Església	2.151	5	—	2.156
21-XI- »	Decret sobre les Esglésies orientals catòliques	2.110	39	—	2.149
21-XI- »	Decret sobre l' ecumenisme	2.137	11	—	2.148
28-X- 1965	Decret sobre el ministeri pastoral dels bisbes	2.319	2	1	2.322
28-X- »	Decret sobre la vida religiosa	2.321	4	—	2.325
28-X- »	Decret sobre la formació sacerdotal	2.318	3	—	2.321
28-X- »	Declaració sobre l' educació cristiana	2.290	35	—	2.325
28-X- »	Declaració sobre les religions no-cristianes	2.221	88	1	2.310
18-XI- 1965	Constitució dogmàtica sobre la revelació divina	2.344	6	—	2.350
18-XI- »	Decret sobre l' apostolat dels laics	2.340	2	—	2.342
7-XII-1965	Declaració sobre la llibertat religiosa	2.308	70	6	2.384
7-XII- »	Decret sobre les missions	2.394	5	—	2.399
7-XII- »	Decret sobre els preveres	2.390	4	—	2.394
7-XII- »	Constitució sobre l' Església en el món modern	2.309	75	7	2.391

CONSTITUCIO APOSTOLICA

DE LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

JOAN

PER LA PROVIDÈNCIA DIVINA

PAPA XXIII

amb la qual es convoca el Concili ecumènic Vaticà II

(25 desembre del 1961)

[1] Jesucrist, restaurador de la salvació humana, que, abans de pujar al cel, va donar als Apòstols, elegits per Ell, el manament de portar la llum de l' Evangeli a tots els pobles, els va prometre també liberalment, a fi de donar autoritat i fermesa al càrrec que els havia confiat: «I jo estaré amb vosaltres dia rera dia fins a la fi del món» (Mt 28,20). Aquesta joiosa presència del Crist, viva i operant tothora a l' Església santa, s' ha deixat sentir, sobretot, en les èpoques més agitades de la humanitat. En aquestes èpoques, l' Esposa del Crist s' ha mostrat amb tota brillantor com a mestra de veritat i administradora de salvació, i ha fet veure a tothom el poder extraordinari de la caritat, de l' oració, del sacrifici i del dolor suportats per la gràcia de Déu. Tot això són mitjans sobrenaturals i totalment invencibles, i són els mateixos que va fer servir el seu diví Fundador, el qual va declarar a l' hora solemne de la seva vida: «Tingueu confiança, Jo he vençut el món» (Io 16,33).

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

IOANNIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE XXIII

CONSTITUTIO APOSTOLICA QUA CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II INDICITUR

[1] Humanae salutis Reparator Christus Iesus, qui, antequam in caelum ascenderet, a se electis Apostolis mandatum dedit, ut Evangelii lumen gentibus universis inferrent, iisdem pariter, ut credito ipsis muneri auctoritatem et firmamentum adderet, illud prolixe pollicitus est: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* (Mt 28,20). Quae laetabilis Christi assiduitas, si in Ecclesia sancta se vivam et efficientem numquam non praestitit, tum profecto eluxit maxime, cum saevioribus agitabatur procellis societas hominum et communitas. Per eiusmodi enim tempora, Christi Sponsa luculentissime sese magistram veritatis et salutis ministratricem ostendit, atque in omnium conspectu demonstravit quanta vi pollerent caritas, piae admotae preces, toleratae Dei gratia asperitates et aegrimoniae; quae superna sane eius praesidia sunt ac prorsus inexsuperabilia, cum eadem divinus ipsius Conditor adhibuerit, qui grandi suae vitae hora pronuntiavit: *Confidite, ego vici mundum* (Io 16,33).

[*Situació de la humanitat i de l' Església d' avui*]

[2] L'Església assisteix avui a una crisi greu de la humanitat, que comportarà canvis profunds. Un ordre nou s' està formant, i l' Església té al seu davant missions immenses, com en les èpoques més tràgiques de la seva història. Perquè avui s' exigeix de l' Església que infongui a la humanitat actual la virtut perenne, vital i divina de l' Evangeli. La humanitat es gloria de les seves conquestes recents en el camp científic i tècnic, però sofreix també les conseqüències d' un ordre temporal que alguns han volgut organitzar prescindint de Déu. Per això el progrés espiritual de l'home del nostres dies no ha seguit els passos del progrés material. D' aquí ve la indiferència envers el béns immortals, l' afany desordenat dels plaers de la terra, que el progrés tècnic posa tan fàcilment a l' abast de tothom, i, per últim, un fet completament nou i desconcertant: l' existència d' un ateisme militant, que ja ha invadit molts pobles.

[3] Tots aquests motius de dolorós neguit que hom proposa per a desvetllar la reflexió s' encaminen a provar com és de necessària la vigilància i a desvetllar el sentit de la responsabilitat personal de cadascú. La visió d' aquests mals impressiona molt alguns esperits, que només veuen foscor al seu voltant, com si aquest món estigués totalment abocat a les tenebres. Però Nós preferim posar tota la nostra confiança en el Salvador diví de la humanitat, que

[2] Iamvero nostra hac aetate hominum convictum graviter commotum Ecclesia videt ad summan mutationem spectare. Atque dum hominum consociatio ad novum fertur rerum ordinem, amplissima munera Ecclesiae manent; quemadmodum in miserrima quaque temporum condicione evenisse didicimus. Siquidem id ab Ecclesia nunc requiritur, ut virtutem perennem, vitalem, divinam Evangelii in venas iniciat eius, quae hodie est, humanae communitatis; quae gloriatur quidem de rebus a se recens in artium doctrinarumque provincias invectis, sed eius patitur socialis disciplinae damna, quam quidam, posthabito Deo, restituere conati sunt. Animadvertimus propterea nostrorum dierum homines in bonis animi non pariter atque in bonis externis profecisse. Ex quo oritur, ut neglegentius iidem quaerant quae peritura non sunt; ut, ex contrario, fluxas mundi voluptates plerumque appetant, quas progressae artes tam commode parant; ut denique—quod novum sane atque formidolosum existimandum est—hominum secta Deum esse negantium, more veluti militari ordinata, constiterit, ad multosque populos pervaserit.

[3] Hae doloris anxitudinisque causae ad considerandum propositae eo sane pertinent, ut vigilandi necessitatem ostendant et suorum quemque officiorum conscium efficiant. Novimus quidem horum malorum conspectum quorundam animos adeo percellere, ut nonnisi tenebras cernant, quibus putent hunc mundum penitus obvolvi. Nobis vero fiduciam Nostram firmissimam perplacet in divino generis humani Servatore collocare, qui mortales

no ha abandonat els homes redimits per Ell. Més encara, seguint la recomanació de Jesús, quan ens exhorta a distingir clarament «els signes... dels temps» (Mt 16,3), Nós creiem descobrir, enmig de tantes tenebres, molts indicis que ens fan tenir esperança de temps millors per a l' Església i la humanitat. Perquè les guerres sagnants que sense parar han anat succeint-se en el nostre temps, les ruïnes espirituals lamentables ocasionades arreu per moltes ideologies i les experiències amargues que durant tant de temps han sofert els homes, tot serveix de greu advertència admonitòria. El mateix progrés tècnic que ha donat a l' home la possibilitat de crear instruments terribles per a preparar la seva pròpia destrucció, ha desvetllat en molts angoixosos interrogants. Això fa que els homes se sentin avui preocupats per reconèixer més fàcilment les seves pròpies limitacions, per desitjar la pau, per comprendre millor la importància dels valors de l' esperit i per accelerar, finalment, la trajectòria de la vida social, que la humanitat, amb passa incerta, sembla ja haver iniciat, i que mou cada vegada més els individus, els diversos grups de ciutadans i les mateixes nacions a col.laborar amb bona avinença i a completar-se i a perfeccionar-se amb l' ajut mutu. Tot això fa més fàcil i més planer l' apostolat de l' Església, car molts que fins ara no veien l' excel.lència de la seva missió, avui, ensenyats més plenament per l' experiència, se senten disposats a acceptar amb promptitud els advertiments de l' Església.

a se redemptos minime dereliquit. Immo vero monitis obsecuti Christi Domini nos hortantis ut *signa... temporum* (Mt 16,3) dignoscamus, inter tot taetricas caligines, indicia pervidemus, eaque non pauca, quae Ecclesiae humanoque generi melioris aevi videntur auspicia portendere. Siquidem sive interneciva bella, quae nostris temporibus alia secuta sunt alia, sive luctuosa animorum detrimenta, quae passim multae doctrinae pepererunt, sive magnae rerum acerbitates, quas diu nimis homines experti sunt, haec omnia monitoria quadam voce non caruerunt. Ac vel ipsa artium technicorum incrementa, quibus hominibus potestas facta est formidolosa arma ad sui excidium parandi, haud parum anxitudinis ac discriminis invexerunt; quod quidem efficit ut homines in praesens sollicitudine teneantur, ut facultates suas finitas esse facilius agnoscant, ut pacem exoptent, ut bonorum, quae ad animum pertineant, momentum perpendant, ut denique illum socialis vitae cursum admaturent, quem hominum societas, licet incertis gradibus, iam iniisse dicenda est; qui nempe rerum cursus singulos homines, varios civium ordines ac vel ipsas Nationes magis magisque impellit, ut inter se amice conspirent et sese mutua adiutrice opera compleant atque perficiant. Quod profecto maximopere confert ad apostolicam Ecclesiae actionem facilius expeditiusque exercendam; cum homines plurimi, qui excelsum eius munus adhuc fortasse non animadverterunt, hodie, de rerum usu uberius edocti, esse procliviores videantur ad Ecclesiae monita excipienda.

[4] Pel que fa referència a l' Església, ella no ha romàs de cap manera com una espectadora passiva davant l' evolució dels pobles, el progrés tècnic i científic i les revolucions socials. Al contrari, els ha seguits amb molta atenció. S' ha oposat amb enegia contra les ideologies materialistes o les que neguen els fonaments de la fe catòlica. I ha sabut, finalment, extreure de dintre seu i desplegar en tots els camps del dinamisme humà unes energies immenses per a l' apostolat, l' oració i l' acció, per part, en primer lloc, de la clerecia, situada cada vegada més a l' altura de la seva missió per la ciència i la virtut, i, d' altra banda, en segon lloc, per part del laïcat, cada vegada més conscient de les seves responsabilitats dintre l' Església i, sobretot, del seu deure d' ajudar la Jerarquia eclesiàstica. Cal afegir, encara, els sofriments immensos que avui pateixen dolorosament moltes cristiandats, en força dels quals una multitud admirable de Pastors, sacerdots i laics, segellen le constància de la seva pròpia fe, sofrint persecucions de tota mena i donant uns exemples de fortalesa cristiana que amb tota raó poden comparar-se als que recullen els períodes més gloriosos de l' Església. Per això, mentre la humanitat apareix canviada profundament, també l' Església catòlica s' ofereix als nostres ulls molt transformada i perfeccionada, és a dir, enfortida en la seva unitat social, envigorida en la bondat de la seva doctrina, purificada al seu interior. Per això es troba prompta a combatre tots els sagrats combats de la fe.

[4] Ad Ecclesiam autem quod attinet, populorum vicissitudinibus, doctrinarum artiumque progressionibus, mutatis humanae societatis condicionibus nequaquam eadem iners affuit, sed haec omnia pervigili cura prosecuta est; totis viribus eorum doctrinis obstitit, qui omnia ad materiam referrent aut catholicae fidei fundamenta subvertere conarentur; ac demum e sinu suo uberrimas vires hausit, ad sacrum apostolatum, ad pietatem, ad actionem suam in omnibus humanae navitatis campis suscipiendam incitantes; idque tum primum sacri cleri opera, qui doctrina virtuteque suis obeundis muneribus magis magisque se parem praebuit, tum deinde opera laicorum hominum, qui magis compertas habuerunt partes sibi in Ecclesia concreditas, ac peculiari modo officium, quo singuli obstringuntur, ecclesiasticae hierarchiae adiutricem operam navandi. Accedit quod ingens aerumnarum magnitudo, quibus hodie asperrime premuntur plurimae christianorum communitates, id efficiunt, ut prorsus admiranda sacrorum Pastorum, sacerdotum laicorumque hominum multitudo, ob invictam catholicae fidei constantiam, insectationes omne genus perferant, atque eiusmodi christianae fortitudinis exempla edant, ut cum iis iure merito comparanda sint, quae aureis litteris in Ecclesiae fastis recensentur. Quamobrem, dum humanae consortionis faciem mutatam penitus conspicimus, catholica quoque Ecclesia oculis obversatur nostris valde mutatam perfectioremque induta formam: scilicet firmiore compaginis unitate constans, uberioris doctrinae praesidio aucta, sanctitudinis nitore pulchrius refulgens; ita quidem ut ipsa in praesens ad sancta fidei certanda certamina omnino parata videatur.

[*El Concili, do de l' Església al món*]

[5] Davant aquest doble espectacle, la humanitat, sotmesa a una estat de greu indigència espiritual, i l' Església del Crist, pletòrica de vitalitat, ja des del començament del nostre pontificat —al qual vam pujar, malgrat la nostra indignitat, pel designi de la Providència divina—creguérem que formava part del nostre deure apostòlic cridar l' atenció de tots els nostres fills perquè, col.laborant amb l' Església, resulti cada vegada més capacitada per a solucionar els problemes de l' home d' avui. Per això, acollint com a vinguda de dalt una veu íntima del nostre esperit, hem cregut que els temps eren ja prou madurs per oferir a l' Església catòlica i al món el nou do d' un Concili ecumènic, el qual continuï la sèrie dels vint grans Sínodes, que tant van servir al llarg del segles, per augmentar en l' esperit dels fidels la gràcia de Déu i el progrés del cristianisme. L' eco joiós que en tots els catòlics ha desvetllat l' anunci d' aquest esdeveniment, les oracions elevades a Déu amb aquest motiu sense interrupció per tota l' Església, i el fervor realment encoratjador dels treballs preparatoris, i també l' interès viu o, almenys, l' atenció respetuosa envers el Concili per part dels no-catòlics i fins dels no-cristians, ha demostrat de la manera més eloqüent que tothom s' adona de la importància històrica d' aquest fet.

[5] Geminum hoc spectaculum animo complectentes, illinc nempe hominum coniunctionem summa animi bonorum inopia laborantem, hinc Christi Ecclesiam ubertate vitae florentem, iam inde a supremo Pontificatu initio—ad cuius fastigium, licet meritis impares, benignissimo Dei providentis consilio evecti sumus—graves apostolici officii Nostri partes esse duximus, cogitationes in id convertere, ut, omnibus filiis Nostris operam conferentibus, Ecclesia se magis magisque idoneam praestaret ad hominibus huius aetatis quaestiones dissolvendas. Hac de causa, veluti intimae supernoque quodam instinctu ortae voci obtemperantes, matura iam esse tempora existimavimus, ut catholicam Ecclesiam universamque hominum familiam novo Oecumenico Concilio donaremus, quod eam viginti maximarum Synodorum seriem continuaret, quae per saeculorum decursum ad caelestis gratiae in christifidelium animis incrementum et ad rei christianae progressum tantopere valuerunt. Atque tum effusa catholicorum hominum laetitia, qua huius rei nuntius in toto terrarum orbe exceptus est; tum subinde supplices Deo admotae preces, quas certatim universa Ecclesia hac de causa fundere non intermisit; tum alacre studium in eodem Concilio apparando positum, quod spem Nostram apprime confirmat; tum postremo studiosa cura aut saltem expectatio, obsequii plena, qua hoc Concilium ii christiani prosequuntur, qui a Romana Ecclesia seiuncti sunt, ac vel ii qui christiani nominis sunt expertes: haec omnia, dicimus, apertissimo indicio demonstrant, neminem quempiam praeteriisse maximum huius eventi momentum atque granditatem.

[6] Així, doncs, el proper Sínode ecumènic es reuneix feliçment en un moment en què l' Església vol enfortir la seva fe i contemplar-se una vegada més en l' espectacle meravellós de la seva unitat. Sent també, amb urgència creixent, el deure de donar més eficàcia a la seva vitalitat sana i de promoure la santificació dels seus membres, com també el deure d' augmentar la difusió de la veritat revelada i la consolidació de les seves institucions. Aquesta serà una demostració de l' Església sempre viva i sempre jove, que percep el ritme del temps, que s'adorna a cada segle d' un esplendor nou, irradia nova llum i assoleix noves conquestes, tot i perseverant sempre idèntica a ella mateixa, fidel a la imatge divina que va imprimir-li al rostre l' Espòs diví, que l' estima i la protegeix, Jesús, el Crist.

[7] En un temps, a més, d' esforços generosos i creixents que es fan sentir en moltes bandes amb la finalitat de refer aquella unitat visible de tots els cristians que respongui als desigs del Redemptor diví, és molt natural que el proper Concili aclareixi els principis doctrinals i doni els exemples de caritat mútua, que faran encara més viu, en els germans separats, el desig de l' augurat retorn a la unitat i li aplanaran el camí.

[8] Finalment, el proper Concili ecumènic oferirà al món, foraviat, confós i angoixat amb l' amenaça de nous conflictes horribles, la possibilitat, per a tots els homes de bona voluntat, de

[6] Itaque proxima Oecumenica Synodus eo tempore feliciter celebratur, cum Ecclesia impensiore studio flagrat fidem suam novis viribus roborandi, seseque suaviter recreandi praeclaro suae unitatis spectaculo; eadem simul instantius se eo officio obligari sentit, non modo ut salubrem suam vim efficaciorem reddat et filiorum suorum sanctimoniam promoveat, sed etiam ut christianae veritati vulgandae ceterisque institutis suis provehendis afferat incrementa. Hinc in medio ponetur, vivam semper esse perpetuaque florere iuventa Ecclesiam matrem, quae humanis eventis praesens usque adest, atque saeculis volventibus nova semper specie ornatur, novis radiat fulgoribus, novas fert palmas, quamvis eadem semper perstet et ad pulcherrimam illam imaginem conformata, qua eam praeditam voluit divinus Sponsus, qui ipsam diligit ac tuetur, nempe Christus Iesus.

[7] Quo tempore autem videmus in variis terrarum orbis partibus plurimorum nisus crebriores fieri, qui magno animo id assequi contendunt, ut inter christianos universos aspectabilis unitas instauretur, quae Divini Servatoris votis digne satisfaciat, consentaneum omnino est, ut celebrandum Concilium ea doctrinae capita uberius illustret, eaque fraternae caritatis specimina exhibeat, quibus positis, christiani ab Apostolica hac Sede seiuncti, ad eandem unitatem acrius accendantur, iisdemque ad eam assequendam quasi via muniatur.

[8] Denique, ad universam hominum familiam quod attinet, quam calamitosarum dimicationum discrimina incertam, commotam, anxiam adsi-

fomentar pensaments i propòsits de pau. D' una pau que pot i ha de venir, sobretot de les realitats espirituals i sobrenaturals, de la intel·ligència i de la consciència humana, il·luminades i guiades per Déu, Creador i Redemptor de la humanitat.

[*La temàtica conciliar*]

[9] Però aquests fruits que Nós esperem tant i tant del Concili ecumènic i dels quals ens agrada de parlar sovint, demanen un programa molt vast de treball per a preparar un esdeveniment tan important. Car es plantegen qüestions doctrinals i qüestions pràctiques, i es plantegen perquè els ensenyaments i els preceptes cristians s' apliquin perfectament en la vida diària complexa i serveixin per a l' edificació del Cos místic del Crist i l' acompliment de la seva missió sobrenatural. Tot això es refereix a l' Escriptura divina, la sagrada Tradició, els sagraments i l' oració de l' Església, la disciplina dels costums, l' acció caritativa i assistencial, l' apostolat laic i l' acció missionera.

[10] Però aquest ordre sobrenatural ha de tenir la màxima eficàcia sobre l ordre temporal, que, malauradament, acaba molt sovint essent l' únic que ocupa i preocupa l' home. En aquest camp també ha demostrat ser l' Església *Mater et magistra,* segons l' expressió del nostre gloriós antecessor Innocenci III, pronunciada amb ocasió del Concili Lateranense IV. Encara que l' Església no

due tenent, proximum Oecumenicum Concilium opportunitatem omnibus egregiae voluntatis hominibus praebebit, pacis consilia et proposita ineundi atque promovendi. Quam quidem veri nominis pacem potissimum gignere possunt ac debent bona, quae ad animum et ad supernum ordinem pertinent, itemque hominum mens et conscientia, quae lumen ductumque a Deo sumant, humani generis Creatore atque Reparatore.

[9] Sed huiusmodi fructus, quos tam vehementer ex Oecumenica Synodo expectamus, ac de quibus saepe libenterque locuti sumus, postulant sane ut in hoc parandum magni momenti opus consilia, studia, labores impendantur. Proponuntur propterea quaestiones sive ad fidei doctrinam, sive ad actionem vitae spectantes; atque idcirco proponuntur ut christiana instituta et praecepta absolutissime cum multiformi vitae usu conveniant, et ad utilitatem conducant corporis mystici Christi, eiusque sacri muneris, quod ad supernum ordinem pertinet. Haec omnia profecto attingunt Divinas Litteras, sacram Traditionem, Ecclesiae sacramenta et preces, disciplinam morum, opera, quibus caritas exercetur et consulitur egenis, laicorum apostolatum, missionalia incepta.

[10] Verumtamen supernus ordo ad alterum ordinem, temporis finibus arctatum, qui, pro dolor, saepenumero unus hominum curas eorumque anxias sollicitudines occupat, maxime efficax sit oportet. Nam in temporalium quoque rerum provincia Ecclesia visa est *Mater et magistra*, ut utamur verbis quibus Decessor Noster fel. rec. Innocentius III usus est, cum Oecumenicum

té una finalitat principalment terrenal, no pot desinteressar-se, en el seu camí, dels problemes relatius a les realitats temporals ni de les dificultats que aquestes presenten. Ella sap com ajuden i defensen el bé de l' ànima aquells mitjans que contribueixen a fer més humana la vida dels homes, la salvació eterna dels quals cal procurar. Sap que, il.luminant els homes amb la llum del Crist, fa que els homes es coneguin millor ells mateixos. Perquè els porta a comprendre millor el seu ésser, la seva gran dignitat i el fi que han de cercar. D' aquí ve la presència viva de l' Església, de fet o de dret, en els actuals organismes internacionals i l' elaboració d' una doctrina social sobre la família, l' escola, el treball, la societat civil i, finalment, sobre tots els problemes d' aquest camp, que ha elevat a un tal prestigi el Magisteri de l' Església, que la seva veu seriosa frueix avui de molta autoritat entre els homes assenyats, com a intèrpret i baluard de l' ordre moral i com a defensora dels drets i deures de tots els éssers humans i de totes les comunitats polítiques.

[*Ha acabat la fase preparatòria*]

[11] Es per això que esperem que la influència benèfica de les deliberacions conciliars arribarà a il.luminar amb la llum cristiana i a omplir de fervorosa energia espiritual, no sols la intimitat de les ànimes, ans encara el conjunt de les activitats humanes. El primer anunci del Concili, fet per Nós el 25 de gener de 1959,

Concilium Lateranense quartum haberetur. Quamvis Ecclesia ad terrestrem finem in primis non contendat, tamen in itinere suo nequit abesse ab iis quaestionibus, quae de bonis temporalibus sunt, vel labores, qui haec progignunt, neglegere. Novit profecto, quantopere prosint immortalibus animis ea adiumenta et praesidia, quae apta sunt ad humaniorem efficiendam singulorum hominum vitam, quorum aeterna salus procuranda est. Novit eadem se, cum Christi luce homines collustret, id conferre, ut iidem se ipsi penitus agnoscant. Nam illuc eos perducit, ut intellegant, quid ipsi sint, qua dignitate excellant, quem finem prosequi debeant. Ex quo fit ut nunc temporis Ecclesia praesens adsit, iure vel re, institutis quae ad universas gentes pertineant, atque ab ea discripta elaboretur de re sociali doctrina, quae ad familias, ad scholas, ad locandas operas, ad societatem coniunctionemque hominum, ad universas denique huius generis quaestiones attineat; cuius quidem doctrinae causa, Ecclesia tam excelsum dignitatis fastigium assecuta est, ut praegravis eius vox summa auctoritate apud cordatos omnes polleat, utpote disciplinae morum interpres ac propugnaculum, atque iurium officiorumque vindex sive singulorum hominum sive civitatum.

[11] Quapropter ea quae in Oecumenica Synodo deliberata erunt, tam efficacia fore confidimus, ut non tantum christianae sapientiae luce collustrent et fervido robore firment intimos animos, sed etiam humanarum navitatum summam pervadant. Oecumenici celebrandi Concilii primum dedimus nun-

fou com la llavor petita que vam llançar a la terra, amb esperit i mà tremolosos. Sostinguts per l' ajuda del cel, ens disposem tot seguit al treball complex i delicat de la preparació. Tres anys s' han escolat ja, durant els quals, dia rera dia, hem vist desenrotllar-se la petita llavor i convertir-se, amb l' ajuda de Déu, en un gran arbre. En girar els ulls al camí llarg i laboriós que hem recorregut, s' alça de la nostra ànima un himne d' acció de gràcies al Senyor per la liberalitat de la seva ajuda, en força de la qual tot s' ha desenrotllat convenientment i amb harmonia d' esperit.

[12] Abans d' acabar els temes d' estudi per al futur Concili, vam voler escoltar, primerament, el parer savi i lluminós del Col.legi cardenalici, de l' Episcopat de tot el món, dels sagrats dicasteris de la Cúria romana, dels superiors generals dels ordes religiosos, de les universitats catòliques i de les facultats eclesiàstiques. Al llarg d' un any s' ha acomplert aquesta tasca ingent de consulta. Amb aquest examen han resultat clars els punts que calia fer objecte d' un estudi profund.

[13] Per a preparar el Concili vam crear aleshores diversos organismes, als quals vam confiar el difícil treball d' elaborar els esquemes doctrinals i disciplinars. D' entre ells escollirem els que hauran de ser sotmesos a les congregacions conciliars.

[14] Tenim, finalment, el goig de comunicar que aquest treball intens d' estudi, al qual han aportat valuosa ajuda Carde-

tium die vicesimo quinto mensis Ianuarii anno millesimo nongentesimo quinquagesimo nono. Quod cum fecimus, parvum quoddam semen animo manuque trepidis iacere visi sumus. Divino auxilio suffulti tunc aggressi sumus ad multiplex graveque opus quod eius molimentum deposcebat. Ab eo die tres fere exacti sunt anni, quibus labentibus, conspicimus exiguum illud semen, caelesti afflante gratia, in proceram arborem succrevisse. Quod longum laboriosumque emensum iter respicientes, maximas Deo gratias persolvimus, qui largiter impertitus est Nobis opem ut omnia congruenter, apte, concorditer decurrerent.

[12] Priusquam argumenta in Concilio pertractanda statueremus, ante omnia prudens et sapiens rogavimus consilium Patres Cardinales, universi catholici orbis Episcopos, Romanae Curiae sacra Consilia, Religiosorum Ordinum et Congregationum Moderatores generales, catholicas studiorum Universitates et ecclesiastica Magisteria. Atque per unius anni decursum, huiusmodi consultationibus, ingentis quidem ponderis, vacatum est; e quibus aperte patuit in quaenam praecipue rerum capita essent conferenda studia.

[13] Ad Concilium parandum tunc varia constituta sunt Consilia, quibus arduum mandavimus munus eas decretorum adumbrationes proponendi, ad doctrinam et ad morum disciplinam attinentes, e quibus Nos deligeremus, quae in generalibus Concilii coetibus essent expendenda.

[14] Magno tandem gaudio affecti vos certiores facimus, huiusmodi ala-

nals, Bisbes, Prelats, teòlegs, canonistes i experts de tot el món, ha arribat a la seva fase final.

[15] Així, doncs, confiant en l' ajuda del Redemptor diví, principi i fi de totes les coses, de la seva Mare augusta, la Santíssima Verge Maria, i de sant Josep, a qui, des del començ, vam confiar aquest gran esdeveniment, ens sembla arribat el moment de convocar el Concili ecumènic Vaticà II.

[16] Per això, després d' escoltar el parer dels nostres germans, els Cardenals de la S.E.R., amb l' autoritat de nostre Senyor Jesucrist, dels sants apòstols Pere i Pau, i nostra, publiquem, anunciem i convoquem, per a l' any vinent 1962, el sagrat Concili ecumènic i universal Vaticà II, el qual se celebrarà en la Patriarcal Basílica Vaticana, als dies que es fixaran segons que l' oportunitat de la Providència divina es dignarà atorgar-nos.

[17] Volem, mentrestat, i ordenem que a aquest Concili ecumènic, convocat per Nós acudeixin d' onsevulla tots els nostres estimats fills, els Cardenals, els venerables germans Patriarques, Primats, Arquebisbes i Bisbes, residencials o només titulars, i, a més, tots els qui tenen el dret i el deure d' assistir al Concili ecumènic.

criter intenta studia, in quae Purpurati Patres, Episcopi, Praelati, Theologi, iuris canonici cultores, scientes et periti viri universi orbis terrarum consociatam praeclaramque contulerunt operam, iam ad exitum vergere.

[15] Confisi igitur auxilio divini Redemptoris, qui est omnium rerum principium et finis, atque deprecatione augustae Matris eius beatissimae Virginis Mariae, et Sancti Ioseph, cuius tutelae iam ab ultimo initio hunc magni momenti eventum commisimus, tempus advenisse putamus alterum Oecumenicum Concilium Vaticanum convocandi.

[16] Quare, postquam hac super re sententias audivimus S. R. E. Cardinalium, auctoritate Domini Nostri Iesu Christi, Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra nuntiamus, indicimus, convocamus, in proximum annum millesimum nongentesimum sexagesimum secundum, Sacrum Oecumenicum et universale Concilium Vaticanum secundum, quod in Patriarchali Vaticana Basilica rite celebrabitur, diebus, quos providentissimus Deus statuere dederit.

[17] Volumus propterea et iubemus ut Oecumenico Concilio a Nobis indicto ex omnibus orbis terrarum partibus adsint Dilecti Filii Nostri S. R. E. Cardinales, Venerabiles Fratres Patriarchae, Primates, Archiepiscopi et Episcopi, sive residentes, sive titulares, itemque universi ecclesiastici viri, qui ex iure Oecumenico Concilio adesse debent.

[*Crida per a l'èxit sobrenatural del Concili*]

[18] Per últim, preguem a cadascun dels fidels i a tot el poble cristià que, concentrant els seus afanys en el Concili, demanin a Déu que afavoreixi benignament aquest esdeveniment tan important i ja imminent i, amb la fortalesa de la seva gràcia, permeti de celebrar-lo amb la deguda dignitat. Que aquesta oració comuna s'inspiri en una fe viva i perseverant. Que vagi acompanyada de la penitència voluntària, que la fa més acceptable a Déu i li augmenta l'eficàcia. Que vagi igualment enriquida amb un esforç generós de vida cristiana, que sigui com la penyora anticipada de la disposició decidida, per part de cadascun dels fidels, d'acceptar els ensenyaments i directrius pràctics que sortiran del Concili.

[19] La nostra crida es dirigeix al venerable clericat, tant regular com secular, escampat per tot el món, i a totes les categories de fidels. Però encomanem l'èxit del Concili, d'una manera especial, a les oracions dels infants, car sabem prou bé com és de poderosa davant Déu la veu de la innocència, i als malalts i sofrents, per tal que llurs dolors i llur vida d'immolació, en virtut de la creu de Jesucrist, es transformin en oració, en redempció i en font de vida per a l'Església.

[20] Invitem, finalment, a aquest cor de pregàries, tots els cristians de les Esglésies separades de Roma, ja que també a ells els serà profitós el Concili. Nós sabem que molts d'aquests fills

[18] Id postremo singulos christifideles cunctumque populum christianum rogamus ut, omne studium ad Concilium conferentes, magnas Omnipotenti Deo preces fundere velint, ut tantam rem eandemque iamiam imminentem benigne prosequatur, et, virtutis robore firmans, iusta det fieri dignitate. Quae communes preces a fide, tamquam a vivo fonte, continenter fluant; eas comitetur voluntaria corporis castigatio, ut acceptiores Deo fiant summeque efficaces; eas pariter generosa christianae vitae contentio ditet, ex qua coargui possit iam omnes esse ad praecepta et decreta exsequenda proclives, quae aliquando fuerint ab ipso Concilio constituta.

[19] Adhortationibus hisce Nostris amantissimos filios compellamus ex utroque clero ubivis degentes, atque omnes cuiusvis ordinis fideles. Peculiari autem modo sive pueros compellamus, quorum innocentia et preces apud Deum quantum valeant nulli non est exploratum, sive aegrotos et male affectos, cum persuasum habeamus, eorum dolores, eorumque vitam, hostiae simillimam, ob Crucis Christi virtutem, transire in validam obsecrationem, in salutem, in sanctioris vitae fontem pro Ecclesia universa.

[20] Extremum christianos omnes qui a catholica Ecclesia dissident enixe rogamus, ut Deo supplicent: nam ad eorum etiam fructum Concilium redundabit. Nos enim minime latet ex his filiis complures unitatis et pacis

senten desig d' un retorn a la unitat i a la pau, segons l' ensenyament de Jesús i la seva oració al Pare. I sabem que l'anunci del Concili, no sols ha estat acollit per ells amb alegria, sinó també que molts han ofert les seves oracions pel seu bon èxit i esperen enviar representants de les seves comunitats per seguir de prop els treballs conciliars. Tot això és per a Nós un motiu de gran consol i esperança, i precisament per facilitar aquests contactes vam crear, fa temps, un Secretariat amb aquesta finalitat concreta.

[21] Ara es repeteix, a la família cristiana, l' espectacle dels Apòstols reunits a Jerusalem després de l' Ascensió de Jesús al cel, quan l' Església naixent va trobar-se unida tota en comunió de pensament i d' oració amb Pere i al voltant de Pere, Pastor dels anyells i de les ovelles. Que l' Esperit diví es digni escoltar de la manera més consoladora l' oració que cada dia puja cap a Ell des de tots els racons de la terra: *Renoveu al nostre temps els prodigis d'una nova Pentecosta, i feu que l' Església santa, perseverant en oració unànime i incansable amb Maria la Mare de Jesús, i guiada per Pere, propagui el regne del Salvador diví, regne de veritat i de justícia, regne d' amor i de pau. Amén* [1].

[22] Volem, doncs, que aquesta Constitució sigui eficaç ara i per sempre, i que els seus decrets siguin observats puntualment per aquells als quals pertoca, i així obtinguin el seu resultat. Cap manament en contra, de qualsevol classe que sigui, no podrà im-

assequendae desiderio teneri, iuxta Christi doctrinam, iuxtaque precationem ab eo caelesti Patri admotam; neque Nos praeterit, auditum Concilii nuntium non solum magno gaudio ab iis esse acceptum, verum etiam ex iis haud paucos pollicitos esse se precaturos Deum, ut res bene ac feliciter eveniant, et laeta in spe esse suorum Coetuum nomine mitti posse legatos, qui de iis certiores fiant quae in Concilio agantur. Haec omnia Nos ingenti sane solatio atque spe affecerunt; quin etiam, quo facilius et expeditius huiusmodi commercia habeantur, iam pridem peculiare de hac re Officium constituimus, quod Secretariatum appellant.

[21] Utinam de huius temporis christiana familia contingat quod de Apostolis, post Christi ascensum in caelum, Hierosolymis esse factum scimus: cum omnis Ecclesia, recens nata, summa animorum concordia se ad Petrum, agnorum oviumque Pastorem, applicuit, atque cum eo et pro eo precata est. Ac dignetur adorandus Dei Spiritus, flagrantissimis omnium annuens votis, hanc precationem admittere, quae cotidie ex universis terrarum orbis partibus ei admovetur. *Renova aetate hac nostra per novam veluti Pentecostem mirabilia tua, atque Ecclesiae Sanctae concede, ut cum Maria, Matre Iesu, unanimiter et instanter in oratione perseverans, itemque a Beato Petro ducta, divini Salvatoris regnum amplificet, regnum veritatis et iustitiae, regnum amoris et pacis. Amen* [1].

[22] Hanc vero Constitutionem nunc et in perpetuum efficacem esse et fore volumus; ita quidem ut quae per eam decreta sunt ab iis quorum res est religiose serventur, atque igitur vim suam obtineant. Cuius Constitutionis

pedir l'eficàcia d'aquesta Constitució, ja que amb aquesta Constitució els deroguem tots. Per tant, si algú, qualsevol que sigui la seva autoritat, a gratcient o sense adonar-se'n, actuava en contra del que Nós hem establert, manem que es tingui per nul i de cap valor. A més, a ningú no serà lícit de rompre ni falsificar aquests documents del nostre voler. I caldrà donar absolutament el mateix crèdit que es donaria a aquest document, si fos presentat, a totes les seves còpies i passatges, impresos o manuscrits, que portin el segell d'algú constituït en dignitat eclesiàstica i portin també la signatura d'algun notari públic. Si algú fes menyspreu o de qualsevol manera critiqués aquests documents nostres en general, sàpiga que incorrerà en les penes establertes pel dret contra els qui no compleixin els manaments dels Summes Pontífexs.

A Sant Pere de Roma, el dia de la Nativitat del Senyor, 25 de desembre de 1961, any quart del nostre pontificat.

Jo, JOAN, *Bisbe de l'Església catòlica.*

efficacitati nulla, cuiusvis generis contraria praescripta officere poterunt, cum per hanc Constitutionem iisdem derogemus omnibus. Quapropter si quis, quavis praeditus auctoritate, sive sciens sive insciens contra egerit ac Nos ediximus, id prorsus irritum atque inane haberi iubemus. Nemini praeterea haec voluntatis Nostrae documenta vel huius Constitutionis scindere vel corrumpere liceat; quin immo exemplis et locis, sive typis impressis sive manu exaratis, quae sigillum viri praeferant in ecclesiastica dignitate constituti simulque ab aliquo publico tabellione sint subscripta, eadem omnino habenda erit fides, quae huic haberetur si ostenderetur. Quae Nostra decreta in universum si quis vel spreverit vel quoquo modo detrectaverit sciat se poenas esse subiturum iis iure statutas, qui Summorum Pontificum iussa non fecerint.

Datum Romae, apud S. Petrum, die XXV mensis decembris, in Nativitate D. N. I. C., anno MDCCCCLXI, Pontificatus Nostri quarto.

Ego, IOANNES, *Episcopus Ecclesiae Catholicae.*

1 Cf. AAS 51 (1959) 382.

MISSATGE DELS PARES DEL CONCILI ECUMENIC VATICA II A TOTS ELS HOMES

(21 d'octubre de 1962)

[1] Ens complau d' enviar a tots els homes i a totes les nacions el missatge de salvació, d' amor i de pau que Jesucrist, el Fill del Déu Vivent, va donar al món i va confiar a l' Església.

[2] Per aquesta raó, nosaltres, els successors dels apòstols, aplegats ara per comanda del Sant Pare Joan XXIII, ens hem congregat aquí, tot pregant unànimes amb Maria, la mare de Jesús, i formant un sol cos apostòlic, el cap del qual és el successor de Pere.

Que resplendeixi el rostre de Jesucrist

[3] En aquesta assemblea volem cercar—sota el guiatge de l' Esperit Sant—el camí més escaient de renovar-nos com cal per esdevenir més i més fidels a l' Evangeli de Crist. Farem un esforç per exposar als homes dels nostres dies la veritat de Déu íntegra i pura, talment que ells l' entenguin i l' acceptin a ple cor.

[4] Nosaltres, com a pastors, desitgem assaciar la indigència de tots aquells esperits que cerquen Déu. Hi ha homes *que a les palpentes i tot l' endevinen o el troben, que Déu no és pas lluny de cadascú de nosaltres* (Act 17,27).

PATRES S. CONCILII AD UNIVERSOS HOMINES

[1] Ad omnes homines ac nationes nuntium perplacet mittere salutis, amoris et pacis quae a Christo Iesu, Filio Dei vivi, mundo allata sunt et Ecclesiae commissa.

[2] Hac de causa enim beatissimi Ioannis Papae XXIII iussu congregati, huc nos, Apostolorum successores, unanimiter cum Maria Matre Iesu orantes, convenimus, unum apostolicum corpus efformantes cuius caput est Petri successor.

Illucescat facies Christi Iesu

[3] Quo in conventu, Spiritu Sancto duce, quaerere volumus quomodo nosmetipsos renovemus oporteat, ut Evangelio Christi magis ac magis fideles inveniamur. Integram ac puram Dei veritatem huius aetatis hominibus sic proferre studebimus ut eam ipsi intellegant eique libenter assentiant.

[4] Pastores cum simus, eorum omnium indigentiae satisfieri cupimus, qui Deum quaerunt, *si forte attrectent eum aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum* (Act 17,27).

[5] Així, doncs, nosaltres Bisbes, obedients a la voluntat de Crist, qui va lliurar-se a la mort *per a presentar-se a si mateix l'Església sense màcula, ni arruga..., sinó santa i immaculada* (Eph 5,27), esmerçarem totes les energies del pensament per reflexionar sobre nosaltres mateixos i sobre el ramat que ens ha estat encomanat, per tal de renovar-nos a fons fins que aparegui a tots els pobles el rostre amable de Jesucrist, que ha de resplendir en els nostres cors, *per a la manifestació de la claredat de Déu* (2 Cor 4,6).

Així va estimar Déu el món

[6] Creiem que el Pare estimà el món fins a tal punt que per a salvar-lo lliurà el seu Fill a la mort. Es ben cert que el Pare ens va alliberar de l'esclavatge del pecat per mitjà del seu Fill, car *per ell, totes les coses foren reconciliades amb el Pare, després que per la seva sang, a la creu, tot va quedar pacificat* (Col 1,20) *talment que podem anomenar-nos fills de Déu i de debò ho som.* El Pare, a més, ens atorga l'Esperit perquè visquem la vida divina i estimem Déu i els germans, ja que tots som u en Crist.

[7] La nostra adhesió al Crist no ens retreu gens ni mica de les obligacions i treballs de la terra. Al contrari, la fe, l'esperança i la caritat del Crist ens empenyen a servir els nostres germans, d'acord amb l'exemple del Mestre diví, *qui no va venir pas a ser servit, sinó a servir* (Mt 20,28). Per això, l'Església

[5] Ideo Christi voluntati oboedientes, qui semetipsum morti tradidit *ut exhiberet ipse sibi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam..., sed ut sit sancta et immaculata* (Eph 5,27), omnes vires cogitationesque impendimus in nosmetipsos, Praesules, necnon in greges nobis creditos ita renovandos ut gentibus appareat amabilis facies Iesu Christi, qui in cordibus nostris illucescit *ad illuminationem claritatis Dei* (2 Cor 4,6).

Sic Deus dilexit mundum...

[6] Credimus Patrem sic mundum dilexisse ut ad eum salvandum Filium suum daret; qui quidem per eundem Filium suum nos a servitute peccati liberavit, *omnia per eum reconcilians in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius* (Col 1,20), ita ut *filii Dei nominemur et simus.* Spiritus insuper nobis a Patre datur ut vitam Dei viventes, Deum et fratres diligamus, qui omnes unum in Christo sumus.

[7] Tantum vero abest ut Christo adhaerentes a terrenis officiis et laboribus avertamur, ut fides e contra, spes et caritas Christi nos impellant ad inserviendum fratribus nostris, hoc modo ad exemplum Divini Magistri conformatos, qui *non venit ministrari sed ministrare* (Mt 20,28). Ideo et

mateixa no va néixer per a dominar, sinó per a servir. *Ell lliurà la seva vida per nosaltres i nosaltres també hem de donar la vida pels germans* (1 Io 3,16).

[8] En conclusió, tot esperant dels treballs del Concili una il.luminació més clara i més viva de la fe, preveiem una renovació espiritual, que origini un feliç impuls amb el qual creixin els béns humans, com són les troballes científiques, el progrés de la tècnica i una difusió més àmplia de la cultura.

La caritat del Crist ens estimula

[9] Aplegats de totes les nacions d' arreu del món, portem al nostre cor les preocupacions de tots els pobles confiats a nosaltres: llurs angoixes de cos i d' ànima, llurs dolors, desigs i esperança. Ens preocupen tots els neguits que avui dia fiblen instantment els homes. Cal, però, que la nostra sol.licitud voli en primer lloc cap als més humils, als més pobres i als més febles; i, fent en això com Crist, ens compadim de les multituds turmentades per la fam, la misèria i la ignorància. Constantment, doncs, tindrem ben presents aquells que, mancats d' un auxili oportú, encara no han assolit el nivell de vida digne de l' home.

[10] En conseqüència, durant la tasca conciliar, pararem esment a tot el que mira a la dignitat humana, a tot el que duu a un veritable agermanament dels pobles. *La caritat del Crist ens*

Ecclesia non ad dominandum nata est sed ad serviendum. *Ipse pro nobis animan posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere* (1 Io 3,16).

[8] Proinde, cum ex Concilii laboribus fore speremus ut lux fidei clarior et vividior splendeat, spiritualem expectamus renovationem, ex qua etiam felix procedat impulsus quo proficiant humana bona, scilicet scientiae inventa, artis technicae progressus eruditionisque latior diffusio.

Caritas Christi urget nos

[9] Ex omni natione quae sub caelo est adunati, omnium populorum nobis creditorum in cordibus nostris gerimus aerumnas, corporis et animae angustias, dolores, desideria, spem. Ad omnes anxietates, quibus hodie homines punguntur instanter animum intendimus. Convolet imprimis igitur sollicitudo nostra ad humiliores, pauperiores debilioresque; Christum sequentes, misereamur super turbam fame, miseria, ignorantia laborantem; constanter in eos respicientes qui, deficiente auxilio opportuno, nondum ad vivendi rationem homine dignam pervenerunt.

[10] Quapropter in labore obeundo nostro magni faciamus quaecumque ad dignitatem hominis spectant, quaecumque conferunt ad veram populorum communitatem. *Caritas Christi urget nos* (2 Cor 5,14); nam *qui viderit*

obliga (2 Cor 5,14), *perquè qui veu el seu germà que té necessitat i li clou el seu cor, ¿com pot estar en ell la Caritat de Déu?* (1 Io 3,17).

Veiem dos problemes de molta importància

[11] El Sant Pare Joan XXIII en el seu missatge radiat de l' onze de setembre de 1962, va a insistir sobretot en dos problemes:

[12] El primer d'ells és el que pertoca a la pau entre els pobles. No hi ha ningú que no odiï la guerra; ningú que no cerqui la pau amb un desig encès. Però l' Església desitja aquesta pau més que tothom, perquè és mare de tots. Ella mai no ha desistit de manifestar obertament, per boca del Sant Pare, el seu amor—i fins i tot el seu voler—de pau, disposada sempre a ajudar cordialment qualsevol iniciativa sincera de pacificació. Pretén, amb totes les seves forces, d' unir els pobles i de procurar-los una estimació mútua, tant d' obres com de sentiments. Aquesta assemblea conciliar, admirable per la diversitat de races, de nacionalitats i de llengües que aplega, ¿no és veritat que ja testimonia una comunitat d' amor fratern i lluu com un signe tangible d' aquest amor? Confessem, doncs, que tots els homes de qualsevol raça o nació som germans.

[13] En segon lloc, el Sant Pare urgeix la justícia social. La doctrina exposada a l' encíclica *Mater et Magistra* demostra

fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo? (1 Io 3,17).

Duae quaestiones maioris momenti nobis proponuntur

[11] Summus Pontifex Ioannes XXIII in radiophonico nuntio die 11 septembris 1962 dato, duo praesertim inculcavit.

[12] Imprimis, quae ad pacem inter populos spectant. Bellum nemo est qui non odio habeat, nemo qui ardenti desiderio ad pacem non tendat. Sed maxime omnium id Ecclesia exoptat, quippe quae mater sit omnium. Ipsa suum pacis amorem, Romanorum Pontificum voce, palam declarare numquam destitit, necnon et suam voluntatem pacis, parata semper cuilibet sincero conatui toto corde adiutricem praestare operam. Eadem ad coniungendos populos viribus omnibus tendit, et ad mutuam inter eos procurandam rerum animorumque aestimationem. Iste conventus noster Conciliaris, mirabilis ob suam stirpium, nationum, linguarum diversitatem, nonne communitatem testatur fraterni amoris, ipsiusque veluti signum fulget visibile? Homines universos profitemur fratres esse, cuiuscumque stirpis sunt vel nationis.

[13] Praeterea Summus Pontifex urget socialem iustitiam. Doctrina

palesament el paper necessari de l' Església en el món d' avui, tant per denunciar la injustícia i les indignes desigualtats de les classes socials, com pel restabliment d' un vertader ordre de coses i dels béns materials, a fi que la vida de l' home esdevingui més humana, d' acord amb els principis de l' Evangeli.

La força de l' Esperit Sant

[14] A nosaltres ens manquen certament els recursos humans i la potència política, però confiem en la força de l' Esperit de Déu, promès a l' Església per Nostre Senyor Jesucrist. Per tant, preguem, amb humilitat i delit alhora, que tohom vulgui col.laborar amb nosaltres en la tasca d' instaurar en el món una societat més recta i cada vegada més agermanada; prec que fem no solament a tots els germans nostres els quals servim com a pastors, sinó que adrecem a cada un dels germans creients en Crist i també a tots els homes de bona voluntat, que Déu *vol que se salvin i arribin a reconèixer la veritat* (1 Tim 2,4). Perquè aquest és el designi diví: que el seu regne d' alguna manera brilli per la caritat en la terra com una il.luminació del seu regne etern.

[15] Enmig del món, que tan lluny es troba encara d' una pau tant desitjada per la por nascuda del mateix progrés científic—admirable, però que no sempre té en compte la llei moral suprema—nosaltres demanem de cor que brilli la llum de la gran esperança en Jesucrist el nostre únic Salvador.

per litteras encyclicas *Mater et Magistra* exposita, manifesto ostendit Ecclesiam hodierno mundo quam maxime esse necessariam, ad iniustitias denuntiandas indignasque inaequalitates, ad verum rerum bonorumque ordinem restaurandum, ita ut, secundum Evangelii principia, hominis vita humanior fiat.

Virtus Spiritus Sancti

[14] Nobis profecto sive opes humanae sive potentia terrestris desunt; fiduciam autem in virtute Spiritus Dei collocamus, a Domino Iesu Christo Ecclesiae promissi. Ideo non fratres nostros tantum, quibus ut pastores inservimus, sed etiam fratres omnes in Christum credentes, et reliquos homines bonae voluntatis quos *Deus vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire* (1 Tim 2,4), humiliter et ardenter vocamus ut ad rectiorem magisque fraternam civitatem in ipso mundo aedificandam omnes una nobiscum adlaborent. Eiusmodi enim est divinum consilium ut per caritatem iam quodammodo regnum Dei in terris elucescat quasi aeterni regni Dei adumbratio.

[15] Luceat, obsecramus, in medio mundi huius, qui procul ab optata pace adhuc abest ob minas ex ipso scientiarum progressu ortas mirabili sane, sed non semper superiori moralitatis legi intento, luceat lumen magnae spei in Iesum Christum unicum Salvatorem nostrum.

CONSTITUCIO DOGMATICA SOBRE L'ESGLESIA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El document fonamental del Concili Vaticà II és la constitució dogmàtica *Lumen gentium,* que desenrotlla i completa la doctrina que el Concili Vaticà I, sobtadament interromput en 1869, havia començat a formular sobre l' Església.

El text final, aprovat el 19 de novembre de 1964, és la redacció sisena d' aquest document, que va rebre aquell dia 2.134 vots favorables, contra 10 de contraris i un de nul. A la sessió pública del 21 de novembre, amb assistència del Papa, els vots favorables foren 2.151 contra cinc d' adversos. Pau VI promulgà la tan desitjada i tan extraordinàriament treballosa constitució. Per manament seu va acompanyada d' una «Nota explicativa prèvia», que havia de posar fi a unes polèmiques, la història detallada de les quals pertany a un estudi més ampli sobre el Concili.

Com en gairebé totes les altres matèries, cal cercar l' origen de l' esquema sobre l' Església a les suggerències aportades per part de tots els qui foren consultats per la Comissió antepreparatòria del Concili. Les que es referien a aquest important capítol foren sintetitzades en 367 proposicions, que versaven sobre la constitució de l' Església, els poders del Papa i dels Bisbes i, especialment, la doctrina sobre la col.legialitat, el magisteri eclesiàstic, la relació entre Roma i les diòcesis escampades pel món, les situacions diverses de l' Església davant els Estats i altres matèries igualment importants. Un altre grup de proposicions tocava l' últim desenvolupament de la mariologia.

La Comissió antepreparatòria va fer passar tot aquest material a la preparatòria, i aquesta a la teològica. En 1962 tenim ja la redacció sistemàtica d' un esquema sobre l' Església, examinada i fonamentalment aprovada, amb retocs, per la Comissió central en les sessions de maig i juny d' aquest any. Hi ha, igualment, la redacció d' un esquema breu sobre «la Verge, Mare de Déu i dels homes», que en principi havia de ser una constitució autònoma, amb discussió i promulgació a part.

Imprès al novembre de 1962, l' esquema sobre l' Església arriba a l' aula i és discutit calorosament de l' 1 al 7 de desembre. El cardenal Suenens el dia 4 apunta el canvi radical de l' orientació del

document, que el Concili i la Comissió coordinadora faran seu, per tal de sortir dels contrastos vius manifestats en el debat.

La constitució, doncs, comença a rebre la seva tercera forma al gener de 1963: marca millor la continuïtat doctrinal entre el Concili Vaticà I i el II, rep un to més pastoral i ecumènic, inicia l' elaboració d' una teologia del laïcat i obre els horizons devers la posició de l' Església enfront del món modern.

En la segona etapa conciliar (1963), el text és discutit altra vegada vivament, amb 323 intervencions, des del 30 de setembre fins al 31 d' octubre. Són especialment notables els debats sobre la col.legialitat i la restauració del diaconat, amb celibat i sense. I el 24 d' octubre té lloc un esdeveniment únic en tot el Concili: dos oradors, que representen per delegació les teories oposades, defensen davant l'assemblea els punts de vista respectius sobre si el tema de la Mare de Déu ha d' incloure 's a l'esquema *de Ecclesia* o mantenir el seu lloc autònom. El 29 d' octubre els vots de la majoria, amb no gaire marge, determinen la fusió d' ambdós documents.

Pel juliol del 1964 és enviada als Pares la quarta redacció, que al setembre s' acaba de discutir i és votada en 57 votaciones parcials. Davant els resultats, a l' octubre ha estat refet el text en la seva forma cinquena. Es vota pel novembre, sempre dins un clima de gran tensió conciliar i extraconciliar, que la història haurà de descriure. La Secretaria general del Concili mira d' apaivagar els esperits amb tres notificacions: una, assegurant que s' ha observat fidelment el reglament del Concili; l' altra, precisant el valor teològic de la constitució sobre l' Església; la tercera, comunicant la «Nota explicativa prèvia» que, per ordre superior, hom afegirà al document.

La redacció sisena, definitiva, obté, finalment, el vot gairebé unànime el 19 de novembre i és promulgada, com hem dit, el 21, amb alegria general.

SUMARI

Capítol I.—*El misteri de l' Església*

1. Brillant amb la llum del Crist, l' Església que, per la virtut del mateix Crist ve a ser el sagrament de la unitat del llinatge humà, vol presentar-se als fidels i al món sencer tal como és en la seva natura i en la seva missió universal.
2. El Pare Etern, després d' haver creat el món, ha comunicat als homes la vida divina. Havent-la perduda els homes, amb el pecat d' Adam, envià el seu Fill a redimir-los, i els cridà a formar part de la seva Església universal.
3. Regne del cel i del Crist a la terra, l' Església realitza i continua

visiblement en el món el misteri de salvació. La unitat dels fidels que li pertanyen, constituint un sol cos en el Crist, ha estat fundada principalment sobre el sacrifici i el sagrament de l' Eucaristia.

4. L' Esperit Sant davallà visiblement sobre l' Església el dia de Pentecosta. Es per això que constitueix la font de la vida i de la joventut eterna de l' Església i el seu guia en el camí de la veritat.
5. El misteri de la santa Església es manifesta en la seva mateixa fundació, amb les paraules, les obres i la presència del Crist, del regne del qual representa el començament a la terra, talment una llavor que creix i es desenrotlla fins a la collita.
6. La Bíblia presenta l' Església com a pleta i ramat, com a camp i vinya del Senyor, com a edifici i temple de Déu, com a ciutat santa i Jerusalem celestial, com a mare nostra i esposa de l' Anyell.
7. Té com a cap el Crist, el Cos místic del qual ella constitueix, i en el qual Cos es comunica a tots els membres l' Esperit del Crist a través dels sagraments, especialment de l' Eucaristia. Els fidels formen un sol cos, perquè estan unificats i conformats al Crist Jesús mitjançant l' Esperit, comú al Cap i als membres, principi de vida dins l' Església de Déu: el nou Poble de Déu és l' Església del Crist, que Ell estima com a Esposa seva.
8. Societat jeràrquica i Cos místic, comunitat visible i alhora espiritual, que brolla d' un element doble, diví i humà, l' Església repeteix analògicament, en certa manera, el misteri del Verb encarnat, la passió, la mort i la resurrecció del qual anuncia a tothom entre les persecucions del món i els consols de Déu. Una, santa, catòlica i apostòlica, l' Església necessita també una purificació, acollint dintre d' ella àdhuc els pecadors.

Capítol II.—*El Poble de Déu*

9. Déu vol salvar els homes, no aïlladament, sinó com a poble. Israel és la figura del nou Poble de Déu, format per jueus i pagans, no segons la carn, sinó segons l' esperit. Sota el seu Cap únic, el Crist, cada membre participa de la dignitat i de la llibertat dels fills de Déu, té com a llei la caritat i com a fi el regne de Déu. Israel era l' Església de Déu: el nou Poble de Déu él l' Església del Crist, la qual, amb l' ajuda de l' Esperit Sant, roman fidel al Crist i és capaç de renovar-se ella mateixa.
10. Crist ha fet del nou poble un poble reial i sacerdotal, el qual, per mitjà de la unció de l' Esperit Sant, pot oferir-se ell mateix com a víctima a Déu, renovant pertot arreu el seu testimoniatge del Crist. El sacerdoci comú dels fidels i el sacerdoci jeràrquic, tot i distingint-se entre ells essencialment i no sols pel grau, participen ambdós de l' únic sacerdoci del Crist.
11. El sacerdoci comú dels fidels s' actualitza amb la pràctica dels sagraments i de les virtuts. Cada sagrament és un mitjà de salvació i permet al cristià de viure orientat devers la perfecció de santedat del Pare celestial.
12. El Poble de Déu participa també de l'ofici profètic del Crist i s' adhereix indefectiblement a la fe, que s' esforça a aplicar a la vida. L' Esperit Sant distribueix a cada fidel els seus dons o carismes tal com li plau i en bé de tots. No obstant, el judici de discerniment d' aquests dons no resta lliurat a l' arbitri dels particulars, ans és reservat a l' autoritat eclesiàstica.

13. Tots els homes són cridats a formar part del Poble de Déu. Per a reunir-los en la unitat, traient-los de la dispersió, el Pare ha enviat el seu Fill i l'Esperit del seu Fill, principi d'unitat en la doctrina, en la comunió i en l'oració. L'Església, es a dir, el Poble de Deu, no perjudica gens el bé temporal de cada poble, perquè el seu caràcter universal es basa en l'esperit. Al revés, aquesta catolicitat afavoreix l'intercanvi entre els membres, diversos per la seva funció i pel seu estat de vida. Les mateixes Esglésies particulars, amb tradicions pròpies, unides a la primacia de la càtedra de Pere, no són un obstacle, sinó un estímul, per a la unitat. Els fidels catòlics, els altres creients en el Crist i tots els homes són cridats a la salvació en la unitat del Poble de Déu, que promou la pau universal.
14. L'Església és necessària per a la salvació, perquè només ella és el Cos del Crist, el qual és el mitjancer i el camí de la salvació. S'han incorporat amb plenitud a l'Església els qui l'accepten íntegrament. No se salven, però, els qui, no perseverant en la caritat, es troben dins l'Església amb el cos i no amb el cor. L'Església volta d'atencions els catecúmens, que, impulsats per l'Esperit Sant, tenen el desig d'incorporar-se-li.
15. Tots els batejats s'uneixen a l'Església amb vincles estrets, encara que no professin la fe íntegrament o no conservin la unitat de comunió sota el successor de Pere. Aquests vincles són la reverència atorgada a la Bíblia, la fe en el Crist, el baptisme i d'altres sagraments, ultra la comunió d'oracions i d'altres beneficis espirituals. Tots han de pregar, esperar i treballar per la unitat de tots els homes.
16. Adhuc els qui no han rebut l'Evangeli s'orienten al Poble de Déu. En primer lloc, els jueus, dels quals va néixer el Crist, i després els altres, entre els quals cal comptar els musulmans, que professen tenir la fe d'Abraham. Déu no és lluny ni tan sols d'aquells qui cerquen el Déu desconegut entre imatges i ídols.
17. Així com el Pare ha enviat el Fill per a la salvació de tots els homes, també el Fill ha enviat els Apòstols, els quals han constituït l'Església, a fi de complir el manament i la missió del Crist. Pertanyen als sacerdots uns deures específics, però el deure de difondre la fe pertany a tots els homes que formen el Poble de Déu.

Capítol III.—*La constitució jeràquica de l'Església i particularment l'Episcopat*

18. Els ministres de l'Església tenen una potestat sagrada en servei dels seus germans. Jesús ha enviat els Apòstols, amb Pere com a cap, i els seus successors els Bisbes, els quals governen l'Església juntament amb el succesor de Pere.
19. Crist ha elegit dotze Apòstols i els ha constituït com a col.legi o grup estable, donant-los Pere per cap, perquè facin deixebles seus tots els pobles i els santifiquin i governin.
20. Aquesta missió no essent únicament temporal, els Apòstols escolliren entre els seus col.laboradors alguns deixebles, per tal que ocupessin el seu lloc quan ells morissin. Aquests són els Bisbes, que presideixen en nom de Déu el ramat del qual són pastors.
21. Per tant, Jesucrist, Summe Sacerdot, està present enmig dels fidels per mitjà dels Bisbes. Aquests reben la plenitud del sagrament de l'orde amb la consagració episcopal, la qual comporta una efusió especial de l'Esperit Sant i dóna, amb el deure de santificar, els

deures d' ensenyar i de governar, que han d' exercir-se en la deguda comunió jeràrquica amb el Cap i els altres membres del Col.legi.

22. Pere i els altres Apòstols han format un únic Col.legi apostòlic. D' una manera semblant s' uneixen entre ells el Romà Pontífex i els Bisbes. La disciplina més antiga mostra el caràcter col.legial de l' orde episcopal, sobretot en els Concilis ecumènics. El Col.legi o Cos episcopal no té, però, cap autoritat, si no és juntament amb el Romà Pontífex, Vicari del Crist i Pastor de tota l' Església. L' autoritat suprema del Col.legi episcopal s' exerceix d' una manera solemne en el Concili ecumènic, el qual només pot ser convocat, presidit i confirmat exclusivament pel Papa.

23. El Papa és el principi i el fonament de la unitat total, tant dels Bisbes com de tots els fidels. Els Bisbes són principi d' unitat en les Esglésies particulars que els són encomanades. La cura de predicar l' Evangeli arreu de la terra pertany al Cos dels Pastors, però cada Bisbe en particular té l' obligació de col.laborar amb els altres Bisbes i amb el successor de Pere per a propagar la fe. Diverses Esglésies han constituït agrupacions diverses, amb tradicions litúrgiques disciplina i patrimoni teològic propis, especialment entorn de les antigues Esglésies patriarcals, com a mares de la fe, sense minva de la catolicitat.

24. Els Bisbes tenen la promesa i l'assistència de l' Esperit Sant en la missió d' ensenyar. El seu ofici de pastors és un veritable servei, és a dir, un ministeri que han d' exercir dins l' àmbit dels costums legítims.

25. La predicació de l' Evangeli sobresurt entre els deures dels Bisbes, els quals han de ser escoltats amb veneració. No obstant, cap Bisbe en particular no es infal.lible. Ultra el Papa, és infal.lible el Cos episcopal unit al successor de Pere quan defineix la doctrina de la fe i de la moral amb referència a tot allò que pertany a la Revelació divina. Tothom ha de sotmetre el seu judici a les doctrines proposades com a infal.libles.

26. El Bisbe él l' administrador de la gràcia del sacerdoci suprem, especialment quan ofereix i fa oferir l' Eucaristia. El Bisbe santifica els fidels amb el ministeri de la paraula, la distribució dels sagraments i l' exemple de la seva vida.

27. Els Bisbes governen les Esglésies particulars que els són confiades com a vicaris i legats del Crist, amb potestat pròpia, ordinària i immediata, sola l' autoritat suprema i universal del Romà Pontífex. El Bisbe sempre ha de tenir present l' exemple del Bon Pastor, que no va venir a ser servit, sinó a servir.

28. Els primers col.laboradors del Bisbe són els preveres, els quals formen amb ell un únic cos sacerdotal. Santifiquen i governen la part del ramat del Senyor que els ha estat confiada sota l' autoritat del Bisbe. Tot i no posseint el grau més elevat del sacerdoci, en virtut del sagrament de l' orde són sacerdots a imatge del Crist, suprem i etern Sacerdot.

29. En un grau inferior de la jerarquia hi ha els diaques, col.laboradors dels preveres en l' administració d' alguns sagraments i dedicats als afers de la caritat i de l' assistència. El diaconat, restablert com a grau permanent de la jerarquia, podrà ser conferit també a homes casats d' edat madura, amb el consentiment del Romà Pontífex.

Capítol IV.—*Els laics*

30. Després dels Pastors, el Concili té en compte els laics, els quals contribueixen al bé de tota l' Església segons els propis dons i carismes.
31. Els laics són tots aquells fidels que, consagrats al Crist amb el baptisme, constitueixen el Poble de Déu i participen de l' ofici sacerdotal, profètic i reial del Crist. Es propi dels laics cercar el regne del Crist, dedicant-se als afers temporals i ordenant-los a Déu.
32 Dins l' Església hi ha una varietat admirable, però el Poble de Déu només és un, sense desigualtats dels fidels en el Crist i l' Església. Bé que per camins diversos, tots són cridats a la santedat. La mateixa distinció entre pastors i laics es basa en vincles de servei i col.laboració recíprocs. Tenint, doncs, els laics el mateix Crist com a germà, tenen també com a germans els pastors investits de la seva autoritat.
33. Els laics són cridats a contribuir al creixement de l' Església, com a membres vius. El seu apostolat és una participació en la missió salvadora de l' Església, de la qual són alhora testimoni i instrument per mitjà dels sagraments. Ultra aquest apostolat comú, els laics poden ser cridats a col.laboracions més específiques amb l' apostolat de la Jerarquia.
34. Participant de l' ofici sacerdotal del Crist, els laics, vivificats i estimulats pel seu Esperit, exerceixen un culte espiritual per a la glòria de Déu i la salvació dels germans, i a través de les seves obres diàries consagren el món a Déu.
35. Participant de l' ofici profètic del Crist, els laics, a través de les estructures de la vida secular, aprofiten el temps present bo i esperant la glòria futura, heralds de la fe, amb el testimoniatge de la vida i amb la paraula. En particular, el seu estat de vida matrimonial és santificat amb un sagrament especial. La família és una escola excel.lent d' apostolat per als esposos, per als fills i per a tot el món, a l' evangelització del qual els laics contribueixen també quan s' ocupen de les coses temporals.
36. Per últim, participant de la potestat reial del Crist, els laics han d' exemplar el seu regne. Per tant, han de conèixer el valor de totes les criatures, les quals s' ordenen a la lloança de Déu. En això és fonamental llur aportació. Amb competència i activitat, elevades per la gràcia, contribuiran eficaçment a fer que els béns creats siguin més abundants i més ben distribuïts, i amb llur esforç impregnaran alhora de valor moral la cultura i les obres humanes. D' altra banda, cal que els laics sàpiguen distingir molt bé els drets i deures que els pertanyen com a membres de l' Església dels que tenen en tant que formen part de la societat humana terrenal. Aquesta té ordenaments propis, però no pot construir-se sense la religió o contra la llibertat religiosa dels ciudadans.
37. Els laics tenen el dret de rebre els béns espirituals de part dels seus pastors, als quals han de manifestar els seus desigs i necessitats, exposant, àdhuc personalment o mitjançant institucions oportunes, el seu punt de vista sobre els problemes religiosos. Tenen, però, el deure de respectar i obeir els seus pastors, seguint les seves directrius i pregant per ells. Els pastors, per la seva banda, promouran la dignitat i la responsabilitat dels laics a l' Església. Les relacions més estretes entre pastors i laics permeten d' esperar molts avantatges per a l' Església.
38. Els laics han de ser dins el món allò que és l' ànima dins el cos humà.

CAPÍTOL V.—*Vocació universal a la santedat dins l' Església*

39. Creiem per la fe que l' Església és indefectiblement santa i que tots els seus fills són cridats a la santedat, la qual es manifesta per mitjà dels fruits que l' Esperit produeix en els fidels.
40. Crist ha predicat la santedat de la vida, invitant tots i cadascun dels seus deixebles a ser perfectes, com és perfecte el Pare celestial. Els fidels, per tant, han de viure la santedat, expressant-la amb la plenitud de la vida cristiana i amb la perfecció de la caritat.
41. Cadascú, segons els propis dons i funcions, pot progressar en la santedat, seguint el Crist pobre, humil i carregat amb la creu, a la llum de la fe, de l' esperança i de la caritat. Els pastors promouran també amb l' exemple una santedat cada dia més gran a l' Església. Els preveres miraran d' emular aquells altres preveres que han deixat amb llur vida un exemple esplèndid de santedat. Els ministres d' orde inferior, sobretot els diaques i els laics elegits per Déu, conservant-se lliures de tot vici, conformaran el seu enteniment i el seu cor a una vocació tan excelsa. Els esposos i els pares cristians donaran a tothom un exemple d' amor infatigable i generós, i es faran col.laboradors de la fecunditat de l' Església. Les persones dedicades al treball imitaran el Crist, que va exercir el treball manual amb les seves mans. Sàpiguen unir-se particularment al Crist els malalts, els qui han de sofrir la pobresa o d' altres afliccions, tribulacions i persecucions. Se santificaran tots els qui acceptin amb fe la seva condició de vida.
42. La santificació s' obté per mitjà de la caritat, vincle de la perfecció i plenitud de la llei. La forma més pròpia de la santedat és el martiri, concedit a pocs. Tothom, però, ha de disposar-se a seguir el Crist pel camí de la creu. La santedat es veu afavorida amb els consells evangèlics, entre els quals assoleix un relleu especial la consagració a Déu en la virginitat i el celibat. L' Església s' alegra d' aquells fills seus que abracen la pobresa i renuncien a la pròpia voluntat. Tots els fidels han de viure en el món sense aferrar-se a les coses que passen.

CAPÍTOL VI.—*Els religiosos*

43. Els religiosos professen els consells evangèlics de la castedat consagrada a Déu, de la pobresa i de l'obediència. L' Església ha rebut aquests consells i els conserva com un do diví. Aprova i regula amb la seva autoritat formes de vida solitària o de vida en comú, desenrotllades de maneres molt diverses. L' estat derivat de la professió religiosa no és un entremig entre laics i clergues: és comú a aquests dos estats.
44. Els religiosos que s' obliguen a l' observança dels tres consells evangèlics tenen un títol nou per dedicar-se al servei i a l' honor de Déu amb el noble intent de superar els obstacles que podrien apartar-los del fervor de la caritat. Consagren les seves vides al bé de tota l' Església, la qual protegeix i sosté el caràcter propi dels diversos instituts religiosos. A més, l' estat religiós proposa d' una manera eficaç a la consideració de tothom els deures de la vocació cristiana i imita la forma de vida elegida pel Fill de Déu i continuada per l' Església.
45. La Jerarquia eclesiàstica té la prerrogativa de regular la pràctica dels consells evangèlics, la qual facilita la caritat envers Déu i el proïs-

me. Tots els instituts i cadascun dels seus membres poden ser exceptuats, per part del Romà Pontífex, de la jurisdicció dels Ordinaris del lloc i sotmesos a ell directament, o bé confiats a les autoritats patriarcals, salvant, però, l' obligació de la reverència i l' obediència als Bisbes. L' Església, que sanciona l' estat canònic religiós, presenta la perfecció religiosa com una consagració a Déu en el pla litúrgic.

46. Cal que els religiosos tinguin molt de compte a fer que l' Església pugui presentar sempre millor el Crist als seus fidels i al món. Sàpiga, a més, tothom que la perfecció religiosa, tot i suposant la renúncia a determinats béns, no s' oposa al veritable progrés de la personalitat humana: al revés, l' ajuda en gran manera. Els religiosos no són estranys als altres homes ni resulten inútils per a la ciutat terrenal, ans contribueixen a construir-la en el Senyor. Els religiosos honren l' esposa del Crist i serveixen generosament tots els homes.

47. Cal que tots els religiosos s' esforcin a perseverar i a progressar en la seva vocació, per tal d' augmentar la santedat de l' Església i per a major glòria de la Trinitat.

Capítol VII.—*Caràcter escatològic de l' Església que peregrina i la seva unió amb l' Església celestial*

48. L' Església, a la qual són cridats tot els homes, només a la glòria del cel assolirà la seva plenitud. No obstant, després de l' Ascensió del Crist, forma el seu Cos a la terra, i com a sagrament universal de la salvació, mentre es manté en l' esperança escatològica del cel nou i de la terra nova, anticipa realment d' alguna manera, la renovació del món. Els sofriments del temps present no són pas proporcionats a la glòria que s' ha de revelar en nosaltres, després que el tribunal del Crist ens n' hagi jutjat dignes.

49. Fins i tant que torni el Senyor, tots els qui peregrinem damunt la terra o els qui, traspassats d' aquesta vida, es troben encara en període de purificació, o frueixen ja de la glòria celestial, tenim comuna la caritat envers Déu i envers el proïsme. La unió de tots en el Crist resta assegurada amb la comunicació mútua dels béns espirituals.

50. Per això l' Església ofereix a Déu sufragis pels difunts i un culte de veneració als sants, principalment a la Mare de Déu i als àngels, i implora l' ajuda de la seva intercessió. Els sants, que tenen la nostra mateixa natura, ens serveixen de mestres en el camí de la santedat amb la seva vida, en la qual s' han manifestat la presència i la veu de Déu. L' amor als sants es dirigeix al Crist i acaba en el Crist, corona de tots els sants, i, per mitjà del Crist, es dirigeix i acaba en Déu, que és admirable en els seus sants i és en ells glorificat. Reunits tots en una Església única, glorifiquem Déu u i trienc, i amb el mateix sacrifici eucarístic celebrem la memòria de la benaventurada Verge Maria, de sant Josep i dels altres sants.

51. Tenint presents els decrets dels Concilis II de Nicea, Florentí i Tridentí, aquest sagrat Concili exhorta a ensenyar que el veritable culte dels sants no consisteix pas únicament en la multiplicitat dels actes externs, sinó més aviat en la intensitat del nostre amor efectiu. La unió entre tots els fills de Déu en la caritat mútua i en la lloança única de la Santíssima Trinitat es perfeccionarà als darrers dies (escatologia), llavors que tota l' Església dels sants, en la felicitat eterna, adorarà Déu l' Anyell, que fou sacrificat per la salvació de tots els homes,

CAPÍTOL VIII.—*La Santíssima Verge Maria, Mare de Déu, en el misteri del Crist i de l' Església*

I. *Introducció.*

52. El Fill de Déu, nascut de la Verge Maria per obra de l' Esperit Sant, i els fidels que s' uneixen al Crist han d' honrar la memòria de la Verge Maria, Mare de Jesucrist, Déu i Senyor nostre.
53. Redimida en previsió dels mèrits del Fill de Déu, de la qual és Mare, Maria és filla predilecta del Pare i temple de l' Esperit Sant. Bé que superior a totes les criatures celestials i terrenals, Maria s' uneix, per la raça d' Adam, a tots els homes necessitats de salvació. No obstant, com a Mare del Crist i dels seus membres, li és reconegut un lloc singular dins l' Església, de la qual és figura. L' Església catòlica venera Maria com a Mare amantíssima.
54. El Concili vol il·lustrar la funció de Maria en el misteri del Verb encarnat i del Cos místic i els deures dels creients envers la Mare de Déu, sense dirimir, però, les qüestions tractades pels teòlegs.

II. *Funció de la Verge Santíssima en l' economia de la salvació.*

55. Maria ja es troba present a l' Antic Testament, dibuixada profèticament llavors de la promesa, feta als primers pares, de la victòria sobre la serp, i en la Verge que concebrà i infantarà un Fill que es dirà Emmanuel.
56. En el Nou Testament, Maria, saludada per l' àngel com a plena de gràcia, en donar el seu consentiment a la paraula divina, esdevé Mare de Déu. A la desobediència d' Eva, portadora de mort, correspon l' obediència de Maria, portadora de vida.
57. La seva unió amb el Fill a l' obra de la Redempció es manifesta en la visita a la seva cosina Isabel, en la presentació del seu primogènit, tot just nat, als pastors i als Mags, en la cerimònia de la purificació i en el trobament de Jesús al temple.
58. Durant la vida pública, Maria va fer que Jesús realitzés el seu primer miracle a les noces de Canà. Va seguir després el seu Fill fins a la creu, associant-se al seu sacrifici. Jesús, moribund, la lliurà com a mare a Joan.
59. Present amb els Apòstols el dia de Pentecosta, la Verge immaculada fou assumpta a la glòria celestial en cos i ànima i exalçada com a Reina del món.

III. *La Mare de Déu i l' Església*

60. La funció maternal de Maria envers els fidels no disminueix gens la mediació única del Crist, ans en mostra l' eficàcia.
61. Col·laborant a l' obra del Salvador amb l' obediència, la fe, l' esperança i la caritat, Maria fou Mare de tots en l' ordre de la gràcia.
62. La funció maternal de Maria després del consentiment de l' Anunciació ja no té fi. Assumpta al cel, ens obté amb la seva intercessió la gràcia de la salvació eterna. Per això l' Església l' honra amb els títols d' Advocada, Auxiliadora, Socors i Mitjancera, sense treure res ni afegir res a la mediació única del Redemptor.
63. Verge i Mare, Maria és figura de l' Església, i, després d' haver infantat el seu Primogènit, col·laborà a la regeneració dels innombrables germans del Crist, això és, dels fidels.
64. També l' Església és Mare, perquè dóna vida nova als fills concebuts

per obra de l' Esperit Sant i nascuts de Déu, i és Verge amb la integritat i puresa de la fe en el seu Espòs.

65. Maria brilla com exemple de virtut davant tota la comunitat dels elegits i és model d' aquell amor maternal que ha d' animar tots els qui, dins l' Església, col.laboren a la regeneració dels homes.

IV. *El culte de la Mare de Déu a l' Església*

66. Segons les seves paraules profètiques, totes les generacions diran benaurada a Maria per ser Mare de Déu, i per això l' Església promou amb raó un culte especial de la Verge, el qual, però, es diferencia essencialment del culte d' adoració que es dóna al Verb encarnat, i també al Pare i a l' Esperit Sant.

67. El Concili exhorta a estimar degudament els exercicis de pietat dedicats a la Mare de Déu, que la tradició ens ha transmès. Els teòlegs i els predicadors s' abstindran igualment de tota exageració i de tot minimisme.

V. *Maria, signe d' esperança certa i de consol per al Poble de Déu que peregrina*

68. També en la seva glorificació Maria és imatge de l' Església, la qual només assolirà la seva plenitud quan arribarà el dia del retorn del Senyor.

69. Tenint en compte que Maria és venerada per molts dels nostres germans separats, sobretot entre els orientals, el Concili exhorta els fidels a pregar la Mare de Déu i Mare dels homes perquè, tal com va ajudar amb la seva assitència al començament de l' Església, també ara intercedeixi prop del seu Fill fins que totes les famílies dels pobles s' apleguin feliçment en un sol Poble de Déu, a glòria de la Santíssima Trinitat.

Apèndix.—*Notificació feta pel Secretari general a la Congregació general 123* (16 de novembre de 1964)

I. Quant a la qualificació teològica de la doctrina, cal interpretar el text del Concili segons les normes comunes de la interpretació teològica.

II. Per ordre de l' Autoritat superior es comunica als Pares una *Nota explicativa prèvia* de la Comissió Doctrinal Teològica, la qual ha ordenat que hom faci constar, abans de l' examen de les esmenes sobre el capítol III, les observacions següents:

1) El mot «Col.legi» no ha d' entendre 's en un sentit estrictament jurídic.

2) La qualitat de membre del Col.legi s' obté amb la consagració episcopal i mitjançant la comunió jeràrquica amb el Cap del Col.legi i amb els membres.

3) Del Col.legi, que mai no pot existir sense el Cap, se 'n diu «ser també subjecte de la potestat plena i suprema sobre l' Església universal».

4) El Papa pot exercir sempre la seva potestat, tal com ho demana el seu ofici de Pastor suprem de l' Església. El Col.legi, tot i existint sempre, no sempre actua plenament en acte i només obra a intervals amb el consentiment del seu Cap.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

CONSTITUCIO DOGMATICA SOBRE L' ESGLÉSIA *

Capítol I

EL MISTERI DE L' ESGLÉSIA

1. Perquè Crist és la llum dels pobles, aquest sant Concili congregat en l' Esperit Sant se sent colpit per un incoercible anhel d' encendre a tots els homes aquesta llum esplendorosa que brilla sobre l' Església, pregonant l' Evangeli a tothom (cf. Mc 16, 15). I es proposa de declarar més acuradament als seus fidels i a tot el món, aprofundint el tema d' anteriors Concilis, la seva constitució i missió universal, ja que ella, l' Església, és en Crist un diguem-ne sagrament o un senyal i instrument de l' íntima unió amb Déu i de la unitat de tota la gènera humana. Si els homes, doncs, avui que els relaciona i barreja més la vida social, la tècnica, la cultura, han d' esdevenir també u plenament en Crist, forçosament s' accentua i pren urgència en les circumstàncies actuals aquest deure de l' Església.

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

CONSTITUTIO DOGMATICA DE ECCLESIA

Caput I

DE ECCLESIAE MYSTERIO

1. Lumen gentium cum sit Christus, haec Sacrosancta Synodus, in Spiritu Sancto congregata, omnes homines claritate Eius, super faciem Ecclesiae resplendente, illuminare vehementer exoptat, omni creaturae Evangelium annuntiando (cf. Mc 16,15). Cum autem Ecclesia sit in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis, naturam missionemque suam universalem, praecedentium Conciliorum argumento instans, pressius fidelibus suis et mundo universo declarare intendit. Condiciones huius temporis huic Ecclesiae officio urgentiorem vim addunt, ut nempe homines cuncti, variis

* Constitució promulgada a la sessió pública del 21 de novembre de 1964.

[*La voluntat del Pare Etern sobre la salvació universal*]

2. El Pare etern i bo va decidir-se a crear tot l'univers lliurement, misteriosament, sàviament, i va voler fer els homes partícips de la seva alta vida de Déu. Ells en van caure en Adam. Déu, però, no els va oblidar, ans va anar-los tirant ajudes salvadores sempre perquè hi guaitava Crist el Redemptor *la imatge del Déu invisible, el primogènit de tota la creació* (Col 1,15). Car el Pare des de l'eternitat *conegué* tots els electes *i els va predestinar a ser com el seu Fill, que Ell volgué primogènit de tantíssims germans* (Rom 8,29). I es va decidir de convocar els creients en Crist a l'Església santa. La qual, prefigurada des que el món és món i prodigiosament apuntada en la història del poble d'Israel i en l'Aliança antiga [1], fou establerta els darrers temps i revelada en venir-hi a balquena l'Esperit Sant. Arribarà a la perfecció gloriosa a la fi del món. Llavors—com diuen els sants Pares—tots els homes de bé des d'Adam, *des d'Abel fins al darrer dels electes* [2] s'estaran amb el Pare: Església universal.

[*La missió i l'obra del Fill*]

3. Vingué, doncs, el Fill. Va enviar-nos-el el Pare. Car el Pare, que en Crist ens va elegir abans de crear el món, ens va predestinar a ser fills adoptius, frisós d'integrar-ho tot en Crist

hodie vinculis socialibus, technicis, culturalibus arctius coniuncti, plenam etiam unitatem in Christo consequantur.

2. Aeternus Pater, liberrimo et arcano sapientiae ac bonitatis suae consilio, mundum universum creavit, homines ad participandam vitam divinam elevare decrevit, eosque lapsos in Adamo non dereliquit, semper eis auxilia ad salutem praebens, intuitu Christi Redemptoris, *qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae* (Col 1,15). Omnes autem electos Pater ante saecula *praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit Ipse primogenitus in multis fratribus* (Rom 8,29). Credentes autem in Christum convocare statuit in sancta Ecclesia, quae iam ab origine mundi praefigurata, in historia populi Israel ac foedere antiquo mirabiliter praeparata [1], in novissimis temporibus constituta, effuso Spiritu est manifestata, et in fine saeculorum gloriose consummabitur. Tunc autem, sicut apud sanctos Patres legitur, omnes iusti inde ab Adam, *ab Abel iusto usque ad ultimum electum* [2] in Ecclesia universali apud Patrem congregabuntur.

3. Venit igitur Filius, missus a Patre, qui nos in Eo ante mundi constitutionem elegit ac in adoptionem filiorum praedestinavit, quia in Eo omnia instaurare sibi complacuit (cf. Eph 1,4-5 et 10). Christus ideo, ut voluntatem

[1] Cf St Cebrià, *Epist* 64,4, PL 3,1017, Csei (Hartel), III B p 720, Sant Hilari Pict, *In Mt* 23,6 PL 9,1047, Sant Agustí, *passim*, Sant Ciril Alex, *Glaph in Gen* 2,10 PG 69,110A

[2] Cf Sant Gregori M, *Hom in Evang* 19,1 PL 76,1154 B, Cf Sant Agustí, *Serm* 341,9,11 PL 39,1499s, Sant J Damasce, *Adv iconocl* 11 PG 96,1357.

(cf. Eph 1,4-5 i 10). I així Crist per complaure el Pare que ho volia, inaugurà en terra el Regne dels cels, i ens revelà el misteri del Pare, i ens va redimir obeint. L'Església—Regne de Crist present ja en el misteri—ja és un fet palpable i la fa créixer la força de Déu: i en la sang i l'aigua que brolla del pit obert de Jesús crucificat (cf. Io 19,34) se signifiquen el seu començament i la seva creixença, com va també predir el Senyor parlant de la seva mort en creu: *Enlairat sobre terra, Jo ho atreuré tot cap a Mi* (Io 12,32 gr.). Cada cop que a l'altar se celebra el sacrifici de la Creu, on «*fou immolat el Crist, la nostra Pasqua*» (1 Cor 5,7), s'hi realitza l'obra de la nostra redempció. Igualment en el sagrament del pa eucarístic es representa i es fa la unitat dels fidels, que en Crist formen un sol cos (cf. 1 Cor 10,17). Unió aquesta, a la qual són cridats tots els homes; una unió amb Crist, que pel món n'és llum. D'Ell venim, per Ell vivim, vers Ell marxem.

[*L'Esperit santificador de l'Església*]

4. Terminada l'obra que el Pare havia encarregat al Fill de fer en terra (cf. Io 17,4), el dia de Pentecosta fou enviat l'Esperit Sant a santificar copiosament l'Església, i així els creients entrarien al Pare per la porta de Crist en l'únic Esperit (cf. Eph 2,18): Esperit de la vida, fontana d'aigua en borbolls d'eternitat vivent (cf. Io 4,14; 7,38-39) per mitjà del qual el Pare vivifica els qui el pecat ha mort fins a ressuscitar en Crist llurs cossos moridors (cf. Rom 8,10-11). L'Esperit s'està a l'Església i als

Patris impleret, regnum caelorum in terris inauguravit nobisque Eius mysterium revelavit, atque oboedientia sua redemptionem effecit. Ecclesia, seu regnum Christi iam praesens in mysterio, ex virtute Dei in mundo visibiliter crescit. Quod exordium et incrementum significantur sanguine et aqua ex aperto latere Iesu crucifixi exeuntibus (cf. Io 19,34), ac praenuntiantur verbis Domini de morte sua in cruce: *Et Ego, si exaltatus fuero a terra, omnes traham ad Meipsum* (Io 12,32 gr.). Quoties sacrificium crucis, quo *Pascha nostrum inmolatus est Christus* (1 Cor 5,7), in altari celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur. Simul sacramento panis eucharistici repraesentatur et efficitur unitas fidelium, qui unum corpus in Christo constituunt (cf. 1 Cor 10,17). Omnes homines ad hanc vocantur unionem cum Christo, qui est lux mundi, a quo procedimus, per quem vivimus, ad quem tendimus.

4. Opere autem consummato, quod Pater Filio commisit in terra faciendum (cf. Io 17,4), missus est Spiritus Sanctus die Pentecostes, ut Ecclesiam iugiter sanctificaret, atque ita credentes per Christum in uno Spiritu accessum haberent ad Patrem (cf. Eph 2,18). Ipse est Spiritus vitae seu fons aquae salientis in vitam aeternam (cf. Io 4,14; 7,38-39), per quem Pater homines, peccato mortuos, vivificat, donec eorum mortalia corpora in Christo resuscitet (cf. Rom 8,10-11). Spiritus in Ecclesia et in cordibus fidelium tamquam

cossos dels fidels com en un temple (cf. 1 Cor 3,16; 6,19), prega dintre ells i testimonia que són fills adoptius (cf. Gal 4,6; Rom 8, 15-16 i 26). Encarrila l' Església a la plenitud de veritat (cf. Io 16,13), la unifica en la comunió i l' apostolat, la forneix de diversos dons jeràrquics i carismàtics, la dirigeix, l' embelleix amb els seus fruits (cf. Eph 4,11-12; 1 Cor 12,4; Gal 5,22), la rejoveneix amb saba d' Evangeli, la renova sense parar i la mena a la unió perfecta amb el seu Espòs [3]. Que l' Esperit i l' Esposa diuen: vine, a Jesús, el Senyor (cf. Apoc 22,17).

Així l' Església es presenta tota «congregada, com un poble, per la unitat del Pare i del Fill i de l' Esperit Sant» [4].

[*El Regne de Déu*]

5. El misteri de l' Església ja es veu en la seva fundació. Jesús el Senyor va començar la seva Església amb la proclamació de la nova joiosa—la Vinguda del Regne de Déu—com segles abans deien les Escriptures: *El temps ja s'ha escolat, tenim damunt el Regne de Déu* (Mc 1,15; Mt 4,17). I els homes veuen el Regne quan Crist se 'ls fa present, els parla, actua. En efecte la paraula del Crist és comparada a una llavor que hom sembra al camp (cf. Mc 4,14): sempre que hom escolta amb fe aqueixa paraula unint-se al ramat escàs del Crist (cf. Lc 12,32), s' obre ja al Regne mateix; després per ella sola germina la llavor, i va

in templo habitat (cf. 1 Cor 3,16; 6,19), in eisque orat et testimonium adoptionis filiorum reddit (cf. Gal 4,6; Rom 8,15-16 et 26). Ecclesiam, quam in omnem veritatem inducit (cf. Io 16,13) et in communione et ministratione unificat, diversis donis hierarchicis et charismaticis instruit ac dirigit, et fructibus suis adornat (cf. Eph 4,11-12; 1 Cor 12,4; Gal 5,22). Virtute Evangelii iuvenescere facit Ecclesiam eamque perpetuo renovat et ad consummatam cum Sponso suo unionem perducit [3]. Nam Spiritus et Sponsa ad Dominum Iesum dicunt «Veni!» (cf. Apoc 22,17).

Sic apparet universa Ecclesia sicuti «de unitate Patris et Filii et Spiritus Sancti plebs adunata» [4].

5. Ecclesiae sanctae mysterium in eiusdem fundatione manifestatur. Dominus enim Iesus Ecclesiae suae initium fecit praedicando faustum nuntium, adventum scilicet Regni Dei a saeculis in Scripturis promissi: *Quoniam impletum est tempus, et appropinquavit Regnum Dei* (Mc 1,15; cf. Mt 4,17). Hoc vero Regnum in verbo, operibus et praesentia Christi hominibus elucescit. Verbum nempe Domini comparatur semini, quod in agro seminatur (cf. Mc 4,14): qui illud cum fide audiunt et Christi pusillo gregi (cf. Lc 12,32) adnumerantur, Regnum ipsum susceperunt; propria dein virtute semen ger-

[3] Cf SANT IRENEU, *Adv haer* III 24,1 PG 7,966, HARVEY, 2,131; ed SAGNARD, *Sources Chr* p 398

[4] Cf SANT CEBRIÀ, *De orat dom* 23 PL 4,553; HARTEL, III Ap 285; SANT AGUSTÍ, *Serm* 71,20,33. PL 38,463s; SANT J DAMASCÈ, *Adv. iconcl.* 12. PG 96,1358D.

espigant i ve la sega (cf. Mc 26,29). I també pels miracles es veu bé que ja ha vingut a la terra el Regne de Jesús: *¿Jo expulso dimonis amb la força de Déu? Doncs, el Regne de Déu ja us ha arribat* (Lc 11,20; cf Mt 12,18). Tanmateix, el que més fa veure clar el Regne és el mateix Crist persona, Fill de Déu i Fill de l'home, qui s'ha presentat *en actitud de servir i de donar-se tot per rescatar-ne tants* (Mc 10,45).

En ressuscitar Jesús després de morir en creu pels homes, va manifestar-se Senyor, i Ungit i fet Sacerdot eternal (cf. Act 2,36; Hebr 5,6; 7,17-21) i va fer davallar al cor dels seus deixebles l'Esperit del Pare que els havia promès (cf. Act 2,33). L'Església aleshores rublerta de dons pel seu Fundador i guardadora fidel dels seus manaments—que són caritat, humilitat, abnegament—rep encàrrec d'anunciar el Regne de Crist, Regne de Déu, i d'establir-lo en tots els pobles, i ella mateixa n'esdevé el germen i començament d'aquest Regne en el món. Mentrestant creixent mica a mica, viu freturosa del Regne ple i espera amb tota l'ànima i té un roent desig d'ajuntar-se al seu Rei en la glòria.

[*Diverses figures de l'Església*]

6. L'Antic Testament es val sovint de figures per revelar el Regne. Igualment ara se'ns elucida la naturalesa íntima de l'Església també per mitjà de diverses imatges que ja els llibres profètics insinuen, preses de la vida de pastura, de pagesia, d'arquitectura o també de llar i prometatge.

minat et increscit usque ad tempus messis (cf. Mc 4,26-29). Miracula etiam Iesu Regnum iam in terris pervenisse comprobant: *Si in digito Dei eicio daemonia, profecto pervenit in vos Regnum Dei* (Lc 11,20; cf. Mt 12,28). Ante omnia tamen Regnum manifestatur in ipsa Persona Christi, Filii Dei et Filii hominis, qui venit *ut ministraret, et daret animam suam redemptionem pro multis* (Mc 10,45).

Cum autem Iesus, mortem crucis pro hominibus passus, resurrexerit, tamquam Dominus et Christus Sacerdosque in aeternum constitutus apparuit (cf. Act 2,36; Hebr 5,6; 7,17-21), atque Spiritum a Patre promissum in discipulos suos effudit (cf. Act 2,33). Unde Ecclesia, donis sui Fundatoris instructa fideliterque eiusdem praecepta caritatis, humilitatis et abnegationis servans, missionem accipit Regnum Christi et Dei annuntiandi et in omnibus gentibus instaurandi, huiusque Regni in terris germen et initium constituit. Ipsa interea, dum paulatim increscit, ad Regnum consummatum anhelat, ac totis viribus sperat et exoptat cum Rege suo in gloria coniungi.

6. Sicut in Vetere Testamento revelatio Regni saepe sub figuris proponitur, ita nunc quoque variis imaginibus intima Ecclesiae natura nobis innotescit, quae sive a vita pastorali vel ab agricultura, sive ab aedificatione aut etiam a familia et sponsalibus desumptae, in libris Prophetarum praeparantur.

Sí, l' Església és *una pleta.* Crist n' és la porta, l' única, la necessària (cf. Io 10,1-10). Es un ramat: Déu mateix va predir-se 'n futur pastor (cf. Is 40,11; Ez 34,11ss) que menaria i nodriria sempre les ovelles del ramat, governades i tot per pastors humans, Ell el Bon Pastor i Majoral (cf. Io 10,11; 1 Petr 5,4) que va deixar-se matar per elles (cf. Io 10,11-15).

L' Església és *un conreu* o el camp de Déu (cf. 1 Cor 3,9), on puja la vella olivera de la santa arrel dels Patriarques i on jueus i gentils s' abraçaren i s' abraçaran (cf. Rom 11,13-26). Va plantar-la-hi, com una vinya ben triada, el Propietari del cel (cf. Mt 21, 33-43 par; Is 5,1ss). Crist, Cep de mena, és qui fa pàmpols i raïm als sarments, que som nosaltres: nosaltres que gràcies a l' Església estem units a ell, altrament incapaços de res sense Ell (cf. Io 15,1-5).

L' Església s' anomena més sovint *l' edifici de Déu* (cf. 1 Cor 3,9). El Senyor mateix va comparar-se a un carreu que els paletes rebutjaren i que així i tot ha hagut d' ésser fonamental (cf. Mt 21, 42 par.; Act 4,11; 1 Petr 2,7; Ps 117,22). I és damunt ell que els Apòstols basteixen l' Església (cf. 1 Cor 3,11), ferma i sòlida perquè hi és ell. Altres noms distingeixen l' edifici, per exemple: casa de Déu (cf. 1 Tim 3,15) on hi fa, doncs, vida la seva *família;*

Est enim Ecclesia *ovile*, cuius ostium unicum et necessarium Christus est (cf. Io 10,1-10). Est etiam grex, cuius ipse Deus pastorem se fore praenuntiavit (cf. Is 40,11; Ez 34,11ss), et cuius oves, etsi a pastoribus humanis gubernantur, indesinenter tamen deducuntur et nutriuntur ab ipso Christo, bono Pastore Principeque pastorum (cf. Io 10,11; 1 Petr 5,4), qui vitam suam dedit pro ovibus (cf. Io 10,11-15).

Est Ecclesia *agricultura* seu ager Dei (cf. 1 Cor 3,9). In illo agro crescit antiqua oliva, cuius radix sancta fuerunt Patriarchae, et in qua Iudaeorum et Gentium reconciliatio facta est et fiet (cf. Rom 11,13-26). Ipsa plantata est a caelesti Agricola tamquam vinea electa (cf. Mt 21,33-43 par.; Is 5,1ss). Vitis vera Christus est, vitam et fecunditatem tribuens palmitibus, scilicet nobis, qui per Ecclesiam in ipso manemus, et sine quo nihil possumus facere (cf. Io 15,1-5).

Saepius quoque Ecclesia dicitur *aedificatio* Dei (cf. 1 Cor 3,9). Dominus ipse se comparavit lapidi, quem reprobaverunt aedificantes, sed qui factus est in caput anguli (cf. Mt 21,42 par.; Act 4,11; 1 Petr 2,7; Ps 117,22). Super illud fundamentum Ecclesia ab Apostolis exstruitur (cf. 1 Cor 3,11), ab eoque firmitatem et cohaesionem accipit. Quae constructio variis appellationibus decoratur: domus Dei (cf. 1 Tim 3,15), in qua nempe habitat eius *familia,*

[5] Cf ORÍGENES, *In Mt* 16,21 PG 13,1443C; TERTULIÀ, *Adv Marc* 3,7 PL 2,357C; CSEL 47,3 p 386. Per als documents litúrgics, cf *Sacramentarium Gregorianum* PL 78,160B; C MOHLBERG, *Liber Sacramentorum romanae ecclesiae* (Romae 1960) p 111 XC «Deus qui ex omni coaptatione sanctorum aeternum tibi condis habitaculum» i L'himne *Urbs Ierusalem beata*, en el breviari monàstic, i *Caelestis Urbs Ierusalem*, en el breviari romà.

palau de l' Esperit de Déu (Eph 2,19-22); tenda de Déu entre els homes (Apoc 21,3); i més que tot, *temple* sant, com el lloen els Sants Pares representat en els santuaris de pedra, i en la litúrgia es compara amb escaiença a la santa ciutat, la Nova-Jerusalem [5]. Car aquí en terra nosaltres som encaixats com a pedres, però vives, en la construcció santa (cf. 1 Petr 2,5). Que Joan albira, ciutat santa de Déu ja cel avall en un món renovellat, com una núvia enjoiellada i a punt per a l' espòs (Ap 21: 1 ss).

L' Església, que es diu «la Jerusalem d' endalt» i «la nostra mare» (Gal 4,26; cf. Apoc 12,17). es també definida com *esposa* immaculada de l' Anyell immaculat (cf. Apoc 11,7; 21,2 i 9; 22,17), *l' estimada del Crist que va morir per santificar-la* (Eph 5, 25-26) i va unir-se-li en pacte irrevocable i sense parar *la nodreix i contempla* (Eph 5,29) i així de neta l' ha volguda toc a toc amb Ell, dòcil, estimadora, fidel (cf. Eph 5,24) i l' ha curullada finalment per sempre de dons celestes que ens parlen de l'amor, impossible d' abastar, que Déu i Crist ens tenen (cf. Eph 3,19). Però mentre lluny del Senyor l' Església s' hi va apropant pels viaranys terrenals, se sent com en exili, i recerca i assaboreix allò d' enlaire, on hi ha el Crist assegut a la dreta de Déu, on ella viu tota amagada en Crist amb Déu fins a l' esclat de la seva glòria a la vora de l' Espòs (cf. Col 3,1-4).

habitaculum Dei in Spiritu (Eph 2,19-22), tabernaculum Dei cum hominibus (Apoc 21,3), et praesertim *templum* sanctum, quod in lapideis sanctuariis repraesentatum a Sanctis Patribus laudatur, et in Liturgia non inmerito assimilatur Civitati sanctae, novae Ierusalem [5]. In ipsa enim tamquam lapides vivi his in terris aedificamur (cf. 1 Petr 2,5). Quam sanctam civitatem Ioannes contemplatur et in renovatione mundi descendentem de caelis a Deo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo (Apoc 21,1s).

Ecclesia etiam, «quae sursum est Ierusalem» et «mater nostra» appellatur (Gal 4,26; cf. Apoc 12,17), describitur ut *sponsa* immaculata Agni immaculati (cf. Apoc 19,7; 21,2 et 9; 22,17), quam Christus *dilexit, et seipsum tradidit pro ea. ut illam sanctificaret* (Eph 5,25-26), quam sibi foedere indissolubili sociavit et indesinenter *nutrit et fovet* (Eph 5,29), et quam mundatam sibi voluit coniunctam et in dilectione ac fidelitate subditam (cf. Eph 5,24), quam tandem bonis caelestibus in aeternum cumulavit, ut Dei et Christi erga nos caritatem, quae omnem scientiam superat, comprehendamus (cf. Eph 3,19). Dum vero his in terris Ecclesia peregrinatur a Domino (cf. 2 Cor 5,6), tamquam exsulem se habet, ita ut quae sursum sunt quaerat et sapiat, ubi Christus est in dextera Dei sedens, ubi vita Ecclesiae abscondita est cum Christo in Deo, donec cum Sponso suo appareat in gloria (cf. Col 3,1-4).

[*L' Església, Cos Místic de Crist*]

7. En esclafar la mort morint i ressuscitant corporalment, amb la naturalesa humana que va prendre, el Fill de Déu va redimir els homes i va fer-los homes nous (cf. Gal 6,15; 2 Cor 5,17). Car donant l' Esperit Sant als seus germans que ha convocats de tots els pobles, els constitueix místicament com a cos seu.

Dins d' aquest cos corre vida de Crist per als qui creuen i d' una manera misteriosa, real tanmateix [6], per mitjà dels sagraments es vinculen al Crist que ha patit i és gloriós. Car pel baptisme prenem forma en el Crist: *ja que estem batejats en un sol Esperit per fer tots nosaltres un sol Cos* (1 Cor 12,13). Ritu sagrat que significa la comunió amb la mort i la resurrecció del Crist. I la fa: perquè *hem estat pel baptisme sepultats amb Ell i hi hem mort plegats; ara, els configurats de plançó amb la seva mort i fets semblants, ho serem igualment amb la seva resurreció* (Rom 6,4-5). En la fracció del pa eucarístic, se' ns fa partícips de veritat en el Cos del Senyor: comunió excelsa amb Ell i entre nosaltres. *Car molts i tot, però un de sol el pa: som un sol Cos tots, partícips com som del mateix pa* (1 Cor 10,17). I així som tots creats membres del seu Cos (cf. 1 Cor 12,27), *i cadascun i tots, membres dels altres* (Rom 12,5).

I així com en el cos de l' home hi ha tants de membres, no pas però més que un cos, igual ocorre amb els fidels: fan només un cos en Crist (cf. 1 Cor 12,12), organitzat també amb diversitat de

7. Dei Filius, in natura humana Sibi unita, morte et resurrectione sua mortem superando, hominem redemit et in novam creaturam transformavit (cf. Gal 6,15; 2 Cor 5,17). Communicando enim Spiritum suum, fratres suos ex omnibus gentibus convocatos, tamquam corpus suum mystice constituit.

In corpore illo vita Christi in credentes diffunditur, qui Christo passo atque glorificato, per sacramenta arcano ac reali modo uniuntur [6]. Per baptismum enim in Christo conformamur: *Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizanti sumus* (1 Cor 12,13). Quo sacro ritu consociatio cum morte et resurrectione Christi repraesentatur et efficitur: *Consepulti enim sumus cum Illo per baptismum in mortem*; si autem *complantati facti sumus similitudini mortis Eius, simul et resurrectionis erimus* (Rom 6,4-5). In fractione panis eucharistici de Corpore Domini realiter participantes, ad communionem cum Eo ac inter nos elevamur. *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus* (1 Cor 10,17). Ita nos omnes membra illius Corporis efficimur (cf. 1 Cor 12,27), *singuli autem alter alterius membra* (Rom 12,5).

Sicut vero omnia corporis humani membra, licet multa sint, unum tamen corpus efformant, ita fideles in Christo (cf. 1 Cor 12,12). Etiam in aedificatione corporis Christi diversitas viget membrorum et officiorum.

[6] Cf SANT TOMÀS, *Summa Theolog* 3 q 62 a 5 ad u.

membres i respectives funcions. I és l' Esperit, l' Esperit únic, qui reparteix la munió dels seus dons per al bé de l' Església, abocant el seu tresor segons com cal pels ministeris (cf. 1 Cor 12,1-11). El primer d' ells és la gràcia dels Apòstols, als quals l' Esperit mateix ha donat poder sobre els carismàtics i tot (cf. 1 Cor 14). El mateix Esperit crea i aviva entre els fidels la caritat, fent-s' hi present i informant el cos i unint íntimament els membres amb el seu alè. Per això, sofrint quelcom un membre, tots se' n condolen; i per contra, l' honor de l' un enjoia tots plegats (cf. 1 Cor 12,26).

Aquest cos té un cap: Crist. Imatge de l' invisible Déu. En Ell tota cosa ha estat creada. Es el primer de tots. I tot reploma en Crist. L' Església és el Cos, el cap n' és Crist. Ell, el principi, el primer que ha ressuscitat, senzillament el primer en tot (cf. Col 1,15-18). Poder magne, majestat imperant en cels i terra, que amb la seva super-excelsa perfecció obradora arrasa tot el cos dels tresors de la seva glòria (cf. Eph 1,18-23) [7].

Tots els membres caldrà que preguin forma d' Ell fins a plasmar-s' hi el Crist (cf. Gal 4,19). Conseqüentment, nosaltres hi som inclosos dins els misteris de la seva vida, configurats i morts i ressuscitats dins d' Ell, i igualment plegats hem de regnar (cf. Phil 3,21; 2 Tim 2,11; Eph 2,6; Col 2,12, etc.). Pelegrins encara en aquest món, atribolats i perseguits darrera d' Ell som companys de les seves sofrences, membres del Cos nosaltres i Ell el cap: adolo-

Unus est Spiritus, qui varia sua dona, secundum divitias suas atque ministeriorum necessitates, ad Ecclesiae utilitatem dispertit (cf. 1 Cor 12,1-11). Inter quae dona praestat gratia Apostolorum, quorum auctoritati ipse Spiritus etiam charismaticos subdit (cf. 1 Cor 14). Idem Spiritus per Se suaque virtute atque interna membrorum connexione corpus unificans, caritatem inter fideles producit et urget. Unde, si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive si unum membrum honoratur, congaudent omnia membra (cf. 1 Cor 12,26).

Huius corporis Caput est Christus. Ipse est imago Dei invisibilis, in Eoque condita sunt universa. Ipse est ante omnes et omnia in Ipso constant. Ipse est caput corporis quod est Ecclesia. Ipse est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus primatum tenens (cf. Col 1,15-18). Magnitudine virtutis suae caelestibus et terrestribus dominatur, et supereminenti perfectione et operatione sua totum corpus gloriae suae divitiis replet (cf. Eph 1,18-23) [7].

Omnia membra Ei conformari oportet, donec Christus formetur in eis (cf. Gal 4,19). Quapropter in vitae Eius mysteria adsumimur, cum Eo configurati, commortui et conresuscitati, donec cum Eo conregnemus (cf. Phil 3,21; 2 Tim 2,11; Eph 2,6; Col 2,12; etc.). In terris adhuc peregrinantes, Eiusque vestigia in tribulatione et persecutione prementes, Eius passionibus

[7] Cf Pius XII, enc. *Mystici Corporis*, 29 juny 1943: AAS 35 (1943) 208.

rits amb Ell, però amb la perspectiva de ser reis com Ell (cf. Rom 8,17).

I Ell fa que *per les juntures i nervis que el proveeixen i consoliden, augmenti el cos amb creixença de Déu* (Col 2,19). Ell forneix el seu cos que és l' Església d' abundoses gràcies ministerials, amb què ajudant-nos Ell ens valem uns els altres per salvar-nos i així, sincers i verídics, anem gradualment creixent en caritat vers Ell, cap nostre (cf. Eph 4,11-16 gr.).

Per tal de renovar-nos constantment en Ell (cf. Eph 4,23), va estendre fins a nosaltres el seu Esperit, el qual únic com és i el mateix en cap i membres, anima el cos, l' unifica, el mou, i els sants Pares han pogut prou comparar aqueixa funció de l' Esperit amb la de l' ànima, rel de la vida corporal de l' home [8].

Crist estima l' Església, la seva Esposa; i aquesta amor del Crist és la que l' home imita quan estima la seva dona com el cos propi (cf. Eph 5,25-28); i l' Església creu el seu Cap (ib. 23-24). I perquè en Ell s' encarna, viva, tota la plenitud de Déu (Col 2,9), omple dels seus dons de Déu l' Església, que és el seu Cos, que és la seva plenitud, que ha de promocionar-se i ha de tocar la infinita plenitud de Déu (cf. Eph 3,19).

tamquam corpus Capiti consociamur, Ei compatientes, ut cum Eo conglorificemur (cf. Rom 8,17).

Ex Eo *totum corpus, per nexus et coniunctiones subministratum et constructum, crescit in augmentum Dei* (Col 2,19). Ipse in corpore suo, scilicet Ecclesia, dona ministrationum iugiter disponit, quibus Ipsius virtute nobis invicem ad salutem servitia praestamus, ut veritatem facientes in caritate, crescamus in Illum per omnia, qui est Caput nostrum (cf. Eph 4,11-16 gr.).

Ut autem in Illo incessanter renovemur (cf. Eph 4,23), dedit nobis de Spiritu suo, qui unus et idem in Capite et in membris exsistens, totum corpus ita vivificat, unificat et movet, ut Eius officium a sanctis Patribus comparari potuerit cum munere, quod principium vitae seu anima in corpore humano adimplet [8].

Christus vero diligit Ecclesiam ut sponsam suam, exemplar factus viri diligentis uxorem suam ut corpus suum (cf. Eph 5,25-28); ipsa vero Ecclesia subiecta est Capiti suo (ib. 23-24). *Quia in Ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (Col 2,9), Ecclesiam, quae corpus et plenitudo Eius est, divinis suis donis replet (cf. Eph 1,22-23), ut ipsa protendat et perveniat ad omnem plenitudinem Dei (cf. Eph 3,19).

[8] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Divinum illud*, 9 maig 1897: AAS 29 (1896-1897) 650; PIUS XII, enc. *Mistici Corporis*, l.c., p.219-220; DENZ. 2288 (3807); SANT AGUSTÍ, *Serm.* 268,2: PL 38,1232 i en altres llocs; ST. J. CRISÒSTOM, *In eph. hom.* 9,3: PG 62,72; DIDIM ALEX., *Trin.* 2,1: PG 39,449s; SANT TOMÀS, In col.1, 18, lect.5; ed. MARIETTI, II n.46: «*Sicut constituitur unum corpus ex unitate animae, ita Ecclesia ex unitate Spiritus...*»

[*L'Església alhora visible i espiritual*]

8. Crist, mitjancer únic, va posar i sempre està mantenint la seva Església santa com a comunitat, tanmateix externament estructurada, de fe, d'esperança i de caritat sobre la terra [9], i per mitjà d'ella dóna a tots la veritat i la gràcia. Però aqueixa societat amb òrgans jeràrquics i el Cos Místic de Crist, això és l'agrupament visible i la comunitat espiritual, o si es vol l'Església de la terra i l'Església rica de dons celestials, constitueixen una sola realitat complexa i no pas dues entitats: realitat integrada per l'element diví i humà [10]. Hi ha una notable analogia i semblança entre l'Església i el misteri del Verb encarnat: el Verb de Déu es val com a d'òrgan viu de salvació, de la naturalesa que ha pres unint-s'hi per sempre; d'una manera ben semblant l'Esperit del Crist es val de l'estructura social de l'Església que Ell vivifica per al creixement del Cos (cf. Eph 4,16) [11].

Es aquesta l'única Església de Crist, la que en el Símbol diem una, santa, catòlica i apostòlica [12]. El nostre Salvador un cop ressuscitat encomanà a Pere de pasturar-la (cf. Io 21,27), va confiar-la'ls —a Pere i als altres—perquè la difonguessin i governessin (cf. Mt 28,18ss) i va erigir-la en *columna i pern de veritat eterna* (cf. 1 Tim 3,15). Aqueixa Església, en tant que societat establerta i ordenada sobre la terra, perdura en l'Església Catòlica, que governen

8. Unicus Mediator Christus Ecclesiam suam sanctam, fidei, spei et caritatis communitatem his in terris ut compaginem visibilem constituit et indesinenter sustentat [9], qua veritatem et gratiam ad omnes diffundit. Societas autem organis hierarchicis instructa et mysticum Christi Corpus, coetus adspectabilis et communitas spiritualis, Ecclesia terrestris et Ecclesia caelestibus bonis ditata, non ut duae res considerandae sunt, sed unam realitatem complexam efformant, quae humano et divino coalescit elemento [10]. Ideo ob non mediocrem analogiam incarnati Verbi mysterio assimilatur. Sicut enim natura assumpta Verbo divino ut vivum organum salutis, Ei indissolubiliter unitum, inservit, non dissimili modo socialis compago Ecclesiae Spiritui Christi, eam vivificanti, ad augmentum corporis inservit (cf. Eph 4,16) [11].

Haec est unica Christi Ecclesia, quam in Symbolo unam, sanctam, catholicam et apostolicam profitemur [12], quam Salvator noster, post resurrectionem suam Petro pascendam tradidit (cf. Io 21,17), eique ac ceteris Apostolis diffundendam et regendam commisit (cf. Mt 28,18ss), et in perpetuum ut *columnam et firmamentum veritatis* erexit (cf. 1 Tim 3,15). Haec Ecclesia, in hoc mundo

[9] Lleó XIII, enc. *Sapientiae christianae*, 10 gener 1890: AAS 22 (1888-90) 392; Id., enc. *Satis cognitum*, 29 juny 1896: AAS 28 (1895-96) 710 i 724ss; Pius XII, enc. *Mystici Corporis* l.c., p.199-200.

[10] Cf. Pius XII, enc. *Mystici Corporis*, l.c., p.221ss; Id. enc. *Humani generis*, 12 agost 1950: AAS 42 (1950) 571.

[11] Cf. Lleó XIII, enc. *Satis cognitum*, l.c. p.713.

[12] Cf. *Symbolum apostolicum:* Denz. 6-9 (10-13); *Symb.Nic.-Const.:* Denz. 86 (150); col. *Prof. fidei Trid.;* Denz. 994 i 999 (1862 i 1868)

el successor de Pere i els Bisbes en comunió amb Ell [13]; encara que al marge de la seva estructura es troben molts elements de santificació i de veritat, que com dons propis de l' Església de Crist empenyen cap a la unitat catòlica.

L' Església, per vocació, ha de recórrer igual camí que el Crist, que va redimir-nos pobre i perseguit, i així llevar fruits de salvació per als homes. Jesucrist *era Déu... i va fer-se servidor, un anorreat* (Phil 2,6-7); *era prou ric, i per nosaltres va fer-se un pobre* (2 Cor 8,9). No altrament, doncs, l' Església: ni que per la seva missió necessiti recursos terrenals, no l' han establerta pas per buscar glòries d' aquest món sinó per predicar-hi, i donar-n' hi exemple, la humilitat i l' abnegació. Que Crist fou enviat pel Pare a *ser l' evangelista dels pobres... i a guarir els cors esbocinats* (Lc 4,18) *a buscar i a salvar el que es feia malbé* (Lc 19,10). Doncs, l' Església igualment estima de cor tots els malalts, els febles, i en els pobres, en els sofrents oimés, retroba la carta del seu Fundador pobre i sofrent, es preocupa d' alleujar-los la indigència i pensa que en ells serveix el Crist. Crist, emperò, fou *sant, innocent, immaculat* (Hebr 7,26) ignorador del pecat (cf. 2 Cor 5,21) que vingué tanmateix a expiar els pecats del poble, no pas els seus (cf. Hebr 2,17); en canvi l' Església, que conté pecadors en si mateixa, santa i alhora purificant-se sempre, fa penitència i es renova contínuament.

ut societas constituta et ordinata, subsistit in Ecclesia catholica, a successore Petri et Episcopis in eius communione gubernata [13], licet extra eius compaginem elementa plura sanctificationis et veritatis inveniantur, quae ut dona Ecclesiae Christi propria, ad unitatem catholicam impellunt.

Sicut autem Christus opus redemptionis in paupertate et persecutione perfecit, ita Ecclesia ad eamdem viam ingrediendam vocatur, ut fructus salutis hominibus communicet. Christus Iesus, *cum in forma Dei esset, ... semetipsum exinanivit, formam servi accipiens* (Phil 2,6-7) et propter nos *egenus factus est, cum esset dives* (2 Cor 8,9): ita Ecclesia, licet ad missionem suam exsequendam humanis opibus indigeat, non ad gloriam terrestrem quaerendam erigitur, sed ad humilitatem et abnegationem etiam exemplo suo divulgandas. Christus a Patre missus est *evangelizare pauperibus, ... sanare contritos corde* (Lc 4,18), *quaerere et salvum facere quod perierat* (Lc 19,10): similiter Ecclesia omnes infirmitate humana afflictos amore circumdat, imo in pauperibus et patientibus imaginem Fundatoris sui pauperis et patientis agnoscit, eorum inopiam sublevare satagit, et Christo in eis inservire intendit. Dum vero Christus, *sanctus, innocens, impollutus* (Hebr 7,26), peccatum non novit (cf. 2 Cor 5,21), sed sola delicta populi repropitiare venit (cf. Hebr 2,17), Ecclesia in proprio sinu peccatores complectens, sancta simul et semper purificanda, poenitentiam et renovationem continuo prosequitur.

[13] Es diu «Sancta (catholica apostolica) Romana Ecclesia» en la *Prof fidei Trid.*, l c i Conc Vat I, ses 3, Const dogm de fe católica *Dei Filius:* DENZ 1782 (3001)

Perseguida del món, conhortada de Déu, peregrina i avança [14], proclamant la creu i la mort del Senyor fins que Ell tornarà (cf. 1 Cor 11,26). Però el Senyor ressuscitat la reforça per superar a base de paciència i de caritat les amargueses i dificultats d' endintre i d' enfora i revelar en el món el misteri del Crist no a plena llum encara, sí amb exactesa, fins a l' hora, a la fi, de la claredat absoluta.

Capítol II

EL POBLE DE DEU

[*Un pacte i un poble nous*]

9. Tot temps i a tot arreu complau a Déu el qui el tem i obra la justícia (cf. Act 10,35). Ara, Déu ha volgut santificar i salvar els homes no d' un a un, aïllats completament, ans fent-ne un poble que el reconegués en la veritat i el servís en santedat. S' elegí, doncs, com a poble seu el d' Israel, amb ell va pactar, va anar-lo instruint poc a poc manifestant-se-li Ell mateix, què pensava, què volia, en la història d' Israel, i santificant-se' l. Però tot això va succeir per a preparar i assenyalar el Pacte nou i definitiu, que es segellaria en Crist, i la revelació més precisa que havia de fer el mateix Verb de Déu humanat. *Diu el Senyor: Vénen els dies en*

«Inter persecutiones mundi et consolationes Dei peregrinando procurrit [14] Ecclesia, crucem et mortem Domini annuntians, donec veniat (cf. 1 Cor 11,26). Virtute autem Domini resuscitati roboratur, ut afflictiones et difficultates suas, internas pariter et extrinsecas, patientia et caritate devincat, et mysterium Eius, licet sub umbris, fideliter tamen in mundo revelet, donec in fine lumine pleno manifestabitur.

Caput II

DE POPULO DEI

9. In omni quidem tempore et in omni gente Deo acceptus est quicumque timet Eum et operatur iustitiam (cf. Act 10,35). Placuit tamen Deo homines non singulatim, quavis mutua connexione seclusa, sanctificare et salvare, sed eos in populum constituere, qui in veritate Ipsum agnosceret Ipsique sancte serviret. Plebem igitur israeliticam Sibi in populum elegit, quocum foedus instituit et quem gradatim instruxit, Sese atque propositum voluntatis suae in eius historia manifestando eumque Sibi sanctificando. Haec tamen omnia in praeparationem et figuram contigerunt foederis illius novi et perfecti, in Christo feriendi, et plenioris revelationis per Ipsum Dei Verbum carnem factum tradendae. *Ecce dies venient, dicit Dominus, et feriam*

[14] Sant Agustí, *De Civ Dei* XVIII 51,2 PL 41,614

què signaré el Pacte nou amb la casa d' Israel i la casa de Judà... Els infondré la meva llei ànima endintre, els l' escriuré al seu cor, i Jo els seré el seu Déu i ells el meu poble... Que tots ells, petits i grans, m' han de conèixer. Paraula de Déu (Ier 31,31-34). Crist va establir aquest pacte nou, que és el Nou Testament en la seva sang (cf. 1 Cor 11,25), escollint gent d' entre els jueus i els no-jueus que l' Esperit i no la carn congriava: era el Poble nou de Déu. Car els qui creuen en Crist, renascuts per la paraula viva de Déu no de llavor corcada sinó d' aquella altra que no es pot corroir (cf. 1 Petr 1,23), no d' element humà sinó d' aigua i Esperit Sant (1 Io 3,5-6), són fets encara *el llinatge electe, el sacerdoci reial, la nació santa, el poble rescatat... El poble que abans no l' era i ara l' és: el Poble de Déu* (1 Petr 2,9-10).

El cap d' aquest poble messiànic és Crist. *Que fou traït per culpa nostra i va ressuscitar per fer-nos justos* (Rom 4,25) i ara regna en el cel gloriosament, superior a tota superioritat. ¿Quin és el caràcter d' aquest poble? La dignitat i la llibertat de fills de Déu, al cor dels quals s' hi està l' Esperit Sant com en un temple. ¿Quina llei té? El manament, el nou, d' estimar com ens ha estimat Crist (cf. Jo 13,34). I aquest és el seu intent: d' eixamplar enllà el Regne de Déu, que Déu mateix ha començat en terra, fins que Ell mateix el clogui perfecte a la fi dels segles quan reapareixerà el Crist, vida nostra (cf. Col 3,4) *i la creació entera canviarà l' esclavatge de la corrupció per la llibertat esclatant dels fills de Déu*

domui Israel et domui Iuda foedus novum . Dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam, et ero eis in Deum, et ipsi erunt Mihi in populum... Omnes enim cognoscent Me, a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus (Ier 31,31-34). Quod foedus novum Christus instituit, novum scilicet testamentum in suo sanguine (cf. 1 Cor 11,25), ex Iudaeis ac gentibus plebem vocans, quae non secundum carnem sed in Spiritu ad unitatem coalesceret, essetque novus Populus Dei. Credentes enim in Christum, renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei vivi (cf. 1 Petr 1,23), non ex carne sed ex aqua et Spiritu Sancto (cf. Io 3,5-6), constituuntur tandem *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis... qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei* (1 Petr 2,9-10).

Populus ille messianicus habet pro capite Christum, *qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram* (Rom 4,25), et nunc nomen quod est super omne nomen adeptus, gloriose regnat in caelis. Habet pro conditione dignitatem libertatemque filiorum Dei, in quorum cordibus Spiritus Sanctus sicut in templo inhabitat. Habet pro lege mandatum novum diligendi sicut ipse Christus dilexit nos (cf. Io 13,34). Habet tandem pro fine Regnum Dei, ab ipso Deo in terris inchoatum, ulterius dilatandum, donec in fine saeculorum ab Ipso etiam consummetur, cum Christus apparuerit, vita nostra (cf. Col 3,4), et *ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei* (Rom 8,21). Itaque

(Rom 8,21). Per tant, aquest poble messiànic, malgrat no encloure de fet tots els homes i de veure' s sovint com un ramat tan xic, tot i tot és el germen validíssim d' unitat, d' esperança i de salvació per a tota la humanitat. Crist va posar-lo per a comunió de vida, de caritat, de veritat, l' empra com a mitjà de redempció de tots els homes i l' envia pertot com a llum del món i sal de la terra (cf. Mt 5,13-16).

L' Israel històric en el pelegrinatge pel desert és designat ja amb el nom d' Església de Déu (cf. 2 Esdr 13,1; Num 20,4; Deut 23,1ss). L' Israel Nou, rutier pel nostre món vers la futura ciutat definitiva (cf. Hebr 13,14) es designa també amb el nom d' Església: Església del Crist (cf. Mt 16,18), puix que Crist va pagar-la amb preu de sang pròpia (cf. Act 20,28), va omplir-la del seu Esperit, va procurar-li els mitjans adients d' una unió patent i social. Déu ha convocada la reunió dels qui reben amb fe Jesús com a Salvador i principi d' unitat i de pau i els ha fets Església: sagrament visible per tots i per cadascú d' aquesta unitat salvadoha [1]. L' Església entra en la història del homes per estendre's universalment, ultrapassant els temps i els límits dels pobles. L' assetgen temptacions, dificultats, però ella hi marxa, envigorida per la gràcia divina que el Senyor va prometre-li; i així en la feblesa de la carn es manté absolutament fidel sense fallences, perseverant esposa digna del Senyor i aldiant-se constantment sota l' acció

populus ille messianicus, quamvis universos homines actu non comprehendat, et non semel ut pusillus grex appareat, pro toto tamen genere humano firmissimum est germen unitatis, spei et salutis. A Christo in communionem vitae, caritatis et veritatis constitutus, ab Eo etiam ut instrumentum redemptionis omnium adsumitur, et tamquam lux mundi et sal terrae (cf. Mt 5,13-16), ad universum mundum emittitur.

Sicut vero Israel secundum carnem, qui in deserto peregrinabatur, Dei Ecclesia iam appellatur (cf. 2 Esdr 13,1; Num 20,4; Deut 23,1ss), ita novus Israel qui in praesenti saeculo incedens, futuram eamque manentem civitatem inquirit (cf. Hebr 13,14), etiam Ecclesia Christi nuncupatur (cf. Mt 16,18), quippe quam Ipse sanguine suo acquisivit (cf. Act 20,28), suo Spiritu replevit, aptisque mediis unionis visibilis et socialis instruxit. Deus congregationem eorum qui in Iesum, salutis auctorem et unitatis pacisque principium, credentes aspiciunt, convocavit et constituit Ecclesiam, ut sit universis et singulis sacramentum visibile huius salutiferae unitatis [1]. Ad universas regiones extendenda, in historiam hominum intrat, dum tamen simul tempora et fines populorum transcendit. Per tentationes vero et tribulationes procedens Ecclesia virtute gratiae Dei sibi a Domino promissae confortatur, ut in infirmitate carnis a perfecta fidelitate non deficiat, sed Domini sui digna

[1] Cf SANT CEBRIÀ, *Epist* 69,6 PL 3,1142B, HARTEL, 3B p 754 «inseparabile unitatis sacramentum»

de l' Esperit Sant. Fins que mori el seu camí de la creu en l' eclosió d' una llum sense posta.

[*El sacerdoci comú*]

10. Crist Senyor, Pontífex triat d' entre els homes (cf. Hebr 5,1-5) va fer del nou poble... *reialme i sacerdots per al seu Pare, Déu* (Apoc 1,6; cf. 5,9-10). Car els batejats, per la regeneració i per la unció de l' Esperit Sant resten consagrats com a estança espiritual i sacerdoci sant per convertir en ofrena espiritual totes les seves obres de cristians i proclamar la potència d' Aquell que els va mudar llur vida de tenebra a la seva admirable claror (cf. 1 Petr 2,4-10). Per això tots els deixebles del Crist en constant pregària i lloança de Déu alhora (cf. Act 2,42-47) s' immolaran com a víctimes ells mateixos vives, santes, plaents a Déu (cf. Rom 12,1), diran arreu de la terra que el Crist és Crist, i explicaran a qui vulgui llur arrelada esperança de viure eternament (cf. 1 Petr 3,15).

El sacerdoci comú dels fidels i el sacerdoci jeràrquic, diferenciats gradualment i àdhuc essencialment, són complementaris l' un de l' altre i participen a la seva manera de l' únic sacerdoci del Crist [2]. El sacerdot ministerial en virtut del seu poder sagrat crea i governa el poble sacerdotal, celebra l' Eucaristia com a representant personal del Crist i l' ofereix ritualment a Déu en nom del poble. Els fidels, en tant que sacerdots reials, concorren a l' oferi-

sponsa remaneat, et sub actione Spiritus Sancti, seipsam renovare non desinat, donec per crucem perveniat ad lucem, quae nescit occasum.

10. Christus Dominus, Pontifex ex hominibus assumptus (cf. Hebr 5, 1-5) novum populum *fecit .. regnum et sacerdotes Deo et Patri suo* (Apoc 1,6; cf. 5,9-10). Baptizati enim, per regenerationem et Spiritus Sancti unctionem consecrantur in domum spiritualem et sacerdotium sanctum, ut per omnia opera hominis christiani spirituales offerant hostias, et virtutes annuntient Eius qui de tenebris eos vocavit in admirabile lumen suum (cf. 1 Petr 2, 4-10). Ideo universi discipuli Christi, in oratione perseverantes et collaudantes Deum (cf. Act 2,42-47), seipsos hostiam viventem, sanctam, Deo placentem exhibeant (cf. Rom 12,1), ubique terrarum de Christo testimonium perhibeant, atque poscentibus rationem reddant de ea quae in eis est spe vitae aeternae (cf. 1 Petr 3,15).

Sacerdotium autem commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, ad invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de uno Christi sacerdotio participant [2]. Sacerdos quidem ministerialis, potestate sacra qua gaudet, populum sacerdotalem efformat ac regit, sacrificium eucharisticum in persona Christi conficit illudque nomine totius populi Deo offert; fideles

[2] Cf Pius XII, aloc *Magnificate Dominum*, 2 nov 1954 AAS 46 (1954) 669, enc *Mediator Dei*, 20 nov 1947 AAS 39 (1947) 555

ment de l' Eucaristia [3] i fan també de sacerdots quan reben els sagraments, quan preguen i donen gràcies, en el testimoniatge de vida santa, l' abnegació, la caritat operant.

[*L' exercici del sacerdoci comú en els sagraments*]

11. L' indole sagrada i orgànica de la comunitat sacerdotal opera per mitjà dels sagraments i també de les virtuts. Els fidels s' incorporen a l' Església pel baptisme, i pel caràcter que hi reben resten dedicats al culte de la religió cristiana; i s' obliguen com a fills de Déu renascuts a professar públicament la fe que per l' Església Déu els ha atorgada [4]. El sagrament de la confirmació els vincula més a l' Església, els enriqueix i reforça més l' Esperit Sant i es comprometen més a evangelitzar i defensar la fe, testimonis com són de Crist amb paraula i obra [5]. Intervenen en el sacrifici de l' Eucaristia, font i cim de tota la vida cristiana, oferint a Déu la Víctima divina i ells mateixos amb Ella [6]; i per l' oblació del sacrifici i per la comunió prenen part en l'acció litúrgica, cadascú el que li pertoca, sense confondre-ho. I en la taula santa on mengen el Cos del Crist, palesen ben concretament la unitat del Poble de Déu, que aquest Santíssim Sagrament significa bé i fa admirablement.

Per mitjà del sagrament de la penitència Déu els perdona mi-

vero, vi regalis sui sacerdotii, in oblationem Eucharistiae concurrunt [3], illudque in sacramentis suscipiendis, in oratione et gratiarum actione, testimonio vitae sanctae, abnegatione et actuosa caritate exercent.

11. Indoles sacra et organice exstructa communitatis sacerdotalis et per sacramenta et per virtutes ad actum deducitur. Fideles per baptismum in Ecclesia incorporati, ad cultum religionis christianae charactere deputantur et, in filios Dei regenerati, fidem quam a Deo per Ecclesiam acceperunt coram hominibus profiteri tenentur [4]. Sacramento confirmationis perfectius Ecclesiae vinculantur, speciali Spiritus Sancti robore ditantur, sicque ad fidem tamquam veri testes Christi verbo et opere simul diffundendam et defendendam arctius obligantur [5]. Sacrificium eucharisticum, totius vitae christianae fontem et culmen, participantes, divinam Victimam Deo offerunt atque seipsos cum Ea [6]; ita tum oblatione tum sacra communione, non promiscue sed alii aliter, omnes in liturgica actione partem propriam agunt. Porro corpore Christi in sacra synaxi refecti, unitatem Populi Dei, quae hoc augustissimo sacramento apte significatur et mirabiliter efficitur, modo concreto exhibent.

Qui vero ad sacramentum poenitentiae accedunt, veniam offensionis

[3] Cf Pius XI, enc *Miserentissimus Redemptor*, 8 maig 1928 AAS 20 (1928) 171s Pius XII aloc *Vous nous havez*, 22 sept 1956, AAS 48 (1956) 714

[4] Cf Sant Tomàs, *Summa Theol.* 3 q 63 a 2

[5] Cf Sant Ciril Hieros, *Catech* 17, *De spiritu sancto* II 35 37 PG 33, 1009-1012, Nic Cabasilas, *De vita in Christo* l 3, sobre la utilitat del crisma PG 150,569-580, Sant Tomàs, *Summa Theol* 3 q 65 a 3 i q 72 a 1 i 5

[6] Cf Pius XII, enc *Mediator Dei*, 20 nov 1947 AAS 39 (1947) praesertim 552s

sericordiosament l' ofensa que li han fet i ensems es posen en paus amb l' Església, ferida per llur pecat, la qual s' afanya a convertir-los amb la seva caritat, exemple i oracions. En la unció sagrada dels malalts i pregària dels preveres, l' Església demana al Senyor adolorit i glorificat auxili i salvació pels malalts (cf. Iac 5, 14-16) i exhorta també els mateixos malalts a servir el poble de Déu associant-se lliurement a la passió i la mort del Crist (cf. Rom 8,17; Col 1,24; 2 Tim 2,11-12; 1 Petr 4,13). I és en nom del Crist encara que són destinats a pasturar l' Església amb la paraula i la gràcia de Déu aquells d'entre els fidels que distingeix l' Orde Sacerdotal. Finalment, amb el sagrament del matrimoni, símbol i participació del misteri de la unitat i l' amor fèrtil de Crist i l' Església, els esposos cristians s' ajuden i santifiquen l' un a l' altre en la vida conjugal (cf. Eph 5,32) a tenir fills i a educar-los, i realment en el seu estat i condició de vida tenen ells també el seu propi do dintre del Poble de Déu [7]. Perquè d' aquesta unió es deriva la família, d' on neixen a la societat humana més membres, futurs fills de Déu en el baptisme, per la gràcia de l' Esperit Sant; ells perpetuaran el poble de Déu enllà dels segles. Els pares amb llur paraula i exemple han de ser en aquesta gairebé esglesiola de la llar els primers d' adoctrinar en la fe als seus fills i de crear un clima com cal a la vocació pròpia de cada fill, especialment quan és a consagrar-se a Déu.

Deo illatae ab Eius misericordia obtinent et simul reconciliantur cum Ecclesia, quam peccando vulneraverunt, et quae eorum conversioni caritate, exemplo, precibus adlaborat. Sacra infirmorum unctione atque oratione presbyterorum Ecclesia tota aegrotantes Domino patienti et glorificato commendat, ut eos alleviet et salvet (cf. Iac 5,14-16), immo eos hortatur ut sese Christi passioni et morti libere sociantes (cf. Rom 8,17; Col 1,24; 2 Tim 2,11-12; 1 Petr 4,13), ad bonum Populi Dei conferant. Iterum, qui inter fideles sacro Ordine insigniuntur, ad Ecclesiam verbo et gratia Dei pascendam, Christi nomine instituuntur. Tandem coniuges christiani, virtute matrimonii sacramenti, quo mysterium unitatis et fecundi amoris inter Christum et Ecclesiam significant atque participant (cf. Eph 5,32), se invicem in vita coniugali necnon prolis susceptione et educatione ad sanctitatem adiuvant, adeoque in suo vitae statu et ordine proprium suum in Populo Dei donum habent [7]. Ex hoc enim connubio procedit familia, in qua nascuntur novi societatis humanae cives, qui per Spiritus Sancti gratiam, ad Populum Dei saeculorum decursu perpetuandum, baptismo in filios Dei constituuntur. In hac velut Ecclesia domestica parentes verbo et exemplo sint pro filiis suis primi fidei praecones, et vocationem unicuique propriam, sacram vero peculiari cura, foveant oportet.

[7] 1 Cor 7,7 «Cadascú rep de Déu el seu propio do (idion=charisma) uns d'una manera i altres d'una altra» Cf SANT AGUSTÍ *De dono persev* 14,37 PL 45,1015s «no solament la continència ans també la castedat conjugal és de de Déu»

Tots els cristians, sigui quin vulgui llur estat i condició, amb tants i tants mitjans salvadors són cridats pel Senyor cada u pel seu camí a la perfecció de la santedat com la del mateix Pare.

[*El sentit de la fe i dels carismes en el poble cristià*]

12. El poble sant de Déu participa també del do profètic del Crist, propagant—vius testimonis del Crist—sobretot fe vital, una caritat vital, i oferint a Déu sacrificis de lloança: bell brot dels llavis beneïdors de Déu (cf. Hebr 13,15). Els fidels en tant que totalitat eclesial no poden errar en la fe, perquè duen la unció del Sant (cf. 1 Io 2,20 i 27) i expressen aqueixa seva peculiar propietat assentint sobrenaturalment tot el poble a la fe, quan en matèria de fe i moralitat palesen un acord universal de bisbes i laics fidels, darrers i tot [8]. Amb aquest sentit de la fe, infós i florent per l' Esperit de la veritat, el Poble de Déu, guiat ei pel magisteri sagrat, s' adhereix sense por (és impossible) d' error *a la fe comunicada d' antuvi als sants* (Iud 3), la profunditza amb més coneixement de causa i l' aplica millor a la vida. En escoltar amb fidelitat el Magisteri, accepta autèntica paraula de Déu, no d' homes purament (cf. 1 Thess 2,13).

El mateix Esperit Sant santifica i regeix el poble de Déu amb els sagraments i els ministeris, l' agracia amb les virtuts; i *repartint com li plau* dons divins *a cadascú* (1 Cor 12,11), atorga a tota mena de fidels gràcies fins i tot extraordinàries que els fan aptes i els posen a punt per encarregar-se d' obres o oficis reno-

Tot ac tantis salutaribus mediis muniti, christifideles omnes, cuiusvis conditionis ac status, ad perfectionem sanctitatis qua Pater ipse perfectus est, sua quisque via, a Domino vocantur.

12. Populus Dei sanctus de munere quoque prophetico Christi participat, vivum Eius testimonium maxime per vitam fidei ac caritatis diffundendo, et Deo hostiam laudis offerendo, fructum labiorum confitentium nomini Eius (cf. Hebr 13,15). Universitas fidelium, qui unctionem habent a Sancto (cf. Io 2,20 et 27), in credendo falli nequit, atque hanc suam peculiarem proprietatem mediante supernaturali sensu fidei totius populi manifestat, cum «ab Episcopis usque ad extremos laicos fideles» [8] universalem suum consensum de rebus fidei et morum exhibet. Illo enim sensu fidei, qui a Spiritu veritatis excitatur et sustentatur, Populus Dei sub ductu sacri magisterii, cui fideliter obsequens, iam non verbum hominum, sed vere accipit verbum Dei (cf. 1 Thess 2,13), *semel traditae sanctis fidei* (Iud 3), indefectibiliter adhaeret, recto iudicio in eam profundius penetrat eamque in vita plenius applicat.

Idem praeterea Spiritus Sanctus non tantum per sacramenta et ministeria populum Dei sanctificat et ducit eumque virtutibus ornat, sed dona sua *dividens singulis prout vult* (1 Cor 12,11), inter omnis ordinis fideles distribuit gratias quoque speciales, quibus illos aptos et promptos reddit

[8] Cf SANT AGUSTÍ, *De praed sanct* 14,27 PL 44,980

vadors i més útils a l' Església, segons allò de l' Escriptura: *Es per ser útils que l' Esperit donant-se fa moure cadascú* (1 Cor 12,7). Hom ha de rebre amb joia i agraïment els carismes, els altíssims i els més senzills i ordinaris, ja que prou cobreixen bé les necessitats de l' Església. Ara, els dons extraordinaris és temerari de buscar-los, com és presumpció de basar-hi una esperança d' apostolat. En qüestió de carismes pertoca a l' autoritat de l' Església discernir llur autenticitat i llur ordenació pràctica, i vigilar atentament de no ofegar l' Esperit, ans d' escatir-ho tot i retenir el que és bo (cf. 1 Thess 5,12 i 19-21).

[*Universalitat i catolicitat de l'únic Poble de Déu*]

13. Tots els homes hi són cridats a formar el poble nou de Déu. Per això aquest poble, sense deixar de ser un i únic, ha de créixer sempre i sempre per tota la terra, en compliment del designi del voler de Déu que va crear al començament l' única naturalesa humana i va determinar de reunir i unir després els seus fills esgarriats (cf. Io 11,52). I aquesta fou la seva raó d' enviar el Fill com a hereu de la Creació (cf. Hebr 1,2), mestre, rei i sacerdot de tots els homes, el cap del poble nou i universal dels fills de Déu. I aquesta, la raó d' enviar finalment l' Esperit del seu Fill, el Senyor, el Vivificador, que és per a tota l' Església, per a tots i cadascun dels fidels l' ànima que els convoca i els uneix en la doctrina dels Apòstols, i en la comunió i fracció del pa i les pregàries (cf. Act 2,42 gr.).

ad suscipienda varia opera vel officia, pro renovatione et ampliore aedificatione Ecclesiae proficua, secundum illud: *Unicuique... datur manifestatio Spiritus ad utilitatem* (1 Cor 12,7). Quae charismata, sive clarissima, sive etiam simpliciora et latius diffusa, cum sint necessitatibus Ecclesiae apprime accommodata et utilia, cum gratiarum actione ac consolatione accipienda sunt. Dona autem extraordinaria non sunt temere expetenda, neque praesumptuose ab eis sperandi sunt fructus operarum apostolicarum; sed iudicium de eorum genuinitate et ordinato exercitio ad eos pertinet, qui in Ecclesia praesunt, et quibus speciatim competit, non Spiritum exstinguere, sed omnia probare et quod bonum est tenere (cf. 1 Thess 5,12 et 19-21).

13. Ad novum Populum Dei cuncti vocantur homines. Quapropter hic populus, unus et unicus manens, ad universum mundum et per omnia saecula est dilatandus, ut propositum adimpleatur voluntatis Dei, qui naturam humanam in initio condidit unam, filiosque suos, qui erant dispersi, in unum tandem congregare statuit (cf. Io 11,52). Ad hoc enim misit Deus Filium suum, quem constituit heredem universorum (cf. Hebr 1,2), ut sit Magister, Rex et Sacerdos omnium, Caput novi et universalis populi filiorum Dei. Ad hoc tandem misit Deus Spiritum Filii sui, Dominum et Vivificantem, qui pro tota Ecclesia et singulis universisque credentibus principium est congregationis et unitatis in doctrina Apostolorum et communione, fractione panis et orationibus (cf. Act 2.42 gr.).

En tots els pobles de la terra hi ha el Poble de Déu, l' únic poble de Déu, ja que de tots ells reporta ciutadans. Reialme celeste, no terrenal. Car tots els fidels de la terra viuen en comunió amb els altres en l' Esperit Sant i així «el qui a Roma governa pensa que els de l' India són els seus membres» [9]. Emperò el Regne del Crist no és d' aquest món (Io 18,36). L' Església—el Poble de Déu—en plantar-hi el Regne, no lleva de cap poble res de béns temporals, ans al contrari afavoreix i assimila en tant que bones les qualitats, els valors o costums que expressen la personalitat de cada regió, i assimilant-se 'ls els purifica, envigoreix i potencia. Perquè sap prou que li cal treballar amb aquell rei que ha estat fet l' hereu de tots els pobles (cf. Ps 2,8) i a la ciutat del Qual els pobles duen dons i obsequis (cf. Ps 71 [72],10; Is 60,4-7; Apoc 21,24). Do ben de Déu mateix és aquesta nota d' universalitat que distingeix el poble de Déu: do que l' empeny eficaçment i contínua a posar tots els homes amb tots llurs béns sota el cap que és Crist en la unitat del seu Esperit [10].

Per aquesta nota de catolicitat aporten a les altres i a tota l' Església els propis dons, de manera que el conjunt i cada part es millorin per la comunió de tots entre ells tendint a la unitat perfecta. Això explica no solament que formin el Poble de Déu molts pobles, sinó encara que dintre d' ell subsisteixin diversos estaments. Hi ha, en efecte, diversitats; per exemple per raó del

Omnibus itaque gentibus terrae inest unus Populus Dei, cum ex omnibus gentibus mutuetur suos cives, Regni quidem indolis non terrestris, sed coelestis. Cuncti enim per orbem sparsi fideles cum ceteris in Spiritu Sancto communicant, et sic «qui Romae sedet, Indos scit membrum suum esse» [9]. Cum autem Regnum Christi de hoc mundo non sit (cf. Io 18,36), ideo Ecclesia seu Populus Dei, hoc Regnum inducens, nihil bono temporali cuiusvis populi subtrahit, sed e contra facultates et copias moresque populorum, quantum bona sunt, fovet et assumit, assumendo vero purificat, roborat et elevat. Memor est enim se cum illo Rege colligere debere, Cui gentes in hereditatem datae sunt (cf. Ps 2,8), et in Cuius civitatem dona et munera adducunt (cf. Ps 71[72],10; Is 60,4-7; Apoc 21,24). Hic universalitatis character, qui Populum Dei condecorat, ipsius Domini donum est, quo catholica Ecclesia efficaciter et perpetuo tendit ad recapitulandam totam humanitatem cum omnibus bonis eius, sub Capite Christo, in unitate Spiritus Eius [10].

Vi huius catholicitatis, singulae partes propria dona ceteris partibus et toti Ecclesiae afferunt, ita ut totum et singulae partes augeantur ex omnibus invicem communicantibus et ad plenitudinem in unitate conspirantibus. Inde fit ut Populus Dei non tantum ex diversis populis congregetur, sed etiam in seipso ex variis ordinibus conflетur. Adest enim inter membra

[9] Cf SANT J CRISÒSTOM, *In Io* hom 65,1 PG 59,361

[10] Cf SANT IRENEU, *Adv haer.* III 16,6; III 22,1-3; PG 7,925C-926A i 955C-958-A; HARVEY, 2,87s i 120-123, SAGNARD, ed. *Sources chrét* p 290-292 i 372ss.

càrrec (ministeri sagrat d' alguns en bé dels seus germans); per raó de l' estat i regla de vida (estat religiós de bastants, camí més àrduament santificador, agulló d' exemplaritat pels germans). I així es comprèn també el fet i el dret de les Esglésies particulars amb llurs costums propis dintre de la comunió eclesial sota el Primat intocable de la càtedra de Pere, que presideix tota l' assemblea en la caritat [11], garanteix les varietats legítimes i vetlla ensems que els regionalismes eclesials en comptes de destorbar ajudin a unir. Per això, en fi, existeix entre les diverses parts de l' Església un lligam d' íntima comunió referent al tresor espiritual, als operaris apostòlics i als béns materials. Car a comunió de béns són cridats els membres del Poble de Déu i al.ludeix cadascuna de les Esglésies la paraula de l' Apòstol: *Cadascú valgui a l' altre segons el do rebut, com escau a un administrador llest dels variadíssims recursos de Déu* (1 Petr 4,10).

Tothom és cridat a aquesta unitat catòlica del Poble de Déu, que apunta i promou la pau de l' univers. A ella pertanyen o hi tendeixen de diverses maneres els creients catòlics, els altres cristians i fins i tot tots els homes en general, cridats a salvació per la gràcia de Déu.

[*Els fidels catòlics*]

14. El Sant Concili s' adreça primerament als fidels catòlics. I ensenya, recolzant-se en la Sagrada Escriptura i la Tradició com

eius diversitas, sive secundum officia, dum aliqui sacro ministerio in bonum fratrum suorum funguntur, sive secundum condicionem et vitae ordinationem, dum plures in statu religioso, arctiore via ad sanctitatem tendentes, fratres exemplo suo stimulant. Inde etiam in ecclesiastica communione legitime adsunt Ecclesiae particulares, propriis traditionibus fruentes, integro manente primatu Petri Cathedrae, quae universo caritatis coetui praesidet [11], legitimas varietates tuetur et simul invigilat ut particularia, nedum unitati noceant, ei potius inserviant. Inde denique inter diversas Ecclesiae partes vincula intimae communionis quoad divitias spirituales, operarios apostolicos et temporalia subsidia. Ad communicandum enim bona vocantur membra Populi Dei, et de singulis etiam Ecclesiis valent verba Apostoli: *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei* (1 Petr 4,10).

Ad hanc igitur catholicam Populi Dei unitatem, quae pacem universalem praesignat et promovet, omnes vocantur homines, ad eamque variis modis pertinent vel ordinantur sive fideles catholici, sive alii credentes in Christo, sive denique omnes universaliter homines, gratia Dei ad salutem vocati.

14. Ad fideles ergo catholicos imprimis Sancta Synodus animum vertit. Docet autem, Sacra Scriptura et Traditione innixa, Ecclesiam hanc

[11] Cf SANT IGNASI M, *Ad Rom* praef ed FUNK, I p 252

per salvar-se no es pot prescindir d' aquesta Església de la terra Car Crist és el mitjancer i camí de salvació i no n' hi ha d' altre: el qual se 'ns fa present en el seu Cos, que és l' Església. I en subratllar Ell expressament la necessitat de la fe i baptisme (cf. Mc 16,16; Io 3,5) hi enclou al mateix temps la de l' Església, de la qual el baptisme n' és com a porta d' entrada. Es lògic, doncs, que no fóra possible que es salvessin els qui sabedors que Déu per mitjà de Jesucrist ha establerta l' Església Catòlica com a necessària, tot i tot no vulguessin incorporar-s 'hi o mantenir-s 'hi.

S' incorporen plenament al cos social de l' Església aquells qui amb l' Esperit del Crist admeten tot el que ella disposa i tots els mitjans de salvació instituïts en ella, i dins de la seva estructura visible s'uneixen al Crist que la governa per mitjà del Suprem Pontífex i els Bisbes, amb els llaços de la professió de la fe, sagraments, règim eclesiàstic i comunió. Tanmateix no s' hi salven, malgrat la incorporació, els qui rompent la caritat s' estan dintre de l' Església externament (corpore), però no hi viuen internament (corde) [12]. Recordin, això sí, els fills de l' Església que no l' han pas merescuda ells aquesta posició valuosa: és una especial mercè del Crist; si no hi corresponen, doncs, amb pensament, paraula i obra, en comptes de salvar-se toparan amb un judici més dur [13].

peregrinantem necessariam esse ad salutem. Unus enim Christus est Mediator ac via salutis, qui in Corpore suo, quod est Ecclesia, praesens nobis fit; Ipse autem necessitatem fidei et baptismi expressis verbis inculcando (cf. Mc 16,16; Io 3,5), necessitatem Ecclesiae, in quam homines per baptismum tamquam per ianuam intrant, simul confirmavit. Quare illi homines salvari non possent, qui Ecclesiam Catholicam a Deo per Iesum Christum ut necessariam esse conditam non ignorantes, tamen vel in eam intrare, vel in eadem perseverare noluerint.

Illi plene Ecclesiae societati incorporantur, qui Spiritum Christi habentes, integram eius ordinationem omniaque media salutis in ea instituta accipiunt, et in eiusdem compage visibili cum Christo, eam per Summum Pontificem atque Episcopos regente, iunguntur, vinculis nempe professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis ac communionis. Non salvatur tamen, licet Ecclesiae incorporetur, qui in caritate non perseverans, in Ecclesiae sinu «corpore» quidem, sed non «corde» remanet [12]. Memores autem sint omnes Ecclesiae filii condicionem suam eximiam non propriis meritis, sed peculiari gratiae Christi esse adscribendam; cui si cogitatione, verbo et opere non respondent, nedum salventur, severius iudicabuntur [13].

[12] Cf SANT AGUSTÍ, *Bapt c Donat* V 28,39 PL 43,197 «certe manifestum est, id quod dicitur, in Ecclesia intus et foris, in corde, non in corpore cogitandum» Cf ibid, III 19,26 col 152, V 18-24 col 189, *In Io* tr 61,2 PL 35,1800, i en altres llocs

[13] Lc 12,48 «El qui ha rebut molt, serà responsable de molt» Cf Mt 5,19-20, 7,21-22, 25,41-46, Iac 2,14

Els catecúmens que l' Esperit de Déu impulsa a demanar lliurement d' entrar a l' Església, ja se li uneixen per aquesta explícita voluntat, i l' Església ja els pren com a seus i els obre sol·lícita el seu cor de mare.

[*Els vincles de l' Església amb els cristians no-catòlics*]

15. Per molts motius l'Església es reconeix vinculada amb els qui es glorien, com a batejats, de dur nom cristià, però no professen la fe enterament o bé no mantenen comunió amb el successor de Pere [11]. Molts d' ells accepten amb veneració la Sagrada Escriptura com a norma de fe i de vida i se 'ls nota una sincera conducta religiosa, creuen i estimen Déu Pare Totpoderós i Crist Fill de Déu Salvador [15], es bategen unint-se així al Crist, i admeten i tot i reben d' altres sagraments en llurs pròpies esglésies o comunitats eclesials. Demés, bastants entre ells tenen episcopat, celebren la santa Eucaristia i nodreixen la pietat envers la Verge Mare de Déu [16]. Tenen també comunió de pregàries i altres dons espirituals; i oimés una certa unió real en l' Esperit Sant, que en ells també actua amb dons i gràcies i poder de santificació: a alguns d' ells els ha donada força de màrtirs cruents. L' Esperit promou així en tots els seguidors del Crist l' anhel de treballar perquè tots s' uneixin en pau, com ha volgut Crist, dins

Catechumeni qui, Spiritu Sancto movente, explicita voluntate ut Ecclesiae incorporentur expetunt, hoc ipso voto cum ea coniunguntur; quos iam ut suos dilectione curaque complectitur Mater Ecclesia.

15. Cum illis qui, baptizati, christiano nomine decorantur, integram autem fidem non profitentur vel unitatem communionis sub Successore Petri non servant, Ecclesia semetipsam novit plures ob rationes coniunctam [14]. Sunt enim multi, qui sacram Scripturam ut normam credendi et vivendi in honore habent sincerumque zelum religiosum ostendunt, amanter credunt in Deum Patrem omnipotentem et in Christum, Filium Dei Salvatorem [15], baptismo signantur, quo Christo coniunguntur, imo et alia sacramenta in propriis Ecclesiis vel communitatibus ecclesiasticis agnoscunt et recipiunt. Plures inter illos et episcopatu gaudent, Sacram Eucharistiam celebrant necnon pietatem erga Deiparam Virginem fovent [16]. Accedit orationum aliorumque beneficiorum spiritualium communio; imo vera quaedam in Spiritu Sancto coniunctio, quippe qui donis et gratiis etiam in illis sua virtute sanctificante operatur, et quosdam illorum usque ad sanguinis effusionem roboravit. Ita Spiritus in cunctis Christi discipulis desiderium actionemque suscitat, ut omnes, modo a Christo statuto, in uno grege sub

[14] Cf Lleó XIII, carta apost *Praeclara gratulationis*, 20 juny 1894 AAS 26 (1893-94) 707

[15] Cf Lleó XIII, enc *Satis cognitum*, 29 juny 1896· AAS 28 (1895-96) 738 Enc *Caritatis studium*, 25 jul 1898 AAS 31 (1898-99) 11 Pius XII, missatge radiofònic *Nell'alba*, 24 desembre 1941 AAS 34 (1942) 21

[16] Cf Pius XI, enc *Rerum orientalium*, 8 set 1928 AAS 20 (1928) 287, Pius XII, enc *Orientalis Ecclesiae*, 9 abr 1944, AAS 36 (1944) 137.

d' un sol ramat amb un sol Pastor [17]. Per assolir-ho la Mare Església, infassable, prega, espera, treballa, exhorta els seus fills a purificar-se i renovar-se per tal que llui amb més brillantor el senyal del Crist en el front de l' Església.

[*Els no-cristians*]

16. Finalment, els qui no han rebut encara l' Evangeli es relacionen amb el Poble de Déu per bastantes raons [18]. Ve primer que cap aquell poble del Pacte i la Promesa; d' ell ha nascut el Crist corporalment (cf. Rom 9,4-5); poble estimadíssim, si es mira l' elecció, per raó dels Patriarques: que Déu no se 'n desdiu dels dons ni de la vocació (cf. Rom 11,28-29). El designi salvador abasta també aquells que reconoixen el Creador: entre els quals cal citar en primer lloc els musulmans. Honorant-se de tenir la fe d' Abraham, adoren com nosaltres un sol Déu, misericordiós i jutge dels homes a la fi del món. Ni tampoc Déu mateix és lluny d' aquells qui entre ombres i vestigis encalcen un déu desconegut, puix que Déu fa viure i respirar i ho dóna tot a tot (cf. Act 17,25-28), i en tant que Salvador vol que tothom se salvi (cf. 1 Tim 2,4). Car és possible, els ho és, de salvar-se eternament als ignorants inculpables de l' Evangeli i de l' Església del Crist que busquen Déu amb cor sincer i s' esforcen, tocats per la gràcia, a complir i obrar la voluntat de Déu que la pròpia consciència els dicta [19]. ¿Com podia denegar el Déu provident

uno Pastore pacifice uniantur [17]. Quod ut obtineat, Ecclesia Mater precari, sperare et agere non desinit, filiosque ad purificationem et renovationem exhortatur, ut signum Christi super faciem Ecclesiae clarius effulgeat.

16. Ii tandem qui Evangelium nondum acceperunt, ad Populum Dei diversis rationibus ordinantur [18]. In primis quidem populus ille cui data fuerunt testamenta et promissa et ex quo Christus ortus est secundum carnem (cf. Rom 9,4-5), populus secundum electionem carissimus propter patres: sine poenitentia enim sunt dona et vocatio Dei (cf. Rom 11,28-29). Sed propositum salutis et eos amplectitur, qui Creatorem agnoscunt, inter quos imprimis Musulmanos, qui fidem Abrahae se tenere profitentes, nobiscum Deum adorant unicum, misericordem, homines die novissimo iudicaturum. Neque ab aliis, qui in umbris et imaginibus Deum ignotum quaerunt, ab huiusmodi Deus ipse longe est, cum det omnibus vitam et inspirationem et omnia (cf. Act 17,25-28), et Salvator velit omnes homines salvos fieri (cf. 1 Tim 2,4). Qui enim Evangelium Christi Eiusque Ecclesiam sine culpa ignorantes, Deum tamen sincero corde quaerunt, Eiusque voluntatem per conscientiae dictamen agnitam, operibus adimplere, sub gratiae influxu, conantur, aeternam salutem consequi possunt [19]. Nec divina Providentia auxilia ad salutem necessaria denegat his qui sine culpa

[17] Cf instr S C S Ofici, 20 des 1949· AAS 42 (1950) 142
[18] Cf Sant Tomàs, *Summa Theol* 3 q 8 a 3 ad 1
[19] Cf *Epist* S C S Ofici a l'arquebisbe de Boston Denz 3869-72.

auxilis salvadors als qui malden, amb la gràcia divina, a viure honradament, pel fet de no reconèixer-lo encara—i sense culpa—reflexivament? Si el que hi ha en ells de bonesa i de veritat—pensa l'Església—és com un exordi d'Evangeli![20] Es un do d'Aquell que encèn la llum dintre de l'home i sempre vol que visqui. Però ai las! en els paranys del Maligne, en la niciesa de llurs pensaments, els homes sovint mudent la veritat de Déu per la mentida; esclaus de la creatura més que del Creador (cf. Rom 1, 21,25) o vivint i morint sense Déu en aquest món s'arrisquen a la desesperació per sempre. Per això l'Església s'afanya tant per les misions: perquè vol la glòria de Déu i la salvació dels homes i se sent responsable del manament del Senyor: *Proclameu,* li digué, *a tots els homes la bona nova* (Mc 16,15).

[*Caràcter missioner de l'Església*]

17. El Pare trameté el seu Fill, i així el Fill els Apòstols (cf. Io 20,21). Els va dir: *Aneu i feu de mestres en tots els pobles, bategeu-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Els direu: observeu tot el que Ell ha manat. Mentre el món serà món, Jo estic sempre amb vosaltres* (Mt 28,19-20). Manament aquest solemnial del Crist: proclamar en tot el món la veritat que salva. Així l'ha rebut ella dels Apòstols. L'ha de complir (cf. Act 1,8). Ella se sent colpida per crit de sant Pau: *Ai de mi, si no proclamava l'Evangeli!* (1 Cor 9,16). Per això no para

ad expressam agnitionem Dei nondum pervenerunt et rectam vitam non sine divina gratia assequi nituntur. Quidquid enim boni et veri apud illos invenitur, ab Ecclesia tamquam praeparatio evangelica aestimatur [20] et ab Illo datum qui illuminat omnem hominem, ut tandem vitam habeat. At saepius homines, a Maligno decepti, evanuerunt in cogitationibus suis, et commutaverunt veritatem Dei in mendacium, servientes creaturae magis quam Creatori (cf. Rom 1,21 et 25) vel sine Deo viventes ac morientes in hoc mundo, extremae desperationi exponuntur. Quapropter ad gloriam Dei et salutem istorum omnium promovendam, Ecclesia, memor mandati Domini dicentis: *Praedicate Evangelium omni creaturae* (Mc 16,15), missiones fovere sedulo curat.

17. Sicut enim Filius missus est a Patre, et Ipse Apostolos misit (cf. Io 20,21), dicens: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Et ecce Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* (Mt 28,19-20). Quod solemne Christi mandatum annuntiandi veritatem salutarem Ecclesia ab Apostolis recepit adimplendum usque ad ultimum terrae (cf. Act 1,8). Unde sua facit verba Apostoli: *Vae... mihi est si non*

[20] Cf Sant Eusebi Ces, *Praeparatio evangelica,* l 1, PG 21,28AB

[21] Cf Benet XV, carta apost *Maximum illud:* AAS 11 (1919) 440, especialment p 451ss Pius XI, enc *Rerum Ecclesiae* AAS 18 (1926) 68-69 Pius XII, enc *Fidei donum,* 21 abr 1957 AAS 49 (1967) 236-237

mai d' enviar missioners fins que les Esglésies noves romanguin plenament fundades, capaces ja d' empènyer per elles l' Evangeli. Car és l' Esperit Sant qui la incita a col.laborar en el l' acompliment pràctic del propòsit de Déu, que ha posat el Crist com a principi salvador de tothom. Predicant l' Evangeli, l' Església convida els oients a creure i confessar la fe, els prepara al baptisme, els allibera de l' error i els incorpora a Crist a fi que creixin estimant-lo fins a la perfecció. I procura que no es faci malbé cap engruna de bé sembrada en el cor i el pensament dels homes o en els ritus i cultures dels pobles, ans s' hi recobri, enlairi i perfeccioni per a glòria de Déu, venciment del dimoni i alegria dels homes. I cada un dels seguidors de Crist ha de sembrar la fe com li pertoca. Batejar els qui creuen, per exemple, està a l' abast de qualsevol. Però només el sacerdot completa l' edificació del Cos de Crist amb el sacrifici de l' Eucaristia, on es fa realitat la profecia, paraula de Déu: *El meu nom és gran en les nacions des d' orient a occident, i en tot indret se m' immola i ofereix l' oblació pura* (Mal 1,11) [22]. L' Església prega i treballa alhora perquè el món enter s' integri al Poble de Déu, que és el Cos del Senyor i el Temple de l' Esperit Sant, i sigui donada tota la glòria i la lloança al Pare, Creador de tot, en Crist, que és el Cap de tot.

evangelizavero! (1 Cor 9,16), ideoque in mittendis praeconibus indesinenter pergit, usquedum novellae Ecclesiae plene constituantur atque opus evangelizandi et ipsae continuent. A Spiritu Sancto enim ad cooperandum compellitur, ut propositum Dei, qui Christum principium salutis pro universo mundo constituit, effectu compleatur. Praedicando Evangelium, Ecclesia audientes ad fidem confessionemque fidei allicit, ad baptismum disponit, a servitute erroris eripit, eosque Christo incorporat, ut per caritatem in Illum usque ad plenitudinem crescant. Opera autem sua efficit ut quidquid boni in corde menteque hominum vel in propriis ritibus et culturis populorum seminatum invenitur, non tantum non pereat, sed sanetur, elevetur et consummetur ad gloriam Dei, confusionem daemonis et beatitudinem hominis. Cuilibet discipulo Christi onus fidei disseminandae pro parte sua incumbit [21]. Sed si quilibet credentes baptizare potest, sacerdotis tamen est aedificationem Corporis sacrificio eucharistico perficere, adimplendo verba Dei per prophetam: *Ab ortu... solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda* (Mal 1,11) [22]. Ita autem simul orat et laborat Ecclesia, ut in Populum Dei, Corpus Domini et Templum Spiritus Sancti, totius mundi transeat plenitudo, et in Christo, omnium Capite, reddatur universorum Creatori ac Patri omnis honor et gloria.

[22] Cf *Didaché*, 14 ed FUNK I p 32, SANT JUSTÍ, *Dial* 41 PG 6,564. SANT IRENEU, *Adv haer* IV 17,5 PG 7,1023 HARVEY, 2 p 199s CONC TRID, ses 22 c 1 DENZ 939 (1742)

Capítol III

LA CONSTITUCIÓ JERARQUICA DE L' ESGLÉSIA I EN PARTICULAR DE L' EPISCOPAT

[*Proemi*]

18. Crist Senyor va posar en la seva Església els diversos ministeris en bé de tot el Cos, per pasturar i acréixer sempre el Poble de Déu. Car és per servir els germans que tenen potestat sagrada els ministres: perquè s' encaminin amb llibertat i ordre vers una meta idèntica i se salvin tots els qui pertanyen al Poble de Déu, portadors doncs de l' autèntica dignitat cristiana.

Aquest Sant Concili ensenya i declara, igual que l' anterior Vaticà I, que Jesucrist, Pastor etern, va fundar l' Església i enviar els Apòstols com a Ell l' havia enviat el Pare (cf. Io 20,21), i va voler que els succeïssin bisbes com a pastors de la seva Església mentre durés el món. Crist que creà l' episcopat unitari i indivís va col.locar-li per això un capdavanter, Pere, i en la persona de Pere va instituir el principi i el fonament perenne i visible de la unitat de fe i comunió [1]. El Sant Concili reitera la doctrina de la institució, perennitat, vigència i sentit del Primat sagrat del Pontífex de Roma i del seu Mestratge infal.lible perquè tothom hi

Caput III

DE CONSTITUTIONE HIERARCHICA ECCLESIAE ET IN SPECIE DE EPISCOPATU

18. Christus Dominus, ad Populum Dei pascendum semperque augendum, in Ecclesia sua varia ministeria instituit, quae ad bonum totius Corporis tendunt. Ministri enim, qui sacra potestate pollent, fratribus suis inserviunt, ut omnes qui de Populo Dei sunt, ideoque vera dignitate christiana gaudent, ad eumdem finem libere et ordinatim conspirantes, ad salutem perveniant.

Haec Sacrosancta Synodus, Concilii Vaticani primi vestigia premens, cum eo docet et declarat Iesum Christum Pastorem aeternum sanctam aedificasse Ecclesiam, missis Apostolis sicut Ipse missus erat a Patre (cf. Io 20, 21); quorum successores, videlicet Episcopos, in Ecclesia sua usque ad consummationem saeculi pastores esse voluit. Ut vero Episcopatus ipse unus et indivisus esset, beatum Petrum ceteris Apostolis praeposuit in ipsoque instituit perpetuum ac visibile unitatis fidei et communionis principium et fundamentum [1]. Quam doctrinam de institutione, perpetuitate, vi ac ratione sacri Primatus Romani Pontificis deque eius infallibili Magisterio, Sacra Synodus cunctis fidelibus firmiter credendam rursus proponit,

* Per a la recta interpretació de la doctrina continguda en aquest capítol, vegeu la «Nota explicativa», a la fi de la Constitució (p.)

[1] Cf. Conc. Vat. I, const dogm *Pastor aeternus:* Denz 1821 (3050s).

cregui fermament; i ara prosseguint la mateixa matèria del Vaticà I pensa de professar i explicar oficialment la doctrina sobre els bisbes, successors dels Apòstols, que governen la casa del Déu vivent conjuntatment amb el Vicari del Crist [2], Cap visible de l'Església Universal, que és el successor de Pere.

[*La constitució dels Dotze*]

19. El Senyor Jesús, havent-ho encomanat al Pare, va cridar al seu costat els qui va voler i va constituir-ne dotze per estar amb Ell i enviar-los a predicar el Regne de Déu (cf. Mc 3,13-19; Mt 10,1-42). Va establir aquests apòstols (cf. Lc 6,13) a tall de col.legi o grup estable, triant per presidir-lo Pere (cf. Io 21, 15-17). Els envià a tots els pobles, i primerament als israelites (cf. Rom 1,16), perquè amb el poder de Déu que va donar-los, portessin tots els pobles a l'escola del Crist, els santifiquessin i governessin (cf. Mt 28,16-20; Mc 16,15; Lc 24,45-48; Io 20, 21-23) eixamplant així l'Església, pasturant-la i servint-la cada dia fins a la fi del món sota el guiatge del Senyor (cf. Mt 28,20). Els Apòstols van ser plenament confirmats en aquesta missió el dia de Pentecosta (cf. Act 2,1-36), tal com els ho havia promès el Senyor: *Davallarà damunt vostre l'Esperit Sant. El rebreu i em sereu els testimonis a Jerusalem, i en tota la Judea i Samaria i a tot arreu de la terra* (Act 1,8). Prediquen els Apòstols pertot la Bona Nova (cf. Mc 16,20), l'Esperit Sant toca els cors perquè l'acceptin, i així congreguen l'Església universal: fundada pel

et in eodem incepto pergens, doctrinam de Episcopis, successoribus Apostolorum, qui cum successore Petri, Christi Vicario [2] ac totius Ecclesiae visibili Capite, domum Dei viventis regunt, coram omnibus profiteri et declarare constituit.

19. Dominus Iesus, precibus ad Patrem fusis, vocans ad Se quos voluit Ipse, duodecim constituit ut essent cum Illo et ut mitteret eos praedicare Regnum Dei (cf. Mc 3,13-19; Mt 10,1-42); quos Apostolos (cf. Lc 6,13) ad modum collegii seu coetus stabilis instituit, cui ex iisdem electum Petrum praefecit (cf. Io 21,15-17). Eos ad filios Israel primum et ad omnes gentes misit (cf. Rom 1,16), ut suae participes potestatis, omnes populos discipulos Ipsius facerent, eosque sanctificarent et gubernarent (cf. Mt 28,16-20; Mc 16,15; Lc 24,45-48; Io 20,21-23), sicque Ecclesiam propagarent, eamque sub ductu Domini ministrando pascerent, omnibus diebus usque ad consummationem saeculi (cf. Mt 28,20). In qua missione die Pentecostes plene confirmati sunt (cf. Act 2,1-36) secundum promissum Domini: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos, et eritis Mihi testes in Ierusalem, et in omni Iudaea et Samaria, et usque ad ultimum terrae* (Act 1,8). Apostoli autem praedicando ubique Evangelium (cf. Mc 16,20), ab audientibus

[2] Cf Conc. Flor., *Decretum pro Graecis:* Denz 694 (1307), 1 Conc. Vat. I, ibid Denz. 1826 (3059).

Senyor en els Apòstols, bastida pel Senyor sobre llur capdavanter sant Pere, restant-hi sempre, però,—fonament darrer insubstituïble—Jesucrist mateix (cf. Apoc 21,14; Mt 16,18; Eph 2,20) [3].

[*Els bisbes, successors dels Apòstols*]

20. Mentre el món sigui món vigirà la missió divina que Crist donà als Apòstols (cf. Mt 28,20), ja que tostemps per a l' Església és principi vital absolut l' Evangeli que ells han de proclamar. Per això en aquella seva societat ordenada jeràrquicament els Apòstols van preocupar-se del problema dels successors.

Els Apòstols, doncs, es valgueren de diversos ajudants en llur ministeri [4], i a fi que no morís amb ells la missió que els fou confiada van posar en mans dels seus cooperadors més pròxims, gairebé com per testament, la responsabilitat de completar i assegurar l' obra que ells havien començada [5]. Ateneu—els digueren—tot el ramat on us ha posats l' Esperit Sant i pastureu l' Església de Déu (cf. Act 20,28). Ells, doncs, van establir-hi homes amb qualitats, manant-los que prevegessin la formació dels qui en llur traspàs els haurien de succeir ministerialment [6]. Segons la tradició, el primer dels ministeris en l' Església ja des del comen-

Spiritu Sancto operante acceptum, Ecclesiam congregant universalem, quam Dominus in Apostolis condidit et supra beatum Petrum, eorum principem, aedificavit, ipso summo angulari lapide Christo Iesu (cf. Apoc 21,14; Mt 16,18; Eph 2,20) [3].

20. Missio illa divina, a Christo Apostolis concredita, ad finem saeculi erit duratura (cf. Mt 28,20), cum Evangelium, ab eis tradendum, sit in omne tempus pro Ecclesia totius vitae principium. Quapropter Apostoli, in hac societate hierarchice ordinata, de instituendis successoribus curam egerunt.

Non solum enim varios adiutores in ministerio habuerunt [4], sed ut missio ipsis concredita post eorum mortem continuaretur, cooperatoribus suis immediatis, quasi per modum testamenti, demandaverunt munus perficiendi et confirmandi opus ab ipsis inceptum [5], commendantes illis ut attenderent universo gregi, in quo Spiritus Sanctus eos posuit pascere Ecclesiam Dei (cf. Act 20,28). Constituerunt itaque huius modi viros ac deinceps ordinationem dederunt, ut cum decessissent, ministerium eorum alii viri probati exciperent [6]. Inter varia illa ministeria quae inde a primis temporibus in Ecclesia exercentur, teste traditione, praecipuum locum tenet munus illorum qui, in episcopatum constituti, per successionem ab

[3] Cf. *Liber Sacramentorum* S. Gregorii, Praefatio in natali S. Mathiae et S. Thomae: PL 78,51 i 152; v Cod. Vat. Lat. 3548, f.18. Sant Hilari, *In Ps.* 67,10: PL 9,450; Csel, 22 p.286; Sant Jeroni, *Adv. Iovin.* 1,26: PL 23,247A. Sant Agustí, *In Ps.* 86,4: PL 37,1103. Sant Gregori M., *Mor in Iob.* XXVIII,V: PL 76,455-456. Primasi, *Comm. in Apoc.* V: PL 68,924C; Pascasi Radb., *In Mat.* 1.8 c.16: PL 120,561C. Cf. Lleó XIII, carta *Et sane*, 17 desembre 1888: AAS 21 (1888) 321.

[4] Cf. Act 6,2-6; 11,30; 13,1; 14,23; 20,17; 1 Thess 5,12-13; Phil 1,1; Col 4,11 i passim.

[5] Cf. Act. 20,25-27; 2 Tim 4,6s comparat amb 1 Tim 5,22; 2 Tim 2,2; Tit 1,5. Sant Climent Rom., *Ad Cor.* 44,3; ed. Funk, I p.156.

[6] Cf. Sant Climent Rom., *Ad Cor.* 44,2; ed. Funk, I p.154s.

çament és el de bisbes: apostolat que prové de llavor apostòlica [7] entroncat per successió amb la primeria [8]. Com sabem per sant Ireneu, la tradició apostòlica es coneix [9] i es conserva [10] en tota la terra fins a nosaltres per mitjà dels bisbes primers consagrats pels Apòstols i pels seus successors.

Els bisbes, doncs, ajudats de preveres i diaques varen encarregar-se de la comunitat [11] presidint en nom de Déu el ramat [12] que ells pasturen com a doctors en l' ensenyament, sacerdots del culte sagrat, servidors en el càrrec de governar [13]. I així com persevera el ministeri encomanat pel Senyor nominalment a Pere, el capdavanter dels Apòstols, transferible per força als seus successors, persevera igualment en l' Orde Sagrat dels bisbes [14], que sempre l' exercirà, el ministeri dels Apòstols de pasturar l' Església. Per conseqüent el Sant Concili ensenya que els bisbes han estat els successors [15] dels Apòstols com a pastors de l' Església, perquè així ho ha establert Déu. El qui els rep, rep el Crist; i el qui els rebutja, rebutja el Crist i aquell qui va enviar-lo (cf. Lc 10,16) [16].

initio decurrentem [7], apostolici seminis traduces habent [8]. Ita, ut testatur S. Irenaeus, per eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi et successores eorum usque ad nos, traditio apostolica in toto mundo manifestatur [9] et custoditur [10].

Episcopi igitur communitatis ministerium cum adiutoribus presbyteris et diaconis susceperunt [11], loco Dei praesidentes gregi [12], cuius sunt pastores, ut doctrinae magistri, sacri cultus sacerdotes, gubernationis ministri [13]. Sicut autem permanet munus a Domino singulariter Petro, primo Apostolorum, concessum et successoribus eius transmittendum, ita permanet munus Apostolorum pascendi Ecclesiam, ab ordine sacrato Episcoporum iugiter exercendum [14]. Proinde docet Sacra Synodus Episcopos ex divina institutione in locum Apostolorum successisse [15], tamquam Ecclesiae pastores, quos qui audit, Christum audit, qui vero spernit, Christum spernit et Eum qui Christum misit (cf. Lc 10,16) [16].

[7] Cf. TERTULIÀ, *Praescr. haer.* 32: PL 2,52s. SANT IGNASI M., passim.
[8] Cf. TERTULIÀ, *Praescr. haer.* 32: PL 2,53.
[9] Cf. SANT IRENEU, *Adv. haer.* III 3,1: PG 7,848A; HARVEY, 2,8; SAGNARD, p.100, «manifestatam».
[10] Cf. SANT IRENEU, *Adv. haer.* III 2,2: PG 7,847; HARVEY, 2,7; SAGNARD, p.100: «custoditur»; cf. ibid., IV 26,2: col.1053; HARVEY, 2,236, i IV 33,8: col.1077; HARVEY, 2,262.
[11] Cf. SANT IGNASI M., *Philad.* pref.: ed. FUNK, I p.264.
[12] Cf. SANT IGNASI M., *Philad.* 1,1; *Magn.* 6,1; ed. FUNK, I p.264 i 234.
[13] SANT CLIMENT ROM., l.c., 42,3-4; 44,3-4; 57,1-2; ed. FUNK, I 152,156=171s. SANT IGNASI M., *Philad.* 2; *Smyrn.* 8; *Magn.* 3; *Trall.* 7: ed. FUNK, I p.265s; 282; 232; 246ss, etc. SANT JUSTÍ, *Apol.* 1,65: PG 6,488; SANT CEBRIÀ, *Epist.* passim.
[14] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Satis cognitum*, 29 juny 1896: AAS 28 (1895-96) 732.
[15] Cf. CONC. TRID., decr. *De sacr. Ordinis* c.4: DENZ. 960 (1768); CONC. VAT. I, const. dogm. de Ecclesia Christi *Pastor Aeternus* c.3: DENZ. 1828 (3061). PIUS XII, enc. *Mystici Corporis*, 29 juny 1943: AAS 35 (1943) 209 i 212. *Cod. Iur. Can.* can.329 § 1.
[16] Cf. LLEÓ XIII, epist. *Et sane*, 17 desembre 1888: AAS 21 (1888)321s.

[*L' episcopat com a sagrament*]

21. De manera que en la persona dels bisbes amb els preveres que els assisteixen roman present entre els fidels el Pontífex Màxim, Jesucrist, el Senyor: el qual assegut a la dreta del Pare no es desentén de la corporació dels seus pontífexs [17], ans es val principalment del seu altíssim servei per proclamar a tots els pobles la paraula de Déu, administrar constantment els sagraments de la fe als qui creuen, afegir al seu Cos més membres regenerats d' enlaire—llurs pares són els bisbes (cf. 1 Cor 4,15)—, i finalment per orientar i menar amb saviesa i prudència el poble del Nou Testament, romeu d' eternitat joiosa. Aquests Pastors, elegits per pasturar el ramat del Senyor, són els ministres del Crist, els distribuïdors dels misteris de Déu (cf. 1 Cor 4,1), els testimonis responsables de l' Evangeli del Déu benèvol (cf. Rom. 15,16; Act 20,24), els servidors de l' Esperit, de la justícia i la glòria (cf. 2 Cor 3,8-9).

Per fer bé uns ministeris tan importants, els Apòstols van rebre del Crist el valuosíssim do de l' Esperit Sant (cf. Act 1,8; 2,4; Io 20,22-23); i ells van transmetre [18] el do espiritual als seus col.laboradors, imposant-los les mans (cf. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1, 6-7), que ha anat corrent fins a les nostres consagracions episcopals. El Sant Concili ensenya que en la consagració episcopal es confereix la plenitud del Sagrament de l' Orde, que per això en la tradició litúrgica de l' Església i en les paraules dels sants Pares

21. In Episcopis igitur, quibus presbyteri assistunt, adest in medio credentium Dominus Iesus Christus, Pontifex Summus. Sedens enim ad dexteram Dei Patris, non deest a suorum congregatione pontificum [17], sed imprimis per eorum eximium servitium verbum Dei omnibus gentibus praedicat et credentibus sacramenta fidei continuo administrat, eorum paterno munere (cf. 1 Cor 4,15) nova membra Corpori suo regeneratione superna incorporat, eorum denique sapientia et prudentia Populum Novi Testamenti in sua ad aeternam beatitudinem peregrinatione dirigit et ordinat. Hi pastores ad pascendum dominicum gregem electi, ministri Christi sunt et dispensatores mysteriorum Dei (cf. 1 Cor 4,1), quibus concredita est testificatio Evangelii gratiae Dei (cf. Rom 15,16; Act 20,24), atque ministratio Spiritus et iustitiae in gloria (cf. 2 Cor 3,8-9).

Ad tanta munera explenda, Apostoli speciali effusione supervenientis Spiritus Sancti a Christo ditati sunt (cf. Act 1,8; 2,4; Io 20,22-23), et ipsi adiutoribus suis per impositionem manuum donum spirituale tradiderunt (cf. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6-7), quod usque ad nos in episcopali consecratione transmissum est [18]. Docet autem Sancta Synodus episcopali consecratione plenitudinem conferri sacramenti Ordinis, quae nimirum et liturgica Ec-

[17] SANT LLEÓ M., *Serm.* 5,3: PL 54,154.

[18] CONC. TRID., ses.23 c.3 cit. 2 Tim 1,6-7, per demostrar que l'Ordre és veritable sagrament: DENZ. 959 (1766).

se l' anomena sacerdoci suprem, cim del ministeri sagrat [19]. La consagració episcopal en donar el poder de santificar, també dóna el d' ensenyar i de governar: els quals, però, per la mateixa naturalesa de les coses, postulen d' actuar-se solament en comunió jeràrquica amb el Cap i membres del Col.legi. En efecte, la Tradició que es manifesta principalment en els ritus litúrgics i els costums de l' Església a l' Orient i a l' Occident, evidencia que ve [20] la gràcia de l' Esperit Sant i que s' imprimeix el caràcter [21] mitjançant la imposició de les mans amb la fórmula consecratòria, i així esdevé el bisbe ambaixador eminent i visible, personalment delegat, del mateix Crist Mestre, Pastor i Pontífex [22]. Pertoca als bisbes d' incorporar d' altres electes a la Corporació episcopal, conferint-los l' Ordenació sagramental.

[*El Col.legi episcopal i el seu Cap*]

22. Per manament del Senyor, Sant Pere i els altres Apòstols formen un col.legi apostòlic. Semblantment es conjunten el successor de Pere, el Pontífex de Roma, amb els Bisbes, successors dels Apòstols. La naturalesa i índole d' aqueixa col.legialitat de

clesiae consuetudine et voce Sanctorum Patrum summum sacerdotium, sacri ministerii summa nuncupatur [19]. Episcopalis autem consecratio, cum munere sanctificandi, munera quoque confert docendi et regendi, quae tamen natura sua nonnisi in hierarchica communione cum Collegii Capite et membris exerceri possunt. Ex traditione enim, quae praesertim liturgicis ritibus et Ecclesiae tum Orientis tum Occidentis usu declaratur, perspicuum est manuum impositione et verbis consecrationis gratiam Spiritus Sancti ita conferri [20] et sacrum characterem ita imprimi [21], ut Episcopi, eminenti ac adspectabili modo, ipsius Christi Magistri, Pastoris et Pontificis partes sustineant et in Eius persona agant [22]. Episcoporum est per Sacramentum Ordinis novos electos in corpus episcopale assumere.

22. Sicut, statuente Domino, sanctus Petrus et ceteri Apostoli unum Collegium apostolicum constituunt, pari ratione Romanus Pontifex, successor Petri, et Episcopi, successores Apostolorum, inter se coniunguntur. Iam perantiqua disciplina, qua Episcopi in universo orbe constituti ad invicem

[19] A la *Trad. Apost.* 3; ed. BOTTE, *Sources chrét.*, p.27-30 s'atribueix al bisbe el «primatus sacerdotii». Cf. *Sacramentarium Leonianum*, ed. C. MOHLBERG, *Sacramentarium Veronense* (Romae 1955) p.119: «per al ministeri del sacerdoci suprem... Completa en els teus sacerdots el cim del misteri»...; Id. *Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae* (Romae 1960) p.121-122: «Atorga' ls Senyor, la càtedra episcopal perquè regeixin la teva Església i tot el poble». Cf. PL 78,224.

[20] Cf. *Trad. Apost.* 2; ed. BOTTE, p.27.

[21] Cf. CONC. TRID., ses.23 c.4, ensenya que el sagrament de l'Ordre imprimeix caràcter indeleble: DENZ. 960 (1767). Cf. JOAN XXIII, aloc. *Iubilate Deo*, 8 maig 1960: AAS 52 (1960) 466. PAU VI, homilia a la Bas. Vaticana, 20 octubre 1963: AAS 55 (1963) 1014.

[22] SANT CEBRIÀ, *Epist.* 63,14 (PL 4,386; HARTEL, IIIB p.713): el sacerdot actua realment en comptes del Crist. SANT J. CRISÒSTOM, *In 2 Tim.* hom. 2,4 (PG 62,612): «el sacerdot és símbol de Crist». SANT AMBRÒS. *In Ps.* 38,25-26: PL 14,1051-52; CSEL 64,203-204. AMBROSIASTER, *In 1 Tim.* 5,19: PL 17,479C i *In Eph.* 4,11-12: col.387C. TEODOR MOPS., *Hom. Catech.* XV 21 i 24: ed. TONNEAU, p.497 i 503. HESIQUI HIEROS., *In Lev.* 2,9,23: PG 93,894B.

l' Orde dels bisbes dues coses ens la manifesten: una, aquell antiquíssim costum disciplinar d' unir-se en comunió d' unitat, autoritat i pau amb el Pontífex de Roma i entre ells els bisbes de les seus de tota la terra [23], i la segona, els aplecs en Concili [24] per resoldre comunitàriament els punts més greus [25] escatits i sospesats en múltiple parer [26]. Basti de citar el fet patent de tants Concilis Ecumènics en el vessant dels segles. Un altre indici de col.legialitat: la pràctica milenària de convocar més bisbes conconsagrants del candidat episcopable. Hom s' incorpora al col.legi episcopal per la consagració sacramental i per la comunió jeràrquica amb el Cap i els membres del Col.legi.

El Col.legi o Corporació de bisbes només té autoritat si ensems hi ha inclòs dins d' ell el cap del Col.legi, que és el successor de Pere, el Pontífex de Roma, el qual manté integrament la seva potestat de primat sobre tots, tant pastors com fidels. Car el Pontífex de Roma, en tant que vicari del Crist i pastor de tota l' Església, té una jurisdicció plena, màxima i universal, que ell pot exercir sempre que li plagui. I l' Orde dels bisbes, en tant que successor del Col.legi dels Apòstols en el magisteri i règim pastoral i fins i tot mantenidor constant del cos apostòlic té també potestat sobirana i plena sobre tota l' Església [27] conjuntament amb

et cum Romano Episcopo communicabant in vinculo unitatis, caritatis et pacis [23], itemque concilia coadunata [24], per quae et altiora quaeque in commune statuerentur [25], sententia multorum consilio ponderata [26], ordinis episcopalis indolem et rationem collegialem significant; quam manifeste comprobant Concilia Oecumenica decursu saeculorum celebrata. Eandem vero iam innuit ipse usus, antiquitus inductus, plures advocandi Episcopos qui in novo electo ad summi sacerdotii ministerium elevando partem haberent. Membrum Corporis episcopalis aliquis constituitur vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii Capite atque membris.

Collegium autem seu corpus Episcoporum auctoritatem non habet, nisi simul cum Pontifice Romano, successore Petri, ut capite eius intellegatur, huiusque integre manente potestate Primatus in omnes sive Pastores sive fideles. Romanus enim Pontifex habet in Ecclesiam, vi muneris sui, Vicarii scilicet Christi et totius Ecclesiae Pastoris, plenam, supremam et universalem potestatem, quam semper libere exercere valet. Ordo autem Episcoporum, qui collegio Apostolorum in magisterio et regimine pastorali succedit, immo in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum Capite suo Romano Pontifice, et numquam sine hoc Capite, subiectum quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam exsistit [27], quae quidem

[23] Cf EUSEBI, *Hist Eccl*, V 24,10 GCS II 1 p 495, ed BARDY, *Sources Chr* II p 69 DIONIS, en EUSEBI, ibid, VII 5,2 GCS II 2 p 638s, BARDY, II p 168s

[24] Cf EUSEBI, *Hist Eccl* V 23-24 GCS II 1 p 488ss BARDY, II p 66ss, i passim CONC NICE, can 5 *Conc Oec Decr* p 7

[25] Cf TERTULIÀ, *De Ieiun* 13 PL 2,972B, CSEL 20 p 292 lín 13-16

[26] Cf SANT CEBRIÀ, *Epist* 56,3 HARTEL, IIIB p 650, BAYARD, p 654

[27] Cf La *Relatio* oficial des ZINELLI, en el CONC VAT I MANSI, 52,1109C

el seu Cap, que és el Pontífex de Roma, inexcloïble del Col.legi: potestat per tant que només pot actuar-se consentint-hi el Pontífex de Roma. Car el Senyor va posar Simó i cap més com a pedra i clavari de l' Església (cf. Mt 16,18-19) i com a pastor de tot el seu ramat (cf. Io 21,15ss); i tanmateix, l' ofici de nuar i de desnuar donat a Pere (cf. Mt 16,19) consta també d' haver-ho estat al Col.legi dels Apòstols en comunió amb el seu Cap (cf. Mt 18,18; 28,16-20) [28]. Aquest Col.legi, per pluralitat de membres, expressa la varietat i la universalitat del poble de Déu; i per la unicitat del Cap congregador expressa la unitat del ramat del Crist. Els bisbes, dins del Col.legi, en fidel comunió amb el primat sobirà del seu Cap, frueixen de poders de príncep en bé dels seus feligresos i àdhuc de l' Església universal, i a càrrec va de l' Esperit Sant de mantenir vigent tothora aqueixa orgànica estructura i concòrdia eclesial. La sobirania d' aquest Col.legi sobre l' Església universal s' exerceix solemnement en els Concilis ecumènics. Ara, no es podia en cap cas dir ecumènic el Concili que no l' en reconegués o si més no acceptés com a ecumènic el successor de Pere. Es un dret exclusiu del Pontífex de Roma el convocar concilis universals, presidir-los i aprovar-los [29]. Per fer ús del poder col.legial que hem dit no cal que bisbes i Papa es congreguin localment; sí cal, però, que el Cap del Col.legi els convoqui a obrar col.legialment o almenys que aprovi l'acció conjunta

potestas nonnisi consentiente Romano Pontifice exerceri potest. Dominus unum Simonem ut petram et clavigerum Ecclesiae posuit (cf. Mt 16,18-19), eumque Pastorem totius sui gregis constituit (cf. Io 21,15ss); illud autem ligandi ac solvendi munus, quod Petro datum est (cf. Mt 16,19), collegio quoque Apostolorum, suo Capiti coniuncto, tributum esse constat (cf. Mt 18,18; 28,16-20) [28]. Collegium hoc quatenus ex multis compositum, varietatem et universalitatem Populi Dei, quatenus vero sub uno capite collectum unitatem gregis Christi exprimit. In ipso, Episcopi, primatum et principatum Capitis sui fideliter servantes, propria potestate in bonum fidelium suorum, immo totius Ecclesiae funguntur, Spiritu Sancto organicam structuram eiusque concordiam continenter roborante. Suprema in universam Ecclesiam potestas, qua istud Collegium pollet, sollemni modo in Concilio Oecumenico exercetur. Concilium Oecumenicum numquam datur, quod a Successore Petri non sit ut tale confirmatum vel saltem receptum; et Romani Pontificis praerogativa est haec Concilia convocare, iisdem praesidere et eadem confirmare [29]. Eadem potestas collegialis una cum Papa exerceri potest ab Episcopis in orbe terrarum degentibus, dummodo Caput Collegii eos ad

[28] Cf CONC VAT I, esquema de la const dogm II, *De Ecclesia Christi* c 4 MANSI, 53,310 Cf *Relatio* KLEUTGEN *de schemate reformato* MANSI, 53,321B-322B i la declaració de ZINELLI MANSI, 52,1110A Cf també SANT LLEÓ M, *Serm* 4,3 PL 54,151A

[29] Cf *Cod Iur Can* can 222 i 227

dels bisbes dispersos o que lliurement l'accepti, perquè hi hagi veritable acte de col.legi.

[*Relacions dels bisbes dintre del Col.legi*]

23. La col.legialitat es nota també en la mútua relació de bisbe i església particular i Església universal. El Pontífex de Roma, en tant que successor de Pere és el principi i el fonament perpetu i visible d' unitat, tant si es tracta dels bisbes com de la munió dels fidels [30]. Els bisbes, cadascun, són el principi i el fonament visible de la unitat en llurs esglésies particulars [31], que reflexen la forma de la universal, i en elles i per elles existeix l' Església catòlica, una i única [32]. Cada bisbe, doncs, representa la seva Església i tots conjuntament amb el Papa l' Església universal enllaçada en la pau, l' amor i la unitat.

Cada bisbe exerceix el seu govern pastoral sobre la part del Poble de Déu que se li ha encarregada—l' església particular que presideix—, no pas sobre les altres esglésies ni sobre l' Església universal. Tot i tot, per institució i manament del Crist resten obligats cadascun d' ells, com a membres de la Corporació Episcopal i successors legítims dels Apòstols a preocupar-se de tota l' Església [33] i ajudar a promocionar-la més, malgrat de no tenir-hi jurisdicció. Car tots els Bisbes han d' estimular i defensar la uni-

actionem collegialem vocet, vel saltem Episcoporum dispersorum unitam actionem approbet vel libere recipiat, ita ut verus actus collegialis efficiatur.

23. Collegialis unio etiam in mutuis relationibus singulorum Episcoporum cum particularibus Ecclesiis Ecclesiaque universali apparet. Romanus Pontifex, ut successor Petri, est unitatis, tum Episcoporum tum fidelium multitudinis, perpetuum ac visibile principium et fundamentum [30]. Episcopi autem singuli visibile principium et fundamentum sunt unitatis in suis Ecclesiis particularibus [31], ad imaginem Ecclesiae universalis formatis, in quibus et ex quibus una et unica Ecclesia catholica exsistit [32]. Qua de causa singuli Episcopi suam Ecclesiam, omnes autem simul cum Papa totam Ecclesiam repraesentant in vinculo pacis, amoris et unitatis.

Singuli Episcopi, qui particularibus Ecclesiis praeficiuntur, regimen suum pastorale super portionem Populi Dei sibi commissam, non super alias Ecclesias neque super Ecclesiam universalem exercent. Sed qua membra Collegii episcopalis et legitimi Apostolorum successores singuli ea sollicitudine pro universa Ecclesia ex Christi institutione et praecepto tenentur [33], quae, etiamsi per actum iurisdictionis non exerceatur, summopere tamen confert ad Ecclesiae universalis emolumentum. Debent enim omnes Episcopi promovere et tueri unitatem fidei et disciplinam cunctae Ecclesiae

[30] Cf. CONC. VAT. I, const. dogm. *Pastor aeternus:* DENZ. 1821 (3050s).

[31] Cf. SANT CEBRIÀ, *Epist.* 66,8 (HARTEL, III 2 p.733): «el bisbe en l'església i l'església en el bisbe».

[32] Cf. SANT CEBRIÀ, *Epist.* 55,24 (HARTEL, p. 642 lín. 13): «Església única, esparsa per tot el món en multitud de membres». *Epist.* 36,4. HARTEL, p.575 lín.20-21.

[33] Cf. PIUS XII, enc. *Fidei donum,* 21 abr. 1957: AAS 49 (1957) 237.

tat de la fe i disciplina comunes de tota l' Església, tenen el deure de fer estimar tot el Cos místic de Crist als fidels, fer-los estimar sobretot els pobres, els sofrents, els perseguits perquè volen justícia (cf. Mt 5,10), i en fi els bisbes tenen el deure de prendre com a pròpies qualssevols campanyes de tota l' Església, sobretot les de la propagació de la fe i de l' encesa de la veritat integral a tot el món. Endemés, és una veritat santa que governant com Déu mana la seva església a perspectiva de l' Església universal, aporten ells un reforç valuós al bé de tot el Cos Místic, Cos també de totes les esglésies [34].

La sol.licitud de proclamar l' Evangeli pertot arreu pertoca al Col.legi dels Bisbes. Els ho manat Crist a tots corporativament, els hi ha obligat sòlidariament, com digué als Pares del Concili d' Efès el Papa Celestí [35]. Per consegüent, cadascun dels bisbes té el deure de formar equip de treball amb els altres bisbes, en la mesura que li ho permeti el compliment del càrrec, i amb el successor de Pere, a qui ha estat singularment encomanada la missió magna de propagar el cristianisme [36]. Han de sentir-se obligats, doncs, a subvenir les missions amb tota l' ànima: facilitar-los operaris per a la feina, i recursos espirituals i materials, bé directament ells mateixos, bé desvetllant els fidels a col.laborar-hi ferventment. Finalment els bisbes, seguint el venerable

communem, fideles edocere ad amorem totius Corporis mystici Christi, praesertim membrorum pauperum, dolentium et eorum qui persecutionem patiuntur propter iustitiam (cf. Mt 5,10), tandem promovere omnem actuositatem quae toti Ecclesiae communis est, praesertim ut fides incrementum capiat et lux plenae veritatis omnibus hominibus oriatur. Ceterum hoc sanctum est quod, bene regendo propriam Ecclesiam ut portionem Ecclesiae universalis, ipsi efficaciter conferunt ad bonum totius mystici Corporis, quod est etiam corpus Ecclesiarum [34].

Cura Evangelium ubique terrarum annuntiandi ad corpus Pastorum pertinet, quibus omnibus in commune Christus mandatum dedit imponendo commune officium, ut iam Papa Caelestinus Patribus Ephesini Concilii commendavit [35]. Unde singuli Episcopi, quantum propria eorum perfunctio muneris sinit, in laborum societatem venire tenentur inter se et cum successore Petri, cui grande munus christiani nominis propagandi singulari modo demandatum est [36]. Quare missionibus tum messis operarios, tum etiam auxilia spiritualia et materialia, tam per se directe, quam suscitando fidelium ardentem cooperationem, suppeditare omnibus viribus debent.

[34] Cf. Sant Hilari Pict., *In Ps.* 14,3: PL 9,206; CSEL 22 p.86. Sant Gregori M., *Moral,* IV 7,12: PL 75,643C. Ps. Basili, *In Is.* 15,296: PG 30,637C.

[35] Cf. Sant Celestí, *Epist.* 18,1-2, ad Conc. Eph.: PL 50,505 AB; Schwartz *Acta Conc. Oec.* I 1,1 p.22. Cf. Benet XV, *epist. apost. Maximum illud:* AAS 11 (1919) 440. Pius XI, enc. *Rerum Ecclesiae,* 28 febr. 1926: AAS 18 (1926) 69. Pius XII, enc. *Fidei donum* l.c.

[36] Cf. Lleó XIII, enc. *Grande munus,* 30 set. 1880: AAS 13 (1880) 154. V. *Cod. Iur. Can.* can 1327; can.1350 § 2.

costum dels avantpassats, ajudin de grat, germanívolament, les altres esglésies—i més si els són veïns—en companyonia universal de caritat.

Fou el voler de Déu provident que s' agrupessin orgànicament diverses Esglésies passats uns temps que les havien plantades els Apòstols i llurs successors; en els quals grups, s' hi ha arrelada —dintre de la fe única i la constitució divina única de tota l' Església—una pròpia disciplina, una litúrgia pròpia, un patrimoni d' esperit i de teologia. Algunes, concretament les Antigues Esglésies Patriarcals, com a mares en la fe varen infantar esglésies filials, amb les quals mantenen encara relacions més de família i caritat en llur vida sacramental i observància mútua de drets i deures [37]. La varietat d' aquestes Esglésies locals, engendradora d' unitat, palesa amb més arguments la catolicitat de l' Església indivisa. Ben semblantment avui les Conferències episcopals poden aportar una acció múltiple i eficaç perquè l' interès corporatiu qualli en concretes realitats

[*El ministeri dels Bisbes*]

24. Com a successors dels Apòstols, els bisbes reben del Senyor—a qui tota potestat ha estat donada en cels i terra—l' encàrrec d' ensenyar a tots els pobles la doctrina evangèlica que han de predicar a tothom perquè tothom se salvi per la fe, el baptis-

Episcopi denique, in universali caritatis societate, fraternum adiutorium aliis Ecclesiis, praesertim finitimis et egentioribus, secundum venerandum antiquitatis exemplum, libenter praebeant.

Divina autem Providentia factum est ut variae variis in locis ab Apostolis eorumque successoribus institutae Ecclesiae decursu temporum in plures coaluerint coetus, organice coniunctos, qui, salva fidei unitate et unica divina constitutione universalis Ecclesiae, gaudent propria disciplina, proprio liturgico usu, theologico spiritualique patrimonio. Inter quas aliquae, notatim antiquae Patriarchales Ecclesiae, veluti matrices fidei, alias pepererunt quasi filias, quibuscum arctiore vinculo caritatis in vita sacramentali atque in mutua iurium et officiorum reverentia ad nostra usque tempora connectuntur [37]. Quae Ecclesiarum localium in unum conspirans varietas indivisae Ecclesiae catholicitatem luculentius demonstrat. Simili ratione Coetus Episcopales hodie multiplicem atque fecundam opem conferre possunt, ut collegialis affectus ad concretam applicationem perducatur.

24. Episcopi, utpote Apostolorum successores, a Domino, cui omnis potestas in caelo et in terra data est, missionem accipiunt docendi omnes gentes et praedicandi Evangelium omni creaturae, ut homines universi, per fidem, baptismum et adimpletionem mandatorum salutem consequantur

[37] Sobre els drets de les Seus patriarcals, v Conc Nicè, can 6 de Alexandria et Antiochia, i can.7 de Hierosolymis *Conc Oec Decr* p 8 Conc Later IV, any 1215, const. V.· *De dignitate Patriarcharum:* ibid , p 212 Conc Ferr-Flor ibid , p 504

me i l' observància dels manaments (cf. Mt 28,18-20; Mc 16, 15-16; Act 26,17ss). Per complir aquest encàrrec, el Senyor va prometre l' Esperit Sant als Apòstols i els el va trametre del cel el dia de Pentecosta: perquè amb aquesta força de l' Esperit Sant li fossin els testimonis d' un cap de terra a l' altre, en presència de les nacions, dels pobles, de les autoritats (cf. Act 1,8; 2,1ss; 9,15). I aquest encàrrec del Senyor als pastors del poble vol dir un autèntic servei, que la Sagrada Escriptura subratlla amb el nom ben ric de *diaconia* (que vol dir: ministeri) (cf. Act 1,17 i 25; 21,19; Rom 11,13; 1 Tim 1,12).

Els bisbes poden rebre missió canònica de tres maneres: una, per mitjà de legítimes consuetuds no anul.lades per l' Autoritat universal i sobirana de l' Església; segona, per mitjà de lleis emanades o reconegudes per la mateixa Autoritat; finalment, per una designació directa del successor de Pere. Si de cas aquest refusava, és a dir denegava la comunió apostòlica, ningú no pot ser posat en el càrrec de bisbe [38].

[*L' ofici d' ensenyar dels bisbes*]

25. Un dels deures més importants del bisbe és el de predicar l' Evangeli [39]. Car els bisbes són els pregoners de la fe, que duen a Crist deixebles nous; són els mestres oficials, això és, amb l' autoritat del Crist, que prediquen al poble a ells encomanat la fe que han de creure i encarnar en llur vida i la hi il.lustren amb la

(cf. Mt 28,18-20; Mc 16,15-16; Act 26,17s). Ad hanc missionem implendam, Christus Dominus Spiritum Sanctum promisit Apostolis et die Pentecostes e caelo misit, cuius virtute testes Eidem essent usque ad ultimum terrae, coram gentibus et populis et regibus (cf. Act 1,8; 2,1ss; 9,15). Munus autem illud, quod Dominus pastoribus populi sui commisit, verum est servitium quod in sacris Litteris *diakonia* seu ministerium significanter nuncupatur (cf. Act 1,17 et 25; 21,19; Rom 11,13; 1 Tim 1,12).

Episcoporum autem missio canonica fieri potest per legitimas consuetudines, a suprema et universali potestate Ecclesiae non revocatas, vel per leges ab eadem auctoritate latas aut agnitas, vel directe per ipsum Successorem Petri; quo renuente seu communionem Apostolicam denegante, Episcopi in officium assumi nequeunt [38].

25. Inter praecipua Episcoporum munera eminet praedicatio Evangelii [39]. Episcopi enim sunt fidei praecones, qui novos discipulos ad Christum adducunt, et doctores authentici seu auctoritate Christi praediti, qui populo sibi commisso fidem credendam et moribus applicandam praedicant, et sub lumine Sancti Spiritus illustrant, ex thesauro Revelationis nova et vetera

[38] Cf *Cod Iur Can. pro Eccl Orient* can 216-314 «de Patriarchis», can 324-339 «de Archiepiscopis maioribus», can 362-391 «de aliis dignatariis», especialment els can 238 § 3, 216 240 251 255 «de Episcopis a Patriarcha nominandis»

[39] Cf Conc Trid, decr *De reform* ses 5 can 2 n 9 i ses 24 can 4, *Conc Oec Decr* p 645 i 739

claror de l' Esperit Sant pouant del tresor de la Revelació coses d' avui i coses d' ahir (cf. Mt 13,52). Els bisbes els acreixen la fe, els la vigilen i conjuren els enganys, amenaça del ramat (cf. 2 Tim 4,1-4). Quan els bisbes ensenyen doctrinalment en comunió amb el Pontífex de Roma han de ser reverenciats de tothom com a testimonis de la veritat divina i catòlica; i els fidels han d' estar amb la sentència del seu bisbe quan parla en nom de Crist sobre fe i moral i adherir-s 'hi amb humilitat i devoció de cor. De manera especial cal rebre l' autèntic magisteri del Pontífex de Roma amb religiosa reverència de voluntat i enteniment ni que no parli *ex cathedra;* és a dir, acceptar amb reverència el seu suprem magisteri, adherint-se sincerament als seus punts de vista tal com ell els veu i vol; això s' haurà de discernir pel tenor del document o per la reiteració insistent de la mateixa doctrina o per la manera d' expressar-se.

Els bisbes d' un a un no posseeixen el do de la infal.libilitat; però quan en matèria de fe i moral proposen autènticament i d' acord una doctrina a creure definitivament, en comunió amb el successor de Pere—no hi fa res la distància corporal—, expressen aleshores la doctrina del Crist sense possibilitat d' errar [10]. Un cas ben clar n' és el Concili Ecumènic: units en concili, ells són mestres i jutges en la fe i moral de tota l' Església i hom ha d' acatar interiorment les seves definicions de fe [11].

proferentes (cf. Mt 13,52), eam fructificare faciunt erroresque gregi suo impendentes vigilanter arcent (cf. 2 Tim 4,1-4). Episcopi in communione cum Romano Pontifice docentes ab omnibus tamquam divinae et catholicae veritatis testes venerandi sunt; fideles autem in sui Episcopi sententiam de fide et moribus nomine Christi prolatam concurrere, eique religioso animi obsequio adhaerere debent. Hoc vero religiosum voluntatis et intellectus obsequium singulari ratione praestandum est Romani Pontificis authentico magisterio etiam cum non ex cathedra loquitur; ita nempe ut magisterium eius supremum reverenter agnoscatur, et sententiis ab eo prolatis sincere adhaereatur, iuxta mentem et voluntatem manifestatam ipsius, quae se prodit praecipue sive indole documentorum, sive ex frequenti propositione eiusdem doctrinae, sive ex dicendi ratione.

Licet singuli praesules infallibilitatis praerogativa non polleant, quando tamen, etiam per orbem dispersi, sed communionis nexum inter se et cum Successore Petri servantes, authentice res fidei et morum docentes in unam sententiam tamquam definitive tenendam conveniunt, doctrinam Christi infallibiliter enuntiant [40]. Quod adhuc manifestius habetur quando, in Concilio Oecumenico coadunati, pro universa Ecclesia fidei et morum doctores et iudices sunt, quorum definitionibus fidei obsequio est adhaerendum [41].

[10] Cf CONC VAT I, const dogm *Dei Filius* 3, DENZ 1712 (3011) Cf nota a l esquema I *De Eccl.* (presa de SANT ROBERT BELARMINO) MANSI, 51,579C, també l'esquema reformat de la constit II de Ecclesia Christi amb el coment de KLFUTGEN MANSI, 53,313AB PIUS IX, epist *Tuas libenter* DENZ 1638 (2879)

[41] Cf *Cod Iur Can* can 1322-1323

Ara, aquesta infal.libilitat de l' Església, do amb què l' agracià el seu Déu Redemptor per a declaració de la fe i la moralitat, no s' estén més que a les veritats incloses en el tresor de la Revelació divina, que s' ha de servar santament i explicar amb fidelitat. En virtut del seu càrrec, el Pontífex de Roma, Cap del Col.legi episcopal, no pot errar quan promulga en darrera instància una doctrina de fe o moralitat en tant que pastor i doctor màxim dels cristians, que confirma la fe dels seus germans (cf. Lc 22,32) [42]; i per això aquesta mena de definicions papals són estimades a dretcient intrínsecament irreformables i no pas per raó de l' assentiment eclesial, per tal com hi ha hagut en llur promulgació l' assistència de l' Esperit Sant, que en la persona de Pere es va prometre al seu successor: no els manca, doncs, cap aprovació d' altri ni pot apel.larse sobre elles a cap altre tribunal. Perquè en aquests casos el Pontífex de Roma no és persona particular que dirimeix un afer sinó el doctor suprem de l' Església universal, en qui radica singularment el carisma de la infal.libilitat eclesial mateixa [43], qui proposa o vindica aleshores una ensenyança de la fe catòlica. La infal.libilitat promesa a l' Església es troba també en la Corporació dels bisbes quan actuen com a mestres suprems amb el successor de Pere. I esdevé una hipòtesi absurda que l' Església no assentís a les definicions esmentades, ja que és el mateix Esperit Sant qui obra, conserva i promou la unitat en la fe de tot el ramat del Crist [44].

Haec autem infallibilitas, qua Divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit, tantum patet quantum divinae Revelationis patet depositum, sancte custodiendum et fideliter exponendum. Qua quidem infallibilitate Romanus Pontifex, Collegii Episcoporum Caput, vi muneris sui gaudet, quando, ut supremus omnium christifidelium pastor et doctor, qui fratres suos in fide confirmat (cf. Lc 22, 32), doctrinam de fide vel moribus definitivo actu proclamat [42]. Quare definitiones eius ex sese, et non ex consensu Ecclesiae, irreformabiles merito dicuntur, quippe quae sub assistentia Spiritus Sancti, ipsi in beato Petro promissa, prolatae sint, ideoque nulla indigeant aliorum approbatione, nec ullam ad aliud iudicium appellationem patiantur. Tunc enim Romanus Pontifex non ut persona privata sententiam profert, sed ut universalis Ecclesiae magister supremus, in quo charisma infallibilitatis ipsius Ecclesiae singulariter inest, doctrinam fidei catholicae exponit vel tuetur [43]. Infallibilitas Ecclesiae promissa in corpore Episcoporum quoque inest, quando supremum magisterium cum Petri Successore exercet. Istis autem definitionibus assensus Ecclesiae numquam deesse potest propter actionem eiusdem Spiritus Sancti, qua universus Christi grex in unitate fidei servatur et proficit [44].

[42] Cf Conc Vat I, const dogm *Pastor Aeternus* Denz 1839 (3074)
[43] Cf l'exposició de Gasser al Conc Vat I Mansi, 52,1213AC
[44] Cf Gasser, ibid Mansi, 1214A

En aquestes definicions el Pontífex de Roma o bé la Corporació episcopal no es descentren de l' àmbit de la mateixa Revelació, que a tots obliga i de tots és regla, i que ens pervé íntegrament escrita o transmesa per la successió legítima dels bisbes i sobretot per la sol.licitud del mateix Pontífex de Roma, i se serva santament i s' explica amb fidelitat dintre de l' Església, gràcies a la llum de l' Esperit de la veritat [45]. El Pontífex de Roma i els bisbes, pel càrrec i la importància de la cosa, valent-se dels mitjans adients [46] es preocupen molt de profunditzar-la com cal i de proposar-la bé, sense admetre cap mena de revelació pública que volgués afegír res al diví dipòsit de la fe [47].

[*El deure santificador dels bisbes*]

26. El bisbe, poseïdor de la plenitud del sagrament de l' Orde, és «l' administrador de la gràcia del sacerdoci suprem» [48] sobretot en punt a Eucaristia, que ell ofereix i mana d' oferir per a vida i creixença constant, sort d' ella, de l' Església [49]. L' Església del Crist es troba en totes les assemblees locals legítimes, que en comunió amb els seus pastors porten també aquest mateix nom d' Esglésies en el nou Testament [50]. Car elles són en cada indret el poble nou que Déu ha cridat en l' Esperit Sant i plenitud de debò (cf. 1 Thess 1,5), i en elles la proclamació de l' Evangeli del Crist congrega els fidels a celebrar el misteri de

Cum autem sive Romanus Pontifex sive Corpus Episcoporum cum eo sententiam definiunt, eam proferunt secundum ipsam Revelationem, cui omnes stare et conformari tenentur et quae scripta vel tradita per legitimam Episcoporum successionem et imprimis ipsius Romani Pontificis cura integre transmittitur, atque praelucente Spiritu veritatis in Ecclesia sancte servatur et fideliter exponitur [45]. Ad quam rite indagandam et apte enuntiandam, Romanus Pontifex et Episcopi, pro officio suo et rei gravitate, per media apta, sedulo operam navant [46]; novam vero revelationem publicam tamquam ad divinum fidei depositum pertinentem non accipiunt [47].

26. Episcopus, plenitudine sacramenti Ordinis insignitus, est «oeconomus gratiae supremi sacerdotii» [48], praesertim in Eucharistia, quam ipse offert vel offerri curat [49], et qua continuo vivit et crescit Ecclesia. Haec Christi Ecclesia vere adest in omnibus legitimis fidelium congregationibus localibus, quae, pastoribus suis adhaerentes, et ipsae in Novo Testamento ecclesiae vocantur [50]. Hae sunt enim loco suo Populus novus a Deo vocatus, in Spiritu Sancto et in plenitudine multa (cf. 1 Thess 1,5). In eis praedicatione Evangelii Christi congregantur fideles et celebratur mysterium Coenae

[45] Cf Gasser, ibid · Mansi, 1215CD 1216-1217A
[46] Cf. Gasser, ibid Mansi, 1213
[47] Cf Conc Vat. I, const dogm *Pastor Aeternus* 4 Denz 1836 (3070)
[48] Oració de la consagració episcopal en el ritu bizantí *Euchologion to mega* (Romae 1873) p 139
[49] Cf Sant Ignasi M , *Smyrn* 8,1 · ed Funk, I p 282
[50] Cf Act 8,1 , 14,22-23 , 20,17 i passim

la Cena del Senyor, i el Cos del Senyor «pres en menjar i beguda els desvetlla el sentit de germanor» [51]. Onsevulla que hi hagi una assemblea amb altar, en comunió sagrada amb el bisbe [52], es fa visible la caritat i «la unitat del Cos Místic, ineludiblement vinculat a la salvació» [53]. I allí hi ha el Crist. Són assemblees sovint d' escassa gent i pobra, o d' emigrats esparsos de llur comunitat. Allí hi ha el Crist potent per fer l' Església una, santa, catòlica i apostòlica [54]. Car «el Cos i la Sang del Crist que prenem, ¿què ens fa sinó transmudar-nos en això mateix que prenem?» [55].

El bisbe dirigeix tota celebració legítima de l' Eucaristia, perquè ha rebut l' encàrrec d' enlairar fins al Déu altíssim el culte de la religió cristiana i de regular-lo d' acord amb els manaments del Senyor i les lleis de l' Església concretant-les per la diòcesi amb la seva personal discreció.

I així pregant pel poble i treballant-hi vessen els bisbes la plenitud de la santedat del Crist, multiforme i abundosa. Quan prediquen, comuniquen als fidels la força de Déu, que és salvació pels qui hi creuen (cf. Rom 1,16) i els santifiquen amb els sagraments, la distribució profitosa dels quals ells regulen i ordenen [56]. Donen normes sobre l' administració del Baptisme, que insereix gratuïtament en el sacerdoci reial del Crist. Són ministres ordinaris de la confirmació, confereixen l' ordenació sagrada, mo-

Domini, «ut per escam et sanguinem Domini corporis fraternitas cuncta copuletur» [51]. In quavis altaris communitate, sub Episcopi sacro ministerio [52], exhibetur symbolum illius caritatis et «unitatis Corporis mystici, sine qua non potest esse salus» [53]. In his communitatibus, licet saepe exiguis et pauperibus, vel in dispersione degentibus, praesens est Christus, cuius virtute consociatur una, sancta, catholica et apostolica Ecclesia [54]. Etenim «non aliud agit participatio corporis et sanguinis Christi, quam ut in id quod sumimus transeamus» [55].

Omnis autem legitima Eucharistiae celebratio dirigitur ab Episcopo, cui officium commissum est cultum christianae religionis Divinae Maiestati deferendi atque administrandi secundum praecepta Domini et Ecclesiae leges, eius particulari iudicio ulterius pro dioecesi determinatas.

Ita Episcopi, orando pro populo et laborando, de plenitudine sanctitatis Christi multiformiter et abundanter effundunt. Per ministerium verbi virtutem Dei credentibus in salutem communicant (cf. Rom. 1,16), et per sacramenta, quorum regularem et fructuosam distributionem auctoritate sua ordinant [56], fideles sanctificant. Ipsi regunt collationem baptismi, quo regalis sacerdotii Christi participatio conceditur. Ipsi sunt ministri originarii

[51] Oració mossàrab PL 96,759B
[52] Cf SANT IGNASI M., *Smyrn* 8,1 ed FUNK, I p 282
[53] SANT TOMÀS, *Summa Theol* 3 q 73 a 3
[54] Cf SANT AGUSTÍ, *C Faustum* 12,20 PL 42,265, *Serm* 57,7 PL 38,389, etc
[55] SANT LLEÓ M., *Serm* 63,7 PL 54,357C
[56] Cf *Traditio Apostolica Hippolyti*, 2-3 ed BOTTE, p 26-30.

deren en la disciplina penitencial, exhorten i instrueixen els seus pobles perquè amb fe i reverència prenguin la part que els toca en la litúrgia, sobretot en el sacrifici sant de la missa. Finalment els bisbes tenen el deure d' edificar els seus súbdits amb una vida exemplar, moralment íntegra i tot el que puguin santa per arribar a la vida eterna tots plegats ells i el ramat del qual se' ls ha fet responsables [57].

[*El deure rector dels bisbes*]

27. Els bisbes han de governar les esglésies particulars a ells encomanades com a vicaris i ambaixadors del Crist [58] amb el consell, exhortació i exemple, i també amb l' autoritat del poders sagrat: autoritat, s' entén, únicament per formar els anyells en la veritat i en la santedat. Perquè—no se n' oblidin—el de dalt s' ha de fer com qui està a baix, i el president com el servidor (cf. Lc 22,26-27). L' autoritat que tenen personalment en nom del Crist és pròpia, ordinària, immediata, malgrat la ulterior regulació i una certa limitació pràctica que en bé de l' Església i dels fidels la Suprema Autoritat de la mateixa Església pugui fixar. I en virtut d' aqueixa potestat els bisbes poden santament legislar, i ho han de fer davant de Déu, en bé dels seus súbdits, fer-los justícia i regular tot el que pertany a l' ordenació del culte i de l' apostolat.

confirmationis, dispensatores sacrorum ordinum et moderatores disciplinae poenitentialis, atque populos suos, ut in liturgia et praesertim in sacro Missae sacrificio partes suas fide et reverentia impleant, sollicite exhortantur et instruunt. Eis denique quibus praesunt exemplo conversationis suae proficere debent, mores suos ab omni malo temperantes et quantum poterint, Domino adiuvante, ad bonum commutando, ut ad vitam, una cum grege sibi credito, perveniant sempiternam [57].

27. Episcopi Ecclesias particulares sibi commissas ut vicarii et legati Christi regunt [58], consiliis, suasionibus, exemplis, verum etiam auctoritate et sacra potestate, qua quidem nonnisi ad gregem suum in veritate et sanctitate aedificandum utuntur, memores quod qui maior est fiat sicut minor et qui praecessor est sicut ministrator (cf. Lc 22,26-27). Haec potestas qua, nomine Christi personaliter funguntur, est propria, ordinaria et immediata, licet a suprema Ecclesiae auctoritate exercitium eiusdem ultimatim regatur et certis limitibus, intuitu utilitatis Ecclesiae vel fidelium, circumscribi possit. Vi huius potestatis Episcopi sacrum ius et coram Domino officium habent in suos subditos leges ferendi, iudicium faciendi, atque omnia, quae ad cultus apostolatusque ordinem pertinent, moderandi.

[57] Cf. el text d'*examen* al principi de la consagració episcopal i l'*oració* a la fi de la missa d'aquesta consagració, després del *Te Deum*.

[58] BENET XIV, breu *Romana Ecclesia*, 5 oct. 1752 § 1: *Bullarium Benedicti XIV* t.4 (Romae 1758) 21: «El bisbe és figura del Crist i el seu Vicari.» PIUS XII, enc. *Mystici Corporis*, l.c., p.21: «Cada bisbe pastura i regeix en nom de Crist el ramat particular que se li ha assignat.»

Se' ls confereix ple encàrrec pastoral, que és com dir la preocupació habitual i diària dels seus anyells, i no han de ser considerats com a vicaris del Pontífex de Roma, ja que el poder que tenen els és propi se 'ls diu amb tota exactitud els Caps dels pobles que governen [59]. Llur potestat, doncs, no és absorbida per la potestat universal i sobirana, ans per contra en resta assegurada, enrobustida, defensada [60], perquè és l' Esperit Sant que manté la vigència que no pot fallir d' aquesta forma de règim establerta pel Senyor en la seva Església.

Si els ha posat un Pare de família perquè governin fills seus, vegin d' obrar sempre com el Bon Pastor que ve a servir i no pas a ser servit (cf. Mt 20,28; Mc 10,45), ve a donar la vida pels anyells (cf. Io 10,11). Segregat d' entre els seus i pobre home ell també, els bisbe ha de poder ser capaç de condoldre's amb els qui no saben ni encerten (cf. Hebr 5,1-2). No refusi mai de dialogar amb els seus súbdits, perquè els ha d' estimar com a autèntics fills seus; eixampli' ls el cor i li treballaran plegats amb ell. Pensi que haurà de respondre d' ells davant de Déu (cf. Hebr 13,17). Pregui per ells, prediqui 'ls, amb infinita abundor de caritat preocupi-se 'n: d' ells i dels altres també que no han entrat encara a l' única pleta, que a tots cal que encomani al Senyor. Sempre a punt d' evangelitzar a tothom, perquè un bisbe és per tothom, diu Pau l' Apòstol (cf. Rom 1,14-15). Sempre a punt

Ipsis munus pastorale seu habitualis et cotidiana cura ovium suarum plene committitur, neque vicarii Romanorum Pontificum putandi sunt, quia potestatem gerunt sibi propriam verissimeque populorum quos regunt, Antistites dicuntur [59]. Eorum itaque potestas a suprema et universali potestate non eliditur, sed e contra asseritur, roboratur et vindicatur [60], Spiritu Sancto constitutam a Christo Domino in sua Ecclesia regiminis formam indefectibiliter servante.

Episcopus, missus a Patrefamilias ad gubernandam familiam suam, ante oculos teneat exemplum Boni Pastoris, qui venit non ministrari sed ministrare (cf. Mt 20,28; Mc 10,45) et animam suam pro ovibus ponere (cf. Io 10,11). Assumptus ex hominibus et circumdatus infirmitate, condolere potest iis qui ignorant et errant (cf. Hebr 5,1-2). Subditos, quos ut veros filios suos fovet et ad alacriter secum cooperandum exhortatur, audire ne renuat. Pro animabus eorum rationem redditurus Deo (cf. Hebr 13, 17) oratione, praedicatione omnibusque operibus caritatis curam habeat tum eorumdem, tum etiam illorum qui de uno grege nondum sunt, quos in Domino commendatos sibi habeat. Ipse, cum sicut Paulus Apostolus cunctis debitor sit, promptus sit omnibus evangelizare (cf. Rom 1,14-15), fidelesque

[59] LLEÓ XIII, enc. *Satis cognitum*, 29 juny 1896: ASS 28 (1895-96) 732. ID., epist. *Officiosanctissimo*, 22 des. 1887: ASS 20 (1887) 264. PIUS IX, carta apost. ad episcopos Germaniae, 12 març 1875, 1 alloc. consist., 15 març 1875: DENZ. 3112-3117 solament en la nova edició.

[60] Cf. CONC. VAT. I, const. dogm. *Pastor Aeternus* 3: DENZ. 1828 (3061). Cf. la *Relatio* de ZINELLI: MANSI, 52,1114D.

d' esperonar els fidels al treball apostòlic i missioner. I els fidels s' adheriran als bisbes com l' Església s' adhereix a Jesucrist, i com Jesucrist al Pare. Siguin u tots els cors [61], i floreixin ubèrrims a glòria de Déu (cf. 2 Cor 4,15).

[*Els preveres en relació amb Crist, els bisbes, el presbiteri i el poble fidel*]

28. Crist, que el Pare va santificar i trametre a la terra (cf. Io 10,36), per mitjà dels Apòstols ha fet participants els bisbes llurs successors de la seva consagració i missió [62] i ells van comunicar aquest ministeri legítimament i amb diversitat de graus a d' altres homes en l' Església. Així el ministeri eclesiàstic establert per Déu és exercit per diversos Ordes, que ja des de l' antigor s' anomenen bisbes, preveres i diaques [63]. Els preveres no posseixen la plenitud del pontificat i depenen dels bisbes en l' exercici de llurs poders; són però sacerdots, amb un únic sacerdoci que els uneix ells i bisbes [64], veritables sacerdots del nou Testament [65] en virtut del sagrament de l' Orde [66] consagrats a imatge de Crist, Sacerdot etern i màxim (cf. Hebr 5,1-10; 7,24; 9,11-28), destinats a proclamar l' Evangeli, governar els fidels i celebrar el culte de Déu. Prediquen a tothom la paraula de Déu, partícips com són—en llur grau de preveres—del ministeri de l' Unic Mitjancer

suos ad operositatem apostolicam et missionalem exhortari. Fideles autem Episcopo adhaerere debent sicut Ecclesia Iesu Christo, et sicut Iesus Christus Patri, ut omnia per unitatem consentiant [61], et abundent in gloriam Dei (cf. 2 Cor 4,15).

28. Christus, quem Pater sanctificavit et misit in mundum (cf. Io 10,36), consecrationis missionisque suae per Apostolos suos, eorum successores, videlicet Episcopos participes effecit [62], qui munus ministerii sui, vario gradu, variis subiectis in Ecclesia legitime tradiderunt. Sic ministerium ecclesiasticum divinitus institutum diversis ordinibus exercetur ab illis qui iam ab antiquo Episcopi, Presbyteri, Diaconi vocantur [63]. Presbyteri, quamvis pontificatus apicem non habeant et in exercenda sua potestate ab Episcopis pendeant, cum eis tamen sacerdotali honore coniuncti sunt [64] et vi sacramenti Ordinis [65], ad imaginem Christi, summi atque aeterni Sacerdotis (cf. Hebr 5,1-10; 7,24; 9,11-28), ad Evangelium praedicandum fidelesque pascendos et ad divinum cultum celebrandum consecrantur, ut veri sacerdotes Novi Tes-

[61] Cf. Sant Ignasi M., *Ad Ephes.* 5,1: ed. Funk, I p.216.
[62] Cf. Sant Ignasi M., *Ad Ephes.* 6,1: ed. Funk, I p.218.
[63] Cf. Conc. Trid., *De sacr. Ordinis* c.2: Denz. 958 (1765) i can.6: Denz. 966 (1776).
[64] Cf. Innocenci I, *Epist. ad Decentium:* PL 20,554A; Mansi, 3,1029; Denz. 98 (215): «Els preveres, tot i essent *sacerdots* segons, no tenen tanmateix el cim del pontificat.» Sant Cebrià, *Epist.* 61,3: ed. Hartel, p.696.
[65] Cf. Innocenci I, l.c. Sant Gregori Nac., *Apol.* II 22: PG 35,432B. Ps.-Dionis, *Eccl. Hier.* 1,2: PG 3,372D.
[66] Cf. Conc. Trid., l.c.: Denz. 956a-968 (1763-1778), i esp. can.7: Denz. 967 (1777). Pius XII, const. apostolica *Sacramentum Ordinis:* Denz. 2301 (3857-61).

Crist (cf. 1 Tim 2,5); però més que res exerceixen el ministeri sacerdotal en el culte o assemblea eucarística, on obrant en representació del Crist personal [67] i proclamant el seu misteri ajunten la pregària dels fidels amb el Sacrifici del Qui els és el Cap; i quan sacrifiquen en les misses fins al retorn del Senyor (cf. 1 Cor 11,26), fan actual i apliquen [68] l' únic Sacrifici del Nou Testament: és a dir, el del Crist oferint-se d' un cop al Pare com a oblació puríssima (cf. Hebr 9,11-28). Es altament sacerdotal el seu ministeri de reconciliar els fidels penedits i alleujar els malalts. El d' elevar fins a Déu Pare les oracions i indigències del fidels (cf. Hebr 5,1-3). El de congregar la família de Déu—fraternitat vivent, tots una mateixa ànima— [69] i de menar-la per Crist en l' Esperit cap al Pare. Es la missió del Crist, Pastor i Cap, que ells exerceixen dintre del grau d' autoritat que tenen [70]. Adoren Déu entre els anyells en esperit i veritat (cf. Io 4,24). Resumint, la seva ocupació és de predicar i ensenyar (cf. 1 Tim 5,17); creuen i assimilen la llei del Senyor, l' ensenyen, la imiten [71].

Els preveres, bons col.laboradors de l' Orde episcopal [72], el seu braç dret, servidors del poble de Déu per vocació, formen —bisbe i ells—un sol presbiteri [73], referible sens dubte a diversos

tamenti [66]. Muneris unici Mediatoris Christi (cf. 1 Tim 2,5) participes in suo gradu ministerii, omnibus verbum divinum annuntiant. Suum vero munus sacrum maxime exercent in eucharistico cultu vel synaxi, qua in persona Christi agentes [67] Eiusque mysterium proclamantes, vota fidelium sacrificio Capitis ipsorum coniungunt, et unicum sacrificium Novi Testamenti, Christi scilicet Sese Patri immaculatam hostiam semel offerentis (cf. Hebr 9,11-28), in sacrificio Missae usque ad adventum Domini (cf. 1 Cor 11,26) repraesentant et applicant [68]. Pro fidelibus autem poenitentibus vel aegrotantibus ministerio reconciliationis et alleviationis summe funguntur, et necessitates ac preces fidelium ad Deum Patrem afferunt (cf. Hebr 5,1-3). Munus Christi Pastoris et Capitis pro sua parte auctoritatis exercentes [69], familiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam [70], colligunt et per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt. In medio gregis Eum in spiritu et veritate adorant (cf. Io 4,24). In verbo demum et doctrina laborant (cf. 1 Tim 5,17), credentes quod in lege Domini meditantes legerint, docentes quod crediderint, imitantes quod docuerint [71].

Presbyteri, ordinis Episcopalis providi cooperatores [72] eiusque adiutorium et organum, ad Populo Dei inserviendum vocati, unum presbyterium [73]

[67] Cf. Conc. Trid. ses.22: Denz. 940 (1743); Pius XII, enc. *Mediator Dei*, 20 nov. 1947: AAS 39 (1947) 553; Denz. 2300 (3850).
[68] Cf. Conc. Trid., ses.22: Denz. 938 (1739-40). Conc. Vat. II, const. sobre la Sagrada Litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.7 i n.47.
[69] Cf. Pius XII, enc. *Mediator Dei*, l.c., n.67.
[70] Cf. Sant Cebrià, *Epist.* 11,3: PL 4,242B; Hartel, II 2 p.497.
[71] Cf. *Pontifical Romà, ordenació dels preveres*, en la imposició dels ornaments.
[72] *Pontifical Romà, ordenació dels preveres*, en el prefaci.
[73] Cf. Sant Ignasi M., *Philad.*: ed. Funk, I p.266. Sant Corneli I, en Sant Cebrià, *Epist.* 48,2: Hartel, III 2 p.610.

serveis. En les assemblees locals dels fidels ells són com una presència del bisbe, amb qui s' associen generosament, confiadament; el relleven en part de la seva càrrega i afanys de pastor amb l' exercici diari del ministeri. Santificadors i rectors sota l' autoritat episcopal de l' ala del ramat del Senyor que els ha estat encomanada, hi fan visible la universal Església i ajuden vàlidament a edificar el Cos del Crist (cf. Eph 4,12). Sense aclucar mai l' ull al bé dels fills de Déu, esforcin-se de treballar diocesanament i fins, diguemhi, amb pastoral d' universalisme eclesial. Sigui' ls pare de debò el seu bisbe i prestin-se a creure' l reverentment, ja que participen del seu sacerdoci i missió. Ara, el bisbe tracti' ls com a fills, com a amics, els seus Sacerdots cooperadors: que Crist els diu amics, no pas uns criats, els seus deixebles (cf. Io 15,15). Per raó, doncs, de la seva ordenació i ministeri, tots els sacerdots—diocesans o religiosos—romanen inserits en la Corporació dels bisbes i passen al servei de tota l' Església, segons la vocació i gràcia de cadascú.

L' ordenació sagrada i la missió mateixa que tots ells han rebut fa dels preveres una família íntima de germans: fraternitat que sorgeix espontània i joiosa, palpable en un ajut recíproc, espiritual i material, pastoral i personal, en les assemblees i vida en comú, equips de treball i caritat.

Els preveres procurin atendre, com pares que els són en Crist, els fidels que infantaren espiritualment (cf. 1 Cor 4,15; 1 Petr 1,23). Mirall i motlle dels anyells cordialment (cf. 1 Petr 5,3),

cum suo Episcopo constituunt, diversis quidem officiis mancipatum. In singulis localibus fidelium congregationibus Episcopum, quocum fidenti et magno animo consociantur, quodammodo praesentem reddunt eiusque munera et sollicitudinem pro parte suscipiunt et cura cotidiana exercent. Qui sub auctoritate Episcopi portionem gregis dominici sibi addictam sanctificant et regunt, Ecclesiam universalem in suo loco visibilem faciunt et in aedificando toto corpore Christi (cf. Eph 4,12) validam opem afferunt. Ad bonum autem filiorum Dei semper intenti operam suam ad opus pastorale totius dioeceseos, immo totius Ecclesiae conferre studeant. Propter hanc in sacerdotio et missione participationem Presbyteri Episcopum vere ut patrem suum agnoscant eique reverenter oboediant. Episcopus vero Sacerdotes cooperatores suos ut filios et amicos consideret, sicut Christus discipulos suos iam non servos, sed amicos vocat (cf. Io 15,15). Corpori igitur Episcoporum, ratione Ordinis et ministerii, omnes sacerdotes, tum dioecesani tum religiosi coaptantur et bono totius Ecclesiae pro sua vocatione et gratia inserviunt.

Vi communis sacrae ordinationis et missionis Presbyteri omnes inter se intima fraternitate nectuntur, quae sponte ac libenter sese manifestet in mutuo auxilio, tam spirituali quam materiali, tam pastorali quam personali, in conventibus et communione vitae, laboris et caritatis.

Fidelium vero, quos spiritualiter baptismate et doctrina genuerunt (cf. 1 Cor 4,15; 1 Petr 1,23), curam tamquam patres in Christo agant. Forma

governin i serveixin la seva comunitat local de tal manera que li escaigui ben bé el bell nom d' Església de Déu, com el diem de l' únic Poble de Déu universal (cf. 1 Cor 1,2; 2 Cor 1,1; etc.). Pensin que és per ells, per llur normal comportament i diligència, que hom es forma la idea del ministeri autènticament sacerdotal, tant els fidels com els infidels, els catòlics com els no-catòlics. A tothom han de donar els preveres testimoni de veritat i de vida. I han de buscar també (cf. Lc 15,4-7) ells, els pastors bons, els xais esgarriats que oblidats del baptisme en l' Església catòlica s' han allunyat dels sagraments i han perdut i tot la fe.

Els homes d' avui s' organitzen més i més en entitats civils, econòmiques i socials. Es el que cal més encara als sacerdots. En sol.licitud i acció de mancomunitat sota el guiatge dels bisbes i del Pontífex Suprem, evitin tot ferment de disgregació i tota la humanitat sigui empesa a unir-se, família única de Déu.

[*Els diaques*]

29. Els diaques es deturen en el grau inferior de la jerarquia. Se' ls han imposades les mans «no per fer-los sacerdots, sinó per al ministeri» [74]. La gràcia dels sagrament els ha envigorit perquè serveixin el poble de Déu amb la litúrgia, la predicació i la caritat, en comunió amb el bisbe i el seu presbiteri. Es ministeri de diaques, d' acord amb les indicacions de la competent autoritat, el conferir públicament baptismes, servar i distribuir l' Eucaristia,

facti gregis ex animo (cf. 1 Petr 5,3) suae communitati locali ita praesint et inserviant, ut ista digne vocari possit illo nomine, quo unus et totus Populus Dei insignitur, Ecclesiae scilicet Dei (cf. 1 Cor 1,2; 2 Cor 1,1; et passim). Memores sint se sua cotidiana conversatione et sollicitudine fidelibus et infidelibus, catholicis et non catholicis, faciem ministerii vere sacerdotalis et pastoralis exhibere, omnibusque testimonium veritatis et vitae reddere debere, et ut boni pastores illos quoque quaerere (cf. Lc 15,4-7), qui baptizati quidem in Ecclesia catholica a praxi sacramentorum, vel imo a fide defecerunt.

Quia genus humanum hodie magis magisque in unitatem civilem, oeconomicam et socialem coalescit, eo magis oportet ut sacerdotes, coniuncta cura et ope sub ductu Episcoporum et Summi Pontificis, omnem rationem dispersionis clidant, ut in unitatem familiae Dei totum genus humanum adducatur.

29. In gradu inferiori hierarchiae sistunt Diaconi, quibus «non ad sacerdotium, sed ad ministerium» manus imponuntur [74]. Gratia etenim sacramentali roborati, in diaconia liturgiae, verbi et caritatis Populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inserviunt. Diaconi est, prout ei a competenti auctoritate assignatum fuerit, solemniter baptismum admi-

[74] *Constitutiones Ecclesiae aegyptiacae* III 2 ed FUNK, *Didascalia* II p.103. *Statuta Eccl Ant.* 37-41 MANSI, 3,954.

assistir i beneir oficialment els matrimonis en l' Església, dur viàtics als moribunds, explicar als fidels la Sagrada Escriptura, instruir i exhortar el poble, presidir el culte i la pregària dels fidels, administrar els sagramentals, presidir ritualment en els ritus exequials. En llurs ocupacions de caritat i administració tinguin en compte aquell avís del diaca sant Policarp: «siguin misericordiosos i amatents, caminant amb la veritat del Senyor, que va fer-se el servidor de tothom» [75].

Dins l' Església llatina la legislació actual en moltes regions impossibilita gairebé el compliment de les funcions ministerials esmentades, tan necessaríssimes altrament per a la vida de l' Església. Per tant, en l' esdevenidor podrà restablir-se el diaconat com a grau jeràrquic independent i estable. Les diverses Conferències territorials episcopals vegin, amb l' aprovació del Pontífex Suprem, si calen i on calen per al bé de les ànimes diaques així. Amb l' assentiment del Pontífex Romà podran rebre l' orde del diaconat homes d' edat més madura àdhuc casats, com igualment joves amb aptituds, bé que obligant-se aquests darrers al celibat.

nistrare, Eucharistiam servare et distribuere, matrimonio Ecclesiae nomine adsistere et benedicere, Viaticum moribundis deferre, fidelibus sacram legere Scripturam, populum instruere et exhortari, fidelium cultui et orationi praesidere, sacramentalia ministrare, ritui funeris ac sepulturae praeesse. Caritatis et administrationis officiis dediti, meminerint Diaconi moniti Beati Polycarpi: «Misericordes, seduli, incedentes iuxta veritatem Domini, qui omnium minister factus est» [75].

Cum vero haec munera, ad vitam Ecclesiae summopere necessaria, in disciplina Ecclesiae latinae hodie vigenti in pluribus regionibus adimpleri difficulter possint, Diaconatus in futurum tamquam proprius ac permanens gradus hierarchiae restitui poterit. Ad competentes autem varii generis territoriales Episcoporum coetus, approbante ipso Summo Pontifice, spectat decernere, utrum et ubinam pro cura animarum huiusmodi diaconos institui opportunum sit. De consensu Romani Pontificis hic diaconatus viris maturioris aetatis etiam in matrimonio viventibus conferri poterit, necnon iuvenibus idoneis, pro quibus tamen lex coelibatus firma remanere debet.

[75] SANT POLICARP, *Ad Phil.* 5,2 ed FUNK, I p 300 El Crist és anomenat «el diaca constituït per a tots» Cf *Didaché* 15,1 ibid , p 32 SANT IGNASI M , *Trall* 2,3 ibid , p 242. *Constitutiones Apostolorum* 8,28,4 ed. FUNK, *Didascalia* I p 530

Capítol IV

ELS LAICS

[*Peculiaritat*]

30. Acabat de declarar el rol de la jerarquia, el Sant Concili gustosament s' ocuparà ara de l' estat d' aquells cristians que diem laics. Indubtablement tot el que hem dit sobre el Poble de Déu s' adreça igualment als laics, als religiosos i als clergues. Per als laics, però—ells i elles—, per raó de llur situació i missió, s' han de tocar alguns punts concrets que, ateses les especials circunstàncies de la nostra època, postulen una revisió més acurada. Car els pastors sagrats prou saben si hi pesa una bona feina de laics dintre de l' Església. Crist va establir-los pastors—ells prou s' ho saben—no pas perquè es carreguessin damunt només d' ells tota la tasca salvadora de l' Església en el món; la seva missió alta de pastors importa menar el ramat dels fidels i reconèixer els seus serveis i dons de l' Esperit de tal manera que uns i altres col.laborin, al seu estil cadascun, a l' obra que és de tots unànimement Perquè cal que tots *sincers i verídics, creixem gradualment en la caritat: és Ell qui hi creix, Crist, el Cap; i per Ell tot el Cos va engrandint-se i es perfà en la caritat, ben coherent, ben ajuntat pels nervis i vasos amb la contribució orgànica de cada membre* (Eph 4,15-16).

Caput IV

DE LAICIS

30. Sancta Synodus, muneribus Hierarchiae declaratis, libenter animum advertit statui illorum Christifidelium qui laici nuncupantur. Quodsi omnia quae de Populo Dei dicta sunt, ad laicos, religiosos et clericos aequaliter diriguntur, laicis tamen, viris et mulieribus, ratione condicionis et missionis, quaedam particulariter pertinent, quorum fundamenta ob specialia rerum adiuncta nostri temporis magis expendenda sunt. Pastores enim sacri probe norunt quantum laici ad bonum totius Ecclesiae conferant. Sciunt enim Pastores se a Christo non esse institutos, ut totam missionem salvificam Ecclesiae versus mundum in se solos suscipiant, sed praeclarum munus suum esse ita pascere fideles eorumque ministrationes et charismata ita recognoscere, ut cuncti suo modo ad commune opus unanimiter cooperentur. Oportet enim, ut omnes *veritatem .. facientes in caritate, crescamus in Illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate* (Eph 4,15-16).

[*Què vol dir laic*]

31. Per laics aquí es vol dir qualsevol fidel, llevat dels ordenats sacramentalment i dels qui viuen en estat religiós aprovat en l' Església; això és, cristians incorporats a Crist pel baptisme, constituïts en poble de Déu, partícips segons llur capacitat del do sacerdotal, profètic i reial del Crist, i que per tant realitzen per la part que els toca la missió de tot el poble cristià en l' Església i en el món.

El caràcter propi i peculiar dels laics és la secularitat. Car per un cantó, els ministres sagrats és excepcionalment que poden dedicar-se a la temporalitat en professions fins i tot seglars per tal com resten ordenats principalment i a posta al ministeri sagrat; i els religiosos, per altre cantó, cal que donin un testimoni ben patent i eximi de la ineludible necessitat de l' esperit de les Benaurances per mudar el món en ofrena digna de Déu. Són els laics amb vocació de laics qui han de cercar el Regne de Déu per la via de la temporalitat ordenada com Déu mana. Els laics fan vida en el segle, és a dir en qualssevols activitats i oficis de la terra i en condicions normals de vida familiar i social, que són com l' entramat de llur existència. Déu els crida a santificar el món des d' endintre del món, com un llevat, complidors de la seva missió, guiats per l' esperit de l' Evangeli; i és així com han de transparentar el Crist als altres, amb un testimoni vital i fúlgid de gent que creu, espera i estima. Es cosa d' ells, doncs, ben pròpia d' ells,

31. Nomine laicorum hic intelleguntur omnes christifideles praeter membra ordinis sacri et status religiosi in Ecclesia sanciti, christifideles scilicet qui, utpote baptismate Christo concorporati, in Populum Dei constituti, et de munere Christi sacerdotali, prophetico et regali suo modo participes facti, pro parte sua missionem totius populi christiani in Ecclesia et in mundo exercent.

Laicis indoles saecularis propria et peculiaris est. Membra enim ordinis sacri, quamquam aliquando in saecularibus versari possunt, etiam saecularem professionem exercendo, ratione suae particularis vocationis praecipue et ex professo ad sacrum ministerium ordinantur, dum religiosi suo statu praeclarum et eximium testimonium reddunt, mundum transfigurari Deoque offerri non posse sine spiritu beatitudinum. Laicorum est, ex vocatione propria, res temporales gerendo et secundum Deum ordinando, regnum Dei quaerere. In saeculo vivunt, scilicet in omnibus et singulis mundi officiis et operibus et in ordinariis vitae familiaris et socialis condicionibus, quibus eorum existentia quasi contexitur. Ibi a Deo vocantur, ut suum proprium munus exercendo, spiritu evangelico ducti, fermenti instar ad mundi sanctificationem velut ab intra conferant, sicque praeprimis testimonio vitae suae, fide, spe et caritate fulgentes, Christum aliis manifestent. Ad illos ergo peculiari modo spectat res temporales omnes, quibus arcte coniunguntur, ita

l' aclarir i organitzar els afers temporals tots, que tan d' a prop els afecten, de manera que es descapdellin sempre sota criteris del Crist i tot progressi i sigui a glòria del Creador i Redemptor.

[*Unitat en la diversitat*]

32. Existeix una varietat admirable en l' ordenació i règim de l' Església santa. Es com l' ha feta Déu. *Car així com el nostre cos consta de tants de membres i cada membre naturalment actua diversament dels altres, igualment nosaltres: tots som un únic cos en Crist i els uns membres dels altres* (Rom 12,4-5).

Es un de sol, doncs, el poble de Déu elegit: *de Senyor només un, la fe igualment una, i un de sol el baptisme* (Eph 4,5). Efecte de llur regeneració en Crist, els membres són iguals en dignitat, i els és comú el do de llur filiació i la vocació a la santedat, la salvació, l' esperança, la caritat no rompuda. Cap desnivell de ningú en Crist i en l' Església, tant des del punt de mira de la raça o la nació com de la situació social o el sexe; *jueu o no-jueu, esclau o amo, home o dona... tot això són històries! I aquesta, la veritat: que tots sou u en Jesucrist* (Gal 3,28 gr.; cf. Col 3,11).

Si no van tots per un mateix senderó, dintre, és clar, de l' Església ¿què hi fa? Els uns i els altres són cridats a santedat, i tots els ha fets hereus de la mateixa fe el Déu just (cf. 2 Petr 1,1). Crist hi ha volgut, sí, doctors, distribuïdors dels misteris, pastors per servir els altres; emperò, en dignitat i acció conjunta per construir el cos del Crist, tots són iguals. La mateixa distinció,

illuminare et ordinare, ut secundum Christum iugiter fiant et crescant et sint in laudem Creatoris et Redemptoris.

32. Ecclesia sancta, ex divina institutione, mira varietate ordinatur et regitur. *Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra* (Rom 12,4-5).

Unus est ergo Populus Dei electus: *unus Dominus, una fides, unum baptisma* (Eph 4,5); communis dignitas membrorum ex eorum in Christo regeneratione, communis filiorum gratia, communis ad perfectionem vocatio, una salus, una spes indivisaque caritas. Nulla igitur in Christo et in Ecclesia inaequalitas, spectata stirpe vel natione, condicione sociali vel sexu, quia *non est Iudaeus neque Graecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos «unus» estis in Christo Iesu* (Gal 3,28 gr.; cf. Col 3,11).

Si igitur in Ecclesia non omnes eadem via incedunt, omnes tamen ad sanctitatem vocantur et coaequalem sortiti sunt fidem in iustitia Dei (cf. 2 Petr 1,1). Etsi quidam ex voluntate Christi ut doctores, mysteriorum dispensatores et pastores pro aliis constituuntur, vera tamen inter omnes viget aequalitas quoad dignitatem et actionem cunctis fidelibus communem circa aedificationem Corporis Christi. Distinctio enim quam Dominus posuit inter

establerta pel Senyor, de ministres sagrats i la resta del poble de Déu, inclou la unitat, ja un vincle comú relliga els pastors i els fidels: en els pastors de l' Església, el d' una ajuda mútua i que s' estén als fidels, com va fer-ho el Senyor; i en els fidels, el vincle de col.laboració fervent amb els pastors i doctors. D' aquesta manera, en aquesta adjunta varietat palesen tots ells la unitat magnífica del Cos del Crist per tal com la mateixa diversitat de gràcies, serveis i funcions congrega i fa u els fills de Déu, perquè *és el mateix Esperit únic qui ho obra tot* (1 Cor 12,11).

I així com els laics per la bonesa de Déu són els germans del Crist qui tot i essent l' amo del món vingué a servir i no a fer-se servir (cf. Mt 20,28), són també els germans dels ministres i pastors sagrats que amb els poders de Crist ensenyen, santifiquen i governen la família de Déu on ningú d' ells no pot dispensar-se del manament nou de l' amor. Diu molt ben dit sant Agustí: «Jo, ¿bisbe vostre? quina por! Penso aleshores: tu ets amb ells, i això em consola. Per a vosaltres sóc el bisbe; amb vosaltres, el cristià. Bisbe, nom de la càrrega; cristià, nom de la gràcia. En el bisbe, el perill; en el germà, la salvació» [1].

[*L' apostolat dels laics*]

33. Els laics, congregats en poble de Déu i constituïts en un sol Cos del Crist amb un sol Cap, són cridats sense excepció a esmerçar llurs forces totes de membres vius—do del Creador

sacros ministros et reliquum Populum Dei, secumfert coniunctionem, cum Pastores et alii fideles inter se communi necessitudine devinciantur; Ecclesiae Pastores, exemplum Domini secuti, sibi invicem aliisque fidelibus ministrent, hi autem alacriter Pastoribus et doctoribus sociam operam praestent. Sic in varietate omnes testimonium perhibent de mirabili unitate in Corpore Christi: ipsa enim diversitas gratiarum, ministrationum et operationum filios Dei in unum colligit, quia *haec... omnia operatur unus atque idem Spiritus* (1 Cor 12,11).

Laici igitur sicut ex divina dignatione fratrem habent Christum, qui cum sit Dominus omnium, venit tamen non ministrari sed ministrare (cf. Mt 20, 28), ita etiam fratres habent eos, qui in sacro ministerio positi, auctoritate Christi docendo et sanctificando et regendo familiam Dei ita pascunt, ut mandatum novum caritatis ab omnibus impleatur. Quocirca pulcherrime dicit S. Augustinus: «Ubi me terret quod vobis sum, ibi me consolatur quod vobiscum sum. Vobis enim sum episcopus, vobiscum sum christianus. Illud est nomen officii, hoc gratiae; illud periculi est, hoc salutis» [1].

33. Laici in Populo Dei congregati et in uno Corpore Christi sub uno capite constituti, quicumque sunt, vocantur, ut tamquam viva membra

[1] Sant Agustí, *Serm.* 340,1 PL 38,1483

benèvol, gràcia del Redemptor—en eixamplar i santificar l' Església constantment.

Apostolat de laics vol dir prendre part en la missió salvadora de l' Església mateixa. Noti 's que pel fet de ser batejats i confirmats els fa a tots el Senyor mateix aquesta crida santa. Els sagraments, i més que cap l' Eucaristia, calen i abranden la caritat envers Déu i envers els homes—ànima de tota actuació d' apòstol. Tanmateix, la vocació especial de laic consisteix a fer fer acte de presència vital a l' Església en aquells indrets i situacions on només per mitjà de seglars pot ella esdevenir la sal de la terra [2]. Així el laic ve a ser, pels dons mateixos que rep, un testimoni i ensems un instrument vivent de la missió de l' Església *en la mesura que el Crist li ha abocat* (Eph 4,7).

Fora d' aquest apostolat que afecta tots els fidels absolutament, els laics poden encara ser cridats de diverses maneres a una col.laboració més immediata amb l' apostolat de la Jerarquia [3] com aquells homes i dones que ajudaven l' apòstol Pau a evangelitzar amb tants de treballs en el Senyor (cf. Phil 4,3; Rom 16,3ss). I endemés podran engatjar-se, si ho volen els Jerarques, a exercir alguns càrrecs eclesiàstics de finalitat espiritual

Incumbeix, per tant, als laics l' alta i treballosa missió de posar més i més a l' abast de tots els homes de tota la terra i de tots els temps el pla diví de la salvació. Obri-se 'ls, doncs, el pas

ad Ecclesiae incrementum eiusque iugem sanctificationem vires suas omnes, beneficio Creatoris et gratia Redemptoris acceptas, conferant.

Apostolatus autem laicorum est participatio ipsius salvificae missionis Ecclesiae, ad quem apostolatum omnes ab ipso Domino per baptismum et confirmationem deputantur. Sacramentis autem, praesertim sacra Eucharistia, communicatur et alitur illa caritas erga Deum et homines, quae anima est totius apostolatus. Laici autem speciatim ad hoc vocantur, ut praesentem et actuosam reddant Ecclesiam in eis locis et rerum adiunctis, ubi ipsa nonnisi per eos sal terrae evadere potest [2]. Sic omnis laicus, ex ipsis donis sibi collatis, testis simul et vivum instrumentum missionis ipsius Ecclesiae exsistit *secundum mensuram donationis Christi* (Eph 4,7).

Praeter hunc apostolatum, qui ad omnes omnino christifideles spectat, laici insuper diversis modis ad cooperationem magis immediatam cum apostolatu Hierarchiae vocari possunt [3], ad modum illorum virorum ac mulierum, qui Paulum apostolum in Evangelio adiuvabant, multum in Domino laborantes (cf. Phil 4,3; Rom 16,3ss). Praeterea aptitudine gaudent, ut ad quaedam munera ecclesiastica, ad finem spiritualem exercenda, ab Hierarchia adsumantur.

Omnibus igitur laicis onus praeclarum incumbit adlaborandi, ut divinum salutis propositum ad universos homines omnium temporum et ubique

[2] Cf Pius XI, enc *Quadragesimo anno*, 15 maig 1931 AAS 23 (1931) 221s Pius XII, al-loc *De quelle consolation* 14 oct 1951 AAS 43 (1951) 790s

[3] Cf Pius XII, al-loc *Six ans se sont écoulés*, 5 oct 1957 AAS 49 (1957) 927

d' una vegada per tots costats, i que també hi prenguin ells part ben activa en l' obra salvadora de l' Església, amb la força que hi puguin com ho reclama el món d' avui orfe de força.

[*La consagració del món*]

34. Jesucrist, Sacerdot etern i màxim, que per mitjà també dels laics vol romandre al món en actitud de testimoniatge i de servei, els fa viure del seu Esperit i els empeny inlassable a ben obrar perfectament tot bé

Car, associats íntimament a la seva vida i missió, els comunica també en part el seu sacerdoci, que exerceixen en el culte espiritual a glòria de Déu i salvació dels homes. Per això els laics com a consagrats al Crist i ungits d' Esperit Sant, són per vocació estupenda com un camp assaonat i sempre més fèrtil en fruits de l' Esperit Sant. Totes les seves obres, si en l' Esperit són fetes, les pregàries i projectes apostòlics, la vida conjugal i familiar, els afanys de la jornada, la distensió de l' ànima i del cos, i per què no? les dolors del viure sofertes pacientment, esdevé tot una ofrena de l' esperit que Crist eleva neta a Déu (cf. 1 Petr 2,5) i la hi presenta amb una pietat tota humaníssima en la celebració de l' Eucaristia conjuntament amb el Cos del Senyor donant-se al Pare. I així és com els laics en tant que adoradors a tot arreu, treballadors i sants, consagren el món a Déu.

terrarum magis magisque pertingat. Via proinde eisdem undequaque pateat, ut pro suis viribus temporumque necessitatibus opus salutare Ecclesiae naviter et ipsi participent.

34. Supremus et aeternus Sacerdos Christus Iesus, cum etiam per laicos suum testimonium suumque servitium continuare velit, eos suo Spiritu vivificat indesinenterque impellit ad omne opus bonum et perfectum.

Illis enim, quos vitae et missioni suae intime coniungit, etiam sui muneris sacerdotalis partem tribuit ad cultum spiritualem exercendum, ut glorificetur Deus et salventur homines. Qua de causa laici, utpote Christo dicati et Spiritu Sancto uncti, mirabiliter vocantur et instruuntur, ut uberiores semper fructus Spiritus in ipsis producantur. Omnia enim eorum opera, preces et incepta apostolica, conversatio coniugalis et familiaris, labor quotidianus, animi corporisque relaxatio, si in Spiritu peragantur, imo molestiae vitae si patienter sustineantur, fiunt spirituales hostiae, acceptabiles Deo per Iesum Christum (cf. 1 Petr 2,5), quae in Eucharistiae celebratione, cum dominici Corporis oblatione, Patri piissime offeruntur. Sic et laici, qua adoratores ubique sancte agentes, ipsum mundum Deo consecrant.

[*El testimoniatge de la vida*]

35. Crist, Profeta gran, que va proclamar l' era reial del Pare amb una vida de testimoniatge i el vigor de la seva paraula, va duent a terme la seva missió de profeta fins que retornarà visible i gloriós, valent-se dels Jerarques—que ensenyen en nom i poders d' ell—i dels laics: que per això els ha fets Crist testimonis, per això els ha dotats amb l' instint de la fe i el do de la paraula (cf. Act 2,17-18; Apoc 19,10), perquè en la vida normal, familiar i social, es pugui dir: quina força, l' Evangeli! Ells són evidentment fills de promesa, si fent rendir a cada hora els seus minuts (cf. Eph 5,16; Col 4,5) esperen pacientment la glòria eterna (cf. Rom 8,25). No recloguessin pas l' esperança al si de l' ànima, ans cuitin revelar-la 'n ficant-se també en les estructures de la vida secular, amb un constant conviure i el combat *contra els amos d' un món de tenebres, contra l' esperit de la malignitat* (Eph 6,12).

Els sagraments del Nou Testament, que nodreixen la vida apostòlica dels creients, són signes del cel nou i de la nova terra (cf. Apoc 21,1); i semblantment els laics són els profetes vàlids de la fe i de les realitats en què s' ha d' esperar (cf. Hebr 11,1) mentre, però, identifiquin decididament fe creguda i fe viscuda. I aquest sentit evangelitzador, aquest missatge cristià, que la vida encarna i pregonen els llavis, això té d' especial i peculiarment eficaç: que es realitza en un ambient ordinari de món de seglars.

35. Christus, Propheta magnus, qui et testimonio vitae et verbi virtute Regnum proclamavit Patris, usque ad plenam manifestationem gloriae suum munus propheticum adimplet, non solum per Hierarchiam, quae nomine et potestate Eius docet, sed etiam per laicos, quos ideo et testes constituit et sensu fidei et gratia verbi instruit (cf. Act 2,17-18; Apoc 19,10), ut virtus Evangelii in vita quotidiana, familiari et sociali eluceat. Ipsi se praebent ut filios repromissionis, si fortes in fide et spe praesens momentum redimunt (cf. Eph 5,16; Col 4,5) et futuram gloriam per patientiam exspectant (cf. Rom 8,25). Hanc autem spem non in animi interioritate abscondant, sed conversione continua et colluctatione *adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae* (Eph 6,12) etiam per vitae saecularis structuras exprimant.

Sicut sacramenta Novae Legis, quibus vita et apostolatus fidelium alitur, caelum novum et terram novam (cf. Apoc 21,1) praefigurant, ita laici evadunt validi praecones fidei sperandarum rerum (cf. Hebr 11,1), si cum vita ex fide professionem fidei inhaesitanter coniungunt. Haec evangelizatio, nuntium Christi scilicet et testimonio vitae et verbo prolatum, notam quamdam specificam et peculiarem efficacitatem acquirit ex hoc, quod in communibus condicionibus saeculi completur.

Per això avaluem aquí tant aquell estat de vida que és beneït amb un sagrament propi: la vida de matrimoni i família. Heus aquí un servei apostòlic, una escola magnífica d' apostolat laïcal: fer penetrar el cristianisme en tota la vida i millorar-la gradualment. Aquí rau la vocació específica de testimonis de fe i amor a Crist dels esposos entre ells i amb els fills. La família cristiana pregona a tot ressò els valors actuals del Regne de Déu i l' esperança de la vida gaudiosa: exemple i judici contra el món pecador i claror pels qui busquen la veritat.

Per tant, fins i tot ocupant-se en afers temporals, els laics poden fer una labor excel.lent en l' evangelització del món. Han de fer-la Alguns d' ells, quan els ministres sagrats falten o són perseguits o impedits d' actuar, els supleixen com poden en el ministeri. Molts d' altres més consagren les seves forces a l' apostolat. Però tots, cal que cooperin en la dilatació i creixença del Regne de Déu al món. Procurin, doncs, diligentment d' estudiar i profunditzar més la veritat revelada i demanin a Déu el do de la saviesa.

[*En les estructures humanes*]

36. Crist va fer-se obedient fins a morir i per això va exalçar-lo el Pare (cf. Phil 2,8-9) i va entrar gloriós en el seu Regne Tota cosa li és sotmesa, fins que Ell se sotmetrà al Pare i per mitjà d' Ell tota la creació: Déu llavors ho serà tot en totes les coses (cf. 1 Cor 15,27-28). Va comunicar el poder als deixe-

Quo in munere magni pretii apparet ille status vitae, qui speciali sacramento sanctificatur, scilicet vita matrimonialis et familiaris. Ibi exercitium et schola praeclara apostolatus laicorum habetur, ubi religio christiana totam vitae institutionem pervadit et in dies magis transformat. Ibi coniuges propriam habent vocationem, ut sibi invicem et filiis sint testes fidei et amoris Christi Familia christiana tum praesentes virtutes Regni Dei tum spem vitae beatae alta voce proclamat. Ita exemplo et testimonio suo arguit mundum de peccato et eos qui veritatem quaerunt illuminat.

Proinde laici, etiam quando curis temporalibus occupantur, pretiosam actionem ad evangelizandum mundum exercere possunt et debent. Quodsi quidam eorum, deficientibus sacris ministris, vel iisdem in regimine persecutionis impeditis, quaedam officia sacra pro facultate supplent et si plures quidem ex eis totas vires suas in opere apostolico impendunt; universos tamen oportet ad dilatationem et incrementum Regni Christi in mundo cooperari. Quapropter laici sollerter in profundiorem cognitionem veritatis revelatae incumbant, et instanter a Deo sapientiae donum impetrent.

36. Christus, factus oboediens usque ad mortem et propter hoc a Patre exaltatus (cf. Phil 2,8-9), in gloriam regni sui intravit. Cui omnia subiiciuntur, donec Ipse se cunctaque creata Patri subiiciat, ut sit Deus omnia in omnibus (cf. 1 Cor 15,27-28). Quam potestatem discipulis communicavit, ut et illi in

bles perquè fossin reis i lliures i esclafessin en si mateixos l' imperi del pecat amb una vida abnegada i santa (cf. Rom 6,12), i més encara, perquè humils i pacients, servidors del Crist en els germans els duguessin fins al Rei que fa reis els servidors. Perquè és anhel del Senyor valer-se de laics fidels per eixamplar el seu Regne, el de la veritat i de la vida, el de la santedat i de la gràcia, el de la justícia, de l' amor i de la pau [4]: en el qual la mateixa creació restarà afranquida de l' esclavatge de la corrupció i esdevindrà filla de Déu gloriosa i lliure (cf. Rom 8,21). Quina promesa, quin programa tan vast per als deixebles! Aquest: *Tot és vostre. I vosaltres, de Crist. I Crist, de Déu* (1 Cor 3,23).

Els creients, doncs, han de saber la naturalesa íntima de la creació, el seu valor i referència a la glòria de Déu; han d' esperonar-se mútuament amb llur temporalitat també a viure més santament, i així vagi amarant el món l' esperit del Crist i sigui el món el que ha de ser: més just, més estimador, més pacífic. Això és un deure de tots, però més dels laics. Amb llur competència i laboriositat en les coses temporals, amb l' alt ajut interior de la gràcia del Crist procurin de debò que pel treball de l' home, la tècnica i la cultura els béns de l' univers serveixin per a tothom tothom, tal com els ha ordenats el Creador i ho ha revelat el seu Verb, i es comparteixin millor entre els homes i els promocionin tots universalment en una llibertat humana i cristiana. D' aquesta

regali libertate constituantur et sui abnegatione vitaque sancta regnum peccati in seipsis devincant (cf. Rom 6,12), immo ut Christo etiam in aliis servientes, fratres suos ad Regem, cui servire regnare est, humilitate et patientia perducant. Dominus enim regnum suum etiam per laicos fideles dilatare cupit, regnum scilicet *veritatis et vitae, regnum sanctitatis et gratiae, regnum iustitiae, amoris et pacis* [4]; in quo regno ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei (cf. Rom 8,21). Magna sane promissio, magnumque mandatum discipulis datur: *Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei* (1 Cor 3,23).

Fideles igitur totius creaturae intimam naturam, valorem et ordinationem in laudem Dei agnoscere, et per opera etiam saecularia se invicem ad sanctiorem vitam adiuvare debent, ita ut mundus spiritu Christi imbuatur atque in iustitia, caritate et pace finem suum efficacius attingat. In quo officio universaliter adimplendo laici praecipuum locum obtinent. Sua igitur in profanis disciplinis competentia suaque activitate, gratia Christi intrinsecus elevata, valide conferant operam, ut bona creata secundum Creatoris ordinationem Eiusque Verbi illuminationem humano labore, arte technica, civilique cultura ad utilitatem omnium prorsus hominum excolantur, aptiusque inter illos distribuantur, et suo modo ad universalem progressum in humana et

[4] *Missal Roma* del prefaci de la festa de Crist-Rei

manera el Crist serà llum progressiva de salvació de tothom per mitjà dels fills de l' Església.

Endemés, els laics treballant també a una alenaran sanitat en les estructures i ambients mundans, que fossin esca d' escàndol, per posar-los a to amb les normes de la justícia i crear un clima més aviat adient a la virtut i no al pecat. Obrant així el valor moral s' anirà infiltrant en la cultura i el treball de l' home. I igualment així s' adoba millor el camp del món on ha de caure la llavor de la divina paraula i es baden més les valves del món perquè hi passi l' Església missatgera de pau.

La mateixa economia de la salvació postula que els fidels sàpiguen discernir els seus deures i obligacions en tant que membres de l' Església, dels deures i obligacions seves en tant que membres de la societat humana.

Parin esment d' harmonitzar-los bé i pensin en cristià tot negoci temporal, ja que en cap activitat humana—tampoc, doncs, en la temporal—no pot deixar de ser l' amo Déu. I avui més que mai ha de quedar ben nítida aqueixa distinció i alhora harmonia en el comportament pràctic dels creients, si la missió de l' Església ha de cloure amb un mot més convincent els especials interrogants que obre el món d' avui. Car reconeixent i tot que la societat terrenal, tota ella posada justament en la temporalitat, ha de regir-se pels seus propis principis, no es pot admetre tanmateix una doc-

christiana libertate conducant. Ita Christus per Ecclesiae membra totam societatem humanam suo salutari lumine magis magisque illuminabit.

Laici praeterea, collatis quoque viribus, instituta et condiciones mundi, si quae mores ad peccatum incitant, ita sanent, ut haec omnia ad iustitiae normas conformentur et virtutum exercitio potius faveant quam obsint. Ita agendo culturam operaque humana valore morali imbuent. Hoc modo simul ager mundi melius pro semine verbi divini paratur, et Ecclesiae latius patent portae, quibus praeconium pacis in mundum introeat.

Propter ipsam oeconomiam salutis, fideles discant sedulo distinguere inter iura et officia quae eis incumbunt, quatenus Ecclesiae aggregantur, et ea quae eis competunt, ut sunt humanae societatis membra. Utraque inter se harmonice consociare satagent, memores se, in quavis re temporali, christiana conscientia duci debere, cum nulla humana activitas, ne in rebus temporalibus quidem, Dei imperio subtrahi possit. Nostro autem tempore maxime oportet ut distinctio haec simul et harmonia quam clarissime in modo agendi fidelium elucescant, ut missio Ecclesiae particularibus mundi hodierni condicionibus plenius respondere valeat. Sicut enim agnoscendum est terrenam civitatem, saecularibus curis iure addictam propriis regi principiis, ita infausta doctrina, quae societatem, nulla habita religionis ratione,

[5] Cf Lleó XIII, enc *Immortale Dei*, 1 nov 1885: AAS 18 (1885) 166ss Id, enc. *Sapientiae Christianae*, 10 gener 1890 AAS 22 (1889-1890) 397ss. Pius XII al loc *Alla vostra filiale*, 23 març 1958: AAS 50 (1958): 220 «la legittima sana laicità dello Stato».

trina desencertada si intentava bastir la societat absolutament al marge del sentit religiós impugnant i anul.lant la llibertat religiosa dels ciutadans [5].

[*Els laics i la jerarquia*]

37. Els laics, com tot altre cristià, tenen dret de rebre amb abundor dels pastors sagrats els béns espirituals de l' Església, els auxilis sobretot de la paraula de Déu i dels sagraments [6]; i fills de Déu com són i germans en Crist han d' exposar-los amb llibertat i franquesa el que els cal i volen. Tenen dret, i fins i tot—segons llur ciència, competència i influència—l' obligació de manifestar-los el seu punt de vista sobre la bona marxa de l' Església [7]. Podran fer-ho, si cal, a través d' institucions establertes en l' Església per a aquest fi, sempre ei amb veracitat, prudència, reverència i amor als qui pel seu càrrec sagrat representen la persona del Crist.

Els laics com tot altre cristià creguin amb obediència cristiana i sense trigances els sagrats pastors com a representants del Crist en allò que manen en tant que governants i mestres de l' Església. En això imiten el Crist qui obedient en vida i mort va obrir a tothom el benaurat camí de la llibertat dels fills de Déu. Encomanin també a Déu en llurs pregàries els seus superiors, que vetllen sobre ells com a responsables de les nostres ànimes perquè ho hagin de complir amb goig i no amb angúnies (cf. Hebr 13,17).

exstruere contendit et libertatem religiosam civium impugnat et eruit, merito reiicitur [5].

37. Laici, sicut omnes christifideles, ius habent ex spiritualibus Ecclesiae bonis, verbi Dei praesertim et sacramentorum adiumenta a sacris Pastoribus abundanter accipiendi [6], hisque necessitates et optata sua ea libertate et fiducia, quae filios Dei et fratres in Christo decet, patefaciant. Pro scientia, competentia et praestantia quibus pollent, facultatem, immo aliquando et officium habent suam sententiam de iis quae bonum Ecclesiae respiciunt declarandi [7]. Hoc fiat, si casus ferat, per instituta ad hoc ab Ecclesia stabilita, et semper in veracitate, fortitudine et prudentia, cum reverentia et caritate erga illos, qui ratione sacri sui muneris personam Christi gerunt.

Laici, sicut omnes christifideles, illa quae sacri Pastores, utpote Christum repraesentantes, tamquam magistri et rectores in Ecclesia statuunt, christiana oboedientia prompte amplectantur, Christi exemplum secuti, qui, sua oboedientia usque ad mortem, beatam libertatis filiorum Dei viam omnibus hominibus aperuit. Neque omittant precibus suis Praepositos suos Deo commendare, quippe qui pervigilant quasi rationem pro animabus nostris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant et non gementes (cf. Hebr 13,17).

[6] *Cod. Iur. Can.*, can 682.

[7] Cf. Pius XII al.loc. *De quelle consolation*, l c., p.789: «dans les batailles décisives, c'est parfois du front que partent les plus heureuses initiatives » Id., al loc *L'importance de la presse catholique*, 17 febrer. 1950: AAS 42 (1950) 256

Ara, els pastors sagrats reconeguin i promocionin la dignitat i la responsabilitat dels laics dintre de l' Església; agradi' ls de servir-se dels seus prudents consells, fiïn-se d' ells responsabilitzant-los en serveis eclesials, deixin-los llibertat i marge d' actuació, i oimés, mirin d' encoratjar-los a fer les coses pel seu compte. Els pastors sospesin amb atenció davant del Crist i amb amor de pares les obres, els desigs i anhels que proposen els seglars [8] i respectin amb deferència aquella llibertat santa que a tothom es deu en les societats civilitzades.

El tracte familiar entre laics i pastors obre un resquill a l' esperança d' un abundosíssim profit eclesial, un envigoriment de la seva consciència de laics amb responsabilitat, un abrandament de llur entusiasme, un reforç més espontani a l' obra pastoral. I els pastors, amb aquesta experiència dels laics, es podran formar l' opinió més precisa i ajustada en les coses de l' esperit i en les temporals, i així l' Església amb l' embranzida de tots els membres podrà dur a terme millor la seva missió de vitalitzar la terra.

[*Com l' ànima en el cos*]

38. Cada laic ha de ser en el món el testimoni que Jesús Senyor ha ressuscitat i viu. El senyal que Déu no pot envellir. Tots conjuntament i personalment cadascú han de nodrir el món amb un esperit gràvid de fruits (cf. Gal 5,22). Vessar-hi esperit. Aquell, que batega en els pobres, en els pacients, en els homes de

Sacri vero Pastores laicorum dignitatem et responsabilitatem in Ecclesia agnoscant et promoveant; libenter eorum prudenti consilio utantur, cum confidentia eis in servitium Ecclesiae officia committant et eis agendi libertatem et spatium relinquant, immo animum eis addant, ut etiam sua sponte opera aggrediantur. Paterno cum amore coepta, vota et desideria a laicis proposita attente in Christo considerent [8]. Iustam autem libertatem, quae omnibus in civitate terrestri competit, Pastores observanter agnoscent.

Ex hoc familiari commercio inter Laicos et Pastores permulta bona Ecclesiae exspectanda sunt: ita enim in laicis roboratur propriae responsabilitatis sensus, fovetur alacritas, et facilius laicorum vires Pastorum operi associantur. Hi vero, laicorum experientia adiuti, tam in rebus spiritualibus quam in temporalibus, distinctius et aptius iudicare valent, ita ut tota Ecclesia, ab omnibus membris suis roborata, suam pro mundi vita missionem efficacius compleat.

38. Unusquisque laicus debet esse coram saeculo testis resurrectionis et vitae Domini Iesu atque signum Dei vivi. Omnes insimul et unusquisque pro sua parte mundum fructibus spiritualibus alere debent (cf. Gal 5,22), in eumque spiritum diffundere, quo animantur illi pauperes, mites et pacifici,

[8] Cf. 1 Thess 5,19 i 1 Io 4,1.

pau que en el pregó evangèlic: Benaurats!—va dir-los el Senyor (cf. Mt 5,3-9). Resumint: «cristians i món són com cos i ànima. El món, el cos. Que en siguin, doncs, ells l' ànima» [9].

Capítol V

LA VOCACIÓ UNIVERSAL A LA SANTEDAT EN L'ESGLÉSIA

[*Crida a santedat*]

39. Proposant el sant Concili el misteri de l' Església, creiem que és i serà sempre santa. I la raó és aquesta: que el Crist, que és sant amb el Pare i l' Esperit (com cantem en la celebració) [1] l' ha estimada com s' estima una esposa i ha mort per fer-la santa (cf. Eph 5,25-26) i se l' ha unida com a cos propi i l' ha rublerta —bell do—d' Esperit Sant, a glòria de Déu. Dintre l' Església tothom, fa igual jerarca o anyell, reben vocació de sants. Ho diu l' Apòstol: *Així és com Déu us vol: sants* (1 Thess 4,3; cf. Eph 1,4). Santedat aquesta de l' Església que es veu contínuament—i cal que es vegi—en el brotam de gràcia que l' Esperit Sant fa esclatar en els fidels. Té multiforme expressió en cada u dels qui anhelen, i hi marxen, l' heroisme de la caritat, edificant els altres; però es troba com en el seu element en la pràctica dels consells

quos Dominus in Evangelio beatos proclamavit (cf. Mt 5,3-9). Uno verbo, «quod anima est in corpore, hoc sint in mundo christiani» [9].

Caput V

DE UNIVERSALI VOCATIONE AD SANCTITATEM IN ECCLESIA

39. Ecclesia, cuius mysterium a Sacra Synodo proponitur, indefectibiliter sancta creditur. Christus enim, Dei Filius qui cum Patre et Spiritu «solus Sanctus» celebratur [1], Ecclesiam tamquam sponsam suam dilexit, Seipsum tradens pro ea, ut illam sanctificaret (cf. Eph 5,25-26), eamque Sibi ut corpus suum coniunxit atque Spiritus Sancti dono cumulavit, ad gloriam Dei. Ideo in Ecclesia omnes, sive ad Hierarchiam pertinent sive ab ea pascuntur, ad sanctitatem vocantur, iuxta illud Apostoli: *Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra* (1 Thess 4,3; cf. Eph 1,4). Haec autem Ecclesiae sanctitas in gratiae fructibus quos Spiritus in fidelibus producit, incessanter manifestatur et manifestari debet; multiformiter exprimitur apud singulos, qui in suo vitae ordine ad perfectionem caritatis, aedificantes alios, tendunt; proprio quodam modo apparet in praxi consiliorum, quae evangelica appellari consueverunt. Quae consiliorum praxis, Spiritu Sancto impellente, a multis

[9] *Epist. ad Diognetum* 6: ed Funk, I p 400. Cf. Sant J. Crisòstom, *In Mt hom.* 46 (47) 2: PG 58,478 del llevat dins de la massa

[1] Missal Romà, *Gloria in excelsis*. Cf. Lc 1,35; Mc 1,24; Lc 4,34; Io 6,69 (*hohagios tou Theou*), Act 3,14; 4,27 i 30, Hebr 7,26, 1 Io 2,20; Apoc 3,7.

que es solen dir evangèlics. L' Esperit Sant mou a practicar-los molts de cristians, uns en privat, altres en una situació o estat de vida reconegut en l' Església oficialment: testimoni i alt exemple evident—que ha d' ésser evident—de la santedat de l' Església.

[*Crist, model de perfecció*]

40. El Senyor Jesús, mestre diví, model de tota perfecció, va predicar a tots i a cadascú del seus deixebles, sense exceptuar-ne cap, la santedat de vida que Ell incoa i termina: *com el Pare és perfecte, sigueu vosaltres perfectes* (Mt 5,48) [2]. Car a tots ha enviat l' Esperit Sant que els toqui endintre per estimar Déu amb tot el cor i tota l' ànima, amb tot l' esperit i forces íntegres (cf. Mc 12,30) i estimar-se mútuament com Crist els ha estimats (cf. Io 13,34; 15,12). Déu va cridar els seguidors de Crist tal com va decidir-ho Ell—que tot és gràcia d' Ell, no pas perquè ho meresquessin. I en el Senyor Jesús va fer-los justos. I en el baptisme de la fe va realment fer-se' ls fills seus i partícips de la seva naturalesa de Déu, i doncs, així com sona, sants. Per això els cal viure-la, i completar-la, (Ell els hi ajudarà) aqueixa santedat que varen rebre. Han de viure—els avisa l' Apòstol—*com escau a sants* (Eph 5,3) *i electes com són de Déu, sants, estimats. Aquest és l' equip que han de vestir: misericòrdia tots i cor, benignitat, humilitat, modèstia, paciència* (Col 3,12), i aquest, el fruit de l' Esperit que han de dur: la santificació (cf. Gal 5,22; Rom 6,22). I com que tots ensopeguem en tantes coses (v Jac 3,2), prou cal

christianis assumpta, sive privatim sive in conditione vel statu in Ecclesia sanctis, praeclarum in mundo fert, et ferre oportet, eiusdem sanctitatis testimonium et exemplum.

40. Omnis perfectionis divinus Magister et Exemplar, Dominus Iesus, sanctitatem vitae, cuius Ipse et auctor et consummator exstat, omnibus et singulis discipulis suis cuiuscumque conditionis praedicavit: *Estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est* (Mt 5,48) [2]. In omnes enim Spiritum Sanctum misit, qui eos intus moveat, ut Deum diligant ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente et ex tota virtute sua (cf. Mc 12,30), et ut invicem se diligant sicut Christus eos dilexit (cf. Io 13,34; 15,12). Christi asseclae a Deo non secundum opera sua, sed secundum propositum et gratiam Eius vocati atque in Iesu Domino iustificati, in fidei baptismate vere filii Dei et consortes divinae naturae, ideoque reapse sancti effecti sunt. Eos proinde oportet sanctificationem quam acceperunt, Deo dante, vivendo tenere atque perficere. Ab Apostolo monentur, ut vivant *sicut decet sanctos* (Eph 5,3), et induant *sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam* (Col 3,12), fructusque Spiritus habeant in sanctificationem (cf. Gal 5,22; Rom 6,22). Cum vero in multis offendimus

[2] Cf. ORÍGENES, *Comm. Rom* 7,7· PG 14,1122B. Ps —MACARIUS. *De Oratione* 11: PG 34,861AB. SANT TOMÀS, *Summa Theol.* 2-2 q.184 a.3.

que Déu s' apiadi de nosaltres contínuament. Hem de pregar-li-ho cada dia: *Perdona' ns les nostres culpes* (Mt 6,12) [3].

Consti, doncs, ben clar a tothom: els cristians tots, sigui quin sigui el seu estat i condició, estan cridats a viure amb plenitud el cristianisme i la caritat perfecta [4]; santedat aquesta que va fent, també dins la societat terrenal, que l' home sigui més home. Apliquin els cristians les forces que Crist a cadascú ha donades per aconseguir la santedat, i caminant darrera d' Ell, imatges d' Ell exactes, vulguin en tot el que vol el Pare, consagrant-se amb tota l' ànima a la glòria de Déu i al servei del proïsme. Quina florida així en santedat ubèrrima! En són prova palpitant els annals de l' Església, farcits de tantes vides de Sants.

[*La santedat en els diferents estats de vida*]

41. Una mateixa santedat treballen, en les diverses menes i professions de vida, tot aquells que l' Esperit de Déu impulsa, dòcils a la crida del Pare, adoradors de Déu Pare espiritualment, sincerament, tan companys del Crist en la pobresa, la humilitat i el pes de la creu que prou mereixen ser-li' n de la glòria. Cadascú, segons els propis dons i gràcies, ha de fer via—i via decidida—pel senderó de la fe, que deixonda l' esperança i mou al bé per la caritat.

I per començar, els pastors del ramat del Crist han de servir

omnes (cf. Iac 3,2), misericordiae Dei iugiter egemus atque orare quotidie debemus: *Et dimitte nobis debita nostra* (Mt 6,12) [3].

Cunctis proinde perspicuum est, omnes christifideles cuiuscumque status vel ordinis ad vitae christianae plenitudinem et caritatis perfectionem vocari [4], qua sanctitate, in societate quoque terrena, humanior vivendi modus promovetur. Ad quam perfectionem adipiscendam fideles vires secundum mensuram donationis Christi acceptas adhibeant, ut Eius vestigia sequentes Eiusque imagini conformes effecti, voluntatem Patris in omnibus obsequentes, gloriae Dei et servitio proximi toto animo sese devoveant. Ita sanctitas Populi Dei in abundantes fructus excrescet, sicut in Ecclesiae historia per tot Sanctorum vitam luculenter commonstratur.

41. In variis vitae generibus et officiis una sanctitas excolitur ab omnibus, qui a Spiritu Dei aguntur, atque voci Patris oboedientes Deumque Patrem in spiritu et veritate adorantes, Christum pauperem, humilem, et crucem baiulantem sequuntur, ut gloriae Eius mereantur esse consortes. Unusquisque vero secundum propria dona et munera per viam fidei vivae, quae spem excitat et per caritatem operatur, incunctanter incedere debet.

Gregis Christi Pastores imprimis oportet, ut ad imaginem summi et

[3] Cf SANT AGUSTÍ, *Retract.* II 18: PL 32,637s. PIUS XII, enc. *Mystici Corporis*, 29 juny 1943: AAS 35 (1943) 225.

[4] Cf. PIUS XI, enc *Rerum omnium*, 26 gen. 1923 · AAS 15 (1923) 50 i 59-60; enc. *Casti Connubrii*, 31 des. 1930 · AAS 22 (1930) 548 PIUS XII, const apost *Provida Mater*, 2 febr 1947: AAS 39 (1947) 117; aloc. *Annus sacer*, 8 dec. 1950: AAS 43 (1951) 27-28; aloc. *Nel darvi*, 1 jul. 1956: AAS 48 (1956) 574s.

en el seu ministeri amb puresa i promptitud, amb humilitat i fortalesa, com el sacerdot suprem i etern, el pastor i bisbe de les nostres ànimes; pres així el seu ministeri, els serà àdhuc personalment un mitjà nobilíssim de santificació. En elegir-se' ls per a la plenitud del sacerdoci, el sagrament els ha donat gràcia per exercir perfectament el seu deure de caritat pastoral [5], quan resen, quan sacrifiquen, quan prediquen, en tota sol.licitud i servei episcopal. No temin de deixar-se matar per les ovelles, i espill i ànima del ramat (cf. 1 Petr 5,3) també amb l' exemple enlairin l' Església a més i més santedat cada dia.

Els preveres, com l' Orde dels bisbes—dels quals són la corona espiritual [6]—, participen del do de llur ministeri per Crist, el Mitjancer etern i únic. El seu diari servei sagrat els ha d' acréixer l' amor de Déu i dels homes. Han de mantenir estreta comunió sacerdotal, espiritualitzar-se molt en tot, ser testimonis patents de Déu per tothom [7], com aquells sacerdots que han fitat els segles amb tants d' exemples de santedat insigne en una dedicació sovint humil i amagada. L' Església de Déu els ret homenatge. Oferint ritualment la pregària i el sacrifici per la feligresia i per tot el poble de Déu, si s' adonen del que obren i imiten el que toquen [8], no els serà destorb la tasca apostòlica, els perills i fatigues, ans

aeterni Sacerdotis, Pastoris et Episcopi animarum nostrarum, sancte et alacriter, humiliter et fortiter exsequantur ministerium suum, quod ita adimpletum, etiam pro eis erit praecelsum sanctificationis medium. Ad plenitudinem sacerdotii electi, sacramentali gratia donantur, ut orando, sacrificando et praedicando, per omnem formam episcopalis curae et servitii, perfectum pastoralis caritatis munus exerceant [5], animam suam pro ovibus ponere ne timeant et forma facti gregis (cf. 1 Petr 5,3), Ecclesiam etiam exemplo suo ad maiorem in dies sanctitatem promoveant.

Presbyteri in similitudinem ordinis Episcoporum, quorum spiritualem coronam efformant [6], de eorum muneris gratia participantes per Christum, aeternum et unicum Mediatorem, quotidiano officii sui exercitio in Dei proximique amore crescant, communionis sacerdotalis vinculum servent, in omni bono spirituali abundent atque vivum Dei testimonium omnibus praestent [7], aemuli eorum sacerdotum, qui saeculorum decursu, in humili saepe et abscondito servitio praeclarum sanctitatis specimen reliquerunt. Quorum laus est in Ecclesia Dei. Pro plebe sua et toto Populo Dei ex officio precantes et sacrificium offerentes, agnoscendo quod agunt et imitando quod tractant [8], nedum apostolicis curis, periculis et aerumnis impediantur, per ea potius ad altiorem sanctitatem ascendant, ex abundantia contemplationis

[5] Cf SANT TOMÀS, *Summa Theol* 2-2 q 184 a 5 i 6; *De perf. vitae spir* c 18 ORÍGENES, *In Is* hom 6,1 PG 13,239

[6] Cf SANT IGNASI M., *Magn* 13,1 ed FUNK, I p 241

[7] Cf SANT PIUS X, exhort *Haerent animo*, 4 agost 1908 AAS 41 (1908) 560s *Cod Iur Can*, can 124 PIUS XI, enc *Ad catholici sacerdotii*, 20 des 1935 AAS 28 (1936) 22

[8] Cf Pontifical Romà, *Ordo consecrationis sacerdotalis*, en l'exhortació inicial

un alè de santificació insistent; i tot ho nodriran i regaran amb rou de contemplació, per a delícia de tota l' Església de Déu. Tots els preveres, i més els diocesans (així se' ls diu pel títol peculiar de llur ordenació), pensin quin bon camí de santedat tenen en l' acord i la fidelitat i la cooperació generosa amb el seu bisbe.

Els ministres de grau inferior, sobretot els diaques, participen també d' una manera pròpia d' ells de la missió i gràcia del Sacerdot suprem. Els diaques, servidors dels misteris del Crist i de l' Església [9] han de guardar-se nets de vicis, complaure a Déu i ser homes de bé davant de tothom (cf. 1 Tim 3,8-10 i 12-13). Els clergues, cridats pel Senyor que se'ls ha triats per hereus, mentre es preparen a la vora dels pastors a les funcions ministerials, han d' anar-se formant l' enteniment i el cor d' acord a tan alta elecció: aplicats a pregar, roents en la caritat, valorin internament tota veritat, justícia i bon nom, i sigui'ls última paraula la glòria i lloança de Déu. Hem d' afegir-hi aquí aquells laics que Déu s' escull i el bisbe crida a donar-se de ple a l' apostolat, on tant rendeixen dins la finca del Senyor [10].

Els esposos i pares cristians, dintre del seu camí peculiar—amor i fidelitat—s' han de mantenir en la gràcia, ajudant-s'hi l' un a l' altre, tots els dies de la vida. Han de rebre amb amor els fills que Déu els porta, i imbuir-los de cristianisme i evangeli l' enteniment i la voluntat. D' aquesta manera són l' exemple de tothom

actionem suam nutriendo et fovendo, in oblectamentum totius Ecclesiae Dei. Omnes presbyteri et speciatim illi qui peculiari suae ordinationis titulo sacerdotes dioecesani vocantur, meminerint quantum ad suam sanctificationem conferant cum suo Episcopo fidelis coniunctio atque generosa cooperatio.

Missionis autem et gratiae supremi Sacerdotis peculiari modo participes sunt inferioris quoque ordinis ministri, imprimis Diaconi, qui mysteriis Christi et Ecclesiae servientes [9], ab omni vitio puros se custodire atque Deo placere et omne bonum coram hominibus providere debent (cf. 1 Tim 3,8-10 et 12-13). Clerici, qui a Domino vocati et in partem Eius sepositi, sub vigilantia Pastorum ad officia ministrorum se praeparant, mentes et corda sua tam praeclarae electioni conformare tenentur, in oratione assidui, amore ferventes, quaecumque sunt vera, iusta et bonae famae cogitantes, omnia in gloriam et honorem Dei perficientes. Quibus accedunt illi a Deo electi laici, qui, ut plene se dedant apostolicis operibus, ab Episcopo vocantur et in agro Domini cum multo fructu laborant [10].

Coniuges autem parentesque christiani oportet ut propriam viam sequentes, amore fideli, totius vitae decursu se invicem in gratia sustineant, et prolem amanter a Deo acceptam christianis doctrinis et evangelicis virtutibus imbuant. Ita enim exemplum indefessi et generosi amoris omnibus

[9] Cf SANT IGNASI M *Trall* 2,3 ed FUNK, I p 244

[10] Cf PIUS XII, aloc *Sous la maternelle protection*, 9 des 1957 AAS 50 (1958) 36

d' un amor inlassable i generós, enlairen el sentit de caritat germanívola, cooperen—i en són alhora testimonis—a la fecunditat maternal de l' Església: senyal i participació d' aquell amor amb què el Crist va estimar la seva esposa i va morir per ella [11]. Un exemple semblant, encara que d' una altra manera, és clar, donen els vidus i els solters: que vidus i solters poden també contribuir força a la santificació i acció eclesial. I els qui treballen en feines sovint dures, amb això tan humà han de fer-se millors. Ajudin els conciutadans, promocionin tota la societat i la creació. Imitin el Crist, oh mans del Crist bregades en feines materials, obradores tothora amb el Pare de la salvació de tots! Com Crist, l' amor en obres ells; en ells la joia, perquè esperen. Duguin els uns la càrrega dels altres, i amunt! que el treball de cada jorn els és la santedat. Santedat creixent. Santedat ben apostòlica.

Els sofrents—pobresa, dolors, malalties, sofrences infinites, ultratges per voler justícia—han de sentir-se especialment units al Crist que ha patit i salvat el món per la dolor. Benaurats! Paraula del Senyor per ells en l' Evangeli. *I el Déu de les gràcies inexhaustes, que en Jesucrist va cridar-nos a la seva glòria eterna, bé que ara pateixen un temps, els donarà Ell mateix la milloria, i la força i l' assegurança* (1 Petr 5,10).

Per consegüent, en la situació, deures, circumstàncies de la vida que duen és com s' han de santificar progressivament els cristians. Precisament, per mitjà d' elles: rebent-ho tot, això sí,

praebent, fraternitatem caritatis aedificant, et foecunditatis Matris Ecclesiae testes et cooperatores exsistunt, in signum et participationem illius dilectionis, qua Christus Sponsam suam dilexit Seque pro ea tradidit [11]. Simile exemplum alio modo praebetur a viduis et innuptis, qui ad sanctitatem et operositatem in Ecclesia, et ipsi haud parum conferre possunt. Ii vero, qui laboribus saepe duris incumbunt, oportet ut humanis operibus seipsos perficiant, concives adiuvent, totamque societatem et creationem ad meliorem statum promoveant, verum etiam ut Christum, cuius manus fabrilibus se exercuerunt et qui semper cum Patre ad salutem omnium operatur, in actuosa caritate imitentur, spe gaudentes, alter alterius onera portantes, atque ipso suo quotidiano labore ad altiorem ascendant sanctitatem etiam apostolicam.

Specialiter etiam Christo pro salute mundi patienti se uniri sciant ii, qui paupertate, infirmitate, morbo, variisque aerumnis opprimuntur, vel persecutionem propter iustitiam patiuntur, quos Dominus in Evangelio beatos praedicavit et quos *Deus... omnis gratiae, qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu, modicum passos, Ipse perficiet, confirmabit solidabitque* (1 Petr 5,10).

Omnes igitur christifideles in vitae suae conditionibus, officiis vel circumstantiis, et per illa omnia, in dies magis sanctificabuntur, si cuncta e manu

[11] Pius XI, enc. *Casti connubii*, 31 dec. 1930: AAS 22 (1930) 584s Cf. Sant J. Crisòstom, *In Ephes.* hom. 20,2· PG 62,136ss.

de la mà del Pare del cel amb fe, cooperant a la voluntat de Déu, fent ben visible a tothom àdhuc en el treball temporal la caritat amb què ha pogut dir Déu al món: T' estimo.

[*Els consells evangèlics*]

42. *Déu és la caritat, i el qui té la caritat té Déu, i Déu s' hi està en ell* (1 Io 4,16). Déu ha eixamplada la seva caritat fins al nostre cor, donant-nos l' Esperit Sant (cf. Rom 5,5). Indubtablement, el primer dels dons, el necessaríssim, és la caritat que ens fa estimar Déu més que tota altra cosa i el proïsme veient-hi Déu. La caritat, si ha de créixer i granar en l' ànima com llavor de mena, exigeix de cada fidel que pari l' oïda de bon grat a la paraula de Déu i que dugui a la pràctica el que Déu mana, ajudat de la divina gràcia; que rebi sovint els sagraments, sobretot l' Eucaristia, i prengui part en les accions sagrades, que pregui, que es mortifiqui, que serveixi els homes fraternalment i eficaçment, que sigui constant en tota virtut. Car la caritat, llaç com és de tot el que santifica i caramull de la llei (cf. Col 3,14; Rom 13,10), dirigeix tots els mitjans de la santificació, els és l' ànima, els termina [12]. Deixeble ver del Crist? Sí, si l' amor el segella: l' amor a Déu, l' amor encara a l' home.

Jesús el Fill de Déu ens va provar que ens estimava deixant-se crucificar per nosaltres, i amor més gran que aquest no el té ningú: de deixar-se dur a la mort per amor d' Ell i dels seus germans

Patris caelestis cum fide suscipiunt et voluntati divinae cooperantur, caritatem qua Deus dilexit mundum in ipso temporali servitio omnibus manifestando.

42. *Deus caritas est et qui manet in caritate, in Deo manet et Deus in eo* (1 Io 4,16). Deus autem caritatem suam in cordibus nostris diffudit per Spiritum Sanctum qui datus est nobis (cf. Rom 5,5); ideoque donum primum et maxime necessarium est caritas, qua Deum super omnia et proximum propter Illum diligimus. Ut vero caritas tamquam bonum semen in anima increscat et fructificet, unusquisque fidelis debet verbum Dei libenter audire Eiusque voluntatem, opitulante Eius gratia, opere complere, sacramentis, praesertim Eucharistiae, et sacris actionibus frequenter participare, seseque orationi, sui ipsius abnegationi, fraterno actuoso servitio et omnium virtutum exercitationi constanter applicare. Caritas enim, ut vinculum perfectionis et plenitudo legis (cf. Col 3,14; Rom 13,10), omnia sanctificationis media regit, informat ad finemque perducit [12]. Unde caritate tum in Deum tum in proximum signatur verus Christi discipulus.

Cum Iesus, Dei Filius, caritatem suam manifestaverit, animam suam pro nobis ponendo, nemo maiorem habet dilectionem, quam qui animam suam pro Eo et fratribus suis ponit (cf. 1 Io 3,16; Io 15,13). Ad hoc ergo ma-

[12] Cf. Sant Agustí, *Enchir.* 121,32: PL 40,288. Sant Tomàs, *Summa Theol.* 2-2 q 184 a 1 Pius XII, exhort. apost. *Menti nostrae*, 23 set. 1950: AAS 42 (1950) 660.

(cf. 1 Io 3,16; Io 15,13). Des de la primeria hi ha hagut cristians amb vocació de màrtirs: testimoniatge suprem de caritat davant tothom, dels perseguidors principalment. I sempre n' hi haurà. Do excels, prova crucial d' amor: això en pensa l' Església del martiri, que fa semblants el deixeble i el mestre, acceptador llibèrrim de la mort per salvar el món, i els agermana els dos en el vessament de la sang. El martiri és do de pocs, és clar. Però tots han de preparar-se per confessar davant dels homes el Crist, i seguir-lo calvari amunt entre persecucions, que sempre en tindran a l' Església.

La santedat de l' Església es desenrotlla especialment pels múltiples consells que en l' Evangeli el Senyor dóna als deixebles per ben obrar [13]. Destaca entre tots el do valuós de la divina gràcia que a alguns fa el Pare (cf. Mt 19,11; 1 Cor 7,7) de la virginitat o el celibat per consagrar-se a Déu exclusivament, amb el cor més fàcilment enter (cf. 1 Cor 7,32-34) [14]. Aquesta continència perfecta per amor al Regne dels cels ha estat sempre molt lloada a l' Església, com un senyal i estímul de la caritat i un doll especial d' espiritual fecunditat en el món.

L' Església considera també l' avís de l' Apòstol que urgeix la caritat exhortant els fidels a encarnar íntimament les vivències del Crist: *el Crist anorreant-se com un esclau... obedient en vida*

ximum amoris testimonium reddendum coram omnibus, praesertim persecutoribus, aliqui christiani iam a primo tempore vocati sunt et semper vocabuntur. Martyrium igitur, quo discipulus Magistro pro mundi salute mortem libere accipienti assimilatur, Eique in effusione sanguinis conformatur, ab Ecclesia eximium donum supremaque probatio caritatis aestimatur. Quod si paucis datur, omnes tamen parati sint oportet, Christum coram hominibus confiteri, Eumque inter persecutiones, quae Ecclesiae numquam desunt, in via crucis subsequi.

Sanctitas Ecclesiae item speciali modo fovetur multiplicibus consiliis, quae Dominus in Evangelio discipulis suis observanda proponit [13]. Inter quae eminet pretiosum gratiae divinae donum, quod a Patre quibusdam datur (cf. Mt 19,11; 1 Cor 7,7), ut in virginitate vel coelibatu facilius indiviso corde (cf. 1 Cor 7,32-34) Deo soli se devoveant [14]. Haec perfecta propter Regnum coelorum continentia semper in honore praecipuo ab Ecclesia habita est, tamquam signum et stimulus caritatis, ac quidam peculiaris fons spiritualis foecunditatis in mundo.

Ecclesia etiam Apostoli monitionem recogitat, qui fideles ad caritatem provocans, eos exhortatur, ut hoc in se sentiant quod et in Christo Iesu, qui *semet ipsum exinanivit formam servi accipiens, ... factus oboediens usque ad*

[13] Sobre els consells en general, cf , ORÍGENES, *Comm Rom* 10,14 PG 14,1275B SANT AGUSTÍ, *De s virginitate* 15,15 PL 40,403 SANT TOMÀS, *Summa Theol* 1,2 q 100 a 2C (a la fi) , 2-2 q 44 a 4 ad 3

[14] Sobre l'excel lència de la sagrada virginitat, cf TERTULIÀ, *Exhort Cast* 10 PL 2,925C SANT CEBRIÀ, *Hab virg* 3 i 22 PL 4,443B i 461As , SANT ATANASI (?), *De virg* . PG 28,252ss SANT J CRISOSTOM, *De Virg :* PG 48,533ss.

i mort (Phil 2,7-8), *i de ric va fer-se pobre per nosaltres* (2 Cor 8,9). I com que sempre haurà d' haver-hi deixebles imitadors i testimonis de la caritat i de la humilitat del Crist, és un goig per la Mare Església de trobar-hi en el seu clos tanta munió d' homes i dones que segueixen més arran i evidencien més l' anorreament del Salvador, fent-se pobres amb la llibertat de fills de Déu i vencent llur voluntat personal: són els qui eixamplant l' àmbit dels manaments en matèria de perfecció, per cristificar-se més reten la seva vida per amor de Déu sota l' obediència d' un home [15].

Concloem. Tots els cristians estan invitats i obligats a santificar-se i perfeccionar-se dins el seu estat. Alerta, doncs, a ordenar tots bé el seu cor. Que la terra és terra. Que l' urc de les riqueses contra l' esperit de la pobresa evangèlica no els destorbi de buscar la caritat perfecta. Ho ha avisat l' Apòstol: Els qui tracten món, que no s' hi deturin: que n' és de fugaç i passa aviat, tan aviat, això del món (cf. 1 Cor 7,31 gr.) [16].

mortem (Phil 2,7-8) et propter nos *egenus factus est, cum esset dives* (2 Cor 8,9). Huius caritatis et humilitatis Christi imitationem et testimonium cum a discipulis semper praeberi necesse sit, gaudet Mater Ecclesia plures in sinu suo inveniri viros ac mulieres, qui exinanitionem Salvatoris pressius sequuntur et clarius demonstrant, paupertatem in filiorum Dei libertate suscipientes et propriis voluntatibus abrenuntiantes: illi scilicet sese homini propter Deum in re perfectionis ultra mensuram praecepti subiiciunt, ut Christo oboedienti sese plenius conforment [15].

Omnes igitur christifideles ad sanctitatem et proprii status perfectionem prosequendam invitantur et tenentur. Attendant igitur omnes, ut affectus suos recte dirigant, ne usu rerum mundanarum et adhaesione ad divitias contra spiritum paupertatis evangelicae a caritate perfecta prosequenda impediantur, monente Apostolo: Qui utuntur hoc mundo, in eo ne sistant: praeterit enim figura huius mundi (cf. 1 Cor 7,31 gr.) [16].

[15] Sobre la pobresa espiritual, cf Mt 5,3 i 19,21, Mc 10,21, Lc 18,22 Sobre l'obediència hom addueix l'exemple del Crist en Io 4,34 i 6,38; Phil 2,8-10, Hebr 10,5-7 Els Sant Pares i els Fundadors d' Ordes Religiosos forneixen còpia de textos

[16] Sobre la pràctica efectiva dels consells, que no s'imposa a tots, cf SANT J CRISÒSTOM, *In Mt hom* 7,7. PG 57,81s SANT AMBROS, *De viduis* 4,23 PL 16,241s

Capítol VI

ELS RELIGIOSOS

[*Castedat, pobresa, obediència*]

43. Els consells evangèlics de castedat consagrada a Déu, de pobresa i d' obediència, que es basen en la doctrina i els exemples del Crist i recomanen els Apòstols i els Pares, els doctors i els pastors de l' Església, són un do divinal que ella ha rebut del Senyor i l'hi manté amb la seva gràcia. L' autoritat de l' Església guiada per l' Esperit Sant ha procurat d' interpretar-los, regular-ne la pràctica, creant fins i tot per això estats de vida. I així han brotat, com en un arbre de soca divina amb un esplet de bellíssimes branques en la feixa del Senyor, tantes diversitats de vida monacal o conventual, tantes famílies religioses que pugen els seus membres i assaonen tot el Cos del Crist [1]. Car aquestes famílies religioses donen als seus membres el reforç d' una major estabilitat de vida, d' una doctrina segura per santificar, d' una comunitat fraternal en els rengs del Crist, d' una llibertat refermada per l' obediència, de manera que puguin guardar bé el que han professat i perseverar-hi fidelment i córrer amb l' alegria a l' ànima pels vials de l' amor [2].

Caput VI

DE RELIGIOSIS

43. Consilia evangelica castitatis Deo dicatae, paupertatis et oboedientiae, utpote in verbis et exemplis Domini fundata et ab Apostolis et Patribus Ecclesiaeque doctoribus et pastoribus commendata, sunt donum divinum, quod Ecclesia a Domino suo accepit et gratia Eius semper conservat. Ipsa autem auctoritas Ecclesiae, duce Spiritu Sancto, ea interpretari, eorum praxim moderari et etiam stabiles inde vivendi formas constituere curavit. Quo factum est ut, quasi in arbore ex germine divinitus dato mirabiliter et multipliciter in agro Domini ramificata, variae formae vitae solitariae vel communis, variaeque familiae creverint, quae tum ad profectum sodalium, tum ad bonum totius Corporis Christi opes augent [1]. Illae enim familiae sodalibus suis adminicula conferunt stabilitatis in modo vivendi firmioris, doctrinae ad perfectionem prosequendam probatae, communionis in militia Christi fraternae, libertatis per oboedientiam roboratae, ita ut suam religiosam professionem secure implere et fideliter custodire valeant, atque in caritatis via spiritu gaudentes progrediantur [2].

[1] Cf Roswevdus, *Vitae Patrum* (Antwerpiae 1628), *Apophtegmata Patrum* · PG 65 Paladio, *Historia Lausiaca* · PG 34,991ss, ed C Butler, Cambridge 1898 (1904) Pius XI, const apost *Umbratilem*, 8 jul 1924 ASS 16 (1924) 386-387 Pius XII, al loc *Nous sommes heureux*, 11 abr 1958 AAS 50 (1958) 283

[2] Pau VI, al loc *Magno gaudio*, 23 maig 1964 AAS 56 (1964) 566

Dins de l' Església constituïda jeràrquicament per Déu, els religiosos no formen un estat més entre el dels clergues i el dels laics; ja que tant de clergues com de laics en crida Déu a posseir aquest do especial en la vida de l' Església i contribuir, cadascú com és, a la seva missió salvadora [3].

[*Naturalesa i importànccia de l'estat religiós*]

44. El cristià en obligar-se a la pràctica dels tres consells evangèlics referits fent-ne vot o amb altre vincle sagrat pròpiament semblant, es lliura totalment a Déu estimat sobre totes les coses, com relligant-se tot ell amb un llaç nou i peculiar al servei i glòria de Déu. Pel baptisme sens dubte va morir ja al pecat, va consagrar-se a Déu; ara, però, volent fer fruitar més la gràcia baptismal, professant els consells evangèlics en l' Església, intenta d' alliberar-se del que podia apartar-lo del fervor de la caritat i santa adoració divina. Es consagra de soca-rel a plaure a Déu [4]. Consagració en tant més perfecta, com més ferms i més estables esdevenen els vincles que representen l' enllaç conjugal irrompible de Crist i l' Església.

Ara bé; posat que els consells evangèlics, per la caritat que comporten [5] ajunten d' una manera especial amb l' Església i el seu misteri els qui els professen, els professos hauran, doncs, de

Status huiusmodi, ratione habita divinae et hierarchicae Ecclesiae constitutionis, non est intermedius inter clericalem et laicalem conditionem, sed ex utraque parte quidam christifideles a Deo vocantur, ut in vita Ecclesiae peculiari dono fruantur, et suo quisque modo, eiusdem missioni salvificae prosint [3].

44. Per vota aut alia sacra ligamina, votis propria sua ratione assimilata, quibus christifidelis ad tria praedicta consilia evangelica se obligat, Deo summe dilecto totaliter mancipatur, ita ut ipse ad Dei servitium Eiusque honorem novo et peculiari titulo referatur. Per baptismum quidem mortuus est peccato, et Deo sacratus; ut autem gratiae baptismalis uberiorem fructum percipere queat, consiliorum evangelicorum professione in Ecclesia liberari intendit ab impedimentis, quae ipsum a caritatis fervore et divini cultus perfectione retrahere possent, et divino obsequio intimius consecratur [4]. Tanto autem perfectior erit consecratio, quo per firmiora et stabiliora vincula magis repraesentatur Christus cum sponsa Ecclesia indissolubili vinculo coniunctus.

Cum vero evangelica consilia suos asseclas, per caritatem ad quam ducunt [5], Ecclesiae eiusque mysterio speciali modo coniungant, spiritualis horum vita bono quoque totius Ecclesiae devoveatur oportet. Inde oritur of-

[3] Cf *Cod Iur Can*, can 487 i 488,4 º PIUS XII, al loc *Aannus sacer*, 8 des 1950 ASS 43 (1951) 27s, Id, const apost *Provida Mater*, 2 febr. 1947. AAS 39 (1947) 120 ss

[4] PAU VI, l c, p 567

[5] Cf SANT TOMÀS, *Summa Theol* 2-2 q 184 a 3 i q 188 a 2 SANT BONAVENTURA, opusc II, *Apologia pauperum* c 3,3 ed Opera Quaracchi t 8 (1898) p 245a.

consagrar també la seva vida espiritual al servei de tota l' Església. D' aquí se 'ls deriva l' obligació d' esforçar-se com es pot i en la línia de la pròpia vocació—oració, ministeri exterior—a plantar i conrear el Regne del Crist en les ànimes i difondre 'l pels quatre punts cardinals. Que per això l' Església protegeix i fomenta l' índole pròpia dels diversos Instituts religiosos.

Per això la professió dels consells evangèlics és com una bandera que pot i ha d' estimular fort tots els membres de l' Església a complir bé les exigències de llur vocació cristiana. Car el poble de Déu és poble nòmada i rutier del més enllà; i l' estat religiós que fa els seus seguidors més lliures de temporalitat, fa també més visibles a tots els fidels i més presents aquí en terra els béns d' enlaire, testimonia com Crist Redemptor ha comprada una vida que és nova i és eterna, i presagia la futura resurrecció i la glòria del Regne del cel. L' estat religiós, endemés, imita més de prop i allarga constantment en l' Església aquell estil de vida que va dur el Fill de Déu baixat al món per obeir el Pare i va proposar als deixebles que el seguien. En fi l' estat religiós diu ben alt, amb accent especialíssim, que val molt més i que dóna més el Regne de Déu que tota la terra junta; i demostra a tothom la magnitud, que ho ultrapassa tot, del poder reial del Crist i la infinita virtut de l' Esperit Sant que tantes meravelles fa en l' Església.

L' estat, doncs, constituït per la professió dels consells evan-

ficium pro viribus et secundum formam propriae vocationis, sive oratione, sive actuosa quoque opera, laborandi ad Regnum Christi in animis radicandum et roborandum, illudque ad omnes plagas dilatandum. Unde et Ecclesia propriam indolem variorum Institutorum religiosorum tuetur et fovet.

Evangelicorum proinde consiliorum professio tamquam signum apparet, quod omnia Ecclesiae membra ad officia vocationis christianae impigre adimplenda efficaciter attrahere potest ac debet. Cum enim Populus Dei hic manentem civitatem non habeat, sed futuram inquirat, status religiosus, qui suos asseclas a curis terrenis magis liberat, magis etiam tum bona coelestia iam in hoc saeculo praesentia omnibus credentibus manifestat, tum vitam novam et aeternam redemptione Christi acquisitam testificat, tum resurrectionem futuram et gloriam Regni coelestis praenuntiat. Formam quoque vitae, quam Filius Dei accepit, mundum ingressus ut faceret voluntatem Patris, quamque discipulis Ipsum sequentibus proposuit, idem status pressius imitatur atque in Ecclesia perpetuo repraesentat. Regni Dei denique super omnia terrestria elevationem eiusque summas necessitudines peculiari modo patefacit; supereminentem quoque magnitudinem virtutis Christi regnantis atque infinitam Spiritus Sancti potentiam, in Ecclesia mirabiliter operantem, cunctis hominibus demonstrat.

Status ergo, qui professione consiliorum evangelicorum constituitur, licet

gèlics pertany de ple a la vida i santedat de l' Església, encara que no entri dins la seva estructura jeràrquica.

[*Sota l'autoritat de l'Església*]

45. Essent deure de la Jerarquia eclesiàstica pasturar el poble de Déu i menar-lo a prats abundosíssims (cf. Ez 34,14), és ella qui ha de regular amb les seves sàvies lleis la pràctica dels consells evangèlics, que tan singularment abranden l' amor perfecte a Déu i al proïsme [6]. Dòcil a la moció de l' Esperit Sant, la Jerarquia acull les regles que li presenten homes i dones insignes, i després d' ordenar-les més pensadament els dóna el vist-i-plau oficial, i encara amb l' alerta i la protecció de la seva autoritat va seguint de prop perquè creixin flòrids amb l' esperit dels fundadors els Instituts esparsos arreu del món erigits per a l' edificació del Cos de Crist.

A fi d' atendre més a les necessitats de tot el ramat del Senyor, per raó de bé comú, el Pontífex Suprem en tant que primat de l' Església universal pot eximir de la jurisdicció dels bisbes i posar sota la d' ell tot sol qualsevol Institut de perfecció i cadascun dels seus membres [7]. O bé deixar-los—o confiar-los—a les seves pròpies Autoritats patriarcals. I els membres dels Instituts, en compliment del deure eclesial segons el propi estat de vida han de reverenciar i obeir canònicament els bisbes per raó de

ad Ecclesiae structuram hierarchicam non spectet, ad eius tamen vitam et sanctitatem inconcusse pertinet.

45. Cum ecclesiasticae Hierarchiae munus sit Populum Dei pascere et ad pascua uberrima ducere (cf. Ez 34,14), ad ipsam spectat evangelicorum consiliorum praxim, quibus perfectio caritatis erga Deum et proximum singulariter, fovetur, legibus suis sapienter moderari [6]. Ipsa etiam, Spiritus Sancti impulsus dociliter sequens, regulas a praeclaris viris et mulieribus propositas recipit et ulterius ordinatas authentice adprobat, necnon Institutis ad aedificationem Corporis Christi passim erectis, ut secundum spiritum fundatorum crescant atque floreant, auctoritate sua invigilante et protegente adest.

Quo autem melius necessitatibus totius dominici gregis provideatur, quodcumque perfectionis Institutum ac sodales singuli a Summo Pontifice, ratione ipsius in universam Ecclesiam primatus, intuitu utilitatis communis, ab Ordinariorum loci iurisdictione eximi et ei soli subiici possunt [7]. Similiter possunt propriis auctoritatibus patriarchalibus relinqui aut committi. Ipsi sodales, in officio erga Ecclesiam ex peculiari suae vitae forma adimplendo, reverentiam et oboedientiam secundum canonicas leges praestare debent

[6] Cf Conc Vat I, esquema *De Ecclesia Christi* c 15 i anot 48 Mansi, 51,549s i 619s Lleó XIII, epist *Au milieu des consolations*, 23 des 1900 ASS 33 (1900-01) 361 Pius XII, const apost *Provida Mater*, 1 c , p 114s

[7] Cf Lleó XIII, cons *Romanos Pontifices*, 8 maig 1881 ASS 13 (1880-81) 483 Pius XII, al loc *Annus sacer*, 8 des 1950 AAS 43 (1951) 28s

l' autoritat que tenen en les esglésies particulars i de la necessària unitat i harmonia en l' apostolat [8].

L' Església no solament eleva la vida religiósa, en aprovar-la, a estat canònic, sinó que la presenta a Déu en l' acció litúrgica com a estat consagrat. Car amb l' autoritat que de Déu li ve rep els vots dels qui es consagren, els obté amb la seva pregària oficial l' auxili i gràcia del Senyor, els encomana a Déu i els atorga la benedicció espiritual associant l' oblació d' ells a l' oblació sacrifical de l' Eucaristia.

[*Estimació dels consells evangèlics professats*]

46. Parin molt d' esment els religiosos que l' Església llueixi el Crist per mitjà d' ells, el Crist cada dia més tal com ha de ser. El Crist que prega en la muntanya, que proclama al poble el Regne de Déu, que guareix malalts i sofrents, que retorna pecadors al bon camí, que beneeix els infants. El Crist, l' home de bé per tothom, sempre a punt d' obrar el que mana el Pare que el va enviar [9].

Finalment, sàpiga tothom que la professió dels consells evangèlics, malgrat la renúncia que exigeix de valors molt estimables, no contradiu la genuïna promoció de la personalitat de l' home, ans la fomenta molt. Es lògic. Car els consells, voluntàriament professats d' acord amb la personal vocació de cadascú, comporten

Episcopis, ob eorum in Ecclesiis particularibus auctoritatem pastoralem et ob necessariam in labore apostolico unitatem et concordiam [8].

Ecclesia autem professionem religiosam non tantum sua sanctione ad status canonici dignitatem erigit, sed eam ut statum Deo consecratum etiam actione sua liturgica exhibet. Ipsa enim Ecclesia, auctoritate sibi a Deo commissa, profitentium vota suscipit, prece sua publica eis auxilia et gratiam a Deo impetrat, eos Deo commendat eisque spiritualem benedictionem impertitur, oblationem eorum sacrificio eucharistico adsocians.

46. Sollicite attendant religiosi, ut per ipsos Ecclesia revera Christum in dies, sive fidelibus sive infidelibus, melius commonstret, vel in monte contemplantem, vel turbis Regnum Dei annuntiantem, vel aegrotos et saucios sanantem ac peccatores ad bonam frugem convertentem, vel pueris benedicentem, et omnibus benefacientem, semper autem voluntati Patris qui Eum misit oboedientem [9].

Omnes tandem perspectum habeant, consiliorum evangelicorum professionem, quamvis renuntiationem secumferat bonorum quae indubie magni aestimanda veniunt, tamen personae humanae vero profectui non obstare, sed natura sua ei summopere prodesse. Consilia enim, secundum cuiusquam personalem vocationem voluntarie suscepta, ad cordis purificationem et

[8] Cf. Pius XII, al.loc. *Annus sacer.* l c , p.28; Id. const apost. *Sedes Sapientiae,* 31 maig 1956: AAS 48 (1956) 355. Pau VI, al loc. *Magno Gaudio,* 23 maig 1964: AAS 56 (1964) 570-571.

[9] Cf. Pius XII, enc. *Mystici Corporis,* 29 jun. 1943: AAS 35 (1943) 241s.

molta netedat de cor i molta llibertat d' esperit, encenen tothora una amor flamejant, i més que res perfan amb més virior l' home cristià verge i pobre com el Crist Senyor que va triar-se vida de verge i pobre, igualment com la seva Mare verge. Per provar-ho només cal veure'n la mostra en tants i tants sants Fundadors. I no cregués ningú que la consagració absenta dels homes i fa inútils a la societat els religiosos. Ells, cal dir-ho, no tracten pas sempre físicament llurs coetanis. Però han trobat una manera més profunda d'estar amb ells sempre: situant-se en el cor del Crist. Perquè replomin constantment en el Senyor les bases de la ciutat terrena i pugi tota dreta a Déu enlaire, sense ensorrar-se 'ls, l' obra dels constructors [10].

Per això el Sant Concili confirma i lloa els homes i dones, germans i germanes que en els monestirs o en les escoles, en els hospitals, en les missions, enjoien l' Esposa del Crist amb llur consagració viscuda constantment, humilment, fidelment, i de maneres tan diverses i amb tant d' altruisme serveixen tots els homes.

[*Perseverança*]

47. I cadascú dels cridats a professar els consells evangèlics afanyi 's de debò a perseverar-hi i progressar-hi en la vocació a què Déu l'ha cridat perquè es multipliqui la santedat en l' Església i es doni més lloança a l' únic Déu trinitari, que és la deu original absoluta de tota santedat en Crist i per Crist.

spiritualem libertatem non parum conferunt, fervorem caritatis iugiter excitant et praesertim ad genus vitae virginalis ac pauperis, quod sibi elegit Christus Dominus, quodque Mater Eius Virgo amplexa est, hominem christianum magis conformare valent, ut exemplo tot sanctorum fundatorum comprobatur. Nec quisquam aestimet religiosos consecratione sua aut ab hominibus alienos aut inutiles in civitate terrestri fieri. Nam etsi quandoque coaetaneis suis non directe adsistunt, profundiore tamen modo eos in visceribus Christi praesentes habent atque cum eis spiritualiter cooperantur, ut aedificatio terrenae civitatis semper in Domino fundetur ad Ipsumque dirigatur, ne forte in vanum laboraverint qui aedificant eam [10].

Idcirco denique Sacra Synodus confirmat et laudat viros ac mulieres, Fratres ac Sorores, qui in monasteriis, vel in scholis et nosocomiis, vel in missionibus, constanti et humili fidelitate in praedicta consecratione Sponsam Christi condecorant, omnibusque hominibus generosa ac diversissima servitia praestant.

47. Unusquisque autem ad professionem consiliorum vocatus sedulo curet, ut in quam vocationem a Deo vocatus est, in ea permaneat atque magis excellat, ad uberiorem Ecclesiae sanctitatem, ad maiorem gloriam unius et indivisae Trinitatis, quae in Christo et per Christum est omnis sanctitatis fons et origo.

[10] Cf. Pius XII, al loc. *Annus sacer*, l c , p 30 · al loc. *Sous la maternelle protection*, 9 des. 1957: AAS 50 (1958) 39s.

Capítol VII

INDOLE ESCATOLOGICA DE L' ESGLESIA PELEGRINA I LA SEVA UNIO AMB L' ESGLESIA DEL CEL

[*Indole escatològica de la nostra vocació dins l' Església*]

48. L' Església, a la qual tots estem cridats en Jesucrist i on ens santifiquem per la gràcia de Déu, arribarà a la perfecció solament dalt del cel quan haurà vingut el temps de restablir-ho tot (cf. Act 3,21) i quan amb el llinatge humà serà també renovada en Crist tota la terra tan íntimament vinculada a l' home que per ell és com acompleix el seu destí (cf. Eph 1,10; Col 1,20; 2 Petr 3,10-13).

Crist enlairat sobre la terra, va atreure tothom cap a Ell (cf. Io 12,32 gr.); després de ressuscitar d' entre els morts (cf. Rom 6,9) infongué en els deixebles el seu Esperit vivificador, per mitjà del Qual va establir el seu Cos que és l' Església com un sagrament universal de salvació; i assegut a la dreta del Pare treballa constantment en el món per dur els homes a l' Església i, valent-se d' ella, associar-se 'ls més estretament i fer-los participants de la seva vida gloriosa amb l' aliment del seu mateix Cos i Sang. Per tant, la renovació gloriosa que esperem ja ha començat en Crist, l' endega la missió de l' Esperit Sant i pel mateix Esperit Sant avança dins de l' Església: en la qual la fe ens signa també el sentit de la nostra vida temporal, mentre duem

Caput VII

DE INDOLE ESCHATOLOGICA ECCLESIAE PEREGRINANTIS EIUSQUE UNIONE CUM ECCLESIA COELESTI

48. Ecclesia, ad quam in Christo Iesu vocamur omnes et in qua per gratiam Dei sanctitatem acquirimus, nonnisi in gloria coelesti consummabitur, quando adveniet tempus restitutionis omnium (cf. Act 3,21) atque cum genere humano universus quoque mundus, qui intime cum homine coniungitur et per eum ad finem suum accedit, perfecte in Christo instaurabitur (cf. Eph 1,10; Col 1,20; 2 Petr 3,10-13).

Christus quidem exaltatus a terra omnes traxit ad seipsum (cf. Io 12,32 gr.); resurgens ex mortuis (cf. Rom. 6.9) Spiritum suum vivificantem in discipulos immisit et per eum Corpus suum quod est Ecclesia ut universale salutis sacramentum constituit; sedens ad dexteram Patris continuo operatur in mundo ut homines ad Ecclesiam perducat arctiusque per eam sibi coniungat ac proprio Corpore et Sanguine illos nutriendo gloriosae vitae suae faciat esse participes. Restitutio ergo quam promissam exspectamus, iam incepit in Christo, provehitur in missione Spiritus Sancti et per Eum pergit in Ecclesia in qua per fidem de sensu quoque vitae nostrae temporalis edocemur,

a terme bo i esperant els béns del cel l' obra que en el món ens ha encomanada el Pare i procurem la nostra salvació (cf. Phil 2,12).

Ha pervingut ja, doncs, la plenitud dels temps (cf. 1 Cor 10,11) i ha quedat establerta la renovació de la terra i en un cert sentit ve realitzant-se realment a l' avançada en el temps present: ja que l' Església és aquí en terra veritablement santa, ni que imperfecta. Tanmateix mentre no hi haurà el cel nou i la nova terra on habita la santedat (cf. 2 Petr 3,13), l' Església pelegrina, en els seus sagraments i institucions que són pel temps terrenal, duu amb ella l' empremta fugaç d' aquest món i conviu entre les coses que gemeguen com en els infantaments laboriosos, fita l' esperança en l' aparició dels fills de Déu (cf. Rom 8,19-22).

Units, doncs, a Crist en l' Església i segellats amb l' Esperit Sant, *penyora del nostre heretatge* (Eph 1,14), ens diem amb exactitud els fills de Déu i ho som (cf. 1 Io 3,1), però no ens hem presentat encara amb Crist en la glòria (cf. Col 3,4) en la qual ens assemblarem a Déu perquè el veurem així com és (cf. 1 Io 3,2). Ara, per tant, *mentre vivim en terra, som pelegrins lluny del Senyor* (2 Cor 5,6) i posseint les primícies de l' Esperit gemim ànima endintre (cf. Rom 8,23) amb l' anhel de ser ja amb Crist (cf. Phil 1,23). Aquesta mateixa caritat ens fibla per viure més per Ell que va morir per nosaltres i va ressuscitar (cf. 2 Cor 5,15). Ens esforcem, per consegüent, a complaure el Senyor en tot (cf. 2 Cor 5,9) i prenem les armes de Déu per poder plantar cara als atacs de l' enemic i resistir en l' hora crí-

dum opus a Patre nobis in mundo commissum cum spe futurorum bonorum ad finem perducimus et salutem nostram opeiamur (cf. Phil 2,12).

Iam ergo fines saeculorum ad nos pervenerunt (cf. 1 Cor 10,11) et renovatio mundi irrevocabiliter est constituta atque in hoc saeculo reali quodam modo anticipatur: etenim Ecclesia iam in terris vera sanctitate licet impeifecta insignitur. Donec tamen fuerint novi coeli et nova terra, in quibus iustitia habitat (cf. 2 Petr 3,13), Ecclesia peregrinans, in suis sacramentis et institutionibus, quae ad hoc aevum pertinent, portat figuram huius saeculi quae praeterit et ipsa inter creaturas degit quae ingemiscunt et partuiiunt usque adhuc et exspectant revelationem filiorum Dei (cf. Rom 8,19-22).

Coniuncti ergo Christo in Ecclesia et signati Spiritu Sancto *qui est pignus hereditatis nostrae* (Eph 1,14), vere filii Dei nominamur et sumus (cf. 1 Io 3,1), sed nondum apparuimus cum Christo in gloria (cf. Col 3,4), in qua similes Deo erimus, quoniam videbimus Eum sicuti est (cf. 1 Io 3,2). Itaque *dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino* (2 Cor 5,6) et primitias Spiritus habentes intra nos gemimus (cf. Rom 8,23) et cupimus esse cum Christo (cf. Phil 1,23). Eadem autem caritate urgemur ut magis vivamus Ei, qui pro nobis mortuus est et resurrexit (cf. 2 Cor 5,15). Contendimus ergo in omnibus placere Domino (cf. 2 Cor 5,9) et induimus armaturam Dei, ut possimus stare adversus insidias diaboli et resistere in die malo (cf. Eph 6,

tica (cf. Eph 6,11-13). I com que ignorem el moment decisiu, escoltant el consell del Senyor, hem de vetllar sempre per tal que en escolar-se el temps irreversible del nostre viure temporal (cf. Hebr 9,27), puguem entrar amb Ell a les noces i mereixem de ser comptats entre els fills de benedicció (cf. Mt 25,31-46), i no se 'ns hagi de manar com als mals servidors, els peresosos, (cf. Mt 25,26), d' allunyar-nos cap al foc etern (cf. Mt 25,41) a les tenebres d' enfora on *hi haurà plors i petar de dents* (Mt 22, 13 i 25,30). Efectivament, abans de regnar amb el Crist gloriós, tothom haurem de presentar-nos *a judici davant del tribunal del Crist a dir cadascú les obres que en terra ha fetes, bones o dolentes* (2 Cor 5,10) i a la fi del món els qui hauran obrat el bé ressuscitaran i viuran, i els qui hauran dut mala vida ressuscitaran per a la condemna (Io 5,29; cf. Mt 25,46). Reflexionant, doncs, com no tenen punt de comparació *les sofrences d' ara amb l' esclat de glòria de després dintre nostre* (Rom 8,18; cf. 2 Tim 2,11-12) creiem fermament i *esperem la benaurança de l' adveniment gloriós de Jesucrist, Déu de majestat, Salvador nostre* (Tit 2,13) *que transfigurarà el nostre pobre cos en un cos de claredat com la d' Ell* (Phil 3,21) i tornarà *per manifestar-se gloriós en els seus sants i admirable en tots els qui han cregut* (2 Thess 1,10).

[*Unió de l' Església celeste amb la peregrinant*]

49. I fins que tornarà el Senyor majestuosament amb el seu ròdol d' àngels (cf. Mt 25,31) i esclafada la mort li retrà home-

11-13). Cum vero nesciamus diem neque horam, monente Domino, constanter vigilemus oportet ut, expleto unico terrestris nostrae vitae cursu (cf. Hebr 9,27), cum Ipso ad nuptias intrare et cum benedictis connumerari mereamur (cf. Mt 25,31-46), neque sicut servi mali et pigri (cf. Mt 25,26) iubeamur discedere in ignem aeternum (cf. Mt 25,41), in tenebras exteriores ubi *erit fletus et stridor dentium* (Mt 22,13 et 25,30). Etenim, antequam cum Christo glorioso regnemus, omnes nos manifestabimur *ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit sive bonum sive malum* (2 Cor 5,10) et in fine mundi *procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii* (Io 5,29; cf. Mt 25, 46). Existimantes proinde quod *non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis* (Rom 8,18; cf. 2 Tim 2,11-12), fortes in fide exspectamus *beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi* (Tit 2,13), *qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae* (Phil 3,21) et qui veniet *glorificari in sanctis suis, et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt* (2 Thess 1,10).

49. Donec ergo Dominus venerit in maiestate sua et omnes Angeli cum eo (cf. Mt 25,31) et, destructa morte, Illi subiecta fuerint omnia

natge la creació entera (cf. 1 Cor 15,26-27), romeus en terra romanen deixebles seus; d' altres es purifiquen després de la vida corporal; i d' altres en la glòria contemplen «sense vels el mateix únic Déu tal com és en les tres persones» [1]. Tots, tanmateix, ni que en diversitat de grau i de manera, combreguen en una mateixa amor de Déu i homes i canten Déu amb el mateix himne de lloança. Car tots els qui pertanyen al Crist i duen el seu Esperit s' ajunten dins d' una sola Església ells amb ells i Crist en tots (cf. Eph 4,16). Per tant no resta gens rompuda la unió dels pelegrins amb els germans que reposen en la pau del Crist, ans per contra és reforçada per un traspàs de béns espirituals, com la fe perenne de l' Església diu [2]. Els germans en unir-se al Crist més fondament, afermen i consoliden i santifiquen més tota l' Església, ennobleixen el culte que ella ret a Déu i aporten una múltiple contribució a edificar-la més (cf. 1 Cor 12,12-27) [3]. Perquè ells dins la llar ja de la pàtria, amb el Senyor toc a toc (cf. 2 Cor 5,8), per Crist i amb Crist i en Crist no paren de pregar el Pare a favor nostre [4], fent valer-li els mèrits que van suar en la terra per mitjà de l' únic Mitjancer entre Déu i homes Jesucrist (cf. 1 Tim 2,5), servint en tot el Senyor, i acabant en llur carn el

(cf. 1 Cor 15,26-27), alii e discipulis Eius in terris peregrinantur, alii hac vita functi purificantur, alii vero glorificantur intuentes «clare ipsum Deum trinum et unum, sicuti est» [1]; omnes tamen, gradu quidem modoque diverso, in eadem Dei et proximi caritate communicamus et eundem hymnum gloriae Deo nostro canimus. Universi enim qui Christi sunt, Spiritum Eius habentes, in unam Ecclesiam coalescunt et invicem cohaerent in Ipso (cf. Eph 4,16). Viatorum igitur unio cum fratribus qui in pace Christi dormierunt, minime intermittitur, immo secundum perennem Ecclesiae fidem, spiritualium bonorum communicatione roboratur [2]. Ex eo enim quod coelites intimius cum Christo uniuntur, totam Ecclesiam in sanctitatem firmius consolidant, cultum, quem ipsa hic in terris Deo exhibet, nobilitant ac multipliciter ad ampliorem eius aedificationem contribuunt (cf. 1 Cor 12, 12-27) [3]. Nam in patriam recepti et praesentes ad Dominum (cf. 2 Cor 5,8), per Ipsum, cum Ipso et in Ipso non desinunt apud Patrem pro nobis intercedere [4], exhibentes merita quae per unum Mediatorem Dei et hominum, Christum Iesum (cf. 1 Tim 2,5) in terris sunt adepti, Domino in omnibus servientes et adimplentes ea quae desunt passionum Christi in carne sua

[1] Conc Florentí, *Decretum pro Graecis:* Denz 693 (1305)

[2] «Praeter documenta antiquiora contra quamlibet formam evocationis spirituum inde ab Alexandro VI (27 set 1258), cf S C S Officii, *De magnetismi abusu,* 4 aug 1856 AAS (1865) 177-178; Denz. 1653-1654 (2823-2825), et responsionem S C S Officii, 24 apr 1917 AAS 9 (1917) 268, Denz 2182 (3642)

[3] Cf l'exposició sintètica d'aquesta doctrina paulina en Pius XII, enc. *Mystici Corporis:* AAS 35 (1943) 200 1 passim

[4] Cf, com és ara, Sant Agustí, *Enarr in Ps* 85,24 PL 37,1099 Sant Jeroni *Liber cotra Vigilantium* 6 PL 23,344 Sant Tomàs, *In 4 Sent* d 45 q 3 a 2 Sant Bonaventura, *In 4 Sent* d 45 a 3 q 2, etc

que mancava als sofriments del Crist per l' Església, el seu Cos (cf. Col 1,24) [5]. Quantíssima ajuda, doncs, la seva de germans amatents a la nostra feblesa!

[*Relació de l' Església peregrinant amb l' Església celestial*]

50. L' Església dels pelegrins des de les primeries del cristianisme s' adonà molt bé d' aquesta comunió de tot el Cos Místic de Jesucrist, es recordà dels difunts [6] amb molta pietat i els oferí també sufragis, *ja que és sant i profitós de pensar i pregar pels difunts perquè és purifiquin del pecat* (2 Mach 12,46). L' Església sempre ha cregut que hi ha un llaç ben estret en Crist entre nosaltres i els Apòstols i màrtirs del Crist que han vessada llur sang, l' exponent millor de fe i de caritat, i els ha honorat amb culte ben particular al costat de la Verge Maria i dels sants àngels [7] implorant piadosament l' ajut de llur intercessió. Aviat se 'ls agregaren d' altres, imitadors notables de la virginitat i de la pobresa del Crist [8] i a la fi tots els altres que per haver practicat heroicament les virtuts cristianes [9] i rics de carismes celestials la pietat dels creients imitant-los sublimava [10].

Car la vida d' aquests seguidors del Crist fidelíssims ens il.lumina i ens esperona amb un motiu més a delir per la mansió fu-

pro Corpore Eius quod est Ecclesia (cf. Col 1,24) [5]. Eorum proinde fraterna sollicitudine infirmitas nostra plurimum iuvatur.

50. Hanc communionem totius Iesu Christi Mystici Corporis apprime agnoscens, Ecclesia viatorum inde a primaevis christianae religionis temporibus, defunctorum memoriam magna cum pietate excoluit [6] et, *quia sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur* (2 Mach 12,46), etiam suffragia pro illis obtulit. Apostoles autem et martyres Christi, qui sui sanguinis effusione supremum fidei et caritatis testimonium dederant, in Christo arctius nobis coniunctos esse Ecclesia semper credidit, eos simul cum Beata Virgine Maria et sanctis Angelis peculiari affectu venerata est [7], eorumque intercessionis auxilium pie imploravit. Quibus mox adnumerati sunt alii quoque qui Christi virginitatem et paupertatem pressius erant imitati [8] et tandem ceteri quos praeclarum virtutum christianarum exercitium [9] ac divina charismata piae fidelium devotioni et imitationi commendabant [10].

Dum enim illorum conspicimus vitam qui Christum fideliter sunt secuti, nova ratione ad futuram Civitatem inquirendam (cf. Hebr 13,14 et 11,10)

[5] Cf. Pius XII, enc. *Mystici Corporis:* AAS 35 (1943) 245.
[6] Cf. moltíssimes inscripcions en les catacumbes romanes.
[7] Cf. Gelasi I, Decretal *De libris recipiendis* 3: PL 59,160: Denz. 165 (353).
[8] Cf. Sant Metodi, *Symposion* VII 3: GCS (Bonwetsch) 74.
[9] Cf. Benet XV, *Decretum aprobationis virtutum in causa beatificationis et canonizationis Servi Dei Ioannis Nepomuceni Neumann:* AAS 14 (1922) 23; altres allocucions de Pius XI «de Sanctis»: *Inviti all'eroismo* en «Discursos i radiomissatges» t.1-3 (Roma 1941-1942) passim. Pius XII,*Discorsi e Radiomessagi* t.10 (1949) p.37-43.
[10] Cf. Pius XII, enc. *Mediator Dei:* AAS 39 (1947) 581.

tura (cf. Hebr 13,14 i 11,10) i ens senyala ensems el camí rectíssim d' assolir la santedat—que és la unió perfecta amb el Crist—entre el vaivereig del món en l'estat i condició de cadascú [11]. Déu aviva la seva presència en els homes desvelant-se el rostre quan guaitem la vida d' aquests homes, tan homes com nosaltres, i imatge de Crist tan acabada (cf. 2 Cor 3,18). Es Déu mateix qui en ells ens enraona, qui ens hi alça el signe del seu Reialme [12] envers el qual ens estiren aqueix devessall de testimonis que ens inunda (cf. Hebr 12,1) i aqueix pes de veritat insubornable d' Evangeli.

Tot i tot no és solament per raó d' exemplaritat que venerem la memòria dels sants; hi ha una raó més forta: la unitat en l' Esperit de tota l' Església envigorint-se amb l' exercici de la caritat fraterna (cf. Eph 4,1-6). Car així com la cristiana comunió entre vianants ens atansa més al Crist, ens hi ajunta també el tracte amb els sants, ja que el Crist és la fontana i el cap d' on davalla la gràcia i la vida tota del mateix Poble de Déu [13]. Convé, doncs, molt, però molt, que estimem aquests amics i companys d' heretatge, aquests nostres germans i gran benefactors; hem d' agrair com és just a Déu per haver-nos-els santificat [14], hem d' invocar-los i pregar-los i encomanar-nos a llur intercessió i ajut per obtenir de Déu favors en nom de nostre Senyor Jesucrist, el

incitamur simulque tutissimam edocemur viam qua inter mundanas varietates, secundum statum ac condicionem unicuique propriam, ad perfectam cum Christo unionem seu sanctitatem pervenire poterimus [11]. In vita eorum qui, humanitatis nostrae consortes, ad imaginem tamen Christi perfectius transformantur (cf. 2 Cor 3,18), Deus praesentiam vultumque suum hominibus vivde manifestat. In eis Ipse nos alloquitur, signumque nobis praebet Regni sui [12], ad quod tantam habentes impositam nubem testium (cf. Hebr 12,1), talemque contestationem veritatis Evangelii, potenter attrahimur.

Nec tamen solius exempli titulo coelitum memoriam colimus, sed magis adhuc ut totius Ecclesiae unio in Spiritu roboretur per fraternae caritatis exercitium (cf. Eph 4,1-6). Nam sicut christiana inter viatores communio propinquius nos ad Christum adducit, ita consortium cum Sanctis nos Christo coniungit, a quo tamquam a Fonte et Capite omnis gratia et ipsius Populi Dei vita promanat [13]. Summopere ergo decet ut hos Iesu Christi amicos et coheredes, fratres quoque nostros et benefactores eximios diligamus, debitas pro ipsis Deo rependamus gratias [14], «suppliciter eos invocemus et ob beneficia impetranda a Deo per Filium eius Iesum Christum, Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor et Salvator est, ad eorum

[11] Cf. H. 13:7; Ecli 44-50; H. 11; 3-40; cf. també PIUS XII, enc. *Mediator Dei:* AAS 39 (1947) 582-583.

[12] Cf. CONC. VATICÀ I, const. de fe catòlica *Dei Filius* c.3: DENZ. 1794 (3013).

[13] Cf. PIUS XII, enc. *Mystici Corporis:* AAS 35 (1943) 216.

[14] Referent a la gratitud envers els mateixos sants, cf. E. DIEHL, *Inscriptiones latinae christianae veteres* I (Berlín 1925) n.2008.2382 i passim.

nostre únic Salvador i Redemptor [15]. Car tot el nostre amor i culte als sants s' encamina essencialment i termina en Crist, «corona de tots els sants» [16] i pel Crist en Déu, meravellós en els seus sants i en els seus sants magnificat [17].

I ens unim encara de manera excel.lentíssima amb l' Església del cel quan en esclat joiós i germanívol concelebrem la lloança al Déu Altíssim [18] sobretot en «l' acció litúrgica on per mitjà dels signes sacramentals l' Esperit potent i sant plana actiu sobre nosaltres». Ens hi unim tots els que la sang del Crist ha redimit de totes les famílies i llengües, de tots els pobles i nacions (cf. Apoc 5,9) i convocat en una sola Església, quan elevem el mateix cant de benedicció lloant l' únic Déu trinitari. La celebració del sacrifici de l' Eucaristia és la inserció nostra fins al moll i bessó de l' esperit en el culte de l' Església triomfant, en comunió i veneració i recordança en primer lloc de la gloriosa sempre Verge Maria i de sant Josep i dels sants Apòstols i màrtirs i de tots els sants [19].

[*Disposicions pastorals del Concili*]

51. El Sant Concili acull amb pietat pregona la fe venerable que ens han llegat els nostres avantpassats sobre els germans que estan en el cel gloriós i sobre els germans difunts que encara es purifiquen, i reafirma els decrets dels sants Concilis segon de

orationes, opem auxiliumque confugiamus» [15]. Omne enim genuinum amoris testimonium coelitibus a nobis exhibitum, suapte natura tendit ac terminatur ad Christum qui est «corona Sanctorum omnium» [16] et per Ipsum ad Deum qui est mirabilis in Sanctis suis et in ipsis magnificatur [17].

Nobilissima vero ratione unio nostra cum Ecclesia coelesti actuatur, cum, praesertim in sacra Liturgia, in qua virtus Spiritus Sancti per signa sacramentalia super nos agit, divinae maiestatis laudem socia exsultatione concelebramus [18], et universi, in sanguine Christi ex omni tribu et lingua et populo et natione redempti (cf. Apoc 5,9) atque in unam Ecclesiam congregati, uno cantico laudis Deum unum et trinum magnificamus. Eucharisticum ergo sacrificium celebrantes cultui Ecclesiae coelestis vel maxime iungimur communicantes et memoriam venerantes in primis gloriosae semper Virginis Mariae, sed et beati Ioseph et beatorum Apostolorum et Martyrum et omnium Sanctorum [19].

51. Quam venerabilem maiorum nostrorum fidem circa vitale consortium cum fratribus qui in gloria coelesti sunt vel adhuc post mortem purificantur, magna cum pietate haec Sacrosancta Synodus recipit et decreta

[15] Conc Trid, decret *De invocatione. . Sanctorum:* Denz 984 (1821)
[16] Breviari Romà, *Invitatorium in festo Sanctorum omnium*
[17] Cf, v g, 2 Thess 1,10
[18] Conc Vaticà II, const sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* c 5 n 104 AAS 56 (1964) 125-126.
[19] Cf cànon de la missa romana.

Nicea [20], de Florència [21] i de Trento [22]. I al mateix temps exhorta amb pastoral sol.licitud a tots els qui pertoca que s' afanyin a eliminar o corregir els abusos, per massa o per menys, si cap n' hi havia i on sigui, i a renovar-ho tot a lloança més plena del Crist i de Déu. Per tant, ensenyaran als fidels que el veritable culte als sants no consisteix tant a multiplicar exterioritats ans en la profunditat d' un amor conseqüent que ens fa cercar en els sants per a major profit nostre i de l' Església «l' exemplaritat de llur vida, la companyia de llur amistat i l' ajut de llurs pregàries» [23]. Per altra banda explicaran als fidels com la nostra relació familiar amb els sants, considerada, és clar, a la llum més plena de la fe, en comptes d' afeblir el culte latrèutic que retem a Déu Pare per mitjà del Crist en l' Esperit, per contra el potencia i envigoreix [24].

Car tots els qui som fills de Déu i fem en Crist una sola família (cf. Hebr 3,6) si ens ajunta els uns amb els altres la mútua caritat i un sol cor de lloança a la Trinitat Santíssima, corresponem a la vocació íntima eclesial i prenem part a l' avançada en la litúrgia, que assaborim, de la glòria definitiva [25]. Perquè quan Crist ha de venir i els morts ressucitaran gloriosament, la claredat de Déu refulgirà en la ciutat celeste, serà l' Anyell el sol del cel

Sacrorum Conciliorum Nicaeni II [20], Florentini [21] et Tridentini [22] rursus proponit. Simul autem pro pastorali sua sollicitudine omnes ad quos spectat hortatur, ut si qui abusus, excessus vel defectus hic illicve irrepserint, eos arcere aut corrigere satagant ac omnia ad pleniorem Christi et Dei laudem instaurent. Doceant ergo fideles authenticum Sanctorum cultum non tam in actuum exteriorum multiplicitate quam potius in intensitate amoris nostri actuosi consistere, quo, ad maius nostrum et Ecclesiae bonum, Sanctorum quaerimus «et conversatione exemplum et communione consortium, et intercessione subsidium» [23]. Ex altera vero parte instruant fideles nostram cum coelitibus conversationem, dummodo haec in pleniore fidei luce concipiatur, nequaquam extenuare latreuticum cultum, Deo Patri per Christum in Spiritu tributum, sed illum e contra impensius ditare [24].

Nam omnes qui filii Dei sumus et unam familiam in Christo constituimus (cf. Hebr 3,6), dum in mutua caritate et una sanctissimae Trinitatis laude invicem communicamus, intimae Ecclesiae vocationi correspondemus et consummatae gloriae liturgiam praegustando participamus [25]. Quando enim Christus apparebit et gloriosa mortuorum resurrectio erit, claritas Dei illuminabit coelestem Civitatem et eius lucerna erit Agnus (cf. Apoc 21,23).

[20] Cf Conc Nicè II, act 7 Denz 302 (600)
[21] Cf Conc Florentí, *Decretum pro Graecis*. Denz 693 (1304).
[22] Conc Trid, decret *De invocatione, veneratione et reliquiis Sanctorum et sacris imaginibus* Denz 984-988 (1821-1824), decret *De Purgatorio:* Denz 983 (1820), decret *De iustificatione*, can 30 Denz 840 (1580)
[23] *Missal Romà*, del prefaci concedit a les diòcesis de França
[24] Cf Sant Pere Canisi, *Cathechismus Maior seu Summa Doctrinae christianae* c 3 (ed crít F Streicher) 1 p 15-16 n 44 1 p 100-101 n 49
[25] Cf Conc Vaticà II, const sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* c 1 n 8 AAS 56 (1964) 401

(cf. Apoc 21,23). Aleshores tota l' Església en un batec gaudiós i infinit de caritat adorarà Déu *i l' Anyell d' immolació* (Apoc 5,12) clamant tothom alhora: *Beneït eternament el qui està assegut en el tron, beneït l' Anyell eternament! Honor eternament! Glòria eternament! Senyor, Ell, esmicolats els segles!* (Apoc 5,13).

Capitol VIII

LA BENAURADA VERGE MARIA MARE DE DEU EN EL MISTERI DEL CRIST I DE L' ESGLESIA

I. Introducció

[*Maria en el misteri de Crist*]

52. Déu infinitament benigne i savi, volent fer la redempció del món, *quan fou el moment que havia de ser, envià el seu Fill: que va néixer de mare humana... perquè els homes poguéssim ser fills adoptats* (Gal 4,4-5). El qual per nosaltres els homes i per la nostra salvació davallà del cel i per obra de l' Esperit Sant s' encarnà de la Verge Maria [1]. Aquest Misteri salvador de Déu ens és revelat i ens és continuat en l' Església, Cos del Senyor, que Ell mateix va establir i en la qual els creients, adherits

Tunc tota Ecclesia sanctorum in summa caritatis beatitudine adorabit Deum et *Agnum qui occisus est* (Apoc 5,12), una voce proclamans: *Sedenti in throno, et Agno: benedictio, et honor, et gloria, et potestas in saecula saeculorum* (Apoc 5,13).

Caput VIII

DE BEATA MARIA VIRGINE DEIPARA IN MYSTERIO CHRISTI ET ECCLESIAE

I. Prooemium

52. Benignissimus et sapientissimus Deus, mundi redemptionem complere volens, *ubi venit plenitudo temporis, misit Filium suum, factum ex muliere, ... ut adoptionem filiorum reciperemus* (Gal 4,4-5). «Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis, et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine» [1]. Quod salutis divinum mysterium nobis revelatur et continuatur in Ecclesia, quam Dominus ut corpus suum constituit, et in qua fideles Christo Capiti adhaerentes atque cum omnibus sanctis Eius communicantes, memoriam etiam venerentur oportet «in pri-

[1] Símbol constantinopolità: Mansi 3,566. Conc. Efesí, ibid., 4,1130 (cf. ibid., 2,665 y 4,1071); Conc Calcedonenc, ibid., 7,111-116; Conc. Constantinopolità II, ibid., 9,375-396.

al Crist i en comunió amb tots els sants, han de recordar i venerar «primerament la gloriosa sempre verge Maria, Mare de Déu i de nostre Senyor Jesucrist» [2].

[*Maria i l' Església*]

53. Car la Verge Maria, que va concebre dins el cor i dins el cos el Verb de Déu anunciant-li-ho l' àngel i que va dur al món el Brot Vital, és tinguda i honorada com la veritable Mare de Déu i del Redemptor. També redempta ella, altíssimament redempta pels mèrits del seu Fill previstos i unida a Ell íntimament i indissoluble, posseeix aquest do màxim i màxima dignitat de ser la Mare de Déu Fill, i doncs la filla preferida del Pare i el sagrari de l' Esperit Sant. Do de gràcia tan exímia que la situa molt més enlaire que tota altra creatura terrenal i celestial. Tanmateix, ella resta alhora de la família d' Adam, unida a tots els homes redimibles, i encara «ella és la mare dels membres (del Crist)... per tal com cooperant-hi amb l' amor ella, han nascut en l' Església els creients, és a dir, els membres d' aquell Cap» [3]. Per això se la té també com un membre eclesial eminentíssim, absolutament excepcional, la figura de l' Església i model perfecte en la fe i la caritat. L' Església Catòlica, alliçonada per l' Esperit Sant, l' estima amb tendresa de fillet la seva Mare estimadora.

[*Intenció del Concili*]

54. Per tant, el Sant Concili, ara que explana la doctrina de l' Església on obra la salvació el Redemptor diví, té molt d' in-

mis gloriosae semper Virginis Mariae, Genitricis Dei et Domini nostri Iesu Christi» [2].

53. Virgo enim Maria, quae Angelo nuntiante Verbum Dei corde et corpore suscepit et Vitam mundo protulit, ut vera Mater Dei ac Redemptoris agnoscitur et honoratur. Intuitu meritorum Filii sui sublimiore modo redempta Eique arcto et indissolubili vinculo unita, hoc summo munere ac dignitate ditatur ut sit Genitrix Dei Filii, ideoque praedilecta filia Patris necnon sacrarium Spiritus Sancti, quo eximiae gratiae dono omnibus aliis creaturis, coelestibus et terrestribus, longe antecellit. Simul autem cum omnibus hominibus salvandis in stirpe Adam invenitur coniuncta, immo «plane mater membrorum (Christi), ... quia cooperata est caritate ut fideles in Ecclesia nascerentur, quae illius Capitis membra sunt» [3]. Quapropter etiam ut supereminens prorsusque singulare membrum Ecclesiae necnon eius in fide et caritate typus et exemplar spectatissimum salutatur eamque Catholica Ecclesia, a Spiritu Sancto edocta, filialis pietatis affectu tamquam matrem amantissimam prosequitur.

54. Ideo Sacrosancta Synodus, doctrinam de Ecclesia, in qua divinus Redemptor salutem operatur, exponens, illustrare sedulo intendit tum mu-

[2] *Missal Romà*, en el Cànon.
[3] SANT AGUSTÍ, *De s Virginitate* 6· PL 40,399.

terès a aclarir tant la posició de la Santa Verge dins el misteri del Verb encarnat i del Cos Místic, com igualment els deures dels homes redimits envers la Mare de Déu, que és mare del Crist i mare dels homes, sobretot dels creients. No s' intenta, de tota manera, proposar de Maria un tractat teològic exhaustiu ni definir-se en els quòdlibets que encara no han dilucidat prou els teòlegs, ni òbviament cap dret vol llevar-se a les opinions lliures i viables de les escoles catòliques sobre Aquella que dins la santa Església serva el lloc més eminent després del Crist i el més a vora nostre [4].

II. Importancia de la benaurada Verge en el pla de la salvació

[*Maria, en l' Antic Testament, Mare del Messias*]

55. La sagrada Escriptura de l' Antic i del Nou Testament i la Santa Tradició aporten una llum creixent i progressiva sobre la funció de la Mare del Salvador dins de l' obra redemptora i ens ho van centrant gairebé com davant dels ulls. D'un cantó els llibres de l' Antic Testament descriuen la història salvadora que prepara poc a poc gradualment l' aparició del Crist al nostre món. Aquests documents de les primeries, llegits amb criteri eclesial i entesos a la llum de la ulterior revelació plenària, esbossen amb línia cada cop més precisa la figura de la dona, la Mare del Redemptor. Estudiat així sota aquest prisma, Ella és qui en penom-

nus Beatae Virginis in mysterio Incarnati Verbi et Corporis Mystici, tum hominum redemptorum officia erga Deiparam, matrem Christi et matrem hominum, maxime fidelium, quin tamen in animo habeat completam de Maria proponere doctrinam, atque quaestiones labore theologorum nondum ad plenam lucem perductas dirimere. Servantur itaque in suo iure sententiae, quae in scholis catholicis libere proponuntur de Illa, quae in Sancta Ecclesia locum occupat post Christum altissimum nobisque maxime propinquum [4].

II. De munere B. Virginis in oeconomia salutis

55. Sacrae Litterae Veteris Novique Testamenti et veneranda Traditio munus Matris Salvatoris in salutis oeconomia modo magis magisque dilucido ostendunt et veluti conspiciendum proponunt. Libri quidem Veteris Testamenti historiam salutis, qua Christi in mundum adventus lento gradu praeparatur, describunt. Quae primaeva documenta, qualiter in Ecclesia leguntur et sub luce ulteriori et plenae revelationis intelliguntur, clarius pedetentim in lucem proferunt figuram mulieris, Matris Redemptoris. Ipsa, sub hac luce, iam prophetice adumbratur in promissione, lapsis

[4] Cf Pau VI, *Allocutio in Concilio*, 4 des 1963 · AAS 56 (1964) 37.

bra de profecia és promesa després del pecat als primers pares vencedora del serpent (cf. Gen 3,15). Ella hi és al.ludida prou semblantment en aquella verge concebedora del Fill que infantarà i haurà de dir-se Emmanuel (cf. Is 7,14; coll. Mich 5,2-3; Mt 1, 22-23). Ella es destaca també d' entre els humils i els pobres del Senyor, que d' Ell esperen la salvació confiats i la 'n reben. Amb Ella, filla de Sió gloriosa, es clouen al capdavall els vells temps després de trigança inacabable de l' esperada promesa. I s' inaugura el nou pla: el Fill de Déu pren d' ella naturalesa d' home per guarir l' home del pecat pel misteri de la seva carn de Fill de Déu.

[*L' anunciació*]

56. Però el Pare misericordiosíssim va voler comptar abans de l' encarnació amb el consentiment de la mare, predestinada a mare, perquè si la dona va intervenir com agent de mort, també la dona intervingés com agent de vida. I heus-la aquí la Dona agent, sobreexcelsíssima: la Mare de Jesús, que fica al món el mateix Brot Vital renovador de tot, enjoiellada per Déu amb els dons altíssims necessaris. ¿Qui pot, doncs, estranyar-se gens que els sants Pares en parlin normalment, contínuament de la Mare de Déu com a santíssima, com a immaculadíssima, com a feta tota per l' Esperit Sant, estrenada creació? [5] El primeríssim instant de concebuda l' encercla l' halo esplèndid d' una santedat absolutament singular; i a Natzaret, de verge, quan l' àngel la

in peccatum primis parentibus data, de victoria super serpentem (cf. Gen 3, 15). Similiter haec est Virgo quae concipiet et pariet Filium, cuius nomen vocabitur Emmanuel (cf. Is 7,14; coll. Mich 5,2-3; Mt 1,22-23). Ipsa praecellit inter humiles ac pauperes Domini, qui salutem cum fiducia ab Eo sperant et accipiunt. Cum Ipsa tandem praecelsa Filia Sion, post diuturnam exspectationem promissionis, complentur tempora et nova instauratur Oeconomia, quando Filius Dei humanam naturam ex ea assumpsit, ut mysteriis carnis suae hominem a peccato liberaret.

56. Voluit autem misericordiarum Pater, ut acceptatio praedestinatae matris incarnationem praecederet, ut sic, quemadmodum femina contulit ad mortem, ita etiam femina conferret ad vitam. Quod praecellentissime valet de Matre Iesu, quae ipsam Vitam, omnia renovantem, mundo effudit, et a Deo donis tanto munere dignis praedita est. Unde nil mirum apud Sanctos Patres usum invaluisse quo Deiparam appellarunt totam sanctam et ab omni peccati labe immunem, quasi a Spiritu Sancto plasmatam novamque creaturam formatam [5]. Singularis prorsus sanctitatis splendoribus a primo instante suae conceptionis ditata, Nazarethana Virgo ab Angelo

[5] Cf SANT GERMÀ CONST, *Hom. in Annunt. Deiparae:* PG 98,328A; *In Dorm.* 2,357. ANASTASI ANTIOCH, *Serm 2 de Annunt.* 2 PG 89,1377AB; *Serm.* 3,2,1388C. SANT ANDREU CRET., *Can. in B V Nat.* 4. PG 97,1321B, *In B. V. Nat.* 1, 812A; *Hom in Dorm.* 1. 1068C. SANT SOFRONI, *Or. 2 in Annunt.* 18: P G87 (3) 3237BD.

saluda com li ho ha manat Déu plena de gràcia (cf. Lc 1,28), ella respon a l' àngel cèlic: *Jo? sóc una esclava i gràcies, del Senyor: que es faci com tu parles* (Lc 1,38). Així, dient que sí a la paraula de Déu, Maria, filla d' Adam, esdevingué la mare de Jesús; i acollidora de la voluntat salvífica de Déu amb tot el cor sense ni volva de pecat que el llasti, va consagrar-se, o Servidora del Senyor!, íntegrament al seu Fill, a la persona i a l' obra del seu Fill, servint per la gràcia de Déu Totpoderós al misteri de la Redempció sota d' Ell i amb Ell. Prou de raó tenen els sants Pares quan la consideren no pas un instrument inert en mans de Déu sinó més aviat la col.laboradora a salvar els homes amb la seva fe i la seva obediència voluntària. Diu d' Ella sant Ireneu: «Obeint fou salvadora: d' ella mateixa i de la gènera humanal» [6]. Hi consenten força Pares antics que prediquen: «Maria obedient va desentortolligar el nus de la desobediència d' Eva. Allò que nua Eva, verge incrèdul, ho desnua Maria, verge fidel» [7]. Comparant-la amb Eva, diuen: «Maria, mare dels vivents» [8], i més sovint encara: «per Eva, mort, i per Maria, vida» [9].

[*Maria i el seu fill*]

57. Aquest entroncament de mare i fill en l' obra salvadora es veu des de l' hora de la concepció virginal del Crist fins a la seva mort. Ja es nota d' antuvi quan Maria corre a visitar Elisabet;

nuntiante, Dei mandato, ut *gratia plena* salutatur (cf. Lc 1,28), et coelesti nuntio ipsa respondet: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* (Lc 1,38). Ita Maria filia Adam, verbo divino consentiens, facta est Mater Iesu, ac salvificam voluntatem Dei, pleno corde et nullo retardata peccato, complectens, semetipsam ut Domini ancillam personae et operi Filii sui totaliter devovit, sub Ipso et cum Ipso, omnipotentis Dei gratia, mysterio redemptionis inserviens. Merito igitur SS. Patres Mariam non mere passive a Deo adhibitam, sed libera fide et oboedientia humanae saluti cooperantem censent. Ipsa enim, ut ait S. Irenaeus, «oboediens et sibi et universo generi humano causa facta est salutis» [6]. Unde non pauci Patres antiqui in praedicatione sua cum eo libenter asserunt: «Hevae inoboedientiae nodum solutionem accepisse per oboedientiam Mariae; quod alligavit virgo Heva per incredulitatem, hoc virginem Mariam solvisse per fidem» [7]; et comparatione cum Heva instituta, Mariam «matrem viventium» appellant [8], saepiusque affirmant: «mors per Hevam, vita per Mariam» [9].

57. Haec autem Matris cum Filio in opere salutari coniunctio a tempore virginalis conceptionis Christi ad Eius usque mortem manifestatur;

[6] Sant Ireneu, *Adv haer.* III 22,4: PG 7,959A; Harvey, 2,123.
[7] Sant Ireneu, ibid.; Harvey 2,124.
[8] Sant Epifani, *Haer.* 78,18: PG 42,728CD-729AB.
[9] Sant Jeroni, *Epist.* 22,21: PL 22,408. Cf. Sant Agustí, *Serm.* 51,23 · PL 38,355, *Serm* 232,2. 1108. Sant Cirilom Jeros., *Catech.* 12,15 · PG 33,741 AB. Sant J Crisòstom, *In Ps.* 44,7: PG 55,193. Sant J. Damascè, *Hom 2 in dorm B M. V.* 3: PG 96,728.

i en dir-li Elisabet: sortosa tu, que has tingut fe en la salvació promesa, ¡quin salt dintre del ventre de la mare el Precursor! (cf. Lc 1,41-45). I en el neixement: la Mare de Déu mostra cofoia als pastors i als mags els seu fillet primer que sense minves de virginal integritat l' ha feta el seu sagrari [10]. Quan va dur el nen al temple presentant-lo al Senyor ritualment amb l' ofrena de pobres, va oir també com n' enraonava Simeó: serà una fita—presagiava— on uns retoparan; serà un glavi que partirà l' ànima de la mare, perquè es conegui com pensa el cor de molta gent (cf. Lc 2,34-35). I en perdre 's Jesús Infant, quan els seus pares després d' una recerca angoixosa se' l troben al Temple enfeinat en els misteris del Pare, no comprengueren la paraula del Fill; ara, la seva Mare hi anava donant tombs dintre del cor sense escapar-se-li' n res de tot allò. (cf. Lc 2,41-51).

[*Maria i el misteri de la vida pública de Jesús*]

58. En la vida pública de Jesús hi és ben bé igualment la seva Mare. Al començament, en unes noces a Canà de Galilea el seu bon cor provoca intercedint el primer del signes messiànics de Jesús (cf. Io 2,1-11). Al temps de la predicació del Fill, quan situava el Regne més enllà de la carn i de la sang (raons i llaços mesquins), ¡com ressonava allò de «benaurats els qui escolten i fan la paraula de Déu!» (cf. Mc 3,35; Lc 11,27-28), dintre d' ella, que escoltava i feia, fidelíssima! (cf. Lc 2,19 i 51). La

in primis quidem cum Maria, exsurgens cum festinatione ad visitandam Elisabeth, ab ea ob fidem suam in salutem promissam beata salutatur et praecursor in sinu matris exsultavit (cf. Lc 1,41-45); in nativitate vero, cum Deipara Filium suum primogenitum, qui virginalem eius integritatem non minuit sed sacravit [10], pastoribus et Magis laetabunda ostendit. Cum autem Eum in templo, dono pauperum oblato, Domino praesentavit, audivit Simeonem simul praenuntiantem Filium futurum contradictionis signum et matris animam gladium pertransiturum, ut revelarentur ex multis cordibus cogitationes (cf. Lc 2,34-35). Puerum Iesum deperditum ac cum dolore quaesitum, parentes eius in templo invenerunt in his quae Patris Eius erant occupatum; verbumque Filii non intellexerunt. Mater vero Eius omnia haec in corde suo meditabunda conservabat (cf. Lc 2,41-51).

58. In vita publica Iesu, Mater Eius signanter apparet, in initio quidem, cum ad nuptias in Cana Galilaeae, misericordia permota, initium signorum Iesu Messiae intercessione sua induxit (cf. Io 2,1-11). In decursu praedicationis Eius suscepit verba, quibus Filius, Regnum ultra rationes et vincula carnis et sanguinis extollens, audientes et custodientes verbum Dei, sicut ipsa fideliter faciebat (cf. Lc 2,19 et 51), beatos proclamavit (cf. Mc 3, 35; Lc 11,27-28). Ita etiam B. Virgo in peregrinatione fidei processit, suam-

[10] Conc. Lateranenc any 649, can 3 · Mansi, 10, 1151. Sant Lleó M., *Epist. ad Flav.*: PL 54,759 Conc Calcedonenc Mansi, 7,462 Sant Ambròs, *De Instit virg.*: PL 16,320

Santa Verge va anar fent via així en peleginatge de fe, va estar al costat del Fill amb fidelitat fins a la creu i allí dempeus amb Ell!—diví misteri—(cf. Io 19,25), cordesfeta pel dolor, compartit, del seu Unigènit i associada—mare sempre—al seu Sacrifici, repetint el mateix sí, amorosament, a la immolació d' aquella Víctima, carn de la seva carn. A la fi, el mateix Jesucrist agònic sobre la creu la lliurava al deixeble com a mare seva. *Te el fill*—li digué—, *Dona* (cf. Io 19,26-27) [11].

[*Maria després de l' Ascensió*]

59. Com que Déu no havia volgut revelar solemnement el misteri de la salvació dels homes fins que els comuniqués l' Esperit promès pel Crist, trobem els Apòstols *pregant constants i unànimes,* abans de la diada de la Pentecosta *amb les dones i amb Maria, la mare de Jesús i els seus germans* (Act 1,14). Sí, allí hi ha també Maria demanant amb l' oració el do de l' Esperit, que a ella ja en l' Anunciació l' havia fet fecunda. Finalment, la immaculada Verge, preservada immune de tota taca del pecat d' origen [12], finit el termini de viure en terra, fou enlairada al cel gloriosament en cos i ànima [13], i el Senyor l' ha enaltida com a Reina universal, perquè s' assemblés més del tot al seu Fill, el Gran Senyor (cf. Apoc 19,16), que va esclafar el pecat i la mort [14].

que unionem cum Filio fideliter sustinuit usque ad crucem, ubi non sine divino consilio stetit (cf. Io 19,25), vehementer cum Unigenito suo condoluit et sacrificio Eius se materno animo sociavit, victimae de se genitae immolationi amanter consentiens; ac demum ab eodem Christo Iesu in cruce moriente uti mater discipulo, hisce verbis data est: *Mulier, ecce filius tuus* (cf. Io 19,26-27) [11].

59. Cum vero Deo placuerit humanae salutis sacramentum non ante solemniter manifestare quam promissum a Christo Spiritum effunderet, Apostolos videmus ante diem Pentecostes *perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, et Maria Matre Iesu et fratribus Eius* (Act 1,14), Mariam quoque precibus suis implorantem donum Spiritus, qui in Annuntiatione ipsam iam obumbraverat. Denique Immaculata Virgo, ab omni originalis culpae labe praeservata immunis [12], expleto terrestris vitae cursu, corpore et anima ad coelestem gloriam assumpta est [13], ac tamquam universorum Regina a Domino exaltata, ut plenius conformaretur Filio suo, Domino dominantium (cf. Apoc 19,16) ac peccati mortisque victori [14].

[11] Cf. Pius XII, enc. *Mystici Corporis,* 29 juny 1943: AAS 35 (1943) 247-248.

[12] Cf. Pius IX, butlla Ineffabilis, 8 des. 1854: Acta Pii IX, 1.1 p.616; Denz. 1641 (2803).

[13] Cf. Pius XII, *const. apost. Munificentissimus,* 1 nov. 1950: AAS 42 (1950); Denz. 2333 (3903). Cf. Sant Joan Damascè, *Enc. in dorm. Dei genitricis* hom. 2 i 3: PG 96,722-762, espec. 728B. Sant Germà Constantinop., *In s. Dei gen. dorm.* serm.1: PG 98 (3) 340-348; ser.3: 361; Sant Modest Hier., *In dorm SS Deiparae:* PG 86 (2) 3277-3311.

[14] Cf. Pius XII, enc. *Ad caeli Reginam,* 11 oct. 1954: AAS 46 (1954) 633-636; Denz. 3913ss. Cf. Sant Andreu Cret., *Hom 3 in dorm. Ss. Deiparae:* PG 97,1089-1109. Sant J. Damascè, *De fide orth.* IV 14: PG 94,1153-1161.

III. La Santa Verge i l' Església

[*Maria mitjancera*]

60. Només n' hi ha un i prou de mitjancer nostre, diu l' Apòstol. *Déu, un de sol; i només un de sol, de mitjancer entre Déu i homes, que és Jesucrist fet home que va morir pel rescat de tothom* (1 Tim 2,5-6). Tanmateix, la situació de Maria com a mare pels homes no fa cap mena d' ombra, no atenua gens aqueixa única mitjanceria del Crist; és més aviat un exponent del seu valor. Car tot l' influx salvador de la santa Verge no prové de cap intrínseca necessitat natural, ans del voler de Déu i de l' abundor inesgotable dels mèrits del Crist; recolza en la mitjanceria del Crist, de la qual depèn totalment i de la qual poua tota la força; i en comptes d' impedir gens la unió immediata dels creients amb el Crist, l' atia.

[*Maternitat espiritual de Maria*]

61. La Santa Verge, que Déu Provident en pensar l' encarnació del Verb diví va alhora eternament predestinar a ser mare de Déu, fou, sí, en aquesta terra la noble mare del Redemptor diví, la seva millor col.laboradora generosa excepcional, la humil serventa del Senyor. Concebent el Crist, infantant-lo, nodrint-lo, ofrenant-lo al Pare en el temple, condolent-se amb el seu fill morent en creu, ha contribuït d' una manera ben bé única, amb l' obediència, la fe, l' esperança, la caritat flagrant, a l' obra del

III. De Beata Virgine et Ecclesia

60. Unicus est Mediator noster secundum verba Apostoli: *Unus enim Deus, unus et Mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* (1 Tim 2,5-6). Mariae autem maternum munus erga homines hanc Christi unicam mediationem nullo modo obscurat nec minuit, sed virtutem eius ostendit. Omnis enim salutaris Beatae Virginis influxus in homines non ex aliqua rei necessitate, sed ex beneplacito divino exoritur et ex superabundantia meritorum Christi profluit, Eius mediationi innititur, ab illa omnino dependet, ex eademque totam virtutem haurit; unionem autem immediatam credentium cum Christo nullo modo impedit sed fovet.

61. Beata Virgo, ab aeterno una cum divini Verbi incarnatione tamquam Mater Dei praedestinata, divinae Providentiae consilio, his in terris exstitit alma divini Redemptoris Mater, singulariter prae aliis generosa socia, et humilis ancilla Domini. Christum concipiens, generans, alens, in templo Patri sistens, Filioque suo in cruce morienti compatiens, operi Salvatoris singulari prorsus modo cooperata est, oboedientia, fide, spe et flagrante

Salvador de restaurar la vida sobrenatural de les ànimes. Per això Maria ens fou la mare en l' ordre de la gràcia.

62. I ens l' és encara. Des del *fiat* fidel de l' anunciació reafirmat amb aplom arran de la creu, fins al triomf etern de tots els electes. Car, assumpta al cel, no ha abdicat el càrrec salvador, ans multiplica sempre la seva intercessió suplicant per obtenir-nos dons de salvació eterna [15]. Pel seu amor de mare pensa en els germans del seu Fill que encara són romeus, que encara roden en l' angoixa, en els perills, fins arribar a la pàtria benaurada. Per això l' Església crida la santa Verge com a Advocada, Auxiliadora, Ajudadora, Mitjancera [16]; títols, que entesos com cal, res no posen ni treuen de la dignitat i de l' eficàcia de l' únic mitjancer, que és el Crist [17].

Perquè al Verb Encarnat, quina creatura mai per mai s' igualaria? I així com el sacerdoci del Crist passa diversament als ministres i al poble fidel, i així com la bonesa de Déu única es difon diversament i realment en les creatures, d' una manera semblant la mitjanceria única del Redemptor no exclou sinó que desvetlla

caritate, ad vitam animarum supernaturalem restaurandam. Quam ob causam mater nobis in ordine gratiae exstitit.

62. Haec autem in gratiae oeconomia maternitas Mariae indesinenter perdurat, inde a consensu quem in Annuntiatione fideliter praebuit, quemque sub cruce incunctanter sustinuit, usque ad perpetuam omnium electorum consummationem. In coelis enim assumpta salutiferum hoc munus non deposuit, sed multiplici intercessione sua pergit in aeternae salutis donis nobis conciliandis [15]. Materna sua caritate de fratribus Filii sui adhuc peregrinantibus necnon in periculis et angustiis versantibus curat, donec ad felicem patriam perducantur. Propterea B. Virgo in Ecclesia, titulis Advocatae, Auxiliatricis, Adiutricis, Mediatricis invocatur [16]. Quod tamen ita intelligitur, ut dignitati et efficacitati Christi unius Mediatoris nihil deroget, nihil superaddat [17].

Nulla enim creatura cum Verbo incarnato ac Redemptore connumerari umquam potest; sed sicut sacerdotium Christi variis modis tum a ministris tum a fideli populo participatur, et sicut una bonitas Dei in creaturis modis diversis realiter diffunditur, ita etiam unica mediatio Redemptoris non ex-

[15] Cf. KLEUTGEN, text reformat *De mysterio Verbi incarnati* c.4: MANSI, 53,290. Cf. SANT ANDREU CRET., *In nat Mariae* serm.4: PG 97,865 A. SANT GERMÀ CONSTANTINOP., *In ann. Deiparae:* PG 98,321 BC; *In Dorm. Deiparae* III: 361D; SANT J. DAMASCÈ, *In dorm BV Mariae* hom. I,8: PG 96,712BC-713A.

[16] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Adiutricem populi,* 5 sept. 1895: ASS 15 (1895-96) 303. SANT PIUS X, enc. *Ad diem illum,* 2 febr. 1904: Acta I p.154; DENZ. 1978a (3370) PIUS XI, enc. *Miserentissimus,* 8 maig 1928: AAS 20 (1928) 178. PIUS XII Missatge radiof., 13 maig 1946: AAS 38 (1946) 266.

[17] Cf. SANT AMBROSI, Epist. 63: PL 16,1218.

col.laboradors diversos entre les creatures, davallant tot de la font única, Crist.

L' Església no dubta d' afirmar aquesta funció subordinada de Maria que constantment experimenta i recomana a la pietat dels fidels, perquè s' endinsin més fins a la rel de l' ànima al Mitjancer i Salvador, sota el mantell protector de la Mare.

[*Maria, verge i mare, figura típica de l'Església*]

63. La Santa Verge tan enllaçada al seu Fill Redemptor pel fet—que és do i és encàrrec—de ser-li mare i per tants dons i privilegis singulars, ho esta també amb l' Església íntimament: la Mare de Déu és figura típica de l' Església, segons doctrina ja de sant Ambròs, en l' ordre, és clar, de la fe, l' esperança i la unió perfecta amb el Crist [18]. Car en el misteri de l' Església—que s' anomena mare i verge amb raó també—va avançar-se-li santa Maria Verge, i oferir-se-li en exemple eminent i singular de virginitat i de maternitat [19]. Perquè amb la fe i l' obediència, sense concurs d' humana paternitat, per obra de l' Esperit Sant engendra en el món el Fill del Pare: Eva novíssima, que creu amb una fe integèrrima el mot de l' àngel, no pas el del serpent antic. El Fill que ella infantà, el volgué Déu primogènit de molts germans (cf. Rom 8,29), que són els fidels, a l' infantament i educació dels quals ella maternalment coopera.

cludit, sed suscitat variam apud creaturas participatam ex unico fonte cooperationem.

Tale autem munus subordinatum Mariae Ecclesia profiteri non dubitat, iugiter experitur et fidelium cordi commendat, ut hoc materno fulti praesidio Mediatori ac Salvatori intimius adhaereant.

63. Beata autem Virgo divinae maternitatis dono et munere, quo cum Filio Redemptore unitur, suisque singularibus gratiis et muneribus, etiam cum Ecclesia intime coniungitur: Deipara est Ecclesiae typus, ut iam docebat S. Ambrosius, in ordine scilicet fidei, caritatis et perfectae cum Christo unionis [18]. In mysterio enim Ecclesiae, quae et ipsa iure mater vocatur et virgo, Beata Virgo Maria praecessit, eminenter et singulariter tum virginis tum matris exemplar praebens [19]. Credens enim et oboediens, ipsum Filium Patris in terris genuit, et quidem viri nescia, Spiritu Sancto obumbrata, tamquam nova Heva, non serpenti antiquo, sed Dei nuntio praestans fidem, nullo dubio adulteratam. Filium autem peperit, quem Deus posuit primogenitum in multis fratribus (cf. Rom 8,29), fidelibus nempe, ad quos gignendos et educandos materno amore cooperatur.

[18] Cf. Sant Ambrosi, *Expos Lc.* II,7: PL 15,1555.

[19] Cf. Ps. Pere Dam., *Serm.* 63: PL 144,861AB. Godofré de S. Víctor, *In. nat. B. M.*, ms. París, Mazarine, 1002, fol.109r; Gerhohus Reich., *De gloria et honore Filii hominis* 10: PL 194,1105AB.

[*Fecunditat de la Verge i de l' Església*]

64. Ara bé; l' Església fixant-se en la seva santedat misteriosa, imitant la seva caritat, obeint fidelment el voler del Pare, també esdevé mare per la paraula de Déu que rep amb fe; i amb la predicació i amb el baptisme infanta a vida nova fills, concebuts d' Esperit Sant, nascuts de Déu. I és mare virginal: íntegra i transparent en la fidelitat a l' Espòs, imitadora de la Mare del seu Senyor, serva virginalment entera la fe, sòlida l' esperança, sincera la caritat, per la gràcia de l' Esperit Sant [20].

[*Cal que l'Església imiti les virtuts de Maria*]

65. Bé que l' Església ja ha assolida la perfecció en la Santíssima Verge límpida i novíssima (cf. Eph 5,27), en canvi els seguidors del Crist malden encara per santificar-se progressivament, aixafant el pecat; i per això la comunitat tota dels electes aixequen l' esguard a Maria, espill on reverberen les virtuts. L' Església pensant en ella amb pietat, contemplant-la dins la llum del Verb fet home, corpresa de veneració s' endinsa fins al séc viu del misteri de l' Encarnació i va fent-se més semblant, més semblant, al seu Espòs. Perquè Maria, tan profundament inserida en la història de la salvació, i que en certa manera congria en si mateixa i reflecteix nítidament els grans misteris de la fe, així que se la fa conèixer i estimar, atreu els fidels cap al seu Fill, cap al sacrifici del seu Fill, cap a l' amor del Pare. I l' Església, que es deleix de glorificar el Crist, va prenent més la forma del seu excels Model,

64. Iamvero Ecclesia, eius arcanam sanctitatem contemplans et caritatem imitans, voluntatemque Patris fideliter adimplens, per verbum Dei fideliter susceptum et ipsa fit mater: praedicatione enim ac baptismo filios, de Spiritu Sancto conceptos et ex Deo natos, ad vitam novam et immortalem generat. Et ipsa est virgo, quae fidem Sponso datam integre et pure custodit, et imitans Domini sui Matrem, virtute Spiritus Sancti, virginaliter servat integram fidem, solidam spem, sinceram caritatem [20].

65. Dum autem Ecclesia in Beatissima Virgine ad perfectionem iam pertingit, qua sine macula et ruga existit (cf. Eph 5,27), christifideles adhuc nituntur, ut devincentes peccatum in sanctitate crescant; ideoque oculos suos ad Mariam attollunt, quae toti electorum communitati tamquam exemplar virtutum praefulget. Ecclesia de Ea pie recogitans Eamque in lumine Verbi hominis facti contemplans, in summum incarnationis mysterium venerabunda penitius intrat, Sponsoque suo magis magisque conformatur. Maria enim, quae, in historiam salutis intime ingressa, maxima fidei placita in se quodammodo unit et reverberat, dum praedicatur et colitur, ad Filium suum Eiusque sacrificium atque ad amorem Patris cre-

[20] Cf. Sant Ambròs, *Expos. Lc* II 7 i X 24-25 PL 15,1810 Sant Agustí, *In Jo* tr. 13,12· PL 35,1499. Cf. *Serm.* 191,2,3 PL 38,1010; etc Cf. també Ven. Beda, In Luc *Expos.* I c 2: PL 92,330. Isaac de Stella, *Serm.* 31: PL 194,1863A.

augmentant-se-li la fe, l' esperança, la caritat sense parar, l' atenció a buscar en tot el que Déu vol per correspondre-hi. Per això esguarda, i amb raó, fins i tot en la tasca apostòlica l' Engendradora del Crist, el qual fou concebut per obra de l' Esperit Sant i nascut de la Verge per tal de néixer i créixer encara en el cor dels fidels per mitjà de l' Església. Aquesta Verge ha estat en la seva vida el model d' aquella amor de mare que ha d' ésser l' ànima de tots els qui cooperen amb l' Església en l' apostolat de regenerar els homes.

IV. El culte de la Santíssima Verge en l'Església

[*Naturalesa i fonament d' aquest culte*]

66. Enaltida per la gràcia de Déu sobre àngels i homes tots després del seu Fill, com a Mare de Déu santíssima tan vinculada als misteris del Crist, Maria rep un culte i honor especial dins l' Església. Res d' estrany. Certament ja des de temps antiquíssims la santa Verge és invocada amb el títol de mare de Déu, i a Ella, llur Empara, acuden els fidels en tota mena de perills i necessitats [21]. Sobretot després del Concili d' Efès el culte del Poble de Déu a Maria va augmentar admirablement en veneració i amor, en oració i imitació, segons la profecia dels seus llavis: *Em diran tots els pobles benaurada, pels prodigis que en mi ha fet el Poderós* (Lc 1,48-49). Cal advertir, però, que aquest culte marial que

dentes advocat. Ecclesia vero, gloriam Christi prosequens, praecelso suo Typo similior efficitur, continuo progrediens in fide, spe et caritate, ac divinam voluntatem in omnibus quaerens et obsequens. Unde etiam in opere suo apostolico Ecclesia ad Eam merito respicit, quae genuit Christum, ideo de Spiritu Sancto conceptum et de Virgine natum, ut per Ecclesiam in cordibus quoque fidelium nascatur et crescat. Quae Virgo in sua vita exemplum exstitit materni illius affectus, quo cuncti in missione apostolica Ecclesiae cooperantes ad regenerandos homines animentur oportet.

IV. De cultu Beatae Virginis in Ecclesia

66. Maria, per gratiam Dei post Filium prae omnibus angelis et hominibus exaltata, utpote sanctissima Dei Mater, quae mysteriis Christi interfuit, speciali cultu ab Ecclesia merito honoratur. Et sane ab antiquissimis temporibus Beata Virgo sub titulo «Deiparae» colitur, sub cuius praesidium fideles in cunctis periculis et necessitatibus suis deprecantes confugiunt [21]. Inde praesertim ab Ephesina Synodo cultus populi Dei erga Mariam mirabiliter crevit in veneratione et dilectione, in invocatione et imitatione, secundum ipsius verba prophetica: *Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est* (Lc 1,48-49). Qui cultus, prout in Ecclesia semper exstitit, singularis omnino quamquam est, essen-

[21] Cf. *Breviari Romà*, antífona «Sub tuum praesidium» de les primeres Vespres de l' ofici petit de la mare de Déu.

hi ha hagut sempre dins l' Església, i singularíssim gràcies a Déu, és essencialment diferent del de latria, tot i que l' afavoreix; ja que només hi és adorat el Verb Encarnat, igualment com el Pare i l' Esperit Sant. Car les diverses formes de la pietat marial, doctrinalment sanes i rectes, que l' Església ha consentides segons els temps i els indrets, segons el tarannà i ingeniositat dels fidels, és això el que pretenen: que honorant la Mare, hom conegui, estimi, glorifiqui el Fill com cal, pel Qual tota cosa ha estat creada (cf. Col. 1,15-16) i en el Qual *pel bon voler* del Pare *tota la plenitud habita* (Col 1,19), i que s' observin els seus manaments

[*Esperit de la predicació i del culte*]

67. Es això el que el Sant Concili ensenya a posta, i avisa al mateix temps tots els fills de l' Església que fomentin generosamen el culte de la santa Verge, el litúrgic més que cap; que estimin molt les pràctiques i exercicis de pietat envers Ella recomanades durant segles pel Magisteri; que observin religiosament els decrets de temps anteriors sobre imatges del Crist, la Santa Verge i els Sants [22], i exhorta intensament els teòlegs i predicadors de la paraula divina que en exposar la singular dignitat de la Mare de Déu evitin amb diligència tant una hiperbòlica falsetat qualsevol com un minimisme mental exagerat [23]. Si estudien la Sagrada Escriptura, Sants Pares i Doctors i les litúrgies de l' Església sota el guiatge del Magisteri, podran explicar bé la funció i els privilegis

tialiter differt a cultu adorationis, qui Verbo incarnato aeque ac Patri et Spiritui Sancto exhibetur, eidemque potissimum favet. Variae enim formae pietatis erga Dei Genitricem, quas Ecclesia intra limites sanae et orthodoxae doctrinae, pro temporum et locorum conditionibus et pro indole ingenioque fidelium approbavit, id efficiunt ut, dum Mater honoratur, Filius, propter quem omnia (cf. Col 1,15-16) et in quo aeterno Patri *complacuit omnem plenitudinem inhabitare* (Col 1,19), rite noscatur, ametur, glorificetur, Eiusque mandata serventur.

67. Hanc catholicam doctrinam Sacrosancta Synodus consulto docet, simulque omnes Ecclesiae filios admonet, ut cultum, praesertim liturgicum, erga Beatam Virginem generose foveant, praxes autem et exercitia pietatis erga Eam saeculorum cursu a Magisterio commendata magni faciant et ea quae anteactis temporibus de cultu imaginum Christi, Beatae Virginis et Sanctorum decreta fuere, religiose servent [22]. Theologos autem verbique divini praecones enixe exhortatur, ut aeque ab omni falsa superlatione, quemadmodum et a nimia mentis angustia, in singulari Deiparae dignitate consideranda sedulo abstineant [23]. Studium Sacrae Scripturae, Sanctorum Patrum et Doctorum Ecclesiaeque liturgiarum sub ductu Magisterii exco-

[22] Cf Conc Nicè II, any 787 Mansi, 13,378-379, Denz 302 (600-601) Conc Trident, ses 25 Mansi, 33,171-172

[23] Cf Pius XII, missatge radiof, 24 act 1954 AAS 46 (1954) 679, enc *Ad caeli Reginam*, 11 oct. 1954 AAS 46 (1954) 637

de la Santa Verge que sempre miren el Crist d' on brolla tota la veritat, la santedat, la pietat. Guardin-se de debò de qualsevol raonament o pràctica que pogués induir a error sobre el veritable pensament de l' Església els germans separats o qualssevols altres. Recordin encara els fidels que l' autèntica devoció no rau en afectes estèrils que van i vénen ni en inconsistents històries crèdules, sinó que neix d' una fe genuina que ens mena a reconèixer l' excel.lència de la Mare de Déu i ens mou a una amor filial envers la mare nostra i a una imitació de les seves virtuts.

V. Maria, signe cert d' esperança i consol pel poble de Deu que peregrina

[Maria, llum i esperança]

68. Mentrestant la Mare de Jesús, glorificada al cel en cos i ànima, així com és la imatge i el començament de l' Església que arribarà a la perfecció en el segle venidor, és igualment aquí en terra fins que vindrà el dia del Senyor (2 Petr 3,10) com una torxa radiant d' esperança segura i de consol per Poble de Déu que peregrina.

[Que ens obtingui la unió dels pobles]

69. El Sant Concili té la joia i el consol de saber com honoren com cal la Mare del Senyor i Salvador també els germans separats, i sobretot els orientals que tan fervorosament i devota

lentes, recte illustrent munera et privilegia Beatae Virginis, quae semper Christum spectant, totius veritatis, sanctitatis et pietatis originem. Sedulo arceant quaecumque sive in dictis sive in factis fratres seiunctos vel alios quoscumque in errorem circa veram Ecclesiae doctrinam inducere possent. Meminerint porro fideles veram devotionem neque in sterili et transitorio affectu, neque in vana quadam credulitate consistere, sed a vera fide procedere, qua ad Dei Genitricis excellentiam agnoscendam adducimur, et ad filialem erga Matrem nostram amorem eiusque virtutum imitationem excitamur.

V. Maria, signum certae spei et solatii peregrinanti Populo Dei

68. Interim autem Mater Iesu, quemadmodum in coelis corpore et anima iam glorificata, imago et initium est Ecclesiae in futuro saeculo consummandae, ita his in terris, quoadusque advenerit dies Domini (cf. 2 Petr 3,10), tamquam signum certae spei et solatii peregrinanti Populo Dei praelucet.

69. Sacrosanctae huic Synodo magnum affert gaudium et solatium, etiam inter fratres seiunctos non deesse, qui Matri Domini ac Salvatoris debitum afferunt honorem, speciatim apud Orientales, qui ad cultum

celebren el culte de la Mare de Déu sempre verge [24]. Preguin insistentment la Mare de Déu i dels homes els fidels tots; i Ella que amb la seva oració va ajudar l' Església a caminar les primeres passes, ara també des d' endalt exalçada sobre tots els àngels i els sants intercedirà en la comunitat de tots els Sants davant del seu Fill, fins que tota la família dels pobles—els qui s' honren de dir-se cristians, o els qui fins ara no han conegut el Salvador—es congreguin en pau i concòrdia en un sol Poble de Déu, a glòria de la Santíssima i indivisa Trinitat.

Tots i cadascun dels punts tocats en aquesta Constitució Dogmática han estat aprovats pels Pares. Nós ara, amb el poder apostòlic que Crist ens ha donat, els aprovem en l' Esperit Sant conjuntament amb els venerables Pares, els decretem, els ordenem, i manem que es promulgui a glòria de Déu el que ha estat establert pel Sant Concili.

Roma, a Sant Pere, el dia 21 de novembre de 1964.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església Catòlica*

Deiparae semper Virginis fervido impulsu ac devoto animo concurrunt [24]. Universi christifideles supplicationes instantes ad Matrem Dei et Matrem hominum effundant, ut Ipsa, quae primitiis Ecclesiae precibus suis adstitit, nunc quoque in caelo super omnes beatos et angelos exaltata, in omnium Sanctorum Communione apud Filium suum intercedat, donec cunctae familiae populorum, sive quae christiano nomine decorantur, sive quae Salvatorem suum adhuc ignorant, cum pace et concordia in unum Populum Dei feliciter congregentur, ad gloriam Sanctissimae et individuae Trinitatis.

Haec omnia et singula quae in hac Constitutione dogmatica edicta sunt placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXI mensis Novembris anno MCMLXIV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

[24] Cf PIUS XI, enc *Ecclesiam Dei*, 12 nov 1923 AAS 15 (1923) 581 PIUS XII, enc *Fulgens corona*, 8 set 1953 AAS 45 (1953) 590-591.

DE LES ACTES DEL SANT CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II

NOTIFICACIONS

DE L' EXCEL.LENTISSIM SECRETARI GENERAL DEL SANT CONCILI EN LA CONGREGACIÓ GENERAL 123, EL DIA 16 DE NOVEMBRE DE 1964

Hom ha demanat quina *qualificació teològica* ha de tenir la doctrina exposada en l' esquema *sobre l' Església* que es vota.

La Comissió doctrinal ha respost d' aquesta manera, en examinar els *Modi* sobre el capítol tercer de l' esquema citat:

«Es evident que el text del Concili ha de ser interpretat sempre segons les normes generals que tothom sap».

En aquesta ocasió la Comissió Doctrinal remet a la seva *Declaració* del 6-III-64, el text de la qual transcrivim aquí:

«Tenint en compte el costum conciliar i la finalitat pastoral de l' actual Concili, aquest Sant Sínode defineix haver-se de considerar en l' Església com a coses de fe i costums aquelles solament que Ella declari clarament com a tals.

Totes les altres coses exposades pel Sant Concili, per tal com són doctrina del Magisteri Suprem de l' Església, han de ser rebudes i acceptades per tots conforme al que en pensa el Sant Sínode: i això es distingeix, adés per la matèria que es toca, adés per la manera de dir-ho, segons les normes d' interpretació teològica».

De part de l' Autoritat Superior es posa en coneixement dels

EX ACTIS SS.OECUMENICI CONCILII VATICANI II

NOTIFICATIONES

FACTAE AB EXCMO. SECRETARIO GENERALI SS. CONCILII IN CONGREGATIONE GENERALI CXXIII DIEI XVI NOV. MCMLXIV

Quaesitum est quaenam esse debeat *qualificatio theologica* doctrinae, quae in Schemate *De Ecclesia* exponitur et suffragationi subicitur.

Commissio Doctrinalis quaesito responsionem dedit, in expendendis *Modis* spectantibus ad caput tertium Schematis *De Ecclesia*, hisce verbis:

«Ut de se patet, textus Concilii semper secundum regulas generales, ab omnibus cognitas, interpretandus est».

Qua occasione Commissio Doctrinalis remittit ad suam *Declarationem* 6 martii 1964, cuius textum hic transcribimus:

«Ratione habita moris conciliaris ac praesentis Concilii finis pastoralis, haec S. Synodus ea tantum de rebus fidei vel morum ab Ecclesia tenenda definit, quae ut talia aperte ipsa declaraverit.

Cetera autem, quae S. Synodus proponit, utpote Supremi Ecclesiae Magisterii doctrinam, omnes ac singuli christifideles excipere et amplecti debent iuxta ipsius S. Synodi mentem, quae sive ex subiecta materia sive ex dicendi ratione innotescit, secundum normas theologicae interpretationis».

Superiore dein Auctoritate communicatur Patribus nota explicativa

Pares Conciliars la nota explicativa prèvia a les modificacions en el capítol tercer de l' esquema *de Ecclesia.* La doctrina, doncs, del capítol tercer ha de ser explicada i compresa segons la idea i el parer d' aquesta nota.

NOTA EXPLICATIVA PREVIA

La Comissió ha determinat de posar les següents observacions generals abans de l' estudi de les modificacions:

1.ª Col.legi no s' hi diu en un sentit estrictament jurídic, això és, d' un grup de gent igual que confereixen el seu poder al qui els presideix S' hi diu d' un grup estable, l' estructura i l' autoritat del qual han de deduir-se de la Revelació. En la resposta, doncs, a la modificació 12 es diu expressament sobre els Dotze que el Senyor els va constituir «a la manera d' un Col.legi o *grup estable*» (cf. també la modificació 53, c). Per la mateixa raó, parlant del Col.legi dels Bisbes se l' anomena correntment *Orde* o *Cos.* El paral.lelisme entre Pere i els Apòstols, per un costat, y entre el Papa i els Bisbes, per l' altre, no vol dir que la potestat extraordinària dels Apòstols es transfereixi als seus successors, ni tampoc—com és patent—que hi hagi una *igualtat* entre Cap i membres del Col.legi, sinó solament una *proporcionalitat* entre la primera relació (Pere-Apòstols) i l' altra (Papa-Bisbes). D' aquí que la Comissió ha volgut escriure al principi del número 22: «De manera *proporcional* * i no de manera *igual*» (cf. modificació 57).

praevia ad Modos circa caput tertium Schematis *De Ecclesia*, ad cuius notae mentem atque sententiam explicari et intelligi debet doctrina in eodem capite tertio exposita.

NOTA EXPLICATIVA PRAEVIA

«Commissio statuit expensioni *Modorum* sequentes observationes generales praemittere:

1.º *Collegium* non intelligitur sensu *stricte iuridico*, scilicet de coetu aequalium, qui potestatem suam praesidi suo demandarent, sed de coetu stabili, cuius structura et auctoritas ex Revelatione deduci debent. Quapropter in Responsione ad Modum 12 explicite de Duodecim dicitur quod Dominus eos constituit «ad modum collegii seu *coetus stabilis*». Cf. etiam Mod. 53, c.—Ob eandem rationem, de Collegio Episcoporum passim etiam adhibentur vocabula *Ordo* vel *Corpus*. Parallelismus inter Petrum ceterosque Apostolos ex una parte, et Summum Pontificem et Episcopos ex altera parte, non implicat transmissionem potestatis extraordinariae Apostolorum ad successores eorum, neque, uti patet, *aequalitatem* inter Caput et membra Collegii, sed solam *proportionalitatem* inter primam relationem (Petrus-Apostoli) et alteram (Papa-Episcopi). Unde Commissio statuit scribere in n. 22: non *eadem* sed *pari* ratione. Cf. Modum 57.

* La nostra versió diu *semblantment*

2.ª Un esdevé membre del Col legi en virtut de la consagració episcopal i comunió jeràrquica amb el Cap i membres del Col.legi (cf. n.22a).

Consta sense dubtes per la Tradició, àdhuc litúrgica, que en *la consagració* es dóna una participació *ontològica* dels ministeris *sagrats*. Emprem a posta el mot *ministeris* i no el terme *potestats*, per tal com aquest darrer mot podria ser entès com «poder *a punt d' actuar*». I perquè hi hagi aquesta potestat a punt d' actuar, ha d' afegir-s 'hi la *determinació canònica o jurídica* de part de l' Autoritat jeràrquica, la qual determinació pot consistir en la concessió d' un determinat ofici o en l' assignació de súbdits, i es fa conforme a les *normes* aprovades per la Suprema Autoritat. Aquesta norma ulterior ve postulada *per la mateixa naturalesa de les coses*, per tal com es tracta de ministeris que han de ser exercits per *moltes persones diverses* cooperant jeràrquicament per voluntat de Crist. I és evident que s' ha aplicat «aquesta comunió» en la vida de l' Església, segons les circumstàncies dels temps abans que passés com a codificada *en el dret*.

Per tant, hom subratlla expressament la necessitat de la comunió *jeràrquica* amb el Cap i membres de l' Església. La *comunió* és un concepte molt estimat en l' antiga Església (com avui igualment, a l' Orient sobretot); i no es vol significar com una espècie *d' afecte* indefinit, sinó una *realitat orgànica* que exigeix una forma jurídica i és ensems animada per la caritat. Per això

2 º Aliquis fit *membrum Collegii* vi consecrationis episcopalis et communione hierarchica cum Collegii Capite atque membris. Cf. n. 22, § 1 in fine.

In *consecratione* datur *ontologica* participatio *sacrorum* munerum, ut indubie constat ex Traditione, etiam liturgica. Consulto adhibetur vocabulum *munerum*, non vero *potestatum*, quia haec ultima vox de potestate *ad actum expedita* intelligi posset. Ut vero talis expedita potestas habeatur, accedere debet *canonica* seu *iuridica determinatio* per auctoritatem hierarchicam. Quae determinatio potestatis consistere potest in concessione particularis officii vel in assignatione subditorum, et datur iuxta *normas* a suprema auctoritate adprobatas. Huiusmodi ulterior norma *ex natura rei* requiritur, quia agitur de muneribus quae *a pluribus subiectis*, hierarchice ex voluntate Christi cooperantibus, exerceri debent. Evidens est quod haec «communio» *in vita* Ecclesiae secundum adiuncta temporum applicata est, priusquam *in iure* velut codificata fuerit.

Quapropter signanter dicitur, requiri *hierarchicam* communionem cum Ecclesiae Capite atque membris. *Communio* est notio quae in antiqua Ecclesia (sicut etiam hodie praesertim in Oriente) in magno honore habetur. Non intelligitur autem de vago quodam *affectu*, sed de *realitate organica*, quae iuridicam formam exigit et simul caritate animatur. Unde Commissio, fere unanimi consensu, scribendum esse statuit: «in *hierarchica* commu-

la Comissió, gairebé per unanimitat, va determinar que s' escrivís: «en comunió *jeràrquica*» (v. modificació 40, i també el que es diu de la *missió canònica* en el n.24b).

Els documents dels Suprems Pontífex darrers han de ser interpretats en aquest sentit de la determinació necessària dels poders.

3.ª El Col.legi, que no existeix sense el Cap, es diu «ésser també *sujecte de la potestat suprema i plena* sobre l' Església universal». Això s' ha d' admetre si no es vol posar en perill la plenitud de potestat del Pontífex Romà, ja que el Col.legi suposa necessàriament i sempre el seu Cap, *el qual dintre del Col.legi conserva íntegrament el seu càrrec de Vicari de Crist i de Pastor de tota l' Església.* Dit d' una altra forma: la distinció no es fa entre Pontífex Romà i Bisbes en bloc, sinó entre Pontífex Romà tot sol i Pontífex Romà amb els Bisbes. El Pontífex Suprem, per tal com és el *Cap* del Col.legi, solament ell pot realitzar coses que de cap manera no toquen als Bisbes; per exemple, convocar i dirigir el Col.legi, aprovar les normes de procedir, etc. (cf. també la modificació 81). Es ell, com a encarregat de tot el ramat de Crist, qui haurà de judicar segons les necessitats de l' Església que canvien amb els temps i determinar la manera de fer tot això, personalment o col.legialment. El Pontífex Romà procedeix segons la seva discreció per a l' estructuració, promoció i aprovació de l' exercici col.legial mirant el bé de l' Església.

nione». Cf. Modum 40 et etiam illa quae dicuntur de *missione canonica*, sub n. 24.

Documenta recentiorum Summorum Pontificum circa iurisdictionem Episcoporum interpretanda sunt de hac necessaria determinatione potestatum.

3.º Collegium, quod sine Capite non datur, dicitur: «*subiectum quoque supremae ac plenae potestatis* in universam Ecclesiam existere». Quod necessario admittendum est, ne plenitudo potestatis Romani Pontificis in discrimen poneretur. Collegium enim necessario et semper Caput suum cointelligit, *quod in Collegio integrum servat suum munus Vicarii Christi et Pastoris Ecclesiae universalis.* Aliis verbis distinctio non est inter Romanum Pontificem et Episcopos collective sumptos, sed inter Romanum Pontificem seorsim et Romanum Pontificem simul cum Episcopis. Quia vero Summus Pontifex est *Caput* Collegii, ipse solus quosdam actus facere potest, qui Episcopis nullo modo competunt, v. gr. Collegium convocare et dirigere, normas actionis approbare, etc. Cf. Modum 81. Ad iudicium Summi Pontificis, cui cura totius gregis Christi commissa est, spectat, secundum necessitates Ecclesiae decursu temporum variantes, determinare modum quo haec cura actuari conveniat, sive modo personali, sive modo collegiali. Romanus Pontifex ad collegiale exercitium ordinandum, promovendum, approbandum, intuitu boni Ecclesiae, secundum propriam discretionem procedit.

4.ª El Pontífex Suprem, com a Pastor màxim de l' Església, pot exercir tothora com li plagui el seu poder, segons exigeixi el seu ministeri. En canvi, el Col.legi—que sempre existeix—no actua contínuament amb una activitat *estrictament* col.legial, segons consta prou per la Tradició de l' Església. Es a dir, no sempre està «en acte ple»; oimés, actua solament de tant en tant de forma estrictament col.legial i només *si hi consent el Cap.* Emprem aquesta expressió «si hi consent el Cap», perquè no s' entengui com si depengués *d' un estrany.* La paraula *consentiment* significa, al contrari, una comunió entre Cap i membres i implica la necessitat *d' un acte* que és propi del Cap. Aquesta doctrina és explícitament afirmada i explicada al núm. 22, b. La forma negativa «només», s' estén a tots els casos; per tant, és evident que ha d' observar-se sempre tota *norma* que l' Autoritat Suprema ha aprovada (cf. modificació 84).

En tot això es tracta, és clar, de la *unió* dels Bisbes amb el *seu Cap,* i no mai de l' actuació dels Bisbes *independentment* del Papa. Faltant-hi l' actuació del Cap, no poden el Bisbes obrar com a Col.legi, com resulta evident per la mateixa definició de «Col.legi». Aquesta comunió jeràrquica de tots els Bisbes amb el Pontífex Suprem és certament una tradició claríssima.

N. B.—*No pot* exercir-se sense comunió jeràrquica el ministeri sacramental-ontològic, que ha de distingir-se bé de l' aspecte canònico-jurídic. Però la Comissió ha pensat que no s' havia

4.º Summus Pontifex, utpote Pastor Supremus Ecclesiae, suam potestatem omni tempore ad placitum exercere potest, sicut ab ipso suo munere requiritur. Collegium vero, licet semper exsistat, non propterea permanenter actione *stricte* collegiali agit, sicut ex Traditione Ecclesiae constat. Aliis verbis non semper est «in actu pleno», immo nonnisi per intervalla actu stricte collegiali agit et nonnisi *consentiente Capite.* Dicitur autem «*consentiente Capite*», ne cogitetur de *dependentia* velut ab aliquo *extraneo;* terminus «consentiens» evocat e contra *communionem* inter Caput et membra, et implicat necessitatem *actus* qui Capiti proprie competit. Res affirmatur explicite in n. 22, § 2 et explicatur ibid., in fine. Formula negativa «*nonnisi*» omnes casus comprehendit: unde evidens est quod *normae* a suprema Auctoritate approbatae semper observari debent. Cf. Modum 84.

In omnibus autem apparet quod agitur de *coniunctione* Episcoporum *cum Capite suo,* numquam vero de actione Episcoporum *independenter* a Papa. In quo casu, deficiente actione Capitis, Episcopi agere ut Collegium nequeunt, sicut ex notione «Collegii» patet. Haec hierarchica communio omnium Episcoporum cum Summo Pontifice in Traditione certe solemnis est.

N. B. Sine communione hierarchica munus sacramentale-ontologicum, quod distinguendum est ab aspectu canonico-iuridico, exerceri *non potest.*

d' entrar en les qüestions sobre la *licitud* i *validesa,* que queden per a les disputes dels teòlegs, i especialment en allò que toca a la potestat que de fet s' exerceix entre els Orientals separats, sobre la qual qüestió hi ha diverses explicacions.

† Pericles Felici

Arquebisbe titular de Samosata, Secretari General del sant Concili

Commissio autem censuit non intrandum esse in quaestiones de *liceitate* et *validitate,* quae relinquuntur disceptationi theologorum, in specie quod attinet ad potestatem quae de facto apud Orientales seiunctos exercetur, et de cuius explicatione variae exstant sententiae.

† Pericles Felici

Archiepiscopus tit. Samosatensis, Ss. Concilii Secretarius Generalis

CONSTITUCIÓ DOGMÀTICA SOBRE LA REVELACIÓ DIVINA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

Els historiadors del Concili parlaran molt de la Constitució dogmàtica *Dei Verbum*. Ens diran que és la que ha tingut una gestació més dramàtica. Va donar lloc a una girada cardinal de l'orientació del Concili un més després d'haver començat, a continuació d'un intens debat, una votació que va apassionar a molts i una intervenció personal del Papa Joan XXIII. Aquí només donarem la indicació sumària de números i dates.

La Comissió antepreparatòria del Concili va trobar 102 proposicions, que condensaven les suggerències arribades de tot arreu sobre problemes de la Bíblia. La Comissió teològica preparatòria, presidida pel Cardenal Ottaviani, elaborà diversos esbossos, entre els quals ocupava un lloc important el tema de les «fonts de la revelació», i a finals del 1961 hi havia ja un esquema de Constitució dogmàtica, que va ser successivament corregit, aprovat pel Papa al juliol de 1962 i distribuït.

Començat el Concili, el tema de les fonts de la Revelació ocupava el segon lloc en els debats. Va precedir-los una presentació del Cardenal Ottaviani i l'acostumada relació del ponent. Les discussions van durar del 14 al 21 de novembre de 1962. Hi van prendre part 104 oradors, i es va fer tan palès el contrast cridaner entre dues tendències conciliars, que el Consell de presidència va creure necessari de realitzar una votació exploratòria abans de continuar. L'exploració va donar com a resultat que 1.368 Pares desitjaven la interrupció dels debats, 822 la seva continuació i 19 vots eren nuls. La forma indirecta amb què es féu la consulta va crear una situació difícil, ja que els 1.368 vots no assolien els dos terços de vots indispensables (1.473) per a retirar l'esquema. Però, la majoria contrària essent evident (1.368 contra 822), continuar discutint-lo no conduïa enlloc. Fou aleshores que intervingué Joan XXIII, ordenant la retirada del text i la formació d'una Comissió mixta, presidida pels cardenals Ottaviani i Bea, que el tornés a elaborar.

El 23 d'abril de 1963, Joan XXIII autoritzà la distribució del nou esquema als Pares. Com era d'esperar, plogueren al seu damunt milers d'observacions. Amb elles al davant, hom arribà treballosament a una altra redacció, enllestida a mitjan 1964. Pau VI

n' autoritzà la distribució el 3 de juliol. Aquesta és la redacció que es discutí durant la tercera etapa del Concili, del 30 de setembre al 6 d' octubre de 1964, amb intervenció de 69 oradors.

El debat subministrà matèria per a redactar de nou l' esquema sencer, que fou distribuït abans que els Pares conciliars no es dispersessin, però ja sense temps per a dur-lo a discussió. Aquesta tingué lloc en la darrera etapa, del 20 al 22 de setembre de 1965.

La Comissió encara va haver de discriminar les suggerències acceptables dels vots «iuxta modum». Així va néixer el text definitiu. El 29 d' octubre era votat i aprovat per 2.081 vots favorables contra 27 d' adversos i 7 de nuls. Resultat ben satisfactori, si es té en compte el que ocorria al començament de la polèmica sobre aquest document.

El 18 de novembre, en sessió pública, el vot final fou encara més decisiu (2.344 favorables i 6 contraris), i Pau VI el promulgà tot seguit.

SUMARI

1. *Proemi.*—Acollint religiosament la paraula de Déu, el Concili segueix les petjades del Tridentí y del Vaticà I, i vol proposar la doctrina sobre la Revelació i la seva transmissió.

Capítol I.—*La revelació en ella mateixa*

2. Déu va voler revelar-se Ell mateix i manifestar el misteri de la seva voluntat parlant als homes com un amic. Aquesta Revelació va fer-se amb fets i paraules íntimament enllaçats, i resplendeix en el Crist, que és el mitjancer i la plenitud de la Revelació.
3. Déu, a més d' oferir als homes, amb les coses creades, un testimoni perenne d' Ell mateix, va manifestar-se als primers pares i, després de la seva caiguda, als patriarques i als profetes hebreus, que prepararen la vinguda del Salvador.
4. Després d' aquesta preparació, Déu va enviar al seu Fill, el Verb etern encarnat, que il.lumina els homes, i amb paraules, obres, signes i miracles, i sobretot amb la seva mort i resurrecció i enviant l' Esperit Sant, acompleix i completa la Revelació, la qual ens diu que Déu és amb nosaltres per a deslliurar-nos del pecat i ressuscitar-nos a la vida eterna. La Nova Aliança no passarà mai i ja no cal esperar cap més Revelació pública abans del retorn del Crist.
5. Hom deu a Déu, que ha revelat, l' obediència de la fe, per a la qual són necessaris la gràcia de Déu i els auxilis de l' Esperit Sant.
6. El Concili, tot afirmant la possibilitat de conèixer Déu amb la llum natural de la raó, afirma també que és per la Revelació que tothom pot assolir aquest coneixement fàcilment i sense error. Però Déu, amb la Revelació, va voler comunicar-nos també aquelles veritats que transcendeixen la comprensió de l' enteniment humà.

CAPÍTOL II.—*La transmissió de la Revelació divina*

7. Crist va manar als Apòstols que prediquessin l' Evangeli. Els Apòstols van transmetre tot el que havien rebut amb les paraules, els exemples i els ensenyaments. És així com alguns (Apòstols i deixebles d' aquests), inspirats per l' Esperit Sant, van escriure l' anunci de la salvació. Els Apòstols confiaren després als bisbes, successors seus, el mateix càrrec de mestres. Aquesta Tradició i l' Escriptura són com el mirall en què l' Església contempla Déu.

8. La predicació apostòlica, expressada sobretot mitjançant els llibres inspirats, havia de conservar-se fins a la fi dels temps. La Tradició progressa en l' Església, amb l' assistència de l' Esperit Sant, devers una més gran comprensió de les paraules i de les coses transmeses, gràcies a la reflexió, a l' estudi i a la predicació. Els Pares donen testimoniatge de la presència d' aquesta Tradició, a la qual devem el coneixement del cànon dels Llibres Sagrats i la seva comprensió més profunda. D' aquesta manera, Déu, que va parlar en temps passat, continua parlant per mitjà de l' Església i de l' Esperit Sant.

9. Tradició i Escriptura s' uneixen i es comuniquen mútuament. Per tal com neixen de la mateixa font, formen una sola cosa i tendeixen al mateix fi. Ambdues han de ser acceptades amb la mateixa pietat i reverència, en tant que l' Església no assoleix amb l' Escriptura sola la certesa sobre totes les veritats revelades.

10. Tradició i Escriptura formen el dipòsit sagrat únic de la Paraula de Déu, confiat a l' Església, i, adherint-se a aquest dipòsit, el Poble de Déu persevera en l' ensenyament dels Apòstols. L' ofici d' interpretar la Paraula de Déu, escrita o transmesa, fou confiat al magisteri de l' Església, el qual, lluny de ser superior a la Paraula de Déu, la serveix, ensenyant només allò que ha estat transmès. Bíblia, Tradició i Magisteri s' uneixen així de tal manera, que no poden subsistir independentment, i tots junts contribueixen a la salvació de les ànimes.

CAPÍTOL III.—*La inspiració divina de la Sagrada Escriptura i la seva interpretació*

11. L' Església considera inspirats per Déu tots els llibres canònics, que, tot i havent estat escrits per homes, ensenyen amb certesa i sense error les veritats que Déu va voler revelar-nos per a la nostra salvació.

12. Déu havent-se servit d' homes, és precís investigar autènticament allò que aquests han volgut significar i Déu ha volgut comunicar-nos, tenint en compte els gèneres literaris, col.locant els textos en les situacions històrico-culturals en què foren escrits, però també tenint present la totalitat de l' Escriptura, de la Tradició i de l' analogia de la fe. Això és funció dels exegetes, que han de subministrar les dates precises a fi que maduri el judici de l' Església, a la qual ha estat confiada, en darrera instància, la interpretació recta de la Paraula de Déu.

13. Per tant, a l' Escriptura es manifesta la condescendència divina, que ha pres la paraula de l' home, tal como el Verb va assumir la natura humana.

Capítol IV.—*L' Antic Testament*

14. Déu, proposant-se la salvació humana i preparant-la, es va revelar, per mitjà dels profetes, al poble hebreu, que havia escollit. Per això les paraules contingudes a l' Antic Testament tenen un valor perenne.
15. L' economia de l' Antic Testament anava ordenada, sobretot, a preparar i anunciar la vinguda del Messias. Els llibres de l' Antic Testament, tot i contenint elements imperfectes i transitoris, demostren, no obstant, la pedagogia de Déu i han de ser rebuts amb veneració.
16. Déu, autor d' ambdós Testaments, ha disposat que el Nou estigués amagat en el Vell i el Vell fos aclarit amb el Nou, que l' explica i l' il.lumina.

Capítol V.—*El Nou Testament*

17. La Paraula de Déu es manifesta d' una manera eminent en el Nou Testament, en el qual Crist manifestà el seu Pare i es manifestà Ell mateix als Apòstols, per tal que prediquessin l' Evangeli i congreguessin l' Església, regne de Déu establert pel Crist damunt la terra.
18. Els quatre Evangelis, que sobresurten en el conjunt total de l' Escriptura, són d' origen apostòlic.
19. Els Evangelis, que són certament històrics, conten fidelment la vida, les obres i la doctrina del Crist, que els Apòstols, il.luminats per l' Esperit Sant, van transmetre als seus oients. Els evangelistes escriviren, escollint algunes de les coses transmeses de viva veu o per escrit amb la intenció de fer-nos conèixer la veritat d' allò sobre què hem estat instruïts.
20. El cànon del Nou Testament conté també les Cartes de sant Pau i d' altres escrits apostòlics, en els quals es dóna una explicació ulterior a la doctrina del Crist i es descriuen els començaments de l' Església i la seva difusió i s' anuncia la seva consumació gloriosa.

Capítol VI.—*La sagrada Escriptura en la vida de l' Església*

21. L' Església sempre ha venerat l' Escriptura, s' ha nodrit d' ella sobretot en la litúrgia i, junt amb la Tradició, l' ha considerada regla suprema de la fe. Cal que la predicació, com la religió cristiana, vagi regida per l' Escriptura, en la qual rau una força molt eficaç per a ser puntal i vigor de l' Església i deu pura de vida espiritual.
22. Cal que els fidels tinguin un accés total a l' Escriptura. L' Església, així com ha adoptat i honrat les diverses traduccions de l' antiguitat, també enconratja las traduccions en les diverses llengües, fetes, amb preferència, sobre els textos originals. Si més endavant, amb el seu consentiment, hom prepara traduccions d' acord amb els germans separats, aquestes podran ser usades per tots els cristians.
23. L' Església es preocupa per assolir una comprensió cada vegada millor de l' Escriptura. Per això fomenta també l' estudi dels Pares d' Orient i d' Occident i de les sagrades litúrgies. Els exegetes i els teòlegs col.laboraran i, sota la vigilància del Magisteri, explicaran l' Escriptura, aliment per excel.lència del Poble de Déu.

24. La teologia es fonamenta en l' Escriptura i la Tradició. L' estudi de l' Escriptura ha de ser com l' ànima de la teologia i de tot el ministeri de la paraula.

25. Cal, doncs, que tots els qui es dediquen al ministeri de la paraula mantinguin un contacte estret amb l' Escriptura. El Concili exhorta també vivament tots els fidels a la lectura i a l' estudi de la Paraula de Déu i recorda alhora que toca als bisbes d' ensenyar als fidels l' ús recte de la Bíblia, mitjançant traduccions dotades de notes convenients. Ultra això, cal preparar edicions de la Bíblia destinades àdhuc als no-cristians i adaptades a llur situació.

26. És així com la Paraula de Déu, més coneguda i venerada, juntament amb l' Eucaristia, farà esperar amb tota certesa un nou impuls per a la vida espiritual de l' Església.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

CONSTITUCIÓ DOGMATICA SOBRE LA REVELACIÓ DIVINA *

Introducció

1. El sant Concili, tot escoltant religiosament la paraula de Déu i proclamant-la amb confiança, s' adhereix a les paraules de sant Joan quan diu: «*Us anunciem la vida eterna, la que era prop del Pare i se' ns ha aparegut: allò que hem vist i sentit us ho anunciem també a vosaltres, a fi que també vosaltres tingueu co-*

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

CONSTITUTIO DOGMATICA DE DIVINA REVELATIONE

Prooemium

1. DEI VERBUM religiose audiens et fidenter proclamans, Sacrosancta Synodus verbis S. Ioannis obsequitur dicentis: *Annuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud Patrem et apparuit nobis: quod vidimus et audivimus annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra*

* Constitució promulgada en la sessió pública del 18 de novembre de 1965

munió amb nosaltres. I que aquesta comunió ho sigui també amb el Pare i amb el seu Fill Jesucrist» (1 Io 1,2-3). Per tant, tot seguint les petjades dels Concilis Tridentí i Vaticà I, aquest es proposa d' exposar la doctrina genuïna sobre la revelació de Déu i la seva transmissió, per tal que tot el món, en sentir-lo, cregui el missatge de la salvació; en creure' l, esperi i esperant-lo, estimi [1].

Capítol I

LA REVELACIÓ

[*Naturalesa i objecte de la Revelació*]

2. Va plaure a Déu, en la seva bondat i saviesa, de revelar-se Ell mateix i de fer conèixer el misteri de la seva voluntat (cf. Eph 1,9), amb el qual els homes tenen accés al Pare en l' Esperit Sant, pel Crist, Verb encarnat, i participen de la naturalesa divina (cf. Eph 2,18; 2 Petr 1,4). Per això, Déu invisible (cf. Col 1,15; 1 Tim 1,17) parla als homes com un amic als amics amb aquesta revelació, mogut pel seu amor tan gran (cf. Ex 33,11; Io 15,14-15) i conviu amb ells (cf. Bar 3,38) i els convida i rep a la seva companyia. Aquest pla de la revelació és dut a terme amb paraules i gestos íntimament connexos, de manera que les obres realitzades per Déu en la història de la salvació, palesen i confirmen la doctrina i els fets que les paraules fan entenedors, i d' altra banda,

sit cum Patre et cum Filio eius Iesu Christo (1 Io 1,2-3). Propterea, Conciliorum Tridentini et Vaticani I inhaerens vestigiis, genuinam de divina revelatione ac de eius transmissione doctrinam proponere intendit, ut salutis praeconio mundus universus audiendo credat, credendo speret, sperando amet [1].

Caput I

DE IPSA REVELATIONE

2. Placuit Deo in sua bonitate et sapientia Seipsum revelare et notum facere sacramentum voluntatis suae (cf. Eph 1,9), quo homines per Christum, Verbum carnem factum, in Spiritu Sancto accessum habent ad Patrem et divinae naturae consortes efficiuntur (cf. Eph 2,18; 2 Petr 1,4). Hac itaque revelatione Deus invisibilis (cf. Col 1,15; 1 Tim 1,17) ex abundantia caritatis suae homines tamquam amicos alloquitur (cf. Ex 33,11; Io 15,14-15) et cum eis conversatur (cf. Bar 3,38), ut eos ad societatem Secum invitet in eamque suscipiat. Haec revelationis oeconomia fit gestis verbisque intrinsece inter se connexis, ita ut opera, in historia salutis a Deo patrata, doctrinam et res verbis significatas manifestent ac corroborent, verba autem opera proclament et mysterium in eis contentum elucident. Intima

[1] Cf St Agustí, *De catechizandis rudibus* 4,8 PL 40,316

les paraules proclamen les obres i n' il.luminen el misteri amagat. Tanmateix, la veritat íntima sobre Déu i sobre la salvació humana se' ns manifesta per la revelació de Crist, qui és, alhora, mitjancer i plenitud de tota la revelació [2].

[*Preparació de la revelació evangèlica*]

3. Déu, en la creació i en la conservació de tot pel seu Verb (cf. Io 1,3), dóna als homes, en les coses creades, un testimoniatge perenne d' Ell mateix (cf. Rom 1,19-20). I, volent obrir el camí de la salvació que davalla del cel, es manifestà, a més, als nostres primers pares al començament i d' una manera personal. Després de la seva caiguda, amb la promesa de la redempció, els enlairà de nou a l' esperança de la salvació (cf. Gen 3,15) i tingué cura incessant del llinatge humà a fi de donar la vida eterna a tots aquells que cerquen la salvació amb la perseverància en les obres bones (cf. Rom 2,6-7). Al temps degut, cridà Abraham per fer-lo capdavanter d' un gran poble (cf. Gen 12,2-3) al qual ensenyà després, per mitjà dels patriarques, de Moisès i dels profetes, per tal que el reconeguessin com a Déu únic, vivent i veritable, Pare providents i jutge just i esperessin el Salvador promès. D' aquesta manera, preparà el camí de l' Evangeli a través dels segles.

[*Crist duu a terme la revelació*]

4. Després que en altre temps Déu parlà als pares molt sovint i de moltes maneres per mitjà dels profetes, *aquests darrers*

autem per hanc revelationem tam de Deo quam de hominis salute veritas nobis in Christo illucescit, qui mediator simul et plenitudo totius revelationis exsistit [2].

3. Deus, per Verbum omnia creans (cf. Io 1,3) et conservans, n rebus creatis perenne sui testimonium hominibus praebet (cf. Rom 1,19-20), et viam salutis supernae aperire intendens, insuper protoparentibus inde ab initio Semetipsum manifestavit. Post eorum autem lapsum eos, redemptione promissa, in spem salutis erexit (cf. Gen 3,15), et sine intermissione generis humani curam egit, ut omnibus qui secundum patientiam boni operis salutem quaerunt, vitam aeternam daret (cf. Rom 2,6-7). Suo autem tempore Abraham vocavit, ut faceret eum in gentem magnam (cf. Gen 12,2-3), quam post Patriarchas per Moysen et Prophetas erudivit ad se solum Deum vivum et verum, providum Patrem et iudicem iustum agnoscendum, et ad promissum Salvatorem expectandum, atque ita per saecula viam Evangelio praeparavit.

4. Postquam vero multifariam multisque modis Deus locutus est in Prophetis, *novissime diebus istis locutus est nobis in Filio* (Hebr 1,1-2). Misit

[2] Cf Mt 11,27, Io 1,14 i 17, 14,6, 17,1-3, 2 Cor 3,16, 4,6, Eph 1,3-14

dies ens ha parlat a nosaltres per mitjà del Fill (Hebr 1,1-2). Car envià el seu Fill, el Verb etern que il.lumina tots els homes, perquè visqués amb ells i els manifestés els secrets de Déu (cf. Io 1,1-18). Jesucrist, doncs, el Verb fet carn, «home enviat als homes» [3], *diu les paraules de Déu* (Io 3,34) i duu a terme l' obra de la salvació que el Pare li confià (cf. Io 5,36; 17,4). Per tant, Jesucrist—veure el qual és veure el Pare (cf. Io 14,9)—, amb la seva total presència i manifestació personal, amb paraules i obres, amb senyals i miracles i, sobretot amb la seva mort i resurrecció gloriosa d' entre els morts i enviant-nos, finalment l' Esperit de la veritat, completa la revelació. I confirma, amb testimoniatge diví, que Déu viu amb nosaltres per alliberar-nos de les tenebres del pecat i de la mort i ressucitar-nos a la vida eterna.

Per tant, l' economia cristiana, en tant que pacte nou i definitiu, mai no s' estroncarà i ja no hem d' esperar cap revelació pública abans de la manifestació gloriosa de nostre Senyor Jesucrist (cf. 1 Tim 6,14; Tit 2,13).

[*Cal rebre amb fe la revelació*]

5. Al Déu que es revela cal retre-li *l' obediència de la fe* (cf. Rom 16,26; comp. amb Rom 1,5; 2 Cor 10,5-6), mitjançant la qual l' home es confia del tot i lliurement a Déu, tot oferint «a Déu revelador l' homenatge de l' enteniment i de la voluntat» [4], i

enim Filium suum, aeternum scilicet Verbum, qui omnes homines illuminat, ut inter homines habitaret iisque intima Dei enarraret (cf. Io 1,1-18). Iesus Christus ergo, Verbum caro factum, «homo ad homines» missus [3], *verba Dei loquitur* (Io 3,34), et opus salutare consummat quod dedit ei Pater faciendum (cf. Io 5,36; 17,4). Quapropter Ipse, quem qui videt, videt et Patrem (cf. Io 14,9), tota Suiipsius praesentia ac manifestatione, verbis et operibus, signis et miraculis, praesertim autem morte sua et gloriosa ex mortuis resurrectione, misso tandem Spiritu veritatis, revelationem complendo perficit ac testimonio divino confirmat, Deum nempe nobiscum esse ad nos ex peccati mortisque tenebris liberandos et in aeternam vitam resuscitandos.

Oeconomia ergo christiana, utpote foedus novum et definitivum, numquam praeteribit, et nulla iam nova revelatio publica expectanda est ante gloriosam manifestationem Domini nostri Iesu Christi (cf. 1 Tim 6,14 et Tit 2,13).

5. Deo revelanti praestanda est *oboeditio fidei* (cf. Rom 16,26; coll. Rom 1, 5; 2 Cor 10,5-6), qua homo se totum libere Deo committit «plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium» praestando [4] et voluntarie revelationi ab Eo datae assentiendo. Quae fides ut praebeatur, opus est

[3] *Epist ad Diognetum*, c.7,4 FUNK, *Patres Apostolici* I p 403.
[4] CONC. VAT I, constitució dogmàtica de fe catòlica, *De Filius* c 3 · DENZ. 1789 (3008)

dient un «sí» voluntari a la revelació que Ell ens ha fet. Per professar aquesta fe ens cal la gràcia de Déu que ens prevé i ens ajuda i necessitem els auxilis interns de l' Esperit Sant que mou el cor i el converteix a Déu, obre els ulls i l' enteniment i atorga «a tots la suavitat en l' acceptació i en la creença a la veritat» [5]. I a fi que esdevingui sempre més profunda la comprensió de la revelació, el mateix Esperit Sant perfecciona constantment la fe per mitjà dels seus dons.

[*Les veritats revelades*]

6. Amb la revelació divina, Déu volgué manifestar-se i comunicar-se Ell mateix i els decrets eterns de la seva voluntat sobre la salvació dels homes, «per tal de comunicar-los els béns divins, que ultrapassen de tant la comprensió de la intel.ligència humana» [6].

El sant Concili confessa que «Déu, principi i fi de totes les coses, pot ser conegut amb seguretat amb la llum natural de la raó humana a partir de les coses creades» (cf. Rom 1,20); però ensenya que hem d' atribuir a la seva revelació que «tot allò diví que no és per la seva mateixa naturalesa inaccesible a la raó humana, ho poden conèixer tots fàcilment, amb certesa i sense error, fins i tot en l' estat actual del llinatge humà» [7].

praeveniente et adiuvante gratia Dei et internis Spiritus Sancti auxiliis, qui cor moveat et in Deum convertat, mentis oculos aperiat, et det «omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati» [5]. Quo vero profundior usque evadat revelationis intelligentia, idem Spiritus Sanctus fidem iugiter per dona sua perficit.

6. Divina revelatione Deus Seipsum atque aeterna voluntatis suae decreta circa hominum salutem manifestare ac communicare voluit, «ad participanda scilicet bona divina, quae humanae mentis intelligentiam omnino superant» [6].

Confitetur Sacra Synodus, «Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse» (cf. Rom 1,20); eius vero revelationi tribuendum esse docet, «ut ea, quae in rebus divinis humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint» [7].

[5] Conc Araus II, can 7 Denz. 180 (377). Conc. Vat I, l c Denz. 1791 (3010)

[6] Conc. Vat. I, const. dogmàtica de fe catòlica, *Dei Filius* c 2 de revelatione Denz 1786 (3005)

[7] Ibid Denz 1785 i 1786 (3004 i 3005)

Capítol II

LA TRANSMISSIÓ DE LA REVELACIÓ DIVINA

[*Els apòstols i els seus successors, heralds de l' Evangeli*]

7. Déu disposà amb benignitat que tot allò que havia revelat per la salvació de tots els homes, romangués íntegrament per sempre i fos transmès a totes les generacions a venir. Per això Crist Senyor, en qui és consumada tota la revelació del Déu suprem (cf. 2 Cor 1,20 i 3,16-4,6), manà als apòstols que prediquessin l' Evangeli a tots els homes [1], comunicant-los els dons divins. Aquest Evangeli, promès abans pels profetes, Ell l' acomplí i el promulgà de paraula, personalment, com a font de tota veritat salvadora i ordenació dels costums. Això fou acomplert fidelment, d' una banda pels apòstols, els quals en la predicació oral, per mitjà d' exemples i d' institucions, transmeteren el que havien rebut per la paraula, per la convivència i per les obres de Crist, o que havien après sota el guiatge de l' Esperit Sant. D' altra banda, per aquells apòstols i barons apostòlics que, inspirats pel mateix Esperit Sant, posaren per escrit el missatge de la salvació [2].

Tanmateix, a fi que l' Evangeli romangués íntegre i vivent per sempre en l' Església, els apòstols deixaren com a successors

Caput II

DE DIVINAE REVELATIONIS TRANSMISSIONE

7. Quae Deus ad salutem cunctarum gentium revelaverat, eadem benignissime disposuit ut in aevum integra permanerent omnibusque generationibus transmitterentur. Ideo Christus Dominus, in quo summi Dei tota revelatio consummatur (cf. 2 Cor 1,20 et 3,16-4,6), mandatum dedit Apostolis ut Evangelium, quod promissum ante per Prophetas Ipse adimplevit et proprio ore promulgavit, tamquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae omnibus praedicarent [1], eis dona divina communicantes. Quod quidem fideliter factum est, tum ab Apostolis, qui in praedicatione orali, exemplis et institutionibus ea tradiderunt quae sive ex ore, conversatione et operibus Christi acceperant, sive a Spiritu Sancto suggerente didicerant, tum ab illis Apostolis virisque apostolicis, qui, sub inspiratione eiusdem Spiritus Sancti, nuntium salutis scriptis mandaverunt [2].

Ut autem Evangelium integrum et vivum iugiter in Ecclesia servaretur, Apostoli successores reliquerunt Episcopos, ipsis «suum ipsorum locum magisterii tradentes» [3]. Haec igitur Sacra Traditio et Sacra utriusque Tes-

[1] Cf Mt 28,19-20; Mc 16,15 Conc Trident, decret *De canonicis Scripturis* · Denz 783 (1501).

[2] Cf Conc Trident, l c Conc Vat I, ses 3, const dogm de fe catòlica, *Dei Filius* c 2. Denz 1787 (3006).

els bisbes, «donant-los el seu mateix lloc en el magisteri» [3]. Per tant, aquesta Tradició Sagrada i la Sagrada Escriptura d' ambdós Testaments són com un mirall a on l' Església, pelegrina a la terra, contempla Déu de qui tot ho rep, fins que sigui conduïda a veure 'l cara a cara, tal com és (cf. 1 Io 3,2).

[*La Sagrada Tradició*]

8. Així, doncs, la predicació apostòlica, exposada d' una manera especial en els llibres inspirats, havia de ser conservada fins a l' acabament dels temps per una successió ininterrompuda. D' on ve que els apòstols, en transmetre allò que ells reberen, avisin als fidels que conservin les tradicions apreses de paraula o per escrit (cf. 2 Thess 2,15), i que segueixin combatent per la fe que han rebut d' un cop per sempre (cf. Iud 3) [4]. Ara bé: l' ensenyament dels apòstols enclou tot allò que és necessari per tal que el poble de Déu visqui santament i augmenti la seva fe. D' aquesta manera, l' Església, en la seva doctrina, en la seva vida i en el seu culte, perpetua i transmet a totes les generacions tot allò que ella és, tot allò que ella creu.

Aquesta tradició, que arrenca dels apòstols, progressa en l' Església amb la assistència de l' Esperit Sant [5], i és que creix la comprensió dels fets i de les paraules transmeses, tant per la contemplació i l' estudi dels creients, que mediten aquestes coses en el seu cor (cf. Lc 2,19 i 51), com per la percepció íntima que

tamenti Scriptura veluti speculum sunt in quo Ecclesia in terris peregrinans contemplatur Deum, a quo omnia accipit, usquedum ad Eum videndum facie ad faciem sicuti est perducatur (cf. 1 Io 3,2).

8. Itaque praedicatio apostolica, quae in inspiratis libris speciali modo exprimitur, continua successione usque ad consummationem temporum conservari debebat. Unde Apostoli, tradentes quod et ipsi acceperunt, fideles monent ut teneant traditiones quas sive per sermonem sive per epistulam didicerint (cf. 2 Thess 2,15), utque pro semel sibi tradita fide decertent (cf. Iud 3) [4]. Quod vero ab Apostolis traditum est, ea omnia complectitur quae ad Populi Dei vitam sancte ducendam fidemque augendam conferunt, sicque Ecclesia, in sua doctrina, vita et cultu, perpetuat cunctisque generationibus transmittit omne quod ipsa est, omne quod credit.

Haec quae est ab Apostolis Traditio sub assistentia Spiritus Sancti in Ecclesia proficit [5]: crescit enim tam rerum quam verborum traditorum perceptio, tum ex contemplatione et studio credentium, qui ea conferunt in corde suo (cf. Lc 2,19 et 51), tum ex intima spiritualium rerum quam

[3] St Irfneu, *Adv haer* III 3,1 PG 7,848, Harvey, 2 p 9

[4] Cf Conc II de Nicea Denz 303 (602) Conc Constant IV, ses 10, càn 1 Denz 336 (650-652)

[5] Cf Conc Vat I, const dogm de fe catòlica, *Dei Filius*, c 4 Denz 1800 (3020)

experimenten de les coses espirituals. I també per la proclamació dels qui, amb la successió episcopal, reberen un carisma veritable de caritat. Es a dir: l' Església, a mida que la història avança, tendeix a la plenitud de la veritat divina, fins que s' acompleixin en ella les paraules de Déu.

L' ensenyament dels sants pares testimonia la presència vivificant d' aquesta tradició, les riqueses de la qual, són vessades a la pràctica i a la vida de l' Església que creu i que prega. L' Església coneix, per aquesta Tradició, el cànon dels llibres sagrats. La mateixa Sagrada Escriptura és més ben compresa en la Tradició i esdevé en ella més i més actuant. I així Déu, que parlà en altres temps, dialoga ara, sense interrumpció, amb l' Esposa del seu Fill. I l' Esperit Sant, per qui la veu viva de l' Evangeli ressona en l' Església (i per l' Església en el món) mena els creients vers tota la veritat i fa habitar abundosament en ells la paraula de Crist (cf. Col 3,16).

[*Relació mútua entre la Sagrada Tradició i la Sagrada Escriptura*]

9. Així, doncs, la Sagrada Tradició i la Sagrada Escriptura estan íntimament unides i compenetrades. Perquè, havent brollat ambdues de la mateixa font, en certa manera es fonen i tendeixen al mateix fi. La Sagrada Escriptura és la paraula de Déu consignada per escrit sota la inspiració de l' Esperit Sant. La Tradició és la transmissió íntegra de la paraula de Déu als successors dels apòstols: Crist Senyor amb l' Esperit Sant els l' ha confiada per

experiuntur intelligentia, tum ex praeconio eorum qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum acceperunt. Ecclesia scilicet, volventibus saeculis, ad plenitudinem divinae veritatis iugiter tendit, donec in ipsa consummentur verba Dei.

Sanctorum Patrum dicta huius Traditionis vivificam testificantur praesentiam, cuius divitiae in praxim vitamque credentis et orantis Ecclesiae transfunduntur. Per eandem Traditionem integer Sacrorum Librorum canon Ecclesiae innotescit, ipsaeque Sacrae Litterae in ea penitius intelliguntur et indesinenter actuosae redduntur; sicque Deus, qui olim locutus est, sine intermissione cum dilecti Filii sui Sponsa colloquitur, et Spiritus Sanctus, per quem viva vox Evangelii in Ecclesia, et per ipsam in mundo resonat, credentes in omnem veritatem inducit, verbumque Christi in eis abundanter inhabitare facit (cf. Col 3,16).

9. Sacra Traditio ergo et Sacra Scriptura arcte inter se connectuntur atque communicant. Nam ambae, ex eadem divina scaturigine promanantes, in unum quodammodo coalescunt et in eundem finem tendunt. Etenim Sacra Scriptura est locutio Dei quatenus divino afflante Spiritu scripto consignatur; Sacra autem Traditio verbum Dei, a Christo Domino et a Spiritu Sancto Apostolis concreditum, successoribus eorum integre trans-

tal que, amb la llum de l' Esperit de la veritat, l' exposin fidelment i la difonguin amb la seva predicació. Se 'n segueix d' això que l' Església no fa dependre tota la seva certesa de les veritats revelades només de la Sagrada Escriptura. Per això totes dues—Escriptura i Tradició—s' han de rebre i de venerar amb un mateix esperit de pietat [6].

[*Relació d' una i altra amb tota l' Església i amb el Magisteri*]

10. La Sagrada Tradició, doncs, i la Sagrada Escriptura constitueixen un sol dipòsit sagrat de la paraula de Déu encomanat a l' Església. Tot el poble sant, unit als pastors en la doctrina dels apòstols i en la comunió, fidel a aquest dipòsit, persevera constant en la fracció del pa i en la oració (cf. Act 2,42 gr.), de manera que els bisbes i els fidels col.laboren estretament en la conservació, en l' exercici i en la professió de la fe rebuda [7].

Però la tasca d' interpretar autènticament la paraula de Déu, escrita o transmesa [8], pertany solament al Magisteri viu de l' Església [9], que exerceix la seva autoritat en nom de Jesucrist. Aquest Magisteri, evidentment, no està per damunt de la paraula de Déu, sinó que la serveix, ensenyant solament allò que ha estat encomanat, per tal com, per manament de Déu i amb l' assistència de l' Esperit Sant, ho escolta piadosament, ho guarda amb tota lleial-

mittit, ut illud, praelucente Spiritu veritatis, praeconio suo fideliter servent, exponant atque diffundant; quo fit ut Ecclesia certitudinem suam de omnibus revelatis non per solam Sacram Scripturam hauriat. Quapropter utraque pari pietatis affectu ac reverentia suscipienda et veneranda est [6].

10. Sacra Traditio et Sacra Scriptura unum verbi Dei sacrum depositum constituunt Ecclesiae commissum, cui inhaerens tota plebs sancta Pastoribus suis adunata in doctrina Apostolorum et communione, fractione panis et orationibus iugiter perseverat (cf. Act 2,42 gr.), ita ut in tradita fide tenenda, exercenda profitendaque singularis fiat Antistitum et fidelium conspiratio [7].

Munus autem authentice interpretandi verbum Dei scriptum vel traditum [8] soli vivo Ecclesiae Magisterio concreditum est [9], cuius auctoritas in nomine Iesu Christi exercetur. Quod quidem Magisterium non supra verbum Dei est, sed eidem ministrat, docens nonnisi quod traditum est, quatenus illud, ex divino mandato et Spiritu Sancto assistente, pie audit,

[6] Cf. Conc. Trident, decret *De Canonicis Scripturis:* Denz. 783 (1501)

[7] Cf. Pius XII, const apost *Munificentissimus Deus,* del 1 de nov. de 1950· AAS 42 (1950) 756, relacionada amb les paraules de St. Cebrià: «L'Església, poble aplegat entorn del Sacerdot i ramat adherit al seu Pastor» *(Epist.* 66,8 Hartel, IIIB p 733)

[8] Cf Conc Vat. I, const. dogm de fe catòlica, *Dei Filius* c 3: Denz. 1792 (3011)

[9] Cf. Pius XII, enc. *Humani generis,* del 12 de agost de 1950 AAS 42 (1950) 569 Denz. 2314 (3886)

tat i ho exposa amb fidelitat; i treu d' aquest dipòsit únic de la fe aquella veritat revelada que proposa a la creença.

Es ben palès, per tant, que la Sagrada Tradició, la Sagrada Escriptura i el Magisteri de l' Església, segons l' acord savi de Déu, estan connexos i associats entre ells, tant, que l' un no s' aguanta sense l' altre. I tots plegats, cada un a la seva manera i sota l' acció de l' Esperit Sant, contribueixen eficaçment a la salvació de les ànimes.

Capítol III

LA INSPIRACIÓ DIVINA DE LA SAGRADA ESCRIPTURA I LA SEVA INTERPRETACIÓ

[*El fet de la inspiració: de la veritat de la Sagrada Escriptura*]

11. Tot allò revelat per Déu, que és contingut i exposat en la Sagrada Escriptura, va ser consignat sota la ispiració de l' Esperit Sant. La Santa Mare Església, d' acord amb la fe apostòlica, té com a sagrats i canònics els llibres íntegres, amb totes les seves parts, tant del Vell Testament com del Nou, per tal com, escrits sota la inspiració de l' Esperit Sant (cf. Io 20,31; 2 Tim 3,16; 2 Petr 1,19-21; 3,15-16) tenen Déu per autor, i com a tals han estat llegats a la mateixa Església. Tanmateix, per a la confecció dels llibres sagrats, Déu escollí uns homes que va fer servir tot

sancte custodit et fideliter exponit, ac ea omnia ex hoc uno fidei deposito haurit quae tamquam divinitus revelata credenda proponit.

Patet igitur Sacram Traditionem, Sacram Scripturam et Ecclesiae Magisterium, iuxta sapientissimum Dei consilium, ita inter se connecti et consociari, ut unum sine aliis non consistat, omniaque simul, singula suo modo sub actione unius Spiritus Sancti, ad animarum salutem efficaciter conferant.

Caput III

DE SACRAE SCRIPTURAE DIVINA INSPIRATIONE ET DE EIUS INTERPRETATIONE

11. Divinitus revelata, quae in Sacra Scriptura litteris continentur et prostant, Spiritu Sancto afflante consignata sunt. Libros enim integros tam Veteris quam Novi Testamenti, cum omnibus eorum partibus, sancta Mater Ecclesia ex apostolica fide pro sacris et canonicis habet, propterea quod, Spiritu Sancto inspirante conscripti (cf. Io 20,31; 2 Tim 3,16; 2 Petr 1,19-21; 3,15-16), Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt [1]. In sacris vero libris conficiendis Deus homines elegit, quos facultatibus ac

[1] Cf. Conc. Vat. I, const. dogm. *Dei Filius* c.2: Denz. 1787 (3006). Pont. Comm. Biblica, decr. del 18 de juny de 1915: Denz. 2180 (3629); EB 420. S.C.S. Ofici, carta del 22 de des. de 1923: EB 499.

[2] Cf. Pius XII, enc. *Divino afflante Spiritu,* 30 set. 1943: AAS 35 (1943) 14; EB 556.

aprofitant les seves facultats i les seves forces. D' aquesta manera, actuant Ell en ells i per ells [3], aquests homes varen escriure com autors veritables tot allò—i només allò—que Ell volgué [4].

Així doncs, com que tot allò que els autors inspirats o els hagiògrafs afirmen ho hem de tenir com afirmat per l' Esperit Sant, cal confessar que els llibres de l' Escriptura ensenyen amb fermesa, amb fidelitat i sense error la veritat que Déu volgué consignar, atent a la nostra salvació [5]. Per tant, *tota l' Escriptura és inspirada de Déu i útil per ensenyar, reprendre, corregir, formar en la justícia, perquè l' home de Déu sigui perfecte, a punt per a tota obra bona* (2 Tim 3,16-17 gr.).

[*Com ha de ser interpretada la Sagrada Escriptura*]

12. Com que Déu en la Sagrada Escriptura ha parlat per mitjà d' homes i a la manera dels homes [6], cal que l' intèrpret de la Sagrada Escriptura, si pretén d' entendre què ens ha volgut comunicar Déu, investigui amb atenció què pretenien de significar els hagiògrafs i què va plaure a Déu de manifestar-nos en llurs paraules.

Per tal de descobrir la intenció dels hagiògrafs, cal tenir en compte, entre altres coses, els *gèneres literaris.* Car la veritat és proposada i expressada diversament en els textos històrics, profè-

viribus suis utentes adhibuit [2], ut Ipso in illis et per illos agente [3], ea omnia eaque sola, quae Ipse vellet, ut veri auctores scripto traderent [4].

Cum ergo omne id, quod auctores inspirati seu hagiographi asserunt, retineri debeat assertum a Spiritu Sancto, inde Scripturae libri veritatem, quam Deus nostrae salutis causa Litteris Sacris consignari voluit, firmiter, fideliter et sine errore docere profitendi sunt [5]. Itaque *omnis Scriptura divinitus inspirata est utilis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus* (2 Tim 3,16-17 gr.).

12. Cum autem Deus in Sacra Scriptura per homines more hominum locutus sit [6], interpres Sacrae Scripturae, ut perspiciat, quid Ipse nobiscum communicare voluerit, attente investigare debet, quid hagiographi reapse significare intenderint et eorum verbis manifestare Deo placuerit.

Ad hagiographorum intentionem eruendam inter alia etiam *genera litteraria* respicienda sunt. Aliter enim atque aliter veritas in textibus vario modo historicis, vel propheticis, vel poeticis, vel in aliis dicendi generibus

[3] *En* i *per l' home* cf. Hebr 1,1; 4,7 (*en*); 2 Sam 23,2; Mt 1,22 i ss i sovint (*per*); CONC. VAT. I, *Schema de doctrina cathol.* not.9: Coll. Lac. VII 522.

[4] LLEÓ XIII, enc. *Providentissimus Deus,* del 18 nov. 1893: DENZ. 1952 (3293); EB 125.

[5] Cf. ST. AGUSTÍ, *Gen. ad litt.* 2,9,20: PL 34,270-271; CSEL 28,1,46-47 i l' *Epist.* 82,3: PL 33,277; CSEL 34,2 p.354. ST. TOMÀS, *De Ver.* q.12 a.2c. CONC. TRIDENT., decret *De canonicis Scripturis:* DENZ. 783 (1501). LLEÓ XIII, enc. *Providentissimus:* EB 121.124.126-127. PIUS XII, enc. *Divino afflante:* EB 539.

[6] Cf. ST. AGUSTÍ, *De civ. Dei* XVII 6,2: PL 41,537; CSEL 40,2,228.

tics, poètics i en altres formes d' expressió A mes convé que l' intèrpret investigui el sentit que l' hagiògraf intentà d' expressar i expressà de fet en circumstàncies concretes de temps i de condició cultural, segons el gènere literari d' ús a l' època [7]. Car per tal de comprendre rectament allò que l' autor sagrat volgué afirmar en escriure, cal parar esment tant en les formes nadiues de sentir, de dir i de narrar, pròpies del temps de l' hagiògraf, com en les formes més corrents de tracte ordinàriament entre els homes d' aleshores [8].

I com que la Sagrada Escriptura l' hem de llegir i d' interpretar d' acord amb l' esperit amb què fou escrita [9], per escatir el sentit recte dels textos sagrats ha de ser examinat amb igual diligència, el contingut i la unitat de tota l' Escriptura, tenint present la tradició viva de tota l' Església i l' analogia de la fe. Pertany, doncs, als exegetes de treballar segons aquestes regles, a fi d' entendre i exposar més profundament el sentit de l' Escriptura. I així, amb un estudi previ, madurarà el judici de l' Església. Perquè, en darrer terme, a ella pertoca tot el que a la interpretació de l' Escriptura fa referència, ja que exerceix el manament i el ministeri diví de conservar i d' interpretar la paraula de Déu.

proponitur et exprimitur. Oportet porro ut interpres sensum inquirat, quem in determinatis adiunctis hagiographus, pro sui temporis et suae culturae condicione, ope generum litterariorum illo tempore adhibitorum exprimere intenderit et expresserit [7]. Ad recte enim intelligendum id quod sacer auctor scripto asserere voluerit, rite attendendum est tum ad suetos illos nativos sentiendi, dicendi, narrandive modos, qui temporibus hagiographi vigebant, tum ad illos qui illo aevo in mutuo hominum commercio passim adhiberi solebant [8].

Sed, cum Sacra Scriptura eodem Spiritu quo scripta est etiam legenda et interpretanda sit [9], ad recte sacrorum textuum sensum eruendum, non minus diligenter respiciendum est ad contentum et unitatem totius Scripturae, ratione habita vivae totius Ecclesiae Traditionis et analogiae fidei. Exegetarum autem est secundum has regulas adlaborare ad Sacrae Scripturae sensum penitius intelligendum et exponendum, ut quasi praeparato studio, iudicium Ecclesiae maturetur. Cuncta enim haec, de ratione interpretandi Scripturam, Ecclesiae iudicio ultime subsunt, quae verbi Dei servandi et interpretandi divino fungitur mandato et ministerio [10].

[7] Cf St Agustí, *De doctrina christiana* III 18,26 PL 34,75-76, CSEL 80,95
[8] Cf Pius XII, l c Denz 2294 (3829-3830), EB 558-562
[9] Cf Benet XV, enc *Spiritus Paraclitus*, 15 set 1920 EB 469 St Jeroni, *In Gal*, 5,19-21 PL 26,417A
[10] Cf Conc Vat I, const dogmat de fe catòlica, *Dei Filius* c 2 Denz 1788 (3007)

[*Condescendència de Déu*]

13. En la Sagrada Escriptura, doncs, es manifesta, quedant intactes la veritat i la santedat de Déu, la *condescendència* admirable de la Saviesa eterna, «per tal que coneguem la benignitat inefable de Déu i quina adaptació de paraula ha emprat, tenint providència i sol.licitud de la nostra naturalesa» [11]. Perquè les paraules de Déu, expressades en llengües humanes, han esdevingut semblants a la parla humana. De la mateixa manera, en altre temps el Verb del Pare Etern, havent pres carn de la feblesa humana, es féu semblant als homes.

Capítol IV

L' ANTIC TESTAMENT

[*La història de la salvació consignada en els llibres de l' Antic Testament*]

14. Déu amantíssim, en procurar i preparar sol.lícitament la salvació de tot el llinatge humà, s' escollí, per una gràcia especial, un poble, al qual confià les seves promeses. Havent fet, doncs, aliança amb Abraham (cf. Gen 15,18) i amb el poble d' Israel mitjançant Moisès (cf. Ex 24,8), de tal manera es revelà al poble escollit amb obres i amb paraules com l' únic Déu vivent i veritable, que Israel experimentà quins eren els camins de Déu amb els homes. Aquest camins, tot parlant el mateix Déu amb els profetes, Israel els comprengué més profundament i més clarament

13. In Sacra Scriptura ergo manifestatur, salva semper Dei veritate et sanctitate, aeternae Sapientiae admirabilis *condescensio*, «ut discamus ineffabilem Dei benignitatem, et quanta sermonis attemperatione usus sit, nostrae naturae providentiam et curam habens» [11]. Dei enim verba, humanis linguis expressa, humano sermoni assimilia facta sunt, sicut olim Aeterni Patris Verbum, humanae infirmitatis assumpta carne, hominibus simile factum est.

Caput IV

DE VETERE TESTAMENTO

14. Amantissimus Deus totius humani generis salutem sollicite intendens et praeparans, singulari dispensatione populum sibi elegit, cui promissiones concrederet. Foedere enim cum Abraham (cf. Gen 15,18) et cum plebe Israel per Moysen (cf. Ex 24,8) inito, populo sibi acquisito ita Se tamquam unicum Deum verum et vivum verbis ac gestis revelavit, ut Israel, quae divinae essent cum hominibus viae experiretur, easque, ipso Deo per

[11] St Joan Crisostom, *In Gen*, 3,8 hom 17,1 PG 53,134, «Adaptació» en grec es diu *synkatabasis*

dia rera dia, i els mostrà amb amplitud als gentils (cf. Ps 21, 28-29; 95,1-3; Is 2,1-4; Ier 3,17). L' economia, doncs, de la salvació, prenunciada, contada i explicada pels autors sagrats, consta en els llibres de l' Antic Testament com autèntica paraula de Déu; per això aquests llibres, inspirats per Déu, conserven un valor perenne: *Perquè tot allò que en altre temps s' ha escrit, s' ha escrit per a la nostra instrucció, a fi que per la paciència i la consolació que donen les escriptures tinguem esperança* (Rom 15,4).

[*Importància de l' Antic Testament per als cristians*]

15. L' economia de l' Antic Testament tenia una fita: sobretot preparar, anunciar profèticament (cf. Lc 24,44; Io 5,39; 1 Petr 1,10) i significar amb diverses figures (cf. 1 Cor 10,11) la vinguda de Crist, redemptor universal i del regne messiànic. Els llibres de l' Antic Testament manifesten a tothom, segons l' estat del llinatge humà abans dels temps de la salvació instaurada per Crist, el coneixement de Déu i de l' home i les formes com Déu just i misericordiós es comporta envers els homes. Aquests llibres, tot i contenint coses imperfectes i pròpies del seu temps, mostren, tanmateix, una autèntica pedagogia divina [1]. Per tant, els cristians han de rebre amb devoció aquests llibres que expressen un sentit viu de Déu, que contenen doctrines sublims sobre Déu, una saviesa salvadora sobre la vida de l' home i tresors admirables de pregàries; en aquests llibres hi ha latent, en darrer terme, el misteri de la nostra salvació.

os Prophetarum loquente, penitius et clarius in dies intelligeret atque latius in gentes exhiberet (cf. Ps 21,28-29; 95,1-3; Is 2,1-4; Ier 3,17). Oeconomia autem salutis ab auctoribus sacris praenuntiata, enarrata atque explicata, ut verum Dei verbum in libris Veteris Testamenti exstat; quapropter hi libri divinitus inspirati perennem valorem servant: *Quaecumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus* (Rom 15,4).

15. Veteris Testamenti oeconomia ad hoc potissimum disposita erat, ut Christi universorum redemptoris Regnique Messianici adventum praepararet, prophetice nuntiaret (cf. Lc 24,44; Io 5,39; 1 Petr 1,10) et variis typis significaret (cf. 1 Cor 10,11). Veteris autem Testamenti libri, pro conditione humani generis ante tempora instauratae a Christo salutis, Dei et hominis cognitionem ac modos quibus Deus iustus et misericors cum hominibus agit, omnibus manifestant. Qui libri, quamvis etiam imperfecta et temporaria contineant, veram tamen paedagogiam divinam demonstrant [1]. Unde iidem libri, qui vivum sensum Dei exprimunt, in quibus sublimes de Deo doctrinae ac salutaris de vita hominis sapientia mirabilesque precum thesauri reconduntur, in quibus tandem latet mysterium salutis nostrae, a Christifidelibus devote accipiendi sunt.

[1] Cf. Pius XI, enc *Mit Brennender Sorge*, 14 de març de 1937: AAS 29 (1937) 151.

[*Unitat de tots dos Testaments*]

16. Déu, doncs, inspirador i autor dels llibres d' ambdós Testaments, va disposar-ho tot amb tanta saviesa, que el Nou Testament està latent en l' Antic i l' Antic esdevé palès en el Nou [2]. Perquè, si bé Crist fundà el Nou Testament en la seva sang (cf. Lc 22,20; 1 Cor 11,25), tanmateix els llibres de l' Antic Testament, assumits íntegrament en la proclama evangèlica [3], adquireixen i manifesten, en el Nou Testament, la seva significació total (cf. Mt 5,17; Lc 24,27; Rom 16,25-26; 2 Cor 3,14-16), i alhora l' il·luminen i l' expliquen.

Capítol V

EL NOU TESTAMENT

[*Excel·lència del Nou Testament*]

17. La paraula de Déu, poder de Déu per a salvar tot aquell qui creu (cf. Rom 1,16), presenta i manifesta amb escreix la seva vigoria en els escrits del Nou Testament. Car, en arribar la plenitud dels temps (cf. Gal 4,4) el Verb es féu carn i habità entre nosaltres ple de gràcia i de veritat (cf. Io 1,14). I Crist establí el regne de Déu a la terra, mostrà el seu Pare i es mostrà Ell mateix amb obres i amb paraules i completà la seva obra amb la

16. Deus igitur librorum utriusque Testamenti inspirator et auctor, ita sapienter disposuit, ut Novum in Vetere lateret et in Novo Vetus pateret [2]. Nam, etsi Christus in sanguine suo Novum Foedus condidit (cf. Lc 22,20; 1 Cor 11,25), libri tamen Veteris Testamenti integri in praeconio evangelico assumpti [3], in Novo Testamento significationem suam completam acquirunt et ostendunt (cf. Mt 5,17; Lc 24,27; Rom 16,25-26; 2 Cor 3,14-16), illudque vicissim illuminant et explicant.

Caput V

DE NOVO TESTAMENTO

17. Verbum Dei, quod virtus Dei est in salutem omni credenti (cf. Rom 1,16), in scriptis Novi Testamenti praecellenti modo praesentatur et vim suam exhibet. Ubi enim venit plenitudo temporis (cf. Gal 4,4), Verbum caro factum est et habitavit in nobis plenum gratiae et veritatis (cf. Io 1,14). Christus Regnum Dei in terris instauravit, factis et verbis Patrem suum ac Seipsum manifestavit, atque morte, resurrectione et gloriosa ascensione mis-

[2] Cf. St. Agustí, *Quaest in Hept.* 2,73 PL 34,623.
[3] Cf. St. Ireneu, *Adv. haer.*, III 21,3 PG 7,950, 25,1 Harvey, 2 p.115. St Ciril de Jerusalem, Catech 4,35: PG 33,497 Teodor Mops. *In Soph.* 1,4-6: PG 66,452D-453A.

mort, la resurrecció, ascensió gloriosa i amb la tramesa de l' Esperit Sant. Enlairat de la terra, atreu tothom cap a Ell (cf. Io 12, 32 gr.)—Ell, que és l' únic que té paraules de vida eterna (cf. Io 6,68). Però aquest misteri no fou descobert a altres generacions com ha estat ara revelat als Apòstols sants i als Profetes en l' Esperit Sant (cf. Eph 3,4-6 gr.) que han de predicar l' Evangeli, desvetllar la fe en Jesús, Crist i Senyor, i aplegar l' Església. De totes aquestes coses, els escrits del Nou Testament en són un testimoniatge perenne i diví.

[*Origen apostòlic dels Evangelis*]

18. Ningú no ignora que entre les Escriptures, àdhuc del Nou Testament, els Evangelis ocupen un lloc privilegiat, per tal com són el testimoni principal de la doctrina i de la vida del Verb encarnat, el nostre Salvador.

L' Església sempre i arreu ha mantingut i manté que els quatre Evangelis tenen un origen apostòlic. Perquè allò que els Apòstols predicaren seguint el manament de Crist, més endavant, ells i els barons apostòlics, sota la inspiració de l' Esperit Sant, ens ho transmeteren per escrit com a fonament de la nostra fe; és a dir: l' Evangeli en quatre redaccions segons Mateu, Marc, Lluc i Joan [1].

[*Caràcter històric dels Evangelis*]

19. La Santa Mare Església, amb fermesa i màxima constància, cregué i creu que aquests quatre Evangelis—afirmats com his-

sioneque Spiritus Sancti opus suum complevit. Exaltatus a terra omnes ad Seipsum trahit (cf. Io 12,32 gr.), Ipse qui solus verba vitae aeternae habet (cf. Io 6,68). Hoc autem mysterium aliis generationibus non est patefactum, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis Eius et Prophetis in Spiritu Sancto (cf. Eph 3,4-6 gr.), ut Evangelium praedicarent, fidem in Iesum Christum ac Dominum excitarent et Ecclesiam congregarent. Quarum rerum scripta Novi Testamenti exstant testimonium perenne atque divinum.

18. Neminem fugit inter omnes, etiam Novi Testamenti Scripturas, Evangelia merito excellere, quippe quae praecipuum testimonium sint de Verbi Incarnati, Salvatoris nostri, vita atque doctrina.

Quattuor Evangelia originem apostolicam habere Ecclesia semper et ubique tenuit ac tenet. Quae enim Apostoli ex mandato Christi praedicaverunt, postea divino afflante Spiritu, in scriptis, ipsi et apostolici viri nobis tradiderunt, fidei fundamentum, quadriforme nempe Evangelium, secundum Matthaeum, Marcum, Lucam et Ioannem [1].

19. Sancta Mater Ecclesia firmiter et constantissime tenuit ac tenet quattuor recensita Evangelia, quorum historicitatem incunctanter affirmat,

[1] Cf St Ireneu, *Adv haer* III 11,8 PG 7,885, ed Sagnard, p 194

tòrics sense cap mena de dubte—ens fan conèixer fidelment el que Jesús, Fill de Déu, mentre vivia amb els homes, va fer i va ensenyar realment, per a llur salvació eterna, fins el dia de la seva ascensió (cf. Act 1,1-2). Els Apòstols, certament, predicaren als seus oients, després de l' Ascensió del Senyor, allò que el Senyor havia fert i dit, amb aquell coneixement més i més ple de què ells gaudien, alliçonats per la llum de l' Esperit de la veritat [2] i instruïts pels esdeveniments gloriosos de Crist. Els autors sagrats van escriure els quatre Evangelis seleccionant algunes de les moltes coses que ja havien estat comunicades, o de paraula o per escrit, sintetitzant-ne d' altres, o bé explicant-les, conscients de l' estat de les esglésies i retenint, finalment, la forma de proclamació, de manera que sempre ens comunicaven sincerament la veritat entorn de Jesús [4]. Perquè ho escriviren amb la intenció de fer-nos conèixer *la veritat de les paraules que ens ensenyen* (cf. Lc 1,2-4). I això, tant si ho treien dels records propis com si empraven el testimoniatge dels qui «ho veieren des del començament i foren ministres de la paraula».

[*Els altres escrits del Nou Testament*]

20. El cànon del Nou Testament, a més dels Evangelis, conté les epístoles de Sant Pau i altres escrits apostòlics, confegits sota la inspiració de l' Esperit Sant. Aquests escrits, segons el designi savi de Déu, confirmen tot allò que es refereix al Crist Senyor, declaren més i més la seva doctrina autèntica, palesen la

fideliter tradere quae Iesus Dei Filius, vitam inter homines degens, ad aeternam eorum salutem reapse fecit et docuit, usque in diem qua assumptus est (cf. Act 1,1-2). Apostoli quidem post ascensionem Domini, illa quae Ipse dixerat et fecerat, auditoribus ea pleniore intelligentia tradiderunt, qua ipsi, eventibus gloriosis Christi instructi et lumine Spiritus veritatis [2] edocti, fruebantur [3]. Auctores autem sacri quattuor Evangelia conscripserunt, quaedam e multis aut ore aut iam scripto traditis seligentes, quaedam in synthesim redigentes, vel statui ecclesiarum attendendo explanantes, formam denique praeconii retinentes, ita semper ut vera et sincera de Iesu nobiscum communicarent [4]. Illa enim intentione scripserunt, sive ex sua propria memoria et recordatione, sive ex testimonio illorum «qui ab initio viderunt et ministri fuerunt sermonis», ut cognoscamus eorum verborum de quibus eruditi sumus «veritatem» (cf. Lc 1,2-4).

20. Novi Testamenti Canon praeter quattuor Evangelia etiam epistulas sancti Pauli aliaque scripta apostolica Spiritu Sancto inspirante exarata continet, quibus, ex sapienti Dei consilio, ea quae sunt de Christo Domino confirmantur, genuina Eius doctrina magis magisque declaratur, salutifera

[2] Cf Io 14,26, 16,13
[3] Cf Io 2,22; 12,16, comparat amb 14,26, 16,12-13, 7,39
[4] Cf instr *Sancta Mater Ecclesia*, publicada per la Comissió Bíblica AAS 56 (1964) 715

força salvadora de l' obra divina de Crist, contenen l' inici de l' Església i la seva meravellosa difusió, i n' anuncien la consumació gloriosa.

El Senyor Jesús, doncs, estigué amb els Apòstols tal com havia promès (cf. Mt 28,20) i els envià l' Esperit Consolador a fi que els introduís a la veritat completa (cf. Io 16,13).

Capítol VI

LA SAGRADA ESCRIPTURA EN LA VIDA DE L'ESGLÉSIA

[*L' Església venera les Sagrades Escriptures*]

21. L' Església ha venerat sempre les Escriptures Sagrades com el mateix Cos del Senyor. Per això, en la Litúrgia Sagrada especialment, no deixa de prendre de taula i de distribuir als fidels el pa de vida, tant de la paraula de Déu com del Cos de Crist. Sempre ha considerat i considera les Escriptures, juntament amb la Tradició Sagrada, com la regla suprema de la seva fe: inspirades per Déu i redactades una vegada per sempre comuniquen inmutablement la paraula del mateix Déu, i en les paraules dels profetes i dels apòstols hi ressona la veu de l' Esperit Sant. Cal, per tant, que tota predicació eclesiàstica i la mateixa religió cristiana, es nodreixi en la Sagrada Escriptura i es regeixi per ella. Perquè en tots els llibres sants, el Pare que està en el Cel s' adreça amorós als seus fills i conversa amb ells. Hi ha tanta força i poder

virtus divini operis Christi praedicatur, Ecclesiae initia ac admirabilis diffusio narrantur eiusque consummatio gloriosa praenuntiatur.

Apostolis enim suis Dominus Iesus sicut promiserat affuit (cf. Mt 28,20) et iis Paraclitum Spiritum misit, qui eos in plenitudinem veritatis induceret (cf. Io 16,13).

Caput VI

DE SACRA SCRIPTURA IN VITA ECCLESIAE

21. Divinas Scripturas sicut et ipsum Corpus dominicum semper venerata est Ecclesia, cum, maxime in sacra Liturgia, non desinat ex mensa tam verbi Dei quam Corporis Christi panem vitae sumere atque fidelibus porrigere. Eas una cum Sacra Traditione semper ut supremam fidei suae regulam habuit et habet, cum a Deo inspiratae et semel pro semper litteris consignatae, verbum ipsius Dei immutabiliter impertiant, atque in verbis Prophetarum Apostolorumque vocem Spiritus Sancti personare faciant. Omnis ergo praedicatio ecclesiastica sicut ipsa religio christiana Sacra Scriptura nutriatur et regatur oportet. In sacris enim libris Pater qui in caelis est filiis suis peramanter occurrit et cum eis sermonem confert; tanta autem verbo

en la paraula de Déu que és fonament i vigoria de l' Església, fortalesa de fe per als seus fills, aliment de l' ànima, brollador pur i perenne de vida espiritual. D' ací que escaiguin tant a la Sagrada Escriptura aquelles paraules: *Viva és la paraula de Déu i eficaç* (Hebr 4,12), *que té poder d' edificar i de donar l' heretatge entre tots els santificats* (Act 20,32; cf. 1 Thess 2,13).

[*Recomanació de traduccions adequades*]

22. Convé que l' accés a la Sagrada Escriptura estigui ben obert als fidels cristians. Per aquesta raó l' Església, d' ençà dels seus inicis, acceptà com a pròpia la versió grega de l' Antic Testament anomenada dels Setanta. Per això mateix conserva sempre amb honor altres versions orientals i llatines, principalment l' anomenada Vulgata. Cal, però, que la paraula de Déu estigui tothora a l' abast; per això l' Església procura amb sol.licitud de mare que siguin preparades diverses versions a llengües diferents, sobretot dels textos primitius dels llibres sagrats. I si aquestes traduccions, oportunament i amb la aprovació de l' Església, són confegides en col.laboració amb els germans separats, tots els cristians podran fer-ne ús.

[*Deure apostòlic dels catòlics doctes*]

23. L' Esposa del Verb encarnat, és a dir, l' Església, instruïda per l' Esperit Sant, s' esforça per assolir una intel.ligència cada dia més profunda de les Escriptures Sagrades per tal de nodrir els seus fills, sense defallença, d' ensenyaments divins. Per la

Dei vis ac virtus inest, ut Ecclesiae sustentaculum ac vigor, et Ecclesiae filiis fidei robur, animae cibus, vitae spiritualis fons purus et perennis exstet. Unde de Sacra Scriptura excellenter valent dicta: *Vivus est enim sermo Dei et efficax* (Hebr 4,12), *qui potens est aedificare et dare haereditatem in sanctificatis omnibus* (Act 20,32; cf. 1 Thess 2,13).

22. Christifidelibus aditus ad Sacram Scripturam late pateat oportet. Qua de causa Ecclesia inde ab initiis graecam illam antiquissimam Veteris Testamenti versionem a LXX viris nuncupatam ut suam suscepit; alias vero versiones orientales et versiones latinas, praecipue illam quam Vulgatam vocant, semper in honore habet. Cum autem verbum Dei omnibus temporibus praesto esse debeat, Ecclesia materna sollicitudine curat, ut aptae ac rectae exarentur in varias linguas versiones, praesertim ex primigeniis Sacrorum Librorum textibus. Quae si, data opportunitate et annuente Ecclesiae auctoritate, conficiantur communi etiam cum fratribus seiunctis nisu, ab omnibus christianis adhiberi poterunt.

23. Verbi incarnati Sponsa, Ecclesia nempe, a Sancto Spiritu edocta, ad profundiorem in dies Scripturarum Sacrarum intelligentiam assequendam accedere satagit, ut filios suos divinis eloquiis indesinenter pascat; quapropter etiam studium sanctorum Patrum tum Orientis tum Occidentis et sacrarum

mateixa raó fomenta com cal l' estudi dels Sants Pares d' Orient i d' Occident i de les litúrgies sagrades. Cal que els exegetes catòlics i altres teòlegs, unint forces amb eficàcia, investiguin i proposin les lletres divines, sota la vigilància del Magisteri sagrat, amb les ajudes oportunes, de manera que el major nombre possible de ministres de la paraula puguin amb fruit, repartir l' aliment de les Escriptures al poble de Déu. Un aliment que il.lumini la intel.ligència, enforteixi les voluntats i encengui els cors dels homes en l' amor de Déu [1]. El sagrat Concili anima els fills de l' Església especialitzats en estudis bíblics, que segueixin la tasca feliçment començada, tot realitzant-la segons l' estil de sentir de l' Església, a cor ple i amb una renovació constant de forces [2].

[*Importància de la Sagrada Escriptura per a la Teologia*]

24. La Sagrada Teologia es recolza, com en fonament perpetu, en la paraula escrita de Déu i alhora en la sagrada Tradició. En aquest fonament s' enforteix, més ferma, i es rejoveneix sempre en investigar, a la llum de la fe, tota la veritat amagada en el misteri de Crist. Les Sagrades Escriptures contenen la paraula de Déu i, perquè són inspirades, són de veritat paraula de Déu; per això l' estudi dels escrits sants cal que sigui com l' ànima de la Sagrada Teologia [3]. També el ministeri de la paraula, la predicació pastoral, la catequesi i tota la instrucció cristiana—en la qual convé que l' homilia litúrgica tingui un lloc preferent—,

Liturgiarum rite fovet. Exegetae autem catholici, aliique Sacrae Theologiae cultores, collatis sedulo viribus, operam dent oportet, ut sub vigilantia Sacri Magisterii, aptis subsidiis divinas Litteras ita investigent et proponant, ut quam plurimi divini verbi administri possint plebi Dei Scripturarum pabulum fructuose suppeditare, quod mentem illuminet, firmet voluntates, hominum corda ad Dei amorem accendat [1]. Sacra Synodus Ecclesiae filiis, biblicarum rerum cultoribus, animum addit, ut opus feliciter susceptum, renovatis in dies viribus, omni studio secundum sensum Ecclesiae exsequi pergant [2].

24. Sacra Theologia in verbo Dei scripto, una cum Sacra Traditione, tamquam in perenni fundamento innititur, in eoque ipsa firmissime roboratur semperque iuvenescit, omnem veritatem in mysterio Christi conditam sub lumine fidei perscrutando. Sacrae autem Scripturae verbum Dei continent et, quia inspiratae, vere verbum Dei sunt; ideoque Sacrae Paginae studium sit veluti anima Sacrae Theologiae [3]. Eodem autem Scripturae verbo etiam ministerium verbi, pastoralis nempe praedicatio, catechesis omnisque in-

[1] Cf. Pius XII, enc. *Divino afflante*, 30 set.1943: EB 551.553.567. Pont. Com. Bíblica, *Instructio de S. Scriptura in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegis recte docenda*, 13 de maig de 1950: AAS 42 (1950) 495-505.

[2] Cf. Pius XII, ibid.: EB 569.

[3] Cf. Lleó XIII, enc. *Providentissimus:* EB 114. Benet XV, enc. *Spiritus Paraclitus*, 15 set. 1920: EB 483.

es nodreix i s' enforteix, esdevé més sant i més saludable, amb la mateixa paraula de l' Escriptura.

[*Es recomanada la lectura de la Sagrada Escriptura*]

25. Cal, doncs, que tots els clergues, especialment els sacerdots de Crist i els altres que, com a diaques i catequistes, es dediquen legítimament al ministeri de la paraula, s' aboquin a les Escriptures amb lectura assídua i amb estudi diligent, a fi que cap d' ells no esdevingui «predicador buit i va de la paraula de Déu, com qui no l' escolta de dins estant» [4]. Car ha de comunicar als fidels que li son encomanats les riqueses abundants de la gràcia de Déu, sobretot en la litúrgia sagrada. Semblantment, aquest sant Concili exhorta amb especial vehemència tots els fidels cristians, sobretot els religiosos, que aprenguin *la ciència eminent de Jesucrist* (Phil 3,8), mitjançant la lectura freqüent de les Escriptures santes. «Car el desconeixement de les Escriptures és el desconeixement de Crist» [5]. Arribin, doncs, de grat al mateix text sant, o bé per la sagrada Litúrgia, amarada del llenguatge de Déu, o bé per la lliçó pietosa o per pràctiques escaients i tots els altres mitjans que, sota el guiatge dels pastors de l' Església i amb llur aprovació, es difonen avui dia, lloablement a tot arreu. Recordin que la pregària ha d' acompanyar la lectura de l' Escriptura Santa, a fi d' establir diàleg entre Déu i l' home; perquè «parlem amb Ell quan preguem; l' escoltem, en llegir les seves paraules» [6].

structio christiana, in qua homilia liturgica eximium locum habeat oportet, salubriter nutritur sancteque virescit.

25. Quapropter clericos omnes, imprimis Christi sacerdotes ceterosque qui ut diaconi vel catechistae ministerio verbi legitime instant, assidua lectione sacra atque exquisito studio in Scripturis haerere necesse est, ne quis eorum fiat «verbi Dei inanis forinsecus praedicator, qui non est intus auditor» [4], dum verbi divini amplissimas divitias, speciatim in sacra Liturgia, cum fidelibus sibi commissis communicare debet. Pariter Sancta Synodus christifideles omnes, praesertim sodales religiosos, vehementer peculiariterque exhortatur, ut frequenti divinarum Scripturarum lectione *eminentem scientiam Iesu Christi* (Phil 3,8) ediscant. «Ignoratio enim Scripturarum ignoratio Christi est» [5]. Libenter igitur ad sacrum textum ipsum accedant, sive per sacram Liturgiam divinis eloquiis confertam, sive per piam lectionem, sive per institutiones ad id aptas aliaque subsidia, quae approbantibus et curantibus Pastoribus Ecclesiae ubique nostro tempore laudabiliter diffunduntur. Meminerint autem orationem concomitari debere Sacrae Scripturae lectionem, ut fiat colloquium inter Deum et hominem; nam «illum alloquimur, cum oramus; illum audimus, cum divina legimus oracula» [6].

[4] St. Agustí, *Serm.* 179,1: PL 38,966.
[5] St. Jeroni, *Comm. in Is.* prol.: PL 24,17. Cf. Benet XV, enc. *Spiritus Paraclitus:* EB 475-480. Pius XII, enc. *Divino afflante:* EB 544.
[6] St. Ambròs, *De officiis ministrorum* I 20,88: PL 16.50.

Pertoca als bisbes, «en els quals hi ha la doctrina apostòlica» [7], d' instruir oportunament als fidels que els són confiats perquè usin com cal els llibres sagrats, sobretot el Nou Testament i, especialment, els Evangelis. Convé que disposin de traduccions dels llibres sagrats que vagin acompanyades de les explicacions realment suficients i necessàries, que els permetin d' atansar-se amb seguretat i amb profit, com a fills de l' Església, a les Escriptures Sagrades, i que en penetrin l' esperit.

Cal que es preparin, a més, edicions de la Sagrada Escriptura proveïdes de les notes adients, per ús també dels no-cristians i que els siguin adaptades. Tant els pastors d' ànimes com els cristians de qualsevol estament procurin d' escampar-les prudentment.

26. Que així, doncs, amb la lectura i l' estudi dels llibres sagrats, *la paraula del Senyor es propagui i sigui glorificada* (2 Thess 3,1), i que el tresor de la revelació, encomanat a l' Església, ompli més i més el cor dels homes. I així com la vida de l' Església augmenta en vigoria per l' assídua freqüentació del misteri eucarístic, hem d' esperar també que la veneració creixent de la paraula de Déu, que *roman per sempre més* (Is 40,8; 1 Petr 1,23-25), porti un nou impuls de vida espiritual.

Totes i cada una de les coses incloses en aquesta constitució dogmàtica han obtingut l' aprovació dels Pares del sant Concili. I Nós, amb la potestat apostòlica que Crist ens ha confiat, tot això, conjuntament amb els Pares venerables, ho aprovem, ho

Sacris autem Antistitibus, «apud quos est apostolica doctrina» [7], fideles sibi commissos ad rectum divinorum librorum usum, praesertim Novi Testamenti et imprimis Evangeliorum, opportune instituere competit per sacrorum textuum versiones, quae necessariis et vere sufficientibus explicationibus instructae sint, ut tuto ac utiliter Ecclesiae filii cum Scripturis Sacris conversentur earumque spiritu imbuantur.

Insuper editiones Sacrae Scripturae, aptis instructae adnotationibus, ad usum etiam non-christianorum eorundemque conditionibus accommodatae, conficiantur, quas quoquomodo sive animarum Pastores sive Christiani cuiuscumque status spargere sapienter curent.

26. Ita ergo lectione et studio Sacrorum Librorum *sermo Dei currat et clarificetur* (2 Thess 3,1), thesaurusque revelationis, Ecclesiae concreditus, magis magisque corda hominum impleat. Sicut ex assidua frequentatione mysterii Eucharistici Ecclesiae vita incrementum suscipit, ita novum spiritualis vitae impulsum sperare licet ex adaucta veneratione verbi Dei, quod *manet in aeternum* (Is 40,8; 1 Petr 1,23-25).

Haec omnia et singula, quae in hac constitutione dogmatica edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto

[7] St Ireneu, *Adv. haer.* IV 32,1 · PG 7,1071 (49,2), Harvey, 2 p.255.

decretem i ho establim en l' Esperit Sant; i ordenem que el que ha estat establert conciliarment sigui promulgat a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, 18 de novembre de 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die XVIII mensis novembris MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DE LES ACTES DEL S. CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II

NOTIFICACIÓ

FETA PER L' EXCM. SECRETARI GENERAL DEL S. CONCILI EN LA CONGREGACIÓ GENERAL 171 EL DIA 15 NOV. 1965

Hom ha demanat quina ha de ser la *qualificació teològica* de la doctrina que s' exposa i es vota en l' esquema de la Constitució dogmàtica *sobre la Revelació Divina.*

A aquesta pregunta la Comissió sobre la doctrina de la fe i costums va respondre segons la seva *Declaració* del dia 6 de març de 1964:

«Tenint en compte el costum conciliar i el fi pastoral de l' actual Concili, aquest S. Sínode defineix haver-se de tenir per l' Església com a cosa de fe i costums únicament allò que ella hagi declarat com a tal clarament».

«Les altres coses proposades pel S. Concili, com a doctrina que és del Suprem Magisteri de l' Església, tots i cadascú dels fidels han de rebre-les i abraçar-les segons la ment del mateix S. Concili que es manifesta adés per la matèria que es toca, adés per la manera de dir, segons les normes d' interpretació teològica».

† PERICLES FELICI,
Arquebisbe tit de Samosata,
Secretari General del S Concili

EX ACTIS SS. OECUMENICI CONCILII VATICANI II

NOTIFICATIO

FACTA AB EXCMO. SECRETARIO GENERALI SS. CONCILII IN CONGREGATIONE GENERALI CLXXI DIEI XV NOV. MCMLXV

Quaesitum est quaenam esse debeat *qualificatio theologica* doctrinae, quae in Schemate Constitutionis dogmaticae *de Divina Revelatione* exponitur et suffragationi subicitur.

Huic quaesito Commissio de doctrina fidei et morum hanc dedit responsionem iuxta suam *Declarationem* diei 6 martii 1964:

«Ratione habita moris conciliaris ac praesentis Concilii finis pastoralis, haec S. Synodus ea tantum de rebus fidei vel morum ab Ecclesia tenenda definit quae ut talia aperte ipsa declaraverit».

«Cetera autem, quae S. Synodus proponit, utpote Supremi Ecclesiae Magisterii doctrinam, omnes ac singuli christifideles excipere et amplecti debent iuxta ipsius S. Synodi mentem, quae sive ex subiecta materia sive ex dicendi ratione innotescit, secundum normas theologicae interpretationis».

† PERICLES FELICI
Archiepiscopus tit. Samosatensis,
Ss. Concilii Secretarius Generalis

CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

La primera Constitució aprovada pel Concili i la de fruits més immediats, visibles i agradables al sentit del poble cristià ha estat la *Sacrosanctum Concilium,* sobre la sagrada litúrgia, promulgada el 4 de desembre de 1963, en la segona etapa conciliar, després d' obtenir 2.147 vots favorables, quatre d' adversos i un de nul.

De les propostes arribades d' arreu del món a la Comissió antepreparatòria conciliar, 42 es referien a la litúrgia dels sagraments i 1.461 al culte diví en els seus innombrables aspectes. La Comissió va dividir en capítols aquest material tan abundant i va passar-lo, quan en fou hora, a la Comissió preparatòria corresponent. Així sorgí, en mans d' aquesta, el primer projecte de constitució litúrgica, que en la primera redacció unificada tenia un proemi i vuit capítols, amb un total de 134 pàgines. Va rebre l' aprovació del Papa al gener del 1962.

Quan la Comissió Central preparatòria va examinar el treball a l' abril del mateix any, va ordenar algunes reduccions i suggerí certes esmenes, que donaren lloc al segon text, que Joan XXIII va fer distribuir als Bisbes. Això es feia al mes de juliol.

Després de les primeres jornades del Concili, dedicades al nomenament de Comissions i a perfilar els reglaments, el tema litúrgic fou el primer sotmès a debat. Aquest durà del 22 d' octubre al 13 de novembre de 1962. El nombre de Pares que van fer ús de la paraula (253) i el de les seves intervencions orals (328) i escrites (625) mostra prou bé l' interès que desvetllà el tema litúrgic, sobretot quan es tocaren temes tan vius com l' ús litúrgic de les llengües vernacles. El 14 de novembre, per 2.162 «placet», 46 «non placet» i 7 vots nuls, el Concili acordà els primers criteris que havien de dirigir la reforma substancial dels usos litúrgics.

Tretze subcomissions s' encarregaren de refer el text, estudiant per separat cada grup de problemes. Així va néixer una nova redacció. El seu proemi i primer capítol foren presentats a l' aula el 7 de desembre, i encara es pogueren discutir i votar als darrers dies del 1962. El resultat foren 1.922 «placet», 11 «non placet», 180 suggerències d' esmena i cinc vots nuls.

La primera etapa conciliar marcava així prou clarament el cri-

teri renovador. Seguint-lo, la Comissió va assegurar l'èxit del document, que fou el primer de ser promulgat. El nou text complet es distribuí el 29 de setembre de 1963, al començament de la segona etapa. Les discussions i votacions duraren, d'antuvi, del 8 al 31 d'octubre i, els capítols segon i tercer no havent obtingut aprovació, del 18 al 22 de novembre, amb text corregit. Aquest mateix dia es votà la totalitat del document: 2.159 «placet», 19 «non placet» i un vot nul. El vot solemne en presència del Papa, previ a la proclamació, el 4 de desembre de 1963, fou aparentment més reduït; però és que fou menor el nombre de votants. En efecte, l'oposició restà reduida a quatre vots adversos.

La Constitució litúrgica entrà en vigor el 16 de febrer de 1964, dirigida la seva pràctica per un «Consilium» creat per Pau VI el 25 de gener del mateix any. Avui, més de dos anys després, les llengües vernacles admeses en l'ús de la sagrada litúrgia són 245: 144 llengües indígenes de l'Àfrica, 32 d'Europa, 48 de l'Àsia, 9 d'Amèrica i 12 d'Oceania. Algunes d'elles tenen difusió en més d'un continent.

SUMARI

1- 4. *Proemi.*—Primacia indiscutible de la litúrgia. Té la funció de guiar el Poble de Déu en la seva peregrinació per la terra.

CAPÍTOL I.—*Natura i importància de la litúrgia*

5- 8. La litúrgia comunica als creients i realitza en ells l'obra de la nostra redempció.

9- 13. És la meta a la qual es dirigeix l'acció de l'Església i la font d'on brolla la seva vitalitat. Però la litúrgia no esgota tota l'acció de l'Església.

14- 15. En tant que acció cultual de tota l'Església, la litúrgia exigeix la participació activa de tots els fidels. Té també, no obstant, una acció didàctico-formativa.

16- 46. Amb aquesta finalitat es donen normes generals i particulars i s'indiquen els mitjans que cal emprar. S'insisteix en la formació litúrgica del clericat i dels fidels i en els centres vitals animadors de la pastoral litúrgica.

CAPÍTOL II.—*El misteri eucarístic*

47- 54. Després de fer un esment sumari dels principis teològics relatius a l'Eucaristia, es preveu la revisió dels ritus i dels textos de la Missa. Caldrà enriquir-los de lectures bíbliques i restaurar l'oració dels fidels.

55- 58. Hom preveu també: la comunió sota les dues espècies en alguns casos, la concelebració en una sèrie força extensa de supòsits i un ús molt ampli de la llengua vulgar.

CAPÍTOL III.—*Els altres sagraments i els sagramentals*

59- 65. La litúrgia dels sagraments i dels sagramentals ofereix als fidels ben disposats la possibilitat de santificar totes les ocupacions de la vida per mitjà de la gràcia de Déu. Per tal que els seus ritus resultin més comprensibles, l' Església emprarà més àmpliament la llengua vulgar.

66- 82. Hom preveu certes revisions dels ritus sacramentals, per tal que expressin amb més claredat la natura i els efectes dels mateixos sagraments. Els sagraments més tinguts en compte són: el baptisme, la confirmació i el matrimoni.

CAPÍTOL IV.—*L' Ofici diví*

83- 99. El fi de l' Ofici diví és la santificació del dia. Se 'n farà una revisió històrico-bíblica i una reordenació.

100-101. Hom dóna un relleu particular:

a) a la major participació del poble en l' oració pública de l' Església, i

b) al lloc que han d' ocupar en l' oració oficial de l' Església els oficis o la part d' aquests que resen els instituts religiosos.

CAPÍTOL V.—*L' any litúrgic*

102-110. Es donen normes per a una participació conscient, dinàmica i fructuosa en els misteris del Crist, molt especialment en el misteri pasqual.

111. Aquest misteri reviu en els sants, i d' una manera molt particular en la Mare de Déu. El cicle santoral és reduït en favor del cicle temporal.

CAPÍTOL VI.—*La música sagrada*

112-115. No ha de servir sols d' adorn, sinó també, i més que res, d' expressió de la pregària.

116-121. Cal promoure formes populars de música sagrada d' acord amb la sensibilitat moderna, però no poden menysprear-se el venerable cant gregorià ni la polifonia clàssica.

CAPÍTOL VII.—*L' art i els objectes sagrats*

122-130. No pot barrar-se cap camí a l' art veritable, però cal bandejar tot allò que repugni i ofengui el sentit religiós.

Apèndix. S' indica que, d' acord amb els germans separats, hom pot arribar a establir la fixació del dia de la Pasqua i d' un calendari perpetu.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITURGIA *

INTRODUCCIÓ

[*Reforma de la litúrgia i els fins del Concili*]

1. Com sigui que el sagrat Concili es proposa augmentar cada dia més la vida cristiana entre els fidels, adaptar millor a les necessitats del nostre temps les institucions subjectes a canvis, promoure tot allò que pot contribuir a la unió de tots els qui creuen en Jesucrist i enrobustir tot allò que contribueix a invitar tots els homes al si de l' Església, creu que li pertoca d' una manera especial vetllar per la reforma i promoció de la litúrgia.

2. En efecte, la litúrgia, per la qual, sobretot en el diví sacrifici de l' Eucaristia «s' exerceix l' obra de la nostra redempció» [1], contribueix en grau màxim a fer que els fidels expressin en llur vida i manifestin als altres el misteri de Crist i l' autèntica naturalesa de la veritable Església. Propi d' aquesta és de ser a la

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

CONSTITUTIO DE SACRA LITURGIA

1. Sacrosanctum Concilium, cum sibi proponat vitam christianam inter fideles in dies augere; eas institutiones quae mutationibus obnoxiae sunt, ad nostrae aetatis necessitates melius accommodare; quidquid ad unionem omnium in Christum credentium conferre potest, fovere; et quidquid ad omnes in sinum Ecclesiae vocandos conducit, roborare; suum esse arbitratur peculiari ratione etiam instaurandam atque fovendam Liturgiam curare.

2. Liturgia enim, per quam, maxime in divino Eucharistiae Sacrificio, «opus nostrae Redemptionis exercetur» [1] summe eo confert ut fideles vivendo exprimant et alios manifestent mysterium Christi et genuinam verae Ecclesiae naturam, cuius proprium est esse humanam simul ac divinam, visibilem

* Constitució promulgada el 5 de desembre de 1963

[1] *Missal Roma*, secreta del diumenge IX després de Pentecosta

vegada humana i divina, visible i rica en realitats invisibles, fervent d' acció i donada a la contemplació, present en el món i, amb tot, pelegrina; però de tal manera que el que en ella hi ha d' humà s' ordeni al que té de diví i s' hi subordini, allò que té de visible a l' invisible, l' acció a la contemplació, i el que és present a la ciutat futura que busquem [2]. D' aquí que la litúrgia, en edificar cada dia els qui són a dins per a fer-ne temple sant en el Senyor i habitacle de Déu en l' Esperit [3], fins a arribar a la mesura de la plenitud d'edat de Crist [4], enrobusteix meravellosament llurs forces per a predicar Crist, i presenta així l' Església als qui en són fora com a senyal alçat enmig de les nacions [5] per a congregar sota seu en la unitat els fills de Déu dispersos [6] fins a aconseguir un sol ramat i un sol pastor [7].

[La constitució sobre la litúrgia i els diversos ritus]

3. Per això, el sant Concili creu que cal tenir presents els principis que segueixen sobre el foment i reforma de la litúrgia, i se n' han de donar normes pràctiques.

Entre aquests principis i normes n' hi ha algunes que tant es poden i s' han d' aplicar al ritu romà com als altres, malgrat que les normes que segueixen s' ha d' entendre que només es refereixen al ritu romà, mentre no es tracti de coses que, per la seva mateixa naturalesa, afectin també els altres ritus.

invisibilibus praeditam, actione ferventem et contemplationi vacantem, in mundo praesentem et tamen peregrinam; et ita quidem ut in ea quod humanum est ordinetur ad divinum eique subordinetur, quod visibile ad invisibile, quod actionis ad contemplationem, et quod praesens ad futuram civitatem quam inquirimus [2]. Unde cum Liturgia eos qui intus sunt cotidie aedificet in templum sanctum in Domino, in habitaculum Dei in Spiritu [3], usque ad mensuram aetatis plenitudinis Christi [4], miro modo simul vires eorum ad praedicandum Christum roborat, et sic Ecclesiam iis qui sunt foris ostendit ut signum levatum in nationes [5] sub quo filii Dei dispersi congregentur in unum [6] quousque unum ovile fiat et unus pastor [7].

3. Quare Sacrosanctum Concilium, de fovenda atque instauranda Liturgia quae sequuntur principia censet in mentem revocanda et practicas normas statuendas esse.

Inter haec principia et normas nonnulla habentur quae tum ad Ritum romanum tum ad omnes alios Ritus applicari possunt ac debent, licet normae practicae quae sequuntur solum Ritum romanum spectare intellegendae sint, nisi agatur de iis quae ex ipsa rei natura alios quoque Ritus afficiant.

[2] Cf Hebr 13,14
[3] Cf Eph 2,21-22
[4] Cf Eph 4,13
[5] Cf Is 11,12
[6] Cf Io 11,52
[7] Cf Io 10,16

4. Per fi, el sant Concili, obedient fidel de la tradició, declara que la santa mare Església té en igualtat de dret i d' honor tots els ritus reconeguts legítimament, i vol que en l' avenir es conservin i fomentin per tots els mitjans, i desitja que, si cal, siguin revisats a fons amb prudència dins l' esperit de la sana tradició i se' ls comuniqui una nova vigoria d' acord amb les circumstàncies i necessitats d' avui dia.

Capítol I

Naturalesa de la Sagrada Litúrgia i la seva importància en la vida de l'Església

[*L' obra de la salvació realitzada per Crist*]

5. Déu *vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1 Tim 2,4) i *havent parlat moltes vegades antigament de diverses maneres als nostres pares per mitjà dels profetes* (Hebr 1,1), quan va arribar la plenitud dels temps va enviar el seu Fill, el Verb fet carn, ungit per l' Esperit Sant, per a evangelitzar els pobres i guarir els contrits de cor [8] com a «metge corporal i espiritual» [9], mitjancer entre Déu i els homes [10]. Car la seva humanitat, unida a la persona del Verb, fou l' instrument

4. Traditioni denique fideliter obsequens, Sacrosanctum Concilium declarat Sanctam Matrem Ecclesiam omnes Ritus legitime agnitos aequo iure atque honore habere, eosque in posterum servari et omnimode foveri velle, atque optat ut, ubi opus sit, caute ex integro ad mentem sanae traditionis recognoscantur et novo vigore, pro hodiernis adiunctis et necessitatibus, donentur.

Caput I

DE PRINCIPIIS GENERALIBUS AD SACRAM LITURGIAM INSTAURANDAM ATQUE FOVENDAM

I. De sacrae Liturgiae natura eiusque momento in vita Ecclesiae

5. Deus, qui *omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire* (1 Tim 2,4), *multifariam multisque modis olim loquens patribus in prophetis* (Hebr 1,1), ubi venit plenitudo temporis, misit Filium suum, Verbum carnem factum, Spiritu Sancto unctum, ad evangelizandum pauperibus, ad sanandos contritos corde [8], «medicum carnalem et spiritualem» [9], Mediatorem Dei et hominum [10]. Ipsius namque humanitas, in unitate personae Verbi, fuit instrumentum nostrae salutis. Quare in Christo «nostrae recon-

[8] Cf. Is 61,1; Lc 4,18.
[9] St. Ignasi D' Antioquia, *ad Ephesios* 7,2: F. X. Funk, *Patres Apostolici* I (Tubinga 1901) p.218.
[10] Cf. 1 Tim 2,5.

de la nostra salvació. Per això en Crist «es realitzà plenament la nostra reconciliació i se' ns donà la plenitud del culte diví» [11].

Aquesta obra de la redempció humana i de la glorificació perfecta de Déu, preludiada per les grans obres divines en el poble de l' Antic Testament, Crist Nostre Senyor la va acomplir particularment pel misteri pasqual de la seva benaurada passió, resurrecció d' entre els morts i gloriosa ascensió. Per aquest misteri «amb la seva mort va destruir la nostra mort i amb la seva resurrecció va restaurar la nostra vida» [12], car del costat de Crist adormit en la Creu va néixer «el sagrament admirable de tota l' Església» [13].

[*L' obra de la salvació, continuada per l' Església es realitza en la litúrgia*]

6. Per això, talment com Crist fou enviat pel Pare, així mateix Ell va enviar els Apòstols, plens de l' Esperit Sant. No sols els envià perquè, predicant l' Evangeli a tota criatura [14] anunciessin que el Fill de Déu, amb la seva mort i resurrecció, ens alliberà del poder de Satanàs [15] i de la mort i ens dugué al regne del Pare, sinó també perquè exercissin, pel Sacrifici i els Sagraments, entorn dels quals gira tota la vida litúrgica, l' obra de salvació que anunciaven. Es així com pel Baptisme els homes s' empelten en el misteri pasqual de Crist: moren amb Ell, són sepultats amb Ell, ressusciten amb Ell [16], reben l' esperit de fills adoptius *pel qual cla-*

ciliationis processit perfecta placatio, et divini cultus nobis est indita plenitudo» [11].

Hoc autem humanae Redemptionis et perfectae Dei glorificationis opus, cui divina magnalia in populo Veteris Testamenti praeluserant, adimplevit Christus Dominus, praecipue per suae beatae Passionis, ab inferis Resurrectionis et gloriosae Ascensionis paschale mysterium, quo «mortem nostram moriendo destruxit, et vitam resurgendo reparavit» [12]. Nam de latere Christi in cruce dormientis ortum est totius Ecclesiae mirabile sacramentum [13].

6. Ideoque, sicut Christus missus est a Patre, ita et ipse Apostolos, repletos Spiritu Sancto, misit, non solum ut, praedicantes Evangelium omni creaturae [14], annuntiarent Filium Dei morte sua et resurrectione nos a potestate satanae [15] et a morte liberasse et in regnum Patris transtulisse, sed etiam ut, quod annuntiabant, opus salutis per Sacrificium et Sacramenta, circa quae tota vita liturgica vertit, exercerent. Sic per Baptismum homines paschali Christi mysterio inseruntur: commortui, consepulti, conresusci-

[11] *Sacramentarium Veronense* (Leonianum) ed C Mohlberg (Roma 1956) n.1265 p.162.

[12] MISSAL ROMÀ, Prefaci pasqual.

[13] Cf. ST. AGUSTÍ, *Enarr. in Ps* 138,2: *Corpus Christianorum* 40 (Turhholti 1956), p.1901, i l' oració després de la 2.ª lect. del dissabte sant abans de la reforma de la setmana santa.

[14] Cf. Mc 16,15.

[15] Cf. Act 26,28.

[16] Cf. Rom 6,4; Eph 2,6; Col 3,1; 2 Tim 2,11.

men: Abbà! Pare! (Rom 8,15) i es tornen així els veritables adoradors que el Pare busca [17]. Semblantment, sempre que mengen el sopar del Senyor, anuncien la seva mort fins a tant que vingui [18]. Per això, el mateix dia de Pentecosta, en què l' Església es va manifestar al món, *els qui reberen la paraula* de Pere *foren batejats. I perseveraven en l' ensenyament dels Apòstols, en la comunió de la fracció de pa i en l' oració..., lloaven tots junts Déu i tot el poble els respectava* (Act 2,41-42 i 47). Des de llavors l' Església no deixà de reunir-se per a celebrar el misteri pasqual: llegeix *en tota l' Escriptura les coses que a Ell fan referència* (Lc 24,27), celebra l' Eucaristia, en la qual «es fa present novament la victòria i el triomf de la seva mort» [19], i, al mateix temps, dóna gràcies *a Déu pel do inefable* (2 Cor 9,15) en Crist Jesús *per a lloar la seva glòria* (Eph 1,12) per la força de l' Esperit Sant.

[*Presència de Crist en la litúrgia*]

7. Per a la realització d' una obra tan gran, Crist està present sempre en la seva Església, especialment en l' acció litúrgica. Està present en el sacrifici de la missa, ja sigui en la persona del ministre, «oferint-se ara pel ministeri dels sacerdots aquell mateix que llavors s' oferí en la creu» [20], ja sigui, sobretot, sota les espècies eucarístiques. Està present per la seva virtut en els sagra-

tati [16], spiritum accipiunt adoptionis filiorum, *in quo clamamus: Abba, Pater* (Rom 8,15), et ita fiunt veri adoratores, quos Pater quaerit [17]. Similiter quotiescumque dominicam cenam manducant, mortem Domini annuntiant donec veniat [18]. Idcirco, ipso die Pentecostes, quo Ecclesia mundo apparuit, *qui receperunt sermonem* Petri *baptizati sunt*. Et erant *perseverantes in doctrina Apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus... collaudantes Deum et habentes gratiam ad omnem plebem* (Act 2,41-42,47). Numquam exinde omisit Ecclesia quin in unum conveniret ad paschale mysterium celebrandum: legendo ea *in omnibus Scripturis quae de ipso erant* (Lc 24,27), Eucharistiam celebrando in qua «mortis eius victoria et triumphus repraesentantur» [19], et simul gratias agendo *Deo super inenarrabili dono* (2 Cor 9,15) in Christo Iesu, *in laudem gloriae eius* (Eph 1,12), per virtutem Spiritus Sancti.

7. Ad tantum vero opus perficiendum, Christus Ecclesiae suae semper adest, praesertim in actionibus liturgicis. Praesens adest in Missae Sacrificio cum in ministri persona, «idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit» [20], tum maxime sub speciebus eucharisticis. Praesens adest virtute sua in Sacramentis, ita ut cum aliquis baptizat, Christus

[17] Cf Io 4,23
[18] Cf 1 Cor 11,26.
[19] Conc. Trid., ses. 13 (11 oct. 1551), decr *De Ss Eucaristia* c 5: Concilium Trident., *Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatuum nova collectio*, ed Soc Goerresiana t.7, *Actorum* pars 4ª (Friburg Br 1961) p 202
[20] Conc. Trid, ses.22 (17 set. 1562), decret *De Ss. Missae sacrif* c 2, Concilium Trident, et cit, t 8 *Actorum* pars 5ª (Friburg Br 1919) p 960

ments, de manera que quan algú bateja és Crist el qui bateja [21]. Està present en la seva paraula, car és Ell el qui parla quan en l' Església es llegeixen les Sagrades Escriptures. Per fi, quan l' Església prega i canta els salms hi ha present Aquell que prometé: *On n' hi ha dos o tres reunits en nom meu, jo hi sóc enmig d' ells* (Mt 18,20).

Efectivament, per a la realització d' aquesta obra tan gran per la qual Déu és perfectament glorificat i els homes són santificats, Crist s' associa sempre la seva estimadíssima esposa, l' Església, la qual invoca el seu Senyor i per Ell tributa culte al Pare Etern.

Amb raó, per tant, es considera la litúrgia com a exercici de la funció sacerdotal de Crist, en la qual, a través de signes sensibles, se significa, i a la manera pròpia de cadascun d' ells s' opera, la santificació de l' home, i s' exerceix tot el culte públic pel Cos místic de Jesucrist, és a dir, pel Cap i pels seus membres.

D' on, tota celebració litúrgica com a obra que és de Crist sacerdot i del seu Cos que és l' Església, resulta ser l' acció sagrada per excel.lència, i cap altra acció de l' Església no la iguala, en paritat de títol ni de grau, en eficàcia.

[*Litúrgia terrena i litúrgia celestial*]

8. En la litúrgia terrena participem com del tast d' aquella litúrgia celestial que se celebra en la santa ciutat de Jerusalem, vers on ens dirigim com a pelegrins i on Crist s' asseu a la dreta de Déu com a ministre del santuari i del veritable tabernacle [22];

ipse baptizat [21]. Praesens adest in verbo suo, siquidem ipse loquitur dum sacrae Scripturae in Ecclesia leguntur. Praesens adest denique dum supplicat et psallit Ecclesia, ipse qui promisit: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (Mt 18,20).

Reapse tanto in opere, quo Deus perfecte glorificatur, et homines sanctificantur, Christus Ecclesiam, sponsam suam dilectissimam, sibi semper consociat, quae Dominum suum invocat et per ipsum Aeterno Patri cultum tribuit.

Merito igitur Liturgia habetur veluti Iesu Christi sacerdotalis muneris exercitatio, in qua per signa sensibilia significatur et modo singulis proprio efficitur sanctificatio hominis, et a mystico Iesu Christi Corpore, Capite nempe eiusque membris, integer cultus publicus exercetur.

Proinde omnis liturgica celebratio, utpote opus Christi sacerdotis, eiusque Corporis, quod est Ecclesia, est actio sacra praecellenter, cuius efficacitatem eodem titulo eodemque gradu nulla alia actio Ecclesiae adaequat.

8. In terrena Liturgia caelestem illam praegustando participamus, quae in sancta civitate Ierusalem, ad quam peregrini tendimus, celebratur, ubi Christus est in dextera Dei sedens, sanctorum minister et tabernaculi veri [22];

[21] Cf ST. AGUSTÍ *In Io. Evang.* tr 6 c 1 n 7 · PL 35,1428
[22] Cf. Apoc 21,2, Col 3,1 Hebr 8,2.

cantem al Senyor amb tot l' exèrcit celestial l' himne de la seva glòria; tot venerant la memòria dels sants, esperem compartir llur societat; estem a l' expectativa del Salvador, Nostre Senyor Jesucrist, fins a tant que es manifesti Ell, vida nostra, i nosaltres també ens manifestem gloriosos amb Ell [23].

[*La litúrgia no és l' única activitat de l' Església*]

9. La sagrada litúrgia no exhaureix pas tota l' activitat de l' Església, ja que abans que els homes puguin tenir accés a la litúrgia, cal que siguin cridats a la fe i a la conversió: *Com podran invocar Aquell en qui encara no creuen? I com creuran en Ell si no n' han sentit res? I com ho sentiran si ningú no els el predica? I com es predicarà si no s' és enviat?* (Rom 10,14-15).

Per això, l' Església anuncia el missatge de salvació als no-creients, perquè tots els homes coneguin l' únic Déu veritable i Aquell a qui envià, Jesucrist, i perquè es converteixin dels seus camins tot fent penitència [24]. I als fidels ha de predicar-los sempre la fe i la penitència, i, a més, els ha de disposar per als sagraments, els ha d' ensenyar a servar tot el que Crist va manar [25] i els ha d' empènyer a tota mena d' obres de caritat, pietat i apostolat, a fi que per elles es faci palès que els fidels, sense ser d' aquest món, són la llum del món i donen glòria al Pare davant dels homes.

cum omni militia caelestis exercitus hymnum gloriae Domino canimus; memoriam Sanctorum venerantes partem aliquam et societatem cum iis speramus; Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, donec ipse apparebit vita nostra, et nos apparebimus cum ipso in gloria [23].

9. Sacra Liturgia non explet totam actionem Ecclesiae; nam antequam homines ad Liturgiam accedere possint, necesse est ut ad fidem et conversionem vocentur: *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante? Quomodo vero praedicabunt nisi mittantur?* (Rom 10,14-15).

Quare Ecclesia non credentibus praeconium salutis annuntiat, ut omnes homines solum Deum verum et quem misit Iesum Christum cognoscant et a viis suis convertantur, paenitentiam agentes [24]. Credentibus vero semper fidem et paenitentiam praedicare debet, eos praeterea debet ad Sacramenta disponere, docere servare omnia quaecumque mandavit Christus [25], et allicere ad omnia opera caritatis, pietatis et apostolatus, quibus operibus manifestum fiat christifideles de hoc mundo quidem non esse, sed tamen esse lucem mundi eosdemque Patrem glorificare coram hominibus.

[23] Cf Phil 3,20, Col 3,4
[24] Cf Io 17,3, Lc 24,47, Act 2,38
[25] Cf Mt 28,20

[*La litúrgia i, sobretot l' Eucaristia, primera font de la gràcia*]

10. Amb tot, la litúrgia és el cim vers el qual tendeix l' acció de l' Església, i, a la vegada, la font d' on prové tota la seva força. Car els treballs apostòlics s' ordenen a aconseguir que, fets fills de Déu pel Baptisme i la fe, tots s' uneixin en una sola cosa, lloin Déu en l' Església, participin del sacrifici i mengin el Sopar del Senyor.

Al seu torn, la mateixa litúrgia anima els fidels, sadollats dels «sagraments pasquals» a tenir «un sol cor en la pietat» [26]; prega perquè «servin en llur vida allò que han rebut per la fe» [27]; mentre que el renovellament, en l' Eucaristia, de l' aliança del Senyor amb els homes, atreu i inflama els fidels a la caritat pressosa de Crist. Per tant, és de la litúrgia, i sobretot de l' Eucaristia, d' on, com d' una font, ens ve la gràcia i d' on obtenim amb la màxima eficàcia la santificació dels homes en Crist, i la glorificació de Déu que busquen, com a llur finalitat, totes les altres obres de l' Església.

[*Necessitat de les disposicions personals*]

11. Però, per obtenir aquesta plena eficàcia, cal que els fidels s' apropin a la sagrada litúrgia amb les disposicions d' una ànima recta, que harmonitzin l' ànima amb llur veu, i que cooperin a la gràcia de dalt per a no rebre-la en va [28]. Per això els pastors sagrats han de mirar que en l' acció litúrgica no sols s' obser-

10. Attamen Liturgia est culmen ad quod actio Ecclesiae tendit et simul fons unde omnis eius virtus emanat. Nam labores apostolici ad id ordinantur ut omnes, per fidem et Baptismum filii Dei facti, in unum conveniant, in medio Ecclesiae Deum laudent, Sacrificium participent et cenam dominicam manducent.

Vicissim, ipsa Liturgia impellit fideles ut «sacramentis paschalibus» satiati fiant «pietate concordes» [26]; orat ut «vivendo teneant quod fide perceperunt»; [27]; renovatio vero foederis Domini cum hominibus in Eucharistia fideles in urgentem caritatem Christi trahit et accendit. Ex Liturgia ergo, praecipue ex Eucharistia, ut e fonte, gratia in nos derivatur et maxima cum efficacia obtinetur illa in Christo hominum sanctificatio et Dei glorificatio, ad quam, uti ad finem, omnia alia Ecclesiae opera contendunt.

11. Ut haec tamen plena efficacitas habeatur, necessarium est ut fideles cum recti animi dispositionibus ad sacram Liturgiam accedant, mentem suam voci accommodent, et supernae gratiae cooperentur, ne eam in vacuum recipiant [28]. Ideo sacris pastoribus advigilandum est ut in actione liturgica

[26] Missal Romà, poste de la vetlla pasqual i del dium de resurr
[27] Ibid , oració de la missa del dimarts de l' octava de pasqua
[28] Cf 2 Cor 6,1

vin les lleis de la vàlida i lícita celebració, sinó també que els fidels hi participin amb coneixement, i de manera activa i fructuosa.

[Necessitat de la pietat extralitúrgica]

12. No obstant, la vida espiritual no està només continguda en l' única participació litúrgica. Perquè el cristià, tot i que és cridat a pregar en comunitat, ha d' entrar també a la seva cambra per a pregar al Pare en secret [29]; més encara, com ensenya l' Apòstol, per a pregar sense descans [30]. I el mateix Apòstol ens ensenya a dur sempre en el nostre cos la mortificació de Jesús, perquè la vida de Jesús es manifesti en la nostra carn mortal [31]. Per això preguem al Senyor en el sacrifici de la missa que «havent rebut l' ofrena del sacrifici espiritual», ens faci per a Ell «una ofrena eterna» [32].

[Aprovació de les celebracions no estrictament litúrgiques]

13. Els exercicis piadosos del poble cristià, mentre siguin conformes a les lleis i nomes de l' Església, són molt de recomanar, sobretot quan es fan per manament de la Santa Seu.

Gaudeixen també d' una especial dignitat les pràctiques religioses de les esglésies particulars que es fan per manament dels bisbes, d' acord amb els costums o els llibres legítimament aprovats.

Cal, però, que aquestes pràctiques s' organitzin talment d' acord

non solum observentur leges ad validam et licitam celebrationem, sed ut fideles scienter, actuose et fructuose eandem participent.

12. Vita tamen spiritualis non unius sacrae Liturgiae participatione continetur. Christianus enim ad communiter orandum vocatus, nihilominus debet etiam intrare in cubiculum suum ut Patrem in abscondito oret [29], immo, docente Apostolo, sine intermissione orare [30]. Et ab eodem Apostolo docemur mortificationem Iesu semper circumferre in corpore nostro, ut et vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali [31]. Quapropter Dominum in Missae Sacrificio precamur ut, «hostiae spiritualis oblatione suscepta, nosmetipsos» sibi perficiat «munus aeternum» [32].

13. Pia populi christiani exercitia, dummodo legibus et normis Ecclesiae conformia sint, valde commendantur, praesertim cum de mandato Apostolicae Sedis fiunt.

Speciali quoque dignitate gaudent sacra Ecclesiarum particularium exercitia, quae de mandato Episcoporum celebrantur, secundum consuetudines aut libros legitime approbatos.

Ita vero, ratione habita temporum liturgicorum, eadem exercitia ordi-

[29] Cf Mt 6,6
[30] Cf 1 Thess 5,17
[31] Cf 2 Cor 4,10-11
[32] MISSAL ROMA, secreta del dilluns de l' octava de pentecosta

amb els temps litúrgics, que es conformin amb la sagrada litúrgia, provinguin d' alguna manera d' ella i condueixin a ella el poble, puix la litúrgia per la seva naturalesa està molt per damunt de totes elles.

II Recerca de la formació litúrgica i de la participació activa

14. La mare Església desitja molt que tots els fidels siguin duts a la plena, conscient i activa participació de les celebracions litúrgiques, que la mateixa naturalesa de la litúrgia demana i a la qual, pel Baptisme, té dret i deure el poble cristià, «*raça escollida, sacerdoci reial, nació santa, poble rescatat*» (I Petr 2,9; cf. 2,4-5).

Aquesta participació plena i activa de tot el poble és el que s' ha de mirar, en restaurar i activar la sagrada litúrgia, més que res. Car és la font primera i necessària de la qual els fidels han de beure el veritable esperit cristià; i per això els pastors d' ànimes l' han de procurar curosament, amb la necessària pedagogia, en tota acció pastoral.

Però com que no hi ha cap esperança d' aconseguir-ho a no ser que els pastors mateixos d' ànimes primerament s' impregnin profundament de l' esperit i de la força de la litúrgia i n' esdevinguin mestres, és absolutament necessari que es procuri en primer lloc la formació litúrgica de la clerecia. Per això el sant Concili ha decretat establir el que segueix.

nentur oportet, ut sacrae Liturgiae congruant, ab ea quodammodo deriventur, ad eam populum manuducant, utpote quae natura sua iisdem longe antecellat.

II. De Liturgica institutione et de actuosa participatione prosequendis

14. Valde cupit Mater Ecclesia ut fideles universi ad plenam illam, consciam atque actuosam liturgicarum celebrationum participationem ducantur, quae ab ipsius Liturgiae natura postulatur et ad quam populus christianus, *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus adquisitionis* (1 Petr 2,9; cf. 2,4-5), vi Baptismatis ius habet et officium.

Quae totius populi plena et actuosa participatio, in instauranda et fovenda sacra Liturgia, summopere est attendenda: est enim primus, isque necessarius fons, e quo spiritum vere christianum fideles hauriant; et ideo in tota actione pastorali, per debitam institutionem, ab animarum pastoribus est sedulo adpetenda.

Sed quia, ut hoc evenire possit, nulla spes effulget nisi prius ipsi animarum pastores spiritu et virtute Liturgiae penitus imbuantur in eaque efficiantur magistri, ideo pernecesse est ut institutioni liturgicae cleri apprime consulatur. Quapropter Sacrosanctum Concilium ea quae sequuntur statuere decrevit.

[*Formació de mestres per a l' ensenyament litúrgic*]

15. Els mestres que, en els seminaris, cases d' estudis religioses i facultats de teologia es destinin a ensenyar la sagrada litúrgia, s' han d' educar per al seu ofici amb tota cura en institucions destinades especialment a això.

[*Formació litúrgica de la clerecia*]

16. L' ensenyament de la sagrada litúrgia s' ha de comptar en els seminaris i cases religioses d' estudis entre les disciplines necessàries i cabdals, i en les facultats de teologia entre les disciplines principals, i s' ha de donar sota tots els seus aspectes: teològic, històric, espiritual, pastoral i jurídic. A més, han de procurar els mestres de les altres disciplines, sobretot de teologia dogmàtica, de Sagrada Escriptura, de teologia espiritual i pastoral, de fer sobresortir, segons les exigències intrínseques de cada matèria, el misteri de Crist i la història de la salvació, de forma que apareguin a llum clara llur connexió amb la litúrgia i la unitat de la formació sacerdotal.

17. Els clergues, en els seminaris i cases religioses, han d' adquirir una formació litúrgica en llur vida espiritual, per una bona iniciació que els doni de comprendre els ritus sagrats i de buscar-ne la participació amb tota l' ànima, tant en la celebració dels misteris sagrats com en altres exercicis de pietat penetrats de l' esperit de la sagrada litúrgia. Que aprenguin, també, l' observança de les lleis litúrgiques, de forma que la vida en els semi-

15. Magistri, qui sacrae Liturgiae disciplinae in seminariis, studiorum domibus religiosis et facultatibus theologicis docendae praeficiuntur, ad munus suum in institutis ad hoc speciali cura destinatis probe instituendi sunt.

16. Disciplina de sacra Liturgia in seminariis et studiorum domibus religiosis inter disciplinas necessarias et potiores, in facultatibus autem theologicis inter disciplinas principales est habenda, et sub aspectu cum theologico et historico, tum spirituali, pastorali et iuridico tradenda. Curent insuper aliarum disciplinarum magistri, imprimis theologiae dogmaticae, sacrae Scripturae, theologiae spiritualis et pastoralis ita, ex intrinsecis exigentiis proprii uniuscuiusque obiecti, mysterium Christi et historiam salutis excolere, ut exinde earum connexio cum Liturgia et unitas sacerdotalis institutionis aperte clarescant.

17. Clerici, in seminariis domibusque religiosis, formationem vitae spiritualis liturgicam acquirant, cum apta manuductione qua sacros ritus intellegere et toto animo participare queant, tum ipsa sacrorum mysteriorum celebratione, necnon aliis pietatis exercitiis spiritu sacrae Liturgiae imbutis;

naris i instituts religiosos sigui profundament afaisonada per l' esperit litúrgic.

18. Que s' ajudi als sacerdots o religiosos que ja treballen en la vinya del Senyor, per tots els mitjans oportuns a comprendre sempre amb major plenitud allò que fan en les funcions sagrades, a viure la vida litúrgica i a compartir-la amb els fidels que els estan encomanats.

[*Formació litúrgica i participació activa del poble*]

19. Els pastors d' ànimes han de buscar amb paciència i zel la formació litúrgica i la participació activa dels fidels, interior i exterior, adequada a llur edat, condició, gènere de vida i grau de cultura religiosa; acompliran així un dels deures cabdals del fidel administrador dels misteris de Déu; i en aquesta matèria no sols han de conduir el ramat amb la paraula sinó amb l' exemple.

[*Radiodifusió i televisió*]

20. Les retransmissions dels actes sagrats per ràdio i per televisió, especialment si es tracta de la celebració de la missa, s' han de fer amb discreció i decorosament, sota el guiatge i responsabilitat d' una persona idònia destinada per a tal ofici pels bisbes.

III. La restauració de la sagrada litúrgia

21. La santa mare Església desitja treballar seriosament en la restauració general de la mateixa litúrgia, a fi que el poble

pariter observantiam legum liturgicarum addiscant, ita ut vita in seminariis et religiosorum institutis liturgico spiritu penitus informetur.

18. Sacerdotes, sive saeculares sive religiosi, in vinea Domini iam operantes, omnibus mediis opportunis iuventur ut plenius semper quae in functionibus sacris agunt intellegant, vitam liturgicam vivant, eamque cum fidelibus sibi commissis communicent.

19. Liturgicam institutionem necnon actuosam fidelium participationem, internam et externam, iuxta ipsorum aetatem, condicionem, vitae genus et religiosae culturae gradum, animarum pastores sedulo ac patienter prosequantur, unum e praecipuis fidelis mysteriorum Dei dispensatoris muneribus absolventes; et gregem suum hac in re non verbo tantum, sed etiam exemplo ducant.

20. Transmissiones actionum sacrarum ope radiophonica et televisifica, praesertim si agatur de Sacro faciendo, discrete ac decore fiant, ductu et sponsione personae idoneae, ad hoc munus ab Episcopis destinatae.

III. De sacrae liturgiae instauratione

21. Pia Mater Ecclesia, ut populus christianus in sacra Liturgia abundantiam gratiarum securius assequatur, ipsius Liturgiae generalem instau-

cristià obtingui amb major seguretat en ella abundor de gràcies. Car la litúrgia consta d' una part inmutable, com a institució divina que és, i de parts subjectes a canvis, que poden i fins i tot han de variar en el curs dels temps quan s' hi han introduït coses que no corresponen prou a la naturalesa íntima de la litúrgia o que s' hagin tornat poc aptes.

Aquesta restauració ha d' ordenar els textos i ritus de forma que expressin amb claredat allò sant que signifiquen, i que el poble cristià, en la mesura possible, pugui fàcilment captar-los i participar-hi per una celebració plena, activa i comunitària.

Per això el sagrat Concili ha establert les següents normes generals.

A) Normes generals

[*Només la jerarquia pot modificar la litúrgia*]

22. § 1. La disposició de la litúrgia depèn únicament de l' autoritat de l' Església: pertoca a la Seu Apostòlica i, quan ho disposa el dret, al bisbe.

§ 2. En virtut del poder concedit pel dret, el govern en matèria litúrgica pertoca també, dins dels límits establerts, a les diverses assemblees de bisbes legítimament constituïdes i competents dintre d' un territori.

§ 3. Per tant absolutament ningú més, ni que sigui sacerdot, no pot per pròpia iniciativa afegir, treure o canviar res en la litúrgia.

rationem sedulo curare cupit. Nam Liturgia constat parte immutabili, utpote divinitus instituta, et partibus mutationi obnoxiis, quae decursu temporum variare possunt vel etiam debent, si in eas forte irrepserint quae minus bene ipsius Liturgiae intimae naturae respondeant, vel minus aptae factae sint.

Qua quidem instauratione, textus et ritus ita ordinari oportet, ut sancta, quae significant, clarius exprimant, eaque populus christianus, in quantum fieri potest, facile percipere atque plena, actuosa et communitatis propria celebratione participare possit.

Quare Sacrosanctum Concilium generaliores has normas statuit.

A) *Normae generales*

22. § 1. Sacrae Liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est apud Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, apud Episcopum.

§ 2. Ex potestate a iure concessa, rei liturgicae moderatio inter limites statutos pertinet quoque ad competentes varii generis territoriales Episcoporum coetus legitime constitutos.

§ 3. Quapropter nemo omnino alius, etiamsi sit sacerdos, quidquam proprio marte in Liturgia addat, demat, aut mutet.

[*Tradició i progrés*]

23. Per a mantenir la sana tradició i, en canvi, obrir un camí al legítim progrés, caldrà que es comenci sempre, quan es revisi cada una de les parts de la litúrgia, per un estudi curós teològic, històric i pastoral. Com també s' han de tenir en compte tant les lleis generals de l' estructura i de l' esperit de la litúrgia, com l' experiència que dimana de la recent restauració litúrgica i dels indults concedits a diversos llocs. Per fi, no es facin innovacions a no ser que ho exigeixi una certa i veritable utilitat de l' Església, i assegurant-se bé que les formes noves vagin creixent com orgànicament de les formes ja existents.

Vetlli 's també, en la mesura possible, que entre regions veïnes no hi hagi diferències notables de ritus.

24. En la celebració de la litúrgia té una importància màxima la Sagrada Escriptura. Car són d' ella les lliçons que es llegeixen, i que s' expliquen en l' homilia, els salms que es canten, i de la seva inspiració i alè brollen les pregàries, oracions i càntics litúrgics; d' ella reben sentit les accions i signes. D' on, cal que, per a procurar la restauració, el progrés i l' adaptació de la litúrgia, es promogui el suau i viu afecte que la tradició dels ritus oriental i occidental testimonia envers la Sagrada Escriptura.

23. Ut sana traditio retineatur et tamen via legitimae progressioni aperiatur, de singulis Liturgiae partibus recognoscendis accurata investigatio theologica, historica, pastoralis semper praecedat. Insuper considerentur cum leges generales structurae et mentis Liturgiae, tum experientia ex recentiore instauratione liturgica et ex indultis passim concessis promanans. Innovationes, demum, ne fiant nisi vera et certa utilitas Ecclesiae id exigat, et adhibita cautela ut novae formae ex formis iam exstantibus organice quodammodo crescant.

Caveatur etiam, in quantum fieri potest, ne notabiles differentiae rituum inter finitimas regiones habeantur.

24. Maximum est sacrae Scripturae momentum in Liturgia celebranda. Ex ea enim lectiones leguntur et in homilia explicantur, psalmi canuntur, atque ex eius afflatu instinctuque preces, orationes et carmina liturgica effusa sunt, et ex ea significationem suam actiones et signa accipiunt. Unde ad procurandam sacrae Liturgiae instaurationem, progressum et aptationem, oportet ut promoveatur ille suavis et vivus sacrae Scripturae affectus, quem testatur venerabilis rituum cum orientalium tum occidentalium traditio.

[*Revisió dels llibres litúrgics*]

25. Els llibres litúrgics han de ser revisats el més aviat que es pugui, emprant gent experta i consultant els bisbes de les diverses parts del món.

B) Normes que dimanen de la naturalesa de la litúrgia com a acció jeràrquica i comunitària

26. Els actes litúrgics no són accions privades sinó celebracions de l' Església, que és el «sagrament de la unitat», és a dir, el poble sant reunit i organitzat sota els bisbes [33].

Per això elles pertoquen al Cos sencer de l' Església, i el palesen i li pertanyen; però atenyen també cadascun dels membres, de faisó diversa segons la diversitat dels ordes, de les funcions i de llur participació efectiva.

[*Preferència per les celebracions comunitàries*]

27. Sempre que els ritus, d' acord amb la naturalesa pròpia de cadascun, comporten una celebració comunitària, amb freqüentació i participació activa dels fidels, se subratllarà que aquesta celebració, en la mesura possible, s' ha de preferir a la individual i com a privada.

Valgui això, sobretot, per a la celebració de la missa, per bé que qualsevol missa sempre té una naturalesa pública i social, i per a l' administració dels sagraments.

25. Libri liturgici quam primum recognoscantur, peritis adhibitis et Episcopis consultis ex diversis orbis regionibus.

B) *Normae ex indole Liturgiae utpote actionis hierarchicae et communitatis propriae*

26. Actiones liturgicae non sunt actiones privatae, sed celebrationes Ecclesiae, quae est «unitatis sacramentum», scilicet plebs sancta sub Episcopis adunata et ordinata [33].

Quare ad universum Corpus Ecclesiae pertinent illudque manifestant et afficiunt; singula vero membra ipsius diverso modo, pro diversitate ordinum, munerum et actualis participationis attingunt.

27. Quoties ritus, iuxta propriam cuiusque naturam, secum ferunt celebrationem communem, cum frequentia et actuosa participatione fidelium, inculcetur hanc, in quantum fieri potest, esse praeferendam celebrationi eorundem singulari et quasi privatae.

Quod valet praesertim pro Missae celebratione, salva semper natura publica et sociali cuiusvis Missae, et pro Sacramentorum administratione.

[33] ST CEBRIA, *De Cath. Eccl. unitate* 7 ed G. HARTEL, a CSEL, t 3,1 (Viena 1868) p 215-216 Cf *Ep.* 66 n 8,3. ed. cit., t.3,2 (Viena 1871) p.732-733.

[*Que cadascun hi prengui part tan bé com pugui*]

28. En les celebracions litúrgiques, cadascú, ministre o fidel, en acomplir la seva missió ha de fer només i tot allò que li pertoca d' acord amb la naturalesa del que fa i segons les normes litúrgiques.

29. Actuen també amb un veritable ministeri públic els acòlits, els lectors, els comentadors i els que formen la schola cantorum. Per això han d' exercir el seu ofici amb pietat talment sincera com escau a un ministeri tan gran i que el poble de Déu els l' exigeix amb raó.

Cal, doncs, inculcar-los l' esperit de la litúrgia, a cadascun segons la seva mesura, i ensenyar-los a acomplir el seu paper com escau i ordenadament.

[*Participació activa dels fidels*]

30. Per tal d' ajudar la participació activa, s' han de promoure les aclamacions del poble, les respostes, la salmòdia, les antífones, els càntics, com també les accions o gestos, i les actituds corporals. Al seu degut temps, que s' observi també un sagrat silenci.

[*Cal preveure la part dels fidels*]

31. En revisar els llibres litúrgics, cal que hom es fixi curosament que les rúbriques prevegin també la part dels fidels.

28. In celebrationibus liturgicis quisque, sive minister sive fidelis, munere suo fungens, solum et totum id agat, quod ad ipsum ex rei natura et normis liturgicis pertinet.

29. Etiam ministrantes, lectores, commentatores et ii qui ad scholam cantorum pertinent, vero ministerio liturgico funguntur. Propterea munus suum tali sincera pietate et ordine exerceant, quae tantum ministerium decent quaeque populus Dei ab eis iure exigit.

Ideo oportet eos spiritu Liturgiae, suo cuiusque modo, sedulo imbui, et ad partes suas rite et ordinate obeundas institui.

30. Ad actuosam participationem promovendam, populi acclamationes, responsiones, psalmodia, antiphonae, cantica, necnon actiones seu gestus et corporis habitus foveantur. Sacrum quoque silentium suo tempore servetur.

31. In libris liturgicis recognoscendis, sedulo attendatur ut rubricae etiam partes fidelium praevideant.

[*Que no es faci acceptació de persones en la litúrgia*]

32. En la litúrgia, llevat de la distinció que dimana de la funció litúrgica i de l' orde sagrat, i a part dels honors deguts a les autoritats civils d' acord amb les normes litúrgiques, no s' ha de fer cap acceptació de persones privades ni de situacions, ja sigui en les cerimònies ja sigui en les pompes externes.

C) Normes provinents de la naturalesa didàctica i pastoral de la litúrgia

33. Per bé que la litúrgia és principalment el culte de la majestat divina, comporta també un gran valor pedagògic per als fidels [34]. Car en la litúrgia, Déu parla al seu poble; Crist hi anuncia encara l' Evangeli. I el poble hi respon a Déu amb cants i amb la pregària.

Més encara, les pregàries adreçades a Déu pel el sacerdot que presideix l' assemblea en la persona del Crist, són pronunciades en nom de tot el poble sant i de tots els assistents. I, per fi, els signes visibles que la sagrada litúrgia fa servir per a significar les coses invisibles, han estat escollits per Crist i per l' Església. Per tant, la fe dels participants es nodreix, les ànimes s' eleven vers Déu per a donar-li un homenatge espiritual i rebre la seva gràcia amb més abundor, no tan sols quan es llegeix *allò que ha estat*

32. In Liturgia, praeter distincionem ex munere liturgico et Ordine sacro manantem, et praeter honores ad norman legum liturgicarum auctoritatibus civilibus debitos, nulla privatarum personarum aut condicionum, sive in caerimoniis, sive in exterioribus pompis, habeatur acceptio.

C) *Normae ex indole didactica et pastorali Liturgiae*

33. Etsi sacra Liturgia est praecipue cultus divinae maiestatis, magnam etiam continet populi fidelis eruditionem [34]. In Liturgia enim Deus ad populum suum loquitur; Christus adhuc Evangelium annuntiat. Populus vero Deo respondet tum cantibus tum oratione.

Immo, preces a sacerdote, qui coetui in persona Christi praeest, ad Deum directae, nomine totius plebis sanctae et omnium circumstantium dicuntur. Signa tandem visibilia, quibus utitur sacra Liturgia ad res divinas invisibiles significandas, a Christo vel Ecclesia delecta sunt. Unde non solum quando leguntur ea *quae ad nostram doctrinam scripta sunt* (Rom 15,4), sed etiam dum Ecclesia vel orat vel canit vel agit, participantium fides alitur, mentes

[34] Cf. Conc. Trid., ses.22 (17 set. 1562), doctr. *De Ss. Missae sacrif* c 8: Concilium Tridentinum, ed. cit., t 8 p.961.

escrit per a la nostra instrucció (Rom 15,4), sinó també sempre que l' Església prega, canta o actua.

Per això, en fer la restauració s' hauran d' observar les normes generals següents.

[*Estructura dels ritus*]

34. Els ritus han de manifestar una noble simplicitat, han de fer-se notar per la seva brevetat i han d' evitar les repeticions inútils, han de ser adequats per a captar-los els fidels i, en general, no els ha de caldre moltes explicacions.

[*Lectura de la Sagrada Escriptura, predicació i catequesi litúrgica*]

35. Per fer que es mostri clarament la unió íntima dels ritus i de les paraules en la litúrgia:

1) S' ha de restaurar en les celebracions sagrades una lectura més abundant, més variada i més ben adaptada de la Sagrada Escriptura.

2) El moment més apte pel sermó, com a part que és de l' acció litúrgica, sempre que el ritu ho permeti, s' ha de fer constar també en les rúbriques; i el ministeri de la predicació s' acomplirà amb la major fidelitat i ben dignament. Ha d' inspirar-se, en primer lloc, de la font de la Sagrada Escriptura i de la litúrgia, tota vegada que és l' anunci de les meravelles de Déu en la història de la salvació o el misteri de Crist, que ens és sempre present i operant, sobretot en les celebracions litúrgiques.

3) Inculqui 's també, per tots els mitjans, la catequesi litúr-

in Deum excitantur ut rationabile obsequium Ei praestent, gratiamque Eius abundantius recipiant.

Exinde in instauratione facienda generales normae quae sequuntur observari debent.

34. Ritus nobili simplicitate fulgeant, sint brevitate perspicui et repetitiones inutiles evitent, sint fidelium captui accommodati, neque generatim multis indigeant explanationibus.

35. Ut clare appareat in Liturgia ritum et verbum intime coniungi:

1) In celebrationibus sacris abundantior, varior et aptior lectio sacrae Scripturae instauretur.

2) Locus aptior sermonis, utpote partis actionis liturgicae, prout ritus patitur, etiam in rubricis notetur; et fidelissime ac rite adimpleatur ministerium praedicationis. Haec vero imprimis ex fonte sacrae Scripturae et Liturgiae hauriatur, quasi annuntiatio mirabilium Dei in historia salutis seu mysterio Christi, quod in nobis praesens semper adest et operatur, praesertim in celebrationibus liturgicis.

3) Etiam catechesis directius liturgica omnibus modis inculcetur; et

gica directa, i si hi calen, prevegi 's que es puguin dir en els mateixos ritus unes admonicions breus, fetes pel sacerdot o per un ministre competent, en els moments oportuns i amb paraules determinades o equivalents.

4) S' ha d' afavorir la celebració sagrada de la Paraula de Déu en les vetlles de les festes més solemnes, en determinades fèries de l' Advent i de la Quaresma, així com els diumenges i dies festius, especialment en els llocs mancats de sacerdot: en aquest cas que les dirigeixi un diaca o un altre que el bisbe delegui.

[*La llengua litúrgica*]

36. § 1. L' ús de la llengua llatina s' ha de conservar en els ritus llatins, excepte en cas de dret particular.

§ 2. Amb tot, com sigui que en la missa i en l' administració dels sagraments o en altres parts de la litúrgia, l' ús de la llengua del país pot ser sovint molt útil per al poble, hom podrà atorgar-li una major amplitud, sobretot en les lectures i admonicions, en algunes oracions i càntics, d' acord amb les normes que sobre això s' estableixen per a cada cas en els capítols que segueixen.

§ 3. Mentre es servin aquestes normes, pertoca a les autoritats territorials competents, tal com es mencionen en l' article 22 § 2, si es dóna el cas, i havent-se aconsellat amb els bisbes de les regions veïnes de la mateixa llengua, de decidir sobre el fet i la

in ipsis ritibus, si necessariae sint, breves admonitiones, a sacerdote vel competenti ministro, opportunioribus tantum momentis, praescriptis vel similibus verbis, dicendae, praevideantur.

4) Foveatur sacra Verbi Dei celebratio in solemniorum festorum pervigiliis, in aliquibus feriis Adventus et Quadragesimae, atque in dominicis et diebus festis, maxime in locis quae sacerdote carent: quo in casu celebrationem diaconus vel alius ab Episcopo delegatus dirigat.

36. § 1. Linguae latinae usus, salvo particulari iure, in Ritibus latinis servetur.

§ 2. Cum tamen, sive in Missa, sive in Sacramentorum administratione, sive in aliis Liturgiae partibus, haud raro linguae vernaculae usurpatio valde utilis apud populum exsistere possit, amplior locus ipsi tribui valeat, imprimis autem in lectionibus et admonitionibus, in nonnullis orationibus et cantibus, iuxta normas quae de hac re in sequentibus capitibus singillatim statuuntur.

§ 3. Huiusmodi normis servatis, est competentis auctoritatis ecclesiasticae territorialis, de qua in art. 22 § 2, etiam, si casus ferat, consilio habito cum Episcopis finitimarum regionum eiusdem linguae, de usu et

manera d' usar la llengua vernacla, un cop aprovades les seves decisions i confirmades per la Seu apostòlica.

§ 4. La traducció del text llatí a la llengua vernacla, que s' hagi d' emprar en la litúrgia, ha de ser aprovada per l' autoritat eclesiàstica competent que s' ha mencionat més amunt.

D) Normes per adaptar la litúrgia a la manera de ser i a les tradicions de cada poble

37. L' Església, en els camps que no toquen a la fe ni al bé de tota la comunitat, no vol, ni tan sols en la litúrgia, imposar una norma rígida ni única; és més, honora i afavoreix les qualitats dels diversos pobles i llurs dons. Aprecia benèvolament tot allò que en llurs costums no és solidari indissolublement de les supersticions ni dels errors, i, si pot, ho assegura i conserva, fins i tot admetent-ho en la litúrgia mateixa sempre que estigui d' acord amb els principis del veritable i autèntic esperit litúrgic.

[*Adaptació a les necessitats locals*]

38. Mentre es conservi la unitat substancial del ritu romà, s' ha de donar lloc a les varietats legítimes i a les adaptacions a la diversitat de les assamblees, regions i pobles, especialment en les Missions, àdhuc quan es revisin els llibres litúrgics; tingui 's això present quan sigui l' hora d' estructurar els ritus i d' establir les rúbriques.

modo linguae vernaculae statuere, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis.

§ 4. Conversio textus latini in linguam vernaculam in Liturgia adhibenda, a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali, de qua supra, approbari debet.

D) *Normae ad aptationem ingenio et traditionibus populorum perficiendam*

37. Ecclesia, in iis quae fidem aut bonum totius communitatis non tangunt, rigidam unius tenoris formam ne in Liturgia quidem imponere cupit; quinimmo, variarum gentium populorumque animi ornamenta ac dotes colit et provehit; quidquid vero in populorum moribus indissolubili vinculo superstitionibus erroribusque non adstipulatur, benevole perpendit ac, si potest, sartum tectumque servat, immo quandoque in ipsam Liturgiam admittit, dummodo cum rationibus veri et authentici spiritus liturgici congruat.

38. Servata substantiali unitate Ritus romani, legitimis varietatibus et aptationibus ad diversos coetus, regiones, populos, praesertim in Missionibus, locus relinquatur, etiam cum libri liturgici recognoscuntur; et hoc in structura rituum et in rubricis instituendis opportune prae oculis habeatur.

[*Paper de les assemblees episcopals*]

39. Dins dels límits fixats per les edicions típiques dels llibres litúrgics, pertocarà a la competent autoritat territorial, que es menciona en l' article 22 § 2, de definir les adaptacions, sobretot pel que fa a l' administració dels sagraments, sagramentals, processons, llengua litúrgica, música i art sagrats, d' acord sempre amb les normes fonamentals que dóna la present Constitució.

[*Adaptació litúrgica, especialment a les missions*]

40. Però com que en diversos llocs i circumstàncies, urgeix una profunda adaptació litúrgica, cosa que augmenta la dificultat:

1) L' autoritat eclesiàstica territorial competent, mencionada en l' article 22 § 2, consideri amb atenció i prudència què pot ésser oportunament admès en el culte diví, en aquest terreny, basant-se en les tradicions i mentalitat de cada poble. Les adaptacions que semblin útils o necessàries, que es proposin a la Seu apostòlica per a ésser introduïdes amb el seu consentiment.

2) Però a fi que l' adaptació es faci amb la circumspecció que cal, la Seu apostòlica donarà facultat a aquesta autoritat eclesiàstica territorial, quan es doni el cas, de permetre i dirigir en determinades assemblees, apropiades per a això, les experiències prèvies necessàries, per un temps limitat.

3) Ja que les lleis litúrgiques solen comportar especials dificultats, pel que fa a llur adaptació, especialment a les missions, per a establir-les caldrà disposar d' homes experts en aquest camp.

39. Intra limites in editionibus typicis librorum liturgicorum statutos, erit competentis auctoritatis ecclesiasticae territorialis, de qua in art. 22 § 2, aptationes definire, praesertim quoad administrationem Sacramentorum, quoad Sacramentalia, processiones, linguam liturgicam, musicam sacram et artes, iuxta tamen normas fundamentales quae hac in Constitutione habentur.

40. Cum tamen variis in locis et adiunctis, profundior Liturgiae aptatio urgeat, et ideo difficilior evadat:

1) A competenti auctoritate ecclesiastica territoriali, de qua in art. 22 § 2, sedulo et prudenter consideretur quid, hoc in negotio, ex traditionibus ingenioque singulorum populorum opportune in cultum divinum admitti possit. Aptationes, quae utiles vel necessariae existimantur, Apostolicae Sedi proponantur, de ipsius consensu introducendae.

2) Ut autem aptatio cum necessaria circumspectione fiat, eidem auctoritati ecclesiasticae territoriali ab Apostolica Sede facultas tribuetur, si casus ferat, ut in quibusdam coetibus ad id aptis et per determinatum tempus necessaria praevia experimenta permittat et dirigat.

3) Quia leges liturgicae difficultates speciales, quoad aptationem, praesertim in Missionibus, secum ferre solent, in illis condendis praesto sint viri, in re de qua agitur, periti.

IV. Desenvolupament de la vida litúrgica a la diòcesi i a la parròquia

[*La vida litúrgica de la diòcesi*]

41. El bisbe ha de ser tingut com al gran sacerdot del seu ramat, del qual flueix i deriva en certa manera la vida dels seus fidels en Crist.

Per això tothom ha d' apreciar en molt la vida litúrgica de la diòcesi entorn del bisbe, sobretot en l' església catedral, i han d' estar persuadits que la manifestació principal de l' Església es dóna en la plena i activa participació de tot el poble sant de Déu en aquestes celebracions litúrgiques, sobretot en la mateixa Eucaristia, en una única pregària, entorn d' un únic altar presidit pel bisbe rodejat del seu prebiteri i dels seus ministres [35].

[*La vida litúrgica de la parròquia*]

42. Com sigui que el bisbe en la seva església no pot presidir en persona el seu ramat ni sempre ni en tot lloc, s' han de constituir necessàriament assemblees de fidels, entre les quals sobresurten les parròquies, organitzades localment sota un pastor que fa les vegades del bisbe, car, en certa manera, elles representen l' Església visible establerta per tota la terra.

I per això cal afavorir, en l' esperit i en la pràctica dels fidels i de la clerecia, la vida litúrgica de la parròquia i el seu lligam

IV. De vita liturgica in dioecesi et in paroecia fovenda

41. Episcopus ut sacerdos magnus sui gregis habendus est, a quo vita suorum fidelium in Christo quodammodo derivatur et pendet.

Quare omnes vitam liturgicam dioeceseos circa Episcopum, praesertim in ecclesia cathedrali, maximi faciant oportet: sibi persuasum habentes praecipuam manifestationem Ecclesiae haberi in plenaria et actuosa participatione totius plebis sanctae Dei in iisdem celebrationibus liturgicis, praesertim in eadem Eucharistia, in una oratione, ad unum altare cui praeest Episcopus a suo presbyterio et ministris circumdatus [35].

42. Cum Episcopus in Ecclesia sua ipsemet nec semper nec ubique universo gregi praeesse possit, necessario constituere debet fidelium coetus, inter quos paroeciae, localiter sub pastore vices gerente Episcopi ordinatae, eminent: nam quodammodo repraesentant Ecclesiam visibilem per orbem terrarum constitutam.

Quare vita liturgica paroeciae eiusque relatio ad Episcopum in mente et praxi fidelium et cleri fovenda est; et adlaborandum ut sensus communi-

[35] Cf St Ignasi d' Antioquia *Ad Magn* 7, *Ad Phil* 4, *Smyrn* 8, a F X Funk, ed cit, I p 236 266 281

amb el bisbe; i cal treballar per a aconseguir que el sentit de la comunitat parroquial floreixi, i de manera particular en la celebració comunitària de la missa dominical.

V. Desenvolupament de la pastoral litúrgica

43. El zel per la promoció i la restauració de la litúrgia és vist, amb raó, com un signe de les disposicions providencials de Déu damunt el temps present, com el pas de l' Esperit Sant per la seva Església, i atorga un distintiu característic a la seva vida i fins i tot a la total manera de sentir i obrar religiós d' avui.

Així doncs, per a ajudar més encara aquesta acció pastoral litúrgica en l' Església, el sant Concili decreta:

[*Comissions litúrgiques territorials*]

44. Es convenient que l' autoritat eclesiàstica territorial competent, de què es parla en l' article 22 § 2, institueixi una Comissió litúrgica, assistida per homes experts en la ciència litúrgica, en la música sagrada i en el terreny pastoral. A aquesta comissió ha d' ajudar, en la mesura que es pugui, un Institut de pastoral litúrgica, format de membres entre els quals no s' excloguin, si convé, laics eminents en aquesta matèria. Pertocarà a aquesta comissió, sota la direcció de l' autoritat eclesiàstica territorial que hem dit, de dirigir en la seva jurisdicció la pastoral li-

tatis paroecialis, imprimis vero in communi celebratione Missae dominicalis, floreat.

V. De actione pastorali liturgica promovenda

43. Sacrae Liturgiae fovendae atque instaurandae studium merito habetur signum providentialium dispositionum Dei super nostra aetate, veluti transitus Spiritus Sancti in sua Ecclesia; et vitam ipsius, immo huius nostri temporis universam rationem religiose sentiendi et agendi, nota propria distinguit.

Quapropter, ad hanc actionem pastoralem liturgicam ulterius in Ecclesia fovendam, Sacrosanctum Concilium decernit:

44. A competenti auctoritate ecclesiastica territoriali, de qua in art. 22 § 2, expedit ut instituatur Commissio liturgica, a viris in scientia liturgica, Musica, Arte sacra ac re pastorali peritis iuvanda. Cui Commissioni, in quantum fieri potest, opem ferat quoddam Institutum Liturgiae Pastoralis, constans sodalibus, non exclusis, si res ita ferat, laicis in hac materia praestantibus. Ipsius Commissionis erit, ductu auctoritatis ecclesiasticae territorialis, de qua supra, et actionem pastoralem liturgicam in sua dicione mo-

túrgica i de promoure les recerques i les necessàries experiències sempre que es tracti de proposar adaptacions a la Seu apostòlica.

[*Comissions litúrgiques diocesanes*]

45. Pel mateix motiu, hi ha d'haver a cada diòcesi una comissió de litúrgia per a promoure l'acció litúrgica sota la direcció del bisbe.

De vegades podrà ser oportú que diverses diòcesis constitueixin una sola comissió que faci avançar la litúrgica amb un assessorament comú.

[*Comissions de música i art sagrats*]

46. A més de la comissió de litúrgia, s'han de constituir a cada diòcesi, mentre sigui possible, comissions de música sagrada i d'art sagrat.

Cal que aquestes tres comissions treballin associant llurs forces; i sovint serà convenient que es fonguin en una sola comissió.

Capítol II

EL MISTERI DE L'EUCARISTIA

47. El nostre Salvador, en el darrer Sopar, la nit en què era lliurat, instituí el sacrifici eucarístic del seu Cos i de la seva Sang per a perpetuar el sacrifici de la Creu al llarg dels segles fins a

derari, et studia atque necessaria experimenta promovere, quoties agatur de aptationibus Apostolicae Sedi proponendis.

45. Eadem ratione, in singulis dioecesibus Commissio de sacra Liturgia habeatur, ad actionem liturgicam, moderante Episcopo, promovendam.

Opportunum aliquando evadere potest ut plures dioeceses unam Commissionem constituant, quae, collatis consiliis, rem liturgicam provehat.

46. Praeter Commissionem de sacra Liturgia, in quavis dioecesi constituantur, quantum fieri potest, etiam Commissiones de Musica sacra et de Arte sacra.

Necessarium est ut hae tres Commissiones consociatis viribus adlaborent; immo non raro congruum erit ut in unam Commissionem coalescant.

Caput II

DE SACROSANCTO EUCHARISTIAE MYSTERIO

47. Salvator noster, in Cena novissima, qua nocte tradebatur, Sacrificium Eucharisticum Corporis et Sanguinis sui instituit, quo Sacrificium Crucis in saecula, donec veniret, perpetuaret, atque adeo Ecclesiae dilectae

tant que vingui, i, a més, per a confiar a la seva dilecta esposa l' Església el memorial de la seva mort i de la seva ressurrecció: sagrament de pietat, signe d' unitat, vincle de caritat [1], banquet pasqual en el qual Crist és menjat, l' ànima es omplerta de gràcia i se 'ns dóna la penyora de la glòria futura [2].

[*Participació dels fidels*]

48. Per això l' Església cura sol.lícita d' obtenir que els fidels no assisteixin a aquest misteri de la fe com estrangers o muts espectadors, ans, comprenent-lo bé pels ritus i les pregàries, participin piadosament i activa, amb consciència, en l' acció sagrada, s' instrueixin amb la paraula de Déu, s' alimentin a la taula del Cos del Senyor, donin gràcies a Déu, aprenguin a oferir-se ells mateixos tot oferint la víctima immaculada no sols per mans del sacerdot, sinó units amb ell, i que dia rera dia siguin consumats, per la mediació del Crist [3], en la unió amb Déu i entre ells, perquè, finalment, Déu sigui tot en tots.

49. I a fi que el sacrifici de la missa, fins i tot per la seva forma ritual, obtingui una plena eficàcia pastoral, el Concili decreta el que segueix, mirant a les misses que se celebren amb assistència de poble, especialment els diumenges i festes de precepte:

Sponsae memoriale concrederet Mortis et Resurrectionis suae: sacramentum pietatis, signum unitatis, vinculum caritatis [1], convivium paschale, «in quo Christus sumitur, mens impletur gratia et futurae gloriae nobis pignus datur» [2].

48. Itaque Ecclesia sollicitas curas eo intendit ne christifideles huic fidei mysterio tanquam extranei vel muti spectatores intersint, sed per ritus et preces id bene intellegentes, sacram actionem conscie, pie et actuose participent, verbo Dei instituantur, mensa Corporis Domini reficiantur, gratias Deo agant, immaculatam hostiam, non tantum per sacerdotis manus, sed etiam una cum ipso offerentes, seipsos offerre discant, et de die in diem consummentur, Christo Mediatore, in unitatem cum Deo et inter se [3], ut sit tandem Deus omnia in omnibus.

49. Quapropter, ut Sacrificium Missae, etiam rituum forma, plenam pastoralem efficacitatem assequatur, Sacrosanctum Concilium, ratione habita Missarum, quae concurrente populo celebrantur, praesertim diebus dominicis et festis de praecepto, ea quae sequuntur decernit.

[1] Cf ST AGUSTÍ, *In Io Evang* tr 26 c 6 n 13 PL 35,1613

[2] BREVIARI ROMÀ, en la festa del Corpus Christi, antífona del *Magnificat* de les vespres segones

[3] ST. CIRIL D' ALEXANDRIA, *Comm in Io Evang* l 11 c 11-12 PG 74,557-565, especialment 564-565

[*Reforma de l' «ordo» de la missa*]

50. L' «ordo» de la missa ha de ser revisat de manera que es palesi més clarament el paper propi de cada part i llur connexió mútua, i que es faci més fàcil la participació piadosa i activa dels fidels.

Simplifiquin-se, per tant, els ritus, tot servant fidelment llur susbstància; ometin-se les coses que en el decurs del temps hi han estat duplicades o afegides sense gran utilitat; però restitueixin-se segons la primitiva norma dels sants Pares, determinades coses que n' han desaparegut per l' oblit dels temps, en la mesura en què es creguin oportunes o necessàries.

[*Fer créixer la seva riquesa bíblica*]

51. Per parar amb major riquesa per als fidels la taula de la paraula de Déu, s' han d' obrir amb major amplitud els tresors bíblics, a fi que, dins un nombre determinat d' anys, es llegeixi al poble la part més important de les Sagrades Escriptures

[*L' homilia*]

52. L' homilia, per la qual, durant el curs de l' any litúrgic s' expliquen a partir del text sagrat els misteris de la fe i les normes de la vida cristiana, es recomana moltíssim com a part de la mateixa litúrgia; més encara, en les misses celebrades amb concurs de poble els diumenges i dies de festa de precepte no se l' ha d' ometre sense un motiu greu.

50. Ordo Missae ita recognoscatur, ut singularum partium propria ratio necnon mutua connexio clarius pateant, atque pia et actuosa fidelium participatio facilior reddatur.

Quamobrem ritus, probe servata eorum substantia, simpliciores fiant; ea omittantur quae temporum decursu duplicata fuerunt vel minus utiliter addita; restituantur vero ad pristinam sanctorum Patrum normam nonnulla quae temporum iniuria deciderunt, prout opportuna vel necessaria videantur.

51. Quo ditior mensa verbi Dei paretur fidelibus, thesauri biblici largius aperiantur, ita ut, intra praestitutum annorum spatium, praestantior pars Scripturarum Sanctarum populo legatur.

52. Homilia, qua per anni liturgici cursum ex textu sacro fidei mysteria et normae vitae christianae exponuntur, ut pars ipsius liturgiae valde commendatur; quinimmo in Missis quae diebus dominicis et festis de praecepto concurrente populo celebrantur, ne omittatur, nisi gravi de causa.

[*La pregària dels fidels*]

53. La «pregària comuna» o «dels fidels», s' ha de restituir després de l' Evangeli i de l' homilia, especialment els diumenges i festes de precepte, de manera que, amb la participació del poble, es facin pregàries per la santa Església, pels qui ostenten l' autoritat pública, pels qui es veuen aclaparats per diverses necessitats i per tots els homes i la salut del món sencer [4].

[*La llengua de la missa*]

54. Es podrà donar el lloc convenient a la llengua vernacla en les misses celebrades amb poble, particularment en les lectures i en l' «oració comuna», i, segons les circumstàncies locals, també en les parts que toquen al poble, d' acord amb l' article 36 d' aquesta Constitució.

Vetlli 's, amb tot, que els fidels puguin també dir o cantar en llatí tots junts les parts de l' ordinari de la missa que els pertoquen.

I si en certs llocs sembla ser oportú un ús més ample de la llengua vernacla, servi 's el que està prescrit en l' article 40 d' aquesta Constitució.

[*La comunió, particularment sota les dues espècies*]

55. Es recomana molt la més perfecta participació dels fidels en la missa, en la qual, després de la comunió del sacerdot, sumeixen el Cos del Senyor consagrat en aquell mateix sacrifici.

La comunió sota les dues espècies, sempre que quedin en peu

53. «Oratio communis» seu «fidelium», post Evangelium et homiliam, praesertim diebus dominicis et festis de praecepto, restituatur, ut, populo eam participante, obsecrationes fiant pro sancta Ecclesia, pro iis qui nos in potestate regunt, pro iis qui variis premuntur necessitatibus, ac pro omnibus totiusque mundi salute [4].

54. Linguae vernaculae in Missis cum populo celebratis congruus locus tribui possit, praesertim in lectionibus et «oratione communi», ac, pro condicione locorum, etiam in partibus quae ad populum spectant, ad normam art. 36 huius Constitutionis.

Provideatur tamen ut christifideles etiam lingua latina partes Ordinarii Missae quae ad ipsos spectant possint simul dicere vel cantare.

Sicubi tamen amplior usus linguae vernaculae in Missa opportunus esse videatur, servetur praescriptum art. 40 huius Constitutionis.

55. Valde commendatur illa perfectior Missae participatio qua fideles post Communionem sacerdotis ex eodem Sacrificio Corpus Dominicum sumunt.

Communio sub utraque specie, firmis principiis dogmaticis a Concilio

[4] Cf. 1 Tim 2,1-2.

els principis dogmàtics establerts pel Concili de Trento [5], es pot concedir tant a clergues i religiosos, com als laics, en els casos determinats per la Seu apostòlica i amb el judici dels bisbes, com per exemple als nous ordenats en la missa de llur ordenació, als professos en la missa de llur professió religiosa, als neòfits en la missa que segueix llur bateig.

[*Unitat de la missa*]

56. Les dues parts de què, en certa manera, consta la missa, o sigui la litúrgia de la paraula i la litúrgia eucarística, estan tan estretament unides entre elles que constitueixen un sol acte de culte. Per això, el sant Concili exhorta vivament els pastors d'ànimes que, quan catequitzin, ensenyin amb atenció als fidels a participar a la missa tota sencera, sobretot els diumenges i festes de precepte.

[*La concelebració*]

57. § 1. La concelebració, per la qual es manifesta adequadament la unitat del sacerdoci en l'Església, s'ha conservat en ús fins ara tant a l'Orient com a l'Occident. I el Concili es complau a estendre la facultat de concelebrar en les casos següents:

1) *a)* el Dijous Sant, tant a la missa dels Olis com a la missa vespertina;

b) en les misses dels Concilis, de les reunions episcopals i en els sínodes;

Tridentino statutis [5], in casibus ab Apostolica Sede definiendis, tum clericis et religiosis, tum laicis concedi potest, de iudicio Episcoporum, veluti ordinatis in Missa sacrae suae ordinationis, professis in Missa religiosae suae professionis, neophytis in Missa quae Baptismum subsequitur.

56. Duae partes e quibus Missa quodammodo constat, liturgia nempe verbi et eucharistica, tam arcte inter se coniunguntur, ut unum actum cultus efficiant. Sacra proinde Synodus vehementer hortatur animarum pastores ut, in catechesi tradenda, fideles sedulo doceant de integra Missa participanda, praesertim diebus dominicis et festis de praecepto.

57. § 1. Concelebratio, qua unitas sacerdotii opportune manifestatur in Ecclesia usque adhuc in usu remansit tam in Oriente quam in Occidente. Quare facultatem concelebrandi ad sequentes casus Concilio extendere placuit:

1.º *a)* feria V in Cena Domini, tum ad Missam chrismatis, tum ad Missam vespertinam;

b) ad Missas in Conciliis, Conventibus Episcopalibus et Synodis;

[5] En la ses. 21 (16 de juny de 1562), doctr *De la comunió amb les dues espècies i dels nens* c 1-3; CONCILIUM TRIDENT. ed. cit., t 8 p 698-699.

c) en la missa de la Benedicció abacial.

2) A més, amb la llicència de l' Ordinari, a qui pertoca de jutjar sobre l' oportunitat de la concelebració,

a) en la missa conventual i en la missa principal de les esglésies, quan la utilitat dels fidels no demani la celebració individual de tots els sacerdots presents;

b) en les misses de les reunions de sacerdots de qualsevol classe, ja siguin seculars ja religiosos.

§ 2. 1) Pertoca, però, al bisbe de dirigir i regular la concelebració en la seva diòcesi.

2) Que quedi, no obstant, reservada a cada sacerdot la facultat de celebrar individualment, però no en el mateix moment dintre la mateixa església, ni el Dijous Sant.

58. Que es composi un nou ritu de la concelebració, el qual s' haurà d' inserir en el pontifical i en el missal romans.

Capítol III

ELS ALTRES SAGRAMENTS I ELS SAGRAMENTALS

[*Definició dels sagraments*]

59. Els sagraments s' ordenen a la santificació dels homes, a l' edificació del Cos de Crist i a donar culte a Déu; però com a signes els pertoca també l' ensenyament. No solament suposen la

c) ad Missam in Benedictione Abbatis.

2.º Praeterea, accedente licentia Ordinarii, cuius est de opportunitate concelebrationis iudicare:

a) ad Missam conventualem et ad Missam principalem in ecclesiis, cum utilitas christifidelium singularem celebrationem omnium sacerdotum praesentium non postulat;

b) ad Missas in conventibus cuiusvis generis sacerdotum tum saecularium tum religiosorum.

§ 2. 1.º Ad Episcopum vero pertinet concelebrationis disciplinam in dioecesi moderari.

2.º Salva tamen semper sit cuique sacerdoti facultas Missam singularem celebrandi, non vero eodem tempore in eadem ecclesia, nec feria V in Cena Domini.

58. Novus ritus concelebrationis conficiatur, Pontificali et Missali Romano inserendus.

Caput III

DE CETERIS SACRAMENTIS ET DE SACRAMENTALIBUS

59. Sacramenta ordinantur ad sanctificationem hominum, ad aedificationem Corporis Christi, ad cultum denique Deo reddendum; ut signa vero

fe, sinó que també la nodreixen, la fortifiquen i l' expressen per mitjà de paraules i d' objectes. Per això se 'ls anomena sagraments de la fe. Es cert que confereixen la gràcia, però també llur celebració disposa òptimament els fidels a rebre amb fruit aquesta mateixa gràcia, a donar com cal el culte a Déu i a exercir la caritat.

Es, per tant, de la més gran importància que els fidels entenguin fàcilment els signes dels sagraments i que freqüentin aquests mateixos sagraments de la manera més assídua, ja que han estat instituïts per alimentar la vida cristiana.

[*Els sagramentals*]

60. A més, la santa mare Església ha instituït els sagramentals, que són signes sagrats pels quals, com una mena d' imitació dels sagraments, se signifiquen efectes, sobretot espirituals, que s' obtenen per la impetració de l' Església. Per ells els homes són disposats a rebre l' efecte principal dels sagraments, i se santifiquen les diverses circumstàncies de la vida.

[*Valor pastoral de llur litúrgia*]

61. Per això la litúrgia dels sagraments i dels sagramentals té l' efecte, en els fidels ben disposats, de santificar quasi tots els esdeveniments de la vida per la gràcia divina que brolla del misteri pasqual de la passió, mort i resurrecció del Crist; d' Ell reben llur força tots els sagraments i sagramentals, i no hi ha quasi cap ús honest de les coses materials que no pugui ser dirigit a la finalitat de santificar l' home i de lloar Déu.

etiam ad instructionem pertinent. Fidem non solum supponunt, sed verbis et rebus etiam alunt, roborant, exprimunt; quare fidei sacramenta dicuntur. Gratiam quidem conferunt, sed eorum celebratio fideles optime etiam disponit ad eandem gratiam fructuose recipiendam, ad Deum rite colendum et ad caritatem exercendam.

Maxime proinde interest ut fideles signa Sacramentorum facile intellegant et ea Sacramenta impensissime frequentent, quae ad vitam christianam alendam sunt instituta.

60. Sacramentalia praeterea sancta Mater Ecclesia instituit. Quae sacra sunt signa quibus, in aliquam Sacramentorum imitationem, effectus praesertim spirituales significantur et ex Ecclesiae impetratione obtinentur. Per ea homines ad praecipuum Sacramentorum effectum suscipiendum disponuntur et varia vitae adiuncta sanctificantur.

61. Itaque liturgia Sacramentorum et Sacramentalium id efficit ut fidelibus bene dispositis omnis fere eventus vitae sanctificetur gratia divina manante ex mysterio paschali Passionis, Mortis et Resurrectionis Christi, a quo omnia Sacramenta et Sacramentalia suam virtutem derivant; nullusque paene rerum materialium usus honestus ad finem hominem sanctificandi Deumque laudandi dirigi non possit.

[*Necessitat d' una reforma*]

62. Però en el curs del temps han entrat en els ritus dels sagraments i dels sagramentals certes coses que, en la nostra época, no en deixen veure clarament la naturalesa i la finalitat. Hi ha, doncs, necessitat de fer-hi certes acomodacions a les necessitats d' avui, i per això el sagrat Concili decreta el que segueix, pertocant a llur revisió:

[*La llengua*]

63. Com que sovint en l' administració dels sagraments i dels sagramentals pot ser molt útil entre el poble l' ús de la llengua vernacla, doni-se-li un lloc més ample, segons les normes que segueixen:

a) en l' administració dels sagraments i dels sagramentals, pot fer-se servir la llengua vernacle, segons l' article 36.

[*Els rituals particulars*]

b) Seguint la nova edició del ritual romà, es prepararan rituals particulars, com més aviat millor, per l' autoritat eclesiàstica territorial de què es parla en l' article 22 § 2 d' aquesta constitució, adaptats a les necessitats de cada regió, fins i tot pel que fa a la llengua. I, un cop n' hagin estat revisades les actes per la Seu apostòlica, posin-se en ús en llurs respectives regions. En la composició d' aquests rituals o col.leccions particulars de ritus, no s' ometin les instruccions que, en el ritual romà, encapçalen cada ritu, ja siguin pastorals ja siguin de rúbriques, que tinguin una importància especialment social.

62. Cum autem, successu temporum, quaedam in Sacramentorum et Sacramentalium ritus irrepserint, quibus eorum natura et finis nostris temporibus minus eluceant, atque adeo opus sit quaedam in eis ad nostrae aetatis necessitates accommodare, Sacrosanctum Concilium ea quae sequuntur de eorum recognitione decernit.

63. Cum haud raro in administratione Sacramentorum et Sacramentalium valde utilis esse possit apud populum linguae vernaculae usurpatio, amplior locus huic tribuatur, iuxta normas quae sequuntur:

a) In administratione Sacramentorum et Sacramentalium lingua vernacula adhiberi potest ad normam art. 36.

b) Iuxta novam Ritualis romani editionem, Ritualia particularia, singularum regionum necessitatibus, etiam quoad linguam, accommodata, a competenti ecclesiastica auctoritate territoriali de qua in art. 22 § 2 huius Constitutionis quam primum parentur, et, actis ab Apostolica Sede recognitis, in regionibus ad quas pertinet adhibeantur. In iis autem Ritualibus vel peculiaribus Collectionibus rituum conficiendis, ne omittantur instructiones, in Rituali romano singulis ritibus praepositae, sive pastorales et rubricales, sive quae peculiare momentum sociale habent.

[*El catecumenat dels adults*]

64. S' ha de restaurar el catecumenat dels adults, dividit en diversos graus, el qual serà posat en pràctica segons jutgi l' ordinari del lloc; s' obtindrà amb això que el temps del catecumenat, destinat a un ensenyament idoni, pugui ser santificat per ritus sagrats que s' aniran celebrant en temps successius.

65. En les terres de missions, a més dels elements que es contenen en la tradició cristiana, es podrà admetre aquells altres elements d' iniciació que es vegi que es practiquen a cada un dels pobles, mentre es puguin acomodar al ritu cristià, d' acord amb els articles 37-40 d' aquesta constitució.

[*Els rituals baptismals*]

66. Revisin-se els dos rituals del baptisme d' adults, el més simple i el solemne que té present el catecumenat restaurat, i insereixi 's en el missal romà la missa pròpia de «L' administració del baptisme».

67. S' ha de revisar el ritu per al baptisme dels infants i se l' adaptarà a la condició veritable dels infants; i que quedin més palesos el paper dels pares i dels padrins, i llurs deures, en aquest ritu.

68. En el ritu del baptisme que no hi manquin les adaptacions pel cas d' un concurs de candidats al baptisme, les quals s' hauran d' emprar a judici de l' ordinari del lloc. Es compondrà, a més, un ritual més breu del qual puguin fer ús, especialment

64. Instauretur catechumenatus adultorum pluribus gradibus distinctus, de iudicio Ordinarii loci in usum deducendus; quo fiat ut tempus catechumenatus, aptae institutioni destinatum, sacris ritibus successivis temporibus celebrandis, sanctificari possit.

65. In terris Missionum, praeter ea quae in traditione christiana habentur, illa etiam elementa initiationis admitti liceat, quae apud unumquemque populum in usu esse reperiuntur, quatenus ritui christiano accommodari possunt, ad normam art. 37-40 huius Constitutionis.

66. Uterque ritus baptizandi adultos, tum simplicior, tum, ratione habita catechumenatus instaurati, solemnior, recognoscatur; et Missali romano Missa propria «In collatione Baptismi» inseratur.

67. Ritus baptizandi parvulos recognoscatur et verae infantium condicioni accommodetur; partes etiam parentum et patrinorum eorumque officia, in ipso ritu, magis pateant.

68. In ritu Baptismi ne desint accommodationes, de iudicio Ordinarii loci adhibendae, pro magno baptizandorum concursu. Conficiatur item Ordo

en terres de missions, els catequistes i, en general, en perill de mort els fidels quan no hi hagi sacerdot ni diaca.

69. En lloc del ritu anomenat «per a suplir les coses omeses en un infant batejat», faci-se 'n un de nou en què s' indiqui més clarament i apropiadament que aquest infant, batejat abans amb el ritu breu, ja ha estat rebut dins l' Església.

Igualment, per a aquells que batejats ja vàlidament es converteixen a la religió catòlica, es compondrà un nou ritu pel qual se signifiqui que se 'ls admet a la comunió de l' Església.

70. Es pot beneir l' aigua baptismal, fora del temps pasqual, dins el mateix ritu del baptisme, amb una fórmula breu aprovada.

[*La confirmació*]

71. El ritu de la confirmació serà revisat també per tal de manifestar més clarament l' íntima connexió d' aquest sagrament amb tota la iniciació cristiana; i serà convenient que la renovació de les promeses baptismals precedeixi la recepció del sagrament.

La confirmació, segons l' oportunitat, pot ser conferida dintre de la missa, i pel que fa al ritu celebrat fora de la missa, s' ha de preparar una fórmula que s' empri com a introducció.

[*La penitència*]

72. El ritu i les fórmules de la penitència han de revisar-se de manera que expressin més clar la naturalesa i l' efecte del sagrament.

brevior quo, praesertim in terris Missionum, catechistae, et generatim, in periculo mortis, fideles, absente sacerdote vel diacono, uti possint.

69. Loco ritus qui «Ordo supplendi omissa super infantem baptizatum» appellatur, novus conficiatur quo apertius et congruentius indicetur infantem, qui ritu brevi baptizatus fuerit, iam receptum esse in Ecclesiam.

Item novus ritus conficiatur pro valide iam baptizatis, ad sacra catholica conversis, quo significetur eos in Ecclesiae communionem admitti.

70. Aqua baptismalis, extra tempus paschale, in ipso ritu Baptismi probata formula breviore benedici potest.

71. Ritus Confirmationis recognoscatur etiam ut huius Sacramenti intima connexio cum tota initiatione christiana clarius eluceat; quapropter renovatio promissionum Baptismi convenienter ipsam Sacramenti susceptionem praecedet.

Confirmatio, pro opportunitate, intra Missam conferri potest; ad ritum autem extra Missam quod attinet, paretur formula ad modum introductionis adhibenda.

72. Ritus et formulae Paenitentiae ita recognoscantur, ut naturam et effectum Sacramenti clarius exprimant.

[*La unció dels malalts*]

73. L'«extremunció», que es pot anomenar també, i amb major propietat, «unció dels malalts», no és només el sagrament dels qui es troben al darrer instant de llur vida. Així, el temps oportú de rebre-la arriba ja certament quan el fidel comença a trobar-se en perill de mort per malaltia o vellesa.

74. A més dels ritus separats de la unció dels malalts i del viàtic, es compondrà un sol ritual seguit, pel qual es conferirà al malalt la unció després de la confessió i abans de rebre el viàtic.

75. Acomodi's a les circumstàncies el nombre de les uncions, i revisin-se les oracions que entren en el ritu de la unció dels malalts de manera que corresponguin a les diverses situacions dels malalts que reben el sagrament.

[*Les ordenacions*]

76. Revisin-se els ritus de les ordenacions tant pel que fa a cerimònies com als textos. Poden fer-se en llengua vernacla les al.locucions del bisbe del començament de tota ordenació o consagració.

En la consagració episcopal, la imposició de les mans poden fer-la tots els bisbes presents.

[*El matrimoni*]

77. El ritu de la celebració del matrimoni que hi ha en el ritual romà s'ha de revisar i fer més ric per tal de significar

73. «Extrema Unctio», quae etiam et melius «Unctio infirmorum» vocari potest, non est Sacramentum eorum tantum qui in extremo vitae discrimine versantur. Proinde tempus opportunum eam recipiendi iam certe habetur cum fidelis incipit esse in periculo mortis propter infirmitatem vel senium.

74. Praeter ritus seiunctos Unctionis infirmorum et Viatici, conficiatur Ordo continuus secundum quem Unctio aegroto conferatur post confessionem et ante receptionem Viatici.

75. Unctionum numerus pro opportunitate accommodetur, et orationes ad ritum Unctionis infirmorum pertinentes ita recognoscantur, ut respondeant variis condicionibus infirmorum, qui Sacramentum suscipiunt.

76. Ritus Ordinationum, sive quoad caerimonias sive quoad textus, recognoscantur. Allocutiones Episcopi, initio cuiusque Ordinationis aut Consecrationis, fieri possunt lingua vernacula.

In Consecratione Episcopali impositionem manuum fieri licet ab omnibus Episcopis praesentibus.

77. Ritus celebrandi Matrimonium, qui exstat in Rituali romano, re-

més clarament la gràcia del sagrament i inculcar els deures dels esposos.

«Si en determinades regions hi ha en ús altres lloables costums i cerimònies per a celebrar el matrimoni, el sagrat Concili desitja vivament que se les conservi del tot» [1].

A més, es dóna a l' autoritat eclesiàstica territorial competent, de què es parla en l' article 22 § 2 d' aquesta constitució, la facultat d' elaborar, segons l' article 63, un ritu propi que estigui d' acord amb els usos de cada lloc i cada poble, però quedant sempre l' obligació de demanar i rebre el sacerdot assistent el consentiment dels contraients.

78. El matrimoni se celebrarà ordinàriament dins de la missa, després de llegir l' Evangeli i de l' homilia, abans de la «oratio fidelium». Corregeixi 's degudament l' oració sobre l' esposa, de manera que inculqui als dos esposos uns mateixos deures de fidelitat mútua, i es pot dir en llengua vernacla.

I si el sagrament del matrimoni se celebra sense missa, que es llegeixin l' epístola i l' evangeli de la missa pels esposos al començament del ritu, i que sempre s' imparteixi la benedicció als esposos.

[*Sagramentals i benediccions*]

79. Els sagramentals han de ser revisats tenint present com a norma primordial la participació conscient dels fidels i llur fácil

cognoscatur et ditior fiat, quo clarius gratia Sacramenti significetur et munera coniugum inculcentur.

«Si quae provinciae... aliis laudabilibus consuetudinibus et caerimoniis» in celebrando Matrimonii Sacramento «utuntur, eas omnino retineri Sancta Synodus vehementer optat» [1].

Insuper competenti auctoritati ecclesiasticae territoriali, de qua in art. 22 § 2 huius Constitutionis, relinquitur facultas, ad normam art. 63, exarandi ritum proprium usibus locorum et populorum congruentem, firma tamen lege ut sacerdos assistens requirat excipiatque contrahentium consensum.

78. Matrimonium ex more intra Missam celebretur, post lectionem Evangelii et homiliam, ante «orationem fidelium». Oratio super sponsam, ita opportune emendata ut aequalia officia mutuae fidelitatis utriusque sponsi inculcet, dici potest lingua vernacula.

Si vero Sacramentum Matrimonii sine Missa celebratur, Epistola et Evangelium Missae pro sponsis legantur in initio ritus et benedictio sponsis semper impertiatur.

79. Sacramentalia recognoscantur, ratione habita normae primariae de conscia, actuosa et facili participatione fidelium, et attentis nostrorum tem-

[1] Conc. Trid., ses. 24 (11 nov 1563), decret *De reformatione* c 1, Concilium Trident., ed cit., t 4, *Actorum* pars 6ª (Friburg Br 1924) p 969 Cf *Rituał Romà* tit 8 c 2 n 6

participació, i tenint en compte les necessitats del nostre temps. En la revisió dels rituals, d' acord amb l' article 63, es podran afegir nous sagramentals si la necessitat ho demana.

Les benediccions reservades seran poquíssimes, i només en favor dels bisbes i ordinaris.

Es mirarà que certs sagramentals, almenys en especials circumstàncies, puguin ser administrats per laics dotats de les qualitats requerides, i segons el judici de l' ordinari.

[*La professió religiosa*]

80. El ritu de la consagració de les verges que hi ha en el pontifical romà, ha de ser sotmès a revisió.

S' ha de compondre, d' altra banda, un ritu de professió religiosa i de renovació dels vots mirant a una major unitat, sobrietat i dignitat: haurà de ser adoptat pels qui fan la professió o la renovació dels vots dins de la missa, respectant, però, el dret particular.

Es de lloar que la professió religiosa es faci dins la missa.

[*Els funerals*]

81. El ritu dels funerals ha d' expressar més manifestament el caire pasqual de la mort cristiana i ha de respondre, fins i tot pel que fa al color litúrgic, a les circumstàncies i tradicions de cada regió.

82. Revisi 's el ritu d' enterrar infants, i doti-se 'l de missa pròpia.

porum necessitatibus. In Ritualibus recognoscendis ad normam art. 63, etiam nova Sacramentalia, prout necessitas expostulat, addi possunt.

Benedictiones reservatae perpaucae sint, et in favorem tantum Episcoporum vel Ordinariorum.

Provideatur ut quaedam Sacramentalia, saltem in specialibus rerum adiunctis et de iudicio Ordinarii, a laicis congruis qualitatibus praeditis, administrari possint.

80. Ritus Consecrationis Virginum, qui in Pontificali romano habetur, recognitioni subiciatur.

Conficiatur praeterea ritus professionis religiosae et renovationis votorum, qui ad maiorem unitatem, sobrietatem et dignitatem conferat, ab iis qui professionem vel votorum renovationem intra Missam peragunt, salvo iure particulari, assumendus.

Professio religiosa laudabiliter intra Missam fiet.

81. Ritus exsequiarum paschalem mortis christianae indolem manifestius exprimat, atque condicionibus et traditionibus singularum regionum, etiam quoad colorem liturgicum, melius respondeat.

82. Recognoscatur ritus sepeliendi parvulos, ac propria Missa donetur.

Capítol IV

L'OFICI DIVÍ

[*L'ofici de lloança, obra del Crist i de l'Església*]

83. Crist Jesús, Summe Sacerdot del nou i etern Testament, tot assumint la naturalesa humana ha introduït en aquest exili el nou himne que es canta eternament a la mansió celestial. S'uneix a Ell tota la comunitat dels homes i se li associa en aquest únic càntic de lloança.

En efecte, continua exercint aquesta funció sacerdotal per la seva mateixa Església, la qual no sols per la celebració de l'Eucaristia, sinó també d'altres maneres, especialment acomplint l'ofici diví, lloa el Senyor sense intermissió i intercedeix per la salut del món sencer.

84. L'ofici diví, des de la tradició cristiana antiga, té una tal constitució que consagra tot el curs del dia i de la nit per la lloança de Déu. I quan els sacerdots acompleixen ritualment aquest càntic de lloança o bé els altres que per institució de l'Església ho tenen encomanat, i fins i tot els fidels que preguen de manera aprovada juntament amb el sacerdot, llavors és realment la veu de l'Esposa que parla a l'Espòs, o, millor encara, la pregària de Crist amb el seu Cos al Pare.

85. Per tant, tots els qui això fan, acompleixen el deure de l'Església i, a la vegada, participen de l'honor suprem de l'Es-

Caput IV

DE OFFICIO DIVINO

83. Summus Novi atque aeterni Testamenti Sacerdos, Christus Iesus, humanam naturam assumens, terrestri huic exsilio hymnum illum invexit, qui in supernis sedibus per omne aevum canitur. Universam hominum communitatem ipse sibi coagmentat, eandemque in divino hoc concinendo laudis carmine secum consociat.

Illud enim sacerdotale munus per ipsam suam Ecclesiam pergit, quae non tantum Eucharistia celebranda, sed etiam aliis modis, praesertim Officio divino persolvendo, Dominum sine intermissione laudat et pro totius mundi salute interpellat.

84. Divinum Officium ex antiqua traditione christiana ita est constitutum ut totus cursus diei ac noctis per laudem Dei consecretur. Cum vero mirabile illud laudis canticum rite peragunt sacerdos aliique ad hanc rem Ecclesiae instituto deputati vel christifideles una cum sacerdote forma probata orantes, tunc vere vox est ipsius Sponsae, quae Sponsum alloquitur, immo etiam oratio Christi cum ipsius Corpore ad Patrem.

85. Omnes proinde qui haec praestant, tum Ecclesiae officium explent,

posa de Crist, ja que, en lloar Déu, estan davant el tron de Déu en nom de la Mare Església.

[*Fecunditat espiritual de l' ofici*]

86. Els sacerdots donats al sant ministeri pastoral, han d' acomplir la lloança de les Hores amb tan major fervor com més vivament conscients siguin d' haver d' observar l' advertència de Sant Pau: *Pregueu sense intermissió* (1 Thess 5,17); car, a l' obra en la qual treballen només pot donar-hi eficàcia i increment el Senyor, qui ha dit: *sense mi no podeu fer res* (Io 15,5); i per això els apòstols, en instituir els diaques, digueren: *I nosaltres ens donarem instantment a la pregària i al servei de la paraula* (Act 6,4).

87. Però, a fi que l' ofici diví sigui acomplert millor i amb més perfecció en les actuals circumstàncies pels sacerdots i pels altres membres de l' Església, el sant Concili, prosseguint l' obra començada feliçment per la Seu apostòlica, ha decidit de decretar el que segueix per a l' ofici segons el ritu romà.

[*El «cursus» de les Hores*]

88. Ja que la santificació del dia és la finalitat de l' ofici, es restaurarà el curs de les Hores de manera que, en quant es pugui, s' ajusti als temps reals, i tingui 's també en compte les condicions de la vida present en què es troben sobretot aquells que s' ocupen en obres d' apostolat.

tum summum Sponsae Christi honorem participant, quia laudes Deo persolventes stant ante thronum Dei nomine Matris Ecclesiae.

86. Sacerdotes sacro pastorali ministerio addicti eo maiore fervore Horarum laudes persolvent, quo vividius conscii erunt sibi observandum esse monitum Pauli: *Sine intermissione orate* (1 Thess 5,17); operi enim in quo laborant Dominus solus efficacitatem et incrementum dare potest, qui dixit: *Sine me nihil potestis facere* (Io 15,5); propterea Apostoli, diaconos instituentes, dixerunt: *Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus* (Act 6,4).

87. Ut autem divinum Officium, sive a sacerdotibus sive ab aliis Ecclesiae membris melius et perfectius in rerum adiunctis peragatur, Sacrosancto Concilio, instaurationem ab Apostolica Sede feliciter inceptam persequenti, de Officio iuxta Ritum romanum ea quae sequuntur placuit decernere.

88. Cum sanctificatio diei sit finis Officii, cursus Horarum traditus ita instauretur ut Horis veritas temporis, quantum fieri potest, reddatur, simulque ratio habeatur vitae hodiernae condicionum in quibus versantur praesertim ii qui operibus apostolicis incumbunt.

89. I, per tant, en la restauració de l' ofici, segueixin-se aquestes normes:

a) les laudes, com a pregària matinal, i les vespres com a pregària de la tarda, constitueixen, segons la venerable tradició de tota l' Església, el doble pern de l' ofici de cada dia, i s' han de tenir com a les Hores principals, i com a tals ser celebrades;

b) les completes s' han d' organitzar de manera que quedin bé com termini del dia;

c) les Hores que es diuen matines, bé que en la celebració guardin el carácter de lloança nocturna, s' han d' acomodar de manera que es puguin recitar a qualsevol hora del dia i han de constar de menys salms i de lliçons més extenses;

d) l' hora de prima s' ha de suprimir;

e) al cor les Hores menors de Tèrcia, Sexta i Nona s' han de conservar. Fora del cor es pot escollir de les tres la que s' adapti millor a l' hora del dia.

[*Naturalesa bíblica de l' Ofici*]

90. Com que, d' altra banda, l' ofici diví, com a oració pública de l' Església és font de pietat i aliment de l' oració personal, es demana, en el Senyor, als sacerdots i a tots els qui participen en l' ofici, que facin concordar, en acomplir-lo, l' ànima amb llur veu; i per a millor aconseguir-ho, procurin-se una formació més abundosa bíblica i litúrgica, especialment dels salms.

En la restauració s' ha d' adaptar el venerable tresor secular

89. Itaque, in instauratione Officii, hae normae serventur:

a) Laudes, ut preces matutinae, et Vesperae, ut preces vespertinae, ex venerabili universae Ecclesiae traditione duplex cardo Officii cotidiani, Horae praecipuae habendae sunt et ita celebrandae;

b) Completorium ita instruatur, ut fini diei apte conveniat;

c) Hora quae Matutinum vocatur, quamvis in choro indolem nocturnae laudis retineat, ita accommodetur ut qualibet diei hora recitari possit, et e psalmis paucioribus lectionibusque longioribus constet;

d) Hora Prima supprimatur;

e) In choro, Horae minores Tertia, Sexta, Nona serventur. Extra chorum e tribus unam seligere licet, diei tempori magis congruentem.

90. Cum praeterea Officium divinum, utpote oratio publica Ecclesiae, sit fons pietatis et orationis personalis nutrimentum, obsecrantur in Domino sacerdotes aliique omnes divinum Officium participantes, ut in eo persolvendo mens concordet voci; ad quod melius assequendum, liturgicam et biblicam, praecipue psalmorum, institutionem sibi uberiorem comparent.

In instauratione vero peragenda, venerabilis ille romani Officii saecula-

de l' ofici romà de tal forma que aquells a qui és confiat puguin fruir-ne amb major amplitud i facilitat.

[*El saltiri*]

91. A fi que el curs de les Hores, proposat en l' article 89, pugui ser observat realment, els salms ja no es distribueixin més en una sola setmana sinó en més llarg espai de temps.

Porti 's a terme com més aviat millor l' obra de revisió del saltiri feliçment començada, respectant la llatinitat cristiana, l' ús litúrgic, fins i tot en el cant, i tota la tradició de l' Església llatina.

[*Les lectures*]

92. Pel que fa a les lectures, s' observarà el que segueix:

a) ordeni 's de tal forma la lectura de la Sagrada Escviptura que resulti fàcil atènyer el tresor de la paraula de Déu amb major amplitud.

b) escullin-se millor les lectures que s' han d' extreure de les obres dels Pares, doctors i escriptors de l' Església.

c) Restitueixin-se a la veritat històrica les passions o vides de sants.

[*Els himnes*]

93. Tornin-se els himnes, en la mesura que sembli oportú, a llur forma primitiva, suprimint-ne o canviant-ne les coses que tenen tast de mitologia o que s' harmonitzen poc amb la pietat cristiana. Admetin-se també, segons sembli oportú, altres himnes que hi ha en el tresor himnòdic.

ris thesaurus ita aptetur, ut latius et facilius eo frui possint omnes quibus traditur.

91. Ut cursus Horarum, in art. 89 propositus, reapse observari possit, psalmi non amplius per unam hebdomadam, sed per longius temporis spatium distribuantur.

Opus recognitionis Psalterii, feliciter inchoatum, quamprimum perducatur ad finem, respectu habito latinitatis christianae, usus liturgici etiam in cantu, necnon totius traditionis latinae Ecclesiae.

92. Ad lectiones quod attinet, haec serventur:

a) lectio sacrae Scripturae ita ordinetur, ut thesauri verbi divini in pleniore amplitudine expedite adiri possint;

b) lectiones de operibus Patrum, Doctorum et Scriptorum ecclesiasticorum depromendae melius seligantur;

c) Passiones seu vitae Sanctorum fidei historicae reddantur.

93. Hymni, quantum expedire videtur, ad pristinam formam restituantur, iis demptis vel mutatis quae mythologiam sapiunt aut christianae pietati minus congruunt. Recipiantur quoque, pro opportunitate, alii qui in hymnorum thesauro inveniuntur.

[*El temps de la recitació*]

94. Convé que, ja sigui per tal de santificar realment el dia, ja sigui per tal de recitar les Hores amb fruit espiritual, s' observi en la recitació de les Hores el temps que s' aproximi més al veritable moment de cada Hora canònica.

[*Obligació*]

95. Les comunitats que tenen obligació de cor, a més de la missa conventual, estan obligades a celebrar cada dia en el cor l' ofici diví, es a dir:

a) tot l' ofici sencer: els ordes de canonges, de monjos i de monges, i els altres regulars lligats al cor pel dret o llurs constitucions;

b) els capítols catedralicis o col.legials han de recitar aquelles parts de l' ofici que els són imposades pel dret comú o particular;

c) i tots els membres d' aquestes comunitats, que tenen ordes majors o són professos solemnes estan obligats a recitar individualment, menys els germans conversos, les hores canòniques que no reciten en el cor.

96. Els clergues no obligats al cor, si tenen ordes majors, tenen obligació, ja en comú ja tots sols, d' acomplir cada dia tot l' ofici diví, segons l' article 89.

97. Les rúbriques definiran els canvis que semblin oportuns de l' ofici diví per accions litúrgiques.

94. Praestat, sive ad diem revera sanctificandum, sive ad ipsas Horas cum fructu spirituali recitandas, ut in Horarum absolutione tempus servetur, quod proxime accedat ad tempus verum uniuscuiusque Horae canonicae.

95. Communitates choro obligatae, praeter Missam conventualem, tenentur Officium divinum cotidie in choro celebrare, et quidem:

a) totum officium, Ordines Canonicorum, Monachorum et Monialium, aliorumque Regularium ex iure vel constitutionibus choro adstrictorum;

b) Capitula cathedralia vel collegialia, eas partes Officii, quae sibi a iure communi vel particulari imponuntur;

c) Omnes autem illarum Communitatum sodales, qui sunt aut in Ordinibus maioribus constituti aut solemniter professi, conversis exceptis, debent eas Horas canonicas soli recitare, quas in choro non persolvunt.

96. Clerici choro non obligati, si sunt in Ordinibus maioribus constituti, cotidie, sive in communi, sive soli, obligatione tenentur totum officium persolvendi, ad normam art. 89.

97. Opportunae commutationes divini Officii cum actione liturgica a rubricis definiantur.

En casos particulars, i per causa justificada, poden els Ordinaris dispensar o conmutar als seus súbdits l' obligació de recitar l' ofici, en part o tot sencer.

[*Els religiosos*]

98. Els membres de qualsevol institut d' estat de perfecció que, en virtut de les seves constitucions acompleixen algunes parts de l' ofici diví, exerceixen l' oració pública de l' Església.

Com també exerceixen l' oració pública de l' Església quan reciten un «officium parvum» per obligació de regla sempre que estigui compost a manera d' ofici diví i sigui degudament aprovat.

[*Recitació comuna i cant*]

99. Com sigui que l' ofici diví és la veu de l' Església, és a dir, de tot el Cos místic que lloa públicament a Déu, s' aconsella als clergues no obligats a cor, i especialment als sacerdots que viuen en comú, que recitin junts almenys alguna part de l' ofici diví.

I tots els qui reciten l' ofici, ja en el cor, ja en comú, acompleixin el deure que se 'ls ha confiat com més perfectament els sigui possible, tant pel que fa a devoció interior com a realització exterior.

Es bo, també, que l' ofici, en el cor o en comú, es canti segons l' oportunitat.

In casibus singularibus iustaque de causa, Ordinarii possunt subditos suos ab obligatione Officium recitandi ex toto vel ex parte dispensare vel id commutare.

98. Sodales cuiusvis Instituti status perfectionis, qui, vi Constitutionum, partes aliquas divini Officii absolvunt, orationem publicam Ecclesiae agunt.

Item, publicam Ecclesiae orationem agunt, si quod parvum Officium, vi Constitutionum, recitant, dummodo in modum Officii divini confectum ac rite approbatum sit.

99. Cum Officium divinum sit vox Ecclesiae seu totius Corporis mystici Deum publice laudantis, suadetur ut clerici choro haud obligati ac praesertim sacerdotes conviventes vel in unum convenientes, aliquam saltem divini Officii partem in communi persolvant.

Omnes autem sive in choro sive in communi Officium persolventes munus sibi concreditum quam perfectissime, tam interna animi devotione quam externa agendi ratione, peragant.

Praestat insuper ut Officium in choro et in communi, pro opportunitate, cantetur.

[*Participació dels fidels a l' ofici*]

100. Els pastors d' ànimes han de vetllar a fi que les Hores principals, particularment les vespres, se celebrin comunitàriament a l' església, sobretot els diumenges i les festes més solemnes. Es recomana que també els mateixos laics recitin l' ofici diví, amb els sacerdots, o reunits, i fins i tot sols.

[*Llengua que s' ha d' usar en l' ofici*]

101. § 1. Segons la tradició secular del ritu llatí, els clergues han de conservar la llengua llatina en l' ofici diví, deixant, amb tot, potestat a l' Ordinari de concedir l' ús de la traducció a llengua vernacla, segons l' article 36, en casos particulars a aquells clergues pels qui resulta un impediment greu l' ús de la llengua llatina, sempre que acompleixin degudament l' ofici.

§ 2. El superior competent pot concedir a les monges, i als membres, homes no-clergues i dones, d' instituts de perfecció, l' ús de la llengua vernacla en l' ofici diví, fins i tot si se celebra al cor, mentre sigui en una traducció aprovada.

§ 3. Qualsevol clergue obligat a l' ofici diví, si el celebra amb assemblea de fidels, o amb els qui se citen en el § 2, en llengua vernacla, satisfà la seva obligació, mentre el text de la traducció sigui aprovat.

100. Curent animarum pastores ut Horae praecipuae, praesertim Vesperae, diebus dominicis et festis sollemnioribus, in ecclesia communiter celebrentur. Commendatur ut et ipsi laici recitent Officium divinum, vel cum sacerdotibus, vel inter se congregati, quin immo unusquisque solus.

101. § 1) Iuxta saecularem traditionem ritus latini, in Officio divino lingua latina clericis servanda est, facta tamen Ordinario potestate usum versionis vernaculae ad normam art. 36 confectae concedendi, singulis pro casibus, iis clericis, quibus usus linguae latinae grave impedimentum est quominus Officium debite persolvant.

§ 2) Monialibus, necnon sodalibus, sive viris non clericis sive mulieribus, Institutorum statuum perfectionis, in Officio divino, etiam in choro celebrando, concedi potest a Superiore competente ut lingua vernacula utantur, dummodo versio approbata sit.

§ 3) Quivis clericus Officio divino adstrictus, si Officium divinum una cum coetu fidelium, vel cum iis qui sub § 2 recensentur, lingua vernacula celebrat, suae obligationi satisfacit, dummodo textus versionis sit approbatus.

Capítol V

L'ANY LITÚRGIC

[*Sentit del cicle litúrgic*]

102. La santa Mare Església estima que li pertoca de celebrar amb sagrada conmemoració a través del curs de l' any, l' obra salvífica del seu Espòs diví, i en dies fixats. Cada setmana, el dia que en diu diumenge, commemora la resurrecció del Senyor, i, a més, la celebra una vegada a l' any, en la gran solemnitat de la Pasqua, conjuntament amb la seva benaurada passió.

I desplega durant el decurs de l' any tot el misteri de Crist, des de l' encarnació i la nativitat fins a l' ascensió, fins a la Pentecosta i fins a l' expectació de la benaurada esperança de l' advenient del Senyor.

Tot celebrant així els misteris de la redempció, obre als fidels les riqueses de les virtuts i mèrits del seu Senyor, fent que se 'ls facin present en certa manera tostemps; així els atenyen i s' omplen de la gràcia de la salvació.

103. En celebrar aquest cicle anual dels misteris de Crist, la santa Església venera amor particular la benaurada Maria, Mare de Déu, que està unida amb vincle indissoluble a l' obra salvadora del seu Fill; en Ella admira i exalta el fruit més excel.lent de la redempció i contempla joiosa, com en una puríssima imatge, allò que ella vol i espera ser tota sencera.

Caput V

DE ANNO LITURGICO

102. Pia Mater Ecclesia suum esse ducit Sponsi sui divini opus salutiferum, statis diebus per anni decursum, sacra recordatione celebrare. In unaquaque hebdomada, die quam Dominicam vocavit, memoriam habet Resurrectionis Domini, quam semel etiam in anno, solemnitate maxima Paschatis, una cum beata ipsius Passione, frequentat.

Totum vero Christi mysterium per anni circulum explicat, ab Incarnatione et Nativitate usque ad Ascensionem, ad diem Pentecostes et ad exspectationem beatae spei et adventus Domini.

Mysteria Redemptionis ita recolens, divitias virtutum atque meritorum Domini sui, adeo ut omni tempore quodammodo praesentia reddantur, fidelibus aperit, qui ea attingant et gratia salutis repleantur.

103. In hoc annuo mysteriorum Christi circulo celebrando, Sancta Ecclesia Beatam Mariam Dei Genitricem cum peculiari amore veneratur, quae indissolubili nexu cum Filii sui opere salutari coniungitur; in qua praecellentem Redemptionis fructum miratur et exaltat, ac veluti in purissima imagine, id quod ipsa tota esse cupit et sperat cum gaudio contemplatur.

104. A més, l' Església ha introduït en el cicle anual les commemoracions dels màrtirs i dels altres sants que, elevats a la perfecció per la multiforme gràcia de Déu i havent aconseguit la salvació eterna, canten al cel la perfecta lloança de Déu i intercedeixen per nosaltres. En els aniversaris dels sants, proclama el misteri pasqual en els qui han sofert amb Crist i estan glorificats amb ell, i proposa als fidels llurs exemples que atreuen a tothom vers el Pare amb el Crist, i per llurs mèrits impetra els beneficis de Déu.

105. Per fi, en els diversos temps de l' any, l' Església realitza la formació dels fidels, d' acord amb disciplines tradicionals, amb activitats corporals i espirituals, amb la instrucció, amb la pregària i amb obres de penitència i de misericòrdia.

Per això el Concili decideix determinar el que segueix.

[*El diumenge*]

106. L' Església celebra el misteri pasqual, en virtut d' una tradició apostòlica que començà el dia mateix de la resurrecció de Crist, cada setè dia, que s' anomena amb tot dret dia del Senyor o diumenge. Aquest dia els fidels s' han de reunir per tal de commemorar la passió, ressurrecció i glorificació del Senyor Jesús, tot escoltant la paraula de Déu i participant de l' Eucaristia, i per tal de donar gràcies a Déu que *els ha regenerat en la viva esperança per la resurrecció de Jesucrist d' entre els morts* (1 Petr 1,3). Per tant, el dia principal de festa és el diumenge, i cal proposar-lo

104. Memorias insuper Martyrum aliorumque Sanctorum, qui per multiformem Dei gratiam ad perfectionem provecti, atque aeternam iam adepti salutem, Deo in caelis laudem perfectam decantant ac pro nobis intercedunt, circulo anni inseruit Ecclesia. In Sanctorum enim natalicius praedicat paschale mysterium in Sanctis cum Christo compassis et conglorificatis, et fidelibus exempla eorum proponit, omnes per Christum ad Patrem trahentia, eorumque meritis Dei beneficia impetrat.

105. Variis denique anni temporibus iuxta traditas disciplinas, Ecclesia fidelium eruditionem perficit, per pias animi et corporis exercitationes, instructionem, precationem, paenitentiae et misericordiae opera.

Quapropter placuit Sacrosancto Concilio ea quae sequuntur decernere

106. Mysterium paschale Ecclesia, ex traditione apostolica quae originem ducit ab ipsa die Resurrectionis Christi, octava quaque die celebrat, quae dies Domini seu dies dominica merito nuncupatur. Hac enim die christifideles in unum convenire debent ut, verbum Dei audientes et Eucharistiam participantes, memores sint Passionis, Resurrectionis et gloriae Domini Iesu, et gratias agant Deo qui eos *regeneravit in spem vivam per Resurrectionem Iesu Christi ex mortuis* (1 Petr 1,3). Itaque dies dominica est primordialis dies festus, qui pietati fidelium proponatur et inculcetur, ita ut

i inculcar-lo a la pietat dels fidels de manera que esdevingui també dia de joia i de descans del treball. Les altres celebracions, a menys que siguin verament de la més gran importància, no li han de passar al davant com a fonament i nucli que és de tot l' any litúrgic.

[*Revisió de l' any litúrgic*]

107. S' ha de revisar l' any litúrgic de tal manera que, tot servant o restituint els costums i disciplines tradicionals lligades al temps sagrat, i tot conformant-se a les condicions de la nostra època, es mantingui llur índole primitiva i així nodreixi com cal la pietat dels fidels en celebrar els misteris de la redempció, i de manera especial el misteri pasqual. Les adaptacions, quan calguin, es faran d' acord amb els articles 39 i 40.

[*El propi del temps*]

108. S' orientarà l' esperit dels fidels més que res vers les festes del Senyor per les quals se celebra durant l' any els misteris de la salvació. Per tant, el propi del temps ha de rebre el lloc que li és propi per damunt de les festes dels sants, a fi que se celebri com és degut el cicle sencer del misteri de la salvació.

[*La Quaresma*]

109. El doble caràcter del temps de Quaresma, és a dir, que sobretot per la commemoració i preparació del baptisme i per la penitència disposa els fidels a celebrar el misteri pasqual més intensament escoltant la paraula de Déu i en la donació a la pre-

etiam fiat dies laetitiae et vacationis ab opere. Aliae celebrationes, nisi revera sint maximi momenti, ipsi ne praeponantur, quippe quae sit fundamentum et nucleus totius anni liturgici.

107. Annus liturgicus ita recognoscatur ut, servatis aut restitutis sacrorum temporum traditis consuetudinibus et disciplinis iuxta nostrae aetatis condiciones, ipsorum indoles nativa retineatur ad fidelium pietatem debite alendam in celebrandis mysteriis Redemptionis christianae, maxime vero mysterio paschali. Accommodationes autem, secundum locorum condiciones, si quae forte necessariae sint, fiant ad normam art.39 et 40.

108. Fidelium animi dirigantur imprimis ad dies festos Domini, quibus mysteria salutis per annum celebrantur. Proinde Proprium de Tempore aptum suum locum obtineat super festa Sanctorum, ut integer mysteriorum salutis cyclus debito modo recolatur.

109. Duplex indoles temporis quadragesimalis, quod praesertim per memoriam vel praeparationem Baptismi et per paenitentiam fideles, instantius verbum Dei audientes et orationi vacantes, componit ad celebrandum

gària, s' ha de fer sortir a més plena llum tant en la litúrgia com en la catequesi. Per tant:

a) s' han d' emprar més abundosament els elements baptismals de la litúrgia de la Quaresma; i alguns, segons sembli oportú, s' han de restituir segons l' antiga tradició;

b) i el mateix s' ha de dir dels elements penitencials. Pel que fa a la catequesi, s' ha d' inculcar a l' esperit dels fidels, a la vegada que les conseqüències socials del pecat, la naturalesa de la penitència que fa detestar-lo com ofensa que és a Déu; i no es passi per alt el paper de l' Església en l'acció penitencial i insisteixi' s en la pregària pels pecadors.

110. La penitencia del temps de Quaresma no sols ha de ser interior i individual, sinó també externa i social. Les autoritats mencionades en l' article 22, han de fomentar i recomanar la pràctica de la penitència segons les possibilitats del nostre temps i les diverses regions, i d' acord amb les condicions dels fidels.

Amb tot, el dejuni pasqual del divendres de la passió i mort del Senyor serà sagrat i s' ha de celebrar a tot arreu i, si es creu oportú, s' ha d' estendre també al Dissabte Sant de manera que s' arribi a la joia de la ressurrecció del Senyor amb esperit elevat i obert.

[*Les festes dels sants*]

111. Els sants, segons la tradició, són honorats en l' Església i llurs relíquies autèntiques i llurs imatges són tingudes en ve-

paschale mysterium, tam in liturgia quam in catechesi liturgica pleniore in luce ponatur. Proinde:

a) elementa baptismalia liturgiae quadragesimalis propria abundantius adhibeantur; quaedam vero ex anteriore traditione, pro opportunitate, restituantur;

b) idem dicatur de elementis paenitentialibus. Quoad catechesim autem animis fidelium inculcetur, una cum consectariis socialibus peccati, illa propria paenitentiae natura quae peccatum, prout est offensa Dei, detestatur; nec praetermittantur partes Ecclesiae in actione paenitentiali atque oratio pro peccatoribus urgeatur.

110. Paenitentia temporis quadragesimalis non tantum sit interna et individualis, sed quoque externa et socialis. Praxis vero paenitentialis, iuxta nostrae aetatis et diversarum regionum possibilitates necnon fidelium condiciones, foveatur, et ab auctoritatibus, de quibus in art.22, commendetur.

Sacrum tamen esto ieiunium paschale, feria VI in Passione et Morte Domini ubique celebrandum et, iuxta opportunitatem, etiam Sabbato sancto producendum, ut ita, elato et aperto animo, ad gaudia dominicae Resurrectionis perveniatur.

111. Sancti iuxta traditionem in Ecclesia coluntur, eorumque reliquiae authenticae atque imagines in veneratione habentur. Festa Sanctorum mira-

neració. Les festes dels sants proclamen les meravelles de Crist en els seus servents i ofereixen als fidels oportuns exemples per a ésser imitats.

A fi que les festes dels sants no passin al davant dels mateixos misteris de la salvació, la majoria d' elles s' han de deixar per a ser celebrades a cada església, nació o família religiosa, i només s' estendran a l' Església universal les que commemoren sants que tenen realment importància universal.

Capítol VI

LA MÚSICA SAGRADA

[*Dignitat de la música sagrada*]

112. La tradició musical de l' Església universal constitueix un tresor d' un preu inestimable que sobresurt per damunt de les expressions de les altres arts, especialment perquè, estant el cant sagrat lligat a les paraules, resulta part necessària o integrant de la litúrgia solemne.

Certament, tant la Sagrada Escriptura[1] com els Sants Pares i Pontífexs romans han lloat molt els cants sagrats; sobretot en época més recent, després de Pius X, han fet més precisa llum sobre el paper ministerial de la música sagrada en el servei del Senyor.

bilia quidem Christi in servis eius praedicant et fidelibus opportuna praebent exempla imitanda.

Ne festa sanctorum festis ipsa mysteria salutis recolentibus praevaleant, plura ex his particulari cuique Ecclesiae vel Nationi vel Religiosae Familiae relinquantur celebranda, iis tantum ad Ecclesiam universam extensis, quae Sanctos memorant momentum universale revera prae se ferentes.

Caput VI

DE MUSICA SACRA

112. Musica traditio Ecclesiae universae thesaurum constituit pretii inaestimabilis, inter ceteras artis expressiones excellentem, eo praesertim quod ut cantus sacer qui verbis inhaeret necessariam vel integralem liturgiae sollemnis partem efficit.

Profecto sacros concentus laudibus extulerunt cum Sacra Scriptura [1], tum sancti Patres atque Romani Pontifices, qui recentiore aetate, praeeunte sancto Pio X, munus Musicae sacrae ministeriale in dominico servitio pressius illustrarunt.

[1] Cf Eph 5,19, Col 3,16

Per això, la música sagrada serà tant més santa com més íntimament estigui lligada a l' acció litúrgica, ja sigui donant a la pregària una expressió més suau, ja afavorint la unanimitat, ja fent més solemnes els ritus sagrats. I l' Església aprova totes les formes veritables d' art que tinguin les qualitats degudes, i les admet en el culte diví.

El sant Concili, doncs, conservant les normes i preceptes de la tradició i de la disciplina eclesiàstica i tenint en compte la finalitat de la música sagrada, que és la glòria de Déu i la santificació dels fidels, ha establert el que segueix.

[*La llengua*]

113. L' acció litúrgica adquireix la seva forma més noble quan se celebren els divins oficis amb cant, quan els ministres sagrats hi intervenen i el poble hi participa activament.

Pel que fa a la llengua que s' ha d' usar, observin-se les prescripcions de l' article 36; per a la missa, de l' article 54; pels sagraments, de l' article 63; per a l' ofici diví, de l' article 101.

[*Desenvolupament de les corals, assegurant, però, sempre la participació del poble*]

114. El tresor de la música sagrada ha de ser conservat i cultivat amb la major sol.licitud. Les «scholae cantorum» han de ser assíduament desenvolupades, especialment en les esglésies catedrals. Els bisbes i els altres pastors vetllin curosament que en qualsevol acció sagrada que s' hagi de fer amb cant tota l' assemblea dels fidels pugui assumir-hi la participació que li pertoca activament, segons la norma dels articles 28 i 30.

Ideo Musica sacra tanto sanctior erit quanto arctius cum actione liturgica connectetur, sive orationem suavius exprimens vel unanimitatem fovens, sive ritus sacros maiore locupletans sollemnitate. Ecclesia autem omnes verae artis formas, debitis praeditas dotibus, probat easque in cultum divinum admittit.

Sacrosanctum igitur Concilium normas ac praecepta ecclesiasticae traditionis et disciplinae servans finemque Musicae sacrae respiciens, qui gloria Dei est atque sanctificatio fidelium, ea quae sequuntur statuit.

113. Formam nobiliorem actio liturgica accipit, cum divina Officia sollemniter in cantu celebrantur, quibus ministri sacri intersint quaeque populus actuose participet.

Quoad linguam adhibendam, serventur praecepta art.36; quoad Missam, art.54; quoad Sacramenta, art.63; quoad Officium divinum, art.101.

114. Thesaurus Musicae sacrae summa cura servetur et foveatur. Scholae cantorum assidue provehantur, praesertim apud ecclesias cathedrales; Episcopi vero ceterique animarum pastores sedulo curent ut in qualibet actione sacra in cantu peragenda universus fidelium coetus actuosam participationem sibi propriam praestare valeat, ad normam art.28 et 30.

[*La polifonia*]

115. Apreciï 's molt la formació i la pràctica musical en els seminaris, en els noviciats i en les cases d' estudi de religiosos d' ambdós sexes, com també en els restants instituts i escoles catòliques; i per aconseguir aquesta formació formin-se amb toca cura els mestres que s' hi han de posar per ensenyar la música sagrada.

Es recomana, a més, que es fundin, segons l' oportunitat, Instituts superiors de música sagrada.

Als músics i cantors, especialment infants, doni 's també una autèntica formació litúrgica.

[*El cant gregorià*]

116. L' Església reconeix com a propi de la litúrgia romana el cant gregorià; aquest, en igualtat de condicions, ha d' ostentar el lloc principal en les accions litúrgiques.

Els altres gèneres de música sagrada, sobretot la polifonia, no s' excloguin de la celebració dels divins oficis, sempre que responguin a l' esperit de l' acció litúrgica, segons l' article 30.

[*Les edicions gregorianes*]

117. Cal que s' acabi l' edició típica dels llibres de cant gregorià; és més, prepari 's una edició més crítica dels llibres ja editats després de la restauració de sant Pius X.

Es també convenient que es prepari una edició amb melodies més senzilles, per a ús de les esglésies petites.

115. Magni habeatur institutio et praxis musica in Seminariis, in Religiosorum utriusque sexus novitiatibus et studiorum domibus, necnon in ceteris institutis et scholis catholicis; ad quam quidem institutionem assequendam, magistri, qui Musicae sacrae docendae praeficiuntur, sedulo conformentur.

Commendantur insuper Instituta Superiora de Musica sacra pro opportunitate erigenda.

Musicae vero artifices, cantores, imprimis pueri, etiam germana institutione liturgica donentur.

116. Ecclesia cantum gregorianum agnoscit ut liturgiae romanae proprium: qui ideo in actionibus liturgicis, ceteris paribus, principem locum obtineat.

Alia genera Musicae sacrae, praesertim vero polyphonia, in celebrandis divinis Officiis minime excluduntur, dummodo spiritui actionis liturgicae respondeant, ad normam art.30.

117. Compleatur editio typica librorum cantus gregoriani; immo paretur editio magis critica librorum iam editorum post instaurationem sancti Pii X.

Expedit quoque ut paretur editio simpliciores modos continens, in usum minorum ecclesiarum.

[*El cant religiós popular*]

118. El cant religiós popular s' ha de fomentar conscienciosament, de forma que en els exercicis piadosos i sagrats i en les mateixes accions litúrgiques, puguin ressonar les veus dels fidels, segons les normes i manaments de les rúbriques.

[*La música sagrada a les misions*]

119. Tota vegada que en certes regions, sobretot en països de missions, hi ha pobles amb tradició musical pròpia que juga un paper important en la seva vida religiosa i social, s' ha de donar a aquesta música la deguda estimació i un lloc adient, tant en afaisonar-la religiosament com en acomodar el culte a la seva idiosincràcia, segons els articles 39 i 40.

Es per això que en la formació musical dels missioners hom ha de vetllar diligentment que, en quant es pugui, siguin capaços de fomentar la música tradicional d' aquells països tant en les escoles com en les accions sagrades.

[*L' ús de l' orgue i altres instruments*]

120. Es tindrà en gran estima a l' Església llatina l' orgue de tubs, com a instrument musical tradicional, el so del qual pot afegir gran esplendor a les cerimònies de l' Església i elevar poderosament les ànimes vers Déu i les seves coses.

Pel que fa als altres instruments, se 'ls pot admetre en el culte diví, segons els sembli a les autoritats territorials competents, d' acord amb els articles 22 § 2, 37 i 40, sempre que siguin aptes

118. Cantus popularis religiosus sollerter foveatur, ita ut in piis sacrisque exercitiis et in ipsis liturgicis actionibus, iuxta normas et praecepta rubricarum, fidelium voces resonare possint.

119. Cum in regionibus quibusdam, praesertim Missionum, gentes inveniantur quibus propria est traditio musica, magnum momentum in earum vita religiosa ac sociali habens, huic musicae aestimatio debita necnon locus congruus praebeatur, tam in fingendo earum sensu religioso, quam in cultu ad earum indolem accommodando, ad mentem art.39 et 40.

Quapropter in institutione musica missionariorum, diligenter curetur, ut, quantum fieri potest, traditionalem earum gentium musicam tam in scholis quam in actionibus sacris promovere valeant.

120. Organum tubulatum in Ecclesia latina magno in honore habeatur, tanquam instrumentum musicum traditionale cuius sonus Ecclesiae caerimoniis mirum addere valet splendorem, atque mentes ad Deum ac superna vehementer extollere.

Alia vero instrumenta, de iudicio et consensu auctoritatis territorialis competentis, ad normam art.22 § 2; 37 et 40, in cultum divinum admittere

per a un ús sagrat o s' hi puguin adaptar, s' adiguin a la dignitat del temple i ajudin realment a l' edificació dels fidels.

[*Augment del repertori*]

121. Els músics, imbuïts de l' esperit cristià, s' han de sentir cridats a cultivar la música sagrada i a augmentar-ne el seu tresor.

Que componguin melodies que palesin ben bé les qualitats de la música sagrada i que no sols puguin ser cantades per les escoles grans de cantors, sinó que conviguin a les petites i ajudin a la participació activa de tota l' assemblea dels fidels.

Els textos destinats al cant sagrat han d' estar d' acord amb la doctrina catòlica, i millor que s' extreguin principalment de la Sagrada Escriptura i de les fonts litúrgiques.

Capítol VII

L' ART SAGRAT I EL MATERIAL DEL CULTE

[*Dignitat de l' art sagrat*]

122. Les belles arts poden enumerar-se amb tota raó entre les més nobles activitats de l' enginy humà, i sobretot l' art religiós i el que n' és la culminació: l' art sagrat. Aquests miren, per naturalesa, a expressar en certa manera en les obres humanes la bellesa infinita de Déu, i es consagren a acréixer la seva lloança i la seva glòria, tant més que no es proposen altra cosa sinó

licet, quatenus usui sacro apta sint aut aptari possint, templi dignitati congruant, atque revera aedificationi fidelium faveant.

121. Sentiant musicae artifices, spiritu christiano imbuti, se ad Musicam sacram colendam et ad thesaurum eius augendum esse vocatos.

Modos autem componant, qui notas verae Musicae sacrae prae se ferant atque non solum a maioribus scholis cantorum cani possint, sed minoribus quoque scholis conveniant et actuosam participationem totius coetus fidelium foveant.

Textus cantui sacro destinati catholicae doctrinae sint conformes, immo ex Sacris Scripturis et fontibus liturgicis potissimum hauriantur.

Caput VII

DE ARTE SACRA DEQUE SACRA SUPELLECTILE

122. Inter nobilissimas ingenii humani exercitationes artes ingenuae optimo iure adnumerantur, praesertim autem ars religiosa eiusdemque culmen, ars nempe sacra. Quae natura sua ad infinitam pulchritudinem divinam spectant, humanis operibus aliquomodo exprimendam, et Deo eiusdemque laudi et gloriae provehendae eo magis addicuntur, quo nihil aliud eis pro-

de contribuir el més possible a orientar les ànimes humanes vers Déu.

Per això, la santa mare Església ha estat sempre amiga de les belles arts i no ha deixat de buscar llur noble ministeri principalment per tal que les coses que fan referència al culte diví siguin realment dignes, harmonioses i belles, signes i símbols de les coses del cel, i sempre ha format artistes. D' altra banda sempre l' Església s' ha comportat amb tot dret com a jutge de les belles arts, discernint entre les obres dels artistes aquelles que s' adiuen a la fe, a la pietat i a les lleis religioses tradicionals i que semblen idònies per a l' ús sagrat.

L' Església ha vetllat amb cura particular que el material sagrat contribueixi de faisó digna i pulcra a l' esplendor del culte, tot admetent els canvis, ja sigui en la matèria, ja en la forma, ja en la decoració, que el progrés de la tècnica ha introduït en el transcurs del temps.

Per tant, els Pares han decidit en aquestes matèries de decretar el que segueix.

[*Llibertat de l' art*]

123. L' Església no ha tingut com a propi cap estil artístic, però segons el caràcter i les condicions dels pobles i segons les necessitats dels diversos ritus ha admès els gèneres de cada època, i en el córrer dels segles ha produït un tresor artístic que s' ha de conservar amb la major cura. L' art de la nostra època, i el de tots els pobles i de totes les regions ha de fruir de lliure exer-

positum est, quam ut operibus suis ad hominum mentes pie in Deum convertendas maxime conferant.

Alma Mater Ecclesia proinde semper fuit ingenuarum artium amica, earumque nobile ministerium, praecipue ut res ad sacrum cultum pertinentes vere essent dignae, decorae ac pulchrae, rerum supernarum signa et symbola, continenter quaesivit, artificesque instruxit. Immo earum veluti arbitram Ecclesia iure semper se habuit, diiudicans inter artificum opera quae fidei, pietati legibusque religiose traditis congruerent, atque ad usum sacrum idonea haberentur.

Peculiari sedulitate Ecclesia curavit ut sacra supellex digne et pulchre cultus decori inserviret, eas mutationes sive in materia, sive in forma, sive in ornatu admittens, quas artis technicae progressus per temporis decursum invexit.

Placuit proinde Patribus hisce de rebus ea quae sequuntur decernere.

123. Ecclesia nullum artis stilum veluti proprium habuit, sed secundum gentium indoles ac condiciones atque variorum Rituum necessitates modos cuiusvis aetatis admisit, efficiens per decursum saeculorum artis thesaurum omni cura servandum. Nostrorum etiam temporum atque omnium gentium et regionum ars liberum in Ecclesia exercitium habeat, dum-

cici dins de l' Església, sempre que serveixi amb la deguda reverència i honor als edificis sagrats i als sagrats ritus; i així podrà unir la seva veu al meravellós concert de glòria que els més grans homes han cantat a la fe catòlica en el decurs dels segles passats.

[*Control d' aquesta llibertat en l' aspecte religiós*]

124. Els Ordinaris han de vetllar que, tot fomentant i promovent veritablement l' art sagrat, busquin més la noble bellesa que la mera sumptuositat. El mateix cal entendre 's referent als vestits i ornaments sagrats.

Els bisbes han de vetllar que les obres dels artistes que repugnin a la fe, als costums i a la pietat cristiana, o que ofenguin el veritable sentit religiós ja sigui per la depravació de les formes, ja per la insuficiència, la mediocritat o la falsedat del seu art, siguin zelosament apartades de les cases de Déu i dels altres llocs sagrats.

En la construcció dels edificis sagrats es curarà molt que es prestin a l' acompliment de les accions litúrgiques i afavoreixin la participació activa dels fidels.

125. Resta ferma la pràctica de proposar a la veneració dels fidels en les esglésies les imatges sagrades; però s' han d' exposar en nombre moderat i en el seu degut ordre a fi que no despertin l' estupor del poble cristià ni afavorexin una devoció indeguda.

modo sacris aedibus sacrisque ritibus debita reverentia debitoque honore inserviat; ita ut eadem ad mirabilem illum gloriae concentum, quem summi viri per praeterita saecula catholicae fidei cecinere, suam queat adiungere vocem.

124. Curent Ordinarii ut artem vere sacram promoventes eique favent es, potius nobilem intendant pulchritudinem quam meram sumptuositatem. Quod etiam intellegatur de sacris vestibus et ornamentis.

Curent Episcopi ut artificum opera, quae fidei et moribus, ac christianae pietati repugnent, offendantque sensum vere religiosum vel ob formarum depravationem, vel ob artis insufficientiam, mediocritatem ac simulationem, ab aedibus Dei aliisque locis sacris sedulo arceantur.

In aedificandis vero sacris aedibus, diligenter curetur ut ad liturgicas actiones exsequendas et ad fidelium actuosam participationem obtinendam idoneae sint.

125. Firma maneat praxis, in ecclesiis sacras imagines fidelium venerationi proponendi; attamen moderato numero et congruo ordine exponantur, ne populo christiano admirationem inficiant, neve indulgeant devotioni minus rectae.

126. Per a jutjar les obres d' art, els Ordinaris dels llocs han d' escoltar la comissió diocesana d' art sagrat i, quan convingui, altres homes molt experts, com també les comissions de què es parla en els articles 44, 45 i 46.

Els Ordinaris han de vetllar zelosament que el mobiliari sagrat o les obres de preu, com a ornaments que són de la casa de Déu, no siguin alienats ni fets malbé.

127. Els bisbes, per ells mateixos o per sacerdots idonis, ornats de coneixements i d' amor a l', art, s' ocuparan dels artistes per a impregnar-los de l' esperit de l' art sagrat i de la litúrgia.

Es recomana igualment la creació d' escoles o acadèmies d' art sagrat per a la formació dels artistes en aquelles regions que sembli oportú.

I tots els artistes que duts pel seu talent volen servir la glòria de Déu en la santa Església, s' han de recordar sempre que es tracta d' imitar religiosament, en certa manera, Déu creador, i de produir obres destinades al culte catòlic, a l' edificació dels fidels i a llur pietat i formació religiosa.

[*Revisió de la legislació de l' art sagrat*]

128. S' han de revisar tot seguit, d' acord amb l' article 25, a la vegada que els llibres litúrgics, els cànons i estatuts que miren a l' ornament de les coses externes del culte sagrat, especialment pel que fa a la digna i adequada construcció dels temples sagrats,

126. In diiudicandis artis operibus Ordinarii locorum audiant Commissionem dioecesanam de Arte sacra, et, si casus ferat, alios viros valde peritos, necnon Commissiones de quibus in articulis 44, 45, 46.

Sedulo advigilent Ordinarii ne sacra supellex vel opera pretiosa, utpote ornamenta domus Dei, alienentur vel disperdantur.

127. Episcopi vel per se ipsos vel per sacerdotes idoneos qui peritia et artis amore praediti sunt, artificum curam habeant, ut eos spiritu Artis sacrae et sacrae Liturgiae imbuant.

Insuper commendatur ut scholae vel Academiae de Arte Sacra ad artifices formandos instituantur in illis regionibus in quibus id visum fuerit.

Artifices autem omnes, qui ingenio suo ducti, gloriae Dei in Ecclesia sancta servire intendunt, semper meminerint agi de sacra quadam Dei Creatoris imitatione et de operibus cultui catholico, fidelium aedificationi necnon pietati eorumque instructioni religiosae destinatis.

128. Canones et statuta ecclesiastica, quae rerum externarum ad sacrum cultum pertinentium apparatum spectant, praesertim quoad aedium sacrarum dignam et aptam constructionem, altarium formam et aedificationem, tabernaculi eucharistici nobilitatem, dispositionem et securitatem, baptiste-

a la forma dels altars i a llur construcció, a la noblesa del tabercle eucarístic i a la seva disposició i seguretat, a la conveniència i dignitat del baptisteri, així com a la distribució harmoniosa de les sagrades imatges, a la decoració i a la ornamentació. Tot allò que sembli poc adequat a la restauració litúrgica s' ha d' esmenar o suprimir, i tot allò que hi ajudi s' ha de retenir o introduir.

En això, sobretot pel que fa als materials i forma del mobiliari sagrat i dels ornaments, es faculta a les conferències territorials de bisbes per a efectuar les adaptacions a les necessitats i als costums locals, d' acord amb l' article 22 d' aquesta constitució.

[*Formació dels clergues en l' art sagrat*]

129. Els clergues, mentre durin llurs estudis de filosofia i teologia, han de ser instruïts també en la història i l' evolució de l' art sagrat, així com en els principis sans sobre els quals s' han de fonamentar les obres d' art sagrat, per tal que apreciin i conservin els venerables monuments de l' Església i que siguin capaços d' aconsellar degudament als artistes quan fan les seves obres.

[*Les insígnies pontificals*]

130. Convé que l' ús de les insígnies pontificals quedi reservat als personatges eclesiàstics que frueixen del caràcter episcopal o d' una particular jurisdicció.

rii convenientiam et honorem, necnon congruentem sacrarum imaginum, decorationis et ornatus rationem, una cum libris liturgicis ad normam art.25 quam primum recognoscantur: quae liturgiae instauratae minus congruere videntur, emendentur aut aboleantur; quae vero ipsi favent, retineantur vel introducantur.

Qua in re, praesertim quoad materiam et formam sacrae supellectilis et indumentorum, territorialibus Episcoporum Coetibus facultas tribuitur res aptandi necessitatibus et moribus locorum, ad normam art.22 huius Constitutionis.

129. Clerici, dum philosophicis et theologicis studiis incumbunt, etiam de Artis sacrae historia eiusque evolutione instituantur, necnon de sanis principiis quibus opera Artis sacrae inniti debent, ita ut Ecclesiae venerabilia monumenta aestiment atque servent, et artificibus in operibus efficiendis congrua consilia queant praebere.

130. Convenit ut usus pontificalium reservetur illis ecclesiasticis personis, quae aut charactere episcopali, aut peculiari aliqua iurisdictione gaudent.

Apèndix

DECLARACIÓ DEL II CONCILI VATICÀ SOBRE LA RENOVACIÓ DEL CALENDARI

El Concili ecumènic Vaticà segon, jutjant de gran importància els desigs de molts a favor de la fixació de la festa de Pasqua en un diumenge determinat i de l' estabilització del calendari, després de sospesar atentament les conseqüències que podrien dimanar de la introducció d' un nou calendari, declara el que segueix:

1. El sagrat Concili no s' oposa a l' assignació en el calendari gregorià d' un diumenge determinat per a la festa de Pasqua, amb el consetiment d' aquells a qui toca també això, especialment els germans separats de la comunió de la Seu apostòlica.

2. També declara el sant Concili que no s' oposa als projectes que miren a la introducció en la societat civil d' un calendari perpetu.

L' Església no s' oposa, dels diversos projectes que es van pensant per a estabilitzar el calendari perpetu i introduir-lo en la societat civil més que a aquells que no respecten i garantitzen la setmana de set dies, amb el diumenge, sense afegir-hi cap dia fora de la setmana, de manera que es deixi intacta la successió de les setmanes, a menys que hi intervinguin motius molt greus, sobre els quals la Santa Seu es pronunciarà.

Appendix

SACROSANCTI OECUMENICI CONCILII VATICANI SECUNDI DE CALENDARIO RECOGNOSCENDO DECLARATIO

Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum secundum, haud parvi momenti aestimans multorum desideria de festo Paschatis certae dominicae assignando et de calendario stabiliendo, omnibus sedulo perpensis, quae ex inductione novi calendarii manare possint, haec quae sequuntur declarat:

1. Sacrosanctum Concilium non obnititur quin festum Paschatis certae dominicae in Calendario Gregoriano assignetur, assentientibus iis quorum intersit, praesertim fratribus ab Apostolicae Sedis communione seiunctis.

2. Item Sacrosanctum Concilium declarat se non obsistere inceptis quae conferant ad calendarium perpetuum in societatem civilem inducendum.

Variorum autem systematum, quae ad calendarium perpetuum stabiliendum et in societatem civilem inducendum excogitantur, iis tantum Ecclesia non obsistit, quae hebdomadam septem dierum cum dominica servant et tutantur, nullis diebus extra hebdomadam interiectis, ita ut hebdomadarum successio intacta, nisi accedant gravissimae rationes de quibus Apostolica Sedes iudicium ferat, relinquatur.

Totes i cada una de les coses establertes en aquesta Constitució, han agradat als Pares del sant Concili. I Nós, pel poder apostòlic que ens ha estat conferit per Crist, d' acord amb els venerables Pares, en l' Esperit Sant les aprovem, decretem i establim, i manem de promulgar per la glòria de Déu això que ha estat decidit així conciliarment.

Roma, a Sant Pere, dia 5 de desembre del 1963.

Jo PAU, *Bisbe de l' Església catòlica*

Haec omnia et singula quae in hac Constitutione edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die IV decembris anno MCMLXIII.

Ego PAULUS, *Ecclesiae Catholicae Episcopus.*

CONSTITUCIÓ PASTORAL SOBRE L'ESGLÉSIA EN EL MÓN ACTUAL

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

La constitució pastoral *Gaudium et spes* va creixent, durant tres anys, com un riu majestuós. El seu curs no manca de turbulències, però acaba reflectint, a l' últim, en les seves aigües el rostre de l' Església, per tal que el món la contempli a la llum que li dóna el Concili.

Al maig del 1963 tenim la seva primera redacció, feta per una Comissió mixta amb membres de les de fe i costums i apostolat dels laics. Fou relator davant la Comissió de coordinació el Cardenal Suenens, el dia 4 de juliol de 1963. La Comissió va creure necessari d' encarregar una altra redacció, que desenrotllaria la part doctrinal i deixaria totes les aplicacions pràctiques a unes «Instruccions» que figurarien en qualitat d' apèndix.

La segona redacció, obra d' un grup d' experts de Malines, és examinada, juntament amb la primera, el 29 d' octubre del mateix any. No és satisfactòria.

Ve una tercera redacció, en francès, a càrrec d' una Subcomissió central presidida per Mons. Guano. Corregida en una reunió celebrada a Zurich al febrer del 1964, hom la comença a traduir. Però ha de sofrir altra vegada moltes correccions, i, finalment, la que podríem dir quarta redacció és aprovada al juny i és repartida als bisbes de tot el món al juliol del 1964 com a primer text oficial. És aleshores que, pel lloc que ocupa entre els esquemes del Concili, hom comença a donar-li el nom cèlebre d' «esquema 13». Les discussions duraren del 20 d' octubre al 5 de novembre i els dies 9 i 10 del mateix mes. Hi intervingueren 169 oradors, sense comptar les intervencions escrites.

Enllestida la nova redacció, va examinar-se del 31 de gener al 5 de febrer de 1965 a Ariccia. Després, per part de la Subcomissió central, del 8 al 13 de febrer, a Roma, i, finalment, l' examinava també a Roma, una Comissió mixta de 67 membres, del 29 de març al 6 d' abril. El text fou enviat als bisbes el 28 de maig de 1965.

Els debats, molt vius, que van tenir lloc durant la darrera etapa del Concili, del 21 de setembre al 8 d' octubre, van permetre, malgrat llur vehemència, d' aprovar ja fonamentalment el text discutit, que és considerat «textus receptus».

És repassat a marxes dobles, i a mitjan novembre tenim ja impresos dos gruixuts fascicles amb el «textus recognitus», que hom vota per paràgrafs a partir del 15 de novembre.

Es recullen altra vegada les observacions dels Pares i es passa, finalment, al «textus denuo recognitus», que és votat el 4 de desembre en dotze votacions parcials. El 6 de desembre, la votació final ordinària dóna 2.111 «placet», 251 «non placet» i 11 nuls. A la sessió final del dia següent, 7 de desembre de 1965, la votació es repeteix, amb el resultat de 2.309 vots favorables, 75 d' adversos i 10 de nuls. Pau VI el promulga solemnement en qualitat de «constitució pastoral».

SUMARI

1. *Proemi.*—Unió íntima de l' Església amb tota la família humana. L' Església se sent solidària de tota la humanitat. Tot el que és genuïnament humà troba eco en el seu cor.
2. *A qui es dirigeix el Concili.*—El Concili es dirigeix ara a tots els homes i té present el món creat per Déu i redimit pel Crist.
3. *Al servei de l' home.*—L' Església entaula diàleg amb els homes, posant a llur disposició la gràcia que rep del Crist per a salvar la persona humana i edificar la societat. No pas mogut per ambicions terrenals, sinó solament pel desig de servir, donant testimoni de la Veritat, aquest Concili examinarà l' home integral, en la plenitud de la seva natura i de la seva vocació.

Exposició preliminar

Situació de l' home en el món d' avui

4. *Esperances i temors.*—És necessari examinar els signes dels temps per a respondre, d' una manera adequada a cada generació, als interrogants perennes de l' home.
   L' home d' avui viu en un període de canvis ràpids i sovint resta incert i dubtós. Àdhuc posseint grans riqueses, sofreix, no obstant, encara en moltes zones del món la fam i l' analfabetisme. Té el sentit de la llibertat i nodreix formes d' esclavitud. Té el sentit de la unitat i fomenta contrastos polítics i racials. No correspon al progrés temporal un progrés espiritual adequat.
5. *Canvis profunds.*—Creix la importància de les ciències i de les tècniques, que augmenten el domini de l' home sobre l' espai i el temps. Intervenció de la vida social. Concepció dinàmica de la història.
6. *Canvis socials.*—Les comunitats tradicionals experimenten canvis profunds. Societats industrials i dinamisme. Mitjans de comunicació social. Multiplicació de les relacions socials, que no arriben a madurar en relacions personals profundes.
7. *Canvis psicológics, morals i religiosos.*—Desfici dels joves i dels educadors. Crisi de la fe, la qual s' allibera de residus supersticiosos a fi d' obtenir una major puresa. Difusió de l' ateisme.

8. *Desequilibris en el món contemporani.*—Contradiccions i desequilibris en l' ordre teòric i en l' ordre pràctic. Gravetat especial de les condicions demogràfiques i econòmiques. Contrastos entre grups socials i racials.

9. *Aspiracions més universals de la humanitat.*—Aspiració a una major justícia política i social. Per això els pobles subdesenvolupats, la dona i les categories menys afavorides esperen aconseguir que la seva dignitat humana sigui coneguda millor i més en concret.

10. *Els interrogants més profunds de l' home.*—Els desequilibris interiors són les arrels dels desequilibris socials. Sorgeixen de nou en molts esperits els interrogants fonamentals sobre l' home, el dolor i la mort. L' Església creu, per la fe, que només Jesucrist pot respondre a tots aquests interrogants.

Part I

L' Església i la vocació de l' home

11. *Cal respondre a les mocions de l' Esperit.*—El Concili vol tornar a la seva font divina els valors que gaudeixen avui d' una estima molt gran, com són l' home, l' edificació de la societat i el sentit del treball

Capítol I.—*La dignitat de la persona humana*

12. *L' home, imatge de Déu.*—L' Escriptura ens ensenya que l' home va ser creat a imatge de Déu. L' home no fou creat sol, ans juntament amb la dona, amb la qual formà la primera comunitat personal. L' home és un ésser social.

13. *El pecat.*—Al començament de la seva història, l' home va pecar. Aquesta data de la Revelació ve confirmada per l' experiència, la qual ens mostra l' home dividit en ell mateix i inclinat al mal. Déu ha vingut a deslliurar-nos del pecat, que és una minva de l' home.

14. *Elements constitutius de l' home.*—No és lícit de menysprear el cos, que ha estat creat per Déu i és destinat per Ell a la resurrecció, i que, juntament amb l' ànima, constitueix l' home en la seva integritat total, fet també de matèria, bé que superior a les coses purament materials.

15. *Dignitat de la intel.ligència.*—La intel.ligència no es limita a la investigació del món sensible, ans assoleix, demés, la realitat intel.ligible i té el seu punt més alt en la saviesa.

16. *Dignitat de la consciència moral.*—La consciència pot ser errònia per ignorància invencible. Però aquesta ignorància no té lloc quan l' home es despreocupa de cercar la veritat o es deixa embrollar amb el pecat.

17. *Grandesa de la llibertat.*—L' home només pot orientar-se cap al bé fonamentant-se en la seva llibertat. Aquesta no significa obrar segons el capritx propi, sinó tendir al fi propi amb una elecció lliure del bé, cosa que d' ençà del pecat original no es pot realitzar sense l' auxili de la gràcia.

18. *El misteri de la mort.*—La fe, afirmant el destí etern de l' home, ofereix l' única resposta satisfactòria que té l' angoixa que l' home experimenta davant la perspectiva de la mort.

19. *Formes i causes de l' ateisme.*—Són diverses les formes i motius de l' ateisme. El qui voluntàriament mira d' allunyar-se de Déu no está lliure de culpa. La responsabilitat dels creients que, amb una presentació defectuosa de la doctrina i amb la incoherència de la seva vida, han afavorit les reaccions oposades a la religió.

20. *L' ateisme sistemàtic.*—L' ateisme modern adopta sovint una forma sistemàtica. Veu en Déu un obstacle a la sobirania de l' home i al seu alliberament econòmic i social. Els defensors d' aquesta concepció, quan arriben al poder, combaten la religió i prediquen l' ateisme.

21. *Posició de l' Església enfront de l' ateisme.*—L' Església reprova, avui com sempre, aquestes doctrines perjudicials; però s' esforça a comprendre els motius d' aquesta negació. L' Església no creu que el reconeixement de Déu disminueixi la dignitat de l' home ni que l' esperança escatològica faci minvar l' esforç temporal. El remei contra l' ateisme ha de cercar-se en l' exposició adequada de la doctrina i en el testimoniatge de la vida.
Tot i rebutjant l' ateisme, l' Església reconeix també que tothom ha de contribuir a l' edificació d' aquest món. Deplora tota mena de discriminacions entre creients i no-creients, i mentre demana per als creients la llibertat de professar la fe, invita els no-creients a considerar atentament l' Evangeli, el qual s' harmonitza perfectament amb la dignitat de la vocació humana.

22. *Crist, l' home nou.*—Crist és el nou Adam, imatge visible de Déu. En Ell la natura humana ha estat elevada a una dignitat sublim. El Crist ha treballat, ha pensat, ha obrat amb mans, intel.ligència i voluntat d' home. Ens ha reconciliat amb el Pare i ens ha donat exemple de sofriment. Ha fet que tinguessin un significat nou la vida i la mort. Amb Ell tot l' home és refet fins a la redempció del cos i la seva resurrecció. Això no es vàlid únicament pels cristians, sinó també per tots els homes de bona voluntat, en els quals la gràcia treballa invisiblement.

Capítol II.—*La comunitat humana*

23. *Propòsit del Concili.*—La Revelació ajuda molt a promoure la fraternitat entre els homes. El Concili vol detenir-se en algunes veritats que es refereixen a la vida social i a les seves conseqüències.

24. *Caràcter comunitari de la vocació humana.*—Déu ha volgut que els homes formem una sola família. L' amor de Déu i del proïsme és el manament més gran, i Crist ens ha ensenyat que l' home no pot trobar-se plenament ell mateix fora del seu propi lliurament.

25. *Interdependència entre la persona i la societat.*—El subjecte i el fi de totes les institucions socials ha de ser la persona humana. La família i la comunitat política responen immediatament a la natura de l' home. La socialització, ni que presenti perills, pot proporcionar molts avantatges.
Les pertorbacions de l' ordre social neixen, és cert, de la tensió que existeix en les estructures econòmiques, polítiques i socials, però neixen, sobretot, de la supèrbia i l' egoisme.

26. *Promoció del bé comú.*—Cal que tothom pugui disposar d' allò que és necessari a una vida veritablement humana, com, per exemple, el vestit, la casa, l' educació, la informació, la salvaguarda de la vida i de la llibertat, i àdhuc en el camp religiós. Tot l' ordenament so-

cial, que exigeix profundes transformacions de mentalitat i d' estructura, ha de dirigir-se a la persona humana.

27. *El respecte de la persona humana.*—Cal tractar tothom amb una profunda caritat i deplorar tot allò que és contrari a la vida i a la dignitat de les persones. Tot això és vergonyós per a la civilització humana i lesiona l' honor que devem a Déu.

28. *El respecte i l' amor als adversaris.*—Cal estendre també el respecte i l' amor al qui professa concepcions polítiques, morals i religioses diverses de les nostres. Cal distinguir entre l' error i l' errant, que conserva la seva dignitat d' home. Déu és l' únic jutge dels cors. Crist ens mana perdonar les injúries i estendre el nostre amor als enemics.

29. *La igualtat dels homes.*—No tots els homes són iguals, per exemple, en capacitat física i intel.lectual, però cal reconèixer a tots una igualtat fonamental, creats que són per Déu amb el mateix origen i destí. Cal, doncs, eliminar, com a contrària a Déu, tota discriminació per motius de raça, sexe, llengua i religió. Ha de preocupar-nos que aquests drets no siguin reconeguts.
Les excessives desigualtats econòmiques i socials són un escàndol i una ofensa a la dignitat humana.

30. *Superació de l' ètica individualista.*—Com més s' unifica el món, més s' estenen al món sencer els deures dels homes. Cal, doncs, superar l' individualisme i cultivar les virtuts morals i socials, sense esquivar les tributacions justes i les diverses normes higièniques i de seguretat social que regulen la vida de la societat i el respecte al proïsme.

31. *Responsabilitat i participació.*—L' educació ha de tendir a formar homes de personalitat forta, cosa que difícilment es pot aconseguir en situacions d' extremada indigència o esquivant les dificultats pròpies de la vida social. Per això, encara que calgui tenir en compte les diverses situacions dels pobles i la solidesa necessària dels poders públics, són dignes de lloança aquelles nacions que permeten a la majoria dels ciutadans de participar en la gestió de la cosa pública.

32. *Encarnació i solidaritat.*—El caràcter comunitari de la relació de Déu amb l' home va començar a revelar-se a l' Antiga Aliança que Déu establí amb el seu poble, i va brillar plenament en l' obra del Crist, que volgué participar en la vida social del seu ambient, santificant les relacions humanes i sotmetent-se a les lleis de la pàtria. Jesús va predicar la fraternitat i va manar que l' Evangeli fos anunciat a tots els pobles. Després va crear una comunitat nova, l' Església, en la qual la fraternitat ha d' augmentar sempre, fins a la fi dels temps.

Capítol III.—*L' activitat humana en el món*

33. *Planteig del problema.*—L' home, amb els mitjans moderns de la tècnica, estén cada vegada més el seu domini damunt la terra. Davant aquest esforç, se 'ns pregunta: ¿Quin valor té l' activitat humana? ¿Com han de fer-se servir les realitats naturals?

34. *El valor de l' activitat humana.*—Per al creient, el treball s' harmonitza amb el precepte diví de sotmetre la terra i de referir-la a Déu, reconeixent la seva senyoria. Els cristians no veuen cap contradicció entre el poder de Déu i el poder de l' home. Per això el missatge

cristià, lluny d' impedir a l' home l' edificació del món, l' hi empeny amb una energia més gran.

35. *L' ordre de l' activitat humana.*—L' activitat humana s' ordena a l' home. L' activitat desenrotlla la persona humana. La prioritat dels valors humans sobre el progrés. És norma reguladora de l' activitat col·laborar al bé de la humanitat i realitzar la vocació de l' home, el qual val més pel que és que no pas pel que té.

36. *Autonomia legítima de les realitats terrenals.*—Les realitats de l' ordre terrenal i social tenen lleis pròpies, impreses per Déu, que l' home ha de respectar. No per això hem de témer cap oposició entre la ciència i la fe. Aquesta autonomia no significa que les coses no depenguin de Déu i que l' home les pugui fer servir sense referir-les a Déu.

37. *L' activitat humana, corrompuda pel pecat.*—També el progrés té les seves temptacions. La història és una lluita contra el poder de les tenebres, que durarà fins al darrer dia. Totes les activitats humanes, temptades per la supèrbia i l' amor desordenat d' un mateix, han de purificar-se amb la gràcia del Crist, el qual ens fa capaços d' estimar les coses en Déu i de gaudir-ne amb pobresa i puresa d' esperit.

38. *L' activitat humana i el misteri pasqual.*—La caritat és la llei fonamental de la perfecció humana i de la transformació del món. El Crist ressuscitat, no sols desvetlla el desig del món futur, ans encara el propòsit de fer més humana la vida present. Són diversos els dons de l' Esperit. Alguns són cridats a donar testimoniatge de la vida eterna, d' altres a consagrar-se al servei dels germans, preparant així la matèria del regne del cel, del qual l' Eucaristia ens forneix el viàtic.

39. *Terra nova i cel nou.*—Sabem que a la fi del temps seran restaurats el cel nou i la terra nova. Però aquesta esperança no ens dispensa de treballar per la perfecció de la terra present.

Capítol IV.—*La missió de l' Església en el món d' avui*

40. *Relació entre l' Església i el món.*—L' Església, ni que tingui un fi escatològic, viu també la vida del temps i experimenta les vicissituds terrenals. Aquesta compenetració de la ciutat terrenal i de la ciutat celeste fa que l' Església, en procurar la salvació eterna, difongui també la seva llum sobre el món. L' Església està convençuda que pot rebre ajuda també de l' activitat de cada home i de la societat humana, i, per tal de promoure aquesta ajuda, fixa alguns principis generals.

41. *Ajuda que l' Església ofereix als individus.*—L' Església considera que pot respondre als desigs més profunds de l' home, revelant-li el seu destí últim i predicant la llibertat, la dignitat de la consciència i del dret just, no separat de la llei divina per una falsa autonomia, sinó inserit en el pla salvador de Déu.

42. *Ajuda que l' Església vol donar a la societat.*—La missió confiada a l' Església no és d' ordre polític-social, ans d' ordre religiós. D' aquest ordre religiós, que és propi de l' Església, broll en llum i energies capaces de contribuir a la consolidació de la societat humana. L' Església reconeix tot el que hi ha de bo en el dinamisme social d' avui, sobretot l' evolució cap a la unitat i la sana socialització. L' Església essent universal i vivint més enllà de tota forma cultural i de tot

sistema polític, pot resultar un element d' unió entre els pobles. Amb aquesta finalitat, l' Església exhorta els seus fills a superar qualsevol dissensió entre nacions i països.

43. *Ajuda que l' Església vol donar a l' activitat humana.*—L' Església exhorta els cristians al compliment dels seus deures temporals, i els avisa que han de deixar-se guiar per l' Evangeli. Lamenta la conducta d' aquells qui, amb el pretext d' esperar els béns celestials, desatenen les feines temporals, tant com reprova igualment els qui se submergeixen en els afers terrenals sense cap referència a la vida religiosa. Els laics tenen el deure de dedicar-se a les activitats temporals amb un domini competent, respectant les lleis pròpies de les diverses disciplines i demanant als seus sacerdots llum i força moral, però no necessàriament la solució concreta dels diversos problemes temporals. La mateixa visió cristiana podria inspirar a vegades solucions diferents. Però no és lícit que aquest fidel o l' altre tinguin la pretensió de reivindicar per a llur solució l' autoritat de l' Església. Els bisbes i els preveres s' esforçaran a encoratjar els cristians i a preparar-los per a un diàleg fecund amb el món.

44. *Ajuda que l' Església rep del món.*—L' Església no ignora tot el que ha rebut de la història. L' Església s' ha servit de la llengua, de la cultura i de la filosofia dels diversos pobles per a predicar i aprofundir les veritats revelades. És també molt important que el Poble de Déu, i sobretot els Pastors i els teòlegs, escoltin atentament els experts de les diverses disciplines i les maneres de parlar i de sentir del nostre temps, per tal de poder comprendre i presentar cada vegada millor la Paraula de Déu. Tot allò que promou la comunitat humana ajuda també la comunitat de l' Església, en tant que aquesta depèn de factors externs.

45. *Crist, alfa i omega.*—En aquest intercanvi amb el món, l' Església té, com a únic fi, realitzar el regne de Déu. El Verb, per mitjà del qual totes les coses han estat fetes, és també, en el Crist, la salvació i la recapitulació universal.

Part II

Alguns problemes més urgents

46. *Proemi.*—Després d' aquets consideracions sobre la dignitat humana i sobre la missió social dels fidels, el Concili es deté sobre alguns problemes referents al llinatge humà, com és ara la família, la cultura, la vida política, econòmica i social, la solidaritat internacional i la pau.

Capítol I.—*Dignitat del matrimoni i de la família*

47. *El matrimoni i la família en el món d' avui.*—La família es veu avui aombrada per certes deformacions, i sovint l' amor conjugal és profanat per l' egoisme i l' hedonisme. Cal afegir, encara, que els problemes sorgits a causa de l' augment demogràfic han creat dificultats i angoixes de consciència.

48. *Santedat del matrimoni i de la família.*—El matrimoni, instituït per Déu a fi de donar continuïtat al llinatge humà i també amb vista al progrés personal i al destí etern dels membres de la família, s' ordena en virtut de la seva natura pròpia a la procreació. La unió

íntima dels esposos i el bé dels fills exigeixen la unitat indissoluble. L' amor dels esposos és elevat per l' amor de Déu i és sostingut pel Crist i per l' Església, de la unió dels quals són imatge els mateixos esposos. L' exemple dels pares i la devoció dels fills palesen a tothom la presència del Salvador en la família cristiana.

49. *L' amor conjugal.*—Aquest amor, santificat amb el sagrament, en unir conjuntament valors humans i divins, porta els esposos al do mutu d' ells mateixos, més enllà de qualsevol simple atracció eròtica passatgera, en una fidelitat indissoluble. Els actes amb què els esposos s' uneixen són honestos i dignes i afavoreixen al lliurament mutu. Els esposos cultivaran la fermesa d' esperit, l' esperit de sacrifici i l' oració, i instruiran els joves sobre la dignitat de l' amor conjugal.

50. *La fecunditat del matrimoni.*—Cal que els esposos sàpiguen ser col.laboradors de Déu en la transmissió de la vida humana i que compleixin llur deure amb responsabilitat humana i cristiana, sospesant les condicions de vida de l' època actual i del propi estat, amb un judici que hauran de formular davant de Déu, d' acord amb les lleis divines i amb docilitat al magisteri de l' Església. Tenint en compte aquesta responsabilitat mereixen un elogi especial els esposos que, assenyadament i de comú acord, accepten un nombre considerable de fills. Però la procreació no és l' únic fi del matrimoni, el qual conserva tota la seva validesa i indissolubilitat àdhuc quan no hi ha successió.

51. *Concordança de l' amor humà amb el respecte a la vida.*—El Concili és conscient de les dificultats amb què a vegades es troben molts esposos, la situació dels quals no els permet d' augmentar, durant un temps, el nombre de fills. Hi ha qui dóna solucions immorals a aquest problema. L' Església recorda que la vida humana és quelcom sagrat i que, una vegada concebuda, ja no pot ser suprimida, i condemna com a crims abominables l' avortament i l' infanticidi. Quan es tracta de fer concordar l' amor conjugal amb la transmissió responsable de la vida, no sols cal atendre la intenció recta, ans també cal tenir en compte els criteris objectius fonamentats en la dignitat de la persona.

52. *Esforços de tots pel bé del matrimoni i de la família.*—Per tal d' aconseguir els fins familiars, són indispensables la consulta i la col.laboració d' ambdós esposos en l' educació dels fills. Sense oblidar la promoció especial de la dona, és precís salvaguardar la seva presència i sol.licitud dintre la llar. Cal educar els fills perquè elegeixin amb responsabilitat la seva pròpia vocació. Tots els qui tenen influència en la societat col.laboraran en la defensa dels valors familiars. Sobretot, podran aportar una gran ajuda els experts en les ciències biològiques i mèdiques. Els sacerdots i les diverses obres de l' apostolat es consagraran a donar suport amb la doctrina i l' acció a les famílies cristianes.

Capítol II.—*El foment sa del progrés cultural*

53. *Introducció.*—La persona assoleix un nivell de vida plenament humà mitjançant la cultura, la qual presenta un aspecte històric i social, en virtut del qual pot parlar-se de la pluralitat de les cultures, tant com de les diverses formes religioses i socials que constitueixen el patrimoni propi de cada grup humà.

Secció I.—La situació de la cultura en el món actual.

54. *Nous estils de vida.*—Les condicions de vida de l' home modern han sofert canvis profunds. La cultura moderna es caracteritza pel desenvolupament de les ciències exactes, pels estudis psicològics, que investiguen més profundament l' activitat humana, per les ciències històriques, per la vida comunitària, que s' ha vist afavorida amb l' urbanisme i la industrialització, pel desenvolupament de les relacions socials i internacionals, les quals, respectant les peculiaritats específiques, promouen una forma més universal de cultura.

55. *L' home, artífex de la cultura.*—Avui dia es desenrotlla molt més el sentit de l' autonomia i de la responsabilitat, i això dóna lloc al naixement d' un humanisme nou.

56. *Dificultats i tasques.*—No és fàcil de promoure el diàleg entre les cultures sense amenaçar d' alguna manera les característiques pròpies de cada poble. No és fácil tampoc de combinar el dinamisme amb el respecte a la tradició, la cultura científica amb l' educació clàssica, l' especialització creixent amb la síntesi indispensable, a fi d' evitar un humanisme purament terrenal i desplegar la persona humana per a l' acompliment perfecte de les seves tasques humanes i cristianes.

Secció II.—Alguns principis per a la sana promoció de la cultura.

57. *Fe i cultura.*—L' amor a les coses celestials ha de promoure l' esforç terrenal del cristià. Cultivant la terra, l' home realitza de fet el pla creador de Déu. Cultivant les ciències i les arts, treballa en la promoció de la família humana i per a la més fàcil contemplació de Déu. No han d' ocultar-se els perills de cert fenomenisme, agnosticisme i antropocentrisme. Però no són una conseqüència necessària de la ciència moderna, la qual, al contrari, pot donar fruits abundosos de justícia i caritat.

58. *Relacions entre l' Evangeli i la cultura.*—La Revelació i l' Encarnació s' inseriren en una cultura determinada. També l' Església es va valer de diferents llenguatges culturals per a predicar l' Evangeli. No obstant, es manté per damunt de qualsevol tradició particular i pot entrar en comunió amb qualsevol altra forma de cultura, enriquint-la i enriquint-se.

59. *Concordança entre els diversos aspectes de la cultura.*—Cal una cultura que promogui la dignitat humana i eduqui per a la contemplació, per a la personalitat i per a la religiositat. Dintre els límits del bé comú, la cultura ha de ser lliure i respectada. El Concili declara que hi ha dos ordres de coneixements: la ciència i la fe, i reconeix una autonomia justa a la primera. L' home ha de ser lliure per investigar i per difondre la pròpia opinió. La cultura no ha de ser posada al servei dels poders polítics o econòmics.

Secció III.—Algunes obligacions més urgents dels cristians sobre la cultura.

60. *Dret de tots a la cultura.*—Cal afavorir el lliure accés de tots a la cultura, fent que tots i cadascun tinguin consciència del dret tant com del deure d' educar-se.

61. *L' educació per a una cultura integral.*—Missió específica de la família i de la societat a través dels mitjans de comunicació social i de la reducció del temps del treball. Cal dedicar el temps lliure als estudis, viatges i esports, que permetin de promoure el coneixement i la fraternitat entre els homes. Però tot això és insuficient, si, a més, no s' investiga el concepte mateix de la cultura.

62. *Concordança entre la cultura humana i l' ensenyament cristià.*—Els nous descobriments històrics, científics i filosòfics exigeixen als teòlegs noves investigacions. També l'art i la literatura són importants per a la vida de l' Església, la qual admet les noves tendències artístiques. Cal que els fidels visquin la vida del seu propi temps, harmonitzant les noves ciències i les noves tècniques amb el pensament cristià. Els qui s' apliquen a les ciències teològiques cultivaran, ells també, el coneixement i el diàleg amb els homes que sobresurten en les altres disciplines. Es de desitjar que molts laics es dediquin als estudis sagrats. Per tal que aquest esforç sigui fecund, hom els reconeixerà, igual que als eclesiàstics, la llibertat d' investigació i de manifestar la pròpia opinió.

Capítol III.—*La vida econòmica i social*

63. *Alguns aspectes de l' economia d' avui.*—Quan una vida econòmica ordenada podria permetre avui la reducció de les desigualtats socials, presenciem, al contrari, moltes vegades, el seu augment. Mentre alguns homes i alguns pobles viuen en l' opulència, d' altres romanen en una situació indigna de persones humanes.

S' observa també aquest desequilibri entre les diverses categories socials i entre les diverses regions d' un mateix país. Es per això que cal una reforma de les estructures, tant com un canvi de la mentalitat i dels hàbits de vida.

Secció I.—El desenvolupament econòmic.

64. *El desenvolupament econòmic al servei de l' home.*—El benefici sol no és el fi del desenvolupament econòmic, sinó el servei de l' home en la seva integritat material, intel.lectual i religiosa. Per tant, l' activitat econòmica ha de realitzar-se segons les seves pròpies lleis, però dins l' àmbit de l' ordre moral i dels plans de Déu.

65. *El desenvolupament econòmic, sota el control de l' home.*—El desenvolupament econòmic no ha d' abandonar-se a l' arbitri d' uns quants homes o d' alguns grups, ni de la sola comunitat política, ni d' algunes nacions poderoses, sinó que ha de romandre sota el control de l' home. Cal coordinar les iniciatives espontànies dels particulars i l' acció de l' Estat. Per això és necessari reprovar tant les doctrines que, en nom d' una falsa llibertat, s' oposen a les reformes indispensables, com aquelles que sacrifiquen els béns fonamentals de la persona humana a l' organització col.lectiva. Hom recordarà, demés, el deure de tots els ciutadans de contribuir al progrés de la pròpia comunitat.

66. *Han de desaparèixer les grans desigualtats econòmico-socials.*—Cal posar el màxim esforç perquè desapareguin les grans diferències econòmico-socials. Cal ajudar i sostenir particularment els agricultors i els emigrants, que mai no podran ser considerats com a simples instruments de producció i enfront dels quals no és lícit de

practicar cap discriminació. Hom els procurarà, a tots i a cadascun, un treball adequat i suficient, la possibilitat d' una formació professional, i garanteixi' s la subsistència i dignitat humana als malalts i dels vells.

Secció II.—Alguns principis reguladors de la vida econòmico-social.

67. *Treball i temps lliure.*—El valor humà i religiós del treball, que és expressió de la persona i és molt superior als altres elements de la vida econòmica. El dret i el deure del treball. La seva remuneració justa. El procés productiu ha d' adaptar-se a les exigències de la persona humana, que amb el treball ha de poder expressar la seva personalitat i ha de disposar de temps lliure suficient per als deures de caràcter familiar i religiós i per al desenvolupament personal propi.

68. *Participació en l' empresa; conflictes laborals.*—Salvant la unitat necessària de direcció, cal promoure la participació de tots en la vida de l' empresa. Cal reconèixer entre els deures de la persona el de crear associacions lliures de treballadors que puguin representar-los, contribuir a organitzar la vida econòmica i nodrir en els seus propis membres el sentit de la responsabilitat.

En cas de conflicte, hom esgotarà totes les possibilitats d' arranjament pacífic i només acudirà a la vaga (que pot retenir-se encara com a mitjà extrem i necessari) després del fracàs de tota altra temptativa.

69. *Els béns de la terra i el seu destí universal per a tots els homes.*—Déu ha destinat la terra a l' ús de tots els homes. Per tant, tots han de tenir part en els béns creats. Siguin quines siguin les formes concretes de la propietat, cadascú ha de fer servir els béns que posseeix, no sols com a béns propis, sinó també com a béns comuns, fent que siguin de profit per a un mateix i per als altres. Cada home té dret als béns necessaris, i en situacions de necessitat extrema pot procurar-se l' indispensable, àdhuc apropiant-se de les riqueses dels altres. L' Església, que ha predicat sempre el deure de la caritat, urgeix a tots amb insistència perquè facin servir els béns propis per al desenvolupament dels individus i dels pobles. En les societats econòmicament poc desenvolupades, sovint el destí comú dels béns es realitza per mitjà de costums i tradicions comunes, contra les quals no es pot actuar amb imprudència, però tampoc no hauran de considerar-se sempre com a intocables. En els països desenvolupats econòmicament, les institucions de previsió i d' assegurança social poden contribuir, en part, a realitzar el destí comú dels béns.

70. *Inversions i política monetària.*—Les inversions han de contribuir a assegurar treball i renda suficient a la població present i futura. En matèria monetària, cal tenir cura de no perjudicar el bé de la pròpia nació o de les altres. Cal que els menys poderosos econòmicament no hagin de sofrir amb els canvis de valor de la moneda.

71. *Accés a la propietat. El problema dels latifundis.*—La propietat contribueix al desenvolupament de la persona. Per això cal afavorir l' accés de tots a la propietat privada, la qual no s' oposa de cap manera a les diverses formes de propietat pública. La propietat privada, quan oblida el seu destí social, pot fomentar la cobdícia i l' avarícia. En molts països poc desenvolupats hi ha gran propietats

agrícoles mal cultivades o mantigudes en reserva per motius d' especulació. Mentrestant, la major part de la població agrícola ha de viure sense terres o amb terrenys excessivament petits. No és rar tampoc el cas dels bracers que cultiven els latifundis i reben un jornal indigne d' homes i no poden arribar a les expressions pròpies de la civilització humana. En aquestes circumstàncies, cal imposar l' augment de salaris, el millorament de les condicions de treball, i han de promoures's aquelles reformes encaminades a distribuir les propietats mal cultivades, prèvia la deguda indemnització.

72. *L' activitat econòmico-social i el regne del Crist.*—Els cristians que actuen en el sector econòmico-social poden contribuir molt a la prosperitat del llinatge humà i a la pau. Però cal que es procurin la competència necessària i sàpiguen observar sempre l' ordre recte de les coses, mantenint-se fidels al Crist i penetrant-se de l' esperit de les benaventurances, molt especialment de la pobresa.

Capítol IV.—*La vida en la comunitat política*

73. *La vida política actual.*—La consciència acrescuda de la dignitat humana promou en l' ordre polític un respecte més gran als drets de la persona, condició essencial per a la participació en la vida pública, de la qual hom sent un desig cada vegada més intens. Creix el respecte envers els drets de les minories i envers els qui són d' opinió o de religió diferent. Es condemnen els règims que oprimeixen aquestes llibertats i posen el poder al servei de l' interès d' una facció o dels propis governants. Per a establir una política recta, cal tenir present el sentit de la justícia i del bé comú i posseir una noció molt clara dels límits de la competència dels poders públics.

74. *Natura i fi de la comunitat política.*—La comunitat política existeix en funció del bé comú, el qual ha de ser cercat per l' autoritat, harmonitzant la convergència de les opinions i de les energies de tots. L' exercici de l' autoritat ha de desenrotllar-se sempre dintre l' àmbit de la llei moral. Quan l' autoritat traspassa aquests límits, els ciutadans, encara que hagin de prestar-se a fer allò que reclama el bé comú, tenen el dret de defensar-se de l'abús d'autoritat, respectant els límits marcats per la llei natural i per l' Evangeli.
Les formes de l' organització política varien segons els temps i llocs, però sempre es manté ferm el fi de formar un home pacífic i benèfic en profit de tota la família humana.

75. *Col.laboració de tots en la vida pública.*—Està conforme a la natura humana la participació dels ciutadans en el govern de la cosa pública, que hauran de cercar promovent el bé comú, del qual forma part el dret de les persones i de les famílies. Per la seva banda, els ciutadans no refusaran les prestacions materials i personals reclamades pel bé comú, ni han d' exigir de l' autoritat avantatges excessius que podrien disminuir el sentit de la responsabilitat humana. Es inhumà que l' autoritat adopti formes totalitàries o dictatorials ofensives als drets naturals. Els ciutadans estimaran la seva pàtria sense estretor d' esperit, oberts a l' amor de tota la humanitat. Es consagraran generosament al bé comú i admetran la legítima diversitat d' opcions temporals. Es tindrà cura de l' educació cívica i política. I el qui se senti cridat a l' exercici noble i difícil de la política, s' hi donarà oposant-se a la injustícia i a l' opressió i esforçant-se a servir tothom.

76. *La comunitat política i l' Església.*—Es molt important de distinguir allò que els fidels realitzen en nom propi com a ciutadans del que fan en nom de l' Església en comunió amb els seus pastors. L' Església, que està situada per damunt de tot sistema polític, és la salvaguarda del caràcter transcendent de la persona La comunitat política i l' Església, ambdues al servei de la persona, són independents entre elles. L' Església, on i quan ho demani la seva missió, es val de les coses temporals. Però no posa la seva esperança en els privilegis que li ofereix l' autoritat civil, i àdhuc està disposada a renunciar fins i tot a aquests privilegis legítims quan el seu ús pugui posar en dubte la sinceritat de l' Església. Però sempre i en qualsevol cas l' Església té el dret de predicar la fe i d' exercir la seva missió. Jutja també les coses que es refereixen a l' ordre polític quan ho exigeixen els drets fonamentals de la persona i la salvació de les ànimes.

Capítol V —*La promoció de la pau i el foment de la comunitat dels pobles*

77. *Introducció.*—La humanitat no podrà reeixir en la construcció d' un món més humà, si no s' orienta d' una vegada per sempre cap a la pau veritable. Per això el Concili, després de condemnar la inhumanitat de la guerra, exhorta els cristians a col.laborar amb tothom a l' establiment entre els homes d' una pau fundada sobre la justícia i l' amor.

78. *Natura de la pau.*—La pau no és sols l' absència de guerra, ni tampoc el simple equilibri de forces en contrast És el fruit de l' ordre diví realitzat pels homes La pau neix del respecte, de l' amor al proïsme, imatge i efecte de la pau del Crist, que sobre la creu va reconciliar tots els homes amb Déu, restablint la unitat de tots en un sol poble. Els homes, en tant que pecadors, es troben sempre sota l' amenaça de la guerra. Però, en tant que vencedors del pecat, vencen també la violència.

Secció I —Obligació d' evitar la guerra

79. *El deure d' apaivagar la guerra.*—Davant l' extensió de la guerra i els sistemes bèl.lics inadmissibles, el Concili crida l' atenció sobre el valor immutable del dret natural de gents i dels seus principis universals. Les accions que s' hi oposen són crims que no poden tenir excusa de cap mena, ni tan sols en nom de l' obediència cega. Entre aquestes accions, cal condemnar, sobretot, l' extermini de pobles sencers, d' una nació o d' una minoria, i ha d' honrar-se el valor dels qui s' oposen obertament al qui mana unes accions així
Els tractats internacionals que tendeixen a fer menys inhumanes les accions militars han de ser observats i millorats tant com sigui possible Sembla també conforme a l' equitat que les lleis tractin humanament el cas d' aquells qui, per motius de consciència, refusen l' ús de les armes, acceptant, però, qualsevol altra forma de servei. No obstant, cal considerar digne d' elogi el qui serveix la pàtria a l' exèrcit.
Mentre existeixi la guerra i no hi hagi una autoritat internacional competent, no podrà negar-se el dret de legítima defensa. Però una cosa és servir-se de les armes per defensar els drets justos dels pobles, i una altra cosa imposar, per les armes, el domini propi

damunt d' altres nacions. Desencadenada una guerra, no tot és lícit a les parts que entren en conflicte.

80. *La guerra total.*—Les accions militars efectuades amb els mitjans moderns superen de molt els límits de la legítima defensa, i inclús podrien provocar la destrucció recíproca quasi total Això ens obliga a considerar el problema de la guerra amb una mentalitat nova. Aquest Concili, renovant les condemnes ja formulades contra la guerra total, declara que tot acte de guerra que té com a objectiu la destrucció de ciutats o de regions senceres és un delicte contra Déu i contra la humanitat. El Concili recorda als caps d' Estat i als alts comandaments dels exèrcits la responsabilitat que tenen.

81. *La cursa d' armaments* —A vegades l' armament no s' acumula amb la intenció de fer-lo servir, sinó tan sols amb l' objecte de dissuadir de qualsevol agressió possible. Sense voler jutjar ara aquest mitjà de dissuasió, cal tenir el convenciment que la cursa d' armaments no és un camí segur per a conservar la pau. Aquesta cursa d' armaments és una plaga gravíssima per a la humanitat i perjudica intolerablement els pobres

82. *Prohibició absoluta de la guerra. L' acció internacional per evitar-la.*— Cal dedicar-se a preparar el temps en què una autoritat universal reconeguda per tothom i amb mitjans eficients podrà garantir a tots els pobles la seguretat i la protecció del dret
Mentrestant, cal posar esforç a procurar la seguretat comuna, recolzant en la mútua confiança i no pas en el terror de les armes, i procedint a un desarmament no unilateral, sinó comú, basat en acords mutus i amb segures garanties. Cal animar la bona voluntat dels qui es consagren a la pau. D' altra banda, cal pregar Déu per la pau, la qual exigeix la renúncia a tota supremacia dins d' un clima de respecte envers totes les nacions. Cal donar suport a totes les iniciatives dirigides a promoure la pau, guardant-nos, però, de la il.lusió segons la qual la pau podria establir-se amb la bona voluntat d' uns quants i no precisament amb la disposició pacífica dels pobles. Mentre continuïn el menyspreu, la desconfiança i l' odi racial, no podrem tenir pau. D' on es dedueix la necessitat urgent de renovar els esperits.

Secció II.—Edificar la comunitat internacional

83. *Les causes de discòrdia i els seus remeis* —Moltes ocasions de discòrdia provenen de les desigualtats econòmiques. D' altres, de l' esperit de domini, del menyspreu a les persones, de l' egoisme i de l' orgull. Per tal de superar i prevenir aquests mals, cal un major acord entre les institucions internacionals. Hom estimularà també la creació d' organismes adequats per a promoure la pau.

84 *La comunitat de les nacions i les institucions internacionals* —Necessitat d' una comunitat de les nacions que pugui respondre a les exigències actuals. Les institucions internacionals hauran d' ocupar-se de l' alimentació, la salut, l' educació, el treball, l' emigració, el subdesenvolupament, etc.

85. *La col.laboració internacional en el pla econòmic.*—Gairebé tots els pobles han aconseguit la independència política, però no l' econòmica. Per això és indispensable l' ajuda de tècnics estrangers que vagin a aquests països, no com a dominadors, sinó com a col laboradors. A fi d' establir un ordre econòmic universal, cal renunciar a les

ambicions nacionalistes, a la gelosia pel domini polític, als càlculs d' ordre militar i a l' afany d' imposar les pròpies ideologies.

86. *Algunes normes oportunes:*

a) Les nacions en camí de desenvolupament promouran la plena expansió humana dels ciutadans I hauran de basar la construcció del seu propi progrés sobre el seu treball, la seva intel.ligència i les seves tradicions, més que no pas sobre l' ajuda exterior.

b) És un deure gravíssim de les nacions desenvolupades ajudar en aquest camp tots els altres pobles. En el comerç amb les nacions menys afortunades, es respectarà plenament el bé comú d' aquestes darreres.

c) Pertany a la comunitat internacional de regular aquestes relacions Cal anar a la fundació d' institucions capaces de promoure i controlar el comerç internacional.

d) En molts casos és urgent una transformació d' estructures, la qual, però, haurà de realitzar-se amb compte, respectant el patrimoni espiritual de cada poble.

87. *La col.laboració internacional amb referència a l' augment demogràfic.*—La col.laboració internacional és indispensable també per a resoldre els problemes relacionats amb l' augment demogràfic. Amb aquesta finalitat, el Concili exhorta tothom a abstenir-se de solucions contràries a la llei moral. La decisió sobre el nombre de fills correspon als pares per dret inalienable. Cal formar rectament la consciència dels pares, de tal manera que puguin governar-se en aquest punt amb un respecte total de la llei divina, tenint en compte les circumstàncies. També les poblacions hauran de ser informades sobre els progressos científics que puguin ajudar en matèria de regulació de naixements, salvant sempre la seva licitud moral.

88. *Tasca del cristià en l' ajuda a d' altres països.*—Els cristians col.laboraran en l' edificació de l' ordre internacional i faran tots els possibles per evitar l' escàndol d' aquelles nacions amb majoria cristiana que frueixen d' una gran abundància de béns, mentre d' altres no-cristianes es veuen privades del més necessari. El Poble de Déu es consagrarà a alleujar la misèria i a ajudar les nacions menys afavorides, àdhuc amb l' ajuda dels altres germans cristians.

89. *Presència eficaç de l' Església en la comunitat internacional.*—L' Església contribueix a consolidar la pau, posant el coneixement de la llei divina i natural com a fonament de la solidaritat Per això l' Església ha d' estar present en la comunitat dels pobles. Els fidels aportaran llur col.laboració a la comunitat internacional.

90. *La participació dels cristians en les institucions internacionals.*—Ultra la col.laboració particular de cadascú amb les institucions internacionals existents o que més endavant es fundin, és desitjable l'augment de les associacions internacionals catòliques. És també desitjable la col laboració dels catòlics amb els germans separats. El Concili, doncs, considera oportuna la creació d' un organisme universal de l' Església que tingui com a finalitat el foment de la justícia i l' amor envers els pobres.

CONCLUSIÓ

91. *Missió dels fidels i de les Esglésies particulars.*—Encara que tot el que s' ha dit fins ací és ja doctrina comuna de l' Església, caldrà continuar i ampliar aquesta doctrina, per tal com afecta realitats sotmeses a una evolució continuada. És per això que l' exposició té un caràcter general.

92. *El diàleg entre els homes.*—L' Església és signe de la fraternitat. Cal promoure dintre la pròpia Església l' estima, el respecte i el diàleg entre els pastors i els fidels, observant la llibertat en les coses dubtoses i la caritat en tot. El nostre pensament es dirigeix als germans separats de nosaltres i exhorta tothom a una col.laboració fraternal. Dirigim també el pensament a tots els qui creuen en Déu. El diàleg no exclou ningú, ni tan sols aquells qui s' oposen a l' Església i la persegueixen.
Tots som cridats a ser germans, i per això tots hem de col.laborar en la construcció del món en la pau.

93. *L' edificació del món i el seu ordenament a Déu.*—Adherint-se a l' Evangeli i units amb tots els qui estimen la justícia, els cristians han assumit una tasca immensa, de la qual hauran de respondre davant de Déu. El Pare vol que estimem el Crist en els nostres germans. Obrant així desvetllarem en els homes l' esperança, do de l' Esperit Sant, a fi que tots siguem rebuts en la pau i en la felicitat de la pàtria celestial.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

CONSTITUCIÓ PASTORAL SOBRE L' ESGLÉSIA EN EL MÓN ACTUAL * [1]

PROEMI

1. *(Unió íntima de l' Església amb la família humana universal.)* El goig i l' esperança, la tristesa i l' angoixa dels homes del nostre temps, sobretot les dels pobres i dels qui pateixen, són també el goig i l' esperança, la tristesa i l' angoixa dels deixebles del Crist. No hi ha res veritablement humà que no tingui ressò en el seu cor. La seva comunitat està formada per homes que, vinculats en Crist, són guiats per l' Esperit Sant en el seu pele-

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

CONSTITUTIO PASTORALIS DE ECCLESIA IN MUNDO HUIUS TEMPORIS [1]

PROOEMIUM

1. *(De intima coniunctione Ecclesiae cum tota familia gentium.)* Gaudium et spes, luctus et angor hominum huius temporis, pauperum praesertim et quorumvis afflictorum, gaudium sunt et spes, luctus et angor etiam Christi discipulorum, nihilque vere humanum invenitur, quod in corde eorum non resonet. Ipsorum enim communitas ex hominibus coalescit, qui, in Christo coadunati, a Spiritu Sancto diriguntur in sua ad Regnum Patris peregrina-

* Constitució promulgada el 7 de desembre de 1965.

[1] La Constitució pastoral sobre «*L' Església en el món actual*», encara que consta de dues parts, té una intrínseca unitat.

En diem constitució «pastoral» perquè, fonamentada en principis doctrinals, vol expressar l' actitud de l' Església en presència del món i de l' home contemporanis. Per això, ni en la primera part manca la intenció pastoral; ni en la segona, la intenció doctrinal.

En la primera part, l' Església exposa la seva doctrina sobre l' home i el món, i defineix la seva actitud envers tots dos. En la segona part, considera més detingudament diversos aspectes de la vida i de la societat actual, i en especial certes qüestions i problemes que avui dia són més urgents en aquesta matèria. Això fa que en aquesta darrera part la matèria, tot i estant subjecta a principis doctrinals, consti no sols d'elements perennes, sinó també d' alguns altres més contingents.

Per tant, aquesta constitució s' ha d' interpretar d' acord amb les normes generals de la interpretació teològica, tenint en compte, sobretot a la segona part, les circumstàncies canviables amb les quals es relacionen, per força de la seva mateixa naturalesa, les qüestions que s' hi tracten.

grinatge cap al regne del Pare i han rebut la bona nova de salvació per comunicar-la a tots. Per això, l' Església se sent íntimament i realment solidària del gènere humà i de la seva història.

2. *(Destinataris de la paraula conciliar.)* Per tant, el Concili Vaticà II, després d' haver aprofundit el misteri de l' Església, no solament es dirigeix ara als fills de l' Església catòlica i a tots aquells que invoquen el nom del Crist, sinó a tots els homes, amb el desig de dir a tothom la manera d' entendre la presència i l' acció de l' Església en el món actual.

L' Església, doncs, té el món davant seu, és a dir, tota la família humana entera amb tot el conjunt de coses entre les quals es desenrotlla la seva vida; el món, teatre de la història humana, marcat pels seus afanys, fracassos i victòries; el món, que segons els cristians ha estat fundat i és conservat per l' amor del Creador i ha estat alliberat de l' esclavatge del pecat pel Crist, vencedor del maligne, amb la seva mort en creu i resurrecció; el món, finalment, que ha d' ésser canviat fins a complir-s 'hi tot el pla de Déu.

3. *(Al servei de l' home.)* En els nostres dies, el gènere humà, meravellat dels seus propis descobriments i de la seva pròpia fortalesa, s' angoixa molt sovint i es fa preguntes sobre l' evolució present del món, sobre el lloc i la missió de l' home dintre de l' univers, sobre el sentit dels seus esforços individuals i col.lectius, sobre la fi darrera de les coses i dels homes. Per això, el

tione et nuntium salutis omnibus proponendum acceperunt. Quapropter ipsa cum genere humano eiusque historia se revera intime coniunctam experitur.

2. *(Ad quosnam Concilium sermonem dirigat.)* Ideo Concilium Vaticanum Secundum, mysterio Ecclesiae penitius investigato, iam non ad solos Ecclesiae filios omnesque Christi nomen invocantes, sed ad universos homines incunctanter sermonem convertit, omnibus exponere cupiens quomodo Ecclesiae praesentiam ac navitatem in mundo hodierno concipiat.

Mundum igitur hominum prae oculis habet seu universam familiam humanam cum universitate rerum inter quas vivit; mundum, theatrum historiae generis humani, eiusque industria, cladibus ac victoriis signatum; mundum, quem christifideles credunt ex amore Creatoris conditum et conservatum, sub peccati quidem servitute positum, sed a Christo crucifixo et resurgente, fracta potestate Maligni, liberatum, ut secundum propositum Dei transformetur et ad consummationem perveniat.

3. *(De ministerio homini praebendo.)* Nostris autem diebus, genus humanum, de propriis inventis propriaque potentia admiratione commotum, saepe tamen anxias agitat quaestiones de hodierna mundi evolutione, de loco et munere hominis in orbe universo, de sui individualis et collectivi conaminis sensu, denique de ultimo rerum hominumque fine. Quapropter

Concili, testimoni i exponent de la fe de tot el poble de Déu congregat pel Crist, no ha trobat una prova més palesa de solidaritat respecte i amor envers la família humana de la qual forma part, que la d' entaular el diàleg amb ella al voltant de tots aquests problemes, aclarir-los a la llum de l' Evangeli i posar a disposició del gènere humà les forces salvífiques que l' Església, conduïda per l' Esperit Sant, ha rebut del seu Fundador. Es la persona que cal salvar i és la societat humana que cal renovar. Per això, tot l' home, l' home tot sencer, amb cos i ànima, amb cor i consciència, amb intel.ligència i voluntat, estarà al centre de tot el que anem a dir.

El sant Concili, doncs, reconeixent l' altíssima vocació de l' home i afirmant un com a germen diví inserit en ell, ofereix al gènere humà la sincera col.laboració de l' Església per a la instauració d' una germanor universal que respongui a aquesta vocació. No hi ha cap ambició terrenal que mogui l' Església; Ella només desitja una cosa: continuar, sota la direcció de l' Esperit Sant, la mateixa obra del Crist, el qual va venir al món a donar testimoni de la veritat [2], a salvar i no a jutjar, a servir i no a ser servit [3].

Concilium, fidem universi populi Dei, a Christo congregati, testificans et exponens, ipsius coniunctionem, observantiam ac dilectionem erga totam hominum familiam, cui inseritur, eloquentius demonstrare non valet quam instituendo cum ea de variis illis problematibus colloquium, lumen afferendo ex Evangelio depromptum, atque humano generi salutares vires suppeditando, quas ipsa Ecclesia, Spiritu Sancto ducente, a Fundatore suo accipit. Hominis enim persona salvanda est humanaque societas instauranda. Homo igitur, et quidem unus ac totus, cum corpore et anima, corde et conscientia, mente et voluntate, totius nostrae explanationis cardo erit.

Ideo Sacra Synodus, altissimam vocationem hominis profitens et divinum quoddam semen in eo insertum asseverans, generi humano sinceram cooperationem Ecclesiae offert ad instituendam eam omnium fraternitatem quae huic vocationi respondeat. Nulla ambitione terrestri movetur Ecclesia, sed unum tantum intendit: nempe, Spiritus Paracliti ductu, opus ipsius continuare Christi, qui in mundum venit ut testimonium perhiberet veritati [2], ut salvaret non ut iudicaret, ut ministraret, non ut sibi ministraretur [3].

[2] Cf. Io 18,37.
[3] Cf. Io 3,17; Mt 20,28; Mc 10,45.

Exposició introductòria

SITUACIÓ DE L' HOME EN EL MÓN D' AVUI

4. *(Esperança i temor.)* A fi d' aconseguir aquest objectiu, és un deure permanent de l' Església escrutar a fons els signes del temps present i d' interpretar-los a la llum de l' Evangeli, de tal manera que, adaptant-se a cada generació, pugui respondre a les qüestions perennes de la humanitat sobre el sentit de la vida present i de la futura, i sobre la relació que existeix entre totes dues. Per tant, cal que coneguem i comprenguem el món en què vivim, les seves esperances, les seves aspiracions i el caire dramàtic que sovint el caracteritza. Podríem dibuixar ara alguns trets més rellevants d' aquest món modern.

Avui trobem el gènere humà en un període nou de la seva història, en el qual s' estenen progressivament canvis profunds i ràpids. Aquests canvis, que l' home provoca amb la seva intel.ligència i la seva activitat creadora, després, de retop, influeixen sobre ell mateix, sobre els seus judicis i desigs col.lectius i la seva manera de pensar i d' actuar sobre les coses i els homes que l' envolten. Tant es així, que podem parlar d' una veritable metamorfosi social i cultural, que repercut aleshores en la vida religiosa.

Tal com passa en qualsevol crisi de creixement, aquesta transformació comporta remarcables dificultats. Es a dir, alhora que

Expositio introductiva

DE HOMINIS CONDICIONE IN MUNDO HODIERNO

4. *(De spe et angore.)* Ad tale munus exsequendum, per omne tempus Ecclesiae officium incumbit signa temporum perscrutandi et sub Evangelii luce interpretandi; ita ut, modo unicuique generationi accommodato, ad perennes hominum interrogationes de sensu vitae praesentis et futurae deque earum mutua relatione respondere possit. Oportet itaque ut mundus in quo vivimus necnon eius exspectationes, appetitiones et indoles saepe dramatica cognoscantur et intelligantur. Quaedam autem principaliores mundi hodierni notae sequenti modo delineari possunt.

Hodie genus humanum in nova historiae suae aetate versatur in qua profundae et celeres mutationes ad universum orbem gradatim extenduntur. Ab hominis intelligentia et creativa industria excitatae, in ipsum hominem recidunt, in eius iudicia et desideria individualia et collectiva, in eius modum cogitandi et agendi tum circa res tum circa homines. Ita iam de vera sociali et culturali transformatione loqui possumus, quae etiam in vitam religiosam redundat.

Ut in quavis accretionis crisi contingit, haec transformatio non leves

l' home amplia considerablement el seu poder, no sempre és capaç de sotmetre 'l al seu servei. Volent conèixer més pregonament les intimitats de la pròpia ànima, sovint està més insegur de si mateix. A mesura que, poc a poc, va descobrint més clarament les lleis de la vida social, dubta sobre l' orientació que li ha de donar.

Mai com ara el gènere humà no havia estat tan ric en béns materials, en possibilitats de tota mena i en potència econòmica. I tanmateix, una gran part de la humanitat pateix fam i misèria, i són innombrables els qui no saben llegir ni escriure. Mai l' home no ha tingut un sentit tan aguditzat sobre la llibertat, i, per altra banda, van sorgint noves formes d' esclavatge social i psíquic. I mentre el món sent vivament la seva pròpia unitat i la independència de cadascú en la necessària solidaritat, es veu horriblement esquinçat per forces contràries que lluiten entre si. Efectivament, encara persisteixen tremendes dissensions polítiques, socials, econòmiques, *racials* i ideològiques, i ni tampoc falta el perill d' una guerra capaç de destruir-ho tot. Mentre augmenta la comunicació de les idees, les mateixes paraules que expressen conceptes importantíssims són interpretades de la manera més distinta per les diverses ideologies. Finalment, es busca amb insistència una ordenació temporal més perfecta i no s' avança al mateix ritme en el progrés de l' esperit.

Afectats per una situació tan complexa, molts contemporanis nostres no arriben a conèixer bé els valors permanents, ni ensems a saber-los conjuminar com cal amb les noves descobertes. Fluc-

secumfert difficultates. Ita, dum homo potentiam suam tam late extendit, eam tamen non semper ad suum servitium redigere valet. Proprii animi intimiora altius penetrare satagens, saepe de seipso magis incertus apparet. Leges vitae socialis pedetentim clarius detegens, de directione ei imprimenda anceps haeret.

Numquam genus humanum tantis divitiis, facultatibus et potentia oeconomica abundavit, et tamen adhuc ingens pars incolarum orbis fame et egestate torquetur atque innumeri litterarum ignorantia plane laborant. Numquam homines tam acutum ut hodie sensum libertatis habuerunt, dum nova interea genera socialis et psychicae servitutis exsurgunt. Dum mundus suam unitatem necnon singulorum ab invicem dependentiam in necessaria solidarietate tam vivide persentit, viribus tamen inter se pugnantibus gravissime in opposita distrahitur; etenim acres dissensiones politicae, sociales, oeconomicae, *raciales* et ideologicae adhuc perseverant, nec periculum deest belli omnia usque ad ima destructuri. Dum idearum communicatio augetur, verba ipsa quibus magni momenti conceptus exprimuntur sensus sat diversos in distinctis ideologiis induunt. Tandem sedulo perfectior quaeritur temporalis ordinatio, quin spirituale incrementum pariter progrediatur.

Tot implexis condicionibus affecti, plurimi coaevi nostri impediuntur quominus valores perennes vere dignoscant et simul cum noviter inventis

tuants entre l' esperança i l' angoixa, els sacseja la inquietud quan es pregunten sobre l' actual evolució del món. El rodolar dels esdeveniments demana als homes una resposta, més encara, els l' exigeix.

5. *(Canvi profund en les condicions.)* La torbació actual dels esperits i la transformació de les condicions de vida, estan connectats amb una revolució global més àmplia, la qual dóna una importància cada dia més gran en les intel.ligències en formació, a les ciències matemàtiques, a les ciències naturals i, fins i tot, a les que tracten del mateix home; i en l' ordre de la pràctica, a la tècnica i a les ciències que se 'n deriven. La mentalitat científica modifica d' una manera diferent que en altre temps, l' ambient cultural i la forma de pensar. Les recerques de la tècnica progressen, talment que estan transformant el rostre de la terra i, fins i tot, s' afanyen per la conquesta dels espais interplanetaris.

El domini de la intel.ligència humana s' allarga en certa manera també sobre el temps: pel que es refereix al passat, per obra de la investigació històrica; pel que toca a l' esdevenidor, per mitjà de la tècnica prospectiva i de la planificació. Els progressos de les ciències biològiques, psicològiques i socials, duen l' home no solament a un millor coneixement d' ell mateix, sinó que l' ajuden a exercir un influx directe sobre la vida de les societats per mitjà dels mètodes tècnics. Al mateix temps, la humanitat està cada dia més interessada en la previsió i ordenació de l' expandiment demogràfic.

rite componant; exinde, inter spem et angorem agitati, de praesenti rerum cursu sese interrogantes, inquietudine premuntur. Qui rerum cursus homines ad respondendum provocat, immo et constringit.

5. *(De profunde mutatis condicionibus.)* Hodierna animorum commotio et in vitae condicionibus immutatio cum ampliori rerum transmutatione connectuntur, qua efficitur ut in mentibus efformandis scientiae mathematicae et naturales vel de ipso homine tractantes, in ordine vero agendi technicae artes ex illis scientiis profluentes, crescens pondus acquirant. Haec mens scientifica rationem culturalem modosque cogitandi aliter quam antea fingit. Technicae artes eo progrediuntur ut faciem terrae transforment et iam spatium ultraterrestre subigere conentur.

Super tempora quoque humanus intellectus dominium suum quodammodo dilatat: in praeteritum ope cognitionis historicae, in futurum arte prospectiva et planificatione. Progredientes scientiae biologicae, psychologicae et sociales non solum homini ad meliorem sui cognitionem opem ferunt, sed ipsum etiam adiuvant ut, technicis methodis adhibitis, in vitam societatum directe influxum exerceat. Insimul genus humanum de proprio demographico incremento iam praevidendo et ordinando magis magisque cogitat.

La mateixa història està sotmesa a un procés tan ràpid d' evolució, que un home pel seu compte amb prou feines pot seguir-la. El gènere humà corre una mateixa sort i ja no es diversifica en, diguem-ne, vàries històries disperses. La humanitat passa d' una concepció més aviat estàtica de la realitat a una altra més dinàmica i evolutiva originant un nou conjunt de problemes que exigeix unes anàlisis i síntesis noves.

6. *(Canvis en l' ordre social.)* Per tot això, cada dia són més profunds els canvis que experimenten les comunitats locals tradicionals, com la família patriarcal, els clans, les tribus, els pobles, els grups de tota mena i les mateixes relacions de la convivència social.

El tipus de societat industrial s' estén a poc a poc, portant uns quants països a una economia d' opulència i transformant completament la concepció i les condicions seculars de la vida social. De la mateixa manera, la civilització urbana augmenta, tant per la multiplicació de les ciutats i de la seva població, com per la tendència a l' estil ciutadà que arriba a les mateixes zones rurals.

Els nous i millors mitjans de comunicació social contribueixen al coneixement dels fets i a difondre, amb rapidesa i amplitud màximes, estils de pensar i de sentir, cosa que té repercussions simultànies.

I no s' ha de subestimar el fet que tants d' homes, obligats per vàries causes a emigrar, canviïn els seus sistemes de viure.

Ipsa historia tam rapido cursu acceleratur ut singuli eam vix prosequi valeant. Consortionis humanae sors una efficitur et non amplius inter varias velut historias dispergitur. Ita genus humanum a notione magis statica ordinis rerum ad notionem magis dynamicam atque evolutivam transit, unde quam maxima nascitur problematum nova complexio, quae ad novas analyses et syntheses provocat.

6. *(Mutationes in ordine sociali.)* Eo ipso communitates locales traditionales, uti sunt familiae patriarchales, «clans», tribus, pagi, varii coetus et consortionis socialis necessitudines, pleniores in dies immutationes experiuntur.

Typus industrialis societatis paulatim diffunditur, quasdam nationes ad oeconomicam opulentiam adducens, et notiones et condiciones vitae socialis a saeculis constitutas penitus transformans. Similiter vitae urbanae cultus ac studium augentur sive per urbium earumque incolarum augmentum, sive per motum quo vita urbana ad ruricolas dilatatur.

Nova et aptiora communicationis socialis instrumenta ad eventus cognoscendos et ad modos cogitandi et sentiendi quam citissime latissimeque diffundendos conferunt, plures connexas repercussiones excitando.

Nec parvipendendum est quot homines, ex variis causis, ad migr andum inducti, vitae suae rationem immutent.

D' aquesta manera, les relacions humanes es multipliquen incessantment i al mateix temps, aquesta *socialització* implica noves relacions, sense que això vagi acompanyat, com caldria, d' una maduració de la persona i de les relacions autènticament personals, és a dir, d' una *personalització.*

Aquesta evolució es manifesta més clarament en les nacions que ja gaudeixen dels avantatges del progrés econòmic i tècnic; però també actua en els pobles en vies de desenrotllament, que també s' afanyen per aconseguir per a llurs contrades els avantatges de la industrialització i de la urbanització. Aquests pobles, sobretot els aferrats a més antigues tradicions, també senten la tendència a un exercici més perfecte i personal de la llibertat.

7. *(Canvis psicològics, morals i religiosos.)* El canvi de mentalitat i d' estructures, sovint provoca un replantejament dels valors antics. Fenonem que s' observa sobretot en els joves que s' impacienten, i, en aquest estat d' angoixa, de vegades, fins i tot es tornen rebels. Conscients com són de la seva funció en la vida social, desitgen, con més aviat millor, prendre-hi part. Aquesta és la raó per la qual els pares i educadors tenen cada vegada més dificultats en el paper d' educar.

Per altra banda, les institucions, les lleis, les maneres de pensar i de sentir, heretades dels avantpassats, no sempre s' adapten a l' actual estat de coses; situació que duu greus pertorbacions en el comportament i en les mateixes normes que el regulen.

A més, les noves condicions influeixen en la mateixa vida re-

Sic necessitudines hominis cum similibus suis indesinenter multiplicantur ac simul ipsa *socializatio* novas necessitudines inducit, quin tamen congruentem personae maturationem et relationes vere personales *(personalizationem)* semper promoveat.

Huiusmodi quidem evolutio clarius apparet in nationibus quae commodis progressus oeconomici et technici iam gaudent, sed populos quoque movet adhuc ad progressionem nitentes qui, pro suis regionibus, beneficia industrializationis et urbanizationis obtinere cupiunt. Qui populi, praesertim antiquioribus traditionibus addicti, simul motum experiuntur ad maturius magisque personale libertatis exercitium.

7. *(Mutationes psychologicae, morales et religiosae.)* Mutatio mentis et structurarum bona recepta frequenter in controversiam vocat, maxime apud iuvenes qui non semel impatientes, immo angore rebelles fiunt, et conscii de proprio momento in vita sociali, citius in eadem partes habere cupiunt. Exinde non raro parentes et educatores in muneribus suis adimplendis in dies maiores difficultates experiuntur.

Instituta vero, leges atque modi cogitandi et sentiendi a maioribus tradita non semper statui rerum hodierno bene aptari videntur; inde gravis perturbatio in modo et in ipsis agendi normis.

Ipsam denique vitam religiosam novae condiciones afficiunt. Ex una

ligiosa. Per una banda, l' agudització de l' esperit crític la purifica d' una concepció màgica del món i de restes encara de supersticions i exigeix cada vegada més una adhesió a la fe més personal i operant; i això fa que molta gent adquireixi un sentit més viu de Déu. Per una altra banda, creix el nombre dels qui s' allunyen pràcticament de la religió. La negació de Déu o de la religió, o el prescindir-ne, ja no és, com en èpoques passades, un fet insòlit i individual; no poques vegades es presenta gairebé com una exigència del progrés científic i d' un cert humanisme nou. En bastants països, aquesta mentalitat no solament està formulada en teories filosòfiques, sinó que inspira amplament la literatura, l' art, la interpretació de les ciències humanes i de la història i la mateixa legislació civil. Tot això explica la torbació de molts esperits.

8. *(Els desequilibris del món modern.)* Una mutació tan ràpida, que sovint es va fent d' una manera desordenada, a la qual s' afegeix una consciència més amatent a les discrepàncies existents avui al món, originen o fan créixer les contradiccions i els desequilibris.

En la mateixa persona neix moltes vegades una tensió entre la intel.ligència pràctica moderna i el coneixement teòric, de tal forma que no arriba a dominar el conjunt dels seus coneixements ni és capaç de coordinar-los en una síntesi satisfactòria. Al mateix temps, es dóna un desequilibri entre l' afany d' eficàcia pràctica i les exigències de la consciència moral, així com també molt sovint, entre les condicions de la vida col.lectiva i els imperatius

parte acrior diiudicandi facultas eam a magico mundi conceptu et a superstitionibus adhuc vagantibus purificat atque magis personalem et actuosam adhaesionem fidei in dies exigit; quo fit ut non pauci ad vividiorem Dei sensum accedant. Ex altera vero parte crebriores turbae a religione practice discedunt. Secus ac transactis temporibus, Deum religionemve negare, aut ab iisdem abstrahere, non amplius quid insolitum et individuale sunt: hodie enim non raro quasi exigentia progressus scientifici vel cuiusdam novi humanismi exhibentur. Haec omnia in pluribus regionibus non tantum in philosophorum placitis exprimuntur, sed latissime litteras, artes, scientiarum humanarum et historiae interpretationem, ipsasque leges civiles afficiunt ita ut exinde multi perturbentur.

8 *(De inaequilibriis in mundo hodierno.)* Tam rapida rerum mutatio inordinate saepe progrediens, immo et ipsa discrepantiarum in mundo vigentium acrior conscientia, contradictiones et inaequilibria gignunt vel augent.

In ipsa persona frequentius oritur inaequilibrium inter modernum intellectum practicum et theoreticam cogitandi rationem, quae summam cognitionum suarum neque sibi subigere neque in syntheses apte ordinare valet. Oritur pariter inaequilibrium inter sollicitudinem efficientiae practicae et exigentias conscientiae moralis, necnon multoties inter condiciones vitae

d' un pensament personal i, fins i tot, d' una contemplació. En fi, s' origina un desequilibri entre l' especialització en l' activitat humana i una visió universal de les coses.

També a la mateixa família apareixen discrepàncies degudes a les angunioses condiciones demogràfiques, econòmiques i socials, o bé nascudes dels conflictes entre generacions subsegüents o bé de les noves relacions socials entre els dos sexes.

A més d' això, es presenten grans diferències racials i socials de tota mena. Diferències entre països rics i països pobres i necessitats. I diferències, per fi, entre les institucions internacionals nascudes de l' aspiració dels pobles a la pau i l' ambició de difondre la pròpia ideologia o els egoïsmes col lectius existents en les nacions o en d' altres grups socials.

Totes aquestes diferències alimenten la desconfiança mútua i les enemistats, els conflictes i les desgràcies, de les quals l' home n' és alhora causa i víctima.

9. *(Aspiracions més universals de la humanitat.)* Mentrestant, s' afiança la convicció que el gènere humà pot i ha de perfeccionar cada dia més el seu domini sobre les coses creades. I que, a més a més, li correspon d' establir un ordre polític, econòmic i social més adaptat al servei de l' home i que permeti a cada individu i a cada grup afirmar i cultivar la pròpia dignitat.

Heus aquí per què moltíssima gent reivindica instantment aquells béns econòmics, dels quals una vivísima consciència els diu

collectivas et requisita cogitationis personalis, immo et contemplationis. Oritur tandem inaequilibrium inter activitatis humanae specializationem et universalem rerum visionem.

In familia autem discrepantiae oriuntur, sive ex prementibus condicionibus demographicis, oeconomicis et socialibus, sive ex difficultatibus inter generationes quae sibi subsequuntur exsurgentibus, sive ex novis necessitudinibus socialibus inter viros ac mulieres.

Magnae oriuntur etiam discrepantiae inter stirpes, immo inter varii generis societatis ordines; inter nationes opulentas et minus valentes egentesque; denique, inter instituta internationalia, ex pacis desiderio populorum exorta, et ambitionem propriae ideologiae disseminandae necnon cupiditates collectivas in nationibus aliisve coetibus existentes.

Inde mutuae diffidentiae et inimicitiae, conflictationes et aerumnae, quarum ipse homo simul causa est et victima.

9. *(De appetitionibus universalioribus generis humani.)* Interea crescit persuasio genus humanum non tantum imperium suum super res creatas in dies magis roborare posse ac debere; sed insuper eius esse ordinem politicum, socialem et oeconomicum statuere qui in dies melius homini inserviat et singulos ac coetus adiuvet ad dignitatem sibi propriam affirmandam et excolendam.

Hinc plurimi acerrime exigunt illa bona quibus, per iniustitiam vel non

que n' han estat privats per injustícia o per una distribució no equitativa. Les nacions en vies de desenrotllament, com són les que s' han independitzat fa poc, desitgen participar en els béns de la civilització moderna, no sols dins el camp polític, sinó dins l' econòmic, així com acomplir lliurement la seva funció en el món. Tanmateix augmenta cada cop més la distància que les separa de les nacions més adinerades i de més ràpid progrés i desenrotllament, i àdhuc augmenta la seva dependència en relació a elles. Els pobles afamats demanen explicacions als pobles més opulents. La dona, als llocs on encara no l' ha aconseguida, reclama la igualtat de dret i de fet amb l' home. Els treballadors i els pagesos, no solament volen guanyar el necessari per viure, sinó que, per mitjà del treball volen cultivar les seves qualitats personals i participar activament en l' ordenació de la vida econòmica, social, política i cultural. Per primera vegada en la història, tots els pobles han arribat a la persuasió que els beneficis de la cultura poden i s' han d' estendre en la pràctica a totes les nacions.

Però sota de totes aquestes reivindicacions s' hi amaga una aspiració més pregona i més universal. I és aquesta: que les persones individuals i els grups socials estan assedegats d' una vida plena i lliure, una vida digna de l' home, que posi al seu servei les immenses possibilitats que els ofereix el món actual. Per un altre costat, les nacions cada dia s' esforcen més a aconseguir una comunitat universal.

Resumint: el món modern es mostra alhora poderós i feble, capaç de realitzar el millor i el pitjor segons prengui el camí de

aequam distributionem, orbatos se esse vivida conscientia iudicant. Nationes in via progressus sicut illae recenter sui iuris factae, bona civilizationis hodiernae non tantum in campo politico sed etiam oeconomico participare et libere partibus suis in mundo fungi cupiunt, dum tamen in dies augetur earumdem distantia simul ac persaepe dependentia etiam oeconomica ab aliis ditioribus nationibus citius progredientibus. Populi fame pressi populos opulentiores interpellant. Mulieres sibi vindicant, ubi eam nondum sunt consecutae, paritatem de iure et de facto cum viris. Opifices et ruricolae non solum victui necessaria comparare, sed laborando dotes suae personae excolere, immo in ordinanda vita oeconomica, sociali, politica et culturali suas partes agere volunt. Nunc primum in historia humana universi populi iam persuasum sibi habent culturae beneficia reapse ad cunctos extendi posse ac debere.

Sub omnibus autem istis exigentiis latet profundior et universalior appetitio: personae scilicet atque coetus plenam atque liberam vitam, homine dignam, sitiunt, omnia quae hodiernus mundus eis tam abundanter praebere potest proprio servitio subicientes. Nationes praeterea in dies fortius enituntur ut universalem quamdam communitatem assequantur.

Quae cum ita sint, mundus hodiernus simul potentem ac debilem se

la llibertat o de l' esclavatge, del progrés o del retrocés, de la germanor o de l' odi. L 'home és perfectament conscient que pot dirigir com cal les forces que ell mateix ha desencadenat i que poden encadenar-lo o servir-lo. Per això, es posa interrogants.

10. *(Els interrogants més profunds de l' home.)* Si anem al fons de la qüestió, els desequilibris que pateix el món modern, estan en connexió amb un desequilibri més fonamental, que té les seves arrels al cor de l' home. Car són molts els elements que combaten dintre el seu cor. Mentre, per una banda, com a creatura, l'home experimenta una sèrie de limitacions, per altra, sent il.limitades les seves aspiracions, se sent cridat a una vida superior. Atret per moltes sol.licitacions, es veu obligat constantment a escollir-ne unes i renunciar a d' altres. Més encara, com a feble i pecador, no és estrany que faci allò que no vol i que no faci allò que voldria [4]. Per això, pateix dins d' ell mateix una divisió que és causa de moltes i greus discòrdies en el si de la societat. Hi ha un nombre molt gran de gent que viu tocada de materialisme pràctic, que no vol saber res del seu dramàtic estat, i per a uns altres és tant el pes de llur misèria, que ni poden plantejar-se el problema. Molts pensen haver trobat la tranquil.litat amb el coneixement de les diverses opinions sobre aquests punts. N' hi ha que esperen de l' esforç humà, tot sol, la veritable i plena alliberació de la humanitat, i estan convençuts que el

exhibet, capacem optima vel pessima patrandi, dum ipsi ad libertatem aut servitutem, ad progressum aut regressum, ad fraternitatem aut odium prostat via. Praeterea, homo conscius fit ipsius esse vires recte dirigere, quas ipse suscitavit et quae eum opprimere aut ei servire possunt. Unde seipsum interrogat.

10. *(De profundioribus interrogationibus generis humani.)* Revera inaequilibria quibus laborat mundus hodiernus cum inaequilibrio illo fundamentaliori connectuntur, quod in hominis corde radicatur. In ipso enim homine plura elementa sibi invicem oppugnant. Dum enim una ex parte, utpote creatura, multipliciter sese limitatum experitur, ex altera vero in desideriis suis illimitatum et ad superiorem vitam vocatum se sentit. Multis sollicitationibus attractus, iugiter inter eas seligere et quibusdam renuntiare cogitur. Immo, infirmus ac peccator, non raro illud quod non vult facit et illud quod facere vellet non facit [4]. Unde in seipso divisionem patitur, ex qua etiam tot ac tantae discordiae in societate oriuntur. Plurimi sane, quorum vita materialismo practico inficitur, a clara huiusmodi dramatici status perceptione avertuntur, vel autem, miseria oppressi, impediuntur quominus illum considerent. Multi in interpretatione rerum multifarie proposita quietem se invenire existimant. Quidam vero a solo conatu humano veram plenamque generis humani liberationem exspectant, sibique persuasum habent futurum

[4] Cf. Rom 7,14ss.

regne futur de l' home damunt la terra sadollarà tots els desigs del seu cor. També se 'n troben altres que, desesperats de poder donar un sentit a la vida, lloen la gosadia dels qui, pensant que l' existència humana no té cap explicació, s' esforcen a donar-li un sentit purament personal. Així i tot, en presència de l'actual evolució del món, cada cop són més els qui es proposen les qüestions més fonamentals o les aprofundeixen amb una renovada penetració. Qüestions com aquestes: Què és l' home? Quin és el sentit del dolor, del mal, de la mort que encara subsisteixen malgrat els progressos tan enormes que s' han fet? Quin valor tenen els èxits assolits a un preu tan car? Què pot aportar l' home a la societat i què pot esperar de la societat? Què hi ha després d' aquesta vida de la terra?

L' Església creu que Crist, mort i ressucitat per tots [5], dóna a l' home llum i força per mitjà del seu Esperit, perquè pugui respondre a la seva altíssima vocació, que no hi ha sota el cel cap més nom donat als homes, en el qual hàgim de salvar-nos [6]. Igualment creu que la clau, el centre i la fi de tota la història humana s' han de trobar en el seu Senyor i el seu Mestre. A més, l' Església afirma que a l' interior de tota cosa que canvia hi ha molt que no canvia i té el seu fonament últim en Crist que és el mateix d' ahir, d' avui i per sempre [7]. Sota la llum del Crist, imatge del Déu invisible, engendrat abans de tota la creació [8], el Concili es

regnum hominis super terram omnia vota cordis eius expleturum esse. Nec desunt qui, de sensu vitae desperantes, audaciam laudant eorum qui, existentiam humanam omnis significationis propriae expertem existimantes, ei totam significationem ex solo proprio ingenio conferre nituntur. Attamen, coram hodierna mundi evolutione, in dies numerosiores fiunt qui quaestiones maxime fundamentales vel ponunt vel nova acuitate persentiunt: quid est homo? Quinam est sensus doloris, mali, mortis, quae, quamquam tantus progressus factus est, subsistere pergunt? Ad quid victoriae illae tanto pretio acquisitae? Quid societati homo afferre, quid ab ea expectare potest? Quid post vitam hanc terrestrem subsequetur?

Credit autem Ecclesia Christum, pro omnibus mortuum et resuscitatum [5], homini lucem et vires per Spiritum suum praebere ut ille summae suae vocationi respondere possit; nec aliud nomen sub caelo datum esse hominibus, in quo oporteat eos salvos fieri [6]. Similiter credit clavem, centrum et finem totius humanae historiae in Domino ac Magistro suo inveniri. Affirmat insuper Ecclesia omnibus mutationibus multa subesse quae non mutantur, quaeque fundamentum suum ultimum in Christo habent, qui est heri, hodie, Ipse et in saecula [7]. Sub lumine ergo Christi, Imaginis Dei invisibilis, Primogeniti omnis creaturae [8], Concilium, ad mysterium hominis

[5] Cf 2 Cor 5,15.
[6] Cf. Act 4,12
[7] Cf Hebr 13,8.
[8] Cf Col 1,15.

proposa adreçar-se a tothom a fi de fer llum sobre el misteri de l' home i de cooperar a trobar solucions a les principals qüestions de la nostra època.

Primera part

L' ESGLÉSIA I LA VOCACIÓ DE L' HOME

11. *(S' ha de respondre a les sol.licitacions de l' Esperit.)* El poble de Déu, mogut per la fe, per la qual creu ser conduit per l' Esperit del Senyor que omple l' univers, procura endevinar en els esdevinements, exigències i desigs, dels quals participa juntament amb els seus contemporanis, quins són els signes veritables de la presència o dels plans de Déu. Car la fe il.lumina totes les coses amb una nova llum i posa de relleu el projecte diví sobre l' ntegra vocació de l' home. Per això orienta la intel.ligència cap a solucions plenament humanes.

El Concili es proposa primerament, judicar sota aquesta llum els valors que avui s' estimen més i referir-los a la seva font divina. Perquè aquests valors, pel fet de procedir de la intel.ligència que Déu ha donat a l' home, són molt bons, però a causa de la corrupció del cor humà, no poques vegades pateixen un capgirament contrari a la seva deguda ordenació, de tal manera que necessiten una purificació.

Què pensa l' Església de l' home? Què li sembla que s' ha de

illustrandum atque ad cooperandum in solutionem praecipuarum quaestionum nostri temporis inveniendam, omnes alloqui intendit.

Pars I

DE ECCLESIA ET VOCATIONE HOMINIS

11. *(Impulsionibus Spiritus respondendum.)* Populus Dei, fide motus, qua credit se a Spiritu Domini duci qui replet orbem terrarum, in eventibus, exigentiis atque optatis, quorum una cum ceteris nostrae aetatis hominibus partem habet, quaenam in illis sint vera signa praesentiae vel consilii Dei, discernere satagit. Fides enim omnia novo lumine illustrat et divinum propositum de integra hominis vocatione manifestat, ideoque ad solutiones plene humanas mentem dirigit.

Concilium imprimis illos valores, qui hodie maxime aestimantur, sub ohc lumine diiudicare et ad fontem suum divinum referre intendit. Hi enim valores, prout ex hominis ingenio eidem divinitus collato procedunt, valde boni sunt; sed ex corruptione humani cordis a sua debita ordinatione non raro detorquentur, ita ut purificatione indigeant.

Quid Ecclesia de homine sentit? Quaenam ad societatem hodiernam

recomanar a la societat actual de cara a la seva edificació? Quina és la significació última de l' activitat humana a l' univers? Heus aquí les preguntes que esperen una resposta. Ella farà veure més clarament que el poble de Déu i el gènere humà, en el qual el poble de Déu s' insereix, es presten un servei mutu, de tal forma que la missió de l' Església és religiosa i, per això mateix, autènticament humana.

Capítol I

LA DIGNITAT DE LA PERSONA HUMANA

12. *(L' home, imatge de Déu.)* Creients i no-creients, generalment estan d' acord en això: que tots els béns que hi ha a la terra s' han d' ordenar en funció de l' home, que n' és el centre i el cim.

Però, què és l' home? Són moltes les opinions que l' home ha donat i dóna sobre ell mateix; opinions diverses i àdhuc contràries, que van sovint des de l' exaltació d' ell mateix com a regla absoluta, fins a la caiguda en la desesperació amb el consegüent dubte i l' angúnia. L' Església sent íntimament aquestes dificultats i, alliçonada per la revelació divina, és capaç de donar una resposta on quedi dibuixada la veritable situació de l' home, es doni explicació de llurs febleses i, al mateix temps, pugui arribar a conèixer amb exactitud la dignitat i la vocació pròpies de l' home.

aedificandam commendanda videntur? Quaenam est significatio ultima humanae navitatis in universo mundo? Ad has quaestiones responsio expectatur. Exinde luculentius apparebit populum Dei et genus humanum, cui ille inseritur, servitium sibi mutuo praestare, ita ut Ecclesiae missio religiosam et ex hoc ipso summe humanam se exhibeat.

Caput I

DE HUMANAE PERSONAE DIGNITATE

12. *(De homine ad imaginem Dei.)* Secundum credentium et non credentium fere concordem sententiam, omnia quae in terra sunt ad hominem, tamquam ad centrum suum et culmen, ordinanda sunt.

Quid est autem homo? Multas opiniones de seipso protulit et profert, varias et etiam contrarias, quibus saepe vel se tamquam absolutam regulam exaltat vel usque ad desperationem deprimit, exinde anceps et anxius. Quas quidem difficultates Ecclesia persentiens, a Deo revelante instructa eisdem responsum afferre potest, quo vera hominis condicio delineetur, explanentur eius infirmitates, simulque eius dignitas et vocatio recte agnosci possint.

La Bíblia ens ensenya que l' home ha estat creat a «imatge de Déu», amb capacitat per a conèixer i estimar el seu Creador, i que ha estat constituït [1] per Déu, senyor de totes les creatures de la terra, a fi de governar-les i utilitzar-les glorificant Déu [2]. *¿Què és l' home, perquè te 'n recordis? O el fill de l'home perquè li facis favors? L' has fet tot just inferior als àngels, l' has coronat de glòria i majestat; l' has fet senyor del que han creat les teves mans. Tot ho has posat sota els seus peus* (Ps 8,5-7).

Però Déu no va crear l' home tot sol. Perquè des del començament *els va crear home i dona* (Gen 1,27). Aquest consorci d' home i dona constitueix la primera expressió de la comunió de les persones. Efectivament, l' home, per la seva íntima naturalesa, és un ésser social i no pot viure ni desplegar les seves qualitats sense establir relacions amb els altres.

Déu, doncs, com ens diu una altra vegada el Llibre sagrat, *va mirar tot el que havia fet i li va semblar que estava bé* (Gen 1,31).

13. *(El pecat.)* Tanmateix l' home, creat per Déu en estat de justícia, en el mateix principi de la història va abusar de la seva llibertat, per la instigació del Maligne, va aixecar-se contra Déu desitjant arribar al seu fi al marge de Déu. Ells coneixien Déu, però no el glorificaren com a Déu, sinó que se' ls va entenebrir el cor insensat i donaren culte a la creatura en lloc del Creador [3].

Sacrae enim Litterae docent hominem «ad imaginem Dei» creatum esse, capacem suum Creatorem cognoscendi et amandi, ab eo tamquam dominum super omnes creaturas terrenas constitutum [1], ut eas regeret, eisque uteretur, glorificans Deum [2]. *Quid est homo quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius* (Ps 8,5-7).

At Deus non creavit hominem solum: nam inde a primordiis *masculum et feminam creavit eos* (Gen 1,27), quorum consociatio primam formam efficit communionis personarum. Homo etenim ex intima sua natura ens sociale est, atque sine relationibus cum aliis nec vivere nec suas dotes expandere potest.

Deus igitur, sicut iterum in sacra Pagina legimus, vidit *cuncta quae fecerat, et erant valde bona* (Gen 1,31).

13. *(De peccato.)* In iustitia a Deo constitutus, homo tamen, suadente Maligno, inde ab exordio historiae, libertate sua abusus est, seipsum contra Deum erigens et finem suum extra Deum attingere cupiens. Cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed obscuratum est insipiens cor eorum et servierunt creaturae potius quam Creatori [3]. Quod Revelatione

[1] Cf Gen 1,26, Sap 2,23
[2] Cf Eccli 17,3-10
[3] Cf Rom 1,21-25

Això que la revelació divina ens fa saber, coincideix amb la realitat. Ja que l' home, quan examina el seu cor, comprova la seva inclinació al mal i se sent immers en molts mals, que no poden tenir origen en el seu Creador. En negar-se sovint a reconèixer Déu com el seu principi, l' home ha trencat, doncs, la seva deguda subordinació al fi últim i, per consegüent, tota la seva ordenació, tant pel que fa a la seva pròpia persona com pel que toca a la relació amb els altres homes i a la resta de la Creació.

Per tant, hi ha una divisió íntima dins de l' home. Tota la vida humana, la individual i la col.lectiva, se' ns presenta com la lluita, ben dramàtica, entre el bé i el mal, entre la llum i les tenebres. I encara més, l' home es veu incapaç, ell tot sol, de contrarestar eficaçment les impugnacions del mal, fins al punt que cadascú es troba com lligat per cadenes. Però el mateix Senyor en persona va venir a alliberar i reconfortar l' home, renovant-lo interiorment i fent fora el príncep d' aquest món (cf. Io 12,31), que el retenia en l' esclavatge del pecat [4]. El pecat rebaixa l' home i el priva d' aconseguir la seva pròpia plenitud.

A la llum d' aquesta revelació, la sublim vocació i la profunda misèria que els homes experimenten, troben la seva última raó.

14. *(Constitució de l' home.)* En la unitat del cos i de l' ánima, l' home, per la seva mateixa condició corporal, és una síntesi de l' univers material, i per mitjà d' ell, els elements del món hi assoleixen els cims més enlairats i aixequen la veu de lloança

divina nobis innotescit, cum ipsa experientia concordat. Nam homo, cor suum inspiciens, etiam ad malum inclinatum se comperit et in multiplicibus malis demersum, quae a bono suo Creatore provenire non possunt. Deum tanquam principium suum saepe agnoscere renuens, etiam debitum ordinem ad finem suum ultimum, simul ac totam suam sive erga seipsum sive erga alios homines et omnes res creatas ordinationem disrupit.

Ideo in seipso divisus est homo. Quapropter tota vita hominum, sive singularis sive collectiva, ut luctationem et quidem dramaticam se exhibet inter bonum et malum, inter lucem et tenebras. Immo incapacem se invenit homo per seipsum mali impugnationes efficaciter debellandi, ita ut unusquisque se quasi catenis vinctum sentiat. At ipse Dominus venit ut hominem liberaret et confortaret, eum interius renovans ac principem huius mundi (cf. Io 12,31) foras eiiciens qui eum in servitute peccati retinebat [4]. Peccatum autem minuit ipsum hominem, a plenitudine consequenda eum repellens.

In lumine huius Revelationis simul sublimis vocatio et profunda miseria, quas homines experiuntur, rationem suam ultimam inveniunt.

14. *(De hominis constitutione.)* Corpore et anima unus, homo per ipsam suam corporalem condicionem elementa mundi materialis in se colligit, ita ut, per ipsum, fastigium suum attingant et ad liberam Creatoris laudem

[4] Cf. Io 8,34.

lliure al Creador [5]. Per tant, l' home no ha de menysprear la vida corporal, sinó que, pel contrari, l' ha de tenir com a cosa bona i digna d' honor, perquè ha estat creada per Déu i ha de ressuscitar el darrer dia. Tanmateix, ferit pel pecat, experimenta les rebel.lions del cos. La mateixa dignitat humana postula, doncs, que glorifiqui Déu en el seu cos [6] i no permeti que l' esclavitzin les males inclinacions del seu cor.

No va errat l' home quan afirma la seva superioritat sobre l' univers material i quan es considera quelcom més que una partícula de la naturalesa o un element anònim de la ciutat humana. Amb la seva interioritat supera el conjunt de les coses: torna a les profunditats quan entra a dintre del seu cor, on Déu l' espera, Déu que escruta els cors [7], i on ell personalment, sota la mirada de Déu, decideix sobre el seu propi destí. Coneixent per tant, que l' ànima és espiritual i immortal, l' home no és joguina d' un miratge il.lusori que emana de les condicions físiques i socials, sinó que arriba a la veritat més produnda de la realitat.

15. *(Dignitat de la intel.ligència, veritat i saviesa.)* Està en el cert l' home, participant de la intel.ligència divina, quan diu que en virtut del seu enteniment és superior a l' univers material. Car exercitant el seu ingeni treballosament al llarg dels segles, ha avençat autènticament en les ciències empíriques, en el camp de la tècnica i en l' esfera de les arts lliberals. I en la nostra època

vocem attollant [5]. Vitam ergo corporalem homini despicere non licet, sed e contra ipse corpus suum, utpote a Deo creatum et ultima die resuscitandum, bonum et honore dignum habere tenetur. Peccato tamen vulneratus, corporis rebelliones experitur. Ipsa igitur dignitas hominis postulat ut Deum glorificet in corpore suo [6], neve illud pravis cordis sui inclinationibus inservire sinat.

Homo vero non fallitur, cum se rebus corporalibus superiorem agnoscit, et non tantum ut particulam naturae aut anonymum elementum civitatis humanae seipsum considerat. Interioritate enim sua universitatem rerum excedit: ad hanc profundam interioritatem redit, quando convertitur ad cor, ubi Deus eum exspectat, qui corda scrutatur [7], et ubi ipse sub oculis Dei de propria sorte decernit. Itaque, animam spiritualem et immortalem in seipso agnoscens, non fallaci figmento illuditur a physicis tantum et socialibus condicionibus fluente, sed e contra ipsam profundam rei veritatem attingit.

15. *(De dignitate intellectus, de veritate et de sapientia.)* Recte iudicat homo, divinae mentis lumen participans, se intellectu suo universitatem rerum superare. Ingenium suum per saecula impigre exercendo ipse in scientiis empiricis, artibus technicis et liberalibus sane profecit. Nostris

[5] Cf. Dan 3,57-90.
[6] Cf. 1 Cor 6,13-20
[7] Cf 1 Reg 16,7, Ier 17,10.

ha obtingut èxits extraordinaris sobretot en la investigació i en el domini del món material. Tot amb tot, sempre ha buscat i trobat una veritat més profunda. Perquè la intel.ligència no resta bloquejada pels fenòmens, sinó que té capacitat per a atènyer la realitat intel.ligible amb veritable certesa, tot i que, a conseqüència del pecat, s' ha vist un xic ennuvolada i afeblida.

Finalment, la naturalesa intel.lectual de la persona es perfecciona i ha de perfeccionar-se per mitjà de la saviesa, la qual atrau d' una manera suau l' enteniment humà a buscar la veritat i a estimar el bé. Penetrat per la saviesa, l' home és conduït per les coses visibles a les invisibles.

La nostra època, més que cap altra de les passades, té necessitat d' aquesta saviesa per tal d' humanitzar els nous descobriments de l' home. El futur destí de la humanitat està en perill si no es formen homes que tinguin més aquesta saviesa. Sobre aquest punt s' ha d' advertir que moltes nacions pobres en béns econòmics, però riques en aquesta saviesa, poden oferir a les altres una preciosa aportació.

Amb el do de l' Esperit Sant, l' home, per la fe, s' atansa a contemplar i a assaborir el misteri dels projectes de Déu [8].

16. *(Dignitat de la consciència moral.)* En les fondàries de la consciència l' home descobreix l' existència d' una llei, que ell no es dicta, però a la qual ha d' obeir. La veu d' aquesta llei ressona sempre que és necessari a l' interior del seu cor, i el convida

autem temporibus in mundo materiali praesertim investigando et sibi subiiciendo egregios obtinuit successus. Semper tamen profundiorem veritatem quaesivit et invenit. Intelligentia enim non ad sola phaenomena coarctatur, sed realitatem intelligibilem cum vera certitudine adipisci valet, etiamsi, ex sequela peccati, ex parte obscuratur et debilitatur.

Humanae tandem personae intellectualis natura per sapientiam perficitur et perficienda est, quae mentem hominis ad vera bonaque inquirenda ac diligenda suaviter attrahit, et qua imbutus homo per visibilia ad invisibilia adducitur.

Aetas autem nostra, magis quam saecula anteacta, tali sapientia indiget ut humaniora fiant quaecumque nova ab homine deteguntur. Periclitatur enim sors futura mundi nisi sapientiores suscitentur homines. Insuper notandum est plures nationes, bonis quidem oeconomicis pauperiores, sapientia vero ditiores, ceteris eximium emolumentum praestare posse.

Spiritus Sancti dono, homo ad mysterium consilii divini contemplandum et sapiendum fide accedit [8].

16. *(De dignitate conscientiae moralis.)* In imo conscientiae legem homo detegit, quam ipse sibi non dat, sed cui oboedire debet, et cuius vox, semper ad bonum amandum et faciendum ac malum vitandum eum advocans, ubi

[8] Cf. Eccli 17,7-8.

a estimar i a fer el bé i a evitar el mal: fes això, no facis allò. Perquè l' home té una llei gravada per Déu en el seu cor, en l' obediència de la qual resideix la dignitat humana, i d' acord amb la qual serà jutjat personalment [9]. La consciència es el reducte sacratíssim i el sagrari de l' home, en el qual està sol amb Déu i en la intimitat del qual ressona la veu de Déu [10]. La consciència d' una manera admirable, ens dóna a conèixer aquella llei, que té el seu compliment en l' amor de Déu i del proïsme [11]. La fidelitat a aquesta consciència uneix els cristians amb els altres homes en la recerca de la veritat i en l' encertada resolució de tants problemes morals com es presenten en la vida individual i en la de la societat. Per això, com més gran és el predomini de la recta consciència, més s' allunyen les persones i la societat del cec arbitri i més volen conformar-se amb les normes objectives de la moralitat. Tanmateix, no és gens estrany que la consciència erri per ignorància invencible, sense que això comporti la pèrdua de la seva dignitat; però no es pot dir el mateix quan l' home es preocupa poc de buscar la veritat i el bé, i la consciència, poc a poc, es va gairebé encegant per l' hàbit del pecat.

17. *(Excel.lència de la llibertat.)* Però l' home no pot anar de dret cap al bé si no és d' una manera lliure, amb una llibertat que els nostres contemporanis cotitzen molt i anhelen vivament. I fan bé. Sovint, emperò, la fomenten d' una manera depravada, com si

oportet auribus cordis sonat: fac hoc, illud devita. Nam homo legem in corde suo a Deo inscriptam habet, cui parere ipsa dignitas eius est et secundum quam ipse iudicabitur [9]. Conscientia est nucleus secretissimus atque sacrarium hominis, in quo solus est cum Deo, cuius vox resonat in intimo eius [10]. Conscientia modo mirabili illa lex innotescit, quae in Dei et proximi dilectione adimpletur [11]. Fidelitate erga conscientiam christiani cum ceteris hominibus coniunguntur ad veritatem inquirendam et tot problemata moralia, quae tam in vita singulorum quam in sociali consortione exsurgunt, in veritate solvenda. Quo magis ergo conscientia recta praevalet, eo magis personae et coetus a caeco arbitrio recedunt et normis obiectivis moralitatis conformari satagunt. Non raro tamen evenit ex ignorantia invincibili conscientiam errare, quin inde suam dignitatem amittat. Quod autem dici nequit cum homo de vero ac bono inquirendo parum curat, et conscientia ex peccati consuetudine paulatim fere obcaecatur.

17. *(De praestantia libertatis.)* At nonnisi libere homo ad bonum se convertere potest, quam libertatem coaevi nostri magni faciunt ardenterque prosequuntur: et recte sane. Saepe tamen eam pravo modo fovent, tamquam licentiam quidquid faciendi dummodo delectet, etiam malum. Vera autem

[9] Cf. Rom 2,15-16

[10] Cf. Pius XII, Missatge radiofònic Sobre la recta formació cristiana de la *consciència en els joves*, 23 març 1952. AAS 44 (1952) 271.

[11] Cf. Mt 22,37-40; Gal 5,14.

ella consistís en llicència absoluta per fer tot el que plagui encara que sigui dolent. Però la veritable llibertat és el senyal eminent de la imatge de Déu en l' home. Car Déu ha volgut «deixar l' home en mans de la seva pròpia decisió» [12] talment que pugui espontàniament buscar el seu Creador i, adherint-se a ell, arribi lliurement a la seva plena perfecció que el farà feliç. Per tant, la dignitat de l' home exigeix que actuï segons la seva conscient i lliure elecció, és a dir, mogut i induït per convicció interna personal i no sota la pressió d' un interior impuls cec, o de la pura coacció externa. L' home aconsegueix aquesta dignitat quan, alliberant-se de l' esclavatge de les passions, cerca el seu fi amb la lliure elecció del bé i busca amb diligència els mitjans adients i eficaços per obtenir-lo. La llibertat humana no pot mantenir plenament operant aquesta ordenació cap a Déu si no és amb l' ajuda de la gràcia de Déu, a causa de la ferida del pecat. Cadascú haurà de donar compte de la seva vida davant del tribunal de Déu, segons el bé o el mal que haurà obrat [13].

18. *(El misteri de la mort.)* L' enigma més gran de la condició humana és la mort. L' home, no solament pateix pel dolor i per la dissolució progressiva del cos, sinó també, i molt més, pel temor de la desaparició perpètua. Jutja rectament amb l' instint del seu cor, quan avorreix i rebutja la ruïna total i la desfeta definitiva de la seva persona. La llavor d' eternitat que porta dintre d' ell, irreductible com és a la sola matèria, es rebel.la contra la

libertas eximium est divinae imaginis in homine signum. Voluit enim Deus hominem relinquere in manu consilii sui [12], ita ut Creatorem suum sponte quaerat et libere ad plenam et beatam perfectionem ei inhaerendo perveniat. Dignitas igitur hominis requirit ut secundum consciam et liberam electionem agat, personaliter scilicet ab intra motus et inductus, et non sub caeco impulsu interno vel sub mera externa coactione. Talem vero dignitatem obtinet homo cum, sese ab omni passionum captivitate liberans, finem suum in boni libera electione persequitur et apta subsidia efficaciter ac sollerti industria sibi procurat. Quam ordinationem ad Deum libertas hominis, a peccato vulnerata, nonnisi gratia Dei adiuvante, plene actuosam efficere potest. Unicuique autem ante tribunal Dei propriae vitae ratio reddenda erit, prout ipse sive bonum sive malum gesserit [13].

18. *(De mysterio mortis.)* Coram morte aenigma condicionis humanae maximum evadit. Non tantum cruciatur homo dolore et corporis dissolutione progrediente, sed etiam, immo magis, perpetuae extinctionis timore. Recte autem instinctu cordis sui iudicat, cum totalem ruinam et definitivum exitum suae personae abhorret et respuit. Semen aeternitatis quod in se gerit, ad solam materiam cum irreductibile sit, contra mortem insurgit.

[12] Cf Eccli 15,14.
[13] Cf 2 Cor 5,10.

mort. Tots els invents de la tècnica moderna, per molt útils que siguin, no són capaços de calmar aquesta angúnia de l' home; la pròrroga de la longevitat biològica no li pot satisfer el desig d' una vida ulterior que se li clava ineluctablement al cor.

Mentre tota imaginació fracassa davant de la mort, l' Església, alliçonada per la revelació divina, afirma que l' home ha estat creat per Déu en vista a un destí feliç situat més enllà de les fronteres de la misèria d' aquest món. La fe cristiana ensenya que la mort corporal, que l' home s' hauria estalviat si no hagués pecat [14], serà vençuda quan el Salvador omnipotent i misericordiós, restituirà l' home en l' estat de salvació, perduda pel pecat. Perquè Déu ha cridat l' home, i el crida, a adherir-se a Ell amb tota la plenitud del seu ésser en la perpètua comunió de la incorruptible vida divina. Aquesta victòria ens l' ha guanyada Crist ressuscitat a la vida, qui ha alliberat l' home de la mort per la seva pròpia mort [15]. Per tant, a tothom que hi pensi, la fe, presentada amb sòlids arguments, ofereix una resposta en la seva angoixa sobre el destí futur. I, al mateix temps, ens dóna la possibilitat d' estar, en Crist, en comunió amb els nostres estimats germans arrabassats per la mort, confortant-nos amb l' esperança que ja posseeixen en Déu, la vida veritable.

19. *(Formes i arrels de l' ateisme.)* La raó més egrègia de la dignitat humana consisteix en la vocació de l' home a la comunió amb Déu. Des del seu mateix naixement, l' home és convidat al

Omnia technicae artis molimina, licet perutilia, anxietatem hominis sedare non valent: prorogata enim biologica longaevitas illi ulterioris vitae desiderio satisfacere nequit, quod cordi eius ineluctabiliter inest.

Dum coram morte omnis imaginatio deficit, Ecclesia tamen, Revelatione divina edocta, hominem ad beatum finem, ultra terrestris miseriae limites, a Deo creatum esse affirmat. Mors insuper corporalis, a qua homo si non peccasset subtractus fuisset [14], fides christiana docet fore ut vincatur, cum homo in salutem, culpa sua perditam, ab omnipotente et miserante Salvatore restituetur. Deus enim hominem vocavit et vocat ut Ei in perpetua incorruptibilis vitae divinae communione tota sua natura adhaereat. Quam victoriam Christus, hominem a morte per mortem suam liberando, ad vitam resurgens adeptus est [15]. Cuicumque igitur recogitanti homini fides, cum solidis argumentis oblata, in eius anxietate de sorte futura responsum offert; simulque facultatem praebet cum dilectis fratribus iam morte praereptis in Christo communicandi, spem conferens eos veram vitam apud Deum adeptos esse.

19. *(De formis et radicibus atheismi.)* Dignitatis humanae eximia ratio in vocatione hominis ad communionem cum Deo consistit. Ad colloquium cum Deo iam inde ab ortu suo invitatur homo: non enim exsistit, nisi quia,

[14] Cf. Sap 1,13; 2,23-24, Rom 5,21, 6,23, Iac 1,15.
[15] Cf. 1 Cor 15,56-57

diàleg amb Déu; donat que l' home existeix només perquè l' ha creat l' amor de Déu i perquè aquest amor el conserva, i només viu plenament segons la veritat si reconeix lliurement aquest amor i es confia al seu Creador. Tanmateix, són molts els contemporanis nostres que no veuen de cap manera aquesta íntima i vital unió, o la refusen d' una manera explícita, talment que l' ateisme ha de ser comptat com un dels fenòmens més greus del nostre temps. Aquest fenomen ha de ser sotmès a un examen minuciós.

Amb la paraula «ateisme» es designen una sèrie de coses molt diverses. Mentre hi ha qui nega expressament Déu, d' altres creuen que l' home no pot asseverar res entorn de Déu. D' altres sotmeten la qüestió de Déu a un examen metodològic tal, que sembla que la mateixa qüestió no té sentit. Molts, depassant indegudament els límits de les ciències positives, pretenen explicar-ho tot amb la sola raó científica o bé, pel contrari, exclouen completament qualsevol veritat absoluta. També n' hi ha que exalten tant l' home, que deixen sense contingut la fe en Déu, i s' inclinen més, segons sembla, a l' afirmació de l' home que a la negació de Déu. Alguns es fan una imatge de Déu, que ells refusen, la qual no té res a veure amb el Déu de l' Evangeli. D' altres, ni tan sols es plantegen interrogants sobre Déu, perquè fa la impressió que no senten cap inquietud religiosa ni veuen per què s' hagin de preocupar del fet religiós. Per altra banda, l' ateisme neix, tot sovint, com una violenta protesta contra l' existència del mal en el món o com una atribució indeguda del caràcter d' absolut a

a Deo ex amore creatus, semper ex amore conservatur; nec plene secundum veritatem vivit, nisi amorem illum libere agnoscat et Creatori suo se committat. Multi tamen ex coaevis nostris hanc intimam ac vitalem cum Deo coniunctionem nequaquam perspiciunt aut explicite reiiciunt, ita ut atheismus inter gravissimas huius temporis res adnumerandus sit ac diligentiori examini subiiciendus.

Voce atheismi phaenomena inter se valde diversa designantur. Dum enim a quibusdam Deus expresse negatur, alii censent hominem nihil omnino de Eo asserere posse; alii vero quaestionem de Deo tali methodo examini subiiciunt, ut illa sensu carere videatur. Multi, scientiarum positivarum limites indebite praetergressi, aut omnia hac sola scientifica ratione explicari contendunt aut e contra nullam omnino veritatem absolutam iam admittunt. Quidam hominem tantopere exaltant, ut fides in Deum quasi enervis fiat, magis proclives, ut videntur, ad affirmationem hominis quam ad Dei negationem. Alii Deum sibi ita effingunt, ut illud figmentum, quod repudiant, nullo modo Deus sit Evangelii. Alii quaestiones de Deo ne aggrediuntur quidem, quippe qui inquietudinem religiosam non experiri videantur nec percipiant quare de religione iam sibi curandum sit. Atheismus praeterea non raro oritur sive ex violenta contra malum in mundo protestatione, sive ex nota ipsius absoluti quibusdam humanis bonis indebite adiudicata, ita

certs béns humans, que són tinguts pràcticament com succedanis de Déu. La mateixa civilització actual, no d' ella mateixa, sinó per la seva implicació excessiva en les coses d' aquest món, sovint pot fer més difícil l' accés a Déu.

Indubtablement els qui voluntàriament s' esforcen a apartar del seu cor Déu i evitar les qüestions religioses, i no segueixen el dictamen de la seva consciència, no estan exempts de culpa. Però moltes vegades hi tenen els mateixos creients una certa responsabilitat. Perquè l' ateisme, considerat en tota la seva integritat, no és un fenomen originari, sinó que deriva de vàries causes, entre les quals s' ha d' esmentar també la reacció crítica contra les religions i, per cert, en alguns països, principalment contra la religió cristiana. Per tant, en aquesta gènesi de l' ateisme hi poden contribuir no poc els mateixos creients, per tal com, per negligència en l' educació de la fe, o per exposició errònia de la doctrina o, fins i tot, per les deficiències de la seva vida religiosa moral i social, més aviat velen que no pas revelen la faç genuïna de Déu i de la religió.

20. *(L' ateisme sistemàtic.)* Sovint, l' ateisme modern pren també una forma sistemàtica, que deixant a part altres causes, comporta en l' home un desig tal d' autonomia que engendra dificultats contra qualsevol depèndencia de Déu. Els qui professen aquest ateisme defensen que l' essència de la llibertat és posar l' home com a fi d' ell mateix, i que ell sol és l' artífex i creador de la seva pròpia història. Això, al seu entendre, no es pot con-

ut ista iam loco Dei habeantur. Ipsa civilizatio hodierna, non ex se, sed utpote nimis rebus terrestribus intricata accessum ad Deum saepe difficiliorem reddere potest.

Sane qui voluntarie Deum a corde suo arcere et quaestiones religiosas devitare conantur, dictamen conscientiae suae non secuti, culpae expertes non sunt; attamen et ipsi credentes quamdam de hoc responsabilitatem saepe ferunt. Atheismus enim, integre consideratus, non est quid originarium, sed potius ex diversis causis oritur, inter quas adnumeratur etiam reactio critica contra religiones et quidem, in nonnullis regionibus, praesertim contra religionem christianam. Quapropter in hac atheismi genesi partem non parvam habere possunt credentes, quatenus, neglecta fidei educatione, vel fallaci doctrinae expositione, vel etiam vitae suae religiosae, moralis ac socialis defectibus, Dei et religionis genuinum vultum potius velare quam revelare dicendi sint.

20. *(De atheismo systematico.)* Atheismus modernus formam etiam systematicam saepe praebet, quae, praeter alias causas, optatum autonomiae hominis eo usque perducit ut contra qualemcumque a Deo dependentiam difficultatem suscitet. Qui talem atheismum profitentur, libertatem in eo esse contendunt quod homo sibi ipse sit finis, propriae suae historiae solus artifex et demiurgus: quod componi non posse autumant cum agnitione Domini,

ciliar amb el reconeixement del Senyor com a autor i fi de totes les coses, o, si més no, tal afirmació esdevé completament supèrflua. Afavoreix aquesta teoria, el sentit de poder que el progrés tècnic proporciona a l' home actual.

Entre les formes d' ateisme modern no podem passar per alt la que espera l' alliberació de l' home sobretot de l' alliberació econòmica i social. Aquest tipus d' ateisme sosté que la religió, per la seva mateixa naturalesa, obstaculitza aquesta alliberació, per tal com, enfocant l' esperança de l' home cap a una futura vida il.lusòria, faria que l' home renunciés a l' edificació de la ciutat terrena. Per això, els defensors d' aquesta doctrina, quan arriben al poder de l' Estat, ataquen violentament la religió i difonen l' ateisme sobretot en el camp de l' educació dels joves, utilitzant, fins i tot, aquells mitjans de pressió que té a la seva mà el poder públic.

21. *(Actitud de l' Església davant de l' ateisme.)* L' Església, compromesa fidelment tant amb Déu com amb els homes, no pot deixar de denunciar dolorosament, però amb tota fermesa, com fins ara ho ha fet, aquelles doctrines i actituds que són contràries a la raó i a l' experiència humana universal, i aparten l' home de la seva innata grandesa [16].

Tanmateix, l' Església fa esforços per copsar les causes de la negació de Déu que s' amaguen en la ment dels ateus i, conscient

omnium rerum auctoris et finis, vel saltem talem affirmationem plane superfluam reddere. Cui doctrinae favere potest sensus potentiae quem hodiernus progressus technicus homini confert.

Inter formas hodierni atheismi illa non praetermittenda est, quae liberationem hominis praesertim ex eius liberatione oeconomica et sociali exspectat. Huic autem liberationi religionem natura sua obstare contendit, quatenus, in futuram fallacemque vitam spem hominis erigens, ipsum a civitatis terrestris aedificatione deterreret. Unde fautores talis doctrinae, ubi ad regimen reipublicae accedunt, religionem vehementer oppugnant, atheismum diffundentes etiam adhibitis, praesertim in iuvenum educatione, illis pressionis mediis, quibus potestas publica pollet.

21. *(De habitudine Ecclesiae ad atheismum.)* Ecclesia, fideliter tum Deo tum hominibus addicta, desistere non potest quin dolenter perniciosas illas doctrinas actionesque, quae rationi et communi experientiae humanae contradicunt hominemque ab innata eius excellentia deiiciunt, omni firmitate reprobet, sicut antehac reprobavit [16].

Abditas tamen in atheorum mente negationis Dei causas deprehendere conatur et, de gravitate quaestionum quas atheismus excitat conscia necnon

[16] Cf Pius XI, enc *Divini Redemptoris*, 19 març 1937: AAS 29 (1937) 65-106 Pius XII, enc *Ad Apostolorum Principis*, 29 juny 1958· AAS 50 (1958) 601-614. Joan XXIII, enc. *Mater et magistra*, 15 maig 1961: AAS 53 (1961) 451-453. Pau VI, enc *Ecclesiam suam*, 6 agost 1964. AAS 50 (1964) 651-653.

de la gravetat dels problemes que l' ateisme planteja, i moguda per l' amor que sent per tots els homes, creu que aquestes causes han de ser sotmeses a un examen més profund i seriós.

L' Església manté que el reconeixement de Déu no s' oposa de cap manera a la dignitat humana, que es fonamenta i es perfecciona en Déu mateix. Car l' home ha estat constituït intel.ligent i lliure en la societat per Déu creador; i, sobretot és cridat com a fill a la mateixa comunió amb Déu i a participar en la Seva felicitat. A més, l' Església ensenya que l' esperança escatològica no minva la importància de la tasca d' aquí a la terra, sinó que més aviat proporciona nous motius per al seu acompliment. Quan, pel contrari, falten aquest fonament diví i aquesta esperança de la vida eterna, la dignitat de l' home queda greument ferida—com a cada moment avui estem veient—i els enigmes de la vida i de la mort, de la culpa i del dolor, romanen talment sense solució que, en no poques ocasions, l' home cau en la desesperança.

Mentrestant, tot home queda per a ell mateix un problema a resoldre, percebut més o menys confusament. No hi ha ningú que en certs moments, sobretot en les circumstàncies més greus de la vida, pugui del tot deixar de fer-se aquest interrogant. I a aquesta qüestió, només Déu hi respon plenament i amb tota certesa: Déu que crida l' home a una elevació més alta del pensament i a una recerca més humil.

El remei de l' ateisme s' ha d' esperar, tant de la doctrina exposada d' una manera adient, com de la integritat de vida de l' Església i dels seus membres. Perquè pertoca a l' Església de fer

caritate erga omnes homines ducta, eas serio ac profundiori examini subiiciendas esse censet.

Tenet Ecclesia agnitionem Dei dignitati hominis nequaquam opponi, cum huiusmodi dignitas in ipso Deo fundetur et perficiatur: homo enim a Deo creante intelligens ac liber in societate constituitur; sed praesertim ad ipsam Dei communionem ut filius vocatur et ad Ipsius felicitatem participandam. Docet praeterea per spem eschatologicam momentum munerum terrestrium non minui, sed potius eorum adimpletionem novis motivis fulciri. Deficientibus e contra fundamento divino et spe vitae aeternae, hominis dignitas gravissime laeditur, ut saepe hodie constat, atque vitae et mortis, culpae et doloris aenigmata sine solutione manent, ita ut homines in desperationem non raro deiiciantur.

Omnis homo interea sibi ipsi remanet quaestio insoluta, subobscure percepta. Nemo enim quibusdam momentis, praecipue in maioribus vitae eventibus, praefatam interrogationem omnino effugere valet. Cui quaestioni solus Deus plene et omni certitudine responsum affert, qui ad altiorem cogitationem et humiliorem inquisitionem hominem vocat.

Remedium autem atheismo afferendum, cum a doctrina apte exposita, tum ab integra Ecclesiae eiusque membrorum vita expectandum est. Ecclesiae

present i gairebé visibles Déu Pare i el seu Fill encarnat, renovant-se i purificant-se contínuament sota el guiatge de l' Esperit Sant [17]. Això s' aconsegueix primordialment amb el testimoniatge d' una fe viva i adulta; és a dir, una fe educada de tal forma que sigui capaç de percebre amb lucidesa les dificultats i de superar-les. Moltíssims màrtirs han donat i donen avui un testimoniatge insigne d' aquesta fe. Una fe que ha de palesar la seva fecunditat, penetrant íntegrament la vida dels creients, fins i tot en l' aspecte profà, i impulsant-los a la justícia i a l' amor, sobretot devers els necessitats. Finalment, hem de dir que hi fa molt en la manifestació de la presència de Déu, l' amor fraternal entre els fidels que treballen unànimement dins la fe de l' Evangeli [18] i es mostren com signe de la unitat.

L' Església, encara que refusa de manera absoluta l' ateisme, reconeix sincerament que tots els homes, creients i no-creients, han de contribuir de debò a l' edificació d' aquest món en què viuen en comunitat. I això no s' aconsegueix sense un diàleg prudent i sincer. Per consegüent, l' Església es dol de la discriminació entre creients i descreients que algunes autoritats polítiques, desconeixent els drets fonamentals de la persona humana, estableixen injustament. Pers als creients demana amb insistència una llibertat activa, a fi que se 'ls deixi construir també el temple de Déu en aquest món. I convida respectuosament els ateus que considerin amb el cor obert l' Evangeli del Crist.

enim est Deum Patrem eiusque Filium incarnatum praesentem et quasi visibilem reddere, ductu Spiritus Sancti sese indesinenter renovando et purificando [17]. Id imprimis obtinetur testimonio fidei vivae et maturae, ad hoc scilicet educatae ut difficultates lucide perspicere valeat easque superare. Huius fidei testimonium praeclarum plurimi martyres reddiderunt et reddunt. Quae fides suam fecunditatem manifestare debet, credentium integram vitam, etiam profanam, penetrando, eosque ad iustitiam et amorem, praesertim erga egentes movendo. Ad praesentiam Dei manifestandam, maxime denique confert caritas fraterna fidelium, qui spiritu unanimes collaborant fidei Evangelii [18], et signum unitatis se exhibent.

Ecclesia vero, etiamsi atheismum omnino reiicit, sincere tamen profitetur homines omnes, credentes et non credentes, ad hunc mundum, in quo communiter vivunt, recte aedificandum opem conferre debere: quod certe fieri non potest sine sincero et prudenti colloquio. Conqueritur igitur de discrimine inter credentes et non credentes, quod quidam civitatum rectores, personae humanae iura fundamentalia non agnoscentes, iniuste inducunt. Pro credentibus vero actuosam libertatem expostulat ut in hoc mundo etiam Dei templum extruere sinantur. Atheos autem humaniter invitat ut Evangelium Christi corde aperto considerent.

[17] Conc Vat II, const dogm *Lumen gentium* c 1 n 8 AAS 57 (1965) 12
[18] Cf Phil 1,27.

Car l' Església sap com ningú que el seu missatge està d' acord amb les aspiracions més recòndites del cor humà, quan aquest reivindica la dignitat de la vocació humana, i ve a retornar l' esperança als qui ja desesperen d' un destí més elevat. El seu missatge, en comptes d' empetitir l' home, escampa llum, vida i llibertat en vista al seu progrés; i l' única cosa que és capaç de satisfer el cor de l' home és això: «Senyor, ens has fet per a Tu, i el nostre cor està inquiet fins que no reposi en Tu» [19].

22. *(Crist, l' Home Nou.)* En realitat, el misteri de l' home només s' aclareix bé en el misteri del Verb encarnat. Perquè Adam, el primer home, era la figura d' aquell qui havia de venir [20], és a dir, Crist Senyor. Crist, el nou Adam, en la mateixa revelació del misteri del Pare i del seu amor, manifesta plenament l' home al mateix home, i li obre la seva sublim vocació. Per tant, no és gens estrany que totes aquestes veritats trobin en Crist la seva font i la seva culminació.

Ell, *la imatge del Déu invisible* (Col 1,15) [21] es també l' home perfecte, que ha retornat als fills d' Adam la semblança divina, malmesa des del primer pecat. En Ell, la naturalesa humana ha estat assumida, però no desfeta [22], i, per això mateix enlairada, a favor nostre, a una sublim dignitat. Perquè, Ell mateix, Fill de

Apprime etenim novit Ecclesia nuntium suum cum secretissimis humani cordis desideriis concordare, cum vocationis humanae dignitatem vindicat, illis qui iam de altiore sua sorte desperant spem restituens. Nuntium eius, nedum hominem minuat, lucem, vitam et libertatem ad eius profectum fundit; atque praeter illud nihil cordi hominis satisfacere valet: «Fecisti nos ad Te», Domine, «et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te» [19].

22. *(De Christo Novo Homine.)* Reapse nonnisi in mysterio Verbi incarnati mysterium hominis vere claresci. Adam enim, primus homo, erat figura futuri [20], scilicet Christi Domini. Christus, novissimus Adam, in ipsa revelatione mysterii Patris Eiusque amoris, hominem ipsi homini plene manifestat eique altissimam eius vocationem patefacit. Nil igitur mirum in Eo praedictas veritates suum invenire fontem atque attingere fastigium.

Qui est *imago Dei invisibilis* (Col 1,15) [21], Ipse est homo perfectus, qui Adae filiis similitudinem divinam, inde a primo peccato deformatam, restituit. Cum in Eo natura humana assumpta, non perempta sit [22], eo ipso etiam in nobis ad sublimem dignitatem evecta est. Ipse enim, Filius Dei, incarnatione

[19] San Agustí, *Confessions* I 1 PL 32,661

[20] Cf Rom 5,14 Cf Tertulià, *De carnis resurr* 6· «Quodcumque enim limus exprimebatur Christus cogitabatur homo futurus» (PL 2,282, CSEL 47 p 33 l 12-13)

[21] Cf 2 Cor 4,4

[22] Cf Conc Constant. II can 7· «Neque Deo Verbo in carnis naturam transmutato, neque carne in Verbi naturam transducta» (Denz. 219 [428]) Cf també Conc Constantinop III «Quemadmodum enim sanctissima atque immaculata anima eius caro deficata non est perempta (theothesia ouk anerethe), sed in proprio sui statu et ratione permansit» (Denz. 291 [556]) Cf Conc Calced · «In duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum» (Denz. 148 [302]

Déu, per la seva encarnació s' ha unit en certa manera amb tot altre home. Va treballar amb mans d' home, va pensar amb intel.ligència d' home, va actuar amb voluntat d' home [23], va estimar amb cor d' home. Nascut de la Verge Maria, es va fer veritablement un de nosaltres, semblant a nosaltres en tot, llevat del pecat [24].

Anyell innocent, va merèixer per a nosaltres la vida, un cop vessada lliurement la seva sang, i en Ell, Déu ens ha reconciliat [25] amb Ell i entre nosaltres mateixos. Ell, a més, ens ha alliberat de l' esclavitud del diable i del pecat, de tal manera, que qualsevol de nosaltres pot exclamar amb l' Apòstol: El Fill de Déu *em va estimar i va donar-se a si mateix per mi* (Gal 2,20). Patint per nosaltres, no solament ens va deixar exemple que seguíssim les seves petjades [26], sinó que ens va obrir i tot un camí que, si el seguim, ens santifica vida i mort i les marca amb un nou sentit.

L' home cristià, conforme a la imatge del Fill, el primogènit entre molts germans [27], rep les *primícies de l' Esperit* (Rom 8,23), que el capaciten per dur a terme la nova llei de l' amor [28]. Per mitjà d' aquest Esperit, *penyora de l' herència* (Eph 1,14), tot l' home queda restaurat interiorment fins que arribi la *redempció del cos* (Rom 8,23). *I si l' Esperit del qui va ressuscitar Jesús d' entre els morts habita en vosaltres, el qui va ressuscitar el Crist Jesús d' entre els morts vivificarà també els vostres cossos mortals*

sua cum omni homine quodammodo Se univit. Humanis manibus opus fecit, humana mente cogitavit, humana voluntate egit [23], humano corde dilexit. Natus de Maria Virgine, vere unus ex nostris factus est, in omnibus nobis similis excepto peccato [24].

Agnus innocens, sanguine suo libere effuso, vitam nobis meruit, in Ipsoque Deus nos Sibi et inter nos reconciliavit [25] et a servitute diaboli ac peccati eripuit, ita ut unusquisque nostrum cum Apostolo dicere possit: Filius Dei *dilexit me et tradidit semetipsum pro me* (Gal 2,20). Pro nobis patiendo non solummodo exemplum praebuit ut sequamur vestigia Eius [26], sed et viam instauravit, quam dum sequimur, vita et mors sanctificantur novumque sensum accipiunt.

Christianus autem homo, conformis imagini Filii factus qui est Primogenitus in multis fratribus [27], *primitias Spiritus* (Rom 8,23) accipit, quibus capax fit legem novam amoris adimplendi [28]. Per hunc Spiritum, qui est *pignus haereditatis* (Eph 1,14), totus homo interius restauratur, usque ad *redemptionem corporis* (Rom 8,23): *Si Spiritus eius qui suscitavit Iesum a mortuis habitat in vobis, qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia*

[23] Cf. CONC. CONSTANT. III. «ita et humana eius voluntas deificata non est perempta» (DENZ. 291 [556]).
[24] Cf. Hebr 4,15
[25] Cf. 2 Cor 5,18-19; Col 1,20-22.
[26] Cf. 1 Petr 2,21; Mt 16,24; Lc 14,27.
[27] Cf Rom 8,29, Col 3,10-14.
[28] Cf. Rom 8,1-11.

per mitjà del seu Esperit que habita en vosaltres (Rom 8,11) [29]. És cert que esperonen el cristià la necessitat i el deure de combatre el mal a través de moltes tribulacions i àdhuc de patir la mort; però, associat al misteri pasqual, configurat a la mort del Crist, arriba, enfortit per l' esperança, a la resurrecció [30].

Això val no solament per als cristians, sinó també per a tots els homes de bona voluntat, a l' interior dels quals la gràcia actua d' una manera invisible [31]. Com que Crist va morir per tots [32] i com que, en realitat, la vocació suprema de l' home és una sola, és a dir, divina, hem de creure que l' Esperit Sant ofereix a tots els homes la possibilitat d' associar-se, d' una forma que Déu coneix, a aquest misteri pasqual.

Aquesta és la qualitat i la grandesa del misteri de l' home: misteri que la Revelació cristiana fa brillar entre els creients. És, doncs, per Crist i en Crist com s' aclareix l' enigma del dolor i de la mort que, fora del seu Evangeli, ens aclapara. Crist ressuscità i per la seva mort va vèncer la mort i ens va donar abundosament la vida [33], per tal que, havent arribat a ser fills en el Fill, puguem exclamar en l' Esperit: *Abbà, Pare!* [34]

corpora vestra propter inhabitantem Spiritum eius in vobis (Rom 8,11) [29]. Christianum certe urgent necessitas et officium contra malum per multas tribulationes certandi necnon mortem patiendi; sed mysterio paschali consociatus, Christi morti configuratus, ad resurrectionem spe roboratus occurret [30]

Quod non tantum pro christifidelibus valet, sed et pro omnibus hominibus bonae voluntatis in quorum corde gratia invisibili modo operatur [31]. Cum enim pro omnibus mortuus sit Christus [32] cumque vocatio hominis ultima revera una sit, scilicet divina, tenere debemus Spiritum Sanctum cunctis possibilitatem offerre ut, modo Deo cognito, huic paschali mysterio consocientur.

Tale et tantum est hominis mysterium, quod per Revelationem christianam credentibus illucescit. Per Christum et in Christo, igitur, illuminatur aenigma doloris et mortis, quod extra Eius Evangelium nos obruit. Christus resurrexit, morte sua mortem destruens, vitamque nobis largitus est [33] ut, filii in Filio, clamemus in Spiritu: Abba, Pater! [34]

[29] Cf 2 Cor 4,14.
[30] Cf Phil 3,10; Rom 8,17
[31] Cf Conc. Vat. II, const dogm *Lumen gentium* c 2 n 6 AAS 57 (1965) 20.
[32] Cf. Rom 8,32.
[33] Cf *Liturgia Paschalis Byzantina*
[34] Cf Rom 8,15 i Gal 4,6; cf. també Io 1,22 i 3,1-2.

Capítol II

LA COMUNITAT HUMANA

23. *(Objectiu del Concili.)* Entre els principals aspectes del món actual, cal assenyalar la multiplicació de les relacions mútues entre els homes, que el progrés tècnic contribueix enormement a desenrotllar. Tanmateix, el diàleg fraternal entre els homes no troba la seva perfecció a nivell de la tècnica, sinó més endins, en la comunitat de les persones, que exigeix el respecte mutu envers la seva plena dignitat espiritual. A fi de promoure aquesta comunió entre les persones, la Revelació cristiana ens aporta una gran ajuda i al mateix temps ens guia a una concepció més fonda de les lleis de la vida social, que el Creador va gravar en la naturalesa espiritual i moral de l' home.

Però com que els documents més recents del magisteri de l' Església han exposat més llargament la doctrina cristiana sobre la societat humana [1], el Concili només recorda algunes de les més principals veritats, i exposa els seus fonaments a la llum de la Revelació. Després, insisteix en algunes conseqüències que són de més importància en els nostres dies.

24. *(Caràcter comunitari de la vocació humana segons el pla de Déu.)* Déu, que vetlla paternalment sobre tots, ha volgut que

Caput II

DE HOMINUM COMMUNITATE

23. *(Quid Concilium intendat.)* Inter praecipuos mundi hodierni aspectus, mutuarum inter homines necessitudinum multiplicatio adnumeratur, ad quam evolvendam hodierni technici progressus plurimum conferunt. Tamen fraternum hominum colloquium non in istis progressibus, sed profundius in personarum communitate perficitur, quae mutuam reverentiam erga plenam earum dignitatem spiritualem exigit. Ad hanc vero communionem inter personas promovendam, Revelatio christiana magnum subsidium affert, simulque ad altiorem vitae socialis legum intelligentiam nos perducit quas Creator in natura spirituali ac morali hominis inscripsit.

Quoniam autem recentiora Ecclesiae Magisterii documenta christianam de societate humana doctrinam fusius exposuerunt [1], Concilium quasdam tantum principaliores veritates in memoriam revocat earumque fundamenta sub luce Revelationis exponit. Deinde in quaedam consectaria insistit quae nostris diebus maioris sunt momenti.

24. *(De indole communitaria vocationis humanae in consilio Dei.)* Deus qui paternam curam omnium habet, voluit ut cuncti homines unam efficerent

[1] Cf. Joan XXIII, enc. *Mater et magistra*, 15 maig 1961: AAS 53 (1961) 401-464, i enc *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 257-304. Pau VI, enc. *Ecclesiam suam*, 6 agost 1964: AAS 56 (1964) 609-659.

tots els homes constitueixin una sola família i es tractin entre ells com a germans. Perquè tots han estat creats a imatge de Déu, el qual va fer, *d' un de sol, tot el llinatge dels homes perquè habitessin damunt tota la faç de la terra* (Act 17,26), i tots són cridats a un sol i idèntic fi, això és, Déu mateix.

Per consegüent, l' amor de Déu i del proïsme és el primer manament i el més gran de tots. La Sagrada Escriptura ens ensenya que l' amor de Déu i del proïsme són inseparables: *i si hi ha algun altre manament, es resumeix en aquesta sentència: estimaràs al teu proïsme com a tu mateix... Per tant, l' amor és la llei en la seva plenitud* (Rom 13,9-10; cf. 1 Io 4,20). És evident que aquestes paraules tenen una importància extraordinària ja que els homes depenen cada dia més els uns dels altres i el món esdevé cada vegada més unificat.

I per si això fos poc, quan el Senyor prega al Pare que *tots siguin u, com nosaltres som u* (Io 17,21-22), obrint perspectives insospitades a la raó humana, suggereix una certa semblança entre la unió de les persones divines i la unió dels fills de Déu en la veritat i en l' amor. Aquesta semblança ens mostra que l' home, única creatura a la terra que Déu ha estimat per ella mateixa, no pot trobar-se plenament a si mateix, si no és en la seva sincera donació [2].

25. *(Interdependència de la persona i de la societat.)* Del caràcter social de l' home se 'n segueix la mútua relació que hi ha

familiam fraternoque animo se invicem tractarent. Omnes enim creati ad imaginem Dei, qui fecit *ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae* (Act 17,26), ad unum eumdemque finem, id est ad Deum ipsum, vocantur.

Quapropter dilectio Dei et proximi primum et maximum mandatum est. A Sacra autem Scriptura docemur Dei amorem a proximi amore seiungi non posse: ... *si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum... Plenitudo ergo legis est dilectio* (Rom 13,9-10; cf. 1 Io 4,20). Quod vero hominibus magis in dies ab invicem dependentibus atque mundo magis in dies unificato maximi comprobatur esse momenti.

Immo Dominus Iesus, quando Patrem orat ut *omnes unum sint...*, *sicut et nos unum sumus* (Io 17,21-22), prospectus praebens humanae rationi impervios, aliquam similitudinem innuit inter unionem personarum divinarum et unionem filiorum Dei in veritate et caritate. Haec similitudo manifestat hominem, qui in terris sola creatura est quam Deus propter seipsam voluerit, plene seipsum invenire non posse nisi per sincerum sui ipsius donum [2].

25. *(De interdependentia humanae personae et humanae societatis.)* Ex sociali hominis indole apparet humanae personae profectum et ipsius socie-

[2] Cf. Lc 17,33.

entre el progrés de la persona i el creixement de la societat. Car el principi, el subjecte i el fi de totes les institucions socials és i ha de ser la persona humana, perquè en virtut de la seva mateixa naturalesa, té absoluta necessitat de la vida social [3]. Per tant, no essent la vida social per a l' home una cosa afegida, l' home potencia les seves qualitats i pot respondre a la seva vocació d' home, precisament per mitjà del tracte amb els altres, pels serveis recíprocs, pel diàleg amb els germans.

D' entre els vincles socials que són necessaris per a la promoció de l' home, alguns, com la família i la comunitat política, s' adiuen més inmediatament a la seva íntima naturalesa; d' altres, procedeixen més aviat de la seva voluntat lliure. En la nostra època, degut a vàries causes, les relacions mútues i la interdependència es multipliquen cada vegada més: per això, neixen distintes associacions i institucions, tant de dret públic com de dret privat. Aquest fenomen, que s' anomena socialització, encara que no estigui del tot mancat de perills, comporta, però, molts avantatges favorables a la confirmació i a l' increment de les qualitats de la persona humana, així com a la garantia dels seus drets [4].

Però si la persona humana es beneficia molt de la vida social per a l' acompliment de la seva vocació, fins i tot religiosa, tampoc no podem negar que, com a conseqüència de les circumstàncies socials en les quals viu immers des de la seva infantesa, l' home es veu sovint apartat del bé i induït al mal. Es cert que els desor-

tatis incrementum ab invicem pendere. Etenim principium, subiectum et finis omnium institutorum socialium est et esse debet humana persona, quippe quae, suapte natura, vita sociali omnino indigeat [3]. Cum igitur vita socialis non sit homini quid adventicium, ideo commercio cum aliis, mutuis officiis, colloquio cum fratribus, quoad omnes suas dotes grandescit homo, et suae vocationi respondere potest.

Ex socialibus vinculis, quae homini excolendo necessaria sunt, alia, uti familia et communitas politica, intimae eius naturae immediatius congruunt; alia potius ex eius libera voluntate procedunt. Nostra hac aetate, variis de causis, mutuae necessitudines et interdependentiae in dies multiplicantur; unde diversae oriuntur consociationes et instituta sive publici sive privati iuris. Hoc autem factum, quod socializatio nuncupatur, licet periculis sane non careat, multa tamen secum emolumenta affert ad confirmandas et augendas humanae personae qualitates eiusque iura tuenda [4].

Sed si personae humanae ad suam vocationem adimplendam, etiam religiosam, ex hac vita sociali multum accipiunt, negari tamen nequit homines ex adiunctis socialibus in quibus vivunt et, inde ab infantia, immerguntur, saepe a bono faciendo averti et ad malum impelli. Certum est pertur-

[3] Cf Sant Tomàs, I *Ethic* lect 1.
[4] Cf Joan XXIII, enc *Mater et magistra*· AAS 53 (1961) 418 Pius XI, enc *Quadragesimo anno* AAS 23 (1931) 222ss

dres que a cada pas ens ensopeguem en la vida social, procedeixen, en part, de les tensions pròpies de les estructures econòmiques, polítiques i socials. Però, més radicalment, provenen de la supèrbia i de l' egoisme dels homes, que trastoquen també l' ambient social. I quan la realitat social ha estat afectada per les conseqüències del pecat, l' home, inclinat al mal des del seu naixement, troba nous estímuls per al pecat, que només pot superar amb grans esforços, ajudat per la gràcia.

26. *(Cal promoure el bé comú.)* Precisament perquè la interdependència es fa cada vegada més estreta i es difon a poc a poc a tot el món, el bé comú—és a dir, aquell conjunt de condicions socials que permeten a les associacions i a cada un dels seus membres d' aconseguir més plenament i amb més facilitat la seva pròpia perfecció—avui esdevé cada cop més universal i, per això, implica drets i obligacions que pertoquen a tot el gènere humà. Qualsevol grup ha de tenir en compte les necessitats i les legítimes aspiracions dels altres grups, i més encara, el bé comú de tota la família humana [5].

Però, al mateix temps, també creix la consciència de l' eminent dignitat de la persona humana, superior com és a tota altra cosa, els drets i deures de la qual són universals i inviolables. És, doncs, necessari que l' home tingui accés a tot allò que necessita per a viure una vid autènticament humana, com ara: l' aliment, el vestit, la casa, el dret d' escollir lliurement el seu estat de vida i de

bationes, tam frequenter in ordine sociali occurrentes, ex ipsa formarum oeconomicarum, politicarum et socialium tensione pro parte provenire. Sed penitius ex hominum superbia et egoismo oriuntur, quae etiam ambitum socialem pervertunt. Ubi autem ordo rerum sequelis peccati afficitur, homo, proclivis ad malum natus, nova deinde ad peccatum incitamenta invenit, quae sine strenuis, gratia adiuvante, conatibus superari nequeunt.

26. *(De bono communi promovendo.)* Ex interdependentia in dies strictiori et paulatim ad mundum universum diffusa sequitur bonum commune —seu summam eorum vitae socialis condicionum quae tum coetibus, tum singulis membris permittunt ut propriam perfectionem plenius atque expeditius consequantur—hodie magis magisque universale evadere, et exinde iura officiaque implicare, quae totum humanum genus respiciunt. Quilibet coetus necessitatum et legitimarum appetitionum aliorum coetuum, immo boni communis totius familiae humanae, rationem habere debet [5].

Simul vero conscientia crescit eximiae dignitatis quae personae humanae competit, cum ipsa rebus omnibus praestet, et eius iura officiaque universalia sint atque inviolabilia. Oportet ergo ut ea omnia homini pervia reddantur, quibus ad vitam vere humanam gerendam indiget, ut sunt victus, vestitus, habitatio, ius ad statum vitae libere eligendum et ad familiam condendam, ad

[5] Cf JOAN XXIII, enc *Mater et magistra*: AAS 53 (1961) 417

fundar una família, el dret a l' educació, al treball, a la bona fama, al respecte, a la informació que cal, a obrar d' acord amb la recta norma de la seva consciència, a la protecció de la vida privada i a la justa llibertat, també en matèria religiosa.

Per consegüent, l' ordre social i el seu progrés, ha de mirar sempre el bé de la persona, perquè segons ordre, les coses són per a les persones i no a l' inrevés. Ja va indicar-ho el Senyor mateix, dient: El dissabte ha estat fet per a l' home, i no pas l' home per al dissabte [6]. Aquest ordre s' ha de desenrotllar cada dia, s' ha de fonamentar en la veritat, s' ha d' edificar sobre la justícia i s' ha de vivificar per l' amor; aquest ordre ha de trobar en la llibertat un equilibri cada vegada més humà [7]. Per a assolir aquests objectius, s' ha d' emprendre una renovació de les mentalitats i unes profundes reformes de la societat.

L' Esperit de Déu, qui amb meravellosa providència dirigeix el curs del temps i renova la faç de la terra, està present a aquesta evolució. I el ferment evangèlic ha desvetllat i desvetlla en el cor de l' home una incoercible exigència de dignitat.

27. *(El respecte envers la persona humana.)* I baixant a les conseqüències pràctiques i més urgents, el Concili inculca el respecte a l' home, talment que cadascú ha de considerar el seu proisme, sense fer cap excepció, com un *altre jo,* preocupant-se en primer lloc de la seva vida i dels mitjans necessaris per

educationem, ad laborem, ad bonam famam, ad reverentiam, ad congruam informationem, ad agendum iuxta rectam suae conscientiae normam, ad vitae privatae protectionem atque ad iustam libertatem etiam in re religiosa.

Ordo socialis igitur eiusque progressus in bonum personarum indesinenter cedere debent, siquidem rerum ordinatio ordini personarum subiicienda est et non e converso, ipso Domino id innuente cum dixerit sabbatum propter hominem factum esse et non hominem propter sabbatum [6]. Ordo ille in dies evolvendus, in veritate fundandus, in iustitia aedificandus, amore vivificandus est; in libertate autem aequilibrium in dies humanius invenire debet [7]. Ad haec autem implenda mentis renovatio atque amplae societatis immutationes inducendae sunt.

Spiritus Dei, qui mirabili providentia temporum cursum dirigit et faciem terrae renovat, huic evolutioni adest. Evangelicum autem fermentum in corde hominis irrefrenabilem dignitatis exigentiam excitavit atque excitat.

27. *(De reverentia erga personam humanam.)* Ad practica urgentioraque consectaria descendens, Concilium reverentiam inculcat erga hominem, ita ut singuli proximum, nullo excepto, tamquam *alterum seipsum* considerare debeant, de eius vita et de mediis ad illam digne degendam neces-

[6] Cf Mc 12,27
[7] Cf Joan XXIII, enc *Pacem in terris* AAS 55 (1963) 266

viure-la dignament [8], i no com aquell ric que es va desentendre completament de Llàtzer pobre [9].

Avui dia, sobretot, ens urgeix l' obligació de fer-nos proïsme de qualsevol home i de servir-lo activament quan ens ve a trobar, sigui un vell abandonat de tothom, o un treballador foraster menyspreat injustament, o un exiliat, o un infant nascut d' una unió il.legítima que suporta el pes d' una falta que ell no ha comès, o bé un afamat que apel.la a la nostra consciència, recordant-nos les paraules del Senyor: *En la mesura en què ho féreu a un d' aquests germans meus tan petits, a mi m' ho féreu* (Mt 25,40).

Més encara: tot allò que atempta contra la mateixa vida, com és qualsevol mena d' homicidi, els genocidis, els avortaments, l' eutanàsia i el mateix suïcidi deliberat: tot allò que viola la integritat de la persona humana, com són les mutilacions, les tortures físiques o morals, els intents de coacció de l' esperit; tot allò que ofèn la dignitat humana, com les condicions infrahumanes de vida, les detencions arbitràries, les deportacions, l' esclavatge, la prostitució, el tràfic de dones i de menors; i també les ignominioses condicions de treball, que redueixen els treballadors al rang de purs instruments de guany, no tractant-se 'ls com a persones lliures i responsables; totes aquestes coses i altres de semblants, són realment infamants. Corrompen la civilització humana, i deshonren més els qui les fan que els qui en són víctimes. I van gravíssimament contra l' honor degut al Creador.

sariis rationem imprimis habentes [8], ne divitem illum imitentur, qui pauperis Lazari nullam curam egit [9].

Nostris praesertim diebus urget obligatio nosmetipsos cuiuslibet omnino hominis proximos efficiendi et illi occurrenti actuose inserviendi, sive sit senex ab omnibus derelictus, sive alienigena operarius iniuste despectus, sive exsul, sive infans ex illegitima unione natus, immerito patiens propter peccatum a se non commissum, vel esuriens qui conscientiam nostram interpellat Domini vocemre vocans: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Mt 25,40).

Quaecumque insuper ipsi vitae adversantur, ut cuiusvis generis homicidia, genocidia, abortus, euthanasia et ipsum voluntarium suicidium; quaecumque humanae personae integritatem violant, ut mutilationes, tormenta corpori mentive inflicta, conatus ipsos animos coercendi; quaecumque humanam dignitatem offendunt, ut infrahumanae vivendi condiciones, arbitrariae incarcerationes, deportationes, servitus, prostitutio, mercatus mulierum et iuvenum; condiciones quoque laboris ignominiosae, quibus operarii ut mera quaestus instrumenta, non ut liberae et responsabiles personae tractantur: haec omnia et alia huiusmodi, probra quidem sunt, ac dum civilizationem humanam inficiunt, magis eos inquinant qui sic se gerunt, quam eos qui iniuriam patiuntur, et Creatoris honori maxime contradicunt.

[8] Cf Iac 2,15-16

[9] Cf Lc 16,18-31

28. *(Respecte i amor als adversaris.)* La reverència i l' amor s' han d' estendre a aquells qui pensen i actuen d' una manera diferent de la nostra en qüestions socials, polítiques i, fins i tot, religioses. En realitat, com més íntimament humana i caritativa sigui la nostra comprensió de la seva manera de pensar, serà més fàcil establir amb ells el diàleg.

Sens dubte aquest amor i aquesta benvolença no ens han de fer de cap manera indiferents davant de la veritat i del bé. Oimés: és el mateix amor el que estimula els deixebles de Crist a anunciar a tothom la veritat que salva. Però cal que distingim bé entre l' error, que sempre s' ha de refusar i la persona que erra, la qual conserva sempre la dignitat de persona, àdhuc quan erra per nocions falses o insuficients en matèria religiosa [10]. Només Déu és jutge i sap el que hi ha als cors, i per això ens prohibeix judicar de la culpabilitat interna de cap persona [11].

L' ensenyament del Crist ens demana, a més, que perdonem les ofenses, i fa extensiu el manament d' amor, que és el precepte de la Nova Llei, a tots els enemics: *Heu sentit que es va dir: Estimaràs el teu proïsme, però no el teu enemic. Doncs jo us dic: estimeu els vostres enemics i pregueu pels qui us persegueixen i us calumnien* (Mt 5,43-44) [12].

29. *(La igualtat essencial entre els homes i la justícia social.)* Tots els homes, dotats d' una ànima racional i creats a imat-

28. *(De reverentia et amore erga adversarios.)* Ad illos etiam qui in rebus socialibus, politicis vel etiam religiosis aliter ac nos sentiunt aut faciunt, reverentia et caritas extendi debent; quo magis quidem humanitate et caritate modos sentiendi eorum intimius comprehendemus, eo facilius cum ipsis colloquium inire poterimus.

Haec sane caritas et benignitas nequaquam indifferentes erga veritatem et bonum nos reddere debent. Immo caritas ipsa discipulos Christi urget ad veritatem salutarem omnibus hominibus annuntiandam. Sed distinguere oportet inter errorem, semper reiciendum, et errantem, qui dignitatem personae iugiter servat, etiam ubi falsis minusve accuratis notionibus religiosis inquinatur [10]. Deus solus iudex est et scrutator cordium: unde nos vetat de interiore cuiusvis culpa iudicare [11].

Doctrina Christi ut etiam iniuriis ignoscamus postulat praeceptumque amoris ad inimicos omnes extendit, quod est Novae Legis mandatum: *Audistis quia dictum est: Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos* (Mt 5,43-44) [12].

29. *(De essentiali inter omnes homines aequalitate et de iustitia sociali.)* Cum omnes homines, anima rationali pollentes et ad imaginem Dei creati,

[10] Cf. JOAN XXIII, enc *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 299 i 300.
[11] Cf Lc 6,37-38, Mt 7,1-2, Rom 2,1-11; 14,10, 14,10-12.
[12] Cf. Mt 5,45-47.

ge de Déu, tenen la mateixa naturalesa i el mateix origen; i tots, redimits pel Crist, gaudeixen d' una mateixa vocació i d' un destí diví idèntic. Per tant, s' ha de reconèixer més i més la igualtat fonamental entre els homes.

Ben segur que no tots els homes són iguals en capacitat física o en qualitats intel.lectuals i morals. Tanmateix, qualsevol tipus de discriminació pel que fa als drets fonamentals de la persona, sigui cultural o social, per motiu de sexe, raça, color, condició social, llengua o religió, ha de ser superada i eliminada, perquè és contrària al pla de Déu. En veritat, és lamentable constatar que els drets fonamentals de la persona encara no estiguin íntegrament garantits a tot arreu, com quan es negava a la dona el dret d' escollir lliurement l' espòs i de prendre estat de vida, o bé de tenir accés a una educació o cultura igual que la de l' home.

I encara més, malgrat les diferències legítimes que hi ha entre els homes, la idèntica dignitat de totes les persones, exigeix que s' arribi a unes condicions de vida justes i més humanes. Perquè resulten escandaloses les exessives desigualtats econòmiques i socials que s' observen entre els membres i els pobles d' una mateixa família humana i són contràries a la justícia social, a l' equitat, a la dignitat de la persona humana i a la pau social i internacional.

Les institucions humanes, de caràcter privat i públic, han de fer un esforç per posar-se al servei de la dignitat i del fi de l' home. Cal que lluitin decididament contra qualsevol mena d' es-

eamdem naturam eamdemque originem habeant, cumque, a Christo redempti, eadem vocatione et destinatione divina fruantur, fundamentalis aequalitas inter omnes magis magisque agnoscenda est.

Sane varia capacitate physica viriumque intellectualium et moralium diversitate non omnes homines aequiparantur. Omnis tamen discriminandi modus in iuribus personae fundamentalibus, sive socialis sive culturalis, ob sexum, stirpem, colorem, socialem condicionem, linguam aut religionem, superandus et removendus est, utpote Dei proposito contrarius. Vere enim dolendum est iura illa fundamentalia personae adhuc non ubique sarta tecta servari. Ut si mulieri denegetur facultas libere sponsum eligendi et vitae statum amplectendi, vel ad parem educationem et culturam quae viro agnoscitur accedendi.

Insuper, quamquam inter homines iustae diversitates adsunt, aequalis personarum dignitas postulat ut ad humaniorem et aequam vitae condicionem deveniatur. Etenim nimiae inter membra vel populos unius familiae humanae inaequalitates oeconomicae et sociales scandalum movent, atque iustitiae sociali, aequitati, personae humanae dignitati, necnon paci sociali et internationali adversantur.

Humanae autem institutiones, sive privatae sive publicae, dignitati ac fini hominis subservire nitantur, simul adversus quamlibet servitutem tum

clavitud social o política, i que respectin, en qualsevol règim polític, els drets fonamentals de l' home. Més i tot, cal que aquestes institucions responguin cada vegada més a les realitats espirituals, que són les més importants de totes, encara que faci falta un llarg període de temps per arribar a l' objectiu desitjat.

30. *(S' ha d' anar més enllà de l' ètica individualista.)* La profunda i ràpida transformació de la vida demana urgentment que no hi hagi ningú que s' acontenti amb una ètica purament individualista, per falta d' atenció a l' evolució de les coses o per inèrcia. El deure de justícia i caritat s' acompleix més i més contribuint cadascú al bé comú, segons la seva pròpia capacitat i les necessitats dels altres, amb la promoció d' institucions públiques o privades, que ajudin a millorar les condicions de vida dels homes. Hi ha gent que professa grans i prou generoses teories, però a l' hora de la veritat, viu com si no els preocupessin el més mínim les necessitats socials. Més i tot, n' hi ha molts, en certs països, que fan ben poc cas de les lleis i prescripcions socials. I no són pocs als qui, amb enganys i mentides, no fa cap vergonya de sostreure' s a uns justos impostos o a altres aspectes del deure social. D' altres tenen poc en compte certes normes de la vida social, com són les de la sanitat o del codi de circulació rodada, i no s' adonen que, amb la seva negligència, posen en perill la seva vida i la dels altres.

Ha de ser una cosa sagrada conèixer i observar les relacions

socialem tum politicam strenue decertantes, et iura hominum fundamentalia sub omni regimine politico servantes. Immo, huiusmodi institutiones spiritualibus rebus, omnium altissimis, paulatim congruant oportet, etiamsi interdum sat longo tempore opus sit ut ad optatum finem perveniant.

30. *(Quod ultra individualisticam ethicam progrediendum sit.)* Profunda et velox rerum immutatio urgentius postulat ut nemo sit qui, ad rerum cursum non attendens vel inertia torpens, ethicae mere individualisticae indulgeat. Iustitiae ac caritatis officium magis ac magis adimpletur per hoc quod unusquisque, ad bonum commune iuxta proprias capacitates et aliorum necessitates conferens, etiam institutiones sive publicas sive privatas promovet et adiuvat quae hominum vitae condicionibus in melius mutandis inserviunt. Sunt autem qui, largas generosioresque opiniones profitentes, ita tamen semper reapse vivunt ac si nullam societatis necessitatum curam habtant. Immo, plures, in variis regionibus, leges et praescriptiones sociales minimi faciunt. Non pauci, variis fraudibus ac dolis, iusta vectigalia vel alia quae societati debentur effugere non verentur. Alii normas quasdam vitae socialis, e. gr., ad valetudinem tuendam, aut ad vehiculorum ductum moderandum statutas, parvi aestimant, non animadvertentes se tali incuria vitae suae et aliorum periculum inferre.

Sanctum sit omnibus necessitudines sociales inter praecipua hominis

socials com una de les principals obligacions de l' home d' avui. Perquè, com més s' unifica el món, les obligacions de l' home van més clarament enllà dels grups particulars i s' estenen a poc a poc a tot el món. I això és impossible si cada un dels homes i els grups socials no cultiven en si mateixos i difonen en la societat els valors morals i socials, de tal manera que esdevinguin de debò homes nous, creadors de la nova humanitat, amb l' auxili necessari de la gràcia de Déu.

31. *(Responsabilitat i participació.)* A fi que cadascú compleixi millor els deures de consciència, tant envers ell mateix com envers les organitzacions a què pertany, ha d' assegurar-se diligentment una cultura més àmplia, utilitzant els enormes recursos de què avui disposa el gènere humà. Primer de tot, s' ha d' educar i formar de tal manera els joves, sigui quin sigui el seu origen social, que surtin homes i dones cultes, magnànims, que responguin a l' expectació vehement del nostre temps.

Però és difícil que l' home arribi a aquest sentit de responsabilitat sense unes condicions de vida que li permetin de prendre consciència de la seva dignitat i de respondre a la seva vocació, donant-se a Déu i als altres. Perquè la llibertat humana es va debilitant gairebé sempre que l' individu es troba en cas d' extrema necessitat, així com s' envileix quan, deixant-se portar per una vida massa fàcil, es reclou, ànima endintre, en una com a solitud daurada. En canvi, la llibertat s' enrobusteix quan l' individu accepta les inevitables limitacions de la vida social, assumeix les

hodierni officia recensere easque observare. Quo magis enim mundus unitur, eo apertius hominum munera particulares coetus superant et ad universum mundum paulatim extenduntur. Quod fieri nequit nisi et singuli homines et ipsorum coetus virtutes morales et sociales in seipsis colant et in societate diffundant, ita ut vere novi homines et artifices novae humanitatis exsistant cum necessario auxilio divinae gratiae.

31. *(De responsabilitate et participatione.)* Ut singuli homines suum conscientiae officium accuratius impleant tum erga seipsos, tum erga varios coetus quorum membra sunt, diligenter ad ampliorem animi culturam educandi sunt, ingentibus adhibitis subsidiis quae hodie generi humano praesto sunt. Praeprimis educatio iuvenum cuiuslibet socialis originis ita instituenda est, ut viri mulieresque suscitentur qui non tantum exculti ingenii sed et magni animi sint, utpote qui a nostro tempore vehementer postulentur.

Sed ad hunc responsabilitatis sensum homo vix pervenit, nisi vitae conditiones ei permittant ut suae dignitatis conscius fiat, et vocationi suae, seipsum pro Deo et pro aliis impendendo, respondeat. Humana vero libertas saepe debilior fit, ubi homo in extremam incidit egestatem, sicut vilescit, ubi ipse, nimiis vitae facilitatibus indulgens, in aurea veluti solitudine seipsum includit. E contra roboratur, cum homo inevitabiles vitae socialis necessita-

multiformes exigències de la convivència humana i es compromet en el servei de la comunitat.

Per això, s' ha d' estimular en tot home la voluntat de prendre part personal en les empreses comunitàries. Hem de lloar la conducta d' aquelles nacions en què la majoria dels ciutadans participen amb autèntica llibertat en les qüestions de la vida pública, sense deixar de veure, és clar, les circumstàncies reals de cada país i la necessària fermesa del poder públic. Però a fi que tots els ciutadans se sentin impel.lits a participar en la vida de les diverses organitzacions que constitueixen el cos social, han de trobar-hi valors que els atreguin i els disposin a posar-se al servei dels altres. Podem pensar, i amb tota raó, que l' esdevenidor de la humanitat està en mans d' aquells que encertaran a llegar a les generacions futures raons per viure i per esperar.

32. *(El Verb fet home i la solidaritat humana.)* Així com Déu va crear els homes no perquè visquessin aïlladament, sinó perquè formessin una unió social, així «Déu ha volgut santificar i salvar els homes no d' un a un, aïllats completament, ans fent-ne un poble que el reconegués en la veritat i el servís en santedat» [13]. Des del començament de la Història de la salvació, Déu ha escollit els homes no solament en tant que individualitats disperses, ans en tant que membres d' una comunitat determinada. En efecte, als escollits, Déu els ha revelat els seus plans i els ha anomenat *poble seu* (Ex 3,7-12), amb el qual va establir un pacte al Sinaí [14].

tes accipit, multiformes exigentias humanae coniunctionis assumit atque humanae communitatis servitio se obstringit.

Ideo omnium exstimulanda est voluntas inceptorum communium suas partes assumendi. Laudanda est autem ratio agendi nationum, in quibus pars quam maxima civium in vera libertate rerum publicarum particeps fit. Ratio tamen habenda est condicionis realis uniuscuiusque gentis et necessarii vigoris publicae auctoritatis. Ut vero omnes cives proni sint ad participandam vitam variorum coetuum, quibus corpus sociale constat, necesse est ut his in coetibus bona inveniant, quae ipsos attrahant eosque ad aliorum servitium disponant. Iure arbitrari possumus futuram humanitatis sortem in illorum manibus reponi, qui posteris generationibus vivendi et sperandi rationes tradere valent.

32. *(Verbum Incarnatum et solidarietas humana.)* Sicut Deus homines non ad singulatim vivendum, sed ad socialem unionem efformandam creavit, ita Ipsi etiam «placuit ... homines non singulatim, quavis mutua connexione seclusa, sanctificare et salvare, sed eos in populum constituere, qui in veritate Ipsum agnosceret Ipsique sancte serviret» [13]. Inde ab initio historiae salutis Ipse homines elegit non ut individuos tantum sed ut membra cuiusdan communitatis. Illos enim electos Deus, suum aperiens consilium, vocavit *populum suum* (Ex 3,7-12), quocum insuper in Sinai foedus pepigit [14].

[13] Conc. Vat. II, const. dogm. *Lumen gentium* c 2 n 9 AAS 57 (1965) 12-13.
[14] Cf. Ex 24,1-8

Aquest caràcter comunitari es perfecciona i queda consumat per l' obra de Jesucrist. El mateix Verb encarnat, en efecte, va voler participar en la convivència humana. Va assistir a les noces de Canà, va a anar a casa de Zaqueu, va menjar amb els publicans i pecadors. I en una normalíssima manera de conviure, amb unes paraules i imatges de la vida ben senzilla, va revelar l' amor del Pare i l' excelsa vocació de l' home. Va santificar les relacions humanes, sobretot les de la família, d' on prové la vida de la societat, i es va sotmetre voluntariàment a les lleis de la seva pàtria. Va voler viure com un treballador del seu temps i de la seva regió.

En la seva predicació va manar clarament als fills de Déu que es comportin com a germans. En la seva oració va pregar que tots els seus deixebles «fossin u». I Ell mateix es va oferir a morir per tots, redemptor de tots. *Ningú no té un amor més gran que aquest de donar la pròpia vida pels seus amics* (Io 15,13). I va ordenar als seus apòstols que anunciessin a totes les nacions el missatge evangèlic, per fer la humanitat família de Déu, en la qual l' amor seria la plenitud de la llei.

I després de la seva mort i resurrecció, Ell, el primogènit entre els molts germans, institueix una comunitat de germanor amb tots els qui l' acullen amb fe i amor, donant-nos el seu Esperit; comunió fraternal que es realitza en l' Església, el seu propi Cos, en la qual tots com a membres els uns dels altres, s' han d' ajudar mútuament, d' acord ambs els diferents dons que han rebut.

Quae indoles communitaria opere Iesu Christi perficitur et consummatur. Ipsum enim Verbum incarnatum humanae consortionis particeps esse voluit. Canae nuptiis interfuit, in domum Zachaei descendit, cum publicanis et peccatoribus manducavit. Patris amorem hominumque eximiam vocationem, communissimas res sociales commemorando et locutiones figurasque vitae plane cotidianae adhibendo, revelavit. Necessitudines humanas, imprimis familiares, ex quibus rationes sociales oriuntur, sanctificavit, legibus suae patriae voluntarie subditus. Vitam opificis sui temporis et regionis propriam ducere coluit.

In sua praedicatione clare mandavit filiis Dei ut tanquam fratres ad invicem se gererent. In sua oratione rogavit ut omnes discipuli sui *unum* essent. Immo Ipse usque ad mortem sese pro omnibus obtulit, omnium Redemptor. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Io 15,13). Apostolos autem iussit praedicare omnibus gentibus nuntium evangelicum ut genus humanum familia Dei fieret, in qua plenitudo legis esset dilectio.

Primogenitus in multis fratribus, inter omnes qui Eum fide ac caritate recipiunt, post mortem et resurrectionem suam, dono sui Spiritus novam fraternam communionem instituit, in Corpore scilicet suo, quod est Ecclesia, in quo omnes, inter se invicem membra, secundum dona diversa concessa, mutua sibi praestarent servitia.

Aquesta solidaritat haurà d' anar creixent sempre, fins al dia que arribi a la seva consumació; aquell dia, els homes, salvats per la gràcia, com a família estimada per Déu Pare i pel seu germà Jesucrist, donaran a Déu una glòria perfecta.

Capítol III

L' ACTIVITAT HUMANA EN EL MÓN

33. *(Plantejament del problema.)* Pel seu treball i pel seu enginy, l' home ha intentat sempre de perfeccionar la seva vida. Però avui, gràcies principalment a la ciència i a la tècnica, ha arribat a dilatar—i segueix dilatant contínuament—el seu domini a gairebé tota la naturalesa; i la família humana, aprofitant-se sobretot de l' augment de mitjans d' intercanvi de tota mena entre les nacions, es va sentint i formant a poc a poc, com una sola comunitat en el món. D' aquest fenomen en resulta que un gran nombre de béns, que en altres èpoques l' home esperava rebre sobretot de les forces superiors, avui se 'ls procura amb el seu propi enginy.

En presència d' aquest immens esforç, que ara ja afecta tot el gènere humà, es desperten a l' home moltes incògnites. ¿Quin sentit i quin valor té aquesta activitat? ¿Quin ús se n' ha de fer de totes aquestes riqueses? ¿Quin és l' objectiu que persegueixen aquests esforços individuals o col.lectius? L' Església, que guarda

Quae solidarietas semper augenda erit, usque ad illam diem qua consummabitur, et qua homines, gratia salvati, tamquam familia a Deo et Christo Fratre dilecta, perfectam gloriam Deo praestabunt.

Caput III

DE HUMANA NAVITATE IN UNIVERSO MUNDO

33. *(Ponitur problema.)* Suo labore atque ingenio homo suam vitam amplius evolvere semper conatus est; hodie autem, praesertim ope scientiae et artis technicae, suum dominium in universam pene naturam dilatavit ac iugiter dilatat, et adiuvantibus imprimis auctis inter nationes multimodi commercii mediis, familia humana paulatim tamquam unam in universo mundo communitatem sese agnoscit atque constituit. Quo fit, ut multa bona, quae olim homo a supernis viribus praesertim exspectabat, hodie iam propria industria sibi procuret.

Coram immenso hoc conamine, quod totum humanum genus iam pervadit, multae exsurgunt inter homines interrogationes. Quinam est illius operositatis sensus et valor? Quomodo omnibus his rebus utendum est? Ad quem finem assequendum nisus sive singulorum sive societatum tendunt?

el dipòsit de la paraula de Déu, d' on es deriven els principis de l' ordre religiós i moral—la qual cosa no vol dir que tingui sempre la reposta a punt per a cada qüestió—, desitja unir la llum de la revelació a les experiències de tots per tal d' il.luminar el camí que la humanitat acaba d' emprendre.

34. *(Valor de l' activitat humana.)* Pels creients, una cosa és ben certa: l' activitat humana, individual o col.lectiva, és a dir, aquest esforç gegantí amb què els homes, al llarg dels segles, han aconseguit millorar les condicions de vida, considerat en si mateix, respon als plans de Déu. Car l' home, creat a imatge de Déu, va rebre el manament de governar el món en justícia i santedat [1], posant al seu servei totes les coses que hi ha a la terra; i va rebre també la missió d' orientar cap a Déu, reconeixent-lo com a Creador de tot, la pròpia persona i el conjunt de l' univers, de tal manera que, sotmeses totes les coses a l' home, el nom de Déu sigui glorificat a tota la terra [2].

Aquest ensenyament també val per a les activitats més ordinàries. Car els homes i les dones que es guanyen la vida i la de la seva família de tal manera que alhora serveixen a la societat, poden pensar amb tot el dret que amb el seu treball continuen l' obra del Creador, ajuden el benestar dels seus germans i contribueixen amb la seva aportació personal a realitzar els plans de Déu sobre la història [3].

Ecclesia, quae depositum verbi Dei custodit, ex quo principia in ordine religioso et morali hauriuntur, quin semper de singulis quaestionibus responsum in promptu habeat, lumen revelationis cum omnium peritia coniungere cupit, ut iter illuminetur, quod humanitas nuper ingressa est.

34. *(De valore humanae navitatis.)* Hoc credentibus ratum est, navitatem humanam individualem et collectivam, seu ingens illud conamen, quo homines decursu saeculorum suae vitae condiciones in melius mutare satagunt, in seipso consideratum, Dei proposito respondere. Homo enim, ad imaginem Dei creatus, mandatum accepit ut, terram cum omnibus quae in ea continentur sibi subiciens, mundum in iustitia et sanctitate regeret [1] utque, Deum omnium Creatorem agnoscens, seipsum ac rerum universitatem ad Ipsum referret, ita ut rebus omnibus homini subiectis, admirabile sit nomen Dei in universa terra [2].

Quod etiam opera penitus quotidiana respicit. Viri namque et mulieres qui, dum vitae sustentationem sibi et familiae comparant, navitates suas ita exercent ut societati opportune ministrent, iure existimare possunt se suo labore opus Creatoris evolvere, commodis fratrum suorum consulere, et ad consilium divinum in historia adimplendum personali industria conferre [3].

[1] Cf Gen 1,26-27; 9,3; Sap 9,3
[2] Cf Ps 8,7 i 10
[3] Cf JOAN XXIII, enc *Pacem in terris:* AAS (1953) 297.

Per consegüent, els cristians, lluny de pensar que el que fan els homes amb el seu enginy i el seu coratge s' oposa al poder de Déu, i que la creatura racional esdevé com a èmula del seu Creador, més aviat estan convençuts que les victòries de la humanitat són un signe de la grandesa de Déu i fruit dels seus inefables projectes. Com més augmenta la puixança dels homes, es fa més ample el camp de les responsabilitats individuals i col.lectives. De manera que el missatge cristià no allunya els homes de l' edificació del món ni els incita a desinteressar-se del bé dels seus semblants, sinó que, ben al contrari, els imposa el deure de treballar-hi més [1].

35. *(Ordenació de l' activitat humana.)* L' activitat humana prové de l' home i s'ordena a l' home. Perquè l' home, per la seva acció, no solament transforma les coses i la societat, sinó que ell mateix es perfecciona. Aprèn moltes coses, cultiva les seves facultats, surt i va més enllà de si mateix. Aquesta superació, si s' entén bé, és més important que la possible acumulació de riqueses externes. L' home val més per allò que és que per allò que posseeix [5]. Igualment, tot el que l' home fa en vista a obtenir més justícia, una germanor més gran o una estructuració més humana de les relacions socials, té molt més valor que els progressos de la tècnica. Perquè aquest tipus de progrés ofereix, podríem dir, el material a la

Christiani itaque, nedum arbitrentur opera, quae homines suo ingenio et virtute pepererunt, Dei potentiae opponi, creaturamque rationalem quasi aemulam Creatoris exsistere, potius persuasum habent humani generis victorias signum esse magnitudinis Dei et fructus ineffabilis Ipsius consilii. Quo magis vero hominum potentia crescit, eo latius ipsorum responsabilitas, sive singulorum sive communitatum extenditur. Unde apparet christiano nuntio homines ab exstruendo mundo non averti, nec ad bonum sui similium negligendum impelli, sed potius officio haec operandi arctius obstringi [4].

35. *(De humana navitate ordinanda.)* Humana vero navitas, sicut ex homine procedit, ita ad hominem ordinatur. Homo enim, cum operatur, non tantum res et societatem immutat, sed et seipsum perficit. Multa discit, facultates suas excolit, extra se et supra se procedit. Huiusmodi incrementum, si recte intelligatur, maioris pretii est quam externae quae colligi possunt divitiae. Magis valet homo propter id quod est quam propter id quod habet [5]. Pariter, omnia quae homines, ad maiorem iustitiam, ampliorem fraternitatem, humanioremque ordinationem in socialibus necessitudinibus obtinendam agunt, plus quam progressus technici valent. Hi enim progres-

[4] Cf *Missatge a tots els homes enviat pels Pares al començament del Concili Vaticà II*, 21 octubre 1962 AAS 54 (1962) 823

[5] Cf Pau VI, *Al locució al Cos Diplomatic*, 7 gener 1965. AAS 57 (1965) 232

promoció humana, però és completament impotent, de per si mateix, de portar-la a terme.

Heus aquí, dons, la norma que ha de regir l' activitat humana: que sigui conforme a l' autèntic bé de la humanitat—segons els designis i la voluntat de Déu—i que permeti a l' home, considerat com a individu i com a membre de la societat, el cultiu i l' acompliment de la seva vocació integral.

36. *(Justa autonomia de les realitats de la terra.)* Tanmateix, molts contemporanis nostres sembla que temen que una massa estreta vinculació entre l' activitat humana i la religió sigui en detriment de l' autonomia de l'home, de la societat o de la ciència.

Si per autonomia de les realitats terrenals entenem que les coses creades i les societats mateixes han de tenir les seves pròpies lleis i valors—que l' home, pas a pas, ha d' anar estudiant, utilitzant i ordenant—, aleshores aquesta exigència d' autonomia és absolutament legítima. I no es tracta únicament d' una reivindicació dels homes d' avui, sinó que és una exigència que encaixa de ple amb la voluntat de Déu. Perquè, cabalment en virtut de la creació, totes les coses han estat dotades d' una consistència, d' una bondat i d' una veritat pròpies, d' unes lleis i d' un ordre específic, que l' home ha de respectar reconeixent la seva metodologia a cada ciència o art. Per això, la investigació sistemàtica en tots els camps del saber, si es porta d' una manera autènticament científica i d' acord amb les normes morals, mai no serà en realitat contrària a la fe, perquè les realitats humanes i les de la fe coincideixen en

sus quasi materiam humanae promotioni praebere possunt, illam autem per se solos ad actum nequaquam deducunt.

Unde haec est humanae navitatis norma, quod iuxta consilium et voluntatem divinam cum genuino humani generis bono congruat, et homini individuo vel in societate posito integrae suae vocationis cultum et implet ionem permittat.

36. *(De iusta rerum terrenarum autonomia.)* Multi tamen coaevi nostr timere videntur, ne ex arctiore humanae navitatis et religionis coniunctione autonomia hominum vel societatum vel scientiarum impediatur.

Si per terrenarum rerum autonomiam intelligimus res creatas et ipsa-societates propriis legibus valoribusque gaudere, ab homine gradatim digs noscendis, adhibendis et ordinandis, eamdem exigere omnino fas est: quod non solum postulatur ab hominibus nostrae aetatis, sed etiam cum Creatoris voluntate congruit. Ex ipsa enim creationis condicione res universae propria firmitate, veritate, bonitate propriisque legibus ac ordine instruuntur, quae homo revereri debet, propriis singularum scientiarum artiumve methodis agnitis. Ideo, inquisitio methodica in omnibus disciplinis, si modo vere scientifico et iuxta normas morales procedit, numquam fidei revera

l' origen en el mateix Déu [6]. Més i tot, quan hom s' afanya amb ànim humil i constant en escatir els secrets de la realitat, és com guiat, encara que no en sigui conscient, per la mà de Déu que sosté totes les coses i les fa ser el que són. En aquest punt, hem de deplorar certes actituds que s' han donat de vegades entre els mateixos cristians per no haver entès del tot el sentit de la legítima autonomia de la ciència, i que han arribat a fer creure a molts que hi havia oposició enter la ciència i la fe, amb la consegüent sèrie de tensions i conflictes [7].

Però si *autonomia de les coses temporals* vol dir que la realitat creada és independent de Déu, i que l' home pot disposar de les coses sense fer cap referència al Creador, aleshores tothom que cregui en Déu, ha de veure la falsedat d' aitals proposicions. Car no pot entendre 's creatura sense creador. Tret d' això, tots els qui creuen en Déu, dins qualsevol religió, han escoltat sempre la veu de Déu i la seva manifestació en el llenguatge de els creatures. Encara més, l' oblit de Déu fa que se' ns enteli la mateixa creatura.

37. *(L actvitat humana malmesa pel pecat.)* D' acord amb l' experiència dels segles, la Sagrada Escriptura ensenya a la família humana que aquest gran benefactor de l'home, com és el progrés, comporta també una seriosa temptació. Efectivament, cada

adversabitur, quia res profanae et res fidei ab eodem Deo originem ducunt [6]. Immo, qui humili et constanti animo abscondita rerum perscrutari conatur, etsi inscius quasi manu Dei ducitur qui, res omnes sustinens, facit ut sint id quod sunt. Hinc deplorare liceat quosdam animi habitus, qui aliquando inter christianos ipsos, ob non satis perspectam legitimam scientiae autonomiam, non defuerunt et, contentionibus controversiisque exinde suscitatis, plurium animos eo perduxerunt ut fidem et scientiam inter se opponi censerent [7].

At si verbis *rerum temporalium autonomia* intelligitur res creatas a Deo non pendere, eisque hominem sic uti posse ut easdem ad Creatorem non referat, nemo qui Deum agnoscit non sentit quam falsa huiusmodi placita sint. Creatura enim sine Creatore evanescit. Ceterum, omnes credentes, cuiuscumque sint religionis, vocem et manifestationem Eius in creaturarum loquela semper audierunt. Immo, per oblivionem Dei ipsa creatura obscuratur.

37. *(De humana navitate a peccato corrupta.)* Sacra vero Scriptura, cui saeculorum consentit experientia, humanam familiam edocet progressum humanum, qui magnum hominis bonum est, magnam tamen tentationem secumferre: ordine enim valorum turbato et malo cum bono permixto, sin-

[6] Cf Conc Vat I, const dogm de fe catòlica *Dei Filius* c 3 Denz 1785-1786 (3004-3005)

[7] Cf Mons Pio Paschini, Vita e opere di Galileo Galilei 2 vols Acadèmia Pontifícia de les Ciències (Ciutat del Vaticà 1964)

individu i collectivitat, si es desjerarquitzen els valors i es barreja el mal amb el bé, només miren els interessos propis i obliden els dels altres. Això fa que el món no sigui ja com el lloc de l'autèntica germanor, mentre que l'acreixement del poder de la humanitat amenaça de destruir el mateix gènere humà.

Car una ardorosa lluita contra les forces de les tenebres travessa el llarg de la història humana, i aquesta lluita, començada en els orígens del món, perdurarà—com diu el Senyor—fins al darrer dia [8]. Embrancat en aquesta pugna, l'home ha de combatre sense treva per a no separar-se del bé i, només al preu d'un enorme esforç, i amb l'ajuda de la gràcia de Déu, és capaç de realitzar la seva unitat interior.

Per això l'Església de Crist, confiant en els designis del Creador, reconeix, sí, que el progrés humà pot servir a la veritable felicitat dels homes; però no pot deixar de repetir allò de l'Apòstol: *No us acomodéssiu pas al model d'aquest món* (Rom 12,2) és a dir, a aquell esperit de vanitat i malícia que transforma en instrument de pecat l'activitat humana ordenada al servei de Déu i dels homes.

I si algú demana com es pot superar aquesta misèria, els cristians creuen que totes les activitats humanes, que cada dia l'orgull i l'egoisme malmeten, han d'ésser purificades i dutes a la perfecció per mitjà de la creu i resurrecció dels Crist. Perquè l'home, redimit pel Crist i convertit en una nova creatura per la força de

guli homines ac coetus solummodo quae propria sunt considerant, non vero aliorum. Quo fit ut mundus non iam spatium verae fraternitatis exsistat, dum aucta humanitatis potentia iam ipsum genus humanum destruere minatur.

Universam enim hominum historiam ardua colluctatio contra potestates tenebrarum pervadit, quae inde ab origine mundi incepta, usque ad ultimum diem, dicente Domino [8], perseverabit. In hanc pugnam insertus, homo ut bono adhaereat iugiter certare debet, nec sine magnis laboribus, Dei gratia adiuvante, in seipso unitatem obtinere valet.

Quapropter Ecclesia Christi, Creatoris consilio fidens, dum agnoscit progressum humanum verae hominum felicitati inservire posse, non potest tamen quin illud Apostoli resonare faciat: *Nolite conformari huic saeculo* (Rom 12,2), illi scilicet vanitatis et malitiae spiritui qui humanam navitatem, ad servitium Dei et hominis ordinatam, in instrumentum peccati transmutat.

Si quis ergo quaerit, qua ratione miseria illa superari possit, christiani profitentur, omnes hominis navitates, quae per superbiam et inordinatum sui ipsius amorem cotidie in discrimine versantur, Christi cruce et resurrectione purificandas et ad perfectionem deducendas esse. A Christo enim

[8] Cf Mt 24,13, 13,24 30 i 36 43

l' Esperit Sant, pot estimar i ha d' estimar les coses que Déu ha creat: de Déu mateix les rep i les mira i respecta com a brollant de la seva mà, donant gràcies per elles al Benefactor, i usant-les i fruint-ne en pobresa i llibertat d' esperit, entra en la veritable possessió del món, i com qui no té res i tot ho posseeix: [9] *Tot és vostre; i vosaltres sou del Crist, i el Crist, de Déu* (1 Cor 3,22-23).

38. *(L' activitat humana troba la seva perfecció en el misteri pasqual.)* Perquè el Verb mateix de Déu pel qual totes les coses han vingut a l' existència, es féu carn i, habitant aquí a la terra entre nosaltres, [10] va entrar com a home perfecte en la història del món, assumint-la i sintetitzant-la en Ell mateix [11]. Es Ell qui ens revela *que Déu és amor* (1 Io 4,8), i és Ell qui ens ensenya també que la llei fonamental de la perfecció humana i, doncs, de la transformació del món, és el manament nou de l'amor. Per tant, als qui creuen en la caritat de Déu, assegura que hi ha el camí de l' amor obert a tots els homes, i que és viable l' afany de construir una germanor de tots. I, al mateix temps, ens adverteix que aquest amor s' ha de posar en pràctica, no solament en el grans esdeveniments, sinó—i sobretot—en les circumstàncies de la vida ordinària. Ell, amb l' exemple de la mort soferta per tots nosaltres [12], pecadors, ens ensenya com nosaltres també hem de portat aquella creu que el món i la carn carreguen als homes anhelants de justícia i de pau. El Crist, constituït Senyor per la seva resurrec-

redemptus et in Spiritu Sancto nova creatura effectus, homo ipsas res a Deo creatas amare potest et debet. A Deo enim illas accipit et quasi de manu Dei fluentes respicit et reveretur. Pro illis Benefactori gratias agens et in paupertate et libertate spiritus creaturis utens ac fruens, in veram mundi possessionem introducitur, tamquam nihil habens et omnia possidens [9]. *Omnia enim vestra sunt: vos autem Christi, Christus autem Dei* (1 Cor 3,22-23).

38. *(De humana navitate in paschali mysterio ad perfectionem adducta.)* Verbum enim Dei, per quod omnia facta sunt, Ipsum caro factum et in hominum terra habitans [10], perfectus homo in historiam mundi intravit, eam in Se assumens et recapitulans [11]. Ipse nobis revelat, *quoniam Deus caritas est* (1 Io 4,8), simulque nos docet legem fundamentalem perfectionis humanae, ac proinde transformationis mundi, novum dilectionis esse mandatum. Eos igitur, qui divinae credunt caritati, certos facit, viam dilectionis omnibus hominibus aperiri et conamen fraternitatem universalem instaurandi non esse inane. Simul monet, hanc caritatem non in solis magnis rebus sectandam esse, sed et imprimis in ordinariis vitae adiunctis. Pro nobis omnibus peccatoribus mortem sustinens [12], suo exemplo nos docet crucem etiam baiulandam esse, quam caro et mundus pacem et iustitiam sectantium humeris imponunt. Sua resurrectione Dominus constitutus, Christus, cui om-

[9] Cf 2 Cor 6,10
[10] Cf Io 1,3 i 14
[11] Cf Eph 1,10
[12] Cf Io 3,16, Rom 5,8

ció, a qui ha estat donat tot poder al cel i a la terra [13], actua ja ara en el cor dels homes per la força del seu Esperit: no solament desvetllant l' anhel de la vida que ha de venir, sinó també, en virtut d' aquest anhel, animant, purificant i enfortint els generosos projectes amb què la família dels homes intenta de fer la vida més humana i de sotmetre-hi tota la terra. Però els dons de l'Esperit són diferents: mentre que n' hi ha que són cridats a donar un testimoni palès del desig de l' altre món i a conservar vivent aquest testimoni enmig de la família humana, a d' altres l' Esperit els crida a posar-se al ple servei temporal dels homes, tot preparant amb aquest ministeri seu, la matèria del regne dels cels. Però, això sí, a tots els fa homes lliures tals, que, renunciant a l' amor propi i esmerçant totes les forces de la terra a favor de la vida humana, es projectin cap a la vida que ha de venir quan la mateixa humanitat es convertirà en una ofrena agradable a Déu [14].

El Senyor va deixar als seus la penyora d' aquesta esperança i l' aliment pel camí en aquell sagrament de la fe en el qual els elements de la naturalesa, cultivats per l' home, es transformen en el seu Cos i la seva Sang gloriosa. Es a dir: el sopar de la comunió fraternal, com a anticipació del banquet del cel.

39. *(La nova terra i el cel nou.)* Ignorem el temps en què s' acabarà la terra i la humanitat [15]. Tampoc no sabem de quina manera es transformarà l' univers. Certament ha de passar la figura

nis potestas in caelo et in terra data est [13], per virtutem Spiritus sui in cordibus hominum iam operatur, non solum venturi saeculi desiderium suscitans, sed eo ipso illa etiam generosa vota animans, purificans et roborans, quibus familia humana suam ipsius vitam humaniorem reddere et totam terram huic fini subiicere satagit. Diversa autem sunt Spiritus dona: dum alios vocat ut caelestis habitationis desiderio manifestum testimonium reddant illudque in humana familia vividum conservent, alios vocat ut terreno hominum servitio se dedicent, hoc suo ministerio materiam regni caelestis parantes. Omnes tamen liberat ut, proprio amore abnegato omnibusque terrenis viribus in vitam humanam assumptis, ad futura se extendant, quando humanitas ipsa fiet oblatio accepta Deo [14].

Cuius spei arrham et itineris viaticum Dominus suis reliquit in illo sacramento fidei, in quo naturae elementa, ab hominibus exculta, in Corpus et Sanguinem gloriosum convertuntur, coena communionis fraternae et caelestis convivii praelibatione.

39. *(Terra nova et caelum novum.)* Terrae ac humanitatis consummandae tempus ignoramus [15], nec universi transformandi modum novimus. Transit quidem figura huius mundi per peccatum deformata [16], sed doce-

[13] Cf. Act 2,36; Mt 28,18.
[14] Cf Rom 15,16.
[15] Cf Act 1,7.

d' aquest món, deformada pel pecat [16], però sabem que Déu prepara una nova mansió i una nova terra on habita la justícia [17], en la qual la benaurança curullarà i depassarà [18] totes les aspiracions de pau que s' encenen al cor dels homes. Aleshores, vençuda la mort, els fills de Déu ressuscitaran en Crist, i el que va ser sembrat sota el signe de la feblesa i de la corrupció, es revestirà d'incorruptibilitat [19]. La caritat i els seus fruits no caducaran [20], i tota la Creació, que Déu va fer pensant en l'home, serà alliberada de l' esclavatge de la vanitat [21].

Es cert que se' ns avisa que l' home no en treu res de guanyar el món sencer, si es perd a si mateix [22]; tanmateix, l' expectació de la nova terra, no ha d' afeblir, ans revifar en nosaltres la preocupació de perfeccionar l' actual, on creix el cos de la nova família humana, que ja pot oferir com una mena d' esbós dels temps nous. Per això, encara que s' hagi de distingir acuradament entre progrés temporal i creixement del regne de Crist, aquest progrés, emperò, té una gran importància per al regne de Déu, en tant que pot contribuir a una millor organització de la societat humana [23].

Car tots aquests fruits excel.lents de la nostra naturalesa i del nostre esforç, és a dir, valors de dignitat, de comunió fraternal i de llibertat, que nosaltres haurem propagat per tota la terra, segons el manament del Senyor i d'acord amb el seu Esperit, els

mur Deum novam habitationem novamque terram parare in qua iustitia habitat [17], et cuius beatitudo omnia pacis desideria, quae in cordibus hominum ascendunt, implebit ac superabit [18]. Tunc, morte devicta, filii Dei in Christo resuscitabuntur, et id quod seminatum fuit in infirmitate ac corruptione, incorruptionem induet [19]; et, manente caritate eiusque opere [20], a servitute vanitatis liberabitur tota creatura illa [21], quam Deus propter hominem creavit.

Monemur sane nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, seipsum autem perdat [22]. Exspectatio tamen novae terrae extenuare non debet, sed potius excitare, sollicitudinem hanc terram excolendi, ubi corpus illud novae familiae humanae crescit quod aliqualem novi saeculi adumbrationem iam praebere valet. Ideo, licet progressus terrenus a Regni Christi augmento sedulo distinguendus sit, inquantum tamen ad societatem humanam melius ordinandam conferre potest, Regni Dei magnopere interest [23].

Bona enim humanae dignitatis, communionis fraternae et libertatis, hos omnes scilicet bonos naturae ac industriae nostrae fructus, postquam in Spiritu Domini et iuxta eius mandatum in terris propagaverimus, postea

[16] Cf. 1 Cor 7,31. Sant Ireneu, *Adversus haereses* V 36,1: PG 7,1222.
[17] Cf. 2 Cor 5,2; 2 Petr 3,13.
[18] Cf. 1 Cor 2,9; Apoc 21,4-5.
[19] Cf. 1 Cor 15,42 i 53.
[20] Cf. 1 Cor 13,8; 3,14.
[21] Cf. Rom 8,19-21.
[22] Cf. Lc 9,25.
[23] Cf. Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 207.

retrobarem més tard, nets tots ells de tota màcula, il.luminats i transfigurats, quan Crist retornarà al Pare el «regne etern i universal: el de la veritat i de la vida, de la santedat i de la gràcia, el regne de la justícia, de l' amor i de la pau» [24]. El Regne ja està misteriosament present a la terra nostra, i, quan vindrà el Senyor, arribarà a la seva perfecció.

Capítol IV

MISSIÓ DE L' ESGLÉSIA EN EL MÓN CONTEMPORANI

40. *(Relació mútua entre l' Església i el món.)* Tot el que hem dit sobre la dignitat de la persona, sobre la comunitat dels homes, sobre el sentit profund de l'activitat humana, constitueix el fonament de la relació que existeix entre l' Església i el món, la base d' un diàleg mutu [1]. Per tant, presuposant tot el que el Concili ja ha dit entorn al misteri de l' Església, aquest capítol tindrà com a objecte, la consideració d' aquesta mateixa Església en tant que ella existeix en aquest món, viu i actua amb aquest món.

Nascuda de l' amor del Pare Etern [2], fundada en el temps per Jesucrist redemptor, reunida en l' Esperit Sant [3], l' Església té una finalitat salvífica i escatològica, que només pot arribar-se a acon-

denuo inveniemus, mundata tamen ab omni sorde, illuminata ac transfigurata, cum Christus Patri reddet regnum aeternum et universale: «regnum veritatis et vitae, regnum sanctitatis et gratiae, regnum iustitiae, amoris et pacis» [24]. His in terris Regnum iam in mysterio adest; adveniente autem Domino consummabitur.

Caput IV

DE MUNERE ECCLESIAE IN MUNDO HUIUS TEMPORIS

40. *(De Ecclesiae et mundi mutua relatione.)* Omnia quae a nobis dicta sunt de dignitate personae humanae, de hominum communitate, de profundo sensu navitatis humanae, fundamentum relationis Ecclesiam inter et mundum necnon basim eorum mutui dialogi [1] constituunt. Ideo in hoc capite, omnibus praesuppositis ab hoc Concilio de mysterio Ecclesiae iam edictis, eadem Ecclesia nunc consideranda venit prout ipsa, in hoc mundo exsistit et cum eo vivit atque agit.

Procedens ex amore Patris aeterni [2], in tempore fundata a Christo Redemptore, coadunata in Spiritu Sancto [3], Ecclesia finem salutarem et eschatologicum habet, qui nonnisi in futuro saeculo plene attingi potest. Ipsa

[24] *Missal Romà*, prefaci de la festa de Crist-Rei.
[1] Cf. Pau VI, enc. *Ecclesiam suam* III: AAS 56 (1964) 637-659.
[2] Cf. Tit 3,4: «philanthropia».
[3] Cf. Eph 1,3; 5,6; 13-14,23.

seguir plenament en la vida futura. Però, ja des d' ara està present aquí a la terra i la composen els homes, és a dir, els membres de la ciutat terrenal que tenen la vocació de formar, ja aquí, en la història de la humanitat, la família dels fills de Déu que ha d'anar creixent incessantment fins a la vinguda del Senyor. Unida evidentment per raó dels béns celestials que l' enriqueixen, Crist «l' ha constituït i organitzat en aquest món com una societat» [4], i l' ha dotat «dels mitjans adients per a la seva unió visible i social» [5]. D' aquesta manera, l' Església, «assemblea visible i comunitat espiritual» [6], camina juntament amb tota la humanitat, comparteix les eventualitats terrenals del món i és com el ferment i, per dir-ho així, com l' ànima de la societat humana [7], que en Crist s' ha de renovar i transformar en la família de Déu.

En realitat, aquesta compenetració entre la ciutat terrenal i la ciutat eterna, només pot copsar-se per la fe; més i tot, ve a ser el misteri permanent de la història humana, que es veu torbat pel pecat fins que arribi la plena revelació de la glòria dels fills de Déu. Però l' Església, en perseguir la finalitat salvífica que li és pròpia, comunica a l' home la vida divina, i, encara escampa d' alguna manera el reflex de la seva llum sobre l' univers enter, sobretot perquè guareix i eleva la dignitat de la persona humana, dóna ferma cohesió a la societat i infon en la activitat quotidiana dels homes un sentit més profund i una significació més alta.

autem iam hic in terris adest, ex hominibus collecta, terrestris nempe civitatis membris quae ad hoc vocantur ut iam in generis humani historia familiam filiorum Dei, usque ad adventum Domini semper augendam, efformet. Unita quidem propter bona caelestia iisque ditata, haec familia a Christo «in hoc mundo ut societas constituta et ordinata» [4] est, atque «aptis mediis unionis visibilis et socialis» [5] instructa. Ita Ecclesia, insimul «coetus adspectabilis et communitas spiritualis» [6], una cum tota humanitate incedit eamdemque cum mundo sortem terrenam experitur, tamquam fermentum et veluti anima societatis humanae [7] in Christo renovandae et in familiam Dei transformandae exsistit.

Haec quidem terrestris et caelestis civitatis compenetratio nonnisi fide percipi potest, immo mysterium manet historiae humanae, quae usque ad plenam revelationem claritatis filiorum Dei peccato perturbatur. Ecclesia quidem, proprium suum finem salutarem persequens, non solum vitam divinam cum homine communicat, sed etiam lumen eius repercussum quodammodo super universum mundum fundit, potissimum per hoc quod personae humanae dignitatem sanat et elevat, humanae societatis compaginem firmat, atque cotidianam hominum navitatem profundiori sensu et significatione imbuit. Ita Ecclesia per singula sua membra et totam suam com-

[4] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. *Lumen gentium* c.1 n.8: AAS 57 (1965) 12.
[5] Cf. Ibid , c.2 n.9: AAS 57 (1965) 14; cf. n.8: AAS 1 c., p.11.
[6] Cf. Ibid., c 1 n.8: AAS 57 (1965) 11.
[7] Cf. Ibid., c.4 n.38: AAS 57 (1965) 43, amb la nota 120.

D' aquesta manera, l' Església creu que, a través de cada un dels seus membres i de la comunitat que ells constitueixen, pot contribuir molt a humanitzar la família dels homes i llur història.

A més a més, l' Església catòlica estima molt, i de bon grat, tot el que en aquest sentit han realitzat i realitzen les altres Esglésies cristianes o comunitats eclesials amb la seva obra de col.laboració. I, al mateix temps, està completament convençuda que, el món, tant cadascú dels homes, com la societat en general, amb les seves qualitats i activitats, poden ajudar-la molt i de diverses maneres, a preparar els camins de l' Evangeli. Posarem uns quants principis generals per a promoure encertadament aquest mutu intercanvi i col.laboració entre l' Església i el món en totes aquelles coses que en certa manera els són comunes.

41. *(Ajuda que l' Església procura oferir a tots els homes.)* L' home actual ha emprès la marxa cap al desenrotllament més complet de la seva personalitat i cap al descobriment i l' afirmació, cada dia més, dels seus drets. I com que a l' Església se li ha concedit de manifestar el misteri de Déu, fi últim de l' home, ella mateixa revela ensems a l' home el sentit de la seva pròpia existència, és a dir, la seva veritat essencial. L' Església sap ben bé que només Déu, el qual ella serveix, respon a les aspiracions més profundes del cor de l' home, mai prou assaciat amb els aliments que troba a la terra. I també sap que l' home, sol.licitat contínuament per l' Esperit de Déu, mai no estarà totalment indiferent davant del problema religiós, com ho demostra l' expe-

munitatem multa se conferre posse credit ad hominum familiam eiusque historiam humaniorem reddendam.

Libenter insuper Ecclesia Catholica ea magni aestimat quae ad idem munus adimplendum aliae Ecclesiae christianae vel communitates ecclesiasticae socia opera contulerunt ac conferunt. Simul sibi firmiter persuasum habet se multum varioque modo a mundo, sive a singulis hominibus sive ab humana societate, eorum dotibus ac navitate, in praeparatione Evangelii iuvari posse. Mutui huius commercii atque adiutorii, in illis quae Ecclesiae et mundo quodammodo sunt communia, rite promovendi, principia quaedam generalia exponuntur.

41. *(De adiutorio quod Ecclesia singulis hominibus praestare satagit.)* Homo hodiernus in via est ad personalitatem suam plenius evolvendam iuraque sua in dies magis detegenda et affirmanda. Cum autem, Ecclesiae concreditum sit manifestare mysterium Dei, qui est ultimus finis hominis, ipsa homini simul aperit sensum propriae eius existentiae, intimam scilicet de homine veritatem. Vere novit Ecclesia solum Deum, cui ipsa inservit, profundissimis respondere desideriis humani cordis, quod nutrimentis terrestribus nunquam plene satiatur. Novit praeterea hominem, incessanter a Spiritu Dei incitatum, nunquam circa problema religionis prorsus indifferentem fore, sicut non solum experientia saeculorum anteactorum, sed mul-

riència dels segles passats i el testimoniatge múltiple de la nostra època. L' home sempre desitjarà, si més no, confusament, de saber el sentit de la seva vida, de la seva activitat i de la seva mort. La mateixa presència de l' Església recorda a l' home tots aquests problemes. Però únicament Déu, qui va crear l' home a la seva imatge i el va redimir del pecat, és capaç de donar una resposta totalment satisfactòria a aquestes preguntes. I això ho fa per mitjà de la revelació en el seu Fill, fet home. I tot seguidor de Crist, l' Home perfecte, és fa també ell, més home.

Per aquesta fe, l' Església pot resguardar la dignitat de l' home de tot vaivé d' opinions: per exemple, les que rebaixen exageradament el cos humà o les que l' exalten sense mesura. No hi ha cap llei humana que pugui garantir tant de debò la dignitat de la persona i la llibertat de l' home com ho fa l' Evangeli del Crist, confiat a l' Església. Aquest Evangeli anuncia i proclama la llibertat dels fills de Déu, refusa qualsevol mena d' esclavitud [8]—que, en darrera instància, deriva del pecat—, respecta santament la dignitat de la consciència i la seva lliure decisió, adverteix contínuament que tots els talents humans han de fructificar al servei de Déu i pel bé dels homes, i finalment recomana a tots, l' amor a tothom [9]. Això correspon a la llei fonamental de la concepció cristiana. Perquè, encara que el mateix Déu sigui Salvador i Creador, i sigui també el Senyor de la història humana i de la història de la salvació, tanmateix, en aquesta mateixa ordenació divina, no es

tiplici etiam testimonio nostrorum temporum comprobatur. Semper enim homo scire desiderabit, saltem confuse, quae sit significatio suae vitae, suae navitatis ac suae mortis. Ipsa praesentia Ecclesiae haec problemata in eius mentem revocat. Solus autem Deus, qui hominem ad imaginem suam creavit atque a peccato redemit, his quaestionibus plenissimum responsum praebet, idque per revelationem in Filio suo qui homo factus est. Quicumque Christum sequitur, Hominem perfectum, et ipse magis homo fit.

Ex hac fide Ecclesia dignitatem naturae humanae omnibus opinionum mutationibus subtrahere potest, quae, exempli gratia, corpus humanum aut nimis deprimunt aut immoderate extollunt. Nulla lege humana personalis dignitas atque libertas hominis tam apte in tuto collocari possunt quam Evangelio Christi Ecclesiae concredito. Hoc enim Evangelium libertatem filiorum Dei annuntiat et proclamat, omnem servitutem ex peccato ultimatim fluentem respuit [8], dignitatem conscientiae eiusque liberam decisionem sancte veretur, omnia talenta humana in Dei servitium hominumque bonum reduplicare indesinenter monet, omnes denique omnium commendans caritati [9]. Quod legi fundamentali oeconomiae christianae correspondet. Etsi enim idem Deus sit Salvator qui et Creator, idem quoque Dominus et historiae humanae et historiae salutis, tamen in hoc ipso ordine divino iusta

[8] Cf Rom 8,14-17
[9] Cf Mt 22,39

lleva a la creatura, i menys a l' home, gens de la seva justa autonomia; més aviat se li retorna la seva dignitat i se li consolida.

L' Església, doncs, en virtut de l Evangeli que se li ha confiat, proclama els drets de l' home i reconeix i estima autènticament el dinamisme de l' època actual, que fomenta pertot arreu aquests drets. Tot i tot, s' ha de vetllar que aquest moviment estigui impregnat de l' esperit de l' Evangeli i garantit contra qualsevol idea de falsa autonomia. Efectivament, estem exposats a la temptació de creure que els nostres drets personals només estan plenament en vigor quan es desentenen de tota norma de llei divina. Per aquest camí, la dignitat de la persona humana, en lloc de salvaguardar-se, mor.

42. *(Ajuda que l' Església vol donar a la societat humana.)* La unió de la família humana es vigoritza molt i es perfecciona amb la unitat de la família dels fills de Déu, fonamentada en Crist [10].

Es cert que la missió pròpia que Crist va confiar a la seva Església no és d' ordre polític, econòmic o social; la finalitat que Crist li va assignar és d' ordre religiós [11]. Però precisament aquesta missió religiosa fa brollar una funció, una llum i unes energies que poden servir per constituir i consolidar la comunitat humana d' acord amb la llei divina. Més i tot, on sigui necessari, segons les circumstàncies de temps i de lloc, també l' Església té el poder

creaturae autonomia et praesertim hominis nedum auferatur, potius in suam dignitatem restituitur atque in ipsa firmatur.

Ecclesia ergo, vi Evangelii sibi concrediti, iura hominum proclamat et hodierni temporis dynamismum, quo haec iura undique promoventur, agnoscit et magni aestimat. Qui motus tamen spiritu Evangelii imbuendus et adversus omnem speciem falsae autonomiae tutandus est. Tentationi enim subiicimur, iudicandi nostra iura personalia tunc tantum plene servari, cum ab omni norma Legis divinae solvimur. Hac autem via, personae humanae dignitas, nedum salvetur, potius perit.

42. *(De adiutorio quod Ecclesia societati humanae afferre satagit.)* Unio familiae humanae unitate familiae filiorum Dei in Christo fundata [10] multum roboratur et completur.

Missio quidem propria, quam Christus Ecclesiae suae concredidit, non est ordinis politici, oeconomici vel socialis: finis enim quem ei praefixit ordinis religiosi [11] est. At sane ex hac ipsa missione religiosa munus, lux et vires fluunt quae communitati hominum secundum Legem divinam constituendae et firmandae inservire possunt. Item, ubi opus fuerint, secundum temporum et locorum circumstantias, et ipsa suscitare potest, immo et de-

[10] Cf Conc Vat II, const dogm *Lumen gentium* c 2 n 9 AAS 57 (1965) 12 14

[11] Cf Pius XII, *Al locució als historiadors i artistes*, 9 març 1956 (AAS 48 [1956] 212).

i fins l' obligació, de crear obres destinades al servei de tothom, sobretot dels necessitats; com són, posem per cas, obres caritatives o altres de semblants.

L' Església reconeix també tot el que hi ha de bo en l' actual dinamisme social, i d' una manera especial el moviment vers la unitat, el procés d' una sana socialització i solidaritat en el pla civil i econòmic. Efectivament, la promoció de la unitat s' harmonitza amb la íntima missió de l' Església, per tal com ella és «en Crist, com el sagrament, és a dir, signe i instrument de l' estreta unió amb Déu i de la unitat de tot el gènere humà» [12]. Així és com la seva pròpia realitat manifesta al món que la veritable unió social externa neix de la unió dels esperits i dels cors, això és: d' aquella fe i amor, sobre els quals es fonamenta indissolublement la seva unitat en l' Esperit Sant. Perquè l' energia que és capaç de comunicar l' Església a la societat d' avui, té l' arrel en aquella fe i en aquell amor, viscuts en la vida de cada dia, i no en una sobirania externa exercida per mitjans purament humans.

Com que, per altra banda, en virtut de la seva missió i de la seva naturalesa, no està lligada a cap forma particular de civilització humana ni a cap sistema polític, econòmic o social, l' Església, per aquesta seva universalitat, pot constituir un vincle estretíssim entre les diverses nacions i comunitats humanes, mentre es fiïn d' ella i li reconeguin de debò una autèntica llibertat per a l' acompliment de la seva missió. Aquest és es el motiu pel

bet, opera in servitium omnium, praesertim vero egentium destinata, uti opera misericordiae vel alia huiusmodi.

Ecclesia insuper agnoscit quidquid boni in dynamismo sociali hodierno invenitur: praesertim evolutionem versus unitatem, processum sanae socializationis et consociationis civilis et oeconomicae. Promotio enim unitatis cum intima Ecclesiae missione cohaeret, cum ipsa sit «in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis» [12]. Ita ipsa mundo ostendit veram unionem socialem externam ex unione mentium et cordium fluere, ex illa scilicet fide et caritate, quibus in Spiritu Sancto eius unitas indissolubiliter condita est. Vis enim, quam Ecclesia hodiernae hominum societati inicere valet, in illa fide et caritate, ad effectum vitae adductis, consistit, non autem in dominio aliquo externo mediis mere humanis exercendo.

Cum insuper vi suae missionis et naturae ad nullam alligetur particularem culturae humanae formam aut systema politicum, oeconomicum vel sociale, Ecclesia ex hac sua universalitate ligamen arctissimum inter diversas hominum communitates et nationes exsistere potest, dummodo ipsae ei fidant eiusque veram libertatem ad hanc suam missionem adimplendam reapse agnoscant. Qua de causa Ecclesia filios suos, sed etiam omnes homi-

[12] Cf Concili Vaticà II, const dogm *Lumen gentium* c 1 n 1: AAS 57 (1965) 5

qual l' Església fa remarcar als seus fills—i a tots els homes—que, en aquest esperit familiar dels fills de Déu, superin totes les desavinences entre races i nacions, i infonguin una fermesa interior a les legítimes associacions humanes.

El Concili considera amb gran respecte tot allò que hi ha de veritable, de bo i de just en les més diverses institucions que la humanitat ha fundat i segueix fundant contínuament. Encara més, l' Església declara que vol ajudar i fomentar aquesta mena d' institucions, tant com pugui i s' adigui amb la seva missió. No hi ha res que ella desitgi amb més intensitat que poder desenrotllar-se lliurement, servidora de tots, en qualsevol règim que reconegui els drets fonamentals de la persona i de la família, i els imperatius del bé comú.

43. *(Ajuda que l' Església, a través dels cristians, intenta donar a l' activitat humana.)* El Concili exhorta els cristians, ciutadan d' una i altra ciutat, que s' esforcin a complir amb fidelitat els seus deures temporals, menats per l' esperit de l' Evangeli. S' allunyen de la veritat aquells qui, sota el pretext que no tenim pas aquí una ciutat permanent, sinó que cerquem la futura [13], consideren negligibles els deures temporals, sense adonar-se que la mateixa fe és la que els imposa el compromís d' atendre 'ls millor, cadascú segons la seva pròpia vocació [14]. Però també s' aparten igualment de la veritat els qui, en canvi, creuen que poden

nes monet, ut in hoc familiali spiritu filiorum Dei, omnes dissensiones inter nationes et stirpes superent et iustis associationibus humanis internam firmitatem praebeant.

Quaecumque igitur vera, bona, iustaque inveniuntur in diversissimis institutionibus, quae genus humanum sibi condidit incessanterque condit, eadem Concilium magna cum reverentia considerat. Declarat insuper Ecclesiam omnes tales institutiones adiuvare et promovere velle, quatenus hoc ab ea dependet et cum eius missione coniungi potest. Ipsa nihil ardentius desiderat quam ut omnium bono inserviens, se libere sub quovis regimine evolvere possit, quod iura fundamentalia personae ac familiae et boni communis necessitates agnoscat.

43. *(De adiutorio quod Ecclesia per christianos navitati humanae conferre satagit.)* Concilium christianos, cives utriusque civitatis, adhortatur ut sua terrestria officia fideliter implere studeant, idque spiritu Evangelii ducti. A veritate discedunt qui, scientes nos non habere hic manentem civitatem sed futuram inquirere [13], putent se proinde officia sua terrestria negligere posse, non attendentes se per ipsam fidem ad eadem implenda magis teneri, secundum vocationem qua quisque vocatus est [14]. At non minus errant qui, e contrario, opinentur se ita seipsos negotiis terrestribus immergere posse,

[13] Cf. Hebr 13,14.
[14] Cf. 2 Thess 3,6-13; Eph 4,28.

lliurar-se de ple als negocis temporals, com si aquests no tinguessin res a veure amb la vida religiosa, pensant que la vida religiosa es redueix senzillament als actes de culte i a determinades obligacions morals. El divorci entre la fe que professen i la vida ordinària de molta gent, hem de judicar-lo com un dels errors més greus del nostre temps. Aquest escàndol ja el denunciaven amb vehemència els profetes a l' Antic Testament [15] i, encara amb més força, Jesucrist en el Nou Testament el commina amb càstigs greus [16]. Per tant, no es creïn erradament incompatibilitats entre les activitats professionals i socials, d' un cantó, i la vida religiosa, de l' altre. Faltant a les seves obligacions temporals, el cristià falta a les seves obligacions envers el proïsme i, més i tot, abandona Déu mateix i posa en perill la seva salvació eterna. Els cristians han d' alegrar-se de seguir l' exemple de Crist—que va viure la vida d' un artesà—podent exercir totes les seves activitats temporals i realitzant una síntesi vital d' esforços humans, familiars, professionals, científics o tècnics, amb els valors religiosos, sota la sobirana ordenació dels quals totes les coses cooperen a la glòria de Déu.

Són de la competència pròpia dels laics, per bé que no en exclusiva, les professions i les activitats seculars. Per tant, quan actuen, individualment o en col.lectivitat, com a ciutadans del món, han de guardar les lleis pertinents a cada disciplina, i endemés han de maldar per aconseguir-hi una veritable competència. Cal que col.laborin de bon grat amb tots aquells que perse-

quasi ista omnino aliena sint a vita religiosa, quippe quia ipsam in solius cultus actibus et officiis quibusdam moralibus implendis consistere arbitrentur. Discidium illud inter fidem quam profitentur et vitam quotidianam multorum, inter graviores nostri temporis errores recensendum est. Scandalum hoc iam in Vetere Testamento Prophetae vehementer redarguebant [15] et multo magis in Novo Testamento ipse Iesus Christus gravibus poenis minabatur [16]. Ne igitur perperam inter se opponantur activitates professionales et sociales ex una parte, vita religiosa ex altera. Christianus, officia sua temporalia negligens, officia sua erga proximum, immo et ipsum Deum negligit suamque aeternam salutem in discrimen adducit. Gaudeant potius christiani, exemplum Christi secuti, qui fabrilem artem exercuit, se omnes suas navitates terrestres exercere posse, conatus humanos, domesticos, professionales, scientificos vel technicos in unam synthesim vitalem cum bonis religiosis colligendo, sub quorum altissima ordinatione omnia in Dei gloriam coordinantur.

Laicis proprie, etsi non exclusive, saecularia officia et navitates competunt. Cum igitur, sive singuli sive consociati, ut cives mundi agunt, non solum leges proprias uniuscuiusque disciplinae servabunt, sed veram peritiam in illis campis sibi comparare studebunt. Libenter cum hominibus eosdem

[15] Cf Is 58,1-12. [16] Cf. Mt 23,3-23, Mc 7,10-13.

gueixin els mateixos objectius. Conscients de les exigències de la fe i enfortits per la vigoria que ella dóna, han d' escometre sense vacil.lacions i allà on sigui necessari les noves iniciatives i han de portar-les a terme. Es feina de la consciència ben formada del seglar d' aconseguir que la llei de Déu estigui gravada en la vida de la ciutat terrenal. Dels sacerdots, els laics n' han d' esperar llum i força espiritual. Però tampoc no es pensin que els seus pastors siguin sempre tan competents que puguin proporcionar-los una solució concreta i inmediata a qualsevol problema, fins i tot greu, que se 'ls presenti, o que sigui aquesta la seva missió: són ells, laics, a qui més aviat pertoca de prendre les seves pròpies responsabilitats, il.luminats per la saviesa cristiana i tenint en compte l' ensenyament del Magisteri [17].

Molt sovint, la mateixa concepció cristiana de la vida, els decantarà cap a una o altra solució, segons les circumstàncies. Però és possible que d' altres fidels, guiats per una idèntica fidelitat, judiquin d' una manera diferent sobre la mateixa qüestió, com passa moltes vegades i ben legítimament, per cert. Per bé que les solucions proposades per un i altre cantó, molta gent les lligui fàcilment amb el missatge evangèlic—àdhuc contra la voluntat dels interessats—, convé que tothom sàpiga que a ningú no li és permés de reivindicar en exclusiva per a la seva opinió, en aquests casos, l' autoritat de l' Església. Cal que sempre cerquin, en un diàleg sincer, la il.luminació mútua, conservant alhora la caritat i una sol.licitud primordial pel bé comú.

fines prosequentibus cooperabuntur. Agnoscentes exigentias fidei eiusque virtute praediti, incunctanter, ubi oportet, nova incepta excogitent atque ad effectum deducant. Ad ipsorum conscientiam iam apte formatam spectat, ut lex divina in civitatis terrenae vita inscribatur. A sacerdotibus vero laici lucem ac vim spiritualem exspectent. Neque tamen ipsi censeant pastores suos semper adeo peritos esse ut, in omni quaestione exsurgente, etiam gravi, solutionem concretam in promptu habere queant, aut illos ad hoc missos esse: ipsi potius, sapientia christiana illustrati et ad doctrinam Magisterii observanter attendentes [17], partes suas proprias assumant.

Pluries ipsa visio christiana rerum eos ad aliquam determinatam solutionem in quibusdam rerum adiunctis inclinabit. Alii tamen fideles, non minore sinceritate ducti, ut saepius et quidem legitime accidit, aliter de eadem re iudicabunt. Quodsi solutiones hinc inde propositae, etiam praeter partium intentionem, a multis facile connectantur cum nuntio evangelico, meminerint oportet nemini licere in praefatis casibus pro sua sententia auctoritatem Ecclesiae sibi exclusive vindicare. Semper autem colloquio sincero se invicem illuminare satagant, mutuam caritatem servantes et boni communis imprimis solliciti.

[17] Cf. JOAN XXIII, enc *Mater et magistra* IV: AAS 53 (1961) 456-457 i l c I: AAS 53 (1961) 407.410-411.

Els laics, que han de prendre part activa en tota la vida de l' Església, no sols estan obligats a infondre en el món l' esperit cristià, sinó que són cridats a ser testimonis de Crist en tot, al bell mig de la comunitat humana.

Pel que fa als bisbes, els quals han rebut la missió de governar l' Església de Déu, han de predicar juntament amb els seus sacerdots el missatge de Crist de tal manera, que tota l' activitat temporal dels fidels quedi amarada de la llum de l' Evangeli. A més, cal que els pastors recordin que, amb el seu tracte quotidià i la seva sol.licitud [18], exposen al món el rostre de l' Església, i que això serveix als homes per jutjar de la força i de l' autenticitat del missatge cristià. Que, amb la seva vida i per la seva paraula, juntament amb els religiosos i amb els seus fidels, facin veure que l' Església, amb la seva sola presència, amb tots els dons que conté, és una font inesgotable d' aquelles energies que el món d' avui tant necessita. Que es preparin de debò per a ser capaços d' assumir les seves responsabilitats en el diàleg que s' ha d' emprendre amb el món i amb els homes de totes les mentalitats. I, sobretot, tinguin ben gravades al cor aquestes paraules del Concili: «Els homes d' avui s' organitzen més i més en entitats civils, econòmiques i socials. Es el que cal més encara al sacerdots. En sol.licitud i acció de mancomuninat sota el guiatge dels Bisbes i del Pontífex Suprem, evitin tot ferment de disgregació i tota la humanitat sigui empesa a unir-se, família única de Déu» [19].

Laici vero, qui in tota vita Ecclesiae actuosas partes gerendas habent, non solum mundum spiritu christiano imbuere tenentur, sed etiam ad hoc vocantur ut in omnibus, in media quidem humana consortione, Christi sint testes.

Episcopi vero, quibus munus moderandi Ecclesiam Dei commissum est, cum presbyteris suis nuntium Christi ita praedicent, ut omnes fidelium terrestres activitates Evangelii luce perfundantur. Insuper pastores omnes memores sint se sua cotidiana conversatione et sollicitudine [18] mundo faciem Ecclesiae exhibere, ex qua homines vim et veritatem nuntii christiani iudicant. Vita et verbo, una cum religiosis atque suis fidelibus, demonstrent Ecclesiam sola sua praesentia, cum omnibus quae continet donis, inexhaustum fontem esse illarum virtutum, quibus mundus hodiernus maxime indiget. Studiis assiduis se ita aptos reddant, ut in dialogo cum mundo et hominibus cuiuscumque opinionis instituendo partes suas agere possint. Imprimis vero in corde verba huius Concilii habeant: «Quia genus humanum hodie magis magisque in unitatem civilem, oeconomicam et socialem coalescit, eo magis oportet ut Sacerdotes, coniuncta cura et ope sub ductu Episcoporum et Summi Pontificis, omnem rationem dispersionis elidant, ut in unitatem familiae Dei totum genus humanum adducatur» [19].

[18] Cf Concili Vaticà II, const dogm *Lumen gentium* c 3 n 28 · AAS (1965) 35.
[19] Ibid , n 28 AAS 57 (1965) 35-36

Encara que l' Església, per la fortalesa de l' Esperit Sant, s' hagi mantingut sempre com esposa fidel del Senyor i mai no hagi deixat de ser signe de salvació en el món, tanmateix sap perfectament bé que, en el curs de la seva llarga història, hi ha hagut alguns entre els seus membres [20], tant clergues com seglars, que no han estat fidels a l' Esperit de Déu. L' Església tampoc no ignora la distància tan gran que, encara avui dia, separa el missatge que ella anuncia i la feblesa humana dels missatgers a qui ha estat confiat aquest Evangeli. Fos el que fos el judici de la història sobre aquestes deficiències, nosaltres n' hem de tenir consciència i hem de combatre-les amb energia, a fi que no perjudiquin la difusió de l' Evangeli. Igualment l' Església comprèn quant ha d' aprendre contínuament de l' experiència dels segles en les seves relacions amb el món. Guiada per l' Esperit Sant, l' Església, que és Mare, no cessa «d' exhortar els seus fills a la purificació i a la renovació, a fi que resplandeixi amb més claredat el signe de Crist en el rostre de l' Església» [21].

44. *(Ajuda que l' Església rep per mitjà dels cristians del món contemporani.)* Així com toca al món de reconèixer l' Església com a realitat social i ferment de la història, també l' Església reconeix haver rebut molts beneficis de la història i de l' evolució del gènere humà.

L' experiència del temps passat, el progrés de les ciències, els tresors amagats en les més diverses cultures, que permeten conèi-

Quamvis Ecclesia ex virtute Spiritus Sancti fidelis sponsa Domini sui manserit et numquam cessaverit esse signum salutis in mundo, ipsa tamen minime ignorat inter membra sua [20], sive clericos sive laicos, decurrente multorum saeculorum serie, non defuisse qui Spiritui Dei infideles exstiterint. Etiam hac nostra aetate Ecclesiam non fugit, quantum inter se distent nuntius a se prolatus et humana debilitas eorum quibus Evangelium concreditur. Quidquid de istis defectibus historia iudicet, eorum conscii esse debemus eosdemque strenue impugnare, ne Evangelio diffundendo detrimentum afferant. Pariter novit Ecclesia quantopere ipsa, in sua cum mundo relatione excolenda, ex saeculorum experientia iugiter maturescere debeat. A Spiritu Sancto ducta, Ecclesia Mater indesinenter filios suos «ad purificationem et renovationem exhortatur, ut signum Christi super faciem Ecclesiae clarius effulgeat» [21].

44. *(De adiutorio quod Ecclesia a mundo hodierno accipit.)* Sicut autem mundi interest Ecclesiam ut socialem realitatem historiae eiusque fermentum agnoscere, ita ipsa Ecclesia non ignorat, quantum ex humani generis historia et evolutione acceperit.

Praeteritorum saeculorum experientia, scientiarum profectus, thesauri in variis culturae humanae formis absconditi, quibus ipsius hominis natura

[20] Cf Sant Ambròs, *De virginitate* c 8 n 48 PL 16,278.
[21] Concili Vat. II, const. dogm *Lumen gentium* c 2 n 15. AAS 57 (1965) 20.

xer més a fons la naturalesa de l' home i obren nous camins a la veritat, són també útils a l' Església. Efectivament, des del començament de la seva història, l' Església va aprendre a expressar el missatge del Crist servint-se dels conceptes i de la llengua de cada poble, i va procurar, a més, il.lustrar-lo amb la saviesa dels filòsofs. Tot això amb la intenció d' adaptar, dintre dels límits possibles, l' Evangeli al nivell del poble i les exigències dels savis. No hi ha cap dubte que aquesta adaptació de la predicació de la paraula revelada s' ha de mantenir com a llei de tota evangelització. Perquè així es desperta en qualsevol país la possibilitat d' expressar el missatge del Crist segons l' estil que més se li adiu i, al mateix temps, es fomenta un intercanvi viu entre l' Església i les distintes cultures[22]. Per tal de fer créixer aquests intercanvis, sobretot en aquests temps en què les coses canvien molt ràpidament i les mentalitats són tan diverses, l' Església necessita d' una manera molt particular l' aportació d' aquells qui, vivint en el món—siguin o no creients—, coneixen a fons les diverses institucions i disciplines i en copsen la seva mentalitat més íntima. Es cosa de tot el poble de Déu, i en especial dels pastors i dels teòlegs, de detectar, discernir i interpretar, amb l' ajuda de l' Esperit Sant, les múltiples veus del nostre temps i de valorar-les a la llum de la paraula divina, a fi i efecte que la veritat revelada pugui ser sempre més íntimament percebuda, més ben entesa, més expressada en la forma més adient.

plenius manifestatur novaeque viae ad veritatem aperiuntur, Ecclesiae quoque prosunt. Ipsa enim, inde ab initio suae historiae, nuntium Christi, ope conceptuum et linguarum diversorum populorum exprimere didicit, eumdemque sapientia insuper philosophorum illustrare conata est: in hunc finem nempe ut Evangelium tum omnium captui tum sapientium exigentiis, in quantum par erat, aptaret. Quae quidem verbi revelati accommodata praedicatio lex omnis evangelizationis permanere debet. Ita enim in omni natione facultas nuntium Christi suo modo exprimendi excitatur simulque vivum commercium inter Ecclesiam et diversas populorum culturas promovetur [22]. Ad tale commercium augendum Ecclesia, imprimis nostris temporibus, in quibus res celerrime mutantur et cogitandi modi valde variantur, peculiariter eorum auxilio indiget qui, viventes in mundo, varias institutiones et disciplinas callent earumque intimam mentem intelligunt, sive de credentibus sive de non credentibus agatur. Totius Populi Dei est, praesertim pastorum et theologorum, adiuvante Spiritu Sancto, varias loquelas nostri temporis auscultare, discernere et interpretari easque sub lumine verbi divini diiudicare, ut revelata Veritas semper penitius percipi, melius intelligi aptiusque proponi possit.

[22] Ibid , const. dogm *Lumen gentium* c.2 n.13: AAS 57 (1965) 17.

Com que l' Església disposa d' una estructura social visible, que és, sens dubte, signe de la seva unitat en Crist, pot enriquir-se i de fet s' enriqueix, amb el desenrotllament de la vida social dels homes. I això, no perquè li falti alguna cosa en la constitució que Crist li va donar, sinó per a aprofundir-la i expressar-la d' una manera més perfecta i acomodar-la més encertadament als nostres temps. L' Església reconeix agraïda que, tant en el conjunt de la seva comunitat com en cada un dels seus fills, rep una ajuda de tot tipus, dels homes de tot estament i condició. Car tot aquell que contribueix a la promoció de la comunitat humana en l' ordre de la família, de la cultura, de l' economia i de la sociologia, de la política—així nacional com internacional—, aporten d' acord amb el pla de Déu, un bon ajut també a la comunitat eclesial, en tant que ella depèn del món exterior. Més i tot, l' Església reconeix que, de l' oposició mateixa dels seus adversaris i dels qui la persegueixen, ella n' ha tret grans avantatges i pot continuar traient-ne [23].

45. *(Crist, Alfa i Omega.)* L' Església, ajudant ella el món i rebent-ne molt del món, només pretén una cosa: l' adveniment del Regne de Déu i la salvació de tots els homes. I d' aquí prové tot el bé que el poble de Déu, en el seu temps de pelegrinatge a la terra, pugui procurar a tota la família humana: de ser l' Es-

Ecclesia, cum visibilem structuram socialem habeat, signum quidem suae unitatis in Christo, etiam evolutione vitae socialis humanae ditari potest et ditatur, non quasi aliquid in constitutione a Christo sibi data deesset, sed ad eamdem profundius cognoscendam, melius exprimendam atque temporibus nostris felicius accommodandam. Ipsa grato animo percipit se, in sua communitate non minus quam in singulis suis filiis, varium adiutorium ab hominibus cuiusvis gradus vel condicionis accipere. Quicumque enim communitatem humanam in ordine familiae, culturae, vitae oeconomicae et socialis, necnon politicae, tam nationalis quam internationalis promovent, secundum consilium Dei communitati quoque ecclesiali, in quantum haec ab externis dependet, adiutorium non parvum afferunt. Immo Ecclesia, ex ipsa oppositione eorum qui ei adversantur vel eam persequuntur, se multum profecisse et proficere posse fatetur [23].

45. *(De Christo, alpha et omega.)* Ecclesia, dum ipsa mundum adiuvat et ab eo multa accipit, ad hoc unum tendit ut Regnum Dei adveniat et totius humani generis salus instauretur. Omne vero bonum, quod Populus Dei in suae peregrinationis terrestris tempore hominum familiae praebere

[23] Cf. JUSTÍ, *Dialogus cum Tryphone* c.110: PG 6,729 (ed. Otto) 1897 p.391-393; «Com més se' ns persegueix, tant més gran esdevé el nombre dels qui es fan fidels i pietosos pel nom de Jesús». Cf. TERTULIÀ, *Apologeticus* c.5,13: Corpus Christi, ser. lat. I p.171: «creixem en nombre, àdhuc com més cops ens segueu: la sang de cristians és llavor!». Cf. const. dogm. *Lumen gentium* c.2 n.9: AAS 57 (1965) 14.

glésia el «sagrament universal de salvació» [24] la manifestació i alhora la realització del misteri de l' amor de Déu a l' home.

Car el Verb de Déu, per qui tot ha vingut a l' existència, es va encarnar, a fi que, essent Ell Home perfecte, salvi tots els homes i sintetitzi totes les coses. El Senyor és el terme de la història humana, el punt de convergència vers el qual apunten tots els desigs de la història i de la civilització, el centre del gènere humà, el goig de tots els cors i l' acompliment de llurs anhels [25]. Ell és aquell que el Pare va ressuscitar d' entre els morts, va exalçar i va col.locar a la seva dreta, constituint-lo jutge dels vius i del morts. Vivificats i congregats en el seu Esperit, fem ruta envers la fita i terme de la història humana, que coincideix exactament amb els seus plans de misericòrdia: *Reunir totes les coses en Crist, tant les del cel com les de la terra* (Eph 1,10).

Es el mateix Senyor qui diu: *Vinc de pressa, i la meva recompensa ve amb mi, per donar a cadascú segons les seves obres. Jo sóc l' Alfa i l' Omega, el Primer i el Darrer, el Principi i la Fi* (Apoc 22,12-13).

potest, ex hoc profluit quod Ecclesia est «universale salutis sacramentum» [24], mysterium amoris Dei erga hominem manifestans simul et operans.

Verbum enim Dei, per quod omnia facta sunt, Ipsum caro factum est, ita ut, perfectus Homo, omnes salvaret et universa recapitularet. Dominus finis est humanae historiae, punctum in quod historiae et civilizationis desideria vergunt, humani generis centrum, omnium cordium gaudium eorumque appetitionum plenitudo [25]. Ille est quem Pater a mortuis suscitavit, exaltavit et a dextris suis collocavit, Eum vivorum atque mortuorum iudicem constituens. In Eius Spiritu vivificati et coadunati, versus historiae humanae peregrinamur consummationem, quae cum consilio Eius dilectionis plene congruit: *Instaurare omnia in Christo, quae in caelis et quae in terra sunt* (Eph 1,10).

Dicit Ipse Dominus: *Ecce venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et omega, primus et novissimus, principium et finis* (Apoc 22,12-13).

[24] Cf Concili Vat. II, const dogm *Lumen gentium* c 2 n 9· AAS 57 (1965) 14
[25] Cf Pau VI, al loc del 3 febr. 1965 *L'Osservatore Romano*, 4 febr 1965.

Segona part

ALGUNS PROBLEMES MÉS URGENTS

46. *(Introducció.)* El Concili fins aquí ha parlat de la dignitat de la persona humana i de la tasca—individual i social—que l'home és cridat a realitzar arreu del món. Ara vol atreure l'atenció de tots, a la llum de l'evangeli i de l'experiència humana, sobre algunes necessitats més urgents del nostre temps, i que afecten greument tota la humanitat.

Entre els molts aspectes humans que susciten avui dia l'interès de tothom, creiem profitós revisar sobretot: el matrimoni i la família, la cultura humana, la vida econòmico-social i la política, la unió de tots els pobles i la pau. Cal projectar sobre cadascun d'aquests problemes la llum dels principis que ens vénen del Crist, per a guiar els cristians i il.luminar tots els homes en recerca de solució a problemes tan complexos.

Capítol I

DIGNITAT DEL MATRIMONI I DE LA FAMÍLIA

47. *(El matrimoni i la família al món d'avui.)* El benestar de la persona i de la societat humana i cristiana, va íntimament unit amb una situació favorable de la comunitat conjugal i fami-

Pars II

DE QUIBUSDAM PROBLEMATIBUS URGENTIORIBUS

46. *(Prooemium.)* Concilium, postquam exposuit cuiusnam dignitatis sit persona hominis necnon ad quodnam munus, sive individuale sive sociale, in universo mundo adimplendum sit vocata, sub luce Evangelii et humanae experientiae omnium nunc animos ad quasdam urgentiores huius temporis necessitates, convertit, quae maxime genus humanum afficiunt.

Inter multa quae hodie sollicitudinem omnium excitant haec praesertim recolere iuvat: matrimonium et familiam, culturam humanam, vitam oeconomicam-socialem ac politicam, coniunctionem familiae populorum et pacem. Circa haec singula clarescant principia et lumina a Christo manantia, quibus christifideles ducantur omnesque homines illuminentur in tot implicatorum problematum solutione quaerenda.

Caput I

DE DIGNITATE MATRIMONII ET FAMILIAE FOVENDA

47. *(De matrimonio et familia in mundo hodierno.)* Salus personae et societatis humanae ac christianae arcte cum fausta condicione communi-

liar. Els cristians, i tothom qui estima prou aquesta societat conjugal i familiar, es feliciten sincerament dels diferents mitjans que avui els homes troben, d' afavorir i estimular aquesta comunitat d' amor i el respecte a la vida, i d' ajudar els esposos i els pares en la missió excelsa; i d' això n' esperen encara obtenir beneficis més excel.lents i els procuren promoure.

Però la dignitat del matrimoni no brilla per tot arreu amb la mateixa resplendor: l' enlletgeixen la poligàmia, la xacra del divorci, l' anomenat amor lliure i altres deformacions; a més l' amor conjugal és profanat moltes vegades per l' egoisme, l' hedonisme i per les pràctiques il.lícites contra la generació. També les actuals condicions econòmiques, socio-psicològiques i civils causen a la família pertorbacions greus. Finalment en alguns indrets del món s' observen, amb preocupació, els problemes causats per l' increment demogràfic. Totes aquestes coses angoixen les consciències. Tanmateix, la força i la solidesa de la institució matrimonial i familiar, ve constatada pel fet que les transformacions profundes de la societat d' avui, malgrat les dificultats que provoquen, manifesten ben sovint i de formes diferents, la veritable naturalesa d' aquesta institució.

Es per això que el Concili, en esclarir alguns punts de la doctrina de l' Església, es proposa il.luminar i confortar els cristians i tots els homes que s' esforcen a defensar i promoure la dignitat original, el valor privilegiat i sagrat de l' estat matrimonial.

tatis coniugalis et familiaris connectitur. Ideo christiani, una cum omnibus qui eandem communitatem magni aestimant, sincere gaudent de variis subsidiis quibus homines, in hac communitate amoris fovenda et in vita colenda, hodie progrediuntur, et coniuges atque parentes in praecellenti suo munere adiuvantur; meliora insuper exinde beneficia exspectant atque promovere student.

Non ubique vero huius institutionis dignitas eadem claritate illucescit, siquidem polygamia, divortii lue, amore sic dicto libero, aliisve deformationibus obscuratur; insuper amor nuptialis saepius egoismo, hedonismo et illicitis usibus contra generationem profanatur. Praeterea hodiernae condiciones oeconomicae, socio-psychologicae et civiles non leves in familiam perturbationes inducunt. In certis denique orbis partibus non absque sollicitudine problemata ex incremento demographico exorta observantur. Quibus omnibus conscientiae anguntur. Verumtamen matrimonialis familiarisque instituti vis et robur ex eo quoque apparent, quod profundae immutationes societatis hodiernae, non obstantibus difficultatibus inde prorumpentibus, saepe saepius veram eiusdem instituti indolem vario modo manifestant.

Quapropter Concilium, quaedam doctrinae Ecclesiae capita in clariorem lucem ponendo, christianos hominesque universos illuminare et confortare intendit, qui nativam status matrimonialis dignitatem eiusque eximium valorem sacrum tueri et promovere conantur.

48. *(Santedat del matrimoni i de la família.)* La íntima comunitat de vida i d' amor conjugal, fundada i dotada de les seves lleis pròpies pel Creador, s' estableix per l' aliança dels esposos, és a dir, per llur consentiment personal irrevocable. De l' acte humà pel qual els esposos es donen i s' accepten mútuament, neix, fins i tot davant de la societat, una institució que la llei divina confirma; en atenció del bé, tant dels esposos i fills com de la societat, la fermesa d' aquest lligam sagrat no depèn de l' arbitri humà. El mateix Déu és l' autor del matrimoni dotat de valors i finalitats diverses [1]: tot això és d' extraordinària importància per a la continuació del llinatge humà, per a la promoció personal i destí etern de cadascun dels membres de la família, per a la dignitat, l' estabilitat, la pau i la prosperitat de la família i de tota la societat humana. Per la seva mateixa naturalesa la institució del matrimoni i l' amor conjugal estan ordenats a la procreació i l' educació dels fills que són al mateix temps com el seu terme. Així doncs, l' home i la dona, que per l' aliança matrimonial *ja no són dos sinó una sola carn* (Mt 19,6) s' ajuden i es conforten mútuament per la unió íntima de les seves persones i activitats, van prenent consciència de la seva unitat i l' experimenten més i més cada dia. Aquesta íntima unió, donació mútua de dues persones, i igualment el bé dels fills, exigeixen la fidelitat total dels esposos i fan necessària llur indisoluble unitat [2].

48. *(De sanctitate matrimonii et familiae.)* Intima communitas vitae et amoris coniugalis, a Creatore condita suisque legibus instructa, foedere coniugii seu irrevocabili consensu personali instauratur. Ita actu humano, quo coniuges sese mutuo tradunt atque accipiunt, institutum ordinatione divina firmum oritur, etiam coram societate; hoc vinculum sacrum intuitu boni tum coniugum et prolis tum societatis non ex humano arbitrio pendet. Ipse vero Deus est auctor matrimonii, variis bonis ac finibus praediti [1]; quae omnia pro generis humani continuatione, pro singulorum familiae membrorum profectu personali ac sorte aeterna, pro dignitate, stabilitate, pace et prosperitate ipsius familiae totiusque humanae societatis maximi sunt momenti. Indole autem sua naturali, ipsum institutum matrimonii amorque coniugalis ad procreationem et educationem prolis ordinantur iisque veluti suo fastigio coronantur. Vir itaque et mulier, qui foedere coniugali *iam non sunt duo, sed una caro* (Mt 19,6), intima personarum atque operum coniunctione mutuum sibi adiutorium et servitium praestant, sensumque suae unitatis experiuntur et plenius in dies adipiscuntur. Quae intima unio, utpote mutua duarum personarum donatio, sicut et bonum liberorum, plenam coniugum fidem exigunt atque indissolubilem eorum unitatem urgent [2].

[1] Cf Sant Agustí, *De bono coniugali:* PL 40,375-376 i 394. Sant Tomàs, *Summa Theol.* Suppl q 49 a 3 ad 1 *Decretum pro Armeni:* Denz -Schon. 1327 Pius XI, enc. *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 543-555; Denz. 2227-2238 (3703-3714).

[2] Cf Pius XI, enc *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 546-547, Denz 2231 (3706).

Crist, el Senyor, ha curullat de benediccions aquest amor que brolla de la font divina de la caritat i que és imatge de la seva unió amb l'Església. De la mateixa manera que Déu en altre temps, prengué la iniciativa d'una aliança d'amor i de fidelitat envers el seu poble [3], també ara el Salvador dels homes i Espòs de l'Església [4], surt a trobar els esposos cristians per mitjà del sagrament del matrimoni. Roman amb ells, perquè els esposos, per la seva donació mútua, s'estimin amb perpètua fidelitat, com Ell mateix estimà l'Església i es va donar per ella [5]. L'autèntic amor conjugal queda assumit dins l'amor diví i és dirigit i enriquit per la força redemptora de Crist i per l'acció salvífica de l'Església, a fi de conduir amb eficàcia els esposos vers Déu i d'ajudar-los i confortar-los en la seva missió sublim de pare i mare [6]. Per això els esposos cristians per a complir amb dignitat els deures del seu estat, són enfortits i, per dir-ho així, consagrats per un sagrament especial [7]. Quan realitzen la seva funció conjugal i familiar amb la força d'aquest sagrament, plens de l'esperit de Crist que els amara tota la vida de fe, d'esperança i de caritat, es van acostant cada dia més a la seva perfecció personal i santificació mútua, i així és com junts un i altre, glorifiquen Déu.

Sota l'exemple dels pares que preguen en família, els fills, i àdhuc tots els qui viuen en el cercle familiar, trobaran amb més

Christus Dominus huic multiformi dilectioni, e divino caritatis fonte exortae et ad exemplar suae cum Ecclesia unionis constitutae, abundanter benedixit. Sicut enim Deus olim foedere dilectionis et fidelitatis populo suo occurrit [3], ita nunc hominum Salvator Ecclesiaeque Sponsus [4], per sacramentum matrimonii christifidelibus coniugibus obviam venit. Manet porro cum eis, ut quemadmodum Ipse dilexit Ecclesiam et semetipsum pro ea tradidit [5], ita et coniuges, mutua deditione, se invicem perpetua fidelitate diligant. Germanus amor coniugalis in divinum amorem assumitur atque virtute redemptiva Christi et salvifica actione Ecclesiae regitur ac ditatur, ut coniuges efficaciter ad Deum ducantur atque in sublimi munere patris et matris adiuventur et confortentur [6]. Quapropter coniuges christiani ad sui status officia et dignitatem peculiari sacramento roborantur et veluti consecrantur [7]; cuius virtute munus suum coniugale et familiare explentes, spiritu Christi imbuti, quo tota eorum vita, fide, spe et caritate pervaditur, magis ac magis ad propriam suam perfectionem mutuamque sanctificationem, ideoque communiter ad Dei glorificationem accedunt.

Unde, ipsis parentibus exemplo et oratione familiari praegredientibus, filii, immo et omnes in familiae convictu degentes, humanitatis, salutis atque

[3] Cf. Os 2; Ier 3,6-13; Is 54.
[4] Cf. Mt 9,15; Mc 2,19-20; Lc 5,34-35; cf. també 2 Cor 11,2; Eph 5,27; Apoc 19,7-8; 21,2 i 9.
[5] Cf. Eph 5,25.
[6] Cf. Concili Vat. II, const. dogm. *Lumen gentium:* AAS 57 (1965) 15-16.40-41.47.
[7] Pius XI, enc. *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 583.

facilitat el camí de l' educació dels sentiments, de la salvació i de la santificació. Quant als esposos, investits amb la dignitat i la missió de pare i mare, exerciran amb fidelitat el deure de l' educació, especialment en el camp religiós, que els pertoca a ells en primer lloc.

Membres vivents de la família, els fills contribueixen, a la seva manera, a la santificació dels pares. Amb llur gratitud, pietat filial i confiança, respondran als beneficis rebuts dels pares i, com a bons fills, els ajudaran en l' adversitat i en la solitud de la vellesa. La viduïtat, acceptada amb fortalesa d' esperit com a continuació de la vocació conjugal, serà honorada per tots [8]. La família comunicarà generosament amb les altres famílies les seves riqueses espirituals. D' aquesta forma la família cristiana com a fruit que és d' un matrimoni, imatge i participació de l' aliança d' amor que uneix Crist amb la seva Església [9], palesarà a tots els homes la presència viva del Salvador al món i la veritable naturalesa de l' Església, tant per l' amor, generosa fecunditat, unitat i fidelitat dels esposos, com també per l' amable cooperació de tots els seus membres.

49. *(L' amor conjugal.)* Moltes vegades la paraula de Déu invita els promesos a guardar i fomentar el seu prometatge amb un afecte cast, i els esposos la seva unió amb un amor indivís [10]. També molts dels homes del nostre temps tenen en gran estima

sanctitatis viam facilius invenient. Coniuges autem, dignitate ac munere paternitatis et maternitatis ornati, officium educationis praesertim religiosae, quod ad ipsos imprimis spectat, diligenter adimplebunt.

Liberi, ut viva familiae membra, ad sanctificationem parentum suo modo conferunt. Gratae enim mentis affectu, pietate atque fiducia beneficiis parentum respondebunt ipsisque in rebus adversis necnon in senectutis solitudine filiorum more assistent. Viduitas, in continuitate vocationis coniugalis forti animo assumpta, ab omnibus honorabitur [8]. Familia suas divitias spirituales cum aliis quoque familiis generose communicabit. Proinde, familia christiana, cum e matrimonio, quod est imago et participatio foederis dilectionis Christi et Ecclesiae, exoriatur [9], vivam Salvatoris in mundo praesentiam atque germanam Ecclesiae naturam omnibus patefaciet, tum coniugum amore, generosa fecunditate, unitate atque fidelitate, tum amabili omnium membrorum cooperatione.

49. *(De amore coniugali.)* Pluries verbo divino sponsi atque coniuges invitantur, ut casto amore sponsalia et indivisa dilectione coniugium nutriant atque foveant [10]. Plures quoque nostrae aetatis homines verum amorem inter maritum et uxorem variis rationibus secundum honestos populorum

[8] Cf. 1 Tim 5,3.
[9] Cf. Eph 5,32.
[10] Cf. Gen 2,22-24; Prov 5,15-20; 31,10-31; Tob 8,4-8; Cant 1,2-3; 1,16; 4,16-5,1; 7,8-14; 1 Cor 7,3-6; Eph 5,25-33.

l' amor autèntic entre marit i muller manifestat de formes diferents, segons els costums sans dels pobles de cada època. Aquest amor eminentment humà, perquè va de persona a persona per un sentiment voluntari, abasta el bé de tota ella; i pot enriquir amb una dignitat tota especial les expressions del cos i de la vida psíquica i ennoblir-les com a elements i signes específics de l' amistat conjugal. El Senyor es dignà purificar, perfeccionar i elevar aquest amor per un do especial de la seva gràcia i caritat. Un tal amor, que associa al mateix temps elements humans i divins, condueix els esposos a una donació mútua i lliure d'ells mateixos, manifestada per sentiments i obres de tendresa, i omple tota la seva vida [11]; es més, va creixent i perfeccionant-se amb l' actuació generosa. Ultrapassa, doncs, de lluny la inclinació merament eròtica, que es manté d' egoisme i s' esfuma ben aviat, innoblement.

Aquest amor té la seva manera particular d' expressar-se i de dur-se a terme per l' obra pròpia del matrimoni. Així doncs, els actes de la unió íntima i casta dels esposos són honestos i dignes, i, viscuts d' una manera veritablement humana, expressen i fomenten la donació recíproca per la qual els esposos s' enriqueixen l' un a l' altre amb cor joiós i agraït. Tal amor, ratificat per la promesa mútua, i, per damunt de tot, consagrat pel sagrament del Crist, comporta una indissoluble fidelitat de cos i d' ànima en tota circumstància favorable i adversa, i exclou, per tant, tot adulteri i divorci. També en la igualtat de dignitat personal que cal reconèixer a l' home i a la dona en la plenitud de l' amor mutu, es

et temporum mores manifestatum, magni faciunt. Ille autem amor, utpote eminenter humanus, cum a persona in personam voluntatis affectu dirigatur, totius personae bonum complectitur ideoque corporis animique expressiones peculiari dignitate ditare easque tanquam elementa ac signa specialia coniugalis amicitiae nobilitare valet. Hunc amorem Dominus, speciali gratiae et caritatis dono, sanare, perficere et elevare dignatus est. Talis amor, humana simul et divina consocians, coniuges ad liberum et mutuum sui ipsius donum, tenero affectu et opere probatum, conducit totamque vitam eorum pervadit [11]; immo ipse generosa sua operositate perficitur et crescit. Longe igitur exsuperat meram eroticam inclinationem, quae, egoistice exculta, citius et misere evanescit.

Haec dilectio proprio matrimonii opere singulariter exprimitur et perficitur. Actus proinde, quibus coniuges intime et caste inter se uniuntur, honesti ac digni sunt et, modo vere humano exerciti, donationem mutuam significant et fovent, qua sese invicem laeto gratoque animo locupletant. Amor ille mutua fide ratus, et potissimum sacramento Christi sancitus, inter prospera et adversa corpore ac mente indissolubiliter fidelis est, et proinde ab omni adulterio et divortio alienus manet. Aequali etiam dignitate personali cum

[11] Cf. Pius XI, enc. *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 547 i 548; Denz 2232 (3707).

veu clarament la unitat del matrimoni, confirmada pel Senyor. Per tal d' acomplir amb perseverança les obligacions d' aquesta vocació cristiana, cal molta virtut; per aquest motiu els esposos que reben en la gràcia la fortitud per a dur una vida santa, fomentaran constantment la fermesa en l' amor, la magnanimitat i l' esperit de sacrifici, demanant-ho en l' oració.

L' autèntic amor conjugal serà tingut en més alta estima i es formarà al seu voltant una sana opinió pública, si els esposos cristians donen en llur amor un testimoniatge eminent de fidelitat i d' harmonia, així com també de preocupació d' educar els fills, i si es responsabilitzen en la necessària renovació cultural, psicològica i social del matrimoni i de la família. Cal instruir els joves al temps oportú i de manera escaient, i molt millor si es fa al si de la pròpia família, sobre la dignitat, funció i expressió de l' amor conjugal; i així, educats en castedat, podran viure a l' edat que cal, un prometatge digne i el matrimoni de després.

50. *(La fecunditat del matrimoni.)* El matrimoni i l' amor conjugal, estan ordenats per naturalesa a la procreació i a l' edució dels fills. Els fills són en veritat, el regal més excel.lent del matrimoni i contribueixen en gran manera al bé dels pares. El mateix Déu que digué: *No convé que l' home estigui tot sol* (Gen 2,18) i *des del començament va fer l' ésser humà home i dona* (Mt 19,4), volgué comunicar-li una certa especial participació en la seva obra creadora, i així beneí l' home i la dona tot

mulieris tum viri agnoscenda in mutua atque plena dilectione, unitas matrimonii a Domino confirmata luculenter apparet. Ad officia autem huius vocationis christianae constanter exsequenda virtus insignis requiritur: quapropter coniuges, gratia ad vitam sanctam roborati, firmitatem amoris, magnitudinem animi et spiritum sacrificii assidue colent et oratione impetrabunt.

Germanus autem amor coniugalis altius aestimabitur atque sana circa eum opinio publica efformabitur, si coniuges christiani testimonio fidelitatis et harmoniae in eodem amore necnon sollicitudine in filiis educandis, eminent atque in necessaria renovatione culturali, psychologica et sociali in favorem matrimonii et familiae partes suas agunt. Iuvenes de amoris coniugalis dignitate, munere et opere, potissimum in sinu ipsius familiae, apte et tempestive instruendi sunt, ut, castitatis cultu instituti, convenienti aetate ab honestis sponsalibus ad nuptias transire possint.

50. *(De matrimonii foecunditate.)* Matrimonium et amor coniugalis indole sua ad prolem procreandam et educandam ordinantur. Filii sane sunt praestantissimum matrimonii donum et ad ipsorum parentum bonum maxime conferunt. Ipse Deus qui dixit: *non est bonum esse hominem solum* (Gen 2,18) et qui *hominem ab initio masculum et feminam... fecit* (Mt 19,4), volens ei participationem specialem quamdam in Suipsius opere creativo commu-

dient: *sigueu fecunds i multipliqueu-vos* (Gen 1,28). Des de llavors, l' autèntica realització de l' amor conjugal i tota l' estructura de la vida familiar, que n' és la conseqüència, estan ordenats, sense infravalorar les altres finalitats del matrimoni, a preparar els esposos per a cooperar amb fortalesa d' esperit, a l' amor del Creador i del Salvador, que, per mitjà d' ells, va engrandint i enriquint cada dia la seva família.

En el deure de transmetre la vida i d' educar—fets que cal considerar com llur missió pròpia—, els esposos saben que són els cooperadors de l' amor del Déu Creador, i, per dir-ho així, els seus intèrprets. Ells acompliran, doncs, el seu càrrec amb responsabilitat humana i cristiana i amb un respecte i docilitat a la voluntat de Déu, d' acord i amb mútua ajuda, es formaran el judici recte: hauran de tenir en compte alhora el seu bé i el dels infants ja nascuts o que han de néixer; hauran de discernir les condicions espirituals i materials de cada moment i de cada situació; finalment caldrà que pensin en el bé de la comunitat familiar, de la societat temporal i de l' Església. Són els mateixos esposos els qui, en darrer terme, han de formar aquest judici davant de Déu. Els esposos cristians han de ser ben conscients que en la seva manera d' obrar, no poden procedir capriciosament, sinó que tenen obligació de seguir sempre la pròpia consciència, d' acord amb la llei divina, dòcils al Magisteri de l' Església que interpreta amb autoritat aquesta llei a la llum de l' Evangeli. La llei divina palesa la plena significació de l' amor conjugal, el protegeix i el porta fins a la seva perfecció veritablement humana.

nicare, viro et mulieri benedixit dicens: *crescite et multiplicamini* (Gen 1,28). Unde verus amoris coniugalis cultus totaque vitae familiaris ratio inde oriens, non posthabitis ceteris matrimonii finibus, eo tendunt ut coniuges forti animo dispositi sint ad cooperandum cum amore Creatoris atque Salvatoris, qui per eos Suam familiam in dies dilatat et ditat.

In officio humanam vitam transmittendi atque educandi, quod tamquam propria eorum missio considerandum est, coniuges sciunt se cooperatores esse amoris Dei Creatoris eiusque veluti interpretes. Ideo humana et christiana responsabilitate suum munus adimplebunt ac docili erga Deum reverentia, communi consilio atque conatu, rectum iudicium sibi efformabunt, attendentes tum ad suum ipsorum bonum tum ad bonum liberorum, sive iam nati sint sive futuri praevideantur, dignoscentes temporum et status vitae condiciones tum materiales tum spirituales, ac denique rationem servantes boni communitatis familiaris, societatis temporalis ipsiusque Ecclesiae. Hoc iudicium ipsi ultimatim coniuges coram Deo ferre debent. In sua vero agendi ratione coniuges christiani conscii sint se non ad arbitrium suum procedere posse, sed semper regi debere conscientia ipsi legi divinae conformanda, dociles erga Ecclesiae Magisterium, quod illam sub luce Evangelii authentice interpretatur. Lex illa divina plenam amoris coniugalis significationem osten-

Així, quan els esposos cristians, confiant en la Providència de Déu i avivant en ells l' esperit de sacrifici [12], acompleixen la tasca procreadora i accepten generosament les seves responsabilitats humanes i cristianes, donen glòria al Creador i es van perfeccionant en Crist. Entre els esposos que duen a terme d' aquesta manera la missió que Déu els ha confiat, cal esmentar especialment aquells que, de comú acord, i després de madura reflexió, accepten amb cor generós d' educar dignament una fillada més nombrosa [13].

El matrimoni, però, no ha estat pas instituït mirant només a la procreació; el mateix caràcter de l' aliança indissoluble, que estableix entre les persones, i el bé dels fills demanen que l' amor mutu dels esposos s' expressi rectament, vagi progressant i madurant. Per aquest motiu, fins en el cas que, contràriament al desig sovint tan gran dels esposos, no tinguessin fills, el matrimoni segueix tenint el sentit de plena comunió vital i conserva tot el seu valor i indissolubilitat.

51. *(L' amor conjugal i el respecte per la vida humana.)* El Concili sap que els esposos que volen ordenar degudament la seva vida conjugal, es troben sovint als nostres dies amb moltes dificultats. I àdhuc poden arribar a un punt, si més no durant un temps, de no ser-los possible de tenir més fills; no és gens fàcil llavors mantenir la pràctica d' un amor fidel i la plena comunió de vida. I quan es trenca la intimitat conjugal no és estrany que

dit, illum protegit et ad eiusdem vere humanam perfectionem impellit. Ita coniuges christiani, divinae Providentiae confidentes et spiritum sacrificii excolentes [12], Creatorem glorificant atque ad perfectionem in Christo contendunt, cum procreandi munere generosa, humana atque christiana responsabilitate funguntur. Inter coniuges qui tali modo muneri sibi a Deo commisso satisfaciunt, peculiariter memorandi sunt illi qui, prudenti communique consilio, magno animo prolem congruenter educandam etiam numerosiorem suscipiunt [13].

Matrimonium vero, non est tantum ad procreationem institutum; sed ipsa indoles foederis inter personas indissolubilis atque bonum prolis exigunt, ut mutuus etiam coniugum amor recto ordine exhibeatur, proficiat et maturescat. Ideo etsi proles, saepius tam optata, deficiat, matrimonium ut totius vitae consuetudo et communio perseverat, suumque valorem atque indissolubilitatem servat.

51. *(De amore coniugali componendo cum observantia vitae humanae.)* Concilium novit coniuges, in vita coniugali harmonice ordinanda, saepe quibusdam hodiernis vitae condicionibus praepediri atque in circumstantiis versari posse in quibus numerus prolis, saltem ad tempus, augeri nequit, et fidelis amoris cultus atque plena vitae consuetudo non sine difficultate conservantur. Ubi autem intima vita coniugalis abrumpitur, bonum fidei

[12] Cf 1 Cor 7,5
[13] Cf Pius XII, al loc. *Tra le visite*, 20 gener 1958: AAS 50 (1958) 91.

trontolli la fidelitat i que s' enfonsi el bé dels fills, ja que en aquests casos està en greu perill l' educació dels fills i la fortalesa d' esperit necessària per acceptar-ne de nous.

Hi ha persones que gosen aportar solucions inhonestes a aquests problemes i fins no retrocedeixen davant l' assassinat. Però l' Església recorda que no pot haver-hi veritable contradicció entre les lleis divines que regulen la transmissió de la vida i les que fomenten l' amor conjugal autèntic.

Déu, Senyor de la vida, confià als homes el noble ministeri de conservar-la i l' home ha d' acomplir-ho amb dignitat. La vida, doncs, ha de ser protegida amb màxima sol.licitud des del moment de la concepció: l' avortament i l' infanticidi són crims abominables. El tipus de sexualitat propi i el seu poder generatiu, és una cosa admirablement millor en l' home que en els graus inferiors de la vida; per això els actes específics de la vida conjugal, realitzats segons l' autèntica dignitat humana, han de ser respectats amb gran fidelitat. Quan es tracta de coordinar l' amor conjugal i la transmissió responsable de la vida, la moralitat de les accions no depèn solament de la rectitud d' intenció i de la valoració dels motius; s' han de considerar els criteris objectius fonamentats en la mateixa naturalesa de la persona i dels seus actes, que respecten, en un context d' autèntic amor, la significació total d' una donació recíproca i d' una procreació digna de l' home: cosa impossible si no es practica amb cor sincer la castedat conjugal. Als fills de l' Església, fidels a aquests principis,

non raro in discrimen vocari et bonum prolis pessumdari possunt: tunc enim educatio liberorum necnon fortis animus ad prolem ulteriorem suscipiendam periclitantur.

Sunt qui his problematibus solutiones inhonestas afferre praesumunt, immo ab occisione non abhorrent; at Ecclesia in memoriam revocat veram contradictionem inter divinas leges vitae transmittendae et germani amoris coniugalis fovendi adesse non posse.

Deus enim, Dominus vitae, praecellens servandi vitam ministerium hominibus commisit, modo homine digno adimplendum. Vita igitur inde a conceptione, maxima cura tuenda est; abortus necnon infanticidium nefanda sunt crimina. Indoles vero sexualis hominis necnon humana generandi facultas mirabiliter exsuperant ea quae in inferioribus vitae gradibus habentur; proinde ipsi actus vitae coniugali proprii, secundum germanam dignitatem humanam ordinati, magna observantia reverendi sunt. Moralis igitur indoles rationis agendi, ubi de componendo amore coniugali cum responsabili vitae transmissione agitur, non a sola sincera intentione et aestimatione motivorum pendet, sed obiectivis criteriis, ex personae eiusdemque actuum natura desumptis, determinari debet, quae integrum sensum mutuae donationis ac humanae procreationis in contextu veri amoris observant; quod fieri nequit nisi virtus castitatis coniugalis sincero animo colatur. Filiis Ecclesiae, his

no els és permès d' emprendre, en la regulació dels naixements, camins que han estat prohibits pel Magisteri en explicar la llei divina [14].

Quedi ben clar a tothom que la vida de l' home i l' encàrrec de transmetre-la no es limiten als horitzons d' aquest món, on no hi troben ni la seva plena dimensió ni tot el sentit, ans miren sempre el destí etern dels homes.

52. *(La promoció del matrimoni i de la família és obra de tots.)* La família és, en certa forma, l' escola d' un més gran enriquiment humà. Però per a poder assolir la plenitud de la seva vida i de la seva missió, demana una comunió afectuosa d' ideals, un esforç en comú dels esposos i una atenta cooperació dels pares en l' educació de llurs fills. El testimoniatge operant del pare és molt profitós per a la formació dels fills; però cal també assegurar la presència de la mare a la llar, tan necessària als fills, sobretot als més petits, sense menystenir la promoció social de la dona. Els fills han de ser educats de tal manera que, de grans, puguin amb plena consciència de responsabilitat, seguir la seva vocació, àdhuc la religiosa, i escollir l' estat de vida; i si es casen, puguin fundar una família en unes condicions morals, socials i econòmiques favorables. Es un deure dels pares o tutors d' aconsellar amb prudència els joves en la formació de la llar; procurin de

principiis innixis, in procreatione regulanda, vias inire non licet, quae a Magisterio, in lege divina explicanda, improbantur [14].

Omnibus vero compertum sit vitam hominum et munus eam transmittendi non ad hoc saeculum tantum restringi neque eo tantum commensurari et intelligi posse, sed ad aeternam hominum destinationem semper respicere.

52. *(De matrimonii et familiae promotione ab omnibus curanda.)* Familia schola quaedam uberioris humanitatis est. Ut autem vitae ac missionis suae plenitudinem attingere valeat, benevola animi communicatio communeque coniugum consilium necnon sedula parentum cooperatio in filiorum educatione requiruntur. Praesentia actuosa patris eorumdem efformationi magnopere prodest, sed et cura domestica matris, qua liberi praesertim iuniores indigent, in tuto ponenda est, quin legitima mulieris promotio socialis posthabeatur. Liberi ita educatione instruantur ut ad aetatem adultam provecti pleno responsabilitatis sensu vocationem etiam sacram sequi ac vitae statum eligere queant, in quo, si nuptiis iungantur, familiam propriam, in condicionibus moralibus, socialibus et oeconomicis eidem propitiis, condere possint. Parentum vel tutorum est se iunioribus, in fundanda familia, prudenti con-

[14] Cf Pius XI, enc *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 559-561; Denz -Schon 3716-3718, Pius XII, *Al locució al Congrés de la Unió Italiana de Llevadores,* 29 oct 1951 AAS 43 (1951) 835-854; Pau VI, *Al locució als Emms. Pares Purpurats,* 23 juny 1964 AAS 56 (1964) 581-589. Algunes questions que necessiten una investigació més diligent, per manament del Papa han estat confiades a la Comissió pro Estudi de Població, Família i Natalitat, per tal de donar-ne ell el seu judici així que la Comissió hagi enllestit la tasca Restant en ferm la doctrina del Magisteri, el S. Concili no pretén proposar immediatament solucions concretes

fer-se escoltar de bon grat pels joves i de no exercir damunt d'ells cap mena de pressió ni directa ni indirecta, tant si és per inclinar-los al matrimoni com a escollir una persona determinada.

D' aquesta manera, la família serà el fonament de la societat: punt de reunió de generacions diverses que s' ajuden les unes a les altres a assolir una saviesa més plena i harmonitzar els drets de les persones amb les altres exigències de la vida social. Per tant, tots els qui exerceixen influx en comunitats i grups socials han de contribuir eficaçment a promocionar el matrimoni i la família. Que el poder civil consideri com un deure sagrat el reconeixement de la veritable naturalesa de la família, protegir-la, promocionar-la, defensar la moralitat pública, afavorir la prosperitat de la llar. Cal garantir el dret de procreació dels pares i el dret d' educar els fills en la intimitat de la família. Una legislació previsora i d' altres iniciatives han de protegir i ajudar de forma convenient aquells que per dissort no tenen família.

Els fidels cristians, mirant de treure bé del moment present [15], i distingint allò que és inmutable del que no ho és, han de promoure sol.lícits els béns de la família i del matrimoni amb el testimoniatge de la seva vida personal i amb una acció en comú amb tots els homes de bona voluntat; i així, vençudes les dificultats, proveiran, a l' estil d' avui, a les necessitats i interessos familiars. Per a assolir aquest ideal seran molt útils el sentit cristià dels fidels, la recta consciència moral dels homes i la saviesa i competència dels especialistes en estudis sagrats. Els especialistes en ciències, en particular la biologia, la medicina, la sociologia i la

silio, ab eis libenter audiendo, duces praebere, caventes tamen ne eos coactione directa vel indirecta ad matrimonium ineundum aut ad electionem compartis adigant.

Ita familia, in qua diversae generationes conveniunt ac sese mutuo adiuvant ad pleniorem sapientiam acquirendam atque iura personarum cum aliis vitae socialis exigentiis componenda, fundamentum societatis constituit. Ideoque omnes qui influxum in communitates et coetus sociales exercent, ad promotionem matrimonii et familiae efficaciter conferre debent. Potestas civilis veram eorumdem indolem agnoscere, protegere et provehere, moralitatem publicam tueri atque prosperitati domesticae favere, ut sacrum suum munus consideret. Ius parentum prolem procreandi et in sinu familiae educandi tutandum est. Provida legislatione variisque inceptis etiam illi protegantur aptoque adiumento subleventur qui bono familiae infeliciter carent.

Christifideles, praesens tempus redimentes [15] atque aeterna a mutabilibus formis discernentes, bona matrimonii et familiae, tum propriae vitae testimonio tum concordi actione cum hominibus bonae voluntatis, diligenter promoveant, et sic, interceptis difficultatibus, providebunt familiae necessi-

[15] Cf Eph 5,16; Col 4,5.

psicologia, poden contribuir molt al benestar de la família i a la pau de les consciències, si tots junts procuren de posar més en clar les diverses condicions que poden portar a una sana regulació de la procreació humana.

Es deure dels sacerdots, després d' haver estudiat degudament els diferents problemes de la família, de sostenir la vocació dels esposos en llur vida conjugal i familiar amb els diversos mitjans de la pastoral, amb la predicació de la paraula de Déu, el culte litúrgic i d' altres ajudes espirituals; d' enfortir-los amb bondat i paciència enmig de les seves dificultats i d' animar-los amb caritat perquè formin famílies realment modèliques.

Obres de diferents tipus, sobretot les associacions de famílies, han de contribuir, per mitjà de la doctrina i de l'actuació, a enfortir els joves i els esposos—principalment els casats de poc—i a formar-los per a la vida familiar, social i apostòlica.

Per fi, que els mateixos esposos, fets a imatge del Déu vivent i constituïts en un ordre autènticament personal, restin units en un mateix amor, en una semblant manera de pensar i en una santedat mútua [16], de forma que seguint el Crist, principi de vida [17], arribin a ser enmig de les alegries i els sacrificis de la seva vocació, per la fidelitat del seu amor, els testimonis del misteri de caritat que el Senyor revelà al món per la seva mort i resurrecció [18].

tatibus et commodis, quae novis temporibus conveniunt. Ad quem finem obtinendum sensus christianus fidelium, recta hominum conscientia moralis necnon sapientia ac peritia eorum qui in sacris disciplinis versati sunt, magno auxilio erunt.

Qui scientiis, praecipue biologicis, medicis, socialibus et psychologicis eruditi sunt, multum bono matrimonii et familiae, pacique conscientiarum inservire possunt, si collatis studiis diversas condiciones honestae ordination procreationis humanae faventes, penitius elucidare conentur.

Sacerdotum est, debita de re familiari eruditione accepta, vocationem coniugum diversis mediis pastoralibus, verbi Dei praedicatione, cultu liturgico aliisve adiumentis spiritualibus in vita eorum coniugali et familiari fovere, eosque humaniter et patienter in difficultatibus roborare atque in caritate confortare ut vere radiosae familiae efformentur.

Varia opera, praesertim familiarum consociationes, iuvenes ipsosque coniuges, praecipue nuper iunctos, doctrina et actione confirmare eosque ad vitam familiarem, socialem et apostolicam formare satagent.

Ipsi denique coniuges, ad imaginem Dei vivi facti et in vero ordine personarum constituti, affectu compari, mente consimili et mutua sanctitate adunati sint [16], ut Christum, vitae principium [17] secuti, in gaudiis et sacrificiis vocationis suae, per suum fidelem amorem, illius testes fiant mysterii dilectionis, quod Dominus morte et resurrectione sua mundo revelavit [18].

[16] Cf. *Sacramentarium Gregorianum:* PL 78,262.
[17] Cf Rom 5,15 i 18, Gal 2,20.
[18] Cf Eph 5,25-27.

Capítol II

EL FOMENT DEL PROGRÉS CULTURAL

53. *(Introducció.)* Es propi de la persona humana d' arribar a un nivell de veritable i plena humanitat, només per la cultura, és a dir, pel cultiu dels béns i dels valors de la naturalesa. I, per tant, sempre que es tracti de la vida humana, naturalesa i cultura resten lligades molt íntimament.

En general, amb aquesta expressió, *cultura,* indiquem tot allò que fa que l' home afini i desplegui, de moltes maneres, les seves qualitats espirituals i corporals; que miri de posar sota el seu domini, amb l' estudi i el treball, tota la terra; de fer tornar més humana la vida social, tant a dins de la família com en tota la convivència civil; i, finalment, a través dels temps, fa que expressi, comuniqui i conservi, en les seves obres, per profit de molts i fins de tota la humanitat, les seves grans experiències i aspiracions.

I d' això deduïm que la cultura humana comporta necessàriament un aspecte històric i social, i que sovint la paraula *cultura* té un sentit sociològic i també etnològic. I d' aquesta manera es parla de la pluralitat de les cultures. Perquè de l' ús divers de les coses, de la diversitat en el treball, en l' expressió, en les pràctiques religioses i morals, en establir lleis i institucions jurídiques,

Caput II

DE CULTURAE PROGRESSU RITE PROMOVENDO

53. *(Introductio.)* Ad ipsam personam hominis pertinet ut nonnisi per culturam, hoc est bona naturae valoresque colendo, ad veram plenamque humanitatem accedat. Ubicumque ergo de vita humana agitur, natura et cultura quam intime connectuntur.

Voce *cultura* sensu generali indicantur omnia quibus homo multifarias dotes animi corporisque perpolit atque explicat; ipsum orbem terrarum cognitione et labore in suam potestatem redigere studet; vitam socialem, tam in familia quam in tota consortione civili, progressu morum institutorumque humaniorem reddit; denique magnas experientias spirituales atque appetitiones decursu temporum in operibus suis exprimit, communicat atque conservat, ut ad profectum multorum, quinimmo totius generis humani, inserviant.

Inde sequitur culturam humanam aspectum historicum atque socialem necessario prae se ferre, atque vocem *cultura* saepe sensum sociologicum necnon ethnologicum assumere. Hoc autem sensu de culturarum pluralitate sermo fit. Ex diverso enim modo utendi rebus, laborem praestandi et sese exprimendi, religionem colendi moresque formandi, statuendi leges et iuridica instituta, augendi scientias et artes atque colendi pulchrum, diversae

en el conreu de les ciències, de l' art i la bellesa, neixen diferents estils de vida i formes diverses d' avaluar les coses. I així, aquestes formes rebudes, constitueixen el patrimoni propi de cada comunitat humana. I així també s' estableix un determinat medi històric, en el qual ve a inserir-se l' home nascut a qualsevol poble i en qualsevol temps, i és d' on extreu aquells valors per a promoure la civilització humana.

Secció 1.ª—*La situació de la cultura en el món actual*

54. *(Nous estils de vida.)* Les condicions de la vida de l' home actual, en l' aspecte social i en el cultural, han estat transformades profundament, de tal manera que podem parlar d' una nova edat de la història humana [1]. I per això es troben ara oberts nous camins al progrés cultural i la seva àmplia difusió. Camins oberts per un gran avenç de les ciències de la naturalesa i les de l' home, com també de les socials; pel progrés tècnic i pel de tots els mitjans i invents de comunicació entre els homes. Això fa que la cultura d' avui presenti unes particularitats pròpies: les anomenades ciències exactes afinen un extremat judici crític; els més actuals estudis de psicologia expliquen amb més profunditat la conducta humana; les ciències històriques contribueixen en gran manera a una comprensió de les coses, el seu aspecte de mutabilitat i d' evolució; els usos i costums de la vida es van fent més uniformes; la industrialització, la urbanització i d' altres cau-

oriuntur communes vivendi condiciones et diversae formae bona vitae componendi. Ita ex traditis institutis efficitur patrimonium cuique humanae communitati proprium. Ita etiam constituitur ambitus definitus et historicus, in quem homo cuiusque gentis vel aetatis inseritur, et ex quo bona ad humanum civilemque cultum promovendum haurit.

Sectio 1.—*De culturae condicionibus in mundo hodierno*

54. *(De novis vivendi formis.)* Condiciones vitae hominis moderni sub respectu sociali et culturali profunde immutatae sunt, ita ut de nova historiae humanae aetate loqui liceat [1]. Exinde ad culturam perficiendam ampliusque spargendam novae patent viae. Quas paraverunt ingens augmentum scientiarum naturalium et humanarum, etiam socialium, incrementum technicarum artium, necnon progressus in excolendis et recte disponendis instrumentis quibus homines inter se communicant. Hinc cultura hodierna particularibus signatur notis: scientiae, quae exactae nuncupantur, iudicium criticum maxime excolunt; recentiora psychologiae studia humanam activitatem profundius explicant; disciplinae historicae valde conferunt ut res sub specie suae mutabilitatis atque evolutionis adspiciantur; vitae consuetudines et

[1] Cf la introducció d' aquesta constitució, n 4ss

ses que porten a una vida comunitària, creen noves formes de cultura (cultura de masses), de les quals neixen maneres noves d' actuar, de pensar i reposar. I simultàniament, les relacions més fortes entre els pobles i grups socials, obren per a tots i cadacun, cada vegada més, els tresors de les diverses civilitzacions, i així, poc a poc, es va congriant una forma més universal de cultura humana, que promou i significa la unitat del gènere humà, sobretot com més sap respectar les particularitats de les diverses cultures.

55. *(L' home, autor de la cultura.)* Cada dia són més els homes i dones de qualsevol grup o nació, que tenen consciència que ells són els autors i promotors de la cultura pròpia de la seva comunitat. Arreu del món i cada dia més, creix el sentit de l' autonomia i juntament de la responsabilitat: fet que és de la més gran importància per la maduresa espiritual i moral de la humanitat. Això es mostra més clarament si tenim present la unificació del món i l' encàrrec imposat a tots nosaltres d' edificar un món millor en la veritat i en la justícia. D' aquesta manera, doncs, som els testimonis d' un nou humanisme naixent, on l' home és definit primordialment per la seva responsabilitat davant dels seus germans i de la història.

56. *(Dificultats i deures.)* En tals condicions no ens hem d' estranyar que l' home coscient de la seva responsabilitat en el progrés de la cultura, alimenti una esperança més alta, però que

mores in dies magis uniformes efficiuntur; industrializatio, urbanizatio aliaeque causae quae vitam communitariam promovent, novas culturae formas creant (mass-culture), ex quibus novi modi sentiendi, agendi otioque utendi nascuntur; aucta simul inter varias gentes societatisque coetus commercia thesauros diversarum culturae formarum omnibus et singulis latius aperiunt, et sic paulatim universalior paratur culturae humanae forma, quae eo magis humani generis unitatem promovet ac exprimit, quo melius diversarum culturarum particularitates observat.

55. *(Homo auctor culturae.)* Maior in dies fit numerus virorum ac mulierum cuiusvis coetus vel nationis, qui conscii sunt suae communitatis culturae artifices se esse atque auctores. In universo mundo magis magisque crescit autonomiae simulque responsabilitatis sensus, quod pro spirituali ac morali maturitate generis humani maximi est momenti. Illud clarius apparet, si ante oculos unificationem mundi ponimus atque munus nobis impositum, ut in veritate et iustitia meliorem aedificemus mundum. Tali ergo modo testes sumus novum humanismum nasci, in quo homo imprimis sua responsabilitate erga suos fratres historiamque definitur.

56. *(Difficultates et munera.)* Quibus in condicionibus, non est mirandum, hominem, qui responsabilitatem suam sentit pro culturae progres-

alhora esguardi amb una angoixa íntima les múltiples antinòmies existents que ell mateix ha de resoldre:

¿Què cal fer per tal que la intensificació de les relacions culturals, que haurien de comportar un veritable i fructuós diàleg entre els diversos grups i nacions, no pertorbi en canvi la vida de les comunitats, ni dissolgui la saviesa tradicional i faci perillar el geni propi de cada poble?

¿Com cal afavorir el dinamisme i l' expansió de la nova cultura sense que la fidelitat vivent a l' herència tradicional s' extingeixi? I això és d' una especial urgència allí on la cultura, que brolla del gran progrés científic i tècnic, ha de compaginar-se amb la formació que donen, segons diverses tradicions, els estudis clàssics.

¿Com és possible d' harmonitzar una dispersió tan ràpida i progressiva dels estudis especialitzats, amb la necessitat d' establir-ne una síntesi, i també de conservar en l' home la capacitat de contemplació i d' admiració, d' on neix la saviesa?

¿Què cal fer perquè tots els homes participin dels béns culturals que hi ha en el món, quan trobem que al mateix temps el nivell científic dels més entesos és cada vegada més alt i difícil?

I ¿com, finalment, s' ha de reconèixer com a legítima l' autonomia que exigeix per ella la cultura, sense que esdevingui així un humanisme merament terrenal o fins i tot, advers a la religió?

Certament, és entremig d' aquestes antinòmies que s' ha de

su, altiorem spem nutrire, sed etiam anxio animo adspicere multiplices antinomias exsistentes, quas ipse resolvere debet:

Quid faciendum est, ne frequentiora culturarum commercia, quae inter diversos coetus et nationes ad verum et fructuosum dialogum adducere deberent, vitam communitatum perturbent, neve sapientiam maiorum evertant, neve propriam populorum indolem in discrimen adducant?

Quomodo dynamismo atque expansioni novae culturae est favendum, quin fidelitas viva erga traditionum haereditatem pereat? Quod particulari modo urget ubi cultura, quae ex ingenti scientiarum artiumque technicarum progressu oritur, componenda est cum eo ingenii cultu qui studiis secundum varias traditiones classicis alitur.

Quomodo tam velox atque progrediens disciplinarum particularium dispersio conformari potest cum necessitate formandi earum synthesim, necnon servandi apud homines facultates contemplationis ac admirationis, quae ad sapientiam adducunt?

Quid faciendum est, ut universi homines bonorum culturalium participes fiant in mundo, cum insimul cultus humanus peritiorum semper sublimior atque complexior evadat?

Quomodo denique prout legitima agnoscenda est autonomia, quam cultura sibi vindicat, quin ad humanismum mere terrestrem, immo ipsi religioni adversantem deveniatur?

In medio quidem illarum antinomiarum cultura humana ita hodie evol-

desenvolupar, avui dia, la cultura humana, de tal manera que cultivi amb el degut equilibri la persona humana integralment, i ajudi els homes en les tasques que tots, sobretot els fidels cristians, units fraternalmente en una sola família humana, han estat cridats a acomplir.

SECCIÓ 2.ª—*Alguns principis per a la recta promoció cultural*

57. *(La fe i la cultura.)* El cristians, que peregrinen a la Ciutat celestial, han de buscar i assaborir les coses de dalt [2], però amb això no minva pas gens, sinó més aviat creix, la importància del seu deure de col.laborar amb tots els homes en el treball de bastir un món més humà. I, veritablement, el misteri de la fe cristiana els ofereix més poderosos estímuls i ajudes per a realitzar amb més fervor aquest deure seu, i sobretot per a descobrir tot el sentit de tal empresa, per la qual la cultura humana obté el seu lloc preeminent dins la integral vocació de l'home.

Efectivament, quan l'home conrea la terra amb les seves mans o per mitjà de la tècnica, perquè doni fruit i esdevingui un estatge digne de la universal família humana, i quan intervé conscientment en la vida social de les comunitats, acompleix el pla de Déu, manifestat a la humanitat a l'inici dels temps: de sotmetre la terra i consumar la creació [3], i així l'home es realitza ell mateix, i alhora executa el gran manament de Crist de donar-se en servei dels seus germans.

vatur oportet, ut integram personam humanam aequo ordine excolat atque homines iuvet in muneribus, ad quae adimplenda omnes, praecipue autem christifideles, in una familia humana fraterne uniti, vocantur.

SECTIO 2.—*De quibusdam principiis ad culturam rite promovendam*

57. *(Fides et cultura.)* Christifideles, ad civitatem caelestem peregrinantes, ea quae sursum sunt quaerere et sapere debent [2]; quo tamen nedum minuatur, potius crescit momentum muneris eorum una cum omnibus hominibus adlaborandi ad aedificationem mundi humanius exstruendi. Et revera fidei christianae mysterium praestantia incitamenta et adiumenta eis praebet ad munus illud impensius adimplendum et praesertim ad plenum huiusmodi operis sensum detegendum, quo cultus humanus in integra hominis vocatione suum eximium obtineat locum.

Cum enim homo opere manuum suarum vel ope technicarum artium terram excolit, ut fructum afferat et dignum universae familiae humanae habitaculum fiat, et cum conscie partes assumit in socialium coetuum vita, ipse exsequitur consilium Dei, initio temporum patefactum, terrae subiiciendae [3] creationisque perficiendae, atque seipsum excolit; insimul magnum Christi mandatum servat, sese in servitium fratrum impendendi.

[2] Cf. Col 3,1-2 [3] Cf Gen 1,28.

A més a més, l' home que es dedica als diversos estudis de la filosofia, la història, les matemàtiques i les ciències naturals i que conrea les arts, pot contribuir de la millor manera a elevar la família humana als més alts pensaments de la veritat, del bé i de la bellesa, i al discerniment de tots els valors, i fer que així més clarament la il.lumini l' admirable Saviesa que des de l' eternitat era amb Déu, i amb Ell ordenava totes les coses, tot jugant al voltant de la terra i delint d' estar-se entre els fills dels homes [4].

Per això mateix, l' esperit humà, més deslligat de la servitud de les coses, pot ser endut més fàcilment al mateix culte i contemplació del Creador. I encara, sota l' impuls de la gràcia, està disposat a reconèixer el Verb de Déu, el qual, abans de fer-se carn per salvar totes les coses i recapitular-les totes en Ell, estava ja en el món, com *la llum veritable que il.lumina tots els homes* (Io 1,9) [5].

El progrés modern de les ciències i de la tècnica, que no és capaç pel seu mateix mètode de penetrar les íntimes causes de les coses, pot afavorir un cert fenomenisme i agnosticisme, quan el mètode d' investigació usat en aquest ram de les ciències és pres desencertadament com a regla suprema per a determinar qualsevol veritat. Més encara, hi ha el perill que l' home, massa refiat en les troballes modernes, cregui bastar-se ell mateix i que ja no busqui les coses més altes.

Aquests inconvenients, però, no deriven necessàriament de

Insuper homo cum in varias philosophiae, historiae atque scientiae mathematicae et naturalis disciplinas incumbit et artibus versatur, maxime conferre potest, ut familia humana ad sublimiores veri, boni et pulchri rationes atque ad iudicium universi valoris elevetur et sic clarius illuminetur mirabili Sapientia, quae ab aeterno cum Deo erat, cuncta cum Eo componens, ludens in orbe terrarum, esse cum filiis hominum in deliciis habens [4].

Eo ipso animus hominis, a rerum servitute magis solutus, expeditius ad ipsum Creatoris cultum et contemplationem evehi potest. Immo impulsu gratiae ad agnoscendum Dei Verbum disponitur, quod, antequam caro fieret ad omnia salvanda et in Se recapitulanda, iam in mundo erat, tanquam *lux vera quae illuminat omnem hominem* (Io 1,9) [5].

Sane hodiernus progressus scientiarum artiumque technicarum, quae vi methodi suae usque ad intimas rerum rationes penetrare nequeunt, cuidam phaenomenismo et agnosticismo favere potest, quando methodus investigandi, qua disciplinae istae utuntur, immerito pro suprema totius veritatis inveniendae regula habetur. Immo periculum adest, ne homo, inventis hodiernis nimis fidens, se sibi sufficere aestimet et altiora amplius iam non quaerat.

Haec tamen infausta non necessario ex hodierna cultura sequuntur, nec

[4] V Pr 8 · 30-31

[5] Cf. Sant Ireneu, *Adv. haer.* III 11,8. ed. Sagnard, p.200; cf. ibid., 16,6: p 290-292; 21,10-22: p 370-372, 22,3 p 378, etc

la cultura moderna, i no ens han d' induir a la temptació de no comprendre els seus valors positius, entre els quals hi trobem: la dedicació a les ciències i l' exacta fidelitat a la veritat en les investigacions científiques, la necessitat de treballar en tècnica d' equip, el sentit de la solidaritat internacional, la consciència, cada dia més viva, de la responsabilitat dels experts d' ajudar els homes i fins de protegir-los, la voluntat de tornar millors per tothom les condicions de vida, precípuament pels que pateixen sigui per la falta de responsabilitat o per llur cultura migrada. Totes aquestes coses poden resultar com una preparació per a rebre el missatge de l' Evangeli, que pot madurar en la caritat divina per obra d' Aquell que vingué a salvar el món.

58. *(Múltiples connexions entre el missatge de Crist i la cultura humana.)* Entre l' Evangeli de la salvació i la cultura humana els vincles són nombrosos. Perquè Déu, en revelar-se al seu poble fins a la seva manifestació plena en el Fill encarnat, ha parlat segons la cultura pròpia de les diverses edats.

D' una manera semblant, l' Església, que viu a través dels temps en diverses condicions, s' ha valgut de les formes creades per les diverses cultures a fi de difondre i explicitar a tots els pobles, amb la seva predicació, l' Evangeli del Crist, estudiar-lo i aprofundir-lo més i més, i expressar-lo millor en la celebració litúrgica i en la vida de la comunitat multiforme dels fidels.

L' Església, però, enviada igualment a tots els pobles de qual-

nos in tentationem inducere debent, ne eius valores positivos non agnoscamus. Inter quos adnumerantur: scientiarum studium atque exacta fidelitas erga veritatem in inquisitionibus scientificis, necessitas laborandi una cum aliis in coetibus technicis, sensus solidarietatis internationalis, conscientia in dies vividior responsabilitatis peritorum erga homines adiuvandos immo et protegendos, voluntas faustiores reddendi vitae condiciones omnibus, praesertim illis qui vel responsabilitatis privatione vel culturae paupertate laborant. Haec omnia aliquam praeparationem ad nuntium Evangelii accipiendum afferre valent, quae informari potest caritate divina ab Eo qui venit ut mundum salvaret.

58. *(De multiplici inter bonum nuntium Christi et culturam humanam connexione.)* Inter nuntium salutis et culturam humanam multiplices nexus inveniuntur. Nam Deus, populo suo sese revelans usque ad plenam sui manifestationem in Filio incarnato, locutus est secundum culturam diversis aetatibus propriam.

Pariter Ecclesia, decursu temporum variis in condicionibus vivens, diversarum culturarum inventa adhibuit, ut nuntium Christi in sua praedicatione ad omnes gentes diffundat et explicet, illud investiget et altius intelligat, in celebratione liturgica atque in vita multiformis communitatis fidelium melius exprimat.

At simul, ad omnes populos cuiusvis aetatis et regionis missa, Ecclesia

sevol temps i regió, no es lliga, amb exclusivitat i indissolublement a cap de les races o nacions, a cap manera particular de comportar-se, a cap dels costums, antics o moderns. Fidel a la seva tradició pròpia i alhora conscient de la seva missió universal, és capaç d' entrar en comunió amb les diverses formes culturals, i així se n' enriqueix ella mateixa i també les diverses cultures.

La bona nova del Crist renovella constantment la vida i la cultura de l' home caigut, combat i bandeja els errors i mals que neixen de la sempre amenaçant seducció del pecat. Eleva i purifica sense treva els costums dels pobles. Amb les riqueses sobrenaturals, fecunda, com des d' endintre, les qualitats de l' esperit i el geni de cadascun dels pobles i dels temps, les defensa, les perfecciona i restaura en Crist [6]. Així, l' Església, tot acomplint el seu paper propi [7], contribueix a la civilització i la impulsa; i amb la seva acció—fins i tot litúrgica—forma l' home en la llibertat interior.

59. *(Relacions harmonioses entre els diferents aspectes de la cultura humana.)* Per les raons que s' han exposat, l' Església recorda a tots que la cultura ha de ser referida a l' íntegre perfeccionament de la persona humana, al bé de la comunitat i de tota la societat humana. Per això cal educar l' esperit de tal manera que hi creixin la capacitat d' admiració, de penetració, de contem-

nulli stirpi aut nationi, nulli particulari morum rationi, nulli antiquae aut novae consuetudini exclusive et indissolubiliter nectitur. Propriae traditioni inhaerens et insimul missionis suae universalis conscia, communionem cum diversis culturae formis inire valet, qua tum ipsa Ecclesia tum variae culturae ditescunt.

Bonum Christi nuntium hominis lapsi vitam et cultum continenter renovat, et errores ac mala, ex semper minaci peccati seductione manantia, impugnat et removet. Mores populorum indesinenter purificat et elevat. Animi ornamenta dotesque cuiuscumque populi vel aetatis supernis divitiis velut ab intra foecundat, communit, complet atque in Christo restaurat [6]. Sic Ecclesia, proprium implendo munus [7], iam eo ipso ad humanum civilemque cultum impellit atque confert, et actione sua, etiam liturgica, hominem ad interiorem libertatem educat.

59. *(De diversis rationibus in cultus humani formis rite componendis.)* Supradictis rationibus, Ecclesia in mentem omnium revocat culturam ad integram personae humanae perfectionem, ad bonum communitatis et totius humanae societatis esse referendam. Quare oportet animum ita excolere, ut

[6] Cf Eph 1,10

[7] Cf les paraules de Pius XII a Roland-Gosselin «Il ne faut jamais perdre de vue que l' objective de l' Eglise est d'évangéliser et non de civiliser Si elle civilise, c' est par d évangelisation» *(Semaines Sociales de France* [Versalles 1936] p 461-462)

plació i de formar-se un judici personal cadascú, i de conrear el sentit religiós, moral i social.

Perquè la cultura, posat que brota inmediatament de l' home per la seva índole racional i social, necessita contínuament una justa llibertat per desenvolupar-se, i una legítima autonomia per obrar segons els propis principis. Per tant, molt raonablement, demana respecte i gaudeix d' una certa inviolabilitat, respectant —és clar—els drets de la persona i els de la societat, particular o universal, dintre dels límits del bé comú.

El Concili, repetint el que ensenyà el Concili Vaticà I, declara que «existeixen dos tipus de coneixement» diferents, el de la fe i el de la raó, i que l' Església no prohibeix pas que «les arts i les ciències humanes es valguin dels seus propis principis i mètodes... cada una en el seu camp»; per això, «reconeixent aquesta justa llibertat», ratifica l' autonomia legítima de la cultura humana i especialment de les ciències [8].

Tot això demana també que l' home, dins el respecte de l' ordre moral i del bé comú, pugui investigar lliurement la veritat i propagar la seva opinió, com també lliurar-se a qualsevol ocupació; i, finalment, que sigui informat verídicament, dels públics esdeveniments [9].

Pertany, així, a l' autoritat pública no pas de determinar el caràcter propi de les formes culturals, sinó d' afavorir les condi-

promoveatur facultas admirandi, intus legendi, contemplandi atque efformandi iudicium personale et excolendi sensum religiosum, moralem ac socialem.

Cultura enim, cum ex hominis indole rationali et sociali immediate fluat, indesinenter indiget iusta libertate ad sese explicandam atque legitima, secundum propria principia, sui iuris agendi facultate. Iure merito ergo postulat reverentiam et quadam gaudet inviolabilitate, servatis utique iuribus personae et communitatis, sive particularis sive universalis, intra fines boni communis.

Sacra Synodus, recolens ea quae Concilium Vaticanum Primum docuit, declarat «duplicem esse ordinem cognitionis» distinctum, nempe fidei et rationis, nec sane Ecclesiam vetare ne «humanarum artium et disciplinarum culturae... in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo»; quare «iustam hanc libertatem agnoscens», cultus humani et praesertim scientiarum legitimam autonomiam affirmat [8].

Haec omnia postulant quoque ut homo, morali ordine communique utilitate servatis, libere possit verum inquirere et opinionem suam declarare ac vulgare, atque artem qualemcumque colere; ut denique secundum veritatem de publicis eventibus certior fiat [9].

Ad publicam vero auctoritatem pertinet, non propriam cultus humani formarum indolem determinare, sed condiciones et subsidia ad vitam cul-

[8] Cf. Conc. Vat. I, const. dogm. de fe catòlica *Dei Filius* c 4: Denz. 1795 1799 (3015 3019). Cf. Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 33 (1931) 190.
[9] Cf. Joan XXIII, enc. *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 260.

cions i mesures que ajudin a promoure la vida cultural entre tots, fins i tot entre les minories d' alguna nació [10]. Es per això que cal insistir sobretot perquè la cultura, desviant-se del seu sentit propi, no es vegi obligada a servir els poders polítics o econòmics.

Secció 3.ª—*Alguns deures més urgents dels cristians envers la cultura*

60. *(El reconeixement i exercici efectiu del dret de tots als beneficis de la cultura.)* Actualment és possible d' alliberar la majoria dels homes de la misèria que és la ignorància. Es, doncs, un dels deures principals del nostre temps, sobretot per als cristians, de treballar amb fermesa per tal que, en l' economia i en la política, tant en el camp nacional com en l' internacional, s' estableixin els principis bàsics, pels quals a tot arreu es reconegui i sigui efectiu el dret de tots a la cultura com correspon a la dignitat de la persona, sense discriminació de raça, ni de sexe, de nacionalitat, de religió o de condició social.

Per tant, han de donar-se a tothom una abundor suficient de béns culturals, i abans que cap altre d' aquells que formen el que en diem una cultura «bàsica», per tal que molts, per manca d' instrucció i de preparació responsable, no restin impedits de cooperar al bé comú, d' una manera veritablement humana.

Cal, doncs, tendir a proporcionar als homes dotats intel.lec-

turalem inter omnes promovendam fovere, etiam intra minoritates alicuius nationis [10]. Ideo praeprimis instandum est, ne cultura, a proprio fine aversa, potestatibus politicis vel oeconomicis servire cogatur.

Sectio 3.—*De quibusdam urgentioribus christianorum muneribus circa culturam*

60. *(Ius ad culturae beneficia omnibus agnoscatur et in rem deducatur.)* Cum nunc facultas praebeatur plurimos homines ab ignorantiae miseria liberandi, officium nostrae aetati maxime consentaneum est, praesertim pro christianis, strenue adlaborandi ut, tam in re oeconomica quam in re politica, tam in campo nationali quam internationali, ferantur iudicia fundamentalia, quibus ius omnium ad humanum civilemque cultum, personae dignitati congruum, sine discrimine stirpis, sexus, nationis, religionis aut socialis condicionis, ubique terrarum agnoscatur et ad rem deducatur. Ideo sufficiens bonorum culturalium copia omnibus providenda est, praesertim eorum quae constituunt culturam sic dictam fundamentalem, ne plurimi litterarum ignorantia responsabilisque actuositatis privatione a cooperatione vere humana ad bonum commune impediantur.

Contendendum est itaque ut homines, quorum ingenii vires id ferant,

[10] Cf. Joan XXIII, enc. *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 283. Pius XII, *Missatge radiofònic,* 24 desembre 1941: AAS 34 (1942) 16-17.

tualment, la possibilitat d' uns estudis superiors; que els promocioni tant com es pugui per ocupar en la societat uns càrrecs, unes funcions i uns serveis segons llur talent i formació [11]. Així, qualsevol persona o grup social de la regió que sigui, podran arribar a una plena promoció de la seva vida cultural, segons les seves qualitats i tradicions pròpies.

S' ha de treballar, a més a més, vigorosament, per tal que tothom prengui consciència del seu dret a la cultura i del deure que els obliga de formar-se i d' ajudar els altres. Perquè existeixen de vegades, unes condicions de vida i de treball, que impedeixen la superació cultural dels homes i que maten en ells l' afany d' obtenir-la. Això val sobretot per als agricultors i pels obrers, als quals cal oferir unes condicions de treball que no impedeixin la seva promoció cultural humana, sinó que més aviat l' estimulin. Les dones treballen ja en gairebé tots els camps de la vida ara, i convé que puguin fer-ho plenament, d' acord amb les exigències del seu sexe. Tots s' han d' interessar perquè sigui reconeguda i fomentada la peculiar i necessària participació de la dona en la vida cultural.

61. *(L' íntegra educació cultural humana.)* Avui dia és més difícil que abans sintetitzar les branques diverses del saber. Perquè mentre creix el seu volum i la diversitat dels elements culturals, minva ensems la capacitat de cadascun en particular, per

ad altiores studiorum ordines ascendere queant; ita quidem ut iidem, quoad fieri possit, in humana societate ad munera, officia et servitia emergant, tum suo ingenio, tum peritiae quam acquisierint consentanea [11]. Sic quilibet homo et coetus sociales cuiuscumque populi ad plenam vitae suae culturalis explicationem, suis dotibus atque traditionibus congruam, pertingere valebunt.

Enixe insuper adlaborandum est ut omnes conscii fiant tum iuris ad culturam, tum officii quo astringuntur sese excolendi aliosque adiuvandi. Condiciones enim vitae et laboris quandoque exstant, quae impediunt contentiones culturales hominum et in ipsis studium culturae destruunt. Res speciali ratione pro ruricolis et opificibus valet, quibus praebeantur oportet tales condiciones operam suam praestandi, quae humanam eorum culturam non praepediant sed promoveant. Mulieres in fere omnibus vitae campis iam adlaborant; convenit autem ut partes suas secundum propriam indolem plene assumere valeant. Omnium erit, ut mulierum propria necessariaque participatio vitae culturalis agnoscatur atque promoveatur.

61. *(De educatione ad hominis integrum cultum.)* Maior hodie adest difficultas quam olim varias cognitionis disciplinas et artes in synthesim redigendi. Dum enim crescunt moles et diversitas elementorum, quae culturam constituunt, insimul minuitur facultas pro singulis hominibus eadem per-

[11] Cf JOAN XXIII, enc *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 260

abastar-les i saber-les integrar orgànicament, i així la imatge de *l' home universal* s' esvaneix cada dia més. Resta, però, a cadascun dels homes, el deure de retenir el sentit total de la persona humana, en la qual destaquen els valors de la intel.ligència, de la voluntat, de la consciència i de la fraternitat, fundats tots en Déu Creador i admirablement restaturats i elevats en Crist.

La família és, en primer lloc, com la mare i el nodriment d' aquesta educació, en la qual els fills, en un clima d' amor, aprenen uns dels altres més fàcilment el bon sentit de les coses, i així, de la manera més natural, l' ànima dels adolescents rep l' empremta de les formes vàlides de la cultura humana.

En el món actual hi ha, per aquesta educació, oportunitats per una major difusió del llibre i els nous instruments de comunicació cultural i social, que poden afavorir una cultura global. I, en reduir-se normalment el temps de treball, les possibilitats de cultura són cada dia més grans per a molts d' homes. Que els ocis s' esmercin degudament en relaxar l' esperit i envigorir l' ànima i cos, amb la dedicació lliure a activitats i estudis, amb els viatges per altres països (turisme), que afina l' esperit i enriqueix els homes coneixent-se mútuament, amb exercicis i competicions esportives, que ajuden a conservar l' equilibri espiritual, fins i tot comunitàriament i a establir relacions fraternes entre homes de tota condició, país o raça. Els cristians, per tant, col.laborin per

cipiendi et organice componendi, ita ut imago *hominis universalis* magis ac magis evanescat. Attamen unicuique homini remanet officium retinendi rationem totius personae humanae, in qua eminent intelligentiae, voluntatis, conscientiae et fraternitatis valores, qui omnes in Deo Creatore fundantur et in Christo mirabiliter sanati et elevati sunt.

Quasi mater et nutrix huius educationis est imprimis familia, in qua liberi, amore foti, rectum rerum ordinem facilius condiscunt, dum probatae cultus humani formae quasi naturaliter in progredientis adolescentiae animum transfunduntur.

Pro eadem educatione in societatibus hodiernis exstant opportunitates, praesertim ex aucta librorum diffusione atque novis instrumentis communicationis culturalis et socialis, quae universali culturae favere possunt. Imminuto enim passim laboris spatio in dies augescunt pro pluribus hominibus commoda. Otia ad animum relaxandum et mentis ac corporis sanitatem roborandam rite insumantur, per liberas industrias et studia, versus alias regiones itinera (turismus), quibus ingenium hominis expolitur, sed et homines mutua cognitione locupletantur, per exercitationes quoque et manifestationes sportivas, quae ad animi aequilibrium, etiam in communitate, servandum necnon ad fraternas relationes inter homines omnium condicionum, nationum vel diversae stirpis statuendas, adiumentum praebent. Christifideles ergo cooperentur ut culturae manifestationes actionesque collectivae,

tal de fer que les manifestacions i actes col.lectius de cultura, propis del nostre temps, respirin esperit humà i cristià.

Totes aquestes possibilitats no podrien servir per desvetllar una cultura humana integral si, a la vegada, no es procura estudiar a fons el sentit de la cultura i de la ciència per a la persona.

62. *(L' harmonia entre la cultura humana i l' ensenyament cristià.)* Tot i que l' Església ha contribuït molt a fomentar la cultura, l' experiència ens diu que no sempre és fàcil, per motius extrínsecs, d' harmonitzar la cultura amb l' educació cristiana.

Aquestes dificultats no comporten necessàriament un perjudici a la vida de la fe; ans, fins i tot, poden estimular l' esperit per a una més exacta i profunda comprensió de la fe. Perquè les investigacions i troballes més recents de les ciències, de la història i de la filosofia, desvetllen nous problemes que tot repercutint en la vida demanen als teòlegs nous aprofundiments. D' altra banda, els teòlegs, segons els mètodes i exigències pròpies de la ciència teològica, són invitats a recercar contínuament un mode més apte de presentar la doctrina als homes del seu temps; perquè una cosa és el dipòsit mateix de la fe, les seves veritats, i una altra la manera d' enunciar-les sense esbravar-ne el sentit únic doctrinal [12]. En el treball pastoral s' ha de reconèixer i usar a bastament, no tan sols els principis teològics, sinó també els descobriments de les ciències profanes, primerament de la psicologia i de la sociologia,

quae nostrae aetatis sunt propriae, spiritu humano et christiano imbuantur.

Haec autem omnia commoda educationem hominis ad integrum sui cultum perficere non valent, si insimul profunda interrogatio de sensu culturae et scientiae pro persona humana negligitur.

62. *(De humano civilique cultu cum christiana institutione rite componendo.)* Quamvis Ecclesia ad culturae progressum multum contulerit, experientia tamen constat compositionem culturae cum christiana institutione ex causis contingentibus non semper sine difficultatibus procedere.

Istae difficultates non necessario vitae fidei damnum afferunt, immo ad accuratiorem et altiorem intelligentiam fidei mentem excitare possunt. Etenim scientiarum, necnon historiae ac philosophiae recentiora studia et inventa novas suscitant quaestiones, quae sequelas pro vita quoque secumferunt et etiam a theologis novas investigationes postulant. Praeterea theologi, servatis propriis scientiae theologicae methodis et exigentiis, invitantur ut aptiorem modum doctrinam cum hominibus sui temporis communicandi semper inquirant, quia aliud est ipsum depositum Fidei seu veritates, aliud modus secundum quem enuntiantur, eodem tamen sensu eademque sententia [12]. In cura pastorali non tantum principia theologica, sed etiam inventa scientiarum profanarum, imprimis psychologiae et sociologiae, satis

[12] Cf. JOAN XXIII, *homilia* en obrir el Concili, 11 octubre 1962: AAS 54 (1962) 792.

i fer així que els fidels arribin a una vida de fe, més pura i madurada.

La literatura i les arts són, a la seva manera, d' una gran importància en la vida de l' Església. Car, efectivament, s' esforcen a dir la naturalesa pròpia de l' home, els seus problemes i la seva experiència en l' afany de conèixer-se millor ell mateix i el món, i de promocionar-s' hi; s' interessen per a arribar a descubrir la seva situació en la història i a dins de l' univers; a dilucidar les misèries i les alegries, les necessitats i els recursos dels homes i de projectar un pla millor de vida per a l' home. Així tenen el do d' enlairar l' existència humana amb una expressió riquíssima de formes, segons els temps i els pobles.

Cal afanyar-se doncs, perquè els artistes se sentin compresos per l' Església en la seva funció. Cal que ells, amb una noble llibertat facilitin més els contactes amb la comunitat cristiana. Que l' Església reconegui aquestes noves formes de l'art tan adaptades als contemporanis segons l' esperit de cada poble o regió. Entrin a dins del santuari i enlairin l' esperit a Déu amb llur llenguatge adient, com volen les normes litúrgiques [13].

D' aquesta manera el coneixement de Déu resplandeix millor i la predicació evangèlica entra més nítida a l' enteniment humà, i, com si diguéssim, s' hi encarna.

Per tant, els fidels visquin molt i molt estretament units amb

agnoscantur et adhibeantur, ita ut etiam fideles ad puriorem et maturiorem fidei vitam ducantur.

Suo quoque modo litterae et artes pro vita Ecclesiae magni sunt momenti. Indolem enim propriam hominis, eius problemata eiusque experientiam in conatu ad seipsum mundumque cognoscendum et perficiendum ediscere contendunt; situationem eius in historia et in universo mundo detegere necnon miserias et gaudia, necessitates et vires hominum illustrare atque sortem hominis meliorem adumbrare satagunt. Ita vitam humanam, multiplicibus formis secundum tempora et regiones expressam, elevare valent.

Exinde adlaborandum est ut artium illarum cultores se ab Ecclesia in sua navitate agnitos sentiant et, ordinata libertate fruentes, faciliora commercia cum communitate christiana instituant. Novae quoque formae artis, quae coaevis nostris aptantur iuxta variarum nationum et regionum indolem, ab Ecclesia agnoscantur. In sanctuario autem recipiantur, cum, modo dicendi accommodato et liturgiae exigentiis conformi, mentem ad Deum erigunt [13].

Sic notitia Dei melius manifestatur ac praedicatio evangelica in intellectu hominum magis perspicua fit et eorum condicionibus quasi insita apparet.

Fideles ergo coniunctissime cum aliis suae aetatis hominibus vivant,

[13] Cf. Conc. Vat II, constituc. de litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n 123: AAS 56 (1964) 131 Pau VI, *Discurs als artistes romans*· AAS 56 (1964) 439-442.

els altres homes del seu temps, i procurin comprendre perfectament la seva mentalitat i sentiments, que s' expressen en la cultura. Bategin els coneixements de les noves ciències i doctrines i els últims descobriments amb els costums i doctrina cristians; de manera que la pràctica religiosa i l' honestedat interior avancin en ells al mateix ritme que el coneixement de la ciència i el progrés diari de la tècnica, i així siguin capaços d' examinar i interpretar tot amb un sentit cristià íntegre.

Els dedicats als estudis teològics en Seminaris i universitats, procurin de col.laborar amb els homes experts en les altres ciències, amb l' intercanvi d' esforç i de criteris. La investigació teològica, simultàniament, intenti d' aprofundir la veritat revelada i no es posi d' esquena al temps d' avui, per a poder així ajudar els homes cultes en altres rams del saber, a conèixer la fe amb més profunditat. Tota aquesta col.laboració farà un gran servei a la formació dels ministres sagrats: perquè podran presentar més com cal als nostres contemporanis la doctrina de l' Església sobre Déu, sobre l' home i el món, i així, la seva paraula serà més ben rebuda d' ells [14]. I encara: és desitjable que més laics rebin una formació escaient en les ciències sagrades, i que molts d' ells es dediquin expressament, a aquests estudis i els portin endavant, l'anmateix, a fi que puguin realitzar el seu treball, sigui recone-

et perfecte eorum cogitandi atque sentiendi modos, qui per ingenii cultum exprimuntur, percipere studeant. Novarum scientiarum et doctrinarum necnon novissimorum inventorum notitias cum christianis moribus christianaeque doctrinae institutione coniungant, ut religionis cultus animique probitas apud ipsos pari gressu procedant cum scientiarum cognitione et cotidie progredientibus technicorum artibus, et ideo ipsi valeant res omnes integro christiano sensu probare atque interpretari.

Qui theologicis disciplinis in Seminariis et Studiorum Universitatibus incumbunt, cum hominibus qui in aliis scientiis excellunt, collatis viribus atque consiliis, cooperari studeant. Theologica inquisitio insimul profundam veritatis revelatae cognitionem prosequatur et coniunctionem cum proprio tempore ne negligat, ut homines variis disciplinis excultos ad pleniorem fidei scientiam iuvare possint. Haec socia opera plurimum proderit institutioni sacrorum ministrorum qui Ecclesiae doctrinam de Deo, de homine et de mundo aptius coaevis nostris explanare poterunt, ita ut verbum illud etiam libentius ab eis suscipiatur [14]. Immo optandum ut plures laici congruam in disciplinis sacris institutionem adipiscantur, nec pauci inter eos haec studia, data opera, colant et altius producant. Ut vero munus suum exercere valeant, agnoscatur fidelibus, sive clericis sive laicis, iusta libertas

[14] Cf Conc. Vat. II, decret sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* i la declaració sobre l' educació cristiana *Gravissimum educationis*

guda als fidels, clergues o laics, la justa llibertat d' investigació, de pensament i d' expressió, humilment i vigorosa, en l' àmbit de la seva competència [15].

Capítol III

LA VIDA ECONÒMICO-SOCIAL

63. *(Alguns aspectes de la vida econòmica.)* També en la vida econòmico-social cal honorar i promoure la dignitat i l' íntegra vocació de la persona humana i el bé de tota la societat. Perquè l' home és l' autor, el centre i el fi de tota la vida econòmico-social.

L' economia d' avui, com tots els altres aspectes de la vida social, es caracteritza per un creixent domini de l' home sobre la natura, per la multiplicació i la intensificació de les relacions, per la mútua dependència entre els ciutadans, els grups i els pobles, i per la intervenció més freqüent dels poders públics. Al mateix temps, el progrés en les tècniques de producció i en el comerç de béns i serveis, ha fet de l' economia un instrument apte per satisfacer més plenament les necessitats de la família humana que augmenten cada dia.

Tanmateix, no falten pas motius d' inquietud. Molta gent, sobretot en les regions econòmicament fortes, sembla dominada

inquirendi, cogitandi necnon mentem suam in humilitate et fortitudine aperiendi in iis in quibus peritia gaudent [15].

Caput III

DE VITA OECONOMICA-SOCIALI

63. *(De quibusdam vitae oeconomicae aspectibus.)* Etiam in vita oeconomica-sociali personae humanae dignitas eiusque integra vocatio, totiusque societatis bonum, honoranda atque promovenda sunt. Homo enim totius vitae oeconomicae-socialis auctor, centrum et finis est.

Oeconomia hodierna, non secus atque aliae vitae socialis provinciae, crescenti super naturam hominis dominatione notatur, densioribus impensioribusque relationibus atque mutua dependentia, inter cives, coetus et populos, necnon frequentiori politicae potestatis interventione. Insimul progressus in rationibus producendi atque in bonis ac servitiis commutandis, oeconomiam aptum effecerunt instrumentum, quod adauctis familiae humanae necessitatibus melius inservire possit.

Non desunt tamen rationes inquietudinis. Homines non pauci, praesertim in regionibus oeconomice progressis, re oeconomica quasi regi videntur,

[15] Cf Conc Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c 4 n 37: AAS 57 (1965) 42-43.

per la vida econòmica: gairebé tota la seva existència personal i social és com si no respirés més que diner, matèria, i això tant a les nacions favorables a l' economia col.lectivista com a les altres.

En un moment que una economia afavorida, dirigida i coordinada, amb cap i cor, podria anivellar més les desigualtats socials, duu massa sovint a llur agreujament, i, en ocasions, fins i tot a un retrocés en la condició social dels febles i a un menyspreu dels pobres. En tant que a ingents multituds manquen coses estrictament necessàries, alguns homes, àdhuc a les regions no pas massa riques, viuen en l' opulència i malmeten els béns. El luxe es troba al costat de la misèria. Un petit nombre d' homes gairebé gaudeix de la màxima potestat de decisió i molts d' altres són privats de qualsevol iniciativa pròpia i responsabilitat activa, i els toca viure sovint en condicions de vida i de treball indignes de la persona humana.

Aquests i semblants desequilibris econòmics i socials, s' observen tant entre el sector agrícola, l' industrial i els serveis, com entre les diverses regions d' un mateix Estat. Cada dia s' aguditza més entre les nacions econòmicament més potents i les altres nacions, una oposició que pot posar en perill la mateixa pau del món.

Els homes del nostre temps prenen consciència cada vegada més sensible d' aquestes disparitats, per tal com estan convençudíssims que aquest funest estat de coses podria i hauria de ser corregit amb les copioses possibilitats tècniques i econòmiques del

ita ut fere tota eorum vita personalis ac socialis spiritu quodam oeconomistico imbuatur, tam in nationibus quae oeconomiae collectivisticae favent quam in aliis. Eo temporis momento quo vitae oeconomicae incrementum, dummodo rationabiliter humaniterque dirigatur atque coordinetur, inaequalitates sociales mitigare posset, saepe saepius in earum exasperationem, vel etiam alicubi in regressum condicionis socialis debilium et in despectum pauperum vertitur. Dum rebus omnino necessariis ingens multitudo adhuc caret, aliqui, etiam in regionibus minus progressis, opulenter vivunt vel bona dissipant. Luxus et miseria simul exsistunt. Dum pauci maxima deliberandi potestate fruuntur, multi omni paene possibilitate carent propria initiativa ac responsabilitate agendi, saepe etiam in conditionibus vitae et laboris persona humana indignis versantes.

Similes aequilibrii oeconomici socialisque defectus inter agriculturam, industriam ac servitia, sicut etiam inter diversas regiones unius eiusdemque nationis advertuntur. Inter nationes oeconomice magis progressas aliasque nationes gravior in dies oppositio fit, quae ipsam pacem mundi in discrimen vocare potest.

Has disparitates coaevi nostri conscientia in dies vividiore persentiunt, cum eis persuasissimum sit, ampliores technicas et oeconomicas facultates, quibus mundus hodiernus gaudet, hunc infaustum statum rerum corrigere posse atque debere. Inde autem reformationes multae in vita oeconomica-

món d' avui Però, per això són necessàries moltes reformes en la vida econòmico-social, i, alhora, un canvi general de mentalitat i actituds. Per a obtenir-ho, l' Església, en el decurs del temps, ha explicitat a la llum de l' Evangeli, els principis de la justícia i de l' equitat exigits per la recta raó, tant en la vida individual i social com en la vida internacional, i els ha exposat d' una manera particular en els darrers temps. El Concili vol confirmar aquests principis, segons les circumstàncies d' ara, i donar algunes orientacions fixant-se principalment en les exigències del desenrotllament econòmic [1].

Secció 1.ª—*Progrés econòmic*

64. *(El progrés econòmic al servei de l' home.)* Avui més que mai, atenent a l' augment demogràfic i per satisfer les aspiracions creixents del gènere humà, hom procura amb raó incrementar el nivell de la producció agrícola, industrial i de la prestació dels serveis. Per això, cal afavorir el progrés tècnic, l' esperit d' innovació, la creació i l' ampliació de les empreses, l' adaptació dels mètodes, l' esforç de tots els qui participen en la producció, en una paraula: de tot allò que pot contribuir a aquest progrés. Però la finalitat fonamental d' aquesta producció no és pas solament l' increment dels productes, el benefici o el monopoli, sinó el ser-

sociali atque mentis et habitudinis conversio ab omnibus requiruntur. Ad hoc Ecclesia iustitiae et aequitatis principia, tam pro vita individuali et sociali, quam pro vita internationali, a recta ratione postulata, in decursu saeculorum sub luce Evangelii exaravit atque his praesertim ultimis temporibus protulit. Sacrum Concilium haec principia secundum adiuncta huius aetatis roborare orientationesque quasdam proferre intendit, exigentias progressionis oeconomicae imprimis respiciens [1].

Sectio 1.—*De progressione oeconomica*

64. *(De progressione oeconomica in hominis servitium.)* Hodie, magis quam antea, ut augmento populi consulatur et crescentibus generis humani optatis satisfiat, incrementum productionis bonorum agriculturae et industriae necnon praestationis servitiorum iure intenditur. Ideo favendum est progressui technico, spiritui innovationis, studio inceptuum creandorum atque ampliandorum, methodis productionis aptandis, ac strenuis quorumcumque productionem exercentium conatibus, omnibus nempe elementis quae huic progressioni inserviunt. Huius autem productionis finalitas fundamentalis non est merum productorum incrementum, neque lucrum vel dominatus, sed hominis servitium, hominis quidem integri, attento ordine

[1] Pius XII, *Missatge radiofònic*, 23 de març 1952 AAS 44 (1952) 273; Joan XXIII, *Al locució a la A C L I*, 1 maig 1959 AAS 51 (1959) 358

vei a l' home; i a tot l' home segons les diverses exigències: necessitats materials, vida intel lectual, moral, espiritual i religiosa. I quan diem de l' home, els signifiquem tots i cada un, de qualsevol grup o raça o regió del món. L' activitat econòmica, doncs, ha de ser exercida segons els seus mètodes i lleis pròpies dintre dels fins de l' ordre moral [2], de tal manera que es compleixi el pla de Déu sobre l' home [3].

65. *(El progrés econòmic sota el control de l' home.)* El progrés econòmic ha de restar sota el control de l' home, i no pas ser deixat a les mans d' unes quantes persones o grups omnipotents, o d' una sola comunitat política o d' alguns Estats rics. Cal, altrament, que, com més homes millor, en tots els nivells i totes les nacions—quan sigui a nivell internacional—hi prenguin part activa en l' orientació d' aquest desenrotllament. Es també necessari que les iniciatives espontànies dels individus i de les associacions lliures es coordinin amb l' acció de les autoritats públiques i es complementin d' una manera ajustada i harmònica.

El progrés econòmic no es pot pas deixar només al joc gairebé mecànic de l' acció dels individus ni tampoc a la sola decisió de l' autoritat pública. Per tant cal refusar com a errònies, tant les doctrines que s' oposen a les reformes necessàries en nom d' una falsa llibertat, com les doctrines que sacrifiquen els drets fona-

materialium eius necessitatum atque eius vitae intellectualis, moralis, spiritualis ac religiosae exigentiarum, hominis, dicimus, cuiuscumque, et cuiuscumque hominum coetus, cuiusvis stirpis vel mundi regionis. Itaque navitas oeconomica secundum methodos et leges proprias, intra fines ordinis moralis [2] exercenda est ita ut Dei de homine consilium adimpleatur [3].

65. *(De progressione oeconomica sub consilio hominis.)* Progressio oeconomica sub hominis consilio manere debet, nec soli arbitrio paucorum hominum aut coetuum nimia potentia oeconomica pollentium, nec solius communitatis politicae, nec quarundam potentiorum nationum remittenda est. Oportet e contra ut, in quocumque gradu, homines quam plurimi atque, ubi de relationibus internationalibus agitur, omnes nationes in ea dirigenda activas partes habeant. Pariter opus est ut opera spontanea singulorum hominum liberorumque coetuum cum auctoritatum publicarum conatibus coordinentur atque apte et cohaerenter componantur.

Incrementum nec soli cursui quasi mechanico activitatis oeconomicae singulorum nec soli potestati auctoritatis publicae relinquendum est. Quare erroris arguendae sunt, tum doctrinae quae specie falsae libertatis reformationibus necessariis obstant, quam illae quae iura fundamentalia persona-

[2] Cf Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931); Pius XII, *Missatge radiofònic,* 23 març 1952 AAS 44 (1952) 276ss , Joan XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 450; Conc. Vat. II, decr. sobre els mitjans de comunicació social *Inter mirifica* c 1 n 6· AAS 56 (1964) 147.

[3] Cf. Mt 16,26, Lc 16,1-31, Col 3,17.

mentals de les persones i dels grups a l' organització col.lectiva de la producció [4].

Recordin, doncs, tots els ciutadans que tenen el deure i el dret, que els ha de reconèixer també el poder civil, de contribuir al veritable progrés de la pròpia comunitat, cadascú segons la seva possibilitat. Especialment, en els països en vies de desenrotllament, on és urgent d' aprofitar tots els recursos, posen en greu perill el bé comú tots aquells que retenen infructuoses les seves riqueses, o bé priven la seva comunitat dels mitjans materials o espirituals que necessita, salvat emperò el dret personal de migració.

66. *(Cal eliminar les immenses diferències econòmico-socials.)* Per tal de respondre a les exigències de la justícia i de l' equitat, hom s' ha d' esforçar vigorosament, respectant sempre els drets de les persones i les característiques de cada poble, a fer desaparèixer, com més aviat millor, les enormes desigualtats econòmiques que avui hi ha i sovint s' augmenten, unides a discriminacions de tipus individual i social. Endemés, a moltes regions, a causa de dificultats peculiars de l' agricultura en la producció i el comerç dels béns, s' ha d' ajudar els agricultors no solament perquè augmentin la capacitat productiva i comercial, introduint els canvis necessaris, sinó també perquè aconsegueixin el guany equitatiu; altrament restaran, com esdevé sovint, en una situació

rum singularum et coetuum organizationi productionis collectivae postponunt [4].

Meminerint ceterum cives suum esse ius et officium, etiam a potestate civili agnoscendum, ad verum propriae communitatis progressum pro sua possibilitate conferre. Praesertim in regionibus oeconomice minus progressis, ubi omnes opes urgenter adhibendae sunt, bonum commune graviter in discrimen vocant qui opes suas infructuosas retinent vel—salvo iure personali migrationis—communitatem suam subsidiis sive materialibus sive spiritualibus privant quibus illa eget.

66. *(De ingentibus differentiis oeconomicis-socialibus removendis.)* Ut exigentiis iustitiae et aequitatis satisfiat, strenue enitendum est ut, servatis iuribus personarum atque propria indole cuiusque populi, ingentes quae nunc sunt et saepe crescunt inaequalitates oeconomicae cum discriminatione individuali et sociali coniunctae, quam citius removeantur. Pariter, in pluribus regionibus, attentis peculiaribus agriculturae difficultatibus sive in gignendis sive in vendendis bonis, adiuvandi sunt ruricolae cum ad productionem augendam et vendendam, tum ad necessarias evolutiones ac innovationes inducendas, tum ad aequum redditum consequendum, ne, ut sae-

[4] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Libertas praestantissimum,* 20 juny 1888· AAS 20 (1887-1888) 597ss, PIUS XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 191ss; ID., *Divini Redemptoris·* AAS 29 (1937) 65 ss; PIUS XII, *Missatge radiofònic de Nadal de 1941:* AAS 34 (1941) 10ss; JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 401-464

de ciutadans de classe inferior. Per la seva part, els agricultors, sobretot els joves, s' han d' aplicar de debò a perfeccionar la seva tècnica professional, sense la qual l' agricultura no pot pas progressar [5].

La justícia i l' equitat exigeixen també que la mobilitat, necessària en una economia en progrés, sigui dirigida de tal forma que la vida dels homes i llurs famílies, no esdevingui ni inestable ni precària. Quant als treballadors que provenen d' altres països o regions i que dediquen el seu esforç al creixement econòmic d' una nació o d' una província, s' ha d' evitar diligentment tota mena de discriminació en matèria de remuneració o condicions de treball. I tots els membres de la societat, en particular els poders públics, els han de tractar com a persones i no pas com a simples instruments de la producció; els han d' ajudar a allotjar-se decentment, i els han de fomentar la incorporació a la vida social del poble o regió que els acull. Tanmateix, en la mesura que es pugui, s' han de crear fonts de treball en les pròpies regions d' ells.

En les economies actualment en període de transició, com són les noves formes de societat industrial, en les quals, per exemple, l' automació avança, cal procurar oferir a cadascú una feina suficient i adaptada, i, ensems, la possibilitat d' una formació tècnica i professional idònia. Cal també que es garantitzi la subsistència

pius accidit, in condicione civium inferioris ordinis maneant. Ipsi autem agricolae, praesertim iuvenes, sese sollerter applicent ad suam peritiam professionalem perficiendam, sine qua progressio agriculturae dari nequit [5].

Iustitia et aequitas item requirunt ut mobilitas, quae in progredientibus rebus oeconomicis necessaria est, ita ordinetur, ne vita hominum singulorum eorumque familiarum incerta et praecaria fiat. Erga opifices vero, qui ex alia natione vel regione oriundi, ad promotionem oeconomicam populi vel provinciae labore suo conferunt, quaevis discriminatio quoad condiciones remunerationis vel laboris sedulo vitanda est. Insuper universi, imprimis publicae potestates, illos non simpliciter veluti mera productionis instrumenta sed ut personas habere debent, eosque adiuvare ut familiam suam apud se arcessere et decentem habitationem sibi providere possint, atque eorum insertioni in vitam socialem populi vel regionis recipientis favere. Attamen, quantum fieri potest, in propriis regionibus fontes laboris creentur.

In rebus oeconomicis hodie mutationi obnoxiis ut in novis societatis industrialis formis in quibus e. g. automatio progreditur, curandum est ut labor sufficiens et unicuique conveniens simul ac possibilitas congruae formationis technicae et professionalis praebeatur, et in tuto collocentur victus

[5] Tocant el problema de l' agricultura, cf especialment JOAN XXIII, enc *Mater et magistra* AAS 53 (1-61) 341ss

i la dignitat humana de tots aquells que, d' una manera especial per causa d' una malaltia o de l' edat, es troben en una situació més angoixosa.

Secció 2.ª—*Alguns principis reguladors de tota la vida econòmico-social*

67. *(Treball. Condicions de treball. Repòs.)* El treball humà, que s' exercita en la producció, en el comerç i en la prestació de serveis econòmics, està per damunt dels altres elements de la vida econòmica, que només tenen el valor d' instruments.

Car el treball humà, depenent o no d' altri, procedeix directament de la persona, la qual, diríem, deixa com el segell seu sobre les coses i les sotmet a la pròpia voluntat. Per mitjà del treball, l' home ordinàriament es guanya la vida per a ell i la família; s' uneix amb els seus germans i els fa un servei, pot practicar la veritable caritat i cooperar al perfeccionament de la creació divina. Però, encara més, nosaltres creiem que, per mitjà del treball ofert a Déu, l' home s' associa a l' obra redemptora de Jesucrist, que va ennoblir el treball amb el de les seves mateixes mans, a Natzaret. D' aquí neix, per tot home el deure de treballar amb lleialtat i també el dret al treball. Per la seva part, la societat, segons les circumstàncies, té l' obligació d' ajudar els ciutadans donant-los l' oportunitat d' un treball suficient. Finalment, el treball ha de ser remunerat de tal manera que permeti a l' home i a

atque dignitas humana eorum praesertim qui ob morbum vel aetatem gravioribus laborant difficultatibus.

Sectio 2.—*De quibusdam principiis totam vitam oeconomicam-socialem regentibus*

67. *(De labore eiusque condicionibus atque de otio.)* Labor humanus, qui in bonis gignendis ac commutandis vel in servitiis oeconomicis suppeditandis exercetur, ceteris elementis vitae oeconomicae praestat, quippe quae tantum rationem instrumentorum habeant.

Hic enim labor, sive proprio marte assumatur sive ab alio conducatur, a persona immediate procedit, quae res naturae quasi suo sigillo signat easque suae voluntati submittit. Labore suo, homo ordinarie suam suorumque vitam sustentat, cum fratribus suis coniungitur eisque inservit, germanam caritatem exercere potest atque creationi divinae perficiendae sociam operam praebere. Immo, per laborem Deo oblatum, tenemus hominem ipsi redemptionis operi Iesu Christi consociari, qui praecellentem labori detulit dignitatem, cum in Nazareth propriis manibus operaretur. Exinde oritur pro unoquoque officium fideliter laborandi atque etiam ius ad laborem; societatis vero est, iuxta adiuncta in ea vigentia, pro sua parte cives adiuvare ut sufficientis laboris occasionem invenire possint. Denique ita remunerandus est labor ut homini facul-

la seva família viure dignament la vida material, social, cultural i espiritual, tenint en compte l' ocupació i la productivitat de cadascú, la situació de l' empresa i el bé comú [6].

L' activitat econòmica brolla ordinàriament del treball associat dels homes; per això és injust i inhumà organitzar-la i dirigir-la en perjudici de qualsevol dels treballadors. I passa ben sovint, fins i tot actualment, que els treballadors esdevenen com a esclaus del seu propi treball. Això de cap manera no és justificable per les que en diuen lleis econòmiques. Tot el procés de la producció, doncs, s' ha d' adaptar a les necessitats de la persona i a les condicions de vida de cadascú i primerament de la seva vida familiar, sobretot en allò que pertoca a les mares de família, tenint sempre compte de sexe i edat. Els treballadors han de tenir, a més, la possibilitat de promocionar-se en llurs qualitats i personalitat dins el mateix treball. I encara que dediquen el seu temps i les seves forces al treball, amb la deguda responsabilitat, tots han de gaudir tanmateix, d' una tranquilitat i repòs suficients per a una vida familiar, cultural, social i religiosa. Encara més, han de trobar oportunitats de desenrotllar amb llibertat les facultats i energies que potser en la seva tasca professional no ho poden fer prou.

68. *(Participació a l' empresa i a l' organització general de*

tates praebeantur suam suorumque vitam materialem, socialem, culturalem spiritualemque digne excolendi, spectatis uniuscuiusque munere et productivitate necnon officinae condicionibus et bono communi [6].

Cum navitas oeconomica plerumque consociato hominum labore fiat, iniquum et inhumanum est illam ita componere et ordinare ut quibusvis laborantibus detrimento sit. Saepius autem accidit, etiam nostris diebus, ut opus facientes quodammodo in servitutem proprii operis redigantur. Quod sic dictis legibus oeconomicis nequaquam iustificatur. Universus igitur fructuosi laboris processus necessitatibus personae eiusque vitae vivendi rationibus accommodandus est; imprimis eius vitae domesticae, praesertim quod ad matres familiae spectat, respectu semper habito et sexus et aetatis. Laborantibus praebeatur insuper facultas proprias qualitates personamque suam in ipso laboris exercitio explicandi. Huic exercitio tempus viresque suas debita cum responsabilitate applicantes, tamen ad vitam familiarem, culturalem, socialem et religiosam colendam etiam sufficienti quiete et otio omnes gaudeant. Immo opportunitatem habeant vires ac potentias libere evolvendi, quas fortasse in labore professionali parum excolere valent.

68. *(De participatione in inceptis et in universa rei oeconomicae dis-*

[6] Cf. Lleó XIII, enc *Rerum novarum:* AAS 23 (1890-91) 649-662; Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 200-201; Id., enc *Divini Redemptoris:* AAS 29 (1937) 92, Pius XII, *Missatge radiofònic en la vigília de Nadal 1942:* AAS 35 (1943) 20; Id., *Allocució* 13 juny 1943 AAS 35 (1943) 172; Id., *Missatge radiofònic als obrers espanyols* 11 maig 1951· AAS 43 (1951) 215; Joan XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 419.

l' economia. Conflictes laborals.) En les empreses econòmiques s' associen persones, és a dir, homes lliures i autònoms, creats a la imatge de Déu. En conseqüència, tenint en compte les funcions dels uns i dels altres, dels propietaris, dels administradors, dels directius tècnics, dels obrers, i salvant la necessària unitat de direcció, s' ha de promoure la participació activa de tots en la gestió de l' empresa [7], segons les modalitats que encertadament s' hauran de disposar: i com que moltes vegades no és ja a nivell d' empresa, sinó a nivells institucionals superiors on es prenen les decisions econòmiques i socials de les quals depèn l' esdevenidor dels treballadors i de llurs fills, han de participar també els treballadors en tals decisions, per si mateixos o bé per delegats lliurement elegits.

Entre els drets fonamentals de la persona humana, es troba el dret dels treballadors a fundar amb llibertat associacions que veritablement els representin i puguin col.laborar a una organització recta de la vida econòmica. En virtut del mateix dret els treballadors poden participar lliurement en les activitats d' aquestes associacions sense risc de represàlies. A través d' aquesta participació ben organitzada, i amb una progressiva formació econòmica i social, creixerà cada dia més en tots el sentit de les pròpies responsabilitats que els portarà a sentir-se també ells, col.laboradors actius, segons llurs capacitats i actituds personals, en tot

positione, et de conflictibus in labore.) In inceptis oeconomicis personae consociantur, homines scilicet liberi et sui iuris, ad imaginem Dei creati. Ideo, attentis muneribus uniuscuiusque, sive proprietariorum, sive conductorum operis, sive dirigentium, sive operariorum, atque salva necessaria directionis operis unitate, promoveatur, modis apte determinandis, omnium actuosa participatio in inceptorum curatione [7]. Cum autem saepius non iam in ipso incepto, sed altius a superioris ordinis institutis de oeconomicis et socialibus condicionibus decernatur, e quibus sors futura laborantium eorumque liberorum pendet, etiam in his statuendis partem habeant, et quidem per seipsos vel per delegatos libere electos.

Inter fundamentalia personae humanae iura adnumerandum est ius pro laborantibus consociationes libere condendi, quae eos vere repraesentare et ad vitam oeconomicam recto ordine disponendam conferre possint, necnon ius earum navitatem sine ultionis periculo libere participandi. Per huiusmodi ordinatam participationem, cum progrediente formatione oeconomica et sociali iunctam, in dies augebitur apud omnes proprii muneris onerisque conscientia, qua ipsi eo adducantur ut, secundum capacitates aptitudinesque sibi proprias, totius operis progressionis oeco-

[7] Cf JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 408 424 427; la paraula «curatione» està presa del text llatí de la *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 199 En l' aspecte de l' evolució de la questió, cf. també PIUS XII, *Al-locució* 3 juny 1950: AAS 42 (1950) 485-488; PAU VI *Al-locució* 8 juny 1964: AAS 56 (1964) 574-579.

el desenrotllament econòmic i social, i en la realització del bé comú.

Si neixen conflictes econòmico-socials, hom s' ha d' esforçar en trobar-los una solució pacífica. Ara bé, encara que sempre s' ha de recórrer a un diàleg sincer entre les parts, tanmateix àdhuc en les circumstàncies actuals, la vaga pot continuar essent el mitjà necessari, bé que extrem, per a la defensa dels drets propis dels treballadors i per a la realització d' aspiracions justes. Però, tan aviat com es pugui, cal cercar els camins de nova negociació i de diàleg per avenir-se.

69. *(El destí dels béns de la terra per a tots els homes.)* Déu ha destinat la terra i tot el que s' hi conté per a l' ús de tots els homes i tots els pobles; per tant, els béns creats han d' arribar equitativament a tothom, segons la regla de la justícia acompanyada de la caritat [8]. En tota mena de formes de propietat adaptades a les legítimes institucions dels pobles, segons circumstàncies diverses i variables, sempre s' ha de tenir present aquest destí universal dels béns. Per això, l' home quan en faci ús, no ha de considerar mai les coses exteriors que legítimament posseeix com a exclusivament seves, sinó també com a comunitàries: és a dir, que puguin aprofitar als altres també, no pas a ell tot sol [9]. Per

nomicae et socialis necnon universi boni communis procurandi socios se sentiant.

Cum vero conflictus oeconomici-sociales oriuntur, ut ad pacificam eorum solutionem deveniatur enitendum est. Licet autem semper praeprimis ad sincerum inter partes colloquium sit recurrendum, operistitium tamen, et in hodiernis adiunctis, ad propria iura defendenda et ad iusta laborantium quaesita implenda, adiumentum necessarium, etsi ultimum, manere potest. Quamprimum vero viae ad negotiationem et conciliationis colloquium resumendum quaerantur.

69. *(De bonorum terrestrium ad universos homines destinatione.)* Deus terram cum omnibus quae in ea continentur in usum universorum hominum et populorum destinavit, ita ut bona creata aequa ratione ad omnes affluere debeant, iustitia duce, caritate comite [8]. Quaecumque formae proprietatis sint, legitimis institutis populorum accommodatae, secundum diversa atque mutabilia adiuncta, ad hanc bonorum universalem destinationem semper attendendum est. Quapropter homo, illis bonis utens, res exteriores quas legitime possidet non tantum tamquam sibi proprias, sed etiam tamquam communes habere debet, eo sensu ut non sibi tantum sed etiam aliis prodesse queant [9]. Ceterum, ius habendi partem bonorum sibi

[8] Cf. Pius XII, enc. *Sertum laetitiae:* AAS 31 (1939) 642; Joan XXIII, *Allocució consistorial:* AAS 52 (1960) 5-11; Id., enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 411.

[9] Cf. Sant Tomàs, *Summa Theol.* 2-2 q.32 a.5 ad 2; ibid., q.66 a.2; cf. l' explicació a Lleó XIII, enc. *Rerum novarum:* AAS 23 (1890-91) 651; cf. també Pius XII, *Al.locució* 1 juny 1941: AAS 33 (1941) 199; Id., *Missatge radiofònic nadalenc 1954:* AAS 47 (1955) 27.

altra part, el dret de posseir una part de béns suficients per un mateix i per la seva família, tothom el té. Així ho pensaren els Pares i Doctors de l' Església, en ensenyar que els homes tenen l' obligació d' ajudar els pobres, i per cert, no pas només amb el que és superflu [10]. Un que es trobi en una necessitat extrema té dret de procurar-se allò que necessiti de les riqueses d' altri [11]. Havent-hi actualment en el món tants d' homes oprimits per la fam, el Concili urgeix a tothom, particulars o autoritats, que es recordin d' aquella sentència dels Pares: Alimenta tu el qui es mor de fam, perquè si no l' alimentes, l' assassines [12]; i que, segons les pròpies possibilitats, reparteixin de debò i allarguin veritablement els seus béns, en ajuda sobretot d' aquells individus o pobles, que així podran valer-se per si mateixos i desenvolupar-se.

En les societats econòmicament menys avançades, sovint es realitza en part la distribució dels béns comuns amb uns costums i tradicions comunitàries, que garantitzen a cada membre els béns més necessaris. Però cal anar alerta en creure aquests costums absolutament immutables, si ja no responen a les noves exigències

suisque familiis sufficientem omnibus competit. Ita Patres Doctoresque Ecclesiae senserunt, docentes ad pauperes sublevandos homines obligari, et quidem, non tantum ex superfluis [10]. Qui autem in extrema necessitate degit, ius habet ut ex aliorum divitiis necessaria sibi procuret [11]. Cum tot sint in mundo fame oppressi, Sacrum Concilium omnes sive singulos sive auctoritates urget ut, illius sententiae Patrum memores: Pasce fame morientem, quia si non pavisti occidisti [12], pro uniuscuiusque facultate, bona sua revera communicent et impendant, praesertim illos, sive singulos sive populos, auxiliis muniendo, quibus ipsi sese adiuvare atque evolvere possint.

In societatibus oeconomice minus progressis non raro destinationi communi bonorum ex parte per consuetudines et traditiones communitati proprias satis fit, quibus unicuique membro bona prorsus necessaria praebentur. Vitandum tamen est ne consuetudines quaedam ut omnino immuta-

[10] Cf. SANT BASILI, *Hom. in illud Lucae «Destruam horrea mea»* n.2: PG 31,263; LACTANCI, *Divinarum Institutionem* l.5 «de iustitia»: PL 6,565; SANT AGUSTÍ, *In Ioann.ev.* tr.50 n.6: PL 35,1760; ID., *Enarrat in Ps.* 147,12: PL 37,1922; SANT GREGORI M., *Homiliae in Ev.* hom.20,12: PL 76,1165; ID., *Regulae Pastoralis Liber* p.3.ª c.21: PL 77,87; SANT BONAVENTURA, *In III Sent.* d.33 dub.1,12 (ed Quaracchi III) 728; ID., *In IV Sent.* d.15 p.2.ª a.2 q.1, ed. cit., IV 371b; q. *de superfluo:* ms *Assisi, Bibl. comun.* 186, ff.112ª-113ª; SANT ALBERT M., *In III Sent.* d.33 a.3 sol.1: ed Borgnet XXVIII 611; ID., *In IV Sent* d.15 a.16: ed. cit., XXIX 494-497. Pel que es refereix a la determinació del que és superflu actualment, cf. JOAN XXIII, *Missatge radiofònic* 11 setembre 1962 (AAS 54 [1962] 682): «Dovere di ogni uomo, dovere impellente del cristiano è di considerare il superfluo colla misura delle necessità d' altruí, e di ben vigilare perché l' amministratione e la distribuzione dei beni creati venga posta a vantaggio di tutti.»

[11] En aquest cas val l' antic principi: «In extrema necessitate omnia sunt communia, id est communicanda.» Per altra part, per a la forma, extensió i manera com s' ha d' aplicar el principi en el text proposat, a més dels autors moderns aprovats, cf. SANT TOMÀS, *Summa Theol.* 2-2 q.66 a.7. Com és evident, per a la recta aplicació del principi s' han d' observar totes les condicions morals requerides.

[12] Cf. GRATIANI, *Decretum* c.21 dist.86: ed Friedberg, I 302. Això es troba ja a PL 54,491A i PL 56,1132B. Cf. *Antonianum* 27 (1952) 349-366.

d' avui; per altra part, tampoc hom no pot atemptar imprudentment contra aquells costums honestos que, si s' adapten bé a les actuals circumstàncies, poden ser encara de força utilitat. Semblantment en les nacions d' economia poderosa, un cos d' institucions socials de previsió i seguretat pot realitzar, per la seva part, el destí comú dels béns. També s' ha de promoure més el desenrotllament dels serveis familiars i socials, principalment els que toquen a la cultura i a l' educació. Tanmateix, en establir totes aquestes institucions, s' ha de vetllar que els ciutadans no prenguin actituds passives envers la societat, ni defugin responsabilitats i treball.

70. *(Inversions i política monetària.)* Les inversions han d' orientar-se a assegurar per la seva banda, els llocs de treball i els beneficis suficients per a la població d' avui i de l' esdevenidor. Tots els responsables de les inversions i de l' organització de la vida econòmica—siguin particulars, siguin associacions, siguin els poders públics—cal que tinguin ben presents aquestes finalitats, i que se sentin ben conscients de les seves obligacions: per una part, obligació greu de vetllar que es proveeixi a les necessitats d' una vida digna en cada individu i en tota la comunitat, i, per altra part, que es prevegi l' esdevenidor per establir un equilibri just entre les necessitats del consum d' avui individual i col.lectiu, i les exigències d' inversió per a la generació vinent. Cal tenir també sempre davant els ulls les necessitats urgents de les regions

biles habeantur, si novis exigentiis huius temporis non iam respondeant; altera vero parte, ne contra honestas consuetudines imprudenter agatur quae, dummodo hodiernis adiunctis apte accommodentur, perutiles esse non desinunt. Similiter in nationibus oeconomice valde progressis, corpus quoddam socialium institutionum, ad cautionem et securitatem spectantium, communem bonorum destinationem pro sua parte ad actum adducere potest. Ulterius promovenda sunt servitia familiaria et socialia, praesertim quae animi cultui atque educationi consulunt. In his omnibus instituendis, invigilandum tamen est ne cives ad quamdam erga societatem inertiam inducantur neve suscepti officii onus reiiciant et servitium repudient.

70. *(De bonorum collocationibus et de re nummaria.)* Bonorum collocationes, ex sua parte, tendere debent ad occasiones laboris redditusque sufficientes tam populo hodierno quam futuro procurandos. Quicumque de his collocationibus et vitae oeconomicae ordinatione decernunt—sive singuli, sive coetus, sive auctoritates publicae—, hos fines prae oculis habere tenentur, atque gravem suam obligationem agnoscere ex una parte invigilandi, ut necessariis ad vitam decentem requisitis, sive singulorum sive totius communitatis, provideatur, ex altera parte futura praevidendi et iustum aequilibrium constituendi inter necessitates hodiernae consumptionis, sive individualis sive collectivae, et exigentiis collocandi bona pro generatione ventura. Semper etiam prae oculis habeantur urgentes nationum

o nacions menys desenvolupades econòmicament. Pel que fa a la política monetària, procuri 's de no malmetre el bé del propi país o de les altres nacions. Procuri 's sobretot, que els econòmicament febles no pateixin per causa dels canvis en el valor de la moneda.

71. *(L' accés a la propietat i al domini privat dels béns. Problemes dels latifundis.)* La propietat i les altres formes de domini privat sobre els béns exteriors, contribueixen a l' expressió de la persona i li proporcionen l' ocasió d' exercir la seva responsabilitat en la societat i en l' economia. Es doncs, molt important afavorir l' accés de tothom, individus o comunitats, a algun domini sobre els béns exteriors.

La propietat privada o un cert domini sobre els béns exteriors, assegura a cadascú una zona absolutament indispensable de l' autonomia personal i familiar; cal, doncs, que es consideri com un perllongament de la llibertat humana. En fi, constitueixen com una de les condicions de les llibertats civils, per tal com estimulen l' exercici de la responsabilitat [13].

Les modalitats d' aquest domini o propietat són avui diverses, i cada vegada es diversifiquen més. Totes, però, resten com una font de seguretat no despreciable, sense deixar de comptar a més amb els fons socials, els drets i els serveis que van a càrrec de la societat. I aquí hi entren no solament les propietats materials, ans

vel regionum oeconomice minus progressarum necessitates. In re autem monetaria caveatur ne propriae nationis necnon aliarum nationum bono offendatur. Provideatur insuper ne oeconomice debiles ex valoris pecuniae immutatione iniuste detrimentum patiantur.

71. *(De accessione ad proprietatem et dominium privatum bonorum; et de latifundiis.)* Cum proprietas ac aliae in bona exteriora dominii privati formae ad expressionem personae conferant, cum insuper occasionem ei praebeant suum munus in societate et oeconomia exercendi, valde interest ut, sive singulorum, sive communitatum, ad quoddam bonorum exteriorum dominium accessio foveatur.

Proprietas privata aut dominium quoddam in bona exteriora spatium plane necessarium ad personalem et familiarem autonomiam unicuique conferunt, et velut libertatis humanae extensio considerari debent. Demum, quia ad munus onusque exercendum stimulos addunt, condicionem quamdam libertatum civilium constituunt [13].

Formae talis dominii vel proprietatis sunt hodie diversae et in dies adhuc magis diversificantur. Omnes autem, non obstantibus fundis socialibus, iuribus et ministeriis a societate procuratis, causa non parvipendenda securitatis manent. Quod non tantum de proprietatibus materiali-

[13] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Rerum novarum:* ASS 23 (1890-91) 643-646; PIUS XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 191; P IUS XII, *Missatge radiofònic* de l' 1 juny 1941: OOS 33 (1941) 199; ID., *Missatge radiofònic de la vigília de Nadal* 1942: AAS 35 (1943) 17; ID., *Missatge radiofònic* 1 setembre 1944: AAS 36 (1944) 253; JUAN XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 428-429.

també els béns immaterials, com per exemple, les capacitacions professionals.

El dret de propietat privada no és incompatible amb el de les formes de propietat pública. Ara bé, l' expropiació a favor de la propietat pública, només pot ser feta per l' autoritat competent, segons les exigències del bé comú i dintre dels seus límits, amb l' adequada compensació. A més d' això, és deure de l' autoritat pública impedir que hom abusi de la propietat privada en contra del bé comú [14].

Per la seva pròpia naturalesa, la propietat privada té també un caràcter social, fonamentat en la llei del destí comú dels béns [15]. Quan s' oblida aquest caràcter social, la propietat esdevé freqüent ocasió d' ambicions i greus desordres, de forma que es dóna un pretext als qui impugnen el mateix dret de propietat.

En moltes regions econòmicament menys desenvolupades, es troben possessions rurals extenses, i a voltes extensíssimes, mediocrement cultivades o deixades sense cap conreu per especulació, mentre la major part del poble, no té gens de terrenys o unes parcel.les irrisòries; i mentrestant, el desenrotllament de l' agricultura hi presenta un caràcter d' evident urgència. Molt sovint, els jornalers o els agricultors arrendataris reben un trist sou o un guany indigne de l' home, els manca un allotjament decent, i són explotats pels intermediaris. Privats de tota mena de seguretat,

bus dicendum est, sed etiam de immaterialibus bonis, uti sunt capacitates professionales.

Ius autem privati dominii illi iuri non obstat quod variis formis proprietatum publicarum inest. Translatio quidem bonorum in publicam proprietatem non nisi a competenti auctoritate, iuxta boni communis exigentias et intra eius limites, aequa compensatione oblata, fieri potest. Praeterea, ad publicam auctoritatem pertinet praecavere ne quis privata proprietate contra bonum commune abutatur [14].

Ipsa autem proprietas privata et indolem socialem natura sua habet, quae, in communis destinationis bonorum lege fundatur [15]. Qua sociali indole neglecta, proprietas multoties occasio cupiditatum et gravium perturbationum fieri accidit, ita ut ad ipsum ius in discrimen vocandum impugnatoribus praetextus detur.

In pluribus regionibus oeconomice minus progressis, magni vel etiam latissimi rustici fundi existunt, mediocriter exculti vel lucri causa sine ulla cultura manentes, dum maior pars populi vel terris caret vel minimis tantum agris gaudet, atque, ex altera parte, incrementum fructificationis agrorum evidenter urgens apparet. Non raro ii qui a dominis ad laborem conducuntur, vel qui partem illorum titulo locationis colunt, nonnisi stipen-

[14] Cf. Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 214; Joan XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 1429.

[15] Cf. Pius XII, *Missatge radiofònic de Pentecosta* 1941: AAS 33 (1941) 199; Joan XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 430.

viuen en una situació tal de servitud personal que els és garaibé impossible tota iniciativa i responsabilitat, qualsevol promoció cultural i la participació a la vida social i política. S' imposen, doncs, reformes dirigides, segons cada cas, a l' increment de les remuneracions, a l' amillorament de les condicions del treball, a l' augment en la seguretat de col.locació, a l' estímul per la iniciativa en el treball, i, més encara, a la distribució de les propietats insuficientment cultivades, entre tots aquells que siguin capaços de fer-les rendir. En aquest darrer cas, se 'ls ha de posar a l' abast els instruments i serveis indispensables, i en particular els mitjans d' educació i la possibilitat d' una justa organització de tipus cooperatiu. Sempre que el bé comú exigeixi una expropiació, ha de ser valorada la indemnització segons l' equitat, sospesant totes les circumstàncies.

72. *(L' activitat econòmico-social i el Regne de Crist.)* Els cristians que prenen part activa en el desenvolupament econòmico-social d' avui, i lluiten per la justícia i per la caritat, han d' estar convençuts que poden contribuir molt d' aquesta manera a la prosperitat de la humanitat i a la pau del món. Cal que individualment i col.lectivament resplendeixin amb el seu exemple dins d' aquestes activitats. Havent adquirit la competència professional i l' experiència, que són absolutament indispensables, cal que guardin en l' acció temporal la jerarquia de valors justa, que siguin fidels al Crist i al seu Evangeli, de manera que tota la seva

dium vel proventum homine indignum recipiunt, decenti habitatione privantur, necnon a mediatoribus exspoliantur. Omni securitate carentes, sub tali personali famulatu vivunt, ut fere omnis facultas sponte et cum responsabilitate agendi eis tollatur, omnisque promotio in cultu humano et omnis pars in vita sociali et politica illis prohibeantur. Pro variis igitur casibus reformationes necessariae sunt: ut crescant reditus, emendentur condiciones laboris, augeatur securitas in conductione, deturque incitamentum ad sponte operandum; immo ut distribuantur fundi non satis exculti iis qui easdem terras fructuosas reddere valeant. Quo in casu suppeditanda sunt res et media necessaria, praesertim educationis subsidia et iustae ordinationis cooperativae facultates. Quoties autem proprietatis ademptionem bonum commune exegerit, compensatio ex aequitate, omnibus adiunctis perpensis, aestimanda est.

72. *(De navitate oeconomica-sociali et de Regno Christi.)* Christiani qui activas partes in hodierna progressione oeconomica-sociali agunt et iustitiam caritatemque propugnant, persuasum sibi habeant se multum ad humanitatis prosperitatem et mundi pacem conferre posse. In his activitatibus, sive singuli sive consociati exemplo fulgeant. Acquisitis quidem peritia experientiaque omnino necessariis, inter terrestres navitates rectum ordinem servent, in fidelitate erga Christum Eiusque Evangelium, ita ut integra

vida, tant individual com social, estigui amarada per l' esperit de les Benaurances i particularment per l' esperit de pobresa.

I tot aquell qui, obedient al Crist, cerca d' antuvi el Regne de Déu, hi troba un amor més fort i més pur per ajudar tots els seus germans i anar edificant l' obra de la justícia a l' alè de la caritat [16].

Capítol IV

LA VIDA DE LA COMUNITAT POLÍTICA

73. *(La vida pública avui.)* Avui dia advertim transformacions profundes en l' estructura i les institucions dels pobles: són la conseqüència de la seva evolució cultural, econòmica i social. Aquests canvis influeixen molt en la vida de la comunitat política, principalment respecte als drets i deures de tothom en l' exercici de la llibertat civil i en l' assoliment del bé comú, i també respecte a la regulació de relacions dels ciutadans, d' ells amb ells i d' ells amb l' autoritat pública.

Fruit d' una consciència més viva de la dignitat humana, brolla a bastants llocs del món, un desig de crear un ordre polític i jurídic que guardi millor els drets personals dins la vida pública: per exemple, els drets a reunir-se lliurement, els drets de llibertat d' associacions, els drets d' expressar les pròpies opinions

eorum vita, tam individualis quam socialis, spiritu Beatitudinum, notabiliter paupertatis, imbuatur.

Quicumque Christo oboediens, primum quaerit Regnum Dei, inde validiorem ac puriorem amorem suscipit, ad omnes fratres suos adiuvandos et ad opus iustitiae, inspirante caritate, perficiendum [16].

Caput IV

DE VITA COMMUNITATIS POLITICAE

73. *(De hodierna vita publica.)* Nostris temporibus profundae advertuntur transformationes etiam in compage et institutionibus populorum, quae ipsorum evolutionem culturalem, oeconomicam ac socialem consequuntur; quae transformationes magnum influxum in communitatis politicae vitam exercent, praesertim quod attinet ad omnium iura et officia in libertatis civilis exercitio ac in bono communi attingendo et ad civium relationes inter se et cum publica auctoritate ordinandas.

Ex vividiore humanae dignitatis conscientia exoritur, in variis mundi regionibus, studium ordinem politicum-iuridicum instaurandi, in quo personae iura in vita publica melius protegantur, ut sunt iura libere sese coadunandi, consociandi, proprias opiniones exprimendi ac religionem privatim

[16] Respecte a l' ús recte dels béns d' acord amb les ensenyances del Nou Testament, cf. Lc 3,11; 10,30ss; 11,41; 1 Petr 5,3; Mc 8,36; 12,30-31; Iac 5,1-6; 1 Tim 6,8, Eph 4,28, 2 Cor 8,13; 1 Io 3,17ss.

i de seguir un credo religiós, tant privadament com en públic, car sense la inviolabilitat dels drets de la persona és impossible que els ciutadans, sols o associats, puguin participar activament en la vida i en la direcció del govern del país.

Amb el progrés cultural, econòmic i social es reforma en molts el desig de participar més en l' ordenació de la vida política de la societat; augmenta en la consciència de molts l' anhel que es respectin els drets de les minories nacionals a l' interior d' un Estat, sense oblidar els seus deures envers la comunitat política; i també cada dia madura més i més el respecte pels homes que confessen una altra opinió o una altra religió. També es va estenent una cooperació més ampla a fi que tots els ciutadans, i no solament uns quants privilegiats, puguin fruir de debò dels drets personals.

Al contrari, són reprovades totes aquelles formes polítiques que hi ha avui a alguns països, que impedeixen la llibertat civil i religiosa, multipliquen les víctimes dels interessos i crims polítics, i torcen l' exercici de l' autoritat, desviant-la del bé comú a l' interès d' alguns partits o dels mateixos governants.

Res no és més important per a instaurar una vida política verament humana que el fonamentar el sentit interior de la justícia, de la bondat, del servei al bé comú, i de reafirmar les idees fonamentals sobre la veritable naturalesa de la comunitat política i sobre la finalitat, el bon ús i els límits de l' autoritat pública.

publiceque profitendi. Tutamen enim personae iurium condicio necessaria est ut cives, sive singuli sive consociati, in rei publicae vita et moderamine actuose participare possint.

Una cum progressu culturali, oeconomico ac sociali apud plures roboratur desiderium assumendi maiorem partem in communitatis politicae vita ordinanda. In multorum conscientia studium augetur ut iura minorum alicuius nationis partium serventur, earum officiis erga communitatem politicam non neglectis; insuper reverentia in dies increscit erga homines aliam opinionem vel aliam religionem profitentes; simul latior instituitur cooperatio, ut omnes cives, et non tantum quidam privilegiis ornati, iuribus personalibus reapse frui possint.

Reprobantur autem quaecumque formae politicae, in aliquibus regionibus vigentes, quae libertatem civilem vel religiosam praepediunt, victimas cupiditatum et criminum politicorum multiplicant ac exercitium auctoritatis a bono communi ad commodum cuiusdam factionis vel ipsorum moderatorum detorquent.

Ad vitam politicam vere humanam instaurandam nihil melius est quam interiorem iustitiae et benevolentiae ac servitii boni communis sensum fovere atque persuasiones fundamentales circa veram indolem communitatis politicae necnon circa finem, rectum exercitium et limites publicae auctoritatis corroborare.

74. *(Naturalesa i fi de la comunitat política.)* Els individus, les famílies, els diversos grups i tots aquells que constitueixen la comunitat civil, tenen consciència de la seva impotència per a realitzar tots sols una vida plenament humana, i veuen la necessitat d' una comunitat més gran, dins de la qual amb llur esforç diari aconsegueixin, sempre millor, el bé comú [1]. Per això, ells formen una comunitat política segons diferents formes institucionals. La comunitat política existeix, doncs, per aquest bé comú, en el qual troba la seva plena justificació i sentit, i del qual bé comú n' extreu el seu dret radical i propi. El bé comú comprèn el conjunt d' aquelles condicions de la vida social que permeten als homes, a les famílies i a les associacions, perfeccionar-se més completament i més fàcilment [2].

Tanmateix els homes membres d' una comunitat política són molts, són diferents, i poden inclinar-se, amb dret, cap a diverses opinions. Per tant s' imposa una autoritat que sigui capaç d' orientar totes les energies cap al bé comú, a fi que la comunitat política no s' enderroqui si cadascú tira per on vol. Aquesta orientació no ha de ser mecànica ni despòtica, sinó actuant com una força moral que es recolza en la llibertat i el sentit de responsabilitat.

La comunitat política i l' autoritat pública troben el seu fonament, quedi ben clar, en la natura humana i pertanyen a un ordre prefixat per Déu, encara que la determinació de règims

74. *(De communitatis politicae natura et fine.)* Homines, familiae et varii coetus, qui communitatem civilem constituunt, propriae insufficientiae ad vitam plene humanam instituendam conscii sunt et necessitatem amplioris communitatis percipiunt, in qua omnes, ad commune bonum semper melius procurandum, cotidie proprias vires conferant [1]. Quapropter communitatem politicam secundum varias formas constituunt. Communitas ergo politica propter illud commune bonum exsistit, in quo suam plenam iustificationem et sensum obtinet, et ex quo ius suum primigenum et proprium depromit. Bonum vero commune summam complectitur earum vitae socialis condicionum, quibus homines, familiae et consociationes, suam ipsorum perfectionem plenius atque expeditius consequi possint [2].

Multi autem et diversi sunt homines, qui in communitatem politicam conveniunt et legitime in diversa consilia declinare possunt. Ne igitur, unoquoque in suam sententiam abeunte, communitas politica distrahatur, auctoritas requiritur, quae omnium civium vires in bonum commune dirigat, non mechanice nec despotice, sed imprimis ut vis moralis, quae libertate et suscepti officii onerisque conscientia nititur.

Patet ergo communitatem politicam et auctoritatem publicam in natura humana fundari ideoque ad ordinem a Deo praefinitum pertinere, ets

[1] Cf Joan XXIII, enc *Mater et magistra*: AAS 53 (1961) 417
[2] Cf ibid

i la designació de dirigents sigui encomanada a la lliure voluntat dels ciutadans [3].

D' això se 'n segueix també que l' exercici de l' autoritat pública, tant dins la comunitat mateixa, com en els organismes que representen l' Estat, s' ha de moure dins els límits de l' ordre moral, per al bé comú—concebut d' una manera dinàmica—conforme a un ordre jurídic establert legítimament o encara a establir. Aleshores els ciutadans són obligats, en consciència, a obeir [4], i això palesa la responsabilitat, la dignitat i la importància dels governants.

Si l' autoritat pública, desbordant la seva competència, oprimeix els ciutadans, aquests no han de refusar allò que és objectivament conforme amb el bé comú; però sigui 'ls lícit de defensar llurs drets i els dels seus conciutadans, contra l' abús del poder, respectant els límits de la llei natural i de la llei evangèlica.

Quant a les modalitats concretes que estructuren una comunitat política i organitzen la tensió de poders públics, poden ser diverses, segons el tarannà de cada poble i el progrés històric. Ara, han de servir sempre per a la formació d' un home culte, pacífic, bo amb tothom, per a utilitat de tota la família humana.

75. *(Col.laboració de tots a la vida pública.)* Són plenament conformes amb la natura humana, les estructures político-jurídi-

regiminis determinatio et moderatorum designatio liberae civium voluntati relinquantur [3].

Sequitur item auctoritatis politicae exercitium, sive in communitate ut tali, sive in institutis rem publicam repraesentantibus, semper intra fines ordinis moralis ad effectum deducendum esse, ad commune bonum—et quidem dynamice conceptum—procurandum, secundum ordinem iuridicum legitime statutum vel statuendum. Tunc cives ad oboedientiam praestandam ex conscientia obligantur [4]. Exinde vero patet responsabilitas, dignitas et momentum eorum, qui praesunt.

Ubi autem a publica auctoritate, suam competentiam excedente, cives premuntur, ipsi, quae a bono communi obiective postulantur, ne recusent; fas vero sit eis contra abusum huius auctoritatis sua conciviumque suorum iura defendere, illis servatis limitibus, quos lex naturalis et evangelica delineat.

Modi vero concreti, quibus communitas politica propriam compagem et publicae auctoritatis temperationem ordinat, varii esse possunt secundum diversam populorum indolem et historiae progressum; semper autem ad hominem excultum, pacificum et erga omnes beneficum efformandum inservire debent, ad totius familiae humanae emolumentum.

75. *(De omnium in vita publica cooperatione.)* Cum humana natura plene congruit ut structurae politicae-iuridicae inveniantur, quae omnibus civibus

[3] Cf Rom 13,1-5
[4] Cf Rom 13,5

ques que ofereixin sempre més i més a tots els ciutadans, siguin qui siguin, la possibilitat efectiva de prendre part d' una manera lliure i activa en l' establiment dels fonaments jurídics de la comunitat política, en el govern de la Nació o de l' Estat, en la determinació del camp d' acció i límits dels diversos estaments, i en l' elecció dels governants [5]. Que tots els ciutadans, doncs, recordin el seu dret i, a la vegada, el deure de votar amb llibertat per al bé de tots. L' Església té en gran consideració i estima l' activitat d' aquells que es consagren al bé de la política i prenen els càrrecs per a servei dels homes.

A fi que la cooperació dels ciutadans responsables aconsegueixi resultats feliços en la vida política quotidiana, cal un estatut del dret positiu, que organitzi una repartició convenient dels càrrecs i dels òrgans del poder, com també una protecció eficaç dels drets, que no perjudiqui ningú. Que els drets i l' exercici dels drets de totes les persones, famílies i associacions, siguin reconeguts, respectats i promoguts [6], com també els deures que obliguen tots els ciutadans. Entre aquests deures cal recordar l' obligació de donar a l' Estat o a la Nació els serveis materials i personals exigits per al bé de tots. Guardin-se els governants de posar traves a les associacions familiars, socials i culturals, corporacions i institucions intermitges: guardin-se de privar-les de la seva activitat eficaç i legítima; més aviat curin d' afavorir-les de bon grat dins

semper melius ac sine ulla discriminatione possibilitatem effectivam praebeant libere et actuose participandi tum in fundamentis iuridicis communitatis politicae statuendis, tum in rei publicae moderamine et variorum institutorum campis et finibus determinandis, tum in moderatorum electione [5]. Memores ergo omnes cives sint iuris simul et officii suo libero suffragio utendi ad bonum commune promovendum. Ecclesia laude et consideratione dignum opus illorum habet, qui in hominum servitium rei publicae bono se devovent et huius officii onera suscipiunt.

Ut civium cooperatio, cum officii conscientia coniuncta, in cotidiana publicae rei vita effectum suum felicem attingat, requiritur positivus ordo iuris, in quo conveniens divisio munerum et institutorum auctoritatis publicae atque simul efficax tuitio iurium, neminique obnoxia, instaurentur. Omnium personarum, familiarum ac coetuum iura eorumque exercitium agnoscantur, serventur et promoveantur [6], simul cum officiis, quibus cuncti cives obstringuntur. Inter quae officium meminisse oportet rei publicae materialia et personalia servitia praestandi, quae ad bonum commune requiruntur. Caveant moderatores ne coetus familiares, sociales aut culturales, corpora aut instituta intermedia, impediant, neve ea sua legitima et efficaci

[5] Cf. Pius XII, *Missatge radiofònic* del 24 de desembre 1942: AAS 35 (1943) 9-24, Id. del 24 de desembre 1944 AAS 37 (1945) 11-17; Joan XXIII, enc *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 271.277 i 278.

[6] Cf. Pius XII, *Missatge radiofònic* de l' 1 de juny de 1941: AAS 33 (1941) 200, Joan XXIII, enc *Pacem in terris:* l c, p.273 i 274.

l' ordre. Quant als ciutadans, individualment o bé associats, vigilin de no donar als poders públics un poder massa gran, i de reclamar d' una manera intempestiva ajudes i avantatges excessius, que minvin la responsabilitat de les persones, de les famílies i de les associacions del poble.

La complexitat de les circumstàncies de la nostra època obliga els poders públics a intervenir més sovint en matèria social, econòmica i cultural, per a preparar condicions més favorables que permetin més eficaçment als ciutadans i als grups, d' aconseguir en la llibertat, la realització del bé complet de l' home. Segons les regions i l' evolució dels pobles, les relacions entre la socialització [7] i l' autonomia i promoció de la persona, poden ser enteses de diverses maneres. Però si una exigència del bé comú obliga a restringir per un temps l' exercici d' uns drets, restableixi 's la llibertat com més aviat millor, un cop passades les circumstàncies. Però és inhumà que l' autoritat política caigui en totalitarismes o dictadures que violenten el dret de les persones o dels grups socials.

Que els ciutadans cultivin amb magnanimitat i fidelitat l' amor de la pàtria, però sense estretor d' esperit: és a dir, de forma que pensin sempre també en el bé de tota la família humana que aplega i uneix amb tants de vincles, races, pobles i nacions.

Tots els cristians han de prendre consciència de la seva vocació particular i pròpia dintre de la comunitat política. Estan, doncs,

actione privent, quam potius libenter et ordinatim promovere satagant. Cives vero, sive singuli sive consociati, caveant ne nimiam potestatem publicae auctoritati tribuant, neve nimia commoda et utilitates ab ipsa inopportune postulent, ita ut personarum, familiarum necnon coetuum socialium officii onus imminuant.

Ab implicatioribus nostrae aetatis adiunctis publica auctoritas saepius in res sociales et oeconomicas atque culturales se interponere cogitur ad aptiores inducendas condiciones, quibus cives ac coetus ad integrum humanum bonum libere prosequendum efficacius iuventur. Secundum autem diversas regiones et populorum evolutionem diverso modo intellegi possunt relationes inter socializationem [7] et personae autonomiam ac progressum. Sed ubi exercitium iurium propter bonum commune ad tempus restringitur, libertas, circumstantiis mutatis, quam primum restituatur. At inhumanum est quod auctoritas politica incidat in formas totalitarias vel in formas dictatorias quae iura personae vel socialium coetuum laedant.

Cives pietatem erga patriam magnanimiter et fideliter excolant, sine tamen mentis angustia, ita scilicet ut ad bonum totius familiae humanae, quae variis nexibus inter stirpes, gentes ac nationes coniungitur, semper simul animum intendant.

Christifideles omnes in communitate politica specialem et propriam vocationem sentiant, qua exemplo praefulgere debent quatenus officii

[7] Cf. JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 415-418.

obligats a donar exemple, en un compliment responsable dels càrrecs, en la dedicació al bé comú. Han de mostrar amb els fets, com es poden harmonitzar autoritat i llibertat, la iniciativa personal amb la solidaritat i les exigències de tot el cos social, els avantatges de la unitat amb les fecundes diversitats. Quant a l' organització de les coses terrenes, han de reconèixer com a legítimes les maneres de veure diferents de les llurs i han de ser respectuosos amb els ciutadans que les defensen honestament, àdhuc associant-se. Quant als partits polítics, han de promoure aquell que, segons la seva manera de veure, és exigit pel bé comú. Mai no els és permès de preferir-hi el seu propi interès.

A fi que tots els ciutadans puguin esdevenir responsables en la vida de la comunitat política, s' ha de prendre amb diligència l' educació cívica i política, avui altament necessària a tothom i especialment als joves. Els qui són o poden ser aptes per exercir l' art difícil i nobilíssim de la política [8], que s' hi preparin i s' hi donin de veritat, lluny de tot interès personal i dels avantatges materials. Lluitaran amb integritat i prudència contra la injustícia i l' opressió, contra l' absolutisme i la intolerància, tant si es tracta d' un individu com d' un partit polític. S' han de consagrar al bé de tots amb sinceritat i rectitud, i més encara, amb amor, amb fortitud política.

76. *(La comunitat política i l' Església.)* Sobretot allà on existeix una societat de tipus pluralista, és d' una gran importàn-

conscientia sunt adstricti et communi bono excolendo inserviunt, ita ut factis quoque commonstrent quomodo auctoritas cum libertate, inceptio personalis cum totius corporis socialis coniunctione ac necessitudine, unitas opportuna cum proficua diversitate componantur. Circa rem temporalem ordinandam legitimas, at inter se discrepantes, opiniones agnoscant, civesque, etiam consociatos, qui eas honeste defendunt, revereantur. Partes autem politicae ea promovere debent, quae earum iudicio ad bonum commune requiruntur; numquam vero propriam utilitatem communi bono praeponere licet.

Educatio vero civilis et politica, hodie tum populo tum praesertim iuvenibus maxime necessaria, sedulo curanda est, ut omnes cives in communitatis politicae vita partes suas agere valeant. Qui idonei sunt aut fieri possunt, ad artem politicam, difficilem simul et nobilissimam [8], sese praeparent et eam, proprii commodi et venalis beneficii immemores, exercere satagant. Contra iniuriam et oppressionem, unius hominis vel partis politicae arbitrarium dominatum et intolerantiam, integritate morum ac prudentia agant; sinceritate autem et aequitate, immo caritate et fortitudine politica, bono omnium se devoveant.

76. *(Communitas politica et Ecclesia.)* Magni momenti est, praesertim

[8] Cf Pius XI, *Allocució als dirigents de la Federació Universitària Catòlica:* Discorsi di Pio XI (ed. Bertetto) vol 1 (1960) p 743.

cia que es tingui un punt de vista just en la relació entre l' Església i l' Estat. S' ha de distinguir clarament entre les accions que els fidels, sols o en grups, fan en nom propi com a ciutadans guiats per la seva consciència cristiana, i les accions que ells fan en nom de l' Església, en unió amb els seus pastors.

L' Església, que no es confon de cap manera, per raó del seu càrrec i de la seva competència, amb la comunitat política i no està lligada a cap sistema polític, és a la vegada el signe i la protectora del caràcter trascendent de la persona humana.

En el terreny que els és propi, la comunitat política i l' Església són independents l' una de l' altra i autònomes. Però totes dues, encara que per raons diferents, estan al servei de la vocació personal i social dels mateixos homes. Exerciran, tanmateix, més eficaçment aquest servei per al bé de tothom, si cerquen una cooperació sana entre elles, tenint compte igualment de les circumstàncies de temps i de lloc. L' home, en efecte, no està limitat només als horitzons terrenals, sinó que, tot vivint en la història humana, conserva integralment la seva vocació eterna. Quant a l' Església, bastida en l' amor del Redemptor, contribueix a actualitzar i estendre la justícia i la caritat a l' interior de cada país i internacionalment. L' Església respecta i promou també la llibertat política i la responsabilitat dels ciutadans, quan predica la veritat de l' Evangeli, aclarint tots els sectors de l' activitat humana amb la seva doctrina i amb el testimoniatge que donen els cristians.

tatem politicam et Ecclesiam habeatur, utque inter ea, quae christifideles, sive singuli sive consociati, suo nomine tanquam cives, christiana conscientia ducti, et ea, quae nomine Ecclesiae una cum pastoribus suis agunt, clare distinguatur.

Ecclesia, quae, ratione sui muneris et competentiae, nullo modo cum communitate politica confunditur, neque ad ullum systema politicum alligatur, simul signum est et tutamentum transcendentiae humanae personae.

Communitas politica et Ecclesia in proprio campo ab invicem sunt independentes et autonomae. Ambae autem, licet diverso titulo, eorumdem hominum vocationi personali et sociali inserviunt. Quod servitium eo efficacius in omnium bonum exercebunt, quo ambae melius sanam cooperationem inter se colunt, attentis quoque locorum temporumque adiunctis. Homo enim ad solum ordinem temporalem non coarctatur, sed, in historia humana vivens, aeternam suam vocationem integre servat. Ecclesia vero, in Redemptoris amore fundata, ad hoc confert ut intra nationis terminos et inter nationes iustitia et caritas latius vigeant. Evangelicam veritatem praedicando atque omnes navitatis humanae provincias, per suam doctrinam et testimonium a christifidelibus exhibitum, illuminando, etiam politicam civium libertatem et responsabilitatem reveretur atque promovet. ubi societas pluralistica viget, ut rectus respectus relationis inter communi-

Els apòstols i els seus successors i cooperadors, són enviats a anunciar als homes el Crist Salvador del món, i per tant el seu apostolat es recolza en la poència de Déu que, molt sovint, manifesta la força de l' Evangeli en la feblesa dels testimonis. Cal que tots els qui es dediquin al ministeri de la paraula divina, emprin els camins i els mitjans propis de l' Evangeli que, en moltes coses, són molt diferents dels mitjans de la ciutat terrena.

Sens dubte, les coses terrenes i aquelles que, en la condició humana, ultrapassen aquest món, estan fortament lligades, i l' Església mateixa se serveix dels instruments temporals en la mida que li demana la seva missió particular. Ella no posa, tanmateix, la seva esperança en els privilegis que li ofereix el poder civil, i fins i tot rebutjarà de valer-se de certs drets aconseguits legítimament, si el seu ús pot fer dubtar de la puresa del seu testimoniatge, o si noves circumstàncies exigeixen unes altres disposicions. Sigui, però, reconegut el seu dret a predicar la fe per tot arreu i sempre amb llibertat autèntica, a ensenyar la seva doctrina sobre la societat, acomplir sense posar-li traves la seva missió enmig dels homes, donar un judici moral fins en aquelles matèries que pertanyen a l' ordre polític, sempre i quan els drets fonamentals de la persona o la salvació de les ànimes ho demanin. I això, utilitzant tots els mitjans que són conformes amb l' Evangeli i amb el bé de tots, segons la diversitat dels temps i de les situacions.

Per l' adhesió i fidelitat a l' Evangeli, per l' acompliment de

Apostoli ipsorumque successores et horum cooperatores, cum mittantur ut hominibus Christum mundi Salvatorem annuntient, in suo apostolatu exercendo Dei potentia innituntur, qui persaepe in testium infirmitate virtutem Evangelii manifestat. Quicumque enim Dei verbi ministerio se devovent, utantur oportet viis et subsidiis Evangelio propriis, quae in pluribus a terrenae civitatis subsidiis differunt.

Res quidem terrenae et ea, quae in hominum condicione hunc mundum exsuperant, arcte inter se iunguntur, et ipsa Ecclesia rebus temporalibus utitur quantum propria eius missio id postulat. Spem vero suam in privilegiis ab auctoritate civili oblatis non reponit; immo quorundam iurium legitime acquisitorum exercitio renuntiabit, ubi constiterit eorum usu sinceritatem sui testimonii vocari in dubium aut novas vitae condiciones aliam exigere ordinationem. Semper autem et ubique ei fas sit cum vera libertate fidem praedicare, socialem suam doctrinam docere, munus suum inter homines expedite exercere necnon iudicium morale ferre, etiam de rebus quae ordinem politicum respiciunt, quando personae iura fundamentalia aut animarum salus id exigant, omnia et sola subsidia adhibendo, quae Evangelio et omnium bono secundum temporum et condicionum diversitatem congruant.

Fideliter Evangelio adhaerens et suam missionem in mundo exercens,

la seva missió en el món, l' Església, a qui pertoca fomentar i elevar tot allò que de veritable, bo i bell es troba a la comunitat humana [9], enforteix la pau entre els homes a glòria de Déu [10].

Capítol V

LA COMUNITAT DE LES NACIONS I EL FOMENT DE LA PAU

77. *(Introducció.)* En els nostres dies, quan perduren encara entre els homes els gravíssims dolors i angoixes nascuts de la guerra o de l' amenaça de guerra, la família humana ha arribat a un moment decisiu dins el procés de la seva maduresa. Aplegada a poc a poc, i ja més conscient a tot arreu de la seva unitat, li cal ara emprender una tasca que no podrà pas dur a terme si no és amb la conversió sincera de tots a la veritable pau: bastir un món molt més humà arreu i per a tots. Aleshores sí que el missatge evangèlic, tan adient amb les aspiracions i amb els més grans ideals de la humanitat, s' il.lumina així avui amb una claror nova, proclamant benaurats els artífexs de la pau, «*perquè seran anomenats fills de Déu*» (Mt 5,9).

Per això el Concili, en exposar clarament l' autèntica i nobilíssima concepció de la pau, després d' haver condemnat la crueltat de la guerra, vol fer una crida ardent a tots els cristians per-

Ecclesia, cuius est, quidquid verum, bonum et pulchrum in communitate humana invenitur, fovere ac elevare [9], pacem inter homines ad Dei gloriam roborat [10].

Caput V

DE PACE FOVENDA ET DE COMMUNITATE GENTIUM PROMOVENDA

77 *(Introductio.)* Hisce nostris annis, quibus aerumnae et angustiae ex grassante vel impendente bello profluentes adhuc gravissimae inter homines perdurant, universa familia humana ad horam summi discriminis in suae maturitatis processu pervenit. In unum paulatim congregata atque ubivis suae unitatis melius iam conscia, opus quod ei incumbit, mundum scilicet pro omnibus hominibus ubique terrarum vere humaniorem aedificandi peragere nequit, nisi cuncti ad veritatem pacis renovato animo convertantur. Hinc fit ut evangelicum nuntium, cum altioribus generis humani studiis atque optatis congruens, nostris temporibus nova claritate elucescat dum pacis artifices beatos proclamat, *quoniam filii Dei vocabuntur* (Mt 5,9).

Ideo Concilium veram et nobilissimam pacis rationem illustrans, belli immanitate damnata, christianos ferventer evocare intendit ut, auxiliante

[9] Conc. Vaticà II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.13: AAS 57 (1965) 17

[10] Cf Lc 2,14

què amb l' ajut del Crist, autor de la pau, col.laborin amb tots els homes a formar aquesta pau entre ells, en la justícia i en l' amor, i a preparar-ne els mitjans.

78. *(Naturalesa de la pau.)* La pau no és tan sols una absència de guerra, ni la podem reduir només a un establiment d' equilibri de forces adverses, com ni tampoc neix d' una dominació despòtica, sinó que de debò i amb tota veritat és «obra de justícia» (Is 32,7). Es el fruit d' un ordre inscrit en la societat humana pel seu diví Fundador, i cal que sigui realitzada pels homes, sedejants tothora d' una justícia més perfecta. Encara que el bé comú de tot el gènere humà està regit en la seva realitat fonamental per la llei eterna, tanmateix en les seves exigències concretes, a mida que passa el temps, està sotmès a canvis constants, i per això la pau no pot ser una cosa feta del tot, sinó quelcom que sempre està per fer. A més, ja que la voluntat humana és fràgil i vulnerada pel pecat, l' assoliment de la pau exigeix de cadascú el control de les seves passions i la vigilància de l' autoritat legítima.

Però amb això no n' hi ha prou: aquesta pau no es podrà assolir en la terra si no s' assegura el bé de les persones i si els homes no poden comunicar-se confiadament entre ells d' una manera espontània les riqueses del seu esperit i enteniment. La voluntat ferma de respectar els altres homes i els altres pobles, com també la seva dignitat, i l' exercici constant de la fraternitat, són del tot indispensables per a construir la pau. Així la pau és també un fruit de l' amor que va més enllà del que pot obtenir la mateixa justícia.

Christo auctore pacis, cum omnibus hominibus ad pacem in iustitia et amore inter eos firmandam et ad instrumenta pacis apparanda cooperentur.

78. *(De natura pacis.)* Pax non est mera absentia belli, neque ad solum adversarum virium aequilibrium stabiliendum reducitur neque ex imperioso dominatu oritur, sed recte proprieque dicitur «opus iustitiae» (Is 32,7). Fructus exsistit ordinis humanae societati a divino suo Fundatore insiti et ab hominibus perfectiorem semper iustitiam sitientibus in actum deducendi. Cum enim generis humani bonum commune primaria quidem sua ratione lege aeterna regatur, sed quoad id quod concrete exigit, progrediente tempore incessantibus mutationibus subiciatur, numquam pax pro semper acquisita est, sed perpetuo aedificanda. Cum insuper labilis sit humana voluntas necnon peccato sauciata, procuratio pacis constantem uniuscuiusque exposcit passionum dominationem et legitimae auctoritatis invigilantiam.

Hoc tamen non sufficit. Pax haec in terris obtineri non potest nisi bonum personarum in tuto collocetur et homines cum fiducia divitias sui animi atque ingenii inter se sponte communicent. Firma voluntas alios homines et populos eorumque dignitatem reverendi studiosumque fraternitatis exercitium ad pacem construendam omnino necessaria sunt. Ita pax fructus etiam amoris exsistit, qui ultra ea progreditur quae iustitia praestare valet.

Car la pau a la terra, que neix de l' amor al proïsme, és la imatge i el fruit de la pau del Crist que procedeix del Pare. Ja que el mateix Fill encarnat, príncep de la pau, reconcilià amb la seva creu tots els homes amb Déu, i havent restablert la unitat de tots en un sol poble i en un sol cos, va fer morir l' odi en la seva pròpia carn [1], i, després del triomf de la seva resurrecció, va difondre l' Esperit de la caritat al cor dels homes.

Per això, tots els cristians són cridats amb insistència a unir-se amb els homes verament pacífics per a implorar i instaurar la pau, *realitzant la veritat en la caritat* (Eph 4,15).

Moguts pel mateix Esperit, no podem deixar de lloar aquells que renuncien a una acció violenta en la reivindicació de llurs drets, i recorren a mitjans de defensa que, d' altra banda, estan a l' abast fins dels més febles, mentre això es pugui fer sense lesionar els drets i les obligacions dels altres o bé de la comunitat.

Perills de guerra n' hi ha sempre mentre els homes són pecadors; n' hi haurà fins l' adveniment de Crist. Però, en tant que, units per l' amor, els homes superen el pecat, se supera també la violència fins que s' acompleixi la paraula: *Fargaran, de les seves espases, relles d' arada, i de les llances, falçs. Les nacions ja no alçaran l' espasa contra les nacions, i no s' exercitaran mai més en la guerra* (Is 2,4).

Pax autem terrena, quae ex dilectione proximi oritur, figura et effectus est pacis Christi, a Deo Patre promanantis. Ipse enim Filius incarnatus, princeps pacis, per crucem suam omnes homines Deo reconciliavit ac, restituens omnium unitatem in uno populo et uno corpore, in propria sua carne occidit odium [1] et, resurrectione exaltatus, Spiritum caritatis in corda hominum diffudit.

Quapropter omnes christiani enixe evocantur, ut *veritatem facientes in caritate* (Eph 4,15), cum hominibus vere pacificis sese uniant ad pacem implorandam et instaurandam.

Eodem spiritu moti, non possumus non laudare eos, qui in iuribus vindicandis actioni violentae renuntiantes, ad media defensionis recurrunt quae ceteroquin etiam debilioribus praesto sunt, dummodo hoc sine laesione iurium et obligationum aliorum vel communitatis fieri possit.

Quatenus homines peccatores sunt, eis imminet periculum belli, et usque ad adventum Christi imminebit; quatenus autem, caritate coniuncti, peccatum superant, superantur et violentiae, donec impleatur verbum: *Conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad praelium* (Is 2,4).

[1] Cf Eph 2,16; Col 1,20-22.

Secció 1.ª—*Cal evitar la guerra*

79. *(Cal frenar la inhumanitat de les guerres.)* Les últimes guerres han portat al nostre món danys molt greus tant d' ordre material com moral; tot i tot, la guerra continua cada dia les seves devastacions a algun indret de la terra. Oimés: en aplicar a la guerra armes científiques de qualsevol mena, la seva especial crueltat amenaça de portar els combatents a una barbàrie que superi de bon tros la de temps passats. Ben cert, la complexitat de la situació actual i la complicació de les relacions internacionals, permeten que, amb nous mètodes insidiosos i subversius, les guerres sordes s' allarguin. Molt sovint, el recurs als mètodes de terrorisme és tingut com un nou sistema de fer la guerra.

Tenint davant els ulls aquest estat lamentable de la humanitat, el Concili vol recordar primer de tot el valor permanent dels drets naturals dels pobles i dels seus principis universals. Aquests principis són proclamats cada vegada més i més fermament per la mateixa consciència del gènere humà. Així, doncs, les accions que hi són contràries d' una manera deliberada, com també les ordres que manen aquests tipus d' accions, no són més que crims, i als qui les acaten no els excusa el dir: «nosaltres, obediència i prou». Entre aquestes accions, cal assenyalar, en primer lloc, aquelles amb les quals per qualsevol motiu i mètode són exterminats tot un poble, una nació, o bé una minoria ètnica; aquestes accions cal que siguin condemnades amb la màxima ener-

Sectio 1.—*De bello vitando*

79. *(De bellorum immanitate refrenanda.)* Quamvis recentia bella nostro mundo gravissima damna tum materialia tum moralia intulerint, adhuc cotidie in aliqua terrarum parte bellum suas vastationes persequitur. Immo, dum arma scientifica cuiuslibet generis in bello adhibentur, saeva eius indoles proeliantes ad barbariem adducere minatur quae illam anteactorum temporum longe superet. Porro condicionis hodiernae complexitas ac relationum inter nationes intricatio permittunt ut novis methodis, iisque insidiosis et subversivis, bella larvata protrahantur. In pluribus adiunctis usus methodorum terrorismi tanquam nova ratio bellandi habetur.

Deiectum istum humanitatis statum prae oculis habens, Concilium ante omnia in memoriam revocare intendit permanentem vim iuris naturalis gentium eiusque principiorum universalium. Ipsa generis humani conscientia haec principia firmiter magis magisque proclamat. Actiones ergo quae iisdem deliberate adversantur necnon iussa quibus tales actiones praescribuntur scelesta sunt, nec caeca obedientia illos qui iis parent excusare valet. Inter has actiones illae ante omnia recensendae sunt quibus, ratione quadam et methodo, universa gens, natio aut minoritas ethnica exterminantur: quae

gia com a crims horribles. En canvi, mai no lloarem prou el coratge dels qui no tenen por d' oposar-se obertament als qui ordenen aquestes accions.

A l' entorn de la guerra, hi ha diverses convencions internacionals que un nombre prou gran de nacions han signat per tal que esdevinguin menys inhumanes les accions militars i les seves conseqüències, com són: les convencions referents als soldats ferits, al destí dels presoners, i d' altres compromisos semblants. Aquests pactes s' han d' acomplir; encara més, tothom, sobretot les autoritats públiques i les persones competents en aquestes matèries, han de mirar la manera de millorar-los. Això els permetrà de frenar millor i amb més eficàcia la inhumanitat de les guerres. A més, sembla també equitatiu que les lleis prevegin amb humanisme el cas dels qui refusen l' ús de les armes per motius de consciència, però accepten de servir la comunitat humana d' una altra forma.

Sens dubte la guerra no s' ha desarrelat encara del món. I mentre hi hagi un perill de guerra, i mentre falti una autoritat internacional competent i amb forces suficients, no es podrà negar als governs, quan hauran esgotat ja tots els mitjans d' un tracte pacífic, el dret de legítima defensa. Als caps d' Estat i a tots els qui participen en la responsabilitat dels afers públics, pertany, doncs, el deure d' assegurar el benestar dels pobles que els han confiat, sense tractar amb lleugeresa una cosa tan greu. Tanmateix, fer la guerra per la justa defensa dels pobles, és una cosa, i

tanquam crimina horrenda vehementer condemnandae sunt. Maxime vero probandus est animus illorum qui talia praecipientibus aperte resistere non timescunt.

Exstant de rebus bellicis variae conventiones internationales quibus sat multae nationes subscripserunt, ut minus inhumanae efficiantur actiones militares earumque sequelae: huiusmodi sunt conventiones quae pertinent ad militum vulneratorum aut captivorum sortem, variaeque huius generis stipulationes. Quae pactiones servandae sunt; immo tenentur omnes, praesertim auctoritates publicae et de his rebus periti, quantum possunt conari ut illae perficiantur sicque melius et efficacius ad bellorum immanitatem refrenandam conducant. Insuper aequum videtur ut leges humaniter provideant pro casu illorum qui ex motivo conscientiae arma adhibere recusant, dum tamen aliam formam communitati hominum serviendi acceptant.

Utique bellum non est e rebus humanis eradicatum. Quamdiu autem periculum belli aderit, auctoritasque internationalis competens congruisque viribus munita defuerit, tamdiu, exhaustis quidem omnibus pacificae tractationis subsidiis, ius legitimae defensionis guberniis denegari non poterit. Civitatum rectoribus aliisque qui rei publicae responsabilitatem participant, incumbit igitur officium ut populorum sibi commissorum salutem tueantur, res tam graves graviter gerentes. At aliud est res militares gerere ut populi

voler sotmetre d' altres nacions, n' és una altra. El poder de les armes no fa legítim qualsevol ús que d' elles es faci, tant si és militar com polític. I un cop ha esclatat dissortadament la guerra, no per això mateix tot esdevé lícit entre les parts que lluiten.

Aquells que es lliuren al servei militar de la pàtria, en la vida militar, també s' han de considerar com a servidors de la seguretat i de la llibertat dels pobles, i acomplint rectament aquest deure, col.laboren de debò a l' afermament de la pau.

80. *(La guerra total.)* El progrés de l' armament científic fa créixer fora mida l' horror i la perversió de la guerra. I així, les accions bèl.liques, si hom fa servir aquestes armes, poden causar enormes destruccions sense cap discriminació. Per tant, van molt més enllà dels límits d' una legítima defensa. Més i tot, si s' utilizaven plenament totes aquestes armes existents en els dipòsits de les grans nacions, en resultaria la quasi plena exterminació, i totalment recíproca, de cada un dels adversaris per part dels altres, sense parlar de les nombroses devastacions que se' n seguirien al món, ni dels efectes desastrosos de l' ús d' aquestes armes.

Tot això ens obliga a fer un examen de la guerra des d' un punt de mira absolutament nou [2]. I tinguin ben entès els homes del nostre temps, que hauran de retre comptes greus de les seves accions bèl.liques, perquè l' esdevenidor dependrà molt de les seves decisions d' avui.

iuste defendantur, aliud alias nationes subiugare velle. Nec potentia bellica omnem eiusdem militarem vel politicum usum legitimum facit. Nec bello infeliciter iam exorto, eo ipso omnia inter partes adversas licita fiunt.

Qui vero, patriae servitio addicti, in exercitu versantur, et ipsi tanquam securitatis libertatisque populorum ministros sese habeant, et, dum hoc munere recte funguntur, vere ad pacem stabiliendam conferunt.

80. *(De bello totali.)* Horror pravitasque belli scientificorum armorum incremento in immensum augentur. Bellicae enim actiones, his armis adhibitis, ingentes indiscriminatasque inferre possunt destructiones quae proinde limites legitimae defensionis longe excedunt. Immo, si haec media, qualia iam in magnarum nationum armamentariis inveniuntur, penitus adhiberentur, ex eo internecio fere plena et omnino reciproca uniuscuiusque partis a parte adversa haberetur, praetermissis multis vastationibus in mundo oboriundis et exitialibus effectibus ex usu huiusmodi armorum consequentibus.

Quae omnia nos cogunt ut de bello examen mente omnino nova instituamus [2]. Sciant huius aetatis homines se de suis bellicis actionibus gravem rationem esse reddituros. Ab eorum enim hodiernis consiliis temporum futurorum decursus multum pendebit.

[2] Cf JOAN XXIII, enc *Pacem in terris,* 11 abr 1963· AAS 55 (1963) 291 «Per això, al nostre temps, que hom es gloria amb l' energia atòmica, és cosa d' irracionals pensar que la guerra és mitjà apte per restablir els drets violats »

Deixant això ben establert, aquest sant Concili, tot fent seves les condemnacions d' una guerra total, proclamades pels últims Papes [3], declara:

Tota acció bèl.lica que tendeix d' una manera indiscriminada a la destrucció de ciutats senceres, o bé de vastes regions amb els seus habitants, és un crim contra Déu i contra l' home mateix, que ha de ser condemnat d' una manera ferma i indubtable.

El perill especial de la guerra moderna consisteix precisament en el fet que dóna ocasió, per dir-ho així, a aquells que posseeixen les armes científiques més recents, de cometre tals crims, i, per una certa connexió inexorable, pot empènyer les voluntats dels homes a les decisions més terribles. Per tal que això mai més no pugui succeir en l' esdevenidor, els Bisbes de tot el món, reunits i a una, preguen a tots els homes, i sobretot als governants de les nacions i als oficials dels exèrcits, que no deixin mai de sospesar una responsabilitat tan gran davant Déu i davant tota la humanitat.

81. *(La cursa dels armaments.)* Les armes científiques, és veritat, no es guarden solament per emprar-les en temps de guerra. Posat, però, que hom creu que el poder defensiu de cada una de les parts depèn de la capacitat fulminant de rebatre l' enemic, aquesta acumulació d' armes que va creixent cada any, serveix d' una manera anormal per espaordir l' aparició d' un possible

His attentis, haec Sacrosancta Synodus, suas faciens condemnationes belli totalis iam a recentibus Summis Pontificibus enuntiatas [3], declarat:

Omnis actio bellica quae in urbium integrarum vel amplarum regionum cum earum incolis destructionem indiscriminatim tendit, est crimen contra Deum et ipsum hominem, quod firmiter et incunctanter damnandum est.

Singulare belli hodierni periculum in hoc consistit quod illis qui recentiora arma scientifica possident quasi occasionem praebet talia scelera perpetrandi et, connexione quadam inexorabili, hominum voluntates ad atrocissima consilia impellere potest. Ne vero hoc in futurum unquam eveniat, Episcopi totius orbis terrarum in unum congregati, omnes, nationum moderatores praesertim, necnon eos qui rei militari praesunt, obsecrant, ut tantam responsabilitatem coram Deo et coram universa humanitate incessanter perpendant.

81. *(De cursu ad arma apparanda.)* Arma quidem scientifica non ad hoc unice accumulantur ut tempore belli adhibeantur. Cum enim firmitas uniuscuiusque partis defensionis a capacitate fulminea adversarium repercutiendi dependere aestimetur, haec armorum accumulatio, quae quotannis ingravescit, inconsueto quidem modo ad deterrendos adversarios forte in-

[3] Cf Pius XII, *Al locució* 30 set 1954· AAS 46 (1954) 589; *Missatge radiofònic* 24 des. 1954: AAS 47 (1955) 15ss; Joan XXIII, enc. *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 286-291; Pau VI, *Al locució* a la O N. U, 4 oct 1965: AAS 57 (1965) 877-885.

enemic. N' hi ha molts que creuen que avui aquest és el mijà més eficaç per a poder assegurar una certa pau entre les nacions.

Sigui el que sigui d' aquest sistema de pensar, cal que els homes estiguin ben convençuts que aquesta cursa d' armaments, en la qual participen massa les nacions, no és pas cap camí segur per a mantenir ferma la pau, i que el diguem-ne equilibri que neix d' aquí, tampoc no és una pau certa i veritable. Així, en lloc d' eliminar les causes de la guerra, més aviat hi ha el risc d' agreujar-les a poc a poc. I mentre es malversen riqueses fabuloses en la preparació d' armes sempre noves, no podem posar prou remei a tantes misèries com hi ha avui arreu del món. Aleshores, més que no pas desaparèixer de veritat i d' arrel els conflictes entre les nacions, encara s' encomana el mal a d' altres parts del món. S' hauran, doncs, de triar nous camins que neixin d' una reforma de l' esperit, perquè s' acabi aquest escàndol i puguem tornar la pau veritable al món, lliure ja de l' angoixa que l' oprimeix.

Per això, cal que es torni a dir: la cursa d' armaments és una plaga molt greu de la humanitat i perjudica els pobles de forma intolerable. A més, és molt de témer que, si continua aquesta cursa, arribarà un dia a infantar els desastres destructius, els mitjans dels quals ja prepara.

Ben avisats, doncs, de les calamitats que el gènere humà ha fet possibles, aprofitem-nos de la treva que disfrutem, i que se 'ns ha donat de dalt, a fi que, més conscients de la nostra pròpia responsabilitat, trobem els camins que ens permetran de resoldre

surgentes inservit. Quod a multis habetur tanquam omnium mediorum efficacissimum quibus nunc pax quaedam inter nationes in tuto poni possit.

Quidquid sit de illo dissuasionis modo, persuasum habeant homines cursum ad arma apparanda, ad quem sat multae nationes confugiunt, non securam esse viam ad pacem firmiter servandam, neque sic dictum aequilibrium ex illo manans certam ac veram esse pacem. Belli exinde causae quin eliminentur, potius paulatim aggravari minantur. Dum in arma semper nova apparanda perabundantes divitiae erogantur, tot miseriis hodiernis mundi universi remedium sufficiens praeberi non potest. Potius quam dissensiones inter nationes vere ac funditus sanentur, iisdem aliae mundi partes inficiuntur. Novae viae, ex reformato animo initium sumentes, eligendae erunt ut hoc scandalum removeatur et, mundo ab anxietate qua opprimitur liberato, vera pax restitui possit.

Quapropter denuo declarandum est: cursum ad arma apparanda gravissimam plagam humanitatis esse, ac pauperes intolerabiliter laedere. Valde autem timendum est ne, si perduret, aliquando omnes exitiales clades pariat, quarum media iam praeparat.

A calamitatibus commonefacti quas humanum genus possibiles effecit, moram, nobis desuper concessam, qua gaudemus, adhibeamus ut propriae responsabilitatis magis conscii, vias inveniamus quibus controversias nostras

les nostres diferències d' una manera més digna de l' home. La Providència divina ens insisteix constantment que ens alliberem nosaltres mateixos de l' antic esclavatge de la guerra. Si ens neguéssim a fer aquest esforç, ¿qui sap on ens durà aquest camí que hem començat?

82. *(La prohibició absoluta de la guerra i l' acció internacional per tal d' evitar-la.)* Està ben clar, doncs, que hem d' esforçar-nos a preparar amb totes les nostres forces el temps en què, d' acord totes les nacions, qualsevol guerra pugui ser impedida del tot. I això demana, sens dubte, que s' estableixi una certa autoritat pública universal, reconeguda per tothom i amb un poder prou eficaç perquè sigui capaç de garantir a tothom la seguretat i l' observància de la justícia i el respecte als drets.

Però abans de poder instituir aquesta autoritat tan desitjada, cal que les organitzacions internacionals supremes d' avui, es dediquin amb energia a estudiar els mitjans més aptes per a procurar la seguretat comuna. I ja que la pau convé que neixi d' una mútua confiança entre els homes, més que no pas d' una imposició a les nacions pel terror de les armes, cal que tots treballem per tal que acabi d' una vegada la cursa d' armaments, i comenci de veritat la reducció de les armes, no pas d' una manera unilateral, sinó marxant al mateix pas d' acord, amb garanties de seguretat autèntiques i eficaces [1].

Mentrestant, no hem d' infravalorar els intents que s' han fet

modo homine digniore componere possimus. Providentia divina a nobis instanter requirit ut nosmetipsos ab antiqua belli servitute liberemus. Quod si huiusmodi conamen facere renuerimus, quo ducamur in hac via mala quam ingressi sumus, nescimus.

82. *(De bello omnino interdicendo et actione internationali ad bellum vitandum.)* Patet ergo nobis enitendum esse ut viribus omnibus tempora praeparemus quibus, consentientibus nationibus, bellum quodlibet omnino interdici possit. Quod sane requirit ut quaedam publica auctoritas universalis, ab omnibus agnita, instituatur, quae efficaci potestate polleat ut pro omnibus tum securitas, tum iustitiae observantia, tum iurium reverentia in tuto ponantur. Antequam vero haec optanda auctoritas institui possit, opus est ut hodierna suprema gremia internationalia studiis mediorum ad securitatem communem procurandam aptiorum acriter se dedicent. Cum pax e mutua gentium fiducia nasci oporteat potius quam armorum terrore nationibus imponi, omnibus adlaborandum est ut cursus ad arma apparanda finem tandem habeat; ut diminutio armorum re incipiat, non unilateraliter quidem sed pari passu ex condicto progrediatur, veris efficacibusque cautionibus munita [4].

Interea, non parvipendenda sunt conamina quae iam facta sunt et adhuc

[1] Cf JOAN XXIII, enc *Pacem in terris*, a on es parla de la reducció dels armaments AAS 55 (1963) 287.

ja o encara es fan per a allunyar el perill d' una guerra. Més aviat hem d' ajudar la bona voluntat de molts que, aclaparats per les preocupacions enormes de llurs càrrecs suprems i empesos per les responsabilitats tan greus que els lliguen, s' esforcen a eliminar la guerra, que avorreixen, bé que no poden prescindir de la complexitat real de les coses tal como són. Tanmateix cal pregar Déu amb insistència perquè els doni la força d' emprendre amb perseverança i de dur a terme amb energia aquesta tasca d' un amor suprem als homes, que és la construcció sòlida de la pau. Certament el nostre temps els demana que això ho facin amb un esperit i amb una intel.ligència que vagi més enllà de les fronteres de la pròpia nació, que renunciïn a tot egoisme nacional i a tota ambició de dominar les altres nacions, i que mantinguin una profunda reverència envers tota la humanitat que, enmig d' un gran esforç, avança vers una unitat més gran.

Pel que toca als problemes de la pau i del desarmament, cal tenir presents els profunds estudis fets fins ara, amb coratge i sense treva, com també els congressos internacionals que han tractat d' això, i veure 'ls com un primer pas per a solucionar uns problemes tan enormes i greus; mirant al futur, els hem de continuar d' una manera encara més urgent si volem obtenir resultats pràctics. Tot i amb això, parin compte tots els homes de no refiar-se solament de l' esforç d' uns quants, sense mirar de reformar la pròpia mentalitat. Perquè els governants dels pobles, que són els responsables del bé comú de la pròpia nació i també els pro-

fiunt ut periculum belli amoveatur. Potius adiuvanda est bona voluntas permultorum qui, ingentibus suorum supremorum munerum curis onerati, gravissimo autem quo obstringuntur officio moti, bellum quod abhorrent eliminare satagunt, etiamsi a complexitate rerum quales sunt praescindere non possunt. Deum autem enixe rogare oportet ut illis vim det perseveranter aggrediendi ac fortiter perficiendi hoc summi amoris hominum opus quo pax viriliter aedificatur. Quod hodie certissime ab eis exigit ut mentem et spiritum ultra fines propriae nationis extendant, egoismum nationalem atque ambitionem aliis nationibus dominandi deponant, profundamque reverentiam erga totam humanitatem nutriant, quae iam ad maiorem sui unitatem tam laboriose properat.

Circa pacis et armorum depositionis problemata perscrutationes iam strenue et indesinenter protractae, internationalesque congressus qui hac de re egerunt tanquam primi passus ad solvendas tantopere graves quaestiones consideranda sunt atque urgentiori modo ad obtinendos effectus practicos in futurum promovenda. Nihilominus caveant homines ne solummodo conatibus quorumdam se committant, quin de propriis mentibus curent. Nam populorum moderatores, qui boni communis propriae gentis sponsores sunt et simul boni universi orbis promotores, ex multitudinum

motors del bé universal de tot el món, depenen moltíssim de l' opinió pública i dels sentiments de la multitud. No n' hi ha prou que ells mirin de construir la pau, si, mentrestant, els sentiments d' hostilitat, de menyspreu i de desconfiança, els odis «racials» i les ideologies intransigents divideixen els homes i els oposen els uns als altres. D' on es deriva la necessitat urgent i greu d' una renovació en l' educació de les mentalitats i d' un canvi d' orientació de l' opinió pública. Tots aquells que es consagren a la tasca de l' educació, sobretot dels joves, o bé influeixen en l' opinió pública, estimin com un deure gravíssim el de disposar la mentalitat de tothom amb els nous sentiments de pau. A tots ens cal certament, canviar els nostres cors amb l' esguard posat damunt el món i damunt la feina que, tots a una, podem fer perquè esdevingui millor el llinatge humà.

Però no ens deixèssim enganyar per una falsa esperança. Car en tant que no s' arribi en el futur a una pau universal, mitjançant uns pactes ferms i honestos, bandejades les enemistats i els odis, la humanitat, que viu ja una crisi greu, risca d' arribar—malgrat la possessió d' una ciència admirable—, a aquella hora funesta en la qual no experimentarà cap més altra pau que la terrible pau de la mort.

A desgrat d' això, l' Església del Crist, situada al bell mig de l' angoixa del nostre temps, mentre pronuncia aquestes paraules, no deixa d' esperar amb fermesa. Un cop i un altre cop, a tort i

opinionibus et animi sensibus quam maxime pendent. Nihil eis prodest ut paci aedificandae instent, quamdiu hostilitatis, contemptus et diffidentiae sensus, *racialia* odia necnon obstinatae ideologiae, homines dividunt atque inter se opponunt. Hinc maxima necessitas urget renovatae mentium educationis novaeque in publica opinione inspirationis. Qui operi educationis se devovent, praesertim iuvenum, aut opinionem publicam efformant, tanquam gravissimum officium reputent curam mentes omnium ad novos pacificos sensus instituendi. Nos omnes quidem commutare corda nostra oportet, universum orbem et illa munera prospicientes quae nos, una simul, agere possumus ut genus nostrum ad meliora proficiat.

Nec falsa spes nos decipiat. Nisi enim, dimissis inimicitiis et odiis, firma honestaque pacta de pace universali in futuro concludantur, humanitas quae iam in gravi discrimine versatur, quamvis scientia mirabili praedita, forsan funeste ad illam horam adducetur in qua non aliam pacem quam horrendam mortis pacem experiatur. Attamen, dum haec profert, Ecclesia Christi, in media anxietate huius temporis constituta, firmissime sperare non cessat. Aetati nostrae iterum iterumque, opportune importune, nuntium apostoli-

[5] Cf. 2 Cor 2,6.

a dret, ella vol proposar a la nostra època el missatge de l' Apòstol: «Ara és el temps favorable» per a canviar els cors, «ara és el dia de la salvació» [5].

Secció 2.ª—*La construcció de la comunitat internacional*

83. *(Les causes de les discòrdies i els seus remeis.)* Per a construir la pau és necessari en primer lloc eliminar les causes de les discòrdies entre els homes—elles nodreixen les guerres—començant per les injustícies. Moltes d' elles provenen de les excessives desigualtats econòmiques, com també del retard en posar-hi els remeis necessaris. D' altres neixen de l' esperit de dominació, del menyspreu de les persones, i, anant a les causes més profundes, de l' enveja humana, de la desconfiança, de l' orgull i de les altres passions egoistes. Com que l' home no pot suportar tants desordres, en resulta que el món, fins i tot quan no arriba als horrors de la guerra, s' enverina contínuament amb lluites i actes de violència. A més, ja que es troben els mateixos mals en les relacions internacionals, és absolutament indispensable, per a vèncer-los o prevenir-los i per a reprimir les violències desenfrenades, que les institucions internacionals desenrotllin i afermin més la seva cooperació i coordinació, i om estimulin infatigablement la creació d' organismes que promoguin la pau.

84. *(La comunitat de les nacions i les institucions internacionals.)* Ara que creixen els lligams d' una estreta i mútua de-

cum proponere intendit: *ecce nunc tempus acceptabile* ut mutentur corda, *ecce nunc dies salutis* [5].

Sectio 2.—*De communitate internationali aedificanda*

83. *(De causis discordiarum earumque remediis.)* Ad pacem aedificandam ante omnia requiritur ut eradicentur causae discordiarum inter homines, quibus bella aluntur, praesertim iniustitiae. Non paucae earum ex nimiis inaequalitatibus oeconomicis proveniunt, necnon ex necessariis remediis retardatis. Aliae vero ex spiritu dominationis et personarum contemptu oriuntur et, si in causas profundiores inquirimus, ex humana invidia, diffidentia, superbia aliisque egoisticis passionibus. Cum tot ordinis defectus homo ferre non possit, ex iis consequitur ut, etiam bello non saeviente, mundus indesinenter contentionibus inter homines et violentiis inficiatur. Cum insuper eadem mala in relationibus inter ipsas nationes inveniantur, necessarium omnino est ut, ad illa vincenda vel praevenienda, et ad effrenatas violentias coercendas, melius et firmius cooperentur et coordinentur institutiones internationales necnon indefesse stimuletur creatio organismorum qui pacem promoveant.

84. *(De communitate gentium et de institutionibus internationalibus.)* Ut, crescentibus hoc tempore arctis mutuae necessitudinis nexibus inter omnes

pendència entre tots els ciutadans i pobles de la terra, es fa necessari, en bé d' una recerca adequada i d' una més eficaç realització del bé comú universal, que la comunitat dels pobles s' organitzi segons un ordre que correspongui a les coses a fer d' avui, sobretot respecte de les nombroses regions que encara pateixen una misèria insuportable.

Per tal d' obtenir aquests fins, les institucions de la comunitat internacional han de subvenir, cadascuna com pugui, a les diverses necessitats dels homes, i això tant en el camp de la vida social —alimentació, salut, educació, treball—com també en algunes circumstàncies particulars que poden sorgir en diversos indrets: per exemple, la necessitat general de fomentar el progrés de les nacions en vies de desenrotllament, la de posar remei a les misèries dels fugitius dispersos arreu del món, i encara, la d' ajudar els emigrants i les seves famílies.

Les institucions internacionals, universals o regionals, ja existents, són certament benemèrites del gènere humà. Apareixen com els primers intents de posar las bases internacionals de tota comunitat humana per a resoldre els gravíssims problemes de la nostra època: promoure el progrés arreu del món i prevenir la guerra en qualsevol forma. En tots aquests camps, l' Església s' omple de joia per l' esperit d' autèntica fraternitat entre cristians i no-cristians, que sempre s' esforça més i més intensament per suprimir l' enorme misèria.

cives et omnes populos orbis terrarum, bonum commune universale apte quaeratur et efficacius obtineatur, iam necesse est communitatem gentium sibi constituere ordinem qui cum hodiernis muneribus congruat, praesertim relate ad illas numerosas regiones quae intolerabilem egestatem adhuc patiuntur.

Ad hos fines assequendos, institutiones communitatis internationalis variis hominum necessitatibus pro sua parte providere debent, tam in vitae socialis campis ad quos pertinent victus, sanitas, educatio, labor, quam in nonnullis condicionibus particularibus quae alicubi oriri possunt, ut sunt necessitas generalis nationum progredientium incremento fovendi, aerumnis profugorum per universum mundum dispersorum occurrendi, vel etiam migrantes eorumque familias adiuvandi.

Institutiones internationales, universales vel regionales, quae iam existunt certe de genere humano bene merentur. Eaedem tanquam primi conatus apparent fundamenta internationalia totius communitatis humanae ponendi ut gravissimae nostrorum temporum quaestiones solvantur, et quidem ad progressum ubique terrarum promovendum et ad bella in quacumque forma praecavenda. In omnibus istis campis gaudet Ecclesia de spiritu verae fraternitatis inter christianos et non christianos florentis qui enititur ut conamina semper intensiora fiant ad ingentem miseriam sublevandam.

85. *(La cooperació internacional en el camp econòmic.)* L' actual unió del gènere humà exigeix també la instauració d' una major cooperació internacional en l' ordre econòmic. I encara que quasi tots els pobles han assolit la independència, que lluny estan tanmateix, de veure 's lliures d' excessives desigualtats i de tota mena de dependència indeguda, i d' escapar del perill de les greus dificultats internes!

El progrés d' un país depèn de les ajudes humanes i pecuniàries. Els ciutadans de cada una de les nacions han de rebre una educació i formació profesional per a les diverses tasques de la vida econòmica i social. Es per això imprescindible l' ajut de pèrits estrangers, que, amb llur ajuda, es comportin no com a dominadors, sinó com a ajudants i cooperadors. No serà possible ajudar materialment als països en vies de desenrotllament, mentre les estructures actuals del comerç mundial no canviïn de dalt a baix. Els països desenvolupats han d' enviar, a més, altres ajuts en forma de donatius, préstecs o inversió de capitals; i tot això, fet amb generositat i sense ambició per part del qui ajuda; per part del qui rep, amb honradesa total.

A fi d' establir un autèntic ordre econòmic universal, s' ha d' acabar amb l' avidesa de guanys excessius, els nacionalismes, el deler d' imperialismes polítics, les preocupacions militaristes i les conspiracions per a propagar i imposar ideologies. Es proposen molts sistemes econòmics i socials; convé que els esperits hi tro-

85. *(De cooperatione internationali in campo oeconomico.)* Hodierna generis humani coniunctio etiam instaurationem maioris cooperationis internationalis in campo oeconomico expostulat. Etenim, etsi omnes fere populi sui iuris facti sunt, longe tamen abest ut a nimiis inaequalitatibus et ab omni indebitae dependentiae forma iam liberi sint omneque gravium difficultatum internarum periculum effugiant.

Incrementum alicuius nationis ex adiumentis humanis et pecuniariis pendet. Cives uniuscuiusque nationis per educationem et formationem professionalem ad varia munera vitae oeconomicae et socialis obeunda praeparandi sunt. Ad hoc autem requiritur auxilium peritorum alienigenarum qui, dum opem ferunt, non ut dominatores se gerant sed ut adiutores et cooperatores. Auxilium materiale nationibus progredientibus non procurabitur, nisi consuetudines hodierni commercii in mundo profunde mutentur. Alia insuper auxilia a nationibus progressis praestanda sunt sub forma sive donorum sive mutuorum sive pecuniarum collocationum; quae praestentur cum generositate et sine cupiditate ex una parte, accipiantur cum omni honestate ex altera.

Ad verum ordinem oeconomicum universalem instaurandum abolenda sunt nimia lucrorum studia, ambitiones nationales, appetitus dominationis politicae, calculi ordinis militaristici necnon machinationes ad ideologias propagandas et imponendas. Plura oeconomica et socialia systemata propo-

bin allò comú capaç de fonamentar un comerç mundial sa; el qual s' obtindrà més facilment si cadascú abandona els propis prejudicis i es presten a un diàleg sincer.

86. *(Algunes normes oportunes.)* Afavoreixen aquesta cooperació les normes següents:

a) Els països en vies de desenrotllament tinguin ben al cor el cercar expressament i fermament la total perfecció humana dels seus ciutadans com a fita del progrés. Recordin que abans de tot, el progrés brolla i creix del treball i de l' enginy dels pobles mateixos, perquè aquest s' ha de basar no en les soles ajudes estrangeres sinó sobretot en l' aprofitament de les pròpies riqueses i en el cultiu de les qualitats i tradicions peculiars. En aquesta matèria han de donar exemple els qui exerceixen un influx més gran sobre els altres.

b) Es obligació gravíssima dels pobles desenvolupats d' ajudar els països subdesenvolupats a assolir això que acabem de dir. Realitzin, doncs, en si mateixos les acomodacions psicològiques i materials que calguin per obtenir aqueixa cooperació universal. Busquin seriosament en les relacions comercials amb les nacions més febles i pobres el profit d' aquestes, ja que elles tenen necessitat dels beneficis que treuen de la venda dels productes indígenes, per a poder mantenir-se.

c) Es propi de la comunitat internacional regular i estimular el desenrotllament, de tal manera que s' usin els béns desti-

nuntur: optandum est ut in his periti communia fundamenta sani commercii mundialis inveniant; quod facilius continget si singuli propria praeiudicia abnuant et ad dialogum sincere gerendum promptos se praebeant.

86. *(De quibusdam opportunis normis.)* Pro hac cooperatione sequentes normae opportunae videntur:

a) Gentes progredientes valde cordi habeant ut tamquam finem progressus expresse et firmiter plenam perfectionem humanam suorum civium appetant. Meminerint ex labore ante omnia et ingenio ipsarum gentium oriri et crescere progressum quippe qui non solis opibus alienis, sed propriis plene explicandis necnon ingenio et traditione propria colendis imprimis innitı debeat. Qua in re illi excellant oportet, qui maiorem influxum in alios exercent.

b) Gentium autem progressarum officium gravissimum est progredientes populos ad supradicta munera implenda adiuvandi. Quapropter mentales et materiales accommodationes, quae ad hanc universalem cooperationem stabiliendam requiruntur, apud seipsas perficiant.

Ita in negotiatione cum debilioribus et pauperioribus nationibus bonum illarum sedulo respiciant; nam hae proventibus quos ex venditione rerum a se productarum accipiunt, ad propriam suam sustentationem indigent.

c) Communitatis vero internationalis est incrementum componere et stimulare, ita tamen ut de opibus ad hoc ordinatis quam efficacissime et

nats a aquest fi el més eficaçment possible i amb plena equitat. Pertany també a la mateixa comunitat, respectant el principi d' acció subsidiària, reglamentar les relacions econòmiques mundials perquè es desenrotllin segons justícia.

Cal fundar institucions capaces de promoure i ordenar el comerç internacional, sobretot amb les nacions menys desenvolupades, i de compensar els defectes que s' originen de la gran desigualtat de poder entre una i altra nació. Aquesta planificació, unida a ajudes tècniques, culturals i monetàries, ha de subministrar als països que s' esforcen al progrés, els mitjans necessaris perquè puguin obtenir convenientment el desenrotllament de la pròpia economia.

d) En moltes ocasions és urgent la necessitat de revisar les estructures econòmiques i socials; però s' han d' evitar les solucions tècniques poc ponderades, sobretot les que, tot i oferint avantatges materials a l' home, s' oposen a la seva naturalesa i profit espiritual. Perquè *no sols de pa viu l' home, sinó de tota paraula que surt de la boca de Déu* (Mt 4,4). Qualsevol part de la família humana en ella mateixa i en les seves millors tradicions inclou algun fragment del tresor espiritual confiat per Déu als homes, malgrat que molts ignoren d' on prové.

87. *(Cooperació internacional respecte de l' augment demogràfic.)* Esdevé més que necessària la cooperació internacional respecte d' aquells pobles que avui duen el pes, entre tantes d' altres dificultats, de l' augment ràpid de població. Es urgent que amb

plena cum aequitate disponatur. Ad hanc quoque communitatem pertinet, principio subsidiarietatis utique servato, rationes oeconomicas in toto mundo ordinare ut ad normam iustitiae explicentur.

Condantur instituta apta ad promovenda et ordinanda negotia internationalia, praesertim cum nationibus minus progressis et ad compensandos defectus qui ex nimia inaequalitate potentiae inter nationes manant. Huiusmodi ordinatio, cum adiumentis technicis, culturalibus et nummariis coniuncta, nationibus ad progressum intendentibus subsidia necessaria praestare debet ut incrementa oeconomiae suae convenienter consequi valeant.

d) In multis casibus urget necessitas recognoscendi oeconomicas socialesque structuras; sed cavendum est a solutionibus technicis immature propositis, imprimis ab illis quae, dum homini commoda materialia praebent, eius spirituali indoli ac profectui adversantur. Nam *non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei* (Mt 4,4). Quaelibet autem humanae familiae pars in seipsa et in suis melioribus traditionibus aliquam partem thesauri spiritualis a Deo humanitati concrediti secumfert, etsi multi nesciunt ex qua origine procedat.

87. *(De cooperatione internationali quoad incrementum incolarum.)* Maxime necessaria evadit cooperatio internationalis relate ad illos populos qui hodie sat frequenter, praeter tot alias difficultates, ea peculiariter premun-

una plena i intensa cooperació de totes les nacions, sobretot de les més riques, s' investigui com es pot preparar i comunicar amb tota la comunitat humana les coses necessàries per al manteniment i la formació convenient dels homes. Alguns països podrien millorar molt les seves condicions de vida, si, formats amb la deguda instrucció, passaven dels mètodes agrícoles antics a les noves tècniques, aplicant-les a llur situació amb la prudència necessària, una vegada establert un millor ordre social i distribuïda més justament la possessió de terres.

Els governs tenen certament drets i deures en el que pertoca al problema de la població en la nació respectiva, dintre els límits de la pròpia competència; com ara, en ordre a la legislació social i a la família, a la migració de la gent de pagès vers les ciutats, a les informacions sobre l' estat de la nació i de les seves necessitats. Trobant-se avui els esperits tan fortament angoixats per aquest problema, és també desitjable que els pèrits catòlics en totes aquestes matèries, sobretot a les Universitats, segueixin sol.lícits els estudis començats i els desenrotllin encara més.

Però davant de l' afirmació d' alguns que l' augment de la població mundial, o almenys el d' algunes nacions, s' ha de frenar radicalment, per tots els mitjans i amb qualsevol gènere d' intervenció de l' autoritat pública, el Concili exhorta tots que vagin amb compte davant les solucions que han estat proposades públicament o en privat, i de vegades imposades, que contradiuen la

tur quae ex rapido incremento populationis oritur. Urget necessitas ut per plenam et impensam cooperationem omnium, praesertim ditiorum nationum, exploretur quomodo ea quae ad victum et ad congruam instructionem hominum necessaria sunt, parari et cum tota communitate humana communicari possint. Nonnulli vero populi suae vitae condiciones multo meliores reddere possent si, debita instructione exculti, a methodis antiquis pro bonis agrariis gignendis ad novas artes technicas transirent, eas cum necessaria prudentia suis condicionibus applicantes, ordine sociali meliori insuper instaurato et terrarum possessionis distributione aequius ordinata.

Gubernii quidem sunt iura et officia, problema populationis in sua natione quod attinet, intra propriae competentiae limites; utputa in ordine ad legislationem socialem et ad familias respicientem, ad transitum ruricolarum ad urbes, ad informationes circa statum et necessitates nationis. Cum hodie mentes hominum de hoc problemate tam vehementer agitentur, optandum quoque est ut de his omnibus periti catholici, praesertim in Universitatibus, studia et incepta sollerter prosequantur et latius evolvant.

Cum autem a multis affirmetur incolarum orbis incrementum, vel saltem quarumdam nationum, omnibus mediis et cuiusvis generis interventu auctoritatis publicae funditus omnino minuendum esse, Concilium omnes hortatur ut caveant a solutionibus, publice vel privatim promotis et quandoque impositis, quae legi morali contradicunt. Nam iuxta inalienabile ho-

llei moral. Perquè, segons l' inalienable dret de l' home al matrimoni i a la generació, la decisió entorn del nombre de fills, depèn del recte judici dels pares, i de cap manera no pot estar sotmès al judici de l' autoritat pública. Però, com que el judici dels pares suposa una consciència ben formada, és de molta importància que es faciliti a tothom l' accés a la formació d' una responsabilitat recta i veritablement humana, la qual—ateses les circumstàncies de lloc i temps—tingui posat l' esguard en la llei divina; això exigeix que, a tot arreu, es millorin les condicions pedagògiques i socials, i, abans de tot, que es doni una formació religiosa, o, si més no, una íntegra educació moral.

Cal també informar assenyadament els homes sobre els progressos científics realitzats en la investigació dels mètodes per ajudar els esposos a regular el nombre de fills quan la seguretat d' aquests mètodes està ben provada i són compatibles amb l' ordre moral.

88. *(Tasca dels cristians en la cooperació internacional.)* Els cristians han de col.laborar de bon grat i amb tot el cor en la construcció de l' ordre moral internacional, amb un respecte sincer envers les llibertats legítimes i amb l' amistosa germanor de tots; i més, quan la major part del món pateix encara una pobresa tan gran: és Crist mateix, en els pobres, qui sol.licita com a crits l' amor dels deixebles. Que no s' hagin d' escandalitzar, doncs, els homes si algunes nacions—on sovint la majoria dels ciutadans s' honren amb el nom de cristians—frueixen d' abundància de

minis ius ad matrimonium et generationem prolis, deliberatio circa numerum prolis gignendae a recto iudicio parentum pendet ac nullo modo auctoritatis publicae iudicio committi potest. Cum autem parentum iudicium conscientiam recte formatam supponat, magni momenti est ut omnibus aditus praebeatur ad colendam rectam et vere humanam responsabilitatem quae legem divinam, attentis adiunctis rerum et temporum, respiciat; hoc vero exigit ut passim condiciones paedagogicae et sociales in melius mutentur et imprimis ut formatio religiosa vel saltem integra moralis institutio praebeatur. De progressibus porro scientificis in explorandis methodis quibus coniuges iuvari possint in ordinando numero prolis, quarum firmitas bene probata est et congruentia cum ordine morali comperta habetur, homines sapienter certiores fiant.

88. *(De munere christianorum in subsidiis praestandis.)* Ad ordinem internationalem cum vera observantia legitimarum libertatum et amica fraternitate omnium aedificandum, christiani libenter et toto corde cooperentur, idque eo magis quod maior pars mundi tanta adhuc egestate laborat ut in pauperibus Christus Ipse quasi alta voce caritatem suorum discipulorum evocet. Ne igitur scandalo sit hominibus aliquas nationes, quarum saepius maior numerus civium christiano nomine ornatur, bonorum copia

béns, mentre d' altres es veuen privades del necessari per a la vida i són turmentades per la fam, les malalties i tota mena de misèries. L' esperit de pobresa i de caritat, són, en efecte, la glòria i el testimoniatge de l' Església de Crist.

Són, doncs, molt de lloar i dignes de ser ajudats aquells cristians, sobretot els joves, qui espontàniament s' ofereixen a socórrer d' altres homes i pobles. Encara més: tot el poble de Déu, començant pels Bisbes amb les seves paraules i el seu exemple, seguint l' antic costum de l' Església, ha d' alleugerir com pugui les misèries d' aquest temps, no solament amb allò que és superflu, sinó també amb el que és necessari.

El sistema de recaptar i distribuir les ajudes, sense haver de ser regulat rígidament i amb unformitat, s' ha de disposar amb un ordre convenient dintre de les diòcesis, de les nacions i de tot el món; unint, on serà oportú, l' acció dels catòlics amb la dels altres germans cristians. En efecte, l' esperit de caritat, lluny d' impedir l' exercici previsor i ordenat de l' acció social i caritativa, més aviat l' imposa. Per això és necessari que aquells que volen consagrar-se al servei de les nacions en vies de desenrotllament, rebin una formació adequada a institucions adients.

89. *(Presència activa de l' Església en la comunitat internacional.)* Quan l' Església, recolzant-se en la seva missió divina, predica l' Evangeli a tots els homes, i els ofereix els tresors de la gràcia, contribueix a afermar la pau a tot arreu del món, i a establir el fonament sòlid d' una convivència fraternal entre els

abundare, dum aliae rebus ad vitam necessariis priventur ac fame, morbis omnimodaque miseria cruciantur. Sunt enim spiritus paupertatis et caritatis gloria et testimonium Ecclesiae Christi.

Laudandi igitur et adiuvandi sunt illi christiani, iuvenes praesertim, qui sponte seipsos ad aliis hominibus et populis auxilia praestanda offerunt. Immo totius Populi Dei est, Episcopis verbo et exemplo praeeuntibus, miserias huius temporis pro viribus sublevare, idque, ut antiquus mos ferebat Ecclesiae, non ex superfluis tantum, sed etiam ex substantia.

Modus subsidia colligendi et distribuendi, quin sit rigide et uniformiter ordinatus, recto tamen ordine disponatur in dioecesibus, nationibus et in universo mundo, coniuncta, ubicumque opportunum videtur, actione catholicorum cum ceteris fratribus christianis. Spiritus enim caritatis providum ordinatumque actionis socialis et caritativae exercitium nedum prohibeat, potius id imponit. Quare necesse est eos qui se ad nationibus progredientibus inserviendum devovere intendunt, idoneis etiam institutis apte efformari.

89. *(De praesentia efficaci Ecclesiae in communitate internationali.)* Ecclesia, cum, divina sua missione innixa, omnibus hominibus Evangelium praedicat et thesauros gratiae elargitur, ubique terrarum ad pacem firmandam et solidum fundamentum ponendum consortionis fraternae hominum

homes i els pobles: és a saber, el coneixement de la llei divina i natural. Per la qual cosa, és necessari que l' Església sigui absolutamen present en la comunitat del pobles, per tal de fomentar i estimular la cooperació entre els homes; i això tant per mitjà de les seves institucions públiques, com per la plena i sincera col.laboració de tots els cristians, i inspirada únicament en el desig de servir tothom.

Això serà més eficaçment assolit, si els mateixos fidels, conscients de la responsabilitat humana i cristiana, s' esforcen, també en el propi ambient, a desvetllar el desig d' una decidida cooperació amb la comunitat internacional. S' ha de tenir cura especial de formar els joves en aquesta matèria tant en l' educació religiosa com civil.

90. *(Participació dels cristians en les institucions internacionals.)* Una forma excel.lent d' activitat internacional dels cristians és, sens dubte, l' obra conjunta que ells aporten—ja individualment, ja en grup—dintre de les institucions ja existents o per crear, amb vista a promoure la cooperació entre les nacions. Poden, a més, servir de moltes maneres a la comunitat dels pobles, en la construcció de la pau i de la germanor, les diferents associacions catòliques internacionals, les quals s' hauran de reformar, augmentant-hi el nombre de col.laboradors ben formats, donant-los les ajudes que necessiten i coordinant de forma adequada les seves forces. En els nostres temps, en efecte, l' eficàcia de l' acció i la necessitat de diàleg reclamen iniciatives associades. A més a més,

et populorum confert: cognitionem scilicet legis divinae et naturalis. Quapropter Ecclesia in ipsa communitate gentium omnino praesens esse debet ad cooperationem inter homines fovendam et excitandam; et quidem tam per suas institutiones publicas quam per plenam ac sinceram collaborationem omnium christianorum, solo desiderio omnibus inserviendi inspiratam.

Quod efficacius attingetur si ipsi fideles, suae responsabilitatis humanae et christianae conscii, iam in proprio ambitu vitae voluntatem prompte cooperandi cum communitate internationali excitare satagunt. Cura peculiaris hac in re iuvenibus formandis impendatur, tam in educatione religiosa quam civili.

90. *(De partibus christianorum in institutionibus internationalibus.)* Praecellens quaedam forma navitatis internationalis christianorum absque dubio socia opera est quam, sive singuli sive consociati, in ipsis Institutis ad cooperationem inter nationes provehendam conditis vel condendis praestant. Communitati gentium in pace et fraternitate aedificandae insuper multipliciter inservire possunt variae consociationes catholicae internationales, quae roborandae sunt, auctis numero cooperatorum bene formatorum, subsidiis quibus indigent et apta virium coordinatione. Nostris enim temporibus et actionum efficacitas et colloquii necessitas consociata incepta postulant. Tales consociationes insuper haud parum conferunt ad universalem sensum

aquestes associacions, contribueixen no poc a augmentar el sentit universal, que diu bé certament amb els catòlics, i a formar la consciència d' una veritable solidaritat i responsabilitat universal.

Per fi, és desitjable que els catòlics, per tal d' acomplir ben bé el seu deure dins de la comunitat internacional, s' afanyin a oferir la seva col.laboració activa i positiva, ja sigui amb els germans separats—que units a ells professen l' amor evàngelic—, ja sigui amb tots aquells homes que viuen assedegats de pau veritable.

El Concili, tenint present la inmensitat de misèries que oprimeixen, encara avui dia, la major part del gènere humà, i a fi de fomentar al mateix temps la justícia i l' amor de Crist envers els pobres, creu molt oportuna la creació d' algun organisme de l' Església universal, encarregat d' excitar la comunitat catòlica a promoure el progrés de les regions pobres, com també la justícia social entre les nacions.

CONCLUSIO

91. *(Tasca de cada fidel i de les Esglésies particulars.)* Totes aquelles proposicions que, extretes dels tresors de la doctrina de l' Església, aquest sant Sínode acaba de formular, pretenen ajudar tots els homes del nostre temps—creguin en Déu o no El reconeguin explícitament—, per tal que, comprenent amb més claredat tota la seva vocació, facin el món més d' acord amb l' excelsa dig-

excolendum, catholicis certe congruum, et ad formandam conscientiam vere universalis solidarietatis et responsabilitatis.

Optandum denique est ut catholici, ad munus suum in communitate internationali rite implendum, actuose et positive cooperare studeant sive cum fratribus seiunctis qui una cum eis evangelicam caritatem profitentur, sive cum omnibus hominibus veram pacem sitientibus.

Concilium vero, ratione habita immensitatis aerumnarum quibus maior pars generis humani etiam nunc vexatur, et ad iustitiam simul ac amorem Christi erga pauperes ubique fovendum, valde opportunum aestimat creationem alicuius Ecclesiae universalis organismi, cuius sit catholicorum communitatem excitare ut progressus indigentium regionum necnon iustitia socialis inter nationes promoveantur.

CONCLUSIO

91. *(De munere singulorum fidelium et Ecclesiarum particularium.)* Ea quae ab hac Sacra Synodo ex thesauris doctrinae Ecclesiae proponuntur, omnes homines nostrorum temporum, sive in Deum credant sive Eum non explicite agnoscant, adiuvare intendunt, ut suam integram vocationem clarius percipientes, mundum praecellenti dignitati hominis magis conforment, universalem altiusque fundatam fraternitatem appetant atque, sub impulsu

nitat de l' home, cerquin una fraternitat universal més profundament fonamentada i, sota l' impuls de l' amor, responguin amb un esforç comú i generós a les exigències urgents de la nostra època.

Davant, tanmateix, de la immensa diversitat de situacions i de formes culturals existents al món, aquesta exposició nostra no vol a posta adoptar més que un caràcter general en moltes de les seves parts. Es més: tractant-se sovint de qüestions sotmeses a una incessant evolució, l' exposició d' aquesta doctrina ja rebuda dins de l' Església, haurà de ser encara continuada i amplificada. Confiem, però, que moltes de les coses que hem exposat, basats en la Paraula de Déu i en l' esperit de l' Evangeli, podran servir a tothom de valuosa ajuda; més que més quan els fidels cristians, sota el guiatge dels Pastors, hauran dut a terme l' adaptació exigida per la diversitat de pobles i mentalitats.

92. *(El diàleg entre tots els homes.)* L' Església, en virtut de la seva missió d' il.luminar amb el missatge evangèlic tot l' univers, i d' aplegar en un sol Esperit els homes de tota nacionalitat, raça i cultura, esdevé un signe d' aquella germanor que fa possible i enforteix un diàleg sincer.

Tot això demana abans de tot que promoguem al si mateix de l' Església una mútua estimació, respecte i concòrdia, ateses totes les diversitats legítimes, a fi d' establir un diàleg cada vegada més fecund entre tots, —pastors o els altres fidels cristians—que constitueixen l' únic Poble de Déu.

Perquè és més fort el que uneix els fidels, que no pas allò

amoris, generoso atque consociato conamine, urgentibus nostrae aetatis postulationibus respondeant.

Sane coram immensa diversitate tum rerum status tum culturae humanae formarum in mundo, propositio haec in compluribus suis partibus consulto nonnisi indolem generalem prae se fert: immo, licet doctrinam iam in Ecclesia receptam proferat, cum non raro de rebus incessanti evolutioni subiectis agatur, adhuc prosequenda et amplianda erit. Confidimus vero multa quae, verbo Dei et spiritu Evangelii innixi protulimus, omnibus validum adiutorium conferre posse, praesertim postquam adaptatio ad singulas gentes et mentalitates a christifidelibus sub Pastorum moderamine ad actum deducta fuerit.

92. *(De dialogo inter omnes homines.)* Ecclesia, vi suae missionis universum orbem nuntio evangelico illuminandi et omnes homines cuiusvis nationis, stirpis vel culturae in unum Spiritum coadunandi, signum evadit illius fraternitatis quae sincerum dialogum permittit atque roborat.

Quod autem requirit ut imprimis in ipsa Ecclesia mutuam aestimationem, reverentiam et concordiam promoveamus, omni legitima diversitate agnita, ad fructuosius semper colloquium inter omnes instituendum qui unum Populum Dei constituunt, sive pastores sive ceteri christifideles sint. Fortiora

que els divideix. Hi hagi unitat en les coses necessàries, llibertat en les dubtoses, i en totes, caritat[1].

El nostre esperit abraça a la vegada aquells germans, i també les seves comunitats, que no viuen encara en plena comunió amb nosaltres, amb els quals, però, ens sentim units per la confesió del Pare i del Fill i de l' Esperit Sant i pel vincle de l' amor, tot recordant com la unitat dels cristians és avui esperada i desitjada, fins i tot per molts que no creuen en Crist. Car, com més creixerà aquesta unitat per la força potent de l' Esperit Sant en la veritat i caritat, tant més serà ella un presagi d' unitat i de pau per a tot el món. Per tant, unides les forces i amb formes més i més adaptades per assolir eficaçment avui dia aquest fi tan enlairat, fidels cada dia més a l' Evangeli, hem d' esforçar-nos a cooperar fraternalment en el servei de la família humana que està cridada a ser, en Crist Jesús, la família dels fills de Déu.

També girem, doncs, el nostre esperit a tots els qui reconeixen Déu i que conserven en les seves tradicions preciosos elements religiosos i humans, desitjant que un diàleg obert ens dugui tots a rebre amb fidelitat les impulsions de l' Esperit i a executar-les amb entusiasme.

El desig d' aquest diàleg—que haurà de ser guiat vers la veritat per la sola caritat, i també amb la deguda prudència—, de part nostra no exclou ningú, ni els qui honoren els alts valors de l' esperit humà però no en reconeixen encara l' Autor, ni els qui s' opo-

enim sunt ea quibus uniuntur fideles quam ea quibus dividuntur: sit in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas[1].

Animus autem noster simul complectitur fratres nondum nobiscum in plena communione viventes eorumque communitates, quibus tamen coniungimur confessione Patris et Filii et Spiritus Sancti ac vinculo caritatis, memores scilicet christianorum unitatem hodie etiam a multis in Christum non credentibus exspectari et desiderari. Quo magis enim haec unitas, sub potenti virtute Spiritus Sancti, in veritate et caritate proficiet, eo magis universo mundo erit praesagium unitatis et pacis. Quare, unitis viribus et in formis huic praeclaro fini hodie efficaciter assequendo magis magisque aptatis, studeamus ut, Evangelio in dies melius conformati, fraterne cooperemur ad servitium familiae humanae praestandum quae, in Christo Iesu, in familiam filiorum Dei vocatur.

Animum nostrum proin etiam ad omnes convertimus qui Deum agnoscunt et in traditionibus suis pretiosa elementa religiosa et humana conservant, optantes ut apertum colloquium omnes nos adigat ad impulsiones Spiritus fideliter accipiendas et alacriter implendas.

Desiderium talis colloquii, quod sola caritate erga veritatem ducatur, servata utique congrua prudentia, ex nostra parte neminem excludit, neque illos qui praeclara animi humani bona colunt, eorum vero Auctorem nondum

[1] Cf JOAN XXIII, enc. Ad Petri Cathedram, 29 juny 1959 AAS 51 (1959) 513

sen a l' Església i la persegueixen de formes diverses. Essent Déu Pare el principi de totes les coses i el seu fi, tots nosaltres som cridats a ser germans. Cridats, doncs, amb una mateixa vocació humana i divina, podem i és deure nostre col·laborar, sense violència i sense engany, a edificar el món en la veritable pau.

93. *(El món ha de ser edificat i conduït al seu fi.)* Els cristians, recordant les paraules del Senyor: *En això coneixeran tots que sou deixebles meus, si us estimeu els uns als altres* (Io 13,35), res no poden desitjar més ardorosament que el servir cada vegada amb més generositat i eficàcia els homes del nostre temps. Per això, seguint amb fidelitat l' Evangeli i amb la seva energia, ben units amb tots els qui estimen la justícia i la posen per obra, han acceptat d' acomplir a la terra una tasca immensa, i n' hauran de retre comptes a Aquell qui ens judicarà el darrer dia. No tots els qui diuen: «Senyor, Senyor» entraran al Regne del Cel, sinó els qui fan la voluntat del Pare [2] i posen de debò les mans a l' obra.

El Pare vol que en tot home reconeguem Crist, germà nostre, que l' estimem eficaçment, de paraula i d' obra, donant així testimoniatge de la veritat; i que compartim amb els altres el misteri de l' amor del nostre Pare del cel. Així els homes, escampats per tota la terra, se sentiran esperonats per aquest camí d' esperança viva, que és do de l' Esperit Sant, per arribar a ser rebuts

agnoscunt, neque illos qui Ecclesiae opponuntur eamque variis modis persequuntur. Cum Deus Pater principium omnium exsistat et finis, omnes ut fratres simus, vocamur. Et ideo, hac eadem humana et divina vocatione vocati, sine violentia, sine dolo ad aedificandum mundum in vera pace cooperari possumus et debemus.

93. *(De mundo aedificando et ad finem perducendo.)* Christiani, memores verbi Domini *in hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem* (Io 13,35), nihil ardentius optare possunt quam ut hominibus mundi huius temporis semper generosius et efficacius inserviant. Itaque, Evangelio fideliter adhaerentes eiusque viribus fruentes, cum omnibus qui iustitiam diligunt et colunt coniuncti, ingens opus in his terris adimplendum susceperunt, de quo Ei, qui omnes iudicabit ultimo die, rationem reddere debent. Non omnes qui dicunt: «Domine, Domine!» intrabunt in regnum caelorum, sed ii qui faciunt voluntatem Patris [2] validamque manum operi apponunt. Vult autem Pater ut in omnibus hominibus Christum fratrem agnoscamus et efficaciter diligamus, tam verbo quam opere, ita testimonium perhibentes Veritati, et cum aliis mysterium amoris Patris caelestis communicemus. Hac via in toto orbe terrarum homines ad vivam spem excitabuntur, quae Spiritus Sancti donum est, ut tandem ali-

[2] Cf Mt 7,21.

en la pau i benaurança suprema, a la Pàtria que resplendeix amb la glòria del Senyor.

A Ell, qui amb el poder que actua eficaçment en nosaltres, pot fer infinitament més de tot el que demanem o pensem, sigui donada la glòria en l' Església i en Crist Jesús per totes les generacions dels segles dels segles. Amén (Eph 3,20-21).

Totes i cada una de les coses que es diuen en aquesta Constitució pastoral, han plagut als Pares del sacrosant Concili. I Nós, amb la potestat Apostòlica que ens ha estat donada per Crist, juntament amb els venerables Pares, en l' Esperit Sant les aprovem, decretem i establim, i manem que tot allò que sinodalment ha estat establert sigui promulgat a glòria de Déu.

Donat a Roma, a Sant Pare, el dia 7 de desembre de 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

quando in pace ac beatitudine summa suscipiantur, in patria quae gloria Domini effulget.

Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus, secundum virtutem quae operatur in nobis, Ipsi gloria in Ecclesia et in Christo Iesu, in omnes generationes saeculorum. Amen (Eph 3,20-21).

Haec omnia et singula quae in hac constitutione pastorali edicta sunt, placuerunt sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die VII decembris MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE EL MINISTERI PASTORAL DELS BISBES A L' ESGLÉSIA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El decret *Christus Dominus,* aprovat solemnement a la sessió pública del 28 d' octubre de 1965 per 2.319 Pares, contra dos vots negatius i un de nul, i promulgat aquell mateix dia, recull una collita fecunda d' idees madurades en la reflexió teològica de quatre anys i és fruit, especialment, de les bases doctrinals assentades a la constitució sobre l' Església, en parlar del Col.legi episcopal, que succeeix el dels Apòstols.

Al començament, però, el tema tenia perfils quasi exclusivament jurídics. La Comissió antepreparatòria del Concili va trobar-se amb innombrables suggerències sobre problemes com els de la internacionalització de la Cúria romana, les conferències episcopals, la divisió de les diòcesis i d' altres d' igual caràcter immediat i pràctic.

La Comissió preparatòria, seguint la norma comuna, preparà, amb aquesta base, entre 1961 i 1962, set projectes de decret, que la Comissió central va manar reduir a dos esquemes distints: un sobre els Bisbes i el règim de les diòcesis i un altre sobre la cura d' ànimes.

Va redactar el decret sobre els Bisbes la Subcomissió central per a matèries mixtes, que deixà el treball enllestit pel desembre del 1962 i, amb la suggerència d' alguns retocs lleus i complements, fou aprovat per la Comissió coordinadora al gener del 1963. Els retocs produïren, en realitat, un text nou, que fou examinat pel Papa el 22 d' abril i passà immediatament a ser distribuït. Aquesta Comissió redactora no va ocupar-se, en canvi, del tema de la cura d' ànimes.

Del 5 al 18 de novembre de 1963, durant la segona etapa conciliar, 149 oradors van fer la crítica del contingut i la forma del document sotmès a debat. Del conjunt d' aquestes intervencions orals i de les escrites sortirien els elements per a orientar la redacció futura.

Però, abans de realitzar aquest treball, la Comissió coordinadora va manar, al gener del 1964, que hom es limités a traçar una llista de proposicions sumàries i a incorporar-hi la matèria, discretament oblidada abans, de la cura d' ànimes. Cinc Subcomissions van realitzar aquest treball. El nou text, examinat per la Comissió al març del 1964, tenia 25 pàgines, quatre de les quals eren de notes. L' esquema fou portat a les congregacions del 18 al 23 de setembre

de 1964, en la tercera etapa conciliar, per tal que hi hagués debat sobre la matèria no discutida a l' etapa anterior.

Segons la pràctica constant, del debat hagué de sortir la base per al nou text, que va distribuir-se com a «textus emendatus». Les 21 votacions parcials que s' hi referiren van tenir lloc del 4 al 6 de novembre de 1964. El resultat fou una aprovació reticent. En realitat, l' Episcopat trobava l' esquema breu i pobre, cosa que va manifestar-se, no amb un vot majoritari de rebuig, sinó amb tanta abundància de suggerències d' esmena, que els capítols primer i segon no assoliren la majoria indispensable per a passar. El temps urgia, i calgué deixar el tema per a l' etapa del 1965, la darrera del Concili.

És el 16 de setembre que es reparteix la darrera redacció. Serà sotmesa, amb èxit, a la prova de 16 votacions, del 29 d' aquest mes a l' 1 d' octubre. El dia 6 és aprovat el text sencer, amb 2.167 «placet» i 14 «non placet». La sort del decret ja és irreversible i l' oposició baixa a dos vots abans de dir el Papa la paraula decisiva.

SUMARI

1. *Proemi.*—Crist va manar als Apòstols que salvessin els homes amb l' edificació de l' Església.
2. El Summe Pontífex posseeix la potestat suprema, plena, immediata i universal. També els Bisbes, junt amb el Papa i sota la seva autoritat, són, per virtut de l' Esperit Sant, autèntics mestres de la fe, pontífexs i pastors.
3. Els Bisbes, units en el Col.legi o Cos episcopal, exerceixen el seu ofici en comunió amb el Papa i sota la seva autoritat, en tot allò que toca el magisteri i el govern pastoral amb referència a tota l' Església de Déu, però principalment cadascun en l' església que li ha estat confiada. De vegades, units també en grups, per atendre necessitats comunes a diverses esglésies.

Capítol I.—*Els Bisbes en relació amb l' Església universal*

1. *Funció dels Bisbes a l' Església universal*

4. L' Orde dels Bisbes, al qual es té accés mitjançant la consagració episcopal i el qual succeeix el Col.legi apostòlic, és—juntament amb el Summe Pontífex, el seu cap, i mai sense ell—subjecte d' una potestat suprema i plena, que no pot, però, exercir-se sense el consentiment del Papa i que s' exerceix d' una manera solemne en el Concili ecumènic, en el qual tenen el dret d' intervenir tots els Bisbes que siguin membres del Col.legi episcopal. La mateixa potestat col.legial poden exercir també els Bisbes escampats pel món, mentre el Papa els inviti o, almenys, aprovi o accepti una acció col.legial.

5. Hom pot col.laborar particularment amb el Pontífex, segons les formes per ell mateix establertes, en el Sínode dels Bisbes, el qual, mitjançant la participació de Pastors elegits de diverses regions, representa tot l' Episcopat.

6. Els Bisbes s' uniran entre ells, sabent que són responsables de l' Església, i mostraran una sol.licitud especial pels països de missió i per les zones amb clericat insuficient. Mouran els fidels a promoure les obres de l' apostolat i procuraran que alguns sacerdots, religiosos i laics se 'n vagin definitivament o temporalment a les zones més necessitades. Recordaran que també en l' ús dels béns ecclesiàstics han de tenir molt presents les necessitats de totes les esglésies.

7. Amb l' oració i amb les obres donaran ajuda fraternal als Bisbes que, per raó de la fe, sofreixen persecució.

2. *Els Bisbes i la Seu Apostòlica*

8. Salvant sempre l' autoritat del Papa, els Bisbes tenen la potestat ordinària i immediata sobre la cura pastoral de les seves diòcesis. Deixant de banda el cas d' una reservació particular per part de l' autoritat suprema, cada Bisbe pot dispensar els fidels, quan això contribueixi a llur bé espiritual, d' una llei general de l' Església.

9. El Papa és ajudat per la Cúria romana, a la qual desitja el Concili que es doni un ordenament més d' acord amb les necessitats actuals. També desitja el Concili que es defineixi millor la funció dels legats del Romà Pontífex.

10. Els Dicasteris de la Cúria romana havent estat establerts pel bé de l' Església universal, hom desitja que els seus membres siguin elegits de les diverses regions de l' Església, amb inclusió d' alguns Bisbes, que puguin fer presents directament al Papa la mentalitat i les necessitats de totes les Esglésies. A més, es considera útil una major consulta del laïcat per part d' aquests Dicasteris en determinats problemes.

Capítol II.—*Els Bisbes en relació amb les esglésies particulars o diòcesis*

1. *Els Bisbes diocesans*

11. Els Bisbes han d' exercir el seu ofici de pastors i testimonis del Crist a les diòcesis—les quals representen una part del Poble de Déu—, respectant la competència dels Patriarques i de les altres autoritats jeràrquiques. Han d' ocupar-se també d' aquells qui viuen allunyats del camí de la veritat o fins i tot la ignoren.

12. Predicaran íntegrament el misteri del Crist, obrint a les ànimes el camí de la salvació. Demostraran que les realitats terrenals poden contribuir a l' edificació del Cos de Crist. Ensenyaran el valor de la persona humana, de la llibertat, i de la vida física; el valor i els deures de la família, de la societat civil i de tots els béns naturals. I exposaran com han de resoldre 's els problemes de la distribució de béns i de la convivència dels pobles.

13. Predicaran la doctrina segons les necessitats del nostre temps i estimularan els fidels a l' apostolat. Promouran un diàleg prudent i confiat i es valdran de tots els mitjans per a la difusió de la doctrina cristiana.

14. Vigilaran l' ensenyament catequístic, que ha de donar-se, tant als infants com als adults, per mitjà de catequistes convenientment preparats, i que ha de centrar-se en l' Escriptura, la Litúrgia, la Tradició i el Magisteri de l' Església. Miraran també de restaurar el catecumenat d' adults i fomentaran la vida litúrgica.

15. Recordaran que han estat escollits en pro dels homes en tot allò que es refereix a Déu, que tenen la plenitud de l' orde i de l' autoritat sobre els sacerdots i sobre els fidels que els han estat confiats, i s' esforçaran, sobretot amb l' exemple, a promoure la seva vida cristiana, fomentant les vocacions, especialment les missioneres.

16. Han de captenir-se com els qui serveixen. Han de considerar els sacerdots com a fills i amics, escoltant-los i tractant-los amb confiança i fomentant totes les iniciatives adequades per a incrementar llur vida interior i llur ciència, molt especialment la de caràcter bíblic, teològic i social. Mostraran una gran compassió envers aquells qui es troben en perill o han mancat en el compliment dels seus deures.
Amb oportunes investigacions socials, es posaran al dia sobre les condicions en què viuen els seus germans i els reconeixeran el dret que tenen a l' edificació del Cos místic del Crist. Estimaran els germans separats, i també els no-batejats, i exhortaran els seus fidels a tractar-los amb cortesia i caritat.

17. Faran sentir a tots els fidels el deure de l' apostolat. Fomentaran les diverses associacions segons les exigències del temps, coordinant-les entre elles.

18. Tindran una cura particular d' aquells fidels que no poden aprofitar-se del ministeri ordinari dels rectors de parròquia, com és ara els emigrants, els exiliats, els fugitius, els homes de mar i els turistes.

19. En atendre el bé espiritual dels fidels, els Pastors contribueixen al progrés civil. Malgrat això, són independents, en el seu ministeri, de tota autoritat civil, la qual no podrà interferir els seus treballs ni impedir-los la comunicació directa amb la Santa Seu.

20. El dret de nomenar i establir Bisbes és propi i exclusiu de les autoritats eclesiàstiques competents. Per això aquest Concili desitja la supressió dels drets i privilegis d' elecció, nomenament, designació i d' altres de semblants concedits a les autoritats civils. I prega amb insistència que aquelles autoritats que per convenis o per costums reconeguts posseeixin els esmentats privilegis hi vulguin renunciar espontàniament.

21. També el Concili prega amb insistència que aquells Bisbes que per l' edat o per altres raons greus es trobin incapacitats per a complir els seus deures presentin la dimissió. Serà missió de l' autoritat competent proveir al seu manteniment i als seus drets particulars.

2. *Circumscripció de les diòcesis*

22. Per tal d' aconseguir el fi propi de les diòcesis, cal que aquestes es trobin delimitades convenientment, amb una distribució racional del clericat i dels béns.

23. Per això, en matèria de circumscripcions diocesanes, aquest Sínode estableix que tan aviat com sigui possible es faci una revisió dels límits diocesans, observant els criteris generals següents:

a) Cal tenir ben present la diversitat de composició del Poble de Déu. El territori ha de ser continuat. Hom mirarà de respectar

els límits de les circumscripcions civils i les especials condicions històriques, psicològiques i econòmiques de les persones i dels llocs.

b) L' extensió del territori ha de permetre que el Bisbe pugui celebrar personalment els pontificals i les visites pastorals, i pugui també dirigir i coordinar les obres apostòliques i, sobretot, conèixer els sacerdots, religiosos i laics que participen en les activitats diocesanes. D' altra banda, el territori ha de ser suficient per a absorbir totes les forces del ministeri episcopal i dels preveres.

c) A cada diòcesi hi haurà sacerdots suficients per a la cura d' ànimes. No mancaran les oficines, institucions i d' altres obres pròpies de cada diòcesi, ni tampoc els mitjans indispensables per al sosteniment de les persones i de les institucions diocesanes.

Caldrà tenir present la necessitat d' atendre bé els fidels de ritu o de llengua diferents.

24. Abans de realitzar aquestes innovacions (salvant les pràctiques de les Esglésies orientals) serà convenient de sotmetre-les a l' examen de les Conferències episcopals competents, les quals, després del judici dels Bisbes interessats, duran les seves decisions al veredicte de la Santa Seu.

3. *Col.laboradors del Bisbe diocesà en el càrrec pastoral*

Bisbes coadjutors i Bisbes auxiliars

25-26. Els Bisbes coadjutors i els auxiliars que siguin indispensables hauran de tenir les facultats convenients i exerciran el seu càrrec de comú acord, amb obediència i respecte envers el Bisbe diocesà, el qual haurà d' estimular-los com a germans.

La Cúria diocesana

27. Es donen normes particulars per al nomenament dels Bisbes auxiliars com a vicaris episcopals i vicaris generals. Ordenament i competència de la Cúria i dels Consells diocesans.

El clericat diocesà

28. El Bisbe ha de conèixer i estimar els preveres confiats a la seva cura i ha de ser plenament lliure (amb remoció de tot dret i privilegi) per a distribuir-los els oficis amb vista al major bé de les ànimes. Els cridarà de tant en tant per a parlar amb ells i els estimarà sobrenaturalment. Els sacerdots s' han de sentir units i solidaris del bé de la diòcesi.

29. També són col.laboradors directes del Bisbe aquells preveres als quals ha estat confiada una funció supraparroquial o supradiocesana, sia que s' ocupin en institucions o associacions, sia que exerceixin l' apostolat a les escoles.

30. Però els col.laboradors principals del Bisbe són els rectors de parròquia:

a) En l' exercici pastoral, els rectors donaran als fidels el sentit de la seva pertinença a l' Església universal i l' esperit missioner. Es recomana la vida en comú dels preveres, especialment dels adscrits a la mateixa parròquia.

b) Am l' ajuda dels religiosos i dels catequistes laics, els rectors atendran la predicació de la Paraula de Déu. En el ministeri de la santificació, centraran la vida comunitària entorn de la santa Missa. Exhortaran a rebre sovint els sagraments i a prendre part en la litúrgia, i, conscients de la importància de la penitència, es mostraran sempre amatents a escoltar confessions. Miraran de conèixer el seu ramat, visitaran les cases i les escoles, ajudaran els adolescents i els joves, els pobres i els malalts, i dedicaran una atenció particular als obrers.

c) Hi ha d' haver caritat i col.laboració entre el rector i els seus vicaris.

31. El Bisbe, en el nomenament de rectors (abolits tots els drets, excepte el dels religiosos), tindrà molt en compte llur doctrina, pietat i zel. Abrogada tota distinció entre rectors amovibles i inamovibles, es farà cada vegada més senzilla la intervenció del Bisbe, salvada, però, l' equitat natural i canònica, per al major bé de les ànimes. Els rectors que per l' edat o d' altres impediments siguin incapaços de complir bé el seu ministeri, renunciaran espontàniament al càrrec i el Bisbe s' encarregarà del seu manteniment.

32. El bé de les ànimes ha de ser l' únic criteri a seguir en l' erecció o supressió de parròquies i en d' altres innovacions semblants.

Els religiosos

33. Tots els religiosos i tots els instituts que els són equivalents tenen l' obligació de treballar per l' expansió del Cos místic i de les esglésies particulars.

34. Els religiosos preveres que intervenen en la cura d' ànimes sota l' autoritat dels Pastors han de ser considerats membres del clericat diocesà. També pertanyen d' alguna manera a la família diocesana els altres religiosos, homes i dones, que proporcionen una ajuda notable a la Jerarquia.

35. Per tal de coordinar les obres d' apostolat i salvaguardar la unitat de la disciplina diocesana, s' estableixen les normes següents:

a) Els religiosos consideraran els Bisbes com a successors dels Apòstols i secundaran amb promptitud les seves iniciatives en el ministeri de les ànimes, amb un respecte total a les constitucions de cada institut, les quals, si és precís, caldrà acomodar a aquesta finalitat. Tenint en compte les necessitats de les ànimes i la manca de sacerdots, podran ser invitats a col.laborar en el ministeri pastoral també els religiosos, exceptuant els de vida estrictament contemplativa. Els seus superiors els exhortaran a prestar aquesta col.laboració.

b) Malgrat això, els religiosos es mantindran fidels a l' esperit del seu institut religiós i a l' observança de la regla.

c) L' exempció dels religiosos, que pel bé de l' Església universal depenen del Papa o d' una altra autoritat, es refereix, sobretot, a l' ordre intern dels instituts i no impedeix que a cada diòcesi estiguin sotmesos a la jurisdicció dels Bisbes, segons la norma del Dret.

d) Tots els religiosos estan sotmesos al Bisbe en tot allò que pertany a l' exercici públic del culte, la cura d' ànimes, la predicació, la catequesi i les obres d' apostolat. També les escoles dels

religiosos, deixant de banda llur direcció, estan sotmeses a l' Ordinari quant a la vigilància i a l' ordenament general.

e) Hom fomentarà entre els diversos instituts i entre aquests i el clericat diocesà una col.laboració ordenada. Sota la guia dels Pastors competents, es procurarà la coordinació de les obres amb esperit de caritat.

f) Per tal de fomentar aquestes relacions fructíferes, serà convenient que els Bisbes i els superiors religiosos es reuneixin periòdicament.

Capítol III.—*Col.laboració dels Bisbes al bé comú de diverses esglésies*

1. *Sínodes, Concilis i especialment Conferències episcopals*

36. Des dels primers temps, els Bisbes es reunien per establir normes i adoptar regles comunes de disciplina eclesiàstica. Aquest Sínode ecumènic desitja que la institució dels Sínodes i Concilis assoleixi una nova força.

37. Cal als Bisbes una col.laboració més estreta entre ells. Per això, tenint en compte que ha estat positiva la prova que han donat les Conferències episcopals, aquest Concili estableix:

38. a) La Conferència episcopal és un organisme en el qual els Pastors d' un territori determinat exerceixen conjuntament el seu ministeri.

b) Pertanyen a la Conferència episcopal tots els Ordinaris (no els vicaris generals), els coadjutors, els auxiliars i els altres Bisbes encarregats d' una funció particular a la nació.

c) Normes específiques sobre els estatuts, competència, deures i funcionament de les Conferències episcopals.

2. *Circumscripció de les províncies eclesiàstiques i erecció de les regions eclesiàstiques*

39. El bé de les ànimes exigeix una circumscripció adequada també de les províncies i regions eclesiàstiques.

40. Normes específiques per a la revisió de les circunscripcions i criteris a seguir per posar-les al dia.

41. Competència de les Conferències episcopals en la matèria.

3. *Bisbes que exerceixen un càrrec interdiocesà*

42. És oportú d' establir algúns organismes que puguin servir a diverses diòcesis i es puguin confiar a Bisbes. Aquest Sínode ecumènic recomana la màxima concòrdia i col.laboració entre ells, els Bisbes diocesans i les Conferències episcopals.

43. Caldrà erigir a cada nació un vicariat castrense i se li proporcionarà un nombre suficient de sacerdots idonis per a dedicar-se a la cura espiritual dels soldats.

Disposició general

44. Aquest Concili disposa que es faci la revisió de les lleis del Codi de Dret Canònic segons els principis aquí establerts i mana que es redactin directoris generals sobre la cura d' ànimes a ús dels Bisbes

i rectors. També es redactaran un directori especial per a la cura de certs grups especials de fidels i un directori per a l' ensenyament catequístic al poble. En la redacció d' aquest documents, hom tindrà presents les observacions formulades per les Comissions i els Pares conciliars.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE L' OFICI PASTORAL DELS BISBES EN L' ESGLÉSIA *

PRÒLEG

1. El Crist Senyor, Fill del Déu vivent, que vingué per salvar el seu poble dels pecats [1] i per santificar tots els homes, tal com Ell havia estat enviat pel Pare, així també envià els seus Apòstols [2]; els santificà donant-los l' Esperit Sant, perquè també ells glorifiquessin el Pare damunt la terra i salvessin els homes «*per anar construint el Cos de Crist*» (Eph 4,12), que és l' Església.

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE PASTORALI EPISCOPORUM MUNERE IN ECCLESIA

PROOEMIUM

1. Christus Dominus, Filius Dei vivi, qui venit ut salvum faceret populum suum a peccatis [1] utque omnes homines sanctificarentur, sicut Ipse missus est a Patre, ita et misit Apostolos suos [2], quos ideo sanctificavit, tradens eis Spiritum Sanctum, ut et ipsi glorificarent Patrem super terram et homines salvos facerent, *in aedificationem Corporis Christi* (Eph 4,12) quod est Ecclesia.

* Decret promulgat en la sessió pública del 27 d' octubre de 1965.
[1] Cf Mt 1,21.
[2] Cf. Io 20,21.

2. En aquesta Església del Crist, el Romà Pontífex, com a successor de Pere, a qui el Crist confià la missió de pasturar les seves ovelles i els seus anyells, gaudeix per institució divina de la potestat suprema, plena, immediata i universal per la cura de les ànimes. Per això ell, havent estat enviat com a pastor de tots els fidels per assegurar el bé comú de l' Església universal i el bé de cada una de les Esglésies particulars, té la primacia de la potestat ordinària sobre totes les Esglésies.

Però també els Bisbes, posats per l' Esperit Sant, succeeixen els Apòstols com a pastors de les ànimes [3] i, juntament amb el Summe Pontífex i sota la seva autoritat, han estat enviats a perpetuar l' obra del Crist, Pastor etern [4]. Perquè el Crist donà als Apòstols i als seus successors el manament i la potestat d' ensenyar tots els pobles, santificar els homes en la veritat i pasturar-los. Així, per mitjà de l' Esperit Sant que els fou donat, els Bisbes han estat constituïts veritables i autèntics Mestres de la fe, Pontífexs i Pastors [5].

3. Aquest seu ofici episcopal, que van assumir amb la consagració episcopal [6], els Bisbes, participant en la sol.licitud de totes les esglésies, l' exerceixen—quant al magisteri i al règim pas-

2. In hac Christi Ecclesia, Romanus Pontifex, ut successor Petri, cui oves et agnos suos pascendos Christus concredidit, suprema, plena, immediata et universali in curam animarum, ex divina institutione, gaudet potestate. Qui ideo, cum tamquam omnium fidelium pastor ad bonum commune Ecclesiae universae et ad bonum singularum Ecclesiarum procurandum missus sit, super omnes Ecclesias ordinariae potestatis obtinet principatum.

Episcopi autem et ipsi, positi a Spiritu Sancto, in Apostolorum locum succedunt ut animarum pastores [3], atque, una cum Summo Pontifice et sub Eiusdem auctoritate, ad Christi, aeterni Pastoris, opus perenne reddendum missi sunt [4]. Christus enim Apostolis eorumque successoribus dedit mandatum atque potestatem ut docerent omnes gentes, hominesque sanctificarent in veritate atque pascerent. Episcopi itaque, per Spiritum Sanctum qui datus est eis, veri et authentici effecti sunt fidei Magistri, Pontifices ac Pastores [5].

3. Hoc suum episcopale munus, quod per consecrationem episcopalem susceperunt [6], Episcopi, sollicitudinis omnium Ecclesiarum participes, in communione et sub auctoritate Summi Pontificis exercent, ad magiste-

[3] Cf. CONC. VAT. I, const. dogm. I De Ecclesia Christi *Pastor Aeternus* c.3: DENZ. 828 (3061).
[4] Cf. CONC. VAT. I, const. dogm. De Ecclesia Christi *Prooem.:* DENZ. 821 (3050).
[5] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Iumen gentium* c.3 n.21.24 i 25: AAS 57 (1965) 24-25 i 29-31.
[6] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.3 n.21: AAS 57 (1965) 24-25.

toral—en comunió amb el Summe Pontífex i sota la seva autoritat, envers tota l' Església de Déu, units tots en un Col.legi o Cos.

Individualment l' exerceixen respecte a la porció del ramat del Senyor que se' ls confià, tenint cura cadascun d' ells de l' Església particular que li fou encarregada, o, de vegades, conjuntament alguns d' ells atenent certes necessitats comunes a diverses Esglésies.

Per això el Sagrat Concili, tenint també en compte les condicions de la societat humana que en els nostres dies s' encamina cap a un nou ordre de coses [7], i volent determinar d' una manera més concisa l' ofici pastoral dels Bisbes, ha establert les coses que segueixen.

Capítol I

ELS BISBES I L' ESGLÉSIA UNIVERSAL

I. Funció dels Bisbes en relació amb l' Església universal

[Exercici de la potestat del col.legi dels Bisbes]

4. Els Bisbes, en virtut de la consagració sacramental i per la comunió jeràrquica amb el Cap i els membres del Col.legi, són constituïts membres del Cos episcopal [1]. «L' orde dels Bisbes, que succeeix el Col.legi Apostòlic en el magisteri i el govern

rium et regimen pastorale quod attinet, omnes uniti in Collegio seu corpore quoad universam Dei Ecclesiam.

Illud exercent singuli quoad assignatas sibi dominici gregis partes, unusquisque Ecclesiae particularis sibi commissae curam gerens aut quandoque aliqui coniunctim necessitatibus quibusdam diversarum Ecclesiarum communibus providentes.

Quare Sacrosancta Synodus, attentis etiam condicionibus hominum consociationis, quae nostra hac aetate, ad novum fertur rerum ordinem [7], pressius determinare intendens pastorale Episcoporum munus, haec quae sequuntur statuit.

Caput I

DE EPISCOPIS QUOAD UNIVERSAM ECCLESIAM

I. Partes quas habent Episcopi quoad universam Ecclesiam

4. Episcopi, vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii Capite atque membris, constituuntur membra Corporis episcopalis [1]. «Ordo autem Episcoporum, qui collegio Apostolorum in magiste-

[7] Cf. Joan XXIII, const. apost. *Humanae salutis*, del 25 de desembre de 1961: AAS 54 (1962) 6.

[1] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c 3 n.22: AAS 57 (1965) 25-27.

pastoral, més encara, en el qual perdura sense interrupció el Cos Apostòlic, juntament amb el seu Cap el Romà Pontífex i mai sense aquest Cap, també és subjecte de suprema i plena potestat damunt de tota l' Església, potestat que no es pot exercir sinó amb el consentiment del Romà Pontífex» [2]. Aquesta potestat «és exercida d' una manera solemne al Concili ecumènic» [3]; per això el Sagrat Sínode estableix que tots els Bisbes, que són membres del Col.legi episcopal, tenen dret a participar al Concili ecumènic.

«La mateixa potestat col.legial la poden exercir junt amb el Papa els Bisbes escampats per tot el món, sempre que el Cap del Col.legi els cridi a una acció col.legial, o almenys aprovi o accepti lliurement l' acció unida dels Bisbes dispersos, de manera que esdevingui un veritable acte col.legial» [4].

[*El Consell o Sínode Episcopal*]

5. Els Bisbes, triats de diverses parts del món, segons la manera i les normes que ha establert o establirà el Romà Pontífex, presten un ajut més eficaç al Pastor Suprem de l' Església en el Consell anomenat «*Sínode episcopal*» [5], el qual, actuant en representació de tot l' Episcopat catòlic, significa ensems que tots els Bisbes, mitjançant la comunió jeràrquica, participen en la sol.licitud de l' Església universal [6].

rio et regimine pastorali succedit, immo in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum Capite suo Romano Pontifice, et numquam sine hoc Capite, subiectum quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam exsistit, quae quidem potestas nonnisi consentiente Romano Pontifice exerceri potest» [2]. Haec vero potestas «sollemni modo in Concilio Oecumenico exercetur» [3]: ideo Sacrosancta Synodus decernit omnibus Episcopis, qui sint membra Collegii episcopalis, ius esse ut Concilio Oecumenico intersint.

«Eadem potestas collegialis una cum Papa exerceri potest ab Episcopis in orbe terrarum degentibus, dummodo Caput Collegii eos ad actionem collegialem vocet, vel saltem Episcoporum dispersorum unitam actionem approbet vel libere recipiat, ita ut verus actus collegialis efficiatur» [4].

5. Episcopi e diversis orbis regionibus selecti, modis et rationibus a Romano Pontifice statutis vel statuendis, Supremo Ecclesiae Pastori validiorem praestant adiutricem operam in Consilio, quod proprio nomine *Synodus Episcoporum* [5] appellatur, quae quidem, utpote totius catholici Episcopatus partes agens, simul significat omnes Episcopos in hierarchica communione sollicitudinis universae Ecclesiae participes esse [6].

[2] Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església, ibid.
[3] Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església, ibid.
[4] Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església, ibid.
[5] Cf. Pau VI, motu proprio *Apostolica sollicitudo*, 15 de setembre de 1965: AAS 57 (1965) 775-780.
[6] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c 3 n.23: AAS 57 (1965) 27-28.

[*Els Bisbes, participants en la sol.licitud de totes le Esglésies*]

6. Els Bisbes, com a legítims successors dels Apòstols i membres del Col.legi Episcopal, han de ser conscients d' estar units entre ells i han de mostrar-se sol.lícits de totes les esglésies, ja que, per institució divina i per exigència de l' ofici apostólic, cadascun d' ells junt amb els altres Bisbes és responsable de l' Església [7]. Sobretot cal que es preocupin d' aquelles regions de la terra en les quals encara no s' ha anunciat la paraula de Déu, o en les quals, principalment a causa de la manca de sacerdots, els fidels es troben en perill d' abandonar els preceptes de la vida cristiana i fins i tot de perdre la mateixa fe.

Per això treballin tant com puguin perquè els fidels mantinguin i estenguin coratjosament les obres d' evangelització i d' apostolat. Han de preocupar-se també que es preparin ministres sagrats, així com auxiliars, tant religiosos com laics, per a les missions i aquells llocs on la clerecia és insuficient. Procurin també que, tant com sigui possible, alguns dels seus sacerdots vagin a les missions o a les diòcesis esmentades i hi exerceixin el sagrat ministeri a perpetuïtat o almenys per un temps determinat.

A més, els Bisbes tinguin present que, en l' ús dels bens eclesiàstic, cal tenir en compte no sols les necessitats de la pròpia diòcesi sinó també les de les altres esglésies particulars, per tal com són parts de la única Església del Crist. Ocupin-se finalment,

6. Episcopi, qua legitimi Apostolorum successores et Collegii episcopalis membra, inter se coniunctos semper se sciant atque omnium Ecclesiarum sollicitos sese exhibeant, cum ex Dei institutione et praecepto apostolici muneris unusquisque Ecclesiae una cum ceteris Episcopis sponsor sit [7]. Praesertim solliciti sint de illis orbis terrarum regionibus in quibus verbum Dei nuntiatum nondum est aut in quibus, praecipue ob parvum sacerdotum numerum, christifideles in periculo versantur a vitae christianae mandatis discedendi, immo et ipsam fidem amittendi.

Quare omnibus viribus satagant ut evangelizationis et apostolatus opera a fidelibus alacriter sustineantur et promoveantur. Insuper curare studeant ut apti praeparentur sacrorum administri necnon auxiliares tum religiosi tum laici pro missionibus atque regionibus cleri penuria laborantibus. Curent etiam ut, quantum possibile sit, aliqui ex suis sacerdotibus praedictas missiones vel dioeceses adeant, ibidem sacrum ministerium in perpetuum aut saltem ad praefinitum tempus peracturi.

Prae oculis habeant praeterea Episcopi in usu bonorum ecclesiasticorum rationem quoque esse habendam necessitatum non tantum suae dioecesis sed et aliarum particularium Ecclesiarum, quippe quae unius Ecclesiae

[7] Cf. Pius XII, enc. *Fidei donum*, del 21 d' abril de 1957: AAS 49 (1957) 237. Cf. també Benet XV, carta apost. *Maximum illud*, del 30 de novembre de 1919: AAS 11 (1919) 440; Pius XI, enc. *Rerum Ecclesiae*, del 28 de febrer de 1926: AAS 18 (1926) 68ss.

segons les seves possibilitats, de posar remei als mals que afligeixen a altres diòcesis o regions.

[*Caritat activa envers els Bisbes perseguits*]

7. Estimin, sobretot, amb esperit fratern aquells Bisbes que, pel nom del Crist, són vexats amb calúmnies i sofriments, tancats a la presó o impedits d' exercir el seu ministeri; tinguin per ells una caritat autèntica i activa per tal que siguin alleujats i endolcits els seus dolors amb la pregària i l' actuació dels germans.

II. Els Bisbes i la Seu Apostòlica

[*Potestat dels Bisbes en la pròpia diòcesi*]

8. *a)* Els Bisbes, com a successors dels Apòstols, tenen per si mateixos en les diòcesis que els han estat encomanades tota la potestat ordinària, pròpia i immediata, que requereix l' exercici del seu ofici pastoral, salvant, però, sempre i en totes les coses la potestat que per raó del seu ofici té el Romà Pontífex de reservar algunes causes a si mateix o a una altra autoritat.

b) A cada Bisbe diocesà se li dóna la facultat de dispensar de les lleis generals de l' Església, en un cas particular, els fidels sobre els quals exerceix autoritat segons les normes del dret, sempre que cregui que això contribueix a llur bé espiritual, mentre no existeixi una reservació especial feta per la Suprema Autoritat de l' Església.

Christi sint partes. Attendant denique ad calamitates pro viribus sublevandas, quibus aliae dioeceses vel regiones laborant.

7. Maxime illos Sacrorum Antistites, qui propter nomen Christi calumniis et angustiis vexantur, in carceribus detinentur, vel suo ministerio prohibentur, fraterno amplectantur animo eosque germana actuosa cura prosequantur, ut eorum dolores precatione et opera Confratrum leniantur et mulceantur.

II. Episcopi et Apostolica Sedes

8. *a)* Episcopis, ut Apostolorum successoribus, in dioecesibus ipsis commissis per se omnis competit potestas ordinaria, propria ac immediata, quae ad exercitium eorum muneris pastoralis requiritur, firma semper in omnibus potestate quam, vi muneris sui, Romanus Pontifex habet sibi vel alii Auctoritati causas reservandi.

b) Singulis Episcopis dioecesanis facultas fit a lege generali Ecclesiae in casu particulari dispensandi fideles in quos ad normam iuris exercent auctoritatem, quoties id ad eorum bonum spirituale conferre iudicent, nisi a Suprema Ecclesiae Auctoritate specialis reservatio facta fuerit.

[*Els Dicasteris de la Cúria Romana*]

9. En l'exercici de la potestat suprema, plena i immediata sobre l'Església universal, el Romà Pontífex es serveix dels Dicasteris de la Cúria romana, els quals, per tant, compleixen la seva tasca en nom d'ell i amb la seva autoritat per al bé de les Esglésies i en servei dels Pastors sagrats.

Això no obstant, els Pares del Sagrat Concili desitgen que aquests Dicasteris, que han ofert sempre una ajuda excel.lent al Romà Pontífex i als Pastors de l'Església, siguin sotmesos a un nou ordenament, més adequat a les necessitats dels temps, regions i ritus, principalment en el que fa referència al nombre, nom, competència, maneres pròpies de procedir i coordinació del seus treballs [8]. Desitgen també que, tenint en compte l'ofici pastoral propi dels Bisbes, es determini amb més precisió l'ofici dels Legats del Romà Pontífex.

[*Els Membres i Oficials dels Dicasteris*]

10. A més, havent estat constituïts aquests Dicasteris en bé de l'Església universal, es demana que els seus Membres, Oficials i Consultors—igual com els Legats del Romà Pontífex—tant com sigui possible, siguin escollits més que fins ara de les diverses regions de l'Església, a fi que els serveis o òrgans centrals de l'Església catòlica manifestin un caràcter verament universal.

També es demana que, entre els membres dels Dicasteris siguin nomenats alguns Bisbes, especialment diocesans, que puguin

9. In exercenda suprema, plena et immediata potestate in universam Ecclesiam, Romanus Pontifex utitur Romanae Curiae Dicasteriis, quae proinde nomine et auctoritate illius munus suum explent in bonum Ecclesiarum et in servitium Sacrorum Pastorum.

Exoptant autem Sacrosancti Concilii Patres ut haec Dicasteria, quae quidem Romano Pontifici atque Ecclesiae Pastoribus eximium praebuerunt auxilium, novae ordinationi, necessitatibus temporum, regionum ac Rituum magis aptatae, subiciantur, praesertim quod spectat eorundem numerum, nomen, competentiam propriamque procedendi rationem, atque inter se laborum coordinationem [8]. Exoptant pariter ut, ratione habita muneris pastoralis Episcoporum proprii, Legatorum Romani Pontificis officium pressius determinetur.

10. Praeterea cum eadem Dicasteria ad universalis Ecclesiae bonum sint constituta, optatur ut eorum Membra, Officiales et Consultores, necnon Legati Romani Pontificis, quantum fieri potest, ex diversis Ecclesiae regionibus magis assumantur, ita ut catholicae Ecclesiae officia seu organa centralia indolem vere universalem prae se ferant.

In votis quoque est ut inter Dicasteriorum Membra cooptentur etiam

[8] Cf PAU VI, *Al locució als cardenals, bisbes i oficials de la Cúria Romana*, 21 de setembre de 1963 AAS 55 (1963) 793ss

presentar més perfectament al Summe Pontífex el pensament, els desigs i les necessitats de totes les Esglésies.

Finalment, els Pares del Concili consideren molt útil que els mateixos Dicasteris escoltin més els laics prestigiosos per la virtut, la ciència i l' experiència, a fi que també aquests prenguin la part que els correspon en les coses de l' Església.

Capítol II

ELS BISBES I LES ESGLÉSIES PARTICULARS O DIÒCESIS

I. Els Bisbes diocesans

[*Concepte de diòcesi i ofici dels Bisbes en la diòcesi*]

11. La diòcesi és una porció del Poble de Déu, que ha estat confiada al Bisbe perquè la pasturi amb la col.laboració del presbiteri, de manera que, unida al seu Pastor i congregada per ell en l' Esperit Sant, mitjançant l' Evangeli i l' Eucaristia, constituexi una església particular, en la qual veritablement està present i operant l' Una, Santa, Catòlica i Apostòlica Església del Crist.

Cadascun dels Bisbes, als quals ha estat confiada la cura d' una església particular, sota l' autoritat del Summe Pontífex, pastura les seves ovelles en nom del Senyor, com a pastor propi, ordinari i immediat, exercint damunt d' elles el ministeri d' ensenyar,

aliqui Episcopi praesertim dioecesani, qui mentem, optata ac necessitates omnium Ecclesiarum Summo Pontifici plenius referre valeant.

Denique perutile esse censent Concilii Patres si eadem Dicasteria laicos, virtute, scientia et experientia praestantes, magis audiant, ita ut et ipsi in rebus Ecclesiae partes sibi congruentes habeant.

Caput II

DE EPISCOPIS QUOAD ECCLESIAS PARTICULARES SEU DIOECESES

I. Episcopi Dioecesani

11. Dioecesis est Populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pascenda concreditur, ita ut, pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam in Spiritu Sancto congregata, Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et operatur Una Sancta Catholica et Apostolica Christi Ecclesia.

Singuli Episcopi, quibus Ecclesiae particularis cura commissa est, sub auctoritate Summi Pontificis, tamquam proprii, ordinarii et immediati earum pastores, oves suas in nomine Domini pascunt, munus docendi, sanctifican-

santificar i regir. Però ha de reconèixer els drets que legítimament corresponen als Patriarques o a altres Autoritats jeràrquiques [1].

Apliquin-se els Bisbes al seu ministeri apostòlic com a testimonis del Crist davant de tots els homes, no solament atenent els qui ja segueixen el Príncep dels Pastors, ans també donant-se amb tota l' ànima a aquells que de la manera que sigui s' han desviat del camí de la veritat o ignoren l' Evangeli i la misericòrdia salvadora del Crist, fins el dia en què tots caminin «*en tota mena de bondat, de justícia i de veritat*» (Eph 5,9).

[*El ministeri episcopal d' ensenyar*]

12. En l' exercici del seu ministeri d' ensenyar, anunciïn als homes l' Evangeli del Crist—cosa que excel.leix entre les obligacions principals dels Bisbes— [2], cridant-los a la fe, amb la força de l' Esperit, o confirmant-los en la fe viva; proposin-los íntegrament tot el misteri del Crist, és a dir, aquells veritats que, si s' ignoren, s' ignora el Crist, com també el camí revelat per Déu per a donar-li glòria i aconseguir a l' ensems l' eterna felicitat [3].

A més, facin veure com les mateixes coses terrenals i les institucions humanes, segons el designi de Déu Creador, s' ordenen també a la salvació dels homes i, per tant, poden ajudar molt a l' edificació del Cos de Crist.

di et regendi in eas exercentes. Ipsi tamen agnoscant iura, quae sive Patriarchis sive aliis hierarchicis Auctoritatibus legitime competunt [1].

Ad suum autem apostolicum munus intendant Episcopi ut Christi testes coram omnibus hominibus, non solum iis providentes qui iam Principem Pastorum sequuntur, sed iis quoque toto animo sese devoventes qui a via veritatis quoquo modo deflexerunt aut Christi Evangelium et misericordiam salutiferam ignorant, donec *in omni bonitate et iustitia et veritate* (Eph 5,9) tandem omnes ambulent.

12. In exercendo suo munere docendi, Christi Evangelium hominibus annuntient, quod inter praecipua Episcoporum munera eminet [2], eos in Spiritus fortitudine ad fidem vocantes aut in fide viva confirmantes; integrum Christi mysterium ipsis proponant, illas nempe veritates quarum ignorantia, Christi ignorantia est, itemque viam quae divinitus revelata est ad glorificationem Dei atque eo ipso ad beatitudinem aeternam consequendam [3].

Ostendant insuper res ipsas terrestres et humana instituta secundum Dei Creatoris consilium, ad hominum salutem quoque ordinari et ideo ad aedificationem Corporis Christi non parum conferre posse.

[1] Cf. Conc. Vat. II, decr. *Sobre les Esglésies Orientals Catòliques* Orientalium Ecclesiarum n.7-11: AAS 57 (1965) 79-80.

[2] Cf. Conc. Trid., ses.5 decr. *De reform.* c.2: Mansi, 33,30; ses.24 decr. *De reform.* c.4: Mansi 33,159; Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.3 n.25: AAS 57 (1965) 29s.

[3] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.3 n.25: AAS 57 (1965) 29-31.

Ensenyin, doncs, segons la doctrina de l' Església, quin és el valor de la persona humana, de la seva llibertat i de la mateixa vida corporal; de la família, de la seva unitat i estabilitat, i de la procreació i educació dels fills; de la societat civil amb les seves lleis i professions; del treball i del descans, de les arts i dels invents de la tècnica; de la pobresa i de l' abundància de riqueses; i exposin, per últim, els camins amb què cal donar solució als gravíssims problemes plantejats sobre la possessió dels béns materials, el seu augment i la seva distribució equitativa, sobre la pau i la guerra i sobre la convivència fraternal de tots els pobles [4]

[*Mètode d' ensenyar la doctrina cristiana*]

13. Proposin la doctrina cristiana d' una manera adequada a les necessitats del temps, és a dir, que respongui a les dificultats i als problemes que principalment neguitegen i afligeixen els homes; defensin també aquesta doctrina, ensenyant als mateixos fidels a defensar-la i propagar-la. En predicar aquesta doctrina, posin de relleu la sol.licitud maternal de l' Església envers tots els homes, fidels o no-fidels, i tinguin un especial interès pels pobres i pels més humils, a l' evangelització del quals els ha enviat el Senyor.

Essent obligació de l' Església obrir diàleg amb la societat humana, enmig de la qual viu [5], és principal obligació dels Bisbes acostar-se als homes i entaular i promoure el diàleg amb ells. Per tal que la veritat sempre vagi unida amb la caritat i la intel.ligèn-

Edoceant ideo quanti, iuxta doctrinam Ecclesiae, aestimanda sit persona humana, cum sua libertate et ipsa corporis vita; familia eiusque unitas et stabilitas, prolisque procreatio et educatio; civile consortium cum suis legibus et professionibus; labor et otia, artes et technica inventa; paupertas et opum affluentia; rationes denique exponant quibus solvendae sunt de bonorum materialium possessione, incremento ac recta distributione, de pace et bello, de fraterna omnium populorum conversatione gravissimae quaestiones [4].

13. Doctrinam christianam proponant ratione temporum necessitatibus aptata, quae scilicet respondeat difficultatibus et quaestionibus quibus maxime homines premuntur et anguntur; eandem doctrinam quoque tueantur, ipsos fideles docentes illam defendere et propagare. In eadem tradenda, maternam Ecclesiae sollicitudinem comprobent erga omnes homines, sive fideles sive non fideles, et peculiari cura prosequantur pauperes et tenuiores, quos evangelizare misit eos Dominus.

Cum Ecclesiae sit cum humana societate, in qua vivit, ad colloquium venire [5], Episcoporum imprimis est officium ut homines adeant et colloquia cum eisdem petant ac promoveant. Quae salutis colloquia, ut semper veritas

[4] Cf JOAN XXIII, enc *Pacem in terris*, del 11 d' abril de 1963, passim: AAS 55 (1963) 257-304.

[5] Cf PAU VI, enc *Ecclesiam suam*, del 6 d' agost de 1964: AAS 56 (1964) 639.

cia amb l' amor, cal que en aquest diàleg de salvació sobresurtin la claredat en les paraules i, a la vegada, la humilitat i la mansuetud i també la deguda prudència unida a la confiança, la qual, fomentant l' amistat, és capaç d' unir els esperits [6].

En la difusió de la doctrina cristiana, esforcin-se a emprar els diversos mitjans que avui són a l' abast, és a dir, primerament la predicació i la instrucció catequètica, que sempre han d' ocupar el primer lloc; però també l' ensenyament de la doctrina en les escoles, en centres acadèmics, conferències i reunions de tota mena, i també la seva difusió per mitjà de declaracions públiques fetes en ocasió de determinats esdeveniments, mitjançant la premsa i els diversos mitjans de comunicació social, dels quals és necessari usar per anunciar l' Evangeli del Crist [7].

[*La instrucció catequètica*]

14. Vigilin perquè l' instrucció catequètica—encaminada a transformar la fe, il.lustrada per la doctrina, en viva, explícita i operant en els homes—sigui donada amb tota cura tant als infants i adolescents com als joves i adults; que, en explicar-la, es segueixi un ordre adequat i un mètode apropiat no sols a la mtèria tractada sinó també al caràcter, a la capacitat, a l' edat i a les condicions de vida dels oients; i que aquesta instrucció es basi en la Sagrada Escriptura, en la Tradició, en la Litúrgia, en el Magisteri i en la vida de l' Església.

cum caritate, intellegentia cum amore copulentur, perspicuitate sermonis simul ac humilitate et lenitate praestent oportet, itemque debita prudentia iuncta tamen cum fiducia, quippe quae amicitiam cum foveat animos coniungere nata sit [6].

Varia media ad doctrinam christianam annuntiandam adhibere satagant in hodierno tempore quae praesto sunt, videlicet imprimis praedicationem atque catecheticam institutionem, quae quidem semper principem tenent locum, sed et propositionem doctrinae in scholis, in academiis, conferentiis et coadunationibus omnis generis, necnon eiusdem diffusionem declarationibus publicis occasione quorumdam eventuum factis, prelo variisque instrumentis communicationis socialis, quibus ad Christi Evangelium nuntiandum uti omnino oportet [7].

14. Invigilent ut catechetica institutio, quae eo tendit ut in hominibus fides, per doctrinam illustrata, viva fiat atque explicita et operosa, tum pueris et adolescentibus, tum iuvenibus, tum etiam adultis sedula cura tradatur; ut in eadem tradenda serventur aptus ordo atque methodus conveniens non tantum materiae de qua agitur, sed et indoli, facultatibus et aetati necnon vitae condicionibus auditorum, ut eadem institutio innitatur Sacra Scriptura, Traditione, Liturgia, Magisterio vitaque Ecclesiae.

[6] Cf. PAU VI, enc. *Ecclesiam suam:* ibid., p.644-645.
[7] Cf. CONC VAT. II, decr. sobre els mitjans de comunicació social *Inter mirifica:* AAS 56 (1964) 145-153.

Procurin, a més, que els catequistes es preparin degudament per a l' exercici de la seva tasca, de tal manera que coneguin bé la doctrina de l' Església i aprenguin teòricament i pràcticament les lleis psicològiques i les disciplines pedagògiques.

Esforcin-se també a restaurar la instrucció dels catecúmens adults o a adaptar-la convenientment.

[*El ministeri episcopal de santificar*]

15. En exercir el seu ministeri de santificar recordin els Bisbes que han estat escollits d' entre els homes i han estat constituïts a favor dels homes en les coses que són de Déu, per oferir dons i sacrificis pels pecats. Es que els Bisbes gaudeixen de la plenitud del sagrament de l' Orde, i d' ells depenen, en quant a l' exercici de la seva potestat, tant els preveres—els quals, per tal que siguin amatents col.laboradors de l' Orde episcopal, també han estat consagrats com a veritables sacerdots del Nou Testament—com els diaques, que, ordenats per al ministeri, serveixen el poble de Déu en comunió amb el Bisbe i el seu presbiteri; per això els Bisbes són els principals dispensadors dels misteris de Déu, com també els moderadors, promotors i guardes de tota la vida litúrgica en l' església que els ha estat encomanada [8].

Esforcin-se, doncs, constantement perquè els fidels coneguin i visquin més plenament el misteri pasqual per mitjà de l' Eucaristia, de tal manera que formin un sol cos ben compacte en la

Curent praeterea ut catechetae ad munus suum rite praeparentur, ita ut Ecclesiae doctrinam plane cognoscant, necnon et leges psychologicas et disciplinas paedagogicas theoretice et practice addiscant.

Satagant etiam ut institutio catechumenorum adultorum restituatur aut melius adaptetur.

15. In exercendo suo munere sanctificandi memores sint Episcopi se ex hominibus assumptos esse et pro hominibus constitui, in iis quae sunt ad Deum, ut offerant dona et sacrificia pro peccatis. Episcopi enim plenitudine Sacramenti Ordinis gaudent et ab ipsis in exercenda sua potestate pendent tum presbyteri, qui quidem, ut Ordinis episcopalis providi sint cooperatores, et ipsi consecrati sunt veri Novi Testamenti sacerdotes, tum diaconi, qui ad ministerium ordinati populo Dei in communione cum Episcopo eiusque presbyterio inserviunt; ipsi itaque Episcopi praecipui sunt dispensatores mysteriorum Dei, sicut et totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes [8].

Iugiter itaque adnitantur ut christifideles paschale mysterium penitius cognoscant et vivant, per Eucharistiam, ita ut unum arctissimum efficiant Corpus in unitate caritatis Christi [9]; *orationi et ministerio verbi instantes*

[8] Cf Conc. Vat. II, const. sobre la Litúrgia *Sacrosanctum Concilium:* AAS 56 (1964) 97s; Pau VI, motu proprio *Sacram liturgiam,* del 25 de gener de 1964: AAS 56 (1964) 139s.

unitat de la caritat del Crist [9]; «*dedicats a l' oració i al ministeri de la paraula*» (Act 6,4), treballin perquè tots aquells que els han estat encomenats siguin unànimes en l' oració [10] i perquè, rebent els sagraments, creixin en la gràcia i siguin per al Senyor uns testimonis fidels.

Com a santificadors, els Bisbes miri de promoure la santedat dels seus clergues, religiosos i laics, segons la vocació especial de cadascú [11], bo i recordant que ells mateixos estan obligats a donar exemple de santedat, en la caritat, la humilitat i la senzillesa de vida. Santifiquin així les esglésies a ells encomanades, perquè hi resplendeixi plenament el sentit de l' Església universal del Crist. Per això fomentin-hi tant com puguin les vocacions sacerdotals i religioses i, d' una manera especial, les vocacions missioneres.

[*El ministeri episcopal de regir i pasturar*]

16. En l' exercici del seu càrrec de pare i pastor, els Bisbes estiguin enmig dels seus com els qui serveixen [12], bons pastors que coneixen les seves ovelles i són coneguts d' elles, veritables pares que excel.leixen en esperit d' amor i de sol.licitud envers tothom, i a l' autoritat dels quals, rebuda de Déu, tots es sotmeten de bon grat. Aplegaran i formaran tota la família del seu ramat de tal manera que tots, ben conscients de les seves obligacions, visquin i actuïn en comunió de caritat.

(Act 6,4), laborem impendant ut omnes quorum cura sibi est commissa unanimi sint in oratione [10] utque Sacramentorum receptione in gratia crescant ac fideles Domino sint testes.

Qua perfectores, Episcopi clericorum suorum, religiosorum et laicorum sanctitatem, secundum suam cuiusque peculiarem vocationem, promovere studeant [11], memores quidem se teneri ad exemplum sanctitatis praebendum, in caritate, humilitate et vitae simplicitate. Ita Ecclesias sibi concreditas sanctificent ut in eisdem universae Christi Ecclesiae sensus plene effulgeat. Idcirco vocationes sacerdotales ac religiosas quam maxime foveant, speciali cura vocationum missionalium adhibita.

16. In exercendo suo munere patris ac pastoris, sint Episcopi in medio suorum sicut qui ministrant [12], boni pastores qui cognoscunt suas oves quosque et ipsae cognoscunt, veri patres qui spiritu dilectionis et sollicitudinis erga omnes praestant, quorumque auctoritati divinitus quidem collatae omnes grato animo sese subiciunt. Integram sui gregis familiam ita congregent atque efforment ut omnes, officiorum suorum conscii, in communione caritatis vivant et operentur.

[9] Cf Pius XII, enc *Mediator Dei*, del 20 de novembre de 1947: AAS 39 (1947) 251ss; Pau VI, enc. *Mysterium Fidei*, del 3 de setembre de 1965: AAS 57 (1965) 753-774.

[10] Cf. Act 1,14; 2,46

[11] Cf Conc Vat II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* c 6 n 44-45: AAS 57 (1965) 50-52

[12] Cf. Lc 22,26-27.

Per poder realitzar això amb eficàcia, els Bisbes, *a punt per a tota obra bona* (2 Tim 2,21) i *suportant-ho tot pel bé dels elegits* (2 Tim 2,10), cal que ordenin la seva vida, acomodant-la a les necessitats dels temps.

Tinguin sempre pels sacerdots una caritat especial, ja que prenen part en llurs ministeris i en llur sol.licitud i s' hi dediquen cada dia amb tant de zel, considerant-los com a fills i amics [13]; per tant, disposats a escoltar-los i a tractar-los amb confiança, mirin de promoure el treball pastoral conjunt de tota la diòcesi.

Preocupin-se del seu estat espiritual, intel.lectual i material, per tal que puguin viure santament i piadosa i acomplir el seu ministeri fidelment i amb fruit. Per això fomentin institucions i estableixin reunions especials, on els sacerdots puguin congregar-se de tant en tant, ja per practicar-hi uns exercicis espirituals més llargs per a renovar la seva vida, ja per adquirir un coneixement més profund de les ciències eclesiàstiques, principalment de la Sagrada Escriptura i de la Teologia, de les qüestions socials més importants i també dels nous mètodes d' acció pastoral. Tractin amb misericòrdia diligent aquells sacerdots que d' alguna manera es troben en perill o que en algunes coses han defallit.

Per tal d' aconseguir més adequadament el bé dels fidels, segons la condició de cadascun, esforcin-se a conèixer les seves necessitats dintre les condicions socials en què viuen, valent-se

Quae ut efficaciter facere valeant, Episcopi, *ad omne opus bonum parati* (2 Tim 2,21) et *omnia sustinentes propter electos* (2 Tim 2,10) vitam suam ita ordinent oportet, ut necessitatibus temporum accommodata sit.

Sacerdotes, quippe qui munera et sollicitudinem ipsorum pro parte suscipiant et cura cotidiana tam studiose exerceant, peculiari semper caritate amplectantur, eosdem ut filios et amicos habentes [13] ideoque ad eos audiendos parati atque confidenti cum eisdem consuetudine, integrum opus pastorale totius dioecesis promovere studeant.

Solliciti sint eorum condicionum spiritualium, intellectualium et materialium ut hi sancte pieque vivere atque ministerium suum fideliter ac fructuose adimplere valeant. Quare institutiones foveant et peculiares conventus instaurent, in quibus sacerdotes aliquoties congregentur tum ad longiora peragenda exercitia spiritualia in vitae suae renovationem tum ad altiorem acquirendam cognitionem ecclesiasticarum disciplinarum, praesertim Sacrae Scripturae et theologiae, socialium maioris momenti quaestionum, necnon novarum actionis pastoralis rationum. Operosa misericordia prosequantur sacerdotes qui in periculo quoquo modo versantur aut in quibusdam defecerunt.

Fidelium bono ut pro sua cuiusque condicione aptius consulere queant, eorumdem necessitates, in socialibus in quibus vivunt adiunctis, rite cognoscere satagant, aptis ideo adhibitis instrumentis, praesertim investigationis

[13] Cf Io 15,15

per això de mitjans adequats, sobretot els d' investigació social. Mostrin-se sol.lícits amb tothom, de qualsevol edat, condició o nació que sigui, tant envers els autòctons com envers els forasters i la gent de pas. En l' exercici d' aquesta sol.licitud pastoral, donin als seus fidels la participació congruent que els pertoca en les coses de l' Església, reconeixent també llur deure i llur dret de col.laborar activament a l' edificació del cos místic del Crist.

Mirin amb amor els germans separats, recomanant als fidels que els tractin amb gran humanitat i caritat, i afavorint l' ecumenisme tal com l' entén l' Església [14]. Sentin també estimació pels no-batejats, per tal que també els il.lumini la caritat de Jesucrist, del qual els Bisbes són testimonis davant de tothom.

[*Formes especials d' apostolat*]

17. Cal fomentar els diversos mètodes d' apostolat i la coordinació i íntima unió de totes les obres d' apostolat sota la direcció del Bisbe, en tota la diòcesi o en les seves comarques particulars; de manera que totes les iniciatives i institucions—catequístiques, missioneres, caritatives, socials, familiars, escolars i qualsevol altra amb finalitat pastoral—obtinguin una unitat d' acció, amb la qual brillarà més clarament la unitat de la diòcesi.

Cal urgir amb tot interès el deure que tenen els fidels d' exercir l' apostolat, segons la condició i les aptituds de cadascú, i recomani-se 'ls que participin o ajudin a les diverses obres de l' apostolat dels laics i principalment a l' Acció Catòlica. Cal també que

socialis. Erga omnes sollicitos se praebeant cuiuscumque sunt aetatis, condicionis vel nationis, tum incolas, tum advenas et peregrinos. In hac pastorali sollicitudine exercenda fidelibus suis in rebus Ecclesiae partes ipsis congruentes servent, eorumdem officium et ius quoque agnoscentes active adlaborandi ad aedificationem mystici Corporis Christi.

Fratres seiunctos amore prosequantur, fidelibus etiam commendantes ut erga eos magna cum humanitate et caritate se gerant, oecumenismum quoque, ut ab Ecclesia intelligitur, foventes [14]. Etiam non baptizatos cordi habeant, ut et ipsis caritas eluceat Christi Iesu, Cuius coram omnibus testes sunt Episcopi.

17. Variae foveantur apostolatus rationes atque in universa dioecesi, vel in eiusdem peculiaribus regionibus, omnium operum apostolatus, sub moderamine Episcopi, coordinatio atque intima coniunctio, qua quidem omnia incepta atque instituta, catechetica, missionalia, caritativa, socialia, familiaria, scholastica atque quaelibet alia finem pastoralem persequentia, ad concordem redigantur actionem, qua simul clarius dioecesis unitas eluceat.

Sedulo urgeatur officium quo tenentur fideles ad apostolatum pro sua quisque condicione et aptitudine exercendum, atque ipsis commendetur ut varia opera laicorum apostolatus, et praesertim Actionem Catholicam,

[14] Cf. Conc Vat II, decr sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio*: AAS 57 (1965) 90-107.

siguin instituïdes i propagades les associacions que tenen directament o indirecta una finalitat sobrenatural, com és ara aconseguir una vida més perfecta, o bé anunciar a tothom l' Evangeli del Crist, o bé fomentar la doctrina cristiana o l' augment del culte públic, o bé aconseguir uns fins socials, o bé exercir obres de pietat o de caritat.

Les formes d' apostolat siguin adaptades degudament a les necessitats actuals, tenint en compte les condicions no sols espirituals i morals, sinó també socials, demogràfiques i econòmiques dels homes. Per aconseguir això eficaçment i fructuosa, són de molta utilitat les investigacions socials i religioses, mitjançant els serveis de la sociologia pastoral, els quals es recomanen molt vivament.

[*Sol.licitud especial envers alguns grups de fidels*]

18. Tingui 's una sol.licitud especial pels fidels que, a causa de les condicions de llur vida, no poden fruir prou de la cura pastoral, comuna i ordinària, dels rectors de parròquia, o no en reben cap, com són molts emigrants, exiliats i fugitius, els navegants, així com també els viatgers d' avió, els nòmades i d' altres per l' estil. Siguin promoguts mètodes pastorals adequats per fomentar la vida espiritual dels qui, per descansar, se 'n van temporalment a terres forasteres.

Les Conferències Episcopals, sobretot nacionals, estudiïn amb atenció els problemes més urgents que es refereixen a les persones esmentades, i amb adequats mitjans i institucions mirin d' aten-

participent aut iuvent. Associationes quoque promoveantur vel foveantur quae finem supernaturalem directe aut indirecte prosequuntur, ad perfectiorem scilicet vitam assequendam, aut ad Christi Evangelium omnibus annuntiandum, aut ad doctrinam christianam vel incrementum cultus publici promovendum, aut ad fines sociales persequendos aut ad pietatis vel caritatis opera exercenda.

Apostolatus formae rite accommodentur necessitatibus hodiernis, attentis hominum condicionibus, non solum spiritualibus et moralibus, sed etiam socialibus, demographicis et oeconomicis. Ad quod efficaciter et fructuose assequendum, magnopere conferunt investigationes sociales et religiosae, per officia sociologiae pastoralis, quae enixe commendantur.

18. Peculiaris sollicitudo habeatur fidelium, qui ob vitae condicionem communi ordinaria parochorum cura pastorali non satis frui valent aut eadem penitus carent, uti sunt quamplurimi migrantes, exsules et profugi, maritimi sicut et aeronavigantes, nomades aliique id genus. Aptae methodi pastorales promoveantur ad vitam spiritualem fovendam eorum qui relaxationis causa ad tempus alias regiones petunt.

Episcoporum Conferentiae, praesertim Nationales, urgentioribus quaestionibus ad praedictos spectantibus sedulo studeant, et aptis instrumentis

dre i fomentar la seva cura espiritual, amb concòrdia de voluntats i unió de forces, tenint en compte primerament les normes que la Seu Apostòlica ha establert [15] o establirà, degudament acomodades a les circumstàncies de temps, lloc i persones.

[*Llibertat dels Bisbes i relacions amb els poders públics*]

19. En l' exercici del seu ministeri apostòlic, que té per finalitat la salvació de les ànimes, els Bisbes frueixen, d' ells mateixos, de llibertat plena i perfecta i d' independència en relació amb qualsevol potestat civil. Per això no és lícit d' impedir directament o indirecta l' exercici del seu ministeri eclesiàstic, ni tampoc de prohibir-los que es comuniquin lliurement amb la Seu Apostòlica, amb les altres autoritats eclesiàstiques i amb els seus súbdits.

Certament, els Sagrats Pastors, pel sol fet d' ocupar-se en la cura spiritual del seu ramat, ajuden també en realitat al progrés i a la prosperitat civil i social, unint amb aquest fi la seva activitat operant amb les autoritats públiques, segons la naturalesa del seu càrrec i tal com escau als Bisbes, i exhortant a obeir les lleis justes i a respectar els poders legítimament constituïts.

[*Llibertat en el nomenament dels Bisbes*]

20. Com que l' ofici apostòlic dels Bisbes ha estat instituït pel Crist Senyor i el seu fi és espiritual i sobrenatural, el Sagrat Concili Ecumènic declara que el dret de nomenar i instituir els

ac institutionibus spirituali eorum curae, concordi voluntate viribusque unitis consulant atque faveant, attentis in primis normis ab Apostolica Sede statutis [15] vel statuendis, temporum, locorum et personarum condicionibus apte accommodatis.

19. In suo apostolico munere obeundo, quod animarum salutem intendit, Episcopi per se plena ac perfecta gaudent libertate atque independentia a quacumque civili potestate. Quare non licet eorum muneris ecclesiastici exercitium directe vel indirecte impedire neve eos prohibere quominus cum Apostolica Sede aliisque Auctoritatibus ecclesiasticis et cum suis subditis libere communicent.

Profecto Sacri Pastores, dum in spiritualem sui gregis curam incumbunt, reapse sociali quoque et civili profectui ac prosperitati consulunt, actuosam in hunc finem cum publicis auctoritatibus, pro sui officii ratione et sicut Episcopos decet, operam consociantes atque iustis legibus oboedientiam et legitime constitutis potestatibus reverentiam suadentes.

20. Cum apostolicum Episcoporum munus sit a Christo Domino institutum atque spiritualem et supernaturalem finem prosequatur, Sacrosancta Oecumenica Synodus declarat ius nominandi et instituendi Episcopos

[15] Cf Sant Pius X, motu proprio *Iampridem*, del 19 de març de 1914 AAS 6 (1914) 173ss, Pius XII, const apost *Exsul familia*, de l' 1 d' agost de 1952· AAS 44 (1952) 649ss, *Normes sobre l' Apostolat del Mar*, ordenades per l' autoritat de Pius XII, de 21 de novembre de 1957. AAS 50 (1958) 375-383.

Bisbes és propi, peculiar i, de si mateix exclusiu de la competent Autoritat eclesiàtica.

Per aquest motiu, a fi de protegir degudament la llibertat de l' Església i procurar el bé dels fidels d' una manera més adient i expedita, és desig del Sagrat Concili que d' ara endavant no es concedeixi mai més a les autoritats civils cap dret ni privilegi d' elecció, nomenament, presentació o designació per al càrrec episcopal; les Autoritats civils, la bona voluntat de les quals envers l' Església el Sagrat Concili reconeix amb agraïment i estima, són pregades amb tota cortesia que vulguin renunciar espontàniament, després d' haver-ho tractat amb la Seu Apostòlica, als esmentats drets o privilegis que ara potser frueixen en virtut d' un conveni o d' un costum.

[*La renúncia dels Bisbes al seu càrrec*]

21. Com que el càrrec pastoral dels Bisbes és de tanta importància i gravetat, els Bisbes diocesans i tots aquells qui pel dret se 'ls hi equiparen són vivament pregats de presentar la renúncia al seu càrrec, ja espontàniament, ja invitats per l' Autoritat competent, si, per l' edat avançada o per una altra causa greu, resulten poc aptes pel compliment del seu ofici. L' Autoritat competent, si accepta la renúncia, proveirà, tant al sosteniment congru dels renunciants com al reconeixement dels drets especials que els corresponguin.

esse competenti Auctoritati ecclesiasticae proprium, peculiare et per se exclusivum.

Quapropter ad Ecclesiae libertatem rite tuendam et ad christifidelium bonum aptius et expeditius promovendum in votis est Sacrosancti Concilii ut in posterum nulla amplius civilibus Auctoritatibus concedantur iura aut privilegia electionis, nominationis, praesentationis vel designationis ad Episcopatus officium; civiles vero Auctoritates, quarum obsequentem erga Ecclesiam voluntatem Sacrosancta Synodus grato animo agnoscit plurimique facit, humanissime rogantur ut praedictis iuribus vel privilegiis, quibus in praesens pacto aut consuetudine fruantur, consiliis cum Apostolica Sede initis, sua sponte renuntiare velint.

21. Cum igitur pastorale Episcoporum munus tanti sit momenti tantaeque gravitatis, Episcopi dioecesani aliique in iure ipsis aequiparati, si, ob ingravescentem aetatem aliamve gravem causam, implendo suo officio minus apti evaserint, enixe rogantur ut, vel sua ipsi sponte vel a competenti Auctoritate invitati, renuntiationem ab officio exhibeant. Competens autem Auctoritas, si illam acceptaverit, et de congruenti renuntiantium sustentatione et de peculiaribus iuribus iisdem recognoscendis providebit.

II. Circumscripció de les diòcesis

[*Necessitat de revisar la circumscripcions de les diòcesis*]

22. Per aconseguir el fi propi de la diòcesi, convé que la natura de l' Església es manifesti clarament en el poble de Déu que forma part de la mateixa diòcesi; que els Bisbes hi puguin exercir eficaçment els seus ministeris pastorals i que hi sigui assegurada, de la millor manera possible, la salut del poble de Déu.

Això exigeix, tant una circumscripció adient dels límits territorials de les diòcesis, com una distribució de clergues i béns materials, que sigui racional i adequada a les exigències de l' apostolat. Tot això no sols és beneficiós per als clergues i fidels directament interessats, ans encara per a tota l' Església catòlica.

Així, doncs, pel que fa referència als límits de les diòcesis el Sagrat Concili mana que, tant com ho exigeixi el bé de les ànimes, es procedeixi a la seva revisió pertinent com més aviat millor i amb prudència, dividint-les, desmembrant-les o unint-les, o bé canviant els seus límits o assenyalant un lloc més convenient per a la seu episcopal, o bé, finalment, sobretot si es tracta de diòcesis formades per ciutats molts grans, donant-los una nova estructuració interna.

[*Regles que cal observar*]

23. En la revisió dels límits de les diòcesis, cal assegurar, principalment, la unitat orgànica de cada diòcesi—quant a les

II. Dioecesium Circumscriptio

22. Ad proprium dioecesis finem consequendum, oportet ut Ecclesiae natura in populo Dei ad ipsam dioecesim pertinente perspicue manifestetur; ut Episcopi munera sua pastoralia in iisdem efficaciter explere valeant; ut denique populi Dei saluti quam perfectissime fieri potest ministretur.

Id autem postulat sive congruentem finium territorialium dioecesium circumscriptionem, sive clericorum opumque distributionem rationi consentaneam atque apostolatus exigentiis accommodatam. Quae omnia non solum clericorum et christifidelium, quorum directe interest, verum etiam et totius catholicae Ecclesiae in bonum cedunt.

Itaque, ad dioecesium circumscriptiones quod attinet, decernit Sacrosancta Synodus ut, quatenus animarum bonum id exigat, quamprimum ad congruam recognitionem prudenter deveniatur, eas dividendo vel dismembrando vel uniendo, aut ipsarum fines mutando vel episcopalium sedium aptiorem locum determinando, aut denique, praesertim si de dioecesibus agatur quae ex maioribus urbibus constant, eas nova interna ordinatione disponendo.

23. In dioecesium circumscriptionibus recognoscendis in tuto ponatur praeprimis uniuscuiusque dioecesis unitas organica, quoad personas, officia,

persones, càrrecs, institucions—a la manera d' un cos que viu normalment. En cada cas, però, ben considerades totes les circumstàncies, es tindran en compte els criteris més generals que segueixen:

1) Per fixar una circumscripció diocesana tingui 's en compte, tant com sigui possible, la varietat de la composició del poble de Déu, la qual pot ajudar molt a una cura pastoral més adequada; procuri 's també conservar, tant com es pugui, la unitat de les concentracions demogràfiques, junt amb els serveis civils i les institucions socials que constitueixen la seva estructura orgànica. Per això el territori de cada diòcesi serà forçosament continu.

Si cal, tinguin-se també en compte els límits de les circumscripcions civils i les circumstàncies especials de persones o llocs, per exemple, d' ordre psicològic, econòmic, geogràfic, històric.

2) L' extensió del territori diocesà i el nombre dels seus habitants han de permetre, en general, per una part, que el mateix Bisbe, encara que sigui ajudat d' altres, pugui exercir les cerimònies pontificals i fer degudament les visites pastorals, dirigir com cal i coordinar totes les obres d' apostolat en la diòcesi, principalment conèixer els seus sacerdots, així com els religiosos i laics que intervenen d' alguna manera en les obres diocesanes; d' altra banda, cal proporcionar un camp suficient i apte, on tant el Bisbe com els clergues, tenint presents les necessitats de l' Església universal, puguin dedicar útilment totes les seves forces al ministeri.

instituta, ad instar corporis apte viventis. Singulis vero in casibus, omnibus adiunctis accurate perpensis, prae oculis habeantur criteria generaliora quae sequuntur.

1) In circumscriptione dioecesana definienda ratio, quantum fieri poterit, habeatur varietatis compositionis populi Dei, quae multum conferre potest ad pastoralem curam aptius exercendam; simulque curetur ut huius populi conglobationes demographicae, cum civilibus officiis institutisque socialibus quae structuram ipsius organicam efficiunt, in unum, quantum fieri poterit, serventur. Qua de causa uniuscuiusque dioecesis territorium nonnisi continuum pateat.

Attendatur etiam, si casus ferat, ad fines circumscriptionum civilium, atque ad peculiaria personarum locorumve adiuncta, v.gr. psychologica, oeconomica, geographica, historica.

2) Amplitudo territorii dioecesani eiusve incolarum numerus talis sit generatim ut, ex una parte, ipse Episcopus, licet ab aliis adiutus, pontificalia exercere visitationesque pastorales congrue peragere valeat, omnia apostolatus opera in dioecesi rite moderari atque coordinare, sacerdotes suos praesertim cognoscere, necnon et religiosos et laicos rationem aliquam in dioecesanis inceptis habentes; ex altera vero parte, sufficiens ac idoneus praebeatur campus in quo sive Episcopus sive clerici, omnes suas vires in ministerium, prae oculis habitis universalis Ecclesiae necessitatibus, utiliter impendere possint.

3) Finalment, perquè el ministeri de salvació es pugui exercir de la manera més adient en la diòcesi, cal tenir com a norma que hi hagi a cada diòcesi clergues almenys suficients en nombre i capacitat per a pasturar com cal el poble de Déu; que no manquin aquells serveis, institucions i obres que són propis de l' Església particular i que l' experiència demostra necessàries per al seu bon govern i per l' apostolat; que hi hagi finalment—o que, almenys, es prevegi prudentment que no mancaran, vinguts d' altra banda—els béns necessaris per a mantenir les persones i les institucions.

Per aquest mateix fi, on hi hagi fidels de ritus diferents, el Bisbe diocesà proveirà a les seves necessitats espirituals, o bé per mitjà de sacerdots o parròquies del mateix ritus, o bé per mitjà d' un Vicari Episcopal dotat de les facultats necessàries, i si fos precís, ornat amb el caràcter episcopal, o bé per mitjà d' ell mateix exercint l' ofici d' Ordinari de diferents ritus. Si, per motius especials, a judici de la Seu Apostòlica, res d' això no es pogués realitzar, s' establirà una Jerarquia pròpia, per als diversos ritus [16].

Igualment, en circumstàncies semblants, es proveeixi als fidels de llengua diversa o bé per mitjà de sacerdots o parròquies de la mateixa llengua, o bé per mitjà d' un Vicari Episcopal que parli bé aquella llengua i també, si fos cas ornat amb el caràcter episcopal, o bé últimament amb altres mètodes més escaients.

3) Quo denique aptius salutis ministerium in dioecesi exerceri possit, pro regula habeatur ut unicuique dioecesi clerici, numero et idoneitate saltem sufficientes, praesto sint pro rite pascendo populo Dei; officia, instituta et opera ne desint quae Ecclesiae particularis propria sunt, quaeque pro eius apto regimine et apostolatu necessaria usu comprobantur; opes denique ad personas et instituta sustentanda aut iam adsint aut saltem prudenter praevideantur aliunde non defuturae.

Hunc quoque in finem, ubi sint fideles diversi Ritus, eorum spiritualibus necessitatibus Episcopus dioecesanus provideat sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem Ritus, sive per Vicarium Episcopalem aptis facultatibus instructum et, si casus ferat, etiam charactere episcopali ornatum, sive per seipsum diversorum Rituum Ordinarii munere fungentem. Quod si haec omnia, ob rationes peculiares, iudicio Apostolicae Sedis, fieri non possint, Hierarchia propria pro diversitate Rituum constituatur [16].

Item, in similibus circumstantiis, diversi sermonis fidelibus provideatur sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem sermonis, sive per Vicarium Episcopalem sermonem bene callentem et etiam, si casus ferat, charactere episcopali ornatum, sive denique alia opportuniore ratione.

[16] Cf Conc. Vat. II, decr. sobre les Esglésies orientals catòliques *Orientalium Ecclesiarum* n.4: AAS 57 (1965) 77.

[*Vot necessari de les Conferències episcopals*]

24. En relació amb els canvis i innovacions de les diòcesis que caldrà introduir segons els nn.22-23, salvada la disciplina de les Esglésies orientals, convé que les Conferències episcopals competents examinin aquests afers, cadascuna en el seu propi territori—servint-se també, si semblés oportú, d' una Comissió especial de Bisbes, però, escoltant sempre principalment el parer dels Bisbes de les Províncies o Regions afectades—; després proposin les seves opinions i els seus desigs a la Seu Apostòlica.

III. Els cooperadors del Bisbe diocesà en l' ofici pastoral

1) Els Bisbes Coadjutors i Auxiliars

[*Normes per a constituir Coadjutors i Auxiliars*]

25. En el govern de les diòcesis, de tal manera cal atendre a l' ofici pastorals dels Bisbes que el bé del ramat del Senyor sigui sempre la raó suprema. Per aconseguir degudament aquest bé moltes vegades cal constituir Bisbes Auxiliars, perquè el Bisbe diocesà, ja sigui per l' excessiva extensió de la diòcesi o pel nombre excessiu dels seus habitants, ja sigui per les condicions especials de l' apostolat o per altres causes diverses, no pot complir per si mateix totes les funcions episcopals tal com exigeix el bé de les ànimes. Més ancara, en algun cas, una necessitat especial demana que es nomeni un Bisbe Coadjutor per ajudar el Bisbe

24. Ad dioecesium immutationes aut innovationes ad normam nn.22-23 inducendas quod attinet, salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, expedit ut competentes Conferentiae Episcopales haec negotia pro suo quaeque territorio examini subiciant — ope etiam adhibita peculiaris Commissionis Episcopalis, si id opportunum videatur, at semper auditis praesertim Episcopis Provinciarum vel Regionum quarum interest—et deinde sua consilia et vota Apostolicae Sedi proponant.

III. Episcopi Dioecesani in munere pastorali Cooperatores

1) *Episcopi Coadiutores et Auxiliares*

25. In regendis dioecesibus, pastorali Episcoporum muneri ita provideatur, ut bonum dominici gregis semper sit suprema ratio. Quod bonum ut debite procuretur, haud raro Episcopi Auxiliares constituendi sunt, eo quod Episcopus dioecesanus, vel ob nimiam dioecesis amplitudinem aut nimium incolarum numerum, vel ob peculiaria apostolatus adiuncta aut alias diversae naturae causas, nequit per semetipsum omnia episcopalia munia, sicut animarum exigit bonum, adimplere. Imo et aliquando peculiaris necessitas postulat ut in ipsius Episcopi dioecesani adiutorium constituatur

diocesà. Aquests Bisbes Coadjutors i Auxiliars de tal manera han de ser dotats de les facultats adients que, salvant sempre la unitat del govern de la diòcesi i l' autoritat del Bisbe diocesà, la seva activitat resulti més eficaç i resti més assegurada la dignitat pròpia dels Bisbes.

Ara bé, els Bisbes Coadjutors i Auxiliars, perquè han estat cridats a participar de la sol.licitud del Bisbe diocesà, exerciran de tal manera el seu ofici que en tots els afers procedeixin plenament d' acord amb ell. Mostraran, demés, submissió i reverència envers el Bisbe diocesà, el qual, però, estimarà fraternalment els Bisbes Coadjutors i Auxiliars i els manifestarà la seva consideració.

[*Facultats dels Bisbes Auxiliars i Coadjutors*]

26. Quan ho demani el bé de les ànimes, el Bisbe diocesà no s' estarà de demanar a l' autoritat competent un o més Auxiliars, els quals són constituïts per la diòcesi sense dret de successió.

Si les lletres de nomenament no ho determinen, constitueixi el Bisbe diocesà el seu Auxiliar o els seus Auxiliars, Vicaris Generals o, almenys, Vicaris Episcopals, als quals—depenent només de la seva autoritat—consultarà en l' estudi de les questions de més importància, sobretot de caràcter pastoral.

Si l' Autoritat competent no ho ha determinat d' altra manera, la potestat i les facultats que el dret dóna als Bisbes Auxiliars

Episcopus Coadiutor. Qui Episcopi Coadiutores et Auxiliares ita congruentibus facultatibus instruendi sunt, ut, salva semper unitate dioecesani regiminis necnon Episcopi dioecesani auctoritate, eorum actio efficacior reddatur et dignitas, Episcoporum propria, magis in tuto ponatur.

Iamvero Episcopi Coadiutores et Auxiliares, eo quod in partem sollicitudinis Episcopi dioecesani vocati sunt, ita munus suum exerceant, ut in omnibus negotiis unanima consensione cum ipso procedant. Praeterea obsequium et reverentiam semper exhibeant Episcopo dioecesano, qui et ipse Episcopos Coadiutores vel Auxiliares fraterne diligat atque existimatione prosequatur.

26. Bono animarum id exigente, ne renuat Episcopus dioecesanus a competenti Auctoritate unum pluresve Auxiliares expostulare, qui nempe sine iure successionis pro dioecesi constituuntur.

Quodsi in Litteris nominationis provisum non fuerit, Episcopus dioecesanus Auxiliarem vel Auxiliares suos constituat Vicarios Generales vel saltem Vicarios Episcopales, a sua auctoritate dumtaxat dependentes quos ipse, in perpendendis causis maioris momenti praesertim indolis pastoralis, consulere velit.

Nisi aliud a competenti Auctoritate statutum fuerit, cum Episcopi dioecesani munere non exspirant potestates et facultates quibus Episcopi

no expiren amb el càrrec del Bisbe diocesà També és de desitjar que, en quedar la seu vacant, la funció de governar la diòcesi, mentre raons greus no s' hi oposin, sigui encarregada al Bisbe Auxiliar, o, si fossin molts, a un dels Auxiliars.

El Bisbe Coadjutor, que és nomenat amb dret de successió, sempre serà constituït Vicari General pel Bisbe diocesà. Però, en casos particulars l' autoritat competent podrà concedir-li facultats més extenses.

Per tal d' atendre tant com sigui possible el bé present i futur de la diòcesi, el Bisbe diocesà i el Coadjutor no deixin de consultar-se mútuament en les coses de més importància.

2) La Cúria i els Consells diocesans

[L' estructuració de la Cúria diocesana i la creació del Consell pastoral]

27. L' ofici de Vicari General és el primer de la Cúria diocesana. Sempre que ho demani el bon govern de la diòcesi, el Bisbe pot nomenar un o més Vicaris Episcopals, els quals, pel mateix dret, en una part determinada de la diòcesi o en una certa classe d' afers o respecte als fidels d' un ritu determinant, tenen la mateixa potestat que el dret comú assenyala al Vicari General.

Entre els col.laboradors del Bisbe en el govern de la diòcesi, hi han també aquells preveres que formen el seu senat o consell, com són el capítol catedral, el cos de consultors o altres consells,

Auxiliares a iure instructi sunt. Optandum quoque est ut, sede vacante, munus dioecesim regendi, nisi aliud graves rationes suadeant, committatur Episcopo Auxiliari vel, ubi plures sunt, uni ex Auxiliaribus.

Episcopus Coadiutor, qui nempe cum iure successionis nominatur, ab Episcopo dioecesano Vicarius Generalis semper constituatur. Eidem autem pleniores facultates in casibus particularibus a competenti Auctoritate concedi poterunt.

Ut quam maxime praesenti ac futuro dioecesis bono faveatur, Episcopus Coadiutus et Coadiutor in rebus maioris momenti mutuo se consulere ne omittant.

2) *Curia atque Consilia Dioecesana*

27. Eminens in Curia dioecesana est officium Vicarii Generalis. Quoties autem rectum dioecesis regimen id requirat, constitui possunt ab Episcopo unus aut plures Vicarii Episcopales, qui nempe ipso iure, in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati Ritus, ea gaudent potestate, quam ius commune Vicario Generali tribuit.

Inter Episcopi cooperatores in regimine dioecesis, illi presbyteri quoque enumerantur qui eius senatum consiliumve constituunt, ut sunt capitulum cathedrale, consultorum coetus vel alia consilia, secundum diversorum

segons les circumstàncies o el caràcter dels diversos llocs Aquestes institucions, principalment els capítols catedrals, seran sotmeses tant com sigui necessari, a un nou ordenament, adequat a les necessitats d' avui.

Els sacerdots i els laics que formen part de la Cúria diocesana sàpiguen que donen ajuda al ministeri pastoral del Bisbe. De tal manera la Cúria diocesana ha de ser estructurada que sigui un instrument apte pel Bisbe, no sols per a administrar la diòcesi, sinó també per a realitzar obres d' apostolat.

Es molt de desitjar que a cada diòcesi s' instituexi un especial Consell Pastoral presidit pel mateix Bisbe diocesà, en el qual hi prenguin part clergues, religiosos i laics especialment escollits. Serà propi d' aquest Consell investigar les coses que fan referència a les activitats pastorals, examinar-les i treure 'n conclusions pràctiques.

3) *La clerecia diocesana*

[*Els sacerdots diocesans*]

28. Tots els preveres, tant els diocesans com els religiosos, participen amb el Bisbe de l' únic sacerdoci del Crist i l' exerceixen, i per això són constituïts amatents col.laboradors de l' Orde episcopal. Però en la cura d' ànimes els sacerdots diocesans ocupen el lloc principal, per tal com, incardinats o adcrits a una església particular, es donen plenament el seu servei a fi de pasturar una

locorum circumstantias vel indolem. Haec instituta, praesertim capitula cathedralia, novae ordinationi, quatenus opus sit, necessitatibus hodiernis aptatae, subiciantur.

Sacerdotes et laici, qui ad Curiam dioecesanam pertinent, sciant se pastorali Episcopi ministerio adiutricem operam praestare.

Curia dioecesana ita ordinetur ut aptum instrumentum Episcopo fiat, non tantum ad dioecesim administrandam, sed etiam ad opera apostolatus exercenda.

Valde optandum est ut in unaquaque dioecesi peculiare instituatur Consilium pastorale, cui Episcopus dioecesanus ipse praesit et in quo clerici, religiosi et laici, specialiter delecti, partes habeant. Huius Consilii erit, ea quae ad pastoralia opera spectant investigare, perpendere atque de eis practicas expromere conclusiones.

3) *Clerus dioecesanus*

28. Omnes quidem presbyteri sive dioecesani sive religiosi, unum sacerdotium Christi cum Episcopo participant et exercent, ideoque Ordinis episcopalis providi cooperatores constituuntur. In animarum autem cura procuranda primas partes habent sacerdotes dioecesani, quippe qui, Ecclesiae particulari incardinati vel addicti, eiusdem servitio plene sese devoveant

porció del ramat del Senyor; per això constitueixen un presbiteri i una família, el pare de la qual és el Bisbe. Aquest, per tal que pugui distribuir d' una manera més adient i equitativa els ministeris sagrats entre els seus sacerdots, ha de tenir la llibertat necessària en la col.lació d' oficis i beneficis, quedant suprimits per això els drets o privilegis que restrigeixen d' alguna manera o altra aquesta llibertat.

Les relacions entre els Bisbes i els sacerdots diocesans han de basar-se principalment en els vincles de la caritat sobrenatural, de tal manera que la unió de la voluntat dels sacerdots amb la voluntat del Bisbe faci més fructuosa llur activitat pastoral. Ara bé, a fi de promoure més i més el servei de les ànimes, vulgui el Bisbe cridar els sacerdots al diàleg fins i tot comú, principalment sobre matèries pastorals, no sols en una ocasió determinada, sinó també periòdicament en temps assenyalats.

Cal encara que tots els sacerdots diocesans estiguin units entre ells i, per tant, es sentin urgits per la sol.licitud del bé espiritual de tota la diòcesi; més encara, recordant que els béns adquirits amb ocasió de l' ofici eclesiàstic tenen una relació amb el ministeri sagrat, ajudin generosament, segons les seves possibilitats, també les necessitats materials de la diòcesi, segons les disposicions del Bisbe.

ad unam dominici gregis portionem pascendam; quare unum constituunt presbyterium atque unam familiam, cuius pater est Episcopus. Qui, ut ministeria sacra inter sacerdotes suos aptius et aequius disponere valeat, necessaria libertate gaudere debet in officiis vel beneficiis conferendis, suppressis proinde iuribus seu privilegiis, quae eamdem libertatem quoquo modo coarctent.

Necessitudines Episcoporum inter et sacerdotes dioecesanos vinculis potissimum supernaturalis caritatis inniti debent, ita quidem ut sacerdotum voluntatis consociatio cum Episcopi voluntate pastoralem eorumdem actionem reddat uberiorem. Quare, ut animarum servitium magis magisque promoveatur, Episcopus sacerdotes ad colloquium, commune quoque, de re praesertim pastorali, vocare velit, non tantum data occasione, sed etiam, quantum fieri possit, statis temporibus.

Praeterea, omnes sacerdotes dioecesani uniti inter se sint ideoque boni spiritualis universae dioecesis sollicitudine urgeantur; insuper, memores bona, quae occasione officii ecclesiastici sibi comparant, cum munere sacro cohaerere, necessitatibus materialibus quoque dioecesis, iuxta Episcopi ordinationem, pro viribus liberaliter subveniant.

[*Els sacerdots dedicats a obres supraparroquials*]

29. Entre els cooperadors més pròxims del Bisbe, hi ha també aquells sacerdots que tenen encarregat per ell un ofici pastoral o unes obres d' apostolat de caràcter supraparroquial, ja per a un territori determinat de la diòcesi, ja per a uns grups especials de fidels, ja per a una certa classe d' activitats.

Donen també una ajuda molt important aquells sacerdots, als quals el Bisbe ha confiat diversos ministeris d' apostolat, ja en les escoles, ja en altres institucions o associacions. Igualment, aquells sacerdots que es dediquen a obres supradiocesanes, ja que realitzen obres d' apostolat molt importants, són encomanats a una sol.licitud particular, sobretot d' aquell Bisbe en la diòcesi del qual habiten.

[*Les tasques dels rectors de parròquies*]

30. Per un títol principal, els rectors de parròquies són col.laboradors del Bisbe, ja que a ells, com a pastors propis, els és encomanada la cura d' ànimes, sota la seva autoritat, en una part determinada de la diòcesi.

1) En l' exercici d' aquesta cura, els rectors de parròquies, amb els seus ajudants, acompleixin els ministeris d' ensenyar, santificar i regir, de manera que els fidels i les comunitats parroquials arribin a sentir-se membres, tant de la diòcesi com de tota l' Església universal. Per això col.laborin amb els altres rectors de parròquies i amb els sacerdots que exerceixen un càrrec pastoral en el territori—com són, per exemple, els Arxiprests i els Degans—

29. Proximiores Episcopi cooperatores sunt illi etiam sacerdotes, quibus munus pastorale aut apostolatus opera indolis supraparoecialis ab ipso committuntur, sive quoad determinatum dioecesis territorium, sive quoad speciales fidelium coetus, sive quoad peculiare actionis genus.

Eximiam quoque adiutricem operam praestant sacerdotes, quibus ab Episcopo diversa munera apostolatus, sive in scholis sive in aliis institutis aut associationibus, concreduntur. Etiam illi sacerdotes, qui operibus supradioecesanis sunt addicti, cum praeclara apostolatus opera exerceant, peculiari sollicitudini commendantur praesertim Episcopi in cuius dioecesi commorantur.

30. Praecipua autem ratione Episcopi cooperatores sunt parochi, quibus, tamquam pastoribus propriis, animarum cura committitur in determinata dioecesis parte sub illius auctoritate.

1) In hac autem cura gerenda parochi, cum suis adiutoribus ita munus docendi, sanctificandi et regendi adimpleant, ut fideles atque communitates paroeciales, tum dioecesis tum totius Ecclesiae universalis membra revera se sentiant. Quapropter cum aliis parochis collaborent necnon cum sacerdotibus, qui munus pastorale in territorio exercent (uti sunt e. g. Vicarii Fora-

o que es dediquen a obres de caràcter supraparroquial, per tal que la cura pastoral no manqui d' unitat en la diòcesi i resulti més eficaç. A més, la cura d' ànimes cal que sempre estigui informada d' esperit missioner, de manera que arribi degudament a tots els qui viuen a la parròquia. I si els rectors no poden atendre certs grups de persones, demanin l' auxili d' altres, fins i tot laics, que els ajudaran en tot allò que afecta l' apostolat.

Per tal que aquesta cura d' ànimes sigui més eficaç, es recomana amb tot l' interès la vida en comú dels sacerdots, sobretot dels adscrits a la mateixa parròquia, perquè, a més d' afavorir l' acció apostòlica, dóna als fidels exemple de caritat i d' unió.

2) Per acomplir la labor de magisteri, és propi dels rectors de parròquia predicar la paraula de Déu a tots el fidels, per tal que, arrelats en la fe, l' esperança i la caritat, creixin en el Crist i la comunitat cristiana doni aquell testimoniatge de caritat que el Crist recomanà [17]; i també, mitjançant la instrucció catequètica, portar els fidels a la plena coneixença del misteri de la salvació, acomodada a l' edat de cadascú. Per donar aquesta instrucció, cerquin no sols l' ajut dels religiosos, sinó també la col.laboració dels laics, erigint fins i tot la confraria de la Doctrina Cristiana.

En l' acompliment de l' obra de santificació, procurin els rectors de parròquia que la celebració del Sacrifici Eucarístic sigui el centre i el cim de tota la vida de la comunitat cristiana; tre-

nei, Decani) vel operibus indolis supraparoecialis sunt addicti, ut cura pastoralis in dioecesi unitate non careat atque efficacior reddatur.

Praeterea cura animarum spiritu missionali semper informetur, ita ut ad omnes in paroecia degentes, debito modo, se extendat. Quodsi parochi quosdam personarum coetus attingere nequeant, alios, etiam laicos, in proprium adiutorium vocent, qui sibi auxilium praestent in iis quae ad apostolatum spectant.

Ad eamdem vero animarum curam efficaciorem reddendam vita communis sacerdotum, praesertim eidem paroeciae addictorum, enixe commendatur, quae, dum actionem apostolicam fovet, caritatis et unitatis exemplum fidelibus praebet.

2) In exsequendo munere magisterii, parochorum est: verbum Dei praedicare omnibus christifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati, in Christo crescant et communitas christiana illud testimonium caritatis reddat, quod Dominus commendavit [17]; itemque catechetica instructione fideles ad plenam mysterii salutis cognitionem ducere, unicuique aetati accommodatam. Ad hanc autem instructionem tradendam non solum religiosorum auxilium quaerant, sed etiam laicorum cooperationem, erecta quoque Confraternitate Doctrinae Christianae.

In perficiendo opere sanctificationis, curent parochi ut celebratio Eucharistici Sacrificii centrum sit et culmen totius vitae communitatis christianae;

[17] Cf Io 13,35.

ballin també perquè els fidels s' alimentin espiritualment amb la recepció piadosa i freqüent dels sagraments i amb la participació conscient i activa en la litúrgia. Recordin també els rectors de parròquia que el sagrament de la penitència contribueix a fomentar la vida cristiana; per això seran amatents a atendre les confessions dels fidels, convidant-hi també, si fos necessari, altres sacerdots que parlin diverses llengües.

En l' acompliment del ofici de pastor, procurin els rectors de parròquia, en primer lloc, conèixer el seu propi ramat. I, com que són servidors de totes les ovelles, mirin d' augmentar la vida cristiana tant de cada un dels fidels com de les famílies, de les associacions—sobretot de les que es dediquen a l' apostolat—com de tota la comunitat parroquial. Visitin, doncs, les cases i les escoles, tant com ho demani el ministeri pastoral; s' ocupin amb interès dels adolescents i dels joves; tinguin una caritat paternal pels pobres i pels malalts; dediquin una atenció particular als obrers, i procuren que els fidels ajudin a les obres d' apostolat.

3) Els vicaris parroquials, com a col.laboradors del rector de parròquia, esmercen diàriament un treball excel.lent i actiu en el ministeri pastoral, que ha de ser exercit sota l' autoritat del rector de parròquia. Per tant, que hi hagi entre ell i els seus vicaris un tracte fraternal, que es mantingui sempre la caritat i el respecte mutus, i s' ajudin sempre els uns als altres amb consells, amb la col.laboració i amb l' exemple, proveint a la cura parroquial amb voluntat concorde i amb un mateix zel.

itemque adlaborent ut fideles spirituali pabulo pascantur per devotam et frequentem Sacramentorum receptionem atque per consciam et actuosam in Liturgia participationem. Meminerint etiam parochi quam maxime sacramentum Poenitentiae ad vitam christianam fovendam conferre; quare faciles se praebeant ad fidelium confessiones audiendas, advocatis ad hoc, si opus fuerit, aliis etiam sacerdotibus, qui varias linguas calleant.

In officio pastoris adimplendo, imprimis curent parochi proprium gregem cognoscere. Cum autem omnium ovium sint ministri, vitae christianae incrementum foveant tum in singulis fidelibus, tum in familiis, tum in associationibus praesertim apostolatui addictis, tum in universa communitate paroeciali. Domos igitur et scholas visitent, prout pastorale munus id exigat; adulescentibus et iuvenibus studiose prospiciant; pauperes et infirmos paterna caritate prosequantur; peculiarem denique curam de opificibus habeant atque adlaborent ut fideles operibus apostolatus auxilium praestent.

3) Vicarii paroeciales tamquam parochi cooperatores, praestantem et actuosam operam quotidie impendunt in ministerio pastorali sub parochi auctoritate exercendo. Quare inter parochum eiusque vicarios fraterna habeatur conversatio, mutua caritas et reverentia semper vigeat iidemque consiliis, auxilio et exemplo sese invicem adiuvent, paroeciali curae concordi voluntate communique studio providentes.

[*Nomenament, trasllació, remoció i renúncia dels rectors de parròquia*]

31. Per formar-se judici sobre la idoneïtat d' un sacerdot per a regir alguna parròquia, el Bisbe tindrà en compte no sols la seva ciència, sinó també la pietat, el zel apostòlic i les altres condicions i qualitats, que són necessàries per a exercir degudament la cura d' ànimes.

D' altra banda, com que tota la raó de ser de l' ofici parroquial és el bé de les ànimes, a fi que el Bisbe pugui proveir les parròquies amb més facilitat i encert, siguin suprimits, salvant el dret dels religiosos, tots els drets de presentació, nomenament o reservació, i allà on existeixi, la llei del concurs, tant general com particular.

Els rectors de parròquia, cadascun en la seva parròquia, gaudeixin d' aquella estabilitat en l' ofici, que exigeixi el bé de les ànimes. Per això, suprimida la distinció entre amovibles i inamovibles, sigui revisat i simplificat el procediment per llur trasllat i remoció, per tal que el Bisbe, guardada l' equitat natural i canònica, pugui atendre més adequadament les necessitats del bé de les ànimes.

Els rectors de parròquia si, per l' edat avançada o per una altra causa greu, es veuen impedits d' exercir bé i fructuosament el seu càrrec, són vivament pregats de presentar la renúncia al seu càrrec, ja espontàniament, ja invitats pel Bisbe. Aquest proveirà al sosteniment congru dels renunciants.

31. In iudicio efformando de sacerdotis idoneitate ad aliquam paroeciam regendam, Episcopus rationem habeat, non solum de illius doctrina, sed etiam de pietate, zelo apostolico, ceterisque dotibus ac qualitatibus, quae ad curam animarum rite exercendam requiruntur.

Praeterea cum muneris paroecialis tota ratio sit bonum animarum, quo facilius et aptius Episcopus ad provisionem paroeciarum procedere valeat, supprimantur, salvo iure Religiosorum, quaelibet iura praesentationis, nominationis vel reservationis, necnon, ubi exsistat, lex concursus, sive generalis sive particularis.

Parochi vero in sua quisque paroecia ea gaudeant stabilitate in officio, quam animarum bonum requirat. Quare, abrogata distinctione inter parochos amovibiles et inamovibiles, recognoscatur et simplicior reddatur modus procedendi in translatione et amotione parochorum, quo Episcopus, servata quidem naturali et canonica aequitate, aptius necessitatibus boni animarum providere possit.

Parochi autem, qui ob ingravescentem aetatem aliamve gravem causam, ab officio rite et fructuose adimplendo impediuntur, enixe rogantur ut sua ipsi sponte, aut ab Episcopo invitati, officii renuntiationem faciant. Episcopus renuntiantibus congruam sustentationem provideat.

[*Erecció i innovacions de les parròquies*]

32. Finalment, sigui també la salut de les ànimes la raó per la qual es determinin i es revisin les ereccions o supressions de parròquies i les altres innovacions anàlogues, que el Bisbe podrà realitzar per autoritat pròpia.

4) *Els Religiosos*

[*Els Religiosos i les obres d' apostolat*]

33. Tots els Religiosos—als quals, en totes les coses que segueixen, són equiparats els membres dels altres Instituts que professen els consells evangèlics—segons la vocació pròpia de cadascú, estan obligats a treballar amb esforç i diligència per a l' edificació i l' augment de tot el Cos místic del Crist i per al bé de les esglésies particulars.

Han de procurar aquests fins, principalment mitjançant l' oració, les obres de penitència i l' exemple de la pròpia vida, en l' amor i desig dels quals el Sagrat Concili els exhorta moltíssim a créixer constantment. Però, tenint en compte el caràcter propi de cada Religió, dediquin-se també més intensament a les obres externes d' apostolat.

[*Els Religiosos, col laboradors del Bisbe en les obres d' apostolat*]

34. Els religiosos sacerdots, que són consagrats a l' ofici del presbiterat per tal de ser també ells col.laboradors amatents de l' Orde episcopal, poden oferir avui un auxili encara més gran

32. Eadem denique salus animarum causa sit, qua determinentur aut recognoscantur paroeciarum erectiones aut suppressiones, aliaeve huiusmodi innovationes, quas quidem Episcopus propria auctoritate peragere poterit.

4) *Religiosi*

33. Omnibus Religiosis, quibus in iis quae sequuntur sodales accensentur ceterorum Institutorum consilia evangelica profitentes, iuxta propriam cuiusque vocationem, officium incumbit impense diligenterque adlaborandi ad aedificationem et incrementum totius mystici Corporis Christi et in bonum Ecclesiarum particularium.

Hos vero fines promovere tenentur imprimis oratione, poenitentiae operibus et propriae vitae exemplo, in quorum aestimatione et studio ut iugiter crescant, Sacrosancta haec Synodus eos magnopere hortatur. At, ratione habita indolis uniuscuiusque Religionis propriae, ad externa quoque apostolatus opera impensius accedant.

34. Religiosi sacerdotes, qui in presbyteratus officium consecrantur ut sint et ipsi providi cooperatores Ordinis episcopalis, hodie adhuc maiori

als Bisbes, donat l' augment de les necessitats de les ànimes. Per això cal afirmar que, per un cert títol, pertanyen verament a la clerecia de la diòcesi, tant com participen en la cura d' ànimes i en l' exercici de les obres d' apostolat, sota l' autoritat dels sagrats Pastors.

També els altres membres, homes o dones, que també ells per un títol particular pertanyen a la família diocesana, són un gran ajut per a la sagrada Jerarquia, i cada dia poden i han de ser-ho més i més, havent-se augmentat les necessitats de l' apostolat.

[Principis de l' apostolat dels religiosos en les diòcesis]

35. A fi que en cada diòcesi les obres d' apostolat es realitzin sempre amb concòrdia i es mantingui íntegra la unitat de la disciplina diocesana, s' estableixen aquests principis fonamentals:

1) Manifestin sempre tots els religiosos devota submissió i reverència als Bisbes, com a successors dels Apòstols. A més, sempre que legítimament siguin cridats a les obres de l' apostolat, tenen obligació d' exercir les seves funcions de manera que siguin veritables col.laboradors dels Bisbes i els siguin sotmesos [18]. Més encara, els Religiosos secundaran amb promptitud i fidelitat les demandes i els desigs dels Bisbes, per tal de participar més amplament en el ministeri de la salvació dels homes, salvaguardant, però, la naturalesa de l' Institut i d' acord amb les Constitucions,

auxilio Episcopis esse valent, pro ingravescente animarum necessitate. Ideo vera quadam ratione ad clerum dioecesis pertinere dicendi sunt, quatenus in cura animarum atque apostolatus operibus exercendis partem habent sub sacrorum Praesulum auctoritate.

Etiam alii sodales, sive viri sint sive mulieres, qui et ipsi peculiari ratione ad familiam dioecesanam pertinent, magnum auxilium sacrae Hierarchiae afferunt, atque in dies, auctis apostolatus necessitatibus, magis magisque afferre possunt ac debent.

35. Ad hoc autem ut apostolatus opera in singulis dioecesibus concorditer semper exerceantur atque unitas dioecesanae disciplinae sarta tecta servetur, haec principia fundamentalia statuuntur:

1) Episcopos, utpote Apostolorum successores, Religiosi omnes devoto semper obsequio ac reverentia prosequantur. Praeterea quoties ad apostolatus opera legitime vocantur ita munia sua exercere tenentur ut Episcopis auxiliatores adsint et subsint [18]. Quin immo Religiosi Episcoporum postulationibus votisque prompte ac fideliter obsecundent ut ampliores partes in salutis humanae ministerium suscipiant, salva Instituti indole et secundum

[18] Cf Pius XII, *Al locució* del 8 de desembre de 1950 AAS 43 (1951) 28, Pau VI, *Al locució* del 23 de maig de 1964 AAS (1964) 571

les quals, si és necessari, caldrà que s' acomodin degudament a aquest fi, segons els principis d' aquest Decret del Concili.

Principalment ateses les necessitats urgents de les ànimes i la manca de clergues diocesans, els Instituts religiosos, que no es dediquen a una vida purament contemplativa, poden ser cridats pels Bisbes perquè prestin la seva ajuda als diversos ministeris pastorals, tenint en compte, però, el caràcter propi de cada Institut; els Superiors facilitaran tant com puguin aquesta ajuda, encarregant-se fins i tot de parròquies, encara que només sigui temporalment.

2) Els Religiosos dedicats a l' apostolat extern cal que es mantinguin plens de l' esperit de la seva pròpia Religió i es conservin fidels a l' observança regular i a la submissió envers els propis Superiors; obligació que els mateixos Bisbes no deixaran d' urgir.

3) L' exempció, en virtut de la qual els Religiosos són sotmesos al Summe Pontífex o a una altra Autoritat eclesiàstica i sostrets a la jurisdicció dels Bisbes, es refereix principalment a l' ordre intern dels Instituts, per tal que en aquests totes les coses s' adaptin millor i s' harmonitzin les unes amb les altres i es pugui atendre al progrés i a la perfecció de la vida religiosa [19]; i també perquè el Summe Pontífex pugui disposar d' ells en bé de l' Església universal [20] i les altres Autoritats competents en bé de les esglésies de la seva pròpia jurisdicció.

Constitutiones, quae, si necesse sit, ad hunc finem accommodentur, inspectis huius Decreti Concilii principiis.

Praesertim, attentis urgentibus animarum necessitatibus atque cleri dioecesani penuria, Instituta religiosa, quae vitae mere contemplativae non addicuntur, ab Episcopis advocari possunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem impendant, inspecta tamen propria cuiusque Instituti indole; quam operam ut praestent, in paroeciis quoque suscipiendis etiam ad tempus, Superiores pro viribus faveant.

2) Religiosi autem, in externum apostolatum immissi, spiritu religionis propriae imbuti sint, atque fideles permaneant regulari observantiae et subiectioni erga proprios Superiores; quam obligationem ipsi Episcopi urgere ne omittant.

3) Exemptio, qua Religiosi ad Summum Pontificem vel ad aliam ecclesiasticam Auctoritatem advocantur et ab Episcoporum iurisdictione subducuntur, ordinem Institutorum internum potissimum respicit, quo melius in iisdem omnia sint inter se apta et connexa atque incremento et perfectioni religiosae conversationis consulatur [19]; necnon ut de illis disponere possit Summus Pontifex in bonum Ecclesiae universae [20], alia vero competens Auctoritas in bonum Ecclesiarum propriae iurisdictionis.

[19] Cf Lleó XIII, const apost *Romanos Pontifices*, del 8 de maig de 1881 · Acta Leonis XIII, vol 2 (1882) p 234ss

[20] Cf Pau VI, *Al locució* del 23 de maig de 1964 AAS 56 (1964) 570-571

Però aquesta exempció no priva que els Religiosos, a cada diòcesis, estiguin subjectes a la jurisdicció dels Bisbes, segons les norme del dret, en tant que ho exigeixen el compliment de llur ofici pastoral i la bona ordenació del ministeri de les àmines [21].

4) Tots els Religiosos, exempts i no-exempts, estan subjectes a la potestat dels Ordinaris dels llocs en aquelles coses que afecten a l' exercici públics del culte diví—salvaguardant la diversitat de ritus—; a la cura d' àmines; a la predicació sagrada per al poble; a l' educació religiosa i moral principalment dels infants, a la instrucció catequètica i a la formació litúrgica dels fidels i a la dignitat de l' estat clerical; així com també a les diverses obres que es referixen a l' exercici del sagrat apostolat. També les escoles catòliques dels Religiosos estan sotmeses als Ordinaris dels llocs, en allò que toca a llur ordenament general i vigilància, restant, però, ferm el dret dels Religiosos quant a llur direcció. Igualment, els Religiosos estan obligats a complir tot allò que els Concilis o Conferències Episcopals hagin manat legítimament que tothom ha d' observar.

5) S' ha de fomentar una col.laboració ordenada entre els diversos Instituts religiosos i també entre aquests i la clerecia diocesana. A més cal que hi hagi una estreta coordinació de totes les obres i activitats apostòliques; la qual depèn, sobretot, d' una actitud sobrenatural dels esperits i les intel.ligències, ben arrelada i fonamentada en la caritat. Pertany a la Seu Apostòlica de procu-

Haec autem exemptio non impedit quominus Religiosi in singulis dioecesibus Episcoporum iurisdictioni subsint ad normam iuris, prout horum pastorale munus perfungendum et animarum rite ordinanda curatio requirunt [21].

4) Omnes Religiosi, exempti et non exempti, Ordinariorum locorum potestati subsunt in iis quae ad publicum exercitium cultus divini, salva quidem Rituum diversitate, ad curam animarum, ad sacram praedicationem populo tradendam, ad christifidelium, praesertim puerorum, religiosam et moralem educationem, catecheticam institutionem et liturgicam efformationem atque ad status clericalis decorem spectant necnon ad varia opera in iis quae sacri apostolatus exercitium respiciunt. Religiosorum quoque scholae catholicae Ordinariis locorum subsunt ad earum generalem ordinationem et vigilantiam quod attinet, firmo tamen iure Religiosorum quoad earumdem moderamen. Pariter Religiosi tenentur servare ea omnia quae Episcoporum Concilia aut Conferentiae ab omnibus servanda legitime edixerint.

5) Inter varia Instituta religiosa atque inter eadem et clerum dioecesanum, ordinata foveatur cooperatio. Arcta insuper habeatur omnium operum et actionum apostolicarum coordinatio, quae maxime pendet a supernaturali animorum et mentium habitu, in caritate radicato et fundato. Hanc autem coordinationem curare Apostolicae Sedi competit pro universa Ecclesia;

[21] Cf Pius XII, *Al locució* del 8 de desembre de 1950 (l c.).

rar aquesta coordinació en l' Església universal; als sagrats Pastors en la diòcesi de cadascú; finalment, als Sínodes Patriarcals i a les Conferències Episcopals en el territori corresponent.

Els Bisbes o les Conferències Episcopals d' una part i els Superiors religiosos o les Conferències de Superiors Majors de l' altra, vulguin procedir a comunicar-se abans mútuament els seus parers, en ordre a les obres d' apostolat realitzades pels Religiosos.

6) Per tal de fomentar la concòrdia i l' eficàcia de les relacions mútues entre els Bisbes i els Religiosos, en temps determinats i sempre que sembli oportú, vulguin reunir-se els Bisbes i els Superiors religiosos, per tractar dels afers que en general afecten l' apostolat en el territori.

Capítol III

COL.LABORACIÓ DELS BISBES PEL BÉ COMÚ DE MOLTES ESGLÉSIES

I. Els Sínodes, els Concilis i, principalment, les Conferències Episcopals

[*Sínodes i Concilis particulars*]

36. Des dels primer segles de l' Església, els Bisbes, tot i presidint les Esglésies particulars, moguts per la comunió de la caritat fraterna i per l' interès de la missió universal confiada als Apòstols, uniren llurs forces i voluntats per procurar, tant el bé

sacris vero Pastoribus in sua cuiusque dioecesi; Patriarchalibus demum Synodis et Episcoporum Conferentiis in proprio territorio.

Episcopi vel Episcoporum Conferentiae et Superiores religiosi vel Conferentiae Superiorum Maiorum, pro operibus apostolatus quae a Religiosis exercentur, praeviis consiliis mutuo inter se collatis procedere velint.

6) Ad fovendas concorditer et fructuose mutuas relationes inter Episcopos et Religiosos, statis temporibus et quoties id opportunum videbitur, Episcopi et Superiores religiosi convenire velint ad negotia tractanda, quae universim ad apostolatum in territorio pertinent.

Caput III

DE EPISCOPIS IN COMMUNE PLURIUM ECCLESIARUM BONUM COOPERANTIBUS

I. Synodi, Concilia et praesertim Episcoporum Conferentiae

36. Inde a prioribus Ecclesiae saeculis Episcopi, peculiaribus quidem Ecclesiis praepositi, communione fraternae caritatis atque studio permoti universalis missionis Apostolis traditae, vires ac voluntates suas consocia-

comú com el de cada església. Per aquest motiu es constituïren tant els Sínodes, com els Concilis provincials, com finalment els Concilis plenaris, en els quals els Bisbes establiren per vàries Esglésies una manera igual a seguir, tant en l' ensenyança de les veritats de la fe com en l' ordenació de la disciplina eclesiàstica.

Aquest Sant Concili Ecumènic desitja que la venerable institució dels Sínodes i Concilis gaudeixi d' una nova força, amb què d' una manera més adient i més eficaç siguin atesos, segons les circumstàncies dels temps, l' augment de la fe i la conservació de la disciplina en les diverses esglésies.

[*Importància de les Conferències Episcopals*]

37. Principalment en el nostre temps, els Bisbes sovint no poden complir degudament i amb fruit el seu ministeri, si no tenen amb els altres Bisbes una actuació cada dia més estretament concorde i unida. Com sigui que les Conferències Episcopals —constituïdes ja en moltes nacions—han donat proves magnífiques d' un apostolat més abundós, aquest Sagrat Concili creu que és molt convenient que arreu del món els Bisbes d' una mateixa nació o regió constitueixin una sola assemblea, reunint-se tots junts en temps determinats, per tal que, comunicant-se la llum de la prudència i de l' experiència i confrontant els parers, s' obtingui una santa conjunció de forces per al bé comú de les esglésies.

Per això estableix el següent, sobre les Conferències Episcopals.

verunt ad bonum tum commune tum singularum Ecclesiarum provehendum. Hac ratione sive Synodi, sive Concilia provincialia, sive demum Concilia plenaria constituta fuerunt in quibus Episcopi aequalem pro variis Ecclesiis statuerunt rationem servandam tum in fidei veritatibus docendis tum in disciplina ecclesiastica ordinanda.

Exoptat haec Sancta Oecumenica Synodus ut veneranda Synodorum et Conciliorum instituta novo vigeant robore, quo aptius et efficacius fidei incremento disciplinaeque conservationi in variis Ecclesiis, pro temporum adiunctis, provideatur.

37. Hodiernis potissimum temporibus Episcopi haud raro munus suum apte ac fructuose adimplere non valent nisi cum aliis Episcopis arctiorem in dies suam concordem atque coniunctiorem operam efficiant. Cum autem Episcoporum Conferentiae—pluribus in nationibus iam constitutae—praeclara ediderint uberioris apostolatus argumenta, Sacrosancta haec Synodus summopere expedire censet, ut ubique terrarum eiusdem nationis seu regionis Episcopi in unum coetum confluant, statis temporibus simul convenientes, ut communicatis prudentiae et experientiae luminibus, collatisque consiliis sancta fiat ad commune Ecclesiarum bonum virium conspiratio.

Propterea de Episcoporum Conferentiis haec quae sequuntur statuit.

[*Noció, estructura, competència i col.laboració de les Conferències*]

38. 1) La Conferència Episcopal és una mena d' assemblea, en la qual els Bisbes d' una nació o territori exerceixen conjuntatment llur càrrec pastoral, a fi de promoure el major bé que l' Església ofereix als homes, principalment mitjançant formes i mètodes d' apostolat degudament adaptats a les circumstàncies del temps.

2) Formen part de la Conferència Episcopal tots els Ordinaris dels llocs de qualsevol ritu—exceptuant els Vicaris Generals—, els Coadjutors, els Auxiliars i els Bisbes titulars que exerceixen un càrrec particular encomanat o bé per la Seu Apostòlica o bé per la Conferència Episcopal No són de dret membres de la Conferència, els altres Bisbes titulars i els Legats del Romà Pontífex, per l' ofici singular que aquests exerceixen en el territori.

Els Ordinaris dels llocs i els Coadjutors tenen vot deliberatiu. Els estatuts de la Conferència decidiran si els Auxiliars i els altres Bisbes que tenen dret a assistir a la Conferència, tenen vot deliberatiu o consultiu.

3) Cada Conferència Episcopal redactarà els seus estatuts, que hauran de ser revisats per la Seu Apostòlica; en ells—a més d' altres mitjans—seran previstos els organismes que més eficaçment han de contribuir al fi desitjat, per exemple el Consell permanent dels Bisbes, les Comissions Episcopals i el Secretariat General.

4) Les decisions de la Conferència Episcopal, si han estat

38. 1) Est Episcoporum Conferentia veluti coetus in quo sacrorum Antistites cuiusdam nationis vel territorii munus suum pastorale coniunctim exercent ad maius bonum, quod hominibus praebet Ecclesia, provehendum, praesertim per apostolatus formas et rationes occurrentibus aetatis adiunctis apte compositas.

2) Omnes Ordinarii locorum cuiuscumque ritus, Vicariis Generalibus exceptis, Coadiutores, Auxiliares aliique Episcopi titulares peculiari munere vel ab Apostolica Sede vel ab Episcoporum Conferentiis demandato fungentes ad Episcoporum Conferentiam pertinent. Ceteri Episcopi titulares necnon, ob singulare quod obeunt in territorio officium, Legati Romani Pontificis non sunt de iure membra Conferentiae.

Ordinariis locorum necnon Coadiutoribus competit suffragium deliberativum. Auxiliaribus aliisque Episcopis, quibus ius est Conferentiae interesse, suffragium deliberativum aut consultivum decernent statuta Conferentiae.

3) Quaelibet Conferentia Episcoporum sua conficiat statuta, ab Apostolica Sede recognoscenda, in quibus—praeter alia media—officia provideantur quae fini consequendo efficacius consulant, e. g. Consilium permanens Episcoporum, Commissiones Episcopales, Secretariatus Generalis.

4) Decisiones Conferentiae Episcoporum, dummodo legitime et per

acordades legítimament i almenys per dues terceres parts dels vots dels Bisbes que formen part de la Conferència amb vot deliberatiu i han estat revisades per la Seu Apostòlica, tenen força d' obligar jurídicament només en els casos en què o bé el dret comú ho mani o bé ho estableixi un manament especial de la Seu Apostòlica, donat per pròpia iniciativa o a petició de la mateixa Conferència.

5. Quan ho demanin circumstàncies especials, els Bisbes de diverses nacions podran constituir una sola Conferència, amb l' aprovació de la Seu Apostòlica.

Es fomentin, demés, les relacions entre les Conferències Episcopals de diverses nacions per promoure i assegurar un bé major.

6) Es recomana vivament que els Bisbes de les Esglèsies Orientals, en promoure en els Sínodes la disciplina de la pròpia Església i en fomentar més eficaçment les obres pel bé de la religió, tinguin també en compte el bé comú de tot el territori on hi ha vàries Esglésies de diversos ritus, confrontant els parers en les assemblees interrituals, segons les normes que estableixi l' Autoritat competent.

II. Circumscripció de les províncies eclesiàstiques i erecció de les regions eclesiàstiques

[*Principi sobre la revisió de les circumscripcions*]

39. El bé de les ànimes demana una cicumscripció adient, no sols de les diòcesis, sinó també de les províncies eclesiàstiques;

duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum, qui voto deliberativo fruentes ad Conferentiam pertinent, prolatae fuerint et ab Apostolica Sede recognitae, vim habeant iuridice obligandi in casibus dumtaxat in quibus aut ius commune id praescripserit aut peculiare Apostolicae Sedis mandatum, motu proprio aut ad petitionem ipsius Conferentiae datum, id statuerit.

5) Ubi peculiaria adiuncta id postulent, Episcopi plurium nationum, Apostolica Sede approbante, unam poterunt Conferentiam constituere.

Foveantur insuper relationes inter Conferentias Episcopales diversarum nationum ad maius bonum promovendum ac tuendum.

6) Enixe commendatur ut Praesules Orientalium Ecclesiarum, in disciplina propriae Ecclesiae in Synodis promovenda et ad opera in bonum religionis efficacius fovenda, rationem etiam habeant boni communis totius territorii, ubi plures Ecclesiae diversorum rituum exstant, consiliis in conventibus interritualibus collatis, iuxta normas a competenti Auctoritate statuendas.

II. Provinciarum Ecclesiasticarum circumscriptio et regionum ecclesiasticarum erectio

39. Animarum bonum non dioecesium tantum sed provinciarum quoque ecclesiasticarum aptam expostulat circumscriptionem, immo et regionum

més encara aconsella l' erecció de regions eclesiàstiques, per tal d' atendre millor les necessitats de l' apostolat segons les circumstàncies sociològiques i locals i per fer més fàcils i fructíferes les relacions dels Bisbes entre ells, amb els Metropolitans, amb els altres Bisbes de la mateixa nació, així com també les dels Bisbes amb les Autoritats civils.

[*Normes que cal observar*]

40. Així doncs, per obtenir els fins esmentats, el Sagrat Concili determina el que segueix:

1) Es revisaran oportunament les circumscripcions de les províncies eclesiàstiques i es determinaran amb normes noves i més adients els drets i els privilegis dels Metropolitans.

2) Es tindrà com a norma que totes les diòcesis i les altres circumscripcions territorials, equiparades pel dret a les diòcesis, siguin unides a alguna província eclesiàstica. Per tant, les diòcesis que avui depenen inmediatament de la Seu Apostòlica i no estan unides a cap d' altra, o bé formaran totes juntes, si és possible, una província eclesiàstica nova, o bé s' agregaran a la província més veina o més adient, i es subjectaran al dret metropolità de l' Arquebisbe, segons les normes del dret comú.

3) On la utilitat ho aconselli, les províncies eclesiàstiques s' aplegaran en regions eclesiàstiques, l' ordenament de les quals serà fixada pel dret.

ecclesiasticarum suadet erectionem, ita ut apostolatus necessitatibus iuxta socialia et localia adiuncta melius provideatur, atque faciliores fructuosioresque reddantur Episcoporum relationes sive inter se sive cum Metropolitis et cum ceteris eiusdem nationis Episcopis, necnon et Episcoporum cum civilibus Auctoritatibus.

40. Itaque, ad memoratos fines consequendos, Sacrosancta Synodus haec statuenda decernit:

1) Provinciarum ecclesiasticarum circumscriptiones opportune recognoscantur et iura ac privilegia Metropolitarum novis aptisque normis definiantur.

2) Pro regula habeatur ut omnes dioeceses aliaeque territoriales circumscriptiones quae iure dioecesibus aequiparantur alicui provinciae ecclesiasticae adscribantur. Proinde dioeceses quae nunc Apostolicae Sedi immediate sint subiectae quaeque nulli alii uniantur, aut in novam provinciam ecclesiasticam, si id fieri possit, sunt simul componendae aut illi provinciae aggregandae, quae vicinior seu opportunior sit, et iuri metropolitico Archiepiscopi sunt subiciendae ad normam iuris communis.

3) Ubi utilitas id suadet, provinciae ecclesiasticae in regiones ecclesiasticas componantur, quarum ordinatio iure est statuenda.

[*Vot necessari de les Conferències Episcopals*]

41. Convé que les Conferències Episcopals competents examinin les qüestions referents a la circumscripció de les províncies o a l' erecció de les regions, segons les normes ja establertes en els nn. 23 i 24 sobre la circumscripció de les diòcesis, i proposin els seus parers i els seus desigs a la Seu Apostòlica.

III. Els Bisbes que tenen un càrrec interdiocesà

[*Constitució d' oficis especials i col.laboració amb els Bisbes*]

42. Com que les necessitats pastorals demanen cada vegada més que certes tasques pastorals siguin dirigides i promogudes de comú acord, és convenient que s' estableixin alguns oficis—que també poden ser encomanats a Bisbes—en servei de totes o d' algunes diòcesis d' una regió determinada o d' una nació.

Però el Sant Concili recomana que entre els Prelats o els Bisbes dedicats a aquests càrrecs, i els Bisbes diocesans i les Conferències Episcopals, hi hagi sempre una comunió fraterna i una compenetració dels esperits en la sol.licitud pastoral, les formes de les quals convé que siguin determinades pel dret comú.

[*Els Vicariats Castrenses*]

43. Com que s' ha de posar un interès molt gran en la cura espiritual dels soldats, a causa de les circumstàncies especials de llur vida, s' erigirà a cada nació, tant com es pugui, un Vicariat Castrense. Cal que tant el Vicari com els capellans es dediquin

41. Expedit ut competentes Episcoporum Conferentiae quaestionem de huiusmodi provinciarum circumscriptione aut regionum erectione examini subiciant, iuxta normas iam de dioecesium circumscriptione in nn. 23 et 24 statutas, et consilia ac vota sua Apostolicae Sedi proponant.

III. Episcopi munere interdioecesano fungentes

42. Cum necessitates pastorales magis magisque requirant ut quaedam pastoralia munia concorditer regantur et promoveantur, expedit ut in servitium omnium vel plurium dioecesium alicuius determinatae regionis aut nationis nonnulla constituantur officia, quae etiam Episcopis committi possunt.

Commendat autem Sancta Synodus ut inter Praelatos seu Episcopos, his muneribus perfungentes, et Episcopos dioecesanos atque Conferentias Episcopales fraterna semper vigeat communio et animorum in sollicitudine pastorali conspiratio, cuius rationes etiam iure communi definiantur oportet.

43. Cum spirituali militum curae, ob peculiares eorumdem vitae condiciones, eximia debeatur sollicitudo, in unaquaque natione erigatur, pro viribus, Vicariatus Castrensis. Tum Vicarius tum cappellani in concordi

abnegadament a aquesta obra difícil en plena col.laboració amb els Bisbes diocesans [1].

Per tant, els Bisbes diocesans cedeixin a l' Ordinari Castrense sacerdots en nombre suficient, aptes per a aquest ministeri tan important, i al mateix temps afavoreixin les iniciatives destinades a promoure el bé espiritual dels soldats [2].

Manament general

44. El Sagrat Concili decreta que, en la reforma del Codi de Dret Canònic, s' estableixin les lleis oportunes, segons els principis establerts en aquest Decret i tenint també en compte les observacions que han estat fetes per les Comissions o pels Pares Conciliars.

També decreta el Sagrat Concili que es redactin Directoris generals sobre la cura d' ànimes a ús tant dels Bisbes com dels rectors de parròquia, a fi d' oferir-los orientacions precises per a exercir amb més facilitat i encert el seu ministeri pastoral.

Es redactaran també, tant un Directori especial per a la cura pastoral de determinats grups de fidels, segons les diverses circumstàncies de cada nació o regió, com també un Directori sobre

cum Episcopis dioecesanis cooperatione huic difficili operi impense se devoveant [1].

Quare Episcopi dioecesani Vicario Castrensi concedant numero sufficienti sacerdotes huic gravi muneri aptos simulque faveant inceptis ad bonum spirituale militum provehendum [2].

Mandatum generale

44. Decernit Sacrosancta Synodus, ut in recognoscendo Codice Iuris Canonici aptae definiantur leges, ad normam principiorum quae in hoc Decreto statuuntur, perpensis etiam animadversionibus quae vel a Commissionibus vel a Patribus Conciliaribus prolatae sunt.

Decernit insuper Sancta Synodus ut Directoria generalia de cura animarum conficiantur in usum tum Episcoporum tum parochorum, ut certae ipsis praebeantur rationes ad proprium munus pastorale facilius aptiusque obeundum.

Conficiantur etiam tum speciale Directorium de cura pastorali peculiarium fidelium coetuum pro diversis singularum nationum vel regionum

[1] Cf. S. C. Consistorial: *Instrucció sobre els Vicaris Castrenses*, del 23 d' abril de 1951: AAS 43 (1951) 562-565; *Fórmula que s' ha d' observar en la relació de l' estat dels Vicariats castrenses*, del 20 d' octubre de 1956: AAS 49 (1957) 150-163; decr. *Sobre la visita ad limina que han de fer els Vicaris castrenses*, del 28 de febrer de 1959: AAS 51 (1959) 272-274; decr. *S' estén als capellans castrenses la facultat de confessar*, del 27 de novembre de 1960: AAS 53 (1961) 49-50. S. C. de religiosos, *Instrucció sobre els religiosos que són capellans castrenses*, del 2 de febrer de 1955: AAS 47 (1955) 93-97.

[2] Cf. S. C. Consistorial: *Carta als cardenals arquebisbes, bisbes i els altres ordinaris de lloc d' Espanya*, del 21 de juny de 1951: AAS 43 (1951) 566.

la instrucció catequètica del poble cristià, on es tracti dels principis fonamentals i de l' ordenament d' aquesta instrucció, així com de l' elaboració dels llibres corresponents. En la redacció d' aquests Directoris igualment es tindran en compte les observacions fetes, tant per les Comissions com pels Pares Conciliars.

Totes i cada una de les coses, que estan contingudes en aquest Decret, han semblat bé als Pares del Sacrosant Concili. I Nós, per la potestat Apostòlica que ens ha estat tramesa pel Crist, conjuntament amb els venerables Pares les aprovem, les decretem i les establim en l' Esperit Sant i manem que, per a glòria de Déu, sigui promulgat allò que així ha estat establert conciliarment.

A Sant Pere de Roma, 28 d' octubre de 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

adiunctis, tum Directorium de catechetica populi christiani institutione, in quo agatur de fundamentalibus eiusdem institutionis principiis et ordinatione deque elaboratione librorum ad rem pertinentium. In iis vero Directoriis conficiendis ratio item habeatur animadversionum quae sive a Commissionibus sive a Patribus Conciliaribus exhibitae sunt.

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE EL MINISTERI I LA VIDA DELS PREVERES

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

Contrastant amb aquells textos conciliars que tenen diverses redaccions, a vegades completament distintes, dintre les Comissions, però que, en ser presentats a l' aula, obtenen una aprovació fonamental i continuen el seu perfeccionament, ni que sigui llarg, el decret *Presbyterorum ordinis* fou dels qui va merèixer un refús decidit, ja en la primera votació sorollosa.

Havia nascut de 768 proposicions, que resumien les idees arribades a la Comissió antepreparatòria de pertot arreu del món, referents a punts sobretot de caràcter disciplinar sobre el prevere. La Comissió preparatòria sobre disciplina del clericat i del poble cristià preparà, amb diversos textos d' aquests, entre 1961 i 1962, alguns esquemes breus. A finals de la primera sessió conciliar (desembre de 1962), hom determinà passar d' ells a un text breu unificat, que s' anomenà «de clericis».

Però ja pel febrer del 1963 les observacions fetes a aquest text unificat originaren una segona redacció, que pel maig fou repartida als Bisbes.

Fins a l' octubre del mateix any hom va rebre 464 observacions escrites, que donaren lloc al tercer text, intitulat «de sacerdotibus», aprovat per la Comissió en les sessions del 18 al 27 de novembre.

La Comissió coordinadora mana el 23 de gener de 1964 que, abans d' enviar-lo als Pares, sigui reduït a un petit nombre de «proposicions». Aquesta quarta redacció fou distribuïda entre abril i maig.

Altra vegada les observacions rebudes fan modificar el contingut i la forma. És el cinquè text el que arriba a l' aula. És discutit del 13 al 15 d' octubre de 1964. Els oradors es queixen de no trobar-hi gaire teologia sobre el sacerdoci i de notar-hi massa insistència sobre els aspectes de disciplina. La votació del 19 d' octubre dóna com a resultat 1.199 «non placet», 930 «placet» i sis vots nuls. L' esquema és refusat.

La redacció número sis pren ja l' orientació que haurà de reeixir, i porta per títol «De ministerio et vita presbyterorum». És repartida el 20 de novembre, vigília de la conclusió de la tercera etapa conciliar.

Continuen arribant observacions dintre el termini fixat, fins al

mes d' abril de 1965. Setena redació i repartiment als Bisbes pel juny. Aquesta és la redacció que es presenta i es discuteix del 13 al 26 d' octubre de 1965.

Fruit de la discussió és la redacció vuitena «esmenada», que es presenta a l' aula el 12 de novembre per a la votació. Les suggerències de retoc són encara nombroses, però ja de segon ordre.

La forma segons la qual són admeses o rebutjades per la Comissió es vota a començament de desembre, i l' esquema sencer es decideix el quatre d' aquest mes: 2.243 «placet», 11 «non placet» i tres vots nuls.

El 7 de desembre de 1965, el decret arriba a port, amb 2.390 vots finals favorables i quatre de contraris i la promulgació solemne de Pau VI.

SUMARI

1. *Proemi.*—Importància de la missió dels preveres.

Capítol I.—*El presbiterat en la missió de l' Església*

2. *Caràcter i missió del prevere.*—Participació de tots en el ministeri sacerdotal del Crist. Participació molt especial dels Bisbes i, subordinadament, dels preveres. Caràcter del prevere. La seva missió amb referència a l' evangelització i al sacrifici. La glòria de Déu, fi del sacerdot.
3. *Fisonomia del prevere.*—Els preveres viuen enmig dels altres, com el Crist i els Apòstols. Han estat segregats, però no separats. Administren els dons celestials. Han de viure en el món amb les virtuts que els fan acceptables per als homes.

Capítol II.—*Ministeri dels preveres*

I. *Funcions dels preveres*

4. El prevere, sobretot, ha de predicar la Paraula de Déu, arrel de tota la vida cristiana.
5. A més, la seva missió és de santificar, per mitjà del ministeri i els sagraments, sobretot amb l' Eucaristia, centre del culte. Hauran de cercar sempre la lloança de Déu en l' Ofici diví i cultivaran la ciència i l' art litúrgics.
6. Per tant, els preveres procuraran educar els fidels perquè responguin a la pròpia vocació i perquè assoleixin la maduresa cristiana en la caritat. Es dedicaran d' una manera particular als pobres, als joves, als pares de família i als malalts. Es preocuparan de cadascun en particular i de la comunitat en general, la qual, centrada en el culte eucarístic, haurà d' esdevenir centre d' irradiació cristiana.

II. *Relació dels preveres amb els altres*

7. *Col.laboració amb els Bisbes.*—Els preveres són els col.laboradors dels Bisbes, els quals hauran d' aconsellar-los i assistir-los amb amor de pares. Els preveres, per la seva banda, deuen als seus Pastors

devoció, obediència i col.laboració. D' aquí ve l' oportunitat d' una comisió o senat, que estigui capacitat per assistir el Bisbe amb més eficàcia.

8. *La fraternitat recíproca.*—Qualsevol que sigui la seva activitat, tots els preveres—i especialment els d' una mateixa diòcesi—han d' unir-se entre ells amb els vincles de la fraternitat i del ministeri. Els més vells ajudaran els més joves i procuraran comprendre llur mentalitat. Els joves respectaran els vells. Cal que els sacerdots practiquin la beneficència i la comunitat de béns i que tinguin cura dels més necessitats, dels malalts i dels perseguits. Caldrà animar-los a fer vida en comú. Hom fomentarà aquelles obres que tendeixen a la santificació dels sacerdots. Amb els germans que es trobin amb dificultats o que hagin caigut en qualsevol culpa, tindran la caritat fraternal més gran.

9. *Paternitat sobre els fidels.*—Els preveres promouran la dignitat dels laics, respectaran la seva llibertat justa i escoltaran el seu parer, bo i reconeixent amb goig llurs carismes. Tindran molta cura d' aquells fidels que s' han allunyat de la fe, com també dels germans que no han entrat a la plenitud de la comunió i d' aquells que no reconeixen Jesucrist. Els fidels, per la seva banda, tractaran els preveres amb amor.

III. *La distribució dels preveres i les vocacions sacerdotals*

10 *Sol.licitud universal.*—Tot ministeri sacerdotal participa de la universalitat de la missió confiada pel Crist als Apòstols. Els preveres mostraran sol.licitud envers totes les esglésies i exerciran de grat el ministeri en països on hi hagi manca de clericat. Caldrà revisar les normes de la incardinació i facilitar una racional distribució del clericat i l' execució d' iniciatives particulars, creant seminaris internacionals o d' altres institucions.
Tant com sigui possible, hom no enviarà els sacerdots aïlladament a regions desconegudes, sinó formant grups. I caldrà tenir cura de llur vida sobrenatural i física. Els qui siguin enviats a una altra nació miraran de conèixer-ne el caràcter i les necessitats.

11. *Atenció a les vocacions.*—Els preveres faran comprendre als fidels l' excel.lència i la necessitat del sacerdoci i ajudaran, amb un total respecte de la seva llibertat, aquells qui es considerin aptes per a aquest ofici. Els pares i els educadors hauran d' educar els joves perquè sàpiguen respondre a la crida de Déu, que no es fa sentir pas d' una manera extraordinària, sinó amb els senyals acostumats que mostren cada dia al cristià la voluntat de Déu. Es recomanen les obres de foment de vocacions.

Capítol III.—*La vida dels preveres*

I. *Crida dels preveres a la perfecció*

12. *Santedat i ministeri.*—Els preveres han d' assemblar-se al Crist Sacerdot i són cridats a la perfecció amb una crida urgent, per tal com han rebut, ultra el baptisme, una altra consagració que els ha elevat al rang d' instruments vius del Crist. Els sacerdots s' ordenen a la perfecció de la virtut, per les seves mateixes missions sagrades. Però, recíprocament, llur santedat personal contribueix a l' eficàcia del seu ministeri.

13. *Ascètica pròpia del prevere.*—Els sacerdots aconseguiran la santedat exercint amb zel les funcions pastorals, les quals els endinsen en el coneixement i en la pràctica de la Paraula de Déu, i en l' assimilació al Crist en el sacrifici de la Missa, la diària celebració de la qual és ben recomanable. En resar l' Ofici diví, la seva veu és la veu de l' Església. Governant el seu ramat, es veuen estimulats a la caritat i a l' ascètica pròpies del pastor, amb el renunciament als interessos propis en bé dels altres.
14. *Acció i oració.*—Per tal d' harmonizar l' acció i la contemplació, els sacerdots seguiran l' exemple del Crist en el lliurament d' Ell mateix i en el compliment de la voluntat del Pare. La fidelitat al Crist no pot separar-se de la fidelitat a l' Església.

II. *Peculiars exigències espirituals en la vida dels preveres*

15. *Qualitats del prevere.*—Són qualitats necessàries del prevere: cercar la voluntat de Déu i procurar la comunió jeràrquica amb tot el cos de l' Església amb obediència i amb maduresa de llibertat.
16. *El do del celibat.*—La continència perfecta, bé que no sigui exigida per la natura del sacerdoci, és molt adient a la vida del prevere. No és que l' Església vulgui canviar les tradicions de les Esglésies orientals, però subratlla la conveniència d' un estat que fa brillar la total consagració a Déu i a les ànimes i confirma la disciplina del celibat amb referència a l' Església d' Occident.
17. *Ús dels béns i llibertat d' esperit.*—Els preveres, mantenit-se en una estimació recta dels béns de la terra, sabran també viuren 'n despresos, i, fent vida al món sense ser del món, se serviran de les coses amb llibertat d' esperit. Administraran assenyadament els béns eclesiàstics, valent-se de laics experts; els destinaran al culte, al manteniment del clericat i, sobretot, als pobres. No consideraran l' ofici eclesiàstic com una ocasió de guany, ni dedicaran les rendes que en treguin a l' augment del patrimoni familiar. Són invitats, més que res, a abraçar la pobresa voluntària, a allunyar de les seves coses la vanitat i a disposar la seva casa de tal manera que no resulti inaccessible als més humils.

III. *Recursos per a la vida dels preveres*

18. *Mitjans de perfecció.*—Per a nodrir la seva vida interior, els preveres es valdran dels mitjans comuns o específics, tradicionals o nous, i, sobretot, de l' Escriptura, l' Eucaristia, la confessió, la devoció a la Mare de Déu i la direcció espiritual.
19. *Ajudes culturals.*—L' Escriptura, l' estudi dels Pares, dels doctors i dels documents del Magisteri han d' alimentar la ciència sagrada dels preveres, els quals es mantindran al dia en tot allò que fa referència al progrés de la teologia i de la cultura profana. Els Bisbes organitzaran biblioteques, cursos, congressos i d' altres mitjans per ajudar els seus sacerdots. Tindran cura de preparar professors i especialistes per als centres eclesiàstics.
20. *Sosteniment del clericat.*—Els mateixos fidels han de contribuir al sosteniment dels seus sacerdots, si no s' hi ha proveït d' altra manera. I toca als Bisbes de recordar als fidels aquest deure, establint normes que garanteixin un manteniment digne, ateses la funció i les circumstàncies de cadascú. Hom mirarà de proporcionar mitjans als sacerdots perquè puguin socórrer personalment els necessitats. En

la retribució, caldrà tenir en compte un període raonable de vacances. Caldrà abandonar o reformar a fons el sistema anomenat beneficial.

21. *Previsió social.*—És convenient que hi hagi una institució diocesana per al manteniment del clericat. D' altres normes de caràcter econòmic o de previsió.

Conclusió i exhortació

22. Aquest Concili coneix les grans alegries, però també les dificultats en què es troba el sacerdot enmig d' un món en transformació. Els preveres no oblidaran que compten amb l' ajuda de Déu, i també dels superiors, dels seus companys i de tots els fidels. Hi ha, en realitat, una col.laboració de tots els preveres en la realització del designi de Déu. Jesús va dir: «Confieu, jo he vençut el món». Amb aquestes paraules va prometre la victòria perfecta a la fi del temps.
Mentrestant, aquest Concili s' alegra de veure la terra sembrada amb la llavor de l' Evangeli, i en dóna les gràcies als preveres de tot el món.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE EL MINISTERI I VIDA DELS PREVERES *

PROEMI

1. Aquest Sagrat Concili ha recordat ja a tothom moltes vegades l' excel.lència de l' Orde dels Preveres dintre l' Església [1]. Però, com sigui que aquest Orde té assignada una part molt important i cada dia més difícil en la renovació de l' Església de Crist, ha semblat que seria d' una gran utilitat tractar dels preveres amb més extensió i profunditat. El que es diu ací fa referència a tots els preveres, especialment als qui es dediquen a la cura d' ànimes i, quant als preveres religiosos, hom els aplicarà el que sigui oportú. Els preveres, en virtut de la sagrada Ordenació i de la missió que reben dels Bisbes, són promoguts al servei del Crist Mestre, Sacerdot i Rei, del ministeri del qual parti-

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE PRESBYTERORUM MINISTERIO ET VITA

PROOEMIUM

1. Presbyterorum Ordinis in Ecclesia excellentiam iam pluries haec Sacrosancta Synodus in memoriam omnium revocavit [1]. Cum tamen huic Ordini in Ecclesiae Christi renovatione partes maximi momenti et in dies quidem difficiliores assignentur, perutile visum est fusius et profundius de Presbyteris tractare; ea quae hic dicuntur omnibus Presbyteris applicantur, speciatim iis qui curae animarum inserviunt, congrua congruis referendo ad religiosos Presbyteros quod attinet. Presbyteri enim, sacra Ordinatione atque missione, quam ab Episcopis recipiunt, promoventur ad inserviendum

* Decret promulgat el día 7 de desembre de 1965.

[1] CONC. VAT. II, const. *Sacrosanctum Concilium*, sobre la sagrada litúrgia: AAS 56 (1964) 97ss; const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium:* AAS 57 (1965) 5ss; decr. *Christus Dominus*, sobre la funció pastoral dels Bisbes a l' Església, 28 octubre 1965; decr. *Optatam totius*, sobre la formació sacerdotal, 28 octubre 1965.

cipen, i amb el qual ministeri en terra s' edifica sense parar l' Església com a Poble de Déu, Cos de Crist i Temple de l' Esperit Sant. Per això, a fi de sostenir amb més eficàcia el seu ministeri i per atendre millor les necessitats de la seva vida enmig de circumstàncies pastorals i humanes ben sovint tan radicalment canviades, aquest Sagrat Concili declara i decreta el que segueix.

Capítol I

EL PRESBITERAT EN LA MISSIÓ DE L' ESGLÉSIA

[*La naturalesa del Presbiterat*]

2. Jesús, el Senyor, *que el Pare ha santificat i ha enviat al món* (Io 10,36) ha fet que tot el seu Cos Místic participés de la unció de l' Esperit Sant, amb què Ell va ser ungit [2]. Tots els fidels hi esdevenen un sacerdoci sant i reial, hi ofereixen sacrificis espirituals a Déu per Jesucrist i hi anuncien les virtuts d' Aquell qui els ha cridat de les tenebres a la seva llum admirable [3]. No hi ha, doncs, cap membre que no tingui part en la missió de tot el Cos, ans cadascun ha de respectar santament Jesús en el seu cor [4] i ha de donar testimoniatge de Jesús amb l' esperit de profecia [5].

El mateix Senyor, per tal que tots els fidels s' unissin en un

Christo Magistro, Sacerdoti et Regi, cuius participant ministerium, quo Ecclesia in Populum Dei, Corpus Christi et Templum Spiritus Sancti, hic in terris, indesinenter aedificatur. Quapropter, ut in adiunctis pastoralibus et humanis persaepe tam funditus mutatis eorum ministerium efficacius sustineatur atque eorundem vitae melius provideatur, Sacrosancta haec Synodus quae sequuntur declarat ac decernit.

Caput I

PRESBYTERATUS IN MISSIONE ECCLESIAE

2. Dominus Iesus, *quem Pater sanctificavit et misit in mundum* (Io 10,36), unctionis Spiritus qua unctus est [2] totum Corpus suum mysticum particeps reddit: in eo enim omnes fideles sanctum et regale sacerdotium efficiuntur, spirituales offerunt hostias Deo per Iesum Christum, et virtutes annuntiant Eius, qui de tenebris eos vocavit in admirabile lumen suum [3]. Nullum ergo datur membrum quod in missione totius Corporis partem non habeat, sed unumquodque sanctificare debet Iesum in corde suo [4], et spiritu prophetiae testimonium de Iesu reddere [5].

Idem vero Dominus, inter fideles, ut in unum coalescerent corpus, in

[2] Cf. Mt 3,16; Lc 4,18; Act 4,27; 10,38.
[3] Cf. 1 Petr 2,5 i 9.
[4] Cf. 1 Petr 3,15.
[5] Cf. Apoc 19,10; Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.35: AAS 57 (1965) 40-41.

sol cos, en el qual *no tots els membres tenen la mateixa funció* (Rom 12,4), ha instituït alguns d' ells ministres perquè, en la societat dels fidels, posseïssin la sagrada potestat de l' Orde per a oferir el Sacrifici i perdonar els pecats [6] i en nom de Crist exercissin públicament a favor dels homes l' ofici sacerdotal. Així, doncs, després d' haver enviat els Apòstols tal com Ell havia estat enviat pel Pare [7], Crist per mitjà dels mateixos Apòstols va fer participar de la seva consagració i missió els successors d' aquests, els Bisbes [8], l' ofici ministerial dels quals en grau subordinat ha estat atorgat als preveres [9], per tal que, constituïts en l' Orde del Presbiterat, siguin col.laboradors de l' Orde Episcopal per a dur a terme degudament la missió apostòlica confiada per Crist [10].

El ministeri dels preveres, per tal com està unit a l' Orde Episcopal, participa de l' autoritat amb què Crist mateix construeix, santifica i regeix el seu Cos. Per tant, el sacerdoci dels preveres suposa els sagraments de la iniciació cristiana. Però es dóna amb aquell sagrament especial amb què els preveres, mitjançant la unció de l' Esperit Sant, són senyalats amb un caràcter específic i es configuren així al sacerdoci de Crist, de tal manera que puguin actuar com en persona de Crist que és el Cap [11].

quo *omnia membra non eundem actum habent* (Rom 12,4), quosdam instituit ministros, qui, in societate fidelium, sacra Ordinis potestate pollerent Sacrificium offerendi et peccata remittendi [6], atque sacerdotali officio publice pro hominibus nomine Christi fungerentur. Itaque, missis Apostolis sicut Ipse missus erat a Patre [7], Christus, per ipsos Apostolos, consecrationis missionisque suae participes effecit eorum successores, Episcopos [8], quorum munus ministerii, subordinato gradu, Presbyteris traditum est [9], ut in Ordine presbyteratus constituti, ad rite explendam missionem apostolicam a Christo concreditam, Ordinis episcopalis essent cooperatores [10].

Officium Presbyterorum, utpote Ordini episcopali coniunctum, participat auctoritatem qua Christus Ipse Corpus suum extruit, sanctificat et regit. Quare sacerdotium Presbyterorum initiationis christianae Sacramenta quidem supponit, peculiari tamen illo Sacramento confertur, quo Presbyteri, unctione Spiritus Sancti, speciali charactere signantur et sic Christo Sacerdoti configurantur, ita ut in persona Christi Capitis agere valeant [11].

[6] Cf. CONC. TRID., ses.23 c.1 i can.1: DENZ. 957 i 961 (1764 i 1771).

[7] Cf. Io 20,21; CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.18: AAS 57 (1965) 21-22.

[8] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 28: AAS 57 (1965) 33-36.

[9] Cf. ibid.

[10] Cf. *Pont. Rom.*, «De Ordinatione Presbyteri», Prefaci. Aquestes paraules ja es troben en el *Sacramentarium veronense:* ed. L. C. Mohlberg (Roma, 1956) p.122: en el *Missale Francorum:* ed. L. C. Mohlberg (Roma, 1957) p.9; en el *Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae:* ed. L. C. Mohlberg (Roma, 1960) p.25; i també en el *Pontificale Romano-Germanicum:* ed. Vogel-Elze (Ciutat del Vaticà, 1963) vol 1 p 34.

[11] Cf. CONC. VAT. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 10: AAS 57 (1965) 14-15.

Déu dóna als preveres—participant aquests per la seva banda de l' ofici dels Apòstols—la gràcia de ser ministres de Jesucrist enmig dels pobles, bo i exercint la funció sagrada de l' Evangeli, per tal que l' ofrena que són els pagans esdevingui acceptable, santificada per l' Esperit Sant [12]. Amb el missatge apostòlic de l' Evangeli es convoca i congrega el Poble de Déu, de tal manera que tots els qui pertanyen a aquest Poble, havent estat santificats per l' Esperit Sant, s' ofereixin ells mateixos com a *víctima vivent, santa, agradable a Déu* (Rom 12,1). Per mitjà del ministeri dels preveres es consuma el sacrifici espiritual dels fidels unit al sacrifici de Crist, únic Mitjancer. Per mans d' ells s' ofereix aquest sacrifici en l' Eucaristia d' una manera incruenta i sacramental en nom de tota l' Església, fins que el mateix Senyor vindrà [13]. Devers això tendeix i amb això es consuma el ministeri dels preveres. La seva funció, que comença amb l' anunci de l' Evangeli, treu força i virtut del sacrifici de Crist i té per finalitat que «tota la mateixa ciutat redimida, és a dir, la congregació i la societat dels sants, s' ofereixi a Déu com un sacrifici universal per mitjà del Gran Sacerdot, que també s' oferí Ell mateix en la Passió per nosaltres a fi que esdevinguéssim el cos d' un Cap tan excels» [14].

El fi, doncs, que amb el ministeri i la vida persegueixen els preveres és donar glòria a Déu Pare per mitjà de Crist. Aquesta glòria és que els homes acceptin conscientment, lliurement i de gust l' obra de Déu acomplerta en Crist i la manifestin en tota

Munus Apostolorum cum pro sua parte participent, Presbyteris gratia datur a Deo ut sint ministri Christi Iesu in gentibus, sacro Evangelii munere fungentes, ut fiat oblatio gentium accepta, sanctificata in Spiritu Sancto [12]. Per Evangelii enim apostolicum nuntium convocatur et congregatur Populus Dei, ita ut omnes ad hunc Populum pertinentes, sanctificati cum sint Spiritu Sancto, seipsos offerant *hostiam viventem, sanctam, Deo placentem* (Rom 12,1). Per Presbyterorum autem ministerium sacrificium spirituale fidelium consummatur in unione cum sacrificio Christi, unici Mediatoris, quod per manus eorum, nomine totius Ecclesiae, in Eucharistia incruente et sacramentaliter offertur, donec Ipse Dominus veniat [13]. Ad hoc tendit atque in hoc consummatur Presbyterorum ministerium. Eorum enim ministratio, quae ab evangelico nuntio incipit, e Sacrificio Christi suam vim et virtutem haurit, atque eo tendit ut «tota ipsa redempta civitas, hoc est congregatio societasque sanctorum, universale sacrificium offeratur Deo per Sacerdotem Magnum, qui etiam se ipsum obtulit in Passione pro nobis, ut tanti Capitis corpus essemus» [14].

Finis igitur quem ministerio atque vita persequuntur Presbyteri est gloria Dei Patris in Christo procuranda. Quae gloria in eo est quod homines

[12] Cf. Rom 15,16 gr.
[13] Cf. 1 Cor 11,26.
[14] SANT AGUSTÍ, *De civitate Dei* 10,6: PL 41,284.

la seva vida. Per tant, els preveres, sia que es dediquin a l' oració i a l' adoració, sia que prediquin la paraula de Déu, sia que ofereixin el Sacrifici Eucarístic i administrin els altres sagraments, sia que exerceixin algun altre ministeri a favor dels homes, contribueixen tant a augmentar la glòria de Déu com a comunicar als homes la vida divina. Tot això es deriva de la Pasqua del Crist i serà completat amb l' adveniment gloriós del mateix Senyor, quan Ell lliurarà el Regne a Déu Pare [15].

[*La condició dels Preveres en el món*]

3. Els preveres, presos d' entre els homes i constituïts pel bé dels homes en les coses que són de Déu, per oferir dons i sacrificis pels pecats [16], viuen amb els altres homes com amb germans. És així també que Jesús, el Senyor, Fill de Déu, home enviat als homes pel Pare, va habitar entre nosaltres i va voler fer-se semblant en tot als germans, llevat del pecat [17]. Ja els sants Apòstols van imitar-lo, i sant Pau, Doctor dels pobles, *escollit per a anunciar l' Evangeli de Déu* (Rom 1,1), dóna testimoniatge d' haver-se fet tot a tots, per salvar-los tots [18]. Els preveres del Nou Testament, per la vocació i l' ordenació, són segregats en certa manera d' enmig del Poble de Déu, però no per separar-se d' ell o de cap home, sinó per consagrar-se totalment a l' obra a la qual el Senyor els ha cridat [19]. No podrien ser ministres de Crist si no

opus Dei in Christo perfectum conscie, libere atque grate accipiunt, illudque in tota vita sua manifestant. Presbyteri itaque, sive orationi et adorationi vacent, sive verbum praedicent, sive Eucharisticum Sacrificium offerant et cetera Sacramenta administrent, sive alia pro hominibus exerceant ministeria, conferunt cum ad gloriam Dei augendam tum ad homines in vita divina provehendos. Quae omnia, dum ex Paschate Christi manant, in glorioso Eiusdem Domini adventu consummabuntur, cum Ipse tradiderit Regnum Deo et Patri [15].

3. Presbyteri, ex hominibus assumpti et pro hominibus constituti in iis quae sunt ad Deum ut offerant dona et sacrificia pro peccatis [16], cum ceteris hominibus tamquam cum fratribus conversantur. Sic et Dominus Iesus, Filius Dei, homo ad homines a Patre missus, habitavit in nobis et voluit per omnia fratribus assimilari, absque tamen peccato [17]. Ipsum iam imitati sunt sancti Apostoli, et testatur beatus Paulus, Doctor gentium, *segregatus in Evangelium Dei* (Rom 1,1), omnia omnibus se factum esse ut omnes faceret salvos [18]. Presbyteri Novi Testamenti, vocatione quidem et ordinatione sua, quodam modo in sinu Populi Dei segregantur, non tamen ut separentur, sive ab eo, sive a quovis homine, sed ut totaliter consecrentur operi ad quod Dominus eos assumit [19]. Ministri Christi esse non possent

[15] Cf. 1 Cor 15,24.
[16] Cf. Hebr 5,1.
[17] Cf. Hebr 2,17; 4,15.
[18] Cf. 1 Cor 9,19-23 Vg.
[19] Cf. Act 13,2.

fossin testimonis i administradors d' una vida altra que la terrenal, però tampoc no podrien servir els homes si es mantenien forasters a la vida i a les condicions d' aquests [20]. El seu mateix ministeri demana, amb títol especial, que no s' acomodin al model d' aquest món [21]. Però també reclama alhora que visquin en aquest món enmig dels homes i que, com a bons pastors, coneguin les seves ovelles, que mirin també de menar les que no són d' aquesta pleta, perquè també aquestes escoltin la veu de Crist i es faci un sol ramat i un sol Pastor [22]. Per tal d' aconseguir això, són de molta utilitat les virtuts que dintre la societat humana hom estima amb raó, com la bonesa de cor, la sinceritat, la fortalesa i la constància d' esperit, la preocupació assídua per la justícia, la urbanitat i d' altres que l' Apòstol sant Pau recomana dient: *Tot allò que és respectable, que és pur, just, sant, amable, de bona reputació, tot allò que és virtut i digne d' elogi, tot això, feu-ne objecte dels vostres pensaments* (Phil 4,8) [23].

nisi alius vitae quam terrenae testes essent et dispensatores, sed neque hominibus inservire valerent si ab eorum vita condicionibusque [20] alieni remanerent. Ipsum eorum ministerium speciali titulo exigit ne huic saeculo sese conforment [21]; simul tamen requirit ut in hoc saeculo inter homines vivant, et sicut boni pastores oves suas cognoscant, easque etiam quae non sunt ex hoc ovili adducere quaerant, ut et ipsae vocem Christi audiant et fiat unum ovile et unus Pastor [22]. Quod ut consequi valeant multum conferunt virtutes quae in humano consortio merito aestimantur, ut sunt cordis bonitas, sinceritas, robur animi et constantia, assidua iustitiae cura, urbanitas aliaeque, quas Apostolus Paulus commendat, dicens: *Quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae, haec cogitate* (Phil 4,8) [23].

[20] «Les condicions, àdhuc externes, en què viu l' Església exciten més i més aquest desig de perfecció religiosa i moral. L' Església no pot restar immòbil ni és pot desentendre dels canvis de la humanitat, que es produeixen al seu voltant; tenen molta influència en la seva manera d' obrar i li imposen límits i condicions. Es cosa ben evident que l' Església no pot separar-se del consorci humà, ans ha de restar-hi immersa. I per això els seus fills actuen i es mouen a l' impuls d' aquesta convivència, n' adopten la cultura civil, n' obeeixen les lleis i en segueixen els costums. Però aquesta relació de l' Església amb la societat humana fa sorgir contínuament qüestions difícils, que avui, sobretot, assoleixen una extremada gravetat... (...) L' Apòstol dels pagans exhortava així els cristians del seu temps: «*No us ajunteu amb els infidels, per formar sota un mateix jou una parella heterogènia. ¿Com es poden associar la justícia i la iniquitat? ¿Què tenen de comú la llum i les tenebres?* (...) *¿Quin consorci del fidel amb l' infidel?*» (2 Cor 6,14-15). Per aquest motiu, els qui avui tenen el càrrec d' ensenyar i educar dintre l' Església han de recordar a la joventut catòlica l' excel.lència de la seva condició i del deure que en resulta de viure en aquest món, però no segons el món, d' acord amb aquesta pregària que va fer Jesucrist pels seus deixebles: «*No prego que els tragueu del món, sinó que els preserveu del Maligne. No són del món, com jo no sóc del món*» (Io 17,15-16). Pregària que l' Església fa seva. Malgrat això, aquesta diferència no equival a separació. Ni tampoc revela negligència, por o menyspreu. Car l' Església, en fer distinció entre ella i la humanitat, no vol oposar-se-li, sinó més aviat unir-se-li» (PAU VI, enc. *Ecclesiam suam*, 6 agost 1964: AAS 56 [1964] 627 i 638).

[21] Cf. Rom 12,2.

[22] Cf. Io 10,14-16.

[23] Cf. SANT POLICARP, *Epist. ad Philippenses* VI 1: «Els preveres seran incli-

Capítol II

EL MINISTERI DELS PREVERES

I. Oficis dels Preveres

[*El Prevere, ministre de la paraula de Déu*]

4. El Poble de Déu és aplegat d' antuvi amb la paraula de Déu vivent [1], que és absolutament necessari rebre de la boca del sacerdot [2]. No podent salvar-se ningú que abans no hagi cregut [3], els preveres, com a col.laboradors dels Bisbes, tenen primerament l' ofici d' anunciar a tothom l' Evangeli de Déu [4], per tal que, tot complint el manament del Senyor: *Aneu per tot el món i prediqueu la bona nova a tota criatura* (Mc 16,15) [5], constitueixin el Poble de Déu i el facin créixer. La paraula de salvació desvetlla

Caput II

PRESBYTERORUM MINISTERIUM

I. Presbyterorum munera

4. Populus Dei primum coadunatur verbo Dei vivi [1], quod ex ore sacerdotum omnino fas est requirere [2]. Cum enim nemo salvari possit, qui prius non crediderit [3], Presbyteri, utpote Episcoporum cooperatores, primum habent officium Evangelium Dei omnibus evangelizandi [4], ut, mandatum exsequentes Domini: *Euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae* (Mc 16,15) [5], Populum Dei constituant et augeant. Verbo enim salutari in corde non fidelium suscitatur et in corde fidelium alitur

nats a la compassió, misericordiosos amb tothom. Faran tornar els qui s' extravien, visitaran tots els malalts, no deixaran de banda la vídua, ni l' orfe, ni el pobre. Al revés, es mostraran sol.lícits de practicar el bé davant de Déu i dels homes, s' abstindran de tota ira, no faran accepció de persones ni judicis injustos. S' allunyaran de tota avarícia, no seran fàcils a creure el mal que es diu dels altres. No es mostraran massa severs en el judici, tenint present que tots som deutors de pecat» (ed. F. X. Funk, *Patres Apostolici* I p.273).

[1] Cf. 1 Petr 1,23; Act 6,7; 12,24. «(Els Apòstols) van predicar la Paraula de la veritat i van engendrar les esglésies» (Sant Agustí, *In Ps.* 44,23: PL 36,508).

[2] Cf. Mal 2,7; 1 Tim 4,11-13; 2 Tim 4,5; Tit 1,9.

[3] Cf. Mc 16,16.

[4] Cf. 2 Cor 11,7. Cal aplicar també als preveres, en tant que són col.laboradors dels Bisbes, allò que es diu d' aquests. Cf. *Statuta Ecclesiae Antiqua* c.3: ed. Ch. Munier (París 1960) p.79; *Decretum Gratiani* c.6 D.88: ed. Friedberg I 307; Conc. Trid., decr. *De reform.* ses.5 c.2 n.9, en *Conc. Oec. Decreta:* ed Herder (Roma 1963) p.645; ses.24, decret *De Reformat.* c.4: ibid., p.739; Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.25: AAS 57 (1965) p.29-31.

[5] Cf. *Constitutiones Apostolorum* II 26,7: «(Els preveres) seran doctors de la ciència divina, ja que el mateix Senyor ens ha enviat, dient: Aneu i ensenyeu, etc.» (ed. F. X. Funk, *Didascalia et Constitutiones Apostolorum* I [Paderborn 1905] p.105). El *Sacramentarium Leonianum* i tots els altres fins al *Pontificale Romanum,* Prefaci en l' Ordenació del prevere: «Amb aquesta providència, Senyor, heu agregat als Apòstols del vostre Fill uns companys com a mestres de la fe, amb els quals ells han omplert el món de predicadors (o predicacions) afortunats». *Liber Ordinum Liturgiae Mozarabicae,* Prefaci per a ordenar preveres: «Mestre per als pobles i rector per als súbdits, mantindrà ordenament la fe catòlica i anunciarà a tothom la veritable salvació» (ed. M. Férotin, *Le Liber Ordinum en usage dans L' Esglise Wisigothique et Mozarabe d' Espagne:* Monumenta Ecclesiae Liturgica, vol.5 [París 1904] col.55 lin.4-6).

en el cor dels no-creients i alimenta en el cor dels creients la fe, amb la qual comença i creix la congregació del fidels, segons allò de l' Apòstol: *La fe ve de sentir la predicació, i la predicació ve per la paraula de Crist* (Rom 10,17). Per tant, els preveres són deutors de tothom, a fi de comunicar amb tothom la veritat de l' Evangeli [6] amb la qual s' alegren en el Senyor. Ja sigui, doncs, que, tenint enmig dels pagans una manera de viure bona, els moguin a glorificar Déu [7], ja sigui que, predicant obertament, anunciïn el misteri de Crist als no-creients, ja sigui que exerceisin la catequesi cristiana o expliquin la doctrina de l' Església, ja sigui que s' esforcin a tractar els problemes del seu temps a la llum de Crist, sempre han de tenir present que no ensenyen la seva pròpia saviesa, sinó la Paraula de Déu i han d' invitar tothom urgentment a la conversió i a la santedat [8]. La predicació sacerdotal, sovint molt difícil en les circumstàncies actuals del món, perquè mogui més adequadament l' esperit dels oients, no ha d' exposar la paraula de Déu tan sols d' una manera general i abstracta, ans ha d' aplicar la veritat perenne de l' Evangeli a les circumstàncies concretes de la vida.

Així el ministeri de la paraula s' exerceix de moltes maneres, segons les diverses necessitats dels oients i els carismes dels predicadors. En les regions o en els grups no-cristians, hom porta els homes a la fe i als sagraments de la salvació amb l' anunci de

fides, qua congregatio fidelium incipit et crescit, secundum illud Apostoli: *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi* (Rom 10,17). Omnibus ergo debitores sunt Presbyteri, ut cum eis communicent veritatem Evangelii [6] qua in Domino gaudent. Sive igitur, conversationem inter gentes habentes bonam, ad Deum glorificandum eas adducunt [7], sive, aperte praedicantes, mysterium Christi non credentibus annuntiant, sive catechesim christianam tradunt vel Ecclesiae doctrinam explanant, sive sui temporis quaestiones sub luce Christi tractare student, eorum semper est non sapientiam suam, sed Dei Verbum docere omnesque ad conversionem et ad sanctitatem instanter invitare [8]. Sacerdotalis vero praedicatio, in hodiernis mundi adiunctis haud raro perdifficilis, ut auditorum mentes aptius moveat, verbum Dei non modo generali et abstracto tantum exponere debet, sed concretis applicando vitae circumstantiis veritatem Evangelii perennem.

Ita ministerium verbi multiformiter exercetur, secundum diversas audientium necessitates et praedicantium charismata. In regionibus vel coetibus non christianis, nuntio Evangelico homines ad fidem et Sacramenta sa-

[6] Cf. Gal 2,5.
[7] Cf. 1 Petr 2,12.
[8] Cf. Ritu de l' Ordenació del prevere en l' Església alexandrina dels jacobites: «... Congregueu el vostre poble perquè escolti la paraula de la doctrina, tal com una mare, quan cria, dóna escalf als seus fills» (H. DENZINGER, *Ritus Orientalium* t.2 [Würzburg 1863] p.14).

l' Evangeli [9]. Però dins la comunitat mateixa dels cristians, sobretot entre aquells qui semblen entendre o creure poc allò que freqüenten, el mateix ministeri dels sagraments exigeix la predicació de la paraula, per tal com es tracta de sagraments de la fe, que amb la paraula neix i s' alimenta [10]. Això val principalment per a la Litúrgia de la paraula en la celebració de la Missa, en la qual s' uneixen indissolublement l' anunciació de la mort i la resurrecció del Senyor, la resposta del poble oient i l' oblació mateixa amb què Crist ha confirmat la Nova Aliança en la seva Sang, en la qual oblació combreguen els fidels mitjançant el desig i la recepció del sagrament [11].

[*El Prevere, ministre dels sagraments i de l' Eucaristia*]

5. Déu, que és l' únic Sant i l' únic Santificador, ha volgut prendre els homes com a companys i auxiliars seus que contribuïssin humilment a l' obra de la santificació. Es per això que els preveres reben la consagració de Déu, mitjançant el ministeri del bisbe, per tal que, després d' esdevenir participants del Sacerdoci de Crist a títol especial, actuïn en les celebracions sagrades com a ministres d' Aquell qui exerceix constantment en la Litúrgia, per obra del seu Esperit, el seu ofici sacerdotal a favor nostre [12].

lutis adducuntur [9], in ipsa autem communitate christianorum, praesertim pro illis qui parum intellegere vel credere videntur quod frequentant, verbi praedicatio requiritur ad ipsum ministerium Sacramentorum, quippe quae sint Sacramenta fidei, quae de verbo nascitur et nutritur [10]; quod praecipue valet pro Liturgia verbi in Missarum celebratione, in qua inseparabiliter uniuntur annuntiatio mortis et resurrectionis Domini, responsum populi audientis et oblatio ipsa qua Christus Novum Foedus confirmavit in Sanguine suo, cui oblationi fideles, et votis et Sacramenti perceptione, communicant [11].

5. Deus qui solus Sanctus et Sanctificator est voluit quasi socios et adiutores sibi assumere homines qui operi sanctificationis humiliter inserviant. Hinc Presbyteri a Deo, ministrante Episcopo, consecrantur, ut, participes Sacerdotii Christi speciali ratione effecti, in Sacris celebrandis tamquam ministri agant Eius, qui suum sacerdotale munus per Spiritum suum iugiter pro nobis in Liturgia exercet [12]. Baptismate qui-

[9] Cf. Mt 28,19; Mc 16,16; TERTUL.LIÀ, *De baptismo* 14,2 (Corpus Christianorum, series latina, I p.289,11-13); SANT ATANASI, *Aadv. Arianos* 2,42: PG 26,237A-B; SANT JERONI, *In Matth*, 28,19 (PL 26,226D): «D' antuvi ensenyen tots els pobles i, després d' ensenyar-los, els bategen amb l' aigua. No és possible que el cos rebi el sagrament del baptisme, si abans l' ànima no rep la veritat de la fe»; SANT TOMÀS, *Expositio primae Decretalis* § 1: «El nostre Salvador, enviant els deixebles a predicar, els mana tres coses. Primerament, que ensenyessin la fe; en segon lloc, que administressin els sagraments als creients» (ed. Marietti, *Opuscula theologica* [Torí-Roma 1954] p.138).

[10] Cf. CONC. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium*, n.35,2: AAS 56 (1964) p.109.

[11] Cf. ibid., n.33.35.48.52 p.108-109.113.114.

[12] Cf. ibid., n.7 p.100-101; PIUS XII, enc. *Mystici Corporis*, 29 de juny de 1943: AAS 35 (1943) 230.

Amb el Baptisme introdueixen els homes en el Poble de Déu. Amb el sagrament de la Penitència reconcilien els pecadors amb Déu i amb l' Església. Amb la Santa Unció alleugen els malalts. I, sobretot, amb la celebració de la Missa, ofereixen sacramentalment el Sacrifici de Crist. I, amb l' administració de tots els sagraments, com ja testimonià sant Ignasi màrtir [13] en temps de l' Església primitiva, els preveres s' enllacen jeràrquicament amb el Bisbe per diversos títols, i així el fan d' alguna manera present en cada congregació de fidels [14].

Tots els altres sagraments, així com tots els ministeris eclesiàstics i les obres d' apostolat, es relacionen amb la sagrada Eucaristia i s' hi ordenen [15]. En la santíssima Eucaristia hi ha contingut tot el bé espiritual de l' Església [16], això és, Crist mateix, el nostre Anyell pasqual i pa vivent, que amb la seva Carn vivificada per l' Esperit Sant i vivificadora dóna vida als homes, els quals són així invitats i moguts a oferir-se ells mateixos, amb els seus treballs i totes les coses creades, juntament amb Ell. Per això l' Eucaristia es presenta com la font i el cim de tota l' evangelització, ja que els catecúmens van introduint-se de mica en mica en la participació de l' Eucaristia, i els fidels, una vegada marcats amb el sagrat baptisme i la confirmació, són inserits plenament al Cos de Crist amb la recepció de l' Eucaristia.

dem homines in Populum Dei introducunt; Sacramento Poenitentiae peccatores cum Deo et Ecclesia reconciliant; oleo infirmorum aegrotantes alleviant; celebratione praesertim Missae Sacrificium Christi sacramentaliter offerunt. In omnibus autem Sacramentis conficiendis, ut iam primaevae Ecclesiae temporibus testatus est beatus Ignatius Martyr [13], Presbyteri diversis rationibus cum Episcopo hierarchice colligantur, et sic eum in singulis fidelium congregationibus quodammodo praesentem reddunt [14].

Cetera autem Sacramenta, sicut et omnia ecclesiastica ministeria, et opera apostolatus, cum Sacra Eucharistia cohaerent et ad eam ordinantur [15]. In Sanctissima enim Eucharistia totum bonum spirituale Ecclesiae continetur [16], ipse scilicet Christus, Pascha nostrum panisque vivus per Carnem suam Spiritu Sancto vivificatam et vivificantem vitam praestans hominibus, qui ita invitantur et adducuntur ad seipsos, suos labores cunctasque res creatas una cum Ipso offerendos. Quapropter Eucharistia ut fons et culmen totius evangelizationis apparet, dum catechumeni ad participationem Eucharistiae paulatim introducuntur, et fideles, iam sacro baptismate et confirmatione signati, plene per receptionem Eucharistiae Corpori Christi inseruntur.

[13] Sant Ignasi M., *Smyrn.* 8,1-2; ed. F. X. Funk, p.240; *Constitutiones Apostolorum* VIII 12,3; ed. F. X. Funk, p.496; VIII 29,2 p.532.

[14] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.28: AAS 57 (1965) 33-36.

[15] «L' Eucaristia és com el coronament de la vida espiritual i el fi de tots els sagraments»: Sant Tomàs, *Summa Theol.* III q.73 a.3c; cf. *Summa Theol.* III q.65 a.3.

[16] Cf. Sant Tomàs, *Summa Theol.* III q.65 a.3 ad 1; q.79 a.1c i ad 1.

És, doncs, la Sinaxi eucarística el centre de la congregació dels fidels que el prevere presideix. Per això els preveres ensenyen els fidels a oferir la Víctima divina a Déu Pare en el Sacrifici de la Missa i a fer amb ella l' oblació de la seva vida. Amb l' esperit de Crist, el Pastor, els ensinistren a sotmetre els seus pecats a l' Església en el sagrament de la Penitència, penedits de cor, per tal que es converteixin al Senyor més i més cada dia, bo i recordant les seves paraules: *Convertiu-vos, que el Regne del cel és a prop* (Mt 4,17). Els ensenyen igualment a participar en les celebracions litúrgiques de tal manera que arribin a fer-hi també una oració sincera. Els guien a desenvolupar un esperit d' oració cada vegada més perfecte durant tota la vida, segons les gràcies i les necessitats de cadascú. Els atreuen tots al compliment de les obligacions del propi estat, i mouen els més avançats a la pràctica dels consells evangèlics d' una manera proporcionada a cadascú. Eduquen, per tant, els fidels perquè puguin cantar al Senyor en els seus cors amb himnes i càntics espirituals, donant sempre gràcies pertot a Déu Pare en nom de nostre Senyor Jesucrist [17].

Amb la recitació de l' Ofici diví, mitjançant el qual preguen Déu en nom de l' Església per tot el poble que els fou encomanat i àdhuc per tot el món, els preveres estenen a les diverses hores del dia les lloances i les accions de gràcies que ofereixen en la celebració de l' Eucaristia.

La casa d' oració on se celebra i es conserva la sagrada Eu-

Est ergo Eucharistica Synaxis centrum congregationis fidelium cui Presbyter praeest. Edocent igitur Presbyteri fideles divinam victimam in Sacrificio Missae Deo Patri offerre atque cum ea oblationem vitae suae facere; in spiritu Christi Pastoris instituunt eos peccata sua corde contrito Ecclesiae in Sacramento Poenitentiae submittere, ita ut magis magisque in dies ad Dominum convertantur, memores verborum Eius: *Poenitentiam agite, appropinquavit enim Regnum caelorum* (Mt 4,17). Ipsos pariter edocent Sacrae Liturgiae celebrationes ita participare, ut sinceram orationem in eis quoque attingant; eos ad spiritum orationis semper perfectiorem per totam vitam exercendum, pro uniuscuiusque gratiis et necessitatibus, manuducunt, omnesque ad officia proprii status observanda, et profectiores ad consilia Evangelii, modo cuique congruo exercenda, alliciunt. Erudiunt proinde fideles ut possint hymnis et canticis spiritualibus in cordibus suis cantare Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo et Patri [17].

Laudes et gratiarum actiones quas adhibent in Eucharistiae celebratione ipsi Presbyteri ad diversas horas diei dilatant in Divino persolvendo Officio, quo quidem nomine Ecclesiae, pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecantur.

Domus orationis in qua Sanctissima Eucharistia celebratur et servatur,

[17] Cf. Eph 5,19-20.

caristia i es reuneixen els fidels i en la qual la presència del Fill de Déu, Salvador nostre, ofert per nosaltres en l' ara del sacrifici, es venera perquè sigui auxili i consol dels fidels, ha de ser neta i adequada a l' oració i a les solemnitats sagrades [18]. Pastors i fidels hi són invitats a respondre amb agraïment al do d' Aquell qui, mitjançant la seva humanitat, infon contínuament la vida divina en els membres del seu Cos [19]. Cal que els preveres mirin de cultivar bé la ciència i l' art litúrgiques, perquè, amb el seu ministeri litúrgic, les comunitats cristianes que els han estat encomanades lloïn Déu Pare, Fill i Esperit Sant cada dia més perfectament.

[*Els preveres com a guies del Poble de Déu*]

6. Els Preveres, exercint en nom del Bisbe l' ofici de Crist, Cap i Pastor, per la part d' autoritat que els correspon, apleguen la família de Déu com a fraternitat unida en el mateix esperit, i per Crist en l' Esperit la condueixen a Déu Pare [20]. Per a exercir aquest ministeri, així com per als altres càrrecs dels preveres, es dóna un poder espiritual, el qual, ben cert, és concedit per a edificar [21]. En l' edificació de l' Església, els preveres han de tractar tothom amb una humanitat exquisida, segons l' exemple del

fidelesque congregantur, et in qua praesentia Filii Dei Salvatoris nostri in ara sacrificali pro nobis oblati, in auxilium atque solatium fidelium colitur, nitida, orationi et sacris sollemnibus apta esse debet [18]. In ea Pastores et fideles invitantur ut grato animo respondeant dono Ipsius, qui per Humanitatem suam continuo vitam divinam in membra Corporis sui infundit [19]. Curent Presbyteri scientiam et artem liturgicam recte colere, ut, suo ministerio liturgico, a christianis communitatibus sibi commissis perfectius in dies laudetur Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus.

6. Munus Christi Capitis et Pastoris pro sua parte auctoritatis exercentes, Presbyteri, nomine Episcopi, familiam Dei, ut fraternitatem in unum animatam, colligunt, et per Christum in Spiritu ad Deum Patrem adducunt [20]. Ad hoc autem ministerium exercendum, sicut ad cetera munera Presbyteri, confertur potestas spiritualis, quae quidem ad aedificationem datur [21]. In aedificanda autem Ecclesia, Presbyteri cum omnibus eximia humanitate ad exemplar Domini conversari debent. Neque iuxta placita

[18] Cf. SANT JERONI, *Epist.* 114,2: «... i els calzes sagrats, i els llenços sants, i les altres coses que pertanyen al culte de la passió del Senyor per la unió amb el Cos i la Sang del Senyor, han de ser venerats amb el mateix honor que el seu Cos i la seva Sang» (PL 22,934). Cf. CONC. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.122-127: AAS 56 (1964) 130-132.

[19] «A més, no deixaran de visitar, durant el dia, el Santíssim Sagrament, el qual ha de guardar-se, segons les lleis litúrgiques, dintre les esglésies, amb tot honor i en lloc preferent. Aquestes visites són, envers Crist, el Senyor, allí present, una demostració d' agraïment, una penyora d' amor i el compliment del deure d' adoració» (PAU VI, enc. *Mysterium fidei*, 3 sept. 1965: AAS 57 [1965] 771).

[20] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.28: AAS 57 (1965) 33-36.

[21] Cf. 2 Cor 10,8; 13,10.

Senyor. I no han d' actuar per agradar als homes [22], sinó segons les exigències de la doctrina i la vida cristiana, ensenyant-los i amonestant-los també com a fills caríssims [23], segons les paraules de l' Apòstol: *Insisteix oportunament i importunament, reprèn, amonesta, exhorta, amb molta paciència i doctrina* (2 Tim 4,2) [24].

Per això, els sacerdots, com a educadors de la fe, han de procurar, sia ells mateixos, sia per mitjà d' altres, de portar en l' Esperit Sant cada fidel a l' exercici de la seva vocació pròpia segons l' Evangeli, a la caritat sincera i activa i a la llibertat amb què Crist ens ha alliberat [25]. De poc servirien les cerimònies, tot i essent estètiques, o les associacions, tot i essent pròsperes, si no s' ordenaven a l' educació dels homes per assolir la maduresa cristiana [26]. Per a fomentar-la, els preveres els ajudaran a descobrir en els mateixos esdeveniments grans o petits què demanen les coses i quina és la voluntat de Déu. Caldrà també ensenyar els cristians a no viure per a ells sols, sinó, segons les exigències del manament nou de la caritat, a distribuir cadascun entre els altres la gràcia rebuda [27], perquè així acompleixin tots cristianament el seu ofici en la comunitat dels homes.

Bé que deutors de tots, els preveres tindran com a especialment encomanats a ells els pobres i els més petits, amb els quals

hominum [22], sed iuxta exigentias doctrinae et vitae christianae erga eos agere debent, eos docentes et ut filios etiam carissimos monentes, [23] secundum verba Apostoli: *Insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina* (2 Tim 4,2) [24].

Quapropter ad sacerdotes, qua in fide educatores, pertinet curare sive per se sive per alios, ut singuli fideles ad suam propriam vocationem secundum Evangelium excolendam, ad sinceram operosamque caritatem, et ad libertatem, qua Christus nos liberavit [25], in Spiritu Sancto adducantur. Parum proderunt caeremoniae, etsi pulchrae, vel consociationes, etsi florentes, si non ordinantur ad educandos homines ad maturitatem christianam consequendam [26]. Quam ut promoveant, eis auxilio erunt Presbyteri ut in ipsis eventibus magnis vel parvis, quid res exigant, quae sit Dei voluntas perspicere valeant. Edoceantur etiam christiani ut non sibi solum vivant, sed, secundum exigentias novae legis caritatis, unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administret [27] et ita omnes officia sua in communitate hominum christiane absolvant.

Quamvis vero omnibus debitores sint, Presbyteri tamen peculiari modo commendatos sibi habent pauperes et tenuiores cum quibus Dominus Ipse

[22] Cf. Gal 1,10.
[23] Cf. 1 Cor 4,14.
[24] Cf. *Didascalia* II 34,3; II 46,6; II 47,1; *Constitutiones Apostolorum* II 47,1: ed. F. X. Funk, *Didascalia et Constitutiones* I p.116.142 i 143.
[25] Cf. Gal 4,3; 5,1 i 13.
[26] Cf. Sant Jeroni, *Epist.* 58,7: «¿De quin profit és que les parets brillin amb perles i Crist mori en el pobre?» (PL 22,584).
[27] Cf. 1 Petr 4,10ss.

el Senyor mateix es declara associat [28], i l' evangelització dels quals és presentada com a signe de l' obra messiànica [29]. Caldrà atendre també amb diligència especial els joves i, a més, els casats i els pares, els quals és de desitjar que es reuneixin en grups amicals per tal d' ajudar-se els uns als altres a obrar cristianament, amb més facilitat i plenitud, en la vida ben sovint difícil. Els preveres tindran present que tots els religiosos, homes i dones, per tal com constitueixen la part més excel.lent en la casa del Senyor, són dignes d' una cura particular en ordre al seu progrés espiritual pel bé de tota l' Església. Es mostraran, sobretot, sollícits envers els malalts i moribunds, visitant-los i confortant-los en el Senyor [30].

L' ofici de Pastor no es limita a tenir cura de cada fidel individualment, ans pròpiament s' estén també a la formació d' una genuïna comunitat cristiana. L' esperit comunitari, si és degudament cultivat, ha d' abraçar no sols l' església local, sinó també l' Església universal. La comunitat local no ha de fomentar sols la cura dels seus fidels, ans encara, plena de zel missioner, ha de preparar per a tots els homes el camí que porta a Crist. Té, però, especialment encomanats els catecúmens i els neòfits, que han de ser educats gradualment en el coneixement i la pràctica de la vida cristiana.

Però no es pot edificar cap comunitat cristiana si no té l' arrel

sese sociatum ostendit [28], et quorum evangelizatio signum messianici operis datur [29] Peculiari etiam diligentia prosequentur iuniores, et insuper coniuges ac parentes, qui ut in amicales coetus conveniant optandum est, ad sese mutuo adiuvandos ut christiane in vita saepe ardua facilius pleniusque agant. Meminerint Presbyteri religiosos omnes viros ac mulieres, quippe qui pars praecellens sint in domo Domini, speciali cura dignos esse ad eorum spiritualem profectum in bonum totius Ecclesiae. Maxime tandem solliciti sint aegrotantium et morientium, eos visitantes et in Domino confortantes [30].

Munus vero Pastoris non ad fidelium singillatim curam habendam coarctatur, sed etiam ad genuinam communitatem christianam efformandam proprie extenditur. Spiritus autem communitatis debite ut colatur, non tantum ecclesiam localem sed et universam Ecclesiam amplecti debet. Communitas autem localis non suorum dumtaxat fidelium curam fovere, sed etiam zelo missionali imbuta viam ad Christum omnibus hominibus parare debet. Specialiter tamen sibi commendatos habet catechumenos et neophytos, qui gradatim ad vitam christianam cognoscendam et ducendam educandi sunt.

Nulla tamen communitas christiana aedificatur nisi radicem cardinem-

[28] Cf. Mt 25,34-35.
[29] Cf. Lc 4,18.
[30] Hom pot fer esment d' altres categories, com els emigrants, els nòmades, etc. D' ells es parla en el decr. *Christus Dominus*, sobre la funció pastoral dels Bisbes dins l' Església 28 oct. 1965.

i el pern en la celebració de la sagrada Eucaristia, amb la qual, per tant, ha de començar tota educació de l' esperit comunitari [31]. Aquesta celebració, perquè sigui sincera i plena, ha de conduir tant a les diverses obres de caritat i a l' ajuda mútua, com a l' acció missionera i a les diverses formes del testimoniatge cristià.

Ultra això, amb la caritat, l' oració, l' exemple i les obres de penitència, la comunitat eclesial exerceix una veritable maternitat sobre les ànimes per a dur-les a Crist. És un instrument eficaç per a indicar i obrir als encara no creients el camí cap a Crist i la seva Església. Amb això també els fidels reben estímul, nodriment i reforç per a la lluita espiritual.

Edificant la comunitat cristiana, els preveres mai no serveixen una determinada ideologia o partit humans, sinó que, com a predicadors de l' Evangeli i Pastors de l' Església, treballen per aconseguir el creixement espiritual del Cos de Crist.

II. Relacions dels Preveres amb els altres

[*La relació entre els Bisbes i els preveres*]

7. Tot els preveres, juntament amb els Bisbes, participen de tal manera de l' únic i idèntic sacerdoci i ministeri de Crist que

que habeat in Sanctissimae Eucharistiae celebratione, a qua ergo omnis educatio ad spiritum communitatis incipienda est [31]. Quae celebratio ut sincera et plena sit tam ad varia caritatis opera mutuumque adiutorium quam ad missionalem actionem, necnon ad varias christiani testimonii formas, ducere debet.

Praeterea caritate, oratione, exemplo et poenitentiae operibus, ecclesialis communitas veram erga animas ad Christum adducendas maternitatem exercet. Ipsa enim instrumentum efficax constituit quo nondum credentibus via ad Christum eiusque Ecclesiam indicatur vel sternitur, quo etiam fideles excitantur, aluntur et ad pugnam spiritualem roborantur.

In exstruenda vero christianorum communitate, Presbyteri numquam alicui ideologiae vel factioni humanae inserviunt, sed, ut Evangelii Praecones et Ecclesiae Pastores, ad Corporis Christi spirituale incrementum consequendum operam impendunt.

II. Presbyterorum habitudo ad alios

7. Presbyteri omnes, una cum Episcopis, unum idemque sacerdotium et ministerium Christi ita participant, ut ipsa unitas consecrationis missio-

[31] Cf *Didascalia* II 59,1-3 «Ensenyant, mana i amonesta el poble d' anar sovint a l' església i mai no mancar-hi del tot, ans d' assistir-hi sempre i no empetitir l' església amb la seva absència i disminuir els membres del Cos de Crist Essent vosaltres mateixos membres del Cos de Crist, no us escampeu fora de l' Església amb la vostra desunió Tenint, doncs, per Cap el Crist, present i comunicant-se amb vosaltres, tal com us va prometre, no el menyspreeu, no separeu el Salvador dels seus membres, no esquinceu ni escampeu el seu Cos » (ed F X Funk I p 170); Pau VI, *Discurs* als assistents a la setmana pastoral d' Orvieto, 6 sept 1963 AAS 55 (1963) 750ss

la mateixa unitat de la consagració i la missió exigeix la seva comunió jeràrquica amb l' Orde Episcopal [32], comunió que, de vegades, manifesten perfectament amb la concelebració litúrgica; i, units amb els Bisbes, fan professió de celebrar la Sinaxi eucarística [33]. Així, doncs, els Bisbes, en virtut del do de l' Esperit Sant donat als preveres amb la sagrada ordenació, els tenen com a auxiliars i consellers necessaris en el ministeri i l' ofici d' ensenyar, santificar i pasturar el poble de Déu [34]. Ja des dels temps antics de l' Església, els documents litúrgics ho proclamen amb insistència, quan demanen solemnement a Déu, sobre el prevere que ha de ser ordenat, la infusió «de l' esperit de gràcia i de consell, per tal que ajudi i governi el poble amb puresa de cor» [35], tal com en el desert l' esperit de Moisès es va difondre en les intel.ligències dels setanta homes prudents [36], «ajudant-se dels quals, ell va governar fàcilment les innombrables multituds del poble [37].

nisque requirat hierarchicam eorum communionem cum Ordine Episcoporum 32, quam optime aliquando in liturgica concelebratione manifestant, et cum quibus coniuncti profitentur se Eucharisticam Synaxim celebrare 33. Episcopi igitur, propter donum Spiritus Sancti quod Presbyteris in sacra Ordinatione datum est, illos habent ut necessarios adiutores et consiliarios in ministerio et munere docendi, sanctificandi et pascendi plebem Dei 34. Quod enixe, iam ab antiquis Ecclesiae temporibus, liturgica documenta proclamant, dum sollemniter postulant a Deo super Presbyterum ordinandum infusionem spiritus «gratiae et consilii, ut adiuvet ac gubernet populum in corde mundo» 35, quemadmodum in eremo Moysis spiritus in mentes septuaginta virorum prudentium propagatus est 36, «quibus ille adiutoribus usus, in populo innumeras multitudines facile gubernavit» 37. Propter hanc ergo

32 Cf Conc Vat. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 28: AAS 57 (1965) 35

33 Cf l' anomenada *Constitutio Ecclesiastica Apostolorum* XVIII «Els Preveres són participants del ministeri i de les lluites dels Bisbes» (ed Th Schermann, *Die allgemeine Kirchenordnung* I [Paderborn 1914] p 26), A Harnack, Die Quellen der sog apostolichen Kirchenordnung T u. U, II 4 p 13 n 18 i 19, Pseudo-Jeroni, *De septem Ordinibus Ecclesiae:* «En la benedicció, són copartícipants dels misteris amb els bisbes» (ed A W Kalff [Wurzburg 1937] p 45), Sant Isidor de Sevilla, *De ecclesiasticis officiis* II c 7 «Presideixen l' Església de Crist i són coparticipants amb els Bisbes en la consagració del Cos i la Sang, i també en l' adoctrinament dels pobles i en el ministeri de la predicació» (PL 83,787)

34 Cf *Didascalia* II 28,4 ed F. X. Funk, p 108, *Constitutiones Apostolorum* II 28,4, II 34,3, ibid, p 109 i 117.

35 Ibid, VII 16,4 ed F X Funk I p 522,13, cf *Epitome Const. Apost.* VI ibid, II p 80,3-4, *Testamentum Domini:* «doneu-li l' Esperit de gràcia, de consell i de magnanimitat, l' esperit del presbiterat. a fi d' ajudar i de governar el vostre poble amb les obres, amb el temor, amb la puresa de cor» (trad I E Rahmani [Magúncia 1899] p 69) També en la *Trad Apost.:* ed B Botte, *La Tradition Apostolique de Saint Hippolyte* (Munster i. W 1963) p 20

36 Cf Num 11,16-25

37 *Pont Rom.*, «De Ordinatione Presbyteri», Prefaci, aquestes paraules ja es troben en el *Sacramentarium Leonianum, Sacramentarium Gelasianum* i *Sacramentarium Gregorianum* També se' n troben de semblants a les litúrgies orientals cf *Trad Apost:* «mireu aquest vostre servent i concediu-li l' Esperit de gràcia i de consell, perquè ajudi els preveres i governi el vostre poble amb puresa de cor, tal com mirareu propici el poble elegit per Vos i ordenàreu a Moisès d' elegir uns preveres que omplíreu amb l' Esperit que vau donar al vostre servent» (de l' antiga

Per consegüent, a causa d' aquesta comunió en el mateix sacerdoci i ministeri, els Bisbes consideraran els preveres germans i amics seus [38], i, segons les seves forces, es proposaran llur bé, tant material com sobretot espiritual. Damunt d' ells recau principalment la càrrega greu de la santedat dels seus sacerdots [39]. Per això posaran el màxim esment en la formació contínua del seu Presbiteri [40]. Els escoltaran de bona gana, àdhuc els consultaran i dialogaran amb ells d' allò que fa referència a les necessitats del treball pastoral i al bé de la diòcesi. Per a posar-ho en pràctica, s' establirà, d' una manera adequada a les circumstàncies i a les necessitats d' avui [41], segons la forma i les normes que el dret haurà de determinar, una junta o senat [42] de sacerdots representants del Presbiteri, que amb

in eodem sacerdotio atque ministerio communionem, Episcopi ut fratres et amicos suos habeant Presbyteros [38], eorumque bonum, tam materiale quam praesertim spirituale ipsis pro viribus cordi sit. Potissimum enim in illos sacerdotum suorum sanctitudinis grave recidit onus [39]: maximam ergo curam exerceant in continua formatione Presbyterii sui [40]. Eos libenter audiant, immo consulant et cum eis colloquantur de iis quae ad necessitates operis pastoralis et ad bonum dioecesis spectant. Ut vero id ad effectum deducatur, habeatur, modo hodiernis adiunctis ac necessitatibus accommodato [41], forma ac normis iure determinandis, coetus seu senatus [42] sacerdo-

traducció llatina veronense ed B Botte, *La Tradition Apostolique de S Hippolyte Essai de reconstruction* [Munster 1 W 1963] p 20), *Const Apost* VIII 16,4 ed F X Funk I p 522,16-17, *Epit Const Apost* 6 ed F X Funk II p 20,5-7, *Testamentum Domini* · trad I E Rahmani (Magúncia 1899) p 69, *Euchologium Serapionis* XXVII ed F X Funk, *Didascalia et Constitutiones* II p 190 lin 1-7, *Ritus Ordinationis in ritu Maronitarum* · trad H Denzinger, *Ritus Orientalium* II (Wurzburg 1863) p 161 Entre els Pares, poden citar-se Teodor de Mopsuesta, *In 1 Tim* 3,8 ed Swete, II p 119-121, Teodoret, *Quaestiones in Numeros* XVIII PG 80,369C-372B

[38] Cf Conc Vat II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 28 AAS 57 (1965) 35

[39] Cf Joan XXIII, enc *Sacerdotii nostri primordia*, 1 agosto 1959 AAS 51 (1959) 576, Sant Pius X, exhort al clergat *Haerent animo*, 4 agosto 1908, en *S Pii X Acta* vol 4 (1908) p 237ss

[40] Cf Conc Vat II, decr sobre la funció pastoral dels Bisbes a l' Església *Christus Dominus* n 15 i 16

[41] En el dret ja establert, hi ha el capítol catedral, que és el «senat i el consell» del Bisbe (C I C can 391), i, a falta d' ell, el cos de consultors diocesans (cf C I C can 423-428) És de desitjar una revisió d' aquestes institucions per atendre millor les circumstàncies i les necessitats d' avui Com és evident, aquest cos de preveres és diferent del Consell pastoral a què es refereix el decr *Christus Dominus* sobre la funció pastoral dels Bisbes a l' Església, de 28 octubre 1965, n 27, del qual també els laics formen part i que únicament té per objecte la cura dels afers de caràcter pastoral Sobre els preveres com a consellers dels Bisbes poden consultar-se *Didascalia* II 28,4 ed F X Funk, I p 108, també *Const Apost* II 28,4 ed F X Funk, I p 109, Sant Ignasi M, *Magn* 6,1 ed F X Funk, p 234,10-16, *Trall* 3,1 ed F X Funk, p 244,10-12, Orígenes, *Adv Celsum* 3,30 «Els preveres són consellers («bouleytai») (PG 11,957d-960)

[42] Sant Ignasi M, *Magn* 6,1 «Us exhorto que mireu de fer-ho tot en unió amb Déu, presidint el Bisbe des del lloc de Déu i els preveres al lloc del Cenacle apostòlic i tenint confiat els diaques, que jo estimo tant, el ministeri de Jesucrist, el qual era amb el Pare abans dels segles i a la fi ha aparegut» (ed F X Funk, p 234,10-13), Sant Ignasi M, *Trall* 3,1 «Tots reverenciaran els diaques com a Jesucrist, el Bisbe, com a figura del Pare, i els preveres, com el senat de Déu i el consell dels Apòstols Sense aquests no hi ha Església» (ibid, p 244,10-12); Sant Jeroni, *In Isaiam* II 3 (PL 24,61A) «També nosaltres tenim, a l' Església, el nostre senat, el cos dels preveres»

els seus consells, puguin ajudar eficaçment el Bisbe en el govern de la diòcesi.

Els preveres, tenint present la plenitud del sagrament de l' Orde de què frueixen els Bisbes, reverenciaran en aquests l' autoritat de Crist, Pastor suprem. Per tant, s' adheriran al Bisbe propi amb caritat i obediència sinceres [43]. Aquesta obediència sacerdotal, impregnada de l' esperit de col.laboració, es basa en la mateixa participació del ministeri episcopal, que reben els preveres amb el sagrament de l' Orde i la missió canònica [44].

La unió dels preveres amb els Bisbes és avui necessària, tant més que en aquest nostre temps, per diversos motius, les empreses apostòliques no sols han d' adoptar formes múltiples, ans encara han d' ultrapassar els límits d' una sola parròquia o diòcesi. Cap prevere, doncs, no pot acomplir suficientment la seva missió aïllat i com a particular, ans només unint les seves forces a les dels altres preveres, sota la direcció d' aquells qui presideixen l' Església.

[*La unió fraterna i la col.laboració entre els preveres*]

8. Els preveres, constituïts en l' Orde del Presbiterat mitjançant l' ordenació, s' enllacen tots entre ells amb una íntima fraternitat sacramental. En particular, formen un sol Presbiteri en la diòcesi al servei de la qual s' han adscrit sota l' autoritat del

tum, Presbyterium repraesentantium, qui Episcopum in regimine dioeceseos suis consiliis efficaciter adiuvare possit.

Presbyteri autem, ante oculos habentes plenitudinem Sacramenti Ordinis qua Episcopi gaudent, in ipsis revereantur auctoritatem Christi supremi Pastoris. Suo igitur Episcopo sincera caritate et oboedientia adhaereant [43]. Quae sacerdotalis oboedientia, cooperationis spiritu perfusa, fundatur in ipsa participatione ministerii episcopalis, quae Presbyteris per Sacramentum Ordinis et missionem canonicam confertur [44].

Unio Presbyterorum cum Episcopis eo magis nostris diebus requiritur quod aetate hac nostra, diversis ex causis, incepta apostolica non tantum multiplices formas induere, verum etiam limites unius paroeciae vel dioecesis praetergredi necesse est. Nullus ergo Presbyter seorsum ac veluti singillatim suam missionem satis adimplere valet, sed tantum viribus unitis cum aliis Presbyteris, sub ductu eorum, qui Ecclesiae praesunt.

8. Presbyteri, per Ordinationem in Ordine presbyteratus constituti, omnes inter se intima fraternitate sacramentali nectuntur; specialiter autem in dioecesi cuius servitio sub Episcopo proprio addicuntur unum Presbyterium efformant. Etsi enim diversis officiis mancipentur, unum tamen ge-

[43] Cf Pau VI, *Discurs als rectors de Roma i als quaresmals*, l'1 març 1965 AAS 57 (1965) 326

[44] Cf *Const Apost* VIII 47,39 «Els preveres. . no faran res sense el consentiment del bisbe, perquè és aquest el qui té encomanat el poble de Déu i el qui haurà de respondre de les seves ànimes» (ed F X Funk, p 577)

Bisbe propi. Perquè, si bé tenen l' obligació d' atendre diversos oficis, exerceixen, no obstant, un sol ministeri sacerdotal a favor dels homes. Tots els preveres són enviats a col.laborar en la mateixa obra, sia que es dediquin al ministeri parroquial o supraparroquial, sia que treballin en la investigació científica o en l' ensenyament, sia també que s' ocupin en el treball manua, participant de la condició dels mateixos obrers, allí on, l' autoritat competent havent-ho aprovat, sembli útil, sia finalment que realitzin altres obres apostòliques o ordenades a l' apostolat. Tots tendeixen a un mateix fi, això és, a l' edificació del Cos de Crist, que, principalment en els nostres temps, requereix molts oficis i nous acomodaments. Per això és d' una gran importància que tots els preveres, tant diocesans com religiosos, s' ajudin mútuament, per tal de ser sempre cooperadors de la veritat [45]. Cadascun s' uneix amb vincles especials de caritat apostòlica, de ministeri i de fraternitat amb els altres membres d' aquest Presbiteri. La Litúrgia ja ho expressa des de l' antiguitat, quan els preveres presents són invitats a imposar les mans damunt el nou elegit, juntament amb el Bisbe que ordena, i quan concelebren la sagrada Eucaristia amb cor unànime. Cada prevere, doncs, s' uneix amb els seus germans mitjançant el vincle de la caritat, de l' oració i de la col.laboració més àmplia. I així es manifesta aquella unitat amb què Crist va voler que els seus fossin perfectament u, perquè el món conegui que el Fill és l' enviat del Pare [46].

runt sacerdotale pro hominibus ministerium. Ad idem enim opus ut cooperentur mittuntur omnes Presbyteri, sive ministerium paroeciale vel supraparoeciale exerceant, sive scientiae investigandae aut tradendae operam conferant, sive etiam manibus laborent, ipsorum operariorum, ubi id probante quidem competenti Auctoritate expedire videatur, sortem participantes, sive tandem alia opera apostolica vel ad apostolatum ordinata adimpleant. Ad unum omnes quidem conspirant, ad aedificationem nempe Corporis Christi, quae, nostris praesertim temporibus, multiplicia officia necnon novas accommodationes requirit. Quapropter magni momenti est ut omnes Presbyteri, sive dioecesani sive religiosi, sese invicem adiuvent, ut semper sint cooperatores veritatis [45]. Cum ceteris ergo membris huius Presbyterii, unusquisque specialibus apostolicae caritatis, ministerii et fraternitatis nexibus coniungitur: quod iam ab antiquis temporibus liturgice significatur, cum Presbyteri adstantes super novum electum, simul cum Episcopo ordinante, manus imponere invitentur, et cum Sacram Eucharistiam unanimo corde concelebrant. Singuli ergo Presbyteri cum confratribus suis uniuntur vinculo caritatis, orationis et omnimodae cooperationis, atque ita manifestatur illa unitas qua Christus voluit suos in unum esse consummatos, ut cognoscat mundus Filium missum esse a Patre [46].

[45] Cf. Io 3,8.
[46] Cf. Io 17,23.

Per aquest motiu, els qui són de més edat rebran els més joves com a veritatbles germans i els ajudaran en les seves primeres empreses i treballs del ministeri. A més, miraran de comprendre llur mentalitat, bé que diversa de la pròpia, i seguiran amb benvolença llurs empreses. Els joves, igualment, respectaran l' edat i l' experiència dels més vells i confrontaran amb ells els parers sobre les qüestions que es refereixen a la cura d' ànimes i col.laboraran de bona gana.

Guiats per l' esperit fraternal, els preveres no oblidaran l' hospitalitat [47], practicaran la beneficència i la comunitat de béns [48], sol.lícits principalment dels malalts, dels afligits, dels qui es troben afeixugats amb un treball excessiu, dels qui viuen sols, dels exiliats de la pàtria i dels qui sofreixen persecució [49]. També per motius d' esbargiment es reuniran de gust i amb alegria, recordant les paraules amb què el Senyor mateix invitava els Apòstols fatigats: *Veniu en un lloc desplobat, tot sols, i reposeu un xic* (Mc 6,31). Ultra això, per tal que els preveres trobin un auxili mutu en el cultiu de la vida espiritual i intel.lectual, perquè puguin col.laborar més adequadament en el ministeri i per sostreure 's als perills tal vegada originats de la solitud, caldrà fomentar entre ells alguna mena de vida de comunitat o de convivència, la qual, però, pot adoptar moltes formes segons les diverses necessitats personals o pastorals, això és, la cohabitació, quan és possible, o la taula comuna, o almenys les reunions freqüents i pe-

Quam ob rem, qui sunt provectioris aetatis iuniores vere ut fratres suscipiant eosque in primis inceptis et oneribus ministerii adiuvent, itemque mentem eorum, etsi a propria diversam, intellegere satagant atque incepta eorum cum benevolencia prosequantur. Iuvenes pariter revereantur aetatem atque experientiam seniorum cumque illis de rebus curam animarum spectantibus consilia conferant et libenter collaborent.

Spiritu fraterno ducti, Presbyteri hospitalitatem ne obliviscantur [47], colant beneficentiam et communionem bonorum [48], praesertim solliciti eorum qui sunt aegroti, afflicti, laboribus nimis onerati, solitarii, e patria exsules, necnon eorum qui persecutionem patiuntur [49]. Etiam ad relaxandum animum libenter et cum gaudio conveniant, memores verborum quibus ipse Dominus Apostolos defatigatos invitabat: *Venite seorsum in desertum locum, et requiescite pusillum* (Mc 6,31). Insuper, ut Presbyteri in vita spirituali et intellectuali colenda mutuum iuvamen inveniant, ut aptius in ministerio cooperari valeant utque a periculis solitudinis forte orientibus eripiantur, aliqua vita communis vel aliquod vitae consortium inter eos foveatur, quod tamen plures formas, iuxta diversas necessitates personales vel pastorales, induere potest, nempe cohabitationem, ubi possibilis est, vel communem

[47] Cf. Hebr 13,1-2.
[48] Cf. Hebr 13,16.
[49] Cf Mt 5,10.

riòdiques. Tenen també molta importància, i cal fomentar-les amb diligència, les associacions que, amb estatuts revisats per l' autoritat eclesiàstica competent, mitjançant un ordenament de vida adequat i aprovat com és degut i una ajuda fraternal, fomenten la santedat dels sacerdots en l' exercici del ministeri, i així es proposen de fer un servei a tot l' Orde dels preveres.

Per últim, amb motiu d' aquesta mateixa comunió en el sacerdoci, sàpiguen els preveres que tenen una obligació especial envers aquells qui es troben en alguna dificultat. Caldrà que els donin auxili oportunament, àdhuc, si és necessari, avisant-los amb discreció. Esguardaran sempre amb caritat fraternal i amb grandesa d' ànim els qui hagin comès algun mancament, faran per ells incessants pregàries a Déu i se 'ls mostraran tothora veritablement germans i amics.

[*Les relacions entre els preveres i els laics*]

9. Els sacerdots del Nou Testament, tot i exercint, en virtut del sagrament de l' Orde, la funció de pare i mestre, tan excel.lent i necessària, en el Poble i pel bé del Poble de Déu, són alhora, amb tots els fidels cristians, deixebles del Senyor, participants del seu Regne per la gràcia de Déu que els ha cridat [50]. Amb tots els regenerats en les fonts baptismals, els preveres són germans entre germans [51], com a membres del mateix

mensam, vel saltem frequentes ac periodicos conventus. Magni quoque habendae sunt et diligenter promovendae associationes quae, statutis a competenti ecclesiastica auctoritate recognitis, per aptam et convenienter approbatam vitae ordinationem et per iuvamen fraternum, sanctitatem sacerdotum in exercitio ministerii fovent, et sic toti Ordini Presbyterorum servire intendunt.

Demum, ratione eiusdem communionis in sacerdotio, se sciant Presbyteri specialiter obligatos erga eos qui aliquibus difficultatibus laborant; quibus tempestivum praebeant auxilium, etiam si opus sit eos discrete monendo. Illos autem qui in quibusdam defecerunt fraterna caritate atque magno animo semper prosequantur, pro ipsis instantes preces Deo effundant eisque continuo sese praebeant ut revera fratres et amicos.

9. Novi Testamenti sacerdotes, licet Sacramenti Ordinis ratione praestantissimum ac necessarium in Populo et pro Populo Dei munus patris et magistri exerceant, tamen simul cum omnibus christifidelibus sunt discipuli Domini, Dei vocantis gratia Eius Regni participes facti [50]. Cum omnibus enim in fonte baptismi regeneratis Presbyteri sunt fratres inter fratres [51],

[50] Cf. 1 Thess 2,12; Col 1,13.

[51] Cf. Mt 23,8. «És també indispensable que, per la mateixa raó que volem ser pastors, pares i mestres dels homes, ens fem els seus germans» (Pau VI, enc. *Ecclesiam suam*, 6 agost 1964: AAS 58 [1964] 647).

i únic Cos de Crist, l' edificació del qual ha estat demanada a tothom [52].

Cal, doncs, que els Preveres presideixin de tal manera que, buscant no els propis interessos sinó els de Jesucrist [53], uneixin la seva acció a la dels laics i actuïn enmig d' ells segons l' exemple del Mestre, el qual, entre els homes, *no va venir pas a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida en rescat per a una multitud* (Mt 20,28). Els preveres reconeixeran i fomentaran sincerament la dignitat dels laics i la part pròpia que aquests tenen en la missió de l' Església. Honraran també curosament la llibertat justa que tothom ha de tenir en la ciutat terrenal. Escoltaran de bona gana els laics, concedint fraternalment atenció als seus desigs, reconeixent la seva experiència i competència en els diversos camps de l' activitat humana, a fi de poder reconèixer juntament amb ells els signes dels temps. Provant els esperits si són de Déu [54], cal que descobreixin amb sentit de fe, reconeguin amb goig i fomentin amb diligència els carismes multiformes dels laics, tant els humils com els més sublims. Però entre els altres dons de Déu que es troben abundosament entre els fidels, són dignes d' una cura especial aquells amb què molts són atrets a una vida espiritual més elevada. Encomanaran, encara, als laics confiadament tasques en servei de l' Església, deixant-los espai i

utpote membra unius eiusdemque Christi Corporis, cuius aedificatio omnibus demandata est [52].

Presbyteros igitur sic oportet praeesse, ut non quae sua sunt quaerentes, sed quae Iesu Christi [53], cum fidelibus laicis operam coniungant et in medio eorum se gerant ad exemplum Magistri, qui inter homines *non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis* (Mt 20,28). Presbyteri sincere laicorum dignitatem atque propriam, quam laici in missione Ecclesiae habent partem, agnoscant et promoveant. Iustam etiam libertatem, quae omnibus in civitate terrestri competit, sedulo in honore habeant. Libenter audiant laicos, eorum desideria fraterne considerantes, eorumque experientiam et competentiam in diversis campis humanae actionis agnoscentes, ut simul cum ipsis signa temporum recognoscere queant. Probantes spiritus si ex Deo sint [54]. charismata laicorum multiformia, tam humilia quam altiora, cum sensu fidei detegant, cum gaudio agnoscant, cum diligentia foveant. Inter alia vero dona Dei quae in fidelibus abundanter inveniuntur, peculiari cura digna sunt, quibus non pauci ad altiorem vitam spiritualem attrahuntur. Item cum fiducia laicis in servitium Ecclesiae

[52] Cf. Eph 4,7 i 16; *Const. Apost.* VIII 1,20: «Ni el bisbe s' ensuperbirà damunt els diaques i els preveres, ni els preveres damunt el poble, car d' uns i altres resulta el conjunt del cos» (ed. F. X. Funk, I p.46).
[53] Cf. Phil 2,21.
[54] Cf. 1 Io 4,1.

llibertat d' acció i àdhuc invitant-los oportunament a emprendre 's treballs amb espontaneïtat [55].

Els preveres, finalment, han estat posats enmig dels laics per a conduir-los tots a la unitat de la caritat, *sol.lícits a estimar-se els uns als altres amb caritat fraterna, avançant-se mútuament a honorar-se* (Rom 12,10). Ells, doncs, hauran d' agermanar les diverses mentalitats, perquè ningú no se senti estrany en la comunitat dels fidels. Són defensors del bé comú, del qual, en nom del Bisbe, tenen cura, i alhora mantenedors acèrrims de la veritat, perquè els fidels no siguin enduts per qualsevol vent d' ensenyament [56]. Se' ls recomana la cura especial d' aquells qui han abandonat la pràctica dels sagraments i fins potser han defallit en la fe. No deixaran com a bons pastors d' anar al seu encontre.

Tenint en compte les normes sobre l' ecumenisme [57], no oblidaran els germans que no frueixen d' una plena comunió eclesiàstica amb nosaltres.

Tindran, per últim, com a recomanats tots aquells qui no reconeixen el Crist com a Salvador seu.

Cal, però, que els fidels cristians siguin conscients de les seves obligacions amb els preveres. Per això els tindran un amor especial com a pastors i pares. A més, participant en les seves sollicitud, ajudaran els seus preveres tant com sigui possible amb l' oració

officia committant, eis agendi libertatem et spatium relinquentes, immo eos ut opera etiam sua sponte aggrediantur opportune invitantes [55].

Presbyteri demum in medio laicorum positi sunt ut omnes ad caritatis unitatem ducant *caritate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praevenientes* (Rom 12,10). Eorum igitur est diversas mentes ita componere ut nemo in fidelium communitate extraneum se sentiat. Boni communis, cuius nomine Episcopi curam habent, sunt defensores, atque simul veritatis strenui assertores, ne fideles omni vento doctrinae circumferantur [56]. Peculiari sollicitudini eorum committuntur qui a praxi Sacramentorum, immo a fide forsan defecerunt, quos quidem ut boni pastores adire non omittent.

Ad praescripta de oecumenismo attendentes [57], non obliviscentur fratrum qui plena nobiscum ecclesiastica communione non fruuntur.

Commendatos sibi tandem habebunt illos omnes qui Christum Salvatorem suum non agnoscunt.

Ipsi vero christifideles conscii sint se obligatos esse Presbyteris suis, et ideo filiali amore eosdem, pastores suos et patres, prosequantur; item, eorum sollicitudines participantes, oratione et opere quantum fieri possit auxilio

[55] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium*, n.37: AAS 57 (1965) 42-43.

[56] Cf. Eph 4,14.

[57] Cf. CONC. VAT. II, decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio:* AAS 57 (1965) 90ss

i les obres, perquè puguin vèncer millor les dificultats i acomplir amb més fruit les seves funcions [58].

III. La distribució dels Preveres i les vocacions sacerdotals

[*La distribució dels preveres*]

10. El do espiritual que els preveres van rebre en l' ordenació els prepara, no per a una determinada missió limitada i restringida, sinó per a una missió amplíssima i universal de salvació *fins als extrems de la terra* (Act 1,8), ja que qualsevol ministeri sacerdotal participa de la mateixa amplitud universal de la missió que Crist va confiar als Apòstols. El sacerdoci de Crist, del qual els preveres han esdevingut veritablement participants, es dirigeix necessàriament a tots els pobles i a tots els temps, i no és restringit per cap mena de límits de sang, de nació o d' edat, com ja anuncia misteriosament la figura de Melquisedec [59]. Caldrà, doncs, que els preveres recordin que hauran de tenir molt viva la sol.licitud per totes les esglésies. Per això els preveres d' aquelles diòcesis que tenen més abundància de vocacions es mostraran disposats de bona gana, amb el permís o a exhortació del propi Ordinari, a exercir el seu ministeri en les regions, les missions o les obres que sofreixen manca de clerecia.

sint suis Presbyteris, ut hi aptius difficultates superare et fructuosius officia sua adimplere valeant [58].

III. Presbyterorum distributio et vocationes sacerdotales

10. Donum spirituale, quod Presbyteri in ordinatione acceperunt, illos non ad limitatam quandam et coarctatam missionem praeparat, sed ad amplissimam et universalem missionem salutis *usque ad ultimum terrae* (Act 1,8), nam quodlibet sacerdotale ministerium participat ipsam universalem amplitudinem missionis a Christo Apostolis concreditae. Christi enim Sacerdotium, cuius Presbyteri vere participes facti sunt, ad omnes populos et ad omnia tempora necessario dirigitur, neque ullis limitibus sanguinis, nationis vel aetatis coarctatur, ut iam in figura Melchisedech arcano modo praefiguratur [59]. Meminerint igitur Presbyteri omnium ecclesiarum sollicitudinem sibi cordi esse debere. Quapropter Presbyteri illarum dioecesium, quae maiore vocationum copia ditantur, libenter se paratos praebeant, permittente vel exhortante proprio Ordinario, ad suum ministerium in regionibus missionibus vel operibus cleri penuria laborantibus exercendum.

[58] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.37: AAS 57 (1965) 42-43.
[59] Cf. Hebr 7,3.

D' altra banda, caldrà revisar les normes d' incardinació i excardinació, de tal manera que, restant ferma aquesta institució antiquíssima, respongui millor, no obstant, a les necessitats pastorals d' avui. On les raons de l' apostolat ho demanin, caldrà facilitar no sols la deguda destribució dels preveres, sinó també les obres especials de la pastoral entre diversos grups socials que han de dur-se a cap en alguna regió o nació o en qualsevol part del món. Amb aquesta finalitat, pot ser útil d' establir alguns seminaris internacionals, diòcesis especials o prelatures personals i altres institucions semblants, a les quals, de la manera que caldrà determinar per a cada empresa i salvant sempre els drets dels Ordinaris de lloc, puguin adscriure 's o incardinar-se els preveres en bé comú de tota l' Església.

Però, si és possible, els preveres no seran enviats d' un a un a una nova regió, sobretot si encara no en coneixen bé la llengua i costums, ans, segons l' exemple dels deixebles de Crist [69], almenys de dos en dos o de tres en tres, per tal que s' ajudin mútuament. Convé, igualment, de tenir una cura sol.lícita de la seva vida espiritual i de la seva salut mental i física. I, tant com sigui possible, hom els prepararà llocs i condicions de treball adequats a les circumstàncies personals de cadascú. És també molt convenient que els qui es dirigeixen a una nació nova mirin de conèixer degudament no sols la llengua d' aquell lloc, ans també l' especial caràcter psicològic i social del poble que volen servir amb humili-

Normae praeterea de incardinatione et excardinatione ita recognoscantur ut, pervetere hoc instituto firmo manente, ipsum tamen hodiernis pastoralibus necessitatibus melius respondeat. Ubi vero ratio apostolatus postulaverit, faciliora reddantur non solum apta Presbyterorum distributio, sed etiam peculiaria opera pastoralia pro diversis coetibus socialibus, quae in aliqua regione, vel natione aut in quacumque terrarum orbis parte perficienda sunt. Ad hoc ergo quaedam seminaria internationalia, peculiares dioeceses vel prelaturae personales et alia huiusmodi utiliter constitui possunt, quibus, modis pro singulis inceptis statuendis et salvis semper iuribus Ordinariorum locorum, Presbyteri addici vel incardinari queant in bonum commune totius Ecclesiae.

Ad novam tamen regionem, praesertim si illius linguam et mores nondum bene cognoverint, in quantum fieri potest, Presbyteri ne mittantur singuli, sed, ad exemplum Christi discipulorum [60], saltem bini vel terni, ut ita mutuo sibi sint adiutorio. Pariter expedit sollicitam curam adhibere de eorum vita spirituali, necnon de eorum valetudine mentis et corporis; et, quatenus id fieri possit, loca et condiciones laboris pro ipsis praeparentur iuxta uniuscuiusque adiuncta personalia. Magnopere expedit simul ut, qui novam nationem petunt, apte cognoscere curent non solum linguam illius loci, sed etiam peculiarem indolem psychologicam et socialem illius populi

[60] Cf. Lc 10,1

tat, comunicant-s' hi tan perfectament com puguin, de tal manera que segueixin l' exemple de l' Apòstol sant Pau, que va poder dir d' ell mateix: *Jo, que era lliure amb relació a tothom, de tothom m' he fet esclau, per guanyar-ne tants com pugui. M' he fet com un jueu amb els jueus, per guanyar els jueus...* (1 Cor 9,19-20).

[*Els preveres i les vocacions sacerdotals*]

11. El Pastor i Guardià de les nostres ànimes [61] va disposar la seva Església de manera que el Poble que Ell elegí i adquirí amb la seva sang [62] sempre i fins a la fi del món hagués de tenir els seus sacerdots, per tal que mai els cristians no fossin com ovelles sense pastor [63]. Reconeixent aquesta voluntat de Crist, els Apòstols, a suggerència de l' Esperit Sant, van creure' s obligats a elegir ministres *que seran capaços d' ensenyar també d' altres* (2 Tim 2,2). Aquesta obligació pertany de ple a la mateixa missió sacerdotal, amb la qual el prevere participa de la sol.licitud per tota l' Església, a fi que el Poble de Déu mai no manqui d' obrers aquí en el món. Com sigui, però, que «el pilot i els qui viatgen en la nau... tenen una causa comuna» [64], caldrà ensenyar a tot el Poble cristià que té l' obligació de contribuir de moltes maneres —amb la pregària incessant i també amb altres mitjans que té a l' abast [65]—a fer que l' Església disposi sempre dels sacerdots que són necessaris per a l' acompliment de la seva missió divina. En

cui in humilitate servire volunt quam perfectissime cum eodem communicantes, ita ut exemplum sequantur Pauli Apostoli, qui de se ipso dicere potuit: *Nam, cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer...* (1 Cor 9,19-20).

11. Pastor et Episcopus animarum nostrarum [61], ita suam Ecclesiam constituit, ut Populus quem elegit et acquisivit sanguine suo [62] semper et usque in finem saeculi suos habere deberet sacerdotes, ne umquam christiani essent sicut oves non habentes pastorem [63]. Quam voluntatem Christi agnoscentes, Apostoli, suggerente Spiritu Sancto, suum esse officium duxerunt ministros eligendi *qui idonei erunt et alios docere* (2 Tim 2,2). Quod officium sane pertinet ad ipsam missionem sacerdotalem, qua quidem particeps fit Presbyter sollicitudinis totius Ecclesiae, ne in Populo Dei hic in terris operarii umquam desint. Quoniam tamen «rectori navis et navigio deferendis... causa communis exsistit» [64], ideo universus Populus christianus edoceatur suum esse officium diversimode cooperandi, per instantem orationem itemque per alia media quae sibi praesto sunt [65], ut semper Ecclesia illos habeat sacerdotes, qui necessarii sint ad missionem suam divi-

[61] Cf 1 Petr 2,25
[62] Cf. Act 20,28.
[63] Cf Mt 9,36
[64] *Pont. Rom.*, «De Ordinatione Presbyteri».
[65] Cf Conc. Vat. II, decr. sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* n 2

primer lloc, doncs, els preveres tindran ben viva la preocupació de posar davant els ulls dels fidels l' excel.lència i la necessitat del sacerdoci, mitjançant el ministeri de la paraula i el propi testimoniatge de vida, que palesi obertament l' esperit de servei i el veritable goig pasqual. I, sense estalviar atencions ni incomoditats, miraran d' ajudar els joves o adults que prudentment considerin idonis per a un ministeri tan gran a preparar-se degudament, per tal que un dia, conservant plenament la seva llibertat interna i externa, puguin ser cridats pels Bisbes. Per atènyer aquest objectiu, és de màxima utilitat la direcció espiritual diligent i prudent. Els pares i els mestres, i tots els qui tenen quelcom a veure amb l' educació dels infants i els joves els instruiran de tal manera que, coneixent la sol.licitud del Senyor pel seu ramat i considerant les necessitats de l' Església, es mostrin promptes a respondre generosament amb el profeta al Senyor que els crida: «*Aquí estic, envieu-me*» (Is 6,8). Però aquesta veu del Senyor que crida no ha d' esperar-se que vingui d' una certa manera extraordinària a les oïdes del futur prevere. Més aviat cal percebre-la i discernir-la en els signes amb què cada dia la voluntat de Déu es dóna a conèixer als cristians prudents. Els preveres hauran de considerar atentament aquest signes [66].

nam explendam. Primum igitur Presbyteris summopere cordi sit verbi ministerio proprioque testimonio vitae, spiritum servitii et verum gaudium paschale aperte manifestantis, sacerdotii excellentiam et necessitatem fidelibus ante oculos ponere, ac quos, sive iuvenes sive adultiores, prudenter ad tantum ministerium idoneos iudicaverint, nullis parcendo curis neque incommodis adiuvare ut se rite praeparent ac proinde aliquando, plena eorum libertate externa et interna servata, ab Episcopis vocari possint. Ad hunc finem prosequendum, maximae utilitatis est diligens ac prudens directio spiritualis. Parentes et magistri, atque omnes ad quos spectat quocumque modo institutio puerorum ac iuvenum, eos sic erudiant, ut sollicitudinem Domini pro grege suo cognoscentes et necessitates Ecclesiae considerantes, parati sint generose Domino vocanti respondere cum propheta: *Ecce ego, mitte me* (Is 6,8). Haec tamen vox Domini vocantis nequaquam ita exspectanda est, ac si modo quodam extraordinario ad aures futuri Presbyteri perveniat. Ipsa enim potius ex signis intellegenda et diiudicanda est, quibus cotidie voluntas Dei prudentibus christianis innotescit; quae signa attente a Presbyteris consideranda sunt [66].

[66] «La veu de Déu que crida es manifesta de dues maneres diverses, meravelloses i convergents: una d' interior, la de la gràcia, la de l' Esperit Sant, la inefable de l' encís interior que la «veu silenciosa» i poderosa del Senyor exerceix en la insondable profunditat de l' ànima humana; i una altra d' exterior, humana, sensible, social, jurídica, concreta, la del ministre qualificat de la Paraula de Déu, la de l' Apòstol, la de la Jerarquia, instrument indispensable, instituït i volgut per Crist, com a vehicle encarregat de traduir en llenguatge intel.ligible el missatge del Verb i del precepte diví. Així ho ensenya amb sant Pau la doctrina catòlica: «*¿Com en podran sentir a parlar sense predicador?* (...) *La fe ve de sentir la predicació*» (Rom 10,14-17)» (PAU VI, al.loc. 5 mái 1965: «L'Osservatore Romano» 6 maig 1965 p.1).

Hom els recomana molt les Obres de les vocacions, tant diocesanes com nacionals [67]. Convé que, en les predicacions, en la catequesi i en els articles de periòdic es manifestin clarament les necessitats de l' Església local i universal, que siguin posats a plena llum el sentit i l' excel.lència del ministeri sacerdotal, ja que en ell s' harmonitzen unes càrregues i uns goigs tan grans, i, sobretot, com ensenyen els Pares, amb ell es pot donar a Crist el suprem testimoniatge d' amor [68].

Capítol III

LA VIDA DELS PREVERES

I. La vocació dels Preveres a la perfecció

[*La vocació dels preveres a la santedat*]

12. Mitjançant el sagrament de l' Orde els preveres són configurats a Crist Sacerdot, com a ministres del Cap, per tal de construir i edificar tot el seu Cos que és l' Església, com a col.laboradors de l' Orde episcopal. Ja en la consagració baptismal, com tots els fidels cristians, van rebre el signe i el do d' una vocació i una gràcia tan altes, per tal que, àdhuc a través de la feblesa humana [1] puguin i hagin d' anar a l' encalç de la perfecció, segons la paraula del Senyor: *Sigueu, doncs, perfectes com el*

Ipsis ergo valde commendantur Opera vocationum, sive dioecesana sive nationalia [67]. In praedicationibus, in catechesi, in scriptis periodicis, diserte declarentur oportet necessitates Ecclesiae tam localis quam universalis, sensus et praestantia ministerii sacerdotalis in vivida luce ponantur, quippe in quo cum tantis oneribus tanta gaudia componantur, et in quo praesertim, ut docent Patres, potest dari Christo maximum testimonium amoris [68].

Caput III

PRESBYTERORUM VITA

I. Presbyterorum ad perfectionem vocatio

12. Sacramento Ordinis Presbyteri Christo Sacerdoti configurantur, ut ministri Capitis, ad totum Eius Corpus quod est Ecclesia extruendum et aedificandum, tamquam Ordinis episcopalis cooperatores. Iam quidem in baptismi consecratione, sicut omnes christifideles, signum et donum acceperunt tantae vocationis et gratiae ut, vel in infirmitate humana [1], perfectionem prosequi possint et debeant, iuxta verbum Domini: *Estote ergo vos*

[67] Cf. Conc. Vat. II, decr. sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* n.2.

[68] Els Pares ho ensenyen quan expliquen les paraules de Crist dites a Pere: «¿M' estimes?... Pastura les meves ovelles» (Io 21,17); així, Sant Joan Crisòstom, *De sacerdotio* II 1-2: PG 47-48,633; Sant Gregori el Gran, *Reg. Past. Liber* p.l.ª c.5: PL 77,19A.

[1] Cf. 2 Cor 12,9.

vostre Pare celestial és perfecte (Mt 5,48). Els sacerdots tenen un motiu especial per arribar en aquesta perfecció, ja que, havent estat consagrats a Déu en la recepció de l' Orde d' una manera nova, han esdevingut instruments vius de Crist, Sacerdot etern, a fi de poder continuar en el temps la seva obra admirable, que ha restaurat amb eficàcia celestial tota la família humana [2]. Com sigui, doncs, que tot sacerdot, a la seva manera, actua en la persona del mateix Crist, és també enriquit amb una gràcia particular, a fi que, servint els qui li han estat encomanats i tot el Poble de Déu, pugui atènyer millor la perfecció d' Aquell del qual és representant i sigui un remei per a la feblesa de la carn humana la santedat d' Aquell qui va esdevenir el nostre Pontífex *sant, innocent, immaculat, separat dels pecadors* (Heb 7,26).

Crist, que el Pare ha santificat o consagrat i ha enviat al món [3], *es donà a si mateix per nosaltres, a fi de rescatar-nos de tota iniquitat, i purificar-se per a Ell un poble possessió seva, zelós de bones obres* (Tit 2,14), i així, amb la passió, entrà a la seva glòria [4]. D una manera semblant, els preveres, consagrats amb la unció de l' Esperit Sant i enviats per Crist, mortifiquen en si mateixos les obres de la carn i es lliuren totalment al servei dels homes, i així, per la santedat amb què han estat enriquits en Crist, poden avançar cap a l' estat d' home perfecte [5].

Així, doncs, exercint el ministeri de l' Esperit i de la jus-

perfecti sicut et Pater vester caelestis perfectus est (Mt 5,48). Ad illam vero perfectionem acquirendam peculiari ratione tenentur sacerdotes, quippe qui, Deo in Ordinis receptione novo modo consecrati, Christi Aeterni Sacerdotis viva instrumenta efficiantur, ut mirabile opus Eius, quod superna efficacitate universum hominum convictum redintegravit, per tempora persequi valeant [2]. Cum ergo omnis sacerdos, suo modo, ipsius Christi personam gerat, particulari quoque gratia ditatur ut, inserviendo plebi commissae et universo Populo Dei, Eius perfectionem aptius prosequi possit, cuius partes sustinet, utque humanae infirmitati carnis medeatur sanctitas Illius, qui nobis factus est Pontifex *sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus* (Hebr 7,26).

Christus, quem Pater sanctificavit seu consecravit et misit in mundum [3], *dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum* (Tit 2,14), et sic per passionem intravit in gloriam suam [4]; simili modo Presbyteri, unctione Spiritus Sancti consecrati et a Christo missi, in seipsis opera carnis mortificant et hominum servitio totaliter se devovent, et sic in sanctitate qua in Christo ditati sunt ad perfectum virum [5] progredi valent.

Itaque, ministerium Spiritus et iustitiae [6] exercentes, dummodo sint do-

[2] Cf. Pius XI, enc. *Ad catholici sacerdotii* 20 desembre 1935: AAS 28 (1936) 10.
[3] Cf. Io 10,36.
[4] Cf. Lc 24,26.
[5] Cf. Eph 4,13.

tícia [6], mentre siguin dòcils a l' Esperit de Crist que els vivifica i els guia, es mantenen ferms en la vida de l' esperit. Per mitjà de les accions sagrades de cada dia, com també de tot el seu ministeri sencer, que exerceixen en comunió amb el Bisbe i els preveres, s' ordenen a la vida de perfecció. Aquesta santedat dels preveres contribueix molt a l' acompliment fructuós del propi ministeri. Perquè, si bé la gràcia de Déu pot realitzar l' obra de salvació àdhuc per mitjà de ministres indignes, no obstant, de llei ordinària, Déu prefereix mostrar les seves meravelles servint-se d' aquells qui, ben dòcils a l' impuls i a la guia de l' Esperit Sant, per la seva unió íntima amb Crist i per la santedat de vida, poden dir amb l' Apòstol: *Visc, però ja no sóc jo qui visc, sinó que Crist viu en mi* (Gal 2,20).

Per això aquest sagrat Concili, a fi d' assolir els seus fins pastorals de renovació interna de l' Església, de difusió de l' Evangeli arreu del món i de diàleg amb el món d' avui, exhorta vivament tots els sacerdots perquè, servint-se dels mitjans adequats que l' Església recomana [7], s' esforcin sempre a atènyer aquella santedat més alta, amb la qual esdevinguin instruments cada dia més aptes per al servei de tot el Poble de Déu.

cibiles Spiritui Christi qui eos vivificat et ducit, in vita spiritus firmantur. Per ipsas enim cotidianas sacras actiones, sicut et per integrum suum ministerium, quod cum Episcopo et Presbyteris communicantes exercent, ipsi ad vitae perfectionem ordinantur. Ipsa autem sanctitas Presbyterorum ad proprium ministerium fructuose complendum plurimum confert: quamvis enim gratia Dei etiam per indignos ministros opus salutis explere possit, tamen per illos ordinaria lege praeoptat Deus sua mirabilia ostendere, qui, dociliores impulsui et ductui Spiritus Sancti facti, ob suam intimam cum Christo unionem et vitae sanctimoniam, cum Apostolo dicere valeant: *Vivo autem, iam non ego, vivit vero in me Christus* (Gal 2,20).

Quapropter haec Sacrosancta Synodus, ad suos fines pastorales renovationis internae Ecclesiae, diffusionis Evangelii in universo mundo, necnon colloquii cum mundo hodierno attingendos, vehementer hortatur omnes sacerdotes ut, aptis adhibitis mediis ab Ecclesia commendatis [7], ad illam semper maiorem sanctitatem nitantur, qua evadant in dies aptiora instrumenta in servitium totius Populi Dei.

[6] Cf. 2 Cor 3,8-9.

[7] Cf. entre altres: Sant Pius X, exhort. al clergat *Haerent animo*, 4 agosto 1908, en *S. Pii X Acta* vol.4 (1908) p.237ss.; Pius XI, enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 desembre 1935: AAS 28 (1936) 5ss; Pius XII, exhort. apost. *Menti nostrae* 23 setembre 1950: AAS 42 (1950) 567 ss; Joan XXIII, enc. *Sacerdotii nostri primordia*, 1 agosto 1959: AAS 51 (1959) 545ss.

[*L' exercici de la triple funció sacerdotal exigeix la santedat i l' alimenta*]

13. Els preveres assoliran pròpiament la santedat exercint les seves funcions sincerament i incansablement segons l' Esperit de Crist.

Essent ministres de la paraula de Déu, llegeixen i escolten cada dia la paraula de Déu que han d' ensenyar a d' altres. Si alhora s' esforcen a donar-li entrada en ells mateixos, esdevindran deixebles del Senyor cada dia més perfectes, segons les paraules de l' Apòstol sant Pau a Timoteu: *Tingues-ho present, viu en aquests pensaments, perquè el teu progrés sigui manifest a tothom. Vetlla sobre tu mateix i sobre el teu ensenyament, persevera en aquestes disposicions; que, obrant així, et salvaràs a tu mateix i els qui t' escolten* (1 Tim 4,15-16). Mirant com podran comunicar millor als altres allò que ha estat objecte de la seva contemplació [8], assaboriran més profundament *les insondables riqueses del Crist* (Eph 3,8) i els variadíssims recursos de la saviesa de Déu [9]. Tenint present que és Déu el qui obre els cors [10] i que el poder incomparable no ve d' ells, sinó de Déu [11], en el mateix acte de donar la paraula de Déu s' uniran més íntimament amb Crist, el Mestre, i es guiaran pel seu Esperit. Així, en comunió amb Crist, participen de l' amor de Déu, el misteri del qual, amagat des de tots els segles [12], s' ha revelat en Crist.

Com a ministres de les coses sagrades, sobretot en el Sacrifici

13. Sanctitatem propria ratione consequentur Presbyteri munera sua sincere et indefesse in Spiritu Christi exercentes.

Verbi Dei ministri cum sint, cotidie legunt et audiunt Dei verbum quod alios docere debent; quod si simul in seipsos recipere satagant, perfectiores in dies fient Domini discipuli, iuxta verba Pauli Apostoli ad Timotheum: *Haec meditare, in his esto: ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrinae: insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos, qui te audiunt* (1 Tim 4,15-16). Quaerentes enim quomodo aptius contemplata aliis tradere possint [8], profundius sapient *investigabiles divitias Christi* (Eph 3,8) et multiformem sapientiam Dei [9]. Prae oculis habentes Dominum esse qui corda aperit [10] et sublimitatem non ex ipsis sed e Dei virtute provenire [11], in ipso actu verbi tradendi intimius cum Christo Magistro coniungentur Eiusque Spiritu ducentur. Ita communicantes cum Christo, Dei participant caritatem, cuius mysterium, a saeculis absconditum [12], in Christo revelatum est.

Ut Sacrorum ministri, praesertim in Sacrificio Missae, Presbyteri per-

[8] Cf. Sant Tomàs, *Summa Theol.* II-II q.188 a.7.
[9] Cf. Eph 3,9-10.
[10] Cf. Act 16,14.
[11] Cf. 2 Cor 4,7.
[12] Cf. Eph 3,9.

de la Missa, els preveres actuen especialment en la persona de Crist, que es lliurà Ell mateix com a víctima per a santificar els homes. Per això són invitats a imitar el que administren, mirant de fer morir els seus membres als vicis i concupiscències, ja que celebren el misteri de la mort del Senyor [13]. En el misteri del Sacrifici eucarístic, on els sacerdots acompleixen la seva funció principal, es realitza constantment l' obra de la nostra redempció [14], i per això es recomana amb insistència la seva celebració diària, la qual, àdhuc quan no és possible la presència dels fidels, és una acció de Crist i de l' Església [15]. És així que els preveres, unint-se a l' acte de Crist, Sacerdot, s' ofereixen cada dia totalment a Déu i, alimentant-se amb el Cos de Crist, participen cordialment de la caritat d' Aquell qui es dóna als fidels com a menjar. Semblantment, administrant els sagraments, s' uneixen a la intenció i a l' amor de Crist. Ho fan d' una manera especial quan es mostren sempre i totalment disposats a administrar el sagrament de la Penitència als fidels que el demanen raonablement. Recitant l' Ofici diví, presten la seva veu a l' Església, que, en nom de tot el llinatge humà, persevera en l' oració juntament amb Crist, que *viu sempre per intercedir per nosaltres* (Hebr 7,25).

sonam specialiter gerunt Christi, qui seipsum ad sanctificandos homines victimam dedit; ideoque invitantur ut quod tractant imitentur, quatenus mortis Dominicae mysterium celebrantes, membra sua a vitiis et concupiscentiis mortificare procurent [13]. In mysterio Sacrificii Eucharistici, in quo munus suum praecipuum sacerdotes adimplent, opus nostrae redemptionis continuo exercetur [14], et ideo enixe commendatur eius celebratio cotidiana, quae quidem etiam si praesentia fidelium haberi non possit, actus est Christi et Ecclesiae [15]. Ita, dum Presbyteri cum actu Christi Sacerdotis se coniungunt, cotidie se totos Deo offerunt, et, dum Corpore Christi nutriuntur, ex corde participant Eius caritatem qui se in cibum dat fidelibus. Similiter in Sacramentis administrandis cum intentione et caritate Christi uniuntur; quod speciali ratione efficiunt, cum Sacramenti Poenitentiae fungendo muneri omnino semperque paratos se ostendant quotiescumque id a fidelibus rationabiliter petitur. In Officio Divino recitando, vocem praebent Ecclesiae, quae in oratione, nomine totius generis humani, perseverat, una cum Christo, qui est *semper vivens ad interpellandum pro nobis* (Hebr 7,25).

[13] Cf. *Pont. Rom.*, «De Ordinatione Presbyteri».

[14] Cf. *Missal Romà* secreta del diumenge IX després de la Pentecosta.

[15] «No hi ha cap missa que sigui privada, encara que el sacerdot la celebri privadament. Ans tota missa és una acció de Crist i de l' Església. L' Església, en el sacrifici que ofereix, aprèn d' oferirse ella mateixa com a sacrifici universal i aplica la força redemptora, única i infinita, del sacrifici de la Creu per la salvació de tot el món. Cada missa que se celebra, no s' ofereix únicament per la salvació d' alguns, sinó per la de tot el món (...). Per això recomanem al sacerdots, paternalment i amb insistència—ells que són el Nostre goig i la Nostra corona en el Senyor—, que... celebrin cada dia la missa dignament i devota» (PAU VI, enc. *Mysterium fidei*, 3 setembre 1965: AAS 57 [1965] 761-762. Cf. CONC. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.26 i 27: AAS 56 [1964] 107).

Governant i pasturant el Poble de Déu, l' amor del bon Pastor els excita a donar la seva vida per les ovelles [16], disposats també al sacrifici suprem, seguint l' exemple dels sacerdots que, àdhuc en el nostre temps, no han refusat de lliurar la seva vida. Essent educadors en la fe, tenint *l' atreviment d' entrar al santuari per la sang de Crist* (Hebr 10,19), s' apropen a Déu *amb cor sincer, amb fe segura* (Hebr 10,22). Tenen una esperança segura pels seus fidels [17], a fi de poder consolar els qui es troben en qualsevol tribulació, gràcies al consol amb què també ells són consolats per Déu [18]. Els rectors de la comunitat practiquen una ascesi pròpia del pastor d' ànimes, renunciant a les comoditats particulars, no cercant el seu profit, sinó el de la majoria, perquè se salvin [19], avançant sempre més i més en l' acompliment perfecte de l' obra pastoral, disposats a entrar, quan és necessari, pels nous camins de la pastoral, sota la guia de l' Esperit d' amor que alena allà on vol [20].

[*L' unitat i l' harmonia de la vida sacerdotal*]

14. En el món d' avui, essent tantes les obligacions que han de complir els homes i essent tan gran la diversitat dels problemes que els afligeixen i que ells sovint han de solucionar ràpidament, no és rar que la dispersió els sigui un perill. Els preveres, enredats i atrets per les moltes obligacions del seu ofici, no poden cercar sense angoixa com els serà possible d' harmonitzar la seva

Populum Dei regentes et pascentes, caritate Boni Pastoris incitantur ut animam suam dent pro ovibus suis [16], parati quoque ad supremum sacrificium, exemplum sequentes sacerdotum qui etiam hodiernis temporibus vitam suam ponere non renuerunt; educatores in fide cum sint, et ipsi habentes *fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi* (Hebr 10,19), ad Deum accedunt *cum vero corde in plenitudine fidei* (Hebr 10,22); spem erigunt firmam pro fidelibus suis [17], ut possint consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua et ipsos Deus exhortatur [18]; communitatis rectores ascesim pastoris animarum propriam colunt, propriis commodis renuntiantes, non quod sibi utile est quaerentes sed quod multis, ut salvi fiant [19], semper ulterius progredientes ad opus pastorale perfectius complendum et, ubi opus sit, ad novas vias pastorales ingrediendas parati, sub ductu Spiritus amoris, qui ubi vult spirat [20].

14. Hodierno in mundo, cum tot sint officia quae obire debent homines cumque tanta sit diversitas problematum quibus anguntur, quaeque saepius ipsis celeriter solvenda sunt, in discrimine haud raro versantur qui sese in diversa dispergant. Presbyteri autem, permultis obligationi-

[16] Cf. Io 10,11.
[17] Cf. 2 Cor 1,7.
[18] Cf. 2 Cor 1,4.
[19] Cf. 1 Cor 10,32.
[20] Cf. Io 3,8.

vida interior amb les afers de la seva activitat externa. No poden realitzar aquesta unitat de vida, ni el pur ordenament exterior de les obres del ministeri, ni la sola pràctica dels exercicis de pietat, tot i ser molt útil per a fomentar-la. Els preveres però poden obtenir-la en l' exercici del ministeri, seguint l' exemple de Crist, el Senyor, l' aliment del qual era fer la voluntat del qui l' havia enviat per a dur a terme la seva obra [21].

Crist, en realitat, per a fer constantment en el món aquesta mateixa voluntat del Pare mitjançant l' Església, actua amb els seus ministres, i per això sempre és el principi i la font de la unitat de llur vida. Per tant, els preveres aconseguiran la unitat de la seva vida unint-se a Crist pel reconeixement de la voluntat del Pare i pel lliurament d' ells mateixos en bé del ramat que els ha estat encomanat [22]. Així, fent de bon Pastor, trobaran en el mateix exercici de la caritat pastoral el vincle de la perfecció sacerdotal que dóna unitat a la seva vida i acció. Aquesta caritat pastoral [23] brolla sobretot del Sacrifici eucarístic, que és, per consegüent, el centre i l' arrel de tota la vida del prevere, de tal manera que allò que es realitza a l' ara del sacrifici l' esperit sacerdotal ha de procurar referir-ho a si mateix. Però això no pot aconseguir-se si els mateixos sacerdots, amb l' oració, no penetren cada vegada més íntimament en el misteri de Crist.

Per a poder realitzar també en concret la unitat de la seva

bus sui muneris implicati et distracti, non sine anxietate quaerere possunt quomodo cum exterioris actionis ratione interiorem vitam suam ad unitatem componere valeant. Quam vitae unitatem, nec mere externa operum ministerii ordinatio, nec sola pietatis exercitiorum praxis, quantumvis ad eam fovendam conferat, efficere potest. Eam vero exstruere valent Presbyteri exemplum in ministerio adimplendo sequentes Christi Domini, cuius cibus erat voluntatem facere Illius qui Eum misit ut opus suum perficeret [21].

Re quidem vera Christus, ut eandem voluntatem Patris in mundo per Ecclesiam indesinenter faciat, per ministros suos operatur, et ideo semper principium et fons remanet eorum vitae unitatis. Presbyteri ergo suae vitae unitatem consequentur sese Christo coniungentes in agnitione voluntatis Patris et in dono sui ipsius pro grege sibi commisso [22]. Sic Boni Pastoris partes agendo, in ipso caritatis pastoralis exercitio invenient vinculum perfectionis sacerdotalis ad unitatem eorum vitam et actionem redigens. Haec quidem pastoralis caritas [23] maxime profluit a Sacrificio Eucharistico, quod ideo centrum et radix totius vitae Presbyteri exstat, ita ut quod in sacrificali ara agitur, sacerdotalis animus in se referre studeat. Hoc autem obtineri nequit, nisi ipsi sacerdotes in mysterium Christi oratione semper intimius penetrent.

Ut unitatem vitae suae etiam concrete verificare valeant, omnia incepta

[21] Cf. Io 4,34. [22] Cf. 1 Io 3,16.

[23] «Es funció de l' amor pasturar el ramat del Senyor» (SANT AGUSTÍ, *Tract. in Io.* 123,5: PL 35,1967).

vida, esguardaran totes les seves empreses bo i discernint quina és la voluntat de Déu [24], és a dir, quina conformitat hi ha entre aquestes empreses i les normes de la missió evangèlica de l' Església. Perquè la fidelitat envers Crist no pot separar-se de la fidelitat envers la seva Església. Per tant, la caritat pastoral demana, a fi que no corrin en va [25], que els preveres sempre treballin units amb els Bisbes i amb els altres germans en el sacerdoci. Obrant així, els preveres trobaran la unitat de la seva pròpia vida en la mateixa unitat de la missió de l' Església, i d' aquesta manera s' uniran amb el seu Senyor i, per Ell, amb el Pare en l' Esperit Sant, perquè puguin sentir-se plens de consol i exuberants de joia [26].

II. Peculiars exigències espirituals en la vida del Prevere

[*L' humilitat i l' obediència dels preveres*]

15. Entre les virtuts que més es necessiten en el ministeri dels preveres, cal esmentar aquella disposició d' esperit amb què sempre estan preparats a buscar, no la seva voluntat, sinó la voluntat del qui els ha enviat [27]. L' obra divina per a la realització de la qual l' Esperit Sant els ha cridats [28] transcendeix totes les forces humanes i la humana saviesa. Perquè *allò que hi ha de feble al món, és el que Déu ha escollit per confondre allò que és fort* (1 Cor 1,27). Conscient, doncs, de la pròpia feblesa, el veritable

sua considerent probantes quae sit voluntas Dei [24], quae nempe sit inceptorum cum normis evangelicae missionis Ecclesiae conformitas. Fidelitas enim erga Christum a fidelitate erga Ecclesiam suam seiungi nequit. Pastoralis ergo caritas postulat ut Presbyteri, ne in vacuum currant [25], in vinculo communionis cum Episcopis et cum aliis in sacerdotio fratribus semper laborent. Hac ratione agentes, Presbyteri propriae vitae unitatem invenient in ipsa missionis Ecclesiae unitate, sicque cum Domino suo, et per Eum cum Patre, in Spiritu Sancto, unientur, ut possint consolatione repleri et superabundare gaudio [26].

II. Peculiares exigentiae spirituales in vita Presbyteri

15. Inter virtutes quae ministerio Presbyterorum maxime requiruntur, nominanda est illa dispositio animi qua semper parati sunt non suam voluntatem quaerere, sed voluntatem Eius qui misit eos [27]. Divinum enim opus ad quod implendum a Spiritu Sancto assumpti sunt [28], omnes humanas vires humanamque sapientiam transcendit; nam *infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia* (1 Cor 1,27). Propriae igitur infirmitatis conscius, verus Chris-

[24] Cf Rom 12,2
[25] Cf Gal 2,2
[26] Cf 2 Cor 7,4
[27] Cf Io 4,34; 5,30; 6,38
[28] Cf Act 13,2

ministre de Crist treballa amb humilitat, provant el que és agradable a Déu [29] i, com obligat per l' Esperit [30], es guia en tot per la voluntat d' Aquell qui vol que tots els homes se salvin. Pot descobrir i complir aquesta voluntat en les circumstàncies de cada dia, servint humilment tots els qui li han estat confiats per Déu en la funció que té encomanada i en els esdeveniments múltiples de la seva vida.

El ministeri sacerdotal, essent el ministeri de l' Església mateixa, només pot acomplir-se en la comunió jeràrquica de tot el cos. Per consegüent la caritat pastoral urgeix els preveres a dedicar la voluntat pròpia al servei de Déu i dels germans mitjançant l' obediència, actuant dintre d' aquesta comunió, rebent i realitzant amb esperit de fe allò que els és manat o recomanat pel Summe Pontífex, el Bisbe propi i els altres superiors, donant ben de gust i fins donant-se ells mateixos [31] en qualsevol funció, àdhuc la més humil i pobra que se' ls encarregui. D' aquesta manera conserven i afermen la unitat necessària amb els seus germans en el ministeri, sobretot amb aquells que el Senyor ha posat com a rectors visibles de la seva Església, i treballen en l' edificació del Cos de Crist, el qual creix «amb tota mena de juntures que proporcionen activitat» [32]. Aquesta obediència, que duu a una llibertat més madura dels fills de Déu, exigeix per la seva natura que els preveres, mentre acompleixen la seva funció, moguts per la ca-

ti minister in humilitate laborat, probans quid sit beneplacitum Deo [29], atque, veluti alligatus Spiritu [30], ab Illius voluntate in omnibus ducitur, qui omnes homines vult salvos fieri; quam voluntatem in cotidianis rerum adiunctis detegere et exsequi potest, humiliter inserviendo omnibus qui ei, in munere sibi commisso et in multiplicibus vitae suae eventibus, a Deo concrediti sunt.

Ministerium autem sacerdotale, cum sit ministerium ipsius Ecclesiae, nonnisi in communione hierarchica totius corporis adimpleri potest. Caritas ergo pastoralis Presbyteros urget ut, in hac communione agentes, voluntatem propriam per oboedientiam servitio Dei ac fratrum dedicent, in spiritu fidei accipientes et exsequentes quae a Summo Pontifice et a proprio Episcopo necnon ab aliis superioribus praecipiuntur vel commendantur; libentissime impendentes et superimpendentes seipsos [31] in quocumque munere etiam humiliori et pauperiori quod ipsis concreditur. Hac enim ratione necessariam unitatem servant et firmant cum fratribus suis in ministerio, maxime autem cum eis quos Dominus rectores visibiles Ecclesiae suae constituit, et ad aedificationem operantur Corporis Christi, quod «per omnem iuncturam subministrationis» crescit [32]. Haec oboedientia, quae ad maturiorem libertatem filiorum Dei adducit, natura sua exigit ut, dum in suo munere adim-

[29] Cf Ef 5,10
[30] Cf Act 20,22
[31] Cf 2 Cor 12,15
[32] Cf Ef 4,11-16

ritat, cercant amb prudència camins nous per al major bé de l' Església, proposin confiadament les seves temptatives i exposin amb viva instància les necessitats del ramat que els fou encomanat, disposats sempre a sotmetre' s al judici d' aquells qui exerceixen el càrrec principal en el govern de l' Església de Déu.

Amb aquesta humilitat i amb aquesta obediència responsable i voluntària, els preveres es conformen a Crist, tenint en ells els mateixos sentiments que tingué Crist Jesús, el qual *s' anorreà a si mateix, prenent la condició d' esclau... fent-se obedient fins a la mort* (Phil 2,7-8), i amb aquesta obediència va vèncer i redimir la desobediència d' Adam, segons testimonia l' Apòstol: *Per la desobediència d' un sol home molts foren constituïts pecadors, així també per l' obediència d' un sol molts seran constituïts justos* (Rom 5,19).

[*El celibat sacerdotal considerat com un do de Déu*]

16. La continència perfecta i perpètua a causa del Regne del cel, recomanada per Crist, el Senyor [33], acceptada de gust i observada lloablement en el curs del temps i àdhuc en els nostres dies per molts fidels cristians, ha estat considerada sempre molt important per l' Església, especialment amb referència a la vida sacerdotal. Perquè és alhora un signe i un estímul de la caritat pastoral i una font peculiar de fecunditat espiritual en el món [34]. És cert que no l' exigeix la mateixa natura del sacerdoci, com es veu amb la pràctica de l' Església primitiva [35] i amb la tradició de les

plendo, caritate moti, vias novas ad maius Ecclesiae bonum prudenter exquirunt, Presbyteri incepta sua fidenter proponant, et necessitudines gregis sibi commissi instanter exponant, parati semper ad illorum se subiiciendos iudicio, qui princeps in Ecclesia Dei regenda munus exercent.

Hac humilitate et oboedientia responsabili et voluntaria Presbyteri sese Christo conformant, sentientes in se quod et in Christo Iesu, qui *semetipsum exinanivit formam servi accipiens... factus oboediens usque ad mortem* (Phil 2,7-8), et hac oboedientia inoboedientiam Adami devicit redemitque, testante Apostolo: *Per inoboedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita et per unius oboeditionem, iusti constituentur multi* (Rom 5,19).

16. Perfecta et perpetua propter Regnum caelorum continentia a Christo Domino commendata [33], per decursum temporum et etiam nostris diebus a non paucis christifidelibus libenter accepta et laudabiliter observata, ab Ecclesia speciali modo pro vita sacerdotali semper permagni habita est. Est enim signum simul et stimulus caritatis pastoralis atque peculiaris fons spiritualis foecunditatis in mundo [34]. Non exigitur quidem a sacerdotio suapte natura, uti apparet ex praxi Ecclesiae primaevae [35] et ex traditione

[33] Cf. Mt 19:12.
[34] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.42: AAS 57 (1965) 47-49.
[35] Cf. 1 Tim 3,2-5; Tit 1,6.

Esglésies orientals, on, ultra els qui pel do de la gràcia decideixen guardar el celibat amb tots els Bisbes, hi ha també els preveres casats, ben plens de mèrits. Aquest sagrat Concili, recomanant el celibat eclesiàstic, no vol canviar de cap manera aquella disciplina dissemblant que vigeix legítimament en les Esglésies orientals, i exhorta amb molt d' afecte tots els qui han rebut el Presbiterat dintre del matrimoni a continuar dedicant la seva vida plenament i generosa al ramat que els ha estat encomanat, perseverant en la santa vocació [36].

Però el celibat és convenient al sacerdoci per molts motius. Tota la missió del sacerdot va dedicada al servei de la nova humanitat que Crist, vencedor de la mort, fa sorgir en el món mitjançant el seu Esperit, i que té origen, *no pas de la sang, ni del voler carnal, ni del voler de l' home, sinó de Déu* (Io 1,13). Amb la virginitat o amb el celibat observat per causa del Regne del cel [37], els preveres es consagren a Crist amb un títol nou i molt excels, se li adhereixen més fàcilment amb un cor no dividit [38], es dediquen més lliurement en Ell i per Ell al servei de Déu i dels homes, s' ocupen amb més desimboltura del seu Regne i de l' obra de la regeneració celestial i així esdevenen més aptes per a rebre ben amplament en Crist el do de la paternitat. Per tant, és així com professen davant dels homes la seva voluntat de dedicar-se íntegrament al ministeri que els ha estat encomanat, és a dir, d' esposar els fidels a un sol espòs i de presentar-los a Crist com

Ecclesiarum Orientalium, ubi praeter illos qui cum omnibus Episcopis ex dono gratiae coelibatum eligunt servandum, sunt etiam optime meriti Presbyteri coniugati: dum vero ecclesiasticum coelibatum commendat, Sacrosancta haec Synodus nullo modo absimilem illam disciplinam immutare intendit, quae in Orientalibus Ecclesiis legitime viget, omnesque illos peramanter hortatur, qui in matrimonio presbyteratum receperunt, ut, in sancta vocatione perseverantes, plene et generose vitam suam gregi sibi commisso impendere pergant [36].

Coelibatus vero multimodam convenientiam cum sacerdotio habet. Missio enim sacerdotis integra dedicatur servitio novae humanitatis, quam Christus, victor mortis, per Spiritum suum in mundo suscitat, quaeque originem suam *non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo* (Io 1,13) habet. Per virginitatem autem vel coelibatum propter Regnum coelorum servatum [37], Presbyteri nova et eximia ratione Christo consecrantur, Ei facilius indiviso corde adhaerent [38], liberius in Ipso et per Ipsum servitio Dei et hominum sese dedicant, Eius Regno ac operi regenerationis supernae expeditius ministrant, et sic aptiores fiunt qui paternitatem in Christo latius accipiant. Hoc ergo modo, coram hominibus profitentur se velle indivise muneri sibi commisso dedicari, fideles scilicet

[36] Pius XI, enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 desembre 1935: AAS 28 (1936) 28.
[37] Cf. Mt 19,12.
[38] Cf. 1 Cor 7,32-34.

una verge pura [39]. Així evoquen aquell misteriós connubi establert per Déu i que en el futur es manifestarà plenament, pel qual l' Església té el Crist com a únic Espòs [40]. Esdevenen, a més, signe vivent d' aquell món futur, present ja per la fe i la caritat, en el qual els fills de la resurrecció no prendran muller ni marit [41].

Per aquestes raons, basades en el misteri de Crist i en la seva missió, el celibat, que d' antuvi era recomanat als sacerdots, més tard va ser imposat per llei, en l' Església Llatina, a tots els qui eren promoguts a l' Orde sagrat. Aquest sagrat Concili aprova i confirma de nou una semblant legislació, amb referència als qui són destinats al Presbiterat, confiant en l' Esperit Sant que el do del celibat, tan adient al sacerdoci del Nou Testament, serà concedit liberalment pel Pare, sempre que els qui participen del sacerdoci de Crist pel sagrament de l' Orde, i fins tota l' Església, el demanin humilment i amb insistència. Exhorta també aquest sagrat Concili tots els preveres, que han acceptat amb voluntat lliure, confiant en la gràcia de Déu, el sant celibat segons l' exemple de Crist, a reconèixer, adherint-se a Ell amb magnanimitat i amb tot el cor i perseverant fidelment en aquest estat, el do tan excel.lent que el Pare els ha otorgat i que tan palesament enalteix el Senyor [42], i a tenir presents els grans misteris que hi són significats

despondendi uni viro, illosque exhibendi virginem castam Christo [39], et sic arcanum illud evocant connubium a Deo conditum et in futuro plene manifestandum quo Ecclesia unicum Sponsum Christum habet [40]. Signum insuper vivum efficiuntur illius mundi futuri, per fidem et caritatem iam praesentis, in quo filii resurrectionis neque nubent neque ducent uxores [41].

His rationibus in mysterio Christi Eiusque missione fundatis, coelibatus, qui prius sacerdotibus commendabatur, postea in Ecclesia Latina omnibus ad Ordinem sacrum promovendis lege impositus est. Quam legislationem, ad eos qui ad Presbyteratum destinantur quod attinet, Sacrosancta haec Synodus iterum comprobat et confirmat, confidens in Spiritu donum coelibatus, sacerdotio Novi Testamenti tam congruum, liberaliter a Patre dari, dummodo qui sacerdotium Christi per Sacramentum Ordinis participant, immo et universa Ecclesia, humiliter et enixe illud expetant. Exhortatur etiam haec Sacra Synodus omnes Presbyteros, qui sacrum coelibatum gratia Dei confisi libera voluntate secundum exemplum Christi acceperunt ut, illi magno animo et toto corde inhaerentes, atque in hoc statu fideliter perseverantes, agnoscant praeclarum illud donum, quod a Patre sibi datum est quodque a Domino tam aperte extollitur [42], necnon prae oculis habeant magna mysteria, quae in

[39] Cf 2 Cor 11,2.
[40] Cf. Conc. Vat. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 42 i 44: AAS 57 (1965) 47-49 i 50-51, decret sobre la renovació de la vida religiosa *Perfectae caritatis* n 12.
[41] Cf. Lc 20,35-36; Pius XI, enc *Ad catholici sacerdotii*, 20 desembre 1935: AAS 28 (1936) 24-28; Pius XII, enc. *Sacra virginitas*, 25 març 1954: AAS 46 (1954) 169-172.
[42] Cf Mt 19,11.

i acomplerts. Com més molts homes del món d' avui considerin impossible de servar la continència perfecta, més humilment i amb més perseverança els preveres demanaran, juntament amb l' Església, la gràcia de la fidelitat, que mai no es nega als qui la imploren, bo i servint-se a la vegada dels auxilis sobrenaturals i naturals que es troben a l' abast de tothom. Sobretot, no deixaran de seguir les normes ascètiques aprovades per l' experiència de l' Església i que en el món actual no són pas menys necessàries. Demana, doncs, aquest sagrat Concili que no sols els sacerdots sinó també tots els fidels estimin profundament aquest do valuós del celibat sacerdotal i demanin tots a Déu que es digni atorgar sempre abundosament aquest do a la seva Església.

[*Les relacions dels preveres amb el món, l' ús dels béns terrenals i la pobresa voluntària*]

17. Amb el tracte amical i fratern entre ells i amb els altres homes, els preveres poden aprendre a cultivar els valors humans i a estimar els béns creats com a dons de Déu. Sàpiguen sempre que, segons la paraula del nostre Mestre i Senyor, tot i vivint en el món, no són del món [43]. Usant, doncs, del món com si no en fruïsin [44], arribaran a aquella llibertat per mitjà de la qual, alliberats de tota preocupació desordenada, esdevenen dòcils per a escoltar la veu divina en la vida diària. Amb aquesta llibertat i docilitat creix la discreció espiritual, mitjançant la qual es troba la relació correcta amb el món i els béns terrenals. Aquesta re-

eo significantur atque adimplentur. Quo magis autem perfecta continentia in mundo huius temporis a non paucis hominibus impossibilis reputatur, et perseverantius Presbyteri gratiam fidelitatis, numquam petentibus denegatam, una cum Ecclesia expostulabunt, cuncta subsidia supernaturalia et naturalia insimul adhibentes, quae omnibus praesto sunt. Normas praesertim asceticas quae ab experientia Ecclesiae probantur et quae in mundo hodierno haud minus necessariae sunt, sequi ne omittant. Rogat itaque haec Sacrosancta Synodus non solum sacerdotes, sed et omnes fideles, ut eis hoc pretiosum donum coelibatus sacerdotalis cordi sit, petantque omnes a Deo, ut Ipse illud donum Ecclesiae suae semper abundanter largiatur.

17. Amicabili et fraterna conversatione inter se et cum ceteris hominibus, discere valent Presbyteri valores humanos colere et bona creata tamquam Dei dona aestimare. Versantes in mundo sciant tamen semper se secundum verbum Domini Magistri nostri non esse de mundo [43]. Utentes ergo mundo tamquam non utentes [44], pervenient ad illam libertatem, qua liberati ab omni cura inordinata dociles fiunt ad vocem divinam in vita cotidiana audiendam. Ex hac libertate et docilitate excrescit discretio spiritualis qua recta habitudo ad mundum bonaque terrestria invenitur. Quae habitudo

[43] Cf Io 17,14-16.
[44] Cf 1 Cor 7,31.

lació és d' una gran importància per als preveres, per tal com la missió de l' Església s' acompleix enmig del món i els béns creats són absolutament necessaris per al progrés personal de l' home. Cal, doncs, que agraeixin tot allò que el Pare celestial els ha concedit per a viure com és degut. Cal, no obstant, que, sota la llum de la fe, discerneixin tot el que se 'ls presenta, per tal de fer un ús recte dels béns que respongui a la voluntat de Déu i de rebutjar el que és perjudicial a la seva missió.

Els sacerdots, per ser el Senyor la seva *porció i herència* (Num 18,20), només han d' usar dels béns temporals per aquells fins als quals és lícit de destinar-los segons la doctrina de Crist, el Senyor, i l' ordenament de l' Església.

Els sacerdots, ajudant-se tant com sigui possible de laics entesos, administraran els béns eclesiàstics pròpiament dits, segons la natura dels afers, seguint les normes de la llei eclesiàstica, i els destinaran sempre a aquells fins per a l' assoliment dels quals és lícit a l' Església de posseir béns temporals, com és ara l' endegament del culte diví, el manteniment honest de la clerecia i l' exercici de les obres de l' apostolat sagrat i de la caritat, sobretot a favor dels necessitats [45]. Els preveres, no altrament que els Bisbes, esmerçaran els béns adquirits amb l' exercici d' algun ofici eclesiàstic, salvant el dret particular [46], primerament en el seu manteniment honest i en el compliment de les obligacions del propi

ideo pro Presbyteris magni est momenti, quia missio Ecclesiae in medio mundo adimpletur et quia bona creata profectui personali hominis prorsus sunt necessaria. Grati ergo sint pro omnibus, quae eis Pater caelestis ad vitam recte peragendam largitur. Discernant tamen oportet in lumine fidei omnia, quae eis occurrant, ut ad rectum usum bonorum Dei voluntati respondentem ducantur et quae missioni suae sunt noxia respuant.

Sacerdotes enim, quippe quorum Dominus sit *pars et hereditas* (Num 18,20), bonis temporalibus uti debent tantummodo eos in fines ad quos iuxta Christi Domini doctrinam Ecclesiaeque ordinationem eadem destinari licet.

Bona ecclesiastica proprie dicta, secundum rei naturam, ad normam legum ecclesiasticarum, sacerdotes, adiuvantibus quatenus fieri possit peritis laicis moderentur, atque eadem destinent semper eos in fines ad quos prosequendos Ecclesiae licet bona temporalia possidere, videlicet ad cultum divinum ordinandum, ad honestam cleri sustentationem procurandam, necnon ad opera sacri apostolatus vel caritatis, praesertim erga egenos, exercenda [45]. Bona autem quae occasione exercitii alicuius ecclesiastici officii sibi comparant, salvo iure particulari [46], Presbyteri, non secus ac Episcopi, adhibeant imprimis ad suam honestam sustentationem et ad officiorum

[45] CONC. ANTIOCH., can.25: MANSI, 2,1328; *Decretum Gratiani* c.23 c.12 q.1: ed. Friedberg, I p.684-685.

[46] Això es refereix, principalment, als drets i costums que vigeixen en les Esglésies Orientals.

estat. Els que sobrin, procuraran destinar-los al bé de l' Església o a les obres de caritat. Per tant, no miraran com un negoci la funció eclesiàstica ni dedicaran les rendes que els en provinguin a l' augment del seu patrimoni familiar [47]. Per això els sacerdots, lluny de posar el cor a les riqueses [48], evitaran sempre tota cobdícia i defugiran curosament tota aparença de mercantilisme.

Més, encara: hom els invita a abraçar la pobresa voluntària, amb la qual més clarament es conformin al Crist i esdevinguin més promptes per al sagrat ministeri. Crist, tot i ser ric, es féu pobre per nosaltres, per tal que nosaltres ens enriquíssim amb la seva pobresa [49]. I els Apòstols, seguint el seu exemple, van testimoniar que calia donar de franc el do gratuït de Déu [50], sabent viure en l' abundància i enmig de privacions [51]. Fins i tot un cert grau de comunitat de béns, a semblança de la comunitat de béns que és enaltida en la història de l' Església primitiva [52], aplana immillorablement el camí a la caritat pastoral. Mitjançant aquesta forma de vida, els preveres poden dur lloablement a la pràctica l' esperit de pobresa que Crist recomanava.

Guiats, doncs, per l' Esperit del Senyor, que ungí el Salvador i l' envià a anunciar la bona nova als desventurats [53], els preveres i també els bisbes evitaran tot allò que d' alguna manera podria

proprii status adimpletionem; quae vero supersint, in bonum Ecclesiae vel in opera caritatis destinare velint. Itaque officium ecclesiasticum ne quaestui habeant neve reditus ab eo provenientes in propriae rei familiaris amplificationem impendant [47]. Quare sacerdotes, nequaquam divitiis cor apponentes [48] omnem cupiditatem semper vitent et ab omni specie mercaturae sedulo abstineant.

Immo ad paupertatem voluntariam amplexandam invitantur, qua Christo manifestius conformentur, et ad sacrum ministerium promptiores fiant. Christus enim propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut Illius inopia divites essemus [49]. Apostoli autem exemplo suo testificati sunt gratuitum Dei donum gratis dandum esse [50], scientes et abundare et penuriam pati [51]. Sed et aliqualis rerum communis usus, ad instar bonorum communionis quae in historia primaevae Ecclesiae extollitur [52], caritati pastorali optime viam sternit; et per eam vivendi formam Presbyteri laudabiliter ad praxim reducere possunt spiritum paupertatis qui a Christo commendatur.

Spiritu ergo Domini ducti, qui Salvatorem unxit et evangelizare pauperibus misit [53], Presbyteri, necnon et Episcopi, omnia illa vitent quae pauperes quolibet modo avertere possent, prae ceteris Christi discipulis omnem speciem

[47] Conc. Paris., a.829, c.15: MGH Legum, sect.3, *Concilia* t.2 p.622; Conc. Trid., ses.25, decr. *De reform.* c.1. *Concil Dec. Decreta,* ed. Herder (Romae 1962) p.760-761.
[48] Cf. Ps 62,11; Vg 61.
[49] Cf. 2 Cor 8,9.
[50] Cf. Act 8,18-25.
[51] Cf. Phil 4,12.
[52] Cf. Act 2,42-47.
[53] Cf. Lc 4,18.

allunyar els pobres, apartant-se, més que els altres deixebles de Crist, de tota aparença de vanitat en el seu comport. Disposaran la seva estança de tal manera que no aparegui barrada a ningú i no hi hagi ningú que, per humil que sigui, senti temença d' entrar-hi sovint.

III. Mitjans d' ajuda per a la vida dels preveres

[*El sostenment de la vida espiritual*]

18. Els preveres, a fi de poder fomentar la unió amb Crist en totes les circumstàncies de la vida, a més de l' exercici conscient del seu ministeri, disposen de mitjans comuns i particulars, moderns i antics, que l' Esperit Sant mai no deixa de suscitar en el Poble de Déu i que l' Església recomana i fins de vegades imposa per a la santificació dels seus membres [54]. Entre tots els recursos espirituals, sobresurten aquells actes amb què els fidels cristians s' alimenten de la Paraula de Déu a la doble taula de la sagrada Escriptura i de l' Eucaristia [55]. Ningú no ignora com és de valuós el seu ús freqüent per a la santificació pròpia dels preveres.

Els ministres de la gràcia sacramental s' uneixen íntimament amb Crist, Salvador i Pastor, mitjançant la recepció fructuosa dels sagraments, sobretot amb l' acte freqüent de la Confessió sacramental, per tal com aquest acte, preparat amb l' examen diari de

vanitatis in suis rebus seponentes. Habitationem suam ita disponant, ut haenemini impervia appareat et ut nemo umquam, etiam humilior, eam frec quentare vereatur.

III. Subsidia pro Presbyterorum vita

18. Unionem cum Christo ut in omnibus vitae adiunctis fovere valeant, Presbyteri, praeterquam exercitio conscio ministerii sui, gaudent mediis communibus et particularibus, novis et veteribus, quae Spiritus Sanctus in Populo Dei suscitare numquam destitit et quae Ecclesia ad suorum membrorum sanctificationem commendat, immo aliquando et iubet [54]. Prae omnibus spiritualibus subsidiis illi eminent actus, quibus christifideles ex duplici mensa Sacrae Scripturae et Eucharistiae Verbo Dei nutriuntur [55]; quanti momenti sit eorum assidua frequentatio pro sanctificatione Presbyterorum propria neminem latet.

Christo Salvatori et Pastori intime uniuntur sacramentalis gratiae ministri per fructuosam Sacramentorum receptionem, speciatim in frequenti Poenitentiae sacramentali actu, quippe qui, cotidiana conscientiae discus-

[54] Cf CIC can.125ss.

[55] Cf. Conc. Vat II, decr sobre la renovació de la vida religiosa *Perfectae caritatis* n 7, const dogm sobre la revelació *Dei Verbum* n 21.

consciència, afavoreix moltíssim la necessària conversió del cor a l' amor del Pare de les misericòrdies. A la llum de la fe, nodrida amb la lectura sagrada, poden cercar curosament els signes de la voluntat de Déu i els impulsos de la seva gràcia en els diversos esdeveniments de la vida, i així fer-se cada dia més dòcils a la seva missió assumida per obra de l' Esperit Sant. Troben sempre un exemple admirable d' aquesta docilitat en la benaventurada Verge Maria, que, guiada per l' Esperit Sant, es consagrà ella mateixa del tot al misteri de la Redempció dels homes [56]. Els preveres amb devoció i culte filials veneraran i estimaran la Mare del Summe i Etern Sacerdot, Reina dels Apòstols i protectora del seu ministeri.

A fi d' executar fidelment el seu ministeri, es lliuraran cordialment al col.loqui diari amb Crist, el Senyor, mitjançant la visita i el culte personal a la sagrada Eucaristia. Practicaran de bona gana el recés espiritual i donaran molta importància a la direcció espiritual. De moltes maneres, especialment amb l' oració mental aprovada i amb les diverses menes de pregària que lliurement elegeixen, els preveres cerquen i demanen a Déu amb insistència aquell esperit de veritable adoració, per mitjà del qual ells i tot el poble que tenen encomanat s' uniran íntimament amb el Crist Mitjancer del Nou Testament, i així com a fills d' adopció podran clamar: *Abbà! Pare!* (Rom 8,15).

sione praeparatus, necessariam cordis conversionem ad Patris misericordiarum amorem tantopere foveat. Sub lumine fidei lectione divina enutritae, possunt Dei voluntatis signa et Eius gratiae impulsus in variis vitae eventibus sedulo inquirere, et ita missioni suae in Spiritu Sancto assumptae dociliores in dies fieri. Talis docilitatis mirum exemplum in Beata Maria Virgine semper inveniunt, quae, a Spiritu Sancto ducta, seipsam mysterio hominum Redemptionis totam devovit [56]; quam Summi et Aeterni Sacerdotis Matrem et Apostolorum Reginam, atque ministerii sui praesidium, Presbyteri filiali devotione et cultu venerentur ac diligant.

Ad suum ministerium cum fidelitate adimplendum, colloquium cotidianum cum Christo Domino in visitatione et personali cultu Sanctissimae Eucharistiae sibi cordi sit; recessui spirituali libenter vacent atque directionem spiritualem magni habeant. Multimodis, speciatim per probatam orationem mentalem et varias precum formas, quas libere eligunt, Presbyteri quaerunt et a Deo enixe rogant illum verae adorationis spiritum, quo ipsi, simul cum plebe sibi commissa, intime se cum Christo Novi Testamenti Mediatore uniant, et ita tamquam filii adoptionis clamare possint: *Abba, Pater* (Rom 8,15).

[56] Cf Conc Vat. II, const. dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 65: AAS 57 (1965) 64-65.

[*L' estudi i la ciència pastoral*]

19. El Bisbe amonesta els preveres en el ritu sagrat de l' Ordenació a «ser madurs en la ciència», perquè la seva doctrina sigui «medicina espiritual per al poble de Déu» [57]. Però la ciència del ministre sagrat ha de ser sagrada, per tal com ha sortit d' una font sagrada i va dirigida a un fi sagrat. Hom la treu, en primer lloc, de la lectura i la meditació de la sagrada Escriptura [58], però també es nodreix fructuosament de l' estudi dels sants Pares, dels Doctors i dels altres monuments de la Tradició. A més, per tal de respondre degudament a les qüestions plantejades pels homes d' avui, cal que els preveres coneguin bé els documents del Magisteri i principalment dels Concilis i dels Romans Pontífex i que consultin els escriptors de teologia autoritzats i millors.

Com sigui, però, que avui la cultura humana i també les ciències sagrades fan progressos incessants, hom incita els preveres a perfeccionar la seva cultura divina i humana degudament i sense parar i a preparar-se així a entaular diàleg amb els seus coetanis d' una manera més convenient.

Per tal que els preveres es dediquin més fàcilment a l' estudi i aprenguin amb més eficàcia els mètodes d' evangelització i d' apostolat, caldrà proporcionar-los amb tota cura els mitjans oportuns, com són la institució, segons les condicions de cada territori, de cursos o congressos, l' erecció de centres destinats als estudis pastorals, la fundació de biblioteques i la direcció convenient dels estudis encarregada a persones aptes. Cal, encara, que els Bisbes,

19. Presbyteri ab Episcopo in sacro ritu Ordinationis admonentur ut «sint maturi in scientia» et sit doctrina eorum «spiritualis medicina populo Dei» [57]. Scientia autem ministri sacri sacra esse debet, quia e sacro fonte desumpta et ad sacrum finem directa. Praeprimis itaque hauritur ex lectione et meditatione Sacrae Scripturae [58], sed et studio Sanctorum Patrum et Doctorum aliorumque Traditionis monumentorum fructuose nutritur. Praeterea, ad aptas responsiones reddendas quaestionibus ab hominibus huius aetatis agitatis, Presbyteri bene noscant oportet Magisterii ac praecipue Conciliorum ac Romanorum Pontificum documenta, atque consulant optimos et probatos scientiae theologicae scriptores.

Cum vero nostris temporibus cultura humana et etiam scientiae sacrae novo gressu progrediantur, incitantur Presbyteri ut scientiam suam de divinis et humanis apte et sine intermissione perficiant, atque ita ad colloquium cum coaetaneis opportunius ineundum se praeparent.

Quo facilius Presbyteri in studia incumbant et methodos evangelizationis et apostolatus efficacius addiscant, omni cura ipsis opportuna subsidia comparentur, cuiusmodi sunt institutio, iuxta cuiusque territorii condiciones, cursuum vel congressuum, erectio centrorum pastoralibus studiis destinato-

[57] *Pont Rom*, «De Ordinatione Presbyteri»
[58] Cf Conc Vat II, const dogm sobre la revelació *Dei Verbum* n 25

separadament o units entre ells, considerin la millor manera d' obtenir que tots els seus preveres, periòdicament, però sobretot pocs anys després de llur ordenació [59], puguin prendre part en un curs mitjançant el qual tinguin ocasió d' adquirir un coneixement més complet dels mètodes pastorals i de la ciència teològica, tant com de reforçar la vida espiritual i de comunicar-se mútuament amb els germans les experiències apostòliques [60]. Hom es preocuparà sobretot d' ajudar amb aquests i d' altres mitjans semblants també els nous rectors de parròquia, aquells qui es dediquin a una obra nova de pastoral i els qui siguin enviats a una altra diòcesi o nació.

Per últim, els Bisbes es mostraran sol.lícits de fer que alguns es dediquin amb més profunditat a les ciències divines perquè mai no manquin mestres capaços de donar formació als clergues, per tal que els altres sacerdots i els fidels trobin ajuda en l' adquisició dels coneixements necessaris i es fomenti el progrés sa dels estudis sagrats, absolutament indispensable a l' Església.

[*La remuneració justa dels preveres*]

20. Lliurats al servei de Déu en el compliment de les obligacions que els han estat confiades, els preveres han de rebre una retribució equitativa, ja que *l' obrer prou es mereix el seu jornal* (Lc 70,7) [61], i *el Senyor ordenà als qui anuncien l' Evangeli que*

rum, constitutio bibliothecarum et apta per personas idoneas studiorum moderatio. Considerent insuper Episcopi singuli aut inter se uniti modum opportuniorem efficiendi ut omnes sui Presbyteri, statis temporibus, maxime autem paucos post annos ab eorum ordinatione [59], frequentare possint cursum, quo ipsis praebeatur occasio cum ad pleniorem methodorum pastoralium et scientiae theologicae cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et ad mutuo experientias apostolicas cum fratribus communicandas [60]. His aliisque aptis subsidiis peculiari cura iuventur etiam neoparochi et illi qui novo pastorali operi addicuntur, vel qui in aliam dioecesim vel nationem mittuntur.

Tandem solliciti erunt Episcopi ut aliqui ad profundiorem rerum divinarum scientiam se dedicent, ut numquam desint magistri ad clericos instituendos idonei, ut reliqui sacerdotes et fideles iuventur ad necessariam sibi doctrinam comparandam, utque sanus in sacris disciplinis foveatur progressus, qui Ecclesiae prorsus est necessarius.

20. Servitio Dei dediti in implendo officio sibi commisso, digni sunt Presbyteri qui aequam recipiant remunerationem, quia *dignus est operarius mercede sua* (Lc 10,7) [61], atque *Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annun-*

[59] Aquest curs no és aquells curs de pastoral que cal fer tot seguit després de l' Ordenació, i del qual parla el decr sobre la formació sacerdotal *Optatam totius*, de 28 octubre 1965 n 22

[60] Cf Conc Vat II, decr sobre la funció pastoral dels Bisbes a l' Església *Christus Dominus* n 16

[61] Cf Mt 10,10, 1 Cor 9,7, 1 Tim 5,18

visquessin de l' Evangeli (1 Cor 9,14). Per tant, mentre no s' hagi proveït d' altra manera a la remuneració equitativa dels preveres, el mateixos fidels, per tal com és en bé d' ells que els preveres treballen, tenen veritable obligació que puguin proporcionar-se 'ls els mitjans necessaris a una vida honesta i digna. Els Bisbes han d' advertir els fidels d' aquesta obligació que tenen i han de procurar, sia cadascun per a la seva diòcesi, sia, encara millor, molts alhora per al territori comú, que siguin establertes normes amb les quals el manteniment decent dels qui tenen o han tingut algun ofici en servei del Poble de Déu es vegi degudament atès. La remuneració que cadascun ha de rebre, tenint en compte tant la natura del càrrec mateix com les circumstàncies de lloc i temps, serà fonamentalment idèntica per a tots els qui es trobin en igualtat de circumstàncies, serà proporcionada a la seva condició i els permetrà, demés, no sols d' atendre la gratificació justa dels qui es dediquen al servei dels preveres, ans encara de subvenir per ells mateixos d' alguna manera a les necessitats dels indigents. L' Església, ja des del seu començament, ha tingut sempre en gran honor aquest servei envers els pobres. Cal també que aquesta remuneració permeti als preveres de tenir convenientment cada any un temps suficient de vacances. Els bisbes hauran de procurar que els preveres puguin tenir-les.

Cal concedir la importància més gran a la funció que exerceixen els ministres sagrats. Per això caldrà suprimir el sistema anomenat beneficial o, almenys, reformar-lo de tal manera que la

tiant, de Evangelio vivere (1 Cor 9,14). Quapropter, quatenus aequae Presbyterorum remunerationi non aliunde provisum fuerit, ipsi fideles, quippe in quorum bonum Presbyteri operam impendant, vera obligatione tenentur curandi ut eisdem necessaria ad vitam honeste et digne ducendam subsidia procurari valeant. Episcopi autem de hac eorum obligatione fideles monere tenentur et curare debent, sive singuli pro sua quisque dioecesi, sive aptius plures simul pro communi territorio, ut normae instituantur, quibus debite consulatur honestae sustentationi eorum qui in Populi Dei servitium aliquo munere fuguntur vel functi sunt. Remuneratio autem ab unoquoque percipienda, ratione quidem habita tum ipsius muneris naturae tum locorum temporumque condicionum, fundamentaliter eadem sit pro omnibus in iisdem adiunctis versantibus, eorum condicioni sit congrua et eis praeterea tribuat facultatem non solum debite providendi remunerationi eorum qui servitio Presbyterorum se dedicant, sed etiam indigentibus per seipsos aliqua ratione subveniendi, quod ministerium erga pauperes, iam a primis suis exordiis, magno semper in honore Ecclesia habuit. Haec remuneratio insuper talis sit, quae Presbyteris permittat quotannis debitum et sufficiens habere feriarum tempus, quod quidem, ut Presbyteri habere valeant, Episcopi curare debent.

Officio vero, quod sacri ministri adimplent, praecipuum momentum tribuere oportet. Quare systema sic dictum beneficiale relinquatur aut saltem

part beneficial, o el dret a les rendes anexes per dot a l' ofici, sigui considerada secundària, i es doni per dret el lloc principal al mateix ofici eclesiàstic, i caldrà des d' ara considerar com a tal qualsevol càrrec conferit establement per a l' obtenció d' un fi espiritual.

[*La previsió social dels preveres*]

21. Cal tenir sempre present l' exemple dels creients de la primitiva Església de Jerusalem, en la qual *tot els era comú* (Act 4,32), *i es distribuïa a cadascú, segons el que necessitava* (Act 4,35). És, doncs, molt convenient que, almenys en les regions on el manteniment del clergat depèn del tot o en gran part dels donatius dels fidels, una determinada institució diocesana reculli els béns oferts amb aquest fi, la qual serà administrada pel Bisbe, ajudant-se de sacerdots delegats i, quan la utilitat ho aconselli, també de laics entesos en qüestions econòmiques. També és de desitjar, a més, que, tant com sigui possible, a cada diòcesi o regió es constitueixi un capital comú, amb el qual els Bisbes puguin satisfer les altres obligacions envers les persones que serveixen l' Església i subvenir a les diverses necessitats de la diòcesi, i amb el qual igualment les diòcesis més riques puguin ajudar les més pobres, a fi que allò que sobra a les unes proveeixi la indigència de les altres [62]. Aquest capital comú caldrà també constituir-lo principalment amb béns que provinguin dels donatius dels fidels, però també d' altres fonts que el dret determinarà.

ita reformetur ut pars beneficialis, seu ius ad reditus ex dote officio adnexos, habeatur tamquam secundaria, et princeps in iure tribuatur locus ipsi officio ecclesiastico, quod quidem deinceps intellegi debet quodlibet munus stabiliter collatum in finem spiritualem exercendum.

21. Prae oculis semper habeatur exemplum credentium in primaeva Ecclesia hierosolymitana, in qua *erant illis omnia communia* (Act 4,32), *dividebatur autem singulis prout cuique opus erat* (Act 4,35). Summopere itaque congruit ut, in regionibus saltem in quibus cleri sustentatio penitus aut magna ex parte a fidelium oblationibus pendet, bona in hunc finem oblata colligat institutio quaedam dioecesana, quam administrat Episcopus, adiuvantibus sacerdotibus delegatis et, ubi utilitas id suadeat, etiam laicis in re oeconomica peritis. In votis quoque est ut praeterea, quantum fieri possit, in singulis dioecesibus vel regionibus constituatur massa bonorum communis, qua valeant Episcopi aliis obligationibus erga personas Ecclesiae deservientes satisfacere variisque dioecesis necessitatibus occurrere, quaque etiam valeant dioeceses divitiores adiuvare pauperiores, ut illarum abundantia harum inopiam suppleat [62]. Quae etiam massa communis imprimis constituatur oportet ex bonis a fidelium oblationibus, sed ex aliis quoque fontibus, iure determinandis, provenientibus.

[62] Cf 2 Cor 8,14.

A més, en les nacions on encara no s' ha establert degudament la previsió social de la clerecia, les Conferències episcopals procuraran que, d' acord sempre amb la legislació eclesiàstica i civil, hi hagi institucions diocesanes, àdhuc federades entre elles, o institucions que abracin alhora diverses diòcesis o que formin una associació per a tot un territori, mitjançant les quals sota la vigilància de la Jerarquia es proveeixi suficientment tant a la deguda previsió i assistència sanitària, segons hom l' anomena, com al manteniment convenient dels preveres malalts, invàlids o vells. Els sacerdots ajudaran la institució erigida moguts per l' esperit de solidaritat envers els seus germans, participant en llur estretor [63], considerant, a la vegada, que així ells sense angoixa per l' esdevenidor poden cultivar la pobresa amb un més arborat sentiment evangèlic i lliurar-se plenament a la salvació de les ànimes. Aquells a qui pertoqui s' esforçaran que aquestes institucions pertanyents a diverses nacions s' enllacin entre elles, per tal que assoleixin una fermesa més considerable i es propaguin més amplament.

Conclusió i exhortació

22. Aquest sagrat Concili té presents els goigs de la vida sacerdotal, però no pot passar per alt les dificultats que troben els preveres en les circumstàncies de la vida d' avui. Sap també com es transformen les condicions econòmiques i socials i àdhuc els

In nationibus praeterea ubi praevidentia socialis in favorem cleri nondum apte ordinata est, curent Conferentiae Episcopales ut, attentis semper legibus ecclesiasticis et civilibus, habeantur sive instituta dioecesana, etiam inter se foederata, sive instituta pro variis dioecesibus simul constituta, sive associatio pro toto territorio condita, quibus, sub vigilantia Hierarchiae, satis provideatur tum congruenti praecaventiae et adsistentiae sanitariae, quam vocant, tum debitae sustentationi Presbyterorum qui infirmitate, invaliditate aut senectute laborant. Sacerdotes vero instituto erecto opem ferant, moti spiritu solidarietatis erga fratres suos, communicantes tribulationibus eorum [63], simul considerantes se ita, sine anxietate de sorte futura, alacriore sensu evangelico paupertatem colere atque animarum saluti penitus se tradere posse. Satagant autem ii, ad quos spectat, ut eadem diversarum nationum instituta inter se colligantur, ut firmius robur consequantur latiusque propagentur.

Conclusio et exhortatio

22. Sacrosancta haec Synodus gaudia vitae sacerdotalis prae oculis habens, etiam difficultates non praeterire potest, quas in hodiernae vitae adiunctis patiuntur Presbyteri. Scit etiam quantum condiciones oeconomicae

[63] Cf. Phil 4,14.

costums dels homes, i com en l' estimació dels homes canvia l' escala dels valors. És per això que els ministres de l' Església i sovint també els fidels cristians es troben en aquest món com si hi fossin forasters, i cerquen angoixosament amb quins mitjans idonis i amb quines paraules podran comunicar-s 'hi. Els nous impediments que s' oposen a la fe, l' esterilitat aparent del treball realitzat i l' amarga solitud que experimenten poden posar-los en perill de depressió d' esperit.

Però aquest món que avui és confiat a l' amor i al ministeri dels Pastors de l' Església, Déu l' ha estimat tant que va donar per ell el seu Fill Unigènit [1]. Realment, aquest món ple de pecats, però dotat també de grans qualitats, ofereix a l' Església pedres vivents [2], que també formen part de l' edifici per a esdevenir mansió de Déu en l' Esperit [3]. El mateix Esperit Sant, quan empeny l' Església a obrir nous camins d' apropament al món d' avui, suggereix i fomenta també els acomodaments oportuns del ministeri sacerdotal.

Cal que els preveres recordin que mai no estan sols en l' acompliment de la seva obra, ans recolzen en la força omnipotent de Déu. I cal que els qui creuen en Crist, que els ha cridat a la participació del seu Sacerdoci, es lliurin amb tota confiança al seu ministeri, sabent que Déu és prou poderós per a augmentar-los la caritat [4]. Recordaran també que tenen al seu costat els germans

et sociales, immo et hominum mores, transformantur, quantumque ordo valorum in aestimatione hominum immutatur; Ecclesiae ministri inde, immo et nonnumquam christifideles, in hoc mundo quasi alienos ab ipso se sentiunt, anxie quaerentes quibusnam idoneis mediis et verbis cum eodem communicare valeant. Nova enim quae fidei obstant impedimenta, apparens peracti laboris sterilitas necnon acerba quam experiuntur solitudo, eos in periculum adducere possunt ne animo deprimantur.

Mundum autem, qualis hodie dilectioni et ministerio Pastorum Ecclesiae concreditur, sic Deus dilexit, ut Filium suum Unigenitum pro ipso daret [64]. Revera, mundus hic, multis quidem peccatis detentus sed non parvis etiam facultatibus praeditus, Ecclesiae lapides vivos [65] praebet, qui coaedificantur in habitaculum Dei in Spiritu [66]. Idem Spiritus Sanctus, dum Ecclesiam impellit ut ad mundum huius temporis adeundum novas vias aperiat, congruas quoque ministerii sacerdotalis accommodationes suggerit ac fovet.

Meminerint Presbyteri se in opere exercendo numquam solos esse, sed inniti omnipotenti Dei virtute: atque in Christum credentes, qui eos ad Sacerdotium suum participandum vocavit, cum omni fiducia suo ministerio sese devoveant, scientes potentem esse Deum ut augeat in eis caritatem [67]. Meminerint etiam fratres in sacerdotio, immo et fideles totius mundi sibi

[1] Cf. Io 3,16.
[2] Cf. 1 Petr 2,5.
[3] Cf. Eph 2,22.
[4] Cf. *Pont. Rom.*, «De Ordinatione Presbyteri».

en el sacerdoci i àdhuc els fidels de tot el món. Puix tots els preveres contribueixen a l' execució del propòsit salvador de Déu, és a dir, el misteri de Crist, el misteri amagat des de tots els segles en Déu [5], el qual només de mica en mica pot realitzar-se, amb la col.laboració dels diversos ministeris a l' edificació del Cos de Crist, fins que la mida de la seva edat sigui completa. Tot això restant amagat amb el Crist en Déu [6], és sobretot amb la fe que es pot percebre. En la fe han de caminar forçosament els conductors del Poble de Déu, seguint l' exemple d' Abraham, el creient, que, per la fe, *va obeir de partir al lloc que havia de rebre en herència, i va partir sense saber on anava* (Hebr 11,8). Realment, l' administrador dels misteris de Déu, pot equiparar-se a l' home que sembrava al camp i del qual va dir el Senyor: *Dorm i es lleva, nit i dia, i la llavor germina i creix sense que ell sàpiga com* (Mc 4,27). D' altra banda, Jesús, el Senyor, que va dir: *Confieu, jo he vençut el món* (Io 16,33), amb aquestes paraules no va prometre pas a la seva Església la victòria perfecta en aquest món. Malgrat això, el sagrat Concili s' alegra que la terra, sembrada amb la llavor de l' Evangeli, fructifiqui avui en molts llocs a l' impuls de l' Esperit del Senyor que omple l' univers i ha excitat en el cor de molts sacerdots i fidels l' esperit veritablement missioner. De tot això el sagrat Concili, amb afecte vivíssim, en dóna les gràcies a tots els preveres del món: *A Ell, que amb el poder que actua eficaçment en nosaltres pot fer infinitament més*

socios habere. Cooperantur enim omnes Presbyteri in exsequendo Dei salutari proposito, mysterio scilicet Christi seu sacramento abscondito a saeculis in Deo [68], quod nonnisi paulatim ad effectum deducitur, diversis conspirantibus ministeriis in aedificationem Corporis Christi, donec Eiusdem compleatur aetatis mensura. Quae omnia, cum abscondita sint cum Christo in Deo [69], fide maxime percipi possunt. Fide enim necesse est ambulare duces Populi Dei, exemplum sequentes fidelis Abrahae, qui fide *oboedivit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem: et exiit, nesciens quo iret* (Hebr 11,8). Revera mysteriorum Dei dispensator assimilari valet homini in agro seminanti, de quo Dominus dixit: *Et dormiat, et exsurgat nocte et die, et semen germinet, et increscat dum nescit ille* (Mc 4,27). Ceterum Dominus Iesus, qui dixit: *Confidite, ego vici mundum* (Io 16,33), his verbis Ecclesiae suae non promisit perfectam in hoc saeculo victoriam. Gaudet vero Sacrosancta Synodus quod terra Evangelii semine inseminata nunc multis in locis fructificat sub ductu Spiritus Domini, qui replet orbem terrarum, quique in multorum cordibus sacerdotum atque fidelium spiritum vere missionalem excitavit. De quibus omnibus Sacrosancta Synodus universis orbis Presbyteris peramanter grates agit: *Ei autem, qui potens est omnia facere superabun-*

[5] Cf Eph 3,9.
[6] Cf. Col 3,3.

de tot el que demanem o pensem, sigui donada la glòria en l' Església i en Crist Jesús (Eph 3,20-21).

Totes i cada una de les coses contingudes en aquest Decret han plagut als Pares. I Nós, per la potestat apostòlica transmesa pel Crist, juntament amb els venerables Pares, ho aprovem en l' Esperit Sant, ho decretem i establim, i el que així ha estat sinodalment establert, manem que sigui promulgat a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, dia 7 del mes de desembre de l' any 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

danter quam petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, quae operatur in nobis: Ipsi gloria in Ecclesia, et in Christo Iesu (Eph 3,20-21).

Haec omnia et singula quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die VII mensis decembris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE LA FORMACIÓ SACERDOTAL

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

Forçosament els seminaris havien d' ocupar l' atenció d' un Concili ecumènic. Son 557 les «proposicions» que, en l' època antepreparatòria del Concili, resumeixen les suggerències dels Bisbes, Universitats catòliques i d' altres centres i persones consultades.

Passat tot aquest material a la Comissió preparatòria corresponent, al 1962 tenim ja d' antuvi dos esquemes del decret sobre el foment de les vocacions eclesiàstiques i l' ús del llatí, respectivament, i un altre de constitució sobre la formació als seminaris. Una mica més endavant, tot això constituïa un document unificat, com ocorre en gairebé totes les altres matèries.

L' experiència de la primera etapa conciliar fa que hom doni amb caràcter general noves orientacions sobre la redacció dels esquemes. També, doncs, es refà el de seminaris i s' abreuja. És enviat als Pares pel maig del 1963.

Amb les observacions escrites que arriben durant el període intersessional i enllà de la segona etapa, la Comissió conciliar torna a elaborar el text. Però aquesta quarta forma no arriba a mans dels Bisbes, car, tot just acabada, la Comissió coordinadora dóna altra vegada, com és sabut, una ordre enèrgica d' abreujar. Hom vol que el Concili acabi en 1964, i moltes matèries seran objecte d' un simple «desig» o resum de desigs, expressat pels Pares, però el desenvolupament o execució es deixarà per als organismes de la Santa Seu. El cinquè text, aprovat pel Papa el 27 d' abril, cap en cinc pàgines i comprèn 19 proposicions.

Les respostes que van arribant dels Bisbes fan que la Comissió, abans de la tercera etapa del Concili, retoqui l' esquema, i és aquesta redacció número sis la que arriba a l' aula i és discutida del 12 al 17 de novembre de 1964. Obté una votació favorable, base de la definitiva.

La setena redacció fou enllestida pel maig del 1965 i es votà a la darrera etapa, de l' 11 al 13 d' octubre. Hi hagué quinze votacions parcials i una de conjunt, aquesta amb el resultat de 2.196 «placet», 15 «non placet» i un vot nul.

El 28 d' octubre, dia designat per a la solemne proclamació pontifícia del decret *Optatam totius,* la votació va repetir-se en presència de Pau VI, amb el resultat de 2.318 vots contra tres.

SUMARI

Proemi.—La desitjada renovació de tota l' Església depèn, en gran part, del ministeri sacerdotal. Per això el Concili assenyala alguns principis fonamentals per a la formació sacerdotal.

I. *Normes de formació sacerdotal a cada nació*

1. A fi que la formació sacerdotal s' ajusti a les necessitats pastorals de cada país, les Conferències episcopals elaboraran, per a cada nació i ritu, un reglament de formació sacerdotal, que serà revisat periòdicament i haurà de ser aprovat per la Santa Seu.

II. *Un foment major de les vocacions sacerdotals*

2. El foment de les vocacions sacerdotals pertany a tota la comunitat cristiana, i molt especialment a la família. Els educadors i els sacerdots es dedicaran a aquest treball, i el Bisbe, sobretot, estimularà i procurarà l' estricta coordinació de totes les energies i iniciatives. Les obres pontifícies de les vocacions hauran de dirigir d' una manera metòdica i harmònica tota l' acció pastoral per al foment de les vocacions.
3. Als seminaris menors els alumnes portaran una vida adient a la seva edat, segons les normes d' una sana psicologia i sense oblidar l' experiència convenient de les coses humanes. Hom ordenarà els estudis fent per manera que puguin continuar-se en d' altres centres quan els alumnes vulguin seguir un estat de vida diferent. Posi' s molt de compte a cultivar també les vocacions sacerdotals en les altres institucions i escoles i no es deixin d' atendre, amb iniciatives apropiades, les vocacions d' adults.

III. *Organització dels seminaris majors*

4. Tota l' educació dels alumnes ha de dirigir-se a fer d' ells veritables pastors d' ànimes. Hom els prepararà per el ministeri de la paraula, per al culte i la santificació i per a l' ofici pastoral. Per tant, tots els aspectes de la formació, espiritual, intel.lectual i disciplinar, han d' encaminar-se devers aquest fi pastoral.
5. Els superiors i professors dels seminaris han de ser elegits d' entre els millors i han de preparar-se adequadament en institucions especialitzades, o almenys mitjançant cursos amb programes orgànics. El seminari es constituirà com una veritable família que realitzi la unitat desitjada pel Crist.
6. En la selecció i prova dels alumnes es tindrà un esment especial i es procedirà amb una gran fermesa d' esperit, orientant els no-idonis oportunament i paternalment devers altres fins, i hom els ajudarà a dedicar-se a l' apostolat laic.
7. Allí on les diòcesis no puguin tenir per elles mateixes un seminari propi, es constituiran seminaris interdiocesans, regionals o nacionals, que garantiran la sòlida formació dels alumnes i es regiran amb normes establertes pels Bisbes interessats, aprovades per la Santa Seu.
   Als seminaris on hi hagi un nombre molt gran d' alumnes, hom proveirà a la formació de cadascun distribuint-los en grups petits.

IV. *Un cultiu més intens de la formació espiritual*

8. Els alumnes seran formats en una espiritualitat cristocèntrica, alimentada amb l' Escriptura i amb la participació activa i conscient en els misteris litúrgics, principalment en l' Eucaristia i l' Ofici diví. Veneraran amb una confiança particular la Mare de Déu i s' educaran, sobretot, per a viure segons l' Evangeli en l' exercici de les virtuts teologals.

9. Els alumnes es penetraran del misteri de l' Església. Units al Vicari de Crist i, el dia de demà, com a preveres, al seu Bisbe i als propis germans, sabran donar testimoniatge de la unitat que atreu les ànimes al Crist. Seran educats en l' esperit de pobresa i d' abnegació. Coneixeran totes les proves que hauran d' afrontar i aprendran d' envigorir el seu esperit en la pròpia activitat pastoral.

10. Els alumnes, segons les lleis del propi ritu, es prepararan per a considerar el celibat, més que com a obligació imposada per la llei eclesiàstica, com a do preciós de Déu. Adquiriran el coneixement convenient de la dignitat del matrimoni, però comprendran la superioritat de la virginitat consagrada al Crist. Hom els avisarà dels perills a què la seva castedat està exposada en el món d' avui i els educarà per tal de convertir la seva renúncia, no pas en empobriment, sinó en enriquiment de la persona.

11. Caldrà completar les normes de l' educació cristiana amb les dates recents de la psicologia i la pedagogia sanes. Cultivaran la necessària maduresa humana d' aquelles qualitats que són avui més apreciades pels homes i fan més acceptable el ministeri sacerdotal. Caldrà considerar la disciplina del seminari, no sols com a suport de la vida comuna i de la caritat, ans també com a element integrant de tota la formació.

12. Per tal de garantir una més conscient elecció de' estat de vida i promoure la maduresa dels alumnes, es recomana la creació d' un noviciat espiritual particular. A més, els Bisbes poden disposar una interrupció dels estudis o un entrenament pastoral convenient. Poden també allargar l' edat canònica que el Codi vigent exigeix per a les ordes, o retenir els alumnes en l' exercici del diaconat durant un període adequat de temps.

V. *Revisió dels estudis eclesiàstics*

13. Els alumnes, abans d' iniciar els estudis pròpiament eclesiàstics, hauran d' adquirir la cultura humanística i científica exigida a cada nació per a ingressar a la universitat. Han d' adquirir, encara, un coneixement adequat de la llengua llatina i de la pròpia llengua litúrgica. Es promourà també l' estudi de les llengües de l' Escriptura i de la Tradició.

14. Les diverses disciplines filosòfiques i teològiques han de coordinar-se millor. Cal que tot l' ensenyament convergeixi cap a l' obertura progressiva dels enteniments dels alumnes amb vista al misteri del Crist. Amb aquesta finalitat, s' instituirà un curs d' introducció centrat sobre el misteri de la salvació.

15. El patrimoni filosòfic perenne ha de completar-se amb el coneixement de la filosofia moderna, a fi de preparar els alumnes per al diàleg amb els homes del nostre temps. S' ensenyarà la història de la filosofia, no sols d' una manera informativa, sinó, a més, avaluadora i crítica. Es tindrà també en compte la relació entre la filosofia i els

problemes de la vida, tant com les qüestions que preocupen més els joves i les línies de convergència entre la filosofia i els misteris de la fe.

16. Es renovaran els estudis teològics, fent que l' Escriptura sigui l' ànima de tota la teologia. A la teologia dogmàtica, hom proposarà primer els textos bíblics, després la contribució dels Pares. Hom cercarà d' aprofundir en la comprensió de la veritat mitjançant l' especulació teològica, sota la guia de sant Tomàs. Caldrà fer veure els misteris de la salvació operants en la litúrgia i en tota la vida de l' Església. Es donaran també normes per a una renovació oportuna de l' ensenyament de la moral, del dret canònic, de la història eclesiàstica i de la litúrgia. Es recomanarà també un coneixement convenient de les qüestions ecumèniques.

17. Es revisaran els mètodes didàctics, evitant un ensenyament purament conceptual. S' estimularà l' activitat personal dels alumnes, mitjançant l' estudi privat i les exercitacions.

18. Els joves capacitats pel seu caràcter, esperit i talent, seran invitats, a judici del Bisbe, a sovintejar els estudis acadèmics. Però caldrà assegurar llur formació espiritual i pastoral.

VI. *Foment de la formació estrictament pastoral*

19. Per a la formació sacerdotal, cal tenir presents tots els principals aspectes del ministeri pastoral, particularment l' art de dirigir les ànimes. Es desenrotllarà la capacitat de dialogar amb els homes i d' obrir l' esperit, amb caritat, a tots els diversos aspectes de la convivència humana.

20. Hom els ensenyarà a valer-se de les ajudes que avui proporcionen les ciències pedagògiques, psicològiques i socials. Caldrà educar els alumnes en l' afany de desvetllar i guiar l' apostolat dels laics. També se' ls ensenyarà a mirar les necessitats de l' Església amb esperit universal.

21. És essencial la importància d' una iniciació progressiva i metòdica a la pràctica apostòlica, mitjançant exercicis apropiats sota la guia de persones competents.

VII. *Perfeccionament de la formació després dels estudis*

22. Les Conferències episcopals estudiaran els mitjans més adequats per a assegurar de la millor manera que es pugui el pas de la vida del seminari a la plena activitat apostòlica.
Conclusió.—Els Pares conciliars, continuant l' obra del Concili de Trento, confien als superiors i professors dels seminaris la tasca de formar els futurs sacerdots en l' esperit de renovació desitjat pel Concili, i exhorten els joves candidats al sacerdoci a ser ben conscients que la salvació de les ànimes està confiada al seu ministeri.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE LA FORMACIÓ SACERDOTAL *

PROEMI

El Sant Concili sap ben bé que l' anhelada renovació de tota l' Església depèn en gran part del ministeri dels sacerdots [1], animat per l' Esperit de Crist; per això proclama la importància definitiva de la formació sacerdotal i en vol declarar els principis fonamentals, per tal de confirmar amb ells aquelles normes experimentades amb la pràctica ja secular, i per a introduir-hi elements nous d' acord amb les Constitucions i Decrets d' aquest Sant Concili i les noves circunstàncies del nostre temps. Per raó de la mateixa unitat del sacerdoci catòlic, aquesta formació sacerdotal és indispensable a tots el sacerdots, seculars i regulars, de qualsevol

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE INSTITUTIONE SACERDOTALI

PROOEMIUM

Optatam totius Ecclesiae renovationem probe noscens Sancta Synodus a sacerdotum ministerio Christi spiritu animato, magna ex parte pendere [1], gravissimum institutionis sacerdotalis momentum proclamat, eiusque primaria quaedam principia declarat, quibus confirmentur leges iam saeculorum usu probatae in easque nova inducantur, quae huius Sancti Concilii Constitutionibus et Decretis necnon mutatis temporum rationibus respondeant. Quae sacerdotalis conformatio ob ipsam catholici sacerdotii unitatem, om-

* Decret promulgat el 28 d octubre de 1965

[1] Que el progrés de tot el poble de Déu, per voluntat del mateix Crist, depèn sobretot del ministeri dels sacerdots, es veu clarament per les paraules amb les quals els Senyor va constituir els apòstols i els seus successors i cooperadors d' aquests heralds de l' Evangeli, guies escollits del nou poble i dispensadors dels misteris de Déu, el mateix queda provat pel testimoni dels pares i dels sants i per reiterats documents dels Sants Pares Veieu, sobre tot, SANT PIUS X, exhortació al clergat *Haerent animo*, 4 d agost de 1908, en *S Pii X Acta IV* p 242-244, PIUS XI, enc *Ad catholici sacerdotii*, 20 de desembre de 1935 AAS 28 (1936), especialment p 37-52, PIUS XII, exhortacio apost *Menti nostrae*, 23 de setembre de 1950 · AAS 42 (1950) 657-702, JOAN XXIII, enc *Sacerdotii nostri primordia*, 1 d' agost de 1959 AAS 51 (1959) 545-579, PAU VI, carta apost *Summi Dei Verbum*, 4 de novembre de 1963 AAS 55 (1963) 979-995

ritu. Per això aquestes prescripcions que atenyen directament al clergat diocesà, cal que siguin ajustades a tothom, amb les aplicacions convenients.

I. Establir en cada nació un pla de formació sacerdotal

1 Com que la gran diversitat de pobles i de regions només permet de donar lleis generals, cal que en cada nació o ritu sigui establert un «pla de formació sacerdotal» especial; aquest pla ha de ser fixat per les conferències episcopals [2], revisat a terminis fixos i aprovat per la Seu Apostòlica. Així les lleis universals seran adaptades a les circumstàncies particulars de lloc i temps a fi que la formació dels sacerdots estigui d' acord sempre amb les necessitats pastorals dels països on hagin d' exercir el ministeri.

II. Intensificació del foment de vocacions sacerdotals

2. El deure de fomentar les vocacions [3] pertany a tota la comunitat cristiana, i l' ha d' acomplir principalment amb una vida

nibus sacerdotibus utriusque cleri et cuiusvis ritus necessaria est; ideoque haec praescripta, quae clerum dioecesanum directe respiciunt, congrua congruis referendo, omnibus accommodanda sunt.

I. De sacerdotalis institutionis ratione in singulis nationibus ineunda

1. Cum in tanta gentium regionumque diversitate nonnisi generales leges ferri possint, in singulis nationibus vel ritibus peculiaris «Sacerdotalis Institutionis Ratio» ineatur, ab Episcoporum Conferentiis statuenda [2], certis temporibus recognoscenda atque ab Apostolica Sede approbanda, qua leges universales ad peculiaria locorum temporumque adiuncta accommodentur, ut sacerdotalis institutio semper congruat pastoralibus necessitatibus illarum regionum in quibus ministerium exercedum sit.

II. De vocationibus sacerdotalibus instantius fovendis

2. Fovendarum vocationum officium [3] ad totam christianam communitatem pertinet, quae imprimis vita plene christiana id provehere debet;

[2] Tota la formació sacerdotal, es a dir, l' organització del seminari, la formació espiritual, el pla d' estudis, la vida comuna i la disciplina dels alumnes, els exercicis pastorals s' han d' adaptar a les circumstàncies dels diferents llocs Aquesta acomodació s' ha de fer, en les seves normes principals, segons les lleis comunes, per als sacerdots seculars per les Conferències Episcopals i per al clergat religios, de manera escaient pels superiors majors (cf S Congreg de Religiosos, constit apost , *Sedes sapientiae,* i els *Estatus generals* que l' acompanyen, a 19, 2 aed [Roma 1957] p 38ss)

[3] Entre les principals preocupacions que avui té l' Església, gairebé a tot arreu, es presenta la manca de vocacions Cf Pius XII, exhortació apost *Menti nostrae*

cristiana íntegra. L' aportació més preciosa per aquesta tasca va a càrrec de les famílies vivificades amb esperit de fe, de caritat i de religió, que esdevenen una mena de primer seminari, i de les parròquies, on els joves participen de llur vida puixant. Els mestres i tots aquells que d' una manera o altra s' apliquen a l' educació d' infants i adolescents, en particular les associacions catòliques, s' esforcin a formar els joves que tenen confiats de manera que aquests siguin capaços de captar la crida divina i seguir-la gustosament. Que tots els sacerdots manifestin el més gran zel apostòlic, sobretot en el foment de vocacions i amb la seva vida personal, humil, diligent, joiosa, la caritat dels uns amb els altres i la col.laboració fraternal en el treball, atreguin l' esperit dels joves cap el sacerdoci.

Els bisbes han d' encoratjar els seus fidels al foment de vocacions i procurar una unió compacta de les forces i els treballs de tots; i, com a pares, han d' ajudar sense plànyer sacrificis aquells que judiquin cridats al servei del Senyor.

Aquest esforç diligent de tot el poble de Déu per al foment de vocacions respon a l' acció de la providència divina; ella, per una part, atorga les qualitats convenients als escollits de Déu per participar del sacerdoci jeràrquic, ajudant-los amb la seva gràcia, mentre per altra banda encarrega als ministres legítims de l' Església que, després d' haver reconeguda llur idoneïtat, cridin els

maxime in id conferunt tum familiae, quae, spiritu fidei, caritatis et pietatis animatae, veluti primum seminarium fiunt, tum paroeciae quarum uberem vitam ipsi adolescentes participant. Magistri atque omnes qui puerorum iuvenumque institutionem quovis modo curant, praecipue Consociationes Catholicae, adolescentes sibi concreditos ita excolere studeant ut vocationem divinam percipere et libenter sequi valeant. Omnes sacerdotes zelum apostolicum in fovendis vocationibus quam maxime ostendant et propria ipsorum vita humili, operosa, laeto animo peracta, necnon mutua sacerdotali caritate et fraterna operae consortione, adolescentium animos ad sacerdotium trahant.

Episcoporum autem est in vocationibus provehendis gregem suum excitare arctamque omnium virium laborumque curare coniunctionem; eos vero quos ipsi ad sortem Domini vocatos iudicaverint, ut patres, nullis parcentes sacrificiis adiuvare.

Haec actuosa ad vocationes fovendas universi populi Dei conspiratio Divinae Providentiae actioni respondet, quae hominibus ad Christi Sacerdotium hierarchicum participandum divinitus electis congruas dotes tribuit eosque sua gratia adiuvat, dum legitimis Ecclesiae ministris committit ut

«el nombre de sacerdots, tant a les regions catòliques com a les terres de missió, és gairebé sempre insuficient per a les necessitats creixents» (AAS 42 [1950] 682); JOAN XXIII: «El problema de les vocacions eclesiàstiques i religioses és la constant preocupació del Papa..., és el sospir de la seva oració i l' aspiració ardent de la seva ànima» (de l' *Al.locució al Primer Congrés Internacional de les vocacions pels estats de perfecció*, 16 de desembre de 1961: «L' Osservatore Romano», 17 de desembre 1961: AAS 54 [1962] 33).

candidats que amb rectitud de consciència i llibertat absoluta hagin demanat d' exercir una missió tan important; i una vegada aprovats, els consagrin amb el segell de l' Esperit Sant al culte de Déu i al servei de l' Església [4].

El Sant Concili recomana en primer lloc els mitjans tradicionals de cooperació comuna: l' oració insistent, la penitència cristiana i també una instrucció cada vegada més profunda del fidels —a càrrec de la predicació, la catequesi i els diferents mitjans de comunicació social—, de manera que quedi palesa la necessitat, la naturalesa i l' excel.lència de la vocació al sacerdoci. A més, disposa que les obres vocacionals, ja establertes o per introduir encara en l' àmbit de cada diòcesi, país o nació, d' acord amb els escrits pontificis pertinents, organitzin metòdicament i amb coherència i promoguin amb discreció i zel alhora tota l' acció pastoral pel foment de vocacions, sense negligir cap del mitjans útils que ofereixen la psicologia i sociologia modernes [5].

Cal, però, que el treball de promoció vocacional s' estengui generosament per damunt de les fronteres diocesanes, nacionals, d' ordes religiosos i de ritus; i que, tenint en compte les neces-

idoneitate agnita, candidatos qui tantum munus recta intentione et plena libertate petierint, comprobatos vocent et Sancti Spiritus sigillo Dei cultui et Ecclesiae servitio consecrent [4].

Sancta Synodus tradita quidem communis cooperationis subsidia imprimis commendat uti sunt instans oratio, christiana paenitentia necnon in dies altior christifidelium institutio, sive praedicatione et catechesi sive etiam variis communicationis socialis instrumentis impertienda, qua quidem necessitas, natura et praestantia vocationis sacerdotalis declarentur. Insuper mandat ut Opera vocationum, secundum pontificia ad rem documenta, in singularum dioecesium, regionum vel nationum ambitu iam constituta vel ineunda, universam fovendarum vocationum pastoralem actionem, nullis opportunis auxiliis posthabitis quae hodiernae doctrinae psychologicae et sociologicae utiliter protulerint, methodice et cohaerenter disponant atque pari discretione ac zelo promoveant [5].

Opus vero fovendarum vocationum fines singularum dioecesium, nationum, familiarum religiosarum atque rituum dilatato corde transcendat oportet atque ad universalis Ecclesiae necessitates respiciens illis praecipue

[4] Pius XII, const. apost. *Sedes Sapientiae*, 31 de maig de 1956: AAS 48 (1956) 357; Pau VI, carta apost. *Summi Dei Verbum*, 4 de novembre de 1963: AAS 55 (1963) 984ss.

[5] Cf., sobre tot, Pius XII, motu proprio *Cum nobis*, «la fundació de l' Obra Pontifícia de les Vocacions Sacerdotals radica en la Sagrada Congregació de Seminaris i Universitats d' estudis», 4 de novembre de 1941: AAS 33 (1941) 479; amb els estatuts i normes anexes promulgades per la mateixa Sagrada Congregació el dia 8 de setembre de 1943. Motu proprio *Cum supremae*, «de l' Obra Pontifícia de les Vocacions Religioses», 11 de febrer de 1955: AAS 47 (1955) 266; amb els statuts i normes anexes promulgades per la Sagrada Congregació de Religiosos (ibid., p.298-301); Conc. Vat. II, decr. sobre la renovació de la vida religiosa *Perfectae caritatis* n.24; decr. sobre el ministeri pastoral dels bisbes en l' Església *Christus Dominus* n 15.

sitats de l' Església universal, ajudi les regions on hi ha més urgència d' operaris per a la vinya del Senyor

3. En els Seminaris Menors, instituïts per a cultivar els brots de la vocació, els seminaristes hi han de ser preparats amb una formació religiosa especial i sobretot amb una direcció espiritual adaptada, per a seguir el Crist Redemptor amb generositat d' esperit i puresa de cor. Sota l' autoritat paternal dels superiors i amb la col.laboració oportuna dels pares, cal que visquin d' acord amb la seva edat, mentalitat i evolució pròpia; que menin una vida estructurada segons les normes d' una psicologia sana; que tinguin assegurada l' experiència convenient de la vida humana i la relació amb la pròpia família [6]. També caldrà adaptar al Seminari Menor tot el que més avall s' estableix sobre els Seminaris Majors, en la mesura en què s' avé amb el seu fi i el seu programa. Els estudis han de ser organitzats de manera que els seminaristes, si de cas volen abraçar un altre estat, puguin continuar-los sense perjudicis a un altre indret.

Igualment cal aplicar-se a fomentar els gérmens vocacionals dels adolescents i dels joves en aquelles institucions particulars que fan de Seminaris Menors a diversos llocs; i també en d' altres menes d' escoles i sistemes d' ensenyament. Cal nogensmenys desenvolupar amb molta cura les institucions i obres destinades a les vocacions tardanes.

regionibus auxilium afferat, in quibus ad Domini vineam instantius operarii advocantur.

3. In Seminariis Minoribus ad germina vocationis excolenda erectis alumni peculiari religiosa conformatione, imprimis apta moderatione spirituali, ad Christum Redemptorem generoso animo et puro corde sequendum componantur. Sub paterno superiorum moderamine, parentibus opportune cooperantibus, vitam ducant quae adolescentium aetati, spiritui et evolutioni conveniat et sanae psychologiae normis plene aptetur, congrua rerum humanarum experientia et consuetudine cum propria familia non praetermissis [6]. Ea praeterea quae in sequentibus de Seminariis Maioribus statuuntur, quatenus fini et rationi Seminarii Minoris conveniunt, ipsi quoque accommodentur. Studia ab alumnis peragenda sic ordinentur oportet ut ipsi ea sine incommodo alibi prosequi possint, si alium vitae statum amplectantur.

Pari cura foveantur etiam germina vocationis adolescentium et iuvenum in peculiaribus Institutis quae pro locorum adiunctis Seminariorum Minorum quoque fini inserviunt, necnon eorum qui sive in aliis scholis sive ceteris educationis mediis instituuntur; ac sedulo promoveantur Instituta aliaque incoepta pro iis qui maiore aetate divinam sequuntur vocationem.

[6] Cf Pius XII, exhortació apost *Menti nostrae*, 23 de setembre de 1950 AAS 42 (1950) 685

III Els Seminaris Majors i la seva organització

4. Els Seminaris Majors són necessaris per a la formació sacerdotal. Tota l' educació dels seminaristes hi ha de tendir a fer-ne veritables pastors d' ànimes, segons el model de Nostre Senyor Jesucrist, Mestre, Sacerdot i Pastor [7]. Cal preparar-los pel ministeri de la paraula: que vagin comprenent cada vegada millor la Paraula revelada, que se la facin seva amb la contemplació i la manifestin amb la paraula i l' exemple. Cal preparar-los pel ministeri del culte i de la santificació: que realitzin l' obra salvadora, pregant i celebrant la litúrgia, per mitjà del Sacrifici eucarístic i els sagraments. Cal preparar-los pel servei pastoral: que sàpiguen reproduir davant del món la imatge del Crist, el qual *no va pas venir a ser servit sinó a servir i a donar la vida en rescat per a una multitud* (Mc 10,45; cf Io 13,12-17); i així essent els servidors de tots, que en puguin guanyar molts (cf. 1 Cor 9,19).

És per aquest fi que tots els elements de formació espiritual, intel.lectual i disciplinar, cal orientar-los i dirigir-los a la pastoral; per a conseguir-ho tots els superiors i professors hi hauran de maldar amb diligència i de comú acord, obeint fidelment les directrius del bisbe.

5. La formació dels seminaristes depèn de dos incisos: bon reglament i, sobretot, bons educadors. Els superiors i professors

III. De seminariorum maiorum ordinatione

4. Seminaria Maiora ad sacerdotalem conformationem necessaria sunt. In eis integra alumnorum institutio eo tendere debet ut ad exemplar Domini Nostri Iesu Christi, Magistri, Sacerdotis et Pastoris, veri animarum pastores ipsi formentur [7]; praeparentur ergo ad ministerium verbi: ut verbum Dei revelatum semper melius intelligant, meditantes possideant, lingua et moribus exprimant; ad ministerium cultus et sanctificationis: ut orantes et sacras liturgicas celebrationes peragentes opus salutis per Sacrificium eucharisticum et Sacramenta exerceant; ad ministerium Pastoris: ut sciant repraesentare hominibus Christum, qui *non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis* (Mc 10,45; cf. Io 13,12-17) et ut, omnium facti servi, plures lucrifaciant (cf. 1 Cor 9,19).

Quare omnes institutionis rationes, spiritualis, intellectualis, disciplinaris, consociata actione ad hunc finem pastoralem ordinentur, eique assequendo sedulam concordemque operam navent omnes moderatores et magistri, Episcopi auctoritati fideliter obsequentes.

5. Cum alumnorum institutio et a sapientibus legibus et maxime quidem ab idoneis educatoribus pendeat, Seminariorum moderatores et magis-

[7] Cf Conc Vat II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 28. AAS 57 (1965) 34

de Seminari seran escollits entre els millors elements [8], ben preparats amb doctrina sòlida, experiència pastoral arrodonida, una singular formació espiritual i psicològica. Caldrà, doncs, llençar-se a la fundació d' Instituts destinats a aquest fi; si més no, que se celebrin cursos ben estructurats i congressos de superiors de Seminaris a temporades fixes.

Els superiors i professors han de tenir ben present que l' èxit de la formació dels seminaristes depèn molt de la seva manera de pensar i de fer; que procurin establir un clima de consorci d' esperit i d' acció ben travat sota el guiatge del Rector; que constitueixin entre ells mateixos i amb els seminaristes una família digna de l' oració del Senyor: «que tots siguin u» (cf. Io 17,11), capaç d' inspirar als seminaristes el goig d' haver estat cridats. El bisbe, per la seva banda, vulgui encoratjar amb predilecció especial tots els qui treballen en el Seminari, i sigui un autèntic pare en Crist pels seminaristes. Finalment, que tots els sacerdots considerin el Seminari com el cor de la diòcesi i que li aportin obertament el seu ajut [9].

6. Segons l' edat i el progrés de cada seminarista, caldrà tenir molt d' esment quan es procedeixi a escatir la rectitud d' intenció i llibertat de voluntat, l' aptitud espiritual, moral i intel.lectual,

tri ex optimis viris seligantur [8] atque solida doctrina, congrua experientia pastorali et peculiari institutione spirituali et paedagogica diligenter praeparentur. Instituta igitur ad hunc finem assequendum vel saltem cursus apta ratione disponendi necnon Moderatorum Seminariorum conventus statutis temporibus celebrandi promoveantur oportet.

Moderatores vero et magistri persentiant quantopere a suipsorum cogitandi agendique ratione pendeat alumnorum formationis exitus; sub Rectoris ductu arctissimam spiritus et actionis consortionem ineant atque inter semetipsos et cum alumnis eam familiam constituant quae Domini orationi «Ut sint unum» (cf. Io 17,11) respondeat et in alumnis propriae vocationis gaudium nutriat. Episcopus autem assidua praedilectionis cura animet eos qui in Seminario laborant ac ipsis alumnis se demonstret verum in Christo Patrem. Omnes denique sacerdotes cor dioecesis Seminarium considerent eique propriam adiutricem operam libenter praestent [9].

6. Vigilanti cura, pro singulorum aetate eorumque progressu, inquiratur de candidatorum recta intentione ac libera voluntate, de idoneitate spiri-

[8] Cf. Pius XI, enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 de desembre de 1935 (AAS 28 [1936] 37): «Primer de tot cal escollir amb cura els superiors i els professors... Dediqueu a aquests col.legis sagrats els sacerdots de més virtut; no dubteu de retirar-los d' altres càrrers que aparentment són de més importància, però que en realitat no es poden comparar amb aquest ministeri essencial que cap altre no supera.» Aquest principi d' escollir els millors l' inculca altra vegada Pius XII en la seva carta apostòlica dirigida als ordinaris del Brasil el día 23 d' abril de 1947 *(Discorsi e Radiomessaggi* IX 579-980).

[9] Sobre l' obligació comuna d' ajudar als Seminaris, cf. Pau VI, carta apost. *Summi Dei Verbum*, del 4 de novembre de 1963: AAS 55 (1963) 984.

la salut física i psíquica bàsica, tenint eventualment en compte l'herència familiar. Hom sospesarà, a més, la capacitat dels seminaristes per a ben portar les càrregues del sacerdoci i exercir els serveis pastorals [10].

En tot el procés de selecció i prova dels seminaristes, cal portar-se amb ànim ferm, àdhuc si la penúria de sacerdots és deplorable [11]: Déu no permetrà pas que la seva Església manqui de ministres, si són promoguts els dignes i si els no-idonis han estat paternalment encaminats al degut temps vers d'altres ocupacions; aquests tals siguin ajudats a captenir-se bé en la vocació cristiana que els hi és pròpia i a engatjar-se en l'apostolat dels laics.

7. En els llocs on cada diòcesi no pugui mantenir bé el propi Seminari, caldrà bastir i promoure seminaris interdiocessans, regionals o nacionals; així hom vetllarà amb més facilitat i eficàcia per la formació sòlida dels seminaristes, llei suprema en tota aquesta qüestió. Aquestes classes de seminaris s'hauran de regir segons normes establertes pels bisbes interessats [12] i aprovades per la Seu Apostòlica.

En els seminaris nombrosos, salvada la unitat de direcció i

tuali, morali et intellectuali, de congrua physica et psychica valetudine, consideratis quoque dispositionibus a familia forsan transmissis. Expendatur quoque candidatorum capacitas sacerdotalia onera ferendi et officia pastoralia exercendi [10].

In universa autem alumnorum selectione et probatione debita semper adhibeatur animi firmitas etiamsi lugenda sit sacerdotum penuria [11], cum Deus Ecclesiam suam ministris carere non sinat, si digni promoveantur, non idonei tempestive ad alia munera obeunda paterne dirigantur atque iuventur ut vocationis suae christianae conscii, alacriter apostolatum laicalem ineant.

7. Ubi singulae dioeceses proprio Seminario rite instruendo impares sint, erigantur ac foveantur Seminaria pluribus dioecesibus vel universae regioni vel nationi communia, ut solidae alumnorum institutioni, quae in hac re suprema lex est habenda, efficaciore ratione consulatur. Haec vero Seminaria, si regionalia sint vel nationalia, regantur iuxta statuta ab Episcopis quorum interest [12] condita et ab Apostolica Sede probata.

In Seminariis autem ubi multi sunt alumni, retenta regiminis et scien-

[10] Cf. PIUS XII, exhortació apost. *Menti nostrae,* 23 de setembre de 1950: AAS 42 (1950) 684, i SAGRADA CONGREGACIÓ DE SAGRAMENTS, carta circular *Magna equidem,* als ordinaris del lloc, del 27 de desembre de 1935, n.10; pel que fa referència als religiosos, cf. *Statuta Generalia,* anexes a la const. apost. *Sedes Sapientiae,* 31 de maig de 1956, a.33; PAU VI, carta apost. *Summi Dei Verbum,* del 4 de novembre de 1963: AAS 55 (1963) 987ss.

[11] Cf. PIUS XI, enc. *Ad catholici sacerdotii,* 20 de desembre de 1935: AAS 28 (1936) 41.

[12] Si estableix que a la promulgació dels estatuts dels Seminaris regionals o nacionals hi prenguin part tots els bisbes interessats quedant alhora derogat el que prescrivia el cànon 1357 § 4 CIC.

capacitació científica, els seminaristes seran plausiblement distribuïts en seccions menors, per tal d' atendre més bé la formació personal de cadascú.

IV. Conreu més intens de la formació espiritual

8. La formació espiritual ha d' anar molt lligada amb la instrucció doctrinal i pastoral; cal donar-la, sobretot, mitjançant el director espiritual [13], de manera que els seminaristes aprenguin a viure contínuament en contacte familiar amb el Pare, pel seu Fill Jesucrist, en l' Esperit Sant. Seran configurats un dia a Crist Sacerdot per l' orde sagrat; que s' acostumin, doncs, a unir-se-li amicalment, amb una íntima comunitat de vida [14]. Que visquin el misteri pasqual de manera que siguin capaços d' iniciar-hi el poble que els serà encomanat. Que aprenguin a cercar el Crist en la meditació assídua de la Paraula de Déu, en la participació activa dels sants misteris eclesials, especialment l' Eucaristia i l' ofici diví [15]; que cerquin el Crist en el bisbe que els envia i en els homes als quals són enviats, sobretot els pobres, els petits, els malalts, els pecadors i els incrèduls. Que estimin i venerin amb confiança de fills la Benaurada Verge Maria, que Jesucrist morent a la creu, donà al deixeble com a Mare.

tificae institutionis unitate, alumni apta ratione distribuantur in coetus minores ut singulorum conformationi personali melius provideatur.

IV. De institutione spirituali impensius excolenda

8. Institutio spiritualis cum doctrinali et pastorali arcte connectatur et, directore spiritus praecipue adiuvante [13], ita impertiatur, ut alumni cum Patre per Filium Eius Iesum Christum in Spiritu Sancto familiari et assidua societate vivere discant. Per sacram ordinationem Christo Sacerdoti configurandi, etiam intima totius vitae consortione, ut amici, Ei adhaerere assuescant [14]. Eius Mysterium Paschale ita vivant ut in illud initiare sciant plebem sibi committendam. Christum quaerere edoceantur in verbi Dei fideli meditatione, in actuosa cum sacrosanctis Ecclesiae Mysteriis communicatione, imprimis in Eucharistia et in officio divino [15]; in Episcopo, qui eos mittit et in hominibus ad quos mittuntur. praesertim pauperibus, parvulis, infirmis, peccatoribus et incredulis. Beatissimam Virginem Mariam, quae a Christo Iesu in cruce moriente discipulo data est uti mater, filiali fiducia diligant et colant.

[13] Cf. Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae,* del 23 de setembre de 1950: AAS 42 (1950) 674; Sagrada Congregació de Seminaris, *La direzione spirituale nei Seminari* (Ciutat del Vaticà 1956).

[14] Cf. Sant Pius X, exhortació al clergat català *Haerent animo,* del 4 d' agost de 1908, en *S. Pii X Acta* IV p.242-244; Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae,* 23 de setembre de 1950: AAS 42 (1950) 659-661; Joan XXIII, enc. *Sacerdotii nostri primordia,* del 1 d' agost de 1959: AAS 51 (1959) 550ss.

[15] Cf. Pius XII, enc. *Mediator Dei,* del 20 de novembre de 1947: AAS 39 (1947) 547ss.572s; Joan XXIII, exhortació apost. *Sacrae laudis,* del 6 de gener

Cal promoure amb decisió els exercicis piadosos que el mateix costum venerable de l' Església recomana; però que la formació espiritual no s' hi aturi, ni cultivi únicament el sentiment religiós. Més aviat que els seminaristes aprenguin de viure segons el model de l' evangeli, que es fonamentin en la fe, l' esperança i la caritat; així, exercint aquestes virtuts, assoliran l' esperit d' oració [16], corroboraran i afermaran la seva crida, obtindran la solidesa en les altres virtuts i creixeran en el zel de guanyar tots els homes per a Crist.

9. Que els seminaristes s' impregnin del misteri de l' Església, tan engrandit per aquesta Santa Assemblea: que donin testimoni d'aquella unitat que atrau els homes cap a Crist, amb la seva dedicació humil, filial i caritativa al vicari de Crist, des d' un bon principi, i, una vegada investits del sacerdoci, amb l' adhesió llur al bisbe com a cooperadors fidels, treballant de conjunt amb els germans [17]. Que vagin prenent part en tota la vida de l' Església amb cor magnànim, i segons allò de sant Agustí: «Cadascú posseeix l' Esperit Sant en la mesura en què estima l' Església» [18]. Que entenguin perfectament que el seu destí no és pas el domini o l' honor, sinó la dedicació íntegra al servei de Déu i al ministeri pastoral. Que siguin educats amb cura peculiar en l' obe-

Enixe foveantur pietatis exercitia venerando Ecclesiae usu commendata; curandum vero est ne formatio spiritualis in iis solis consistat nec solum affectum religiosum excolat. Discant potius alumni secundum formam Evangelii vivere, in fide, spe et caritate firmari, ut in earum exercitio spiritum orationis sibi acquirant [16], vocationis suae robur et munimen consequantur, ceterarum virtutum vigorem obtineant et zelo omnes homines Christo lucrifaciendi crescant.

9. Mysterio Ecclesiae ab hac Sancta Synodo praecipue illustrato alumni ita imbuantur ut Christi Vicario humili et filiali caritate devincti atque, sacerdotio aucti, proprio Episcopo tanquam fidi cooperatores adhaerentes et sociam cum fratribus operam preaestantes, testimonium exhibeant illius unitatis qua homines ad Christum attrahuntur [17]. Dilatato corde participare discant in totius Ecclesiae vita secundum illud S. Augustini: «Quantum quisque amat Ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum Sanctum» [18]. Clarissime intellegant alumni, se non dominatui nec honoribus destinari, sed totos servitio Dei et pastorali ministerio mancipari. Peculiari sollicitudine in sacerdotali oboedientia, in pauperis vitae ratione et in sui abnegandi spiritu ita

de 1962: AAS 54 (1962) 69; CONC. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* a.16 i 17: AAS 56 (1964) 104ss; SAGRADA CONGREGACIÓ DE RITUS, *Instructio ad exsecutionem Constitutionis de Sacra Liturgia recte ordinandam*, del 26 de setembre de 1964, n.14-17: AAS 56 (1964) 880ss.

[16] Cf. JOAN XXIII, enc. *Sacerdotii nostri primordia:* AAS 51 (1959) 559ss.

[17] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.28: AAS 57 (1965) 35ss.

[18] SANT AGUSTÍ, *In Ioannem tract.* 32,8: PL 35,1646.

diència jeràrquica, en un clima de pobresa i en l' esperit d' abnegació [19], de manera que s' habituïn a la renúncia prompta d' allò que és lícit però no convé, i s' habituïn a reproduir en ells el Crist crucificat.

Hom exposarà als seminaristes les càrregues que van a prendre, sense ometre cap ni una de les dificultats que comporta el sacerdoci; però que no vegin només l' aspecte perillós de la seva activitat futura; al contrari, que es disposin a reforçar el màxim la vida de l' esperit partint de la mateixa pràctica pastoral.

10. Els seminaristes que segueixen la tradició venerable del celibat segons les lleis santes i sempre en vigor del propi ritu, siguin acuradament preparats per aquest estat, que comporta la renúncia a la vida conjugal per causa del Regne dels cels (v. Mt 19,12), amb la qual renúncia es lliguen al Senyor amb amor indivís [20], molt d' acord amb el Nou Testament, donant d' aquesta manera testimoni de la resurrecció del món futur (cf. Lc 20,36) [21] i aconseguint un ajut molt escaient per a exercir la perfecta caritat: fer-se tot per a tots en el ministeri sacerdotal [22]. Que s' adonin ben bé amb quin agraïment han de rebre aquell estat, no simplement perquè és llei eclesiàstica, sinó com una gràcia preciosa que cal demanar a Déu amb humilitat, una gràcia a la qual s' han

excolantur [19], ut etiam ea quae licita sunt, sed non expediunt, prompte abdicare et Christo crucifixo se conformare assuescant.

De oneribus ab ipsis suscipiendis alumni reddantur certiores, nulla vitae sacerdotalis difficultate reticita; ne tamen in futura operositate periculi rationem fere unice conspiciant, sed potius ad vitam spiritualem ex ipsa eorum pastorali actione quam maxime roborandam conformentur.

10. Alumni qui secundum proprii ritus sanctas firmasque leges venerandam coelibatus sacerdotalis traditionem sequuntur, diligenti cura educentur ad hunc statum, in quo societati coniugali propter regnum coelorum renuntiantes (cf. Mt 19,12), Domino adhaerent amore indiviso [20] novo Foederi intime congruente, futuri saeculi resurrectionis testimonium exhibent (cf. Lc 20,36) [21] et aptissimum consequuntur auxilium ad eam perfectam caritatem continuo exercendam, qua in ministerio sacerdotali omnia omnibus fieri valeant [22]. Alte persentiant quam grato animo ille status suscipi debeat non quidem solum ut lege ecclesiastica praeceptus, sed ut pretiosum donum

[19] Cf. Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae:* AAS 42 (1950) 662ss.685 i 690; Joan XXIII, enc. *Sacerdotii nostri primordia:* AAS 51 (1959) 551-553 i 556ss; Pau VI, enc. *Ecclesiam suam,* del 6 d' agost de 1964: AAS 56 (1964) 634ss; Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium,* sobretot, n.8: AAS 57 (1965) 12.

[20] Cf. Pius XII, enc. *Sacra virginitas,* del 25 de març de 1954: AAS 46 (1954) 165ss.

[21] Cf. Sant Cebrià, *De habitu virginum* 22: PL 4,475; Sant Ambros, *De virginibus* I 8,52: PL 16,202ss.

[22] Cf. Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae:* AAS 42 (1950) 663.

d' afanyar a correspondre lliurement i generosament, amb l' inspiració i l' ajuda de la gràcia de l' Esperit Sant.

Que coneguin els seminaristes degudament els deures i la dignitat del matrimoni cristià com a representació de l' amor entre Crist o l' Església (cf. Eph 5,22-23), que comprenguin, però, la superioritat de la virginitat consagrada a Crist [23], per tal que per mitjà d' una opció seriosament pensada i generosa es lliurin al Senyor amb donació total de cos i esperit.

Els seminaristes seran advertits sobre els perills que surten al pas de la seva castedat, principalment avui dia [24]; amb bones ajudes divines i humanes sàpiguen integrar la renúncia al matrimoni de manera que la seva vida i el seu treball no s' empobreixin per causa del celibat; al contrari, que en treguin un domini més perfecte de l' esperit i del cos, una maduresa més íntegra i un gust millor de la benaurança de l' Evangeli.

11. Que s' observin escrupulosament els principis de l' educació cristiana, arrodonint-los amb les últimes descobertes psicològiques i pedagògiques segures. Amb una educació sàvia i ordenada cal també desenvolupar en els seminaristes la maduresa humana deguda, que es manifesta sobretot en una certa estabilitat d' esperit, en l' art de prendre decisions ponderades i en el judici equànim sobre els esdeveniments i les persones. Els seminaristes han d' adquirir l' hàbit de regular el temperament llur; que s' eduquin en la fortalesa de caràcter; que apreciïn totes aquelles virtuts a les quals

Dei humiliter impetrandum, cui gratia Spiritus Sancti excitante et adiuvante, libere et generose respondere properent.

Officia et dignitatem christiani matrimonii, quod amorem inter Christum et Ecclesiam repraesentat (cf. Eph 5,22-33), alumni debite cognoscant; perspiciant autem virginitatis Christo consecratae praecellentiam [23], ita ut optione mature deliberata ac magnanimi, integra corporis et animi deditione Domino se devoveant.

De periculis quae eorum castitati maxime in praesentis temporis societate occurrunt, moneantur [24]; aptis praesidiis divinis humanisque adiuti, matrimonii renuntiationem ita integrare addiscant ut ipsorum vita et operositas ex coelibatu non modo ullum patiatur detrimentum, sed potius ipsi altius animi corporisque dominium pleniorisque maturitatis profectum acquirant atque Evangelii beatitudinem perfectius percipiant.

11. Christianae educationis normae sancte serventur, et recentioribus sanae psychologiae et paedagogiae inventis rite compleantur. Institutione igitur sapienter ordinata in alumnis excolenda est etiam debita maturitas humana, praecipue comprobata in quadam animi stabilitate, in facultate ferendi ponderatas decisiones atque in recta de eventibus et hominibus iudicandi ratione. Alumni propriam indolem recte componere assuescant;

[23] Cf. Pius XII, enc. *Sacra virginitas*, l c , p.170-174.
[24] Cf. Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae*, l c., p.664 i 690ss.

els homes són més amatents i que recomanen per si mateixes el ministre de Crist [29], com són la lleialtat, el zel constant per la justícia, la fidelitat als compromisos contrets, la bona educació i la senzillesa caritativa en el parlar.

En la vida del Seminari la disciplina ha de ser considerada no solament com un ajut eficaç per a la vida comú i la caritat, sinó també com un element necessari de tota la formació per a adquirir el domini propi, per a promoure la maduresa personal íntegra i totes aquelles altres disposicions de caràcter que serveixen molt per a una activitat ordenada i fructífera de l' Església. Però que la pràctica de la disciplina esdevingui tanmateix en els seminaristes una aptitud interna que els faci acollir l' autoritat dels Superiors amb convenciment intern, per motius de consciència i d' ordre sobrenatural (cf. Rom 13,5). Les normes disciplinars seran aplicades segons l' edat dels alumnes i de manera que, bo i aprenent a governar-se, es vagin capacitant per a l' ús assenyat de la llibertat, per a obrar amb iniciativa i diligència [26] i per a la col.laboració amb els companys i els laics.

Tot l' ambient del Seminari, impregnat d' afany piadós, gust pel silenci i sol.licitud en la mútua ajuda, cal orientar-lo a fi que constitueixi un tast de la vida sacerdotal futura.

12. Pertoca als bisbes fixar un lapse de temps dedicat a una formació espiritual més intensa, per tal que aquesta es fonamenti en

ad animi fortitudinem formentur et in universum illas virtutes aestimare discant quae inter homines pluris fiunt et Christi ministrum commendant [25], cuiusmodi sunt animi sinceritas, assidua iustitiae cura, promissis servata fides, in agendo urbanitas, in colloquendo modestia cum caritate coniuncta.

Vitae Seminarii disciplina aestimanda est non solum validum vitae communis caritatisque praesidium, sed totius institutionis necessaria pars ad sui dominium acquirendum, ad solidam personae maturitatem promovendam ceterasque animi dispositiones efformandas quae ordinatam et fructuosam Ecclesiae operositatem maxime iuvant. Ita tamen exerceatur ut fiat alumnorum interna aptitudo qua auctoritas superiorum ex intima persuasione seu propter conscientiam (cf. Rom 13,5) et propter supernaturales rationes suscipiatur. Disciplinae vero normae iuxta alumnorum aetatem ita applicentur ut ipsi, dum gradatim sibimetipsis moderari addiscant, libertate sapienter uti, sponte naviterque agere [26] et cum confratribus et laicis sociam praestare operam assuescant.

Tota Seminarii ratio, pietatis et silentii studio atque mutui adiutorii sollicitudine perfusa, ita ordinetur oportet ut iam quaedam initiatio sit futurae vitae a sacerdote ducendae.

12. Ut spiritualis institutio solidiore ratione innitatur et alumni voca-

[25] Cf PAU VI, carta apost *Summi Dei Verbum*, 4 de novembre de 1963 AAS 55 (1963) 991

[26] Cf PIUS XII, exhortació apost *Menti nostrae*, l c , p 686

bases ben fermes i els seminaristes abracin així la crida divina amb una elecció ben repensada. També examinaran l' oportunitat d' interrompre temporalment els estudis o de disposar un assaig pastoral adaptat per tal d' assegurar més bé l' aprovació dels candidats al sacerdoci. Igualment pertany als bisbes, segons les circumstàncies de cada regió, avançar l' edat que per ara exigeix el dret comú en vistes a les ordes sagrats, com també decidir de l' oportunitat d' establir que els seminaristes, acabat l' estudi de la teologia, exerceixin per un temps convenient l' orde del diaconat abans de ser promogut al sacerdoci.

V. Revisió dels estudis eclesiàstics

13. Abans d' emprendre els estudis pròpiament eclesiàstics proveeixi 's als seminaristes de la formació humanística i científica que els cal als altres joves de la seva nació que volen iniciar estudis superiors; i, a més, atenyin un coneixement tal de la llengua llatina, amb el qual puguin entendre i usar tantes fonts científiques i documents de l' Església [27]. Tingui 's com a imprescindible l' estudi de la llengua litúrgica pròpia de cada ritu, i afavoreixi 's molt un coneixement convenient de les llengües de la Sagrada Escriptura i de la Tradició.

14. En renovar els estudis eclesiàstics, es procurarà principalment que les disciplines filosòfiques i teològiques s' estructurin

tionem optione mature deliberata amplectantur, Episcoporum erit congruum instaurare temporis intervallum pro impensiore tirocinio spirituali. Eorundem quoque erit opportunitatem perpendere quandam studiorum interruptionem statuendi vel aptum tirocinium pastorale disponendi ut sacerdotii candidatorum probationi satius consulatur. Pro singularum regionum condicionibus Episcoporum pariter erit decernere de protrahenda aetate a iure communi in praesenti pro sacris ordinibus expostulata, necnon deliberare de opportunitate statuendi ut alumni, expleto cursu theologico, per congruum tempus diaconalem exerceant ordinem, antequam ad sacerdotium promoveantur.

V. De studiis ecclesiasticis recognoscendis

13. Antequam sacrorum alumni studia proprie ecclesiastica aggrediantur, ea humanistica et scientifica institutione ornentur, qua iuvenes in sua cuiusque natione superiora studia inire valeant; ac praeterea eam linguae latinae cognitionem acquirant, qua tot scientiarum fontes et Ecclesiae documenta intellegere atque adhibere possint [27]. Studium linguae liturgicae unicuique ritui propriae necessarium habeatur, cognitio vero congrua linguarum Sacrae Scripturae et Traditionis valde foveatur.

14. In ecclesiasticis studiis recognoscendis eo imprimis spectandum est

[27] Cf Pau VI, carta apost *Summi Dei Verbum*, l c , p 993

millor i col.laborin totes amb armonia a fer cada vegada més accesible a la ment dels seminaristes el Misteri de Crist, el qual ateny tota la història del llinatge humà, influeix contínuament en l' Església, i s' actua principalment pel ministeri sacerdotal [28].

Per tal que els seminaristes ho vegin així des del començament de la formació, començaran els estudis eclesiàstics amb un curs introductori prolongat per un temps convenient. En aquesta iniciació dels estudis, proposi 's de tal manera el Misteri de la salvació, que els seminaristes s' adonin del sentit i ordre dels estudis eclesiàstics i de llur fi pastoral, i al mateix temps se 'ls ajudi a fonamentar i aprofundir amb la fe tota la pròpia vida i s' assegurin d' acceptar la vocació amb una donació personal i alegria de l' esperit.

15. Els estudis filosòfics s' ensenyin de tal manera que els seminaristes, recolzats en el patrimoni filosòfic perennement vàlid [29], tenint també en compte les investigacions filosòfiques dels temps moderns, sobretot d' aquelles que exerceixen una influència més gran en la pròpia nació, i del progrés vigent de les ciències, siguin portats a adquirir principalment un coneixement sòlid i coherent de l' home, el món i Déu; de tal manera que, havent-se fet càrrec de la manera de ser de l' època actual, es preparin oportunament per a dialogar amb els homes del seu temps [30].

ut disciplinae philosophicae et theologicae aptius componantur et concordi ratione conspirent ad alumnorum mentibus magis magisque aperiendum Mysterium Christi quod totam generis humani historiam afficit, in Ecclesiam iugiter influit et ministerio sacerdotali praecipue operatur.[28].

Ut haec visio ab institutionis limine cum alumnis communicetur, studia ecclesiastica inchoentur cursu introductorio per congruum tempus protrahendo. In hac studiorum initiatione Mysterium salutis ita proponatur ut alumni studiorum ecclesiasticorum sensum, ordinem eorumque finem pastoralem conspiciant simulque ad propriam vitam universam fide fundandam et penetrandam iuventur atque in vocatione deditione personali et laeto animo amplectenda firmentur.

15. Philosophicae disciplinae ita tradantur ut alumni imprimis ad solidam et cohaerentem hominis, mundi et Dei cognitionem acquirendam manuducantur, innixi patrimonio philosophico perenniter valido [29], ratione quoque habita philosophicarum investigationum progredientis aetatis, praesertim earum quae in propria natione maiorem influxum exercent, necnon recentioris scientiarum progressus, ita ut alumni hodiernae aetatis indole recte percepta ad colloquium cum hominibus sui temporis opportune praeparentur [30].

[28] CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.7 i 28: AAS 57 (1965) 9-11 i 33ss.

[29] Cf. PIUS XII, enc. *Humani generis*, del 12 d' agost de 1950: AAS 42 (1950) 571-575.

[30] Cf. PAU VI, enc. *Ecclesiam suam*, del 6 d' agost de 1964: AAS 56 (1964) 637ss.

La història de la filosofia sigui explicada de manera que, tot capint els últims principis dels diferents sistemes, els alumnes retinguin el que hi ha de veritat, descobreixin les arrels dels errors i puguin refutar-los.

En la mateixa manera d' ensenyar desperti 's en els seminaristes l' amor de la veritat, la qual ha de ser rigurosament cercada, respectada i demostrada, juntament amb una acceptació honrada dels límits del coneixement humà. Atengui 's zelosament a la relació entre la filosofia i els veritables problemes de la vida i les qüestions que commouen l' esperit dels seminaristes; ajudise 'ls també a profunditzar els lligams entre els arguments filosòfics i els misteris de la salvació que sota la llum més alta de la fe són estudiats en la teologia.

16. Les disciplines teològiques hauran d' ensenyar-se a la llum de la fe, sota el guiatge del Magisteri de l' Església [31], de manera que els alumnes pouin acuradament la doctrina catòlica de la Revelació divina, la penetrin profundament, en facin aliment de la pròpia vida espiritual [32] i puguin anunciar-la, exposar-la i defensar-la en el seu ministeri sacerdotal.

S' ensenyarà als alumnes amb una atenció especial la Sagra-

Historia philosophiae ita tradatur ut alumni, dum variorum systematum principia ultima attingunt, ea quae ibi vera probantur teneant, errorum radices detegere eosque refellere valeant.

In ipsa docendi ratione excitetur in alumnis amor veritatis rigorose quaerendae, observandae, demonstrandae simul cum honesta agnitione limitum cognitionis humanae. Sedulo attendatur ad necessitudinem inter philosophiam et vera problemata vitae necnon quaestiones quae alumnorum mentes movent; ipsi quoque adiuventur ad perspiciendos nexus qui intercedunt inter argumenta philosophica et mysteria salutis quae in theologia superiore lumine fidei considerantur.

16. Disciplinae theologicae, in lumine fidei, sub Ecclesiae Magisterii ductu [31], ita tradantur ut alumni doctrinam catholicam ex divina Revelatione accurate hauriant, profunde penetrent, propriae vitae spiritualis reddant alimentum [32] eamque in ministerio sacerdotali annuntiare, exponere atque tueri valeant.

Sacrae Scripturae studio, quae universae theologiae veluti anima esse de-

[31] Cf. PIUS XII, enc. *Humani generis*, del 12 d' agost de 1950: AAS 42 (1950) 567-569; aloc. *Si diligis*, del 30 de maig de 1954: AAS 46 (1954) 314ss; PAU VI, aloc. pronunciada a la Universitat Gregoriana el 12 de març de 1964: AAS 56 (1964) 364ss; CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.25: AAS 57 (1965) 29-31.

[32] Cf. SANT BONAVENTURA, *Itinerarium mentis in Deum* n.4: «Que ningú no es pensi que n' hi ha prou amb la lectura sense la unció, l' especulació sense la devoció, la investigació sense l' admiració, la circumspecció sense l' alegria, la perícia sense la pietat, la ciència sense la caritat, la intel.ligència sense la humilitat, l' estudi sense la gràcia divina, el mirall sense la saviesa inspirada per Déu» (S. BONAVENTURA, *Opera omnia* V [Quaracci 1891] p.296).

da Escriptura, la qual ha de ser com l' ànima de tota la teologia [33]; després d' una introducció adequada s' iniciaran acuradament en el mètode de l' exegesi, estudiaran a fons el grans temes de la Revelació divina i s' encoratjaran i nodriran de la lectura i meditació diàries dels Llibres sagrats [34].

L' ensenyament de la teologia dogmàtica disposi 's de manera que s' exposin primer els temes bíblics; faci 's palès als seminaristes tot el que han aportat per a la transmissió fidel i explicació de cada una de les veritats de la Revelació els Pares de l' Església d' Orient i d' Occident, i ensenyi-se 'ls la història ulterior del dogma, tenint també en compte la seva relació amb la història general de l' Església [35]; després, per tal d' il.luminar en la mesura possible els misteris de la salvació, aprenguin els alumnes, mitjançant l' especulació, i seguint l' ensenyament de St. Tomàs, a penetrar-los més íntimament i a veure 'n el lligam mutu [36]; sàpiguen també a reconèixer aquests misteris sempre presents i actuants en les accions litúrgiques [37] i en tota la vida de l' Església; i aprenguin a cercar la solució dels problemes humans sota

bet [33], peculiari diligentia alumni instituantur; congrua introductione praemissa, in exegeseos methodum accurate initientur, maxima divinae Revelationis themata perspiciant et in Sacris Libris quotidie legendis et meditandis incitamentum et nutrimentum recipiant [34].

Theologia dogmatica ita disponatur ut ipsa themata biblica primum proponantur; quid Patres Ecclesiae Orientis et Occidentis ad singulas Revelationis veritates fideliter transmittendas et enucleandas contulerint necnon ulterior dogmatis historia—considerata quoque ipsius relatione ad generalem Ecclesiae historiam—alumnis aperiatur [35]; deinde ad mysteria salutis integre quantum fieri potest illustranda, ea ope speculationis, S. Thoma magistro, intimius penetrare eorumque nexum perspicere alumni addiscant [36]; eademque semper in actionibus liturgicis [37] et universa Ecclesiae vita praesentia et operantia agnoscere doceantur; atque humanorum problematum solu-

[33] Cf. Lleó XIII, enc. *Providentissimus Deus,* 18 de novembre de 1893: ASS 26 (1893-1894) 283.

[34] Cf. Pontificia Comisió Biblica, *Instrucció sobre la recta ensenyança de la Sda. Script.,* 13 de maig de 1950: AAS 42 (1950) 502.

[35] Cf. Pius XII, enc. *Humani generis,* del 12 d' agost de 1950 (AAS 42 [1950] 568ss): «... les disciplines sagrades sempre es renovellen amb l' estudi de les fonts sagrades; i en canvi l' especulació que oblida la investigació del dipòsit sagrat resulta estèril, com sabem per experiència».

[36] Cf. Pius XII, discurs als alumnes dels Seminaris, 24 de juny de 1939 (AAS 31 [1939] 247): «La recomanació de la doctrina de Sant Tomàs no suprimeix, sinó que més aviat excita i dirigeix l' emulació en la investigació i divulgació de la veritat.» Pau VI, al.locució pronunciada a la Universitat Gregoriana el 12 de març de 1964 (AAS 56 [1964] 365): «(Els professors)... escoltin amb reverència la veu dels doctors de l' Església entre els quals destaca Sant Tomàs d' Aquino, ja que és tan gran la penetració del talent del Doctor Angèlic, tan gran el seu amor sincer a la veritat i tan gran la saviesa en la investigació, explicació i reducció a la unitat de les veritats més profundes, que la seva doctrina és un instrument molt eficaç no solament per salvaguardar els fonaments de la fe, sino també per aconseguir útilment i segurament els fruits d' un sa progrés.» Cf. també l' al.locució al VI Congrés Internacional Tomístic, 10 set. 1965: AAS 57 (1965) 788-792.

[37] Cf. Conc. Vat. II, const. sobre litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.7 i 16: AAS 56 (1964) 100ss i 104ss.

la llum de la Revelació, a aplicar les veritats eternes d' aquella a les condicions transitòries de la vida humana i a transmetre-les d' una manera adaptada als homes del seu temps [38].

Els altres estudis teològics s' han de renovar també mitjançant un contacte més viu amb el Misteri de Crist i la història de la salvació. Caldrà posar una atenció especial en el perfeccionament de la teologia moral, l' exposició de la qual, més nodrida amb la doctrina de la Sagrada Escriptura, il.lustrarà la grandesa de la vocació dels fidels en Crist i llur deure d' aportar, en la caritat, fruits per a la vida del món. Semblantment quan s' expliqui el dret canònic i s' ensenyi història eclesiàstica, es prendrà en consideració el Misteri de l' Església, segons la Constitució dogmàtica *De Ecclesia,* promulgada per aquest sant Concili. La sagrada Litúrgia, que haurà de ser tinguda com la font primera i necessària d' un esperit veritablement cristià, ensenyi 's segons l' esperit dels articles 15 i 16 de la Constitució sobre la sagrada Litúrgia [39].

Considerades oportunament les condicions de les distintes regions s' introduirà als seminaristes a un millor coneixement de les Esglésies i Comunitats eclesials separades de la Seu Apostòlica Romana per tal que, segons prescripció d' aquest sant Concili, puguin ajudar a promoure el restaurament de la unitat entre tots els cristians [40].

tiones sub Revelationis luce quaerere, eius aeternas veritates mutabili rerum humanarum condicioni applicare easque modo coaevis hominibus accommodato communicare discant [38].

Item ceterae theologicae disciplinae ex vividiore cum Mysterio Christi et historia salutis contactu instaurentur. Specialis cura impendatur Theologiae morali perficiendae, cuius scientifica expositio, doctrina S. Scripturae magis nutrita, celsitudinem vocationis fidelium in Christo illustret eorumque obligationem in caritate pro mundi vita fructum ferendi. Similiter in iure canonico exponendo et in historia ecclesiastica tradenda respiciatur ad Mysterium Ecclesiae, secundum Constitutionem dogmaticam «De Ecclesia» ab hac S. Synodo promulgatam. Sacra Liturgia quae primus, isque necessarius fons spiritus vere christiani habenda est, doceatur ad mentem articulorum 15 et 16 Constitutionis de Sacra Liturgia [39].

Variarum regionum condicionibus opportune consideratis, manuducantur alumni ad plenius cognoscendas Ecclesias et Communitates ecclesiales a Sede Apostolica Romana seiunctas, ut unitatis redintegrationi inter universos Christianos secundum huius S. Synodi praescripta promovendae conferre valeant [40].

[38] Cf. PAU VI, enc. *Ecclesiam suam,* 6 d' agost de 1964: AAS 56 (1964) 640ss.
[39] CONC. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.10.14.15 i 16; SAGRADA CONGREGACIÓ DE RITUS, *Instrucció per aplicar la constitució sobre la litúrgia,* del 26 de setembre de 1964, n.11 i 12: AAS 56 (1964) 879ss.
[40] Cf. CONC. VAT. II, decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* n.1.9 i 10: AAS 57 (1965) 90 i 98ss.

Se 'ls iniciarà també en el coneixement de les altres religions més esteses en cada regió, per tal que puguin conèixer millor el que, per disposició de Déu, tenen de bo i veritable, aprenguin a refutar els errors i a comunicar la plena llum de la veritat als que no la tenen.

17. Donat que la instrucció doctrinal no ha de tendir a una simple comunicació de coneixements, sinó a una veritable i íntima formació dels seminaristes, es revisaran els mètodes didàctics tant pel que ateny a les explicacions, diàlegs i exercicis, com al foment de l' estudi dels alumnes en privat o en petits grups. Procuri 's amb diligència la unitat i solidesa de tota la formació, evitant un excés d' assignatures i de classes i deixant de banda les qüestions que no tenen cap importància o que cal remetre a estudis acadèmics superiors.

18. Pertany als bisbes procurar que joves aptes per caràcter, virtut i intel.ligència siguin enviats a Instituts especials, Facultats o Universitats, per tal de preparar sacerdots, amb estudis científics superiors en les ciències sagrades i en altres que semblin oportunes, els quals puguin respondre a les distintes necessitats de l' apostolat; no es descuidi, però, llur formació espiritual i pastoral, sobretot si encara no han estat revestits amb el sacerdoci.

Introducantur etiam ad alias religiones cognoscendas in singulis regionibus magis vulgatas, quo melius id quod boni et veri, Deo disponente, habent, agnoscant, errores refellere discant et plenum veritatis lumen non habentibus communicare valeant.

17. Cum vero doctrinalis institutio non ad meram notionum communicationem, sed ad veram intimamque alumnorum formationem tendere debeat, methodi didacticae recognoscantur tum ad praelectiones, colloquia et exercitationes quod attinet, tum quoad alumnorum studium sive privatum sive in parvis coetibus excitandum. Totius institutionis unitas ac soliditas sedulo curetur, vitata nimia disciplinarum et lectionum multiplicatione atque iis quaestionibus omissis, quae vix ullum momentum retinent vel quae ad altiora academica studia remittenda sunt.

18. Episcoporum erit curare ut iuvenes indole, virtute et ingenio apti ad peculiaria Instituta, Facultates vel Universitates mittantur ut in scientiis sacris necnon in aliis quae opportunae videantur, sacerdotes praeparentur altiore ratione scientifica instructi, qui variis apostolatus necessitatibus satisfacere valeant; eorum vero institutio spiritualis et pastoralis, maxime si sacerdotio nondum sint aucti, nullo modo negligatur.

VI. Foment de la formació estrictament pastoral

19. La sol.licitud pastoral que ha d' informar tota la formació dels seminaristes [41], exigeix també que siguin instruïts amb diligència en el que pertany especialment al ministeri sagrat, sobretot en la catequesi i predicació, el culte litúrgic i l' administració dels sagraments, en les obres de caritat, en el deure d' atendre als qui van errats i als incrèduls i en les altres tasques pastorals. Siguin formats acuradament en la direcció espiritual, amb la qual puguin educar tots els fills de l' Església, sobretot per a una vida cristiana plenament conscient i apostòlica, i pel compliment dels deures del seu estat; amb semblant sol.licitud aprenguin a ajudar als religiosos i religioses, perquè perseverin en la gràcia de la pròpia vocació i progressin segons l' Esperit dels diferents Instituts [42].

D' una manera general, es cultivaran en els seminaristes les qualitats convenients que més ajuden al diàleg amb els homes,

VI. De institutione stricte pastorali promovenda

19. Pastoralis illa sollicitudo quae integram prorsus alumnorum institutionem informare debet [41], postulat etiam ut ipsi diligenter instruantur in iis quae peculiari ratione ad sacrum ministerium spectant, praesertim in catechesi et praedicatione, in cultu liturgico et sacramentorum administratione, in operibus caritatis, in officio occurrendi errantibus et incredulis, et in ceteris pastoralibus muneribus. Accurate instituantur in animarum moderandarum arte, qua universos Ecclesiae filios imprimis ad vitam christianam plene consciam et apostolicam atque ad sui status officia implenda conformare valeant; pari sollicitudine adiuvare discant religiosos et religiosas ut in propriae vocationis gratia perseverent et secundum variorum Institutorum spiritum proficiant [42].

In universum in alumnis congruae aptitudines excolantur, quae maxime ad dialogum cum hominibus conferunt, uti sunt capacitas alios audiendi et

[41] La imatge perfecta del pastor es pot deduir dels documents dels darrers Pontífex, que tracten de la vida, qualitats i formació dels sacerdots, sobretot: Sant Pius X, exhortació al clergat *Haerent animo*, en *S. Pii X Acta*, vol.4 (1908) p.237ss; Pius XI, enc. *Ad catholici sacerdotii:* AAS 28 (1936) 5ss; Pius XII, exhortació apost. *Menti nostrae:* AAS 42 (1950) 657ss; Joan XXIII, enc. *Sacerdotii nostri primordia:* AAS 51 (1959) 545ss; Pau VI, carta apost. *Summi Dei Verbum:* AAS 55 (1963) 979ss.

Sobre la formació pastoral es troba també molta matèria a les encícliques *Mystici Corporis* (1943), *Mediator Dei* (1947), *Evangelii praecones* (1951), *Sacra virginitas* (1954), *Musicae sacrae disciplina* (1955), *Princeps Pastorum* (1959), i a la const. apost. *Sedes Sapientiae* (1956), pels religiosos. Pius XII, Joan XXIII i Pau VI han explicat moltes vegades la imatge del bon pastor en les seves al.locucions als seminaristes i sacerdots.

[42] Sobre la dignitat de l' estat que queda establert per la professió dels consells evangèlics, cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' església *Lumen gentium* c.6: AAS 57 (1965) 49-53; decr. sobre la renovació de la vida religiosa *Perfectae caritatis*.

com són la capacitat d' escoltar als altres i d' obrir-se amb esperit de caritat a les distintes circumstàncies de les relacions humanes [43].

20. Ensenyi-se 'ls també a utilitzar els recursos que poden aportar els estudis psicològics, pedagògics o sociològics [44] segons els mètodes rectes i les normes de l' autoritat eclesiàstica. Així mateix formi-se 'ls acuradament per a promoure i sostenir l' acció apostòlica dels laics i ensems formes diverses i més eficaces d' apostolat; impregni-se 'ls d' un esperit veritablement catòlic amb què s' habituïn a depassars els límits de la pròpia diòcesi, nació o ritu i ajudar a les necessitats de tota l' Església amb l' esperit disposat a predicar l' Evangeli a tot arreu.

21. Com que és necessari que els seminaristes coneguin l' art de l' apostolat no solament en teoria, sinó també pràcticament, i que aprenguin a actuar amb pròpia responsabilitat i esperit de col.laboració, s' iniciaran a la pràctica pastoral mitjançant exercicis oportuns, durant el curs i també en temps de vacances; aquestes activitats hauran de fer-se tenint en compte l' edat dels seminaristes i les condicions del lloc, segons el judici prudent dels bisbes, de manera metòdica i sota el guiatge d' homes assenyats en la tasca pastoral, sense oblidar mai l' eficàcia poderosa dels mitjans sobrenaturals [47].

ad varia necessitudinis humanae adiuncta animum aperiendi in spiritu caritatis [43].

20. Subsidiis quoque uti edoceantur quae disciplinae sive paedagogicae, sive psychologicae, sive sociologicae [44] afferre valent, iuxta rectas methodos et Auctoritatis Ecclesiasticae normas. Item ad apostolicam laicorum actionem excitandam ac fovendam accurate instruantur [45], necnon ad varias efficacioresque apostolatus formas promovendas; atque eo spiritu vere catholico imbuantur, quo propriae dioecesis, nationis vel ritus fines transcendere et totius Ecclesiae necessitates iuvare assuescant, animo parati ad Evangelium ubique praedicandum [46].

21. Cum vero opus sit ut alumni apostolatus exercendi artem non tantum theoretice, sed etiam practice addiscant atque propria responsabilitate et consociata opera agere valeant, iidem iam per studiorum curriculum, feriarum quoque tempore, praxi pastorali initientur per opportunas exercitationes; quae vero pro alumnorum aetate ac locorum condicione, prudenti Episcoporum iudicio, methodice et sub virorum in re pastorali peritorum ductu fieri debent, praepollente supernaturalium auxiliorum vi semper memorata [47].

[43] Cf. PAU VI, enc. *Ecclesiam suam*, del 6 d' agost de 1964: AAS 56 (1964), freqüentment, sobretot, p.635ss i 640ss.

[44] Cf. sobretot, JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra*, del 15 de maig de 1961: AAS 53 (1961) 401ss.

[45] Cf., sobretot, CONC. VAT. II, constit. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.33: AAS 57 (1965) 39.

[46] Cf. CONC. VAT. II, ibid., n.17: AAS 57 (1965) 20ss.

[47] Molts documents pontificis prevenen contra el perill d' oblidar el fi sobrena-

VII. Perfeccionament de la formació després dels estudis

22. La formació sacerdotal, sobretot per raó de les circumstàncies de la societat moderna, s' ha de continuar i perfeccionar inclús un cop acabada la carrera d' estudis al Seminari [48]. Per això correspondrà a les Conferències Episcopals aplicar a cada nació els mitjans més aptes, com són els Instituts de pastoral que cooperin amb parròquies oportunament escollides, reunions convocades en temps determinats i exercicis apropiats, amb l' ajuda dels quals al clergat jove s' integri progressivament en la vida sacerdotal i l' acció apostòlica, sota l' aspecte espiritual, intel.lectual i pastoral, i esdevingui apte per a renovar-les i desenrotllar-les cada dia més.

Conclusió

Els Pares d' aquest sant Sínode, seguint l' obra iniciada pel Concili Tridentí, mentre confien amb seguretat als superiors i professors dels Seminaris la tasca de formar als futurs sacerdots de Crist en l' esperit de renovació promogut per aquest Sagrat Sínode, exhorten vivament als qui es preparen pel ministeri sacer-

VII. De institutione post studiorum curriculum perficienda

22. Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto prosequenda atque perficienda sit [48], Conferentiarum Episcoporum erit in singulis nationibus aptiora media adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum paroeciis opportune selectis cooperantia, conventus statis temporibus cogendi et accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et pastorali in sacerdotalem vitam atque apostolicam operositatem gradatim introducatur easque in dies magis renovare ac fovere valeat.

Conclusio

Huius Sanctae Synodi Patres, opus a Concilio Tridentino inchoatum prosequentes, dum Seminariorum moderatoribus et magistris fidenter concredunt munus futuros Christi sacerdotes efformandi in spiritu renovationis ab hac Sacrosancta Synodo promotae, eos qui ad sacerdotale ministerium

tural en l' acció pastoral i de menysprear, almenys pràcticament, els auxilis sobrenaturals. Cf., primer de tot, els documents citats a la nota 41.

[48] Els documents més recents de la Santa Seu urgeixen l' atenció particular que cal tenir sobre els nous sacerdots; recordarem, sobretot, Pius XII, motu proprio *Quandoquidem*, del 12 d' abril de 1949: AAS 41 (1949) 165-167; exhortació apost. *Menti nostrae*, del 23 de setembre de 1950: AAS 42 (1950); la const. apost. (pels religiosos) *Sedes Sapientiae*, del 31 de maig de 1956, i els estatuts generals anexos; al.locució als sacerdots «Convictus Barcinonensis», 14 de juny de 1957 *(Discorsi e Radiomessaggi* XIX p.271-273); Pau VI, al.locució als sacerdots de l' Institut Gian Matteo Giberti, de la diòcesi de Verona, de l' 11 de març de 1964: «L' Osservatore Romano» 13 març 1964.

dotal que se sentin profundament units a l' esperança de l' Església i a la salvació de les ànimes i, acceptant de bon grat les normes d' aquest Decret, produeixin fruits molt abundants que perdurin sempre.

Totes i cada una de les coses dites en aquest Decret han plagut als Pares del sacrosant Concili. I Nós, amb l' autoritat apostòlica que ens ha donat Jesucrist, juntament amb els venerables Pares, ho aprovem, decretem i establim en l' Esperit Sant i manem de promulgar per a glòria de Déu el que s' ha establert conciliarment.

A Sant Pere de Roma, dia 28 d' octubre del 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

se praeparant, vehementer hortantur ut ipsi spem Ecclesiae animarumque salutem sibi committi persentiant atque huius Decreti normas libenti animo suscipientes, fructus qui semper maneant, uberrimos afferant.

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE LA RENOVACIÓ DE LA VIDA RELIGIOSA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

Abans d' arribar a mans dels Pares conciliars l' esquema sobre la vida religiosa, intitulat definitivament *Perfectae caritatis,* ha seguit un camí llarg i amagat, com tants d' altres dels aprovats només al quart any del Concili. Va néixer de les suggerències aportades a la Comissió antepreparatòria, condensades en 558 proposicions sobre la vida religiosa i alguns altres centenars sobre diversos temes que afecten d' alguna manera l' activitat dels Ordes i Congregacions.

La Comissió preparatòria sistematitzà, d' antuvi, tota la matèria en tractats breus i els donà la tercera forma en un text unificat i homogeni, que va imprimir-se al 1962 i constava de 30 capítols.

Ja en mans de la Comissió conciliar nomenada en la primera etapa, l' esquema va sofrir una reducció radical, amb vista a l' anadura ràpida del Concili. Pel març del 1963, l' esquema dels religiosos ja era condensat. Abans de ser dut a la impremta, va tenir lloc la quarta redacció. I així fou enviat als Pares conciliars.

Ve el procés prou conegut que caracteritza aquests mesos. Tot just començats els treballs de la cinquena redacció, que havia de recollir els fruits de totes les observacions orals i escrites—redacció que passà per diverses fases en mans de subcomissions—, sobrevé l' ordre de limitar-se a unes quantes proposicions. El 27 d' abril de 1964 el Papa donava l' aprovació a un text de 19 paràgrafs petits en quatre pàgines senzilles.

Aquesta redacció no arribà tampoc a la tercera etapa del Concili, sinó una altra una mica més ampliada amb les observacions rebudes durant l' estiu. Ja era hora que el tema es discutís: els debats duraren del 10 al 22 de novembre de 1964, i les votacions parcials del 14 al 16. Com era de preveure en una matèria tan carregada de matisos, les propostes d' esmena passaren de 14.000. S' imposà la revisió total i, d' altra banda, l' allargament de l' esquema.

La redacció següent fou votada del 6 al 8 d' octubre de 1965 en 19 votacions parcials, que van anar aprovant, en cada cas, la interpretació que la Comissió havia donat al voler del Concili. L' 11 d' octubre vingué l' aprovació decisiva, amb 2.126 vots favorables contra 13 d' adversos i tres de nuls. Només calia donar-li forma solemne, cosa que tingué lloc en la sessió pública del 28 d' octubre, amb 2.321 vots contra quatre i la promulgació de Pau VI.

SUMARI

1. Ja des dels primers temps hi va haver fidels que van voler seguir el Crist i conformar-se al seu exemple. Se li consagraren per mitjà dels consells evangèlics i enriquiren l' Església amb diverses famílies religioses. Perquè el valor de la vida consagrada a Déu sigui cada vegada més profitós per a l' Església, s' estableixen algunes normes generals, que seran aplicades específicament per les autoritats competents després del Concili.
2. La renovació de la vida religiosa comporta la fidelitat als orígens, però també l' adaptació dels instituts, segons les normes següents: a) el seguiment del Crist ha de ser la norma suprema; b) tot institut ha de ser fidel al seu propi esperit i a la seva fisonomia pròpia; c) ha de participar en la vida de l' Església i en les seves iniciatives; d) ha d' assegurar als seus propis membres el coneixement adequat de les condicions, dels temps i de les necessitats de l' Església; i e) ha de procurar la renovació de l' esperit abans que la renovació de les formes externes d' apostolat.
3. La forma de vida i de govern dels instituts ha de ser adequada a les actuals condicions psicològiques, culturals i socials, especialment en els països de missió. Per això es revisaran les constitucions i se suprimirà el que ja no sigui actual.
4. Un autèntic «aggiornamento» només pot aconseguir-se amb la col.laboració de tots els membres. Per això els superiors, als quals pertany d' establir les normes de la renovació, consultaran els seus propis súbdits.
5. Els religiosos recordaran que s' han consagrat al servei de Déu i de l' Església i s' enforçaran a unir la contemplació amb el zel apostòlic.
6. L' oració, l' Escriptura, la litúrgia i l' Eucaristia són els mitjans principals de santificació dels religiosos.
7. També en les necessitats apostòliques els instituts contemplatius tenen un gran paper a l' Església. Es revisaran les constitucions, tenint en compte la seva separació del món i el seu caràcter contemplatiu.
8. Els instituts consagrats a les diverses obres de l' apostolat exerciran la seva acció units al Crist, adaptant llurs observances a la mena d' activitat que exerceixen i procurant amb mitjans propis el sostenıment dels religiosos.
9. Es conservarà la vida monàstica, adaptant la seva forma de vida a les exigències actuals. El mateix cal dir d' aquellas formes de vida religiosa que uneixen el rés coral de l' Ofici diví a l' acció apostòlica.
10. El Concili estima molt la vida religiosa, i, mentre la confirma segons la seva vocació pròpia, l' exhorta a adaptar-se a les necessitats, i decreta també que no hi ha impediment de cap mena perquè en les comunitats religioses de Germans, que romanen en l' estat laïcal per disposició del Capítol, alguns membres rebin els ordes sagrats a fi de promoure el ministeri sacerdotal en les pròpies cases.
11. Els instituts seculars, que comporten la professió dels consells evangèlics, donen una consagració que els obliga, dintre el respecte a la seva fisonomia pròpia, a dirigir-se a Déu amb la caritat més perfecta. Només així podran ser llevat enmig del món. Per tant,

els superiors tindran cura de la instrucció i la formació espiritual dels seus instituts.

12. Caldrà apreciar molt la castedat, que deixa el cor lliure i disponible per a les obres de l' apostolat. Els religiosos tindran fe en la Paraula del Senyor i seran defensats contra les falses teories que consideren la castedat impossible o perjudicial per al perfeccionament de l' home. Els superiors només admetran a la professió els qui hagin assolit una plena maduresa psicològica i afectiva, i educaran els candidats perquè trobin en la castedat motius d' enriquiment i no pas d' empobriment de la persona.

13. Es tindrà en molta estimació la pobresa. Els religiosos es procuraran amb el treball els mitjans de subsistència, i tindran confiança en la Providència. Les cases religioses es comunicaran els seus propis béns, de manera que les que tinguin més ajudin les més pobres. Donaran també exemple col.lectiu de pobresa, evitant tota aparença de luxe, de guany excessiu i d' acumulació de béns, i destinaran als pobres part dels seus cabals.

14. Els religiosos, que, amb la professió de l' obediència, han ofert a Déu la renúncia a la pròpia voluntat, estaran sotmesos a llurs superiors. Els superiors exerciran l' autoritat amb esperit de servei, amb respecte a la persona humana, concedint la llibertat deguda, especialment en allò que pertany a la penitència i a la direcció de consciència. Escoltaran els súbdits de bona gana i fomentaran entre ells una obediència activa i responsable.

15. Els religiosos viuran la vida comuna, seguint l' exemple de l' Església primitiva, amb caritat fraternal i amb respecte mutu. Els conversos o col.laboradors viuran associats a la vida i a les obres de la comunitat. En els convents de dones, s' establirà una categoria única de Germanes.

16. Continuarà vigint la clausura papal per a les religioses de vida contemplativa, però adaptada a les necessitats del nostre temps. Les altres monges resten exemptes de clausura papal, a fi d' atendre millor les obres apostòliques.

17. L' hàbit religiós serà senzill i modest, higiènic i adaptat als temps i llocs. Caldrà canviar l' hàbit, quan no tingui aquestes condicions.

18. Les religioses i els religiosos no-clergues, després del noviciat, prolongaran convenientment la seva preparació doctrinal i tècnica amb una instrucció adequada sobre la mentalitat i els costums de la vida actual.

19. En fundar nous instituts, hom sospesarà bé la necessitat i la possibilitat del seu desenvolupament. Es tindrà molt de compte a promoure la vida religiosa a les Esglésies fundades de nou, d' una manera adequada al caràcter, als costums i a les condicions de la vida local.

20. Els instituts adaptaran les seves pròpies obres a les necessitats dels temps i de l' Església, abandonant aquelles iniciatives que ja no corresponen a l' esperit de l' institut. Es cultivarà l' esperit missioner.

21. Els instituts que no donin esperances de refer-se no podran rebre en endavant novicis i, si és possible, seran agregats a d' altres monestirs.

22. Els instituts i monestirs *sui generis* s' uniran, si tenen el mateix esperit, usos i constitucions, o bé—si pertanyen a la mateixa família

religiosa—promouran federacions o associacions, amb l' aprovació de la Santa Seu.

23. Es fomentaran les Conferències o Consells dels superiors majors, els quals, en col.laboració amb les Conferències episcopals, poden contribuir eficaçment a la distribució dels religiosos i del treball i a la coordinació de les obres.

24. Els sacerdots i els educadors es consagraran a promoure vocacions que responguin a les necessitats del moment. Els instituts podran procurar el reclutament de candidats, el qual haurà de realitzar-se segons les normes establertes per la Santa Seu i per l' Ordinari local, amb la deguda prudència i recordant que la millor propaganda és la de l' exemple de vida.

25. Els instituts, per als quals han estat dictades aquestes normes, correspondran amb promptitud a llur vocació. El Concili estima molt la vida virginal, pobre i obedient dels instituts religiosos dibuixada segons el model del Crist, i els exhorta tots a difondre pertot arreu la Bona Nova, glorificant el Pare, que està en el cel.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE EL RENOVELLAMENT ADEQUAT DE LA VIDA RELIGIOSA *

[INTRODUCCIÓ DEL DECRET]

1. En la Constitució encapçalada *Lumen gentium,* el Sagrat Concili ha manifestat prèviament que el seguiment de la perfecta caritat amb els consells evangèlics té el seu origen en la doctrina i exemples del Diví Mestre i es manifesta com un signe claríssim

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE ACCOMMODATA RENOVATIONE VITAE RELIGIOSAE

1. PERFECTAE CARITATIS per consilia evangelica prosecutionem Sacrosancta Synodus praevie ostendit, in Constitutione cui initium est «Lumen gentium», a Divini Magistri doctrina et exemplis originem ducere et tamquam

* Decret promulgat el 28-X-1965

del Regne del Cel. Ara, però, intenta tractar i proveir a les necesitats, segons els temps aconsellen, de la vida i disciplina dels instituts, els membres dels quals professen la castedat, pobresa i obediència.

Ja des del començament de l' Església existiren homes i dones que, per la pràctica dels consells evangèlics, es proposaren seguir Jesucrist amb més llibertat i imitar-lo més d' aprop, i cadascun a la seva manera portaven una vida consagrada a Déu, i molts d' ells, moguts per l' Esperit Sant, ja feren vida solitària o bé formaren famílies religioses, que l' Església amb la seva autoritat acceptà i aprovà de bon grat. D' aquí va créixer per designi diví una varietat admirable d' agrupacions religioses que contribuí molt perquè l' Església no sols estigui preparada per a tota obra bona (cf. 2 Tim 3,17) i disposada per a l' obra del ministeri per edificar el Cos de Crist (cf. Eph 4,12), sinó també es manifesti ornamentada amb la varietat de dons dels seus fills com l' esposa adornada per al seu espòs (cf. Apoc 21,2), i per ella es manifesti de moltes formes la saviesa de Déu (cf. Eph 3,10).

No obstant, enmig de tanta varietat de dons, tots els cridats per Déu a la pràctica dels consells evangèlics i que la professen fidelment, es consagren al Senyor especialment seguint Jesucrist, que essent verge i pobre (cf. Mt 8,20; Lc 9,58) redimí i santificà els homes (cf. Phil 2,8) per l' obediència fins a la mort de Creu. Així, moguts per la caritat que l' Esperit Sant ha infós en els

praeclarum signum Regni caelestis apparere. Nunc vero, de vita ac disciplina institutorum, quorum sodales castitatem, paupertatem et oboedientiam profitentur, intendit agere eorumque necessitatibus, prout tempora nostra suadent, providere.

Inde ab exordiis quidem Ecclesiae fuerunt viri ac mulieres, qui per praxim consiliorum evangelicorum Christum maiore cum libertate sequi pressiusque imitari intenderunt et suo quisque modo vitam Deo dicatam duxerunt, e quibus multi, Spiritu Sancto afflante, vel vitam solitariam degerunt vel familias religiosas suscitaverunt, quas Ecclesia sua auctoritate libenter suscepit et adprobavit. Unde e consilio divino mirabilis varietas coetuum religiosorum succrevit, quae valde contulit, ut Ecclesia, non solum ad omne opus bonum instructa (cf. 2 Tim 3,17) et ad opus ministerii in aedificationem Corporis Christi (cf. Eph 4,12) parata sit, sed etiam variis donis filiorum suorum decorata appareat sicut sponsa ornata viro suo (cf. Apoc 21,2) et per eam innotescat multiformis sapientia Dei (cf. Eph 3,10).

In tanta autem donorum varietate omnes, qui ad praxim consiliorum evangelicorum a Deo vocantur eademque fideliter profitentur, Domino se peculiariter devovent, Christum sequentes, qui virgo et pauper (cf. Mt 8,20; Lc 9,58) per oboedientiam usque ad mortem Crucis (cf. Phil 2,8) homines redemit et sanctificavit. Ita caritate impulsi, quam Spiritus Sanctus in cordi-

seus cors (cf. Rom 5,5), viuen cada dia més per Crist i per a l' Església, que és el seu Cos (cf. Col 1,24). Per tant, com més ferventment s' incorporen a Crist amb un lliurament de si mateixos que comprèn tota la vida, tant més s' enriqueix la vida de l' Església i es fecunda vigorosament el seu apostolat.

A fi que l' excel lent valor de la vida consagrada per la professió dels consells i el seu lloc necessari en les condicions del temps present sigui per un més gran bé de l' Església, aquest Sagrat Concili estableix les següents coses, que solament fan referència als principis generals d' un renovellament acomodat de la vida i disciplina de les religions i també, conservant el propi caràcter, de les associacions de vida comuna sense vots i dels instituts seculars. Les normes particulars per a la seva exposició i aplicació convenients es donaran per l' autoritat competent després del Concili.

[Principis generals de renovellament]

2. El renovellament adequat de la vida religiosa aplega juntament el retorn constant a les fonts de tota vida cristiana i la inspiració i adaptació primitiva dels mateixos instituts a les variades condicions dels temps. Aquest renovellament s' ha de portar a terme sota l' impuls de l' Esperit Sant i la guia de l' Església, segons els principis que segueixen:

a) Essent l' última norma de la vida religiosa el seguiment de Crist proposat en l' Evangeli, tots els instituts han de tenir-la com a regla suprema.

bus eorum diffundit (cf. Rom 5,5), magis magisque vivunt Christo et corpori Eius quod est Ecclesia (cf. Col 1,24). Quo ferventius ergo tali sui donatione quae totam vitam complectitur, Christo coniunguntur, eo uberior fit vita Ecclesiae et apostolatus eius vegetius fecundatur.

Ut autem praestans valor vitae per consiliorum professionem consecratae eiusque necessarium munus in praesentis temporis adiunctis ad maius Ecclesiae bonum cedat, haec Sacra Synodus sequentia statuit, quae nonnisi principia generalia respiciunt accommodatae renovationis vitae ac disciplinae religionum atque, propria indole servata, societatum vitae communis sine votis et institutorum saecularium. Normae vero particulares pro eorumdem congrua expositione et applicatione post Concilium a competenti auctoritate statuendae sunt.

2. Accommodata renovatio vitae religiosae simul complectitur et continuum reditum ad omnis vitae christianae fontes primigeniamque institutorum inspirationem et aptationem ipsorum ad mutatas temporum condiciones. Quae renovatio, sub impulsu Spiritus Sancti et Ecclesia duce, promovenda est secundum principia quae sequuntur:

a) Cum vitae religiosae ultima norma sit Christi sequela in Evangelio proposita, haec ab omnibus institutis tamquam suprema regula habeatur.

b) Es pel mateix bé de l' Església que els instituts tinguin el seu caràcter i deure particulars. Per tant, han de conèixer i observar fidelment l' esperit dels Fundadors i els fins propis, com també les sanes tradicions, coses que formen totes el patrimoni de cada institut.

c) Tots els instituts participin la vida de l' Església i facin i fomentin, en quant puguin, els seus principis o propòsits, com per exemple en les coses bíbliques, litúrgiques, dogmàtiques, pastorals, ecumèniques, missioneres i socials, segons el seu propi caràcter.

d) Els instituts proporcionin als seus membres el coneixement convenient de les condicions del homes i dels temps i de les necessitats de l' Església; de manera que, jutjant sàviament a la llum de la fe les coses del món dels nostres temps, i inflamats de zel apostòlic, puguin ajudar als homes amb més eficàcia.

e) Abans que tot, essent ordenada la vida religiosa a fer que els seus membres segueixin a Crist i s' uneixin a Déu per la professió dels consells evangèlics, s' ha de considerar seriosament que les millors acomodacions realitzades a les necessitats de nostres temps no donaran fruit si no van animades d' un renovellament espiritual, al qual sempre, fins en l' exercici de les obres externes a promoure, ha de atribuir-se-li el primer lloc.

b) In ipsum Ecclesiae bonum cedit ut instituta peculiarem suam indolem ac munus habeant. Ideo fideliter agnoscantur et serventur Fundatorum spiritus propriaque proposita, necnon sanae traditiones, que omnia cuiusque instituti patrimonium constituunt.

c) Omnia instituta vitam Ecclesiae participent, eiusque incoepta et proposita ut in re biblica, liturgica, dogmatica, pastorali, oecumenica, missionali et sociali, iuxta propriam suam indolem, sua faciant et pro viribus foveant.

d) Instituta, de hominum temporumque condicionibus deque Ecclesiae necessitatibus, congruam cognitionem apud sodales suos promoveant; ita ut mundi huius aetatis adiuncta in lumine fidei sapienter diiudicantes, atque zelo apostolico exardescentes, efficacius hominibus subvenire valeant.

e) Cum vita religiosa ante omnia ad hoc ordinetur ut sodales Christum sequantur et Deo uniantur per professionem consiliorum evangelicorum, serio perpendendum est optimas accommodationes ad necessitates temporis nostri peractas effectum non sortiri, nisi animentur renovatione spirituali, cui semper etiam in operibus externis promovendis primae partes tribuendae sunt.

[NORMES PRÀCTIQUES PER AL RENOVELLAMENT]

3. La manera de viure, pregar i treballar ha d' adaptar-se convenientment a les condicions físiques i psíquiques actuals dels membres, com també, segons requereixi el caràcter de cada institut, a les necessitats d' apostolat, les exigències de la cultura, les circumstàncies socials i econòmiques de tot arreu, principalment en llocs de missions.

Segons els mateixos criteris, també ha de subjectar-se a examen la forma de govern dels instituts.

Per tant, convenientment es revisin les constitucions, els «directoris», els llibres de costums, de pregàries i cerimònies i altres codis semblants, i suprimides les prescripcions caigudes en desús, s' adaptin als documents d' aquest Sagrat Concili.

[QUI HA DE RENOVELLAR-SE]

4. Un renovellament eficaç i una acomodació justa no es poden obtenir si no hi cooperen tots els membres de l' institut.

L' establir normes i donar lleis de renovellament convenient, com també donar lloc a una prudent i suficient experiència, sols pertany a les autoritats competents, principalment als capítols generals, deixada intacta, en quant és necessària, l' aprovació de la Santa Seu o bé dels Ordinaris de lloc segons la norma del dret. Els superiors, però, en aquelles coses que afecten al bé de l' institut, consultin i escoltin de manera convenient els seus germans.

3. Ratio vivendi, orandi et operandi hodiernis sodalium condicionibus physicis et psychicis, necnon, prout ab indole cuiusque instituti requiritur, apostolatus necessitatibus, culturae exigentiis, circumstantiis socialibus et oeconomicis, ubique, praesertim in missionum locis, apte conveniat.

Secundum eadem criteria examini quoque subiiciatur regiminis ratio institutorum.

Quapropter constitutiones, «directoria», libri usuum, precum et caeremoniarum aliique id genus codices, congruenter recognoscantur atque, iis praescriptis suppressis quae obsoleta sint, documentis huius Sacrae Synodi aptentur.

4. Efficax renovatio et recta accommodatio obtineri nequeunt nis cooperantibus omnibus instituti sodalibus.

Normas autem accommodatae renovationis statuere et leges ferre, necnon sufficienti prudentique experientiae locum dare, competentium tantum auctoritatum est, praesertim capitulorum generalium, salva, quatenus necessaria sit, approbatione Sanctae Sedis aut Ordinariorum locorum, ad normam iuris. Superiores vero, in his quae ad totius instituti sortes spectant, sodales suos apto modo consulant et audiant.

Pel renovellament adequat dels monestirs de monges, es podrà tenir en consideració els vots i els desigs de les juntes de federacions o d' altres reunions convocades legítimament.

Recordin tots, no obstant, que l' esperança de renovellament s' ha de posar més en l' observança molt acurada de les regles i constitucions que no pas en la multiplicació de les lleis.

[ELEMENTS COMUNS A TOTES LES FORMES DE VIDA RELIGIOSA]

5. Recordin, en primer lloc, que els membres de qualsevol institut per la professió dels consells evangèlics respongueren a la vocació divina de manera que no sols morts al pecat (cf. Rom 6,11), sinó també renunciant al món, solament visquin per a Déu. Dedicaren, efectivament, tota la seva vida al seu servei, cosa que constitueix certa consagració especial que deriva íntimament de la consagració baptismal i la manifesta més plenament.

Així, doncs, con aquesta donació de si mateix ha estat acceptada per l' Església, també han de saber-se adherits al seu servei.

Aquest servei de Déu ha d' urgir i estimular en ells l' exercici de les virtuts, principalment d' humilitat i obediència, de fortalesa i castedat, per les quals participen de l' anorreament de Crist (cf. Phil 2,7-8), i ensems de la seva vida en esperit (cf. Rom 8,1-13).

Per tant, els religiosos fidels a la seva vocació, deixant totes les coses per Crist (cf. Mc 10,28), el segueixin (cf. Mat 19,21)

Pro accommodata renovatione monasteriorum monialium, vota et consulta etiam a consessibus foederationum aut ab aliis conventibus legitime convocatis obtineri poterunt.

Meminerint tamen omnes spem renovationis ponendam esse magis in diligentiore regulae et constitutionum observantia quam in multiplicandis legibus.

5. Cuiusvis instituti sodales mente recolant imprimis se professione consiliorum evangelicorum vocationi divinae responsum dedisse, ita ut, non solum peccato mortui (cf. Rom 6,11) sed etiam mundo renuntiantes, soli Deo vivant. Totam enim vitam suam Eius famulatui mancipaverunt, quod quidem constituit peculiarem quamdam consecrationem, quae in baptismatis consecratione intime radicatur eamque plenius exprimit.

Cum autem haec suiipsius donatio ab Ecclesia suscepta sit, eius etiam servitio sese sciant addictos.

Qui Dei famulatus exercitium virtutum in eis urgere ac fovere debet, praesertim humilitatis et oboedientiae, fortitudinis et castitatis, quibus Christi exinanitio (cf. Phil 2,7-8), simulque Eius vita in spiritu (cf. Rom 8,1-13) participantur.

Religiosi ergo, suae professioni fideles, omnia propter Christum dimittentes (cf. Mc 10,28), Ipsum tamquam unum necessarium (cf. Lc 10,42) sequan-

com a l' únic necessari (Lc 10,42), escoltant les seves paraules (cf. Lc 10,39), sol.lícits de les coses que a Ell es refereixen (cf. 1 Cor 7,32).

Així, els membres de cada institut, cercant únicament Déu sobre totes les coses, convé que uneixin la contemplació, per mitjà de la qual s' adhereixen a Ell amb l' esperit i el cor, amb l' amor apostòlic, que els encamini esforçadament a associar-se a l' obra de la redempció i difondre el regne de Déu.

[Necessitat de cultivar en primer lloc la vida espiritual]

6. Els qui professen els consells evangèlics, abans que tot, cerquin i estimin Déu que fou el primer a estimar-nos (cf. 1 Io 4,10), i en totes les avinenteses procurin fomentar la vida amagada amb Crist en Déu (cf. Col 3,3), d' on prové i s' urgeix l' amor del proïsme per a la salvació del món i edificació de l' Església. Per aquesta caritat, fins és animada i governada la mateixa pràctica dels consells evangèlics.

Per tant, els membres dels instituts cultivin amb gran interès l' esperit d' oració i l' oració mateixa bevent a les pròpies fonts de l' espiritualitat cristiana. En primer lloc, però, tinguin tots els dies entre mans la Sagrada Escriptura, per tal d' adquirir el *sublim coneixement de Jesucrist* (cf. Phil 3,8) amb la lectura i meditació de les Escriptures divines. Segons el desig de l' Església, amb el cor i la paraula celebrin la Sagrada Litúrgia, principalment el

tur (cf. Mt 19,21), Eius verba audientes (cf. Lc 10,39), de iis quae Eius sunt solliciti (cf. 1 Cor 7,32).

Quapropter cuiuslibet instituti sodales, Deum prae omnibus et unice quaerentes, contemplationem, qua Ei mente et corde adhaereant, cum amore apostolico, quo operi Redemptionis adsociari Regnumque Dei dilatare nitantur, coniungant oportet.

6. Qui evangelica consilia profitentur Deum qui nos prior dilexit (cf. 1 Io 4,10) ante omnia quaerant ac diligant et in omnibus rerum adiunctis fovere studeant vitam absconditam cum Christo in Deo (cf. Col 3,3), unde profluit et urgetur proximi dilectio in salutem mundi Ecclesiaeque aedificationem. Hac caritate etiam ipsa praxis consiliorum evangelicorum animatur et regitur.

Quapropter institutorum sodales spirtum orationis et orationem ipsam, haurientes e germanis spiritualitatis christianae fontibus assiduo studio colant. Imprimis vero Sacram Scripturam quotidie prae manibus habeant, ut divinarum scripturarum lectione et meditatione *eminentem scientiam Iesu Christi* (Phil 3,8) ediscant. Sacram Liturgiam, praesertim sacrosanctum Eucharistiae

misteri sacrosant de l' Eucaristia, i d' aquesta font riquíssima alimentin la vida espiritual.

Així, alimentats a la taula de la llei divina i de l' altar sant estimin fraternalment als membres de Crist, reverenciïn i estimin amb amor filial els pastors, visquin i sentin més i més amb l' Església, consagrant-se totalment a la seva missió.

[INSTITUTS ESTRICTAMENT CONTEMPLATIUS]

7. Els instituts que s' ordenen totalment a la contemplació, de tal manera que els seus membres es consagren sols a Déu en la soledat i silenci, en la pregària contínua i en la penitència joiosa, conserven sempre un lloc eminent en el Cos místic de Crist, en el qual *tots els membres no tenen la mateixa funció* (cf. Rom 12,4) per més que urgeixi la necessitat d' un apostolat actiu. Ja que ofereixen a Déu un excel.lent sacrifici de lloança, enriqueixen el poble de Déu amb veritables fruits de santedat, el mouen amb l' exemple i l' eixamplen amb fecunditat apostòlica misteriosa Així són l' honor de l' Església i font de gràcies celestials. Amb tot, la seva manera de viure ha d' examinar-se segons els principis esmentats i els criteris d' un renovellement convenient, conservant, però, inviolablement el seu apartament del món i els exercicis propis de la vida contemplativa.

[INSTITUTS DEDICATS A LA VIDA D' APOSTOLAT]

8. Moltíssims són en l' Església els instituts clericals o laïcals dedicats a diverses obres d' apostolat, que tenen dons diferents

mysterium, ad mentem Ecclesiae corde et ore peragant atque ex hoc ditissimo fonte vitam spiritualem alant.

Ita in mensa divinae Legis et sacri altaris refecti Christi membra fraterne ament, pastores spiritu filiali revereantur atque diligant; magis magisque vivant et sentiant cum Ecclesia eiusque missioni totaliter se devoveant.

7. Instituta quae integre ad contemplationem ordinantur, ita ut eorum sodales in solitudine ac silentio, in assidua prece et alacri poenitentia soli Deo vacent, in Corpore Christi mystico, in quo *omnia... membra non eumdem actum habent* (Rom 12,4), quantumvis actuosi apostolatus urgeat necessitas, praeclaram partem semper retinent. Deo enim eximium laudis sacrificium offerunt, populum Dei sanctitatis uberrimis fructibus collustrant atque exemplo movent necnon arcana fecunditate apostolica dilatant. Ita Ecclesiae decus exstant et caelestium scatebra gratiarum. At eorum ratio vivendi secundum praedicta principia et criteria accommodatae renovationis recognoscatur, sanctissime tamen servatis eorum a mundi secessu atque vitae contemplativae exercitiis propriis.

8. Permulta sunt in Ecclesia instituta, vel clericalia vel laicalia, variis

segons la gràcia que els ha estat donada: ja sigui ministeri en servir; ja qui ensenyi en la doctrina; qui exhorta, exhortant; qui dóna amb senzillesa; qui exerceix la misericòrdia amb alegria (cf. Rom 12,5.8). *Hi ha diversitat de gràcies, però l' Esperit és el mateix* (cf. 1 Cor 12,4).

En aquests instituts l' acció apostòlica i benèfica pertany a la mateixa naturalesa de la vida religiosa, ja que el sant ministeri i l' obra pròpia de la caritat els ha estat confiat per l' Església, i l' han d' exercir en el seu nom. Per tant, tota la vida religiosa dels seus membres ha d' emplenar-se d' esperit apostòlic, i tota acció apostòlica ha d' estar informada de l' esperit religiós. Així, doncs, a fi que els religiosos responguin, abans que tot, a la seva vocació de seguir a Crist i serveixin el mateix Crist en els seus membres, convé que la seva acció apostòlica brolli de l' íntima unió amb Ell. D' això prové que la mateixa caritat creixi envers Déu i el proïsme.

Aquests instituts, per tant, acomodin convenientment les seves observances i costums amb les exigències de l' apostolat a què es dediquen. Així com la vida religiosa esmerçada en les obres apostòliques revesteix formes molt diverses, és necessari que el seu renovellament convenient tingui present aquesta diversitat i que la vida dels seus membres, en el servei de Crist, dels diferents instituts, es mantingui amb els seus mitjans propis i congruents.

apostolatus operibus dedita, quae donationes habent secundum gratiam quae data est eis, differentes: sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui miseretur in hilaritate (cf. Rom 12,5-8). *Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus* (1 Cor 12,4).

In istis institutis, ad ipsam naturam vitae religiosae pertinet actio apostolica et benefica utpote sanctum ministerium et opus caritatis proprium ab Ecclesia ipsis commissum eiusque nomine exercendum. Proinde tota vita religiosa sodalium spiritu apostolico imbuatur, tota vero actio apostolica religioso spiritu informetur. Ut igitur sodales vocationi suae ad Christum sequendum imprimis respondeant, ac ipsi Christo in Eius membris deserviant actio eorum apostolica ex intima cum Ipso unione procedat oportet. Inde fit ut caritas ipsa erga Deum et proximum foveatur.

Quapropter instituta illa observantias suas atque usus cum requisitis apostolatus, cui dedicantur, apte componant. Cum autem vita religiosa apostolicis operibus dedita formas multiplices induat, necesse est ut accommodata eius renovatio huiusmodi diversitatis rationem habeat, atque ut apud varia instituta sodalium vita in servitium Christi propriis eorum congruisque mediis sustentetur.

[NECESSITAT D' OBSERVAR FIDELMENT LA VIDA MONÀSTICA I CONVENTUAL]

9. Que es conservi fidelment i que cada dia brilli més el seu legítim esperit tant a Orient com a Occident la institució venerable de la vida monàstica que tants mèrits ha adquirit a través dels segles en l' Església i en la societat humana. El deure principal dels monjos és oferir a la Majestat divina un servei humil i ensems noble dins el clos del monestir, ja es consagrin totalment al culte diví en una vida recollida, ja assumeixin legítimament algunes obres d' apostolat o caritat cristiana. Així, conservant el caràcter de la pròpia institució, renovin les antigues tradicions benèfiques i les ajustin a les necessitats hodiernes de les ànimes, de manera que els monestirs siguin com uns seminaris d' edificació del poble cristià.

També les religions que per la regla o institució associen íntimament la vida apostòlica a l' ofici coral i observances monàstiques, de tal manera ajustin la forma de vida amb les exigències del seu apostolat corresponent, que conservin fidelment la seva forma de vida, ja que coopera a un bé extraordinari de l' Església.

[LA VIDA RELIGIOSA LAICAL]

10. La vida religiosa laïcal, tant pels homes com per les dones, constitueix en sí un estat complet de la pràctica del consells evangèlics. Per tant, estimant-la molt el Sagrat Concili, perquè és tan útil a la tasca pastoral de l' Església, en l' educació de

9. Fideliter servetur atque magis in dies elucescat in suo germano spiritu tum in Oriente tum in Occidente venerabile vitae monasticae institutum, quod praeclara merita longo saeculorum cursu in Ecclesia in humana consortione sibi acquisivit. Monachorum praecipuum officium est divinae Maiestati humile simul ac nobile servitium praestare intra septa monasterii, sive in umbratili vita integre se divino cultui dedicent sive aliqua apostolatus vel christianae caritatis opera legitime assumpserint. Servata igitur indole propriae institutionis, antiquas beneficas traditiones renovent easque hodiernis animarum necessitatibus ita accommodent ut monasteria veluti seminaria sint aedificationis populi christiani.

Item religiones quae ex regula vel instituto vitam apostolicam intime consociant officio chorali observantiisque monasticis, ita rationem vivendi cum apostolatus sibi convenientis exigentiis componant ut suam formam vitae fideliter servent utpote quae eximio Ecclesiae bono cedat.

10. Vita religiosa laicalis, tam pro viris quam pro mulieribus, statum in se completum professionis consiliorum evangelicorum constituit. Quapropter illam, muneri pastorali Ecclesiae in erudienda iuventute, in aegrotis

la joventut, en la cura dels malalts i exercici d' altres ministeris, confirma els religiosos en la seva vocació i els exhorta que ajustin la seva vida a les exigències d' avui.

El Sagrat Concili declara que res no dificulta que en les religions de germans, restant fermanent la seva característica laïcal, per disposició del Capítol general, alguns dels seus membres rebin ordes sagrats, per a atendre a les necessitats del ministeri sacerdotal en les cases pròpies.

[Els instituts seculars]

11. Els instituts seculars, encara que no siguin instituts religiosos, no obstant, porten en si mateixos la veritable i completa professió dels consells evangèlics en el segle, reconeguda per l' Església. Professió que confereix una consagració als homes i a les dones, a seglars i clergues, que viuen en el món. Per tant, tendeixin ells principalment a la total dedicació a Déu de si mateixos en la caritat perfecta, i els mateixos instituts conservin el propi i peculiar caràcter, això és, el secular, a fi que puguin complir eficaçment i a tot arreu l' apostolat en el món i des del món, ja que nasqueren per a tal exercici.

Sàpiguen molt bé, no obstant, que no poden complir una missió tant gran, si els seus membres no es formen intensament en les coses divines i humanes, de manera que siguin realment en el món un ferment per a enfortir i acréixer el Cos de Crist. Els di-

curandis aliisque ministeriis explendis tam utilem, Sacra Synodus magni faciens, sodales in sua vocatione confirmat eosque ut hodiernis exigentiis vitam suam accommodent hortatur.

Sacra Synodus declarat nihil obstare quominus in religionibus Fratrum, firma manente earum indole laicali, ex dispositione Capituli generalis, ad subveniendum necessitatibus ministerii sacerdotalis in suis domibus, aliqui sodales sacris Ordinibus initientur.

11. Instituta saecularia quamvis non sint instituta religiosa, veram tamen et completam consiliorum evangelicorum professionem in saeculo ab Ecclesia recognitam secumferunt. Quae professio viris ac mulieribus, laicis et clericis in saeculo degentibus, consecrationem confert. Proinde iidem totalem suipsius Deo dedicationem in caritate perfecta praecipue intendant et ipsa instituta propriam ac peculiarem indolem, saecularem scilicet, servent ut apostolatum in saeculo ac veluti ex saeculo, ad quem exercendum orta sunt, efficaciter et ubique adimplere valeant.

Probe tamen sciant se tantum munus obire non posse, nisi sodales accurate in rebus divinis et humanis ita instituantur, ut revera fermentum sint in mundo ad robur et incrementum Corporis Christi. Moderatores ergo serio

rectors, per tant, tinguin cura seriosament de la instrucció, sobretot espiritual, del seus membres, com també de promoure la seva formació ulterior.

[La castedat]

12. La castedat que els religiosos professen *per amor al regne del cel* (cf. Mt 19,12) ha d' estimar-se com un do excel.lent de la gràcia ja que allibera de manera especial el cor de l' home (cf. 1 Cor 7,32-35) per tal que s' abrandi més en la caritat envers Déu i tots els homes, i, per tant, és un signe especial de béns celestials i un mitjà molt apte pel qual els religiosos es consagren vivament al servei diví i a les obres d' apostolat. Així ells recorden davant de tots els cristians aquell admirable connubi, establert per Déu i que ha de manifestar-se perfectament en la vida futura, en el qual l' Església té Crist per únic espòs.

Convé, doncs, que els religiosos, procurant servar fidelment la seva professió, creguin en les paraules del Senyor, i confiats en l' auxili de Déu, no es refiïn de les seves pròpies forces, i practiquin la mortificació i guarda dels sentits. No oblidin, tampoc, els mitjans naturals que afavoreixen la salut de l' ànima i del cos. Això farà que no es deixin influir per falses doctrines que presenten la continència perfecta com a impossible o bé perjudicial al progrés humà, i que rebutgin amb cert instint espiritual totes les coses que són un perill per la castedat. A més, recordin tots, principalment els superiors, que la castedat es guarda amb més

curent de institutione praesertim spirituali sodalibus impertienda necnon de ulteriore formatione promovenda.

12. Castitas *propter regnum caelorum* (Mt 19,12), quam religiosi profitentur, tamquam eximium gratiae donum aestimanda est. Cor enim hominis singulari modo liberat (cf. 1 Cor 7,32-35), ut magis accendatur caritate erga Deum et homines universos, ideoque est peculiare signum bonorum caelestium necnon medium aptissimum quo religiosi alacriter servitio divino operibusque apostolatus sese dedicent. Sic ipsi coram omnibus Christifidelibus mirabile illud evocant connubium a Deo conditum et in futuro saeculo plene manifestandum quo Ecclesia unicum sponsum Christum habet.

Oportet ergo ut religiosi, professionem suam fideliter servare studentes, verbis Domini credant et, Dei auxilio confisi, de propriis viribus ne praesumant, mortificationem sensuumque custodiam adhibeant. Media quoque naturalia ne omittant, quae mentis et corporis sanitati favent. Ita fit ut falsis doctrinis, quae continentiam perfectam tamquam impossibilem vel humano profectui nocivam ostentant, non moveantur, et omnia quae castitatem in periculum adducunt, instinctu quodam spirituali, respuant. Meminerint

seguretat quan entre els germans prospera el veritable amor fratern en la vida de comunitat.

Com que l' observança de la continència perfecta afecta íntimament a les inclinacions més profundes de la naturalesa humana, els candidats no facin la professió de castedat ni hi siguin admesos, fins després d' una prova realment suficient i amb la deguda maduresa psicològica i afectiva. No sols ha d' advertir-se 'ls dels perills que es presenten a la castedat, sinó també instruir-se 'ls de manera que acceptin el celibat consagrat a Déu fins i tot com un bé de tota la persona.

[La pobresa]

13. La pobresa voluntària pel seguiment de Crist, del qual és un senyal molt estimat, sobretot avui ha de ser diligentment cultivada pels religiosos i, si calgués, ha de manifestar-se també en noves formes. Per ella es participa de la pobresa de Crist, que per nosaltres es féu pobre, essent ric, a fi que nosaltres fóssim rics per la pobresa d' Ell (cf. 2 Cor 8,9; Mt 8,20).

Pel que toca a la pobresa religiosa, no és suficient estar subjectes als superiors en l' ús dels béns, sinó que convé que els religiosos, que tenen els tresors en el cel (cf. Mt 6,20), siguin pobres de fet i d' esperit.

Cadascun en el seu ofici han de sentir-se obligats a la llei comuna del treball i, mentre així es procuren les coses necessàries al seu sosteniment i a les seves obres, deixin tota preocu-

insuper omnes, praesertim Superiores, castitatem securius servari cum inter sodales vera dilectio fraterna in vita communi viget.

Cum observantia continentiae perfectae profundiores naturae humanae inclinationes intime attingat, candidati ad professionem castitatis ne accedant neve admittantur, nisi post probationem vere sufficientem et cum debita maturitate psychologica et affectiva. Ipsi non solum de periculis castitati occurrentibus moneantur, sed ita instruantur ut coelibatum Deo dicatum etiam in bonum integrae personae assumant.

13. Paupertas voluntaria propter Christi sequelam cuius est signum praesertim hodie multum aestimatum, a religiosis diligenter excolatur atque, si opus sit, novis etiam formis exprimatur. Per eam participatur paupertas Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia nos divites essemus (cf. 2 Cor 8,9; Mt 8,20).

Ad paupertatem autem religiosam quod attinet, haud sufficit in usu bonorum Superioribus subiici, sed oportet ut sodales re et spiritu sint pauperes, thesauros in caelo habentes (cf. Mt 6,20).

In suo quisque officio communi legi laboris se sentiant obnoxios, atque, dum ita res victui operibusque eorum necessariae comparantur, omnem

pació indeguda i s' abandonin a la providència del Pare celestial (cf. Mt 6,25).

Les congregacions religioses poden permetre amb les seves constitucions que els seus membres renunciïn als béns patrimonials adquirits o que poden adquirir.

Els mateixos instituts, considerades les circumstàncies de cada lloc, han d' esforçar-se a donar testimoni com a col.lectiu de pobresa, i contribueixin de bon grat amb els propis béns a subvenir altres necessitats de l' Església i al sosteniment dels pobres, als quals tots els religiosos han d' estimar en les entranyes de Crist (cf. Mt 19,21; 25,34-46; Iac 2,15-16; 1 Io 3,17). Les províncies i les cases dels instituts comuniquin unes amb altres els béns temporals, de manera que aquelles que tenen més ajudin les que passin necessitat.

Encara que els instituts, salvant les regles i constitucions, tenen dret de posseir totes les coses necessàries per a la vida temporal i les obres, no obstant, evitin tota classe de luxe, de guany immoderat i d' acumulació de béns.

[L' OBEDIÈNCIA]

14. Els religiosos, per la professió de l' obediència, ofereixen a Déu la plena dedicació de la pròpia voluntat com sacrifici de si mateixos, i per ell s' uneixen amb més constància i seguretat a la voluntat salvadora de Déu. Per això, seguint l' exemple de Jesucrist, que vingué a complir la voluntat del Pare (cf. Io 4,34; 5,30; Hebr 10,7; Ps 39,9), i *prenent la forma d' esclau* (Phil 2,7),

indebitam sollicitudinem proiiciant et Patris caelestis Providentiae sese committant (cf. Mt 6,25).

Congregationes religiosae suis constitutionibus permittere possunt ut sodales bonis patrimonialibus acquisitis vel acquirendis renuntient.

Instituta ipsa, ratione habita singulorum locorum, testimonium paupertatis quasi collectivum reddere satagant et libenter ex propriis bonis aliquid conferant ad alias Ecclesiae necessitates et egenorum sustentationem, quos religiosi omnes in visceribus Christi diligant (cf. Mt 19,21; 25,34-46; Iac 2, 15-16; 1 Io 3,17). Institutorum provinciae ac domus aliae cum aliis in bonis temporalibus communicent, ita ut illae quae plus habent alias adiuvent quae egestatem patiuntur.

Quamvis instituta, salvis regulis et constitutionibus, ius habeant possidendi omnia necessaria ad vitam temporalem et opera, omnem tamen speciem luxus, immoderati lucri ac bonorum cumulationis vitent.

14. Religiosi per professionem oboedientiae plenam propriae voluntatis dedicationem veluti sacrificium sui Deo offerunt, et per illud constantius et securius divinae voluntati salvificae uniuntur. Inde ad exemplum Iesu Christi, qui venit ut faceret voluntatem Patris (cf. Io 4,34; 5,30; Hebr 10,7; Ps 39,9),

pels propris sofriments aprengué l' obediència (cf. Hebr 5,8), els religiosos, moguts per l' Esperit Sant, es subjecten amb fe als superiors, representants de Déu, i per ells són conduïts al servei de tots els germans en Crist, com el mateix Crist per la seva submissió al Pare va servir els germans i va lliurar la seva vida per a la redempció de molts (cf. Mt 20,28; Io 10,14-18). Així, s' uneixen més estretament al servei de l' Església i s' esforcen per arribar a la mida de l' edat de la plenitud de Crist (cf. Eph 4,13).

Els religiosos, per tant, amb esperit de fe i amor envers la voluntat de Déu, obeeixin humilment els seus superiors segons norma de la regla i constitucions, posant les seves energies d' intel.ligència i voluntat, com també els dons de naturalesa i de gràcia en l' execució dels manaments i en el compliment dels càrrecs que se 'ls han confiant, sabent que així treballen en l' edificació del Cos de Crist segons els designis de Déu. Així, l' obediència religiosa no sols no minva la dignitat de la persona humana, sinó que la porta a la seva maduresa, per l' augment de la llibertat dels fills de Déu.

Els superiors, però, que han de donar compte a Déu de les ànimes que els han estat confiades (cf. Hebr 13,17), dòcils a la voluntat de Déu en el compliment del seu càrrec, exerceixin la seva autoritat amb esperit de servei pels germans, de manera que manifestin la caritat amb la qual Déu els estima. Governin els súbdits com a fills de Déu i amb respecte a la persona humana,

et *formam servi accipiens* (Phil 2,7) ex iis, quae passus est, didicit oboedientiam (cf. Hebr 5,8), religiosi, Spiritu Sancto movente, Superioribus, vices Dei gerentibus, in fide sese subiiciunt et per eos ad omnium in Christo fratrum ministerium ducuntur, sicut ipse Christus ob suam erga Patrem submissionem fratribus ministravit et animam suam posuit redemptionem pro multis (cf. Mt 20,28; Io 10,14-18). Ita, Ecclesiae servitio arctius devinciuntur et in mensuram aetatis plenitudinis Christi (cf. Eph 4,13) pervenire contendunt.

Sodales ergo in spiritu fidei et amoris erga Dei voluntatem Superioribus suis ad normam regulae et constitutionum humile praestent obsequium, vires intelligentiae et voluntatis necnon naturae et gratiae dona in praeceptorum exsecutione et in expletione munerum sibi commissorum conferendo, scientes se ad aedificationem Corporis Christi secundum Dei propositum operam praestare. Sic oboedientia religiosa, nedum dignitatem personae humanae minuit, illam, ampliata libertate filiorum Dei, ad maturitatem adducit.

Superiores vero, rationem pro animabus sibi commissis reddituri (cf. Hebr 13,17), voluntati Dei in munere explendo dociles, in spiritu servitii pro fratribus auctoritatem exerceant, ita ut caritatem qua Deus illos diligit exprimant. Subditos regant qua filios Dei et cum respectu personae humanae, illorum voluntariam subiectionem promoventes. Ideoque speciatim debitam

promovent la seva subjecció voluntària. Per tant, particularment els deixin la deguda llibertat pel que fa al sagrament de la penitència i la direcció de consciència. Guiïn els seus religiosos de tal manera que en el compliment dels càrrecs i en les empreses que els són confiades cooperin amb obediència activa i responsable. Els superiors, doncs, escoltin de bon grat els germans i també promoguin la seva col.laboració al bé de l' institut i de l' Església, restant ferma, amb tot, la seva autoritat per a decidir i manar les coses que han de fer-se.

Els capítols i els consells compleixin fidelment el càrrec de govern que tenen encomanat, i cadascun a la seva manera manifestin la participació i l' interès de tots els religiosos pel bé de tota la comunitat.

[La vida de comunitat]

15. La vida en comunitat, a exemple de la primitiva Església en la qual la multitud dels creients tenia un sol cos i una sola ànima (cf. Act 4,32), fortificada per la doctrina evangèlica, per la sagrada Litúrgia i sobretot per l' Eucaristia, perseveri en la pregària i comunió del mateix esperit (cf. Act 2,42). Els religiosos, com a membres de Crist, s' han d' anticipar a honorar-se mútuament amb tracte fraternal (cf. Rom 12,10), els uns portant les càrregues dels altres (cf. Gal 6,2). La comunitat, com una veritable família, reunida en nom del Senyor, gaudeix de la seva presència (cf. Mt 18,20), perquè la caritat de Déu ha estat vessada als cors per l' Esperit Sant (cf. Rom 5,5). Ara bé, el com-

eis libertatem relinquant quoad poenitentiae sacramentum et conscientiae moderamen. Sodales eo perducant ut in muneribus obeundis et in inceptis suscipiendis activa atque responsabili oboedientia cooperentur. Itaque Superiores libenter sodales audiant necnon eorum conspirationem ad bonum instituti et Ecclesiae promoveant, firma tamen sua auctoritate decernendi et praecipiendi quae agenda sunt.

Capitula et consilia fideliter munus sibi commissum in regimine expleant atque suo quaeque modo sodalium omnium pro bono totius communitatis participationem et curam exprimant.

15. Vita in communi agenda, ad exemplum primaevae Ecclesiae in qua multitudo credentium erat cor unum et anima una (cf. Act 4,32), evangelica doctrina, Sacra Liturgia et praesertim Eucharistia refecta, in oratione et communione eiusdem spiritus perseveret (cf. Act 2,42). Religiosi, ut membra Christi, in fraterna conversatione honore se invicem praeveniant (cf. Rom 12,10), alter alterius onera portantes (cf. Gal 6,2). Caritate enim Dei in cordibus per Spiritum Sanctum diffusa (cf. Rom 5,5), communitas ut vera familia, in nomine Domini congregata, Eius praesentia gaudet (cf. Mt

pliment de tota la llei està en la caritat (cf. Rom 13,10), i és vincle de perfecció (cf. Col 3,14), i per ella sabem que hem passat de la mort a la vida (cf. 1 Io 3,14). Més encara, la unitat dels germans posa de manifest la vinguda de Crist (cf. Io 13,35; 17,21) i d' ella en prové una gran força apostòlica.

A fi que entre els membres el vincle de la germanor sigui més fort, els qui s' anomenen conversos, cooperadors, o amb altre nom, han d' unir-se estretament a la vida i a les obres de la comunitat. Si les circumstàncies no aconsellen altra cosa, s' ha de procurar que en els instituts de dones s' arribi a una sola classe de germanes. Llavors, conservi 's solament aquella diversitat de persones que exigeix la distinció de les diferents obres a les quals són destinades les germanes, ja per vocació especial de Déu, ja per una especial aptitud.

Els monestirs i els instituts d' homes no merament laïcals poden admetre, segons el seu caràcter, d' acord amb les constitucions, clergues i llecs, amb igualtat de norma de vida i amb iguals drets i obligacions, exceptuats aquells que provenen de l' orde sagrat.

[Clausura de les monges]

16. La clausura papal quedi ferma únicament per les monges de vida contemplativa, però ha d' acomodar-se segons les condicions dels temps i llocs, i trets aquells costums caiguts en desús, tenint en compte els desigs dels propis monestirs.

Les altres monges que per institució es dediquen a obres ex-

18,20). Caritas autem plenitudo legis est (cf. Rom 13,10) ac vinculum perfectionis (cf. Col 3,14), eaque scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam (cf. 1 Io 3,14). Immo fratrum unitas Christi adventum manifestat (cf. Io 13,35; 17,21) magnaque virtus apostolica ex ea manat.

Ut autem inter sodales intimius sit vinculum fraternitatis, illi qui conversi, cooperatores vel alio nomine vocantur, vitae et communitatis operibus arcte coniungantur. Nisi rerum adiuncta aliud vere suadeant, curandum est ut in institutis mulierum ad unum genus sororum perveniatur. Tunc illa personarum tantum retineatur diversitas, quam diversorum operum distinctio exigat ad quae sorores vel speciali Dei vocatione vel speciali aptitudine destinentur.

Virorum autem monasteria et instituta non mere laicalia pro indole sua clericos et laicos, ad normam constitutionum, admittere possunt, pari ratione paribusque iuribus et obligationibus, salvis iis quae ex ordine sacro proveniunt.

16. Clausura papalis pro monialibus vitae unice contemplativae firma maneat sed iuxta temporum locorumque condiciones, iisque usibus sublatis qui obsoleti sint, accommodetur, auditis ipsorum monasteriorum votis.

Aliae vero moniales operibus externis apostolatus ex instituto deditae a

ternes d' apostolat, quedin exemptes de la clausura papal, a fi que puguin complir més bé les obres d' apostolat que se 'ls ha confiades, guardant, però, la clausura segons la norma de les constitucions.

[De l' hàbit religiós]

17. L' hàbit religiós, com a senyal de consagració, sigui senzill i modest, pobre i ensems decent, i més convenient a les exigències de la salut i apte a les necessitats corresponents dels temps i llocs, com també del ministeri. Per tant, caldrà modificar l' hábit dels homes i de les dones, que no estigui d' acord amb aquestes normes.

[Formació dels religiosos]

18. El renovallament convenient dels instituts depèn més que tot de la formació dels seus membres. Per tant, els mateixos membres no-clergues i les religiosos no han de ser destinats immediatament després del noviciat a les obres d' apostolat, sinó que la seva formació religiosa i apostòlica, doctrinal i tècnica, ha de continuar oportunament en cases aptes fins i tot obtenint els títols convenients.

Perquè l' adaptació de la vida religiosa a les exigències dels nostres temps no sigui solament externa i aquells que es dediquen per l' institut a l' apostolat exterior no es trobin incapacitats de complir el seu càrrec, siguin instruïts convenientment segons els dots intel.lectuals i el caràcter personal de cadascun, dels cos-

clausura papali eximantur, ut concredita sibi munera apostolatus melius adimplere valeant, servata tamen clausura ad normam constitutionum.

17. Habitus religiosus, utpote signum consecrationis, sit simplex ac modestus, pauper simul et decens, insuper valetudinis requisitis consentaneus et temporum locorumque adiunctis necnon ministerii necessitatibus accommodatus. Habitus autem tam virorum quam mulierum, qui iis normis non congruit, immutandus est.

18. Institutorum accommodata renovatio a sodalium institutione maxime pendet. Ideo et ipsi sodales non clerici ac religiosae apostolatus operibus immediate post noviciatum ne destinentur, sed eorum institutio religiosa et apostolica, doctrinalis et technica, titulis etiam congruentibus obtentis, in aptis domibus convenienter protrahatur.

Ne vero vitae religiosae ad nostri temporis exigentias adaptatio sit mere externa, neve illi qui externo apostolatui ex instituto vacant muneri suo implendo impares inveniantur, iuxta cuiusque intellectualem dotem et personalem indolem, de vigentibus hodiernae vitae socialis moribus ratio-

tums vigents de la vida social d' avui dia i de les normes de sentir i de pensar. La instrucció s' ha de realitzar de tal manera que per la ben disposada compenetració dels seus elements contribueixi a la unitat de vida dels religiosos.

Aquests, però, han d' esforçar-se durant tota la vida en perfeccionar diligentment aquesta cultura espiritual, doctrinal i tècnica, i els superiors, en quant puguin, els procurin per això oportunitat, ajut i temps.

Es també un deure dels superiors procurar que els directors, mestres espirituals i professors siguin molt ben escollits i es preparin amb tota cura.

[Fundació de nous instituts]

19. En la fundació de nous instituts, s' han de sospesar seriosament la necessitat o, almenys, la gran utilitat, com també la possibilitat de creixement, a fi que no neixin instituts inútils o bé mancats de vigoria suficient. Per motiu especial s' han de promoure i cultivar en les noves Esglésies, aquelles formes de vida religiosa que tinguin en compte el caràcter i procedir dels habitants, com també els costums i condicions del lloc.

[Conservació, acomodació i abandonament de les obres pròpies]

20. Els instituts conservin i compleixin fidelment les obres que els són pròpies, i atenent a la utilitat de l' Església universal i de les diòcesis, les ajustin a les necessitats de temps i llocs, ser-

nibusque sentiendi et cogitandi, congruenter instruantur. Institutio per harmonicam elementorum suorum fusionem, ita peragatur ut ad unitatem vitae sodalium conferat.

Per totam autem vitam sodales intendant hanc culturam spiritualem, doctrinalem et technicam sedulo perficere, et Superiores, pro viribus, opportunitatem, adiumenta et tempus ad hoc eis procurent.

Officium quoque est Superiorum curare ut Moderatores, Magistri spiritus et Professores optime seligantur et sedulo praeparentur.

19. In novis institutis condendis, necessitas vel saltem magna utilitas necnon incrementi possibilitas serio ponderandae sunt, ne incaute oriantur instituta inutilia aut sufficienti vigore non praedita. Peculiari ratione in novellis Ecclesiis formae vitae religiosae promoveantur et excolantur quae indolis morumque incolarum necnon loci consuetudinum et condicionum rationem habeant.

20. Instituta, opera propria fideliter retineant et adimpleant atque, attenta utilitate Ecclesiae et dioecesium, temporum et locorum necessitati-

vint-se oportunament, fins i tot, de nous mitjans i deixant aquelles obres que avui estan menys d' acord amb l' esperit de l' institut i amb el seu caràcter propi.

Que es conservi íntegrament en els instituts religiosos l' esperit missioner i s' adapti a les condiciones d' avui, segons el caràcter de cadascun d' ells, de manera que la predicació de l' Evangeli sigui més eficaç a tota gent.

[UNIÓ DELS INSTITUTS I FUSIÓ DE MONESTIRS]

21. Als instituts i monestirs que, atès el parer dels Ordinaris de lloc on pertanyen, no ofereixen, segons judici de la Santa Seu, una esperança segura d' enriquiment futur, se 'ls prohibirà en endavant d' acceptar novicis, i, si és possible, s' uniran a altre institut o monestir més floreixent, que no discrepi massa pel seu fi i esperit.

22. Que els instituts i monestirs autònoms constitueixin federacions entre ells, segon l' oportunitat i amb l' aprovació de la Santa Seu, si d' alguna manera pertayen a la mateixa família religiosa; o unions, si tenen quasi les mateixes constitucions i costums i estan animats del mateix esperit, especialment quan són massa petits; o associacions, si es dediquen a les mateixes o semblants obres externes.

bus ea accommodent, opportunis ac etiam novis mediis adhibitis, illis autem relictis operibus, quae instituti spiritui et germanae indoli hodie minus sint consentanea.

Spiritus missionalis in institutis religiosis omnino servetur et pro cuiusque eorum indole aptetur condicionibus hodiernis, ita ut praedicatio Evangelii apud omnes gentes efficacior fiat.

21. Instituta vero et monasteria quae, auditis Ordinariis locorum quorum intersit, iudicio Sanctae Sedis non praebeant fundatam spem ut ulterius floreant, prohibeantur ne in posterum novicios recipiant, et si fieri possit, alii instituto vel monasterio vegetiori, quod fine et spiritu haud multum differat, uniantur.

22. Instituta et monasteria sui iuris, pro rei opportunitate et approbante Sancta Sede, inter se promoveant foederationes, si quodammodo ad eamdem familiam religiosam pertinent, aut uniones, si fere pares habent constitutiones et usus eodemque animantur spiritu, praesertim cum nimis sunt exigua, aut associationes, si iisdem vel similibus operibus externis incumbunt.

[CONFERÈNCIES DE SUPERIORS MAJORS]

23. S' han d' afavorir les conferències o consells de superiors majors erigits per la Santa Seu, que poden ajudar molt a aconseguir més plenament el fi de cada un dels instituts, a fomentar una més eficaç unió en bé de l' Església, a distribuir més justament els obrers de l' Evangeli en determinats territoris, com també a tractar assumptes comuns dels religiosos, establint convenientment la coordinació i la cooperació amb les conferències episcopals en quant a l' exercici de l' apostolat.

Aquestes conferències també poden constituir-se pels instituts seculars.

[FOMENT DE LES VOCACIONS RELIGIOSES]

24. Els sacerdots i els educadors cristians posin gran esforç perquè a les vocacions religioses, seleccionades de manera convenient i acurada, es doni una nova creixença que respongui obertament a les necessitats de l' Església. Fins en la predicació ordinària es parli, moltes vegades, de seguir els consells evangèlics i de l' estat religiós. Els pares, educant els seus fills en els costums cristians, conreïn i protegeixin la vocació religiosa en els seus cors.

És lícit als instituts fer-se conèixer a si mateixos per a fomentar les vocacions i escollir candidats, amb la prudència deguda i observant les normes donades per la Santa Seu i l' ordinari del lloc.

23. Favendum est conferentiis seu consiliis Superiorum Maiorum a Sancta Sede erectis, quae valde conferre possunt ad finem singulorum institutorum plenius assequendum, ad efficaciorem conspirationem in bonum Ecclesiae fovendam, ad Evangelii operarios in determinato territorio aequiore modo distribuendos, necnon ad communia religiosorum negotia pertractanda, congrua instaurata coordinatione et cooperatione cum Conferentiis episcopalibus quoad exercitium apostolatus.

Huiusmodi autem conferentiae etiam pro institutis saecularibus institui possunt.

24. Sacerdotes educatoresque christiani seria conamina adhibeant ut vocationibus religiosis, congruenter et accurate selectis, novum detur incrementum Ecclesiae necessitatibus plane respondens. Etiam in praedicatione ordinaria saepius agatur de consiliis evangelicis et de statu religioso amplectendo. Parentes filios suos christianis moribus educando, vocationem religiosam in eorum cordibus excolant ac tueantur.

Institutis autem fas est sui notitiam, ad vocationes fovendas, divulgare atque candidatos quaerere, dummodo hoc fiat cum debita prudentia et servatis normis a Sancta Sede et Ordinario loci traditis.

Recordin, però, els religiosos, que l' exemple de llur vida és la millor recomanació del seu institut i una invitació a prendre la vida religiosa.

[Conclusió]

25. Els instituts, per als quals es disposen aquestes normes d' adequat renovellament, han de respondre amb promptitud d' ànim a la seva vocació divina i a la funció que tenen en aquests temps dintre l' Església. El Sagrat Concili estima molt la seva forma de vida, virginal, pobre i obedient, de la qual el mateix Crist Senyor és el model, i posa la seva esperança ferma en la seva obra tan fecunda, tant l' amagada com la manifesta. Així, doncs, que tots els religiosos, per la integritat de la fe, per la caritat envers Déu i el proïsme, per l' amor de la creu i l' esperança de la glòria futura, difonguin per tot el món el bon missatge de Crist, a fi que el seu testimoni sigui palès a tothom i sigui glorificat el nostre Pare que està en el cel (cf. Mt 5,16). Així, pels precs de la dolcíssima Mare de Déu, la Verge Maria, «la vida de la qual és una lliçó per a tots» [1], creixeran cada dia més i més i donaran fruits més abundants de salvació.

Aquestes coses i cada una d' elles que es disposen en aquest decret varen plaure als Pares del Sagrat Concili. I Nós, amb el poder Apostòlic rebut de Crist, juntament amb els venerables Pares, les aprovem en l' Esperit Sant, decretem i establim, i ma-

Meminerint vero sodales exemplum propriae vitae optimam commendationem esse sui instituti et invitationem ad vitam religiosam capessendam.

25. Instituta pro quibus hae accommodatae renovationis normae statuuntur, prompto animo suae divinae vocationi et muneri suo in Ecclesia hisce temporibus respondeant. Magni enim facit Sacra Synodus genus eorum vitae, virginalis, pauperis et oboedientis, cuius Ipse Christus Dominus est exemplar firmamque spem in opera eorum abscondita et aperta tam fecunda collocat. Religiosi ergo omnes fidei integritate, caritate erga Deum et proximum, amore crucis necnon spe futurae gloriae, Christi bonum nuntium in toto mundo diffundant, ut testimonium eorum ab omnibus conspiciatur et Pater noster, qui in caelis est, glorificetur (cf. Mt 5,16). Ita deprecante suavissima Deipara Virgine Maria, «cuius vita omnium est disciplina» [1], ampliora quotidie incrementa capient ac uberiores salutares afferent fructus.

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approba-

[1] Sant Ambrós, *De virginitate* II c 2 n 15

nem promulgar a glòria de Déu el que així ha estat establert sinodalment.

Roma, a Sant Pere, dia 28 d' octubre de l' any 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

mus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE L' APOSTOLAT DELS LAICS

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El vot final que precedí la promulgació per Pau VI, el 18 de novembre de 1965, del decret *Apostolicam actuositatem* va ser de 2.340 «placet» contra dos «non placet». Però això era només el final d' allò que el relator va descriure com «un llarg, difícil i tortuós camí». L'esquema havia començat amb les proposicions (prop de 1.507) relatives als laics, que condensaven totes les respostes arribades sobre aquest tema a la Comissió antepreparatòria del Concili.

La Comissió preparatòria va redactar amb tot aquest material, com de costum, quatre fascicles breus, que foren unificats, corregits i aprovats pel juny del 1962. Però el text que en resultà mai no va ser distribuït als Bisbes.

Es va preparar, a començaments del 1963, una altra redacció abreujada, fruit de les experiències adquirides durant la primera etapa conciliar. Va repartir-se pel juny i fou presentada a l' aula al final de la segona etapa, el 2 de desembre de 1963. Però no hi hagué temps de discutir-la, si bé els Pares hi feren nombroses observacions per escrit durant els mesos següents.

A base d' elles, la Comissió va refer completament l' esquema, que, amb el títol *Schema decreti de apostolatu laicorum,* fou distribuït pel maig del 1964. És aquest el primer text que s' arribà a discutir, la qual discussió tingué lloc del 6 al 13 d' octubre de 1964, durant la tercera etapa. Amb el centenar i mig d' aportacions orals i escrites al llarg del debat, cinc Subcomissions, assessorades pels auditors seglars, va treballar mesos sencers per tal de refer una vegada més la redacció.

El nou fascicle fou enviat a tothom al juny del 1965. Es votà per paràgrafs i en conjunt en 22 votacions consecutives, del 23 al 27 de setembre.

Set-centes propostes d' esmena van ser la base de la darrera redacció, preparada per sis Subcomissions, a fi d' arribar a temps abans de la conclusió del Concili. El 9 de novembre es decidí la sort del document amb 2.201 «placet» contra dos vots negatius i cinc de nuls.

Això va permetre d' imprimir el text definitiu, sobre el qual va recaure la votació final, de què hem parlat: votació que, per cert,

va ser una de les poques en què les dificultats mecàniques van impedir el funcionament correcte de les màquines comptadores, i es va produir un error no gaire greu, que fou després rectificat per una comunicació oficial del secretari general del Concili.

SUMARI

1. *Proemi.*—L' apostolat dels laics s' ha fet avui més necessari, sobretot a causa de l' autonomia acrescuda de molts sectors de la vida humana, la qual ha comportat, a vegades, una certa separació de l' ordre ètic i el religiós. Aquest apostolat, tostemps necessari, presenta avui un caràcter d' urgència per la manca de clericat, que sovint es veu impedit en l' exercici del ministeri.

Capítol I.—*Vocació dels laics a l' apostolat*

2. La vocació cristiana és la vocació a l' apostolat, que l' Església exerceix per mitjà de tots els seus memebres. És en el món on els laics són cridats a exercir el seu apostolat.
3. El dret i el deure del laic a l' apostolat vénen de la seva unió amb el Crist i dels dons particulars que l' Esperit Sant «distribueix a cadascú, un per un, tal com Ell vol».
4. Units al Crist, que és el Cap, els laics desenrotllen la seva espiritualitat, servint-se dels auxilis espirituals comuns a tots els fidels, particularment de la litúrgia, i exercitant la fe, l' esperança i la caritat, que els fan capaços de perfeccionar-se en l' esperit de les benaturances.
   Aquesta espiritualitat pròpia dels laics ha de caracteritzar-se també per l' estat de matrimoni, de família, de solteria i de professió en què viu cadascun, i ha de tenir molt en compte la suficiència personal, el sentit cívic i les virtuts socials. Els laics tenen un model del seu apostolat en la Mare de Déu, que nodria la unió amb el seu Fill a través d' una vida comuna.

Capítol II.—*Fins que cal aconseguir*

5. L' obra de la redempció, tot i tenint com a fi la salvació dels homes, abraça també l' ordre temporal, que serà recapitulat pel Crist en una nova creació. Els laics exerceixen el seu apostolat a l' Església i en el món, guiant-se sempre, en tots dos ordres, per la seva consciència cristiana.
6. L' apostolat de l' Església i de tots els seus membres es dirigeix, abans de tot, a manifestar el missatge del Crist i a comunicar la seva gràcia. És aquesta una missió particular del clericat, en la qual tenen els laics un paper de molta importància.
7. Però la funció específica del laic rau en la instauració de l' ordre temporal.
   Totes les realitats de la vida tenen un valor propi i una bondat pròpia, la qual rep una dignitat especial de la seva relació amb la persona humana. Aquest destí, lluny de privar l' ordre temporal de la seva autonomia, el perfecciona.
   Durant el curs de la història, l' ús dels béns temporals ha estat

viciat per errors greus, i inclús avui molts tenen una confiança excessiva en el progrés i s' inclinen a una idolatria de les realitats temporals.

És missió dels pastors predicar els principis i proporcionar els mitjans de la gràcia que permetin l' ús recte de les coses. És missió dels laics treballar directament en l' ordre temporal, bo i fent que, dintre el respecte de les seves pròpies lleis, s' adapti als principis superiors de la vida cristiana. Cal subratllar la importància de l' acció social dels cristians.

8. La caritat és el distintiu de l' Església. Per això tots els cristians tindran molt en compte l' exercici concret de la caritat envers tots aquells—individus o pobles—que tenen fam, necessitat de treball o d' instrucció. L' exercici de la caritat no pot amagar segones intencions, ha de ser respectuós envers la llibertat i la dignitat de qui rep l' ajuda, i ha d' observar, sobretot, la justícia, per tal que no sigui donat a tall d' almoina allò que el dret exigeix.

Els laics donaran suport a les obres de caritat, a les organitzacions d' assistència social, privades, públiques i internacionals, i col.laboraran amb tots els homes de bona voluntat.

Capítol III.—*Els camps diversos de l' apostolat*

9. Els laics exerceixen el seu apostolat a l' Església, a la família, entre els joves, dins l' àmbit social i en l' ordre internacional. És molt important que també les dones, la inserció de les quals en la vida social es fa cada dia més activa, participin en tots els sectors de l' apostolat de l' Església.

10. El laic participarà en la vida i l' acció de l' Església, i, sobretot, en la vida parroquial. Des d' aquí eixamplarà la seva acció a la vida diocesana, nacional i internacional. Farà seu també l' afany missioner.

11. La família és l' origen i el fonament de la societat. Els pares han de ser els primers educadors. L' apostolat específic dels esposos. Com acomplirà la família la seva missió vitalitzadora de la societat. Associacions familiars.

12. La importància creixent que van guanyant els joves els reclama un esforç apostòlic adequat. Els adults miraran d' establir col.loquis amb el joves, els donaran exemple d' apostolat, i els joves procuraran comprendre i respectar els vells.

13. És una tasca pròpia del laic l' apostolat en el medi social. El laic l' acomplirà: a) fent concordar la seva vida amb els principis de la fe; b) amb la caritat fraternal, que el fa participar en la situació, el treball i les aspiracions dels germans; c) amb la consciència clara de la part que li pertany en l' edificació de l' ordre social.

14. Dins l' àmbit nacional i internacional, els catòlics es consagraran al bé comú, amb un amor sa envers la pàtria i amb el compliment fidel dels deures civils. Els catòlics s' esforçaran a col.laborar amb tots els homes de bona voluntat en la consecució del bé comú. Procuraran fer madurar el sentit de solidaritat entre els pobles, amb un autèntic afecte fraternal, especialment amb referència als pobles en curs de desenvolupament.

Capítol IV.—*Les formes diverses de l' apostolat*

15. Els laics poden exercir l' apostolat, tant individualment com col.lectivament, en comunitats o associacions.

16. Tots els laics són cridats a l' apostolat personal, que, entre altres, presenta aquestes formes: el testimoniatge de vida, la paraula i l' esforç per col.laborar amb Déu a l' edificació de l' ordre temporal.

17. Aquest apostolat personal és, sobretot, important allí on la llibertat de l' Església es troba greument impedida o allí on els catòlics són pocs o viuen dispersos.

18. També té una gran importància l' apostolat associat, tant a les comunitats de l' Església com als diversos ambients on aquest apostolat és l' únic que pot aconseguir plenament totes les finalitats de l' apostolat modern.

19. Són moltes les formes de l' apostolat associat. Entre elles, cal assenyalar les que reforcen una unitat més íntima entre la fe i la vida, i també les organitzacions internacionals.
Els laics, salvant les relacions degudes amb l' autoritat eclesiàstica, tenen el dret de crear associacions o d' agregar-se a les que ja existeixen. Miraran, però, d' evitar la dispersió i les interferències.

20. El Concili recomana les formes d' associació anomenades, en general, Acció Catòlica, però que poden prendre també d' altres noms. Els seus caràcters especials són: a) tenen com a fi immediat el fi apostòlic de l' Església (l' evangelització i la santificació); b) els laics tenen responsabilitat en llur direcció, bé que col.laborin amb la Jerarquia; c) treballen units en un cos orgànic; d) sota la direcció superior de la Jerarquia, pot sancionar aquesta col.laboració àdhuc amb un «mandat» explícit.

21. Cal estimar totes les associacions d' apostolat. I molt especialment les que la Jerarquia recomani, com és el cas avui dels grups internacionals.

22. Són dignes d' un honor particular els laics que es consagrin al servei de les institucions, sobretot en el camp internacional, en les missions i en les Esglésies noves. Els pastors els acolliran amb goig i atendran tant com puguin llur ajuda moral i material.

Capítol V.—*Ordre que cal observar*

23. Les formes distintes d' apostolat, tant associat com individual, han de coordinar-se adequadament. Caldrà evitar competicions perjudicials i afavorir llur estimació mútua.

24. L' apostolat dels laics admet diverses formes de relació amb la Jerarquia, segons les menes d' apostolat i l' objecte que els és propi. Hi ha formes creades per la voluntat lliure dels fidels, amb què aquests poden, en algunes ocasions, acomplir millor la seva missió. Però cap no pretendrà de reivindicar la definició de «catòlica» sense el consentiment de la Jerarquia. Aquesta, mitjançant el «mandat», pot associar més directament determinades formes associades a la seva acció.

25. El clericat esguardarà amb molta atenció els laics i el seu treball apostòlic. Ho faran, especialment, els sacerdots delegats per a tenir

cura de l' apostolat laic. També els religiosos i les religioses estimaran molt les obres apostòliques dels laics.

26. En tant que sigui possible, es crearan a les diòcesis organismes en què col.labori el clericat, els religiosos i els laics. Aquests organismes han d' establir-se també a nivell parroquial, interparroquial, nacional i internacional. Es constituirà, a la Santa Seu, un Secretariat per a l' apostolat dels laics.

27. El patrimoni evangèlic comú recomana, i sovint exigeix, la col.laboració amb els cristians no-catòlics. I el patrimoni comú dels valors humans reclama moltes vegades fins i tot la col.laboració amb els no-creients que reconeixen aquests valors. Amb aquesta col.laboració, els laics donaran testimoniatge del Crist i de la unitat de la família humana.

Capítol VI.—*Formació per a l' apostolat*

28. L' apostolat necessita una formació específica. La reclamen tant el progrés interior del laic com els canvis de les circumstàncies en què es desenrotlla la seva missió.

29. El laic ha de posseir una formació humana completa, segons el caràcter i les condicions de cadascú. Ultra la formació moral i doctrinal, cal també una formació per a la convivència i el diàleg i per a la fermesa del judici, tenint sempre en compte la integritat de la persona humana.

30. La formació per a l' apostolat ha de començar des de la infantesa, dintre la família, i ha de continuar-se després durant tota la vida. Hom acollirà els infants a la comunitat parroquial, per tal que prenguin consciència de ser membres del Poble de Déu. De la mateixa manera, els educadors i les associacions es dedicaran a nodrir l' esperit apostòlic.

31. Les formes diverses de l' apostolat exigeixen també una formació particular: a) amb referència a l' evangelització, els laics hauran de preparar-se particularment sobre aquells punts de la doctrina catòlica que avui al materialisme discuteix; b) quant a l' ordre temporal, hauran d' educar-se bé sobre el significat i el valor dels béns temporals i sobre la doctrina moral i social de l' Església; c) pertocant, finalment, les obres de caritat, caldrà educar el laic, ja des de la infantesa, a participar en les necessitats dels germans i a ajudar-los amb eficàcia.

32. Ultra les publicacions, reunions, congressos i centres d' estudi, que ofereixen ajudes eficaces a la formació apostòlica, el Concili desitja que es creïn centres de documentació i d' estudi.

33. *Exhortació final.*—El Concili exhorta tots els laics a respondre amb generositat a la crida del Crist i a les mocions de l' Esperit.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE L' APOSTOLAT DELS LAICS *

PRÒLEG

1. El sagrat Concili, volent fer més intensa l' activitat del poble de Déu [1], es gira amb sol.licitud als fidels laics, la participació pròpia i absolutament necessària dels quals en la missió de l' Església ja ha recordat en d' altres llocs [2]. Mai no pot faltar a l' Església l' apostolat dels laics, nascut de llur vocació cristiana. La mateixa Sagrada Escriptura ens mostra prou bé com era d' espontània i de fructuosa aquesta activitat als començaments de l' Església (cf. Act 11,19-21; 18,26; Rom 16,1-16; Phil 4,3).

Els nostres temps exigeixen un zel dels laics no menor. Més encara: les circumstàncies actuals demanen totalment que el seu

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE APOSTOLATU LAICORUM

PROOEMIUM

1. APOSTOLICAM ACTUOSITATEM populi Dei impensiorem reddere volens [1], Sacrosancta Synodus sollicite se vertit ad christifideles laicos, quorum partes in missione Ecclesiae proprias et omnino necessarias iam aliis in locis commemoravit [2]. Apostolatus enim laicorum, ex ipsa eorum christiana vocatione promanans, numquam potest in Ecclesia deficere. Quam spontanea fuerit huiusmodi actuositas in primordiis Ecclesiae, quamque frugifera, ipsae Sacrae Litterae luculenter demonstrant (cf. Act 11,19-21; 18,26; Rom 16,1-16; Phil 4,3).

Nostra autem tempora non minorem exigunt zelum laicorum, immo condiciones hodiernae omnino impensiorem et latiorem poscunt apostola-

* Decret promulgat el 18 de novembre de 1965.

[1] Cf. JOAN XXIII, const. apost. *Humanae salutis*, del 25 de desembre de 1961: AAS 53 (1962) 7-10.

[2] Cf. const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.4 n.33: AAS 57 (1965) 39ss; també, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.24-40: AAS 56 (1964) 107-111; decr. sobre els mitjans de comunicació social *Inter mirifica:* AAS 56 (1964) 145-153; decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio:* AAS 57 (1965) 90-107; cf. decr. sobre el ministeri pastoral dels bisbes *Christus Dominus* n.16.17 i 18; i la declaració sobre l' educació cristiana *Gravissimum educationis* n.3 5.7.

apostolat sigui més intens i més ampli. El nombre d' éssers humans cada dia en augment, el progrés de les ciències i de les arts tècniques i les relacions més estretes entre els homes no sols han eixamplat moltíssim el camp de l' apostolat dels laics, que en gran part només a ells resta obert, ans encara han fet sorgir problemes nous que requereixen llur cura i atenció intel.ligents. Aquest apostolat es fa més urgent per raó d' haver crescut considerablement, com era just, l' autonomia de la vida humana en molts dels seus ordres, de vegades amb una certa separació de la moral i la religió i amb perill greu per a la vida cristiana. Ultra això, en moltes regions on els sacerdots són molt escasos o on, com passa de vegades, es veuen privats de la llibertat deguda en el ministeri, l' Església amb prou feines podria fer-se present i activa sense el treball del laics.

És un indici d' aquesta necessitat múltiple i urgent l' obra visible de l' Esperit Sant, que fa els laics cada dia més conscients de la pròpia responsabilitat i arreu els mou al servei de Crist i de l' Església [3].

En aquest decret el Concili vol explicar la naturalesa, el caràcter i la varietat de l' apostolat dels laics. Vol també fer conèixer els principis fonamentals i les instruccions pastorals que permeten d' exercir-lo amb més eficàcia. Tot això serà considerat normatiu quan es faci la revisió del Dret Canònic pertocant a l' apostolat dels laics.

tum eorum. Augescens enim in dies numerus hominum, scientiarum atque technicarum artium progressus, arctiores inter homines necessitudines non solum in immensum dilatarunt apostolatus laicorum spatia, magna ex parte ipsis tantum aperta, verum etiam nova suscitarunt problemata quae eorum sollertem curam studiumque expostulant. Eo urgentior huiusmodi apostolatus redditur quatenus autonomia multarum provinciarum vitae humanae plurimum, uti par est, succrevit, aliquando cum quadam abscessione ab ordine ethico ac religioso et gravi discrimine vitae christianae. Insuper multis in regionibus in quibus sacerdotes admodum pauci sunt vel, ut quandoque accidit, debita ministerii libertate privantur, sine laicorum opera Ecclesia vix posset praesens et actuosa esse.

Huius multiplicis urgentisque necessitatis signum est evidens operatio Spiritus Sancti laicos hodie magis magisque propriae responsabilitatis conscios reddentis eosque ad servitium Christi et Ecclesiae ubique incitantis [3].

Hoc in decreto Concilium apostolatus laicorum naturam, indolem et varietatem illustrare intendit, necnon principia fundamentalia enuntiare instructionesque pastorales tradere ad eiusdem efficacius exercitium; quae omnia tanquam normae habeantur in recognoscendo iure canonico quod ad laicorum apostolatum attinet.

[3] Cf Pius XII, al.loc. als cardenals, del 18 de febrer de 1946: AAS 38 (1946) 101-102; Id., discurs als joves obrers catòlics, del 25 d' agost de 1957: AAS 49 (1957) 843.

Capítol I

LA VOCACIÓ DELS LAICS A L' APOSTOLAT

[Els laics participen en la missió de l' Església]

2. L' Església ha estat fundada per a fer participar tots els homes en la redempció salvadora [1] i, per mitjà d' ells, ordenar d' una manera real tot el món a Crist, bo i estenent el regne de Crist arreu de la terra a glòria de Déu Pare. Tota l' activitat del Cos Místic encaminada a aquest fi és l' apostolat, que l' Església exerceix de moltes maneres a través de tots els seus membres. Així la vocació cristiana és també, per naturalesa, vocació a l' apostolat. Tal com en l' estructura d' un cos vivent no hi ha cap membre purament passiu, ans, en participar de la vida del cos, participen també de la seva activitat, així igualment en el Cos de Crist, que és l' Església, tot el cos *segons la mesura corresponent a cada una de les parts, realitza el seu creixement* (Eph 4,16). I arriba a ser tanta en aquest cos la unió i la connexió dels membres (cf. Eph 4,16), que el membre que no contribueix segons la seva capacitat a l' augment del cos, no és de cap profit ni per a l' Església ni per a ell mateix.

A l' Església, els ministeris són diversos, però la missió és una. Crist va donar als Apòstols i als seus successors l' ofici d' en-

Caput I

DE VOCATIONE LAICORUM AD APOSTOLATUM

2. Ad hoc nata est Ecclesia ut regnum Christi ubique terrarum dilatando ad gloriam Dei Patris, omnes homines salutaris redemptionis participes efficiat [1], et per eos mundus universus re vera ad Christum ordinetur. Omnis navitas Corporis Mystici hunc in finem directa apostolatus dicitur quem Ecclesia per omnia sua membra, variis quidem modis, exercet; vocatio enim christiana, natura sua, vocatio quoque est ad apostolatum. Sicut in viventis corporis compage, nullum membrum mere passive sese gerit, sed simul cum vita corporis eiusdem operositatem quoque participat, sic in corpore Christi, quod est Ecclesia, totum corpus *secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit* (Eph 4,16). Quinimmo tanta est in hoc corpore connexio et membrorum compactio (cf. Eph 4,16), ut membrum quod ad augmentum corporis secundum suam mensuram non operatur, nec Ecclesiae nec sibi prodesse dicendum sit.

Est in Ecclesia diversitas ministerii, sed unitas missionis. Apostolis eorumque successoribus a Christo collatum est munus in ipsius nomine et

[1] Cf Pius XI, enc. *Rerum Ecclesiae:* AAS 18 (1926) 65.

senyar, santificar i regir en nom d' Ell i amb el seu poder. Però els laics, havent rebut una participació en l' ofici sacerdotal, profètic i reial del Crist, tenen part en la missió de tot el poble de Déu dintre l' Església i en el món [2]. Exerceixen realment l' apostolat amb el seu treball per a l' evangelització i la santificació dels homes i per a infondre l' esperit evangèlic a l' ordre temporal i així perfeccionar-lo, de tal manera que la seva activitat en aquest ordre doni un manifest testimoniatge del Crist i serveixi per a la salvació dels homes. Però, essent propi de la condició dels laics haver de viure enmig del món i dels afers temporals, Déu els crida a exercir, fervorosos d' esperit cristià, el seu apostolat en el món a manera de llevat.

[Els fonaments de l' apostolat dels laics]

3. Els laics reben el deure i el dret de l' apostolat en virtut de la seva unió amb el Cap que és Crist. Inserits al cos místic del Crist mitjançant el Baptisme, envigorits amb la força de l' Esperit Sant per mitjà de la Confirmació, són destinats a l' apostolat pel Senyor mateix. Reben una consagració com a sacerdoci reial i nació santa (cf. 1 Petr 2,4-10) perquè amb totes les seves obres ofereixin sacrificis espirituals i pertot arreu del món donin testimoni del Crist. És amb els sagraments, principalment amb la sagrada Eucaristia, que es comunica i es nodreix aquella caritat que ve a ser com l' ànima de tot l' apostolat [3].

potestate docendi, sanctificandi et regendi. At laici, muneris sacerdotalis, prophetici et regalis Christi participes effecti, suas partes in missione totius populi Dei explent in Ecclesia et in mundo [2]. Apostolatum reapse exercent sua operositate ad evangelizationem ac sanctificationem hominum et ad rerum temporalium ordinem spiritu evangelico perfundendum ac perficiendum, ita ut eorum operositas in hoc ordine testimonium Christi manifeste perhibeat et ad salutem hominum inserviat. Cum vero laicorum statui hoc sit proprium ut in medio mundi negotiorumque saecularium vitam agant, ipsi a Deo vocantur ut, spiritu christiano ferventes, fermenti instar in mundo apostolatum suum exerceant.

3. Laici officium et ius ad apostolatum obtinent ex ipsa sua cum Christo Capite unione. Per Baptismum enim corpori Christi mystico inserti, per Confirmationem virtute Spiritus Sancti roborati, ad apostolatum ab ipso Domino deputantur. In regale sacerdotium et gentem sanctam (cf. 1 Petr 2, 4-10) consecrantur, ut per omnia opera spirituales offerant hostias et ubique terrarum Christo testimonium perhibeant. Sacramentis autem, praesertim SS. Eucharistia, communicatur et alitur illa caritas quae veluti anima est totius apostolatus [3].

[2] Cf. const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* c 4 n 31: AAS 57 (1965) 37.
[3] Cf. ibid, c.4 n 33. AAS 57 (1965) 39, cf. també n 10: ibid, p 14.

L' apostolat s' exerceix amb la fe, l' esperança i la caritat, virtuts que l' Esperit Sant infon en els cors de tots els membres de l' Església. I el precepte de la caritat, que és el més gran dels manaments del Senyor, urgeix tots els fidels a procurar la glòria de Déu amb l' advenIment del seu regne, així com la vida eterna per a tots els homes a fi que coneguin l' únic Déu veritable i el qui ha enviat, Jesús, el Messias (cf. Io 17,3).

Per tant, és imposat a tots els fidels el càrrec honrós de treballar molt per tal que tots els homes d' arreu del món coneguin i acceptin el missatge diví de la salvació.

Per a exercir aquest apostolat, l' Esperit Sant, que realitza la santificació del poble de Déu amb el ministeri i els sagraments, ha atorgat també als fidels uns dons especials (cf. 1 Cor 12,7), que *distribueix a cadascú, un per un, tal com ell vol* (1 Cor 12,11), a fi que *cadascun, segons la gràcia rebuda, distribuint-la entre ells,* siguin també *bons administradors d' una múltiple gràcia de Déu* (1 Petr 4,10) per anar construint tot el cos en la caritat (cf. Eph 4,16). De la recepció d' aquests dons carismàtics, àdhuc dels més senzills, neix per a cada creient el dret i el deure d' esmerçar-los per al bé dels homes i l' edificació de l' Església, tant dins l' Església com el món, amb la llibertat de l' Esperit Sant, que *alena allà on vol* (Io 3,8), i alhora en comunió amb els germans en Crist, principalment amb els seus pastors, als quals pertany d' eme-

Apostolatus in fide, spe et caritate exercetur, quas Spiritus Sanctus in cordibus omnium Ecclesiae membrorum diffundit. Immo praecepto caritatis, quod est maximum mandatum Domini, omnes christifideles urgentur ad procurandam gloriam Dei per adventum regni eius, et vitam aeternam omnibus hominibus ut cognoscant solum Deum verum et quem misit Iesum Christum (cf. Io 17,3).

Omnibus igitur christifidelibus onus praeclarum imponitur adlaborandi ut divinum salutis nuntium ab universis hominibus ubique terrarum cognoscatur et accipiatur.

Ad hunc apostolatum exercendum Spiritus Sanctus, qui populi Dei sanctificationem per ministerium et sacramenta operatur, fidelibus peculiaria quoque tribuit dona (cf. 1 Cor 12,7), ea *dividens singulis prout vult* (1 Cor 12, 11), ut *unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes* sint et ipsi *sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei* (1 Petr 4,10), in aedificationem totius corporis in caritate (cf. Eph 4,16). Ex horum charismatum, etiam simpliciorum, acceptione, pro unoquoque credentium ius et officium oritur eadem in bonum hominum et aedificationem Ecclesiae exercendi in Ecclesia et in mundo, in libertate Spiritus Sancti, qui *ubi vult spirat* (Io 3,8), et simul in communione cum fratribus in Christo, maxime cum pastoribus suis, quorum est de eorum germana natura et ordinato

[1] Cf ibid., n 12 AAS 57 (1965) 16.

tre judici sobre llur natura i exercici recte, no, ben cert, per a extingir els dons de l'Esperit, ans perquè ho examinin tot i retinguin el que és bo (cf. 1 Thess 5,12.19.21) [4].

[L'ESPIRITUALITAT DELS LAICS I L'APOSTOLAT]

4. Essent el Crist, enviat del Pare, la font i l'origen de tot l'apostolat de l'Església, és evident que la fecunditat de l'apostolat dels laics dependrà de la seva unió vital amb el Crist, per tal com diu el Senyor: *Qui resta en mi, i jo en ell, aquest dóna molt de fruit, perquè sense mi no podeu fer res* (Io 15,5). Dintre l'Església, aquesta vida íntima d'unió amb el Crist és nodrida amb auxilis espirituals, comuns a tots els fidels, principalment amb la participació activa en la sagrada Litúrgia [5]. Cal que els laics els usin de tal manera que, tot complint rectament les seves obligacions temporals en les condicions ordinàries de la vida, no se separin en aquesta de la unió amb el Crist, ans l'augmentin encara, realitzant el seu treball segons la voluntat de Déu. Per aquest camí convé que els laics, amb promptitud i alegria, vagin creixent en santedat i mirin de vèncer les dificultats amb prudència i paciència [6]. Ni les obligacions de família ni els altres afers temporals han de resultar estranys a la vida espiritual, segons allò de l'Apòstol: *Tot allò que feu, tant si es tracta de paraules com d'obres, feu-ho tot en nom del Senyor Jesús, dient l'acció de gràcies a Déu Pare per mitjà d'ell* (Col 3,17).

exercitio iudicium ferre, non quidem ut Spiritum extinguant sed ut omnia probent et quod bonum est teneant (cf. 1 Thess 5,12.19.21) [4].

4. Cum Christus missus a Patre totius apostolatus Ecclesiae fons et origo sit, patet fecunditatem apostolatus laicorum pendere ex ipsorum cum Christo vitali unione, dicente Domino: *Qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere* (Io 15,5). Haec vita intimae unionis cum Christo in Ecclesia alitur subsidiis spiritualibus, quae omnibus fidelibus sunt communia, praesertim actuosa participatione Sacrae Liturgiae [5], ita a laicis adhibenda ut hi, dum ipsa mundi officia in ordinariis vitae condicionibus recte adimplent, unionem cum Christo a vita sua non separent, sed suum opus iuxta voluntatem Dei exercentes in ipsa percrescant. Hac via laici alacri et laeto animo in sanctitate progrediantur oportet, difficultates in prudentia et patientia superare satagentes [6]. Neque curae familiares neque alia negotia saecularia extranea debent esse a spirituali vitae ratione, iuxta illud Apostoli: *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo et Patri per ipsum* (Col 3,17).

[5] Cf. const sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* c.1 n 11: AAS 56 (1964) 102-103.

[6] Cf. const dogm sobre l'Església *Lumen gentium* n 32: AAS 57 (1965) 38, cf també n.40-41, ibid, p 45-47.

Una vida així demana un exercici incessant de la fe, l' esperança i la caritat.

Només amb la llum de la fe i la meditació de la paraula de Déu es pot sempre i pertot conèixer Déu, en el qual *vivim, ens movem i som* (Act 17,28), cercar la seva voluntat en tots els esdeveniments, veure Crist en tots els homes, tant si són veïns com si són forasters, i jutjar rectament sobre el significat veritable i el valor de les coses temporals, tant en elles mateixes com amb referència al fi de l' home.

Els qui tenen aquesta fe viuen en l' esperança de la revelació dels fills de Déu, bo i recordant la creu i la resurrecció del Senyor.

En el pelegrinatge d' aquesta vida, amagats amb el Crist en Déu i lliures de la servitud de les riqueses, mentre s' encaminen als béns que són eterns, es dediquen totalment, amb esperit generós, a l' engrandiment del regne de Déu, a la infusió de l' esperit cristià en l' ordre temporal i al seu perfeccionament. Per mitjà de l' esperança troben la fortalesa enmig de les adversitats d' aquesta vida, pensant que *els sofriments del temps present no són pas proporcionats a la glòria que s' ha de revelar en nosaltres* (Rom 8,18).

Moguts per la caritat que ve de Déu, fan el bé a tothom, però sobretot als germans en la fe (cf. Gal 6,10), renuncien *a tota dolenteria i a tota falsedat, hipocresies, enveges i tota mena de maledicència* (1 Petr 2,1) i així porten els homes a Crist. La caritat de Déu, que *ha estat vessada en els nostres cors per l' Es-*

Talis vita continuum exercitium fidei, spei et caritatis exposcit.

Lumine fidei et meditatione verbi Dei solum potest aliquis semper et ubique dignoscere Deum in quo *vivimus et movemur et sumus* (Act 17,28), in omni eventu quaerere eius voluntatem, Christum intueri in omnibus hominibus, sive propinqui sint sive extranei, de vera significatione et pretio rerum temporalium in seipsis et in ordine ad finem hominis recta iudicia ferre.

Qui hanc habent fidem, in spe revelationis filiorum Dei vivunt memores crucis et resurrectionis Domini.

In peregrinatione huius vitae, cum Christo in Deo absconditi et a servitute divitiarum liberi, dum ad illa bona quae in aeternum manent intendunt, generoso animo totos se dedicant ad regnum Dei dilatandum et ad ordinem rerum temporalium spiritu christiano informandum et perficiendum. Inter adversa huius vitae in spe fortitudinem inveniunt existimantes quod *non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis* (Rom 8,18).

Caritate quae ex Deo est impulsi, ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, bonum operantur (cf. Gal 6,10), deponentes *omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et invidias et omnes detractiones* (1 Petr 2,1) et sic ad Christum homines trahentes. Caritas autem Dei quae *diffusa est in*

perit Sant que ens fou donat (Rom 5,5), fa els laics capaços d' expressar realment l' esperit de les benaventurances en la seva vida. Seguint Jesús pobre, no es desesperen amb la manca de béns temporals ni s' enorgulleixen amb l' abundor. Imitant el Crist humil, no tenen ambicions de glòria vana (cf. Gal 5,26), ans miren de plaure més a Déu que als homes, disposats sempre a deixar-ho tot per Crist (cf. Lc 14,26) i a ser perseguits per causa de la justícia (cf. Mt 5,10), recordant-se de la paraula del Senyor: *Si algú vol venir darrera meu, que es negui a si mateix, que prengui la seva creu, i que em segueixi* (Mt 16,24). Cultivant entre ells l' amistat cristiana, s' ajuden mútuament en qualsevol necessitat.

Aquesta forma de vida espiritual dels laics ha de prendre un caràcter especial per raó de l' estat matrimonial i familiar, del celibat o de la viduïtat, per la malaltia i les activitats professionals i socials. No deixin, doncs, d' exercitar assíduament les qualitats i dots que els foren donats, propis d' aquestes diverses condicions, ni de fer servir els mateixos dons rebuts de l' Esperit Sant.

A més, els laics que, seguint la seva vocació, han donat el nom a alguna de les associacions o instituts aprovats per l' Església, miraran igualment de posseir amb fidelitat aquella qualitat característica de la vida espiritual que els és pròpia.

Donaran també una gran importància a la capacitat professional, als sentiments familiars i cívics i a les virtuts que es refereixen al tracte social, com la probitat, l' esperit de justícia, la

cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis (Rom 5,5), reddit laicos capaces spiritum Beatitudinum reapse exprimendi in vita sua. Iesum pauperem secuti, bonorum temporalium nec inopia deiiciuntur nec copia inflantur; Christum humilem imitati, non efficiuntur inanis gloriae cupidi (cf. Gal 5,26), sed placere Deo magis quam hominibus student, semper parati propter Christum omnia relinquere (cf. Lc 14,26) et persecutionem pati propter iustitiam (cf. Mt 5,10), memores verbi Domini: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me* (Mt 16, 24). Christianam amicitiam inter se colentes, adiutorium in quacumque necessitate sibi invicem praebent.

Haec laicorum spiritualis vitae ratio notam peculiarem assumere debet ex statu matrimonii et familiae, coelibatus vel viduitatis, ex condicione infirmitatis, ex activitate professionali et sociali. Ne desinant ergo qualitates et dotes his condicionibus congruentes sibi collatas assidue excolere, propriisque uti donis a Spiritu Sancto acceptis.

Praeterea laici, qui suam vocationem secuti, nomen dederunt alicui ex associationibus vel institutis quae ab Ecclesia approbata sunt, pariter peculiarem notam vitae spiritualis ipsis propriam fideliter induere conantur.

Magni quoque faciant professionalem peritiam, sensum familiarem et civicum atque illas virtutes quae ad sociales consuetudines pertinent, scili-

sinceritat, la humanitat, la fortalesa d' ànim, sense les quals tampoc no es pot mantenir la vida cristiana.

És un model perfecte d' aquesta vida espiritual i apostòlica la benaurada Verge Maria, Reina dels Apòstols, la qual, mentre en aquest món feia una vida semblant a la de tothom, plena d' ocupacions de família i de treballs, es mantenia sempre unida amb el seu Fill i va col.laborar d' una manera completament singular a l' obra del Salvador. Ara, però, assumpta al cel, «amb el seu amor maternal té cura dels germans del seu Fill que encara peregrinen i es troben en perills i angoixes, fins que siguin conduïts a la pàtria benaurada» [7]. Cal que tots l' honorin i encomanin la pròpia vida i l' apostolat a la seva protecció maternal.

Capítol II

FINS QUE CAL ACONSEGUIR

[Introducció]

5. L' obra redemptora de Crist, tot i referint-se d' ella mateixa a la salvació dels homes, abraça també el restabliment de tot l' ordre temporal. Per això la missió de l' Església no es limita a portar als homes el missatge i la gràcia del Crist, sinó que també ha d' infondre l' esperit evangèlic en l' ordre temporal i

cet probitatem, spiritum iustitiae, sinceritatem, humanitatem, animi fortitudinem, sine quibus nec vera vita christiana consistere potest.

Huiusmodi vitae spiritualis et apostolicae perfectum exemplar est Beatissima Virgo Maria, Regina Apostolorum, quae, dum in terris vitam ageret omnibus communem, familiari cura et laboribus plenam, intime semper cum Filio suo coniungebatur et operi Salvatoris singulari prorsus modo cooperata est; nunc autem in caelum assumpta «materna sua caritate de fratribus Filii sui adhuc peregrinantibus necnon in periculis et angustiis versantibus curat, donec ad felicem patriam perducantur» [7]. Hanc devotissime colant omnes suamque vitam atque apostolatum eius maternae curae commendent.

Caput II

DE FINIBUS ASSEQUENDIS

5. Opus redemptionis Christi, dum homines salvandos de se spectat, totius quoque ordinis temporalis instaurationem complectitur. Unde Ecclesiae missio non solum est nuntium Christi et gratiam eius hominibus afferendi, sed et spiritu evangelico rerum temporalium ordinem perfundendi

[7] Cf. ibid., n.62 p.63; cf. també n.65 p.64-65.

ha de perfeccionar-lo. Els laics, doncs, en compliment d' aquesta missió de l' Església, exerceixen el seu apostolat tant en l' Església com en el món, tant en l' ordre espiritual com en l' ordre temporal. Aquests ordres, bé que distints, tenen una tal connexió en l' únic designi diví, que el mateix Déu es proposa reassumir, en Crist, tot el món en una nova criatura, incoativament aquí a la terra i plenament el darrer dia. En aquests dos ordres, el laic, que és ensems fidel i ciutadà, ha de guiar-se constantment sols per la consciència cristiana.

[L' APOSTOLAT DE L' EVANGELITZACIÓ I LA SANTIFICACIÓ DELS HOMES]

6. La missió de l' Església es refereix a la salvació dels homes, que ha d' aconseguir-se amb la fe en el Crist i amb la seva gràcia. Per tant, l' apostolat de l' Església i de tots els seus membres s' encamina, en primer lloc, a manifestar al món el missatge del Crist amb la paraula i les obres i a comunicar-li la seva gràcia. Això es fa principalment amb el ministeri de la paraula i dels sagraments, encomanat a la clerecia d' una manera especial, i en el qual també els laics tenen una participació molt important a prendre, «a fi de ser *cooperadors... de la veritat*» (3 Io 8). És, sobretot, en aquest ordre que l' apostolat dels laics i el ministeri pastoral es completen mútuament.

Són innombrables les ocasions que tenen els laics per a exercir l' apostolat de l' evangelització i la santificació. El mateix testimoni de la vida cristiana i les obres bones fetes amb esperit

et perficiendi. Laici ergo, hanc Ecclesiae missionem exsequentes, apostolatum suum exercent tam in Ecclesia quam in mundo, tam in ordine spirituali quam in ordine temporali: qui ordines, etsi distinguuntur, in unico consilio Dei ita sunt connexi ut ipse Deus intendat, in Christo, totum mundum reassumere in novam creaturam, inchoative his in terris, plene in ultimo die. In utroque ordine laicus, qui est simul fidelis et civis, una conscientia christiana continenter duci debet.

6. Missio Ecclesiae salutem hominum spectat, fide in Christum et gratia eius consequendam. Apostolatus ergo Ecclesiae, omniumque membrorum eius, imprimis dirigitur ad nuntium Christi verbis et factis mundo patefaciendum gratiamque eius communicandam. Hoc principaliter fit per ministerium verbi et sacramentorum, speciali modo clero commissum, in quo et laici habent suas magni momenti partes adimplendas, ut sint *cooperatores... veritatis* (3 Io 8). Hoc potissimum in ordine apostolatus laicorum et ministerium pastorale mutuo se complent.

Innumerae patent laicis occasiones ad apostolatum evangelizationis et sanctificationis exercendum. Ipsum testimonium vitae christianae et opera bona spiritu supernaturali exercita, vim habent attrahendi homines ad fidem

sobrenatural tenen força per atreure els homes a la fe i a Déu. Diu el Senyor: *Que així resplendeixi la vostra llum davant de la gent, perquè vegin les vostres bones obres, i glorifiquin el vostre Pare del cel* (Mt 5,16).

Però aquest apostolat no consisteix únicament en el testimoniatge de la vida. El veritable apòstol cerca ocasions per anunciar el Crist amb les paraules tant als no-creients a fi de portar-los a la fe, com als fidels per a instruir-los, confirmar-los i excitar-los a una vida més fervorosa. *La caritat de Crist ens obliga* (2 Cor 5,14), i en tots els cors han de ressonar aquelles paraules de l' Apòstol: *Ai de mi, si no predico l' Evangeli!* (1 Cor 9,16) [1].

Havent sorgit en el nostre temps problemes nous i divulgant-se errors molt greus que malden per destruir d' arrel la religió, l' ordre moral i la mateixa societat humana, aquest sagrat Concili exhorta cordialment els laics a participar amb tota sol.licitud, segons el talent i la instrucció de cadascú, en l' explicació, la defensa i l' aplicació deguda dels principis cristians sobre els problemes actuals, d' acord amb el pensament de l' Església.

[La restauració cristiana de l' ordre temporal]

7. El designi de Déu sobre el món és que els homes, amb esperits concordants, restaurin l' ordre temporal i el facin progressar constantment.

et ad Deum; dicit enim Dominus: *Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est* (Mt 5,16).

Apostolatus tamen huiusmodi non in solo vitae testimonio consistit; verus apostolus quaerit occasiones Christum verbis annuntiandi sive non credentibus ad eos adducendos ad fidem, sive fidelibus ad eos instruendos, confirmandos et ad fervidiorem vitam excitandos; *caritas enim Christi urget nos* (2 Cor 5,14), et in corde omnium debent resonare illa verba Apostoli: *Vae enim mihi est, si non evangelizavero!* (1 Cor 9,16) [1].

Cum autem hac nostra aetate novae quaestiones oriantur, et gravissimi grassentur errores qui religionem, ordinem moralem et ipsam societatem humanam funditus evertere nituntur, haec S. Synodus ex corde hortatur laicos, iuxta cuiusque ingenii dotes et doctrinam, ut secundum mentem Ecclesiae, suas diligentius expleant partes in principiis christianis enucleandis, defendendis et rite applicandis ad problemata huius aetatis.

7. Circa mundum vero consilium Dei est, ut homines concordi animo ordinem rerum temporalium instaurent iugiterque perficiant.

[1] Cf Pius XI, enc *Ubi arcano*, del 23 de desembre de 1922: AAS 14 (1922) 695; Pius XII, enc. *Summi Pontificatus*, del 20 d' octubre de 1939: AAS 31 (1939) 442-443.

Tot allò que constitueix l' ordre temporal, és a dir, els béns de la vida i de la família, la cultura, l' economia, les arts i les professions, les institucions de la comunitat política, les relacions internacionals, etc., i la seva evolució i progrés, no solament són un auxili per al fi últim de l' home, ans encara tenen un valor propi, que Déu els ha donat, tant si es consideren en ells mateixos, com formant part de tot l' ordre temporal: *I Déu va veure tot el que havia fet, i era molt bo* (Gen 1,31). Aquesta bondat natural de les coses rep una dignitat especial en virtut de les seves relacions amb la persona humana, en servei de la qual han estat creades. Finalment, va plaure a Déu de reunir en Jesucrist totes les criatures, tant les naturals com les sobrenaturals, *a fi que en tot tingui Ell la primacia* (Col 1,18). Però aquesta destinació, lluny de privar l' ordre natural de la seva autonomia, els seus fins propis, les seves lleis, els seus auxilis i la seva importància per al bé de l' home, més aviat el perfecciona en la seva força i excel·lència pròpia i alhora l' adapta a la vocació integral de l' home damunt la terra.

Al llarg de la història, vicis greus han deturpat l' ús de les coses temporals, perquè els homes, afectats amb la culpa original, sovint han caigut en nombrosos errors sobre el Déu veritable, la natura humana i els principis de la llei moral. D' on és que els costums i les institucions humanes s' han corromput i amb freqüència la mateixa persona humana ha estat trepitjada. També en els nostres dies, molts, confiant més del que és de llei en els progressos de les ciències naturals i de les arts tècniques, s' inclinen

Omnia quae efficiunt ordinem temporalem, videlicet bona vitae et familiae, cultura, res oeconomicae, artes et professiones, communitatis politicae instituta, relationes internationales et alia huiusmodi eorumque evolutio et progressus, non solum subsidia sunt ad finem ultimum hominis, sed et proprium habent valorem, a Deo eis insitum, sive in seipsis considerata, sive uti partes universi ordinis temporalis: *viditque Deus cuncta quae fecerat et erant valde bona* (Gen 1,31). Haec eorum naturalis bonitas specialem quandam dignitatem accipit ex eorum relatione cum persona humana in cuius servitium sunt creata. Tandem placuit Deo omnia, tam naturalia quam supernaturalia, in Christo Iesu in unum colligere *ut sit in omnibus ipse primatum tenens* (Col 1,18). Haec tamen destinatio non modo non privat ordinem temporalem sua autonomia, suis propriis finibus, legibus, subsidiis, momento pro hominum bono, sed potius perficit in sua vi et praestantia propria simulque adaequat integrae vocationi hominis super terram.

Decursu historiae, rerum temporalium usus gravibus foedatus est vitiis, quia homines, originali labe affecti, in perplures saepe lapsi sunt errores circa verum Deum, naturam hominis et principia legis moralis: unde mores et institutiones humanae corruptae, et ipsa persona humana non raro conculcata. Nostris quoque diebus, non pauci, disciplinarum naturalium et

a una mena d' idolatria de les coses temporals, esdevenint servents d' elles més que no pas senyors.

És propi de tota l' Església treballar amb zel per tal que els homes esdevinguin capaços d' organitzar rectament tot l' ordre de les coses temporals i d' ordenar-lo a Déu pel Crist. Pertany als Pastors d' explicar clarament els principis sobre els fins de la creació i l' ús del món, d' aportar els auxilis morals i espirituals, a fi que l' ordre de les coses temporals sigui establert en Crist.

Convé que els laics assumeixin com a tasca pròpia la instauració de l' ordre temporal i, guiats per la llum de l' Evangeli i el pensament de l' Església i moguts per la caritat cristiana, hi actuïn directament i d' una manera concreta. Com a ciutadans, col.laboraran amb els ciutadans, amb una responsabilitat específica i pròpia. Arreu i en tot cercaran la justícia del regne de Déu. Caldrà instaurar de tal manera l' ordre temporal que, servant íntegrament les seves lleis pròpies, esdevingui conforme als principis ulteriors de la vida cristiana i adaptat a les diverses condicions de llocs, temps i pobles. Entre les obres d' aquest apostolat, sobresurt l' acció social dels cristians, que avui el sagrat Concili desitja que s' estengui a tots els sectors de l' ordre temporal, àdhuc a la cultura [2].

technicarum artium progressibus plus aequo fidentes, in rerum temporalium veluti idololatriam declinant, potius earum servi effecti quam domini.

Totius Ecclesiae est ad hoc operam navare, ut homines capaces reddantur universum ordinem rerum temporalium recte instituendi et ad Deum per Christum ordinandi. Ad Pastores spectat principia circa finem creationis et usum mundi clare enuntiare, auxilia moralia et spiritualia praestare, ut ordo rerum temporalium in Christo instauretur.

Laicos autem oportet ordinis temporalis instaurationem tamquam proprium munus assumere et in eo, lumine Evangelii ac mente Ecclesiae ductos et caritate christiana actos, directo et modo definito agere; qua cives cum civibus, specifica peritia et propria responsabilitate cooperari; ubique et in omnibus iustitiam regni Dei quaerere. Ita instaurandus est ordo temporalis ut, propriis eiusdem legibus integre servatis, ulterioribus vitae christianae principiis conformis reddatur, variisque locorum, temporum et populorum, condicionibus aptatus. Inter opera huiusmodi apostolatus eminet actio socialis christianorum, quam hodie ad totam provinciam temporalem, etiam ad culturam, sese extendere cupit Sancta Synodus [2].

[2] Cf. Lleó XIII, enc. *Rerum novarum:* ASS 23 (1890-91) 647; Pius XI, enc. *Quadragesimo anno:* AAS 23 (1931) 190; Pius XII, missatge radiof. de l' 1 de juny de 1941: AAS 23 (1941) 207.

[LES OBRES DE CARITAT SÓN EL DISTINTIU DE L' APOSTOLAT CRISTIÀ]

8. Tot l' exercici de l' apostolat ha de néixer i rebre força de la caritat, però hi ha algunes obres que, per la seva naturalesa, són aptes a convertir-se en l' expressió viva de la mateixa caritat; les quals obres Crist, el Senyor, ha volgut que fossin signes de la seva missió de Messias (cf. Mt 11,4-5).

El manament principal de la llei és estimar Déu amb tot el cor i el proïsme com a un mateix (cf. Mt 22,37-40). Crist s' ha fet seu i ha enriquit amb una nova significació aquest manament de la caritat envers el proïsme, posant-se Ell mateix amb els germans com a objecte únic de la caritat, en dir: *En la mesura en què ho vau fer a un d' aquests germans meus tan petits, a mi m' ho féreu* (Mt 25,40). Crist, assumint la natura humana, s' ha unit i emparentat amb tota la raça dels homes mitjançant una certa solidaritat sobrenatural, i ha establert la caritat com a senyal dels seus deixebles amb aquestes paraules: *En això coneixerà tothom que sou deixebles meus, si us teniu amor els uns als altres* (Io 13,35).

Però la santa Església, així com en els seus orígens va ajuntar l' àgape a la Cena eucarística i es va palesar tota ella unida entorn de Crist amb el vincle de la caritat, també és coneguda en tots els temps amb aquest signe d' amor, i, mentre s' alegra de les empreses alienes, reivindica per a ella les obres de caritat, com un deure i un dret als quals no pot renunciar. Per això són tingudes en un honor molt alt dintre l' Església la misericòrdia en-

8. Dum omne exercitium apostolatus a caritate originem et vim ducere debet, aliqua opera natura sua apta sunt ut convertantur in ipsius caritatis vividam expressionem; quae Christus Dominus suae messianicae missionis signa esse voluit (cf. Mt 11,4-5).

Maximum mandatum in lege est diligere Deum ex toto corde et proximum suum sicut seipsum (cf. Mt 22,37-40). Hoc vero mandatum caritatis erga proximum Christus proprium fecit novaque significatione ditavit, dum seipsum idem ac fratres tamquam obiectum caritatis esse voluit, dicens: *quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Mt 25,40). Ipse enim, assumendo naturam humanam, totum genus humanum supernaturali quadam solidarietate in familiam sibi colligavit, et ut signum suorum discipulorum constituit caritatem his verbis: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem* (Io 13,35).

At Sancta Ecclesia, sicut in suis primordiis Cenae Eucharisticae iungens «agapen» se totam caritatis vinculo circa Christum unitam manifestabat, sic omni tempore hoc dilectionis signo dignoscitur, et, dum gaudet de aliorum inceptis, caritatis opera ut suum officium et ius, quod abalienari nequit, vindicat. Quapropter misericordia erga egenos et infirmos atque sic

vers els pobres i els malalts i les obres dites de caritat i d' ajuda mútua per a socórrer en tota mena de necessitats humanes [3].

Aquestes obres i activitats en el nostre temps, havent esdevingut més ràpids els mitjans de comunicació, vençuda en certa manera la distància entre els homes i resultant els habitants de tota la terra membres gairebé d' una sola família, són molt més urgents i universals. Avui l' acció caritativa pot i ha d' abraçar absolutament tots els homes i totes les necessitats. Onsevulla que hi hagi gent mancant de menjar i de beure, de vestit, de casa, de medicines, de treball, d' instrucció, de mitjans necessaris per a dur una vida veritablement humana, colpida per la desgràcia o la mala salut, sofrint exili o presó, la caritat cristiana els cercarà i trobarà, els alleujarà amb una cura sol.lícita i els portarà auxili i remei. Aquesta obligació correspon, en primer lloc, a cadascun dels homes i pobles que gaudeixen de prosperitat [4].

Per tal que aquest exercici de la caritat no tingui limitacions i així sigui considerat, hom veurà en el proïsme la imatge de Déu, segons la qual ha estat creat, i Crist, el Senyor, al qual realment s' ofereix qualsevol cosa que es doni a un necessitat. Es miraran amb un màxim sentiment d' humanitat la llibertat i la dignitat de la persona que rep l' auxili. Que cap guany de pròpia utilitat o cap afany de domini no enterboleixi la puresa d' intenció [5]. Que hom satisfaci, en primer lloc, les exigències de la justícia, per tal

dicta opera caritativa et mutui auxilii ad sublevandas omnimodas necessitates humanas, praecipuo in honore habentur ab Ecclesia [3].

Quae actiones et opera praesenti tempore, communicationis instrumentis expeditioribus factis, distantia inter homines quodammodo evicta et mundi universi incolis quasi unius familiae membris redditis, multo urgentiora et universaliora facta sunt. Actio caritativa hodie omnes omnino homines et universas necessitates complecti potest et debet. Ubicumque versantur qui cibo potuque, vestitu, domo, medicinis, opere, instructione, facultatibus ad vitam vere humanam ducendam necessariis carent, aerumnis vel infirma valetudine cruciantur, exilium vel carcerem patiuntur, ibi eos christiana caritas debet quaerere et invenire, impensa cura solari et praestitis auxiliis sublevare. Quae obligatio praeprimis imponitur singulis hominibus et populis in rebus prosperis constitutis [4].

Quo huiusmodi caritatis exercitium omni exceptione maius sit et tale appareat: in proximo consideretur imago Dei ad quam creatus est, et Christus Dominus cui re vera offertur quidquid indigenti donatur; libertas et dignitas personae auxilium accipientis maxima humanitate respiciatur; puritas intentionis non maculetur ullo propriae utilitatis quaestu vel dominandi studio [5]; exigentiis iustitiae praeprimis satisfiat, ne tamquam caritatis dona

[3] Cf JOAN XXIII, enc *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 402.
[4] Ibid , p.440-441.
[5] Cf. ibid , p 442-443.

de no oferir com a dons de la caritat allò que ja es deu a títol de justícia. Que es miri de suprimir les causes dels mals, i no solament els seus efectes. Caldrà disposar els socors de tal manera que de mica en mica els beneficiats vagin alliberant-se de la dependència exterior i puguin bastar-se ells mateixos.

Així, doncs, cal que els laics donin una gran importància a les obres de caritat i a les empreses d' assistència social tant privades com públiques i les ajudin segons les seves forces, àdhuc quan són de caràcter internacional. Així es dóna un auxili eficaç a cadascun dels homes i pobles que es troben en necessitat. En això col.laboraran amb tots els homes de bona voluntat [6].

Capítol III

ELS DIVERSOS CAMPS DE L' APOSTOLAT

[Introducció]

9. Els laics exerceixen el seu apostolat de moltes maneres tant a l' Església com en el món. En cadascun d' aquests dos ordres són molts els camps de l'activitat apostòlica. Aquí esmentarem els principals. Són els següents: les comunitats de l' Església, la família, la joventut, el terreny social, l' ordre nacional i l' internacional. I, com que avui les dones tenen una participació

offerantur quae iustitiae titulo iam debentur; causae malorum, non solum effectus, tollantur; ita ordinetur auxilium ut accipientes paulatim a dependentia externa liberentur sibique sufficientes evadant.

Laici ergo magni faciant et pro viribus adiuvent opera caritatis et incepta assistentiae socialis sive privata sive publica, etiam internationalia, quibus efficax auxilium singulis hominibus et populis in necessitate versantibus fertur, cooperantes in hoc cum omnibus bonae voluntatis hominibus [6].

Caput III

DE VARIIS APOSTOLATUS CAMPIS

9. Laici suum exercent multiplicem apostolatum tam in Ecclesia quam in mundo. In utroque hoc ordine varii patent campi apostolicae actuositatis, quorum principaliores hic commemorare volumus; hi sunt: communitates Ecclesiae, familia, iuvenes, ambitus socialis, ordines nationalis et internationalis. Cum autem nostris diebus mulieres magis magisque partes acti-

[6] Cf Pius XII, al loc. a Pax Romana MIIC, del 24 d' abril de 1957: AAS 49 (1957) 298-299, i, sobretot, Joan XXIII, *Al Congrés de la «Food and Agriculture Organitation»* (F. A O), del 10 de novembre de 1959 AAS 51 (1959) 856 i 866.

cada vegada més activa en tota la vida social, assoleix una gran importància també la seva intervenció més àmplia en els diversos camps de l' apostolat de l' Església.

[Les comunitats de l' Església]

10. En tant que participants de l' ofici del Crist sacerdot, profeta i rei, els laics tenen una participació activa en la vida i l' acció de l' Església. Dintre les comunitats de l' Església la seva acció és tan necessària que, sense ella, el mateix apostolat dels Pastors moltes vegades no produiria plenament el seu efecte. Els laics de veritable esperit apostòlic, tal com feien aquells homes i dones que ajudaven sant Pau en l' evangelització (cf. Act 18, 18.26; Rom 16,3), supleixen el que manca als seus germans i conforten l' esperit, tant dels Pastors com del poble fidel restant (cf. 1 Cor 16,17-18). Nodrits amb la participació activa en la vida litúrgica de la seva comunitat, intervenen sol.lícitament en els treballs apostòlics d' ella. Porten a l' Església els homes que tal vegada en són lluny. Col.laboren amb molta cura en la comunicació de la paraula de Déu, sobretot mitjançant la instrucció catequística. Ofereixen els seus coneixements, amb què fan més eficaç la cura d' ànimes i l' administració dels béns de l' Església.

La parròquia ofereix un exemple clar d' apostolat comunitari: uneix totes les diversitats humanes que troba dintre d' ella i les insereix a l' Església universal [1]. Els laics han d' acostumar-se a

vas habeant in tota societatis vita, magni momenti est amplior earum participatio etiam in variis campis apostolatus Ecclesiae.

10. Utpote participes muneris Christi sacerdotis, prophetae et regis, laici suas partes activas habent in Ecclesiae vita et actione. Intra communitates Ecclesiae eorum actio tam necessaria est ut sine ea ipse pastorum apostolatus plenum suum effectum assequi plerumque nequeat. Verae enim apostolicae mentis laici, ad modum illorum virorum et mulierum qui Paulum in Evangelio adiuvabant (cf. Act 18,18.26; Rom 16,3), supplent quod suis fratribus deest, et reficiunt spiritum tam pastorum quam reliqui populi fidelis (cf. 1 Cor 16,17-18). Ipsi enim, actuosa participatione vitae liturgicae suae communitatis nutriti, sollicite partes agunt in eiusdem operibus apostolicis; homines longe fortasse versantes, ad Ecclesiam adducunt; in verbo Dei tradendo, praesertim catechetica institutione, impense cooperantur; oblata sua peritia curam animarum et etiam administrationem bonorum Ecclesiae efficaciorem reddunt.

Paroecia exemplum perspicuum apostolatus communitarii praebet, omnes quotquot ibi invenit diversitates humanas in unum congregans et Eccle-

[1] Cf. Pius X, carta apost. *Creationis duarum novarum paroeciarum*, de l' 1 de juny de 1905: ASS 38 (1905) 65-67; Pius XII, al loc. *ad fideles paroeciae S. Saba,*

treballar a la parròquia íntimament units amb els seus sacerdots [2]. Portaran a la comunitat de l' Església els problemes propis i els de caràcter mundial, així com les qüestions que es refereixen a la salvació dels homes, a fi d' examinar-los i resoldre 'ls, confrontant parers. I dedicaran tot l' esforç que puguin a ajudar les empreses apostòliques i missioneres de la seva família eclesiàstica.

Caldrà que estimin sempre la diòcesi, cèl.lula de la qual ve a ser la parròquia, i siguin tothora promptes a ajudar les empreses diocesanes a invitació del seu Pastor. A més, per tal de respondre a les necessitats de les ciutats i de les comarques rurals [3], no limitaran la seva col.laboració al territori parroquial o diocesà, ans miraran d' estendre-la al camp interparroquial i interdiocesà, nacional o internacional, amb més motiu quan la migració cada dia creixent dels pobles, l' augment de relacions mútues i la facilitat de comunicacions ja no permeten a cap part de la societat de restar closa en ella mateixa. Així es mostraran sol.lícits de les necessitats del poble de Déu escampat pertot arreu de la terra. Abans de tot, faran obra missionera, prestant ajuda material i àdhuc personal. És una obligació i un honor per als cristians retornar a Déu una part dels béns que d' Ell reben.

siae universalitati inserens [1]. Assuescant laici intime cum sacerdotibus suis uniti in paroecia operari [2]; problemata propria ac mundi et quaestiones ad salutem hominum spectantes, collatis consiliis examinanda et solvenda, ad communitatem Ecclesiae afferre; omnique incepto apostolico et missionario suae familiae ecclesiasticae adiutricem operam pro viribus navare.

Colant iugiter sensum dioecesis, cuius paroecia velut cellula est, prompti semper, ad invitationem Pastoris sui, suas quoque vires inceptis dioecesanis adicere. Immo, ut respondeant necessitatibus urbium et regionum ruralium [3], suam cooperationem non intra fines paroeciae vel dioecesis circumscriptam retineant, sed ad campos interparoecialem, interdioecesanum, nationalem vel internationalem extendere satagant, eo vel magis quia crebrescens in dies migratio populorum, mutuae necessitudinis augmentatio et communicationum facilitas, iam non sinunt ullam partem societatis in se clausam manere. Ita de necessitatibus populi Dei in toto orbe terrarum dispersi solliciti sint. Imprimis sua reddant opera missionaria, auxilia materialia vel etiam personalia praestando. Officium et honor enim est christianorum Deo restituere partem bonorum quae ab Eo accipiunt.

de l' 11 de gener de 1953, en *Discorsi e Radiomessaggi di S. S. Pio XII* 14 (1952-1953) p.449-454; Joan XXIII, al.loc. *A la clerecia i als fidels de la diòcesi suburbicaria d' Albanus,* del 26 d' agost de 1962: AAS 54 (1962) 656-660.

[2] Cf. Lleó XIII, al.loc. del 28 de gener de 1894, en *Acta Leonis* 14 (1894) p.424-425.

[3] Cf. Pius XII, al.loc. als rectors, del 6 de febrer de 1951, en *Discorsi e Radiomessagi di S. S. Pio XII* 12 (1950-1951 p.437-443; del 8 de març de 1952; ibid., 14 (1952-1953) p.5-10; del 27 de març de 1953: ibid., 15 (1953-1954) p.27-35; del 28 de febrer de 1954: ibid., p.585-590.

[LA FAMÍLIA]

11. El Creador de totes les coses va constituir l' aliança conjugal origen i fonament de la societat humana i amb la seva gràcia l' ha feta misteri gran en Crist i en l' Església (cf. Eph 5,32). Per això l' apostolat dels esposos i de les famílies té una importància especial tant per a l' Església com per a la societat civil.

Els esposos cristians són cooperadors de la gràcia i testimonis de la fe envers ells mateixos mútuament i envers els seus fills i els altres familiars. Ells són els primers predicadors de la fe i els primers educadors dels seus fills. Amb la paraula i l' exemple, els formen en la vida cristiana i apostòlica. Els ajuden amb prudència en l' elecció d' estat i, si els descobreixen vocació sagrada, els la fomenten amb tota cura.

Sempre ha estat obligació dels esposos, però avui és la part principal del seu apostolat: manifestar i demostrar amb la seva vida la indissolubilitat i la santedat del vincle matrimonial, afirmar amb valentia el dret i el deure que tenen els pares i tutors d' educar cristianament els fills i defensar la dignitat i l' autonomia legítima de la família. Cal, doncs, que ells i els altres fidels col.laborin amb els homes de bona voluntat perquè la legislació civil mantingui il.lesos aquests drets. Que en el govern de la societat es tinguin en compte les necessitats de les famílies quant a habitacle, educació dels infants, condicions de treball, assegu-

11. Cum Conditor omnium constituerit coniugale consortium exordium et fundamentum societatis humanae, idque gratia sua reddiderit sacramentum magnum in Christo et in Ecclesia (cf. Eph 5,32), apostolatus coniugum et familiarum singulare habet momentum tam pro Ecclesia quam pro societate civili.

Coniuges christiani sibi invicem, filiis suis ceterisque familiaribus, gratiae cooperatores sunt et fidei testes. Filiis suis ipsi sunt primi fidei praecones et educatores; verbo et exemplo eos ad vitam christianam et apostolicam formant, in eorum vocatione seligenda prudenter eos adiuvant et vocationem sacram, in eis forte detectam, omni cura fovent.

Coniugum semper officium fuit, hodie vero maxima apostolatus eorum pars est: indissolubilitatem et sanctitatem vinculi matrimonialis vita sua manifestare et probare; ius et officium prolem christiane educandi, genitoribus et tutoribus inditum, strenue affirmare; dignitatem et legitimam autonomiam familiae defendere. Cooperentur igitur ipsi ceterique christifideles, cum hominibus bonae voluntatis, ut in civili legislatione haec iura sarta serventur; in moderanda societate ratio habeatur necessitatum familiarum quod ad habitationem, educationem puerorum, condicionem laboris, securitatem

rança social i règim tributari. Que en l' ordenament de les migracions resti ben assegurada la convivència de la llar [4].

La família ha rebut de Déu aquesta missió per tal de ser la primera cèl.lula vital de la societat. La complirà, si es mostra a l' Església com un santuari domèstic, mitjançant l' amor mutual dels membres i l' oració a Déu feta en comú; si tota la família pren part en el culte litúrgic de l' Església, i si, finalment, la família practica l' hospitalitat i promou la justícia i les altres bones obres en servei de tots els germans que passen necessitat. Entre les diverses obres d' apostolat familiar, hom pot esmentar les següents: adoptar com a fills infants abandonats, rebre benignament els forasters, posar molt d' esment en l' ajuda al règim escolar, ajudar els adolescents amb consells i béns materials, ajudar els promesos perquè es preparin millor al matrimoni, col.laborar a la catequesi, sostenir els esposos i les famílies que es troben amb dificultats d' ordre moral o material i subministrar als vells no sols allò que és necessari, sinó també proporcionar-los els fruits adients del progrés econòmic.

Sempre i pertot, però d' una manera especial en les regions on és escampada la primera llavor de l' Evangeli, o l' Església es troba als seus començaments o passa algun perill greu, les famílies cristianes donaran al món un testimoniatge molt valuós del

socialem et tributa pertinet; in migrationibus ordinandis convictus domesticus omnino in tuto ponatur [4].

Hanc familia ipsa missionem divinitus accepit ut sit prima et vitalis cellula societatis. Quam missionem adimplebit, si per mutuam membrorum pietatem et orationem in communi Deo factam, tamquam domesticum sanctuarium Ecclesiae se exhibeat; si tota familia in cultum liturgicum Ecclesiae se inserat; si denique, familia actuosam hospitalitatem praestet, iustitiam aliaque bona opera in servitium omnium fratrum necessitate laborantium promoveat. Inter varia opera apostolatus familiaris sequentia enumerare licet: infantes derelictos in filios adoptare, advenas benigne excipere, scholis moderandis adiutricem operam navare, adolescentibus consilio et opibus adesse, sponsos ut melius sese ad matrimonium praeparent adiuvare, ad catechesim operam praestare, coniuges et familias in discrimine materiali vel morali versantes sustentare, senibus non solum necessaria providere, sed etiam progressus oeconomici aequos fructus procurare.

Semper et ubique, sed peculiari modo in regionibus in quibus prima Evangeli sparguntur semina, vel Ecclesia in suis primordiis exsistit, vel in aliquo gravi discrimine versatur, familiae christianae, tota vita sua Evangelio

[4] Pius XI, enc. *Casti connubii:* AAS 22 (1930) 554; Pius XII, missatge radiof. de l' 1 de juny de 1941: AAS 33 (1941) 203; Id., *Al Congrés de la Unió Internacional d' Associacions Familiars,* del 20 de setembre de 1949: AAS 41 (1949) 552; Id., *A una peregrinació francesa de pares de família,* del 18 de setembre de 1951: AAS 43 (1951) 731, Id, missatge radiof. de Nadal 1952: AAS 45 (1953) 41; Joan XXIII, enc. *Mater et magistra,* del 15 de maig de 1961: AAS 53 (1961) 429-439.

Crist fent que tota la seva vida sigui coherent a l' Evangeli i oferint un exemple de matrimoni cristià [5].

Per tal de poder aconseguir més fàcilment els fins del seu apostolat, podria ser oportú que les famílies es reunissin en algunes associacions [6].

[Els joves]

12. Els joves tenen una influència de les més grans en la societat d' avui. Les seves formes de vida, els seus hàbits mentals i àdhuc les seves relacions amb la pròpia família han canviat completament. Sovint passen massa de pressa a una situació social i econòmica nova. Creix cada dia la seva importància social i fins política, tot i que semblen quasi incapaços d' assumir degudament càrregues noves.

Aquesta seva importància acrescuda en la societat exigeix d' ells una corresponent activitat apostòlica. Àdhuc la seva mateixa condició natural els hi disposa. Aprofundint la consciència de la seva personalitat pròpia, moguts per l' ardor de la vida i les ganes constants d' actuar, prenen damunt seu la responsabilitat que els pertoca i desitgen participar en la vida social i cultural. Aquest zel, si va imbuït de l' esperit del Crist i és animat d' obediència i d' amor envers els Pastors de l' Església, pot fer esperar fruits ubèrrims. Ells han de ser els primers i immediats apòstols

cohaerentes ac matrimonii christiani exemplum praebentes, pretiosissimum Christi testimonium mundo perhibent [5].

Ut fines sui apostolatus facilius attingere valeant, opportunum esse potest nt familiae in aliquos coetus congregentur [6].

12. Iuvenes maximi momenti vim exercent in hodierna societate [7]. Eorum vitae adiuncta, habitus mentis necnon ipsae necessitudines cum propria familia sunt admodum mutata. Saepe ad novam condicionem socialem et oeconomicam nimis celeriter transeunt. Dum autem in dies momentum eorum sociale et etiam politicum crescit, quasi impares videntur oneribus novis apte suscipiendis.

Hoc eorum adauctum in societate pondus consimilem ab eis exigit actuositatem apostolicam, sed et ipsa eorum naturalis indoles ad eandem eos disponit. Maturescente conscientia propriae personalitatis, ardore vitae atque profluente navitate impulsi, propriam responsabilitatem assumunt, in vita sociali et culturali suas partes agere cupiunt: qui zelus si spiritu Christi imbuitur ac obedientia et amore erga Ecclesiae pastores animatur, uberrimos exinde fructus sperari licet. Ipsi debent fieri primi et immediati apostoli

[5] Cf. Pius XII, enc. *Evangelii praecones*, del 2 de juny de 1951: AAS 43 (1951) 514.

[6] Pius XII, *Al Congrés de la Unió Internacional d' Associacions Familiars*, del 20 de setembre de 1949: AAS 41 (1949) 552.

[7] Cf. Pius X, al.loc. del 25 de setembre de 1904: ASS 37 (1904-1905) 296-300.

dels joves, exercint l' apostolat entre ells per mitjà d' ells, tenint en compte l' ambient social en què viuen [8].

Cal que els adults procurin establir un diàleg amical ambs els joves, que permeti a ambdues partes, superada la distància de l' edat, la coneixença mútua i la comunicació de les riqueses pròpies de cadascuna. Amb l' exemple primerament i, quan es presenti l' ocasió, amb consells prudents i amb ajuda eficaç, els adults estimularan els joves a l' apostolat. Però els joves acreixeran la reverència i la confiança envers els adults, i, bé que naturalment inclinats a novetats, estimaran com és de llei les tradicions lloables.

També els infants tenen una activitat apostòlica que els és pròpia. Segons les seves forces, són veritables testimonis vivents del Crist entre els companys.

[El medi social]

13. L' apostolat en el medi social, és a dir, l' esforç per a infondre l' esperit cristià en la mentalitat i els costums, en les lleis i les estructures de la comunitat on es viu és un ofici i una càrrega tan pròpia dels laics que ningú més no podria complir-ho mai degudament. En aquest camp els laics poden exercir l' apostolat amb els seus iguals. Hi completen el testimoniatge de la vida amb el testimoniatge de la paraula [9]. Ells són allí els més aptes

iuvenum, apostolatum inter seipsos per seipsos exercentes, ratione habita ambitus socialis ubi vivunt [8].

Curent adulti cum iuvenibus amicale colloquium instituere quod permittat utrique parti, aetatis distantia superata, mutuo sese cognoscere atque divitias cuique proprias invicem communicare. Exemplo primum et, data occasione, prudenti consilio validoque auxilio adulti iuventutem ad apostolatum stimulent. Iuvenes vero erga adultos reverentiam ac fiduciam nutriant; et, licet naturaliter sint ad novitates inclinati, laudabiles tamen traditiones debite aestiment.

Pueri quoque propriam habent apostolicam actuositatem. Secundum vires suas veri sunt testes viventes Christi inter socios.

13. Apostolatus in ambitu sociali, scilicet studium spiritu christiano informandi mentem et mores, leges et structuras communitatis in qua aliquis vivit, adeo laicorum munus onusque est ut ab aliis numquam debite expleri valeat. Hoc in campo laici possunt apostolatum similis erga similem exercere. Ibi vitae testimonium per verbi testimonium complent [9]. Ibi in campo vel

[8] Cf. Pius XII, *Al Congrés de la J. O. C. Montreal*, del 24 de maig de 1947: AAS 39 (1947) 257; missatge radiof. a la J. O. C. de Brussel.les, del 5 de setembre de 1950: AAS 42 (1950) 640-641.

[9] Cf. Pius XI, enc. *Quadragesimo anno*, del 31 de maig de 1931: AAS 23 (1931) 225-226.

per ajudar els germans en el terreny del treball, de la professió, dels estudis, del veïnatge, de les diversions o de la convivència.

Els laics acompleixen aquesta missió de l' Església en el món, abans de tot, conformant totalment la vida a la fe, amb què esdevenen llum del món; portant-se amb probitat en qualsevol afer, amb què atreuen a tothom a l' amor del bé i de la veritat i, finalment, al Crist i a l' Església; amb la caritat fraternal que els fa participar en les condicions de vida, en els treballs, en els dolors i en les aspiracions dels germans i fa que preparin així insensiblement els cors de tots a l' operació de la gràcia salvadora, i essent plenament conscients de la seva participació en l' edificació de la societat, amb què s' esforcen a portar a terme amb magnanimitat cristiana la seva tasca familiar, social i professional. Així la seva manera d' obrar penetra de mica en mica l' ambient de la vida i del treball.

Aquest apostolat ha d' abraçar a tots els qui es troben al seu abast, i no pot excloure cap bé espiritual o temporal que hi hagi possibilitat de fer-los. Però els apòstols veritables, no donant-se per satisfets únicament amb aquesta activitat, s' aplicaran també amb les paraules a portar al proïsme el missatge del Crist. Són molts els homes que només poden sentir l' Evangeli i conèixer el Crist gràcies als laics que tenen a prop.

[El camp nacional i internacional]

14. És immens el camp de l' apostolat en l' ordre nacional i internacional, on els laics principalment són els administradors

laboris, vel professionis, vel studii, vel incolatus, vel otii, vel consortionis, fratribus adiuvandis aptiores exsistunt.

Hanc Ecclesiae missionem in mundo laici adimplent ante omnia illa cohaerentia vitae cum fide qua lux mundi efficiuntur; probitate sua in quovis negotio, qua omnes ad amorem veri et boni, et tandem ad Christum et Ecclesiam alliciunt; caritate fraterna qua participes facti condicionum vitae, laborum, dolorum et aspirationum fratrum, omnium corda sensim sine sensu ad gratiae salutaris operationem disponunt; plena illa conscientia suarum partium in aedificanda societate, qua navitatem suam domesticam, socialem, professionalem, christiana magnanimitate adimplere satagunt. Ita ipsorum modus agendi paulatim penetrat ambitum vitae et laboris.

Apostolatus hic omnes amplecti debet quotquot ibi inveniuntur, neque ullum excludere bonum spirituale vel temporale quod eis faciendi copia est. Sed veri apostoli, hac actione sola non contenti, animos intendunt ad Christum etiam verbis proximo annuntiandum. Multi enim homines nonnisi per vicinos laicos possunt Evangelium audire et Christum agnoscere.

14. Immensus patet apostolatus campus in ordine nationali et internationali, ubi laici potissimum sunt sapientiae christianae administri. In pietate

de la saviesa cristiana. Sobre l' amor a la nació i el compliment fidel de les obligacions civils, els catòlics han de sentir-se obligats a fomentar el veritable bé comú, i així faran valer el pes de la seva opinió per tal que el poder civil sigui exercit amb justícia i les lleis responguin als preceptes morals i al bé comú. Els catòlics entesos en els afers públics i afermat com cal en la fe i la doctrina cristiana no defugiran la gestió dels negocis públics, ja que amb una actuació digna en aquest sentit podran afavorir el bé comú i alhora obrir camí a l' Evangeli.

Procurin els catòlics col.laborar amb tots els homes de bona voluntat en el foment de tot allò que és veritat, que és just, pur, amable (cf. Phil 4,8). Tinguin diàleg amb ells, avançant-se 'ls amb prudència i humanitat, i investiguin la manera de perfeccionar segons l' esperit de l' Evangeli les institucions socials i públiques.

Un dels signes del nostre temps més dignes de tenir en compte és aquell creixent i incontenible sentiment de solidaritat entre tots els pobles. És missió de l' apostolat dels laics fomentar-lo amb sol.licitud i convertir-lo en un sincer i veritable afecte fraternal. A més, els laics han de tenir consciència del camp internacional i dels problemes i solucions tant d' ordre doctrinal com pràctic que s' hi originen, principalment amb referència als pobles que es troben en curs de desenvolupament [10].

Hauran de recordar tots els qui treballen en nacions estrangeres o els donen ajuda que les relacions entre els pobles han de

erga nationem et in fideli impletione officiorum civilium catholici obligatos se sentiant ad verum bonum commune promovendum, et sic pondus suae opinionis valere faciant ut potestas civilis iuste exerceatur ac leges praeceptis moralibus bonoque communi respondeant. Catholici rerum publicarum periti et, uti par est, in fide et doctrina christiana firmati, ne recusent negotia publica gerere, cum per ea digne gesta bono communi consulere et simul Evangelio viam sternere possint.

Studeant catholici cooperari cum omnibus bonae voluntatis hominibus ad promovenda quaecumque sunt vera, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia (cf. Phil 4,8). Colloquium habeant cum eis, prudentia et humanitate eos praevenientes, investigationemque instituant circa instituta socialia et publica secundum Evangelii spiritum perficienda.

Inter signa nostri temporis speciali notatu dignus est crebrescens ille et ineluctabilis sensus solidarietatis omnium populorum, quem sollicite promovere et in sincerum et verum fraternitatis affectum convertere apostolatus laicorum munus est. Insuper laici conscii esse debent campi internationalis et quaestionum ac solutionum sive doctrinalium sive practicarum quae in illo oriuntur, praesertim quoad gentes ad progressum nitentes [10].

Meminerint omnes qui in alienis nationibus laborant vel eis auxilium

[10] Cf JOAN XXIII, enc *Mater et magistra,* del 15 de maig de 1961: AAS 53 (1961) 448-450.

ser un veritable comerç fraternal, en el qual cada una de les parts dóna i rep al mateix temps. Tots els qui viatgen amb motiu d' obres internacionals, de negoci o de diversió, tindran present que també són arreu missatgers ambulants del Crist, i com a tals es mantindran en la veritat.

Capítol IV

DIVERSES MENES D' APOSTOLAT

[Introducció]

15. Els laics poden desenrotllar la seva activitat apostòlica, ja individualment, ja agrupats en diverses comunitats o associacions.

[Importància i multiplicitat de l' apostolat individual]

16. L' apostolat que ha de fer cadascú raja abundosament de la font de la vida veritablement cristiana (cf. Io 4,14), i és l' origen i la condició de tot l' apostolat dels laics, àdhuc del de les associacions, i res no pot substituir-lo.

Tots els laics, de qualsevol condició que siguin, són cridats a aquest apostolat i tenen obligació d' exercir-lo, encara que els manqui ocasió o possibilitat de col.laborar amb les associacions, profitós com és arreu i sempre i, en determinades circumstàncies, únic adequat i possible.

praestant, relationes inter populos verum commercium fraternum esse debere, in quo utraque pars dat simul et accipit. Qui vero operum internationalium causa vel negotii vel otii, iter faciunt, recordentur se esse ubique etiam praecones itinerantes Christi, et ut tales in veritate sese gerant.

Caput IV

DE VARIIS APOSTOLATUS MODIS

15. Laici suam actionem apostolicam exercere possunt vel ut singuli vel in variis communitatibus aut associationibus coadunati.

16. Apostolatus a singulis peragendus, ex fonte vitae vere christianae abundanter profluens (cf. Io 4,14), primordium est et condicio omnis apostolatus laicorum, etiam consociati, nec quidquam pro eo substitui potest.

Ad huiusmodi apostolatum, semper et ubique proficuum, sed in quibusdam adiunctis unice aptum et possibilem, omnes laici, cuiusvis condicionis, vocantur eoque obligantur, etsi deest eis occasio vel possibilitas in associationibus cooperandi.

Són moltes les formes de l' apostolat amb què els laics edifiquen l' Església i santifiquen el món i el vivifiquen en el Crist.

Una forma especial de l' apostolat individual i un signe també molt acomodat al nostre temps, que manifesta el Crist vivent en els seus fidels, és el testimoniatge de tota la vida laïcal que brolla de la fe, l' esperança i la caritat. Amb l' apostolat de la paraula, absolutament necessari en determinades circumstàncies, els laics anuncien el Crist, expliquen la seva doctrina, la difonen, cadascun segons el seu estat i perícia, i la professen fidelment.

Col.laborant, a més, com a ciutadans d' aquest món, en allò que pertany a l' edificació i l' administració de l' ordre temporal, convé que els laics, en la vida familiar, professional, cultural i social, cerquin les raons supremes d' obrar en la llum de la fe i les manifestin als altres quan es presenti l' ocasió, conscients que així esdevenen cooperadors de Déu creador, redemptor i santificador i li reten lloança.

Finalment, cal que els laics vivifiquin la seva vida amb la caritat i, segons les seves possibilitats, la manifestin amb les obres.

Recordin tots que amb le culte públic i l' oració, la penitència i l' acceptació lliure dels treballs i penalitats de la vida, amb què esdevenen conformes al Crist pacient (cf. 2 Cor 4,10; Col 1,24), poden arribar a tots els homes i contribuir a la salvació de tot el món.

Multae sunt apostolatus formae quibus laici Ecclesiam aedificant atque mundum sanctificant et in Christo animant.

Peculiaris forma apostolatus singulorum et signum nostris quoque temporibus accommodatissimum, Christum in fidelibus suis viventem manifestans, est testimonium totius vitae laicalis e fide, spe et caritate emanantis. Apostolatu verbi autem, in quibusdam adiunctis omnino necessario, laici Christum annuntiant, eiusdem doctrinam enucleant, diffundunt secundum suam cuiusque condicionem ac peritiam, et eam fideliter profitentur.

Cooperantes insuper, utpote cives huius mundi, in his quae ad ordinem temporalem aedificandum et gerendum pertinent, oportet ut laici in vita familiari, professionali, culturali et sociali rationes agendi altiores in lumine fidei quaerant aliisque, occasione data, patefaciant, conscii se sic Dei creatoris, redemptoris et sanctificatoris cooperatores fieri, laudemque ei praestare.

Denique laici suam vitam caritate vivificent et, pro facultate, operibus exprimant.

Meminerint omnes, cultu publico et oratione, paenitentia et laborum aerumnarumque vitae libera acceptatione, qua Christo patienti conformes efficiuntur (cf. 2 Cor 4,10; Col 1,24), se omnes homines attingere et ad totius mundi salutem conferre posse.

[L' APOSTOLAT INDIVIDUAL EN CIRCUMSTÀNCIES DETERMINADES]

17. És molt necessari i urgent aquest apostolat individual en aquells països on es veu impedida greument la llibertat de l' Església. En aquestes circumstàncies dificilíssimes, suplint en tant que els és possible els sacerdots, posant en perill la seva llibertat i de vegades la vida, ensenyen la doctrina cristiana als qui tenen a prop, els instrueixen en la vida religiosa i en el pensament catòlic i els determinen a rebre sovint els sagraments i a practicar la pietat, principalment l' eucarística [1]. El sagrat Concili dóna gràcies a Déu amb tot el cor perquè, àdhuc en els nostres temps, continua fent sorgir laics de fortalesa heroica enmig de les persecucions, i els abraça amb amor paternal i agraïment.

L' apostolat individual té un camp especial allí on els catòlics són pocs i viuen dispersos. Allí els laics que només practiquen l' apostolat individual, per les raons ja esmentades o per altres causes especials, nascudes àdhuc de les mateixes ocupacions professionals, s' apleguen, no obstant, per dialogar en agrupacions petites, sense cap forma estricta d' institució o d' organització, de tal manera que sempre es manifesti el signe de la comunitat de l' Església davant dels altres, com a veritable testimoni d' amor Així, amb l' amistat i la comunicació d' experiències, s' ajuden es-

17. Magna necessitate hic apostolatus singulorum urget in illis regionibus in quibus graviter impeditur libertas Ecclesiae. In his difficillimis adiunctis laici vicem, pro facultate, sacerdotum supplentes, ipsam suam libertatem et aliquando vitam in discrimen ponentes, eos qui circa ipsos sunt christianam docent doctrinam, ad vitam religiosam ac mentem catholicam instituunt ad sacramenta frequenter suscipienda pietatemque praesertim eucharisticam colendam inducunt [1]. Sacrosancta Synodus, dum ex imo corde gratias agit Deo, qui, nostris etiam temporibus, heroicae fortitudinis laicos in medio persecutionum suscitare non desinit, eos paterno affectu ac grato animo complectitur.

Apostolatus singulorum specialem habet campum in regionibus ubi catholici sunt pauci et dispersi. Ibi laici, qui solummodo ut singuli apostolatum exercent, sive ob causas supra dictas, sive ob rationes speciales etiam ex propria navitate professionali exortas, opportune tamen ad colloquium conveniunt in minoribus coetibus sine ulla strictiore institutionis vel organizationis forma, ita ut semper appareat signum communitatis Ecclesiae coram aliis, tamquam verum amoris testimonium. Hoc modo, per amicitiam et communicationem experientiae, sese muuo spiritualiter adiuvantes confir-

[1] Cf Pius XII, *Discurs al primer Congrés de l' Apostolat Seglar*, del 15 d'octubre de 1951 AAS 43 (1951) 788.

piritualment els uns als altres i s' animen a vèncer els inconvenients d' una vida i una acció massa aïllades i a donar fruits més abundosos d' apostolat.

[IMPORTÀNCIA DE LES ASSOCIACIONS APOSTÒLIQUES]

18. Els fidels cristians són cridats individualment a exercir l' apostolat, segons les diverses condicions de la seva vida. Recordin, però, que l' home és social per naturalesa i que ha plagut a Déu de reunir els qui creuen en el Crist en un poble de Déu (cf. 1 Petr 2,5-10) i en un sol cos (cf. 1 Cor 12,12). Així, doncs, les formes associades de l' apostolat responen feliçment a les exigències dels fidels tant humanes com cristianes. Són a la vegada signe de la comunió i la unitat de l' Església en Crist, que va dir: *Perquè on n' hi ha dos o tres de reunits en el meu nom, allí sóc jo enmig d' ells* (Mt 18,20).

Per tant, els fidels exerciran l' apostolat treballant junts [2]. Seran apòstols, tant en les seves comunitats familiars, com en les parròquies i diòcesis, les quals també expressen el caràcter comunitari de l' apostolat, i en les associacions lliures en què hagin determinat de reunir-se.

L' apostolat en formes associatives té també una gran importància pel fet que tant en les comunitats de l' Església com en els diversos ambients, l' apostolat demana sovint de ser exercit amb una acció comuna. Les associacions fundades per a realitzar les accions comunes de l' apostolat sostenen els seus membres, els

mantur ad incommoda vitae et actionis nimis segregatae superanda atque ad fructus uberiores apostolatus ferendos.

18. Christifideles ut singuli ad apostolatum exercendum in variis suae vitae condicionibus vocati sunt; meminerint tamen hominem natura sua socialem esse et Deo placuisse credentes in Christum in populum Dei (cf. 1 Petr 2,5-10) et in unum corpus coadunare (cf. 1 Cor 12,12). Apostolatus consociatus ergo exigentiae christifidelium tam humanae quam christianae feliciter respondet simulque signum prae se fert communionis et unitatis Ecclesiae in Christo qui dixit: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (Mt 18,20).

Quapropter christifideles apostolatum suum exerceant, in unum conspirantes [2]. Sint apostoli tam in suis communitatibus familiaribus, quam in paroeciis et dioecesibus, quae ipsae exprimunt indolem communitariam apostolatus, atque in liberis coetibus in quos se congregare statuerint.

Apostolatus consociatus magni momenti est etiam eo quod, sive in communitatibus Ecclesiae sive in variis ambitibus, apostolatus saepe postulat ut actione communi impleatur. Consociationes enim pro actionibus apostolatus communibus erectae sua membra fulciunt et ad apostolatum formant,

[2] PIUS XII, ibid., 787-788

formen per a l' apostolat i ordenen i dirigeixen rectament els seus treballs apostòlics, de tal manera que així poden esperar-se fruits més abundosos que si cadascú obrés separadament.

En les circumstàncies presents és molt necessari que dintre el camp de les activitats dels laics sigui reforçada una forma associada i organitzada d' apostolat, per tal com únicament la unió estreta de forces pot aconseguir plenament els fins de l' apostolat modern i defensar eficaçment els seus béns [3]. Sobre això convé d' una manera especial que l' apostolat toqui també les mentalitats corrents i les condicions socials d' aquells quals es dirigeix, altrament foren impotents sovint davant la pressió de l' opinió pública o de les institucions.

[Varietat de les formes associades de l' apostolat]

19. Hom troba una gran varietat en les associacions apostòliques [4]. Unes es proposen el fi general apostòlic de l' Església. D' altres, particularment, els fins de l' evangelització i la santificació. D' altres cerquen de vitalitzar cristianament l' ordre temporal. D' altres, d' una manera especial, donen testimoni del Crist mitjançant les obres de misericòrdia i de caritat.

Entre aquestes associacions cal considerar, en primer lloc, les que fomenten i enalteixen una més íntima unió entre la vida pràctica dels membres i la seva fe. Les associacions no tenen el seu fi en elles mateixes, sinó que han de servir per a la missió

eorumque operam apostolicam recte disponunt et moderantur, ut multo uberiores exinde sperari liceat fructus quam si singuli seiunctim agant.

In praesentibus vero adiunctis, pernecesse est ut in ambitu navitatis laicorum consociata et organizata forma apostolatus roboretur; etenim arcta virium coniunctio sola valet et ad omnes apostolatus hodierni fines plene assequendos et eius bona valide defendenda [3]. Qua in re peculiari modo interest ut apostolatus etiam mentes communes et sociales condiciones eorum, ad quos convertitur, attingat; secus pressioni sive opinionis publicae sive institutionum saepe impares erunt.

19. Magna invenitur varietas in apostolatus consociationibus [4]; aliae finem generalem apostolicum Ecclesiae sibi proponunt; aliae modo particula- fines evangelizationis et sanctificationis; aliae fines animationis christianaee rdinis temporalis persequuntur; aliae speciali modo per opera misericordiaee et caritatis testimonium Christi praebent.

Inter has consociationes illae imprimis considerandae sunt quae intimiorem unitatem inter vitam practicam membrorum et eorum fidem fovent atque extollunt. Consociationes non sunt sibi ipsis finis, sed missioni Eccle-

[3] Pius XII, enc. *Le pélerinage à Lourdes*, del 2 de juliol de 1957: AAS 49 (1957) 615

[4] Pius XII, *A la Federació Internacional d' Homes Catòlics*, del 8 de desembre de 1956: AAS 49 (1957) 26-27.

que l' Església ha d' acomplir en el món. La seva força apostòlica depèn de la conformitat amb els fins de l' Església i del testimoniatge cristià i l' esperit evangèlic de cadascun dels membres i de tota l' associació.

La funció universal de la missió de l' Església, considerant alhora el progrés de les institucions i la marxa ràpida de la societat d' avui, exigeix que les empreses apostòliques dels catòlics s' associïn cada vegada més i millor en el camp internacional. Les Organitzacions Internacionals Catòliques aconseguiran millor el seu fi si els grups que s' hi ajunten i els seus membres s' hi uneixen més íntimament.

Servant les degudes relacions amb l' autoritat eclesiàstica [5], els laics tenen el dret de fundar associacions [6], governar-les i donar el nom a les ja fundades. Cal, però, evitar la dispersió de forces, la qual té lloc quan es fomenten, sense raó suficient, noves associacions i obres, o quan es conserven més enllà d' una vida útil associacions i mètodes gastats. No sempre serà oportú de traslladar sense discerniment les formes establertes en una nació a una altra de diversa [7].

[L' Acció Catòlica]

20. Des de fa alguns decennis, en moltes nacions, els laics que cada dia es dediquen més a l' apostolat s' han reunit en diverses formes d' activitat i d' associacions, les quals, servant una

siae circa mundum adimplendae inservire debent; earum vis apostolica e conformitate cum finibus Ecclesiae pendet atque e singulorum membrorum totiusque associationis testimonio christiano et spiritu evangelico.

Universale autem munus missionis Ecclesiae, spectato simul progressu institutorum et impellente cursu societatis hodiernae, requirit ut incepta apostolica catholicorum magis magisque perficiant formas consociatas in campo internationali. Organizationes Internationales Catholicae finem suum melius consequentur, si coetus qui in illis coadunantur eorumque membra ntimius eisdem uniuntur.

Debita cum auctoritate ecclesiastica relatione servata [5], ius est laicis consociationes condere [6] et moderari conditisque nomen dare. Vitanda tamen est virium dispersio quae tunc contingit, si promoventur sine sufficienti ratione novae associationes et opera, vel si retinentur ultra vitam utilem associationes sive methodi obsoletae; nec semper opportunum erit formas quae in alia natione instituuntur, ad alias sine discrimine transferre [7].

20. Abhinc non pauca decennia, pluribus in nationibus, laici, magis in dies apostolatui sese devoventes, in varias formas actionum et consociatio-

[5] Cf. infra, c.5 n.24.

[6] Cf. decr. de la S. Congr. del Concili, del 13 de novembre de 1920: AAS 13 (1921) 139.

[7] Cf. Joan XXIII, enc. *Princeps Pastorum*, del 10 de desembre de 1959· AAS 51 (1959) 856

molt estreta dependència de la Jerarquia, han cercat i cerquen d' aconseguir fins pròpiament apostòlics. Entre aquestes institucions i també d' altres de més antigues i semblants, cal esmentar principalment aquelles que, si bé empraven mètodes diversos, proporcionaren fruits ubèrrims al regne del Crist i foren recomanades i fomentades amb raó pels Summes Pontífex i per molts bisbes, reberen d' ells el nom d' Acció Catòlica i eren descrites molt sovint com una col.laboració dels laics en l' apostolat jeràrquic [8].

Aquestes formes d' apostolat—tinguin el nom d' Acció Catòlica o un altre—que en els nostres temps desenvolupen un valuós apostolat, són constituïdes pel conjunt de les següents característiques, posseïdes simultàniament:

a) El fi immediat d' aquestes organitzacions és el fi apostòlic de l' Església, això és, s' encamina a l' evangelització i la santificació dels homes i a formar cristianament la seva consciència, per tal que les diverses comunitats i els diversos ambients puguin ser imbuïts de l' esperit de l' Evangeli.

b) Els laics que col.laboren, segons la seva manera pròpia, amb la Jerarquia, aporten la seva experiència i tenen responsabilitat en el govern d' aquestes organitzacions, en la determinació de les condicions sota les quals ha d' exercir-se l' acció pastoral de l' Església i en l' elaboració i execució dels mètodes d' obrar.

num sese congregarunt quae, arctiorem cum Hierarchia servantes coniunctionem, fines proprie apostolicos persecutae sunt et persequuntur. Inter has vel etiam similes antiquiores institutiones eae praesertim commemorandae sunt quae, etsi diversas rationes operandi sequebantur, uberrimos tamen fructus regno Christi attulerunt, quaeque a Summis Pontificibus et a multis Episcopis merito commendatae atque promotae, ab eis nomen Actionis Catholicae acceperunt, et saepissime ut cooperatio laicorum in apostolatu hierarchico describebantur [8].

Hae apostolatus formae sive nomen Actionis Catholicae habeant sive aliud, quae nostris temporibus pretiosum apostolatum exercent, sequentium notarum concursu et cumulata acceptione constituuntur:

a) Finis immediatus huiusmodi organizationum finis apostolicus Ecclesiae est, scilicet in ordine ad homines evangelizandos et sanctificandos eorumque conscientiam christiane efformandam ita ut varias communitates variosque ambitus spiritu Evangelii imbuere valeant;

b) Laici, cooperantes iuxta modum proprium cum Hierarchia, suam experientiam afferunt et responsabilitatem assumunt in iis organizationibus moderandis, in condicionibus perpendendis in quibus actio pastoralis Ecclesiae exercenda sit, atque in elaboranda et exsequenda ratione rerum agendarum;

[8] Cf. Pius XI, carta *Quae nobis*, al card. Bertram, del 13 de novembre de 1928: AAS 20 (1928) 385; cf. també Pius XII, al loc. *A l' A C. Italiana*, del 4 de setembre de 1940: AAS 32 (1940) 362.

c) Els laics actuen units com un cos orgànic. Així s' expressa més adequadament la comunitat de l' Església i l' apostolat resulta més eficaç.

d) Els laics, tant si s' ofereixen espontàniament, com si són invitats a l' acció i a la col.laboració directa en l' apostolat jeràrquic, actuen sota l' alta direcció de la Jerarquia, que pot ratificar aquesta col.laboració àdhuc amb un mandat explícit.

Les organitzacions que, a judici de la Jerarquia, tinguin simultàniament aquestes característiques, seran considerades Acció Catòlica, malgrat que ostentin formes i noms diversos per les exigències de llocs i pobles.

El sagrat Concili recomana amb insistència aquestes institucions, que responen, ben cert, a les necessitats de l' Església en moltes nacions. Invita els sacerdots i els laics que hi prenen part a fer que siguin cada vegada més reals les característiques abans esmentades i a col.laborar sempre fraternalment dintre l' Església amb totes les altres formes d' apostolat.

[ESTIMA EN QUÈ CAL TENIR LES ASSOCIACIONS DE L' APOSTOLAT]

21. Cal estimar rectament totes les associacions de l' apostolat. Però aquelles que la Jerarquia, segons les necessitats dels temps i dels llocs, hagi lloat o recomanat o hagi cregut més urgent d' establir, seran tingudes com a molt importants pels sacerdots, els religiosos i els laics, els quals les fomentaran segons la manera

c) Laici agunt uniti ad instar organici corporis, ita ut aptius Ecclesiae communitas significetur et efficacior evadat apostolatus;

d) Laici, sive sponte sese offerentes, sive invitati ad actionem et directam cooperationem cum apostolatu hierarchico, agunt sub superiore moderamine ipsius Hierarchiae, quae potest hanc cooperationem etiam per explicitum mandatum sancire.

Organizationes in quibus hae notae simul sumptae iudicio Hierarchiae reperiuntur, Actio Catholica censendae sunt, etsi ob locorum ac populorum exigentias, varias formas et nomina assumunt.

Sacrosanctum Concilium has institutiones, quae necessitatibus apostolatus Ecclesiae, apud multas gentes, certe respondent, enixe commendat: sacerdotes et laicos qui in ipsis adlaborant invitat, ut notas supra commemoratas magis magisque ad effectum adducant et cum omnibus aliis apostolatus formis semper fraterne in Ecclesia cooperentur.

21. Omnes consociationes apostolatus recte aestimandae sunt; eae vero quas Hierarchia secundum temporum necnon locorum necessitates laudaverit vel commendaverit vel ut urgentiores instituendas decreverit, a sacerdotibus, religiosis et a laicis plurimi faciendae atque secundum modum unius-

pròpia de cadascun. Entre elles avui cal esmentar principalment les associacions o grups internacionals de catòlics.

[Els laics que es lliuren especialment al servei de l' Església]

22. Són dignes d' un especial honor i recomanació dintre l' Església els laics, solters o casats, que es consagren, amb les seves aptituds professionals, al servei de les institucions i de les seves obres a perpetuïtat o per un temps. És causa d' un gran goig per a l' Església que cada dia augmenti el nombre dels laics que dediquen la seva tasca pròpia a les associacions i a les obres de l' apostolat, sia dintre els límits de la seva nació, sia en el camp internacional, sia principalment en les comunitats catòliques de les missions i les esglésies joves.

Els Pastors de l' Església rebran aquests laics de gust i amb agraïment, procuraran que la seva situació respongui ben bé a les exigències de la justícia, de l' equitat i la caritat, sobretot quant al manteniment decorós d' ells i les seves famílies, i que frueixin de la instrucció necessària, tant com de consol i estímul espirituals.

cuiusque promovendae sunt. Inter illas vero hodie praesertim recensendae sunt consociationes vel coetus internationales catholicorum.

22. Speciali honore et commendatione in Ecclesia digni sunt laici, sive caelibes sive matrimonio iuncti, qui perpetuo aut ad tempus servitio institutionum earumque operum seipsos, sua peritia professionali, devovent. Eidem magno gaudio est quod in dies numerus laicorum augetur, qui proprium ministerium praebent associationibus et operibus apostolatus, sive intra fines suae nationis sive in campo internationali sive praesertim in catholicis communitatibus missionum et ecclesiarum novellarum.

Pastores Ecclesiae hos laicos libenter et grato animo recipiant, curent ut eorum condicio exigentiis iustitiae, aequitatis et caritatis quam maxime satisfaciat, praesertim quoad honestam eorum familiarumque sustentationem ipsique necessaria institutione, spirituali solamine et incitamento gaudeant.

Capítol V

ORDRE A OBSERVAR

[Introducció]

23. L' apostolat dels laics, practicat pels fidels individualment o en formes associades, ha d' inserir-se rectament i ordenada en l' apostolat de tota l' Església. A més, és un element essencial de l' apostolat cristià la unió amb aquells que l' Esperit Sant ha constituït superintendents perquè pasturin l' Església de Déu (cf. Act 20,28). No és menys necessària la col.laboració entre les diverses empreses de l' apostolat, que la Jerarquia haurà d' ordenar convenientment.

Així, doncs, a fi de promoure el bé de la unitat i per tal que en tot l' apostolat de l' Església brilli la caritat dels germans, siguin aconseguits els fins comuns i evitades les rivalitats perniciooses, hom exigeix una estima mutual de totes les formes de l' apostolat dintre l' Església i la seva coordinació adequada—servant el caràcter propi de cadascuna [1].

Això és molt convenient, perquè l' activitat especialitzada dintre l' Església demana l' harmonia i la col.laboració apostòlica dels dos clergats, dels religiosos i dels laics.

Caput v

DE ORDINE SERVANDO

23. Laicorum apostolatus, sive a singulis sive a consociatis christifidelibus exerceatur, recto ordine insertus esse debet in apostolatum totius Ecclesiae; immo coniunctio cum eis, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei (cf. Act 20,28), elementum essentiale apostolatus christiani est. Non minus necessaria est cooperatio inter varia apostolatus incepta, congrue ab Hierarchia ordinanda.

Etenim ad promovendum spiritum unitatis, ut in toto apostolatu Ecclesiae splendeat caritas fraternitatis, fines communes obtineantur ac perniciosae aemulationes vitentur, exigitur omnium formarum apostolatus in Ecclesia mutua aestimatio et—servata uniuscuiusque propria indole—apta coordinatio [1].

Quod maxime convenit, cum peculiaris actio in Ecclesia requirit harmoniam et cooperationem apostolicam utriusque cleri, religiosorum et laicorum.

[1] Cf. Pius XI, enc. *Quamvis nostra*, del 30 d' abril de 1936: AAS 28 (1936) 160-161.

[La relació amb la Jerarquia]

24. És propi de la Jerarquia fomentar l' apostolat dels laics, oferir els principis i l' ajuda espiritual, ordenar l' activitat apostòlica al bé comú de l' Església i vigilar que siguin salvaguardats la doctrina i l' ordre.

L' apostolat dels laics admet diverses menes de relació amb la Jerarquia, segons les diverses formes i objectes d' aquest apostolat.

Hi ha en l' Església moltes empreses apostòliques establertes lliurement pels laics i regides pel seu judici prudent. En determinades circumstàncies, la missió de l' Església es pot complir millor mitjançant aquestes empreses, i per això no és rar que la mateixa Jerarquia les lloï i recomani [2]. Però cap empresa no podrà reclamar el nom de catòlica, si no ha obtingut el consentiment de l' autoritat eclesiàstica legítima.

La Jerarquia reconeix explícitament, de diverses maneres, algunes formes de l' apostolat dels laics.

Per raó de les exigències del bé comú de l' Església, l' autoritat eclesiàstica pot també elegir i fomentar particularment alguna de les associacions i empreses apostòliques que es proposen un fi espiritual immediat, assumint, respecte d' ella, una responsabilitat especial. La Jerarquia, ordenant així l' apostolat diversament, segons les circumstàncies, uneix més estretament alguna de les seves formes a la seva pròpia funció apostòlica, servant, però, i distinguint

24. Hierarchiae est laicorum apostolatum fovere, principia et subsidia spiritualia praebere, eiusdem apostolatus exercitium ad bonum commune Ecclesiae ordinare atque, ut doctrina et ordo serventur, invigilare.

Varios quidem modos relationum ad Hierarchiam apostolatus laicorum admittit secundum varias eiusdem apostolatus formas et obiecta.

Plurima enim inveniuntur in Ecclesia incepta apostolica quae laicorum libera electione constituuntur et eorum prudenti iudicio reguntur. Huiusmodi inceptis in quibusdam adiunctis missio Ecclesiae melius impleri potest, et proinde ipsa non raro ab Hierarchia laudantur vel commendantur [2]. Nullum autem inceptum nomen catholicum sibi vindicet, nisi consensus accesserit legitimae auctoritatis ecclesiasticae.

Quaedam laicorum apostolatus formae, variis quidem modis, ab Hierarchia explicite agnoscuntur.

Potest insuper ecclesiastica auctoritas, propter exigentias boni communis Ecclesiae, ex consociationibus et inceptis apostolicis immediate finem spiritualem intendentibus, aliqua eligere et particulari modo promovere in quibus specialem assumit responsabilitatem. Ita Hierarchia, apostolatum iuxta adiuncta diversimode ordinans, aliquam eius formam cum suo proprio munere apostolico arctius coniungit, servata tamen utriusque propria natura

[2] Cf Congreg del Concili, Resolució *Corrienten*, del 13 de novembre de 1920: AAS 13 (1921) 137-140

la natura pròpia de cadascuna i no retirant, per tant, als laics la facultat necessària d' obrar espontàniament. Diversos documents eclesiàstics anomenen mandat aquest acte de la Jerarquia.

Finalment, la Jerarquia confia als laics determinats càrrecs que encara es relacionen més amb la funció dels Pastors, com passa en l' ensenyament de la doctrina cristiana, en alguns actes litúrgics i en la cura d' ànimes. En virtut d' aquesta missió, els laics han de subjectar-se totalment a la direcció del superior eclesiàstic amb referència a l' exercici del càrrec.

Respecte a les obres i institucions d' ordre temporal, és funció de la Jerarquia eclesiàstica ensenyar i interpretar autènticament els principis morals que cal seguir en els afers temporals. També ella té el dret de jutjar, sospesant-ho bé tot i ajudant-se dels entesos, si aquestes obres i institucions estan conformes als principis morals, i el de poder determinar sobre allò que es necessita per a salvaguardar i fomentar els béns de l' ordre sobrenatural.

[L' AJUDA DE LA CLERECIA A L' APOSTOLAT DELS LAICS]

25. Els bisbes, els rectors de parròquia i els altres sacerdots d' ambdós clergats tindran present que el dret i el deure d' exercir l' apostolat són comuns a tots els fidels, tant clergues com laics, i que els laics també tenen una part pròpia en l' edificació de l' Església [3]. Per tant, treballaran fraternalment amb els laics a

et distinctione, nec proinde laicorum ablata necessaria facultate sua sponte agendi. Qui actus Hierarchiae in variis documentis ecclesiasticis mandatum appellatur.

Denique Hierarchia laicis munia quaedam committit, quae proprius cum officiis pastorum coniuncta sunt, ut in propositione doctrinae christianae, in quibusdam actibus liturgicis, in cura animarum. Vi huius missionis laici quoad muneris exercitium plene subduntur superiori ecclesiasticae moderationi.

Quod attinet ad opera et institutiones ordinis temporalis, munus ecclesiasticae Hierarchiae est docere et authentice interpretari principia moralia in rebus temporalibus sequenda; ipsi etiam fas est iudicare, omnibus rite perpensis et auxilio adhibito peritorum, de conformitate talium operum et institutionum cum principiis moralibus et decernere de eis quae ad ordinis supernaturalis bona custodienda et promovenda requiruntur.

25. Prae oculis habeant Episcopi, parochi, ceterique sacerdotes utriusque cleri, ius et officium exercendi apostolatum esse commune omnibus fidelibus sive clericis sive laicis, et in aedificatione Ecclesiae etiam laicos proprias partes habere [3]. Quapropter fraterne cum laicis operentur in Eccle-

[3] Cf Pius XII, *Al segon Congrés de l' Apostolat seglar*, del 5 d' octubre de 1957 AAS 49 (1957) 927.

l' Església i per a l' Església, i en les seves obres apostòliques tindran una sol.licitud especial envers els laics [4].

Seran elegits curosament sacerdots idonis i degudament formats per ajudar l' apostolat dels laics en les seves formes especials [5]. Els qui es dediquen a aquest ministeri representen la Jerarquia en la seva activitat pastoral, després de rebre d' ella la missió. Fomentaran les relacions convenients dels laics amb la Jerarquia, fidels sempre a l' esperit i a la doctrina de l' Església. Es dedicaran a alimentar la vida espiritual i el sentit apostòlic de les associacions catòliques que els han estat encarregades. Assistiran amb el seu consell assenyat l' activitat apostòlica d' aquestes institucions i en fomentaran les empreses. En diàleg amb els laics, cercaran constantment amb atenció quins sistemes poden fer més fructuosa l' activitat apostòlica. Fomentaran l' esperit d' unitat dintre l' associació i també entre aquesta i les altres.

Per últim, els religiosos, germans o germanes, tindran en estima les obres apostòliques dels laics. D' acord amb l' esperit i les normes dels seus instituts, es dedicaran de bona gana a fomentar les obres dels laics [6]. Miraran de mantenir, ajudar i completar les funcions sacerdotals.

sia et pro Ecclesia, specialemque curam habeant laicorum in eorum operibus apostolicis [4].

Diligenter seligantur sacerdotes apostolatus laicorum specialibus formis iuvandis idonei et apte formati [5]. Qui vero huic ministerio vacant, missione accepta ab Hierarchia, hanc repraesentant in sua actione pastorali; congruas laicorum relationes cum ipsa foveant, semper spiritui et doctrinae Ecclesiae fideliter inhaerentes; seipsos in alenda vita spirituali et sensu apostolico consociationum catholicarum sibi commissarum impendant; earum apostolicae operositati sapienti suo consilio adsint atque incepta foveant. Continuo cum laicis instituto colloquio, attente inquirant quae sint formae ad magis frugiferam reddendam apostolicam actionem; spiritum unitatis intra ipsam consociationem et eam inter et ceteras promoveant.

Religiosi demum, sive fratres sive sorores, opera apostolica laicorum aestiment; secundum spiritum et normas suorum institutorum, operibus laicorum promovendis libenter se devoveant [6]; munera sacerdotalia sustinere, adiuvare, complere studeant.

[4] Cf. Concili Vaticà II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.4 n.37: AAS 57 (1965) 42-43.

[5] Cf. Pius XII, exhort. apost. *Menti nostrae*, del 25 de setembre de 1950: AAS 42 (1950) 660.

[6] Cf. Conc. Vaticà II, decr. sobre la renovació de la vida religiosa *Perfectae Caritatis*.

[ALGUNS MITJANS DE COL.LABORACIÓ]

26. Cal que a les diòcesis, tant com sigui possible, hi hagi consells que ajudin l' obra apostòlica de l' església, sia en el camp de l' evangelització i la santificació, sia en el camp caritatiu, social, etc., amb la col.laboració convenient dels clergues i els religiosos amb els laics. Aquests consells podran servir a la coordinació mútua de les diverses associacions i empreses dels laics, salvant el caràcter propi i l' autonomia de cadascuna [7].

Hi haurà consells d' aquests, si és possible, àdhuc en el pla parroquial o interparroquial i interdiocesà, i també en l' ordre nacional o internacional [8].

Es constituirà, demés, prop de la Santa Seu un Secretariat especial en servei i estímul de l' apostolat dels laics, com a centre que subministri, amb mitjans adequats, les notícies sobre les diverses empreses apostòliques dels laics, es dediqui a la investigació sobre els problemes actuals que s' originen en aquest camp i assisteixi amb els seus consells la Jerarquia i els laics en els treballs apostòlics. Els diversos moviments i empreses de l' apostolat dels laics existents en tot el món tindran part en aquest Secretariat, col.laborant també els clergues i els religiosos amb els laics.

26. In dioecesibus, in quantum fieri potest, habeantur consilia quae operam apostolicam Ecclesiae, sive in campo evangelizationis et sanctificationis sive in campo caritativo, sociali et aliis, adiuvent, cooperantibus convenienter clericis et religiosis cum laicis. Haec consilia poterunt variarum laicorum consociationum et inceptorum mutuae coordinationi inservire, salva uniuscuiusque indole propria et autonomia [7].

Huiusmodi consilia habeantur, si fieri potest, etiam in ambitu paroeciali vel interparoeciali, interdioecesano, necnon in ordine nationali vel internationali [8].

Constituatur insuper apud Sanctam Sedem peculiaris aliquis secretariatus in servitium et impulsum apostolatus laicorum, tamquam centrum, quod aptis instrumentis nuntia de variis inceptis apostolicis laicorum suppeditet, investigationibus de hodiernis quaestionibus in hoc campo orientibus studeat et suis consiliis Hierarchiae et laicis in operibus apostolicis adsistat. In hoc secretariatu varii motus et incepta apostolatus laicorum in universo mundo existentia suas partes habeant, cooperantibus cum laicis etiam clericis et religiosis.

[7] Cf. BENET XIV, *De Synodo dioecesano III* c.9 n.7.
[8] Cf. PIUS XI, enc. *Quamvis nostra,* del 30 d' abril de 1936: AAS 28 (1936) 160-161.

[La col.laboració amb els altres cristians i amb els no-cristians]

27. El patrimoni evangèlic comú i la conseqüent obligació del testimoniatge cristià recomanen i moltes vegades exigeixen la col.laboració dels catòlics amb altres cristians, exercida individualment o per part de les comunitats de l' església, en les activitats i en les associacions, en el camp nacional i en l' internacional [9].

Els valors humans comuns demanen també sovint la col.laboració dels cristians, que es proposen fins apostòlics, amb aquells qui no professen el nom cristià, però reconeixen aquests valors.

Amb aquesta col.laboració dinàmica i prudent [10], que té una gran importància en les activitats temporals, els laics donen testimoniatge del Crist, Salvador del món, tant com de la unitat de la família humana.

Capítol VI

LA FORMACIÓ PER A L' APOSTOLAT

[La formació per a l' apostolat és necessària]

28. L' apostolat només pot assolir plena eficàcia mitjançant una formació multiforme i integral. L' exigeixen no sols el constant progrés espiritual i doctrinal del mateix laic, sinó també les

27. Commune veluti patrimonium evangelicum communeque inde consequens christiani testimonii officium commendant et saepe exigunt cooperationem catholicorum cum aliis christianis, a singulis et a communitatibus Ecclesiae exercendam, sive in actionibus sive in consociationibus, in campo nationali vel internationali [9].

Communes valores humani similem quoque cooperationem christianorum, apostolicos fines prosequentium, cum eis haud raro postulant, qui nomen christianum non profitentur, sed hos valores agnoscunt.

Hac cooperatione dynamica et prudenti [10], quae magni momenti in activitatibus temporalibus est, laici testimonium praebent Christo, Salvatori mundi, et unitati familiae humanae.

Caput VI

DE FORMATIONE AD APOSTOLATUM

28. Apostolatus plenam efficaciam attingere potest solummodo multiformi et integra formatione; quam exigunt non solum continuus spiritualis

[9] Cf. Joan XXIII, enc. *Mater et magistra*, del 15 de maig de 1961: AAS 53 (1961) 456-457; decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* c.2 n.12: AAS 57 (1956) 99-100.

[10] Cf. ibid. n.12: AAS 57 (1965) 100; const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.15: AAS 57 (1965) 19-20.

diverses circumstàncies de coses, llocs i funcions a què el seu zel ha d' acomodar-se. Aquesta formació per a l' apostolat ha de recolzar en aquells fonaments que el sant Concili actual estableix i declara en d' altres llocs [1]. Ultra la formació comuna a tots els cristians, moltes formes d' apostolat requereixen també una formació específica i peculiar, a causa de la diversitat de persones i circumstàncies.

[ELS PRINCIPIS DE LA FORMACIÓ DELS LAICS PER A L' APOSTOLAT]

29. Com que els laics, a la seva manera, participen en la missió de l' església, la seva formació apostòlica rep un caràcter especial de la mateixa condició secular i pròpia del laïcat i del seu mètode de vida espiritual.

La formació per a l' apostolat suposa una certa formació humana integral, acomodada al talent i a les condicions de cadascú. El laic, ben coneixedor del món d' avui, ha de ser un membre adaptat a la seva pròpia societat i a la seva cultura.

En primer lloc, el laic aprendrà a complir la missió del Crist i de l' Església vivint de la fe en el misteri diví de la creació i de la redempció, mogut per l' Esperit Sant que vivifica el poble de Déu i impulsa tots els homes a estimar Déu Pare i el món i els homes en Ell. Aquesta formació ha de considerar-se com el fonament i la condició de qualsevol apostolat fructuós.

et doctrinalis profectus ipsius laici, sed et varia adiuncta rerum, personarum et officiorum ad quae navitas eius accommodanda est. Haec formatio ad apostolatum iis fundamentis inniti debet quae ab hoc Sacrosancto Concilio in aliis locis asserta et declarata sunt [1]. Praeter formationem omnibus christianis communem, ob varietatem personarum et adiunctorum, non paucae apostolatus formae specificam quoque et peculiarem formationem requirunt.

29. Cum laici suo modo missionem Ecclesiae participent, formatio eorum apostolica ab ipsa indole saeculari et propria laicatus, eiusque spiritualis vitae ratione notam specialem accipit.

Formatio ad apostolatum formationem integram quandam humanam uniuscuiusque ingenio condicionibusque accommodatam supponit. Laicus enim, mundum huius temporis bene cognoscens, membrum propriae societatis eiusque culturae aptatum esse debet.

Imprimis autem laicus discat implere Christi et Ecclesiae missionem, ex fide in divino mysterio creationis et redemptionis vivens, motus Spiritu Sancto populum Dei vivificante, qui omnes homines impellit ad Deum Patrem diligendum atque mundum et homines in Ipso. Quae formatio ut fundamentum et condicio cuiusvis apostolatus fructuosi considerari debet.

[1] Cf. const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* c.2.4.5: AAS 57 (1965) 12-21.37-49; també el decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* n.4.6.7.12: AAS 57 (1965) 94.96.97.99.100. També el decr. *De apostolatu laicorum* c.1 n.4. Cf. també supra n.4.

A més de la formació espiritual, es necessita una sòlida instrucció doctrinal, tant teològica, com ètica i filosòfica, segons les diversitats d' etat, condició i talent. No ha d' oblidar-se tampoc de cap manera la importància de la cultura general, així com de la formació pràctica i tècnica.

Per tal de fomentar les relacions humanes bones, convé de promoure els valors veritablement humans, sobretot, l' art de conviure i col.laborar fraternalment i d' entaular diàleg.

Com sigui que la formació per a l' apostolat no es pot limitar a la instrucció teòrica, de mica en mica i amb prudència, ja des del començ de la seva formació, el seglar aprendrà a mirar, jutjar i actuar en tot sota la llum de la fe, a formar-se i perfeccionar-se ell mateix mitjançant l' activitat amb els altres i a entrar d' aquesta manera al servei actiu de l' Església [2]. Aquesta formació, que sempre caldrà perfeccionar a causa de la maduresa creixent de la persona humana i de l' evolució dels problemes, demana cada dia un coneixement més profund i una acció més ajustada. En totes les exigències de la formació que cal satisfer, sempre es tindran presents la unitat i la integritat de la persona humana, de manera que resti salvaguardada i augmenti la seva harmonia i equilibri.

És així com el laic s' insereix íntimament i activa en la mateixa realitat de l' ordre temporal i pren la part que li correspon

Praeter formationem spiritualem, requiritur solida institutio doctrinalis, et quidem theologica, ethica, philosophica, secundum diversitatem aetatis, condicionis et ingenii. Momentum etiam culturae generalis una cum formatione practica et technica minime negligatur.

Ad bonas relationes humanas colendas oportet ut valores vere humani foveantur, imprimis ars fraterne convivendi atque cooperandi, necnon colloquium instituendi.

Quoniam vero formatio ad apostolatum non potest in sola instructione theoretica consistere, gradatim quidem et prudenter, laicus inde ab initio formationis suae, discat omnia sub lumine fidei aspicere, iudicare et agere, per actionem seipsum cum aliis efformare ac perficere, et sic in operosum servitium Ecclesiae ingredi [2]. Quae formatio, semper perficienda propter personae humanae crescentem maturitatem et propter evolutionem problematum, altiorem in dies cognitionem et aptatam actionem postulat. In omnibus formationis exigentiis explendis semper unitas et integritas personae humanae prae oculis habenda est, ita ut eius harmonia et aequilibrium salvetur et augeatur.

Hoc modo laicus penitus et naviter sese inserit in ipsam realitatem ordinis temporalis suamque partem in eius gerendis rebus efficaciter susci-

[2] Cf Pius XII, *Al primer Congrés Internacional de «boy-scouts»*, del 6 de juny de 1952: AAS 44 (1952) 579-580; Joan XXIII, enc. *Mater et magistra*, del 15 de maig de 1961 AAS 53 (1961) 456.

en els seus afers. A la vegada, com a membre viu i testimoni de l' Església, fa que aquesta sigui present i activa a l' interior de les realitats temporals [3].

[ELS QUI HAN DE DONAR LA FORMACIÓ APOSTÒLICA]

30. La formació per a l' apostolat ha de començar amb la primera educació dels infants. Seran, però, iniciats d' una manera especial en l' apostolat els adolescents i els joves i se 'ls infondrà aquest esperit. Ha de completar-se tota la vida aquesta formació, segons reclamen les noves funcions que es van assumint. És evident, doncs, que aquells qui tenen la responsabilitat de l' educació cristiana també resten obligats a donar una formació per a l' apostolat.

Dintre la família, és propi dels pares disposar els seus fills des de la infantesa a reconèixer l' amor de Déu envers tots els homes i ensenyar-los gradualment, principalment amb l' exemple, la sol.licitud per les necessitats del proïsme tant materials com espirituals. Per tant, tota la família i la seva vida comuna ha de ser com una mena de noviciat per a l' apostolat.

Caldrà educar els infants per tal que, transcendint els límits de la família, obrin l' esperit a les comunitats tant eclesiàstiques com temporals. Seran rebuts en la comunitat local de la parròquia de tal manera que hi adquireixin consciència de ser membres vius i actius del poble de Déu. Els sacerdots, en el catecisme i en

pit, simulque tamquam vivum membrum et testis Ecclesiae eamdem in sinu rerum temporalium praesentem et actuosam reddit [3].

30. Formatio ad apostolatum a prima puerorum institutione incipere debet. Peculiari autem modo initientur apostolatu adulescentes et iuvenes atque hoc spiritu imbuantur. Per totam vitam haec formatio perficienda est prout nova suscepta munera requirunt. Patet igitur eos ad quos spectat educatio christiana, officio quoque formationis ad apostolatum devinciri.

Parentum est in familia filios suos ab ipsa pueritia disponere ad agnoscendum amorem Dei erga universos homines, illosque gradatim, praesertim exemplo, docere sollicitudinem de proximi necessitatibus tam materialibus quam spiritualibus. Tota ergo familia eiusque communis vita quasi tirocinium apostolatus evadat.

Pueri insuper educandi sunt ut, fines familiae transcendentes, communitatibus tam ecclesiasticis quam temporalibus animum pandant. In locali communitate paroeciae ita assumantur, ut in ea conscientiam acquirant se viva et activa membra esse populi Dei. Sacerdotes autem in catechesi

[3] V. CONC. VATICÀ II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.33: AAS 57 (1965) 39.

la predicació, en la direcció espiritual i en els altres ministeris pastorals, tindran present la formació per a l' apostolat.

També és un deure de les escoles, els col.legis i les altres institucions catòliques que es dediquen a l' educació fomentar en els joves la mentalitat catòlica i l' activitat apostòlica. Si manca aquesta formació perquè els joves no assisteixen en aquestes escoles, o per altre motiu, tant més miraran de procurar-la els pares, els pastors d' ànimes i les associacions d' apostolat. Els mestres i els educadors, que per vocació i per ofici practiquen una forma excel.lent de l' apostolat dels laics, hauran de conèixer bé la doctrina necessària i l' art pedagògica, amb què podran realitzar eficaçment aquesta educació.

També els grups i les associacions de laics, tant si es proposen l' apostolat com d' altres fins sobrenaturals, segons els seus propòsits i normes, hauran de fomentar amb aplicació i assíduament la formació per a l' apostolat [4]. Elles són moltes vegades el camí ordinari per a una formació apostòlica convenient. Ofereixen una formació doctrinal, espiritual i pràctica. Els seus components, en equips reduïts, examinen amb els companys i amics els mètodes i els resultats de la seva acció apostòlica i fan revisió de la seva vida diària a la llum de l' Evangeli.

Cal ordenar aquesta formació de manera que es tingui en compte tot l' apostolat dels laics, el qual ha d' exercir-se no sols entre els equips de les associacions, sinó també en totes les cir-

et ministerio verbi, in moderatione animarum, necnon in aliis ministeriis pastoralibus formationem ad apostolatum prae oculis habeant.

Scholarum quoque, collegiorum aliarumque institutionum catholicarum formationi inservientium est in iuvenibus sensum catholicum et actionem apostolicam fovere. Quae formatio si deficit, vel quia illas scholas iuvenes non frequentant, vel alia de causa, eo magis de ea curent parentes et animarum pastores et consociationes apostolicae. Magistri vero et educatores qui vocatione sua et officio formam egregiam apostolatus laicorum exercent, doctrina necessaria et arte paedagogica imbuti sint, quibus hanc institutionem efficaciter tradere valeant.

Coetus et consociationes item laicorum, sive apostolatum sive alios fines supernaturales intendant, pro fine et modulo suo formationem ad apostolatum sedulo et assidue fovere debent [4]. Ipsae sunt saepe via ordinaria congruentis formationis ad apostolatum. In ipsis enim habetur formatio doctrinalis, spiritualis et practica. Sodales earum cum sociis vel amicis in parvis coetibus methodos et fructus suae navitatis apostolicae perpendunt et rationem vitae suae cotidianae cum Evangelio comparant.

Huiusmodi formatio ita ordinanda est ut ratio habeatur totius apostolatus laicorum, qui non tantum inter coetus ipsos consociationum, sed in omnibus etiam adiunctis per totam vitam est exercendus, praesertim

[4] Cf JOAN XXIII, enc *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 455.

cumstàncies i durant tota la vida, sobretot professional i social. A més, cadascú haurà de preparar-se ell mateix amb tota diligència per a l' apostolat, cosa que és més urgent durant l' edat adulta. En avançar l' edat, l' esperit es va obrint més, i així cadascú pot descobrir amb més cura els talents amb què Déu ha enriquit la seva ànima i aplicar amb més eficàcia aquells dons carismàtics que l' Esperit Sant li ha donat en bé dels seus germans

[COM CAL ADAPTAR LA FORMACIÓ A LES DIVERSES MENES D' APOSTOLAT]

31. Les diverses formes d' apostolat demanen també una formació especial convenient.

a) Quant a l' apostolat per evangelitzar i santificar els homes, els laics han de ser especialment formats per a establir diàleg amb d' altres, creients o no-creients, a fi de portar a tothom el missatge del Crist [5].

En el nostre temps es propaga molt pertot, àdhuc entre els catòlics, el materialisme de diverses menes. Per això els laics no sols aprendran amb més diligència la doctrina catòlica, principalment el punts més discutits, ans encara presentaran el testimoniatge de la vida evangèlica contra qualsevol forma de materialisme.

b) Quant a la instauració cristiana de l' ordre temporal, hom ensenyarà als laics la veritable significació i el valor dels béns tem-

professionalem et socialem. Immo unusquisque ad apostolatum seipsum naviter praeparare debet, quod magis urget in adulta aetate. Progrediente enim aetate melius animus panditur atque ita unusquisque diligentius detegere potest talenta quibus Deus animam suam ditavit illaque charismata efficacius exercere quae ei a Spiritu Sancto in bonum fratrum suorum collata sunt.

31. Variae formae apostolatus peculiariter congruentem formationem quoque expostulant.

a) Quoad apostolatum ad homines evangelizandos et santificandos, laici specialiter formandi sunt ad colloquium instaurandum cum aliis, credentibus vel non credentibus, ad nuntium Christi omnibus manifestandum [5].

Cum autem nostris temporibus diversi generis materialismus late ubique, etiam inter catholicos, diffundatur, laici non tantum diligentius doctrinam catholicam ediscant, ea peculiariter capita quae in controversiam vocantur, sed etiam contra quamlibet formam materialismi exhibeant testimonium vitae evangelicae.

b) Quoad instaurationem christianam ordinis rerum temporalium, laici

[5] Cf. PIUS XII, enc. *Sertum laetitiae*, de l' 1 de novembre de 1939: AAS 31 (1939) 635-644; ID., *Als Ilorejats de l' A. C. Italiana*, del 24 de maig de 1953.

porals, ja considerats en ells mateixos, ja amb referència a tots els fins de la persona humana. S' exercitaran en el recte ús dels mitjans i en l' organització de les institucions, tenint sempre present el bé comú, segons els principis de la doctrina moral i social de l' Església. Els laics aprendran, sobretot, els principis i les conclusions de la doctrina social de l' Església, per tal d' esdevenir capaços, adés de contribuir amb el seu concurs al progrés de la doctrina, adés d' aplicarla rectament en cada cas [6].

c) Essent les obres de caritat i misericòrdia un testimoni molt il.lustre de la vida cristiana, la formació apostòlica també ha de conduir a practicar-les, per tal que els fidels aprenguin des de la infantesa a compadir els germans i a subvenir a les seves necessitats amb esperit generós [7].

[L' AJUDA QUE CAL DONAR]

32. Els laics que es donen a l' apostolat tenen ara molts mitjans d' ajuda, com, per exemple, sessions, congressos, recessos, exercicis espirituals, reunions freqüents, conferències, llibres i comentaris, per atènyer un més profund coneixement de la Sagrada Escriptura i de la doctrina catòlica, acréixer la vida espiritual, assabentar-se de les condicions del món i trobar i seguir els mètodes convenients [8].

edoceantur de vera significatione et valore bonorum temporalium, tum in se ipsis, tum ad omnes fines personae humanae quod attinet; exerceantur in recto usu rerum et organizatione institutionum, semper attendentes ad bonum commune iuxta principia doctrinae moralis et socialis Ecclesiae. Socialis doctrinae imprimis principia eiusque conclusiones ita laici addiscant, ut capaces reddantur, tum ad operam pro parte sua praestandam doctrinae progressui, tum ad eadem singulis casibus rite applicanda [6].

c) Cum caritatis et misericordiae opera praeclarissimum testimonium christianae vitae efferant, formatio apostolica ad haec quoque exercenda adducere debet, ut discant christifideles ab ipsa pueritia fratribus compati eiusque indigentibus generoso animo subvenire [7].

32. Laicis apostolatui deditis iam exstant multa subsidia, scilicet sessiones, congressus, recollectiones, exercitia spiritualia, frequentes conventus, conferentiae, libri, commentaria, ad altiorem cognitionem Sacrae Scripturae et doctrinae catholicae consequendam, ad vitam spiritualem alendam necnon ad mundi condiciones dignoscendas et aptas methodos inveniendas et excolendas [8].

[6] Cf. Pius XII, *Al Congrés Mundial de la Federació d' Associacions de la Joventut Femenina Catòlica*, 18 d' abril de 1952: AAS 44 (1952) 414-419. Cf. al.loc. a l'A. c. L I., 1 maig 1955: AAS 47 (1955) 403-404.

[7] Cf. Pius XII, *Al Congrés de les Associacions de Caritat*, del 27 d' abril de 1952: AAS 44 (1952) 470-471.

[8] Cf. Joan XXIII, enc. *Mater et magistra*, del 15 de maig de 1951: AAS 53 (1961) 454.

Aquests mitjans d' ajuda per a la formació són formes diverses d' apostolat dintre els ambients on es desenrotlla.

Amb aquesta finalitat també han estat erigits centres o instituts superiors que ja han donat fruits molt bons.

El sagrat Concili s' alegra d' aquesta mena d' empreses que es mantenen florents en alguns països i desitja que també se n' institueixin en d' altres llocs on siguin necessaris.

Cal que s' erigeixin encara, en tots els camps de l' apostolat, centres de documentació i d' estudi, no sols de teologia, sinó també d' antropologia, de psicologia, de sociologia i de metodologia, amb què rebin foment les facultats del talent dels laics, homes i dones, joves i adults.

Exhortació

33. Així, doncs, el sagrat Concili demana amb molta insistència en el Senyor a tots els laics que responguin de bona gana, amb promptitud de cor i generositat d' esperit a la crida que Crist els fa, invitant-los en aquesta hora amb més urgència, i a l' impuls de l' Esperit Sant. Que d' una manera especial sentin els joves que es dirigeix a ells directament aquesta exhortació i la rebin amb goig i amb magnanimitat. És el mateix Senyor que, per mitjà d' aquest sant Concili, invita novament tots els laics a unir-se a Ell més íntimament cada dia i, tenint els mateixos sentiments

Quae formationis subsidia rationem habent variarum formarum apostolatus in ambitibus ubi exercetur.

Hunc in finem etiam erecta sunt centra vel instituta superiora quae optimos fructus iam dederunt.

Sacrosanctum Concilium laetatur de huius generis inceptis iam in quibusdam partibus florentibus et exoptat ut aliis etiam in locis, ubi necessaria fuerint, promoveantur.

Centra insuper documentationis et studiorum non solum in re theologica, sed etiam in materia anthropologica, psychologica, sociologica, methodologica, quo melius foveantur laicorum ingenii facultates, virorum mulierumque, iuvenum et adultorum, pro omnibus apostolatus campis erigantur.

Adhortatio

33. Sacrosanctum igitur Concilium omnes laicos enixe in Domino obtestatur ut voci Christi, hac hora se instantius invitanti, et impulsui Spiritus Sancti libenter, generoso animo, prompto corde respondeant. Speciali modo hanc appellationem ad se directam esse sentiant iuniores, eamque accipiant cum alacritate et magnanimitate. Ipse enim Dominus omnes laicos per hanc Sanctam Synodum iterato invitat ut intimius in dies sibi iungantur et quae ipsius sunt, tamquam propria sentientes (cf. Phil 2,5), in

que tingué Ell (cf. F 2,5), a associar-se a la seva missió salvadora. Els envia altra vegada a tota població i localitat on Ell ha d' anar (cf. Lc 10,1), per tal que, mitjançant les diverses formes i mètodes de l' únic apostolat de l' Església, que ha d' adaptar-se constantment a les noves necessitats del temps, siguin col.laboradors d' Ell, donant-se de ple a l' obra del Senyor, sabent que el seu treball no és inútil en el Senyor (cf. 1 Cor 15,58).

Totes i cada una de les coses contingudes en aquest Decret han plagut als Pares del sant Concili. I Nós, en virtut de la potestat apostòlica que ens ha estat donada pel Crist, les aprovem, decretem i establim en l' Esperit Sant, juntament amb els venerables Pares. I el que sinodalment així fou establert manem que sigui promulgat a glòria de Déu.

Roma, prop de Sant Pere, dia 18 del mes de novembre de l' any 1955.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

eiusdem salvifica missione consocientur; eosque denuo mittit in omnem civitatem et locum quo ipse venturus est (cf. Lc 10,1); ut variis formis et modis unius apostolatus Ecclesiae novis necessitatibus temporum continenter aptandi, cooperatores ei se exhibeant, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor eorum non est inanis in Domino (cf. 1 Cor 15,58).

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XVIII mensis novembris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE LES ESGLÉSIES ORIENTALS CATÒLIQUES

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El decret *Orientalium Ecclesiarum* neix quan, entre les «proposicions» arribades a la Comissió antepreparatòria, hom en troba 18 que toquen els Patriarques orientals, a més d' algunes d' altres referents a punts discutis a l' Orient: fixació de la Pasqua, ús litúrgic de les llengües vernacles, etc. La Comissió preparatòria «de Ecclesiis orientalibus» va elaborar deu esquemes breus sobre temes que convindria d' aclarir al Concili amb referència a les Esglésies orientals. La Comissió central va examinar-los pel gener, febrer i maig del 1962.

A base d' això va redactar-se el primer text, imprès en 1963, amb un proemi i cinc capítols: ritus, disciplina del clericat, disciplina dels sagraments, culte diví i magisteri eclesiàstic.

Per ordre de la Comissió coordinadora, entre febrer i abril del 1963, el text va ser redactat per segona vegada: l' anterior és molt abreujat i passa a constituir la primera part del nou. La segona part, afegida, té un sentit ecumènic i s' aplica tant als orientals catòlics com als no-catòlics. Fou repartida als Pares pel maig i, sense ser discutida a l' aula, va rebre 140 suggerències d' esmena.

De nou, la Comissió coordinadora mana que amb elles sigui reelaborat el text, i surt la tercera redacció, que és una relació breu de 29 proposicions fonamentals. Va ser repartida per l' abril del 1964. Aquest és el text que va discutir-se del 15 al 20 d' octubre, amb la intervenció de 30 Pares.

Sotmès el 20 d' octubre a cinc votacions parcials, aquestes resultaren fonamentalment favorables, menys la segona, que rebutjà el text que es referia als canvis de ritu. Calgué refer-lo. A més, les esmenes oposades a d' altres parts de l' esquema foren 1.920. Les examinaren cinc Subcomissions, nomenades amb aquest fi dintre la Comissió.

El 20 de novembre de 1964, vigília de l' acabament de la tercera etapa conciliar, es repertí i votà la quarta redacció. Les votacions foren tres: una per al paràgraf refet (els 283 vots contraris no foren suficients per a impedir l' aprovació); la segona, per a les esmenes (vots contraris, 188), i la tercera, per al conjunt del document (vots contraris, 135).

L' endemà, 21 de novembre de 1964, es votà, finalment, amb 2.110 «placet» contra 39 «non placet», i Pau VI el promulgà solemnement.

SUMARI

1. *Proemi.*—L' Església té en gran consideració els ritus, les tradicions i la disciplina de les Esglésies orientals, en les quals, a causa de llur antiguitat venerable, resplendeix la tradició apostòlica, que forma part del patrimoni de tota l' Església. Per això, desitjant-ne la florida, aquest Concili ha decidit establir els punts següents.

Les Esglésies particulars o ritus

2. La unitat en l' Esperit Sant de l' única fe dels fidels resplendeix en la diversitat dels ritus. L' Església té la intenció de respectar íntegrament les tradicions de cadascun d' aquests ritus.
3. Malgrat la diversitat litúrgica, disciplinar i de les tradicions, les Esglésies d' Orient i d' Occident estan confiades al govern únic del Summe Pontífex, i tenen, totes, la mateixa dignitat i els mateixos drets, així com les mateixes obligacions.
4. Per això hom proveirà al foment de totes les Esglésies particulars amb la institució de parròquies i eparquies. Els diversos jerarques que actuen damunt d' un mateix territori, promouran la unitat d' acció amb contactes oportuns, per tal de fer progressar millor la religió i tutelar la disciplina eclesiàstica.
   Els clergues s' instruiran sobre els ritus i sobre les normes pràctiques en matèria interritual. Tots els fidels mantindran i honraran el ritu propi, fora dels casos particulars, que seran sotmesos a la Santa Seu.

La conservació del patrimoni espiritual de les Esglésies orientals

5. Les Esglésies orientals han beneficiat tota l' Església, la qual per això els fa honor i considera propi i comú llur patrimoni particular de tradicions i doctrina. És per això que les Esglésies orientals tenen el dret i el deure de regir-se segons la disciplina pròpia, per tal com és aquesta la que més s' adiu als costums dels fidels i la més adequada per a promoure el bé de les ànimes.
6. Els orientals poden i han de conservar els seus ritus propis. No hi han d' introduir canvis, si no és amb vista al seu progrés orgànic. Cal també que assoleixin una consciència i un coneixement cada vegada més profunds d' aquests ritus, i els restauraran quan hagin entrat en decadència. Tots els qui han de relacionar-se sovint amb les Esglésies orientals seran instruïts oportunament sobre la seva disciplina, doctrina i litúrgia. Els instituts religiosos de ritu llatí que treballen en zones orientals, fundaran, si els és possible, cases de ritu oriental.

Els Patriarques orientals

7. Hom designa amb el nom de Patriarca el Bisbe que té jurisdicció sobre tots els Bisbes del mateix territori, salvant la primacia del Romà Pontífex.

8. Els Patriarques orientals, qualsevol que sigui la siva prioritat històrica i deixant en ferm les precedències d' honor, són tots iguals en dignitat patriarcal.

9. L' Església reconeix un honor especial als Patriarques orientals, i el Concili estableix que siguin restaurats els seus drets i privilegis tal com eren en temps de la unió entre Orient i Occident, bé que calgui adaptar-los a les condicions actuals. Els Patriarques formen la instància superior per a totes les qüestions pròpies del Patriarcat, salvant sempre els drets del Romà Pontífex.

10. El mateix cal dir dels Arquebisbats majors que presideixen una Església particular o ritu.

11. La institució patriarcal essent una forma tradicional de govern, l' Església desitja que, on sigui necessari, s' erigeixin nous patriarcats, per decisió del Concili o del Papa.

Disciplina sacramental

12. El Concili confirma la disciplina dels sagraments vigent a les Esglésies orientals.

13. Es restaurarà la disciplina de la confirmació, vigent des dels temps més antics.

14. Tots els preveres orientals poden conferir la confirmació, adés amb el baptisme, adés separadament, a tots els fidels de qualsevol ritu. El mateix cal dir dels preveres de ritu llatí.

15. Els fidels tenen l' obligació, a les festes, de participar en la litúrgia segons les normes del seu ritu, i hom els exhorta a apropar-se a l' Eucaristia.

16. La facultat de confessar s' estén a ambdós ritus, per als preveres, fora del cas d' una prohibició expressa del jerarca local.

17. El Concili desitja el restabliment del diaconat a tot arreu.

18. Sobre el matrimoni entre catòlics orientals i acatòlics orientals, el Concili estableix que, per a la validesa, és suficient la presència del ministre, restant en ferm, per a la licitud, l' obligació de celebrar-lo segons la forma canònica.

El culte diví

19-20. Normes sobre el canvi de festes i, particularment, sobre la fixació del dia de la Pasqua.

21. Disciplina de la diàspora.

22. Sobre la celebració de l' Ofici diví.

23. Sobre les llengües i els textos litúrgics.

El tracte amb els germans de les Esglésies separades

24. Les Esglésies orientals unides a Roma promouran la unió de tots els cristians amb el coneixement, l' estima, la caritat i l' exemple de vida.

25. Hom no exigirà als germans separats que vinguin a la unitat catòlica res més que allò que demana la professió de la fe catòlica. I, el seu sacerdoci essent vàlid, el clericat pot exercir l' orde sagrat.

26. La comunicació en les coses sagrades que ofengui la unitat o comporti adhesió formal a l' error, o suposi perill per a la fe o escàndol, és prohibida per la llei divina. Però, amb referència als germans orientals, la pràctica demostra que no solen donar-se aquests inconvenients i perills. Per tant, tenint en compte el major bé de les ànimes, s' estableix:

27. Els ministres catòlics podran administrar als germans separats que tinguin bona fe i disposició recta els sagraments de la penitència, de l' Eucaristia i de la unció dels malalts. Anàlogament, els catòlics, allí on no puguin disposar d' un ministre de la seva confessió, podran rebre els sagraments dels ministres separats.

28. S' estableix el mateix amb referència als llocs sagrats i a les funcions sagrades.

29. La regulació particular d' aquesta comunicació en les coses sagrades és confiada a les jerarquies locals.

30. *Conclusió.*—El Concili s' alegra de la col.laboració entre les Esglésies catòliques d' Orient i d' Occident i estableix aquestes normes, tot esperant la comunió plena. Mentrestant, tots els cristians són invitats a l' oració per tal que davalli la plenitud de l' Esperit Sant sobre tots els fidels en Crist.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE LES ESGLÉSIES ORIENTALS CATOLIQUES *

Proemi

1. L' Església catòlica considera que tenen un gran valor les institucions de l' església oriental, els seus ritus litúrgics, les seves tradicions eclesiàstiques i la seva disciplina de la vida cristiana.

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS CATHOLICIS

Prooemium

1. Orientalium Ecclesiarum instituta, ritus liturgicos, traditiones ecclesiasticas atque vitae christianae disciplinam Ecclesia catholica mag-

* Decret promulgat el dia 21 de novembre de 1964.

En tot això, excels com és a causa d' una antiguitat venerable, brilla la tradició que ve dels Apòstols a través del Pares [1] i que constitueix una part del patrimoni de l' Església universal, revelat per Déu i indivisible. Aquest sagrat Concili ecumènic, per tant, mostrant-se sol.lícit envers les esglésies orientals, testimonis vivents d' aquesta tradició, desitjós de llur florida i volent que acompleixin la funció que els ha estat confiada amb un nou vigor apostòlic, ha determinat d' establir algunes normes, ultra les que es refereixen a tota l' Església, bo i deixant la resta a les determinacions dels Sínodes orientals i de la Seu Apostòlica.

Les Esglésies particulars o els ritus

[*La varietat de ritus no perjudica la unitat de l' Església*]

2. L' Església santa i catòlica, que és el Cos místic de Crist, està formada pels fidels, que s' uneixen orgànicament en l' Esperit Sant mitjançant la mateixa fe, els mateixos sagraments i el mateix govern, i que, aplegant-se en diversos grups, enllaçats per la jerarquia, formen Esglésies particulars o ritus. Entre elles es manté una comunió admirable, i, lluny de constituir la varietat dintre l' Església un perill per a la unitat, més aviat n' és una manifestació. Car aquest és el propòsit de l' Església catòlica: que es conservin íntegres les tradicions de cada Església particular o

ni facit. In eis enim, utpote veneranda antiquitate praeclaris, elucet ea quae ab Apostolis per Patres est traditio [1], quaeque partem constituit divinitus revelati atque indivisi universae Ecclesiae patrimonii. Ecclesiarum igitur Orientalium, quae huius traditionis testes sunt vivi, sollicitudinem gerens, haec Sancta et Oecumenica Synodus cupiens ut eaedem floreant et novo robore apostolico concreditum sibi munus absolvant, praeter ea quae ad universam spectant Ecclesiam, capita quaedam statuere decrevit, ceteris ad providentiam Synodorum orientalium necnon Sedis Apostolicae remissis.

De Ecclesiis Particularibus seu Ritibus

2. Sancta et catholica Ecclesia, quae est Corpus Christi mysticum, constat ex fidelibus, qui eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu Sancto organice uniuntur, quique in varios coetus hierarchia iunctos coalescentes, particulares Ecclesias seu ritus constituunt. Inter eas mirabilis viget communio, ita ut varietas in Ecclesia nedum eiusdem noceat unitati, eam potius declaret; Ecclesiae enim catholicae hoc propositum est, ut salvae et integrae maneant uniuscuiusque particularis Ecclesiae seu

[1] Cf Lleó XIII, carta apost *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, en *Leonis XIII Acta*, vol 14, p 201-202.

ritu. I vol també adaptar el seu estil de vida a les diverses necessitats de temps i lloc [2].

[*La igualtat de les Esglésies*]

3. Aquestes Esglésies particulars, tant de l' Orient com de l' Occident, bé que que es diferenciïn entre elles per raó dels anomenats ritus, això és, la litúrgia, la disciplina eclesiàstica i el patrimoni espiritual, és sols parcialment, i són confiades de la mateixa manera al govern pastoral del Romà Pontífex, successor de sant Pere en la primacia sobre tota l' Església per dret diví. Tenen, per consegüent, la mateixa dignitat, i cap d' elles no és superior a les altres per raó del ritu. Gaudeixen dels mateixos drets i estan subjectes a les mateixes obligacions, àdhuc en allò que fa referència a la predicació de l' Evangeli per tot el món (cf. Mc 16,15) sota l' autoritat del Romà Pontífex.

[*Prescripcions per al foment dels ritus particulars*]

4. Cal, doncs, que, arreu del món, hom tingui cura de la defensa i l' augment de totes les Esglésies particulars i que per això es constitueixin parròquies i jerarquia pròpia, quan ho demani el bé espiritual dels fidels. Els jerarques de diverses Esglésies particulars amb jurisdicció sobre un mateix territori procu-

ritus traditiones, eademque pariter vult suam vitae rationem aptare variis temporum locorumque necessitatibus [2].

3. Huiusmodi particulares Ecclesiae, tum Orientis tum Occidentis, licet ritibus, ut aiunt, nempe liturgia, ecclesiastica disciplina et patrimonio spirituali partim inter se differant, aequali tamen modo concreduntur pastorali gubernio Romani Pontificis, qui Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit. Eaedem proinde pari pollent dignitate, ita ut nulla earum ceteris praestet ratione ritus, atque iisdem fruuntur iuribus et tenentur obligationibus, etiam quod attinet ad Evangelium praedicandum in universum mundum (cf. Mc 16,15), sub moderamine Romani Pontificis.

4. Provideatur igitur ubique terrarum tuitioni atque incremento omnium Ecclesiarum particularium ac propterea constituantur paroeciae atque propria hierarchia, ubi id postulat bonum spirituale fidelium. Hierarchae vero variarum Ecclesiarum particularium in eodem territorio iurisdictionem

[2] Cf. SANT LLEÓ IX, carta *In terra pax* (any 1053): «Ut enim»; INNOCENCI III, concili del Laterà IV (any 1215) c.4: «Licet Graecos»; carta *Inter quatuor*, 2 agost 1206: «Postulasti postmodum»; INNOCENCI IV, carta *Cum de cetero*, 27 agost 1247; carta *Sub catholicae*, 6 març 1254, proemi; NICOLAU III, instr. *Istud est memoriale*, 9 oct. 1278; LLEÓ X, carta apost. *Accepimus nuper*, 18 maig 1521; PAU III, carta apost. *Dudum*, 23 desembre 1534; PIUS IV, const. *Romanus Pontifex*, 16 febr. 1564, § 5; CLIMENT VIII, const. *Magnus Dominus*, 23 desembre 1595, § 10; PAU V, const. *Solet circumspecta*, 10 desembre 1615, § 3; BENET XIV, enc. *Demandatum*, 24 desembre 1743, § 3; enc. *Allatae sunt*, 26 juny 1755, § 3.6-19.32; PIUS VI, enc. *Catholicae communionis*, 24 maig 1787; PIUS IX, carta *In suprema*, 6 gener 1848, § 3; carta apost. *Ecclesiam Christi*, 26 nov. 1853; const. *Romani Pontificis*, 6 gener 1862; LLEÓ XIII, carta apost. *Praeclara*, 20 juny 1894, n.7; carta apost. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, proemi; etc.

raran afavorir la unitat d' acció, confrontat parers en reunions periòdiques, i ajudar les obres comunes, unint les seves forces, per tal de fomentar més fàcilment el bé de la religió i defensar amb més eficàcia la disciplina del clergat [3]. Tots els clergues i els qui es disposen a rebre els Ordes sagrats rebran instrucció sòlida sobre els ritus i, principalment, sobre les normes pràctiques en matèries interrituals. També els laics, en l' ensenyament catequístic, seran instruïts sobre els ritus i les seves normes. Per últim, tots i cadascun dels catòlics, així com els batejats de qualsevol Església o comunitat acatòlica que ingressen en la plenitud de la comunió catòlica, retindran el ritu propi arreu del món, l' honraran i l' observaran tant com els sigui possible [4]. Això, salvant el dret de recórrer a la Seu Apostòlica en els casos particulars de les persones, les comunitats o les regions, la qual, com a àrbitra suprema de les relacions intereclesials, proveirà a les necessitats amb esperit ecumènic, ella mateixa o per mitjà d' altres autoritats, donant normes oportunes, decrets o rescriptes.

Cal conservar el patrimoni espiritual de les Esglésies orientals

[*L' obligació de conservar els ritus orientals*]

5. La història, les tradicions i nombroses institucions eclesiàstiques donen un testimoniatge il.lustre dels molts mereixements

obtinentes, curent, collatis consiliis in periodicis conventibus, unitatem actionis fovere, et, viribus unitis, communia adiuvare opera, ad bonum religionis expeditius promovendum et cleri disciplinam efficacius tuendam [3]. Clerici omnes et ascendentes ad ordines sacros bene instruantur de ritibus et praesertim de normis practicis in materiis interritualibus, imo et laici in institutione catechetica de ritibus eorumque normis doceantur. Omnes denique et singuli catholici, necnon baptizati cuiusvis Ecclesiae vel communitatis acatholicae ad plenitudinem communionis catholicae convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum eumque colant et pro viribus observent [4]; salvo iure recurrendi ad Sedem Apostolicam in casibus peculiaribus personarum, communitatum, vel regionum, quae, uti suprema relationum interecclesialium arbitra, providebit necessitatibus in spiritu oecumenico, ipsa vel per alias auctoritates, datis opportunis normis, decretis vel rescriptis.

De spirituali Ecclesiarum Orientalium patrimonio servando

5. Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae meritae sint [5].

[3] Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati,* 2 juny 1957, càn.4

[4] Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati,* 2 juny 1957, càn.8: «sense el permis de la Seu Apostòlica», seguint la pràctica dels segles anteriors; a més, amb referència als batejats acatòlics, el càn.11 diu: «poden adoptar el ritu que vulguin»; el text

de les Esglésies orientals envers l' Església universal [5]. Per això el sagrat Concili, no sols estima degudament i lloa com és just aquest patrimoni eclesiàstic i espiritual, ans el considera també fermament com a patrimoni de l' Església universal del Crist. Per tant, declara solemnement que les Esglésies de l' Orient, igual que les de l' Occident, tenen el dret i el deure de regir-se segons les disciplines particulars pròpies, ja que es troben autoritzades per una antiguitat venerable, són les més adequades als costums dels seus fidels i semblen les més aptes a la consecució del bé de les ànimes.

[*La modificació, la restauració i l' expansió dels ritus orientals*]

6. Sàpiguen i tinguin com a cert tots els orientals que sempre poden i han de conservar els seus legítims ritus litúrgics i la seva disciplina i que, si cal introduir canvis, haurà de ser d' acord amb el seu propi progrés orgànic. Tot això, doncs, els mateixos orientals hauran d' observar-ho amb la màxima fidelitat. Ells han d' aquirir un coneixement cada dia més gran d' aquestes coses i les han de practicar amb tota perfecció. I, si per les circumstàncies dels temps o de les persones, se n' han allunyat indegudament, s' esforçaran a tornar a les tradicions antigues. Els qui per raó del càrrec o del ministeri apostòlic tenen relacions freqüents amb les Esglésies orientals o amb els seus fidels hauran de ser instruïts acuradament, segons la importància de l' ofici que exerceixen, en el coneixement i la pràctica dels ritus, la disciplina, la

Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat. Quamobrem sollemniter declarat, Ecclesias Orientis sicut et Occidentis iure pollere et officio teneri se secundum proprias disciplinas peculiares regendi, utpote quae veneranda antiquitate commendentur, moribus suorum fidelium magis sint congruae atque ad bonum animarum consulendum aptiores videantur.

6. Sciant ac pro certo habeant omnes Orientales, se suos legitimos ritus liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac nonnisi ratione proprii et organici progressus mutationes inducendas esse. Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus observanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem usumque perfectiorem acquirere debent, et, si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire satagant. Illi vero qui ratione sive muneris, sive apostolici ministerii frequens cum Orientalibus Ecclesiis aut cum earum fidelibus habeant commercium, in cognitione et cultu rituum, disciplinae, doctrinae, historiae atque indolis Orientalium accurate, pro

present disposa d' una manera positiva l' observança del ritu per tothom i pertot arreu.»

[5] Cf. LLEÓ XIII, carta apost. *Orientalium dignitas,* 30 nov. 1894; carta apost. *Praeclara gratulatione,* 20 juny 1894, i els documents adduïts a la precedent nota 2.

doctrina, la història i el caràcter dels orientals [6]. Hom recomana amb insistència a les Religions o associacions de ritu llatí que treballen a les regions de l' Orient o entre els fidels orientals que, per a major eficàcia de l' apostolat, constitueixin cases i àdhuc províncies de ritu oriental en tant que sigui possible [7].

Els Patriarques orientals

[*La jurisdicció dels Patriarques orientals*]

7. Des dels temps més reculats es manté a l' Església la institució patriarcal, reconeguda ja pels primers Concilis ecumènics [8].

Amb el nom de Patriarca oriental entenem el bisbe que té jurisdicció sobre tots els bisbes, inclús els metropolitans, el clergat i el poble del propi territori o ritu, segons les normes del dret i salvant la primacia del Romà Pontífex [9].

Onsevulla que es constitueixi un Jerarca d' un ritu determinat fora dels límits territorials del patriarcat, resta agregat a la jerarquia del patriarcat d' aquell mateix ritu, segons les normes del dret.

gravitate officii quod gerunt, instituantur [6]. Religionibus vero et associationibus latini ritus, quae in regionibus orientalibus vel inter fideles orientales operam praestant, enixe commendatur, ut, ad maiorem apostolatus efficaciam, domos aut etiam provincias orientalis ritus, quantum fieri potest, constituant [7].

De Patriarchis Orientalibus

7. Ab antiquissimis temporibus in Ecclesia viget institutio patriarchalis, iam a primis Synodis Oecumenicis agnita [8].

Nomine vero Patriarchae orientalis venit episcopus, cui competit iurisdictio in omnes episcopos, haud exceptis metropolitis, clerum et populum proprii territorii vel ritus, ad normam iuris et salvo primatu Romani Pontificis [9].

Ubicumque Hierarcha alicuius ritus extra fines territorii patriarchalis constituitur, manet aggregatus hierarchiae patriarchatus eiusdem ritus ad normam iuris.

[6] Cf. Benet XV, motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917; Pius XI, enc. *Rerum orientalium*, 8 setembre 1928, etc.

[7] La pràctica de l' Església catòlica en temps de Pius XI, Pius XII i Joan XXIII demostra abundosament aquest moviment.

[8] Cf. concili de Nicea I, càn.6; Constantinoble I, càn.2 i 3; Calcedònia, càn.28; càn.9; Constantinoble IV, càn.17; càn.21; del Laterà IV, càn.5; càn.30; Florència, decr. sobre els Grecs; etc.

[9] Cf. concili de Nicea I, càn.6; Constantinoble I, càn.3; Constantinoble IV, càn.17; Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati* càn.216 § 2.

[*Dignitat i precedència entre els Patriarques*]

8. Els Patriarques de les Esglésies orientals, bé que uns siguin posteriors a d' altres quant al temps, són tots iguals per raó de la dignitat patriarcal, salvant entre ells la precedència d' honor legítimament establerta [10].

[*L' àmbit de la jurisdicció patriarcal*]

9. Segons la tradició antiquíssima de l' Església, els Patriarques de les Esglésies orientals són dignes d' un honor especial, per tal com cadascun d' ells presideix com a pare i cap el patriarcat. Per això estableix aquest sagrat Concili que siguin restaurats els seus drets i privilegis, segons les tradicions antigues de cada Església i els decrets dels Concilis ecumènics [11].

Aquests drets i privilegis són aquells que existien en temps de la unió d' Orient i d' Occident, encara que calgui adaptar-los una mica a les condicions d' avui.

Els Patriarques, amb els seus sínodes, constitueixen la instància suprema per a tots els afers del patriarcat, inclús per al dret d' erigir noves eparquies i de nomenar bisbes del seu ritu dintre els límits del territori patriarcal, salvant el dret inalienable del Romà Pontífex d' intervenir en cada cas.

8. Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, salva inter eos praecedentia honoris legitime statuta [10].

9. Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem, singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium Patriarchae, quippe qui suo quisque patriarchatui tamquam pater et caput praesint. Ideo statuit haec Sancta Synodus, ut eorum iura atque privilegia instaurentur, iuxta antiquas traditiones uniuscuiusque Ecclesiae et Synodorum Oecumenicarum decreta [11].

Haec autem iura et privilegia sunt illa, quae tempore unionis Orientis et Occidentis viguerunt, etsi ad hodiernas conditiones aliquantum aptanda sint.

Patriarchae cum suis synodis superiorem constituunt instantiam pro quibusvis negotiis patriarchatus, non secluso iure constituendi novas eparchias atque nominandi episcopos sui ritus intra fines territorii patriarchalis, salvo inalienabili Romani Pontificis iure in singulis casibus interveniendi.

[10] En els concilis: Nicea I, càn.6; Constantinoble I, càn.3; Constantinoble IV, càn.21; del Laterà IV, càn.5; Florència, decr. sobre els Grecs, 5 july 1439, 9.ª. Cf. Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 juny 1957, càn.219, etc.

[11] Cf. supra, nota 8.

[*Els Arquebisbes majors*]

10. El que s' ha dit dels Patriarques val també, segons les normes del dret, per als Arquebisbes majors, que presideixen tota una Església particular o ritu [12].

[*Erecció de nous patriarcats*]

11. Essent una forma de govern tradicional la institució del patriarcat en les Esglésies orientals, el sagrat Concili ecumènic desitja que, quan calgui, s' erigeixin nous patriarcats, la institució dels quals es reserva al Concili Ecumènic o al Romà Pontífex [13].

La disciplina dels sagraments

[*Vigència i restauració de la disciplina sacramental d' Orient*]

12. El sagrat Concili ecumènic confirma i lloa l' antigua disciplina dels sagraments que es manté en les Esglésies orientals, així com la pràctica que es refereix a llur celebració i administració. I, si el cas ho demana, en desitja la restauració.

[*El ministre de la Confirmació*]

13. Es restaura plenament la disciplina sobre el ministre de la sagrada Confirmació, que vigeix entre els orientals des de

10. Quae de Patriarchis sunt dicta, valent etiam, ad normam iuris, de Archiepiscopis maioribus, qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu ritui praesunt [12].

11. Cum institutum patriarchale in Ecclesiis Orientalibus sit forma regiminis traditionalis, Sancta et Oecumenica Synodus exoptat ut, ubi opus sit, novi erigantur patriarchatus, quorum constitutio Synodo Oecumenicae vel Romano Pontifici reservatur [13].

De disciplina sacramentorum

12. Veterem disciplinam de sacramentis apud Orientales Ecclesias vigentem, itemque praxim quae ad eorum celebrationem et ministrationem spectat, Sancta Oecumenica Synodus confirmat et laudat, et, si casus ferat, exoptat ut eadem instauretur.

13. Disciplina de ministro S. Chrismatis inde ab antiquissimis temporibus apud Orientales vigens plene instauretur. Idcirco presbyteri hoc sacra-

[12] Cf. concili d' Efès, càn.8; Climent VII, *Decet Romanum Pontificem,* 23 febr. 1596; Pius VII, carta apost. *In universalis Ecclesiae,* 22 febr. 1807; Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati,* 2 juny 1957, càn.324-339; concili de Cartago, any 419, càn.17.

[13] Cf. concili de Cartago, any 419, càn.17 i 54; Calcedònia, any 451, càn.12; Sant Innocenci I, carta *Et onus et honor,* vers l' any 415: «Nam quid sciscitaris»; Sant Nicolau I, carta *Ad consulta vestra,* 13 nov. 866: «A quo autem»; Innocenci III, carta *Rex regum,* 25 febr. 1204; Lleó XII, const. apost. *Petrus Apostolorum Princeps,* 15 agost 1824; Lleó XIII, carta apost. *Christi Domini,* any 1895; Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati,* 2 juny 1957, càn.159.

temps antiquíssims. Per tant, els preveres poden administrar aquest sagrament, emprant el Crisma beneït pel patriarca o pel bisbe [14].

[*Els preveres, ministres de la Confirmació*]

14. Tots els preveres orientals poden administrar vàlidament aquest sagrament, sia junt amb el Baptisme, sia separadament, a tots els fidels de qualsevol ritu, inclús el llatí, observant per a la licitud les prescripcions del dret tant comú com particular [15]. També els preveres de ritu llatí, segons les facultats que tenen quant a l' administració d' aquest sagrament, poden administrar-lo igualment als fidels de les Esglésies orientals, sense que el ritu en resti afectat, observant per a la licitud les prescripcions del dret tant comú com particular [16].

[*El precepte dominical*]

15. Els fidels tenen l' obligació, els diumenges i festes, d' assistir a la litúrgia divina o, segons les prescripcions o els costums del propi ritu, a la celebració de la divina lloança [17]. Per tal que els fidels puguin complir més fàcilment aquesta obligació, es

mentum conferre valent, adhibito Chrismate a patriarcha vel episcopo benedicto [14].

14. Presbyteri omnes orientales hoc sacramentum, sive una cum Baptismo sive separatim, valide conferre possunt omnibus fidelibus cuiusvis ritus, latino haud excluso, servatis ad liceitatem praescriptis iuris tum communis tum particularis [15]. Presbyteri quoque latini ritus, secundum facultates quibus gaudent circa ministrationem huius sacramenti, valent illud etiam fidelibus Ecclesiarum Orientalium ministrare, sine praeiudicio ritui, servatis quoad liceitatem praesciptis iuris sive communis sive particularis [16].

15. Fideles obligatione tenentur diebus dominicis et festis interesse divinae liturgiae aut, iuxta praescripta vel consuetudinem proprii ritus, celebrationi divinarum laudum [17]. Quo facilius fideles hanc obligationem adimplere valeant, statuitur tempus utile, pro hoc praecepto adimplendo,

[14] Cf. INNOCENCI IV, carta *Sub catholicae*, 6 març 1254, § 3 n.4; concili de Lió II, any 1274 (professió de fe de Miquel Paleòleg oferta a Gregori X); EUGENI IV, en el concili de Florència, const. *Exultate Deo*, 22 nov. 1439, § 11; CLIMENT VIII, instr. *Sanctissimus*, 31 agost 1595; BENET XIV, const. *Etsi pastoralis*, 26 maig 1742, § 2 n.1; § 3 n.1, etc.; sínode de Laodicea, anys 347-381, càn.48; sínode Sisen. dels Armenis, any 1342; sínode Liban. dels Maronites, any 1736, II c.3 n.2, i d' altres sínodes particulars.

[15] Cf. S. C. DEL S. OFICI, instr. any 1783; S. C. DE PROPAGANDA FIDE («pro Coptis»), 15 març 1790, n.13; decr. 6 oct. 1863, C,a; S. C. ORIENTAL, 1 maig 1948; C. DEL S. OFICI, resp. 22 abr. 1896 amb la carta 19 maig 1896.

[16] CIC, càn.782,4; S. C. ORIENTAL, decr. sobre l' administració del sagrament de la Confirmació als fidels de ritu oriental per preveres de ritu llatí que tenen facultat d' administrar-lo als fidels del seu ritu, 1 maig 1948.

[17] Cf. sínode de Laodicea, anys 347-381, càn.29; SANT NICÈFOR CP., c.14; conc. de Duin dels Armenis, any 719, càn.31; SANT TEODOR ESTUDITA, sermó 21; SANT NICOLAU I, carta *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: «In quorum Apostolorum», «Nosse cupitis», «Quod interrogatis», «Praeterea consulitis», «Si die dominico»; i d' altres concilis particulars.

determina que el temps útil per a complir aquest precepte va de les vespres de la vigília fins a la fi del diumenge o de la festa [18]. Es recomana als fidels amb insistència que rebin la sagrada Eucaristia aquests dies i àdhuc més sovint, fins i tot cada dia [19].

[*Llicències de confessar els fidels de diversos ritus*]

16. A causa de la barreja diària dels fidels de diverses Esglésies particulars en una mateixa regió o territori oriental, la llicència que els preveres de qualsevol ritu tenen d' oir confessions, concedida degudament i sense cap restricció pels jerarques propis, s' estén a tot el territori del qui fa la concessió, i també als llocs i als fidels, de qualsevol ritu que siguin, dintre el mateix territori, a no ser que ho negui expresament el jerarca local quant als llocs del seu ritu [20].

[*El diaconat permanent en les Esglésies orientals*]

17. Per tal que torni a vigir la disciplina antiga del sagrament de l' Orde en les Esglésies orientals, desitja aquest sagrat Concili que sigui restaurada la institució del diaconat permanent on hagi caigut en desús [21]. Quant al sots-diaconat i els Ordes inferiors i quant a llurs drets i obligacions, proveirà l' Autoritat legislativa de cada Església particular [22].

decurrere inde a vesperis vigiliae usque ad finem diei Dominicae vel festi [18]. Enixe commendatur fidelibus, ut his diebus, imo frequentius ac vel etiam quotidie, Sacram Eucharistiam suscipiant [19].

16. Ob quotidianam permixtionem fidelium diversarum particularium Ecclesiarum in eadem regione vel territorio orientali, facultas presbyterorum cuiuscumque ritus excipiendi confessiones, a propriis hierarchis rite et sine ulla restrictione concessa, ad totum territorium extenditur concedentis necnon ad loca et fideles cuiuscumque ritus in eodem territorio, nisi hierarcha loci, quoad loca sui ritus, expresse renuerit [20].

17. Ut antiqua sacramenti Ordinis disciplina in Ecclesiis Orientalibus iterum vigeat, exoptat haec Sancta Synodus, ut institutum diaconatus permanentis ubi in desuetudinem venerit, instauretur [21]. Quoad subdiaconatum vero et Ordines inferiores eorumque iura et obligationes, provideat Auctoritas legislativa uniuscuiusque Ecclesiae particularis [22].

[18] Es una novetat, almenys on hi ha obligació d' oir la sagrada Litúrgia. Altrament coincideix amb el dia litúrgic entre els orientals.

[19] Cf. *Cànons dels Apòstols*, 8 i 9; concili d' Antioquia, any 341, càn.2; TIMOTEU D' ALEXANDRIA, interrog. 3; INNOCENCI III, const. *Quia divine*, 4 gener 1215; i molts concilis particulars més recents de les Esglésies orientals.

[20] Salvant la territorialitat de la jurisdicció, el cànon vol posar remei, en bé de les ànimes, a la pluralitat de jurisdiccions dintre un mateix territori.

[21] Cf. concili de Nicea I, càn.18; conc. de Neocesarea, any 314-325, càn.12; conc. de Sàrdica, any 343, càn.8; SANT LLEÓ EL GRAN, carta *Omnium quidem*, 13 gener 444; conc. de Calcedònia, càn.6; conc. de Constantinoble IV, càn.23.26; etc.

[22] Moltes Esglésies orientals consideren orde menor el sots-diaconat, però el motu proprio de Pius XII *Cleri sanctitati* li imposa les obligacions dels ordes majors. El cànon proposa que es torni a la disciplina antiga de cada Església quant a les obligacions dels sots-diaques, derogant el dret comú de *Cleri sanctitati*.

[*El matrimoni entre els orientals batejats*]

18. A fi d' evitar la invalidesa dels matrimonis, quan els catòlics orientals es casen amb acatòlics orientals batejats, i per tal d' aconseguir la fermesa i la santedat de les núpcies, tant com la pau de la llar, el sagrat Concili estableix que, en aquests matrimonis, la forma canònica de la celebració obliga només per a la licitud. Per a la validesa, és suficient la presència del ministre sagrat, mentre es guardin les altres prescripcions que el dret determina [23].

El culte diví

[*Institució, trasllat i supressió de festes*]

19. Només el Concili ecumènic o la Seu Apostòlica podrà des d' ara instituir, traslladar o suprimir les festes comunes de totes les Esglésies orientals. Quant a la institució, trasllat o supressió de festes per a cada Església particular, ultra la Seu Apostòlica, tenen competència els Sínodes patriarcals o arquebisbals, tenint, però, degudament en compte tota la regió i les restants Esglésies particulars [24].

18. Ad praecavenda matrimonia invalida, quando catholici orientales cum acatholicis orientalibus baptizatis matrimonium ineunt, et ad consulendum nuptiarum firmitati et sanctitati necnon domesticae paci, Sancta Synodus statuit formam canonicam celebrationis pro his matrimoniis obligare tantum ad liceitatem; ad validitatem sufficere praesentiam ministri sacri, servatis aliis de iure servandis [23].

De cultu divino

19. Dies festos pro omnibus Ecclesiis Orientalibus communes in posterum constituere, transferre aut supprimere unius est Synodi Oecumenicae vel Sedis Apostolicae. Dies vero festos pro singulis Ecclesiis particularibus constituere, transferre aut supprimere, praeter Apostolicam Sedem, competit Synodis patriarchalibus aut archiepiscopalibus, debita tamen ratione habita totius regionis ceterarumque Ecclesiarum particularium [24].

[23] Cf. Pius XII, motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, càn.32 § 2 n.5 (facultat dels patriarques per a dispensar de la forma); Pius XII, motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 juny 1957, càn.267 (facultat dels patriarques sobre la «sanatio in radice»); C. del S. Ofici i S. C. Oriental, any 1957: concedeixen facultat de dispensar de la forma i d' aplicar la «sanatio» per defecte de forma (durant un quinquenni) «fora dels patriarcats, als metropolitans i als altres Ordinaris de lloc... que no tenen damunt d' ells cap més superior que la Santa Seu».

[24] Cf. Sant Lleó el Gran, carta *Quod saepissime*, 15 abr. 454: «Petitionem autem»; Sant Nicèfor CP., c.13; concili del patriarca Sergi, 18 setembre 1596, càn.17; Pius VI, carta apost. *Assueto paterne*, 8 abr. 1775; etc.

[*La celebració de la Pasqua*]

20. Mentre no s' hagi arribat al desitjat conveni entre tots els cristians per a fixar la celebració de la festa de Pasqua per part de tots, de moment, a fi de fomentar la unitat entre els cristians que viuen en una mateixa regió o nació, s' encomana als Patriarques o a les supremes Autoritats eclesiàstiques locals que, unànimement i confrontat parers amb els interessats, acordin de celebrar la festa de Pasqua el mateix diumenge [25].

[*El ritu i la llei de la santificació de les festes*]

21. Cadascun dels fidels que es trobin fora de la regió o el territori del propi ritu es pot atendre plenament a la disciplina del lloc on és quant a la llei dels temps sagrats. En les famílies de ritu mixt, és lícit de complir aquesta llei segons un sol ritu [26].

[*L' Ofici diví*]

22. Els clergues i els religiosos orientals celebraran l' Ofici diví segons els preceptes i les tradicions de la disciplina pròpia, Ofici que, des de temps antic, totes les Esglésies orientals han tingut en gran honor [27]. També els fidels, seguint l' exemple dels avantpassats, prendran part en l' Ofici diví devotament i tant com puguin.

20. Donec perveniatur ad optatam inter omnes christianos conventionem de unico die, quo festivitas Paschatis ab omnibus celebretur, interim ad unitatem inter christianos in eadem regione vel natione degentes fovendam, Patriarchis vel Supremis in loco Auctoritatibus ecclesiasticis committitur, ut, unanimi consensu et collatis consiliis cum iis quorum interest, de festo Paschatis eadem die Dominica celebrando conveniant [25].

21. Singuli fideles extra regionem vel territorium proprii ritus versantes, quoad legem de temporibus sacris, ad disciplinam in loco ubi degunt vigentem se plene conformare possunt. In familiis mixti ritus hanc legem servare licet iuxta unum eundemque ritum [26].

22. Clerici et religiosi orientales celebrent iuxta propriae disciplinae praescripta et traditiones Laudes Divinas, quae inde ab antiqua aetate magno in honore fuerunt apud omnes Ecclesias Orientales [27]. Fideles quoque, exempla maiorum secuti, in Divinas Laudes pro viribus et devote incumbant.

[25] Cf. conc. Vaticà II, const. sobre la litúrgia Sacrosanctum Concilium, 4 desembre 1963.

[26] Cf. CLIMENT VIII, instr. *Sanctissimus*, 31 agost 1595, § 6: «Si ipsi graeci»; S. C. DEL S. OFICI, 7 juny 1673, a l' 1 i al 3; 13 març 1727, al l' 1; S. C. DE PROPAGANDA FIDE, decr. 18 agost 1913, a.33; decr. 14 agost 1914, a.27; decr. 27 març 1916, a.14; S. C. ORIENTAL, decr. 1 març 1929, a.36; decr. 4 maig 1930, a.41.

[27] Cf. conc. de Laodicea, any 347-381, càn.18; syn. Mar Issaci dels Caldeus, any 410, càn.15; S. NERSES GLAIEN. ARMENORUM any 1166; INNOCENCI IV, carta *Sub catholicae*, 6 març 1254 § 8; BENET XIV, const. *Etsi pastoralis*, 26 maig 1742, § 7 n.5; instr. *Eo quamvis tempore*, 4 maig 1745, § 42ss; i els sínodes particulars recents: dels armenis (1911), dels coptes (1898); dels maronites (1736), dels rumens (1872), dels rutens (1891) i dels siríacs (1888).

[*Les llengües vernacles i les versions litúrgiques*]

23. El Patriarca amb el seu Sínode, o l' Autoritat suprema de cada Església amb el Consell de jerarques, tenen el dret de determinar l' ús de les llengües en les sagrades funcions litúrgiques i d' aprovar, informant-ne la Seu Apostòlica, les versions dels textos en llengua vernacla [28].

Les relacions amb els germans de les Esglésies separades

[*Els catòlics orientals i l' ecumenisme*]

24. És a les Esglésies orientals en comunió amb la Seu Apostòlica Romana que pertany especialment la tasca de fomentar la unió de tots els cristians, sobretot els orientals, segons els principis del decret d' aquest sagrat Concili sobre l' ecumenisme, primerament amb les pregàries, amb els exemples de la seva vida, amb la piadosa fidelitat a les tradicions orientals antigues, amb un mutu i més profund coneixement, amb la col.laboració i amb l' amor fraternal envers les coses i els esperits [29].

[*La validesa del sacerdoci entre els orientals separats*]

25. Cal no exigir més del que demana la simple professió de la fe catòlica als orientals separats que tornen a la unitat catòlica sota l' impuls de la gràcia de l' Esperit Sant. I com sigui que entre ells s' ha conservat el sacerdoci vàlid, els clergues orientals, quan tornen a la unitat catòlica, tenen la facultat d' exercir

23. Ad Patriarcham cum Synodo vel ad Supremam cuiusque Ecclesiae Auctoritatem cum Consilio hierarcharum, ius pertinet moderandi usum linguarum in sacris actionibus liturgicis necnon, facta relatione ad Sedem Apostolicam, probandi versiones textuum in linguam vernaculam [28].

De conversatione cum fratribus Ecclesiarum seiunctarum

24. Ad Ecclesias Orientales, communionem cum Sede Apostolica Romana habentes, peculiare pertinet munus omnium christianorum unitatem, orientalium praesertim, fovendi, iuxta principia decreti huius S. Synodi «De Oecumenismo», precibus imprimis, vitae exemplis, religiosa erga antiquas traditiones orientales fidelitate, mutua et meliore cognitione, collaboratione ac fraterna rerum animorumque aestimatione [29].

25. Ab Orientalibus seiunctis, in unitatem catholicam sub influxu gratiae Sancti Spiritus convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit. Et cum apud eos sacerdotium validum servatum sit, clericis orientalibus, in unitatem catholicam convenientibus, facultas est

[28] Segons la tradició oriental
[29] Segons el contingut de les Butlles d' unió de cada Església oriental catòlica

el seu Orde propi, segons les normes que ha establert l' Autoritat competent [30].

[*Es permet la «communicatio in sacris» amb determinades condicions*]

26. La «communicatio in sacris» que perjudica la unitat de l' Església o inclou l' adhesió formal a l' error o un perill de separació de la fe, d' escàndol o d' indiferentisme, és prohibida per llei divina [31]. Però la pràctica pastoral demostra, quant als germans orientals, que poden i han de considerar-se les diverses circumstàncies de cada persona, en les quals ni es perjudica la unitat de l' Església, ni hi ha perills que calgui evitar, ans urgeixen la necessitat de la salvació i el bé espiritual de les ànimes. Per això l' Església catòlica, segons les circumstàncies de temps, llocs i persones, ha adoptat i adopta sovint una manera d' obrar menys rígida, oferint a tothom els mitjans de salut i el testimoniatge de la caritat entre els cristians, mitjançant la participació en els sagraments i en les altres funcions i realitats sagrades. Tenint això present, el sagrat Concili, «perquè, amb la severitat del judici, no posem impediments als qui se salven» [32] i per fomentar encara més la unió amb les Esglésies orientals separades de nosaltres, estableix la manera d' obrar següent.

proprium Ordinem exercendi, iuxta normas a competenti Auctoritate statutas [30].

26. Communicatio in sacris, quae unitatem Ecclesiae offendit aut formalem errori adhaesionem vel periculum aberrationis in fide, scandali et indifferentismi includit, lege divina prohibetur [31]. Praxis vero pastoralis demonstrat, ad fratres orientales quod spectat, varia considerari posse et debere singularum personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda adsunt, sed necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent. Ideo Ecclesia catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem agendi, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris. His attentis, Sancta Synodus, «ne impedimento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur» [32] et ad magis fovendam unionem cum Ecclesiis Orientalibus a nobis seiunctis, sequentem agendi rationem statuit.

[30] Obligació sinodal que es refereix a tots els germans orientals separats i a tots les ordes de qualsevol grau, tant de dret diví com de dret eclesiàstic

[31] Aquesta doctrina també és vàlida en les Esglésies separades

[32] SANT BASILI EL GRAN, *Epistula canonica ad Amphilochium:* PG 32,669B.

[*L' administració dels sagraments entre catòlics i acatòlics orientals*]

27. Tenint en compte els principis esmentats, podran administrar-se als orientals que es troben de bona fe separats de l' Església catòlica, donat que ho demanin espontàniament i tinguin les disposicions degudes, els sagraments de la Penitència, l' Eucaristia i la Unció dels malalts. Més, encara: també els catòlics poden demanar aquests sagraments als ministres acatòlics en les Esglésies dels quals existeixen els sagraments vàlids, sempre que ho aconselli la necessitat o una veritable utilitat espiritual i el recurs al sacerdot catòlic esdevingui físicament o moralment impossible [33].

[*La comunicació en funcions sagrades no sacramentals*]

28. A més, tenint en compte els mateixos principis, es permet, amb causa justa, la comunicació en les funcions, coses i llocs sagrats entre els catòlics i els germans orientals separats [34].

[*La jerarquia ha de regular les formes mitigades de «communicatio in sacris»*]

29. Aquesta forma més atenuada de «communicatio in sacris» amb els germans de les Esglésies orientals separades és encomanada a la vigilància i a la direcció dels jerarques de lloc, per tal que, confrontant parers entre ells i, si el cas ho demana, escoltant també els jerarques de les Esglésies separades, regulin el tracte dels cristians amb preceptes i normes oportuns i eficaços.

27. Positis memoratis principiis, Orientalibus, qui bona fide seiuncti inveniuntur ab Ecclesia catholica, si sponte petant et rite sint dispositi, sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae et Unctionis Infirmorum conferri possunt; imo, etiam catholicis eadem sacramenta licet petere ab iis ministris acatholicis, in quorum Ecclesia habentur valida sacramenta, quotiescumque id necessitas aut vera spiritualis utilitas suadeat, et accessus ad sacerdotem catholicum physice vel moraliter impossibilis evadat [33].

28. Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris functionibus, rebus et locis inter catholicos et fratres seiunctos orientales iusta de causa permittitur [34].

29. Haec mitior communicationis in sacris cum fratribus Ecclesiarum Orientalium seiunctarum ratio vigilantiae et moderamini hierarcharum locorum committitur, ut, collatis inter se consiliis, et, si casus ferat, auditis etiam hierarchis Ecclesiarum seiunctarum, opportunis efficacibusque praeceptis et normis christianorum moderentur conversationem.

[33] Es consideren fonaments de mitigació: 1) La validesa dels sagraments; 2) la bona fe i les disposicions degudes; 3) la necessitat de la salvació eterna; 4) l' absència del sacerdot propi; 5) l' exclusió dels perills que cal evitar i de la formal adhesió a l' error

[34] Es tracta de la «communicatio in sacris» extrasacramental que hem esmentat

Conclusió

30. El sagrat Concili s' alegra molt de la col.laboració fructuosa i activa entre els orientals i els occidentals de l' Església catòlica, i alhora declara que totes aquestes disposicions jurídiques s' estableixen per a les condicions actuals, mentre l' Església catòlica i les Esglésies orientals separades no hagin arribat a la plenitud de la comunió.

Mentrestant, tots els cristians, orientals i occidentals, són pregats amb insistència d' adreçar a Déu pregàries fervoroses i assídues, àdhuc diàries, per tal que amb l' auxili de la santíssima Mare de Déu tots siguin u. Preguin també perquè la plenitud de confort i d' alleujament de l' Esperit Sant Consolador davalli sobre tants cristians de qualsevol Església, que, professant amb valentia el nom de Crist, sofreixen i són afligits.

Siguem sol.lícits tots a estimar-nos els uns als altres; avancemnos mútuament a honorar-nos [35].

Totes i cada una de les coses que en aquest decret han estat establertes, han plagut als Pares. I Nós, per la potestat que ens ha estat transmesa per Crist, juntament amb els venerables Pares, les aprovem en l' Esperit Sant, les decretem i establim, i el que

Conclusio

30. Magnopere laetatur Sancta Synodus de fructuosa et actuosa collaboratione Orientalium et Occidentalium Ecclesiarum Catholicarum, simulque declarat: hae omnes iuris dispositiones pro praesentibus conditionibus statuuntur, usquedum Ecclesia catholica et Ecclesiae Orientales seiunctae ad plenitudinem communionis convenient.

Interim tamen omnes christiani, Orientales necnon Occidentales, enixe rogantur, ut ferventes atque assiduas, imo quotidianas preces Deo fundant ut, Sanctissima Deipara auxiliante, omnes unum fiant. Orent quoque, ut tot christianis cuiuscumque Ecclesiae, qui, strenue profitentes Christi nomen, patiuntur et angustiantur, Spiritus Sancti Paracliti adfluat plenitudo confortationis et solatii.

Omnes caritate fraternitatis invicem diligamus, honore invicem praevenientes [35].

Haec omnia et singula quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Sacrosancti Concilii Patribus, in Spiritu Sancto appro-

més amunt. És el Concili el qui concedeix la mitigació, observant el que cal observar.

[35] Cf. Rom 12,10.

així sinodalment ha estat establert, manem que sigui promulgat a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, dia 21 de novembre del 1964.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

bamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXI mensis Novembris anno MCMLXIV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE L' ACTIVITAT MISSIONERA DE L' ESGLÉSIA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El decret *Ad gentes* és un altre exemple que ens diu que el Concili no es va limitar a suggerir més i més perfecció en les redaccions successives dels textos que li eren presentats, ans a vegades decidí, amb una votació sorollosa, l' orientació sencera d' un document, demanant-ne un replanteig total. És el que va passar aquí.

Havien arribat a la Comissió antepreparatòria 177 propostes referents a temes missioners. Amb elles, la Comissió preparatòria de missions, dividida en cinc Subcomissions, va redactar set petits esquemes sobre punts particulars. La Comissió central preparatòria els examinà entre el març i el maig del 1962 i ordenà unificar-los en el que podríem dir segon text de l' esquema sobre les missions.

El Concili, des de la seva primera etapa, creà una nova consciència del deure missioner a mesura que estudiava l' essència de l' Església i l' ofici dels successors dels Apòstols, els Bisbes. Per això la Comissió conciliar de missions va manar al març del 1963 una tercera redacció que superés el to massa jurídic de l' anterior.

Amb tot, pel desembre del 1963 ja existia el quart text, que fou repartit als Bisbes a començaments de febrer de 1964.

Incidències que pertanyen a una història més llarga del Concili van motivar que, quan anaven arribant a centenars les propostes de perfeccionament de l' esquema, la Comissió rebés l' encàrrec de reduir-lo a una sèrie molt breu de tretze «proposicions», amb renunciament a tota explanació doctrinal. Pel juliol, prèvia l' aprovació del Papa, era enviat a totes les diòcesis del món aquest brevíssim cinquè text.

Malgrat ser tan curt, encara fou canviat en onze punts i se n' hi afegí un, per tal d' atendre les observacions arribades entre juliol i octubre. És així, redactat per sisena vegada, com arribà a l' aula el tema missioner. Fou discutit del 6 al 9 de novembre de 1964, durant la tercera etapa conciliar. Per donar una mostra especial de benevolència i subratllar la importància que l' Església en Concili dedicava al tema missioner, es presentà a l' aula el mateix Papa Pau VI. En un discurs expressà l' esperança que, «amb els deguts perfeccionaments», el document fóra aprovat. Però els perfeccionaments que els oradors van anar demanant van ser tants i de tanta importància,

que, quan encara havien de parlar un centenar de Pares, la Comissió va prendre la iniciativa de retirar l' esquema abans de tota votació. Un aplaudiment va acollir aquesta iniciativa. Malgrat això, el secretari general va manar que es votés, i el resultat fou: 1.601 vots contraris al text i només 311 favorables.

Pel gener del 1965 hi havia una nova redacció: la setena. Era la primera dintre la línia que havia de reeixir. Després de moltes consultes, fou repartida a començaments d' estiu.

La darrera discussió a l' aula tingué lloc del 8 al 13 d' octubre de 1965, i el text fou aprovat com a base. La vuitena redacció o «textus emendatus», molt enriquida, fou votada primer per paràgrafs i després en conjunt, amb 2.162 vots favorables, 18 de negatius i dos de nuls.

El 7 de desembre de 1965, Pau VI va promulgar el decret *Ad gentes,* després de la votació final amb 2.394 «placet» i només cinc «non placet». Fou la votació més alta de totes les del Concili.

SUMARI

1. *Proemi.*—L' Església ha rebut de Crist la missió de predicar l' Evangeli. El Concili desitja exposar els principis de l' activitat missionera i reunir les forces de tots els fidels per a l' expansió del regne de Déu.

Capítol I.—*Principis doctrinals*

2. *El designi del Pare.*—L' Església és missionera per natura. Déu ens ha cridat a participar de la seva vida i de la seva glòria, no sols individualment, sinó també com a poble.
3. *La missió del Fill.*—Per tal d' establir la comunió amb Ell, Déu va decidir d' entrar a la història humana enviant el seu Fill. Crist fou enviat com a mitjancer per a fer participar els homes en la vida divina. Allò que una vegada va ser predicat i realitzat pel Senyor, ha de proclamar-se arreu de la terra.
4. *Missió de l' Esperit Sant.*—El dia de Pentecosta l' Esperit Sant davallà sobre els deixebles, i l' Església va començar a manifestar-se i a difondre 's. És l' Esperit Sant el qui, enllà del temps, unifica l' Església, enriquint-la amb els seus dons i desvetllant en el cor dels fidels l' esperit missioner.
5. *L' Església, enviada pel Crist.*—Els Apòstols, cridats pel Crist, foren la llavor del nou Israel i l' origen de la sagrada Jerarquia. Jesús els manà que prediquessin pertot arreu la Bona Nova. Aquest és l' origen del deure que l' Església té d' escampar la veritat i la salvació del Crist. A fi de complir aquest manament, l' Església ha de caminar pel camí del Crist, la pobresa, l' obediència, el servei i l' oblit d' un mateix fins a la mort, de la qual Ell sorgí victoriós.
6. *L' activitat missionera.*—Aquesta missió de l' Església és única, bé que presenta diverses modalitats, que no depenen de la seva natura, sinó de les circumstàncies. Les iniciatives evangelitzadores que hom

designa amb el nom de *missions* tenen per objecte fundar esglésies noves, autòctones tan aviat com sigui possible, amb jerarquia pròpia, de tal manera que puguin contribuir al bé de l' Església una i universal. Són diversos els problemes i les situacions que es presenten a l' activitat missionera, la qual es diferencia de l' activitat pastoral, que comprèn els fidels, i de les iniciatives ecumèniques, per més que tot això s' uneixi i es relacionai íntimament.

7. *Causes i necessitat de l' acció missionera.*—La raó de l' acció missionera és la voluntat de Déu. És necessari que tots els homes es converteixin al Crist i, amb el baptisme, s' incorporin a l' Església, que és el Cos del Crist. Tot i que Déu, per camins que només Ell coneix, pot portar a la fe els homes que ignoren sense culpa l' Església, aquesta té el deure d' evangelitzar. L' activitat missionera fa que Déu sigui plenament glorificat per la fe dels homes, units en un sol cos. I és gràcies a aquesta activitat que es realitza el designi diví.
8. *L' acció missionera en la vida i la història dels homes.*—Manifestant el Crist, l' Església revela als homes la veritat autèntica de la seva condició i de tota la seva vocació.
9. *Caràcter escatològic de l' acció missionera.*—El temps de l' acció missionera està situat entre les dues vingudes del Senyor. L' acció missionera tendeix a la plenitud escatològica, ja que és per ella que es desenrotlla el Poble de Déu fins al temps prefixat pel Pare.

Capítol II.—*L' obra missionera*

10. *Introducció.*—És encara immens el treball missioner que resta a fer. Un gran nombre d' homes desconeix el missatge evangèlic. Són molts els qui se' n mantenen separats. Alguns inclús neguen Déu. Per tal d' anunciar el misteri de la salvació, l' Església ha d' inserir-se en tots els grups humans.

Article 1.er — El testimoniatge cristià

11. *El testimoniatge de la vida i el diàleg.*—L' Església ha d' estar present per mitjà dels seus fills, els quals tenen l' obligació de manifestar l' Esperit Sant, que els anima. A fi de donar un testimoniatge eficaç del Crist, han d'unir-se als altres homes amb l' estima mútua i la caritat, han de participar en la vida cultural i cívica, bo i descobrint amb goig les llavors de la Paraula que es troben en les tradicions dels pobles. El Crist i els Apòstols ens han donat exemple de diàleg sincer i pacient.
12. *Presència de la caritat.*—A exemple del Crist, els cristians han de viure animats per la caritat. Treballaran junts amb els altres germans pel recte ordenament econòmic del país i el millorament del nivell de vida dels pobles. Però tindran ben presents, no sols el progrés material, sinó també la dignitat i la fraternitat dels homes en la veritat del Crist.

Article 2.on — La predicació de l' Evangeli i la reunió del Poble de Déu

13. *Evangelització i conversió.* — Onsevulla que sigui possible, s' ha d' anunciar l' Evangeli. La conversió inicial ha de desenrotllar-se després enllà del catecumenat. Així com l' Església defensa per als seus

fidels el dret de seguir la seva fe, també prohibeix severament forçar ningú a abraçar-la, i àdhuc demana que siguin examinats i eventualment purificats els motius de la conversió.

14. *Catecumenat i iniciació cristiana.*—Orientació pastoral i normes pràctiques per al catecumenat.

Article 3.er — Formació de la comunitat cristiana

15. *Presència de Déu en el món.*—El missioner ha de constituir una comunitat cristiana digna, capaç de subvenir a les pròpies necessitats i d' organitzar les associacions pròpies, dotada d' esperit ecumènic, lliure de tot confusionisme, que visqui segons els usos i les tradicions del país, evitant el racisme i el nacionalisme.

16. *Constitució del clericat local.*—L' Església arrela més profundament en els diversos grups humans, quan d' aquests han sortit els Bisbes, els preveres i els diaques que es posen al servei dels seu germans. Orientació i normes per a la formació del clericat.

17. *Formació dels catequistes.*—Orientacions i normes sobre la formació i l' activitat dels catequistes.

18. *Promoció de la vida religiosa.*—Caldrà posar un gran esment a introduir la vida religiosa en les esglésies joves. Els instituts religiosos que treballen a les missions han de mirar de transmetre els seus valors tradicionals segons la manera de ser pròpia de cada nació. Cultivaran les diferents formes de la vida religiosa, a fi de presentar tots els aspectes de la missió del Crist. Es fa una menció particular dels ordes contemplatius.

CAPÍTOL III.—*Les esglésies particulars*

19. *Els progressos de les Esglésies noves.*—L' obra de formació d' una Església es pot considerar suficientment acabada quan ha obtingut una certa estabilitat i es troba en situació de regir-se amb clericat, religiosos, laics i institucions locals. No obstant, aquestes esglésies es troben gairebé sempre als països més pobres del món i sofreixen manca de clericat i de mitjans materials. Per això encara tenen necessitat de l' acció missionera, la qual els ha de proporcionar l' ajuda necessària per al desenvolupament de la seva vida cristiana. Aquesta acció ha d' ajudar també les Esglésies fundades ja antigament, però que es troben avui en estat de decadència o de feblesa.

20. *L' acció missionera de les Esglésies particulars.*—El Bisbe ha de ser, sobretot, el predicador de la fe i ha de conèixer exactament la situació i la mentalitat del seu ramat. A les Esglésies fundades de poc, el clericat local ha d' emprendre 's amb zel l' obra de l' evangelització juntament amb els missioners, sota la direcció única del Bisbe. El mateix cal dir dels religiosos i dels laics.

21. *Cal promoure l' apostolat dels laics.*—Una Església no viu del tot, mentre no disposi d' un laïcat autèntic. Per això cal constituir un laïcat madur, capaç d' encarnar el missatge cristià en la psicologia, la cultura i les estructures del poble. Els ministres de l' Església han d' apreciar molt l' apostolat dels laics.

22. *Diversitat en la unitat.*—És precís encoratjar una reflexió teològica feta a la llum de les diverses cultures, per tal de veure—al marge de tot sincretisme—per quins camins la fe cerca la intel.ligència en el context cultural i religiós dels diversos pobles.

CAPÍTOL IV.—*Els missioners*

23. *La vocació missionera.*—Encara que afecti tot cristià el deure de propagar la fe, Crist crida aquells homes i aquells instituts als quals inspira una vocació missionera particular.

24. *L' espiritualitat missionera.*—El missioner ha de tenir l' audàcia de predicar l' escàndol de la creu, bo i mostrant com és de suau el pes de la creu i trobant el goig de Déu entre fatigues i tribulacions. Convençut que l' obediència és una virtut particular del ministre del Crist, el missioner haurà de cultivar la gràcia de la seva vocació, renovant-se cada dia.

25-26. *Formació espiritual, moral, doctrinal i apostòlica.*—S' indiquen les orientacions espirituals, culturals i didàctiques que han d' inspirar la formació dels missioners.

27. *Instituts que treballen a les missions.*—Els instituts religiosos, ajudats per la seva estructura comunitària, poden emprendre' s amb més facilitat aquesta tasca. Per això la Santa Seu els confia sovint territoris sencers que hauran de ser objecte de la seva acció missionera.

CAPÍTOL V.—*Ordenació de l' activitat missionera*

28. *Introducció.*—Tots els cristians han d' ajudar l' evangelització segons la seva capacitat, col.laborant d' una manera coordinada amb els altres fidels i amb els missioners.

29. *Ordenament general.*—Directrius i normes pràctiques per al funcionament de la Congregació de Propaganda Fide.

30. *Ordenament local de les missions.*—Es funció del Bisbe promoure i coordinar tota l' activitat missionera. Ell, en tant que sigui possible, haurà de constituir un Consell pastoral compost de sacerdots, religiosos i laics.

31. *Coordinació regional.*—Les Conferències episcopals hauran de tractar, respectant les diferències locals, els problemes d' interès comú, creant obres (seminaris, escoles superiors, etc.) que puguin ser de profit per al bé comú.

32. *Ordenament de l' activitat dels instituts.*

33. *Coordinació entre els instituts.*

34. *Coordinació entre els instituts científics.*—Normes i pràctiques per al funcionament i la coordinació d' aquests instituts.

CAPÍTOL VI.—*La col.laboració*

35. *Introducció.*—El Concili invita tots els cristians a una profunda renovació interior i els encoratja a assumir la seva pròpia responsabilitat en la difusió de l' Evangeli.

36. *Deure missioner de tot el poble de Déu.*—Tots els fidels tenen l' obligació de col.laborar a l' obra missionera en virtut de la seva incorporació al Crist. El deure més important, amb referència a l' evangelització, és el testimoniatge personal d' una vida profundament cristiana. Cal donar-los, doncs, la informació necessària sobre la situació i les necessitats missioneres, emprant, amb aquest fi, els diversos mitjans de comunicació social.

37. *Deure missioner de les comunitats cristianes.*—També les comunitats diocesanes i parroquials han de col.laborar a l' activitat missionera. Per això serà útil que es posin en connexió amb els missioners sortits de les pròpies comunitats.

38. *Deure missioner dels Bisbes.*—Tot Bisbe ha estat consagrat, no solament per a la seva diòcesi, ans també per a tot el món. El manament del Crist de predicar a tota criatura afecta el Bisbe directament. És missió seva desvetllar a la pròpia diòcesi el sentit missioner, encoratjar les vocacions i les activitats missioneres dels instituts religiosos i, sobretot, sostenir les Obres Missionals Pontifícies. La tasca de les Conferències episcopals en aquest camp.

39. *Deure missioner dels preveres.*—També els preveres, col.laboradors dels Bisbes, han de comprendre que la seva vida està consagrada a les missions. En la seva activitat pastoral, cultivaran el fervor missioner. Els professors de seminaris i universitats hauran d' informar els alumnes sobre la situació de l' Església i sobre la necessitat d' una evangelització més intensa. En l' ensenyament de les ciències bíbliques, històriques i morals, caldrà subratllar els aspectes missioners que s' hi contenen.

40. *Deure missioner dels instituts de perfecció.*—El Concili coneix els mèrits missioners dels instituts contemplatius i actius i els exhorta a perseverar en aquest zel. Tant els uns com els altres són exhortats a fundar cases en territoris de missió, adaptades a la situació local. També l' ajuda dels instituts seculars serà fructífera en aquest camp de l' evangelització.

41. *Deure missioner dels laics.*—En els territoris ja cristians, els laics col.laboraran a l' evangelització, desvetllant en ells mateixos i en els altres l' interès pels problemes missioners, alimentant vocacions i oferint tota mena d' ajudes. En els territoris de missió, els laics han d' ensenyar a les escoles, han d' intervenir en els afers temporals i han de promoure les diverses formes de l' apostolat laic. Finalment, han d' aportar la seva pròpia ajuda econòmica als pobles en curs de desenvolupament.

42. *Conclusió.*—Els Pares conciliars, units amb el Romà Pontífex, senten profundament el deure d' estendre pertot arreu el regne de Déu i saluden amorosament tots els predicadors de l' Evangeli, que treballen per Déu, perquè totes les nacions arribin al coneixement de la veritat.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE L' ACTIVITAT MISSIONERA DE L' ESGLÉSIA *

1. L' Església, enviada de part de Déu a les nacions per ser «sagrament universal de salvació» [1], en virtut de les exigències més profundes de la seva natural catolicitat, obeint el manament del seu Fundador [2], s' esforça a anunciar la Bona Nova a tothom. Així, els mateixos Apòstols, en qui fou fundada l' Església, tot seguint les petjades de Crist «predicaren la paraula de la veritat i generaren les esglésies» [3]. L' obligació dels successors és de fer duradora aquesta obra, perquè *la paraula de Déu es propagui i sigui glorificada* (2 Thess 3,1) i el Regne de Déu s' anunciï i implanti arreu del món.

En l' estat actual del món, però, d' on neix una condició nova de la humanitat, l' Església, sal de la terra i llum del món [4], és cridada amb més d' urgència a salvar i a renovar totes les criatu-

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE ACTIVITATE MISSIONALI ECCLESIAE

1. Ad gentes divinitus missa ut sit «universale salutis sacramentum» [1] Ecclesia ex intimis propriae catholicitatis exigentiis, mandato sui Fundatoris oboediens [2], Evangelium omnibus hominibus nuntiare contendit. Ipsi enim Apostoli, in quibus Ecclesia est condita, vestigia Christi sequentes, «praedicaverunt verbum veritatis et genuerunt Ecclesias» [3]. Eorum successorum officium est hoc opus perenne reddere, ut *sermo Dei currat et clarificetur* (2 Thess 3,1) et Regnum Dei ubique terrarum annuntietur et instauretur.

In praesenti autem rerum ordine, ex quo nova exsurgit humanitatis condicio, Ecclesia, sal terrae et lux mundi [4], urgentius vocatur ad omnem

* Decret promulgat el 7 de desembre de 1965.

[1] Const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* 48: AAS 57 (1965) 53.
[2] Cf. Mc 16,16.
[3] Sant Agustí, *Enarr. in Ps.* 44,23: PL 36,508; CChr. 38,510.
[4] Mt 5,13-14.

res, a fi que tot sigui instaurat en Crist, i en Ell formin els homes una sola família i un sol poble de Déu.

Per això, aquest Sant Concili, tot donant gràcies a Déu de la bella feina portada a cap amb el generós enginy de tota l' Església, vol traçar els principis de l' activitat missionera i adunar les forces de tots els fidels, perquè el poble de Déu, que avença pel camí estret de la creu, escampi pertot el Regne de Crist, Senyor i contemplador dels segles [5], i li prepari els camins per quan vindrà.

Capítol I

PRINCIPIS DOCTRINALS

[Designi del Pare]

2. L' Església peregrinant és missionera per naturalesa, puix que ella mateixa prové de la missió del Fill i de la missió de l' Esperit Sant segons el Pla de Déu Pare [6].

Ara bé, aquest Pla brolla de l' «amor fontal», és a dir de la caritat de Déu Pare, qui, com sigui Principi sense Principi d' on el Fill és generat i d' on pel Fill procedeix l' Esperit Sant, creant-nos lliurement per una extrema i misericordiosa benvolença i cridant-nos, endemés, per gràcia a tenir part amb Ell a la vida i a la glòria, difon generosament la bonesa divina i no cessa de difondre-

creaturam salvandam et renovandam, ut omnia in Christo instaurentur, et in Ipso homines unam familiam unumque populum Dei constituant.

Quare haec Sancta Synodus, dum ob praeclara opera per generosam totius Ecclesiae industriam peracta Deo gratias agit, missionalis activitatis principia delineare, et vires omnium fidelium colligere cupit, ut populus Dei, per angustam viam crucis procedens, regnum Christi, Domini et conspectoris saeculorum [5], ubique diffundat eique advenienti vias paret.

Caput I

DE PRINCIPIIS DOCTRINALIBUS

2. Ecclesia peregrinans natura sua missionaria est, cum ipsa ex missione Filii missioneque Spiritus Sancti originem ducat secundum Propositum Dei Patris [6].

Hoc autem Propositum ex «fontali amore» seu caritate Dei Patris profluit, qui, cum sit Principium sine Principio, ex quo Filius gignitur et Spiritus Sanctus per Filium procedit, ex nimia et misericordi benignitate sua libere creans et insuper gratiose vocans nos ad Secum communicandum in vita et

[5] Cf. Eccli 36,19.
[6] Cf. const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 2. AAS 57 (1965) 5-6.

la, talment que qui és creador de tot esdevingui finalment *tot en tot* (1 Cor 15,28), procurant alhora la seva glòria i la nostra felicitat. Però plagué a Déu de cridar els homes a tenir part en la seva vida no pas solament d' un a un, exclòs talment tota mena de lligam entre ells, ans de manera a fer-ne un poble els fills del qual, abans esgarriats, es trobessin ara junts [7].

[Missió del Fill]

3. Aquest Pla universal de Déu per a la salvació del gènere humà es porta a terme no pas solament d' una manera, per dir-ho així, secreta dins l' esperit dels homes o bé per intents, religiosos i tot, amb què els homes cerquen Déu de moltes maneres *per si l' arriben a atènyer o haver, tot i que no és gaire lluny de cadascú de nosaltres* (Act 17,27): aquests intents necessiten, de fet, una il.luminació i un remei, encara que, per un designi bondadós de Déu provident, de vegades puguin ser considerats com a pedagogia cap al Déu veritable o com a preparació evangèlica [8]. Però per afermar la pau, és a dir la comunió amb Ell i bastir una societat fraternal entre els homes, que són pecadors, Déu decidí d' entrar d' una manera nova en la història dels homes enviant el seu Fill amb carn de la nostra, per tal de deslliurar per Ell els

gloria, bonitatem divinam liberaliter diffudit ac diffundere non desinit, ita ut qui conditor est omnium, tandem fiat *omnia in omnibus* (1 Cor 15,28), gloriam suam simul et beatitudinem nostram procurando. Placuit autem Deo homines non tantum singulatim, quavis mutua connexione seclusa, ad vitae Suae participationem vocare, sed eos in populum constituere, in quo filii sui, qui erant dispersi, in unum congregarentur [7].

3. Hoc universale Dei propositum pro salute generis humani perficitur non solum modo quasi secreto in mente hominum vel per incepta, etiam religiosa, quibus ipsi multipliciter Deum quaerunt, *si forte attrectent eum aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum* (Act 17,27): haec enim incepta indigent illuminari et sanari, etsi, ex benigno consilio providentis Dei, aliquando pro paedagogia ad Deum verum vel praeparatione evangelica possint haberi [8]. Deus autem ad pacem seu communionem Secum stabiliendam fraternamque societatem inter homines, eosque peccatores, componendam, in historiam hominum novo et definitivo modo intrare decrevit mittendo Filium suum in carne nostra, ut homines per Illum eriperet

[7] Cf. Io 11,52.

[8] Cf. Sant Irineu, *Adv. haer.* III 18,1: «El Verb que existeix en Déu, per qui han estat fetes totes les coses, i que sempre havia assistit el gènere humà ..» (PG 7,932); Id., IV 6,7: «Perquè des del principi el Fill, assistint les seves criatures, revela el Pare a tothom, als qui vol i quan vol i com vol el Pare» (ibid., 990). Cf IV 20,6 i 7. ibid., 1037; *Demonstratto* n 34. Patr. Or. XII 773; Sources Chrét. 62 (París 1958) 87; Climent Alex., *Protrep.* 112,1: GCS Clemens I 79; *Strom.* VI 6,44,1· GCS Clemens II 453, 13,106,3 i 4. ibid, 485. Cf. també Pius XII, missatge radiofòn. 31 des. 1952; const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 16 AAS 57 (1965) 20.

homes de la potestat de les tenebres i de Satanàs [9], i en Ell reconciliar-se el món [10] A Ell, doncs, per qui féu també els segles [11], el constituí hereu de totes les coses, a fi d' instaurar-les totes en Ell [12].

Crist Jesús, en efecte, fou enviat al món com a ver mitjancer entre Déu i els homes. Déu com és, *en Ell habita corporalment tota la plenitud de la divinitat* (Col 2,9); d' altra part, segons la seva natura humana, el nou Adam esdevé, *ple de gràcia i de veritat* (Io 1,14), cap d' una humanitat renovellada. Així el Fill de Déu seguint els camins d' una veritable Encarnació, féu els homes participants de la natura divina; de ric que era esdevingué pobre per causa nostra, per tal que nosaltres fóssim rics per la seva pobresa [13]. El Fill de l' Home no ha vingut pas a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida en rescat per una multitud, és a dir per tothom [14]. Els sants Pares proclamen constantment que no està guarit allò que no ha estat assumit per Crist [15]. Ara bé, la natura humana, l' assumí íntegra, tal com és en nosaltres, pobres i desventurats, no pas, però, amb el pecat [16]. Crist, *que el Pare*

de potestate tenebrarum ac Satanae et in Eo mundum Sibi reconciliaret [10]. Illum ergo, per quem fecit et saecula [11] constituit haeredem universorum, ut in Illo omnia instauraret [12].

Christus enim Iesus missus est in mundum verus mediator Dei et hominum. Cum Deus sit, *in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (Col 2,9); secundum humanam autem naturam, novus Adam, renovatae humanitatis caput constituitur, *plenus gratiae et veritatis* (Io 1,14). Itaque per vias verae Incarnationis processit Filius Dei ut homines divinae naturae participes faceret, propter nos egenus factus cum esset dives, ut illius inopia nos divites essemus [13]. Filius Hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut ipse ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis, id est pro omnibus [14]. Sancti Patres constanter proclamant non esse sanatum quod assumptum a Christo non fuerit [15]. Assumpsit vero integram humanam naturam qualis apud nos miseros et pauperes invenitur, absque tamen peccato [16]. De seipso enim dixit Christus, *quem Pater sanctificavit et misit in*

[9] Cf. Col 1,13; Act 10,38.
[10] Cf. 2 Cor 5,19.
[11] Cf. Hebr 1,2; Io 1,3 i 10; 1 Cor 8,6; Col 1,16.
[12] Cf. Eph 1,10.
[13] Cf. 2 Cor 8,9.
[14] Cf. Mc 10,45.
[15] Cf. Sant Atanasi, *Ep. ad Epictetum* 7: PG 26,1060; Sant Cirili de Jerus., *Catech.* 4,9: PG 33,465; Marius Victorinus, *Adv. Arium* 3,3: PL 8,1101; Sant Basili, *Epist.* 261,2: PG 32,969; Sant Gregori Naz., *Epist.* 101: PG 37,181; Sant Gregori Nis., *Antirrheticus adv. Apollin.* 17: PG 45,1156; Sant Ambrosi, *Epist.* 48,5: PL 16,1153; Sant Agustí, *In Ioan. Evang.* tr.23,6: PL 35,1585; CChr 36,236, endemés, manifesta així que l' Esperit Sant no ens redimí, ja que no s' encarnà *(De agone Christ.* 22,24: PL 40,3026); Sant Cirili Alex., *Adv. Nestor.* I 1: PG 76,20; Sant Fulgenci, Epist. 17,3,5: PL 65,454; *Ad Trasimundum* III 21: PL 65,284: «de tristitia et timore».
[16] Cf. Hebr 4,15; 9,28.

santificà i envià al món (Io 10,36), va dir d' Ell mateix: *L' Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m' ha ungit; m' ha enviat per a anunciar la Bona Nova als desventurats, per a guarir els afligits de cor, per a predicar als captius la llibertat i als cecs el recobrament* (Lc 4,18), i també: *El Fill de l' Home ha vingut a buscar i salvar el que estava perdut* (Lc 19,10).

Ara, allò que ha estat predicat una vegada pel Senyor o bé allò que ha estat realitzat en Ell per a la salvació del gènere humà, cal proclamar-ho i escampar-ho fins a l' extrem de la terra [17], començant per Jerusalem [18], de manera que allò que ha estat un cop acomplert per a salvació de tothom, aconsegueixi al llarg dels temps el seu efecte en totes les coses.

[Missió de l' Esperit Sant]

4. Per a portar-ho a cap, Crist envià l' Esperit Sant de part del Pare, que fes interiorment la seva obra salutífera i menés l' Església a expandir-se ella mateixa. No hi ha cap dubte que l' Esperit Sant treballava al món ja abans de la glorificació de Crist [19]. Tanmateix, el dia de la Pentecosta sobrevingué als deixebles per a estar-se amb ells eternament [20]; l' Església s' hi manifestà públicament davant la gent; amb la predicació començà

mundum (Io 10,36): *Spiritus Domini super me, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, praedicare captivis remissionem et caecis visum* (Lc 4,18), et rursus: *Venit Filius Hominis quaerere et salvum facere quod perierat* (Lc 19,10).

Quod autem semel a Domino praedicatum est vel in Ipso pro salute generis humani actum, usque ad ultimum terrae [17], proclamandum et disseminandum est, incipiendo ab Hierosolyma [18], ita ut quod semel pro omnibus patratum fuit ad salutem, in universis decursu temporum effectum suum consequatur.

4. Ad hoc autem perficiendum misit Christus Spiritum Sanctum a Patre, qui salutiferum opus suum intus operaretur Ecclesiamque ad propriam dilatationem moveret. Procul dubio Spiritus Sanctus iam in mundo operabatur antequam Christus glorificaretur [19]. Die tamen Pentecostes, in discipulos supervenit, ut cum eis maneret in aeternum [20], Ecclesia coram multi-

[17] Cf. Act 1,8.

[18] Cf. Lc 24,47.

[19] Es l' Esperit Sant qui parlà pels profetes: *Symb. Constantinopol.:* DENZ., 150; Sant Lleó Magne, *Serm.* 76 (PL 54,405-406): «Quan el dia de la Pentacosta l' Esperit Sant emplenà els deixebles del Senyor, no fou pas com a iniciació en un ofici, sinó afegiment d' un do: car els patriarques i els profetes i els sacerdots i tots els sants que visqueren en temps anteriors, foren vivificats per la santificació del mateix Esperit Sant..., no pas, però, en una mateixa mesura de dons». També *Serm.* 77,1: PL 54,412; Lleó XIII, enc. *Divinum illud* ASS (1897) 650-651. També Sant Joan Crisòstom, tot i recalcar la novetat de la missió de l' Esperit Sant el dia de la Pentecosta *(In Eph.* c.4 hom.10,1 :PG 62,75).

[20] Cf. Io 14,16.

llavors la difusió de l' Evangeli entre els pobles; i hi fou, finalment, presignificada la unió dels pobles en la catolicitat de la fe, mitjançant una església de nova aliança, que parla totes les llengües, entén i abraça en la caritat totes les llengües i venç d' aquesta manera la dispersió de Babel [21]. Des de la Pentecosta, doncs, van començar els «Fets dels Apòstols»—de la mateixa manera Crist havia estat concebut, amb la vinguda de l' Esperit Sant sobre la Verge Maria; i amb la baixada del mateix Esperit Sant sobre Ell, quan pregava, Crist havia estat conduït a l' obra del seu ministeri [22]. I el mateix Senyor Jesús, abans de donar lliurement la seva vida pel món, de tal manera va disposar el ministeri apostòlic i va prometre d' enviar l' Esperit Sant, que ambdues coses ha calgut que es trobessin juntes en dur a terme pertot arreu i sempre l' obra de la salvació [23]. L' Esperit Sant «unifica en la comunió i el servei, forneix de diversos dons jeràrquics i carismàtics» [24] tota l' Església al llarg de tots els temps, vivificant com una ànima [25] les institucions eclesiàstiques i infiltrant en els cors dels fidels

tudine publice manifestata est, diffusio Evangelii inter gentes per praedicationem exordium sumpsit, et tandem praesignata est unio populorum in fidei catholicitate, per Novi Foederis Ecclesiam, quae omnibus linguis loquitur, in caritate omnes linguas intelligit et amplectitur, et sic dispersionem Babelicam superat [21]. A Pentecoste enim inceperunt «actus Apostolorum», sicut superveniente Spiritu Sancto in Virginem Mariam conceptus fuerat Christus et eodem Spiritu Sancto in Ipsum orantem descendente Christus actus fuerat ad opus ministerii sui [22]. Ipse autem Dominus Iesus, priusquam vitam suam libere pro mundo poneret, ita apostolicum ministerium disposuit et Spiritum Sanctum mittendum promisit, ut ambo consociarentur in opere salutis ubique et semper ad effectum adducendo [23]. Spiritus Sanctus Ecclesiam totam per omnia tempora «in communione et ministratione unificat, diversis donis hierarchicis et charismaticis instruit» [24], ecclesiastica instituta quasi anima eorum vivificando [25] et eundem missionis animum, quo

[21] De Babel i la Pentecosta, en parlen sovint els Sants Pares: ORÍGENES, *In Genesim*, c.1: PG 12,112; SANT GREGORI NAZ., *Orat.* 41,16: PG 36,449; SANT JOAN CRISÒSTOM, *Hom.* 2 *in Pentec.*: PG 50,467; *In Act. Apost.*: PG 60,44; SANT AGUSTÍ, *En. in Ps.* 54,11: PL 36,636; CChr. 39,664s; *Serm.* 271: PL 38,1245; SANT CIRILI ALEX., *Glaphyra in Genesim* II: PG 69,79; SANT GREGORI MAGNE, *Hom. in Evang* 1 2 hom 30,4: PL 76,1222; SANT BEDA, *In Hexaem.* 1 3: PL 98,125. Vegi's també la imatge a l' atri de la basílica de Sant Marc de Venècia.

L' Església parla totes les llengues, i així uneix tothom en la catolicitat de la fe: SANT AGUSTÍ, *Serm.* 266.267.268.269: PL 38,1225-1237; *Serm.* 175,3: PL 38,946; SANT JOAN CRISÒSTOM, *In Ep. I ad Cor.* hom.35: PG 61,296; SANT CIRILI ALEX., *Fragm. in Act:* PG 74,758; SANT FULGENCI, *Serm.* 8,2-3: PL 65,743-744.

Sobre la Pentecosta com a consagració missionera dels Apòstols, cf J. A. CRAMER, *Catena in Acta SS. Apostolorum* (Oxford 1838) p.24s.

[22] Cf. Lc 3,22; 4,1; Act 10,38.

[23] Cf. Io c.14-17; PAU VI, al.loc. al Concili, 14 set. 1964: AAS 56 (1964) 807.

[24] CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* 4: AAS 57 (1965) 7.

[25] SANT AGUSTÍ, *Serm.* 267,4 (PL 38,1231): «Allò que una ànima fa en tots els membres, això mateix fa l' Esperit Sant en tota l' Església». Cf. const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 7 (amb la nota 8): AAS 57 (1965) 11.

el mateix esperit de missió amb què havia estat impulsat Crist mateix. De vegades, fins i tot, va visiblement al davant de l' acció apostòlica [26], així com incessantment l' acompanya i regeix de diverses maneres [27].

[Missió de l' Església]

5. El Senyor Jesús des del començament *va cridar els qui va voler i en va designà dotze perquè estiguessin amb Ell, i per a enviar-los a predicar* (Mc 3,13) [28]. Els Apòstols esdevingueren així la llavor del nou Israel i l' origen alhora de la sagrada jerarquia. Després, havent en Ell mateix acomplert d' un sol cop, amb la seva mort i resurrecció, els misteris de la nostra salvació i renovació de totes les coses, el Senyor, aconseguit tot poder al cel i a la terra [29], abans de ser endut al cel [30], va fundar la seva Església com a sagrament de salvació, i envià els apòstols per tot el món, com Ell havia estat enviat pel Pare [31], manant-los: *Aneu, doncs, convertiu tots els pobles, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l' Esperit Sant, ensenyant-los a observar tot el que us he manat* (Mt 28,19-20). *Aneu per tot el món i prediqueu la Bona Nova a tota criatura. El qui creurà i serà batejat, se salvarà; però el qui no creurà, es condemnarà* (Mc 16,15). Per això incumbeix a l' Església el deure de propagar la fe i la salvació de Crist, en virtut del manament exprés que l' Orde Episcopal, assis-

ipse Christus actus fuerat, in cordibus fidelium instillando. Aliquando etiam actionem apostolicam visibiliter praevenit [26], sicut eam variis modis indesinenter comitatur et dirigit [27].

5. Dominus Iesus, inde ab initio *vocavit ad Se quos voluit Ipse... et fecit ut essent duodecim cum Illo et ut mitteret eos praedicare* (Mc 3,13) [28]. Sic Apostoli fuerunt novi Israel germina simulque sacrae hierarchiae origo. Deinde, cum semel, morte et resurrectione sua, complevisset in seipso mysteria salutis nostrae et renovationis universorum, Dominus omnem potestatem adeptus in caelo et in terra [29], priusquam assumeretur in caelum [30], Ecclesiam suam ut sacramentum salutis fundavit, apostolosque in universum mundum misit sicut et ipse missus fuerat a Patre [31], mandans eis: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis* (Mt 28,19-20). *Euntes in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur* (Mc 16,15). Inde Ecclesiae officium incumbit propagandi fidem salutemque Christi, tum virtute expressi mandati, quod ab Apostolis haeredita-

[26] Cf. Act 10,44-47, 11,15; 15,8.
[27] Cf. Act 4,8, 5,32, 8,26 29 39; 9,31, 10 11 24 28, 13,2.4 9; 16,6-7, 20,22-23; 21,11, etc
[28] Cf també Mt 10,1-42.
[29] Cf Mt 28,18.
[30] Cf Act 1,11.
[31] Cf. Io 20,21

rit pels preveres, heretà dels Apòstols conjuntament amb el Successor de Pere i Pastor Suprem de l' Església, com també en virtut de la vida que Crist infon en els seus membres; *per Ell tot el cos, harmoniosament unit i consolidat per tota mena de juntures que proporcionen una activitat segons la mesura corresponent a cada una de les parts, relitza el seu creixement per anar-se construint a si mateix en la caritat* (Eph 4,16). La missió de l' Església, doncs, s' acompleix per l' activitat que, obedient al manament de Crist i moguda per la gràcia i la caritat de l' Esperit Sant, es fa present a tothom i a tots els pobles de manera plenament activa per conduir-los amb l' exemple i la predicació, amb els sagraments i els altres mitjans de la gràcia, a la fe, a la llibertat i a la pau de Crist, de manera que se 'ls obri un camí ample i segur cap a la plena participació en el misteri de Crist.

Com que aquesta missió continua desplegant al llarg de la història la missió de Crist mateix, el qual fou enviat per anunciar la Bona Nova als desventurats, cal que l' Església camini, per l' impuls de l' Esperit Sant, pel mateix camí que Crist va seguir, és a dir pel camí de la pobresa, de l' obediència, del servei i de la immolació de si mateix, fins a la mort, de la qual eixí vencedor per la seva resurrecció. De fet, així van caminar esperançadament tots els Apòstols, que amb les seves tribulacions i sofrences van completar el que manca a les sofrences de Crist pel bé del seu Cos, que és l' Església [32]. Sovint, també, fou una llavor la sang dels cristians [33].

vit Ordo Episcoporum cui assistunt Presbyteri, una cum Successore Petri Ecclesiaeque Summo Pastore, tum virtute vitae quam membris suis influit Christus, *ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate* (Eph 4,16). Missio ergo Ecclesiae adimpletur operatione qua, mandato Christi oboediens et Spiritus Sancti gratia caritateque mota, omnibus hominibus vel gentibus pleno actu praesens fit, ut eos exemplo vitae et praedicatione, sacramentis ceterisque gratiae mediis ad fidem, libertatem et pacem Christi adducat, ita ut eis via libera ac firma patefiat ad plene participandum mysterium Christi.

Cum haec missio continuet et per decursum historiae explicet missionem ipsius Christi, qui evangelizare pauperibus missus est, eadem via, instigante Spiritu Christi, Ecclesia procedere debet ac ipse Christus processit, via nempe paupertatis, oboedientiae, servitii et sui ipsius immolationis usque ad mortem, ex qua per resurrectionem suam victor processit. Nam sic in spe ambulaverunt omnes Apostoli, qui tribulationibus multis et passionibus adimpleverunt ea quae desunt passionum Christi pro corpore eius quod est Ecclesia 32. Saepe etiam semen fuit sanguis christianorum 33.

[32] Cf Col 1,24

[33] Tertullià, *Apologeticum* 50,13 PL 1,534, CChr I 171

[L' ACTIVITAT MISSIONERA]

6. Aquest deure, que ha de ser acomplert per l' Orde dels Bisbes, presidit pel successor de Pere, amb la pregària i col.laboració de tota l' Església, es manifesta únic i idèntic a tot arreu i en qualsevol condició, tot i que per la diversitat de situacions no sigui exercit arreu de la mateixa manera. Per tant, les diferències que cal reconèixer en aquesta activitat de l' Església, no provenen pas de la pròpia naturalesa de la seva missió, sinó de les situacions en les quals la missió és exercida.

Aquestes condicions, però, depenen adés de l' Església, adés també dels pobles, dels grups o bé dels individuus a qui s' adreça la missió. Perquè l' Església, encara que tingui d' ella mateixa la totalitat o plenitud dels mitjans de salvació, no actua ni pot actuar constantment, ni en un moment donat, per tot el que té, sinó que, en l' acció que fa per menar a terme el pla de Déu, ensopega amb uns començaments i un avenç per graus; endemés, de tant en tant, després d' un progrés venturosament engegat, li cal deplorar una reculada de nou, o, si més no, aturar-se en un estat de semiplenitud i insuficiència. Pel que fa als individuus, grups o pobles, els ateny i s' hi endinsa només de mica en mica, i només així els aixeca a la plenitud catòlica. Ara bé, cal que unes accions apropiades i uns mitjans escaients s' adiguin a qualsevol condició i situació.

Les empreses especials amb què els capdavanters de l' Evan-

6. Hoc munus, ab Ordine Episcoporum, cui praeest Successor Petri, orante et cooperante tota Ecclesia, adimplendum, unum idemque exsistit, ubique et in omni condicione, licet non eodem pro rerum condicione modo exerceatur. Differentiae proinde, quae in hac Ecclesiae activitate agnoscendae sunt, non sumuntur ex intima natura ipsius missionis, sed ex condicionibus in quibus missio haec exercetur.

Dependent vero hae condiciones sive ab Ecclesia, sive etiam a populis, a coetibus vel ab hominibus ad quos missio dirigitur. Ecclesia enim, quamvis de se totalitatem seu plenitudinem mediorum salutis comprehendat, nec semper nec statim secundum omnia agit nec agere potest, sed initia et gradus in actione sua experitur, qua propositum Dei ad effectum adducere conatur; imo quandoque, post feliciter inchoatam progressionem, regressum iterum deplorare cogitur, vel saltem in quodam semiplenitudinis et insufficientiae statu moratur. Quod autem ad homines, coetus et populos attinet, eos gradatim tantum tangit ac penetrat, et sic eos in catholicam plenitudinem assumit. Cum qualibet autem condicione vel statu actus proprii seu apta instrumenta congruere debent.

Incepta peculiaria quibus Evangelii praecones ab Ecclesia missi, euntes

geli enviats per l' Església compleixen, anant per tot el món, l' encàrrec de predicar l' Evangeli i d' implantar l' Església en els pobles o grups que encara no creuen en Crist, comunament s' anomenen «missions», les quals són menades a terme per l' activitat missionera i són exercides, d' ordinari, en determinats territoris designats per la Santa Seu. El fi propi d' aquesta activitat missionera és l' evangelització i instauració de l' Església en els pobles o grups on encara no ha arrelat [34]. De manera que, de la llavor de la paraula de Déu, creixin arreu del món esglésies autòctones particulars, ben fonamentades, proveïdes de forces verament seves i de maduresa, ben dotades d' una jerarquia pròpia unida al poble fidel i d' uns mitjans adients al ple desenvolupament de la vida cristiana—així podran aportar la seva part al bé de tota l' Església. El mitjà principal per aquesta implantació és la predicació de l' Evangeli de Jesucrist, per a l' anunci del qual el Senyor envià els seus deixebles a tot el món, per tal que els homes nats de nou per la paraula de Déu [35] s' agreguessin pel baptisme a l' Església, la qual, com a cos que és del Verb encarnat, es nodreix i viu de la paraula de Déu i del pa eucarístic [36].

in mundum universum, munus Evangelium praedicandi et Ecclesiam ipsam implantandi inter populos vel coetus nondum in Christum credentes exsequuntur, communiter «missiones» nuncupantur, quae per activitatem missionalem perficiuntur, et plerumque exercentur in certis territoriis a Sancta Sede agnitis. Finis proprius activitatis huius missionalis est evangelizatio et plantatio Ecclesiae in populis vel coetibus in quibus nondum radicata est [34]. Ita ex semine verbi Dei, Ecclesiae autochtonae particulares ubique in mundo sufficienter conditae crescant, viribus quidem propriis ac maturitate praeditae, quae hierarchia propria cum populo fideli unita et mediis quasi affinibus christianae vitae plene ducendae sufficienter instructae suam partem in utilitatem totius Ecclesiae afferant. Medium principale huius implantationis est praedicatio Evangelii Iesu Christi, ad quod annuntiandum Dominus discipulos suos misit in mundum universum, ut homines per verbum Dei renati [35], Ecclesiae per Baptismum aggregentur, quae ut Verbi incarnati corpus ex verbo Dei et pane eucharistico nutritur et vivit [36].

[34] Ja Sant Tomàs d' Aq. esmenta l' ofici apostòlic d' implantar l' Església: cf. *Sent.* I dist.16 q.1 a.2 ad 2 i ad 4; a.3 sol.; *Summa Theol.* 1 q.43 a.7 ad 6; 1-2 q.106 a.4 ad 4. Cf. Benet XV, *Maximum Illud,* 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 445 i 453; Pius XI, *Rerum Ecclesiae,* 28 febrer 1926: AAS 18 (1926) 74; Pius XII, 30 abr. 1939, *Als directors OO. PP. MM.;* Id., 24 juny 1944, *Als directors OO. PP. MM.:* AAS 36 (1944) 210; de nou dins AAS 42 (1950) 727 i 43 (1951) 508; Id., 29 juny 1948, a la clerecia indígena: AAS 40 (1948) 374; Id., *Evangeli praecones,* 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 507; Id., *Fidei donum,* 15 gen. 1957: AAS 49 (1957) 236; Joan XXIII, *Princeps Pastorum,* 28 nov. 1959: AAS 51 (1959) 835; Pau VI, hom. 18 oct. 1964: AAS 55 (1964) 911.

Tant els Sobirans Pontífexs com els Pares i els escolàstics esmenten sovint la *dilatació* de l' Església: Sant Tomàs d'Aq., *Comm. in Matth.* 16,28; Lleó XIII, enc. *Sancta Dei Civitas,* 3 des. 1880: ASS 13 (1880) 241; Benet XV, enc. *Maximum Illud,* 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 442; Pius XI, enc. *Rerum Ecclesiae,* 28 febr. 1926: AAS 18 (1926) 65.

[35] Cf. 1 Petr 1,23.

[36] Cf. Act 2,43.

En aquesta activitat missionera de l' Església, de vegades es troben entremesclades diverses condicions: primerament, de començ o implantació; després, d' innovació o joventut. Eixint d' això, tanmateix, l' acció missionera de l' Església encara no està, sinó que és a les esglésies particulars ja constituïdes que llavors incumbeix el deure de perllongar-la i de predicar l' Evangeli a cadascun dels qui són encara fora.

A més, els grups on s' escau l' Església sovint es transformen del tot per causes diverses, talment que en surten situacions completament noves. Llavors cal que l' Església sospesi bé si aquestes situacións exigeixen de nou la seva acció misionera. De més a més, els fets nous són a vegades de tal mena que deixa d' existir durant una temporada la possibilitat de proposar de dret i de seguida la proclamació de l' Evangeli. Llavors, és clar, els missioners poden i han de donar, pacientment, assenyadament i ensems amb una gran confiança, si més no un testimoni de la caritat i beneficència de Crist, i d' aquesta manera preparar els camins del Senyor i fer-lo present d' alguna manera.

Així es veu clar que l' activitat missionera prové del més profund de la naturalesa de l' Església: en propaga la fe salvífica, en perfà tot dilatant-la la unitat catòlica, se sosté amb la seva apostolicitat, en practica l' amor col.lectiu de la Jerarquia, testimonia, escampa i promou la seva santedat. Per això, l' activitat missionera entre els gentils es diferencia de l' activitat pastoral que cal menar envers els fidels, tant com dels esforços que cal fer per aconse-

In hac missionali activitate Ecclesiae, diversae condiciones aliquando permixtae occurrunt: inceptionis primum seu plantationis, deinde novitatis seu iuventutis. Quibus tamen expletis, actio missionalis Ecclesiae non desinit, sed Ecclesiis particularibus iam constitutis officium incumbit eam continuandi, et praedicandi Evangelium singulis, qui adhuc foris sunt.

Coetus insuper, inter quos Ecclesia versatur, ob varias causas non raro funditus mutantur, ita ut condiciones omnino novae oriri possint. Ecclesia tunc debet perpendere, num hae condiciones activitatem eius missionalem denuo requirant. Insuper, rerum adiuncta aliquando talia sunt ut possibilitas pro tempore desit praeconium evangelicum directe ac statim proponendi: tunc quidem missionarii possunt ac debent patienter, prudenter ac simul magna cum fiducia, saltem caritatis et beneficentiae testimonium Christi praebere et sic vias Domino praeparare et ipsum aliquo modo praesentem reddere.

Sic patet activitatem missionalem intime ex ipsa natura Ecclesiae profluere, cuius fidem salvificam propagat, cuius catholicam unitatem dilatando perficit, cuius apostolicitate sustentatur, cuius collegialem Hierarchiae affectum exercet, cuius sanctitatem testificatur, diffundit ac promovet. Ita differt activitas missionalis inter gentes tam ab activitate pastorali erga fideles exercenda, quam ab inceptis suscipiendis ad unitatem christianorum redin-

guir de nou la unitat dels cristians. Ambdues coses, però, estan molt ben lligades al zel messioner de l' Església [37], perquè la divisió dels cristians fa mal a la causa santíssima de la predicació de l' Evangeli a tota criatura [38] i barra el pas a la fe de molts. Així, per necessitat de la missió, tots els batejats són cridats a fer un sol ramat, perquè puguin així donar unànimement testimoni de Crist, el seu Senyor, davant de tots els pobles. I si encara no són capaços de donar plenament testimoni d' una mateixa i única fe, almenys cal que estiguin vivificats per una mútua estimació i amor.

[Causes i necessitat de l' acció missionera]

7. La raó d' aquesta activitat missionera ve de la voluntat de Déu *que vol que tots els homes se salvin i arribin a reconèixer la veritat. Hi ha un sol Déu, hi ha també un sol mitjancer entre Déu i els homes, Crist Jesús home, el qual es donà a si mateix en rescat per tots* (1 Tim 2,4-6). *I en ningú més no ni ha la salvació* (Act 4,12). Cal, doncs, que, després d' haver-lo reconegut per la predicació de l' Evangeli, tots els homes es converteixin a Ell, i que pel baptisme s' incorporin a Ell i a l' Església, que és el seu Cos. Perquè Crist mateix, «recalcant la necessitat de la fe

tegrandam. Attamen duo haec cum missionali navitate Ecclesiae arctissime coniunguntur [37]: nam divisio christianorum sanctissimae causae praedicandi Evangelium omni creaturae detrimentum affert [38] et aditum ad fidem multis praecludit. Sic ex necessitate missionis omnes baptizati ad hoc vocantur, ut in uno grege coadunentur et ita coram gentibus de Christo, Domino suo, unanimiter testimonium reddere possint. Quod si unam fidem nondum plene testificari queant, mutua saltem aestimatione ac dilectione animentur oportet.

7. Ratio huius missionalis activitatis ex voluntate Dei sumitur, qui *omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* (1 Tim 2,4-6), *et non est in alio aliquo salus* (Act 4,12). Oportet igitur ut ad Eum, per praedicationem Ecclesiae agnitum, omnes convertantur, et Ipsi et Ecclesiae, quae Corpus Eius est, per Baptismum incorporentur. Christus enim ipse «necessitatem fidei et baptismi

[37] Aquesta noció de l' activitat missionera inclou també, és clar, les regions d' Amèrica Llatina on no hi ha encara ni jerarquia pròpia, ni una vida cristiana prou madura, ni una suficient predicació evangèlica. No depèn pas del Concili que aquests territoris siguin reconeguts com a missions per la Santa Seu. Per això, quant a la connexió entre noció d' activitat missionera determinats territoris, es diu deliberadament que aquesta activitat s' exerceix «d' ordinari» en determinats territoris designats per la Santa Seu.

[38] Conc. Vat. II, Decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* n.1: AAS 57 (1965) 90.

amb paraules expresses [39], confirmà també la necessitat d' una Església, on entren els homes per la porta del baptisme. Per això «no podrien salvar-se els homes que, sense ignorar que és Déu qui per Jesucrist ha fundat com a necessària l' Església catòlica, encara no vulguin entrar-hi o estar-s 'hi més» [40]. Perquè, tot i que Déu, pels camins que ell sap, pot conduir la gent que sense culpa ignora l' Evangeli a la fe, sense la qual és impossible de plaure-li [41], incumbeix, tanmateix, a l' Església el deure [42], i ensems el dret sagrat, d' evangelitzar; i, per tant, l' activitat missionera conserva avui i sempre sencera la seva eficàcia i necessitat.

Per ella, el Cos místic de Crist recull i organitza incessantment les forces que l' han de fer créixer [43]. Per aconseguir-ho, els membres de l' Església estan impulsats per la caritat amb què estimen Déu i desitgen comunicar-se amb tothom en els béns de l' esperit, tant els d' ara com els de la vida futura.

Per aquesta activitat missionera, finalment, Déu és plenament glorificat en rebre els homes conscientment i plenament la seva obra de salvació, acomplerta en Crist. Així, per ella es realitza el pla de Déu, al qual Crist obedientment i amb amor es va sotmetre per a glòria del Pare que el va enviar [44], a fi que tot el gènere humà formi un sol poble de Déu, s' ajunti en un sol Cos

expressis verbis inculcando [39], necessitatem Ecclesiae, in quam homines per baptismum tamquam per ianuam intrant, simul confirmavit. Quare illi homines salvari non possent, qui Ecclesiam Catholicam a Deo per Iesum Christum ut necessariam esse conditam non ignorantes, tamen vel in eam intrare, vel in eadem perseverare noluerint» [40]. Etsi ergo Deus viis sibi notis homines Evangelium sine eorum culpa ignorantes ad fidem adducere possit, sine qua impossibile est Ipsi placere [41], Ecclesiae tamen necessitas incumbit [42], simulque ius sacrum, evangelizandi, ac proinde missionalis activitas vim suam et necessitatem hodie sicut et semper integram servat.

Per eam Corpus Christi mysticum ad suum proprium incrementum vires indesinenter colligit et ordinat [43]. Ad eam persequendam impelluntur membra Ecclesiae caritate, qua Deum diligunt et qua cum omnibus hominibus cupiunt communicare in spiritualibus bonis tam praesentis quam futurae vitae.

Per hanc activitatem missionalem denique Deus plene glorificatur, dum homines salutare Eius opus, quod in Christo perfecit, conscie et plene accipiunt. Sic per eam completur Dei propositum, cui Christus oboedienter et amanter inservit ad gloriam Patris qui misit eum [44], ut universum genus humanum unum Populum efformet Dei, in unum corpus coalescat Christi,

[39] Cf. Mc 16,16; Io 3,5.
[40] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.14: AAS 57 (1965) 18.
[41] Hebr 11,6.
[42] Cf. 1 Cor 9,16.
[43] Cf. Eph 4,11-16.
[44] Cf. Io 7,18; 8,30 i 44; 8,50; 17,1.

de Crist, s' edifiqui plegat en un sol temple de l' Esperit Sant: cosa que respon de debò, reflectint com fa la concòrdia fraterna, al més profund desig de tots els homes. Així, finalment es compleix verament el designi del Creador, que féu l' home a imatge i semblança seva, quan tots els qui participen de la natura humana, un cop regenerats per Crist en l' Esperit Sant, tot contemplant unànimes la glòria de Déu, podran dir: «Pare nostre» [45].

[L' ACCIÓ MISSIONERA EN LA VIDA I EN LA HISTÒRIA HUMANA]

8. També amb la mateixa naturalesa humana i les seves aspiracions, té una connexió molt forta l' activitat missionera. Car en el fet de manifestar Crist, l' Església revela als homes la veritat genuïna de llur condició i vocació total, puix que Crist és el principi i l' exemplar d' aquella humanitat renovellada, amarada d' amor fratern, de sinceritat i de pau, a la qual tothom aspira. Crist, i l' Església que en dóna testimoni per la predicació evangèlica, transcendeixen qualsevol singularitat de raça o nació; per això, enlloc no poden ser mirats com estrangers per ningú [46]. El

in unum coaedificetur templum Spiritus Sancti: quod sane, cum fraternam concordiam refert, intimo universorum hominum voto respondet. Sic tandem consilium Creatoris, hominem ad imaginem et similitudinem suam condentis, revera adimpletur, cum omnes qui humanam participant naturam, in Christo per Spiritum Sanctum regenerati, unanimiter gloriam Dei speculantes, dicere poterunt: «Pater noster» [45].

8. Etiam cum ipsa natura humana eiusque adspirationibus activitas missionalis intimam habet connexionem. Christum enim manifestando, eo ipso Ecclesia hominibus genuinam eorum condicionis atque integrae vocationis veritatem revelat, cum Christus principium sit et exemplar huius humanitatis renovatae, fraterno amore, sinceritate et pacifico spiritu imbutae, ad quam omnes adspirant. Christus, et Ecclesia quae de Ipso per evangelicam praedicationem dat testimonium, omnem peculiaritatem stirpis vel nationis transcendunt, ideoque nemini et nullibi ut extranei reputari possunt [46]. Ipse Christus est veritas atque via, quas evangelica praedicatio

[45] Sobre aquesta idea sintètica, vegi' s la doctrina de Sant Irineu sobre la recapitulació. Cf. també HIPÒLIT, *De Antichristo* 3: «Estimant tothom i volent salvar tothom, volent que tothom fos fill de Déu, i cridant tots els sants a fer com un sol home perfecte...» (PG 10,732; GCS *Hippolyt* I 2 p.6); *Benedictiones Iacob* 7: T.U., 38-1 p.18 lín. 4ss; ORÍGENES, *In Ioann.* t.1 n.6: «Car llavors serà única l' acció de conèixer Déu per part dels qui arribaran a Déu, fent de guia el Verb que és en Déu; per tal que tots els fills siguin així formats perfectament en la coneixença del Pare, com només ara el Fill coneix el Pare (PG 14,49; GCS Orig. IV 20); SANT AGUSTÍ, *De sermone Domini in monte* I 41: «Hem d' estimar allò que pot ser conduit amb nosaltres en aquell regne on ningú no diu: «Pare meu», sinó on tots clamen a l' únic Déu: «Pare nostre» (PL 34,1250); SANT CIRILI ALEX., *In Ioann.* I: «Tots som en el Crist i en Ell reviu la persona comuna de la humanitat. Per això ha estat anomenat novíssim Adam. Perquè ha habitat entre nosaltres el que és per naturalesa Fill i Déu; per això clamen en el seu Esperit: Abbà, Pare. I el Verb habita en tots dins el temple que va fer de nosaltres i per nosaltres, a fi que contenint-nos en si mateix tots en un sol cos, com diu Pau, els reconciliés amb el Pare» (PG 73,161-164).

[46] BENET XV, *Maximum Illud,* 30 nov. 1919 (ASS 11 [1919] 445): «Perquè

mateix Crist és la veritat i el camí que la predicació evangèlica fa clars a tothom en dur a l' oïda de tots les paraules del mateix Crist: *Convertiu-vos i creieu en la Bona Nova* (Mc 1,15). Però com que qui no creu, ja és condemnat [47], les paraules de Crist són paraules de condemnació i de gràcia, de mort i de vida, tot alhora. Car només podem tenir accés a una vida nova inferint la mort a tot allò que ha envellit. Això val, de primer, per qualsevol persona, però també pels diversos béns d' aquest món que porten el senyal del pecat de l' home i ensems de la bendicció de Déu: *Tots, en efecte, van pecar i es troben privats de la glòria de Déu* (Rom 3,23). Ningú no es deslliura del pecat ell mateix, amb les seves forces, ni ningú no s' axeica per damunt seu; ningú no es desfà completament de la seva malaltia, solitud o esclavatge [48]; tothom, en canvi, necessita de Crist, que és exemple, mestre, alliberador, salvador, vivificador. Veritablement l' Evangeli fou en la història humana, en la temporal també, un ferment de llibertat i de progrés, i s' ofereix constantment com a ferment de germanor, d' unitat i de pau. No és, doncs, sense raó que Crist és solemnement proclamat pels fidels «Esperança de les nacions i Salvador seu» [49].

omnibus patefacit, dum ad aures omnium eiusdem Christi verba perfert: *Paenitemini et credite Evangelio* (Mc 1,15). Cum autem, qui non credit, iam iudicatus sit [47], verba Christi verba sunt simul iudicii et gratiae, mortis et vitae. Etenim solum vetustati mortem inferendo ad novitatem vitae accedere possumus: quod primo de personis valet, sed etiam de diversis bonis mundi huius, quae simul hominis peccato et Dei benedictione signantur: *Omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei* (Rom 3,23). Nemo per seipsum et suis viribus a peccato liberatur et supra seipsum elevatur, nemo penitus a sua infirmitate vel solitudine vel servitute solvitur [48], omnes vero indigent Christo exemplari, magistro, liberatore, salvatore, vivificatore. Revera Evangelium in historia hominum, etiam temporali, fermentum libertatis ac progressus fuit seseque iugiter praebet fermentum fraternitatis, unitatis et pacis. Non ergo sine causa Christus a fidelibus celebratur ut «Expectatio gentium et Salvator earum» [49].

essent l' Església de Déu catòlica i no pas estrangera a cap poble o nació...» Cf. JOAN XXIII, enc. *Mater et Magistra:* «L' Església pertany a tots els pobles per dret diví... En penetrar dins la vida dels pobles, no és ni se sent mai una institució imposada des de fora..., car els qui han renascut en Crist consoliden i ennobleixen tot el que, a parer de l' Església, hi ha de bo i d' honest», 25 maig 1961 (AAS 53 [1961] 444).

[47] Cf. Io 3,18.

[48] Cf. SANT IRINEU, *Adv. haer.* III 15 n.3 (PG 7,919): «Foren predicadors de la veritat i apòstols de la llibertat.»

[49] *Breviari Roma,* ant. O. del 23 de desembre.

[CARÀCTER ESCATOLÒGIC DE L' ACTIVITAT MISSIONERA]

9. Així doncs, el temps de l' activitat missionera s' escau entre la primera i la segona vinguda del Senyor; l' Església, com una collita, hi serà aplegada dels quatre vents per al Regne de Déu [50]. Cal, doncs, predicar l' Evangeli a tots els pobles, abans no vingui el Senyor [51].

L' activitat missionera és, ni més ni menys, la manifestació o epifania del pla de Déu i del seu acompliment en el món i la història, dins la qual Déu per la missió porta manifestament a terme la història de la salvació. Per la paraula de la predicació i per la celebració dels sagraments, el centre i culminació dels quals és la Santa Eucaristia, fa Crist present, l' autor de la salvació. I tot allò que de veritat i de gràcia ja hi havia entre els gentils, com una mena de presència oculta de Déu, això és alliberat de contactes dolents i restituït al seu Autor, Crist, que regira l' imperi del diable i esgarria la tan variada malícia dels crims. Així doncs, tot allò que de bo hi ha sembrat en el cor i la intel.ligència dels homes o en els ritus i cultures dels pobles, no solament no mor, sinó que és guarit, enlairat i completat per la glòria de Déu, confusió del demoni i felicitat de l' home [52]. D' aquesta manera l' activitat missionera tendeix a la plenitud escatològica [53]:

9. Itaque tempus activitatis missionalis est inter priorem adventum Domini et alterum, in quo Ecclesia a quatuor ventis sicut messis colligetur in regnum Dei [50]. Antequam enim Dominus veniet, in omnes gentes oportet praedicari evangelium [51].

Activitas missionalis nihil aliud est et nihil minus quam propositi Dei manifestatio seu Epiphania et adimplementum in mundo et in eius historia, in qua Deus, per missionem, historiam salutis manifeste perficit. Per verbum praedicationis et per celebrationem sacramentorum, quorum centrum et culmen est sanctissima Eucharistia, Christum salutis auctorem praesentem reddit. Quidquid autem veritatis et gratiae iam apud gentes quasi secreta Dei praesentia inveniebatur, a contagiis malignis liberat et Auctori suo Christo restituit, qui imperium diaboli evertit et multimodam scelerum malitiam arcet. Itaque quidquid boni in corde menteque hominum vel in propriis ritibus et culturis populorum seminatum invenitur, non tantum non perit, sed sanatur, elevatur et consummatur ad gloriam Dei, confusionem daemonis et beatitudinem hominis [52]. Sic activitas missionalis ad plenitudinem eschatologicam tendit [53]: per eam enim, usque ad mensuram et tem-

[50] Cf. Mt 24,31; *Didaché* 10,5: FUNK, I p 32.

[51] Cf Mc 13,10.

[52] Const dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.17: AAS 57 (1965) 20-21; SANT AGUSTÍ, *De civitate Dei* 19,17: PL 41,646; Instr. S. C. P F.: *Collectanea* I n.135 p.42.

[53] Segons Orígenes, cal predicar l' Evangeli abans de la consumació d' aquest món *(Hom. in Lc.* XXI: GCS, *Orig.* IX 136,21s; *In Matth. comm.* ser. 39; XI 75,25s; 76,45; *Hom. in Ier.* III 2· VIII 308,29s; SANT TOMÀS, *Summa Theol.* 1-2 q.106 a 4 ad 4).

per ella, en efecte s' expandeix fins a la mida i el temps que el Pare ha fixat amb la seva pròpia potestat [54], el poble de Déu, a qui profèticament ha estat dit: *Eixampla la cabuda de la teva tenda i desplega les pells del seu cobert! No hi planyis res!* (Is 54,2) [55]; per ella, s' acreix el Cos místic fins a la mesura de la plenitud de Crist [56]; i el temple espiritual, on Déu és adorat en esperit i veritat [57], creix i és construït *damunt el fonament dels Apòstols i dels profetes, amb el mateix Crist Jesús per pedra angular* (Eph 2,20).

Capítol II

L' OBRA MISSIONERA

10. L' Església enviada per Crist per tal de manifestar i comunicar a tots els homes i pobles la caritat de Déu reconeix que encara li queda per fer una tasca missionera ingent. Car els dos mil milions d' homes, nombre que augmenta cada dia, que s' apleguen en grups grans i fixes amb nexes estables de vida cultural, antigues tradicions religioses i llaços fortíssims de relacions socials encara no han sentit res o ben poc de l' anunci de l' Evangeli. D' ells, els uns segueixen algunes de les grans religions, els altres en canvi resten estranys al coneixement de Déu i d' altres expressament en neguen l' existència i encara a vegades El perse-

pus quae Pater posuit in sua potestate [54], dilatatur Populus Dei, cui prophetiae dictum est: *Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende ¡Ne parcas!* (Is 54,2) [55], augetur Corpus mysticum usque ad mensuram aetatis plenitudinis Christi [56], templumque spirituale, ubi Deus adoratur in spiritu et veritate [57], crescit et superaedificatur *super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu* (Eph 2,20).

Caput II

DE IPSO OPERE MISSIONALI

10. Ecclesia a Christo missa ad caritatem Dei omnibus hominibus et gentibus manifestandam et communicandam opus missionale adhuc ingens sibi faciendum intelligit. Vicies enim milies centena milia hominum, quorum numerus in dies augetur, qui stabilibus vitae culturalis nexibus, antiquis religionis traditionibus, firmis socialium necessitudinum vinculis in magnos et determinatos coetus coalescunt, nuntium evangelicum nondum aut vix audierunt; quorum alii unam ex magnis religionibus sequuntur, alii vero notitiae ipsius Dei extranei manent, alii eius existentiam expresse negant,

[54] Cf. Act 1,7.
[55] Hilari Pict., *In Ps.* 14: PL 9,301; Eusebi de Cesarea, *In Isaiam* 54,2-3: PG 24,462-463, Cirili Alex, *In Isaiam* V c.54,1-3: PG 70,1193.
[56] Cf. Eph 4,3.
[57] Cf Io 4,23.

gueixen L' Església per poder oferir a tots el misteri de salvació i la vida que Déu ens ha dut ha d' inserir-se en tots aquests grups amb el mateix afany amb què Crist es va unir per la seva encarnació a les condicions concretes socials i culturals dels homes amb qui va conviure.

Article I.—*El testimoni cristià*

[El testimoni de la vida i el diàleg]

11. Convé que l' Església estigui present en aquests grups humans per mitjà dels seus fills que hi viuen o són enviats a ells. Perquè tots els fidels cristians onsevulla que visquin estan obligats a manifestar amb l' exemple de la seva vida i el testimoni de la paraula l' home nou del qual es revestiren pel baptisme i la virtut de l' Esperit Sant que els enrobustí per la confirmació de tal manera que els altres en veure les seves bones obres glorifiquin el Pare [1] i capeixin més plenament el sentit autèntic de la vida humana i el vincle d' unió entre tots els homes.

Perquè puguin donar amb fruit aquest testimoni de Crist cal que s' uneixin a aquells homes amb estima i caritat, es considerin com a membres del grup d' homes entre els quals viuen i participin en la seva vida cultural i social a través de les diferents relacions i ocupacions de la vida humana; es facin familiars amb llurs tradicions nacionals i religioses i descobreixin amb goig i

imo quandoque oppugnant. Ecclesia, ut omnibus mysterium salutis vitamque a Deo allatam offerre possit, sese omnibus his coetibus inserere debet eodem motu, quo ipse Christus incarnatione sua se obstrinxit certis socialibus et culturalibus conditionibus hominum cum quibus conversatus est.

Art. 1.—*De testimonio christiano*

11. Ecclesia his coetibus humanis praesens sit oportet per suos filios, qui inter eos conversantur vel ad eos mittuntur. Omnes enim christifideles, ubicumque vivunt, exemplo vitae et testimonio verbi novum hominem, quem per baptismum induerunt, et virtutem Spiritus Sancti, a quo per confirmationem roborati sunt, ita manifestare tenentur, ut ceteri bona eorum opera considerantes glorificent Patrem [1] et genuinum vitae humanae sensum et communionis hominum universale vinculum plenius percipiant.

Ut ipsi hoc testimonium Christi fructuose dare possint, cum illis hominibus aestimatione et caritate iungantur, se ut membra coetus hominum inter quos vivunt agnoscant, et in vita culturali et sociali partem habeant per varia humanae vitae commercia et negotia; familiares sint cum eorum traditionibus nationalibus et religiosis; laete et reverenter detegant semina

[1] Cf Mt 5,16

respecte les llavors de la Paraula soterrades en ells; a la vegada, però, hauran de posar atenció a la pregona transformació que es realitza entre els pobles i maldar perquè els homes del nostre temps massa atents a la ciència i tecnologia del món modern no es facin estranys a les realitats divines; més encara, que siguin excitats a un desig més vehement de la veritat i de la caritat revelada per Déu. Com el mateix Crist escrutà el cor dels homes i els va portar a la llum divina amb un llenguatge veritablement humà, així també els seus deixebles pregonament ungits per l' Esperit de Crist han de conèixer els homes entre els quals viuen i conversar amb ells perquè coneguin per ells mateixos, en un diàleg sincer i pacient, les riqueses que el Déu generós ha distribuït als pobles; a l' ensems però han d' esforçar-se per examinar aquestes riqueses a la llum de l' Evangeli, alliberar-les i tornar-les novament al domini del Déu Salvador.

[Presència de la caritat]

12. La presència dels fidels en els grups humans ha d' estar vivificada per la caritat amb què ens va estimar Déu el qual vol que ens estimen els uns els altres amb el mateix amor [2]. Verament la caritat cristiana s' estén a tots sense distinció de raça, condició social o religió i no cerca cap guany ni agraïment. Com Déu ens estimà amb amor gratuït així també els fidels, portats per la seva caritat, han de preocupar-se de l' home com a tal estimant-lo amb aquell mateix afecte amb què Déu va intentar de guanyar-se 'l. Doncs així com Crist recorria totes les ciutats i poblets guarint

Verbi in eis latentia; simul vero ad transformationem profundam attendant, quae inter gentes fit, et adlaborent ne homines nostrae aetatis scientiae et technologiae mundi moderni nimis intenti a rebus divinis alienentur, quinimmo ut ad impensius desiderium veritatis et caritatis divinitus revelatae expergefiant. Sicut ipse Christus cor hominum scrutatus est eosque colloquio vere humano ad lucem divinam perduxit, ita eius discipuli, Spiritu Christi profunde perfusi, cognoscant homines inter quos vivunt, et cum eis conversentur, ut ipsi dialogo sincero et patienti discant, quas divitias Deus munificus Gentibus dispensaverit; simul vero istas divitias luce evangelica collustrare, liberare, et in Dei Salvatoris dominium reducere conentur.

12. Praesentia christifidelium in coetibus humanis illa caritate animetur, qua nos dilexit Deus, qui vult ut et nos nos invicem eadem caritate diligamus [2]. Caritas christiana revera ad omnes extenditur sine discrimine stirpis, condicionis socialis seu religionis; nullum exspectat lucrum seu gratitudinem. Sicut enim Deus dilexit nos amore gratuito, ita et fideles caritate sua ipsi homini solliciti sint diligendo eum eodem motu quo Deus homi-

[2] Cf. 1 Io 4,11.

tota mena de malures i malalties com a prova de la vinguda del regne de Déu [3], així l' Església mitjançant els seus fills es barreja amb els homes de totes condicions, però especialment amb els pobres i afligits i de bona gana es gasta per ells [4]. Pren part en llurs alegries i dolors, coneix els anhels i obscuritats de la vida i pateix amb ells en les angoixes de la mort. Als qui cerquen la pau desitja de respondre 'ls en diàleg fratern i oferir-los la pau i la llum que brollen de l' Evangeli.

Que treballin els fidels cristians i col.laborin amb tots els altres en la recta ordenació dels problemes econòmics i socials. Que es consagrin amb especial sol.licitud a l' educació dels infants i dels adolescents en escoles de tota mena que han de considerar no solament com un mitjà excel.lent de formació i promoció de la joventut cristiana, sinó al mateix temps com un servei de la més alta qualitat als homes, molt en especial a les nacions en progrés de desenvolupament de cara a l' elevació de la dignitat humana i a la preparació d' unes condicions més humanes. Que procurin prendre part, a més, en els esforços d' aquests pobles que, lluitant contra la fam, la ignorància i les malalties s' esforcen a establir unes condicions millors de vida i a consolidar la pau en el món. Mitjançant aquesta activitat plagui als fidels d' aportar la seva prudent col.laboració a les iniciatives que promouen les institucions públiques i privades, els governs, els òrgans

nem quaesivit. Sicut ergo Christus circuibat omnes civitates et castella curans omnem languorem et infirmitatem in signum adventus Regni Dei [3], ita et Ecclesia per filios suos iungitur cum hominibus cuiuscumque condicionis, maxime vero cum pauperibus et afflictis, atque libenter pro eis impenditur [4]. Participat enim eorum gaudia et dolores, novit vitae adspirationes et aenigmata, eis in anxietatibus mortis compatitur. Pacem quaerentibus respondere cupit fraterno dialogo, afferens eis pacem et lucem ex Evangelio.

Laborent christifideles et cum ceteris omnibus collaborent in rebus oeconomicis et socialibus recte ordinandis. Speciali cura sese devoveant educationi puerorum et adolescentium per scholas diversi generis, quae considerandae sunt non tantum tamquam medium eximium ad formandam et provehendam iuventutem christianam, sed simul ut servitium summi valoris hominibus, maxime vero Nationibus progredientibus, ad elevandam dignitatem humanam et ad conditiones humaniores praeparandas. Insuper partem assumant in conatibus eorum populorum qui, famem, ignorantiam et morbos debellando, meliores vitae condiciones condere et pacem in mundo firmare satagunt. In hac activitate fideles sociam operam suam prudenter praestare exoptent inceptis quae ab Institutis privatis et publicis, a guberniis,

[3] Cf Mt 9,35ss; Act 10,38.
[4] Cf. 2 Cor 2,15.

internacionals, les diverses comunitats cristianes les religions no-cristianes.

L' Església no vol de cap manera ficar-se en el govern de la comunitat terrena. No s' atribueix altra autoritat que la de servir, amb l' ajuda de Déu, els homes amb caritat i fidelitat [5].

Els deixebles de Crist, íntimament units als altres homes en la seva vida i treball tenen l' esperança de poder-los oferir un veritable testimoni de Crist i de poder treballar per la salvació d' ells inclús on no poden anunciar plenament el Crist. Perquè no cerquen únicament el progrés i la prosperitat material dels homes ans promouen la seva dignitat i unió fraterna amb l' ensenyament de les veritats religioses i morals que Crist va il.luminar amb la seva llum i d' aquesta manera faciliten de mica en mica un més perfecte acostament a Déu. Amb això els homes són ajudats a conseguir la salvació per l' amor envers Déu i els germans i comença a brillar el misteri de Crist en qui aparegué l' home nou que fou creat segons Déu [6] i en qui es revela la caritat de Déu.

ab organis internationalibus, a diversis communitatibus christianis necnon a religionibus non-christianis promoventur.

Ecclesia vero nullo modo vult se in moderamen terrenae civitatis ingerere. Nullam aliam auctoritatem sibi vindicat nisi ut, Deo adiuvante, caritate et fideli servitio hominibus ministret [5].

In sua vita et operatione intime cum hominibus coniuncti, Christi discipuli eis verum testimonium Christi se oblaturos, et in eorum salutem se operaturos sperant, etiam ubi Christum plene annuntiare nequeunt. Non enim quaerunt progressum et prosperitatem mere materialem hominum, sed eorum dignitatem et fraternam unionem promovent, docentes veritates religiosas et morales, quas Christus luce sua illustravit, sicque gradatim aditum pleniorem ad Deum aperiunt. Ita homines iuvantur in assequenda salute per caritatem erga Deum et proximum, et elucere incipit mysterium Christi, in quo novus homo apparuit, qui secundum Deum creatus est [6], et in quo caritas Dei revelatur.

[5] Cf. Mt 20,26; 23,11; al loc. de PAU VI, 21 nov. 1964, al Concili: AAS 56 (1964) 1013

[6] Cf Eph 4,24.

Article II.—*Predicació de l' Evangeli i reunió del poble de Déu*

[Evangelització i conversió]

13. Onsevulla que Déu obre la porta de la paraula per anunciar el misteri de Crist [7] a tots els homes [8] confiadament i constant [9] s' ha d' anunciar [10] el Déu viu i Jesucrist enviat per a salvació de tots [11], perquè els no-cristians, obrint-los el cor [12] l' Esperit Sant, per la fe es converteixin lliurement a Déu i se li adhereixin amb sinceritat. Ell com que és *el camí, la veritat i la vida* (Io 14,6) satisfà totes llurs esperances espirituals, més encara, les excedeix immensament.

Aquesta conversió ha de considerar-se verament inicial però suficient perquè l' home s' adoni que, arrencat del pecat, és introduït en el misteri de l' amor de Déu que el crida a iniciar en Crist una relació personal amb Ell. En efecte, per obra de la gràcia de Déu el nou convertit emprèn un camí espiritual a través del qual, participant ja per la fe en el misteri de la Mort i Resurrecció, passa de l' home vell a l' home nou perfecte en Crist [13]. Aquest pas, que comporta un canvi progressiu dels sentitments i dels costums, ha de manifestar-se amb les seves con-

Art. 2.—*De praedicatione Evangelii et de congregando populo Dei*

13. Ubicumque Deus aperit ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi [7], omnibus hominibus [8] fiducialiter et constanter [9] annuntietur [10] Deus vivus et, quem ad omnium salutem misit, Iesus Christus [11], ut non-christiani, Spiritu Sancto cor ipsorum aperiente [12], credentes ad Dominum libere convertantur, Eique sincere adhaereant qui, cum sit *via, veritas et vita* (Io 14,6), omnes eorum exspectationes spirituales explet, imo infinite superat.

Quae conversio sane initialis intelligenda est, sufficiens tamen ut homo percipiat se, avulsum a peccato, introduci in mysterium amoris Dei, qui eum vocat ad personale commercium cum Seipso in Christo ineundum. Etenim, gratia Dei operante, neoconversus spirituale iter aggreditur quo, fide iam communicans mysterio Mortis et Resurrectionis, transit a vetere homine ad novum hominem in Christo perfectum [13]. Hic transitus, secum trahens progressivam sensus et morum immutationem, cum suis socialibus consecta-

[7] Cf. Col 4,3
[8] Cf. Mc 16,15
[9] Cf. Act 4, 13,29,31; 9,27-28; 13,46; 14,3; 19,8; 26,26; 28,31; 1 Thess 2,2; 2 Cor 3,12; 7,4; Phil 1,20; Eph 3,12; 6,19-20.
[10] Cf. 9,16; Rom 10,14.
[11] Cf. 1 Thess 1,9-10; 1 Cor 1,18-21; Gal 1,31; Act 14,15-17; 17,22-31.
[12] Cf. Act 16,14.
[13] Cf. Col 3,5-10; Eph 4,20-24.

seqüències socials i ha d' evolucionar pausadament durant el catecumenat. Ja que el Déu en qui es creu és un signe de contradicció [14], el convertit experimenta no poques vegades ruptures i separacions, però també el goig que Déu atorga sobre tota mesera [15]. L' Església prohibeix severament que s' obligui ningú a acceptar la fe o hi sigui portat o atret amb maneres inoportunes, però també reclama amb fermesa el dret que ningú no sigui apartat de la fe amb exigències injustes [16].

Els motius de conversió, d' acord amb el costum antiquíssim de l' Església han de ser degudament examinats i, si convé, s' han de purificar.

[Catecumenat i iniciació cristiana]

14. Els qui reberen de Déu la fe en Crist [17] per mitjà de l' Església, hauran de ser admesos amb cerimònies litúrgiques al catecumenat que no és pas una mera exposició dels dogmes i preceptes ans una educació de tota la vida cristiana i un aprenentatge de raonable durada mitjançant els quals els deixebles s' uneixen a Crist, el seu Mestre. Els catecúmens, doncs, han de ser adequadament iniciats en el misteri de la salvació, en la pràctica dels costums evangèlics i en les cerimònies sagrades que s' han de celebrar després [18], i han de ser introduïts en la vida de fe, de litúrgia i de caritat del poble de Déu.

riis manifestus fieri et tempore catechumenatus paulatim evolvi debet. Cum Dominus cui creditur, signum sit contradictionis [14], homo conversus rupturas et separationes non raro experitur, sed etiam gaudia quae non ad mensuram dat Deus [15]. Ecclesia severe prohibet ne quis ad fidem amplectendam cogatur vel artibus importunis inducatur aut alliciatur, sicut et fortiter vindicat ius ne ullus iniquis vexationibus a fide deterreatur [16].

Iuxta perantiquam Ecclesiae consuetudinem, motiva conversionis investigentur et, si necesse est, purificentur.

14. Qui fidem in Christum a Deo per Ecclesiam acceperunt [17], liturgicis caeremoniis admittantur ad catechumenatum; qui non est mera dogmatum praeceptorumque expositio, sed totius vitae christianae institutio et tirocinium debite protractum, quibus discipuli cum Christo suo Magistro coniunguntur. Catechumeni ergo apte initientur mysterio salutis et exercitio morum evangelicorum sacrisque ritibus, successivis temporibus celebrandis [18], introducantur in vitam fidei, liturgiae et caritatis Populi Dei.

[14] Cf. Lc 2,34; Mt 10,34-39.
[15] Cf. 1 Thess 1,6.
[16] Cf. Con. Vat. II, decl sobre la llibertat religiosa y *Dignitatis Humanae* 2,4,10; const pastoral sobre l'Església en el món actual *Gaudium et spes* n.21.
[17] Cf. Con Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.17: AAS 57 (1965) 20-21.
[18] Cf. Con. Vat. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.64-65: AAS 56 (1964) 117.

Més tard, alliberats pel sagrament de la iniciació cristiana del poder de les tenebres [19], morts, sepultats i ressuscitats juntament amb Crist [20] reben l' Esperit [21] de fills d' adopció i celebren amb tot el poble de Déu el memorial de la Mort i Resurrecció del Senyor.

S' haurà de procurar que la litúrgia del temps de Quaresma i de Pasqua es restauri talment que prepari les ànimes dels catecúmens a la celebració del misteri pasqual en la solemne celebració del qual i mitjançant el baptisme ells són regenerats per a Crist.

Però d' aquesta iniciació cristiana durant el catecumenat no han de preocupar-se 'n solament els sacerdots i catequistes, sinó també tota la comunitat dels fidels i de manera especial els padrins talment que els catecúmens ja des del principi s' adonin que pertanyen al poble de Déu. I com que la vida de l' Església és apostòlica, els catecúmens han d' aprendre també a cooperar activament a l' evangelització i a l' edificació de l' Església amb el testimoni de la seva vida i la professió de la fe.

Finalment, caldrà que en el nou Codi s' exposi clarament la situació jurídica dels catecúmens: que ja estan units a l' Església [22], ja són de la casa de Crist [23] i sovint viuen ja vida de fe, esperança i caritat.

Deinde per initiationis christianae sacramenta liberati a potestate tenebrarum [19], Christo commortui, consepulti et conresuscitati [20], Spiritum accipiunt [21] adoptionis filiorum et memoriale mortis et resurrectionis Domini cum cuncto Populo Dei celebrant.

Desiderandum est ut liturgia temporis quadragesimalis et paschalis ita restauretur ut animos catechumenorum componat ad celebrationem paschalis mysterii in cuius sollemnibus peragendis per baptismum Christo regenerantur.

Initiatio autem illa christiana in catechumenatu non a solis catechistis vel sacerdotibus, sed a tota communitate fidelium, speciali autem modo a patrinis, est procuranda, ita ut catechumeni inde ab initio sentiant se pertinere ad Populum Dei. Cumque vita Ecclesiae sit apostolica, catechumeni item discant testimonio vitae et fidei professione ad evangelizationem et Ecclesiae aedificationem actuose cooperari.

Status tandem iuridicus catechumenorum in novo Codice clare ponatur. Iam enim cum Ecclesia coniuncti sunt [22], iam de domo sunt Christi [23] et non raro iam vitam agunt fidei, spei et caritatis.

[19] Cf. Col 1,3. Sobre l' alliberament de l' esclavatge del dimoni i de les tenebres en l' Evangeli cf. Mt 12,28; Io 8,44; 12,31; cf. 1 Io 3,8; Eph 2,1-2. En la litúrgia del baptisme, cf. *Rit. Rom.*

[20] Cf. Rom 6,4-11; Col 2,12-13; 1 Petr 3,21-22; Mc 16,16.

[21] Cf. 1 Thess 3,5-7; Act 8,14-17.

[22] Cf. CON. VAT. *II*, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.14: AAS 57 (1965) 19.

[23] Cf. SANT AGUSTÍ, *Tract. in Ioann.* 11,4: PL 35,1476.

ARTICLE III.—*La formació de la comunitat cristiana*

[LA COMUNITAT CRISTIANA MANIFESTA LA PRESÈNCIA DE DÉU AL MÓN]

15. L' Esperit Sant que crida tots els homes a anar vers Crist per la llavor de la Paraula i la predicació de l' Evangeli i excita en els cors l' homenatge de la fe, quan engendra per a una nova vida en la sina de la font baptismal als qui creuen en Crist, els agrega a l' únic poble de Déu que és *un llinatge escollit, un sacerdoci reial, una nació santa, un poble adquirit* (1 Petr 2,9) [24].

Per tant, els missioners, cooperadors de Déu [25], han de fer sorgir unes comunitats de fidels tals que vivint d' acord amb la vocació a la qual han estat cridades [26] exerceixin les funcions que Déu els ha confiat, sacerdotal, profètica i reial. D' aquesta manera la comunitat cristiana es fa signe de la presència de Déu en el món perquè ella mateixa, pel sacrifici eucarístic, passa constantment amb Crist al Pare [27] i nodrida assíduament amb la paraula de Déu [28] dóna testimoni del Crist [29], camina finalment en la caritat i s' inflama d' esperit apostòlic [30].

La comunitat cristiana ja des del començ ha d' establir-se de manera que, en quant sigui possible, pugui per si mateixa satisfer les seves necessitats.

ART. 3.—*De Communitate Christiana efformanda*

15. Spiritus Sanctus, qui omnes homines per semina Verbi praedicationemque Evangelii ad Christum vocat et in cordibus obsequium fidei suscitat, cum credentes in Christum in baptismalis fontis sinu ad novam vitam generat, eos congregat in unum Populum Dei qui est *genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis* (1 Petr 2,9) [24].

Missionarii ergo, cooperatores Dei [25], tales suscitent fidelium congregationes quae, digne ambulantes vocatione qua vocatae sunt [26], munera a Deo sibi concredita exerceant sacerdotale, propheticum et regale. Hoc modo communitas christiana signum fit praesentiae Dei in mundo: ipsa enim sacrificio eucharistico incessanter cum Christo ad Patrem transit [27], verbo Dei sedulo enutrita [28] testimonium Christi praebet [29], in caritate denique ambulat spirituque apostolico fervet [30].

Communitas christiana inde ab initio ita efformari debet ut suis necessitatibus, quantum fieri potest, ipsa providere queat.

[24] Cf. CON. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.9: AAS 57 (1965) 13.
[25] Cf. 1 Cor 3,9.
[26] Cf. Eph 4,1.
[27] Cf. CON. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.10,11,34: AAS 57 (1965) 10-17,39-40.
[28] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre la divina revelació *Dei Verbum* n. 21: AAS 57 (1965) 24.
[29] Cf. CON. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.12,35: AAS 57 (1965) 16,40,41.
[30] Cf. ibid. n.23,36: AAS 57 (1965) 28,41,42.

Aquesta comunitat de fidels, dotada de les riqueses de la cultura de la seva terra ha d' arrelar profundament en el poble: que floreixin les famílies amarades d' esperit evangèlic [31] i que se les ajudi amb escoles aptes; que s' instituexin associacions i grups pels quals l' apostolat dels laics pugui amarar d' esperit evangèlic tota la societat; que brilli finalment la caritat entre els catòlics dels diferents ritus [32].

S' ha de nodrir també als neòfits d' esperit ecumènic perquè vegin ben clar que els germans que creuen en Crist són deixebles de Crist, regenerats pel baptisme, i participen amb ells dels innombrables dons del poble de Déu. Tant com ho permetran les condicions religioses l' acció ecumènica s' haurà de promoure, de manera que, salvada tota aparença tant d' indiferentisme i confusionisme com de nècia emulació els catòlics col.laborin fraternalment amb els germans separats segons les normes del Decret d' Ecumenisme en una professió, en quant sigui possible, comuna de fe en Déu i en Jesucrist davant dels gentils i en una cooperació en els problemes socials i tècnics com en els culturals i religiosos. Han de col.laborar sobretot per causa de Crist, Senyor de tots ells. Que el seu Nom els uneixi! Aquesta col.laboració s' ha d' establir no solament entre les persones privades, sinó també, de parer de l' Ordinari del lloc, entre les esglésies i comunitats eclesials i llurs tasques.

Els fidels cristians reunits de totes les nacions en l' Església,

Haec fidelium congregatio, divitiis culturae propriae gentis praedita, in populo profunde radicetur: efflorescant familiae spiritu evangelico imbutae [31] atque scholis idoneis iuventur; associationes et coetus erigantur per quos laicorum apostolatus totam societatem spiritu evangelico permeare valeat. Splendescat denique caritas inter catholicos diversi ritus [32].

Spiritus etiam oecumenicus nutriatur inter neophytos, qui probe aestiment fratres in Christum credentes esse Christi discipulos, baptismate regeneratos, perplurium bonorum Populi Dei consortes. Quantum sinunt condiciones religiosae, actio oecumenica ita promoveatur ut seclusa omni tam indifferentismi et confusionismi quam insanae aemulationis specie, communi, pro quanto datur, professione fidei in Deum et in Iesum Christum coram Gentibus, atque cooperatione in re tam sociali et technica quam culturali et religiosa, catholici fraterne collaborent cum fratribus a se seiunctis ad normas Decreti de Oecumenismo. Collaborent praesertim propter Christum, suum Dominum communem: Eius Nomen eos colligat! Haec collaboratio instituatur non solum inter privatas personas, sed etiam, de iudicio Ordinarii loci, inter Ecclesias vel communitates ecclesiales earumque opera.

Christifideles ex Gentibus cunctis in Ecclesia congregati, «neque regimine,

[31] Cf ibid n 11,35,41 AAS 57 (1965) 15-16,40-41,47

[32] Cf Conc Vat II, decr sobre les Esglésies orientals catòliques *Orientalium Ecclesiarum* n 4 AAS 57 (1965) 77-78

«no estan separats dels altres homes ni pel règim, i per la llengua, ni per les institucions polítiques de la vida» [33]; i per tant, caldrà que visquin per a Déu i per a Crist segons l' honesta forma de vida de la seva nació; hauran de practicar com a bons ciutadans un amor veritable i eficient a la pàtria, evitar en tot el menyspreu dels altres pobles i el nacionalisme exagerat i fomentar l' amor entre tots els homes.

Els laics, és a dir, els fidels cristians que incorporats en Crist pel baptisme viuen en el món, tenen un paper molt important en la consecució d' aquests objectius i són dignes d' especial atenció. Perquè a ells pertoca, amarats de l' Esperit de Crist, d' animar com un ferment des de dintre les realitats temporals i ordenar-les perquè vagin sempre d' acord amb Crist [34].

Però no n' hi ha prou que el poble cristià estigui present i establert en algun poble ni que exerceixi l' apostolat de l' exemple; s' estableix i es fa present per anunciar de paraula i d' obra el Crist als conciutadans no-cristians i per ajudar-los a la plena acceptació del Crist.

Ara bé, de cara a plantar l' Església i al creixement de la comunitat cristiana són necessaris diferents ministeris que tots tenen l' obligació de fomentar i conrear amb escrupulosa atenció, una vegada excitats per vocació divina entre la mateixa comunitat dels fidels. Entre aquests ministeris es troba la funció dels sacerdots, dels diaques, dels catequistes i l' acció catòlica. També els reli-

neque sermone, neque politicis vitae institutis a ceteris hominibus sunt distincti» [33], ideoque in honesta consuetudine vitae gentis suae Deo et Christo vivant; ut boni cives amorem Patriae vere et efficaciter colant, alienae tamen stirpis contemptum et nationalismum exacerbatum vitent omnino, amorem hominum universalem promoveant.

Ad omnia haec obtinenda maximum momentum habent et speciali cura digni sunt laici, christifideles nempe qui, Christo per baptismum incorporati, in saeculo vivunt. Ipsorum enim proprium est, ut Spiritu Christi imbuti, fermenti instar, res temporales ab intra animent et ordinent, ut secundum Christum iugiter fiant [34].

Attamen non sufficit ut populus christianus praesens sit et constitutus in aliqua gente, nec sufficit ut apostolatum exempli exerceat; ad hoc constituitur, ad hoc praesens est, ut concivibus non-christianis Christum verbo et opere annuntiet eosque iuvet ad plenam Christi receptionem.

Iamvero, ad Ecclesiae plantationem et ad incrementum communitatis christianae necessaria sunt varia ministeria, quae vocatione divina ex ipsa fidelium congregatione suscitata, ab omnibus diligenti cura sunt fovenda atque colenda; inter quae habentur munera sacerdotum, diaconorum et

[33] *Epist ad Diognetum* 5 PG 2,1173, cf CONC. VAT. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 38 AAS 57 (1965) 43

[34] Cf CONC VAT II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 32: AAS 57 (1965) 38, decr sobre apostolat seglar *Apostolicam Actuositatem* n 5-7

giosos i les religioses amb la seva oració i amb el treball actiu aporten un servei indispensable per a l' arrelament i enfortiment del regne de Crist en les ànimes i per a la seva ulterior difusió.

[Constitució del clergat local]

16. L' Església dóna gràcies amb molta alegria pel do inestimable de la vocació sacerdotal concedit per Déu a tants joves entre les nacions fa poc convertides a Crist. Perquè l' Església clava unes arrels més profundes en cada grup d' homes quan les diverses comunitats de fidels tenen, sortits dels seus propis membres, ministres de salvació en l' orde dels bisbes, dels preveres i dels diaques, els quals serveixen els seus germans de manera que les noves esglésies prenguin de mica en mica l' estructura diocesana amb clerecia pròpia.

Les decisions que ha pres aquest Concili sobre la vocació i formació dels sacerdots han d' observar-se íntegrament allí on es planti per primera vegada l' Església i en les esglésies noves. Cal donar la màxima importància a les decisions sobre la necessitat d' associar estretament la formació espiritual amb la pastoral i doctrinal, sobre la manera de portar una vida d' acord amb l' Evangeli sense atendre al profit propi o familiar, i sobre el conreu del sentit del misteri de l' Església. Amb això, aprendran de manera admirable a dedicar-se plenament al servei del Cos de Crist i a l' obra de l' Evangeli, a adherir-se al propi bisbe com a fidels cooperadors i a col.laborar amb els seus germans [35].

catechistarum, atque actio catholica. Item Religiosi et Religiosae ad Regnum Christi in animis radicandum et corroborandum illudque ulterius dilatandum sive oratione, sive actuosa opera indispensabile praestant officium.

16. Gaudio magno Ecclesia gratias agit pro inaestimabili vocationis sacerdotalis dono, quod inter Gentes ad Christum recenter conversas tot iuvenibus Deus elargitus est. Firmiores enim radices Ecclesia in unoquoque coetu humano figit, cum variae communitates fidelium ex suis membris proprios habent salutis ministros in ordine Episcoporum, Presbyterorum ac Diaconorum, fratribus suis inservientes, ita ut novellae Ecclesiae structuram dioecesanam cum proprio clero paulatim acquirant.

Quae de sacerdotali vocatione et formatione ab hoc Concilio statuta sunt, sancte serventur ubi Ecclesia primo plantatur, et apud novellas ecclesias. Maximi facienda sunt quae dicuntur de institutione spirituali cum doctrinali et pastorali arcte connectenda, de vita secundum formam Evangelii gerenda sine consideratione commodi proprii vel familialis, de intimo sensu mysterii Ecclesiae excolendo. Inde mirabiliter discent totos se ipsos in servitium Corporis Christi et ad opus Evangelii dedicare, proprio episcopo tanquam fidi cooperatores adhaerere et sociam confratribus operam praestare [35].

[35] Cf Con. Vat II, decr. sobre la formació sacerdotal *Optatam totius*, n 4.8.9.

Per tal d' aconseguir aquest fi general caldrà ordenar tota la formació dels alumnes a la llum del misteri de salvació tal com es manifesta en l' Escriptura. Que descobreixin i visquin aquest misteri de Crist i de salvació dels homes present en la Litúrgia [36].

Aquestes exigències pròpies de la formació sacerdotal inclús en l' aspecte pastoral i pràctic hauran d' adaptar-se, segons les normes del Concili [37], al zel per sintonitzar amb la manera peculiar de pensar i d' obrar de la pròpia nació. Convé, doncs, obrir i estimular l' enteniment dels alumnes perquè coneguin bé i puguin judicar la cultura de la seva nació; en els estudis de filosofia i de teologia han de veure les relacions que hi ha entre les tradicions i la religió del lloc, d' una part, i la religió cristiana, de l' altra [38]. La formació sacerdotal haurà també de tenir cura de les necessitats pastorals de la regió; els alumnes aprendran la història, finalitat i mètodes de l' acció missionera de l' Església i les condicions socials, econòmiques i culturals característiques del seu poble. Convindrà educar-los en l' esperit ecumènic i preparar-los degudament de cara al diàleg fratern amb els no-cristians [39]. Aquests objectius demanen que els estudis sacerdotals es facin, dintre de les pròpies possibilitats, en contacte i convivència amb la gent del propi país [40]. Finalment s' haurà de tenir cura de la formació en la recta administració eclesiàstica i també econòmica.

Ad quem generalem finem assequendum, tota alumnorum formatio ordinetur sub luce mysterii salutis uti in Scripturis exhibetur. Hoc mysterium Christi et salutis humanae in Liturgia praesens inveniant et vivant [36].

Quae exigentiae communes sacerdotalis institutionis, etiam pastoralis et practicae, ad normam Concilii [37], componantur cum studio obviam eundi peculiari cogitandi agendique modo propriae gentis. Alumnorum mentes ergo aperiantur et exacuantur ut bene cognoscant et iudicare valeant suae gentis culturam; in disciplinis philosophicis et theologicis perspiciant rationes quae traditiones ac religionem patrias inter et religionem christianam intercedunt [38]. Item institutio sacerdotalis necessitates pastorales regionis respiciat: alumni discant historiam, finem et methodum actionis missionalis Ecclesiae, et speciales condiciones sociales, oeconomicas, culturales proprii populi. In spiritu oecumenismi educentur, et ad dialogum fraternum cum non-christianis rite praeparentur [39]. Haec omnia postulant, ut studia ad sacerdotium peragantur, quantum fieri potest, in consuetudine et convictu cum sua cuiusque gente [40]. Cura tandem habeatur de formatione in administratione ordinata ecclesiastica, imo etiam oeconomica.

[36] Cf. CON. VAT. II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium* n.17: AAS 56 (1964) 105.
[37] Cf. CON. VAT. II, decr. sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* n.1.
[38] Cf. JOAN XXIIII, *Princeps Pastorum* 28 nov. 1959: AAS 51 (1959) 843-844.
[39] Cf. CONC. VAT. II, decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* n.4: AAS 57 (1965) 94-96.
[40] Cf. JOAN XXIII *Princeps Pastorum* 28 nov. 1959: AAS 51 (1959) 842.

A més s' hauran de seleccionar sacerdots idonis que, després d' haver exercit un temps el ministeri pastoral, cursin estudis superiors en les Universitats, inclús estrangeres, especialment a Roma o en altres Instituts Científics perquè les esglésies noves tinguin a mà sacerdots de la clerecia local que, amb una acurada preparació científica i pastoral, puguin exercir els càrrecs eclesiàstics de més compromís.

Es podrà restablir l' orde del diaconat com un estat permanent de vida seguint les normes de la Constitució *sobre l' Església*[41] on ho creguin oportú les Conferències Episcopals.

Perquè sembla bé que per la imposició de mans que baixa dels Apòstols siguin enrobustits i més estretament units a l' altar aquells homes que exerceixen un ministeri veritablement diaconal, adés en la predicació de la paraula de Déu com a catequistes, adés en el govern, en nom del rector o del bisbe, de les comunitats cristianes distants, adés en l' exercici de la caritat a través d' obres socials o caritatives, perquè portin a terme amb més eficàcia el seu ministeri per la gràcia del sagrament del diaconat.

[Formació dels catequistes]

17. Es també digne de lloança l' estol de catequistes tant homes com dones que s' ha guanyat uns mèrits tan inapreciables de l' Obra de les Missions perquè amarats d' esperit apostòlic amb el seu treball esgotador aporten una ajuda especial i del tot necessària per a l' expansió de la fe i de l' Església.

Insuper idonei sacerdotes seligantur qui, post praxim aliquam pastoralem, in studiorum Universitatibus etiam exteris, maxime in Urbe, aliisque Institutis scientificis studia superiora perficiant, ita ut Ecclesiis novellis ex clero locali praesto sint ad magis ardua munera ecclesiastica implenda, congrua scientia et peritia praediti.

Ubi Conferentiis Episcoporum opportunum apparuerit, ordo diaconatus ut status vitae permanens restauretur ad normam constitutionis *De Ecclesia*[41]. Iuvat enim viros, qui ministerio vere diaconali fungantur, vel verbum divinum tanquam catechistae praedicantes, vel nomine parochi et episcopi dissitas communitates christianas moderantes, vel caritatem exercentes in operibus socialibus seu caritativis, per impositionem manuum inde ab Apostolis traditam corroborari et altari arctius coniungi, ut ministerium suum per gratiam sacramentalem diaconatus efficacius expleant.

17. Item laude dignum est agmen illud, de opere missionum ad Gentes tam optime meritum, catechistarum scilicet, tam virorum quam mulierum, qui spiritu apostolico imbuti, magnis laboribus singulare et omnino necessarium adiumentum conferunt ad dilatationem fidei et Ecclesiae.

[41] Cf Conc Vat II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 29 · AAS 57 (1965) 36

El servei dels catequistes és de la màxima utilitat als nostres dies puix que són pocs els clergues per a l' evangelització de tantes multituds i l' exercici del ministeri pastoral. Per tant, la seva formació s' ha de realitzar tan acomodada al progrés cultural que puguin, de la millor manera possible, exercir com a cooperadors eficaços de l' orde sacerdotal el seu càrrec que s' ha fet més pesat amb noves i més vastes obligacions.

Caldrà, doncs, multiplicar les escoles diocesanes i regionals on els futurs catequistes hauran de ser instruïts en la doctrina catòlica principalment en l' aspecte bíblic i litúrgic i també en el mètode de la catequesis i la pràctica pastoral i hauran de formar-se segons els costums dels cristians [42] posant un constant i fort interès en la pràctica de la pietat i santedat de vida. A més s' hauran de fomentar reunions o cursos perquè els catequistes refresquin, en temps determinats, els coneixements i les pràctiques convenients al seu ministeri i nodreixin i enforteixin llur vida espiritual. I encara s' haurà de veure la manera de procurar un nivell de vida decorós i una assegurança social, mitjançant una justa remuneració, a tots els que es consagrin a tals ministeris [43].

Es pretén que siguin assegurats als catequistes una formació i uns mitjans de vida suficients a base de les ajudes especials de la Sagrada Congregació de Propaganda Fide. Si semblés necessari i oportú es podrà fundar una Obra per ajuda dels catequistes.

Les esglésies hauran també d' agrair el treball generós dels

Nostris diebus, cum ad tot multitudines evangelizandas et ad ministerium pastorale exercendum pauci sint clerici, catechistarum officium maximum momentum habet. Eorum ergo institutio ita perfici debet et culturali progressui accommodari, ut tanquam validi cooperatores ordinis sacerdotalis quam optime exsequi possint munus suum novis et amplioribus oneribus ingravescens.

Multiplicentur ergo scholae dioecesanae et regionales in quibus futuri catechistae cum doctrinam catholicam, praesertim in re biblica et liturgica, tum etiam methodum catecheticam praximque pastoralem excolant, seque ad mores hominum christianorum [42] forment, pietatem sanctitatemque vitae colere indesinenter satagentes. Insuper conventus vel cursus habeantur quibus catechistae in disciplinis et artibus suo ministerio utilibus certis temporibus renoventur et eorum vita spiritualis nutriatur et roboretur. Praeterea, iis qui totos huic operi se devovent, status vitae decens et securitas socialis procuretur per iustam remunerationem [43].

In voto est ut formationi et sustentationi catechistarum modo congruo provideatur subsidiis S. Dicasterii de Propaganda Fide specialibus. Si necessarium et aptum apparebit, Opus pro Catechistis fundetur.

Insuper Ecclesiae grato animo agnoscent generosam operam catechista-

[42] Cf JOAN XXIII, *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959 · AAS 51 (1959) 855.

[43] S' ha d' entendre dels catequistes totalment dedicats a aquesta missió; en altres llengues s' anomenen «catèchistes à plein temps» «full time catechists»

catequistes auxiliars perquè tindran necessitat de la seva ajuda. En llurs comunitats ells presideixen la pregària i ensenyen la doctrina. La seva formació doctrinal i espiritual ha de ser, doncs, degudament procurada. On sembli oportú convindrà a la vegada donar missió canònica als catequistes prou formats en la celebració pública de l' acció litúrgica, perquè davant del poble serveixin la fe amb més autoritat.

[Promoció de la vida religiosa]

18. De bell antuvi, en plantar l' Església caldrà promoure curosament la vida religiosa. Ella no solament forneix a l' activitat missionera auxilis molt dignes d' estima i del tot necessaris sinó que al mateix temps per una més íntima consagració a Déu en l' Església manifesta i significa clarament la naturalesa íntima de la vocació cristiana [44].

Els Instituts Religiosos, que treballen per plantar l' Església, convé que s' esforcin a manifestar i comunicar, d' acord amb la manera de ser de cada poble, les riqueses místiques de què estan totalment enriquits i amb les quals està ornada la tradició religiosa de l' Església. Hauran de parar molt esment en la manera com es podran adaptar a la vida religiosa cristiana les tradicions ascètiques i contemplatives la llavor de les quals sovint Déu ha plantat en les antigues cultures ja abans de la predicació de l' Evangeli.

En les esglésies noves s' han de fomentar diverses formes de

rum auxiliarum, quorum adiutorio indigebunt. Ipsi in suis communitatibus precibus praesunt et doctrinam tradunt. De eorum formatione doctrinali et spirituali rite curandum est. Praeterea optandum est ut, ubi opportunum videbitur, catechistis debite formatis missio canonica in actione liturgica publice celebranda conferatur, ut apud populum maiore auctoritate fidei deserviant.

18. Inde a periodo plantationis Ecclesiae vita religiosa sedulo promoveatur, quae non solum pretiosa omninoque necessaria auxilia activitati missionali affert, sed per intimiorem consecrationem Deo in Ecclesia factam lucide quoque manifestat et significat intimam vocationis christianae naturam [44].

Instituta religiosa, plantationi Ecclesiae adlaborantia, mysticis divitiis, quibus traditio religiosa Ecclesiae insignitur, penitus imbuta, eas pro cuiusque gentis ingenio et indole exprimere et tradere conentur. Attente considerent quomodo traditiones asceticae et contemplativae, quarum semina iam ante Evangelii praedicationem nonnunquam antiquis culturis a Deo indita sunt, in vitam religiosam christianam assumi possint.

In novellis Ecclesiis variae formae vitae religiosae excolendae sunt, ut di-

[44] Cf Conc Vat II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 31,44. AAS 57 (1965) 37,50-51

vida religiosa que mostrin els diferents aspectes de la missió de Crist i de la vida de l' Església, es consagrin a obres pastorals de diferents tipus i preparin els seus membres com és degut per portar-les a terme. Els bisbes, però, han de vetllar perquè les Congregacions que tenen els mateixos fins apostòlics no es multipliquin amb dany per a la vida religiosa i apostòlica.

Són sobretot dignes d' esment els diversos intents per fer arrelar la vida contemplativa. Els uns, conservant els elements essencials de la Institució monàstica, s' esforcen en aquest sentit a implantar la riquíssima tradició del seu Orde, els altres en canvi retornen a les formes més simples de l' antic monaquisme: tots però han de procurar buscar la genuïna adaptació a les condicions locals. Car ja que la vida contemplativa pertany a la plenitud de la presència de l' Església, cal establir-la arreu en les esglésies noves.

Capítol III

LES ESGLÉSIES PARTICULARS

[Increment de les noves esglésies]

19. El treball d' implantació de l' Església en un determinat grup d' homes ateny un terme precís, quan la congregació dels fidels, arrelada de temps en la vida social i ja més o menys adaptada a la cultura del lloc, frueix d' una certa estabilitat i fermesa,

versos aspectus missionis Christi et vitae Ecclesiae exhibeant, ac variis operibus pastoralibus se devoveant, suaque membra ad ea exercenda rite praeparent. Attamen Episcopi in Conferentia videant ne Congregationes, eundem finem apostolicum prosequentes, multiplicentur cum detrimento vitae religiosae et apostolatus.

Speciali mentione digna sunt varia ad vitam contemplativam radicandam incepta, quibus alii, essentialia Institutionis monasticae elementa retinentes, ditissimam traditionem sui Ordinis implantare satagunt, alii vero ad antiqui monachismi simpliciores formas redeunt: omnes tamen genuinam aptationem ad conditiones locales quaerere studeant. Cum enim vita contemplativa ad plenitudinem praesentiae Ecclesiae pertineat, oportet apud novellas Ecclesias ubique instauretur.

Caput III

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS

19. Opus plantationis Ecclesiae in determinato hominum coetu certam attingit metam, cum congregatio fidelium, in sociali vita iam radicata culturaeque loci aliquatenus conformata, quadam stabilitate et firmitate fruitur:

és a dir que està proveïda d' una colla, per bé que insuficient, de sacerdots, religiosos i seglars del propi país, i d' aquells ministeris i institucions que són necessaris per desenvolupar i eixamplar, sota la guia del propi Bisbe, la vida del poble de Déu.

En aquestes esglésies novelles, la vida del poble de Déu ha de madurar en tots els camps de la vida cristiana, que cal renovar segons les normes d' aquest Concili: les congregacions de fidels esdevenen cada dia més conscientment comunitats vivents de la fe, la litúrgia i la caritat; els seglars s' esforcen a instaurar en la societat l' ordre de la caritat i de la justícia mitjançant la seva activitat civil i apostòlica; usen oportunament i assenyada els instruments de comunicació social; les famílies amb la seva vida verament cristiana esdevenen llavor de l' apostolat laic i de les vocacions sacerdotals i religioses; la fe, finalment, és ensenyada amb una catequesi escaient, proclamada en una litúrgia ajustada a l' esperit del poble, i, mitjançant una legislació canònica adient, introduïda en els bons costums i institucions locals.

Els Bisbes, d' altra banda, de conjunt amb el seu presbiteri, amarats més i més dels sentiments de Crist i de l' Església, que sentin i visquin amb l' Església universal. Que persisteixi la més profunda comunió de les esglésies novelles amb tota l' Església, els elements tradicionals de la qual cal afegir a llurs cultures, per tal d' augmentar, en virtut d' un corrent recíproc de forces, la vida del Cos místic [1]. Per això cal conservar els principis teològics,

propria nempe, etsi insufficienti, instructa copia localium sacerdotum, religiosorum et laicorum, iis ministeriis et institutis ditatur quae ad vitam Populi Dei sub ductu Episcopi proprii ducendam ac dilatandam necessaria sunt.

In huiusmodi Ecclesiis novellis, vita Populi Dei maturescere debet per omnes campos vitae christianae ad normas huius Concilii renovandae: congregationes fidelium magis in dies conscie vivae efficiuntur communitates fidei, liturgiae et caritatis; laici per civilem et apostolicam operositatem ordinem caritatis et iustitiae in civitate instaurare nituntur; instrumenta communicationis socialis opportune et prudenter adhibentur; familiae per vitam vere christianam seminaria evadunt apostolatus laicorum necnon vocationum sacerdotalium et religiosarum. Fides denique per catechesim aptatam edocetur, in Liturgia ingenio populi consona celebratur, et per legislationem canonicam congruam inducitur in honesta instituta et consuetudines locales.

Episcopi vero, una cum suo quisque presbyterio, sensu Christi et Ecclesiae magis magisque imbuti, cum universali Ecclesia sentiant atque vivant. Intima permaneat ecclesiarum novellarum communio cum tota Ecclesia, cuius traditionis elementa culturae propriae adiungant ad augendam, mutuo quodam virium effluvio, vitam Corporis Mystici [1]. Hinc colantur

[1] Cf Joan XXIII, *Princeps Pastorum*, 28 nov 1959 AAS 51 (1959) 838

psicològics i humans capaços de menar al foment d' aquest sentiment de comunió amb l' Església universal.

Aquestes esglésies, situades gairebé sempre a les regions més pobres de la terra, pateixen fins avui d' una gravíssima manca de sacerdots i carestia de recursos materials. Per això els cal en gran manera una acció missionera indefallent de tota l' Església que els forneixi sobretot les ajudes que serveixen d' increment de l' església local i de maduració de la vida cristiana. També cal que aquesta acció missionera porti socors a les esglésies fundades temps ha, que es troben, però, en un determinat estat de regressió o defallença.

Tanmateix, aquestes esglésies han de fer una acció pastoral comuna i uns treballs apropiats, per tal d' acréixer en nombre, judicar amb més certesa i conrear amb més eficàcia [2] les vocacions de la clerecia diocesana i dels Instituts religiosos, que puguin talment proveir-se de mica en mica elles mateixes i ajudar les altres.

[ACTIVITAT MISSIONERA DE LES ESGLÉSIES PARTICULARS]

20. Com que l' església particular està obligada a representar de la manera més perfecta possible l' Església universal, ha d' adonar-se bé que ella mateixa ha estat enviada, també, als qui no creuen en Crist, tot i que viuen en un mateix país, perquè sigui, amb el testimoni de la vida de cada fidel i de tota la comunitat, un senyal revelador del Crist.

elementa theologica, psychologica et humana quae ad hunc sensum communionis cum Ecclesia universali fovendum afferre valeant.

Hae vero Ecclesiae, saepissime in pauperioribus orbis partibus sitae, gravissima plerumque sacerdotum penuria et subsidiorum materialium inopia adhuc laborant. Quare summopere indigent ut continuata totius Ecclesiae actio missionalis ea subministret adminicula quae Ecclesiae localis incremento vitaeque christianae maturitati praeprimis inserviant. Quae actio missionalis opem etiam ferat iis Ecclesiis, diu fundatis, quae in quodam statu regressionis vel debilitatis versantur.

Attamen istae Ecclesiae commune pastorale studium aptaque opera instaurent, quibus vocationes ad clerum dioecesanum et ad Instituta religiosa numero augeantur, securius diiudicentur et efficacius excolantur [2], ita ut paulatim sibimetipsis providere et aliis auxilium afferre valeant.

20. Cum Ecclesia particularis universalem Ecclesiam quam perfectissime repraesentare teneatur, probe noscat se ad eos quoque qui in Christum non credentes cum ipsa in eodem territorio commorantur, esse missam ut testimonio vitae singulorum fidelium et totius communitatis, signum sit Christum eis indicans.

[2] Cf CONC VAT II, sobre el ministeri i vida dels sacerdots *Presbyterorum ordinis* n 11, decr sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* n 2

També cal el ministeri de la paraula, per fer arribar l' Evangeli a tothom. Primerament, el Bisbe ha de ser l' anunciador de la fe que meni nous deixebles a Crist [3]. Per complir bé amb aquest càrrec excels, ha d' adonar-se perfectament de les condicions del seu ramat i de les més fondes opinions que sobre Déu tenen els seus conciutadans, bo i tenint acuradament en compte els canvis que hi deuen haver estat introduïts per les urbanitzacions, les migracions i l' indiferentisme religiós.

Els sacerdots del país han d' emprendre ardentment la tasca de l' evangelització en les esglésies novelles, establint una obra comuna amb els sacerdots estrangers, amb els quals han de fer un sol presbiteri unit sota l' autoritat del Bisbe, no solament per conduir els fidels i celebrar el culte diví, sinó també per predicar l' Evangeli als qui en són fora. Que siguin amatents i, a la primera avinentesa, s' ofereixin de tot cor al Bisbe per emprendre el treball missioner en les regions llunyanes i abandonades del seu mateix bisbat o en d' altres bisbats.

Els religiosos i les religioses, com també els seglars, han d' abrandar-se amb un zel semblant envers els seus conciutadans, sobretot els més pobres.

Les Conferències Episcopals han de procurar que de temps en temps es facin cursos de renovació bíblica, litúrgica, espiritual i pastoral, amb la idea que el clergat, en l' endemig de tants canvis

Requiritur insuper ministerium verbi, ut Evangelium ad omnes perveniat. Episcopus imprimis fidei praeco sit oportet, qui novos discipulos ad Christum adducat [3]. Quod eximium munus ut rite adimpleat, penitus percipiat tum condiciones sui gregis tum intimas suorum concivium de Deo opiniones, sedulo quoque habita ratione illarum mutationum, quas urbanizationes uti dicunt, migrationes et indifferentismus religiosus introduxerint.

Presbyteri locales in novellis Ecclesiis opus evangelizationis ardenter aggrediantur, communem operam instituendo cum missionariis exteris, quibuscum unum efforment presbyterium, adunatum sub auctoritate Episcopi, non solum ad fideles pascendos et ad divinum cultum celebrandum, sed etiam ad Evangelium praedicandum iis qui foris sunt. Promptos se praebeant et, occasione data, alacri animo Episcopo suo sese offerant ad opus missionarium in dissitis et derelictis regionibus propriae dioeceseos vel in aliis dioecesibus incipiendum.

Eodem zelo fervescant religiosi et religiosae itemque laici erga suos concives, praesertim pauperiores.

Curent Conferentiae Episcopales ut statis temporibus cursus renovationis biblicae, theologicae, spiritualis et pastoralis instituantur eo consilio,

[3] Cf Conc. Vat. II, const dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 25 : AAS 57 (1965) 29.

i variacions, adquireixi un coneixement més ple de la ciència teològica i dels mètodes pastorals.

Per la resta, cal observar religiosament tot el que ha estat sancionat per aquest Concili, especialment en el decret sobre el ministeri i vida dels preveres.

Per poder dur a terme aquest treball missioner d' una església particular, calen ministres idonis, oportunament preparats d' una manera adient a les condicions de cada església. Com que cada dia els homes s' agrupen més, convé sobretot que les Conferències Episcopals facin projectes comuns sobre el diàleg que cal establir amb aquests grups. Però si a certes regions hi ha grups de gent que es troben impedits d' abraçar la fe catòlica, perquè no poden acomodar-se a la forma especial que ha pres l' Església en aquell indret, es desitja que es tingui cura d' una manera especial [4] d' aquella situació, mentre els cristians no puguin reunir-se en una mateixa comunitat. Que cada Bisbe, però, cridi a la seva diòcesi els missioners que la Santa Seu tindrà preparats per això, o els aculli amb goig, i promogui d' una manera eficaç llurs empreses.

Per tal que floreixi aquest zel missioner entre els nadius del país, convé molt que les esglésies novelles participin de seguida que puguin en l' obra de la missió universal de l' Església, enviant al seu torn missioners a anunciar la Bona Nova arreu de la terra,

ut inter rerum varietates et mutationes clerus pleniorem cognitionem scientiae theologicae et methodorum pastoralium acquirat.

De caetero, sancte serventur ea quae ab hoc Concilio, praesertim in Decreto de presbyterorum ministerio et vita sancita sunt.

Ut hoc opus missionale Ecclesiae particularis perfici possit, requiruntur ministri idonei, tempestive parandi modo condicionibus uniuscuiusque Ecclesiae congruenti. Cum autem homines magis magisque in coetus coalescant, maxime convenit Conferentias episcopales communia consilia inire de dialogo cum his coetibus instituendo. Si autem in quibusdam regionibus coetus hominum inveniuntur, qui a fide catholica amplectenda eo arceantur, quod formae peculiari quam Ecclesia ibi induerit, sese accommodare nequeant, in voto est ut tali condicioni speciali modo [4] provideatur, donec omnes christiani in unam communitatem congregari possint. Missionarios vero, si quos Apostolica Sedes ad hunc finem praesto habuerit, singuli Episcopi in suas dioeceses vocent vel libenter recipiant eorumque incepta efficaciter promoveant.

Ut hic zelus missionarius apud domesticos patriae florescat, valde convenit ut Ecclesiae novellae quam primum Missioni universali Ecclesiae opere participent, mittendo et ipsae missionarios qui Evangelium ubique terra-

[4] Cf CON. VAT. II, sobre el ministeri i vida dels sacerdots *Prebysterorum ordinis* n 10, on s' ha previst, per facilitar les tasques pastorals particulars en els diversos centres, la constitució de Prelatures personals, tan bon punt ho demani l' exercici eficaç de l' apostolat.

malgrat la penúria de clerecia. La comunió amb l' Església universal, en efecte, es completarà ja en certa manera, quan elles mateixes participaran activament en l' esforç missioner envers els altres pobles.

[Foment de l' apostolat seglar]

21. L' Església no és verament fundada, ni viu de ple ni és signe perfecte del Crist entre els homes, si no hi ha un laïcat pròpiament dit treballant de conjunt amb la jerarquia. Perquè l' Evangeli no pot ser pregonament implantat en els esperits, en la vida i el treball d' un poble, sense la presència activa dels laics. Per això, des del començ de la fundació d' una església, cal posar una cura extrema a constituir un laïcat cristià madur.

Els seglars, en efecte, pertanyen de ple al poble de Déu i a la vegada a la societat civil: són del poble on són nats, en els tresors culturals del qual van començar de participar quan els educaven, a la vida del qual es junyeixen amb lligams socials de tota mena, al progrés del qual col.laboren amb el propi esforç dins la seva professió, els problemes del qual ells senten com a propis que són i s' esforcen a solucionar; i també pertanyen a Crist, car han estat regenerats a l' Església per la fe i el baptisme, perquè siguin de Crist amb una nova vida o un nou treball [5], perquè sotmetin a Déu totes les coses en Crist, perquè en fi, Déu sigui tot en tots [6].

rum annuntient, etsi penuria cleri laborent. Communio enim cum Ecclesia universali quodammodo consummabitur cum et ipsae navitatem missionalem ad alias Gentes actuose participabunt.

21. Ecclesia non vere fundata est, non plene vivit, nec perfectum Christi signum est inter homines, nisi cum hierarchia laicatus veri nominis exstet et laboret. Evangelium enim non potest profunde infigi in ingeniis, vita et labore alicuius populi sine actuosa praesentia laicorum. Ideo iam in fundatione Ecclesiae ad laicatum maturum christianum constituendum maxime attendendum est.

Laici enim fideles plene pertinent simul ad Populum Dei et ad societatem civilem: ad gentem suam pertinent in qua nati sunt, in cuius thesauris culturalibus per educationem participare coeperunt, cuius vitae per multiformia vincula socialia iunguntur, in cuius progressu proprio nisu in suis professionibus cooperantur, cuius problemata ipsi tamquam propria sentiunt et solvere conantur; pertinent etiam ad Christum, quia regenerati sunt in Ecclesia per fidem et baptismum ut, novitate vitae et operis, Christi sint [5], ut in Christo omnia Deo subiciantur, et tandem sit Deus omnia in omnibus [6].

[5] Cf 1 Cor 15,23
[6] Cf 1 Cor 15,28

Llur principal obligació, d' homes i dones, és el testimoniatge de Crist, que han de donar de fet i de paraula enmig de la família, del seu grup social i de l' ambient de la seva professió. Cal que brilli en ells l' home nou que fou creat a imatge de Déu en la justícia i la santedat de la veritat [7]. Han d' expressar, emperò, aquesta nova vida en l' àmbit de la societat i de la cultura del país, d' acord amb les tradicions de la nació. Han de conèixer aquesta cultura, restaurar-la i preservar-la, desenvolupar-la d' acord amb les noves circumstàncies i perfeccionar-la, finalment, en Crist, per tal que la fe de Crist i la vida de l' Església no sigui més estrangera a la societat on viuen, ans comenci a amarar-la i a transformar-la. S' han d' unir amb una caritat autèntica als seus conciutadans, per fer brillar en la convivència el vincle nou de la caritat i solidaritat universal que neix del misteri de Crist. Han de sembrar també la fe de Crist en aquells amb qui mantenen lligams de vida i de professió. Aquesta obligació és tan més forta que moltíssims són els qui no poden oir la Bona Nova i conèixer Crist si no és pels seus veïns seglars. Més, allí on sigui possible, els seglars han d' estar preparats, en una col.laboració més immediata amb la jerarquia, per complir la missió especial d' anunciar l' Evangeli i comunicar la doctrina cristiana, a fi d' afegir vigor a l' església naixent.

Els ministres de l' Església, al seu torn, han d' estimar molt el difícil apostolat dels laics. Els han de formar perquè esdevinguin,

Praecipuum officium eorum, virorum et mulierum, est testimonium Christi, quod vita et verbo in familia, in suo coetu sociali, et in ambitu suae professionis reddere tenentur. Appareat enim in eis oportet novus homo qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis [7]. Debent vero hanc novitatem vitae exprimere in ambitu societatis et culturae patriae, secundum traditiones suae nationis. Ipsi cognoscere hanc culturam, eam sanare et servare, secundum condiciones recentes evolvere, et tandem in Christo perficere debent, ut fides Christi et vita Ecclesiae societati, in qua vivunt, iam non sit extranea, sed eam permeare et transformare incipiat. Iungantur concivibus suis sincera caritate, ut in eorum conversatione appareat novum vinculum unitatis et solidarietatis universalis, quae ex mysterio Christi hauritur. Disseminent etiam fidem Christi inter eos, quibus vitae et professionis vinculis nectuntur; quae obligatio eo magis urget, quod plurimi homines nonnisi per vicinos laicos Evangelium audire et Christum agnoscere possunt. Immo, ubi fieri potest, laici parati sint, in magis immediata cooperatione cum hierarchia, specialem missionem implere ad Evangelium annuntiandum et doctrinam christianam communicandam, ut nascenti Ecclesiae vigorem adiciant.

Ministri vero Ecclesiae operosum apostolatum laicorum magni habeant.

[7] Cf Eph 4 24

com a membres de Crist que són, conscients de la seva responsabilitat davant de tothom; els han d' instruir profundament en el misteri de Crist, iniciar-los en mètodes realistes, i ajudarlos en les dificultats, tot d' acord amb la Constitució *sobre l' Església* i el Decret *sobre l' apostolat dels laics.*

Observades, doncs, les corresponents obligacions i responsabilitats dels pastors i dels laics, tota l' església novella ha de donar un sol testimoni, enèrgic i viu, de Crist, perquè esdevingui el clar senyal de la salvació que ens arriba en Crist.

[Diversitat en la unitat]

22. La llavor, que és la paraula de Déu, quan germina, xucla el suc de la bona terra, regada amb la divina saó, el transforma i se' l fa seu, per donar finalment molt de fruit. Així, a semblança de l' economia de l' Encarnació, les esglésies novelles, arrelades en Crist i bastides damunt els fonaments dels Apòstols, en un meravellós intercanvi es fan seves totes les riqueses de les nacions que han estat donades en herència a Crist [8]. Elles reben, al seu torn, dels costums i tradicions, de la saviesa i doctrina de les arts i disciplines dels pobles, totes aquelles coses que poden contribuir a proclamar la glòria del Creador, a fer clara la gràcia del Salvador i a organitzar com cal la vida cristiana [9].

Per atènyer aquest objectiu, cal que en cada gran territori socio-cultural s' estimuli la reflexió teològica, per sotmetre, a la

Laicos forment ut tamquam membra Christi responsabilitatis suae pro omnibus hominibus conscii fiant; eos in mysterio Christi profunde instruant, in practicas methodos introducant ac eis in difficultatibus adsint, ad mentem Constitutionis De Ecclesia et Decreti De Apostolatu Laicorum.

Servatis ergo Pastorum et laicorum muneribus et responsabilitatibus propriis, tota Ecclesia novella unum testimonium Christi vivum et firmum reddat, ut lucidum signum fiat salutis, quae in Christo nobis advenit.

22. Semen quod est verbum Dei, germinans ex terra bona, rore divino irrigata, succum trahit, illum transformat sibique assimilat ut denique fructum multum afferat. Equidem ad instar oeconomiae Incarnationis, Ecclesiae novellae in Christo radicatae Apostolorumque fundamento superaedificatae, in admirabile commercium assumunt omnes divitias nationum quae Christo datae sunt in haereditatem [8]. Ipsae e suorum populorum consuetudinibus et traditionibus, sapientia et doctrina, artibus et disciplinis, ea omnia mutuantur quae ad gloriam Creatoris confitendam, ad gratiam Salvatoris illustrandam et ad vitam christianam rite ordinandam conferre possunt [9].

Ad hoc propositum assequendum necesse est, ut in unoquoque magno territorio socio-culturali, uti aiunt, ea consideratio theologica stimuletur

[8] Cf Ps 2,8

[9] Cf Conc. Vat. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 13. AAS 57 (1965) 17-18

claror de la tradició de l' Església universal, a una nova investigació les paraules i els fets revelats per Déu, consignats en la Sagrada Escriptura i explanats pels Pares i el Magisteri de l' Església. Així es veurà millor per quins camins la fe podrà, atesa la filosofia o saviesa dels pobles, arribar a la raó, i de quina manera els costums, el sentit de la vida i l' estructura social es podran harmonitzar amb els costums indicats per la revelació divina. D' on s' obriran camins cap a una adaptació més pregona en tot l' àmbit de la vida cristiana. Amb aquest comportament s' exclourà qualsevol mena de sincretisme i de fals particularisme, la vida cristiana s' acomodarà a l' esperit i al temperament de cada cultura [10] i seran dutes a la unitat catòlica les tradicions particulars, conjuntament amb les qualitats pròpies de cada raça, il.luminades per la llum de l' Evangeli. Les noves esglésies particulars, en fi, ornades de llurs tradicions, tindran el seu lloc en la comunió eclesiàstica, restant íntegre el Primat de la Càtedra de Pere, que presideix tota l' assamblea de la caritat [11].

Cal, doncs, desitjar, és més, convé absolutament que les Conferències Episcopals s' uneixin, dins els límits de cadascun dels grans territoris socio-culturals, talment que puguin atènyer amb un esperit concorde i uns plans comuns l' objectiu de l' adaptació.

qua, praelucente Traditione universalis Ecclesiae, facta et verba a Deo revelata, in Sacris Litteris consignata et ab Ecclesiae Patribus et Magisterio explicata, novae investigationi subiiciantur. Sic clarius percipietur quibus viis fides, ratione habita philosophiae vel sapientiae populorum, quaerere possit intellectum, et quibus modis consuetudines, vitae sensus et socialis ordo, cum moribus, revelatione divina significatis, componi queant. Inde patebunt viae ad profundiorem aptationem in toto ambitu vitae christianae. Hoc agendi modo omnis syncretismi et falsi particularismi species secludetur, vita christiana ingenio indolique cuiusque culturae accommodabitur [10], traditiones particulares cum propriis cuiusque familiae gentium dotibus luce Evangelii illustratis, in unitatem catholicam assumentur. Novae denique Ecclesiae particulares, suis traditionibus exornatae, locum suum habebunt in ecclesiastica communione, integro manente Primatu Petri Cathedrae, quae universo caritatis coetui praesidet [11].

Optandum est ergo, immo omnino convenit, ut Conferentiae Episcopales intra limites uniuscuiusque magni territorii socio-culturalis inter se ita coadunentur ut concordi animo communibusque consiliis hoc aptationis propositum prosequi valeant.

[10] Cf al loc de PAU VI en la canon dels Sants Màrtirs d' Uganda, 18 oct 1964: AAS 56 (1964) 908

[11] Cf CONC VAT II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 13 · AAS 57 (1965) 18

CAPÍTOL IV

ELS MISSIONERS

[LA VOCACIÓ MISSIONERA]

23. Encara que incumbeixi a qualsevol deixeble de Crist el càrrec d' escampar la fe pel propi compte [1], Crist Senyor sempre crida d' entre els deixebles els qui vol, perquè estiguin amb ell i per enviar-los a predicar ls gentils [2]. Per això, mitjançant l' Esperit Sant que reparteix com vol els carismes en vistes a la utilitat [3] inspira la vocació missionera al cor de cadascú i fa néixer en l' Església Instituts [4] que s' encarreguen com a deure propi, del treball de l' evangelització, que pertoca a tota l' Església.

Són assenyalats amb una vocació especial aquells que tenint un bon natural, talent i qualitats adients, estan preparats per encarregar-se del treball missioner [5], tant si són autòctons com estrangers: sacerdots, religiosos, seglars. Enviats per la legítima autoritat, van a trobar amb fe i obediència els qui són lluny de Crist, ells que han estat separats dels altres de cara a l' obra a la qual han estat cridats [6], com a ministres de l' Evangeli, *per tal que l' ofrena que són els pagans esdevingui acceptable, santificada per l' Esperit Sant* (Rom 15,16).

CAPUT IV

DE MISSIONARIIS

23. Quamvis cuilibet discipulo Christi onus fidei disseminandae pro parte sua incumbat [1], Christus Dominus semper e numero discipulorum vocat quos vult ipse, ut sint cum illo et ut mittat eos gentibus praedicare [2]. Quare per Spiritum Sanctum, qui charismata prout vult ad utilitatem dividit [3], vocationem missionariam in cordibus singulorum inspirat simulque in Ecclesia suscitat Instituta [4], quae munus evangelizationis ad totam Ecclesiam pertinens tamquam proprium officium suscipiant.

Speciali enim vocatione signantur, qui congrua naturali indole praediti, dotibus et ingenio idonei, parati sunt ad opus missionale suscipiendum [5], sive autochtoni sive exteri: sacerdotes, religiosi, laici. A legitima auctoritate missi, fide et oboedientia ad eos, qui longe sunt a Christo, exeunt, segregati in opus ad quod assumpti sunt [6] tamquam ministri Evangelii, *ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in Spiritu Sancto* (Rom 15,16).

[1] Cf. CONC. VAT. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 17: AAS 57 (1965) 21.

[2] Cf. Mc 3,13ss

[3] Cf. 1 Cor 12,11.

[4] Pel nom d' «Instituts» s' entén: els Ordes, les Congregacions, els Instituts i les Associacions que treballen a les missions.

[5] Cf. PIUS XI, *Rerum Ecclesiae:* AAS 18 (1926) 69-71; PIUS XII, *Saeculo exeunte:* AAS 32 (1940); *Evangelii praecones,* 2 juny 1951: AAS 43 (L?) L) 506.

[6] Cf. Act 13,2.

[ESPIRITUALITAT MISSIONERA]

24. Ara bé, l' home té el deure de respondre a la crida de Déu, de tal manera que, no fent cas de la carn i de la sang [7], es doni tot ell a l' obra de l' Evangeli. Aquesta reposta, però, no pot ser donada si l' Esperit Sant no hi empeny i confirma. L' enviat entra a la vida i missió d' aquell que *s' anorreà a si mateix, prenent la condició d' esclau* (Phil 2,7). Ha d' estar, doncs, disposat a continuar en la vocació tota la vida, a renunciar a si mateix i a totes les coses que fins llavors posseí com a seves, i a fer-se tot a tots [8].

Quan anunciarà l' Evangeli als gentils, farà conèixer confiadament el misteri de Crist, que representa, de tal manera que en ell gosi parlar-ne com cal [9], sense avergonyir-se de l' escàndol de la creu. Seguint les petjades del seu Mestre, benigne i humil de cor, ha de manifestar que el seu jou és suau i la seva càrrega lleugera[10]. Amb una vida verament evangèlica [11], amb molta paciència, longanimitat, benignitat, en la caritat no fingida [12] ha de donar testimoni del seu Senyor, si cal, fins a vessar la sang. De Déu obtindrà el valor i la fortalesa per conèixer la joia desbordant que hi ha en les proves de la tribulació, i en l' extrema pobresa [13]. Ha d' estar convençut que l' obediència és una virtut característica del ministre de Crist, que redimí el gènere humà amb la seva obediència.

24. At vero Deo vocanti homo respondere debet tali modo, ut carni et sanguini non acquiescens [7] totum sese devinciat operi Evangelii. Hoc autem responsum dari nequit nisi Spiritu Sancto incitante et roborante. Missus enim intrat in vitam et missionem Eius, qui *semetipsum exinanivit formam servi accipiens* (Phil 2,7). Ideo paratus esse debet ad vitam stare vocationi suae, renuntiare sibi et omnibus quae hucusque sua habuit, et omnibus omnia sese facere [8].

Annuntians Evangelium in gentibus, cum fiducia notum faciat mysterium Christi, pro quo legatione fungitur, ita ut in Ipso audeat, prout oportet, loqui [9], scandalum crucis non erubescens. Vestigia premens Magistri sui, mitis et humilis corde, manifestet iugum Eius suave esse et onus leve [10]. Vita revera evangelica [11], in multa patientia, in longanimitate, in suavitate, in caritate non ficta [12] testimonium reddat Domino suo, si necesse est, usque ad sanguinis effusionem. Virtutem et fortitudinem a Deo impetrabit, ut cognoscat in multo experimento tribulationis et altissimae paupertatis abundantiam esse gaudii [13]. Persuasum habeat oboedientiam esse virtutem peculiarem ministri Christi, qui oboedientia Sua redemit genus humanum.

[7] Cf. Gal 1,16.
[8] 1 Cor 9,22.
[9] Cf. Eph 6,19s; Act 4,31.
[10] Cf. Mt 11,29s.
[11] Cf. BENET XV, *Maximum illud*, 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 449-450.
[12] Cf. 2 Cor 6,4s.
[13] Cf. 2 Cor 8,2.

Perquè els capdavanters de l' Evangeli no negligeixin la gràcia que és en ells, cal que es renovellin de dia en dia per una transformació espiritual de l' enteniment [14]. De la seva banda, els Ordinaris i Superiors han de reunir els missioners en temps determinats, perquè s' enrobusteixin en l' esperança de la vocació i es renovin en el ministeri apostòlic, instituint fins i tot cases apropiades.

[Formació espiritual i moral]

25. Per a una tasca tan excelsa, el futur missioner ha de ser preparat amb una especial formació espiritual i moral [15]. Ha de ser, en efecte, amatent a emprendre coses, constant a fer-les, perseverant enmig de les dificultats, sabent suportar amb coratge i paciència la solitud, la fatiga, el treball infructuós. I haurà d' anar a la gent amb una mentalitat oberta i un cor gran, acceptar de bona gana els encàrrecs que li fan, i adaptar-se generosament als costums i situacions canviants dels pobles, haurà de col.laborar en la tasca comuna, d' esperit i de cor, amb els germans i amb tots els qui s' hi dediquen, talment que, imitant juntament amb els creients la comunntat apostòlica, formin un sol cor i una sola ànima [16].

Des del temps de la formació, han d' exercitar-se amb tota cura en aquestes virtuts, conrear-les, enlairar-les i nodrir-les de

Evangelii praecones, ne gratiam quae in eis est, neglegant, renoventur spiritu mentis de die in diem [14]. Ordinarii vero et Superiores statutis temporibus missionarios coadunent, ut spe vocationis roborentur et in ministerio apostolico innoventur, etiam institutis ad hoc aptis domibus.

25. Ad tam praeclarum opus, futurus missionarius speciali formatione spirituali et morali praeparandus est [15]. Debet enim esse promptus ad initia capienda, constans ad opera perficienda, perseverans in difficultatibus patienti et forti animo ferens solitudinem, defatigationem, infructuosum laborem. Mente aperta et corde dilatato hominibus occurret; officia sibi commissa libenter suscipiet; alienis etiam populorum moribus et variantibus condicionibus generose se aptabit; concordi animo et mutua caritate sociam operam dabit fratribus et omnibus qui eidem operi sese dedicant, ita ut simul cum fidelibus, communitatem apostolicam imitantes, cor unum sint et anima una [16].

Hae animi habitudines iam tempore formationis sedulo exerceantur, excolantur et vita spirituali eleventur et nutriantur. Fide viva et spe indeficien-

[14] Cf. 1 Tim 4,14; Eph 4,23; 2 Cor 4,16.

[15] Cf. Benet XV, *Maximum illud*, 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 448-449; Pius XII, *Evangelii praecones*, 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 507. Per la formació dels sacerdots missioners s' ha de tenir també en compte allò que ha estat dit dins el decret del Vaticà II sobre la formació sacerdotal *Optatam totius*.

[16] Cf Act 2,42; 4,32.

vida espiritual. Amarat de fe viva o d' esperança inestroncable, el missioner ha de ser un home d' oració; ha d' abrandar-se de l' esperit de fortalesa i de caritat i de sobrietat [17]; ha d' aprendre a estar content en qualsevol situació en què es trobi [18]; en ell ha de portar arreu, en l' esperit de sacrifici, la mort de Jesús, perquè la vida de Jesús actuï en aquells a qui és enviat [19]; ha de donar de bona gana tot el que té pel zel de les ànimes i esgotar-se ell mateix per elles [20], de manera que «creixi en l' amor de Déu i del proïsme amb la pràctica quotidiana del seu ministeri» [21]. Obeint així la voluntat del Pare amb Crist, continuarà la seva missió sota l' autoritat jeràrquica de l' Església i col.laborarà en el misteri de la salvació.

[Formació doctrinal i apostòlica]

26. Els qui seran enviats als diversos pobles, com a bons servents de Crist, hauran de ser nodrits *de les paraules de la fe i de la bona doctrina* (1 Tim 4,6) que ells han de pouar sobretot de la Sagrada Escriptura, tot escatint-hi a fons el misteri de Crist, del qual són heralds i testimonis.

Per això, tots els missioners—sacerdots, germans, germanes, laics—s' han de preparar i formar, cadascú a la seva manera, per no quedar-se per davall de las exigències de la seva tasca futura [22]. Des del principi, la formació doctrinal s' ha d' endegar de manera

ti imbutus, missionarius sit vir orationis; ardeat spiritu virtutis et dilectionis et sobrietatis [17]; discat in quibus sit sufficiens esse [18]; spiritu sacrificii mortem Iesu in seipso circumferat, ut vita Iesu operetur in eis ad quos mittitur [19]; zelo animarum libenter omnia impendat et superimpendatur ipse pro animabus [20], adeo ut «quotidiano officii sui exercitio in Dei proximique amore crescat» [21]. Ita voluntati Patris oboediens cum Christo, missionem Eius sub auctoritate hierarchica Ecclesiae continuabit, et mysterio salutis cooperabitur.

26. Qui vero ad varias gentes mittentur, ut boni ministri Christi, enutriti sint *verbis fidei et bonae doctrinae* (1 Tim 4,6), quae praeprimis ex Sacris Scripturis haurient, perscrutantes Mysterium Christi, cuius praecones et testes erunt.

Quare omnes missionarii—sacerdotes, fratres, sorores, laici—pro sua quisque condicione praeparandi et efformandi sunt, ne exigentiis futuri operis impares inveniantur [22]. Ab ipsis iam initiis, formatio doctrinalis eorum

[17] Cf 2 Tim 1,7.
[18] Cf. Phil 4,11.
[19] Cf. 2 Cor 4,10s.
[20] Cf. 2 Cor 12,15s.
[21] Cf Conc. Vat. II, const dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 41: AAS 57 (1965) 46.
[22] Cf. Benet XV, *Maximum illud*, 30 nov. 1919 AAS 11 (1919) 440; Pius XII, *Evangeli praecones*, 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 507.

que comprengui la universalitat de l' Església i la diversitat de les nacions. Això val per totes disciplines que els preparen a complir el ministeri, i val també per les altres ciències que els instrueixen útilment per adquirir un coneixement normal dels pobles, cultures i religions, de cara no solament al passat, sinó també als temps moderns. És a dir que el qui ha d' anar a un altre país, n' ha d' estimar molt el patrimoni, les llengües i els costums. Al futur missioner pertoca per damunt tot de dedicar-se als estudis missiològics, és a dir que ha de conèixer la doctrina i les normes de l' Església sobre l' activitat missionera, i saber quins camins van córrer els missatgers de l' Evangeli al llarg dels segles, com també l' actual situació de les missions i els mètodes, alhora, que ara semblen més eficaços [23].

Encara que aquest pla ha de ser tot ell amarat de sol.licitud pastoral, cal oferir, tanmateix, una formació especialitzada, tant doctrinal com pràctica [24].

S' ha d' instruir i preparar bé en catequètica el major nombre possible de germans i germanes, perquè puguin col.laborar encara millor en l' apostolat.

També els qui participen per una temporada en l' activitat missionera, cal que es faci amb una formació adient a la seva condició.

ita instituatur, ut et universalitatem Ecclesiae et diversitatem gentium comprehendat. Quod de omnibus disciplinis valet, per quas ad ministerium obeundum parantur, necnon de aliis scientiis, quibus utiliter edocentur, ut communem habeant populorum, culturarum, religionum cognitionem, non tantum ad praeteritum, sed et ad praesens tempus spectantem. Quicumque nempe alium populum aditurus est, magni aestimet eius patrimonium et linguas et mores. Futuro missionario apprime necessarium est studiis missiologicis incumbere, id est cognoscere doctrinam et normas Ecclesiae circa activitatem missionalem, scire quas vias nuntii Evangelii decursu saeculorum percurrerint, necnon praesentem missionum condicionem simul ac methodos, quae nunc temporis efficaciores censentur [23].

Etsi vero haec integra institutio pastorali sollicitudine imbuenda sit, peculiaris tamen et ordinata formatio apostolica praebeatur, tam doctrina quam practicis exercitationibus [24].

Fratres et sorores quamplurimi artem catecheticam bene edoceantur et praeparentur, ut magis adhuc in apostolatu collaborare possint.

Etiam qui ad tempus in activitate missionali partes assumunt, formationem conditioni suae adaequatam acquirant necesse est.

[23] Benet XV, *Maximum illud*, 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 448; decr. S C.P F , 20 maig 1923 · AAS 15 (1923) 369-370, Pius XII, *Saeculo exeunte*, 2 juny 1940: AAS 32 (1940) 256; *Evangeli praecones*, 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 507; Joan XXIII, *Princeps Pastorum*, 28 nov 1959 · AAS 51 (1959) 843-844.

[24] Cf. Conc. Vat. II, decr. sobre la formació sacerdotal *Optatam totius* 19-21; cf. també la const apost *Sedes Sapientiae* 31-V-1956 · amb els estatuts generals: AAS 48 (1956) 354-365.

Amb tot, aquestes diverses menes de formació hauran de ser completades als països on els missioners aniran—perquè coneguin més profusament la història, les estructures socials i els costums dels pobles, capeixin a fons l' ordre moral, les normes religioses i les més profundes idees que de Déu, el món i l' home s' hagin pogut fer seguint les seves tradicions sagrades [25]. D' altra part, han d' aprendre les llengües, fins i tant que puguin servir-se' n amb promptitud i correcció i tenir així una bona entrada en el cor i enteniment dels homes [26]. Han de ser, endemés, iniciats com cal a les dificultats pastorals particulars.

N' han de ser preparats alguns de manera més profunda als Instituts missiològics o en d' altres Facultats o bé a les Universitats, perquè puguin exercir amb més eficàcia els càrrecs especials [27] i servir, amb la seva erudició, d' ajuda als altres missioners en la realització de la tasca missionera, que presenta, particularment avui, tantes dificultats i avantatges. Es de desitjar en gran manera que les Conferències Episcopals Regionals tinguin a mà una gran quantitat d' aquests experts i usin de llur ciència i de llur experiència en les necessitats del seu càrrec. Tampoc no ha de mancar gent que sàpiga servir-se dels instruments tècnics i de comunicació social, la importància dels quals tothom ha de tenir per gran.

Haec vero formationis genera in terris ad quas mittentur ita compleantur, ut missionarii fusius cognoscant historiam, structuras sociales et consuetudines populorum, perspiciant ordinem moralem et praecepta religiosa necnon ideas intimas, quas ii secundum sacras sibi traditiones de Deo, de mundo et de homine efformaverint [25]. Linguas vero ediscant tali gradu, ut illis expedite et polite uti queant, et ita faciliorem ad hominum mentes et corda aditum inveniant [26]. Praeterea in peculiares necessitates pastorales rite introducantur.

Aliqui vero profundiore ratione praeparentur apud Instituta Missiologica vel alias Facultates aut Universitates, ut efficacius specialibus muneribus fungi [27] et ceteris missionariis eruditione sua adiutorio esse possint in exercendo opere missionario quod nostris praesertim temporibus tot difficultates et opportunitates praebet. Valde insuper optandum, ut Conferentiae Regionales Episcoporum talium peritorum copiam praesto habeant, eorumque scientia et experientia fructuose utantur in sui muneris necessitatibus. Nec desint qui perfecte sciant uti instrumentis technicis et communicationis socialis, quorum momentum omnes magni faciant.

[25] Pius XII, *Evangelii praecones,* 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 523-524.
[26] Benet XV, *Maximum illud,* 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 448; Pius XII, *Evangelii praecones,* 2 juny 1951: AAS 43 (1951) 507.
[27] Cf. Pius XII, *Fidei donum,* 15 juny 1957: AAS 49 (1957) 234.

[INSTITUTS QUE TREBALLEN EN LES MISSIONS]

27. Totes aquests coses, tan absolutament necessàries com són a cadascun dels enviats als gentils, difícilment poden ser de veritat aconseguides per individus. Vist que la mateixa tasca missionera, com diu l' experiència, no pot ser acomplerta separadament per ningú, la mateixa vocació comuna s' ha encarregat d' aplegar els individus en Instituts, perquè, concentrades les forces, s' hi formin convenientment i puguin, en nom de l' Església i a voluntat de l' autoritat jeràrquica, menar a terme la gran obra. Els quals Instituts han suportat durant molts segles el pes del dia i de la xardor, tant si s' han dedicat a l' obra de ple com en part. Sovint els ha encarregat la Santa Seu d' evangelitzar vastos territoris, i ells ho han fet, reunint-hi per a Déu un poble nou, una església local adherida a llurs pastors. Fundades les esglésies amb la seva suor, fins i tot amb la seva sang, faran servei amb llur zel i experiència, adés dirigint la cura d' ànimes, adés complint càrrecs especials de bé comú, en una col.laboració fraterna.

A vegades hauran d' encarregar-se dins tot l' àmbit d' una regió de les feines més urgents, com és ara l' evangelització de colles o pobles que potser no han acceptat mai, per causes singulars, un missatger evangèlic o li han fet front fins ara [28].

27. Quae omnia, quamvis unicuique ad gentes misso omnino necessaria sint, ab individuis vix reapse attingi possunt. Cum etiam ipsum opus missionale, experientia teste, a singulis impleri nequeat, communis vocatio singulos ad Instituta congregavit, in quibus, collatis viribus, apte formarentur et illud opus nomine Ecclesiae et ad nutum hierarchicae auctoritatis exsequerentur. Quae Instituta multis abhinc saeculis pondus diei et aestus portaverunt, sive integre labori missionali sese devoverunt sive ex parte. Saepe vasta territoria illis evangelizanda a Sancta Sede commissa sunt, in quibus Deo novum populum coadunaverunt, Ecclesiam localem propriis pastoribus adhaerentem. Ecclesiis suo sudore, imo et sanguine suo fundatis, zelo atque experientia in servitium erunt fraterna cooperatione vel curam animarum gerendo vel munera specialia ad bonum commune persolvendo.

Aliquando pro toto alicuius regionis ambitu urgentiores quosdam labores in se sument, ex. gr. evangelizationem coetuum vel populorum qui forsan nuntium evangelicum ob peculiares rationes nondum acceperunt vel ei hucusque restiterunt [28].

[28] Cf. CONC. VAT. II, decret sobre el ministeri i vida dels sacerdots *Presbyterorum ordinis* n.10, on es parla de les diòcesis i prelatures personals i d' altres Institucions anàlogues.

Sempre que calgui, han d' estar dispostos a formar i ajudar amb la seva experiència els qui es consagren per algun temps a l' activitat missionera.

Per tots aquests motius, i perquè encara i ha molts pobles per dur a Crist, els Instituts resten eminentment necessaris.

Capítol V

ORGANITZACIÓ DE L' ACTIVITAT MISSIONERA

28. Els fidels cristians, tenint com tenen dons diferents [1], cada un d' ells ha de col.laborar en l' Evangeli segons la seva oportunitat, facultat, carisma i ministeri [2]; cal, doncs, que siguin una sola cosa [3] tots, qui sembra i qui cull [4], qui planta i qui rega, «aspirant junts al mateix fi amb llibertat i ordre» [5], per esmerçar unànimement llurs energies en la construcció de l' Església.

Per això, s' han de dirigir i travar les tasques dels heralds de l' Evangeli i els socors dels altres fidels de tal manera que *tot es faci amb ordre* (1 Cor 14,40), en tots els camps de l' activitat i cooperació missionera.

Si opus est, illos qui activitati missionali ad tempus se devovent, experientia sua efformare et adiuvare praesto sint.

His de causis, et cum multae adhuc exstent gentes ad Christum adducendae, Instituta apprime necessaria manent.

Caput V

DE ORDINATIONE ACTIVITATIS MISSIONALIS

28. Christifideles, cum donationes habeant differentes [1], pro sua quisque opportunitate, facultate, charismate ac ministerio [2], in Evangelio collaborare debent; omnes proinde, qui seminant et qui metunt [3], qui plantant et qui rigant, unum sint oportet [4], ut «ad eundem finem libere et ordinatim conspirantes» [5] unanimiter ad aedificationem Ecclesiae vires impendant.

Quamobrem Evangelii praeconum labores et auxilia ceterorum christifidelium ita dirigenda et colliganda sunt, ut *omnia secundum ordinem fiant* (1 Cor 14,40) in cunctis activitatis et cooperationis missionalis campis.

[1] Cf. Rom 12,6.
[3] Cf. 1 Cor 3,8.
[4] Cf. Io 4,37.
[4] Cf. 1 Cor 3,8.
[5] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.18: AAS 57 (1965) 22.

[ORDENACIÓ GENERAL]

29. Com que pertoca abans que a ningú al Cos de Bisbes la cura d' anunciar arreu del món l' Evangeli [6], el Sínode de Bisbes, és a dir el «Consell permanent de Bisbes per a l' Església Universal» [7], entre els afers d' importància general [8], ha de tenir especialment en compte l' activitat missionera, el deure més gran i sagrat de l' Església [9].

Cal que hi hagi un sol i únic Dicasteri competent per a totes les missions i per a tota l' activitat missionera, el de «Propagació de la Fe», que dirigeixi i coordini arreu del món l' obra missionera ella mateixa i la cooperació missionera, salvant, però, el dret de les Esglésies Orientals [10].

Encara que l' Esperit Sant desperta de moltes maneres l' esperit missioner en l' Església de Déu i sovint s' avença a l' acció d' aquells a qui pertoca de governar la vida de l' Església, tot i tot, aquest Dicasteri ha de promoure de la seva banda la vocació i espiritualitat missionera, el zel i l' oració a favor de les missions, i donar-ne notícies autèntiques i escaients. Ha de cridar i distribuir els missioners d' acord amb les necessitats més urgents dels països. Ha de planificar, donar normes directrius i principis adients a

29. Cum enim cura Evangelium ubique terrarum annuntiandi imprimis ad Corpus Episcoporum pertineat [6], Synodus Episcoporum seu «stabile Episcoporum Consilium pro Ecclesia universa» [7], inter generalis momenti negotia [8], activitatis missionalis, maximi sanctissimique Ecclesiae muneris [9], specialem habeat rationem.

Pro omnibus Missionibus et pro tota activitate missionali unum tantum sit oportet Dicasterium competens, nempe «De Propaganda Fide», a quo dirigantur necnon coordinentur ubique terrarum et ipsum opus missionale et cooperatio missionaria, salvo tamen iure Ecclesiarum Orientalium [10].

Licet multiplici modo Spiritus Sanctus suscitet spiritum missionalem in Ecclesia Dei, et non raro actionem eorum quorum est moderari vitam Ecclesiae praeveniat, tamen pro sua parte etiam hoc Dicasterium promoveat vocationem et spiritualitatem missionariam, zelum et orationem pro missionibus, necnon de istis nuntia genuina et adaequata producat. Ab eo suscitentur et secundum urgentiores necessitates regionum distribuantur missionarii. Ab eo disponatur ordinata operandi ratio, profluant normae directivae et principia pro Evangelizatione adaptata, dentur impulsus. Ab eo incitetur et coordinetur efficax collectio subsidiorum, quae distribuantur

[6] Cf. ibid. n 23 · AAS 57 (1965) 28.
[7] Cf motu proprio *Apostolica sollicitudo*, 15 set. 1965: AAS 57 (1965) 776.
[8] Cf. PAU VI, al.loc. 21 nov. 1964 al Concili · AAS 56 (1964) 1011.
[9] Cf. BENET XV, *Maximum illud*, 30 nov. 1919: AAS 11 (1919) 39-40
[10] Si algunes missions, per raons especials, estan temporalment sotmeses a d' altres Dicasteris, convé que aquests Dicasteris tinguin contacte amb la Sagrada Congregació de Propaganda Fide, per tal que hi hagi un ordre i una norma tot constants i uniformes per l' organització i direcció de totes les missions.

l' evangelització, esperonar. Ha de promoure i coordinar un recapte suficient de subsidis, els quals caldrà distribuir segons raons de necessitat i utilitat, tant com d' extensió territorial, nombre de fidels i infidels, d' obres i Instituts, d' ajudants i missioners.

Conjuntament amb el Secretariat per a la Unió dels Cristians, ha de cercar mitjans i camins per a la consecució i organització de la col.laboració fraterna i de la convivència amb les empreses missioneres de les altres comunitats cristianes, per treure, si es pot, l' escàndol de la divisió.

Cal, doncs, que aquest Dicasteri sigui oficina d' administració i alhora òrgan de direcció dinàmica, servint-se dels mètodes científics i dels instruments que s' acomoden a les situacions modernes, tot tenint particularment en compte l' actual investigació de la teologia, la metodologia i la pastoral de missions.

A la direcció d' aquest Dicasteri, han de participar-hi activament, amb vot deliberatiu, representants triats entre tots els qui col.laboren a l' obra missionera: Bisbes de tot el món, d' acord amb les Conferències Episcopals; i directors d' Instituts i Obres Pontifícies, d' acord amb les normes i principis que establirà el Romà Pontífex. Tots els quals, convocats periòdicament, portaran sota l' autoritat del Sobirà Pontífex, la direcció suprema de tota l' obra missionera.

Aquest Dicasteri ha de tenir a la seva disposició un grup permanent de consultors experimentats en la ciència i l' experiència,

secundum rationes necessitatis vel utilitatis necnon extensionis dicionis, numeri fidelium et infidelium, operum et Institutorum, ministrorum et missionariorum.

Una cum Secretariatu ad unitatem Christianorum fovendam quaerat vias et media ad procurandam et ordinandam fraternam collaborationem necnon conviventiam cum incoeptis missionalibus aliarum communitatum christianarum, ut scandalum divisionis pro posse tollatur.

Itaque necesse est ut hoc Dicasterium sit tam instrumentum administrationis quam organum directionis dynamicae, quod utatur methodis scientificis et instrumentis huius temporis condicionibus adaptatis, ratione nempe habita hodiernae investigationis theologicae, methodologicae et pastoralis missionariae.

In directione huius Dicasterii partem actuosam cum voto deliberativo habeant repraesentantes selecti omnium illorum qui in opere missionali collaborant: Episcopi ex toto orbe, auditis Conferentiis Episcopalibus, necnon moderatores Institutorum et Operum Pontificalium, modis et rationibus a Romano Pontifice statuendis. Hi omnes, statutis temporibus convocandi, sub auctoritate Summi Pontificis supremam ordinationem totius operis missionalis exerceant.

Huic Dicasterio praesto sit permanens Coetus Consultorum peritorum, scientiae aut experientiae probatae, quorum inter alia erit cum de condicione

al qual grup pertocarà, entre altres coses, d' aplegar les notícies oportunes, tant sobre la situació local dels diversos països i la manera de pensar dels diversos grups humans, com sobre els mètodes d' evangelització que s' hagin d' usar, i de plantejar conclusions científicament fonamentades de cara a l' obra i la col.laboració missioneres.

Hi seran representats com cal els Instituts de Religioses, les obres regionals a favor de les missions i les organitzacions dels laics, sobretot les internacionals.

[Ordenació local de les missions]

30. Per atènyer els fins i els resultats en la realització de la tasca missionera, tots els treballadors missioners han de tenir *un sol cor i una sola ànima* (Act 4,32).

Com a dirigent i centre d' unitat dins l' apostolat diocesà, al Bisbe pertoca d' esperonar, dirigir i coordinar l' activitat missionera, de tal manera, però, que l' actitud espontània dels qui hi participin s' hi salvi i entusiasmi. Tots els missioners, també els religiosos exempts, estan sotmesos a la potestat del Bisbe per totes les tasques relatives a la pràctica del sant apostolat [11]. De cara a una millor coordinació, el Bisbe ha d' instituir, sempre que sigui possible, un Consell pastoral, del qual hauran de formar part, per delegats escollits, els clergues, els religiosos i els seglars.

variarum regionum locali et de modo cogitandi diversorum coetuum hominum, tum de methodis evangelizationis adhibendis opportunas notitias colligere et conclusiones scientifice fundatas pro opere et cooperatione missionali proponere.

Instituta religiosarum, opera regionalia pro Missionibus necnon organizationes laicorum, praesertim internationales, modo congruo repraesententur.

30. Ut in ipso opere missionali exercendo fines et effectus attingantur, omnibus operariis missionalibus sit *cor unum et anima una* (Act 4,32).

Episcopi est, uti rectoris et centri unitatis in apostolatu dioecesano, activitatem missionalem promovere, moderari et coordinare, ita tamen ut spontanea navitas eorum qui in opere partem habent, servetur et foveatur. Omnes missionarii, etiam religiosi exempti, eiusdem potestati subsunt in variis operibus, quae sacri apostolatus exercitium respiciunt [11]. Ad meliorem coordinationem, Episcopus constituat in quantum fieri potest Consilium pastorale, in quo clerici, religiosi et laici per delegatos selectos partem habeant. Curet insuper ne activitas apostolica ad solos iam conversos limi-

[11] Cf Conc Vat II, decr sobre el ministeri pastoral dels bisbes a l' Església *Christus Dominus* n 35,4

Ha de procurar, endemés, que l' activitat apostòlica no es limiti als ja convertits; una justa part de treballadors i de recursos ha d' anar destinada a l' evangelització dels no-cristians.

[Coordinació regional]

31. Les Conferències Episcopals han de tractar en comú acord de les qüestions i problemes urgents, sense descuidar-se de les diferències locals [12]. Per no dissipar la insuficient quantitat de persones i de recursos, i no multiplicar endebades les empreses, es recomana que, aplegades les forces, es fundin obres al servei del bé comú, com és ara seminaris, escoles superiors i tècniques, centres pastorals, catequètics, litúrgics i de mitjans de comunicació social.

Una semblant cooperació ha de ser establerta, quan calgui, també entre les diverses Conferències Episcopals.

[Ordenació de l' activitat dels Instituts]

32. També convé de coordinar les activitats conduïdes pels Instituts i Associacions Eclesiàstiques. Siguin com siguin, han de secundar l' Ordinari del lloc en tot allò que faci referència a l' activitat missionera. Per això, serà de molt profit la creació de convencions particulars per regir les relacions entre Ordinari de lloc i Superior d' Institut.

Un cop ha estat encomanat un territori a un Institut, el Supe-

tetur, sed aequa pars et operariorum et subsidiorum evangelizationi non-christianorum destinetur.

31. Conferentiae Episcopales communi consilio graviores quaestiones et problemata urgentia tractent, quin tamen differentias locales negligant [12]. Ne insufficiens personarum et subsidiorum copia dissipetur, neve incepta sine necessitate multiplicentur, commendatur ut opera bono omnium inservientia collatis viribus condant, uti e. g. seminaria, scholas superiores et technicas, centra pastoralia, catechetica, liturgica necnon instrumentorum communicationis socialis.

Eiusmodi cooperatio pro opportunitate etiam inter diversas Conferentias Episcopales instituatur.

32. Expedit quoque coordinare activitates quae ab Institutis vel Associationibus Ecclesiasticis exercentur. Quae omnia, cuiusvis sint generis, in universis quae ipsam activitatem missionalem spectant, obsecundent Ordinario loci. Quare multum proderit particulares inire conventiones, quibus relationes inter Ordinarium loci et Moderatorem Instituti regantur.

Quando Instituto cuidam commissum fuit territorium, Superiori Ec-

[12] Cf ibid , n 36-38

rior eclesiàstic i l' Institut faran tot el que podran per encaminar-ho tot al creixement de la nova comunitat cristiana dins l' Església local, la qual haurà de ser regida, oportunament, per un Pastor propi i el seu clergat.

En cessar l' encàrrec del territori, neix una situació novella. Llavors les Conferències Episcopals i els Instituts han d' establir d' acord unes normes per regir les relacions entre els Ordinaris de lloc i els Instituts [13]. A la Santa Seu, però, pertocarà d' establir els principis generals que han d' informar les convencions regionals i particulars.

Per bé que els Instituts estaran preparats per continuar la tasca començada, col·laborant en el ministeri ordinari de la cura d' ànimes, tanmateix, en créixer la clerecia local, caldrà mirar que els Instituts, en la mesura que escaigui als seus fins, restin fidels a la diòcesi, tot encarregant-se generosament d' obres especials o bé d' alguna regió.

[Coordinació entre els Instituts]

33. Cal que els Instituts dedicats a l' activitat missionera dins un mateix territori trobin els mitjans i les maneres de coordinar llurs treballs. En aquest sentit, són de la més gran utilitat les Conferències de Religiosos i Unions de Religioses, en les quals han de participar tots els Instituts d' una mateixa nació o regió. Aquestes Conferències han d' indagar les coses que es poden fer amb

clesiastico et Instituto cordi erit omnia ad hunc finem dirigere ut nova communitas christiana in Ecclesiam localem crescat, quae opportuno tempore a proprio Pastore cum suo clero regatur.

Cessante territorii commissione nova oritur condicio. Tunc Conferentiae Episcoporum et Instituta, communi consilio statuant normas, quae relationes inter Ordinarios locorum et Instituta moderentur [13]. Sanctae Sedis autem erit principia generalia delineare iuxta quae conventiones regionales vel etiam particulares ineantur.

Quamquam Instituta parata erunt continuare opus inceptum, collaborando in ministerio ordinario curae animarum, tamen crescente clero locali, providendum erit ut Instituta, quantum eorum fini congruit, ipsi Dioecesi fidelia maneant, opera specialia vel aliquam regionem in ea generose assumendo.

33. Instituta vero, quae in eodem territorio activitati missionali incumbunt, vias et modos inveniant oportet, quibus opera coordinentur. Quare summae utilitatis sunt Conferentiae Religiosorum et Uniones Religiosarum, in quibus omnia eiusdem nationis vel regionis Instituta partes habeant.

[13] Cf. ibid., n 35,5-6.

l' esforç comú, i han de lligar amb les Conferències Episcopals de la manera més estreta.

Tot això, per la mateixa raó, convé de fer-ho extensiu a la col.laboració del Instituts missioners en la terra paterna, a fi de resoldre més fàcilment i amb menys despeses els problemes i les tasques comunes, com són la formació doctrinal dels futurs missioners, els cursos per a missioners, les relacions amb les autoritats públiques o amb els òrgans internacionals i supranacionals.

[Coordinació entre els Instituts científics]

34. Com que un exercici correcte i organitzat de l' activitat missionera demana que els treballadors evangèlics es preparin científicament pels seus càrrecs, sobretot per dialogar amb les religions i cultures no-cristianes, i hi siguin eficaçment ajudats, es desitja que col.laborin generosament i fraternalment entre ells a favor de les missions tots els Instituts científics que conreen la missiologia i d' altres disciplines o arts útils a les missions, com són l' etnologia i la lingüística, la història i la ciència de religions, la sociologia, les arts pastorals, i coses semblants.

Hae Conferentiae inquirant, quaenam communi conatu peragi possint, et arcta relatione cum Conferentiis Episcopalibus connectantur.

Quae omnia pari ratione ad collaborationem Institutorum missionalium in terris patriis extendere convenit, ita ut quaestiones et incepta communia facilius et minoribus cum expensis solvi queant, ut puta formatio doctrinalis futurorum missionariorum, necnon cursus pro missionariis, relationes ad publicas auctoritates vel ad organa internationalia et supranationalia.

34. Cum rectum et ordinatum exercitium actuositatis missionariae requirat ut operarii evangelici ad munera sua, praesertim ad dialogum cum religionibus et culturis non-christianis, scientifice praeparentur, et in ipsa executione efficaciter adiuventur, desideratur ut in favorem missionum inter se fraterne et generose collaborent quaelibet Instituta scientifica quae colunt missiologiam aliasque disciplinas vel artes missionibus utiles, uti ethnologiam et linguisticam, historiam et scientiam religionum, sociologiam, artes pastorales et similia.

Capítol VI

LA COOPERACIÓ

35. Com que tota l' Església és missionera i l' obra de l' Evangelització és l' obligació fonamental del Poble de Déu, el Sant Sínode convida tothom a un profund renovellament interior, per tal que, a plena consciència de la pròpia responsabilitat en la difusió de l' Evangeli, cadascú prengui part a l' obra missionera entre els gentils.

[Deure missioner de tot el Poble de Déu]

36. Com a membres del Crist vivent, configurats i incorporats a Ell pel Baptisme, la Confirmació i l' Eucaristia, tots els fidels estan obligats a col.laborar en l' expansió i dilatació del seu Cos, per dur-lo ben aviat a la plenitud [1].

Per això, tots els fills de l' Església han de tenir una viva consciència de la seva responsabilitat davant el món, esperonar en ells un esperit verament catòlic, esgotar les seves forces en la tasca d' evangelització. I, tot amb tot, tothom ha de saber que el primer i més gran deure de cara a la difusió de la fe és de viure fondament la vida cristiana. L' ardor al servei de Déu i la caritat envers els altres portaran nous aires espirituals a tota l' Església, que apareixerà entre les nacions com una senyera enlairada [2], com

Caput VI

DE COOPERATIONE

35. Cum tota Ecclesia missionaria sit, et opus evangelizationis officium Populi Dei fundamentale, Sacra Synodus omnes ad profundam renovationem interiorem invitat, ut vivam conscientiam propriae responsabilitatis in Evangelii diffusione habentes, partes suas assumant in opere missionali apud Gentes.

36. Ut membra viventis Christi, Ipsi per Baptismum necnon per Confirmationem et Eucharistiam incorporati et configurati, omnes fideles officio tenentur ad Eius Corporis expansionem et dilatationem cooperandi, ut quamprimum Illud ad plenitudinem adducant [1].

Quare omnes Ecclesiae filii vivam suae erga mundum responsabilitatis conscientiam habeant, spiritum vere catholicum in seipsis foveant, suasque vires in opus evangelizationis impendant. Attamen, sciant omnes, primum ac potissimum suum debitum pro fidei diffusione esse, vitam christianam profunde vivere. Eorum enim fervor in Dei servitio et erga alios caritas novum spiritualem afflatum toti Ecclesiae afferent, quae apparebit ut

[1] Cf Eph 4,13

a *llum del món* (Mt 5,14) i *sal de la terra* (Mt 5,13). Aquest testimoni de vida obtindrà més fàcilment el seu efecte, si és donat de conjunt amb d' altres grups cristians, segons les normes del Decret sobre Ecumenisme [3].

D' aquest esperit renovellat, en vindrà espontàniament d' oferir pregàries i obres de penitència a Déu, perquè fecundi amb la seva gràcia la feina dels missioners; en neixeran les vocacions missioneres i en sortiran els recursos que necessiten les missions.

Per tal que cada un dels fidels i tots ells plegats coneguin l' actual situació de l' Església en el món i facin cas de la veu de les multituds que clamen: *Ajuda'ns* [4], cal oferir, també pels mitjans moderns de comunicació social, informacions sobre les missions, de tal qualitat que, per sentir com a pròpia l' activitat missionera, obrin el cor a les necessitats dels homes, tan profundes i grans, i siguin capaços d' ajudar-los.

És també necessària la coordinació de les informacions i la col.laboració amb els organismes nacionals i internacionals.

[Deure missioner de les comunitats eclesials]

37. Com sigui que el Poble de Déu viu sobretot en comunitats diocesanes i parroquials i s' hi fa d' alguna manera visible, a elles pertoca també de donar testimoni de Crist davant els gentils.

La gràcia de la renovació dins les comunitats no pot créixer,

signum levatum in nationes [2], *lux mundi* (Mt 5,14) et *sal terrae* (Mt 5,13). Hoc testimonium vitae facilius effectum suum obtinebit si una cum aliis coetibus christianis praestabitur, iuxta normas Decreti de Oecumenismo [3].

Ex hoc renovato spiritu preces et paenitentiae opera Deo sponte offerentur ut opus missionariorum sua foecundet gratia, vocationes missionariae ortum habebunt, opes quibus missiones indigent promanabunt.

Ut autem omnes et singuli christifideles praesentem Ecclesiae in mundo condicionem plane noverint, et vocem audiant multitudinum clamantium: *Adiuva nos* [4], notitiae missionales, modernis etiam instrumentis communicationis socialis adhibitis, tales praebeantur, ut activitatem missionalem suam sentientes, ad tam immensas et profundas hominum necessitates cor aperiant eisque subvenire valeant.

Necessaria quoque est coordinatio notitiarum et cooperatio cum organis nationalibus et internationalibus.

37. Cum autem Populus Dei in communitatibus, praesertim dioecesanis et paroecialibus vivat, et in ipsis quodammodo visibilis appareat, ad istas etiam pertinet Christum coram Gentibus testificari.

Gratia renovationis in communitatibus crescere nequit nisi unaquaeque

[2] Cf. Is 11,12.

[3] Cf. Conc. Vat. II, decr. sobre l' ecumenisme *Unitatis redintegratio* n.12: AAS 57 (1965) 99.

[4] Cf. Act 16,9.

si cada una d' elles no eixampla el seu camp de caritat fins als extrems de la terra i no té una mateixa cura dels qui en són lluny com dels qui en són membres.

Es així que tota la comunitat prega, coopera i exerceix l' activitat missionera, mitjançant els seus fills, que Déu es va triar per a aquesta tasca altíssima.

Serà de gran profit, sempre que no es descuidi l' obra missionera universal, de mantenir contacte amb els missioners que han sortit de la comunitat mateixa, o bé amb una parròquia o diòcesi de missions, per tal que es faci visible la comunió entre les comunitats i en resulti una edificació recíproca.

[Deure missioner dels Bisbes]

38. Tots els Bisbes, com a membres del Cos de Bisbes, successor del Col.legi apostòlic, han estat consagrats per a salvació no pas solament d' una diòcesi, sinó de tot el món. El manament de Crist de predicar l' Evangeli a tota criatura [5] els afecta, amb Pere i sota Pere, d' una manera primordial i immediata. D' ací ve la comunió o col.laboració de les esglésies, que és tan necessària avui per continuar l' obra de l' evangelització. En virtut d' aquesta comunió, cadascuna de les esglésies comporta la inquietud de totes les altres esglésies, que s' expliquen les necessitats les unes a les altres i es comuniquen llurs béns, ja que la dilatació del Cos de Crist és tasca de tot el Col.legi de Bisbes [6].

spatia caritatis ad terminos terrae dilatet, similemque curam habeat de iis qui longe ac de illis qui propria membra sunt.

Sic tota communitas precatur, cooperatur et activitatem inter gentes exercet per filios suos quos Deus ad hoc praestantissimum munus eligit.

Perutile erit, dummodo ne negligatur opus missionale universale, coniunctionem servare cum missionariis ex ipsa communitate ortis, vel cum paroecia aut dioecesi aliqua missionum, ut communio inter communitates visibilis fiat, et in mutuam cedat aedificationem.

38. Episcopi omnes, ut membra corporis Episcoporum Collegio Apostolorum succedentis, non solum pro aliqua dioecesi, sed pro totius mundi salute consecrati sunt. Mandatum Christi Evangelium praedicandi omni creaturae [5] eos, cum Petro et sub Petro, primo et immediate afficit. Inde oritur illa communio et cooperatio Ecclesiarum quae hodie tam necessaria est ad opus evangelizationis prosequendum. Vi istius communionis singulae Ecclesiae sollicitudinem omnium aliarum ferunt, proprias necessitates sibi invicem aperiunt, res suas mutuo communicant, cum dilatatio Corporis Christi munus totius Colegii Episcoporum sit [6].

[5] Cf. Mc 16,15.

[6] Cf. Conc. Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.23-24: AAS 57 (1965) 27-29.

Al seu bisbat, amb el qual fa una mateixa cosa, tot despertant, esperonant i dirigint l' obra missionera, el Bisbe fa present i com visible l' ardor missioner del Poble de Déu, talment que tot el bisbat esdevé missioner.

Al Bisbe pertoca de despertar dins el seu poble, sobretot entre els malalts i els aclaparats pels infortunis, ànimes que ofereixin de tot cor pregàries i obres de penitència a Déu per l' evangelització del món; d' esperonar generosament les vocacions de joves i clergues per als Instituts missioners, content de veure que Déu en tria per incorporar-los a l' activitat missionera de l' Església; d' exhortar i ajudar les Congregacions diocesanes, perquè prenguin en les missions la part que els correspon; de promoure entre els fidels les obres de les missions, sobretot les Obres Pontifícies Missioneres. A aquestes obres s' ha d' atorgar, en efecte, el primer lloc, puix que són ben bé els mitjans d' infondre en els catòlics, des de la infantesa, un sentiment verament universal i missioner, tant com de promoure un aplec eficaç de subsidis pel bé de totes les missions, segons la necessitat de cadascuna [7].

Com que creix, però, de dia en dia la necessitat de treballadors a la vinya del Senyor, i els sacerdots diocesans desitgen més de participar en l' evangelització del món, el Sant Sínode vol ardentment que els Bisbes, considerant la gravíssima penúria de sacerdots que impedeix l' evangelització de moltes regions, enviïn,

In sua dioecesi, cum qua unum constituit, Episcopus opus missionale suscitans, promovens, dirigens, spiritum et ardorem missionalem Populi Dei praesentem et quasi visibilem reddit, ita ut tota dioecesis missionaria evadat.

Episcopi erit in suo populo, praesertim inter infirmos et aerumnis oppressos, animas suscitare quae orationes et paenitentiae opera Deo corde aperto pro mundi evangelizatione offerant; vocationes iuvenum et clericorum ad Instituta missionalia libenter fovere, gratoque animo ferre, si Deus quosdam eligat qui actuositati Ecclesiae missionali inserantur; Congregationes dioecesanas hortari et adiuvare ut propriam partem in missionibus assumant; opera Institutorum missionalium apud suos fideles promovere, sed praesertim Opera Pontificalia Missionalia. Istis enim Operibus iure primus loucs tribui debet quippe quae media sunt tum ad catholicos inde ab infantia sensu vere universali et missionario imbuendos, tum ad excitandam efficacem collectionem subsidiorum in bonum omnium Missionum pro cuiuscumque necessitate [7].

Cum vero in dies crescat necessitas operariorum in vinea Domini, et sacerdotes dioecesani desiderent et ipsi partes semper maiores in mundi evangelizatione habere, Sancta Synodus exoptat ut Episcopi, gravissimam considerantes penuriam sacerdotum qua evangelizatio multarum regionum

[7] Cf. Benet XV, *Maximum illud:* AAS 11 (1919) 453-454; Pius XI, *Rerum Ecclesiae:* AAS 18 (1926) 71-73; Pius XII, *Evangeli praecones:* AAS 43 (1951) 525-526; Id., *Fidei donum:* AAS 49 (1957) 241.

preparats com cal, alguns dels millors sacerdots que es presten a l' obra missionera, a les diòcesis que manquen de clerecia, per exercir-hi, almenys per algun temps, el ministeri missioner amb esperit de servei [8].

Per tal que l' activitat missionera dels Bisbes sigui més eficaçment exercida, per a bé de tota l' Església, convé que les Conferències Episcopals dirigeixin els afers referents a l' organització i cooperació de la seva regió.

A les Conferències, cal que els Bisbes parlin d' això: dels sacerdots del clergat diocesà que es dedicaran a l' evangelització dels gentils; de la quantitat determinada de diner, proporcional a llurs ingressos, que cada diòcesi té l' obligació de donar cada any per a l' obra de les missions [9]; de l' organització i endegament de les maneres i mitjans amb què les missions són directament socorrugudes; de l' ajuda als Instituts i als seminaris de clergat diocesà per a missions i, sempre que calgui, de llur fundació; d' esperonar l' establiment de lligams més estrets entre aquests Instituts i les diòcesis.

Pertany igualment a les Conferències Episcopals de crear i promoure les institucions que han d' acollir fraternalment i ajudar amb una cura pastoral adient els qui emigren de terres de missions per motius de treball i d' estudi. Car per aquesta gent es fan d' alguna manera veïns els pobles llunyans i s' ofereix a les velles comunitats cristianes una bella ocasió de dialogar amb po-

impeditur, aliquos e melioribus suis sacerdotibus, qui se ad opus missionale offerant, debita praeparatione peracta, ad dioeceses clero carentes mittant, ubi saltem ad tempus ministerium missionale in spiritu servitii exerceant [8].

Ut autem Episcoporum activitas missionalis in bonum totius Ecclesiae efficacius exerceri possit, expedit ut Conferentiae Episcopales negotia moderentur quae ad ordinatam cooperationem propriae regionis spectant.

In suis Conferentiis agant Episcopi de sacerdotibus cleri dioecesani gentium evangelizationi devovendis; de certa stipe quam unaquaeque dioecesis propriis redditibus proportionatam quotannis pro opere missionum dare tenetur [9]; de modis et mediis quibus missiones directe subveniuntur dirigendis et ordinandis; de Institutis missionalibus et seminariis cleri dioecesani pro missionibus adiuvandis et, si opus est, fundandis; de arctioribus nexibus inter huiusmodi Instituta et dioeceses fovendis.

Ad Conferentias episcopales pariter pertinet opera instituere et promovere quibus illi qui laboris et studii causa ex terris missionum immigrant fraterne excipiantur et congruenti pastorali cura adiuventur. Per eos enim populi longinqui vicini quodammodo fiunt et communitatibus antiquitus christianis optima occasio offertur cum nationibus quae Evangelium nondum

[8] Cf. Pius XII, *Fidei donum:* AAS 49 (1957) 245-246

[9] Cf. Conc. Vat. II, decr sobre el ministeri pastoral dels bisbes *Christus Dominus* n 6.

bles que encara no han sentit l' Evangeli, de mostrar-los, en aquest mateix servei d' amor i d' ajuda, l' autèntic rostre de Crist [10].

[DEURE MISSIONER DELS SACERDOTS]

39. Els preveres representen Crist i són col.laboradors de l' orde episcopal en el triple càrrec que, de per si, es refereix a la missió de l' Església [11]. Han, doncs, de comprendre perfectament que la seva vida ha estat també consagrada al servei de les missions. I com que a través del seu propi ministeri—que consisteix principalment en l' Eucaristia, compleció de l' Església—es comuniquen amb Crist-Cap i en menen d' altres en aquesta comunió, no es poden estar de percebre quant manca encara a la plenitud del Cos ni de com cal, per tant, que creixi més i més. Hauran, doncs, d' organitzar la pastoral de manera que sigui profitosa a l' expandiment de l' Evangeli entre els no-cristians.

En llur sol.licitud pastoral, els preveres despertaran i sostindran el zel dels fidels per l' evangelització del món, tot instruint-los per la catequesi i la predicació sobre el deure que l' Església té d' anunciar Crist als gentils; exposant a les famílies cristianes la necessitat de conrear en els seus fills i filles les vocacions missioneres; atiant l' ardor missioner en el jovent de les escoles i associacions catòliques, perquè en surtin els futurs missatgers de l' Evangeli. Han d' ensenyar els fidels a pregar per les missions,

audierunt colloquendi et eis in proprio officio amoris et adiumenti genuinum Christi vultum ostendendi [10].

39. Presbyteri personam Christi gerunt et cooperatores sunt ordinis episcopalis, in triplici sacro munere quod natura sua ad missionem Ecclesiae spectat [11]. Penitus ergo intelligant suam vitam etiam in servitium Missionum consecratam esse. Cum autem per proprium suum ministerium —quod praecipue in Eucharistia, quae Ecclesiam perficit, consistit—cum Christo Capite communicent et alios ad hanc communionem adducant, non possunt non sentire quantum adhuc ad plenitudinem Corporis desit, et quantum proinde praestandum sit ut in dies crescat. Curam ergo pastoralem ita ordinabunt, ut dilatationi Evangelii apud non-christianos prosit.

Presbyteri in cura pastorali zelum pro mundi evangelizatione inter fideles excitabunt et conservabunt, per catechesim et praedicationem eos instruendo de munere Ecclesiae Christum Gentibus annuntiandi; familias christianas edocendo de necessitate et honore vocationes missionales inter proprios filios et filias colendi; in iuvenibus scholarum et catholicarum associationum fervorem missionalem fovendo ita ut ex illis futuri Evangelii Praecones oriantur. Fideles doceant pro missionibus orare et ab eisdem

[10] Cf. PIUS XII, *Fidei donum:* AAS 49 (1957) 245.
[11] Cf. CONC VAT II, const dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n 28 AAS 57 (1965) 34.

i no s' han d' avergonyir de demanar-los almoines, com a mendicants que són per la causa de Crist i la salvació de les ànimes [12].

Els professors dels Seminaris i de les Universitats explicaran als joves la veritable situació del món i de l' Església, perquè vegin la necessitat d' una evangelització més enèrgica dels no-cristians i perquè el seu zel se 'n nodreixi. Quan explicaran matèries dogmàtiques, bíbliques, morals i històriques, en treuran a la claror les implicacions missioneres, perquè així es formi en els futurs sacerdots la consciència missionera.

[Deure missioner dels Instituts de perfecció]

40. Els Instituts religiosos, els de vida contemplativa i els de vida activa, han tingut fins avui, i tenen encara, la part major en l' evangelització del món. El Sant Sínode reconeix amb goig llurs mèrits, i dóna gràcies a Déu per tant d' esforços esmerçats a glòria de Déu en bé de les ànimes, i els exhorta a prosseguir sense defalliment l' obra començada, sabent com saben que la virtut de la caritat, que els cal conrear amb més de perfecció a causa de la seva vocació, els empeny i obliga a un esperit i a un treball verament catòlics [13].

Els Instituts de vida contemplativa, per les seves oracions, obres de penitència i tribulacions, tenen gran importància en la conversió de les ànimes, ja que és Déu qui accedeix, per la pregària, a

eleemosynas quaerere ne erubescant, quasi mendici pro Christo animarumque salute facti [12].

Professores Seminariorum et Universitatum iuvenes veram condicionem mundi et Ecclesiae docebunt, ut necessitas impensioris evangelizationis non-christianorum eis appareat et eorum zelum nutriat. In tradendis vero disciplinis dogmaticis, biblicis, moralibus et historicis rationes missionales in illis contentas in lucem ponant, ut hoc modo conscientia missionaria in futuris sacerdotibus formetur.

40. Instituta religiosa, vitae contemplativae et activae, maximam hucusque partem in mundi evangelizatione habuerunt et habent. Eorum merita Sacrosancta Synodus libenter agnoscit et Deo gratias agit pro tot impensis in Dei gloriam et in servitium animarum praestitis, eademque hortatur ut indefesse in opere incepto prosequantur, cum sciant virtutem caritatis, quam ex vocatione perfectius colere tenentur, ad spiritum et laborem vere catholicum se impellere et obligare [13].

Instituta vitae contemplativae per suas orationes, paenitentiae opera et tribulationes, maximum momentum habent in conversione animarum,

[12] Cf. Pius XI, *Rerum Ecclesiae:* AAS 18 (1926) 72

[13] Cf. Conc Vat. II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.44: AAS 57 (1965) 50.

enviar treballadors a les seves messes [14], a obrir a l' oïment de l' Evangeli l' esperit dels no-cristians [15], i a fecundar en els seus cors la paraula de salvació [16]. Endemés, aquests Instituts són pregats de fundar cases als llocs de missions, com ja ho han fet una bona colla, perquè, portant-hi una vida adaptada a les tradicions autènticament religioses d' aquells pobles, donin testimoni entre els no-cristians, de la majestat i caritat de Déu i de la unió en Crist.

D' altra banda, els Instituts de vida activa, tant si persegueixen una finalitat estrictament missionera com si no, han de demanar-se sincerament si són capaços de fer arribar la seva activitat als gentils en l' expandiment del Regne de Déu; si poden deixar alguns ministeris a d' altres, perquè així puguin esmerçar les seves pròpies forces a favor de les missions; si poden emprendre una activitat a missions, tot adaptant, si cal, les seves Constitucions, d' acord, però, amb l' esperit del Fundador; si els seus membres participen en l' activitat missionera per les forces que tenen; si el seu testimoni és un testimoni evangèlic ajustat a la natura i situació del poble.

Com que per inspiració de l' Esperit Sant cada dia creixen més dins l' Església els Instituts seculars, llur feina, sota l' autoritat del Bisbe, per moltes raons pot ser profitosa a missions, com a senyal que serà d' una plena dedicació a l' evangelització del món.

cum Deus sit qui rogatus mittit operarios in messem suam [14], animos non-christianorum ad audiendum Evangelium aperit [15], et verbum salutis in eorum cordibus foecundat [16]. Imo rogantur haec Instituta ut domos in locis missionum condant, sicut non pauca iam fecerunt, ut ibi, modo traditionibus genuine religiosis populorum accommodato, vitam degentes, praeclarum testimonium maiestatis et caritatis Dei, necnon et unionis in Christo, inter non-christianos reddant.

Instituta vero vitae activae, sive finem stricte missionalem prosequantur sive non, sincere coram Deo sese interrogent utrum actuositatem suam in expansionem Regni Dei inter Gentes extendere valeant; utrum quaedam ministeria aliis relinquere possint, ita ut suas vires pro missionibus impendant; utrum activitatem in missionibus incipere possint, aptando, si necesse fuerint, suas Constitutiones, ad mentem tamen Fundatoris; utrum sodales sui pro viribus in activitate missionali participent; utrum eorum consuetudo vitae sit testimonium Evangelii indoli et condicioni populi accommodatum.

Cum autem, Spiritu Sancto inspirante, in dies crescant in Ecclesia Instituta saecularia, eorum opera, sub auctoritate Episcopi, multiplici ratione in missionibus fructuosa esse potest, ut signum plenae deditionis ad evangelizationem mundi.

[14] Cf. Mt 9,38.
[15] Cf. Act 16,14.
[16] Cf. 1 Cor 3,7

[Deure missioner dels seglars]

41. Els seglars col.laboren a l' obra evangelitzadora de l' Església i participen com a testimonis i alhora com a instruments vius en la seva missió salvífica [17], sobretot quan, havent estat cridats per Déu, els Bisbes els destinen a aquesta tasca.

Als països ja cristians, els seglars col.laboren a l' obra de l' evangelització fomentant en ells i els altres el coneixement i l' amor envers les missions, despertant vocacions dins la pròpia família, les associacions catòliques i les escoles, oferint socors de tota mena, per tal de donar a d' altres el do de la fe que ells han rebut gratuïtament.

Als països de missions, els seglars, sobrevinguts o autòctons, han d' ensenyar a les escoles, portar els afers temporals, col.laborar a l' activitat parroquial i diocesana, crear i animar les diverses formes de l' apostolat laïcal, per tal que els fidels de les noves esglésies com més aviat millor puguin prendre la seva pròpia part en la vida de l' Església [18].

Finalment, els seglars han d' oferir de bona gana la seva cooperació econòmica-social als pobles en via de desenvolupament; la qual cooperació és tant més lloable com més es relaciona amb la fundació de les institucions que afecten les estructures fonamentals de la vida social o es dediquen a la formació dels qui tenen la responsabilitat de l' Estat.

41. Laici ad opus evangelizationis Ecclesiae cooperantur et tamquam testes simul et viva instrumenta missionem eius salvificam participant [17], praesertim si a Deo vocati ab Episcopis ad hoc opus assumuntur.

In terris iam christianis laici ad evangelizationis opus cooperantur, cognitionem et amorem erga missiones in seipsis et in aliis fovendo, vocationes in propria familia, in associationibus catholicis et in scholis excitando, subsidia cuiusque generis offerendo, ut donum fidei, quod gratis receperunt, aliis donari possit.

In terris autem missionum, laici, sive advenae sive autochtoni, in scholis doceant, res temporales gerant, in activitate paroeciali et dioecesana collaborent, varias formas apostolatus laicorum instituant atque promoveant, ut fideles novellarum Ecclesiarum quamprimum propriam partem in vita Ecclesiae assumere possint [18].

Laici tandem cooperationem oeconomico-socialem populis in via evolutionis libenter praebeant; quae cooperatio eo magis laudanda est, quo magis ad ea instituta fundanda spectat, quae structuras fundamentales vitae socialis attingunt, vel ad formationem eorum ordinantur, qui responsabilitatem publicae rei habent.

[17] Cf Conc Vat. II, const. dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 33,35: AAS 57 (1965) 39,40,41.

[18] Cf. Pius XII, *Evangelii praecones:* AAS 43 (1951) 510-514; Joan XXIII, *Princeps Pastorum:* AAS 51 (1959) 851-852

Són dignes d' un elogi especial els seglars que a les Universitats o Instituts científics, amb les seves investigacions històriques o científico-religioses, fan progressar el coneixement de pobles i religions, perquè ajuden els capdavanters de l' Evangeli i preparen el diàleg amb els no-cristians.

Cal que col.laborin fraternalment de cor amb els altres cristians i amb els qui no ho són, especialment amb els membres de les associacions internacionals, tenint sempre al davant allò que: «La construcció de la ciutat terrena s' ha de fonamentar en el Senyor i destinar-la-hi» [19].

Per al compliment de totes aquestes tasques, els seglars han de menester una preparació tècnica i espiritual suficients, que cal donar dins els Instituts que s' hi dediquen, perquè la seva vida sigui entre els no-cristians testimoni de Crist segons la paraula de l' Apòstol: *No sigueu ocasió d' escàndol ni per als jueus, ni per als gentils, ni per a l' Església de Déu, de la mateixa manera que jo també procuro complaure tothom, no cercant el meu profit, sinó el de la majoria, perquè se salvin* (1 Cor 10,32-33).

Conclusió

42. Els Pares del Sant Concili conjuntament amb el Romà Pontífex, sentint molt greument el deure de difondre pertot el Regne de Déu, saluden amb gran amor tots els heralds de l' Evan-

Peculiari laude digni sunt illi laici qui, in Universitatibus vel Institutis scientificis, suis investigationibus historicis vel scientifico-religiosis cognitionem populorum et religionum promovent, Evangelii Praecones adiuvando, et dialogum cum non-christianis praeparando.

Cum aliis christianis, cum non-christianis, speciatim cum membris consociationum internationalium fraterno animo collaborent, semper id prae oculis habentes, ut «aedificatio terrenae civitatis in Domino fundetur ad Ipsumque dirigatur» [19].

Ad haec omnia munera obeunda, necessaria indigent laici praeparatione technica et spirituali, quae in Institutis ad hoc destinatis dari debet, ut eorum vita testimonium inter non-christianos pro Christo sit, secundum verbum Apostoli: *Sine offensione estote Iudaeis et Gentibus et Ecclesiae Dei, sicut et ego per omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant* (1 Cor 10,32-33).

Conclusio

42. Patres Concilii una cum Romano Pontifice, officium Regnum Dei ubique diffundendi gravissime sentientes, omnes Evangelii praecones pera-

[19] Cf. Conc. Vat. II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 46 AAS 57 (1965) 52.

geli; saluden, solidaris com són dels seus sofriments, sobretot els qui pateixen persecució pel nom de Crist [20].

S' abranden del mateix amor que Crist va sentir pels homes. Però conscients que és Déu qui fa arribar el seu Regne a la terra, preguen conjuntament amb tots els fidels cristians, perquè, per intercessió de la Verge Maria Reina dels Apòstols, els pobles arribin de seguida a reconèixer la veritat [21] perquè la claror de Déu que resplendeix al rostre de Crist Jesús il.lumini per l' Esperit Sant tots els homes [22].

Totes i cadascuna de les coses que han estat proclamades en aquest Decret han plagut als Pares. I Nós, amb la potestat apostòlica que ens ha estat donada per Crist, conjuntament amb els venerables Pares, aprovem, decretem i estatuïm en l' Esperit Sant i manem de promulgar a glòria de Déu tot el que així ha estat sinodalment establert.

Roma, a Sant Pere, 7 de desembre de 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

manter salutant, eos praesertim qui pro Christi nomine persecutionem patiuntur, socii eorum passionum effecti [20].

Eodem amore quo Christus erga homines flagravit, et ipsi exardescunt. Conscii autem Deum esse qui efficit ut Regnum suum in terris adveniat, una cum omnibus christifidelibus preces effundunt, ut per intercessionem Virginis Mariae Reginae Apostolorum, gentes quamprimum ad agnitionem veritatis adducantur [21] et claritas Dei quae in facie Christi Iesu resplendet per Spiritum Sanctum omnibus illucescat [22].

Haec omnia et singula quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die VII mensis decembris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

[20] Cf. PIUS XII, *Evangelii praecones*: AAS 43 (1951) 527; JOAN XXIII, *Princeps Pastorum:* AAS 51 (1959) 864.
[21] Cf. 1 Tim 2,4.
[22] Cf. 2 Cor 4,6.

DECRET SOBRE L' ECUMENISME

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El decret sobre l' ecumenisme, *Unitatis redintegratio,* fou promulgat el 21 de novembre de 1964, després d' una votació de 2.137 contra 11.

En el resum de les propostes vingudes d' arreu del món a la Comissió antepreparatòria hi havia 299 proposicions que, d' una manera o altra, parlaven del tracte dels catòlics amb els altres cristians, i, especialment, del problema de la «communicatio in sacris». Però la matèria fou distribuïda entre la Comissió teològica, la de les Esglésies orientals, etc., i no hi havia intenció de tractar-la en un document especial. L' ecumenisme constituïa, al començament, el capítol 11 de l' esquema sobre l' Església i, fora d' ell, el contingut de cinc qüestions breus elaborades pel Secretariat per a la Unió dels Cristians: necessitat de pregar per la unió, la Paraula de Déu, l' ecumenisme catòlic, els jueus i la llibertat religiosa.

La data més important en la història de l' *Unitatis redintegratio* fou la votació de l' 1 de desembre de 1962, quan, per 2.068 «placet» contra 36 «non placet» i vuit vots nuls, es determinà que l' ecumenisme fos l' objecte exclusiu d' un decret, la redacció del qual s' encarregaria al Secretariat per la Unió, en connexió amb la Comissió teològica.

El Secretariat elaborà d' antuvi una segona redacció dels seus propis esquemes anteriors, que surten en 1963 amb el títol de «Schema decreti de unione fovenda inter christianos». En aquesta redacció, hom ha desmembrat ja—i només hi figuren com a declaracions anexes—el tema dels jueus i el de la llibertat religiosa. Però la vida de l' esquema és efímera, car, en incorporar-hi, segons l' encàrrec rebut, la doctrina del capítol 11 sobre l' Església i d' altres elements sobre les Esglésies orientals, surt una nova redacció, repartida pel maig del 1963.

Les discussions a l' aula van tenir lloc del 18 de novembre al 2 de desembre de 1963, amb 143 intervencions orals i 156 d' escrites, les quals donaren origen a la reelaboració del text, aprovat per la Comissió coordinadora a l' abril del 1964 i enviada tot seguit als Pares.

La nova discussió i votació ocupa els dies 2 a 8 d' octubre de 1964. Mentre el text hi és adaptat, arriben 19 esmenes en forma de «suggerències benèvoles manifestades autoritzadament», que el Secreta-

riat fa seves. Tenim ja la redacció final, que obté, el 20 de novembre, 2.054 «placet», 64 «non placet» i 11 vots nuls. El dia següent és votada i promulgada solemnement amb el resultat de 2.137 contra 11, com hem dit.

SUMARI

1. *Proemi.*—El restabliment de la unitat entre els cristians és un dels propòsits principals d' aquest Concili. La divisió de les diverses Esglésies, que es presenten als homes com la veritable herència del Crist, contradiu la voluntat de Déu i és motiu d' escàndol per al món. Aquests darrers temps, Déu ha donat a moltes persones i comunitats la gràcia d' un desig viu de la unió. Tot alegrant-se 'n, aquest Concili vol proposar a tots els catòlics els mitjans de respondre a aquesta gràcia divina.

Capítol I.—*Principis catòlics sobre l' ecumenisme*

2. *La institució de l' Església.*—Abans de la seva passió i mort, Crist va demanar al Pare la unitat, va instituir l' Eucaristia i va prometre l' Esperit Sant. Després l' envià i reuní, per mitjà d' Ell, el poble de la Nova Aliança, és a dir, l' Església. Crist confià als Apòstols l' ofici d' ensenyar, regir i santificar. Va lliurar a Pere totes les ovelles i les claus del regne. Crist ha volgut que l' Església anés creixent en la unitat de fe i de culte, mentre l' Esperit Sant realitza la varietat dels dons, segons el model de la unitat en la Trinitat de les Persones divines.
3. *Divisions sorgides a l' Església.*—En aquesta Església una i única han sorgit escisions i divisions, a conseqüència de les quals algunes comunitats s' han separat, a vegades no sense culpa dels homes, de la plena comunió amb l' Església romana. Però els qui ara neixen en aquestes comunitats no poden ser acusats de pecat, i l' Església els abraça amb respecte i amor. Els qui creuen en el Crist i han rebut el baptisme, formen part d' una certa comunió, bé que imperfecta, d' Església, malgrat que alguns impediments, de vegades greus, s' oposin a la comunió plena. A més, alguns dels béns que formen l' Església (com l' Escriptura, la gràcia i la fe) poden trobar-se fora dels límits de l' Església catòlica. De la mateixa manera, algunes accions sagrades que es realitzen fora de l' Església poden produir la gràcia realment. Tot i que l' Esperit del Crist no refusa de servir-se també de les altres Esglésies com a instruments de salvació, la plenitud dels mitjans salvadors només es troba a l' Església catòlica.
4. *L' ecumenisme.*—El Concili exhorta els fidels a prendre part en el moviment ecumènic, i entén amb aquest nom les iniciatives dirigides a promoure la unitat dels cristians i a superar els obstacles oposats a la comunió perfecta. Els catòlics, en l' acció ecumènica, han de mostrar-se plens de comprensió i, més que res, han de considerar què és el que cal renovar dintre mateix de l' Església. Servant la unitat en les coses necessàries, a l' Església hi ha d' haver una deguda llibertat per a tothom. Els catòlics reconeixeran i estimaran

els valors cristians autèntics que hi ha entre els germans separats i que poden servir-nos d' edificació. El Concili veu amb goig el desenrotllament de l' acció ecumènica i la recomana a tots els Bisbes.

CAPÍTOL II.—*La pràctica de l' ecumenisme*

5. *Tasca comuna.*—La preocupació per establir la unitat de l' Església afecta tothom, pastors i fidels.

6. *Reforma de l' Església.*—L' Església té necessitat d' una reforma contínua, tant en la disciplina eclesiàstica com en la manera de proposar la doctrina, a no confondre amb la mateixa substància doctrinal. Aquesta renovació perenne té una gran importància per als fins de l' ecumenisme. També són importants les diverses reformes que ja s' han efectuat en el sector bíblic i litúrgic, en la catequesi, etc.

7. *Conversió interior.*—No hi ha veritable ecumenisme sense conversió interior. Per això hem d' implorar de l' Esperit Sant la gràcia de la humilitat, de l' abnegació i de la fraternitat. Demanem perdó a Déu i als germans separats, i perdonem a tothom qualsevol ofensa, bo i tenint present que, com més santament visquem, més promourem la unió.

8. *Ecumenisme espiritual.*—Aquesta conversió del cor, ànima veritable del moviment ecumènic, pot anomenar-se ecumenisme espiritual. Els catòlics estan ja acostumats a pregar per la unitat, i, en determinades circumstàncies, és desitjable una pregària comuna amb els germans separats. No obstant, la comunicació en les coses sagrades no ha de dur-se a terme indiscriminadament, sinó segons les normes establertes pel Bisbe del lloc.

9. *Coneixement dels germans separats.*—Els catòlics han d' adquirir un coneixement adequat de la doctrina, de la litúrgia i de la psicologia religiosa dels germans separats. En aquest sentit ajuden molt els congressos i reunions en què participen ambdues parts. Un coneixement recíproc més profund sortirà d' aquest diàleg.

10. *Orientació ecumènica de l' ensenyament.*—L' ensenyament de la teologia i de la història ha de fer-se amb esperit ecumènic i ha de correspondre cada vegada més a la veritat, al marge de tota posició polèmica.

11. *Ecumenisme i fidelitat doctrinal.*—Res no hi ha de més contrari a l' ecumenisme que un irenisme fals. Hom exposarà íntegrament la doctrina, amb profunditat i exactitud i amb un llenguatge que pugui ser comprès àdhuc dels germans separats. El teòlegs, quan dialoguin amb ells, hauran de procedir amb amor a la veritat, amb humilitat i amb caritat. En exposar la doctrina, recordaran que hi ha un ordre o jerarquia entre les veritats, segons el diferent lligam que tenen amb el fonament de la fe.

12. *Col.laboració de tots els cristians.*—Tots els cristians confessaran llur fe en la Trinitat i en l' Encarnació i donaran testimoniatge de la nostra esperança. Es perfeccionarà cada vegada més la col.laboració de tots els cristians en l' estima de la dignitat humana, en la promoció del bé i de la pau, en l' aplicació social de l' Evangeli i en la inspiració cristiana de les arts i de les lletres. Que aquesta col.laboració faciliti el camí de la unitat.

Capítol III.—*L' Església i les comunitats eclesials separades de la Seu Apostòlica romana*

13. *Les separacions a l' Orient i a l' Occident.*—Són dues les principals classes de divisions que van produir-se, primer a l' Orient i quatre segles més tard a l' Occident. Des d' aleshores, algunes altres comunitats s' han separat de Roma, entre les quals cal comptar la comunitat anglicana amb una menció especial, per tal com conserva encara certes tradicions catòliques.

I. *Consideració peculiar de les Esglésies orientals*

14. *La separació a les Esglésies orientals.*—Les Esglésies de l' Orient i de l' Occident van romandre unides durant molt de temps en la comunió de la fe i de la vida sacramental, sota la direcció de l' Església romana, acceptada amb consentiment comú.
El Concili recorda amb goig que moltes Esglésies de l' Orient es glorien d' haver estat fundades pels mateixos Apòstols, i recorda també que els dogmes fonamentals de la fe cristiana—per exemple, la Trinitat i l' Encarnació—han estat definitis en Concilis celebrats a l' Orient. L' herència rebuda dels Apòstols va desenrotllar-se d' una manera diferent, per raó dels diversos caràcters i situacions en la vida. Tot això, junt amb d' altres causes externes i la manca de caritat, obrí el camí de les separacions. Per tant, el Concili exhorta tots els qui vulguin treballar per la unitat que considerin aquestes circumstàncies, a fi de formar-se un judici equitatiu.

15. *Riquesa de les Esglésies orientals.*—De tothom és coneguda la pietat —principalment eucarística—de les Esglésies orientals, com també la seva devoció a la Mare de Déu. I aquestes Esglésies posseint veritables sacerdots i veritables sagraments, la comunicació en les coses sagrades, en les degudes circumstàncies, no sols és possible, ans encara aconsellable. Hi ha també a l' Orient la riquesa de la tradisió monàstica, que després es va escampar per l' Occident. Per això es recomana als catòlics un tracte més freqüent amb els Pares orientals, cosa importantíssima, tant per a la integritat de la tradició cristiana com per a la reconciliació entre l' Orient i l' Occident.

16. *Disciplina pròpia dels orientals.*—Ja des dels primers temps, les Esglésies de l' Orient van seguir disciplines pròpies, sancionades pels Pares i pels Concilis. I com que una certa diversitat no s' oposa realment a la unitat de l' Església, ans encara l' enriqueix, el Concili declara que—restant en ferm la unitat necessària de tota l' Església—les comunitats orientals poden regular-se segons la pròpia disciplina, que és més conforme al caràcter dels seus fidels.

17. *Patrimoni comú.*—Això també val per a tot el que fa referència a l' exposició diferent de les doctrines teològiques. La indagació de la veritat revelada havent seguit camins diversos, no té res d' estrany que hi hagi diverses perspectives, mitjançant les quals, les diferents fórmules teològiques, sovint, més que oposar-se, es complementen.
El Concili, tot donant gràcies a Déu pels germans de ritu oriental que viuen ja en la plena comunió amb Roma, afirma que el patrimoni espiritual, litúrgic i teològic d' aquests pertany a la plena catolicitat i apostolicitat de l' Església.

18. *Comprensió i respecte.*—El Concili repeteix el que ja han declarat d' altres Concilis i Romans Pontífexs: que per a restablir la comunió no és pas necessari d' imposar cap mes càrrega fora d' allò que és indispensable. Exhorta els pastors i els fidels a mantenir amb els germans orientals relacions amistoses, caracteritzades pel respecte, la comprensió i la caritat.

II. *Les Esglésies i comunitats eclesials separades de l' Occident*

19. *La separació a l' Occident.*—Les Esglésies que es van separar de Roma a l' Occident conserven llaços especials d' afinitat amb l' Església catòlica, a causa dels llargs segles transcorreguts en la plenitud de la comunió. Hi ha, però, importants divergències, no sols psicològiques, sinó també doctrinals.

20. *La confessió del Crist.*—Tot i les moltes diferències que hi ha sobre el Crist, Verb encarnat, i l' obra de la redempció, ens alegrem, no obstant, de veure que aquestes Esglésies s' encaminen al Crist com a font i centre de la comunió eclesiàstica.

21. *Veneració de l' Escriptura.*—És fonamental la veneració de l' Escriptura, en la qual els germans separats cerquen, com nosaltres, la veritable Paraula de Déu. Això no obstant, és diferent la manera d' establir la relació entre l' Escriptura i l' Església, en la qual, segons els catòlics, el Magisteri té un lloc especial quant a l' exposició de la Paraula de Déu. És, però, l' Escriptura un mitjà poderós d' unitat.

22. *Vida sacramental.*—El baptisme incorpora al Crist i és el començament de la vida cristiana, que després ha de desenrotllar-se. Tot i mancant a les comunitats separades la plena unitat amb nosaltres que deriva del baptisme, tant com la substància íntima del misteri eucarístic, professen i esperen la vinguda gloriosa del Crist amb la memòria de la santa Cena. Per tant, el diàleg haurà de centrar-se en la doctrina eucarística, en els altres sagraments, en el culte i en els misteris de l' Església.

23. *La vida en Crist.*—La vida cristiana dels germans separats, alimentada per la fe en el Crist, per la gràcia del baptisme i per la Paraula de Déu, es manifesta amb l' oració privada, la meditació de la Bíblia i el culte de la comunitat, el qual conserva encara elements importants de l' antiga litúrgia comuna. Cal afegir-hi el sentit de la justícia i de la caritat, que ha creat moltes institucions benèfiques. I si alguns no donen les mateixes solucions que nosaltres a certs problemes morals, volen, però, com nosaltres ser fidels a la Paraula del Crist.

24. *Conclusió.*—Girem els ulls confiadament cap al futur. Cal que els catòlics es guardin de tota lleugeresa o de tot zel imprudent que pugui perjudicar la unitat. La nostra acció ecumènica ha de ser plenament catòlica i conforme a la nostra fe. El Concili desitja que les iniciatives dels catòlics avancin conjuntament amb les dels germans separats, i no posin obstacle a les mocions de l' Esperit Sant, en el qual el Concili posa tota la seva esperança.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE L' ECUMENISME *

PRÒLEG

1. Promoure el restabliment de la unitat entre tots els cristians és un dels propòsits principals del sagrat Concili ecumènic Vaticà II. Una sola i única Església va ser fundada per Crist, el Senyor; en canvi, nombroses Comunitats cristianes es presenten als homes com la veritable herència de Jesucrist. Tots professen ser deixebles del Senyor, però sostenen opinions diverses i van per diversos camins, com si el mateix Crist estigués dividit [1]. Certament, aquesta divisió contradiu obertatment la voluntat de Crist i és un escàndol pel món. Perjudica també l' empresa tan santa de predicar l' Evangeli a tota criatura.

El Senyor dels segles, que, amb saviesa i paciència, porta endavant el designi de la seva gràcia envers nosaltres, pecadors, darrerament ha començat a infondre més abundosament en els cris-

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE OECUMENISMO

PROOEMIUM

1. UNITATIS REDINTEGRATIO inter universos Christianos promovenda unum est ex praecipuis Sacrae Oecumenicae Synodi Vaticanae Secundae propositis. Una enim atque unica a Christo Domino condita est Ecclesia, plures tamen christianae Communiones sese ut Iesu Christi veram haereditatem hominibus proponunt; discipulos quidem Domini omnes se esse profitentur at diversa sentiunt et per diversas ambulant vias, ac si Christus Ipse divisus sit [1]. Quae sane divisio et aperte voluntati Christi contradicit et scandalo est mundo atque sanctissimae causae praedicandi Evangelium omni creaturae affert detrimentum.

Dominus vero saeculorum, qui propositum gratiae suae erga nos peccatores sapienter et patienter prosequitur, novissime in Christianos inter

* Decret promulgat el dia 21 de novembre de 1964

[1] Cf 1 Cor 1,13

tians dividits entre ells la compunció d' esperit i el desig d' unió. Aquesta gràcia ha mogut molts homes pertot arreu, i també entre els nostres germans separats, ajudant-hi la gràcia de l' Esperit Sant, ha sorgit un moviment cada dia més ampli per a restaurar la unitat de tots els cristians. Participen d' aquest moviment per la unitat, anomenat ecumènic, els qui invoquen Déu en la Trinitat i confessen Jesús com a Senyor i Salvador, i no cadascú per separat solament, ans encara congregats en aquells grups dintre dels quals han sentit l' Evangeli i dels quals afirma cadascú que constituixen la seva Església i la de Déu. Però gairebé tots, ni que sigui de maneres diferents, aspiren a l' Església de Déu una i visible, que sigui veritablement universal i enviada a tot el món, per tal que el món es converteixi a l' Evangeli i així se salvi a glòria de Déu.

Per tant, aquest sagrat Concili, considerant tot això amb esperit joiós, havent ja explicat la doctrina sobre l' Església, mogut pel desig de restaurar la unitat entre tots els deixebles de Crist, vol proposar a tots els catòlics els mitjans, els camins i les formes amb què podran respondre a aquesta vocació i gràcia de Déu

se disiunctos animi compunctionem et desiderium unionis abundantius effundere incepit. Qua gratia permulti ubique homines permoti sunt atque inter fratres quoque nostros seiunctos amplior in dies motus, Spiritus Sancti fovente gratia, exortus est ad omnium Christianorum unitatem restaurandam. Hunc autem unitatis motum, oecumenicum nuncupatum, participant qui Deum Trinum invocant atque Iesum confitentur Dominum et Salvatorem, nec modo singuli seiunctim, sed etiam in coetibus congregati, in quibus Evangelium audierunt quosque singuli Ecclesiam dicunt esse suam et Dei. Fere omnes tamen, etsi diverso modo, ad Ecclesiam Dei unam et visibilem adspirant, quae sit vere universalis et ad universum mundum missa ut mundus ad Evangelium convertatur et sic salvus fiat ad gloriam Dei.

Haec igitur Sacra Synodus ea omnia laeto animo considerans, cum iam doctrinam de Ecclesia declaraverit, desiderio unitatis inter omnes Christi discipulos restaurandae permota, Catholicis omnibus proponere vult adiumenta, vias ac modos quibus ipsi possint huic divinae vocationi et gratiae respondere.

Capítol I

ELS PRINCIPIS CATÒLICS DE L' ECUMENISME

[La unitat i la unicitat de l' Església]

2. La caritat de Déu envers nosaltres s' ha manifestat en això: que Déu ha enviat el seu Fill unigènit al món, a fi que, després d' haver-se fet home, redimint tot el llinatge humà el regenerés i el reunís [2]. Ell, abans d' oferir-se a si mateix a l' ara de la creu com a víctima immaculada, va pregar el Pare pels creients, dient: *Que tots siguin u; com vós, Pare, sou en mi i jo en vós, que ells també siguin u en nosaltres, i que el món cregui que vós m' heu enviat* (Io 17,21). I va instituir en la seva Església l' admirable sagrament de l' Eucaristia, que significa i realitza la unitat de l' Església. Va donar als seus deixebles el manament nou d' estimar-se els uns als altres [3] i va prometre l' Esperit Sant Consolador [4], perquè, com a Senyor i vivificador, romangués amb ells per sempre.

Enlairat a la creu i glorificat, Jesús, el Senyor, va fer baixar l' Esperit Sant promès, mitjançant el qual cridà i congregà el poble de la Nova Aliança, que és l' Església, en la unitat de la fe, l' esperança i la caritat, tal com ensenya l' Apòstol: *Hi ha un sol cos i un sol Esperit, com és també una sola l' esperança que us*

Caput I

DE CATHOLICIS OECUMENISMI PRINCIPIIS

2. In hoc apparuit caritas Dei in nobis, quod Filius Dei unigenitus a Patre in mundum missus est, ut homo factus, totum genus humanum redimendo regeneraret atque in unum congregaret [2]. Qui antequam seipsum in ara crucis hostiam immaculatam offerret, Patrem pro credentibus oravit, dicens: *Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint; ut credat mundus quia tu me misisti* (Io 17,21), et in Ecclesia sua Eucharistiae mirabile sacramentum instituit, quo unitas Ecclesiae et significatur et efficitur. Discipulis suis novum mutui amoris mandatum dedit [3] atque Paraclitum Spiritum promisit [4] qui, Dominus et vivificans, cum eis maneret in aeternum.

Exaltatus autem in cruce et glorificatus Dominus Iesus Spiritum promissum effudit, per quem Novi Foederis populum, qui est Ecclesia, in unitatem fidei, spei et caritatis vocavit et congregavit, sicut docet Apostolus: *Unum corpus et unus Spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis*

[2] Cf. Cf. 1 Io 4,9; Col 1,18-20; Io 11,52.
[3] Cf. Io 13,34.
[4] Cf. Io 16,17.

dóna la vocació a què heu estat cridats; un sol Senyor, una sola fe, un sol baptisme (Eph 4,4-5). Ja que *tots els qui heu estat batejats en Crist, heu estat revestits de Crist... sou un de sol en Crist Jesús* (Gal 3,27-28 gr). L'Esperit Sant, que habita en els creients i omple tota l'Església i la governa, realitza aquesta admirable comunió dels fidels i els uneix tots tan íntimament amb Crist que esdevé el principi de la unitat de l'Església. Ell obra la diversitat de dons i de serveis [5], enriquint amb diverses gràcies l'Església de Jesucrist, *organitzant els sants per a l'obra del ministeri, per anar construint el cos de Crist* (Eph 4,12).

Per tal d'establir aquesta seva santa Església arreu del món fins a la fi dels segles, Crist confià al Col.legi dels dotze el càrrec d'ensenyar, governar i santificar [6]. Entre ells, va elegir Pere, damunt el qual, després de la confessió de la fe, va determinar d'edificar la seva Església. A ell va prometre les claus del regne del cel [7], i, després d'haver fet professió del seu amor, va encarregar-li totes les ovelles per a confirmar-les en la fe [8] i pasturar-les en perfecta unitat [9], restant el mateix Jesucrist per pedra angular [10] i pastor de les nostres ànimes [11] eternament.

Jesucrist, per mitjà de la predicació fidel de l'Evangeli, l'administració dels sagraments i la governació exercida amb caritat, per part dels Apòstols i els seus successors, és a dir els bisbes

vestrae. Unus Dominus, una fides, unum baptisma (Eph 4,4-5). Etenim *quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis... Omnes enim vos unus estis in Christo Iesu* (Gal 3,27-28 gr.). Spiritus Sanctus, qui credentes inhabitat totamque replet atque regit Ecclesiam, miram illam communionem fidelium efficit et tam intime omnes in Christo coniungit, ut Ecclesiae unitatis sit Principium. Ille divisiones gratiarum et ministrationum operatur [5], variis muneribus Ecclesiam Iesu Christi ditans *ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi* (Eph 4,12).

Ad hanc autem sanctam suam Ecclesiam ubique terrarum usque ad consummationem saeculi stabiliendam, Christus munus docendi, regendi et sanctificandi Collegio Duodecim concredidit [6]. Inter eos Petrum elegit, super quem post fidei confessionem Ecclesiam suam aedificare decrevit; cui claves regni caelorum promisit [7] atque, post suae dilectionis professionem, universas oves in fide confirmandas [8] et in perfecta unitate pascendas commisit [9], Ipso Christo Iesu summo angulari lapide [10] et pastore animarum nostrarum [11] in aeternum manente.

Iesus Christus per Apostolorum eorumque successorum, nempe episcoporum cum Petri successore capite, fidelem Evangelii praedicationem sacramentorumque administrationem, et per gubernationem in dilectione,

[5] Cf. 1 Cor 12,4-11.
[6] Cf. Mt 28,18-20 comparat amb Io 20,21-23.
[7] Cf Mt 16,19 comparat amb Mt 18,18.
[8] Cf. Lc 22,32.
[9] Cf Io 21,15,17.
[10] Cf. Eph 2,20
[11] Cf. 1 Petr 2,25; CONC. VATICÀ I, ses 4 (1870); const *Pastor Aeternus:* Coll. Lac 7,482a.

amb el cap successor de Pere, vol que el seu poble creixi a impuls de l' Esperit Sant i perfecciona la seva comunió en la unitat: en la confessió d' una sola fe, en la celebració comuna del culte diví i en la concòrdia fraternal de la família de Déu.

Així l' Església, únic ramat de Déu, com senyera enlairada damunt dels pobles [12], servint l' Evangeli de la pau a tot el llinatge humà [13], peregrina amb esperança vers el terme de la pàtria suprema [14].

Aquest és el misteri sagrat de la unitat de l' Església, en Crist i per Crist, obrant l' Esperit Sant la diversitat dels dons. L' exemple suprem i el principi d' aquest misteri és la unitat d' un sol Déu en la Trinitat de les Persones, Pare i Fill en l' Esperit Sant.

[Les relacions dels germans separats amb l' Església catòlica]

3. Ja en els orígens van néixer divisions en aquesta sola i única Església de Déu [15], les qual condemna l' Apòstol greument [16]. Però, durant els darrers segles, han tingut lloc divisions més considerables i grans comunitats s' han separat de la plena comunió amb l' Església catòlica, de vegades amb culpa dels homes d' ambdues bandes. Els qui ara neixen en aquestes comunitats i reben la fe en el Crist no poden ser acusats del pecat de separació, i l' Església catòlica els abraça amb reverència i amor fraternals. Els qui creuen en Crist i han rebut el baptisme degu-

Spiritu Sancto operante, populum suum crescere vult eiusque communionem perficit in unitate: in confessione unius fidei, in divini cultus communi celebratione, necnon in familiae Dei fraterna concordia.

Ita Ecclesia, unicus Dei grex, tamquam signum levatum in nationes [12], Evangelium pacis ministrans toti generi humano [13], peregrinatur in spe ad patriae supernae metam [14].

Hoc est unitatis Ecclesiae sacrum mysterium, in Christo et per Christum, Spiritu Sancto munerum varietatem operante. Huius mysterii supremum exemplar et principium est in Trinitate Personarum unitas unius Dei Patris et Filii in Spiritu Sancto.

3. In hac una et unica Dei Ecclesia iam a primordiis scissurae quaedam exortae sunt [15], quas ut damnandas graviter vituperat Apostolus [16]; posterioribus vero saeculis ampliores natae sunt dissensiones, et Communitates haud exiguae a plena communione Ecclesiae catholicae seiunctae sunt, quandoque non sine hominum utriusque partis culpa. Qui autem nunc in talibus Communitatibus nascuntur et fide Christi imbuuntur, de separationis peccato argui nequeunt, eosque fraterna reverentia et dilectione

[12] Cf Is 11,10-12
[13] Cf Eph 2,17-18 comparat amb Mc 16,15
[14] Cf 1 Petr 1,3-9
[15] Cf 1 Cor 11,18-19, Gal 1,6-9, 1 Io 2,18-19
[16] Cf 1 Cor 1,11ss i 22

dament tenen una certa comunió, encara que imperfecta, amb l' Església catòlica. Ben cert que per les discrepàncies de diverses menes que encara hi ha entre ells i l' Església catòlica, tant en matèria doctrinal i de vegades també disciplinar, com sobre l' estructura de l' Església, són molts els impediments que s' oposen, alguns ben greus, a la comunió eclesiàstica plena. El moviment ecumènic tendeix a superar-los. No obstant, justificats per la fe en el baptisme, s' incorporen a Crist [17], i per això amb raó s' honoren amb el nom de cristians i els fills de l' Església catòlica amb justícia els reconeixen com a germans en el Senyor [18].

A més, entre els elements o béns que, en conjunt, edifiquen i donen vida a l' Església, alguns—i àdhuc moltíssims i molt importants—poden trobar-se fora de les fronteres visibles de l' Església catòlica: la Paraula de Déu escrita, la vida de la gràcia, la fe, l' esperança i la caritat, i els altres dons interiors de l' Esperit Sant i elements visibles. Tot això, que ve de Crist i a Ell condueix, pertany de dret a l' única Església del Crist.

També, entre els germans separats de nosaltres, tenen lloc moltes celebracions sagrades de la religió cristiana, les quals, de diverses maneres, segons les condicions diverses de cada Església o comunitat, no hi ha dubte que realment poden engendrar la vida de la gràcia i han de considerar-se aptes per a donar entrada a la comunió de la salvació.

amplectitur Ecclesia catholica. Hi enim qui in Christum credunt et baptismum rite receperunt, in quadam cum Ecclesia catholica communione, etsi non perfecta, constituuntur. Profecto, ob discrepantias variis modis vigentes inter eos et Ecclesiam catholicam tum in re doctrinali et quandoque etiam disciplinari tum circa structuram Ecclesiae, plenae ecclesiasticae communioni opponuntur impedimenta non pauca, quandoque graviora, ad quae superanda tendit motus oecumenicus. Nihilominus, iustificati ex fide in baptismate, Christo incorporantur [17], ideoque christiano nomine iure decorantur et a filiis Ecclesiae catholicae ut fratres in Domino merito agnoscuntur [18].

Insuper ex elementis seu bonis, quibus simul sumptis ipsa Ecclesia aedificatur et vivificatur, quaedam immo plurima et eximia exstare possunt extra visibilia Ecclesiae catholicae saepta: verbum Dei scriptum, vita gratiae, fides, spes et caritas, aliaque interiora Spiritus Sancti dona ac visibilia elementa: haec omnia, quae a Christo proveniunt et ad Ipsum conducunt, ad unicam Christi Ecclesiam iure pertinent.

Non paucae etiam christianae religionis actiones sacrae apud fratres a nobis seiunctos peraguntur, quae variis modis secundum diversam condicionem uniuscuiusque Ecclesiae vel Communitatis procul dubio vitam gratiae reapse generare possunt atque aptae dicendae sunt quae ingressum in salutis communionem pandant.

[17] Cf Conc de Florència, ses 8 (1439), decr *Exultate Deo:* Mansi, 31,1055A
[18] Cf Sant Agustí, *In Ps* 32, enarr. 2,29 PL 36,299

Per tant, aquestes mateixes Esglésies [19] o comunitats separades, tot i que creiem que tenen defectes, no per això manquen de sentit i de pes en el misteri de la salvació. Car l' Esperit de Crist no deixa de servir-se 'n com a mitjans de salvació, la virtualitat dels quals deriva de la mateixa plenitud de gràcia i veritat confiada a l' Església catòlica.

Però els germans separats de nosaltres, tant ells individualment com les seves comunitats i Esglésies, no gaudeixen d' aquella unitat que Jesucrist ha volgut donar a tots els que va regenerar i convivificar amb una vida nova, en la unitat d' un sol cos, tal com declaren l' Escriptura i la venerable Tradició de l' Església. Car només amb l' Església catòlica de Crist, que constitueix el mitjà general de la salvació, pot assolir-se tota la plenitud dels mitjans salvadors. Creiem que el Senyor va confiar tots els béns de la Nova Aliança únicament al Col.legi apostòlic presidit per Pere, a fi de constituir un sol cos de Crist a la terra, al qual han d' incorporar-se plenament tots els qui ja d' alguna manera pertanyen al poble de Déu. Aquest poble, durant la seva peregrinació terrenal, bé que pels seus membres romangui subjecte al pecat, creix en Crist, i Déu el porta suaument, segons els seus designis secrets, fins que arribi joiós a tota la plenitud de la glòria eterna en la Jerusalem celestial.

Proinde ipsae Ecclesiae [19] et Communitates seiunctae, etsi defectus illas pati credimus, nequaquam in mysterio salutis significatione et pondere exutae sunt. Iis enim Spiritus Christi uti non renuit tamquam salutis mediis, quorum virtus derivatur ab ipsa plenitudine gratiae et veritatis quae Ecclesiae catholicae concredita est.

Attamen fratres a nobis seiuncti, sive singuli sive Communitates et Ecclesiae eorum, unitate illa non fruuntur, quam Iesus Christus iis omnibus dilargiri voluit quos in unum corpus et in novitatem vitae regeneravit et convivificavit, quamque Sacrae Scripturae et veneranda Ecclesiae Traditio profitentur. Per solam enim catholicam Christi Ecclesiam, quae generale auxilium salutis est, omnis salutarium mediorum plenitudo attingi potest. Uni nempe Collegio apostolico cui Petrus praeest credimus Dominum commisisse omnia bona Foederis Novi, ad constituendum unum Christi corpus in terris, cui plene incorporentur oportet omnes, qui ad populum Dei iam aliquo modo pertinent. Qui populus, durante sua terrestri peregrinatione, quamvis in membris suis peccato obnoxius remaneat, in Christo crescit et a Deo, secundum Eius arcana consilia, suaviter ducitur, usquedum ad totam aeternae gloriae plenitudinem in caelesti Ierusalem laetus perveniat.

[19] Cf. Conc. del Laterà IV (1215), const. 4.ª: Mansi 22,990; Conc. de Lió II (1274), Professió de fe de Miquel Paleòleg: Mansi 24,71E; Conc. de Florència, ses.6 (1439), definic. *Laetentur caeli: Mansi* 31,1026E.

[L' ECUMENISME]

4. Com sigui que avui en molts indrets del món, inspirant-ho la gràcia de l' Esperit Sant, es fan molts esforços amb pregàries, paraules i obres per arribar a aquella plenitud d' unitat que vol Jesucrist, aquest sagrat Concili exhorta tots els fidels catòlics perquè, reconeixent els signes del temps, participin amb interès en l' activitat ecumènica.

Hom entén per «Moviment ecumènic» l' acció i les empreses que, segons les diverses necessitats de l' Església i les condicions del temps sorgeixen i s' encaminen a fomentar la unitat dels cristians, com són, primerament, tots els esforços per eliminar les paraules, els judicis i les obres que no responguin, segons l' equitat i la veritat, a la condició dels germans separats i, per tant, facin més difícils les relacions mútues amb ells; després, en les reunions formades amb esperit religiós per cristians de diverses Esglésies o comunitats, el *diàleg* entaulat entre els experts degudament preparats, on cadascú exposa amb tota profunditat la doctrina de la seva Comunió i en presenta amb exactitud les característiques. Per mitjà d' aquest diàleg tots adquireixen un coneixement més exacte de la doctrina i la vida d' ambdues Comunions i les valoren amb més equanimitat. És així també que aquestes Comunions aconsegueixen aquella més àmplia col.laboració en qualsevol de les funcions que, en ordre al bé comú, tota consciència cristiana demana, i es reuneixen, quan és possible, en

4. Cum hodie in pluribus orbis partibus, afflante Spiritus Sancti gratia, oratione, verbo et opere multi conatus fiant accedendi ad illam plenitudinem unitatis, quam Iesus Chistus vult, haec Sancta Synodus cunctos fideles catholicos hortatur ut, signa temporum agnoscentes, operi oecumenico sollerter participent.

Per «motum oecumenicum» intelliguntur activitates et incepta, quae pro variis Ecclesiae necessitatibus et opportunitatibus temporum ad Christianorum unitatem fovendam suscitantur et ordinantur, ut sunt: primum, omnes conatus ad eliminanda verba, iudicia et opera, quae fratrum seiunctorum condicioni secundum aequitatem et veritatem non respondeant, ideoque mutuas cum ipsis rationes difficiliores reddant; dein, in conventibus Christianorum ex diversis Ecclesiis vel Communitatibus in spiritu religioso ordinatis, *dialogus* inter peritos apte instructos initus, in quo unusquisque suae Communionis doctrinam profundius explicat eiusque characteres perspicue praesentat. Per hunc enim dialogum veriorem utriusque Communionis doctrinae vitaeque cognitionem et magis aequam aestimationem omnes acquirunt; tum etiam illae Communiones eam consequuntur ampliorem collaborationem in quibusvis officiis ad bonum commune ab omni conscientia christiana postulatis, et in oratione unanimi, sicubi licet, conveniunt. Denique omnes

l' oració unànime. Per últim, tots examinen la seva fidelitat a la voluntat de Crist sobre l' Església i emprenen, com cal, intrèpidament, l' obra de renovació i de reforma.

Tot això, acomplert pels fidels de l' Església catòlica amb prudència i paciència sota la vigilància dels pastors, contribueix al bé de l' equitat i la veritat, de la concòrdia i la col.laboració, de l' esperit fratern i de la unió. Això per tal que, de mica en mica, per aquest camí, després de vèncer els obstacles que impedeixen la comunió eclesiàstica perfecta, tots els cristians es congreguin en una sola celebració de l' Eucaristia, en la unitat d' una sola i única Església, unitat que Crist des del començament va donar a la seva Església i la qual creiem que subsisteix inamissiblement en l' Església catòlica i confiem que anirà creïxent cada dia fins a la fi dels segles.

És evident que l' obra de preparació i reconciliació de cadascun d' aquells qui desitgen la comunió catòlica plena es distingeix, per la seva natura, del treball ecumènic. No hi ha, però, cap oposició, per tal com procedeixen ambdues coses de la disposició admirable de Déu.

No hi ha cap dubte que els fidels catòlics, en l' activitat ecumènica, han de preocupar-se amb sol.licitud dels germans separats, pregant per ells, tractant amb ells sobre els afers de l' Església i donant vers ells els primers passos. En primer lloc, cal que ells mateixos, atentament i amb sinceritat, sospesin allò que dintre la mateixa família catòlica ha de renovar-se i realitzar-se

suam fidelitatem voluntati Christi circa Ecclesiam examinant atque, ut oportet, opus renovationis necnon reformationis strenue aggrediuntur.

Quae omnia, cum a fidelibus Ecclesiae catholicae sub pastorum vigilantia prudenter et patienter perficiuntur, ad bonum aequitatis et veritatis, concordiae et collaborationis, fraterni animi et unionis conferunt; ut hac via paulatim, superatis obstaculis perfectam communionem ecclesiasticam impedientibus, omnes Christiani, in una Eucharistiae celebratione, in unius unicaeque Ecclesiae unitatem congregentur quam Christus ab initio Ecclesiae suae largitus est, quamque inamissibilem in Ecclesia catholica subsistere credimus et usque ad consummationem saeculi in dies crescere speramus.

Patet autem opus praeparationis ac reconciliationis eorum singulorum qui plenam communionem catholicam desiderant, ab oecumenico incepto natura sua distingui; nulla tamen adest oppositio, cum utrumque ex Dei mirabili dispositione procedat.

Fideles catholici in actione oecumenica sine dubio de fratribus seiunctis solliciti sint oportet, pro illis orando, de rebus Ecclesiae cum illis communicando, primos gressus ad illos movendo. In primis vero ipsimet sincero attentoque animo ea perpendere debent, quae in ipsa Familia catholica

perquè la seva vida doni un testimoniatge més fidel i més clar de la doctrina i les institucions que vénen de Crist pels Apòstols.

Malgrat que l' Església catòlica posseeixi tota la veritat revelada per Déu i tots els mitjans de la gràcia, no per això els seus membres viuen amb tot el fervor que cal, de tal manera que el rostre de l' Església no és prou brillant per als germans separats de nosaltres i per a tot el món i es veu retardat el creixement del regne de Déu. Per això tots els catòlics han de tendir a la perfecció cristiana [20] i han d' esforçar-se, cadascun segons la seva condició, perquè l' Església, portant en el seu cos la humilitat i la mort de Jesús [21], es purifiqui i renovi dia rera dia, fins que Crist se la presenti a si mateix gloriosa, sense màcula ni arruga [22].

Servant la unitat en allò que és necessari, tots dintre l' Església obraran amb la deguda llibertat, segons la funció assenyalada a cadascú, tant en les diverses formes de la vida espiritual i la disciplina, com en la diversitat dels ritus litúrgics, i àdhuc en l' elaboració teològica de la veritat revelada. En tot, però, fomentaran la caritat. Amb aquesta manera d' obrar, manifestaran cada dia més plenament la catolicitat i alhora l' apostolicitat de l' Església veritablement autèntiques.

D' altra banda, cal que els catòlics reconeguin i estimin amb goig els béns veritablement cristians, procedents d' un patrimoni comú, que es troben entre els germans separats de nosaltres. És

renovanda et efficienda sunt, ut eius vita fidelius et clarius testimonium reddat de doctrina institutisque a Christo per Apostolos traditis.

Quamvis enim Ecclesia catholica omni a Deo revelata veritate et omnibus mediis gratiae ditata sit, tamen membra eius non omni quo par est fervore inde vivunt, ita ut vultus Ecclesiae fratribus a nobis seiunctis et universo mundo minus affulgeat atque regni Dei incrementum retardetur. Quapropter Catholici omnes ad perfectionem christianam tendere debent [20] atque, pro sua quisque condicione, eniti ut Ecclesia, humilitatem et mortificationem Iesu in corpore suo portans [21], de die in diem mundetur et renovetur, donec Christus eam sibi exhibeat gloriosam, non habentem maculam aut rugam [22].

In necessariis unitatem custodientes, omnes in Ecclesia, secundum munus unicuique datum, cum in variis formis vitae spiritualis et disciplinae, tum in diversitate liturgicorum rituum, immo et in theologica veritatis revelatae elaboratione, debitam libertatem servent; in omnibus vero caritatem colant. Hac enim agendi ratione ipsi veri nominis catholicitatem simul et apostolicitatem Ecclesiae in dies plenius manifestabunt.

Ex altera parte necessarium est Catholicos cum gaudio agnoscere et aestimare bona vere christiana, a communi patrimonio promanantia, quae apud fratres a nobis seiunctos inveniuntur. Divitias Christi et virtutum

[20] Cf. Iac 1,4; Rom 12,1-2.
[21] Cf. 2 Cor 4,10; Phil 2,5-8.
[22] Cf. Eph 5,27.

just i saludable de reconèixer les riqueses del Crist i la pràctica de les virtuts en la vida d' aquells altres que porten el testimoniatge cristià, de vegades, fins a l' efusió de la sang. Car Déu sempre és admirable i ha de ser admirat en les seves obres.

Tampoc no ha de passar-se per alt que qualsevol cosa que la gràcia de l' Esperit Sant realitza en els germans separats pot contribuir també a la nostra edificació. Tot allò que és veritablement cristià mai no s' oposa als béns genuïns de la fe, ans sempre pot servir per penetrar més perfectament el mateix misteri de Crist i de l' Església.

Això no obstant, les divisions dels cristians impedeixen a l' Església de realitzar la plenitud de la catolicitat que li és pròpia en aquells fills que se li ajunten amb el baptisme, però que es troben separats de la seva plena comunió. Més encara: esdevé també més difícil per a la mateixa Església d' expressar amb la realitat de la vida la plenitud de la catolicitat en tots els aspectes.

Aquest sagrat Concili s' adona amb goig que creix cada dia la participació dels fidels catòlics en l' activitat ecumènica i la recomana als bisbes d' arreu del món, perquè la fomentin amb tota cura i la dirigeixin amb prudència.

opera agnoscere in vita aliorum, qui pro Christo testimonium ferunt, quandoque usque ad sanguinis effusionem, aequum et salutare est: Deus enim semper mirabilis est et mirandus in operibus suis.

Neque est praetereundum, quaecumque Spiritus Sancti gratia in fratribus seiunctis efficiuntur, eadem ad nostram quoque aedificationem conferre posse. Quodcumque vere christianum est, numquam germanis fidei bonis adversatur, immo semper efficere potest ut perfectius ipsum mysterium Christi et Ecclesiae attingatur.

Attamen divisiones Christianorum impedimento Ecclesiae sunt quominus ipsa ad effectum deducat plenitudinem catholicitatis sibi propriam in iis filiis, qui sibi quidem baptismate appositi, sed a sua plena communione seiuncti sunt. Immo et pro ipsa Ecclesia difficilius fit plenitudinem catholicitatis sub omni respectu in ipsa vitae realitate exprimere.

Haec Sacra Synodus cum gaudio advertit participationem fidelium catholicorum in actione oecumenica in dies augeri, eamque episcopis ubique terrarum commendat, ut eadem promoveatur sollerter, et prudenter ab ipsis dirigatur.

Capítol II

LA PRÀCTICA DE L' ECUMENISME

[La sol.licitud pel restabliment de la unió]

5. L' interès pel restabliment de la unió afecta tota l' Església, tant els fidels com els pastors, i ateny cadascú segons la pròpia capacitat, sia en la vida cristiana diària, sia en les investigacions teològiques i històriques. Aquest interès ja manifesta d' alguna manera la unió fraternal existent entre tots els cristians, i condueix a la unitat plena i perfecta segons la benvolença de Déu.

[La renovació de l' Església]

6. Tota renovació de l' Església [1] consisteix essencialment en un augment de fidelitat a la seva vocació. No hi ha dubte que és per aquesta raó que el moviment renovador tendeix a la unitat. L' Església, pelegrina en el món, és cridada per Crist a aquesta reforma constant que ella necessita sempre, com a institució humana i terrenal. Així, doncs, si, donades les circumstàncies de coses i temps, s' hagués observat quelcom amb poca cura, sia en els costums, sia en la disciplina eclesiàstica, sia també en la manera d' enunciar la doctrina—cosa que cal distingir molt bé del mateix dipòsit de la fe—, caldrà restablir-ho en temps oportú rectament i convenientment.

Caput II

DE OECUMENISMI EXERCITIO

5. Ad totam Ecclesiam sollicitudo unionis instaurandae spectat, tam ad fideles quam ad pastores et unumquemque secundum propriam virtutem afficit, sive in vita christiana quotidiana sive in theologicis et historicis investigationibus. Haec cura fraternam coniunctionem inter omnes Christianos existentem iam quodammodo manifestat, atque ad plenam perfectamque unitatem secundum Dei benevolentiam conducit.

6. Cum omnis renovatio Ecclesiae [1] essentialiter in aucta fidelitate erga vocationem eius consistat, ea procul dubio ratio est cur motus versus unitatem contendat. Ecclesia in via peregrinans vocatur a Christo ad hanc perennem reformationem qua ipsa, qua humanum terrenumque institutum, perpetuo indiget; ita ut si quae, pro rerum temporumque adiunctis, sive in moribus, sive in ecclesiastica disciplina, sive etiam in doctrinae enuntiandae modo—qui ab ipso deposito fidei sedulo distingui debet—minus accurate servata fuerint, opportuno tempore recte debiteque instaurentur.

[1] Cf. Conc Lateran V, ses 12 (1517), const *Constituti:* Mansi 32,988B-C

Té, per tant, aquesta renovació un gran valor ecumènic. Aquells diversos aspectes de la vida de l' Església, en els quals ja té lloc aquesta renovació—com són el moviment bíblic i litúrgic, la predicació de la Paraula de Déu i la catequesi, l' apostolat dels laics, les noves formes de vida religiosa, l' espiritualitat del matrimoni i la doctrina i l' activitat de l' Església en el camp social—, han de considerar-se penyores i auguris que anuncien sortosament els progressos futurs de l' ecumenisme.

[La conversió de cor]

7. No hi ha ecumenisme digne d' aquest nom sense la conversió interior. És de la transformació espiritual de l' enteniment [2], de l' abnegació d' un mateix i de l' efusió magnànima de la caritat que brollen i maduren els desigs d' unitat. Per això hem d' implorar a l' Esperit diví la gràcia de l' abnegació sincera, de la humilitat i la mansuetud en el servei i de la liberalitat fraternal d' esperit envers els altres. Diu l' Apòstol de les nacions: *Us exhorto, doncs, jo, el pres en el Senyor, a comportar-vos d' una manera digna de la vocació a què heu estat cridats: amb tota humilitat i mansuetud, amb paciència, suporteu-vos els uns als altres amb caritat, sol.lícits a conservar la unitat de l' esperit en el vincle de la pau* (Eph 4,1-3). Aquesta exhortació afecta principalment aquells qui han estat elevats a l' Orde sagrat amb la finalitat de continuar la missió de Crist, que *no ha vingut pas a ser servit, sinó a servir* (Mt 20,28) entre nosaltres.

Haec igitur renovatio insigne obtinet momentum oecumenicum. Varii autem illi modi vitae Ecclesiae, per quos haec renovatio iam efficitur—ut sunt motus biblicus et liturgicus, praedicatio verbi Dei atque catechesis, laicorum apostolatus, vitae religiosae novae formae, matrimonii spiritualitas, doctrina et activitas Ecclesiae in re sociali—tamquam pignora et auspicia quaedam sunt habenda, quae futuros oecumenismi progressus fauste portendunt.

7. Oecumenismus veri nominis sine interiore conversione non datur. Etenim ex novitate mentis [2], ex sui ipsius abnegatione atque ex caritatis liberrima effusione proficiscuntur et maturescunt desideria unitatis. Ideo a Spiritu divino imploranda nobis est gratia sincerae abnegationis, humilitatis et mansuetudinis in serviendo, atque fraternae in alios animi liberalitatis. *Obsecro itaque vos*, ait Apostolus gentium, *ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis* (Eph 4,1-3). Exhortatio haec illos praesertim spectat, qui ad sacrum ordinem eo consilio evecti sunt, ut continuetur missio Christi, qui inter nos *non venit ministrari, sed ministrare* (Mt 20,28).

[2] Cf. Eph 4,23

Pot estendre 's també a les culpes contra la unitat el testimoni de sant Joan: *Si diem: no hem pecat, el tenim per mentider i la seva paraula no està en nosaltres* (1 Io 1,10). Amb prec humil, doncs, demanem perdó a Déu i als germans separats, així com nosaltres perdonem els nostres deutors.

Tots els fidels han de recordar que, com més pura segons l' Evangeli s' esforcin a dur la vida, més fomentaran, i àdhuc més realitzaran, la unió dels cristians. Perquè com més s' uneixin en comunió amb el Pare, el Verb i l' Esperit, més íntimament i amb més facilitat podran augmentar la fraternitat mútua.

[L' ORACIÓ UNÀNIME]

8. Aquesta conversió de cor i santedat de vida, juntament amb les pregàries privades i públiques per la unitat dels cristians, han de considerar-se l' ànima de tot el moviment ecumènic i poden anomenar-se amb raó ecumenisme espiritual.

És corrent entre els catòlics de reunir-se sovint amb motiu d' aquella oració per la unitat de l' Església que el mateix Salvador, a la vigília de la seva mort, va dirigir ardorosament al Pare, demanant: *Que tots siguin u* (Io 17,21).

En determinades circumstàncies, com són les pregàries que es fan «per la unitat» i en les reunions ecumèniques, és lícit i fins i tot aconsellable que els catòlics s' uneixin amb els germans separats en l' oració. Aquestes pregàries comunes són realment un mitjà molt eficaç per a impetrar la gràcia de la unitat i un signe

De culpis etiam adversus unitatem valet testimonium S. Ioannis: *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis* (1 Io 1,10). Humili igitur prece veniam petimus a Deo et a fratribus seiunctis, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

Meminerint omnes christifideles se Christianorum unionem eo melius promovere, immo exercere, quo puriorem secundum Evangelium vitam degere studeant. Quo enim arctiore communione cum Patre, Verbo et Spiritu unientur, eo intimius atque facilius mutuam fraternitatem augere valebunt.

8. Haec cordis conversio vitaeque sanctitas, una cum privatis et publicis supplicationibus pro Christianorum unitate, tamquam anima totius motus oecumenici existimandae sunt et merito oecumenismus spiritualis nuncupari possunt.

Sollemne enim est Catholicis frequenter ad illam orationem convenire pro Ecclesiae unitate, quam Salvator Ipse in pervigilio mortis a Patre flagranter precatus est: *Ut omnes unum sint* (Io 17,21).

In quibusdam peculiaribus rerum adiunctis, cuiusmodi sunt precationes quae «pro unitate» indicuntur, atque in oecumenicis conventibus licitum est immo et optandum, ut Catholici cum fratribus seiunctis in oratione consocientur. Communes eiusmodi preces perefficax sane medium sunt gratiae

natural dels vincles que encara mantenen associats els catòlics amb els germans separats: *Perquè on n' hi ha dos o tres de reunits en el meu nom, allí sóc jo enmig d' ells* (Mt 18,20).

Malgrat tot, la «communicatio in sacris» no pot considerar-se com un mitjà que hagi d' emprar-se indiscriminadament per a restablir la unitat dels cristians. Aquesta comunicació depèn, sobretot, de dos principis: de la unitat de l' Església que cal significar i de la participació en els mitjans de la gràcia. La significació de la unitat interdiu moltes vegades la comunicació. La consecució de la gràcia l' aconsella alguna vegada. Sobre la manera concreta d' obrar, tenint en compte totes les circumstàncies de temps, llocs i persones, decidirà amb prudència l' autoritat episcopal del lloc, si no han decretat altrament la Conferència episcopal, segons els propis estatuts, o la Santa Seu.

[El coneixement mutu dels germans]

9. És convenient de conèixer la mentalitat dels germans separats. Per això és necessari l' estudi, que cal realitzar d' acord amb la veritat i amb esperit benèvol. Cal que els catòlics, degudament preparats, adquireixin un coneixement millor de la doctrina i la història, la vida espiritual i cultual, la psicologia religiosa i la cultura que són pròpies dels germans. Per aconseguir-ho són molt convenients les reunions d' ambdues bandes per tractar principalment els problemes teològics, en les quals reunions tothom pugui actuar com entre iguals, mentre els qui hi prenguin

unitatis impetrandae et genuina significatio vinculorum, quibus Catholici cum fratribus seiunctis adhuc coniunguntur: *Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (Mt 18,20).

Attamen communicationem in sacris considerare non licet velut medium indiscretim adhibendum ad Christianorum unitatem restaurandam. Quae communicatio a duobus principiis praecipue pendet: ab unitate Ecclesiae significanda, et a participatione in mediis gratiae. Significatio unitatis plerumque vetat communicationem. Gratia procuranda quandoque illam commendat. De modo concreto agendi, attentis omnibus circumstantiis temporum, locorum et personarum, prudenter decernat auctoritas episcopalis localis, nisi aliud a Conferentia episcopali, ad normam propriorum statutorum, vel a Sancta Sede statuatur.

9. Fratrum seiunctorum animum cognoscere oportet. Ad hoc necessario requiritur studium, quod secundum veritatem et animo benevolo peragendum est. Catholici debito modo praeparati acquirant necesse est meliorem cognitionem doctrinae et historiae, vitae spiritualis et cultualis, psychologiae religiosae et culturae, quae fratribus propria est. Ad id assequendum multum iuvant ex utraque parte conventus ad theologicas praesertim quaestiones tractandas, ubi unusquisque par cum pari agat, dummodo qui in illis partem

part sota la vigilància dels prelats, siguin veritablement experts. Amb un diàleg així es veurà també més clarament quina és la condició real de l' Església catòlica. D' aquesta manera hom coneixerà millor el pensament dels germans separats i els exposarà més adequadament la nostra fe.

[La formació ecumènica]

10. Caldrà donar també sota l' aspecte ecumènic l' ensenyament de la sagrada teologia i les altres ciències, sobretot les històriques, a fi que respongui acuradament del tot a la veritat real.

És molt convenient per als pastors i sacerdots futurs fornir-se d' una teologia elaborada així amb tota cura, sense formes polèmiques, sobretot en allò que fa referència a les relacions dels germans separats amb l' Església catòlica.

De la formació dels sacerdots depèn, per damunt de tot, l' ensenyament necessari i la formació espiritual dels fidels i els religiosos.

També els catòlics que treballen a les missions en les mateixes terres que d' altres cristians convé, avui sobretot, que coneguin els problemes i els fruits que neixen de l' ecumenisme per al seu apostolat.

[Com cal expressar i exposar la doctrina de la fe]

11. Els procediments i la manera d' expressar la fe catòlica no han de constituir cap mena d' obstacle per al diàleg amb els

habent sub praesulum vigilantia, vere periti sint. Ex tali dialogo etiam clarius innotescet, quae sit revera Ecclesiae catholicae condicio. Hac via et seiunctorum fratrum mens melius cognoscetur eisque fides nostra aptius exponetur.

10. Sacrae theologiae institutiones et aliae disciplinae praesertim historicae tradantur oportet etiam sub aspectu oecumenico, ut usque accuratius rerum veritati respondeant.

Multum enim interest futuros pastores et sacerdotes pollere theologia hoc modo adamussim elaborata, non polemice, in iis imprimis, quae fratrum seiunctorum erga Ecclesiam catholicam relationes spectant.

A sacerdotum enim formatione necessaria institutio ac formatio spiritualis fidelium et religiosorum quam maxime pendet.

Etiam Catholici in missionalia opera in iisdem terris ac alii Christiani incumbentes hodie praesertim cognoscant oportet quaestiones et fructus, quae ex oecumenismo in eorum apostolatu oriuntur.

11. Modus ac ratio fidem catholicam exprimendi nullatenus obstaculum fieri debet dialogo cum fratribus. Integra doctrina lucide exponatur omnino

germans. Cal absolutament exposar amb claredat la doctrina sencera. Res no hi ha de més aliè a l' ecumenisme que aquell irenisme fals, amb què sofreix dany la puresa de la doctrina catòlica i el seu sentit genuí i cert resta obscurit.

Alhora cal explicar ben rectament i amb tota profunditat la fe catòlica, amb estil i llenguatge que també puguin ser realment compresos dels germans separats.

Ultra això, en el diàleg ecumènic els teòlegs catòlics, adherint-se a la doctrina de l' Església, investigant sobre els misteris divins juntament amb els germans separats, han de procedir amb amor a la veritat, amb caritat i humilitat. En comparar les doctrines, recordaran que hi ha un ordre o «jerarquia» de les veritats de la doctrina catòlica, per raó de llur diferent nexe amb el fonament de la fe cristiana. Així s' aplanarà el camí per mitjà del qual, amb aquesta emulació fraterna, tots es mouran a un més profund coneixement i a una manifestació més clara de les insondables riqueses del Crist [3].

[La col.laboració amb els germans separats]

12. Tots els cristians confessaran la fe en Déu u i tri, i en el Fill de Déu encarnat, Redemptor i Senyor nostre, davant de tots els pobles, i amb esforç mancomunat, amb estimació mútua, donaran testimoniatge de la nostra esperança, que no enganya. Com sigui que avui s' estableix molt àmpliament la col.laboració

oportet. Nil ab oecumenismo tam alienum est quam ille falsus irenismus, quo puritas doctrinae catholicae detrimentum patitur et eius sensus genuinus et certus obscuratur.

Simul fides catholica et profundius et rectius explicanda est, modo et sermone qui etiam a fratribus seiunctis possit vere comprehendi.

Insuper in dialogo oecumenico theologi catholici, doctrinae Ecclesiae inhaerentes, una cum fratribus seiunctis investigationem peragentes de divinis mysteriis, cum veritatis amore, caritate et humilitate progredi debent. In comparandis doctrinis meminerint existere ordinem seu «hierarchiam» veritatum doctrinae catholicae, cum diversus sit earum nexus cum fundamento fidei christianae. Sic via sternetur qua per fraternam hanc aemulationem omnes incitentur ad profundiorem cognitionem et clariorem manifestationem investigabilium divitiarum Christi [3].

12. Coram omnibus gentibus Christiani universi fidem in Deum unum et trinum, in Filium Dei incarnatum, Redemptorem et Dominum nostrum profiteantur et communi conatu in mutua aestimatione testimonium reddant spei nostrae, quae non confundit. Cum hodiernis temporibus in re sociali cooperatio latissime instauretur, omnes prorsus homines ad communem

[3] Cf Eph 3,8.

en els afers socials, tots els homes absolutament són cridats a treballar junts, amb més motiu, però, aquells qui creuen en Déu, i molt més encara tots els cristians, per tal com van senyalats amb el nom de Crist. La col.laboració de tots els cristians expressa d'una manera viva aquella interrelació amb què ja s'uneixen i fa una llum més intensa al rostre del Crist Servidor. Aquesta col.laboració, establerta ja en moltes nacions, cal que s'intensifiqui més i més, sobretot en les regions que es troben en curs de desenvolupament social i tècnic, quant a la deguda estimació que ha de tenir-se a la dignitat de la persona humana, quant al foment de la pau, quant a realitzar l'aplicació social de l'Evangeli, quant a la infusió de l'esperit cristià a les ciències i a les arts, i també quant a l'aplicació de remeis de tota mena a les misèries del nostre temps, com són la fam i les calamitats, l'analfabetisme i l'escassetat, la manca de casa i la distribució injusta de béns. Amb aquesta col.laboració, tots els qui creuen en Crist poden aprendre fàcilment a conèixer-se millor i a estimar-se més els uns als altres i a obrir el camí per a la unitat dels cristians.

operam vocantur, potiore vero ratione ii, qui in Deum credunt, maxime autem omnes Christiani utpote Christi nomine insigniti. Omnium Christianorum cooperatio coniunctionem illam qua iam inter se uniuntur vivo modo exprimit atque Christi servi vultum in pleniorem lucem ponit. Cooperatio haec, in non paucis nationibus iam instaurata, magis magisque perficiatur oportet, in regionibus praesertim, ubi evolutio socialis vel technica peragitur, sive in dignitate personae humanae recte aestimanda, sive in bono pacis promovendo, sive in sociali Evangelii applicatione prosequenda, sive in scientiis et artibus spiritu christiano provehendis, sive etiam in cuiusvis generis remediis adhibendis contra nostrae aetatis aerumnas, cuiusmodi sunt fames et calamitates, analphabetismus et inopia, penuria habitationum et non aequa bonorum distributio. Hac cooperatione omnes qui in Christum credunt facile addiscere possunt, quomodo alii alios melius cognoscere et pluris aestimare queant atque ad unitatem Christianorum via sternatur.

Capítol III

LES ESGLÉSIES I LES COMUNITATS ECLESIALS SEPARADES DE LA SEU APOSTÒLICA ROMANA

[Les divisions principals]

13. Dirigim l' esguard a les dues principals categories de separació que afecten la túnica inconsútil del Crist.

Les primeres tingueren lloc a l' Orient, ja amb l' oposició a les fórmules dogmàtiques dels Concilis d' Efès i Calcedònia, ja més endavant amb el rompiment de la comunió eclesiàstica entre els Patriarcats orientals i la Seu Romana.

D' altres han tingut origen, més de quatre segles després, amb motiu dels esdeveniments que hom designa generalment amb el nom de Reforma. Des d' aleshores s' han separat de la Seu Romana moltes Comunions nacionals o confessionals. Entre les que continuen conservant en part les tradicions i les estructures catòliques, ocupa un lloc especial la Comunió anglicana.

Però aquestes divisions diverses es diferencien molt entre ells, no sols per raó de l' origen, el lloc i el temps, sinó també principalment per la naturalesa i la gravetat dels problemes que pertanyen a la fe i a l' estructura eclesiàstica.

Per això aquest sagrat Concili, sense desestimar les condicions

Caput III

DE ECCLESIIS ET DE COMMUNITATIBUS ECCLESIALIBUS A SEDE APOSTOLICA ROMANA SEIUNCTIS

13. Ad duas praecipuas scissionum categorias inconsutilem tunicam Christi afficientium oculos convertimus.

Primae earum in Oriente evenerunt, sive contestatione dogmaticarum formularum Conciliorum Ephesini et Chalcedonensis, sive, posteriore tempore, per solutionem ecclesiasticae communionis inter Patriarchatus orientales et Sedem Romanam.

Aliae dein, post amplius quattuor saecula, in Occidente ortae sunt ex eventibus qui sub nomine Reformationis communiter veniunt. Exinde a Sede Romana plures Communiones sive nationales sive confessionales seiunctae sunt. Inter eas, in quibus traditiones et structurae catholicae ex parte subsistere pergunt, locum specialem tenet Communio anglicana.

Hae tamen diversae divisiones inter se valde differunt non solum ratione originis, loci et temporis, sed praesertim natura et gravitate quaestionum ad fidem et structuram ecclesiasticam pertinentium.

Quam ob rem, haec Sancta Synodus, nec condiciones diversas diversorum

diverses dels diferents grups de cristians i sense passar per alt les connexions que encara es mantenen entre ells, malgrat la divisió, a fi d' exercir una activitat ecumènica prudent, determina proposar les consideracions següents.

I. Consideracions particulars sobre les Esglésies orientals

[LA MENTALITAT I LA HISTÒRIA DELS ORIENTALS]

14. Les Esglésies de l' Orient i de l' Occident, durant molts segles, van seguir el seu camí propi, unides, però, en la comunió fraterna de la fe i en la vida sacramental i duent la Seu Romana amb consentiment comú la direcció, quan sorgien dissensions entre elles sobre la fe o la disciplina. Plau al sagrat Concili de recordar a tothom, entre altres coses de molta importància, que s' han desenrotllat a l' Orient moltes Esglésies particulars o locals, enmig de les quals ocupen el primer lloc les Esglésies patriarcals i moltes de les quals es glorien de tenir origen en els mateixos Apòstols. Per això entre les Esglésies orientals va prevaler i preval la preocupació sol.lícita per conservar aquelles relacions fraternals en la comunió de la fe i la caritat que hi ha d' haver entre les Esglésies locals, com entre germanes.

Tampoc no hem d' oblidar que les Esglésies de l' Orient posseeixen des del seu origen un tresor del qual l' Església de l' Oc-

Coetuum christianorum parvipendens, neque superstites, non obstante divisione, nexus inter eos praeteriens, ad prudentem actionem oecumenicam exercendam sequentes considerationes proponere decernit.

I. DE ECCLESIARUM ORIENTALIUM PECULIARI CONSIDERATIONE

14. Ecclesiae Orientis et Occidentis per non pauca saecula suam propriam viam, fraterna tamen communione fidei et vitae sacramentalis coniunctae, secutae sunt, Sede Romana moderante communi consensu, si dissensiones circa fidem vel disciplinam inter eas orirentur. Sacrosanctae Synodo gratum est, inter cetera gravis momenti, omnibus in mentem revocare plures in Oriente florere particulares seu locales Ecclesias, inter quas primum locum tenent Ecclesiae Patriarchales, et ex quibus non paucae ab ipsis Apostolis ortum habere gloriantur. Proinde apud Orientales praevaluit atque praevalet sollicitudo et cura servandi fraternas illas in fidei caritatisque communione necessitudines, quae inter Ecclesias locales, ut inter sorores, vigere debent.

Praetermittendum pariter non est Ecclesias Orientis ab origine habere thesaurum, ex quo plura in rebus liturgicis, in traditione spirituali et in

cident ha tret moltes riqueses de litúrgia, de tradició espiritual i d' ordre jurídic. I no deixa de tenir importància que els dogmes fonamentals de la fe cristiana en la Trinitat i el Verb de Déu, que prengué carn de la Verge Maria, fossin definits en els Concilis ecumènics celebrats a l' Orient. Per conservar aquesta fe, aquelles Esglésies han sofert i sofreixen molt.

L' herència lliurada pels Apòstols fou acceptada de diverses formes i maneres i, ja des dels mateixos orígens de l' Església, va ser també explicada diversament ací i allà, a causa de la diferència de caràcters i de condicions de vida. Tot això, ultra les causes exteriors, afegint-s 'hi també la manca de comprensió i caritat mútues, va donar ocasió a les separacions.

És per aquest motiu que el sagrat Concili exhorta tothom, però principalment aquells qui volen ocupar-se en la restauració de la plena comunió desitjada entre les Esglésies orientals i l' Església catòlica, a tenir en la consideració deguda aquesta condició especial de les Esglésies d' Orient en llur naixement i creixença, així com el caràcter de les relacions que hi havia entre elles i la Seu Romana abans de la separació, i a formar-se sobre tot això un criteri recte. Observant-ho acuradament, es proporcionarà una gran ajuda al diàleg que es vol.

ordine iuridico Ecclesia Occidentis deprompsit. Neque illud parvi faciendum est fundamentalia dogmata christianae fidei de Trinitate et de Verbo Dei ex Virgine Maria incarnato, in Conciliis oecumenicis in Oriente celebratis definita esse. Ad hanc fidem servandam illae Ecclesiae multa et passae sunt et patiuntur.

Tradita autem ab Apostolis haereditas diversis formis et modis acceptata est et inde ab ipsis Ecclesiae primordiis hic et illic varie explicata ob diversitatem quoque ingenii et vitae condicionum. Quae omnia, praeter causas externas, propter defectum etiam mutuae comprehensionis et caritatis separationibus ansam praebuerunt.

Quamobrem Sacrosancta Synodus omnes quidem, sed praesertim eos exhortatur qui in instaurationem plenae communionis optatae inter Ecclesias orientales et Ecclesiam catholicam incumbere intendunt, ut debitam considerationem habeant de hac peculiari condicione nascentium crescentiumque Ecclesiarum Orientis et de indole relationum, quae inter eas et Sedem Romanam ante separationem vigebant atque rectam de his omnibus existimationem sibi efforment. Haec accurate servata ad dialogum intentum summopere conferent.

[LA TRADICIÓ LITÚRGICA I ESPIRITUAL DELS ORIENTALS]

15. Tothom sap també amb quin amor els cristians orientals practiquen les sagrades funcions litúrgiques, sobretot la celebració eucarística, font de vida per a l' Església i penyora de la glòria futura. Per aqueixa litúrgia, els fidels units amb el bisbe, tenint accés a Déu Pare gràcies al Fill, Verb encarnat, que patí i fou glorificat, mitjançant l' efusió del Sant Esperit, aconsegueixen la comunió amb la Santíssima Trinitat, havent esdevingut *participants en la naturalesa divina* (2 Petr 1,4). Per tant, amb la celebració de l' Eucaristia del Senyor a cadascuna d' aquestes Esglésies, s' edifica i creix l' Església de Déu [1], i amb la concelebració es fa palesa llur comunió.

En aquest culte litúrgic els orientals enalteixen amb himnes bellíssims la sempre Verge Maria, que el Concili ecumènic d' Efès va proclamar solemnement Mare de Déu santíssima, a fi de reconèixer el Crist amb tota exactitud i propietat, segons les Escriptures, com a Fill de Déu i Fill de l' Home. Lloen també molts d' altres sants, entre ells, els Pares de l' Església universal.

Com sigui que aquestes Esglésies, bé que separades, tenen els sagraments vàlids, sobretot, en virtut de la successió apostòlica, el Sacerdoci i l' Eucaristia, amb els quals mantenen encara amb nosaltres una relació molt estreta, no sols és possible, sinó àdhuc aconsellable, una certa «communicatio in sacris» en circumstàncies oportunes i amb l' aprovació de l' autoritat eclesiàstica.

15. Omnibus quoque notum est quanto cum amore Christiani orientales liturgica Sacra peragant, praesertim celebrationem eucharisticam, fontem vitae Ecclesiae et pignus futurae gloriae, qua fideles cum episcopo uniti accessum ad Deum Patrem habentes per Filium Verbum incarnatum, passum et glorificatum, in effusione Sancti Spiritus, communionem cum Sanctissima Trinitate consequuntur, *divinae consortes naturae* (2 Petr 1,4) effecti. Proinde per celebrationem Eucharistiae Domini in his singulis Ecclesiis, Ecclesia Dei aedificatur et crescit [1], et per concelebrationem communio earum manifestatur.

In cultu hoc liturgico Mariam semper Virginem, quam Oecumenica Synodus Ephesina sollemniter Deiparam Sanctissimam proclamavit ut vere et proprie Christus Filius Dei et Filius Hominis secundum Scripturas agnosceretur, Orientales pulcherrimis hymnis magnificant et multos quoque Sanctos, inter quos Patres universalis Ecclesiae, collaudant.

Cum autem illae Ecclesiae, quamvis seiunctae, vera sacramenta habeant, praecipua vero, vi successionis apostolicae, Sacerdotium et Eucharistiam, quibus arctissima necessitudine adhuc nobiscum coniunguntur, quaedam communicatio in sacris, datis opportunis circumstantiis et approbante auctoritate ecclesiastica, non solum possibilis est sed etiam suadetur.

[1] Cf SANT JOAN CRISÒSTOM, *In Ioannem* hom 46 PG 59,260-262

També trobem a l' Orient els tresors de les tradicions espirituals creades, sobretot, pel monaquisme. Allí, des dels temps gloriosos dels sants Pares, ha tret florida aquella espiritualitat monàstica que més endavant es va propagar a les regions de l' Occident i de la qual han sortit com de la seva font els instituts religiosos llatins i han anat traient després sense parar nova força. Per això es recomana amb insistència que els catòlics acudeixin ben sovint a aquestes riqueses espirituals dels Pares orientals que enlairen l' home tot sencer a la contemplació de les coses divines.

Cal que tothom sàpiga que és d' una importància cabdal conèixer, venerar, conservar i fomentar el patrimoni riquíssim de la litúrgia i l' espiritualitat dels orientals per a custodiar fidelment la plenitud de la tradició cristiana i per a portar a terme la reconciliació dels cristians orientals i occidentals.

[La disciplina oriental]

16. A més, les Esglésies de l' Orient, ja des dels primers temps, seguien unes disciplines pròpies, sancionades pels sants Pares i pels Concilis, àdhuc ecumènics. Com que una certa diversitat d' usos i costums, segons hem dit més amunt, no s' oposa de cap manera a la unitat de l' Església, ans encara augmenta el seu brill i contribueix molt a l' acompliment de la seva missió, el sagrat Concili, a fi de treure tot dubte, declara que les Esglésies d' Orient, recordant-se de la unitat necessària de tota l' Església, tenen la facultat de governar-se segons les seves pròpies ordena-

In Oriente quoque inveniuntur divitiae illarum traditionum spiritualium, quas praesertim monachismus expressit. Ibi enim inde a gloriosis Sanctorum Patrum temporibus floruit spiritualitas illa monastica, quae dein ad occidentales partes manavit et ex qua religiosum latinorum institutum tamquam e suo fonte originem duxit ac deinceps novum vigorem identidem accepit. Quapropter enixe commendatur ut Catholici frequentius accedant ad has spirituales Patrum Orientalium divitias quae hominem totum ad divina contemplanda evehunt.

Ditissimum Orientalium patrimonium liturgicum et spirituale cognoscere, venerari, conservare et fovere omnes sciant maximi esse momenti ad plenitudinem traditionis christianae fideliter custodiendam et ad reconciliationem orientalium et occidentalium Christianorum perficiendam.

16. Praeterea a primis iam temporibus Ecclesiae Orientis disciplinas proprias a Sanctis Patribus atque Synodis, etiam Oecumenicis, sancitas sequebantur. Cum autem unitati Ecclesiae minime obstet, immo decorem eius augeat et ad missionem eius implendam non parum conferat quaedam morum consuetudinumque diversitas, uti supra memoratur, Sacra Synodus, ad omne dubium tollendum, declarat Ecclesias Orientis, memores necessariae unitatis totius Ecclesiae, facultatem habere se secundum proprias disciplinas regendi,

cions, per tal com són les més adequades a la idiosincràsia dels seus fidels i les més aptes per a la consecució de llur bé espiritual L' observança perfecta d' aquest principi tradicional, no sempre mantinguda, forma part d' allò que es necessita absolutament com a condició prèvia per a restablir la unió.

[Les característiques de la teologia oriental]

17. El que hem dit abans sobre la diversitat legítima, cal estendre-ho també a la diversitat en l' enunciació teològica de les doctrines. A l' Orient i a l' Occident hom ha emprat mètodes i procediments distints en la investigació de la veritat revelada per a conèixer i confessar els misteris divins. Per això no és estrany que alguns aspectes del misteri revelat de vegades siguin copsats més adequadament i posats sota una llum més clara pels uns que pels altres, de tal manera que aleshores pot parlar-se sovint, més que d' una oposició, d' una compleció entre elles d' aquelles diverses fórmules teològiques. Quant a les tradicions teològiques autèntiques dels orientals, cal reconèixer que es basen d' una manera excel.lent en la sagrada Escriptura, que reben foment de la vida litúrgica i hi troben expressió, que es nodreixen de la tradició apostòlica vivent i de les obres dels Pares orientals i dels escriptors espirituals i que tendeixen a una formació recta de la vida i àdhuc a la plena contemplació de la veritat cristiana.

Aquest sagrat Concili dóna gràcies a Déu que molts orientals, fills de l' Església catòlica, que guarden aquest patrimoni i desitgen viure 'l amb més puresa i plenitud, ja visquin en plena

utpote indoli suorum fidelium magis congruas atque bono animorum consulendo aptiores. Perfecta huius traditionalis principii observantia, non semper quidem servata, ad ea pertinet quae ad unionem restaurandam tamquam praevia condicio omnino requiruntur.

17. Quae supra de legitima diversitate dicta sunt, eadem placet etiam de diversa theologica doctrinarum enuntiatione declarare. Etenim in veritatis revelatae exploratione methodi gressusque diversi ad divina cognoscenda et confitenda in Oriente et in Occidente adhibiti sunt. Unde mirum non est quosdam aspectus mysterii revelati quandoque magis congrue percipi et in meliorem lucem poni ab uno quam ab altero, ita ut tunc variae illae theologicae formulae non raro potius inter se compleri dicendae sint quam opponi. Ad traditiones theologicas authenticas Orientalium quod attinet, agnoscendum est eas eximio quidem modo in Sacris Scripturis radicatas esse, vita liturgica foveri et exprimi, viva apostolica traditione scriptisque Orientalium Patrum ac spiritualium auctorum nutriri, ad rectam vitae institutionem, immo ad christianam veritatem plene contemplandam tendere.

Haec Sancta Synodus, gratias agens Deo quod multi orientales Ecclesiae catholicae filii, qui hoc patrimonium custodiunt et illud purius pleniusque

comunió amb els germans que segueixen la tradició occidental, i declara que tot aquest patrimoni d' espiritualitat i de litúrgia, de disciplina i de teologia, segons les seves diverses tradicions pertany a la plena catolicitat i apostolicitat de l' Església.

[Conclusió]

18. Tenint tot això ben present, aquest sagrat Concili renova solemnement el que han declarat els sants Concilis anteriors i els Romans Pontífexs, això és, que no convé d' *imposar altres càrregues que les necessàries* (Act 15,28) per a restablir o conservar la comunió i la unitat. Desitja també molt vivament que tots els esforços s' encaminin des d' ara a aconseguir de mica en mica aquesta unió dintre les diverses institucions i formes de vida de l' Església, sobretot mitjançant l' oració i el diàleg fratern sobre la doctrina i les necessitats de l' ofici pastoral avui més urgents. De la mateixa manera recomana als pastors i als fidels de l' Església catòlica les bones relacions amb aquells qui, fora de l' Orient, viuen lluny de la pàtria, per tal que augmenti la col.laboració fraternal amb ells, plena d' esperit de caritat i allunyada de tota emulació hostil. Si hom s' emprèn aquesta obra amb tot el coratge, el sagrat Concili confia que, aterrada la paret que separa l' Església occidental de l' oriental, arribarà a fer-se, a l' últim, una sola estança afermada sobre la pedra angular, Crist Jesús, que les reduirà ambdues a la unitat [2].

vivere cupiunt, iam cum fratribus traditionem occidentalem colentibus in plena communione vivunt, declarat, totum hoc patrimonium spirituale ac liturgicum, disciplinare ac theologicum in diversis suis traditionibus ad plenam catholicitatem et apostolicitatem Ecclesiae pertinere.

18. His omnibus bene perspectis, haec Sacrosancta Synodus renovat id quod a Sacris praeteritis Conciliis necnon a Romanis Pontificibus declaratum est, nempe ad communionem et unitatem restaurandam vel servandam opus esse *nihil ultra imponere... oneris quam... necessaria* (Act 15,28). Vehementer etiam exoptat ut ad eam paulatim consequendam omnes conatus exinde intendant in variis institutis et formis vitae Ecclesiae, praesertim oratione et fraterno dialogo circa doctrinam et muneris pastoralis urgentiores aetatis nostrae necessitates. Eodem modo pastoribus et fidelibus Ecclesiae catholicae commendat necessitudines cum eis qui non iam in Oriente, sed procul a patria vitam degunt, ut fraterna collaboratio cum eis in spiritu caritatis et secluso omni spiritu contentiosae aemulationis crescat. Quod si hoc opus toto animo promoveatur, Sacrosancta Synodus sperat fore, ut sublato pariete occidentalem orientalemque Ecclesiam dividente, unica tandem fiat mansio angulari firmata lapide, Christo Iesu, qui faciet utraque unum [2].

[2] Cf. Conc. de Florència, ses.6 (1439), definic. *Laetentur caeli:* Mansi 31,1026E.

II. Les Esglésies i les comunitats eclesials de l' Occident separades

[LES CARACTERÍSTIQUES D' AQUESTES COMUNITATS]

19. Les Esglésies i les comunitats eclesials que s' han separat de la Seu Apostòlica de Roma durant aquell trastorn gravíssim que començà a l' Occident cap a finals de l' Edat Mitjana, o durant altres èpoques posteriors, mantenen amb l' Església catòlica una afinitat i unes relacions especials, a causa de la vida prolongada que el poble cristià va passar conservant la comunió eclesiàstica en segles anteriors.

Essent, però, aquestes Esglésies i comunitats eclesials molt diverses, no solament de nosaltres, sinó també entre elles, per la diversitat d' origen, de doctrina i de vida espiritual, és cosa extremadament difícil de descriure-les acuradament, i no intentem pas de fer-ho aquí.

Malgrat que el moviment ecumènic i el desig de tenir pau amb l' Església catòlica encara no hagin triomfat arreu, confiem que aniran creixent de mica en mica en tots el sentiment ecumènic i l' estimació mútua.

No obstant, cal reconèixer que entre aquestes Esglésies i comunitats eclesials i l' Església catòlica hi ha discrepàncies molt considerables, no sols de caràcter històric, sociològic, psicològic i cultural, ans també, sobretot, d' interpretació de la veritat revela-

II. DE ECCLESIIS ET COMMUNITATIBUS ECCLESIALIBUS IN OCCIDENTE SEIUNCTIS

19. Ecclesiae et Communitates ecclesiales, quae vel in gravissimo illo rerum discrimine, quod in Occidente iam ab exeunte medio aevo initium sumpsit, vel posterioribus temporibus ab Apostolica Sede Romana separatae sunt, cum Ecclesia catholica peculiari affinitate ac necesitudine iunguntur ob diuturnam populi christiani vitam praeteritis saeculis in ecclesiastica communione peractam.

Cum hae vero Ecclesiae et Communitates ecclesiales propter diversitatem originis, doctrinae et vitae spiritualis non tantum a nobis, sed etiam inter se non parum differant, eas aeque describere opus perdifficile est, quod hic aggredi non intendimus.

Quamvis motus oecumenicus et desiderium pacis cum Ecclesia catholica nondum ubique invaluerint, spes nobis est fore ut in omnibus sensus oecumenicus et mutua aestimatio paulatim crescant.

Attamen agnoscendum est inter has Ecclesias et Communitates atque Ecclesiam catholicam magni ponderis discrepantias adesse, non tantum indolis historicae, sociologicae, psychologicae, culturalis, sed imprimis inter-

da. Però, perquè malgrat aquestes diferències pugui establir-se més fàcilment el diàleg ecumènic, assenyalarem en els paràgrafs següents alguns principis que poden ser i han de ser un fonament i un estímul d' aquest diàleg.

[La confessió del Crist]

20. Ens referim principalment als cristians que confessen obertament Jesucrist com a Déu i Senyor i com a únic mitjancer entre Déu i els homes, a glòria de l' únic Déu, Pare, Fill i Esperit Sant. Sabem que no deixen d' haver-hi discrepàncies greus sobre la doctrina de l' Església catòlica, àdhuc quant al Crist, Verb de Déu encarnat, i quant a l' obra de la redempció i, per tant, també quant al misteri i al ministeri de l' Església i a la funció de Maria en l' obra de la salvació. Amb tot, sentim alegria de veure que els germans separats esguarden el Crist com la font i el centre de la comunió eclesiàstica. Tocats pel desig de la unió amb Crist, són impel.lits a cercar més i més la unitat i a retre pertot, entre els pobles, el testimoniatge de la seva fe.

[L' estudi de la Sagrada Escriptura]

21. L' amor i la veneració—gairebé el culte—de la Sagrada Escriptura duen els nostres germans separats a un estudi constant i diligent de les pàgines sagrades, car l' Evangeli *és el poder de Déu per a salvar tot aquell qui creu, el jueu primerament, i després el grec* (Rom 1,16).

pretationis revelatae veritatis. Quo autem facilius, non obstantibus illis differentiis, dialogus oecumenicus instaurari possit, in sequentibus quaedam efferre volumus quae fundamentum huius dialogi atque incitamentum esse possunt ac debent.

20. Mens nostra eos imprimis Christianos respicit, qui Iesum Christum ut Deum ac Dominum et unicum mediatorem inter Deum et homines palam confitentur ad unius gloriam Dei, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Non leves scimus quidem existere discrepantias a doctrina catholicae Ecclesiae etiam de Christo Verbo Dei incarnato et de opere redemptionis, proinde de mysterio ministerioque Ecclesiae et munere Mariae in opera salutis. Laetamur tamen videntes fratres seiunctos in Christum tamquam fontem et centrum communionis ecclesiasticae intendere. Desiderio tacti unionis cum Christo compelluntur ad unitatem magis magisque quaerendam atque etiam ad testimonium fidei suae ubique apud gentes reddendum.

21. Sacrarum Scripturarum amor et veneratio ac prope cultus fiatres nostros ad constans et sollers Sacrae Paginae studium adducunt: Evangelium *virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo primum, et Graeco* (Rom 1,16).

Invocant l' Esperit Sant, cerquen Déu en les Escriptures, com qui els parla en Crist, anunciat pels profetes, Verb de Déu encarnat per nosaltres. Hi contemplen la vida de Crist i allò que el Mestre diví va ensenyar i va realitzar per la salvació dels homes, principalment els misteris de la seva mort i resurrecció.

Però quan els cristians separats de nosaltres afirmen l' autoritat divina dels Llibres sagrats, opinen altrament que nosaltres —qui d' una manera qui d' una altra—sobre les relacions de l' Escriptura amb l' Església, en la qual, segons la fe catòlica, el magisteri autèntic ocupa un lloc especial quant a l' exposició i a la predicació de la Paraula de Déu.

No obstant, en el mateix diàleg, la Sagrada Escriptura és un instrument excel.lent a la mà poderosa de Déu per a obtenir aquella unitat que el Salvador ofereix a tots els homes.

[La vida sacramental]

22. El sagrament del Baptisme, sempre que s' administra degudament segons la institució del Senyor i es rep amb la deguda disposició d' esperit, incorpora realment l' home a Crist crucificat i glorificat i el regenera per a participar en la vida divina, segons allò de l' Apòstol: *Sepultats juntament amb ell en el baptisme, amb ell també ressuscitàreu per la fe en el poder de Déu que el va ressuscitar d' entre els morts* (Col 2,12) [3].

El Baptisme, doncs, estableix un vincle d' unitat sacramental

Spiritum Sanctum invocantes, in ipsis Sacris Scripturis Deum inquirunt quasi sibi loquentem in Christo, a Prophetis praenuntiato, Verbo Dei pro nobis incarnato. In iis vitam Christi contemplantur et ea quae Divinus Magister ad salutem hominum docuit et peregit, mysteria praesertim mortis eius et resurrectionis.

At cum Christiani a nobis seiuncti auctoritatem divinam Sacrorum Librorum affirmant, aliter ac nos—diversi quidem diverse—sentiunt de habitudine Scripturas inter et Ecclesiam, in qua secundum fidem catholicam magisterium authenticum peculiarem obtinet locum in verbo Dei scripto exponendo et praedicando.

Nihilominus Sacra Eloquia in ipso dialogo eximia sunt instrumenta in potenti manu Dei ad illam unitatem adipiscendam, quam Salvator omnibus hominibus exhibet.

22. Baptismi Sacramento, quandocumque iuxta Domini institutionem rite confertur ac debita animi dispositione accipitur, homo vere Christo crucifixo et glorificato incorporatur atque ad vitae divinae consortium regeneratur iuxta illud Apostoli: *consepulti ei in baptismo, in quo et resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum a mortuis* (Col 2,12) [3].

Baptismus igitur vinculum unitatis sacramentale constituit vigens inter

[3] Cf Rom 6,4.

entre tots els qui han estat regenerats per ell. Però el Baptisme, d' ell mateix és sols un inici i començament, ja que tendeix íntegrament a adquirir la plenitud de la vida en Crist. Per tant, el Baptisme s' ordena a la professió íntegra de la fe, a la incorporació íntegra en la institució de la salvació tal com Crist mateix l' ha volguda i, per últim, a la inserció íntegra en la comunió eucarística.

Les comunitats eclesials separades de nosaltres, tot i que els manca la plena unitat amb nosaltres que deriva del Baptisme, i encara que creguem que, sobretot per invalidesa del sagrament de l' Orde, no han conservat la substància genuïna i íntegra del Misteri eucarístic, no obstant, quan fan memòria de la mort i la resurrecció del Senyor a la santa Cena, professen que en la comunió de Crist se significa la vida i esperen el seu adveniment gloriós. Per això cal que siguin objecte de diàleg la doctrina sobre la Cena del Senyor, els altres sagraments, el culte i els ministeris de l' Església.

[La vida amb Crist]

23. La vida cristiana d' aquests germans es nodreix amb la fe en Crist i es fomenta amb la gràcia del Baptisme i escoltant la Paraula de Déu. Es manifesta amb l' oració privada, la meditació bíblica, la vida de la família cristiana i el culte de la comunitat reunida per a la lloança de Déu. D' altra banda, llur culte posseeix sovint elements notables de l' antiga litúrgia comuna.

omnes qui per illum regenerati sunt. Attamen baptismus per se dumtaxat initium et exordium est, quippe qui totus in acquirendam tendit plenitudinem vitae in Christo. Itaque baptismus ordinatur ad integram fidei professionem, ad integram incorporationem in salutis institutum, prout ipse Christus illud voluit, ad integram denique in communionem eucharisticam insertionem.

Communitates ecclesiales a nobis seiunctae, quamvis deficiat earum plena nobiscum unitas ex baptismate profluens, et quamvis credamus illas, praesertim propter Sacramenti Ordinis defectum, genuinam atque integram substantiam Mysterii eucharistici non servasse, tamen, dum in Sancta Coena mortis et resurrectionis Domini memoriam faciunt, vitam in Christi communione significari profitentur atque gloriosum Eius adventum expectant. Quapropter doctrina circa Coenam Domini, cetera sacramenta et cultum ac Ecclesiae ministeria obiectum dialogi constituat oportet.

23. Christiana horum fratrum conversatio fide in Christum alitur, baptismatis gratia et verbo Dei audito fovetur. Manifestatur quidem in oratione privata, in meditatione biblica, in familiae christianae vita, in cultu communitatis ad laudem Dei congregatae. Ceteroquin cultus eorum nonnumquam elementa conspicua communis antiquae liturgiae prae se fert.

La fe en virtut de la qual hom es confia a Crist dóna fruits de lloança i d' acció de gràcies pels beneficis rebuts de Déu. Ve després un sentiment viu de justícia i una caritat sincera envers el proïsme. Aquesta fe activa ha fet néixer també moltes institucions per a posar remei a la misèria espiritual i corporal, per a exercir l' educació de la joventut, per a humanitzar més i més les condicions socials de la vida i per a estabilitzar universalment la pau.

Malgrat que, entre els cristians, molts no sempre entenen igual que els catòlics les qüestions morals de l' Evangeli ni admeten les mateixes solucions per als problemes més difícils de la societat d' avui, tenen, amb tot, com nosaltres la voluntat d' adherir-se a la paraula de Crist, com a font de la virtut cristiana, i d' obeir el manament de l' Apòstol: *Tot allò que feu, tant si es tracta de paraules com d' obres, feu-ho tot en nom del Senyor Jesús, dient l' acció de gràcies a Déu Pare per mitjà d' ell* (Col 3,17). Per aquí pot començar el diàleg ecumènic sobre les aplicacions morals de l' Evangeli.

[Conclusió]

24. Així després d' haver exposat breument les condicions d' exercici de l' activitat ecumènica i els principis que han de regular-la, dirigim confiadament la mirada cap al futur. Aquest sagrat Concili exhorta els fidels a abstenir-se de qualsevol lleugeresa o zel imprudent que pugui perjudicar el progrés veritable de la unitat. La seva acció ecumènica ha de ser plenament i sincerament

Fides qua Christo creditur fructus edit in laude et gratiarum actione pro beneficiis divinitus acceptis; accedit vivus iustitiae sensus et sincera caritas in proximum. Haec autem operosa fides haud pauca etiam instituta ad miseriam spiritualem et corporalem sublevandam, ad iuventutis educationem excolendam, ad sociales vitae condiciones humaniores reddendas, ad pacem universim constabiliendam protulit.

Quod si inter Christianos multi non semper eadem ratione atque Catholici Evangelium in re morali intelligunt neque easdem solutiones difficiliorum hodiernae societatis quaestionum admittunt, nihilominus ut nos volunt verbo Christi ut fonti christianae virtutis haerere et apostolico oboedire praecepto: *Omne, quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo et Patri per Ipsum* (Col 3, 17). Hinc dialogus oecumenicus de morali Evangelii applicatione initium sumere potest.

24. Sic post breviter expositas condiciones, quibus exerceri contingit actio oecumenica, et principia quibus moderanda est, fidenter oculos ad futura convertimus. Haec Sacrosancta Synodus hortatur fideles, ut a quavis levitate vel imprudenti zelo se abstineant, quae vero progressui unitatis

catòlica, és a dir, fidel a la veritat que hem rebut dels Apòstols i dels Pares i conseqüent amb la fe que sempre ha professat l' Església catòlica i, alhora, ha de tendir a la plenitud amb què el Senyor vol que creixi el seu Cos en el curs del temps.

Aquest sagrat Concili desitja instantment que les empreses dels fills de l' Església catòlica vagin harmònicament d' acord amb les dels germans separats i no es posi cap obstacle als camins de la Providència ni s' emetin judicis previs sobre els futurs impulsos de l' Esperit Sant. Declara també que és conscient que aquest sant propòsit de reconciliar tots els cristians en la unitat d' una sola i única Església de Crist supera les forces i les qualitats humanes. Per això posa totalment la seva esperança en l' oració de Crist per l' Església, en l' amor del Pare envers nosaltres i en el poder de l' Esperit Sant. *I l' esperança no enganya, perquè l' amor de Déu ha estat vessat en els nostres cors per l' Esperit Sant que ens fou donat* (Rom 5,5).

Totes i cada una de les coses manades en aquest Decret han plagut als Pares. I Nós, en virtut de la potestat que ens ha estat transmesa de Crist, les aprovem en l' Esperit Sant, les decretem i les establim, juntament amb els venerables Pares, i el que així ha estat sinodalment establert manem que sigui promulgat a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, dia 21 de novembre de l' any 1964.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

nocere possint. Eorum enim oecumenica actio non potest esse nisi plene sincereque catholica, fidelis nempe veritati, quam ab Apostolis et Patribus accepimus, et consentanea fidei, quam Ecclesia catholica semper professa est, ac simul in eam plenitudinem tendens, qua Dominus decursu temporum Corpus Suum vult augeatur.

Haec Sacrosancta Synodus instanter exoptat ut filiorum Ecclesiae catholicae incepta cum inceptis fratrum seiunctorum coniuncta progrediantur, quin Providentiae viis ullum ponatur obstaculum et quin futuris Spiritus Sancti impulsionibus praeiudicetur. Insuper se consciam esse declarat hoc sanctum propositum reconciliandi Christianos omnes in unitate unius unicaeque Ecclesiae Christi humanas vires et dotes excedere. Quapropter spem suam in oratione Christi pro Ecclesia, in amore Patris erga nos, in virtute Spiritus Sancti penitus ponit. *Spes autem non confundit, quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis* (Rom 5,5).

Haec omnia et singula quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXI mensis Novembris anno MCMLXIV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECRET SOBRE ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

El més humil de tots els documents del Concili, de gestació prematura, nascut amb la votació final més difícil (el nombre menor de votants, 2.131; el nombre menor d' aprovacions, 1.960; el nombre major de vots desfavorables, 164 «non placet» i set de nuls), és, ben segur, la instrucció *Inter mirifica,* que, malgrat tot, donarà peu a desenrotllaments postconciliars importants, amb vista als quals la Santa Seu prepara ja els organismes adients.

La matèria és nova i no massa acostada a la mentalitat eclesiàstica. Ben poques suggerències sobre això van poder arribar a la Comissió antepreparatòria. No obstant, hi hagué un «Secretariat preparatori per a la premsa i els espectacles», que redactà un esquema de constitució sobre els instruments de comunicació social. Els seus set fascicles contenien, en total, 78 pàgines, i tractaven temes de la premsa periòdica, el cinema, la ràdio i la televisió. Després dels acostumats controls i retocs per part de la Comissió central preparatòria, el 13 de juliol de 1962 Joan XXIII ordenava que fos distribuït als Pares conciliars.

La discussió va tenir lloc després d' unes jornades plenes de tensió dedicades a la litúrgia i, sobretot, a les fonts de la Revelació. El cansament i la necessitat de reposar els esperits va fer relliscar l' atenció sobre l' esquema dels mitjans de comunicació social, en el qual ben pocs Pares tenien un interès directe.

El debat durà, doncs, del 23 al 27 de novembre de 1962. S' havia encarregat ja de la matèria una Comissió conciliar semblant a les altres, la de l' «Apostolat laic, premsa i espectacles». Hom acordà de reduir les dimensions i deixar els detalls per a una «instrucció» posterior. Sense més dificultats, la substància restà aprovada per 2.138 vots favorables contra 15 de contraris i un de nul.

Massa ràpid i fàcil. Però s' explicava amb l' ambient conciliar d' aquells dies, molt més que amb el contingut intern de l' esquema. Per això la reflexió posterior anà augmentant els vots contraris. Durant el període intersessional i a mans de la Comissió encarregada de la reforma, el text baixà de *constitució* a *decret* i de 114 paràgrafs a 24. Quan el 14 de novembre de 1963 va arribar altra vegada

a l' aula i es votà per capítols, els vots negatius foren, respectivament, 92 i 103, i les proposicions d' esmena juntes, 368

Tenint-les presents, es va preparar el tercer text, que es tornà a votar el 25 de novembre Els vots negatius pujaren a 331 i 503, amb 24 de nuls Fins es parlava de la retirada definitiva de l' esquema

Això no obstant, la Comissió central va manar que el decret passés a votació definitiva i que, si aquesta era favorable, es promulgués el 4 de desembre de 1963, junt amb la constitució sobre la litúrgia Davant d' aquesta decisió, alguns vots van canviar N' hi hagué 1 960 de favorables, 164 d' adversos i 7 de nuls

SUMARI

1 2 *Introducció* —El Concili tracta dels mitjans de comunicació social, conscient de la seva importància Amb això vol ajudar les ànimes i contribuir al progrés de la humanitat

Capítol I —*Normes que regulen l' ús recte dels mitjans de comunicació social*

3 L Església considera que és un deure seu emprar també els mitjans de comunicació social per a l' evangelització Aquest dret comprèn l ús i la possessió d aquests mitjans, en tant que són necessaris per al bé de les ànimes L Església considera que és un deure dels pastors instruir els fidels, i un deure dels laics la inspiració cristiana d aquests mitjans

4 L' ús recte dels mitjans de comunicació exigeix l observança de la llei moral Per a una valoració moral recta, és necessari tenir en compte el contingut, el fi i les circunstàncies en què es realitza la informació, i, d una manera molt particular, la força de suggestió pròpia de cada mitjà

5 La informació és necessària per a la societat moderna Per tant, hi ha un dret a la informació Perquè l ús d' aquest dret sigui recte, cal que la informació respecti la veritat, la justícia i la caritat, i que es presenti d una manera honesta i convenient

6 Tots els homes tenen l' obligació de respectar la primacia de l' ordre moral objectiu L ordre moral, que supera, agermanant-los, tots els altres ordres humans, afecta tot l home i, per tant, també la seva activitat artística

7 Condicions perquè la representació del mal moral sigui legítima La seva utilitat amb vista al coneixement de l home i a l exaltació del bé És necessari que aquest tractament respecti la llei moral i sigui conscient de les tendències deshonestes de l home, ferit pel pecat

8 Importància de l opinió pública És obligatori de contribuir a la formació i a la creixença d' una opinió pública justa, mitjançant l' ús dels mitjans de comunicació social

9 Els espectadors, els lectors i els oients estan obligats a fomentar la producció moralment i artísticament elevada Han d evitar tot el que hi pugui haver de perill i perjudici propis, o constitueixi un

mal exemple per als altres, o descoratgi les comunicacions meritòries i afavoreixi les indignes Cal informar se oportunament sobre les indicacions manifestades per les autoritats competents i cal formar la pròpia consciència recta amb els mitjans oportuns

10 Hom ensenyarà la joventut a emprar amb moderació els mitjans de comunicacio social Responsabilitat dels pares

11 Responsabilitat dels escriptors, periodistes, autors, crítics, etc Cal fer prevaler el be comú sobre els interessos personals Són molt oportunes les associacions professionals que imposen als membres el respecte a la moral en les empreses i en l exercici de la professió Cal tenir molt en compte l educació sana dels joves Hom confiarà les informacions de caràcter religiós a persones dignes i capaces

12 Correspon a l autoritat de tutelar el bé comú Defensar la informació veritable, justa i lliure Fomentar els valors religiosos, culturals i artístics Defensar els drets dels destinataris Donar suport a les iniciatives meritòries i necessitades de l' ajuda pública Crear la legislació adequada per a suprimir l abús dels mitjans de comunicació Mantenir una tutela especial sobre els adolescents

CAPÍTOL II —*Els mitjans de comunicació social i l' apostolat catòlic*

13 Tots els fills de l Església fomentaran l ús dels mitjans de comunicacio social en les obres d apostolat i miraran d avançar-se a les iniciatives perjudicials En això seran molt sol lícits els pastors, per tal com es tracta d' un deure relacionat amb llur ministeri ordinari Els laics s hi dedicaran amb competència i esperit apostòlic, col laborant així directament a la missió pastoral de l' Església

14 Es fomentarà la premsa honesta Es promourà i difondrà la premsa catolica Caldrà donar suport amb tots els mitjans a la producció de pel lícules honestes i valuoses àdhuc per a la joventut Els programes radiofònics meritoris i les transmissions catòliques On sembli convenient, es crearan emissores catòliques Es promourà la influència positiva del teatre

15 Es proveirà a la formació de sacerdots, religiosos i, sobretot, laics que puguin fer servir amb fins apostòlics els mitjans de comunicació social Es promourà la formació de professionals competents i de crítics capaços d emetre judicis orientadors, en els quals l aspecte moral tingui el relleu degut

16 Es promourà una adequada formació teòrica i pràctica sobre l' ús recte dels mitjans de comunicació social en les escoles catòliques, els seminaris i les associacions de l apostolat laic L' exposició de la doctrina i de la disciplina catòlica en aquest camp ha d' incloure' s en l ensenyament catequístic

17 El Concili recorda el deure que tothom té d ajudar la premsa i les altres iniciatives catòliques en el sector auditiu i visual Exhorta també tots els qui disposen de capacitat econòmica o tècnica a ajudar les iniciatives apostòliques

18 Amb aquesta finalitat, se celebrarà a totes les diòcesis del món una jornada cada any per a recordar als fidels el deure de pregar i de contribuir econòmicament Es dedicaran les col lectes recollides a les obres promogudes per l Església en aquest sector

19 Cal que el Papa disposi d un organisme especialitzat de la Santa Seu per a la cura espiritual d aquest sector en l Església universal

20. Pertany als Bisbes de promoure, vigilar i coordinar les inciatives de llurs diòcesis, compreses també les que depenguin dels religiosos exempts.

21. El Concili decreta i ordena que es constitueixin oficines nacionals per a la premsa, el cinema, la ràdio i la televisió, amb la missió de formar una consciència recta sobre l' ús d' aquests mitjans i de fomentar i coordinar les iniciatives catòliques en aquest sector. Llur direcció es confiarà a una comissió de Bisbes o a un Bisbe delegat. També formaran part d' aquests organismes laics ben preparats doctrinalment i tècnica.

22. Es recomana l' activitat dels organismes catòlics internacionals en el sector de les comunicacions socials. Aquestes organitzacions depenen de la Santa Seu.

23. Amb vista a l' execució pràctica de tots aquests principis i normes, l' organisme corresponent de la Santa Seu publicarà una instrucció pastoral, amb la col.laboració de tècnics de diverses nacions.

24. El Concili confia que tots els fills de l' Església acolliran i observaran els principis doctrinals i disciplinars exposats aquí, per tal de no rebre dany de l' ús dels mitjans de comunicació; ans, al contrari, se' n serviran per a cristianitzar i il.luminar el món. A més, el Concili exhorta tots els homes de bona voluntat a fer servir aquests mitjans en profit de la humanitat i per la glòria del nom del Senyor.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECRET SOBRE ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL *

[INTRODUCCIÓ]

1. Entre els meravellosos invents de la tècnica que, sobretot en els temps d' ara, l' enginy de l' home ha extret de les coses

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECRETUM DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS

1. INTER MIRIFICA technicae artis inventa, quae hodiernis praesertim temporibus, Deo favente, humanum ingenium e rebus creatis deprompsit,

* Decret promulgat el dia 5 de desembre de 1963

creades amb l' ajut de Déu, la Mare Església acull i fomenta aquelles que miren d' una manera especial l' esperit de l' home i que han obert nous vials per a comunicar amb tota facilitat notícies, idees i consignes. D' entre aquests invents sobresurten aquells instruments que per llur naturalesa poden arribar a moure no només els individus sinó les multituds i tota la societat humana, i són la premsa, el cinema, la ràdio, la televisió i d' altres de semblants que per això poden ésser anomenats amb raó mitjans de comunicació social.

2. La Mare Església reconeix que aquests instruments, si són usats com cal, presten un valuós ajut al gènere humà, vist que contribueixen molt a reposar i cultivar l' esperit i a propagar i enfortir el regne de Déu; sap també que els homes se' n poden servir contra els manaments del Creador i convertir-los en propi dany; i encara és angoixada per un sentiment maternal de dolor pel dany que, massa sovint, llur mal ús ha ocasionat a la societat humana.

És per això que el Sacrosant Sínode, acollint la preocupació vigilant dels Summes Pontífexs i dels Bisbes en un punt de tanta importància, creu convenient de tractar dels principals problemes lligats amb els instruments de comunicació social. Confia també que la seva doctrina i disposicions, així proposades, no solament contribuiran a la salvació dels cristians sinó al progrés de tota la humanitat.

peculiari sollicitudine Mater Ecclesia ea excipit ac prosequitur quae hominis animum potissimum respiciunt, quaeque novas aperuerunt vias cuiusvis generis nuntios, cogitata ac praecepta facillime communicandi. E quibus vero inventis ea eminent instrumenta, quae non modo singulos homines, sed ipsas multitudines totamque humanam societatem, natura sua attingere ac movere valent, sicuti prelum, cinematographeum, radiophonia, televisio et alia huiusmodi, quae proinde instrumenta communicationis socialis merito vocari possunt.

2. Novit quidem Mater Ecclesia haec instrumenta, si recte adhibeantur, humano generi valida praebere subsidia, cum multum conferant ad relaxandos et excolendos animos atque ad Dei regnum propagandum et firmandum; novit etiam homines posse ea adhibere contra divini Conditoris consilium et in suorum ipsorum iacturam convertere; immo materno angitur doloris sensu ob damna quae ex pravo eorum usu humanae consociationi nimis saepe orta sunt.

Quare Sacrosancta Synodus, Summorum Pontificum et Episcoporum, in re tanti momenti, vigilanti curae instans, suum esse censet quaestiones praecipuas tractare cum instrumentis communicationis socialis conexas. Confidit insuper suam doctrinam et disciplinam hoc modo propositam, non modo christifidelium saluti, sed etiam totius consortionis humanae progressui esse profuturam.

Capítol I

[*NORMES REGULADORES DE L' ÚS RECTE DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL*]

[L' Església i els mitjans de comunicació social]

3. L' Església Catòlica, fundada pel Crist Senyor per dur la salvació a tots els homes i per tant impel.lida per la necessitat d' evangelitzar, considera com un deure seu predicar el missatge de salvació servint-se també dels instruments de comunicació social, i instruir els homes sobre l' ús correcte d' aquests mitjans.

L' Església té, doncs, el dret natural d' usar i posseir tota aquesta mena d' instruments sempre que siguin necessaris o útils per a l' educació cristiana i per a tota la seva obra de salvació de les ànimes; i pertany, per tant, als Sagrats Pastors d' instruir i dirigir els fidels de manera que avencin, amb l' ajut d' aquests instruments també, cap a la seva salvació i perfecció i la de tota la família humana.

Per altra banda, és cosa sobretot de seglars el vivificar amb esperit humà i cristià aquests instruments perquè responguin plenament a la gran esperança de la humanitat i als designis de Déu.

4. Per a usar rectament d' aquests instruments és del tot necessari que qui se 'n serveixi conegui les normes de l' ordre moral, i que en aquest camp les dugui a la pràctica amb fidelitat. Cal tenir, doncs, present la mena de coses que es difonen segons

Caput I

3. Catholica Ecclesia, cum ad salutem universis hominibus afferendam a Christo Domino constituta sit ideoque evangelizandi necessitate compellatur, sui officii partes esse ducit nuntium salutis, ope etiam instrumentorum communicationis socialis, praedicare hominesque de eorum recto usu docere.

Ecclesiae ergo nativum ius competit quodvis horum instrumentorum genus, quatenus ad christianam educationem omnemque suam de animarum salute operam sunt necessaria vel utilia, adhibendi atque possidendi; ad Sacros vero Pastores munus pertinet fideles ita instituendi atque moderandi ut iidem, horum etiam instrumentorum auxilio, suam totiusque humanae familiae salutem ac perfectionem persequantur.

Ceterum, laicorum praesertim est huiusmodi instrumenta, humano christianoque spiritu vivificare, ut magnae humani convictus expectationi divinoque consilio plene respondeant.

4. Ad recte haec instrumenta adhibenda omnino necesse est ut omnes, qui iisdem utantur, ordinis moralis normas noscant et fideliter in hac provincia ad effectum deducant. Rerum materiam ergo considerent quae, pro peculiari cuiusque instrumenti natura, communicantur; simul vero adiuncta

la naturalesa pròpia de cada instrument; i a la vegada totes les condicions o circumstàncies, això és: el fi, les persones, el lloc, el temps, i d' altres en les quals es perfà la comunicació i que poden canviar o malmetre la seva honestedat; entre les quals hi ha la manera de fer de cada instrument, és a dir, la seva força, que pot ser tan gran que els homes, sobretot si no estan formats, tinguin qui-sap-les dificultats per a adonar-se' n, dominar-la i, si és del cas, rebutjar-la.

[CONSCIÈNCIA RECTA EN L' ÚS DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL]

5. Cal especialment que tots els interessats es formin una consciència recta sobre l' ús d' aquests instruments, en especial sobre algunes qüestions discutides amb agror en els nostres dies.

La primera qüestió fa referència a la informació que se' n diu, o sigui a l' obtenció i divulgació de notícies. És evident que amb el progrés de la societat humana i els lligams més estrets entre els seus membres, s' ha transformat en molt útil i moltes vegades necessària; perquè una comunicació pública i puntual dels fets i de les coses en dóna un coneixement més ple i continu als homes, de manera que puguin contribuir eficaçment al bé comú i més fàcilment promoguin un progrés més acrescut de tota la societat civil. La societat humana té, doncs, dret d' informació sobre aquelles coses que interessen als homes tant en particular com formant societat, segons les condicions de cadascú. Tanmateix l' exercici recte d' aquest dret exigeix que la informació en quant al seu

seu circumstantias omnes, hoc est finem, personas, locum, tempus ceteraque prae oculis habeant quibus ipsa communicatio perficitur quaeque eiusdem honestatem possunt mutare, vel prorsus novare; inter quae numeratur modus agendi uniuscuiusque instrumentorum proprius, eorum scilicet vis, quae tanta esse potest ut homines, praesertim si imparati sint, eamdem animadvertere, imperio regere ac, si res ferat, reicere, difficulter valeant.

5. Praecipue vero necesse est ut omnes quorum interest rectam de horum instrumentorum usu conscientiam sibi efforment, praesertim quod attinet ad nonnullas quaestiones nostra aetate acrius agitatas.

Prima quaestio informationem, quam aiunt, spectat, seu nuntiorum exquisitionem atque evulgationem. Patet, profecto, eam, ob hodiernae humanae societatis progressum atque ob arctiora vincula inter eiusdem membra, perutilem atque plerumque necessariam evasisse; publica enim et tempestiva eventuum rerumque communicatio pleniorem et continuam eorum notitiam praebet singulis hominibus, ita ut ipsi ad bonum commune efficaciter conferre possint omnesque auctiorem totius civilis societatis profectum facilius promoveant. Inest ergo in societate humana ius ad informationem de iis quae hominibus, sive singulis, sive societate coniunctis, secundum

objecte sigui sempre objectivament vera i, salvades la justícia i la caritat, íntegra; en quant a la manera, ha de ser honesta i convenient, és a dir, ha de respectar santament les lleis morals, els drets legítims de l' home i la dignitat, sigui en la recerca de notícies sigui en llur divulgació; perquè no tota ciència aprofita, *la caritat, en canvi, edifica* (1 Cor 8,1).

[PRIMACIA DE L' ORDRE MORAL]

6. La segona qüestió fa referència a les relacions entre els drets de l' art, que se' n diu, i les normes de la llei moral. Posat que no poques vegades les controvèrsies freqüents sobre aquest tema neixen de falses doctrines sobre ètica i estètica, el Concili proclama que la primacia de l' ordre moral objectiu ha de ser absolutament acceptada per tothom, perquè és l' únic que supera i compon congruentment tots els altres ordres—bé que ben dignes—de les coses humanes, comptant-hi l' art. Només l' ordre moral, arriba a l' home en tota la seva naturalesa, creatura racional de Déu i cridat a les coses sobrenaturals; i si s' observa d' una manera íntegre i fidel, el duu a la consecució plena de le perfecció i de la felicitat.

7. Darrera qüestió. La narració, descripció o representació del mal moral, fins i tot difós pels mitjans de comunicació social, poden servir, per conèixer i descobrir millor l' home, per manifestar i enaltir la grandesa de la veritat i del bé, tot obtenint

uniuscuiusque conditiones, conveniant. Huius tamen rectum iuris exercitium expostulat ut, quoad suum obiectum communicatio sit semper vera atque, iustitia et caritate servatis, integra; praeterea, quoad modum, sit honesta et conveniens, scilicet leges morales hominisque legitima iura et dignitatem, cum in nuntiis quaeritandis tum in evulgandis, sancte servet; non omnis enim scientia prodest, *caritas vero aedificat* (1 Cor 8,1).

6. Secunda quaestio rationes respicit intercedentes inter artis, ut aiunt, iura et legis moralis normas. Cum increbrescentes de hac re controversiae non raro ortum ducant a falsis doctrinis de ethica et aesthetica, Concilium obiectivi ordinis moralis primatum absolute omnibus tenendum edicit, quippe qui ceteros omnes rerum humanarum ordines, artis non excepto, licet dignitate praestantes, unus superet congruenterque componat. Solus enim ordo moralis hominem, Dei rationalem creaturam et ad superna vocatum, in tota ipsius natura attingit idemque, si quidem integre fideliterque servetur, ad perfectionem et beatitudinem plene assequendam ipsum adducit.

7. Postremo, mali moralis narratio, descriptio vel repraesentatio possunt sane, etiam ope instrumentorum communicationis socialis, inservire ad hominem penitius cognoscendum explorandumque, ad veri bonique magnificentiam manifestandam atque extollendam, opportunioribus cete-

els efectes dramàtics més oportuns; però, perquè no facin a les ànimes més mal que bé, s' han d' adequar del tot a les lleis morals, sobretot si es tracta de coses que mereixen respecte, o coses que exciten més fàcilment en l' home, ferit pel pecat original, mals desigs.

[Deures de justícia i de caritat]

8. Com que avui dia l' opinió pública exerceix la força i autoritat màximes en tots els ordres de la vida social, sigui pública o privada, cal que tots els membres de la societat compleixin, també en aquest terreny, les seves obligacions de justícia i de caritat; i que per tant, per mitjà d' aquests instruments, s' esforcin a formar i escampar una opinió pública recta.

[Els destinataris de la informació]

9. Tots els destinataris: lectors, espectadors i oients, que per una elecció lliure i personal reben les informacions difoses per aquests mitjans, tenen unes obligacions especials. Una recta elecció exigeix d' afavorir plenament tot allò que excel.leix en virtut, ciència i art, i d' evitar, en canvi, tot allò que pugui ser causa o ocasió de dany espiritual propi, o perill per als altres degut a mal exemple, o que dificulta les bones notícies i promou les dolentes; la qual cosa passa sovint quan es paga a empreses que només busquen, en l' ús d' aquests instruments, raons econòmiques.

rum effectibus dramaticis obtentis; attamen, ne damnum potius quam utilitatem animis afferant, legibus moralibus omnino obtemperent, praesertim si agatur de rebus quae debitam reverentiam exigant, vel quae hominem, originali labe vulneratum, facilius ad pravas cupiditates incitent.

8. Cum publicae opiniones hodie vim et auctoritatem maximam exerceant in omnium ordinum civium vitam, sive privatam sive publicam, necesse est ut omnia societatis membra sua iustitiae et caritatis officia, hac quoque in provincia, adimpleant; itaque, istorum etiam instrumentorum ope, contendant ad rectas publicas opiniones efformandas atque pandendas.

9. Peculiaria officia obstringunt receptores omnes, lectores scilicet, spectatores et auditores, qui communicationes his instrumentis diffusas, personali ac libera electione, recipiunt. Recta enim electio postulat ut iidem omnibus quae virtute, scientia et arte praestent plene faveant; ea autem vitent quae vel sibi spiritalis detrimenti causa vel occasio fiant, vel alios per pravum exemplum in periculum inducere possunt, vel bonis communicationibus obstent malasque promoveant; quod plerumque fit pretium praebitoribus solvendo qui ob oeconomicas dumtaxat rationes haec instrumenta adhibeant.

Perquè els destinataris compleixin la llei moral, cal que no descurin l' obligació d' informar-se oportunament dels judicis que la competent autoritat fa sobre aquestes matèries, i de seguir-los segons les normes d' una recta consciència; i a fi de resistir més fàcilment els atractius incorrectes i d' afavorir els bons, procuraran de formar i de dirigir la seva consciència amb auxilis adients.

10. Els destinataris, sobretot si són joves, s' han d' acostumar a la disciplina i moderació en l' ús d' aquests instruments; oimés, s' han d' esforçar per entendre més profundament les coses que senten, veuen o llegeixen. Cal que en parlin amb els educadors i experts i que aprenguin de formar-se' n un judici recte. Cal que els pares recordin la seva obligació de vetllar curosament per tal que espectacles, revistes i coses similars, que ofenen la fe i els bons costums, no penetrin la porta de casa, ni que els fills les vegin en altres llocs.

[Els subjectes actius de la informació]

11. L' obligació moral principal per al recte ús dels mitjans de comunicació social correspon als periodistes, escriptors, actors, productors, realitzadors, empresaris, distribuïdors, directors i venedors, crítics i a tots els qui d' alguna manera intervenen en la realització i difusió de comunicacions; puix és del tot evident quines són i quina importància tenen les obligacions que els perto-

Ut ergo iidem receptores legem moralem adimpleant, officium ne praetermittant sese tempestive certiores faciendi de sententiis quae his in rebus a competenti auctoritate ferantur, atque eisdem secundum rectae conscientiae normas obsequendi; ut vero minus rectis suasionibus facilius obsistant, bonis autem plene faveant, curent suam conscientiam aptis auxiliis dirigere atque instituere.

10. Receptores, praesertim iuniores, curent ut in usu horum instrumentorum moderationem et disciplinam assuescant; studeant insuper ut res visas, auditas, lectas penitius intellegant; cum educatoribus ac peritis de iisdem disserant et rectum iudicium proferre ediscant. Parentes vero suum esse officium meminerint sedulo invigilandi ne spectacula, folia et alia huiusmodi, quae fidei aut moribus infensa sint, domestici convictus limen intrent, neve filii familias alibi talibus occurrant.

11. Praecipuum morale officium quoad rectum instrumentorum communicationis socialis usum respicit diurnarios, scriptores, actores,scaenarum artifices, effectores, diribitores, distributores, exercentes et venditores, criticos ceterosque qui quocumque modo in communicationibus efficiendis et transmittendis partem habeant; omnino enim patet quae et quam gravis momenti officia iis omnibus sint tribuenda in hodiernis hominum condicio-

quen a tots en les actuals circumstàncies humanes, ja que informant i incitant poden encaminar la humanitat pel bé o pel mal.

Serà per tant llur obligació de tractar les qüestions econòmiques, polítiques o artístiques de tal faisó que no vagin mai contra el bé comú. Per obtenir-ho més fàcilment serà bo que s' apuntin a associacions del seu ram—fins i tot, si calgués, amb el pacte d' observar fidelment un codi moral—, que exigeixin als seus membres el respecte a la llei moral en els afers i obligacions de la seva professió.

I que es recordin sempre que la majoria dels lectors i espectadors són joves que necessiten una premsa i uns espectacles que ofereixin divertiments honestos, i estimulin l' esperit cap a coses més altes. Les coses referents a la religió les encarregaran a persones dignes i expertes, i seran tractades amb la deguda reverència.

[Les autoritats]

12. L' autoritat civil té, en aquesta matèria, obligacions especials per raó del bé comú, al qual s' ordenen aquests instruments. Pertoca a l' autoritat, a causa de la seva missió, de defensar i vetllar la vera i justa llibertat que la societat d' avui necessita del tot per al seu progrés, especialment en allò que fa referència a la premsa; d' afavorir la religió, la cultura i l' art; de protegir els usuaris perquè puguin fruir lliurement dels seus drets legítims. Al poder civil correspon, a més, d' ajudar aquelles obres

nibus, cum ipsi, informando atque incitando, humanum genus recte vel pessum ducere possint.

Eorum itaque erit oeconomicas, vel politicas, vel artis rationes ita componere ut eaedem bono communi numquam adversentur; quod ut expeditius obtineant, ipsi laudabiliter nomen consociationibus dent ad suam professionem spectantibus, quae suis membris—etiam, si opus fuerit, inito foedere de codice morali recte servando—legum moralium reverentiam in suae artis negotiis et officiis imponant.

Semper autem memores sint magnam partem lectorum et spectatorum e iuvenibus constare, qui indigent prelo atque spectaculis quae honesta oblectamenta praebeant atque ad altiora animos alliciant. Curent insuper ut communicationes de rebus ad religionem spectantibus personis dignis ac peritis tractanda concredantur et debita reverentia perficiantur.

12. Civilis auctoritas hac in re peculiaribus officiis obstringitur ratione boni communis, ad quod haec instrumenta ordinantur. Eiusdem enim auctoritatis est, pro suo munere, informationis veram iustamque libertatem, qua hodierna societas ad sui profectum omnino eget, praesertim ad prelum quod attinet, defendere ac tutari; religionem, culturam, optimas artes fovere; receptores, ut suis legitimis iuribus libere frui possint, tueri. Praete-

que altrament no podrien realitzar-se, tot i ser de màxima utilitat a la joventut.

Per fi, el mateix poder públic que s' ocupa legítimament de la salut dels ciutadans, té l' obligació, amb la promulgació de lleis i la seva curosa execució, d' assegurar justament i vigilantment, que de l'ús dolent d' aquests instruments no se 'n segueixin perills greus per als costums públics i el progrés de la societat. Aquesta vigilància no escanya la llibertat dels individus o dels grups, especialment si manquen garanties vàlides a aquells que, d' ofici, fan servir aquests instruments.

S' ha de tenir una peculiar vigilància per a defensar els joves de la premsa i espectacles que són nocius a la seva edat.

Capítol II

[*ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL I L' APOSTOLAT CATÒLIC*]

13. Tots els fills de l' Església en unió de cor i de cap, s' han d' esforçar perquè els instruments de comunicació social siguin usats sense triga i molt hàbilment i amb eficàcia en les múltiples obres d' apostolat, segons ho exigeixin el lloc i el temps, passant al davant d' intents nocius, sobretot en les regions on el progrés moral i religiós exigeix una actuació més urgent.

rea civilis potestatis est ea incepta adiuvare quae, licet praesertim iuventuti maxime sint utilia, suscipi secus non possunt.

Denique eadem publica potestas, quae legitime operam dat civium valetudini, tenetur officio, per legum promulgationem ac sedulam executionem, iuste et vigilanter consulendi ne ex horum instrumentorum pravo usu gravia discrimina publicis moribus et societatis progressui obveniant. Per hanc vigilem curam minime singulorum vel coetuum comprimitur libertas, praesertim si validae deficiant cautiones ex parte eorum qui, ex suscepto munere, haec instrumenta adhibent.

Peculiaris autem tutela exerceatur ad iuniores defendendos a prelo et spectaculis quae eorum aetati noxia sint.

Caput II

13. Omnes Ecclesiae filii communi animo consilioque conentur ut instrumenta communicationis socialis, nulla interposita mora et maxima adhibita industria, efficaciter in multiplicibus apostolatus operibus, prout rerum et temporum adiuncta exposcent, usurpentur, noxia incepta praecurrentes, illis praesertim in regionibus quarum moralis et religiosus progressus urgentiorem navitatem exquirit.

Els sagrats pastors s' afanyaran a complir en aquest camp la seva missió, íntimament lligada a llur obligació ordinària de predicar; també els laics que manegen aquests instruments, han de donar testimoni de Crist, complint el seu ofici de manera experta i amb esperit apostòlic, i encara ajudant directament l' acció pastoral de l' Església, posant-hi de la seva part els coneixements tècnics, econòmics, culturals i artístics.

[Mitjans catòlics de comunicació]

14. Primer de tot cal fomentar la premsa honesta. Ara bé, per a imbuir els lectors plenament de l' esperit cristià, s' ha de promoure i fer créixer una premsa verament catòlica, es a dir, que, tant si és promoguda i dependent de l' autoritat catòlica com d' homes catòlics, es publiqui amb la intenció manifesta de formar, consolidar i promoure una opinió pública d' acord amb el dret natural i la doctrina i preceptes catòlics, i que explani adequadament i divulgui els fets que miren la vida de l' Església. S' advertirà als fidels la necessitat de llegir i de difondre la premsa catòlica per tal de formar-se un judici cristià de tots els esdeveniments.

Cal promoure per tots els mitjans aptes i protegir la producció i projecció de pel.lícules per al descans de l' esperit, la cultura humana i les coses útils, sobretot aquelles que es destinen a la joventut: això es fa principalment ajudant i coordinant les realit-

Sacri ergo Pastores suum munus in hac provincia, cum eorumdem ordinario praedicationis officio arcte conexum, explere properent; laici quoque, qui in his instrumentis adhibendis partes habent, Christo testimonium reddere satagent, imprimis suis cuiusque muneribus perite et apostolico animo perfungentes, immo, pro sua parte, technicis, oeconomicis, cultus artisque facultatibus actioni pastorali Ecclesiae directe auxiliatricem praestantes operam.

14. Imprimis prelum honestum foveatur. Ad lectores autem christiano spiritu plene imbuendos, prelum etiam excitetur et provehatur veri nominis catholicum, quod scilicet—sive directe ab ipsa auctoritate ecclesiastica, sive a catholicis viris promotum et dependens—manifeste hoc animo edatur ut publicas opiniones iuri naturae et catholicis doctrinis praeceptisque consonas efformet, firmet atque promoveat, facta vero quae Ecclesiae vitam respiciant pervulget ac recte explanet. Moneantur autem fideles de necessitate catholicum prelum legendi atque diffundendi ad iudicium christianum sibi de omnibus eventibus efformandum.

Taeniolarum effectio et exhibitio ad honestam animi relaxationem, humanum cultum et artem utilium, imprimis autem earum quae iuventuti destinentur, validis omnibus auxiliis promoveantur et in tuto ponantur: quod praesertim fit opes atque incepta honestorum effectorum et distribu-

zacions i iniciatives de productors i distribuïdors honestos, recomanant les pel.lícules lloables amb parer dels crítics i amb premis, afavorint, i associant entre elles, les sales d' empresaris catòlics i d' homes honestos.

Cal també ajudar eficaçment les emissions radiofòniques i televisives honestes, en especial aquelles que són apropiades per a les famílies. S' han de fomentar amb tot interès les emissions catòliques que indueixen els oients i espectadors a participar en la vida de l' Església i a omplir-se de veritats religioses. S' han de promoure diligentment, allà on calgui, estacions catòliques; procurant, però, que aquestes transmissions sobresurtin per l' eficàcia i perfecció convenients.

S' ha de procurar que el noble i antic art escènic, àmpliament propagat pels instruments de comunicació social, treballi per a l' educació i informació moral dels espectadors.

[FORMACIÓ CATÒLICA PER A L' ÚS D' AQUESTS MITJANS]

15. Per subvenir les necessitats suara dites cal que sacerdots, religiosos i laics també, es formin oportunament, que posseeixin la perícia adient sobre aquests instruments a fi de dirigir-los als fins de l' apostolat.

Primer de tot els laics han de ser instruïts en l' art, doctrina i moral, multiplicant el número d' escoles, facultats i instituts, on els periodistes, els guionistes cinematogràfics, ràdiofònics i de televisió i els altres que hi són ficats, puguin adquirir una formació

torum adiuvando ac simul coniungendo, pelliculas laude dignas criticorum consensu et praemiis commendando, catholicorum proborumque exercentium auditoria fovendo ac inter se consociando.

Itidem efficax adiumentum feratur transmissionibus radiophonicis et televisificis honestis, imprimis iis quae familiis sint consentaneae. Catholicae autem transmissiones sollerter foveantur, quibus auditores et spectatores ad vitam Ecclesiae participandam inducantur atque veritatibus religiosis imbuantur. Sollicite quoque, ubi oportuerit, excitandae sunt stationes catholicae; curandum vero est ut earum transmissiones convenienti perfectione et efficacitate praestent.

Consulatur insuper ut nobilis et prisca scaenica ars, quae iam per instrumenta communicationis socialis late propagatur, ad spectatorum humanitatem morumque conformationem contendat.

15. Ut necessitatibus nuper expositis provideatur, sacerdotes, religiosi necnon laici tempestive instituantur, qui congrua peritia polleant in his instrumentis ad fines apostolatus moderandis.

Imprimis debent laici arte, doctrina et moribus instrui, multiplicato scholarum, facultatum et institutorum numero, ubi diurnarii, auctores cinematographei et radiophonicarum televisificarumque transmissionum cete-

íntegra, amarada d' esperit cristià, i en especial de doctrina social de l' Església. També cal formar i ajudar els actors escènics perquè la societat humana es pugui aprofitar convenientment del seu art. I, a més, cal preparar curosament els crítics literaris, cinematogràfics, radiofònics, de televisió i d' altres, perquè dominin perfectament la seva professió i estiguin preparats i estimulats a emetre judicis on el caire moral sigui sempre col.locat en la llum que li escau.

16. Per tal com el bon ús dels instruments de comunicació social, que arriben a persones diferents en edat i cultura, demana d' aquestes persones una formació i una experiència adequades i apropiades, s' han d' afavorir, multiplicar i encaminar segons els principis dels costums cristians les iniciatives destinades a aquest fi—sobretot si van de cara als joves—, en les escoles catòliques del grau que siguin, en els seminaris i en les associacions d' apostolat seglar. Perquè la doctrina i disciplina catòliques tinguin una eficàcia més prompta, cal que aquesta matèria es proposi i s' ensenyi en el catecisme.

[ELS CATÒLICS HAN D' AFAVORIR-HO ECONÒMICAMENT]

17. Com que és totalment indigne dels fills de l' Església suportar indiferentment que la doctrina de la salvació sigui obstaculitzada i travada per retards tècnics o per les despeses, certament molt quantioses, pròpies d' aquests mitjans, per això el sant

rique quorum interest, integram formationem, spiritu christiano imbutam, praesertim quoad doctrinam socialem Ecclesiae, nancisci possint, scaenici quoque actores instituendi ac iuvandi, ut sua arte humanae societati convenienter prosint. Sedulo denique parandi sunt critici litterarii, cinematographici, radiophonici, televisifici ceterique, qui suam quisque scientiam optime calleant atque talia iudicia ferre edoceantur et incitentur in quibus semper ratio moralis in sua luce collocetur.

16. Cum rectus instrumentorum usus communicationis socialis, quae receptoribus praesto sunt aetate cultuque diversis, accommodatas et proprias requirat eorumdem receptorum institutionem atque exercitationem, incepta quae huic fini consequendo sint apta—praesertim si iunioribus destinentur—in scholis catholicis cuiusve gradus, in Seminariis necnon in apostolatus laicorum coetibus foveantur, multiplicentur atque iuxta morum christianorum principia dirigantur. Quod ut promptius efficiatur, doctrinae et disciplinae catholicae de hac re propositio ac explicatio in catechismo tradatur.

17. Cum prorsus dedeceat Ecclesiae filios desides pati verbum salutis alligari ac praepediri technicis moris vel expensis, ingentissimis sane, quae istorum instrumentorum propria sunt, monet haec Sancta Synodus eosdem officio obstringi sustinendi et auxiliandi catholicas ephemerides, folia perio-

Concili retreu l' obligació de sostenir i auxiliar els diaris catòlics, les revistes i empreses cinematogràfiques, les emissions i estacions radiofòniques i de televisió, el fi principal de les quals sigui divulgar i defensar la veritat i atendre la formació cristiana de la societat humana. També convida persistentment les associacions i persones particulars que tinguin autoritat en els camps econòmic i tècnic, que mantinguin generosament i de bon grat, amb els seus béns i perícia, aquests mitjans, sempre que serveixin a l' apostolat i a una vera cultura.

18. Per a enfortir més eficaçment el multiforme apostolat de l' Església en relació amb els mitjans de comunicació social, es celebrarà cada any en totes les diòcesis del món, a parer dels Bisbes, un dia en el qual els fidels siguin adoctrinats sobres les seves obligacions en aquesta matèria, invitats a pregar per aquesta causa i a donar la seva almoina a aquest fi, la qual serà religiosament destinada a mantenir i fomentar, segons les necessitats del món catòlic, les institucions i empreses promogudes per l' Església en aquest camp.

[Organismes adequats]

19. Per a exercir la seva suprema cura pastoral sobre els instruments de comunicació social, el Summe Pontífex està assistit per un organisme especial de la Santa Seu [1].

dica atque cinematographica incepta, stationes transmissionesque radiophonicas et televisificas, quorum finis praecipuus sit veritatem evulgare et defendere atque christianae institutioni humanae societatis providere. Simul vero consociationes et singulos viros, qui in rebus oeconomicis vel technicis magna polleant auctoritate, instanter invitat ut suis opibus suaque peritia libenter haec instrumenta, quatenus veri nominis culturae et apostolatui inserviunt, largiter sustentent.

18. Quo autem Ecclesiae multiformis apostolatus circa instrumenta communicationis socialis efficacius roboretur, in omnibus orbis dioecesibus, Episcoporum iudicio, quotannis dies celebretur in qua fideles edoceantur de suis in hac rerum parte officiis, invitentur ad preces pro hac causa fundendas et ad stipem ad eundem finem conferendam, quae scilicet in instituta et incepta ab Ecclesia in hac re promota, sustentanda ac fovenda, iuxta orbis catholici necessitates, sancte impendatur.

19. In sua suprema pastorali cura adimplenda circa instrumenta communicationis socialis praesto est Summo Pontifici peculiare Sanctae Sedis Officium [1].

[1] Els Pares del Concili fan seva la suggerència del «Secretariat de premsa i espectacles», i demanen reverentment al Summe Pontifex que amplii els poders i la competència d' aquesta oficina a tots els instruments de comunicació social, no exceptuant la premsa, posant-hi especialistes de diverses nacions, laics i tot.

20. Serà cosa dels Bisbes, en les seves pròpies diòcesis, de vigilar aquestes obres i iniciatives, i de promoure-les i, en allò que afecten l' apostolat públic, ordenar-les encara que siguin dirigides per religiosos exempts.

21. Ja que un apostolat eficaç a tota la nació demana unitat de parers i de forces, aquest Sant Sínode decideix i mana que s' institueixin a tot arreu, i hi siguin ajudats de totes maneres, oficines nacionals de premsa, cinema, ràdio i televisió. La principal tasca d' aquestes oficines serà de procurar la recta formació de la consciència dels fidels en l' ús d' aquests instruments, i organitzar i estimular tot el que els catòlics facin en aquest camp.

En cada nació s' encomanarà la direcció d' aquestes oficines a una comissió especial de l' Episcopat o a un bisbe delegat. En aquestes oficines hi participaran també seglars experts en la doctrina de l' Església i en aquestes activitats.

[TREBALL COORDINAT]

22. I com que l' eficàcia d' aquests instruments sobrepassa els límits de les nacions, i converteix a cada home en ciutadà de la humanitat, les iniciatives nacionals d' aquesta mena col.laboraran mútuament en el pla internacional. Les oficines, citades en el número 21, treballaran infatigablement en unió amb la seva co-

20. Episcoporum autem erit huiusmodi operibus et inceptis in propriis Dioecesibus invigilare eademque promovere et quatenus ad apostolatum publicum spectent, ordinare, iis non exceptis quae religiosorum exemptorum moderamini subiciuntur.

21. Cum vero efficax pro tota Natione apostolatus unitatem consiliorum et virium requirat, haec Sancta Synodus statuit et mandat, ut Officia nationalia pro rebus preli, cinematographei, radiophoniae et televisionis ubique constituantur omnique ope adiuventur. Horum ergo Officiorum praesertim erit consulere ut conscientia fidelium in his instrumentis adhibendis recte efformetur necnon quidquid in hac provincia a catholicis agitur fovere et ordinare.

In unaquaque Natione eorum moderatio peculiari Episcoporum coetui, vel alicui Episcopo delegato, concredatur; in iisdem autem Officiis laici quoque partes habeant, qui catholicae doctrinae harumque artium periti sint.

22. Cum insuper eorundem instrumentorum efficacitas limites Nationum excedat, atque singulos quasi cives efficiat totius consortionis humanae, in hac provincia incepta nationalia inter se cooperentur etiam in ambitu internationali. Officia autem, de quibus in n. 21, operose adlaborent una cum sua cuiusque Consociatione Catholica Internationali. Hae autem Consocia-

rresponent associació catòlica internacional. Aquestes associacions catòliques internacionals les aprovarà legítimament només la Santa Seu, i d' ella dependran.

Clàusules

23. Perquè siguin duts a terme tots els principis i normes d' aquest Sant Sínode sobre els mitjans de comunicació social, per manament exprés del Concili, s' editarà una instrucció pastoral, a cura de l' organisme de la Santa Seu anunciat en el número 19, i amb la col.laboració d' experts de diversos països.

24. Per la resta, aquests Sant Sínode confia que aquesta expedició de normes i decrets serà acollida amb goig i observada religiosament per tots els fills de l' Església, els quals, doncs, en usar d' aquests recursos, lluny de fer-s 'hi mal, com la sal i la llum assaonaran la terra i il.luminaran el món; endemés, a tots els homes de bona voluntat, sobretot els qui manegen aquests instruments, els convida a voler ardentment endegar-los només cap al bé de la societat humana, la sort de la qual cada dia depèn més de llur ús. Així doncs, cal que el nom del Senyor sigui glorificat amb aquests nous invents tal com ho fou abans amb les grans obres de l' art, segons allò de l' Apòstol: *Jesucrist, ahir i avui i per sempre el mateix* (Hebr 13,8).

En el nom de la Santíssima i indivídua Trinitat del Pare i del Fill i de l' Esperit Sant. Els decrets suara llegits en aquest Sacro-

tiones Catholicae Internationales a sola Sancta Sede legitime approbantur et ab eadem pendent.

Clausulae

23. Ut universa huius Sanctae Synodi principia et normae de instrumentis communicationis socialis ad effectum deducantur, de expresso mandato Concilii, Instructio pastoralis edatur cura Sanctae Sedis Officii, de quo in n.19, adiuvantibus ex variis nationibus rei peritis.

24. Ceterum confidit haec Sancta Synodus hanc suam institutorum et normarum traditionem libenter acceptam et sancte custoditam fore ab omnibus Ecclesiae filiis, qui idcirco, etiam his auxiliis utentes, nedum damna patiantur, salis lucisque instar, terram condiant ac mundum collustrent; insuper omnes bonae voluntatis homines, imprimis eos qui haec instrumenta moderantur, invitat ut studeant eadem unice flectere in bonum humanae societatis, cuius sors magis in dies ab eorum recto usu pendet. Itaque, sicut priscis iam artium monumentis, novis etiam hisce inventis Nomen Domini glorificetur, secundum illud Apostoli: *Iesus Christus, heri et hodie, ipse et in saecula* (Hebr 13,8).

Haec omnia et singula, quae in hoc Decreto edicta sunt, placuerunt Sa-

sant i Universal Concili Vaticà II, legítimament reunit, han plagut al Pares. I Nós, amb la potestat apostòlica que ens ve de Crist, conjuntament amb els venerables Pares, aprovem, decretem i estatuïm en l' Esperit Sant i manem de promulgar tot el que ha estat així establert sinodalment per la glòria de Déu.

A Roma, vora Sant Pere, 5 de desembre de 1963.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

crosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die IV decembris anno MCMLXIII.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECLARACIÓ SOBRE LA LLIBERTAT RELIGIOSA

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

La declaració *Dignitatis humanae,* sobre la llibertat religiosa, neix de les vuit proposicions agrupades sota el títol genèric «De tolerantia» per la Comissió antepreparatòria. Però el tema no figura entre els encomanats a les Comissions preparatòries (1960). Això no obstant, al capítol IX de la constitució *de Ecclesia,* preparat per la Comissió teològica, figuren set pàgines sobre «les relacions entre l' Església i l' Estat i la tolerància religiosa». El text és examinat a la reunió de la Comissió central preparatòria del 10 al 20 de juny de 1962, junt amb un altre text sobre «la llibertat religiosa», elaborat pel Secretariat per a la Unió dels Cristians. Vistos aquests dos textos, la Comissió encarregà la refundició de la matèria, en una nova redacció, precisament al Secretariat, és a dir, al Cardenal Bea.

El 19 de novembre de 1963 es distribueix a l' aula el capítol cinquè de l' esquema d' ecumenisme, que porta ja per títol «Sobre la llibertat religiosa». Aquell mateix dia va presentar-lo a l' assemblea Mons. De Smedt, que farà des d' ara totes les relacions sobre aquest tema tan discutit. En 1963 no tingué lloc cap votació.

A l' abril del 1964 surt un nou text, revisat davant centenars d' observacions escrites, unit encara, per aquesta vegada, a l' esquema sobre l' ecumenisme, però projectat com una *declaració* anexa. Aquest text, per primera vegada autònom, és l' anomenat «textus prior» en la sèrie d' esquemes sobre llibertat, encara que realment sigui el text cinquè, si ens referim als orígens. La discussió, molt agitada, dura del 23 al 28 de setembre de 1964, sense arribar a cap votació, ni tan sols indicativa. Al revés, sorgeix una discussió sobre quin organisme ha d' encarregar-se de redactar el nou document. L' autoritat competent determina que sigui el Secretariat per a la Unió.

L' 11 de novembre és la data que consta a la relació de Mons. De Smedt per al «textus emendatus». Triga, però, una setmana més a distribuir-se. S' anunci alhora que la votació tindrà lloc dos dies després. Basant-se en aquesta dilació i al.legant que el text esmenat és un text nou, que reclama una altra discussió, una minoria conciliar demana que no es voti. És un dels moments més apassionants del Concili, a les històries del qual pertany de descriure 'l.

L' etapa conciliar del 1965 s' obre, del 15 al 22 de setembre, amb la discussió del tema de la llibertat religiosa, segons el «textus emendatus», fruit de tota la discussió anterior i de 218 observacions arribades al Secretariat fins al 15 de febrer de 1965. El dia 21, per decisió personal del Papa, es va determinar fer una consulta als Bisbes, per primera vegada, a fi de veure si el text discutit podria ser acceptat com a base per als milloraments desitjats. Hi hagué 1.997 «placet», 224 «non placet» i un vot nul.

Ve, doncs, el «textus recognitus», que va votar-se per paràgrafs entre el 26 i el 29 d' octubre, en onze votacions.

Així va arribar-se al text «denuo recognitus», que el dia 19 de novembre era votat en conjunt (després de cinc votacions parcials), amb el resultat de 1.954 vots positius contra 249 de negatius i 13 de nuls.

A la sessió pública del 7 de desembre de 1965, final del Concili, es va repetir definitivament la decisió conciliar, aquesta vegada amb 2.308 «placet», 70 «non placet» i 8 vots nuls. Un aplaudiment de l' aula va precedir la promulgació solemne feta per Pau VI.

SUMARI

1. Avui els homes són cada dia més conscients de la seva dignitat pròpia i volen exercir una llibertat responsable, sense coercions. Demanen, doncs, la limitació del poder públic, sobretot amb referència als valors espirituals i religiosos.
   El Concili, en reflectir aquesta situació, també examina de nou la tradició de l' Església, per tal de treure 'n nous elements i harmonitzar-los amb els ja passats.
   Déu ha revelat als homes el camí de la salvació. L' única religió veritable és la de l' Església catòlica. Tots els homes tenen l' obligació d' adherir-se a la Veritat tan aviat com la coneguin.
   Aquest deure obliga en consciència, i la Veritat s' imposa en virtut de la seva força intrínseca. La llibertat religiosa que els homes demanen referint-se a la immunitat enfront de la coacció civil, res no canvia de la doctrina tradicional sobre el deure dels individus i de la societat amb referència a la religió veritable.
   Tractant de la llibertat religiosa, el Concili es proposa aclarar la doctrina dels Papes recents sobre la persona humana i la societat.

Capítol I.—*Noció general sobre la llibertat religiosa*

2. *Objecte i fonament de la llibertat.*—Els homes tenen dret a la llibertat religiosa en el sentit que han de ser lliures de tota coacció, perquè ningú no es vegi forçat a obrar contra la seva consciència o es trobi impedit d' actuar-hi d' acord.
   Aquest dret es basa en la dignitat de la persona i ha de ser reconegut per l' autoritat civil.
   Els homes tenen l' obligació de cercar la Veritat, però no poden

fer-ho d' una manera conforme a la seva natura, si no és en un clima de llibertat religiosa i d' immunitat de coacció.

3. *Llibertat religiosa i relació de l' home amb Déu.*—L' home descobreix els imperatius de la llei divina a través de la seva consciència, el dictamen de la qual ha de seguir amb tota fidelitat. L' exercici de la religió consisteix en actes interns, voluntaris i lliures, els quals, per la natura social de l' home, tenen necessàriament una manifestació comunitària. Negar l' exercici lliure de la religió és injuriar l' home i injuriar Déu.

4. *La llibertat de les comunitats religioses.*—La llibertat religiosa pertany als individus i també a les comunitats. Aquestes comunitats, mentre no pertorbin l' ordre públic, tenen el dret de no ser impedides en l' exercici de llur fe, en la predicació i en tot allò que es refereix a l' expressió i a la realització del seu credo.

5. *La llibertat religiosa de la família.*—Els pares tenen el dret d' educar els seus fills segons llurs pròpies conviccions religioses i d' elegir les escoles i els altres mitjans educatius que responguin a la seva fe.

6. *Promoció de la llibertat religiosa.*—És deure de tot poder civil tutelar els drets de l' home. Per tant, tutelar la llibertat religiosa és un deure de l' Estat. Aquesta llibertat ha de mantenir-se àdhuc quan, per raó de circumstàncies particulars, s' atribueixi una especial posició civil a una determinada societat religiosa. No és lícit a la societat civil d' imposar la professió o la negació d' un determinat credo religiós. Tampoc no pot fer cap discriminació entre els ciutadans per raons de fe religiosa.

7. *Límits de la llibertat religiosa.*—Tot dret està limitat pel respecte que hom deu al dret dels altres. Correspon a l' autoritat civil de protegir els ciutadans dels desordres que podrien promoure's amb pretext de llibertat religiosa. Però la societat civil haurà de complir aquest deure amb discreció. Sense arbitrarietats ni partidismes, ans d' acord amb les normes jurídiques que estiguin conformes amb l' ordre moral objectiu.

8. *Educació per a l' exercici de la llibertat.*—Avui els homes viuen en un clima de pressions que dificulta l' acció lliure i responsable. D' altra banda, molts, amb el pretext de la llibertat, rebutgen tota dependència. És missió dels educadors formar homes que estimin la llibertat genuïna i l' obediència justa.

CAPÍTOL II—*La llibertat religiosa a la llum de la Revelació*

9. *La doctrina de la llibertat religiosa té les seves arrels a la Revelació.* La Revelació fa conèixer la dignitat de la persona humana i mostra al respecte de Crist a la llibertat humana. Sobre això es basa la doctrina d' aquesta Declaració, la qual concorda plenament, d' altra banda, amb la llibertat pròpia de l' acte de fe.

10. *Llibertat de l' acte de fe.*—És un element fonamental de la doctrina catòlica, continguda a la Paraula de Déu i afirmada sempre pels sants Pares, el concepte segons el qual els homes estan obligats a respondre a Déu lliurement, sense que ningú pugui ser forçat a abraçar la fe contra la seva voluntat. L' obsequi que devem a Déu és un obsequi personal i lliure. Per això respon a la natura de la fe l' exclusió de tota forma coactiva per part dels homes.

11. *Conducta de Crist i dels Apòstols.*—Àdhuc davant Déu, els homes estan obligats en consciència, però no pas físicament, a seguir-lo. Déu respecta la dignitat de l' home. I això es veu sobretot amb el Crist, que ha invitat i convençut, però mai coaccionat. Crist va manar que hom deixés créixer la cugula juntament amb el blat, va reconèixer el poder civil, però va avisar que cal respectar els drets superiors de Déu. De la mateixa manera, els Apòstols van predicar sense cap coacció i van respectar fins i tot els qui anaven equivocats. Els Apòstols van reconèixer l' autoritat civil, però no dubtaren gens d' enfrontar-se-li, perquè «s' ha d' obeir Déu abans que els homes» (Ac 5,29). El mateix van fer els màrtirs.

12. *L' Església segueix les petjades de Crist i dels Apòstols.*—Encara que hom pugui trobar a la història formes de conducta ben poc conformes amb l' esperit evangèlic, la doctrina de l' Església ha afirmat sempre que ningú no pot ser obligat per força a abraçar la fe. El ferment evangèlic ha aclarit sempre amb profunditat creixent el concepte de la dignitat humana i el refús de tota coacció en matèria religiosa.

13. *La llibertat de l' Església.*—L' Església, pel seu propi bé i pel bé de la mateixa societat civil, ha de ser lliure. La llibertat és quelcom fonamental en les relacions de l' Església amb els poders públics. L' Església afirma la seva llibertat: primer, perquè ha estat fundada pel Crist, de qui ha rebut el manament de predicar; després, perquè és una comunitat d' éssers humans que tenen el dret de viure segons les normes de la seva fe. Si els principis de la llibertat religiosa tenen vigència, serà reconeguda aquesta llibertat de l' Església. Hi ha, doncs, harmonia entre la llibertat de l' Església i la llibertat religiosa.

14. *La missió de l' Església.* — L' Església té l' obligació de predicar l' Evangeli. Els cristians tenen el deure d' escoltar-la i seguir-la i també de consagrar-se, per la seva banda, a la difusió de la Veritat. El cristià ha de respectar els deures que té envers el Crist, el qual cal predicar, i també els drets de la persona humana, la qual ha d' adherir-se a la fe lliurement.

15. *Conclusió.*—La llibertat religiosa és una aspiració de l' home d' avui, sancionada en la major part de les constitucions i declarada en documents internacionals. Però no manquen règims opressors d' aquesta llibertat. El sagrat Concili invita tothom a considerar com és de necessària aquesta llibertat, sobretot, en la situació present.

El procés d' unificació de la família humana exigeix que la llibertat religiosa sigui tutelada jurídicament i que s' observin els drets i els deures suprems dels éssers humans.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECLARACIÓ SOBRE LA LLIBERTAT RELIGIOSA *

EL DRET DE LA PERSONA I DE LES COMUNITATS A LA LLIBERTAT SOCIAL I CIVIL EN MATERIA RELIGIOSA

1. Els homes dels nostres dies [1] esdevenen cada vegada més conscients de la dignitat de la persona humana, i augmenta el nombre dels qui exigeixen que els homes, en la seva actuació, disposin i usin del seu propi criteri i llibertat responsable, no pas moguts per coacció ans guiats per la consciència del seu deure. Demanen, així mateix, una delimitació jurídica del poder públic a fi que no quedin massa restringits els límits de la justa llibertat tant de la persona com de les associacions. Aquesta exigència de llibertat en la societat humana es refereix, sobretot, als béns de l'esperit humà, especialment als que pertoquen al lliure exercici de la religió en la societat. Aquest Concili Vaticà, fent curosament cas d'aquestes aspiracions dels esperits, i proposant-se de-

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECLARATIO DE LIBERTATE RELIGIOSA

DE IURE PERSONAE ET COMMUNITATUM AD LIBERTATEM SOCIALEM ET CIVILEM IN RE RELIGIOSA

1. DIGNITATIS HUMANAE personae homines hac nostra aetate magis in dies conscii fiunt [1], atque numerus eorum crescit qui exigunt, ut in agendo homines proprio suo consilio et libertate responsabili fruantur et utantur, non coercitione commoti, sed officii conscientia ducti. Itemque postulant iuridicam delimitationem potestatis publicae, ne fines honestae libertatis et personae et associationum nimis circumscribantur. Quae libertatis exigentia in societate humana ea maxime respicit quae sunt animi humani bona, imprimis quidem ea quae liberum in societate religionis exercitium spectant. Ad has animorum appetitiones diligenter attendens, sibique proponens

* Declaració promulgada el 7 de desembre del 1965.

[1] Cf JOAN XXIII, enc. *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 279: ibid., p.265; PIUS XII, *Radiomissatge nadalenc*, 24 des 1944: AAS 37 (1945) 14.

clarar com són de conformes amb la veritat i la justícia, investiga la sagrada tradició i la doctrina de l' Església, de les quals extreu coses noves, sempre d' acord amb les antigues.

[La veritable religió i l' única Església de Crist]

Per tant, el Sagrat Concili professa, en primer lloc, que Déu mateix manifestà al gènere humà el camí pel qual els homes, servint-lo a Ell, poden salvar-se i arribar a ser feliços en Crist. Creiem que aquesta única veritable religió es troba en l' Església catòlica i apostòlica, a la qual confià el Senyor Jesús l' obligació de difondre-la a tots els homes, quan digué als apòstols: Aneu, doncs, i ensenyeu tots els pobles, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l' Esperit Sant, ensenyant-los a observar tot allò que us he manat (Mt 28,19-20). I els homes estan obligats tots a cercar la veritat sobretot en el que es refereix a Déu i a la seva Església, i, un cop coneguda, abraçar-la i complir-la.

Confessa igualment el sant Concili que aquest deures toquen i lliguen la consciència del homes, i que la veritat no s' imposa d' altra manera que per la força de la mateixa veritat, que penetra suaument, però ensems forta, els esperits. Ara bé, com sigui que la llibertat religiosa que els homes exigeixen per a poder complir el deure de donar culte a Déu es refereix a la inmunitat de coacció en la societat civil, deixa íntegra la doctrina tradicional catòlica sobre el deure moral dels homes i de les societats envers la veritable religió i l' única Església de Crist. A més, el sagrat Con-

declarare quantum sint veritati et iustitiae conformes, haec Vaticana Synodus sacram Ecclesiae traditionem doctrinamque scrutatur, ex quibus nova semper cum veteribus congruentia profert.

Primum itaque profitetur Sacra Synodus Deum Ipsum viam generi humano notam fecisse per quam, Ipsi inserviendo, homines in Christo salvi et beati fieri possint. Hanc unicam veram Religionem subsistere credimus in catholica et apostolica Ecclesia, cui Dominus Iesus munus concredidit eam ad universos homines diffundendi, dicens Apostolis: *Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis* (Mt 28,19-20). Homines vero cuncti tenentur veritatem, praesertim in iis quae Deum Eiusque Ecclesiam respiciunt, quaerere eamque cognitam amplecti ac servare.

Pariter vero profitetur Sacra Synodus officia haec hominum conscientiam tangere ac vincire, nec aliter veritatem sese imponere nisi vi ipsius veritatis quae suaviter simul ac fortiter mentibus illabitur. Porro, quum libertas religiosa, quam homines in exsequendo officio Deum colendi exigunt, immunitatem a coercitione in societate civili respiciat, integram relinquit traditionalem doctrinam catholicam de morali hominum ac societatum officio erga veram religionem et unicam Christi Ecclesiam. Insuper, de hac libertate

cili, en tractar d' aquesta llibertat religiosa, es proposa desenvolupar la doctrina dels darrers Papes sobre els drets inviolables de la persona humana com també sobre l' ordenació jurídica de la societat.

I. *NOCIÓ GENERAL DE LA LLIBERTAT RELIGIOSA*

[Objecte i fonament de la llibertat religiosa]

2. Aquest Concili Vaticà declara que la persona humana té dret a la llibertat religiosa. Aquesta llibertat consisteix en això: que tots els homes han de ser inmunes de coacció tant per part de particulars com de grups socials o de qualsevol potestat humana, de tal manera que no s' obligui a ningú, en matèria religiosa, a obrar contra la seva consciència, ni se li impedeixi que obri d' acord amb ella en privat i en públic, tot sol o unit amb altres, dins dels deguts límits. Declara, també, que el dret a la llibertat religiosa es funda realment en la dignitat de la persona humana, tal com es coneix per la paraula revelada de Déu i per la mateixa raó natural [2]. Aquest dret de la persona humana a la llibertat religiosa s' ha de reconèixer en l' ordenament jurídic de la societat fins a arribar-se a convertir en un dret civil.

Tots els homes, segons la seva dignitat, per tal com són per-

religiosa agens, Sacra Synodus recentiorum Summorum Pontificum doctrinam de inviolabilibus humanae personae iuribus necnon de iuridica ordinatione societatis evolvere intendit.

I. Libertatis religiosae ratio generalis

2. Haec Vaticana Synodus declarat personam humanam ius habere ad libertatem religiosam. Huiusmodi libertas in eo consistit, quod omnes homines debent immunes esse a coercitione ex parte sive singulorum sive coetuum socialium et cuiusvis potestatis humanae, et ita quidem ut in re religiosa neque aliquis cogatur ad agendum contra suam conscientiam neque impediatur, quominus iuxta suam conscientiam agat privatim et publice, vel solus vel aliis consociatus, intra debitos limites. Insuper declarat ius ad libertatem religiosam esse revera fundatum in ipsa dignitate personae humanae, qualis et verbo Dei revelato et ipsa ratione cognoscitur [2]. Hoc ius personae humanae ad libertatem religiosam in iuridica societatis ordinatione ita est agnoscendum, ut ius civile evadat.

Secundum dignitatem suam homines cuncti, quia personae sunt, ratione

[2] Cf. Joan XXIII, enc. *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 260-261; Pius XII, *Radiomissatge nadalenc*, 24 des. 1942: AAS 35 (1943) 19; Pius XI, enc. *Mit brennender Sorge*, 14 març 1937: AAS 29 (1937) 160; Lleó XIII, enc. *Libertas praestantissimum*, 20 juny 1888, en *Acta Leonis XIII* 8 (1888) p.237-238.

sones humanes, és a dir, dotats de raó i de voluntat lliure i, per tant, ennoblits amb una responsabilitat personal són duts per la seva mateixa naturalesa a buscar la veritat, especialment la que toca a la religió, i hi tenen una obligació moral. Estan obligats, així mateix, a adherir-se a la veritat coneguda i a ordenar tota la seva vida d' acord amb l' exigència de la veritat. Però els homes no poden satisfer aquesta obligació d' una manera adequada a la seva naturalesa altrament que fruint de llibertat psicológica al mateix temps que d' immunitat de coacció externa. El dret a la llibertat religiosa, doncs, no es basa en la disposició subjectiva de la persona sinó en la seva naturalesa mateixa. Per això, el dret a aquesta immunitat roman, també, en aquells que no compleixen l' obligació de cercar la veritat i d' adherir-s' hi; i no pot impedir-se el seu exercici mentre es guardi el just ordre públic.

[La llibertat religiosa i la vinculació de l' home amb Déu]

3. Tot això resulta més clar encara per al qui considera que la norma suprema de la vida humana és la llei divina, eterna, objectiva i universal, mitjançant la qual Déu ordena, dirigeix i governa tot el món i els camins de la comunitat humana segons el designi de la seva saviesa i del seu amor. Déu fa que l' home participi d'aquesta llei seva de manera que aquest, per suau disposició de la divina providència, pugui conèixer cada vegada millor la veritat inmutable [3]. Per això cadascú té el deure, i per tant també

scilicet et libera voluntate praediti ideoque personali responsabilitate aucti, sua ipsorum natura impelluntur necnon morali tenentur obligatione ad veritatem quaerendam, illam imprimis quae religionem spectat. Tenentur quoque veritati cognitae adhaerere atque totam vitam suam iuxta exigentias veritatis ordinare. Huic autem obligationi satisfacere homines, modo suae propriae naturae consentaneo, non possunt nisi libertate psychologica simul atque immunitate a coercitione externa fruantur. Non ergo in subiectiva personae dispositione, sed in ipsa eius natura ius ad libertatem religiosam fundatur. Quamobrem ius ad hanc immunitatem perseverat etiam in iis qui obligationi quaerendi veritatem eique adhaerendi non satisfaciunt; eiusque exercitium impediri nequit dummodo iustus ordo publicus servetur.

3. Quae clarius adhuc patent consideranti supremam humanae vitae normam esse ipsam legem divinam, aeternam, obiectivam atque universalem, qua Deus consilio sapientiae et dilectionis suae mundum universum viasque communitatis humanae ordinat, dirigit, gubernat. Huius suae legis Deus hominem participem reddit, ita ut homo, providentia divina suaviter disponente, veritatem incommutabilem magis magisque agnoscere possit [3]. Quapropter unusquisque officium ideoque et ius habet veritatem in re reli-

[3] Cf. Sant Tomas, *Summa Theol* 1-2 q 91 a 1; q 93 a 1-2.

el dret, de buscar la veritat en matèria religiosa per tal de formar-se prudentment, emprant els mitjans adequats, judicis de consciència rectes i veritables.

Ara bé, la veritat s' ha de cercar de faisó apropiada a la dignitat de la persona humana i de la seva naturalesa social, és a dir, per una recerca lliure, amb l' ajuda del magisteri, o sigui l' ensenyament, de la comunicació i del diàleg, a través dels quals els uns exposen als altres la veritat que han trobat o que es pensen haver trobat, per a ajudar-se mútuament en la investigació de la veritat. I quan aquesta s' ha arribat a conèixer, hom s' hi ha d' adherir fermament amb l' assentiment personal.

L' home percep i reconeix els dictats de la llei divina mitjançant la seva consciència a la qual té l' obligació de seguir fidelment en tota la seva actuació, i així arribar a Déu, que és el seu fi. No se l' ha d' obligar, per tant, a obrar contra la seva consciència. Ni tampoc se li ha d' impedir que obri d' acord amb la seva consciència, sobretot en matèria religiosa. En efecte, pel seu mateix caràcter, l' exercici de la religió consisteix, abans que tot, en actes interns voluntaris i lliures, pels quals l' home s' ordena directament a Déu: actes així no poden ser ni manats ni prohibits per un poder merament humà [4]. I la natura social de l' home exigeix, de si mateixa, que aquest palesi externament els actes interns de religió, que es comuniqui amb altres en matèria religiosa, que professi la seva religió de forma comunitària.

giosa quaerendi ut sibi, mediis adhibitis idoneis, recta et vera conscientiae iudicia prudenter efformet.

Veritas autem inquirenda est modo dignitati humanae personae eiusque naturae sociali proprio, libera scilicet inquisitione, ope magisterii seu institutionis, communicationis atque dialogi, quibus alii aliis exponunt veritatem quam invenerunt vel invenisse putant, ut sese invicem in veritate inquirenda adiuvent; veritati autem cognitae firmiter adhaerendum est assensu personali.

Dictamina vero legis divinae homo percipit et agnoscit mediante conscientia sua; quam tenetur fideliter sequi in universa sua activitate, ut ad Deum, finem suum, perveniat. Non est ergo cogendus, ut contra suam conscientiam agat. Sed neque impediendus est, quominus iuxta suam conscientiam operetur, praesertim in re religiosa. Exercitium namque religionis, ex ipsa eius indole, consistit imprimis in actibus internis voluntariis et liberis, quibus homo sese ad Deum directe ordinat: huiusmodi actus a potestate mere humana nec imperari nec prohiberi possunt [4]. Ipsa autem socialis hominis natura exigit, ut homo internos religionis actus externe exprimat, cum aliis in re religiosa communicet, suam religionem modo communitario profiteatur.

[4] Cf. JOAN XXIII, enc. *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 270; PAU VI, *Radiomissatge nadalenc*, 22 des. 1964: AAS 57 (1965) 181-182; SANT THOMAS, *Summa Theol.* 1-2 q.91 a.4c.

Es fer una injúria, per tant, a la persona humana i a l' ordre mateix que Déu ha establert per als homes, quan es nega a l' home el lliure exercici de la religió en societat, mentre es servi el just ordre públic.

A més, els actes religiosos pels quals els homes, segons la seva convicció espiritual, s' ordenen a Déu en privat i en públic, transcendeixen per la seva naturalesa l' ordre temporal de les coses. El poder civil, per tant, la finalitat pròpia del qual és vetllar pel bé comú temporal, ha de reconèixer la vida religiosa dels ciutadans i afavorir-la, i, en canvi, hem d' afirmar que s' excedeix dels seus límits si té la pretensió de dirigir o d' impedir els actes religiosos.

[La llibertat de les comunitats religioses]

4. La llibertat o inmunitat de coacció que pertany a les persones individuals, se' ls ha de reconèixer també quan actuen en comú, tota vegada que les comunitats religioses són exigides per la natura social tant de l' home com de la mateixa religió.

A aquestes comunitats, mentre no es violin les justes exigències de l' ordre públic, se 'ls deu de dret la inmunitat per a regir-se segons les seves pròpies normes, adorar el Ser suprem amb culte públic, ajudar els seus membres a exercir la vida religiosa i sostenir-los amb la seva doctrina, i promoure les institucions en què els membres col.laborin per a ordenar llur pròpia vida segons els principis religiosos.

Iniuria ergo humanae personae et ipsi ordini hominibus a Deo statuto fit, si homini denegetur liberum in societate religionis exercitium, iusto ordine publico servato.

Praeterea actus religiosi, quibus homines privatim et publice sese ad Deum ex animi sententia ordinant, natura sua terrestrem et temporalem rerum ordinem transcendunt. Potestas igitur civilis, cuius finis proprius est bonum commune temporale curare, religiosam quidem civium vitam agnoscere eique favere debet, sed limites suos excedere dicenda est, si actus religiosos dirigere vel impedire praesumat.

4. Libertas seu immunitas a coercitione in re religiosa, quae singulis personis competit, etiam ipsis in communi agentibus agnoscenda est. Communitates enim religiosae a sociali natura tum hominis tum ipsius religionis requiruntur.

His igitur communitatibus, dummodo iustae exigentiae ordinis publici non violentur, iure debetur immunitas, ut secundum proprias normas sese regant, Numen supremum cultu publico honorent, membra sua in vita religiosa exercenda adiuvent et doctrina sustentent atque eas institutiones promoveant, in quibus membra cooperentur ad vitam propriam secundum sua principia religiosa ordinandam.

Toca igualment a les comunitats religioses el dret de no ser impedides per medis legals o per l' acció administrativa de l' autoritat civil en l' elecció dels seus propis ministres, en la formació, nomenaments i trasllats d' aquests, en la comunicació amb les autoritats i comunitats religioses que hi hagi en altres indrets de la terra, en l' erecció d' edificis religiosos i en l' adquisició i ús dels béns adients.

Les comunitats religioses tenen també el dret de no ser impedides en l' ensenyament i testimoniatge de la seva fe, de paraula i per escrit. Però en la divulgació de la fe religiosa i en la introducció de costums s' han d' abstenir sempre de tota mena d' actes que puguin semblar coacció o persuassió inhonesta o poc recta, sobretot quan es tracti de gent ruda o necessitada. Un comportament així s' ha de considerar com a abús del dret propi i lesió del dret d' altri.

Pertany també a la llibertat religiosa el fet de no prohibir a les comunitats religioses el manifestar lliurement el valor peculiar de la seva doctrina per a ordenar la societat i vivificar tota l' activitat humana. Finalment es basa en la naturalesa social de l' home i en la mateixa manera de ser de la religió el dret pel qual els homes, moguts pel seu propi sentit religiós, poden tenir lliurement reunions o establir associacions educatives, culturals, caritatives i socials.

Communitatibus religiosis pariter competit ius, ne mediis legalibus ve actione administrativa potestatis civilis impediantur in suis propriis ministris seligendis, educandis, nominandis atque transferendis, in communicando cum auctoritatibus et communitatibus religiosis, quae in aliis orbis terrarum partibus degunt, in aedificiis religiosis erigendis, necnon in bonis congruis acquirendis et fruendis.

Communitates religiosae ius etiam habent, ne impediantur in sua fide ore et scripto publice docenda atque testanda. In fide autem religiosa disseminanda et in usibus inducendis abstinendum semper est ab omni actionis genere, quod coercitionem vel suasionem inhonestam aut minus rectam sapere videatur, praesertim quando de rudioribus vel de egenis agitur. Talis modus agendi ut abusus iuris proprii et laesio iuris aliorum considerari debet.

Praeterea ad libertatem religiosam spectat, quod communitates religiosae non prohibeantur libere ostendere singularem suae doctrinae virtutem in ordinanda societate ac tota vivificanda activitate humana. Tandem in sociali hominis natura atque in ipsa indole religionis fundatur ius quo homines, suo ipsorum sensu religioso moti, libere possunt conventus habere vel associationes educativas, culturales, caritativas, sociales constituere.

[LA LLIBERTAT RELIGIOSA DE LA FAMÍLIA]

5. Tota família, com a societat que frueix d' un dret propi i primordial, té dret a ordenar lliurement la seva vida religiosa domèstica sota la direcció dels pares. Correspon a aquests el dret de determinar la forma d' educació religiosa que s' hagi de donar als seus fills, d' acord amb les seves pròpies conviccions religioses. I per tant l' autoritat civil ha de reconèixer el dret dels pares a escollir amb autèntica llibertat les escoles o altres mitjans d' educació, i no se' ls ha d' imposar, ni directament ni indirectament, càrregues per aquesta llibertat d' elecció. Es violen, a més, els drets dels pares quan s' obliga els fills a assistir a lliçons escolars que no corresponen a la convicció religiosa dels pares, o quan se' ls imposa un sistema únic d' educació del qual s' exclogui del tot la formació religiosa.

[LA PROMOCIÓ DE LA LLIBERTAT RELIGIOSA]

6. Com sigui que el bé comú de la societat, que és la suma d' aquelles condicions de la vida social mitjançant les quals els homes poden aconseguir amb major plenitud i facilitat llur pròpia perfecció, consisteix més que res en el respecte dels drets i deures de la persona humana [5], per això la protecció del dret a la llibertat religiosa pertoca tant als ciutadans com als grups socials, tant als poders civils com a l' Església i a les altres comunitats reli-

5. Cuique familiae, utpote quae est societas proprio ac primordiali iure gaudens, competit ius ad libere ordinandam religiosam vitam suam domesticam sub moderatione parentum. His autem competit ius ad determinandam rationem institutionis religiosae suis liberis tradendae, iuxta suam propriam religiosam persuasionem. Itaque a civili potestate agnoscendum est ius parentum deligendi, vera cum libertate, scholas vel alia educationis media, neque ob hanc electionis libertatem sunt eis iniusta onera sive directe sive indirecte imponenda. Praeterea iura parentum violantur, si liberi ad frequentandas lectiones scholares cogantur quae parentum persuasioni religiosae non correspondeant, vel si unica imponatur educationis ratio, ex qua formatio religiosa omnino excludatur.

6. Cum societatis commune bonum, quod est summa earum vitae socialis condicionum, quibus homines suam ipsorum perfectionem possunt plenius atque expeditius consequi, maxime in humanae personae servatis iuribus et officiis consistat [5], cura iuris ad libertatem religiosam tum ad cives tum ad coetus sociales tum ad potestates civiles tum ad Ecclesiam aliasque

[5] Cf. JOAN XXIII, enc *Mater et magistra*, 15 maig 1961. AAS 53 (1961) 417; ID, enc. *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 273.

gioses, d' una manera peculiar a cadascuna d' elles segons la seva obligació envers el bé comú.

Pertoca essencialment al deure de tot poder civil de protegir i promoure els drets inviolables de l' home [6]. El poder civil, doncs, ha d' assumir eficaçment la protecció de la llibertat religiosa de tots els ciutadans mitjançant lleis justes i altres mitjans apropiats i crear condicions propícies per ajudar la vida religiosa a fi que els ciutadans puguin de veritat exercir els drets de la religió i acomplir els seus deures i que la societat mateixa frueixi així dels béns de la justícia i de la pau que vénen de la fidelitat dels homes a Déu i a la seva santa voluntat [7].

En el cas que, vistes les circumstàncies especials dels pobles, es dóna un reconeixement particular en l' ordenament jurídic de la societat a una comunitat religiosa, és necessari que a la vegada es reconegui i es respecti el dret a la llibertat en matèria religiosa de tots els ciutadans i comunitats religioses.

Per fi, l' autoritat civil ha de procurar que la igualtat jurídica dels ciutadans, que pertany al bé comú de la societat, mai ni palesament ni d' amagat no sigui lesionada per motius religiosos, i que no es faci entre ells cap discriminació.

D' aquí ve que no és lícit al poder públic, ja sigui per la força ja per la por, ja per per altres mitjans, d' imposar la professió o el refús de qualsevol religió, o d' impedir que algú entri en una co-

communitates religiosas spectat, modo unicuique proprio, pro eorum erga bonum commune officio.

Inviolabilia hominis iura tueri ac promovere ad cuiusvis potestatis civilis officium essentialiter pertinet [6]. Debet igitur potestas civilis per iustas leges et per alia media apta efficaciter suscipere tutelam libertatis religiosae omnium civium, ac propitias suppeditare condiciones ad vitam religiosam fovendam, ut cives revera religionis iura exercere eiusdemque officia adimplere valeant et ipsa societas fruatur bonis iustitiae et pacis quae proveniunt ex fidelitate hominum erga Deum Eiusque sanctam voluntatem [7].

Si attentis populorum circumstantiis peculiaribus uni communitati religiosae specialis civilis agnitio in iuridica civitatis ordinatione tribuitur, necesse est ut simul omnibus civibus et communitatibus religiosis ius ad libertatem in re religiosa agnoscatur et observetur.

Denique a potestate civili providendum est, ne civium aequalitas iuridica, quae ipsa ad commune societatis bonum pertinet, unquam sive aperte sive occulte laedatur propter rationes religiosas, neve inter eos discriminatio fiat.

Hinc sequitur nefas esse potestati publicae, per vim vel metum aut alia media civibus imponere professionem aut reiectionem cuiusvis religionis, vel impedire quominus quisquam communitatem religiosam aut ingredia-

[6] Cf. JOAN XXIII, enc. *Pacem in terris*, 11 abril 1963: AAS 55 (1963) 273-274; PIUS XII, *Radtomissatge*, 1 juny 1941: AAS 33 (1941) 200.

[7] Cf. LLEÓ XIII, enc. *Immortale Dei*, 1 nov. 1885: AAS 18 (1885) 161.

munitat religiosa o l' abandoni. I tant més s' obra contra el voler de Déu i contra els drets sagrats de la persona, i de la família dels pobles quant s' empra la força de qualsevol manera que sigui per a esborrar o cohibir la religió en tot el gènere humà o en certa regió o en un determinat grup.

[LIMITS DE LA LLIBERTAT RELIGIOSA]

7. El dret a la llibertat en matèria religiosa s' exerceix en la societat humana i per això el seu ús està sotmès a determinades normes reguladores.

En l' ús de totes les llibertats s' ha d' observar el principi moral de la responsabilitat personal i social: tots els homes i grups socials estan obligats, en l' exercici dels seus drets, per la llei moral a tenir en compte els drets dels altres i els seus propis deures envers ells i envers el bé comú de tots. S' ha d' obrar amb tots d' acord amb la justícia i humanitàriament.

A més, com que la societat civil té dret a protegir-se dels abusos que podrien dar-se pretextant llibertat religiosa, pertoca principalment a la potestat civil oferir questa protecció. Amb tot, s' ha de fer això no de manera arbitrària o afavorint injustament a una sola part, sinó segons normes jurídiques conformes amb l' ordre moral objectiu, normes que calen per a la tutela eficaç d' aquests drets a favor de tots els ciutadans, i per a la pacífica composició d' aquests mateixos drets i per a una cura adient d' aquesta honesta pau pública que consisteix en una convivència ordenada en la veritable justícia, i per a la deguda guarda de la

tur aut relinquat. Eo magis contra voluntatem Dei et contra sacra personae et familiae gentium iura agitur, quando vis quocumque modo adhibeatur ad religionem delendam vel cohibendam sive in toto genere humano sive in aliqua regione sive in determinato coetu.

7. Ius ad libertatem in re religiosa exercetur in societate humana, ideoque eius usus quibusdam normis moderantibus obnoxius est.

In usu omnium libertatum observandum est principium morale responsabilitatis personalis et socialis: in iuribus suis exercendis singuli homines coetusque sociales lege morali obligantur rationem habere et iurium aliorum et suorum erga alios officiorum et boni omnium communis. Cum omnibus secundum iustitiam et humanitatem agendum est.

Praeterea cum societas civilis ius habet sese protegendi contra abusus qui haberi possint sub praetextu libertatis religiosae, praecipue ad potestatem civilem pertinet huiusmodi protectionem praestare; quod tamen fieri debet non modo arbitrario aut uni parti inique favendo, sed secundum normas iuridicas, ordini morali obiectivo conformes, quae postulantur ab efficaci iurium tutela pro omnibus civibus eorumque pacifica compositione, et a sufficienti cura istius honestae pacis publicae quae est ordinata convi-

moralitat pública. Totes aquestes coses constitueixen una part fonamental del bé comú i entren en la definició d' ordre públic. D' altra banda, s' ha de servar en la societat la norma de l' íntegra llibertat segons la qual s' ha de reconèixer a l' home el màxim de llibertat, i no s' ha de restringir més que quan sigui necessari i en la mesura que ho sigui.

[L' EDUCACIÓ PER A L' EXERCICI DE LA LLIBERTAT]

8. Els homes del nostre temps estan exposats a tota mena de pressions i estan en perill de ser privats del seu lliure judici personal. Per altra part, no són pocs els qui semblen inclinats, sota el pretext de llibertat, a refusar qualsevol subjecció i a fer poc cas de la deguda obediència.

Per aquesta raó aquest Concili Vaticà exhorta a tots, i particularment els qui tenen la missió d' educar als altres, que s' esforcin a formar homes que, subjectant-se a l' ordre moral, obeeixin a l' autoritat legítima i estimin la genuïna llibertat; homes que jutgin les coses amb opinió pròpia a la llum de la veritat, que disposin les seves activitats amb sentit de responsabilitat i que procurin buscar tot allò que sigui veritable i just, unint la seva acció gustosament amb les altres.

Així, doncs, la llibertat religiosa també ha de servir i ordenar-se a fer que els homes actuïn amb major responsabilitat en l' acompliment dels seus propis deures en la vida social.

ventia in vera iustitia, et a debita custodia publicae moralitatis. Haec omnia partem boni communis fundamentalem constituunt et sub ratione ordinis publici veniunt. Ceterum servanda est integrae libertatis consuetudo in societate, secundum quam libertas debet quam maxime homini agnosci, nec restringenda est nisi quando et prout est necessarium.

8. Nostrae aetatis homines varia ratione premuntur et in periculum veniunt ne proprio libero consilio destituantur. Ex altera autem parte non pauci ita propensi videntur, ut specie libertatis omnem subiectionem reiiciant ac debitam oboedientiam parvi faciant.

Quapropter haec Vaticana Synodus omnes hortatur, praesertim vero eos qui curam habent alios educandi, ut homines formare satagant, qui ordini morali obsequentes legitimae auctoritati obcediant et genuinae libertatis amatores sint; homines nempe, qui proprio consilio res in luce veritatis diiudicent, activitates suas cum sensu responsabilitatis disponant, et quaecumque sunt vera atque iusta prosequi nitantur, operam suam libenter cum ceteris consociando.

Religiosa igitur libertas etiam ad hoc inservire et ordinari debet, ut homines in suis ipsorum officiis adimplendis in vita sociali maiore cum responsabilitate agant.

II. *LA LLIBERTAT RELIGIOSA A LA LLUM DE LA REVELACIÓ*

[LA DOCTRINA DE LA LLIBERTAT RELIGIOSA TE LES SEVES RELS EN LA REVELACIÓ]

9. Tot el que aquest Concili Vaticà declara sobre el dret de l' home a la llibertat religiosa té el seu fonament en la dignitat de la persona, les exigències de la qual s' han anat fent més clares a la raó humana amb l' experiència dels segles. Més encara, aquesta doctrina de la llibertat té les seves rels en la revelació divina, i per aquest motiu ha de ser molt més santament observada pels cristians. Per bé que la revelació no afirmi expressament el dret a la inmunitat de coacció externa en matèria religiosa, manifesta, no obstant, en tota la seva amplitud la dignitat de la persona humana, demostra quin respecte tingué Crist a la llibertat de l' home en l' acompliment de l' obligació de creure en la paraula de Déu, i ens ensenya quin esperit han de seguir, i se n' han de penetrar en totes les coses els deixebles d' un tal Mestre. Tot això deixa ben clars els principis generals damunt els quals es basa la doctrina d' aquesta declaració sobre la llibertat religiosa. I, especialment, la llibertat religiosa en la societat està plenament d' acord amb la llibertat de l' acte de fe cristiana.

II. LIBERTAS RELIGIOSA SUB LUCE REVELATIONIS

9. Quae de iure hominis ad libertatem religiosam declarat haec Vaticana Synodus, fundamentum habent in dignitate personae, cuius exigentiae rationi humanae plenius innotuerunt per saeculorum experientiam. Immo haec doctrina de libertate radices habet in divina Revelatione, quapropter eo magis a Christianis sancte servanda est. Quamvis enim Revelatio non expresse affirmet ius ad immunitatem ab externa coercitione in re religiosa, tamen humanae personae dignitatem in tota eius amplitudine patefacit, observantiam Christi erga hominis libertatem in exsequendo officio credendi verbo Dei demonstrat, atque de spiritu nos edocet, quem discipuli talis Magistri debent in omnibus agnoscere et sequi. Quibus omnibus principia generalia illustrantur super quae fundatur doctrina huius Declarationis de libertate religiosa. Praesertim libertas religiosa in societate plene est cum libertate actus fidei christianae congrua.

[LA LLIBERTAT DE L ACTE DE FE]

10 Un dels principals capítols de la doctrina catòlica, contingut en la paraula de Déu i ensenyat constantment pels Pares [8], és que l home, en creure, ha de respondre voluntàriament a Déu, per tant, ningú no ha de ser, contra la seva voluntat [9], obligat a abraçar la fe En efecte, l acte de fe per la seva pròpia naturalesa és voluntari, tota vegada que l home, redimit per Crist el Salvador i cridat per Jesucrist a l adopció filial [10], no pot adherir-se a Déu quan Ell es revela, a menys que, atret pel Pare, tributi a Déu l obsequi racional i lliure de la seva fe [11] Concorda, doncs, plenament amb la manera de ser de la fe l' excloure, en matèria religiosa, tota mena de coacció per part dels homes I per tant, el règim de llibertat religiosa contribueix no poc a afavorir aquell estat de coses en el qual els homes poden ser invitats fàcilment a la fe cristiana, a abraçar-la espontàniament i a professar-la activament en totes les manifestacions de la seva vida

10 Caput est ex praecipuis doctrinae catholicae in verbo Dei contentum et a Patribus constanter praedicatum [8], hominem debere Deo voluntarie respondere credendo, invitum proinde neminem esse cogendum ad amplectendam fidem [9] Etenim actus fidei ipsa sua natura voluntarius est, cum homo, a Christo Salvatore redemptus et in adoptionem filiorum per Iesum Christum vocatus [10], Deo Sese revelanti adhaerere non possit, nisi Patre eum trahente [11] rationabile liberumque Deo praestiterit fidei obsequium Indoli ergo fidei plene consonum est ut, in re religiosa, quodvis genus coercitionis ex parte hominum excludatur Ac proinde ratio libertatis religiosae haud parum confert ad illum rerum statum fovendum, in quo homines expedite possint invitari ad fidem christianam, illam sponte amplecti atque eam in tota vitae ratione actuose confiteri

[8] Cf LACTANCI *Divinarum Institutionum* l 5 19 CSEL 19 p 464-465 PL 6 614 i 616 (c 20) SANT AMBROS *Epistola ad Valentinianum Imp* ep 21 PL 16 1005 SANT AGUSTÍ *Contra litteras Petiliani* l 2 c 83 CSEL 52 p 112 PL 43 315, cf C 23 q 5 c 33 (ed Friedberg col 939) ID *Ep* 23 PL 33 98 ID *Ep* 34 PL 33 132 ID *Ep* 35 PL 33 135 SANT GREGORI MAGNE *Epistola ad Virgilium et Theodorum Episcopos Massiliae Galliarum* Registrum Epistolarum I 45 MGH ep 1 p 72 PL 77 510 511 (l 1 ep 47) ID *Epistola ad Iohannem Episcopum Constantinopolitanum* Registrum Epistolarum III 52 MGH ep 1 p 210 PL 77 649 (l 3 ep 53) cf D 45 c 1 (ed Friedberg col 160) CONC TOLET IV c 57 MANSI 10 633 cf D 45 c 5 (ed Friedberg col 161 162) CLIMENT III X V 6 9 ed Friedberg col 774 INNOCENCI III *Epistola ad Arelatensem Archiepiscopum* X III 42 3 ed Friedberg col 646

[9] Cf CIC c 1351 PIUS XII *Al locucio a la S Rota Romana* 6 oct 1946 AAS 38 (1946) 394 ID enc *Mystici Corporis* 29 juny 1943 AAS 35 (1943) 243

[10] Cf Eph 1 5

[11] Cf Io 6 44

[LA MANERA DE FER DE CRIST I DELS APÒSTOLS]

11 Déu crida, certament, els homes a servir-lo en esperit i veritat, això, doncs, els obliga en consciència, però no els coacciona pas, ja que té en compte la dignitat de la persona humana, per Ell creada, la qual s ha de regir pel seu propi judici i ha de fruir de llibertat Això es va fer màximament palès en Crist Jesús, en qui Déu es va manifestar perfectament Ell mateix i els seus camins Efectivament, Crist, que és Mestre i Senyor nostre [12], mansuet i humil de cor [13], va atreure i invitar pacientement els seus deixebles [14] I si bé va sostenir i confirmar amb miracles la seva predicació, ho va fer per a despertar i enrobustir la fe dels qui l escoltaven, i no pas per a exercir damunt d ells coacció [15] Es cert que va reprobar la incredulitat dels oients, però tot deixant el càstig a Déu, en el dia del judici [16] Quan va enviar els Apòstols al món, els digué *Aquell qui creurà i es batejarà, se salvarà, però el qui no creurà, es condemnarà* (Mc 16,16) Però, tot i saber que s havia sembrat cogula amb el blat, va manar que se' ls deixés tots dos créixer fins a la collita que es farà a la fi del món [17] Renuncià a ser un Messias polític i dominador per la força [18], i preferí dir-se Fill de l home, que ha vingut *a servir i a donar la seva vida per a la redempció de molts* (Mc 10,45)

11 Deus quidem homines ad inserviendum Sibi in spiritu et veritate vocat, unde ipsi in conscientia vinciuntur, non vero coercentur Rationem enim habet dignitatis personae humanae ab Ipso conditae, quae proprio consilio duci et libertate frui debet Hoc autem summe apparuit in Christo Iesu in quo Deus Seipsum ac vias suas perfecte manifestavit Etenim Christus, qui Magister et Dominus est noster [12], idemque mitis et humilis corde [13], discipulos patienter allexit et invitavit [14] Miraculis utique praedicationem suam suffulsit et confirmavit ut fidem auditorum excitaret atque comprobaret, non ut in eos coercitionem exerceret [15] Incredulitatem audientium certe exprobravit, sed vindictam Deo in diem Iudicii relinquendo [16] Mittens Apostolos in mundum dixit eis *Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit, qui vero non crediderit condemnabitur* (Mc 16,16) Ipse vero, agnoscens zizaniam cum tritico seminatam, iussit sinere utraque crescere usque ad messem quae fiet in consummatione saeculi [17] Nolens esse Messias politicus et vi dominans [18], maluit se dicere Filium Hominis qui venit *ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis* (Mc 10,45)

[12] Cf Io 13 13
[13] Cf Mt 11 29
[14] Cf Mt 11 28 30 Io 6 67 68
[15] Cf Mt 9 28 29 Mc 9 23 24 PAU VI enc *Ecclesiam suam* 6 agost 1964 AAS 56 (1964) 642 643
[16] Cf Mt 11 20 24 Rom 12 19 20 2 Thess 1 8
[17] Cf Mt 13 30 i 40 42
[18] Cf Mt 4 8 10 Io 6 15

Es mostrà com a perfecte Servent de Déu [19], que *no trenca la canya esquerdada i no apaga el ble fumejant* (Mt 12,20). Va reconèixer l' autoritat civil i els seus drets quan va manar de pagar el tribut al Cèsar, però avisant que s' havien de servar els drets superiors de Déu: *Doneu al Cèsar el que és del Cèsar, i a Déu el que és de Déu* (Mt 22,21). Finalment, en consumar en la Creu l' obra de la Redempció, que havia de guanyar per als homes la salvació i la veritable llibertat, va completar la seva revelació. Va donar testimoni de la veritat [20], però no va voler imposar-la per la força als qui el contradeien. Car el seu regne no es defensa colpejant [21], ans s' estableix donant testimoni de la veritat i escoltant-la, i creix per l' amor amb què Crist, alçat en Creu, atreu els homes cap a Ell mateix [22].

Els Apòstols, ensenyats per la paraula i l' exemple de Crist, seguiren el mateix camí. Des dels mateixos començaments de l' Església, els deixebles treballaren per a convertir els homes a la confessió del Crist Senyor, no amb actes coercitius ni amb mètodes indignes de l' Evangeli, sinó més que res per la força de la paraula de Déu [23]. Anunciaven a tothom amb valentia el designi de Déu, *que vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1 Tim 2,4); però a la vegada respectaven els febles encara que estiguessin en l' error, i així palesaven com *cadascú de nosaltres donarà comptes de si mateix a Déu* (Rom 14, 12) [24] i mentrestant està obligat a obeir la seva consciència. De la

Sese praebuit ut perfectum Servum Dei [19], qui *harundinem quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet* (Mt 12,20). Potestatem civilem eiusque iura agnovit, iubens censum dari Caesari, clare autem monuit servanda esse iura superiora Dei: *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo* (Mt 22,21). Tandem in opere redemptionis in cruce complendo, quo salutem et veram libertatem hominibus acquireret, revelationem suam perfecit. Testimonium enim perhibuit veritati [20], eam tamen contradicentibus vi imponere noluit. Regnum enim eius non percutiendo vindicatur [21], sed stabilitur testificando et audiendo veritatem, crescit autem amore, quo Christus exaltatus in cruce homines ad Seipsum trahit [22].

Apostoli, Christi verbo et exemplo edocti, eamdem viam secuti sunt. Ab ipsis Ecclesiae exordiis discipuli Christi adlaborarunt, ut homines ad Christum Dominum confitendum converterent, non actione coercitiva neque artificiis Evangelio indignis, sed imprimis virtute verbi Dei [23]. Fortiter omnibus nuntiabant propositum Salvatoris Dei, *qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire* (1 Tim 2,4); simul autem verebantur debiles etiamsi in errore versabantur, sic ostendentes quomodo *unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo* (Rom 14,12) [24] et in tantum te-

[19] Cf Is 42,1-4.
[20] Cf Io 18,37
[21] Cf. Mt 26,51-53; Io 18,36.
[22] Cf. Io 12,32.
[23] Cf. I Cor 2,3-5, 1 Thess 2,3-5.
[24] Cf. Rom 14,1-23; 1 Cor 8,9-13; 10,23-33

mateixa manera que Crist, els Apòstols es dedicaren sempre a donar testimoni de la veritat de Déu i s' atrevien plens de gosadia a proclamar davant del poble i de les autoritats *la paraula de Déu amb confiança* (Act 4,31) [25]. Car creien amb fe ferma que l' evangeli mateix era realment una força de Déu per a la salvació de tot creient [26]. Tot menyspreant, doncs, «les armes de la carn» [27] i seguint l' exemple de mansuetud i modèstia de Crist, predicaren la paraula de Déu fiats plenament en la força d' aquesta paraula per destruir els poders enemics de Déu [28] i portar als homes a la fe i a l' acatament de Crist [29]. El mateix que el Mestre, els Apòstols reconegueren la legítima autoritat civil: *No hi ha autoritat que no vingui de Déu,* ensenya l' Apòstol, i a continuació mana: *Que tota persona estigui sotmesa als poders superiors; ... qui resisteix a l' autoritat, resisteix a allò que Déu ha disposat* (Rom 13,1-2) [30]. Però, alhora, no van tenir por de contradir el poder públic que s' oposava a la santa voluntat de Déu: *S' ha d' obeir a Déu més que no pas als homes* (Act 5,29) [31]. Aquest camí l' han seguit innombrables màrtirs i fidels tostemps i arreu.

neatur conscientiae suae oboedire. Sicuti Christus, Apostoli intenti semper fuerunt ad testimonium reddendum veritati Dei, abundantius audentes coram populo et principibus loqui *verbum Dei cum fiducia* (Act 4,31) [25]. Firma enim fide tenebant ipsum Evangelium revera esse virtutem Dei in salutem omni credenti [26]. Omnibus ergo spretis «armis carnalibus» [27], exemplum mansuetudinis et modestiae Christi sequentes, verbum Dei praedicaverunt plene confisi divina huius verbi virtute ad potestates Deo adversas destruendas [28] atque homines ad fidem et obsequium Christi reducendos [29]. Sicut Magister ita et Apostoli auctoritatem legitimam civilem agnoverunt: *Non est enim potestas nisi a Deo* docet Apostolus, qui exinde iubet: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; ... qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit* (Rom 13,1-2) [30]. Simul autem non timuerunt contradicere potestati publicae se sanctae Dei voluntati opponenti: *Oboedire oportet Deo magis quam hominibus* (Act 5,29) [31]. Hanc viam secuti sunt innumeri martyres et fideles per saecula et per orbem.

[25] Cf. Eph 6,19-20
[26] Cf. Rom 1,16.
[27] Cf. 2 Cor 10,4; 1 Thess 5,8-9.
[28] Cf. Eph 6,11-17
[29] Cf 2 Cor 10,3-5
[30] Cf 1 Pebr 2,13-17.
[31] Cf Act 4,19-20.

[L' Església segueix els passos de Crist i dels Apòstols]

12. L' Església, per tant, fidel a la veritat evangèlica, segueix els passos de Crist i dels Apòstols quan reconeix i afavoreix l' estat de llibertat religiosa com a conforme amb la dignitat humana i amb la revelació de Déu. Ha custodiat i ensenyat en el decurs dels temps la doctrina rebuda del Mestre i dels Apòstols. I, per més que en la vida del poble de Déu, en la seva peregrinació a través de les vicissituts de la història humana, hi hagi hagut de vegades un comportament menys conforme amb l' esperit evangèlic, i fins i tot contrari, l' Església, però, sempre ha mantingut la doctrina que ningú no ha de ser obligat a la fe.

El ferment evangèlic anà actuant així molt de temps en l' esperit dels homes i contribuí molt a fer que aquests en el córrer dels temps s' adonessin amb major amplitud de la dignitat de la seva persona i anés madurant la persuassió que en matèria religiosa s' havia de conservar aquesta dignitat inmune de qualsevol coacció humana en la societat.

[La llibertat de l' Església]

13. Entre les coses que pertoquen al bé de l' Església, millor encara, al bé de la mateixa societat temporal, i que s' han de conservar sempre i arreu i s' han de defensar de tot atemptat, és certament molt important que l' Església frueixi de tota la llibertat que demani la cura de la salvació dels homes [32]. Perquè aques-

12. Ecclesia igitur, evangelicae veritati fidelis, viam Christi et Apostolorum sequitur quando rationem libertatis religiosae tamquam dignitati hominis et Dei revelationi consonam agnoscit eamque fovet. Doctrinam a Magistro et ab Apostolis acceptam, decursu temporum, custodivit et tradidit. Etsi in vita Populi Dei, per vicissitudines historiae humanae peregrinantis, interdum exstitit modus agendi spiritui evangelico minus conformis, immo contrarius, semper tamen mansit Ecclesiae doctrina neminem esse ad fidem cogendum.

Evangelicum fermentum in mentibus hominum sic diu est operatum atque multum contulit, ut homines temporum decursu latius agnoscerent dignitatem personae suae et maturesceret persuasio in re religiosa ipsam immunem servandam esse in civitate a quacumque humana coercitione.

13. Inter ea quae ad bonum Ecclesiae, immo ad bonum ipsius terrenae civitatis spectant et ubique semperque servanda sunt atque ab omni iniuria defendenda, illud certe praestantissimum est, ut Ecclesia tanta perfruatur agendi libertate, quantam salus hominum curanda requirat [32]. Haec enim

[32] Cf Lleó XIII, carta *Officio sanctissimo*, 22 des. 1887 · AAS 20 (1887) 269, Id , carta *Ex litteris*, 7 abril 1887 AAS 19 (1887) 465

ta llibertat és sagrada; amb ella l' Unigènit Fill de Déu va enriquir l' Església adquirida amb la seva sang. I és en realitat cosa tan pròpia de l' Església, que els qui la impugnen obren contra el voler de Déu. La llibertat de l' Església és un principi fonamental en les relacions entre l' Església i els poders públics i tot l' ordre civil.

L' Església reclama per a ella la llibertat en la societat humana i davant qualsevol autoritat pública, per tal com és una autoritat espiritual constituïda pel Crist Senyor, a la qual per manament diví pertoca el deure d' anar a tot el món i de predicar l' Evangeli a tota creatura [33]. Reclama, igualment, l' Església per a ella la llibertat, com a societat que és d' homes que tenen dret a viure en la societat civil segons les normes de la fe cristiana [34].

Ara bé, quan la llibertat religiosa, vigeix com a norma, no sols proclamada amb paraules ni només sancionada amb lleis, sinó també portada a la pràctica amb sinceritat, llavors per fi l' Església aconsegueix de fet i de dret les condicions per a la independència que necessita per a dur a terme la missió divina, independència que les autoritats eclesiàstiques han reinvidicat amb la major insistència dintre de la societat [35]. I al mateix temps, els fidels cristians, com tots els altres homes, frueixen del dret civil de no ser impedits de viure d' acord amb la seva consciència. Hi ha, doncs, concordància entre la llibertat de l' Església i aquella lli-

libertas sacra est, qua Unigenitus Dei Filius ditavit Ecclesiam acquisitam sanguine suo. Ecclesiae sane adeo propria est, ut qui eam impugnant, iidem contra Dei voluntatem agant. Libertas Ecclesiae est principium fundamentale in relationibus inter Ecclesiam et potestates publicas totumque ordinem civilem.

In societate humana et coram quavis potestate publica Ecclesia sibi vindicat libertatem, utpote auctoritas spiritualis, a Christo Domino constituta, cui ex divino mandato incumbit officium eundi in mundum universum et Evangelium praedicandi omni creaturae [33]. Libertatem pariter sibi vindicat Ecclesia prout est etiam societas hominum qui iure gaudent vivendi in societate civili secundum fidei christianae praescripta [34].

Iamvero si viget ratio libertatis religiosae non solum verbis proclamata neque solum legibus sancita, sed etiam cum sinceritate in praxim deducta, tunc demum Ecclesia stabilem obtinet et iuris et facti condicionem ad necessariam in missione divina exsequenda independentiam, quam auctoritates ecclesiasticae in societate presse pressiusque vindicarunt [35]. Simulque Christifideles, sicut et ceteri homines, iure civili gaudent ne impediantur in vita sua iuxta conscientiam agenda. Concordia igitur viget inter libertatem Ecclesiae et libertatem illam religiosam, quae omnibus hominibus et

[33] Cf Mc 16,15; Mt 28,18-20, Pius XII, enc. *Summi Pontificatus*, 20 oct. 1939: AAS 31 (1939) 445-446.

[34] Cf. Pius XII, carta *Firmissimam constantiam*, 28 març 1937: AAS 29 (1937) 196.

[35] Cf Pius XII, al loc *Ci riesce*, 6 des. 1953 · AAS 45 (1953) 802.

bertat religiosa que s' ha de reconèixer com un dret de tots els homes i comunitats i que s' ha de sancionar en l' ordenació jurídica.

[Obligació de l' Església]

14. L' Església catòlica, per a obeir el manament diví: *Ensenyeu a totes les gents* (Mt 28,19-20), ha de procurar amb gran interès *que la paraula de Déu sigui estesa i glorificada* (2 Thess 3,1).

L' Església demana, doncs, amb gran insistència que tots els seus fills abans que res elevin *peticions, súpliques, pregàries, accions de gràcies per tots els homes... Perquè això és bo i grat davant Déu el nostre Salvador, el qual vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1 Tim 2,1-4).

I els fidels cristians han de tenir diligent atenció a la sagrada i certa doctrina de l' Església en la formació de la seva consciència [36]. Ja que, per voler de Crist, l' Església catòlica és la mestra de la veritat i té per missió d' anunciar i ensenyar autènticament la Veritat, que és Crist, i, alhora, de declarar i confirmar amb la seva autoritat els principis d' ordre moral que es deriven de la mateixa naturalesa humana. Esforcin-se, a més, els cristians a comportar-se amb seny davant els de fora, a difondre *en l' Esperit Sant, amb caritat no fingida, amb paraules de veritat* (2 Cor 6, 6-7), la llum de la vida amb tota confiança i fortalesa apostòlica, fins a vessar la sang [37].

communitatibus est tanquam ius agnoscenda et in ordinatione iuridica sancienda.

14. Ecclesia Catholica, ut divino obtemperet mandato: *docete omnes gentes* (Mt 28,19), impensa cura adlaborare debet *ut sermo Dei currat et clarificetur* (2 Thess 3,1).

Enixe igitur rogat Ecclesia, ut a filiis suis primum omnium fiant *obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus... Hoc enim bonum est et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire* (1 Tim 2,1-4).

Christifideles autem in sua efformanda conscientia diligenter attendere debent ad sacram certamque Ecclesiae doctrinam [36]. Christi enim voluntate Ecclesia Catholica magistra est veritatis, eiusque munus est, ut Veritatem quae Christus est enuntiet atque authentice doceat, simulque principia ordinis moralis, ex ipsa natura humana profluentia, auctoritate sua declaret atque confirmet. Insuper Christiani, in sapientia ambulantes ad eos qui foris sunt, *in Spiritu Sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis* (2 Cor 6, 6-7), lumen vitae cum omni fiducia [37] et fortitudine apostolica, ad sanguinis usque effusionem, diffundere satagant.

[36] Cf Pius XII, *Radiomissatge*, del 23 març 1952 AAS 44 (1952) 270-278.
[37] Cf Act 4,29

Perquè el deixeble té envers Crist Mestre la greu obligació de conèixer cada dia més plenament la veritat que ha rebut d' Ell, d' anunciar-la fidelment i de defensar-la amb valor, llevat de fer-ho amb mitjans contraris a l' esperit evangèlic. Però a la vegada la caritat de Crist l' esperona a tractar amb amor, prudència i paciència els homes que viuen en l' error o en la ignorància de la fe [38]. S' han de sospesar, per tant, d' una banda els deures envers Crist Verb vivificant que s' ha de predicar, i de l' altra els drets de la persona humana i la mesura de la gràcia que Déu per Crist ha atorgat a l' home, el qual és invitat a rebre i professar voluntàriament la fe.

[Conclusió]

15. Es ben clar, doncs, que els homes d' avui dia desitgen poder professar lliurement la religió en privat i en públic, i, més encara, que la llibertat religiosa és declarada com a dret civil en moltes constitucions i és reconeguda solemnement en documents internacionals [39].

Però no deixa d' haver-hi règims on, si bé la constitució reconeix la llibertat del culte religiós, les mateixes autoritats en canvi s' entesten a apartar els ciutadans de professar la religió i a fer dificilíssima i insegura la vida a les comunitats religioses.

Etenim discipulus erga Christum Magistrum gravi adstringitur officio, veritatem ab Eo receptam plenius in dies cognoscendi, annuntiandi fideliter, strenueque defendendi, exclusis mediis spiritui evangelico contrariis. Simul tamen caritas Christi urget eum, ut amanter, prudenter, patienter agat cum hominibus, qui in errore vel ignorantia circa fidem versantur [38]. Respiciendum igitur est tum ad officia erga Christum Verbum vivificans quod praedicandum est, tum ad humanae personae iura, tum ad mensuram gratiae a Deo per Christum tributam homini, qui ad fidem sponte accipiendam et profitendam invitatur.

15. Constat igitur praesentis aetatis homines optare ut libere possint religionem privatim publiceque profiteri, immo libertatem religiosam in plerisque Constitutionibus iam ut ius civile declarari et documentis internationalibus sollemniter agnosci [39].

At non desunt regimina in quibus, etsi in eorum Constitutione libertas cultus religiosi agnoscitur, tamen ipsae publicae potestates conantur cives a religione profitenda removere et communitatibus religiosis vitam perdifficilem ac periclitantem reddere.

[38] Cf Joan XXIII, enc *Pacem in terris*, 11 abril 1963 AAS 55 (1963) 299-300
[39] Cf Joan XXIII, enc *Pacem in terris*, 11 abril 1963 AAS 55 (1963) 295-296

Saludant amb joia els signes venturosos d' aquest temps, però denunciant amb dolor aquests deplorables fets, el sagrat Concili exhorta els catòlics i demana a tots els homes que considerin amb tota l' atenció com és de necessària la llibertat religiosa, sobretot en les condicions actuals de la família humana.

Es evident com tots els pobles esdevenen cada dia més una sola cosa, com els homes de distintes cultures i religions es lliguen ells amb ells amb llaços cada dia més estrets, i com va creixent la consciència de la pròpia responsabilitat de cadascú. Per tant, a fi que s' instaurin i s' afermin les relacions pacífiques i la concòrdia en el gènere humà, cal que arreu del món la llibertat religiosa es vegi protegida per una tutela jurídica eficaç i que es respectin els suprems deures i drets dels homes a desenvolupar lliurement llur vida religiosa dintre de la societat.

Que Déu, Pare de tots, faci que la família humana, amb la diligent observància d' un règim de llibertat religiosa en la societat, per la gràcia de Crist i el poder de l' Esperit Sant, atenyi aquella sublim i perenne *llibertat de la glòria dels fills de Déu* (Rom 8,21).

Totes i cadascuna de les coses incloses en aquesta declaració han obtingut el beneplàcit dels Pares del sagrat Concili. I Nós, en virtut de la potestat apostòlica que ens ha estat confiada per Crist, conjuntament amb els venerables Pares, les aprovem en l' Esperit Sant, les decretem, les establim, i manem que siguin

Illa fausta huius temporis signa laeto animo salutans, haec vero deploranda facta cum moerore denuntians, Sacra Synodus Catholicos hortatur, exorat autem homines universos, ut perattente considerent quantopere libertas religiosa necessaria sit in praesenti potissimum familiae humanae condicione.

Manifestum est enim cunctas gentes magis in dies unum fieri, homines diversae culturae et religionis arctioribus inter se devinciri rationibus, augeri denique conscientiam propriae cuiusque responsabilitatis. Proinde ut pacificae relationes et concordia in genere humano instaurentur et firmentur, requiritur ut ubique terrarum libertas religiosa efficaci tutela iuridica muniatur atque observentur suprema hominum officia et iura ad vitam religiosam libere in societate ducendam.

Faxit Deus et Pater omnium ut familia humana, diligenter servata libertatis religiosae ratione in societate, per gratiam Christi et virtutem Spiritus Sancti adducatur ad sublimem illam ac perennem *libertatem gloriae filiorum Dei* (Rom 8,21).

Haec omnia et singula quae in hac Declaratione edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approba-

promulgades aquestes coses establertes conciliarment per a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, 7 de desembre del 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

mus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die VII mensis decembris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECLARACIÓ SOBRE L' EDUCACIÓ CRISTIANA DE LA JOVENTUT

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

La declaració *Gravissimum educationis* fou promulgada pel Papa Pau VI a la sessió pública del 28 d' octubre de 1965, després de la votació final de 2.290 vots positius i 35 d' adversos.

El tema va començar amb les suggerències arribades a la Comissió antepreparatòria, que van condensar-se en 81 proposicions referents a temes d' educació, ensenyament als seminaris i escoles de l' Església, cultura i d' altres de semblants.

D' aquestes proposicions, agrupades en tres capítols, va passar-se, com en d' altres matèries, a la redacció d' esquemes breus, preparats per la Comissió preparatòria que presidia el Cardenal Pizzardo. Pel juny del 1962, la Comissió central va ordenar que, amb tots aquests escrits degudament modificats, es redactés un sol esquema comprensiu, que va dur per títol «De scholis catholicis et de studiis academicis».

Començat ja el Concili i formades les seves Comissions, calgué repartir la matèria amb nous criteris, i l' esquema que en resultà fou enllestit i distribuït als Pares pel maig del 1963. Era la quarta redacció des de les «proposicions» primitives.

Durant la segona etapa conciliar, el tema no havent arribat encara a l' aula, la Comissió el redactà per cinquena vegada. Però, obeint una ordre general de la Comissió coordinadora, que en molts temes volgué una simple indicació o *vot* del Concili, per abreujar-ne el curs, de la cinquena redacció hom passà a una llista de 17 proposicions brevíssimes, que foren repartides per correu al maig del 1964.

El Concili no es resignà ni a les presses ni a deixar als organismes postconciliars el desenrotllament de matèries importants sobre les quals els Pares volien decidir personalment, i calgué procedir a una setena i més àmplia redacció, que va ser, finalment, discutida a la basílica de sant Pere del 17 al 19 de novembre de 1964 i aprovada aquest darrer dia com a base del document definitiu, després d' haver-hi estat incorporades les suggerències fetes en els debats.

El 6 d' octubre de 1965 va repartir-se el text vuitè, anomenat «emendatus», que fou votat, primer per parts i després en conjunt,

el dia 14, amb 1.912 «placet», 183 «non placet» i un vot nul. Mancava sols la votació solemne i la promulgació, amb què hem començat aquesta nota.

SUMARI

Proemi.—La gran importància de l' educació en la vida de l' home. Més facilitat i més necessitat de l' educació en el món actual. Missió de l' Església en l' educació total de l' home.

1. Dret de tothom a l' educació. Cal col.laborar perquè l' educació arribi a tots els homes. Lluita contra l' analfabetisme. És necessària una educació integral, això és, física, moral, intel.lectual, sexual, social i religiosa.
2. Finalitats característiques de l' educació cristiana: no sols la formació humana completa, sinó també el desenrotllament personal de la fe, de l' oració i de la participació en el culte, el progrés de la vida de l' home nou en el Crist i l' anhel comunitari i apostòlic.
3. Deures i drets dels pares i importància de la família en l' educació. Deures i drets de la societat civil i de l' Església.
4. L' Església, per a educar, es val, sobretot, dels mitjans propis (catequesi, litúrgia, etc.). Però també fa servir d' altres mitjans (escoles associacions, mitjans de comunicació social) que són comuns a tots els homes.
5. Importància de l' escola i de la vocació per a l' ensenyament.
6. Dret de la família a l' elecció lliure d' escola. Deure de l' Estat de subvencionar les escoles, de manera que resti assegurat l' exercici d' aquell dret. Deure de l' Estat de promoure i vigilar l' escola, amb exempció de tot monopoli.
7. És necessari que l' Església ajudi els joves que van a escoles no-catòliques, per mitjà del testimoniatge dels mestres, l' acció apostòlica dels condeixebles i el ministeri d' aquells qui ensenyen la doctrina de la salvació. És necessari assegurar una educació que estigui d' acord amb els pincipis morals i religiosos propis de les famílies.
8. Importància de l' escola catòlica, que ha de crear un clima propici al desenrotllament harmoniós de la vida cristiana. Dret de l' Església a fundar i dirigir escoles catòliques de tota mena i grau.
   Necessitat d' una seriosa preparació professional i d' una autèntica acció apostòlica per part dels professors d' aquestes escoles.
   Deure dels pares de confiar els seus fills a les escoles catòliques, segons les circumstàncies de temps i lloc.
9. Cal tenir molt en compte els diversos tipus d' escola (professional, tècnica, social, per a adults, etc.), que la situació actual exigeix particularment. Exhortació als pastors i als fidels perquè ajudin les escoles catòliques i subvinguin a les necessitats d' aquells qui manquen de mitjans econòmics o es veuen privats de l' ajuda i l' afecte de la família o viuen allunyats del do de la fe.
10. Importància de les facultats i universitats catòliques, en les quals les diverses disciplines són cultivades segons principis i mètodes propis, amb la llibertat pròpia de la investigació científica i en un clima d' obertura als nous problemes i investigacions.

Allí on no hi hagi una Facultat teològica, s' establirà, almenys, un institut o càtedra de teologia. També en les universitats no-catòliques hom procurarà la creació de residències i centres per a l' assistència de la joventut universitària.

11. Importància de les Facultats de ciències sagrades, les quals s' hauran de preocupar de la formació per a l' ensenyament en els centres de ciències eclesiàstiques, el coneixement cada vegada més profund de la revelació divina, el diàleg amb els germans separats i la resposta als problemes que planteja el progrés cultural.

12. Necessitat de coordinar les escoles catòliques, les diverses Facultats de les Universitats i les Universitats entre elles.
Conclusió.—El Concili manifesta el seu agraïment a tots els qui es dediquen a l' ensenyament, els exhorta a perseverar i invita, demés, els joves a dedicar-se a aquesta tasca.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECLARACIÓ SOBRE L' EDUCACIÓ CRISTIANA DE LA JOVENTUT *

[PROEMI]

El sant Concili ecumènic estudia amb atenció la importància gravíssima de l' educació en la vida de l' home i el seu influx cada vegada més gran en el progrés social contemporani [1]. En realitat,

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SACROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECLARATIO DE EDUCATIONE CHRISTIANA

GRAVISSIMUM EDUCATIONIS momentum in vita hominis eiusque influxum semper maiorem in socialem huius aetatis progressum Sancta Oecumenica Synodus attente perpendit [1]. Re quidem vera iuvenum educatio, immo

* Declaració promulgada el 28 d' octubre del 1965.

[1] Entre els moltíssims documents que palesen la importància de l' educació, cf. sobretot: BENET XV, carta apost. *Communes litteras,* del 10 d' abril del 1929: AAS 11 (1919) 172; PIUS XI, enc. *Divini illius Magistri,* del 3 de desembre del 1929: AAS 22 (1930) 49-86; PIUS XII, al.loc. als joves d' A. C. I., del 20 d' abril del 1946, en *Discorsi e Radiomessaggi* VIII p.53-57; al.loc. als pares de família de França, del 18 de setembre del 1951: ibid. XIII p.241-245; JOAN XXIII, Missatge en el 30è aniversari de l' encicl. *Divini illius Magistri,* del 30 de desembre del 1959: AAS 52 (1960) 57-59; PAU VI, al.loc. als socis de F.I.D.A.E. (Federació d' Instituts Depenents de l'Autoritat Eclesiàstica), en *Encicliche e Discorsi*

l' educació dels joves, i fins i tot una formació constant dels adults, esdevé d' una banda més fàcil però de l' altra més urgent en les circumstàncies de la nostra època. Car els homes, molt més conscients de la seva pròpia dignitat i del seu propi deure, desitgen prendre cada vegada part més activa en la vida social i, sobretot, econòmica i política [2]; els meravellosos progressos de la tècnica i de la recerca científica, els nous instruments de comunicació social, ofereixen als homes l' oportunitat, tenint com tenen majors lleures, d' atènyer més fácilment el patrimoni cultural i complementar-se mútuament mercès a vincles més estrets ja sigui entre els grups, ja entre els mateixos pobles.

Consegüentment, arreu es fan esforços per a promoure més i més la tasca educadora; es declaren i es consignen en documents públics [3] els drets educacionals primordials de l' home, i, sobretot, els dels infants i dels pares; amb el ràpid creixement del nombre d' alumnes, es multipliquen per tot arreu i es perfeccionen les escoles, es creen altres institucions educatives; es cultivem amb noves experiències els mètodes d' educació i ensenyament; es fan esforços molt notables per a fer-les arribar a tots el homes, per bé que moltíssims nens i joves encara es veuen privats fins i tot

adultorum quoque continua quaedam institutio, cum facilior tum urgentior redditur temporis nostri adiunctis. Homines enim propriae dignitatis et officii plenius conscii, vitam socialem ac praesertim oeconomicam et politicam actuosius in dies participare praeoptant [2]; mirabiles artis technicae et inquisitionis scientificae progressus, nova communicationis socialis subsidia opportunitatem praebent hominibus, maiore interdum temporis spatio ab occupationibus liberi fruentibus, facilius ad patrimonium mentis animique culturae accedendi atque arctiore tum coetuum tum ipsorum populorum necessitudine mutuo se complendi.

Proinde ubique conatus fiunt ad opus educationis magis magisque promovendum; hominum, et peculiariter puerorum atque parentum, iura primaria educationem respicientia declarantur et publicis documentis consignantur [3]; alumnorum numero celeriter crescente, late multiplicantur et perficiuntur scholae atque alia educationis instituta conduntur; novis experimentis excoluntur educationis et instructionis methodi; magni quidem ponderis peraguntur nisus ad eas omnibus hominibus procurandas, licet permulti

di S.S. Paolo VI, I (Roma 1964) p.601-603. Cf., a més, les actes i documents sobre la preparació del Concili ecumènic Vaticà II, sèrie I, antepreparatòria, vol.3 p.363-364,370-371 i 373-374.

[2] Cf. JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra*, del 15 de maig del 1961: AAS 53 (1961) 413,415-417.424; ID., enc. *Pacem in terris*, del 11 d' abril del 1963: AAS 55 (1963) 278ss.

[3] Cf. *Déclaration des droits de l' homme*, del 10 de desembre del 1948, de la O.N.U.; i *Déclaration des droits de l' enfant*, del 20 de novembre del 1959; *Protocole additionel à la convention des droits de l' homme et des libertés fondamentales* (París, 20 de març del 1952); sobre la declaració universal dels drets de l' home, cf. JOAN XXIII, enc. *Pacem in terris*, del 11 d' abril del 1963: AAS 55 (1963) 295ss.

de la instrucció bàsica i tants d' altres manquen d' una educació adient en la qual es cultivi alhora la veritat i la caritat.

Però, com sigui que l' Església s' ha de preocupar de tota la vida de l' home, àdhuc la material en quant que està unida a la vocació celestial, per tal de complir el manament rebut del seu diví Fundador, és a dir, d' anunciar a tots els homes el misteri de salvació i instaurar totes les coses en Crist [4], li pertoca també a ella el seu paper en el progrés i desenvolupament de l' educació. Per això, el sant Concili proclama alguns principis fonamentals sobre l' educació cristiana, especialment a les escoles, els quals una Comissió postconciliar particular haurà d' explanar amb major amplitud i hauran de ser aplicats per les Conferències episcopals a circumstàncies vàries dels pobles.

[Dret universal a l' educació. La seva noció]

1. Tots els homes de qualsevol raça, classe i edat, per tal com posseeixen la dignitat humana, tenen dret inalienable a una educació [5] que correspongui al seu fi propi [6], s' adigui a la seva manera de ser, a les diferències de sexes i a la cultura i tradicions pàtries, i, a la vegada, que s' obri als intercanvis fraternals amb altres pobles i fomenti una franca i veritable unitat i pau a la terra. L' educació veritable pretén la formació de la persona humana or-

pueri et iuvenes institutione etiam fundamentali adhuc priventur et tot alii apta educatione, in qua simul veritas et caritas excoluntur, careant.

Cum vero Sancta Mater Ecclesia ad mandatum implendum a divino suo Conditore acceptum, mysterium nempe salutis omnibus hominibus nuntiandi et omnia instaurandi in Christo, integram hominis vitam etiam terrenam quatenus cum vocatione caelesti connexam curare debeat [4], in educationis progressu atque amplificatione partes suas habet. Proinde S. Synodus de educatione christiana praesertim in scholis fundamentalia quaedam principia declarat, quae a speciali post Concilium Commissione fusius evolvenda erunt atque ab Episcoporum Conferentiis ad diversas regionum condiciones applicanda.

1. Omnibus hominibus cuiusvis stirpis, condicionis et aetatis utpote dignitate personae pollentibus, ius est inalienabile ad educationem [5], proprio fini respondentem [6], propriae indoli, sexus differentiae, culturae patriisque traditionibus accommodatam et simul fraternae cum aliis populis consortioni apertam ad veram unitatem et pacem in terris fovendam. Vera autem

[4] Cf Joan XXIII, enc *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 402; Concili Vaticà II, const dogm sobre l' Església *Lumen gentium* n 17 AAS 57 (1965) 21.

[5] Pius XII, missatge radiof del 24 de desembre del 1942 AAS 35 (1943) 9 i 24, Joan XXIII, enc *Pacem in terris* · AAS 55 (1963) 259ss i la declaració dels drets de l' home referida en la nota 3

[6] Cf Pius XI, enc *Divini illius Magistri,* del 31 de desembre del 1929 AAS 22 (1930) 50ss

denada al seu fi últim i al bé de les societats de les quals l' home és membre i en les responsabilitats de les quals, quan sigui gran, prendrà part.

Així, doncs, cal ajudar als nens i als joves—tenint en compte els progressos de les ciències psicològica, pedagògica i didàctica—a desenvolupar harmònicament llurs aptituds físiques, morals i intel.lectuals, a adquirir un gradual sentit de la responsabilitat en el desplegament just i contínuadament esforçat de la pròpia vida i en la consecució de la veritable llibertat, superant els obstacles amb esperit generós i perseverant. Vagi-se 'ls instruint positivament i assenyadament en la qüestió sexual d' acord amb la seva edat. Formi-se 'ls, a més, per a la vida social en què han de participar, a base d' instruir-los degudament en els mitjans necessaris i oportuns que els facin capaços d' inserir-se activament en les diverses agrupacions de la comunitat humana; obri-se 'ls al diàleg amb els altres i que col.laborin de bon grat a la consecució del bé comú.

Així mateix, declara el sant Concili que els nens i els joves tenen dret a ser estimulats a ponderar els valors morals amb una recta consciència, i a adoptar-los amb una adhesió personal, i a conèixer i estimar millor Déu. Per això prega amb insistència a tots els qui tenen el règim dels pobles o dirigeixen l' educació, que tinguin cura que la joventut no es vegi mai privada d' aquest dret sagrat. I exhorta els fills de l' Església que col.laborin amb esperit generós en tot el camp de l' educació, més que res per tal

educatio prosequitur formationem personae humanae in ordine ad finem eius ultimum et simul ad bonum societatum, quarum homo membrum exstat et in quarum officiis, adultus effectus, partem habebit.

Pueri igitur et adolescentes, ratione habita progressus scientiae psychologicae, paedagogicae et didacticae adiuventur oportet ad dotes physicas, morales et intellectuales harmonice evolvendas, ad gradatim acquirendum perfectiorem sensum responsabilitatis in propria vita continuo nisu recte excolenda et in vera libertate prosequenda, obstaculis magno et constanti animo superatis. Positiva et prudenti educatione sexuali progrediente aetate instituantur. Praeterea ad vitam socialem participandam ita conformentur ut, instrumentis necessariis et opportunis rite instructi, in varios humanae communitatis coetus actuose sese inserere valeant, colloquio cum aliis aperiantur communique bono provehendo operam libenter navent.

Similiter Sancta Synodus declarat pueris ac adolescentibus ius esse ut in valoribus moralibus recta conscientia aestimandis et adhaesione personali amplectendis necnon in Deo perfectius cognoscendo et diligendo instimulentur. Ideoque enixe rogat omnes qui vel populorum regimen tenent vel educationi praesunt, ut curent ne umquam iuventus hoc sacro iure privetur. Filios autem Ecclesiae exhortatur ut generoso animo operam praestent in

de fer que es puguin estendre com més de pressa millor pertot arreu els beneficis de l' educació i de l' ensenyament [7].

[L' EDUCACIÓ CRISTIANA]

2. Tots els cristians tenen dret a l' educació cristiana, per tal com per la regeneració en l' aigua i l' Esperit Sant han estat fets noves creatures [8] i es diuen, i són, fills de Déu. Aquesta educació no busca tan sols la maduresa de la persona humana descrita més amunt, ans cerca, sobretot, que els batejats esdevinguin cada dia més conscients del do de la fe que han rebut, mentre se 'ls inicia gradualment en el coneixement del misteri de la salvació; que aprenguin a adorar Déu Pare en esperit i veritat (cf. Io 4,23) especialment en l' acció litúrgica, que se 'ls formi per a viure segons el nou home en justícia i santedat de veritat (cf. Eph 4, 22-24), i que, així, arribin a l' home perfecte, a l' edat de la plenitud del Crist (cf. Eph 4,13), i que contribueixin al creixement del Cos místic. Que, conscients, a més, de la seva vocació, s' acostumin a donar testimoni de l' esperança que resideix en ells (cf. 1 Petr 3,15), i a ajudar a la transformació cristiana del món, mitjançant la qual, els valors naturals continguts en la perspectiva total de l' home redimit per Crist contribueixin al bé de tota la societat [9]. I per això aquest sant Concili recorda als pastors d' ànimes el deure gravíssim que tenen de disposar-ho tot de manera

universo educationis campo, praesertim hunc in finem ut congrua educationis et instructionis beneficia ad omnes ubique terrarum citius extendi possint [7].

2. Omnibus christianis, quippe qui, per regenerationem ex aqua et Spiritu Sancto nova creatura effecti [8], filii Dei nominentur et sint, ius est ad educationem christianam. Quae quidem non solum maturitatem humanae personae modo descriptam prosequitur, sed eo principaliter spectat ut baptizati dum in cognitionem mysterii salutis gradatim introducuntur, accepti fidei doni in dies magis conscii fiant; Deum Patrem in spiritu et veritate adorare (cf. Io 4,23) praeprimis in actione liturgica addiscant, ad propriam vitam secundum novum hominem in iustitia et sanctitate veritatis (Eph 4,22-24) gerendam conformentur; ita quidem occurrant in virum perfectum, in aetatem plenitudinis Christi (cf. Eph. 4,13) et augmento corporis mystici operam praestent. Iidem insuper suae vocationis conscii tum spei quae in eis est (cf. 1 Petr 3,15), testimonium exhibere, tum christianam mundi conformationem adiuvare consuescant, qua naturales valores in completa hominis a Christo redempti consideratione assumpti, ad totius societatis bonum conferant [9]. Quare haec S. Synodus animarum Pastoribus gravissi-

[7] Cf. JOAN XXIII, enc. *Mater et magistra:* AAS 53 (1961) 441ss.
[8] Cf. PIUS XI, enc. *Divini illius magistri,* l.c. p.83.
[9] Cf. CONCILI VATICÀ II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium* n.36: AAS 57 (1965) 41ss.

que tots els fidels frueixin d' aquesta educació cristiana, molt particularment els joves, que són l' esperança de l' Església [10].

[Els educadors]

3. Els pares, com que han donat la vida als fills, tenen el deure gravíssim d' educar-los i, per tant, se 'ls ha de reconèixer com els primers i principals educadors dels seus fills [11]. Aquest deure de l' educació familiar és tan transcendental que, quan falta, difícilment es pot suplir. Es, doncs, deure dels pares de formar un ambient familiar, animat per l' amor i per la pietat envers Déu i els homes, que afavoreixi la educació íntegra personal i social dels fills. La família és, per tant, la primera escola de les virtuts socials que necessiten totes les societats. I és sobretot en la família cristiana, enriquida amb la gràcia i els deures del sagrament del matrimoni, que cal que els fills aprenguin des dels primers anys a conèixer i a adorar Déu, i a estimar el pròxim d' acord amb la fe rebuda en el baptisme; en la família troben la primera experiència d' una sana societat humana i de l' Església; per ella són introduïts a poc a poc en la societat civil dels homes i en el poble de Déu. Que els pares es penetrin, doncs, ben bé de la gran importància de la família verament cristiana per a la vida i el progrés del mateix poble de Déu [12].

mum recolit officium omnia disponendi ut hac educatione christiana omnes fideles fruantur, praeprimis iuvenes qui spes sunt Ecclesiae [10].

3. Parentes, cum vitam filiis contulerint, prolem educandi gravissima obligatione tenentur et ideo primi et praecipui eorum educatores agnoscendi sunt [11]. Quod munus educationis tanti ponderis est ut, ubi desit, aegre suppleri possit. Parentum enim est talem familiae ambitum amore, pietate erga Deum et homines animatum creare qui integrae filiorum educationi personali et sociali faveat. Familia proinde est prima schola virtutum socialium quibus indigent omnes societates. Maxime vero in christiana familia, matrimonii sacramenti gratia et officio ditata, filii iam a prima aetate secundum fidem in baptismo receptam Deum percipere et colere atque proximum diligere doceantur oportet; ibidem primam inveniunt experientiam et sanae societatis humanae et Ecclesiae; per familiam denique in civilem hominum consortionem et in populum Dei sensim introducuntur. Persentiant igitur parentes quanti momenti sit familia vere christiana pro vita et progressu ipsius populi Dei [12].

[10] Cf. Concili Vaticà II, decr. sobre el ministeri pastoral dels bisbes *Christus Dominus* n.12-14.

[11] Cf. Pius XI, enc. *Divini illius Magistri,* l.c. p.59ss; enc. *Mit brennender Sorge,* del 14 de març del 1937: AAS 29 (1937) 164ss i 182ss; Pius XII, al.loc. al primer Congrés nacional de l'Associació italiana de Mestres catòlics (A.I.M.C.), del 8 de setembre del 1946, en *Discorsi e Radiomessaggi* VIII p.218.

[12] Cf. Concili Vaticà II, const. dogm. sobre l' Església *Lumen gentium,* n.11 i 35: AAS 57 (1965) 16 i 40ss.

El deure d' educar, que pertoca en primer lloc a la família, necessita l' ajuda de tota la societat. A més drets dels pares i d' aquells als quals aquests encarreguen part de llur tasca educativa, corresponen també determinats drets i deures a la societat civil, pel fet que a aquesta correspon disposar tot allò que cal pel bé comú temporal. Es funció seva mirar de diverses maneres per l' educació del jovent: protegir els drets i obligacions dels pares i de tots els altres que intervenen en l' educació i col.laborar amb ells; segons el principi de subsidiarietat, completar, si no eren suficients els esforços dels pares i d' altres societats, l' obra educacional, tenint en compte els desigs dels pares; i, a més, crear escoles i instituts propis sempre que ho exigeixi el bé comú [13].

Per fi, la responsabilitat de l' educació toca, per motiu molt particular, a l' Església, no sols perquè se l' ha de reconèixer com a societat humana capacitada per a educar, ans sobretot perquè té el deure d' anunciar a tots els homes el camí de la salvació, de comunicar als creients la vida de Crist, i d' ajudar-los amb sol.licitud constant a poder arribar a la plenitud d' aquesta vida [14]. L' Església, com a Mare que és, té obligació de donar als seus fills una educació que penetri tota llur vida de l' esperit de Crist, i al mateix temps ajuda tots els pobles a promoure la perfecció

Educationis impertiendae munus primario familiae competens totius societatis auxiliis indiget. Praeter igitur iura parentum ceterorumque quibus ipsi partem in munere educationis concredunt, certa quidem officia et iura competunt societati civili, quatenus eius est ea ordinare quae ad bonum commune temporale requiruntur. Ad eius munera pertinet educationem iuventutis pluribus modis provehere: parentum scilicet aliorumque qui in educatione partes habent officia et iura tueri eisque adiumenta praebere; iuxta subsidiarii officii principium, deficientibus parentum aliarumque societatum incoeptis, educationis opus, attentis quidem parentum votis, perficere; insuper, quatenus bonum commune postulat, scholas et instituta propria condere [13].

Singulari demum ratione officium educandi ad Ecclesiam spectat, non solum quia humana quoque societas educationis tradendae capax agnoscenda est, sed maxime quia munus habet viam salutis omnibus hominibus annuntiandi, credentibus vitam Christi communicandi eosque continua sollicitudine adiuvandi ut ad huius vitae plenitudinem pervenire valeant [14]. His igitur filiis suis tanquam Mater eam praestare Ecclesia tenetur educationem, qua tota eorum vita spiritu Christi imbuatur, simul autem omnibus populis

[13] Cf. Pius XI, enc. *Divini illius Magistri,* l.c., p.63ss; Pius XII, missatge radiof. del 1 de juny de 1941: AAS 33 (1941) 200; al.loc. al primer Congrés nacional de l' Associació Italiana de Mestres catòlics, del 8 de setembre del 1956, en *Discorsi e Radiomessaggi* VIII p.218; Joan XXIII, enc. *Pacem in terris:* AAS 55 (1963) 294.

[14] Cf. Pius XI, enc. *Divini illius Magistri,* l.c. p.53ss i 56ss; enc. *Non abbiamo bisogno,* del 29 de juny del 1931: AAS 23 (1931) 311ss; Pius XII, carta de la Secretaria d' Estat a la 28 Setmana Social Italiana, del 20 de setembre del 1955: «L' Osservatore Romano» del 29 de setembre del 1955.

completa de la persona humana, com també al bé de la societat terrenal i a configurar d' una manera més humana l' edificació del món [15].

[Diversos mitjans per l' educació cristiana]

4. L' Església, en el compliment de la seva missió educadora, preocupada per tots els mitjans aptes, s' ocupa sobretot dels que li són propis, el primer dels quals és la instrucció catequètica [16], que il.lumina i referma la fe, nodreix la vida segons l' esperit de Crist, condueix a una participació conscient i activa del misteri litúrgic [17] i incita a l' acció apostòlica. L' Església dóna gran importància i busca penetrar i elevar amb el seu esperit els altres mitjans que pertanyen al patrimoni comú dels homes i que contribueixen en gran manera a cultivar i formar els esperits dels homes, com són els mitjans de comunicació social [18], les associacions múltiples culturals i esportives, les societats de joves i especialment les escoles.

suam operam praebet ad promovendam integram personae humanae perfectionem, ad bonum quoque societatis terrestris atque ad aedificationem mundi humanius configurandi [15].

4. In munere suo educationis explendo Ecclesia de omnibus aptis subsidiis sollicita, praecipue de eis curat quae ipsi sunt propria, quorum primum est institutio catechetica [16] quae fidem illuminat et roborat, vitam secundum spiritum Christi nutrit, ad mysterii liturgici consciam et actuosam participationem conducit [17] atque ad actionem apostolicam excitat. Ecclesia magni facit et suo spiritu penetrare et elevare quaerit cetera quoque auxilia, quae ad commune hominum patrimonium pertinent quaeque ad animos excolendos hominesque formandos magnopere conferunt, uti sunt communicationis socialis instrumenta [18], multiplices animi corporisque exercitationum coetus, iuvenum consociationes atque praesertim scholae.

[15] L' Església lloa les autoritats civils, locals, nacionals i internacionals que conscients de las necesitats d' aquests temps cada dia més urgents, consagren totes les seves energies a fi que tots els pobles puguin posar-se en situació de participar d' una educació i d' una forma de vida més plena. Cf. Pau VI, *Discurs a la O.N.U.*, 4-X-1965: AAS 57 (1965) 877-885.

[16] Cf. Pius XI, motu proprio *Orbem catholicum*, del 29 de juny del 1923: AAS 15 (1923) 327-329; decr. *Provido sane*, del 12 de gener del 1935: AAS 27 (1935) 145-152; Concili Vaticà II, decr. sobre el ministeri pastoral dels bisbes a l' Església *Christus Dominus* n.13 i 14.

[17] Cf. Concili Vaticà II, const. sobre la litúrgia *Sacrosanctum Concilium*, n.14: AAS 56 (1964) 104.

[18] Cf. Concili Vaticà II, decr. sobre els mitjans de communicació social *Inter mirifica*, n.13 i 14: AAS 56 (1964) 149ss.

[IMPORTANCIA DE L' ESCOLA]

5. L' escola [19], entre tots els mitjans d' educació, té una particular importància. Ella, en virtut de la seva missió, mentre cultiva amb assídua cura les facultats intel.lectuals, desenvolupa la capacitat de judicar rectament, introdueix en el patrimoni cultural conquerit per les generacions passades, promou el sentit dels valors, prepara per a la vida professional, fomenta el tracte amistós entre deixebles de condicions socials i caràcters diversos fent que quedin disposats per a una mútua comprensió; més encara, constitueix com un centre del treball i dels beneficis del qual han de participar conjuntament les famílies, els mestres, les associacions de tota mena que promouen la vida cultural, cívica, religiosa, la societat civil i tota la comunitat humana.

Bonica i greu és, doncs, certament, la vocació de tots aquells que, ajudant als pares en l' acompliment de la seva tasca i en nom de la comunitat humana, prenen la càrrega de l' educació a les escoles. Aquesta vocació demana uns dots molt especials d' ànima i de cor, una preparació molt diligent, una renovació constant i una promptitud d' adaptació.

[OBLIGACIONS I DRETS DEL PARES]

6. Cal que els pares, la primera i intransferible obligació dels quals és d' educar els fills, tinguin llibertat veritable en l' elecció

5. Inter omnia educationis instrumenta peculiare momentum habet schola [19], quae vi suae missionis dum facultates intellectuales assidua cura excolit, recte iudicandi capacitatem evolvit, in patrimonium culturae a generationibus praeteritis acquisitum introducit, sensum valorum promovet, vitam professionalem praeparat, inter alumnos diversae indolis et condicionis amicalem consortionem pariens mutuam se comprehendendi dispositionem fovet; insuper velut quoddam centrum constituit cuius operositatem et profectum una participare debent familiae, magistri, varii generis consociationes vitam culturalem, civicam, religiosam promoventes, societas civilis, et tota communitas humana.

Pulchra igitur et gravis quidem ponderis est vocatio illorum omnium qui parentes in eorundem officio implendo iuvantes et communitatis humanae vices gerentes, munus educandi in scholis suscipiunt; quae vocatio peculiares mentis et cordis dotes, diligentissimam praeparationem, continuam renovationis et adaptationis promptitudinem expostulat.

6. Parentes quibus primum et inalienabile officium et ius est filios educandi, in scholis eligendis vera libertate gaudeant oportet. Potestas

[19] Cf. PIUS XI, encicl. *Divini illius Magistri*, l.c. p.76; PIUS XII, al.loc. a l'Associació de Mestres catòlics de Baviera, del 31 de desembre de 1956, en *Discorsi e Radiomessaggi* XVIII p.746.

de les escoles. El poder públic, al qual pertany protegir i defensar les llibertats dels ciutadans, ha de mirar, aconsellant-se en la justícia distributiva, que els subsidis públics es distribueixin de manera que els pares puguin escollir amb llibertat absoluta, d' acord amb la seva consciència, les escoles per als seus fills [20].

D' altra banda, toca a l' Estat vetllar a fi que sigui accesible a tots els ciutadans la participació deguda en la cultura i que es preparin adequadament per al compliment de llurs obligacions i deures civils. Es el mateix Estat, doncs, el qui ha de protegir el dret dels infants a una educació escolar convenient, ha de vigilar la capacitat dels mestres i l' eficàcia dels estudis, ha de mirar per la salut dels deixebles, i, en general, ha de promoure l' obra escolar íntegra, tenint present el principi de subsidiarietat i excloent, per la mateixa raó, qualsevol monopoli de les escoles, cosa que va contra els drets naturals de la persona humana, el progrés i la divulgació de la mateixa cultura, la convivència pacífica dels ciutadans i el pluralisme que avui dia vigeix en moltes societat [21].

El sant Concili exhorta els fidels a oferir espontàniament la seva ajuda per a trobar mètodes aptes per als estudis i per a llur ordenació, per a formar mestres que valguin per a educar bé els nois, i aquesta ajuda prestar-la, sobretot a través de les associa-

publica igitur cuius est civium libertates tueri et defendere, iustitiae distributivae consulens curare debet, ut subsidia publica ita erogentur ut parentes pro filiis suis scholas, secundum conscientiam suam, vere libere seligere valeant [20].

Ceterum rei publicae est providere ut omnes cives ad congruam culturae participationem accedere valeant atque ad officia et iura civilia exercenda debite praeparentur. Ipsa igitur res publica ius puerorum ad adaequatam educationem scholarem tutari, magistrorum capacitati studiorumque praestantiae vigilare, alumnorum sanitati consulere atque in genere integrum scholarum opus promovere debet, principio subsidiarii officii prae oculis habito et ideo quovis excluso scholarum monopolio, quod nativis humanae personae iuribus, ipsius quoque culturae profectui et divulgationi, pacificae civium consortioni necnon pluralismo in permultis societatibus hodie vigenti adversatur [21].

Christifideles vero S. Synodus hortatur ut sive ad aptas educationis methodos studiorumque rationem inveniendas, sive ad magistros efformandos qui iuvenes recte educare valeant, auxiliatricem operam ultro praestent atque, parentum praesertim consociationibus, universum scho-

[20] Cf. Concili Provincial Cincinnat. III (a. 1861): Collatio Lacensis, III col.1240 c-d; Pius XI, enc. *Divini illius Magistri*, l.c., p.60,63ss.

[21] Cf. Pius XI, enc. *Divini illius Magistri*, l.c., p.63; enc. *Non abbiamo bisogno:* AAS 23 (1931) 305; Pius XII, carta de la Secretaria d' Estat a la 28 Setmana Social Italiana: «L' Osservatore Romano» del 29 de setembre del 1955; Pau VI, al.loc. a l' Associació Cristiana d' Obrers d' Itàlia (A.C.L.I.), del 6 d' octubre del 1963, en *Encicliche e Discorsi di S.S. Paolo VI*, I (Roma 1964) p.230.

cions de pares de família, a tota l' obra escolar però especialment a l' educació moral que en ella s' ha de donar [22].

[L' EDUCACIÓ MORAL I RELIGIOSA A TOTES LES ESCOLES]

7. L' Església, a més, conscient del gravíssim deure de procurar sol·licitament l' educació moral i religiosa de tots els seus fills, cal que es faci present amb un amor i amb una ajuda particulars als molts que s' eduquen en escoles no-catòliques, ja mitjançant el testimoni de la vida dels qui els ensenyen i dirigeixen, ja per l' acció apostòlica entre condeixebles [23], ja, sobretot, pel ministeri dels sacerdots i dels seglars que els ensenyen la doctrina de la salvació, de manera adaptada a la seva edat i a les circumstàncies, i que els ajuden espiritualment amb iniciatives oportunes en cada situació de temps i de circumstàncies.

Recorda als pares la greu obligació que tenen de disposar, i fins i tot d' exigir, tot el necessari a fi que llurs fills puguin fruir d' ajudes així i progressin en la formación cristiana alhora que en la profana. Per això, l' Església lloa cordialment les autoritats i societats civils que, tenint present el pluralisme de la societat d' avui i mirant per la deguda llibertat religiosa, ajuden a les famílies a poder donar als fills en totes les escoles una formació d' acord amb els principis morals i religiosos de cada família [24].

lae munus et praecipue educationem moralem in ea tradendam suis adiumentis prosequantur [22].

7. Gravissimum praeterea officium persentiens moralem et religiosam educationem omnium suorum filiorum sedulo curandi, Ecclesia peculiari suo affectu et adiutorio praesens sit oportet iis plurimis qui in scholis non catholicis instituuntur; tum per testimonium vitae eorum qui eos docent et moderantur, tum per condiscipulorum apostolicam actionem [23], tum maxime per ministerium sacerdotum et laicorum qui eis doctrinam salutis tradunt, ratione aetati et adiunctis accommodata et spirituale auxilium praebent opportunis incoeptis pro rerum temporumque condicione.

Parentibus autem grave recolit officium quod eis competit omnia disponendi vel etiam exigendi ut filii sui illis auxiliis frui possint et formatione christiana harmonico gressu cum profana progrediantur. Propterea Ecclesia illas auctoritates et societates civiles dilaudat, quae pluralismi hodiernae societatis ratione habita et debitae libertati religiosae consulentes, familias adiuvant ut educatio filiorum in omnibus scholis secundum propria familiarum principia moralia et religiosa impertiri possit [24].

[22] Cf. JOAN XXIII, missatge del 30è aniversari de l' Enc. *Divini illius Magistri*, del 30 de desembre del 1959: AAS 52 (1960) 57.

[23] L' Església estima moltíssim l' acció apostòlica que els mestres i condeixebles catòlics poden fer en aquestes escoles.

[24] Cf. PIUS XII, al·loc. a l' Assoc. de mestres catòlics de Baviera, 31-XII-1956, en *Discorsi e Radiomessaggi* XXVIII p.745ss.

[L' ESCOLA CATÒLICA]

8. La presència de l' Església en el camp escolar es manifesta especialment per l' escola catòlica. Aquesta busca, no pas menys que les altres escoles, uns fins culturals i la formació humana de la joventut. Es caracteritza perquè crea un ambient, en la comunitat escolar, animat per l' esperit evangèlic de llibertat i de caritat, ajuda els adolescents en el desenvolupament de la pròpia persona a créixer, junt amb aquesta, en la nova creatura que han esdevingut pel baptisme, i ordena, finalment, la cultura humana d' acord amb el misstage de la salvació, de manera que el coneixement que els deixebles van adquirint gradualment del món, de la vida i de l' home [25] queda il.luminat per la fe. Així doncs, l' escola catòlica mentre s' obre com cal a les condicions del progrés actual, educa els seus deixebles per a aconseguir amb eficàcia el bé de la ciutat terrenal i els prepara per a contribuir a la difusió del Regne de Déu, per a ser, amb l' exercici d' una vida exemplar i apostòlica, com el llevat de la comunitat humana.

Com sigui, doncs, que l' escola catòlica pot aportar tantíssim a l' acompliment de la missió del poble de Déu i a promoure el diàleg entre l' Església i la comunitat humana en benefici d' ambdues, conserva la seva inmensa importància en les nostres circumstàncies actuals. Per això, aquest sagrat Concili torna a proclamar

8. Ecclesiae praesentia in scholarum campo ostenditur peculiari ratione per scholam catholicam. Ea quidem non minus quam aliae scholae fines culturales et humanam iuvenum formationem prosequitur. Proprium autem illius est communitatis scholaris ambitum, spiritu evangelico libertatis et caritatis animatum creare, adolescentes adiuvare ut in propria persona evolvenda una simul crescant secundum novam creaturam quae per baptismum effecti sunt, atque universam culturam humanam ad nuntium salutis postremo ordinare ita ut cognitio quam alumni de mundo, vita et homine gradatim acquirunt, fide illuminetur [25]. Ita quidem schola catholica, dum progredientis aetatis condicionibus sicut oportet se aperit, suos alumnos ad civitatis terrestris bonum efficaciter provehendum educat et ad servitium pro Regno Dei dilatando praeparat, ut exemplaris et apostolicae vitae exercitio salutare veluti fermentum humanae communitatis efficiantur.

Schola catholica igitur cum ad Populi Dei missionem explendam tantopere conferre et dialogo inter Ecclesiam et hominum communitatem, in ipsorum mutuum beneficium, inservire valeat, nostris quoque rerum adiunctis suum gravissimum retinet momentum. Quare haec S. Synodus ius Ec-

[25] Cf. Concili Provincial Westmonasteriense I (1852): Collatio Lacensis, III col. 1334 a-b; Pius XI, enc. *Divini illius Magistri*, l.c. p.77ss; Pius XII, al.loc. a l' Associació de mestres catòlics de Baviera, en *Discorsi e Radiomessaggi* XVIII p.746; Pau VI, al.loc. als socis de F. I. D. A. E., del 30 de desembre del 1963, en *Encicliche e discorsi di S.S. Paolo VI*, 1 (Roma 1964) p.602ss.

el dret de l' Església a establir i dirigir amb llibertat escoles de qualsevol grau i ordre, dret declarat ja en molt documents del Magisteri [26], recordant, a la vegada, que l' exercici d' aquest dret és utilíssim per a la llibertat de consciència, la protecció dels drets dels pares i el progrés de la mateixa cultura.

Que es recordin els mestres com depèn d' ells, més que de ningú, que les escoles catòliques puguin realitzar els seus propòsits i plans [27]. Preparin-se amb especial cura per a procurar-se la ciència tan profana com religiosa, confirmada amb els títols idonis i per a posseir l' art d' educar d' acord amb els descubriments del progrés contemporani. Lligats entre ells i amb els deixebles per la caritat i plens d' esperit apostòlic, donin testimoni del Mestre únic, Crist, en la vida i en la doctrina. Col.laborin especialment amb els pares; que, conjuntament amb ells, sàpiguen tenir en compte les diferències de sexe en tots els aspectes educatius i el fi propi assignat per la divina Providència a cada sexe en la família, i en la societat; mirin d' estimular l' acció personal de llurs deixebles i, acabats ja els estudis segueixin assistint-los amb el consell, l' amistat i fundant associacions especials, sempre plenes de l' esperit eclesial. El sant Concili declara que el treball d' aquests mestres, que es pot anomenar verament un apostolat, és enorme-

clesiae scholas cuiusvis ordinis et gradus libere condendi atque regendi, in plurimis Magisterii documentis iam declaratum [26], denuo proclamat, in memoriam revocans huiusmodi iuris exercitium libertati quoque conscientiae et parentum iuribus tuendis necnon ipsius culturae profectui summopere conferre.

Meminerint autem Magistri se quam maxime esse auctores ut schola catholica sua proposita et incoepta ad rem deducere valeat [27]. Peculiari ergo iidem praeparentur sollicitudine ut scientia tum profana tum religiosa idoneis titulis comprobata sint praediti et arte educandi progredientis aetatis inventis congruente ditati. Caritate sibi vicissim et discipulis devincti atque spiritu apostolico imbuti, tam vita quam doctrina testimonium exhibeant unico Magistro Christo. Sociam, imprimis cum parentibus praestent operam; una cum ipsis debitam in universa educatione habeant rationem discriminis sexus et finis proprii utrique sexui in familia et in societate a divina providentia praestituti; personalem ipsorum alumnorum actionem excitare satagant eosque, absoluto curriculo scholari, consilio, amicitia, peculiaribus quoque conditis associationibus vero spiritu ecclesiali ditatis prosequi pergant. Horum magistrorum ministerium veri nominis apostolatum, nostris quoque temporibus maxime congruentem et necessarium

[26] Sobretot, els documents al.ludits en la nota 1; aquest dret de l' Església és proclamat, a més, en molts Concilis provincials i en les recents declaracions de moltes conferències episcopals.

[27] Cf. Pius XI, enc. *Divini illius Magistri*, l.c. p.80ss; Pius XII, al.loc. a l' Associació Catòlica Italiana de Mestres d' escoles secundàries (U. C. I. I. M.), del 5 de gener del 1954, en *Discorsi e Radiomessaggi* p.551-556; Joan XXIII, al.loc. al IV Congrés de l' Associació Italiana de Mestres Catòlics (A. I. M. C.), del 5 de setembre del 1959, en *Discorsi, Messaggi, Colloqui* I (Roma 1960) p.427-431.

ment necessari i oportú en aquest temps nostre, i és, a la vegada, un veritable servei prestat a la societat. Recorda als pares catòlics l' obligació de confiar llurs fills, quan i on els sigui possible, a escoles catòliques, el deure que tenen de sostenir-les segons les seves possibilitats i de col.laborar amb elles pel bé dels seus propis fills [28].

[Diverses menes d' escoles catòliques]

9. Si bé l' escola catòlica pot revestir diverses formes segons les circumstàncies de cada lloc, totes les escoles que depenguin d' alguna manera de l' Església s' han d' assemblar el màxim possible a aquesta imatge de l' escola catòlica [29]. L' Església té també grandíssima estimació a les escoles catòliques que, sobretot en territoris de joves esglésies, són freqüentades conjuntament per alumnes no-catòlics.

A més, en la fundació i reglamentació de les escoles catòliques s' ha de tenir compte de les necessitats del progrés contemporani. Per això s' han de seguir fomentant les escoles d' ensenyament primari i secundari, que constitueixen la base de l' educació, però s' han d' apreciar molt també les que les condicions actuals de vida exigeixen, com són les escoles professionals [30] i tècniques, les institucions per a ensenyament de gent gran, per a

S. Synodus declarat, simulque verum servitium societati praestitum. Parentibus vero catholicis officium memorat liberos suos concredendi, quando et ubi possunt, scholis catholicis, eas pro viribus sustinendi et cum eis in bonum filiorum suorum collaborandi [28].

9. Huic scholae catholicae imagini omnes scholae ab Ecclesia quavis ratione dependentes pro viribus conformentur oportet, licet schola catholica pro locorum adiunctis varias formas induere possit [29]. Carissimas sane sibi habet Ecclesia etiam scholas catholicas quae in novarum ecclesiarum praesertim territoriis ab alumnis quoque non catholicis frequentantur.

Ceterum in scholis catholicis constituendis et ordinandis progredientis aetatis necessitatibus consulendum est. Propterea, dum fovendae manent scholae quae inferioris et medii ordinis sunt atque educationis fundamentum constituunt, magni quoque faciendae sunt illae quae ab hodiernis condicionibus peculiari ratione requiruntur, ut sunt scholae quae professionales [30] et technicae nuncupantur, instituta erudiendis adultis, socialibus auxiliis provehendis necnon iis, qui ob naturae defectum peculiari cura indigent,

[28] Cf. Pius XII, al.loc. a là Associació Catòlica Italiana de Mestres Catòlics d' escoles secundàries, 5-1-1954, l.c., p.555.

[29] Cf. Pau VI, al.loc. a la Junta Internacional d' Educació Catòlica (O. I. E. C.), del 25 de febrer del 1963, en *Encicliche e discorsi di S.S. Paolo VI*, II (Roma 1964) p.232.

[30] Cf. Pau VI, al.loc. a l' Associació Cristiana d' Obrers d' Itàlia (A. C. L. I.), del 6 d' octubre del 1963, en *Encicliche e discorsi di S.S. Paolo VI*, I (Roma 1964) p.229.

l' assistència social, per a subnormals, i les escoles on es preparen mestres per a l' educació religiosa i altres menes d' educació.

El sant Concili exhorta amb tota l' ànima els pastors de l' Església i tots els fidels a ajudar, sense escatimar sacrificis, les escoles catòliques envers un millor i progressiu acompliment de la seva missió i, sobretot, a subvenir a les necessitats dels pobres, o dels qui es veuen privats d' ajuda i d' afecte familiar o que no tenen el do de la fe.

[Facultats i universitats catòliques]

10. Pel que fa a les escoles superiors, especialment universitats i facultats, l' Església també se' n preocupa sol.lícitament. Es més, en les que d' ella depenen procura amb una organització metòdica que cada disciplina es cultivi segons els seus principis propis, els seus propis mètodes i la seva pròpia llibertat de investigació científica, de manera que cada dia hi hagi una comprensió més profunda d' elles i que, tenint en compte atentament les més recents investigacions del progrés contemporani, es vagi veient més clar com la fe i la raó apunten a una sola veritat, seguint els passos dels Doctors de l' Església, particularment de Sant Tomàs d' Aquino [31]. D' aquesta manera s' aconseguirà una mena de presència pública, estable i universal, del pensament cristià en tot afany de promoció cultural superior, i els deixebles d' aquests instituts es formaran com a homes preeminents per la seva doctrina, pre-

destinata atque scholae in quibus magistri tum pro institutione religiosa tum pro aliis educationis formis praeparantur.

Sancta Synodus Ecclesiae Pastores necnon omnes christifideles vehementer hortatur ut, nullis praetermissis sacrificiis, scholas catholicas adiuvent in earundem munere in dies perfectius explendo et praeprimis in curandis necessitatibus eorum qui bonis temporalibus sunt pauperes vel familiae adiutorio et affectu privantur vel a dono fidei sunt alieni.

10. Altioris ordinis pariter scholas, praesertim Universitates et Facultates Ecclesia sedula prosequitur cura. Quin etiam in iis quae ab ipsa dependent, organica ratione intendit ut singulae disciplinae propriis principiis, propria methodo atque propria inquisitionis scientificae libertate ita excolantur, ut profundior in dies earum intelligentia obtineatur et, novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspiciatur quomodo fides et ratio in unum verum conspirent, Ecclesiae Doctorum, praesertim S. Thomae Aquinatis vestigia premendo [31]. Ita quidem veluti publica, stabilis atque universalis praesentia efficiatur mentis christianae in toto culturae altioris promovendae studio atque horum

[31] Cf. Pau VI, al.loc. al VI Congrés Tomístic Internacional, 10 de setembre del 1965: AAS 57 (1965) 788-792.

parats per a exercir les més importants funcions en la societat i testimonis de la fe en el món [32].

A les universitats catòliques en què no hi ha cap facultat de sagrada teologia, hi ha d' haver un institut o càtedra teològica on es dictin lliçons, adequades per a alumnes seglars. Com que les ciències van avançant sobretot amb les investigacions especialitzades de la major importància científica, cal que en les universitats catòliques i facultats es mantinguin com més millor els instituts que ajudin en primer lloc a promoure la investigació científica.

El sant Concili recomana molt que es promoguin universitats i facultats catòliques degudament distribuïdes en llocs diversos del món, però mirant que no es facin veure pel nombre ans bé per l' esforç doctrinal; i que hi tinguin obert l' accés els alumnes que més prometin encara que tinguin pocs recursos, i més que cap altre els que vénen de països joves.

Ja que la sort de la societat i de la mateixa Església va íntimament connexa amb el profit dels joves dedicats a estudis superiors [33], els pastors de l' Església no sols han de tenir la màxima cura de la vida espiritual dels alumnes que freqüenten les universitats catòliques, sinó que, preocupats per la formació espiritual

institutorum alumni formentur homines doctrina vere praestantes, gravioribus officiis in societate obeundis parati atque fidei in mundo testes [32].

In Universitatibus Catholicis in quibus nulla Facultas S. Theologiae exstet, Institutum habeatur vel Cathedra S. Theologiae, in qua lectiones laicis quoque alumnis accommodatae tradantur. Cum scientiae per investigationes peculiares altioris scientifici momenti praecipue proficiant, in Universitatibus et Facultatibus catholicis Instituta maxime foveantur, quae primario investigationi scientificae promovendae inserviant.

Sancta Synodus valde commendat ut Universitates et Facultates catholicae in diversis terrae partibus convenienter distributae, promoveantur, ita tamen ut non numero, sed doctrinae studio eniteant; eorumque aditus facile pateat alumnis maioris spei, etsi tenuioris fortunae, iis praesertim qui e novis adveniant nationibus.

Quandoquidem sors societatis et ipsius Ecclesiae cum iuvenum altiora studia excolentium profectu intime connectitur [33], Ecclesiae Pastores non tantum impensam habeant curam de vita spirituali alumnorum qui Universitates Catholicas frequentant; sed de formatione spirituali omnium filiorum

[32] Cf. Pius XII, al.loc. als mestres i alumnes dels Instituts Superiors Catòlics de França, del 21 de setembre del 1950, en *Discorsi e Radiomessaggi* XII p.219-221; carta al XXII Congrés de «Pax Romana», del 12 d' agost del 1952, en *Discorsi e Radiomessaggi* XIV p.567-569; Joan XXIII, al.loc. a la Federació d' Universitats Catòliques, del 1 d' abril del 1959, en *Discorsi, Messaggi, Colloqui* I (Roma 1960) p.226-229; Pau VI, al.loc. al Senat Acadèmic de la Universitat Catòlica de Milà, del 5 d' abril del 1964, en *Encicliche e discorsi di S. S. Paool VI* II (Romo 1964) p.438-443.

[33] Cf. Pius XII, al.loc. al Senat Acadèmic i als deixebles de la Universitat de Roma, del 15 de juny del 1952, en *Discorsi e Radiomessaggi* XIV p.208: «La direcció de la societat del dia de demà serà posada, sobretot, en la ment i en el cor dels universitaris d' avui».

de tots llurs fills, han de procurar, fetes les oportunes consultes entre bisbes, que en les universitats no-catòliques hi hagi residències i centres universitaris catòlics, en els quals sacerdots, religiosos i seglars, ben seleccionats i preparats prestin ajuda contínua, espiritual i intel.lectual, als joves universitaris. Els joves de més talent, tant de les universitats catòliques com de les altres, que es vegi aptes per a ensenyar i investigar, siguin preparats de manera particular i incorporats al cos de professors.

[Facultats de ciències sagrades]

11. L' Església espera moltíssim de l' activitat de les facultats de ciències sagrades [34]. A elles confia, en efecte, el deure gravíssim de formar llurs alumnes no sols per al ministeri sacerdotal sinó, sobretot, per a ensenyar en els centres d' estudis eclesiàstics superiors, o per a fer avançar amb llur contribució personal les diverses disciplines o per a carregar-se amb les més àrdues tasques de l' apostolat intel.lectual. Aquestes facultats tenen també el paper d' investigar més a fons els diversos camps de les disciplines sagrades, a fi que s' aconsegueixi una comprensió cada dia més profunda de la sagrada revelació, un accés més ample al patrimoni de la saviesa cristiana heretat dels nostres pares, es promogui el diàleg amb els germans separats i amb els no-cristians, i es respongui als problemes que el progrés de les ciències susciten [35].

suorum solliciti, inter Episcopos consiliis opportune collatis, provideant ut etiam apud Universitates non catholicas convictus et centra universitaria catholica habeantur, in quibus sacerdotes, religiosi et laici, accurate selecti et praeparati, iuventuti universitariae spirituale et intellectuale adiutorium praebeant permanens. Iuvenes autem melioris ingenii sive catholicarum sive aliarum Universitatum, qui ad docendum et investigandum apti videantur, peculiari cura excolantur et ad magisteria suscipienda promoveantur.

11. A scientiarum sacrarum Facultatum operositate plurimum exspectat Ecclesia [34]. Ipsis enim concredit gravissimum officium proprios alumnos praeparandi non solum ad ministerium sacerdotale sed maxime sive ad docendum in superiorum studiorum ecclesiasticorum sedibus sive ad disciplinas propria ope promovendas sive ad magis ardua apostolatus intellectualis munera suscipienda. Ipsarum Facultatum item est varias sacrarum disciplinarum regiones altius pervestigare ita ut profundior in dies Sacrae Revelationis intellectus obtineatur, patrimonium sapientiae christianae a maioribus traditum plenius aperiatur, dialogus cum fratribus seiunctis et cum non christianis promoveatur atque quaestionibus a doctrinarum progressu exortis respondeatur [35].

[34] Cf. Pius XI, const. apost. *Deus scientiarum Dominus*, del 24 de maig del 1931: AAS 23 (1931) 245-247.

[35] Cf. Pius XII, enc *Humani generis*, del 12 d' agost del 1950: AAS 42 (1950)

Per tant, cal que les facultats eclesiàstiques revisin oportunament les seves lleis pròpies, i després promoguin intensament les ciències sagrades i les relacionades amb ells, i, emprant els més recents mètodes i mitjans, formin els deixebles per a les investigacions més profundes.

[La coordinació escolar]

12. La cooperació, que cada dia es fa més urgent i s' imposa en l' ordre diocesà, nacional i internacional, es màximament necessària en el pla escolar, s' ha de procurar fomentar entre les escoles la convenient coordinació i ajudar entre aquestes i les altres escoles la col.laboració que el bé comú de tot el gènere humà exigeix [36].

D' aquesta major coordinació i col.laboració es llevaran esplèndids fruits, sobretot en l' àmbit de les institucions acadèmiques. Per tant, les diverses facultats de cada universitat s' han d' ajudar les unes a les altres, mentre llur fi ho permeti. Fins i tot les universitats han de buscar unir els seus esforços organitzant reunions internacionals, repartint-se entre elles les investigacions científiques, comunicant-se mútuament les descobertes, intercanviant per un cert temps els professors i procurant tot allò que pugui contribuir a una més gran ajuda mútua.

Quare ecclesiasticae Facultates, propriis ipsarum legibus opportune recognitis, scientias sacras et cum sacris connexas impense promoveant et recentioribus quoque methodis et auxiliis adhibitis, ad altiores investigationes auditores instituant.

12. Cum cooperatio, quae in ordine dioecesano, nationali et internationali altius in dies urgetur et invalescit, etiam in re scholastica maxime sit necessaria, omni ope curandum est ut inter scholas catholicas apta foveatur coordinatio, atque inter easdem ceterasque scholas provehatur collaboratio, quam universae hominum communitatis bonum requirit [36].

Ex maiori coordinatione sociaque opera praecipue in Institutorum academicorum ambitu uberiores fructus percipientur. In omni igitur Universitate variae Facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam. Ipsae quoque Universitates mutua inter sese operae coniunctione conspirent, conventus internationales una simul promovendo, scientificas pervestigationes inter sese distribuendo, inventa vicissim communicando ac magistros ad tempus permutando inter se ceteraque quae ad maiorem adiutricem operam conferunt provehendo.

568-578; Pau VI, enc *Ecclesiam suam* p. 3ª, del 6 d' agost del 1964: AAS 56 (1964) 637-659, Concili Vaticà II, decr sobre l' ecumenisme *Unitatis Redintegratio*: AAS 57 (1965) 90-107.

[36] Cf. Joan XXIII, enc *Pacem in terris*, de l' 11 d' abril del 1963: AAS 55 (1963) 284 i en altres llocs

[CONCLUSIÓ]

El sant Concili exhorta de tot cor els joves a prendre consciència de l' excel.lència de la funció educadora i a estar preparats a abraçar-la generosament, de manera especial en les regions on perilla l' educació de la joventut per manca de mestres.

Així mateix, el sant Concili agraeix als sacerdots, religiosos, religioses i seglars que amb llur lliurament evangèlic es dediquen a l' obra excel.lent de l' educació i de les escoles de tota mena i grau, i els exhorta a perseverar generosament en l' ofici rebut i a esforçar-se a sobresortir en la formació dels deixebles, amb esperit cristià, en l' art de la pedagogía i en l' estudi de les ciències, de manera que no sols ajudin a la renovació interna de l' Església, sinó que continuïn i acreixin la seva presència benèfica en el món d' avui, especialment en l' intel.lectual.

Totes i cadascuna de les coses incloses en aquesta declaració han obtingut el beneplàcit dels Pares del sagrat Concili. I Nós, en virtut de la potestat apostòlica que ens ha estat confiada per Crist, conjuntament amb els venerables Pares, les aprovem en l' Esperit Sant, les decretem, les establim, i manem que siguin promulgades aquestes coses establertes conciliarment, per a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, 28 d' octubre del 1965.

Jo. PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

CONCLUSIO

S. Synodus ipsos iuvenes enixe hortatur ut praestantiae muneris educandi conscii, ad illud suscipiendum generoso animo sint parati, in illis praesertim regionibus in quibus ob magistrorum inopiam iuventutis educatio in discrimine est.

Eadem S. Synodus, dum gratissimam se profitetur erga sacerdotes, religiosos, religiosas et laicos, qui evangelica sui deditione in praecellens educationis et scholarum cuiusvis generis et gradus opus incumbunt, eos hortatur ut in suscepto munere generose perseverent atque in alumnis spiritu Christi imbuendis, in paedagogica arte et in scientiarum studio ita excellere nitantur ut non solum internam Ecclesiae renovationem promoveant, sed eius beneficam praesentiam in mundo hodierno praesertim intellectuali servent et augeant.

Haec omnia et singula, quae in hac Declaratione edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

DECLARACIÓ SOBRE LES RELACIONS DE L' ESGLÉSIA AMB LES RELIGIONS NO-CRISTIANES

INTRODUCCIÓ HISTÒRICA

La declaració *Nostra aetate* deu les seves vicissituds només a un dels temes que tracta: l' actitud de l' Església catòlica enfront dels jueus. És això el que donà ressonància mundial a la gestació laboriosa del document i produí obstacles seriosos al seu curs, àdhuc dintre mateix de l' aula conciliar.

Joan XXIII encarregà al Cardenal Bea que es tractés el tema dels jueus. El Cardenal tenia ja preparat i imprès un text breu de 42 ratlles en 1962, però es va deixar de banda en la impressió dels textos del Secretariat per a la Unió, de començaments del 1963.

Reaparegué allargat i fou distribuit a l' aula el 8 de novembre del 1963, com a capítol III de l' esquema sobre l' ecumenisme. Però no es va discutir.

La discussió fou sobre un tercer text, que es presentava amb el mateix rang que la declaració sobre la llibertat religiosa i, com aquesta, en qualitat d' apèndix a l' esquema de l' ecumenisme. Aquesta tercera redacció afegia, al tema dels jueus, una al.lusió breu als musulmans i un paràgraf rebutjant qualsevol forma de discriminació. Va a discutir-se a l' aula del 2 al 30 de setembre del 1964.

El quart text es distribuí el 18 de novembre del 1964. No es projecta en forma d' apèndix al document sobre ecumenisme, sinó com a declaració anexa a la constitució sobre l' Església. Ara es tracta, no sols dels jueus i els musulmans, sinó també dels hindús i budistes. Els vots donen al text 1.651 «placet», 99 «non placet», 242 suggerències d' esmena i quatre vots nuls.

L' 11 d' octubre del 1965, el text cinquè és declarat autònom per primera vegada, amb el títol «Actitud de l' Església davant les religions no-cristianes». Fou aprovat en votacions parcials sobre les innovacions introduïdes i tot seguit amb una votació de conjunt: 1.763 «sí», 250 «no» y 10 vots nuls. A la sessió pública del 28 d' octubre, el vot definitiu resultà ser, respectivament, de 2.221, 88 i 3. Pau VI promulgà solemnement la declaració.

SUMARI

1. Tots els homes tenen el mateix origen i el mateix fi. Esperen de les religions existents la resposta sobre els problemes més grans de la vida, de la mort i del destí humà.
2. El coneixement de les coses divines en la història dels pobles. Les respostes de les diverses religions (hinduisme i budisme). L' Església respecta tot el que hi ha de sant i de veritable en les diverses religions. Romanent fidel a la predicació del Crist, exhorta els fidels, perquè, mitjançant el diàleg i la col.laboració, es consagrin al desenvolupament dels valors que hi ha en els seguidors dels diversos credos.
3. L' Església mira amb benvolença els musulmans, la creença dels quals té punts de contacte amb la tradició hebrea i cristiana, i exhorta tothom a oblidar les enemistats passades i a promoure, junts, la justícia i la pau.
4. L' Església reconeix que els començaments de la seva fe i de la seva elecció es troben a la raça d' Abraham. Recorda que ha rebut l' Antic Testament d' aquell poble amb el qual Déu va establir l' Antiga Aliança, i que d' aquest poble procedeixen el Crist segons la carn, Maria i el Apòstols.
   Encara que la major part dels jueus es negaren a acceptar l' Evangeli, continuen essent molt estimats de Déu, i l' Església espera el dia en què tots els pobles aclamaran el Senyor. Davant els llaços especialíssims que lliguen cristians i jueus, el Concili recomana el coneixement i l' estimació mutus. La mort del Crist no pot imputar-se a tots els jueus que aleshores vivien ni als del nostre temps. No és lícit de presentar els jueus com a rèprobes, com si això es deduís de l' Evangeli.
   L' Església deplora totes les manifestacions d' antisemitisme.
   Crist va morir pels pecats dels homes, i cal predicar la seva creu com a símbol de l' amor universal.
5. No podem invocar Déu Pare, si no tenim un afecte fraternal a tots els homes. L' Església nega tot fonament a les doctrines discriminacionistes, condemna tota persecució o vexació per motius de raça, de color, de condició social o de religió, i exhorta els cristians a viure en pau, per tal que siguin veritablement fills del Pare que està en el cel.

PAU BISBE

SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU
JUNTAMENT AMB ELS PARES DEL CONCILI
PER A PERPÈTUA MEMÒRIA

DECLARACIÓ SOBRE LES RELACIONS DE L' ESGLÉSIA AMB LES RELIGIONS NO-CRISTIANES *

[PROEMI]

1. Avui dia, en què el gènere humà s' uneix cada vegada més estretament i augmenten els vincles entre els diversos pobles, l' Església considera amb la major atenció la relació que té amb les religions no-cristianes. En l' obligació que té de promoure la unitat i la caritat entre els homes, i àdhuc els pobles, examina aquí, sobretot, el que els homes tenen de comú i que els empeny a viure plegats.

En efecte, tots els pobles formen una sola comunitat, tenen un únic origen, com sigui que Déu ha fet que tot el gènere humà habiti damunt tota la faç de la terra [1], i tenen també un únic fi últim, que es Déu, la providència del qual i les seves mostres de bondat, així com el seu voler salvífic, s' estenen a tothom [2], fins a tant que els escollits s' uneixin en la ciutat santa, que es veurà

PAULUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
UNA CUM SECROSANCTI CONCILII PATRIBUS
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

DECLARATIO DE ECCLESIAE HABITUDINE AD RELIGIONES NON-CHRISTIANAS

1. NOSTRA AETATE, in qua genus humanum in dies arctius unitur et necessitudines inter varios populos augentur, Ecclesia attentius considerat quae sit sua habitudo ad religiones non-christianas. In suo munere unitatem et caritatem inter homines, immo et inter gentes, fovendi ea imprimis hic considerat quae hominibus sunt communia et ad mutuum consortium ducunt.

Una enim communitas sunt omnes gentes, unam habent originem, cum Deus omne genus hominum inhabitare fecerit super universam faciem terrae [1], unum etiam habent finem ultimum, Deum, cuius providentia ac bonitatis testimonium et consilia salutis ad omnes se extendunt [2], donec

* Declaració promulgada el 28 d' octubre del 1965.

[1] Cf. Act 17,26

[2] Cf. Sap 8,1, Act 14,17, Rom 2,6-7; 1 Tim 2,4

il.luminada per l' esplendor de Déu, on els pobles caminaran sota la seva llum [3].

Els homes esperen de les diverses religions la resposta als enigmes amagats de la condició humana, que avui, com ahir, commouen el més pregon del seu cor: Què és l' home? Quin és el sentit i el fi de la nostra vida? Què és el bé i què és el pecat? D' on vénen els dolors i quin fi tenen? Quin és el camí per a obtenir la veritable felicitat? Què és la mort? I el judici? I la retribució que segueix a la mort? Per fi, quin és l' últim i inefable misteri que abraça la nostra existència, d' on ens n' originem i vers on ens adrecem?

[Les diverses religions no-cristianes]

2. Des de ja molt antic fins a arribar als nostres dies trobem en els diversos pobles una determinada percepció d' aquella força arcana que és present en el curs dels temps i en els esdeveniments de la vida humana, i, de vegades, fins i tot un coneixement de la Divinitat suprema i, àdhuc, d' un Pare. Aquesta percepció i coneixement penetren tota la seva vida d' un sentit religiós íntim. I les religions, lligades al progrés de la cultura, s' esforcen per respondre a aquests interrogants amb nocions més afinades i amb un llenguatge més elaborat. Així, en l' hinduisme, els homes volen penetrar el misteri diví i l' expressen amb l' ajuda de la inexhausta fecunditat dels mites i dels esforços aguts de la filosofia, i cerquen l' alliberament de les angoixes de la nostra condició ja sigui a través de

uniantur electi in Civitate Sancta, quam claritas Dei illuminabit, ubi gentes ambulabunt in lumine eius [3].

Homines a variis religionibus responsum exspectant de reconditis condicionis humanae aenigmatibus, quae sicut olim et hodie corda hominum intime commovent: quid sit homo, quis sensus et finis vitae nostrae, quid bonum et quid peccatum, quem ortum habeant dolores et quem finem, quae sit via ad veram felicitatem obtinendam, quid mors, iudicium et retributio post mortem, quid demum illud ultimum et ineffabile mysterium quod nostram existentiam amplectitur, ex quo ortum sumimus et quo tendimus.

2. Iam ab antiquo usque ad tempus hodiernum apud diversas gentes invenitur quaedam perceptio illius arcanae virtutis, quae cursui rerum et eventibus vitae humanae praesens est, immo aliquando agnitio Summi Numinis vel etiam Patris. Quae perceptio atque agnitio vitam earum intimo sensu religioso penetrant. Religiones vero cum progressu culturae connexae subtilioribus notionibus et lingua magis exculta ad easdem quaestiones respondere satagunt. Ita in Hinduismo homines mysterium divinum scrutantur et exprimunt inexhausta foecunditate mythorum et acutis conatibus philosophiae, atque liberationem quaerunt ab angustiis nostrae conditionis

[3] Cf. Apoc 21,23s

formes de vida ascètica, ja per profunda meditació, ja refugiant-se en Déu amb amor i confiança. En el budisme, segons les seves variades formes, es reconeix la radical insuficiència d' aquest món mudable i s' ensenya el camí pel qual els homes, amb esperit devot i confiat, poden atènyer tant l' estat de perfecte alliberament com, amb pel propi esforç o bé amb un auxili superior, arribar a la suprema il.luminació. De la mateixa manera, les altres religions que hom troba per tot el món, intenten respondre a manera vària a la inquietud del cor humà proposant camins, és a dir, doctrines, normes de vida i ritus sagrats.

L' Església catòlica no rebutja res del que hi ha de sant i veritable en aquestes religions. Considera amb sincer respecte les maneres de fer i de viure, els preceptes i doctrines que, per bé que discrepen en molts punts del que ella profesa i ensenya, aporten, no obstant, sovint un raig d' aquella Veritat que il.lumina tots els homes. Ella, però, anuncia i té obligació de fer-ho sens parar, el Crist, que és *el camí, la veritat i la vida* (Io 14,6), en el qual els homes troben la plenitud de llur vida religiosa i en el qual Déu va reconciliar-se totes les coses [4].

Exhorta, per tant, als seus fills, que, amb prudència i caritat, per diàleg i la col.laboració amb els fidels d' altres religions, donant testimoni de la seva fe i vida cristiana, reconeguin, servin i promoguin els béns espirituals i morals, com també els valors socio-culturals que en ells es troben.

vel per formas vitae asceticae vel per profundam meditationem vel per refugium ad Deum cum amore et confidentia. In Buddhismo secundum varias eius formas radicalis insufficientia mundi huius mutabilis agnoscitur et via docetur qua homines, animo devoto et confidente, sive statum perfectae liberationis acquirere, sive, vel propriis conatibus vel superiore auxilio innixi, ad summam illuminationem pertingere valeant. Sic ceterae quoque religiones, quae per totum mundum inveniuntur, inquietudini cordis hominum variis modis occurrere nituntur proponendo vias, doctrinas scilicet ac praecepta vitae, necnon ritus sacros.

Ecclesia catholica nihil eorum, quae in his religionibus vera et sancta sunt reicit. Sincera cum observantia considerat illos modos agendi et vivendi, illa praecepta et doctrinas, quae, quamvis ab iis quae ipsa tenet et proponit in multis discrepent, haud raro referunt tamen radium illius Veritatis, quae illuminat omnes homines. Annuntiat vero et annuntiare tenetur indesinenter Christum, qui est *via, veritas et vita* (Io 14,6), in quo homines plenitudinem vitae religiosae inveniunt, in quo Deus omnia Sibi reconciliavit [4].

Filios suos igitur hortatur, ut cum prudentia et caritate per colloquia et collaborationem cum asseclis aliarum religionum, fidem et vitam christianam testantes, illa bona spiritualia et moralia necnon illos valores socioculturales, quae apud eos inveniuntur, agnoscant, servent et promoveant.

[4] Cf 2 Cor 5,18-19.

[LA RELIGIÓ DE L' ISLAM]

3. L' Església també mira amb afecte els musulmans, que adoren el Déu únic, vivent i subsistent, misericordiós i omnipotent, Creador del cel i de la terra [5], que parlà als homes, i als ocults designis del qual s' afanyen a subjectar-se tal com ho va fer Abraham, a qui la religió islàmica mira amb complaença. Veneren Jesús com a Profeta per bé que no el reconeixen com a Déu; honoren Maria, la seva mare virginal i fins de vegades la invoquen devotament. Esperen, a més, el dia del judici en què Déu remunerarà tots els homes resuscitats. Aprecien, per tant, la vida moral i honoren Déu especialment amb l' oració, les almoines i el dejuni.

I encara que en el córrer del temps hagin nascut nombroses diferències i enemistats entre els cristians i els musulmans, el sant Concili exhorta a tots que, oblidant el passat, s' exercitin sincerament en la mútua comprensió, i defensin i promoguin junts la justícia social, els béns morals, la pau i la llibertat per a tots els homes.

[LA RELIGIÓ JUEVA]

4. In investigar el misteri de l' Església, aquest sagrat Concili fa memòria dels lligams amb què el poble del Nou Testament està unit espiritualment amb la raça d' Abraham.

3. Ecclesia cum aestimatione quoque Muslimos respicit qui unicum Deum adorant, viventem et subsistentem, misericordem et omnipotentem, Creatorem caeli et terrae [5], homines allocutum, cuius occultis etiam decretis toto animo se submittere student, sicut Deo se submisit Abraham ad quem fides islamica libenter sese refert. Iesum, quem quidem ut Deum non agnoscunt, ut prophetam tamen venerantur, matremque eius virginalem honorant Mariam et aliquando eam devote etiam invocant. Diem insuper iudicii expectant cum Deus omnes homines resuscitatos remunerabit. Exinde vitam moralem aestimant et Deum maxime in oratione, eleemosynis et ieiunio colunt.

Quodsi in decursu saeculorum inter Christianos et Muslimos non paucae dissensiones et inimicitiae exortae sint, Sacrosancta Synodus omnes exhortatur, ut, praeterita obliviscentes, se ad comprehensionem mutuam sincere exerceant et pro omnibus hominibus iustitiam socialem, bona moralia necnon pacem et libertatem communiter tueantur et promoveant.

4. Mysterium Ecclesiae perscrutans, Sacra haec Synodus meminit vinculi, quo populus Novi Testamenti cum stirpe Abrahae spiritualiter coniunctus est.

[5] Cf. SANT GREGORI VII, *Epist.* III, 21 *ad Anzir (Nacir), rei de Mauritània*, ed. E Caspar en MGH, Ep sel II (1920) I p 288; PL 148,451A.

Car l' Església de Crist reconeix que els inicis de la seva fe i de la seva elecció ja es troben, segons el misteri salvífic de Déu, en els patriarques, en Moisès i en els profetes. Confessa que tots els cristians, fills d' Abraham segons la fe [6], estan inclosos en la vocació d' aquest patriarca, i que la salvació de l' Església està prefigurada místicament en la sortida del poble escollit de la terra del seu esclavatge. Per això, l' Església no pot oblidar que ha rebut la revelació de l' Antic Testament per mitjà d' aquell poble amb el qual Déu, per la seva misericòrdia inefable, es va dignar concloure l' Antiga Aliança. Ni tampoc no es pot oblidar que es nodreix de la rel de la bona olivera en què s' han empeltat les branques de l' olivera boscana, que són els gentils [7]. Creu, doncs, l' Església que Crist, pau nostra, va reconciliar jueus i gentils per la creu, i que de tots dos en va fer una sola cosa en Ell mateix [8].

L' Església té sempre davant els ulls les paraules de l' Apòstol Pau referents als de la seva raça, *els quals tenen l' adopció de fills, la glòria, l' aliança, la llei, el culte i les promeses; dels quals són els patriarques, i d' on procedeix el Crist segons la carn* (Rom 9,4-5), fill de la Verge Maria. Es recorda també que del poble jueu nasqueren els Apòstols, fonaments i columnes de l' Església, i molts d' aquells primers deixebles que anunciaren al món l' Evangeli de Crist.

Com testimonia l' Escriptura, Jerusalem no conegué el temps

Ecclesia enim Christi agnoscit fidei et electionis suae initia iam apud Patriarchas, Moysen et Prophetas, iuxta salutare Dei mysterium, inveniri. Confitetur omnes Christifideles, Abrahae filios secundum fidem [6], in eiusdem Patriarchae vocatione includi et salutem Ecclesiae in populi electi exitu de terra servitutis mystice praesignari. Quare nequit Ecclesia oblivisci se per populum illum, quocum Deus ex ineffabili misericordia sua Antiquum Foedus inire dignatus est, Revelationem Veteris Testamenti accepisse et nutriri radice bonae olivae, in quam inserti sunt rami oleastri Gentium [7]. Credit enim Ecclesia Christum, Pacem nostram, per crucem Iudaeos et Gentes reconciliasse et utraque in Semetipso fecisse unum [8].

Semper quoque prae oculis habet Ecclesia verba Apostoli Pauli de cognatis eius, *quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legislatio et obsequium et promissa, quorum patres et ex quibus est Christus secundum carnem* (Rom 9,4-5), filius Mariae Virginis. Recordatur etiam ex populo iudaico natos esse Apostolos, Ecclesiae fundamenta et columnas, atque plurimos illos primos discipulos, qui Evangelium Christi mundo annuntiaverunt.

Teste Sacra Scriptura, Ierusalem tempus visitationis suae non cognovit [9],

[6] Cf Gal 3,7.
[7] Cf. Rom 11,17-24.
[8] Cf. Eph 2,14-16.

de la seva visitació [9]; una gran part dels jueus no va acceptar l' Evangeli i fins i tot no pas pocs es van oposar a la seva difusió [10]. No obstant, segons l' Apòstol els jueus són encara molt estimats de Déu per causa de llurs pares [11], ja que Déu no es penedeix dels seus dons i de la seva vocació. L' Església, junt amb els profetes i el mateix Apòstol, espera el dia, que només Déu coneix, en què tots els pobles invocaran el Senyor amb una sola veu i *el serviran com un sol home* (Soph 3,9) [12].

Essent tan gran, per tant, el patrimoni espiritual comú a cristians i jueus, aquest sagrat Concili vol fomentar i recomanar el coneixement recíproc i la mútua estimació, que s' obté, sobretot, mitjançant els estudis bíblics i teològics, i el diàleg fratern.

Per bé que les autoritats dels jueus amb els qui les seguien urgiren la mort de Crist [13], amb tot, el que van fer en la seva passió no pot pas ser imputat ni indiscriminadament a tots els jueus que llavors vivien, ni als jueus d' avui. I encara que l' Església sigui el nou Poble de Déu, no s' ha d' assenyalar als jueus ni com a reprovats per Déu ni com a maleïts com si això es deduís de les Sagrades Escriptures. Per tant, procurin tots no ensenyar res que no estigui conforme amb la veritat evangèlica i amb l' esperit de Crist, ni en la catequesi ni en la predicació de la paraula de Déu.

atque Iudaei magna parte Evangelium non acceperunt, immo non pauci diffusioni eius se opposuerunt [10]. Nihilominus, secundum Apostolum, Iudaei Deo, cuius dona et vocatio sine poenitentia sunt, adhuc carissimi manent propter patres [11]. Una cum Prophetis eodemque Apostolo Ecclesia diem Deo soli notum expectat, quo populi omnes una voce Dominum invocabunt et *servient ei humero uno* (Soph 3,9) [12].

Cum igitur adeo magnum sit patrimonium spirituale Christianis et Iudaeis commune, Sacra haec Synodus mutuam utriusque cognitionem et aestimationem, quae praesertim studiis biblicis et theologicis atque fraternis colloquiis obtinetur, fovere vult et commendare.

Etsi auctoritates Iudaeorum cum suis asseclis mortem Christi urserunt [13], tamen ea quae in passione Eius perpetrata sunt nec omnibus indistincte Iudaeis tunc viventibus, nec Iudaeis hodiernis imputari possunt. Licet autem Ecclesia sit novus populus Dei, Iudaei tamen neque ut a Deo reprobati neque ut maledicti exhibeantur, quasi hoc ex Sacris Litteris sequatur. Ideo curent omnes ne in catechesi et in verbi Dei praedicatione habenda quidquam doceant, quod cum veritate evangelica et spiritu Christi non congruat.

[9] Cf. Lc 19,42.
[10] Cf. Rom 11,28.
[11] Cf. Rom 11,28-29, cf CONC. VAT. II, constit dogm sobre l' Església *Lumen gentium:* AAS 57 (1965) 20.
[12] Cf. Is 66,23; Ps 65,4; Rom 11,11-32.
[13] Cf. Io 19,6.

A més, l' Església, que reprova tota persecució contra qualssevol homes, recordant el patrimoni comú amb els jueus i impulsada no per raons polítiques, ans per la religiosa caritat evangèlica, deplora els odis, les persecucions i manifestacions d' antisemitisme contra els jueus fetes en qualsevol època i per qualsevol persona.

D' altra banda, Crist, com sempre ha cregut i creu l' Església, se sotmeté voluntàriament i mogut per inmensa caritat a la passió i a la mort pels pecats de tots, a fi que tots aconsegueixin la salvació. Es deure, doncs, de l' Església en la seva predicació l' anunciar la creu de Crist com a signe d' amor universal de Déu i com a font de tota gràcia.

[La fraternitat universal i l' exclusió de tota discriminació]

5. No podem invocar Déu, Pare de tots, si ens neguem a conduir-nos fraternalment envers determinats homes, creats a imatge de Déu. La relació de l' home amb Déu Pare, i la relació de l' home amb els homes germans seus estan tan lligades que, tal com diu l' Escriptura, *el qui no estima, no ha conegut Déu* (1 Io 4,8).

Amb això s' elimina el fonament de qualsevol teoria o pràctica que introdueixi entre home i home, entre poble i poble, una discriminació relativa a la dignitat humana o als drets que d' ella dimanen.

Praeterea, Ecclesia, quae omnes persecutiones in quosvis homines reprobat, memor communis cum Iudaeis patrimonii, nec rationibus politicis sed religiosa caritate evangelica impulsa, odia, persecutiones, antisemitismi manifestationes, quovis tempore et a quibusvis in Iudaeos habita, deplorat.

Ceterum Christus, uti semper tenuit et tenet Ecclesia, propter peccata omnium voluntarie passionem suam et mortem immensa caritate obiit, ut omnes salutem consequantur. Ecclesiae praedicantis ergo est annuntiare crucem Christi tamquam signum universalis Dei amoris et fontem omnis gratiae.

5. Nequimus vero Deum omnium Patrem invocare, si erga quosdam homines, ad imaginem Dei creatos, fraterne nos gerere renuimus. Habitudo hominis ad Deum Patrem et habitudo hominis ad homines fratres adeo connectuntur, ut Scriptura dicat: *qui non diligit, non novit Deum* (1 Io 4,8).

Fundamentum ergo tollitur omni theoriae vel praxi quae inter hominem et hominem, inter gentem et gentem, discrimen quoad humanam dignitatem et iura exinde dimanantia inducit.

Així, doncs, l' Església reprova com a estranya al pensament de Crist, qualsevol discriminació o vexació feta als homes per causa de la seva raça o color, estament o religió. En conseqüència, el sagrat Concili, seguint els passos dels Sants Apòstols Pere i Pau, conjura ardentment els fidels que, *observant una conducta exemplar entre els pobles*... (1 Petr 2,12), si és possible i mentre depengui d' ells, tinguin pau amb tots els homes [14] de manera que siguin veritablement fills del Pare que està en el cel [15].

Totes i cadascuna de les coses incloses en aquesta declaració han obtingut el beneplàcit dels Pares del sagrat Concili. I Nós, en virtut de la potestat apostòlica que ens ha estat confiada per Crist, conjuntament amb els venerables Pares, les aprovem en l' Esperit Sant, les decretem, les establim, i manem que siguin promulgades aquestes coses establertes conciliarment per a glòria de Déu.

Roma, a Sant Pere, 28 d' octubre del 1965.

Jo, PAU, *Bisbe de l' Església catòlica.*

Ecclesia igitur quamvis hominum discriminationem aut vexationem stirpis vel coloris, condicionis ve religionis causa factam tamquam a Christi mente alienam, reprobat. Proinde, Christifideles Sacra Synodus, vestigia Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli premens, ardenter obsecrat ut *conversationem... inter gentes habentes bonam* (1 Petr 2,12) si fieri potest, quod in eis est cum omnibus hominibus pacem habeant [14], ita ut vere sint filii Patris qui in caelis est [15].

Haec omnia et singula quae in hac Declaratione edicta sunt, placuerunt Sacrosancti Concilii Patribus. Et Nos, Apostolica a Christo Nobis tradita potestate, illa, una cum Venerabilibus Patribus, in Spiritu Sancto approbamus, decernimus ac statuimus, et quae ita synodaliter statuta sunt ad Dei gloriam promulgari iubemus.

Romae, apud S. Petrum, die XXVIII mensis octobris anno MCMLXV.

Ego PAULUS, *Catholicae Ecclesiae Episcopus.*

[14] Cf. Rom 12,18.
[15] Cf. Mt 5,45.

MISSATGES DEL CONCILI VATICA II ALS HOMES

Bellíssima novetat en la història dels Concilis ecumènics, aquests missatges enviats pel Vaticà II en la sessió de clausura del 8 de desembre del 1965, com una resposta dels Pares Conciliars a les principals veus suplicants de tot el món. El missatge als Governants fou llegit pel cardenal Liénart, bisbe de Lilla i fet a mans per Pau VI a l' ambaixador de Bèlgica, baró de Poswich, degà del Cos Diplomàtic acreditat davant de la Santa Seu. El missatge als Intel.lectuals—homes del pensament i de la ciència—el llegí el cardenal Pau Emili Léger, arquebisbe de Montreal, i Sa Santedat el consignà al filòsof Jacques Maritain. El missatge als Artistes el llegí el cardenal Lleó Josep Suenens, arquebisbe de Malines-Brussel.les i fou lliurat al poeta Giuseppe Ungaretti. El missatge a les Dones, llegit pel cardenal Lleó Esteve Duval, arquebisbe d' Alger, fou posat en mans de la senyora Laura Segni. El missatge als Treballadors, llegit pel cardenal Pau Zoungrana, arquebisbe de Onagadaugou, fou donat a Armando Cagno, de l' ACLI de Milà. El missatge als Pobres i als Malalts el llegí el cardenal maronita Pau Pere Meouchi, patriarca d' Antioquia, i el rebé un cec: el doctor Francesc Politi, acompanyat del seu gos. I del missatge als Joves, la lectura del qual fou confiada al cardenal Gregori Pere Agagianian, prefecte de la Sagrada Congregació *de Propaganda Fide,* el Papa en féu mercè al jove de color Eusebi Adjakpley.

Introducció

Venerables germans:

[1] Ha tocat l' hora de la partença i de la dispersió. Dintre de poca estona abandonareu l' assemblea conciliar per anar a l' encontre de la humanitat i portar-li la bona nova de l' Evangeli de Crist i de la renovació de la seva Església, renovació per la qual hem treballat plegats durant quatre anys.

[2] Moment únic, el present, d' una significació i una riquesa incomparables. En aquesta assemblea universal, en aquest punt privilegiat del temps i de l' espai, convergeixen alhora el passat, el present i l' esdevenidor. El passat, puix que l' Església de Crist està aplegada ací amb la seva tradició, la seva història, els seus Concilis, els seus Doctors, els seus Sants. El present, puix

que ens separem per anar vers el món d' avui, amb les seves misèries, els seus dolors, el seus pecats, però també amb els seus prodigiosos avenços, els seus valors, les seves virtuts. I, finalment, també és ací l' esdevenidor, en la crida imperiosa dels pobles demanant més justícia, en llur voluntat de pau i en llur set, conscient o inconscient, d' una vida més alta: justament la que l' Església de Crist pot i vol donar-los.

[3] Diríem que sentim com puja, d' arreu del món, un immens i confús rumor: la pregunta de tots els qui fiten l' esguard en el Concili i ens demanen amb ànsia: «No teniu res per a dir-nos...? a nosaltres, els governants...? a nosaltres, els intel.lectuals, els treballadors, els artistes...? i a nosaltres, les dones...? a nosaltres, els joves; a nosaltres, el malalts i els pobres?»

[4] Aquestes veus implorants no restaran sense resposta. El Concili ha treballat per a totes les categories humanes durant quatre anys. Per a totes elles ha elaborat una *Constitució de l' Església en el món d' avui,* que Nós ahir promulgàrem entre els entusiastes aplaudiments de l' assemblea.

[5] De la nostra llarga meditació sobre Crist i la seva Església ha de brollar en aquest instant una primera paraula anunciadora de pau i de salvació per a les multituds expectants. El Concili, abans de dispersar-se, vol acomplir aquesta funció profètica i traduir, en breus missatges i en un idioma més fàcilment a l' abast de tothom, la «bona nova» que té per al món, i que alguns dels seus més autoritzats intèrprets adreçaran tot seguit, en nom vostre, a l' entera humanitat.

Als governants

[1] En aquesta hora solemne, nosaltres, els Pares del XXI Concili Ecumènic de l' Església catòlica, a punt de separarnos després de quatre anys de pregàries i de treballs, plenament conscients de la nostra missió envers la humanitat, ens adrecem amb deferència i confiança a tots aquells qui tenen a les mans els destins dels homes damunt de la Terra, a tots els dipositaris del poder temporal.

[2] Ho proclamem ben alt: honorem la vostra autoritat i la vostra sobirania, respectem la vostra funció, reconeixem les vostres justes lleis, estimem els que les fan i els que les apliquen. Però us hem de dir una paraula sacrosanta: Només Déu és gran. Només Déu es el principi i el fi, només Déu és la font de la vostra autoritat i el fonament de les vostres lleis.

[3] Correspon a vosaltres de ser sobre la Terra els promotors de l' ordre i la pau entre els homes. No oblideu, però, que el Pare dels homes és Déu, el Déu vivent i veritable; i que Crist, el seu Fill etern, ha vingut a contarnos-ho, i a ensenyar-nos que tots nosaltres som germans. Ell és el gran artífex de l' ordre i la pau damunt de la Terra, perquè és Ell qui condueix la història humana i l' únic que pot decantar els cors a rebutjar les males passions engendradores de la guerra i la malaurança. Ell beneeix el pa de la humanitat, santifica el seu treball i el seu sofriment, li proporciona goigs que vosaltres no podeu donar-li i l' enforteix en els dolors de què vosaltres no reeixiu a consolar-la.

[4] En la vostra ciutat terrenal i temporal, Ell, misteriosament, basteix la seva ciutat espiritual i eterna: la seva Església. I ¿què demana de vosaltres aquesta Església, després de gairebé dos mil anys de vicissituds de tota mena en les seves relacions amb vosaltres, Potències de la Terra? Què us demana, justament avui? Us ho diu en un dels textos més importants del seu Concili: res, tret de la llibertat. La llibertat de creure i de predicar la seva fe, la llibertat d' estimar Déu i de servir-lo, la llibertat de viure i de trametre als homes el seu missatge de vida. No li tingueu por: és la imatge del seu Mestre, la misteriosa acció del qual no usurpa cap de les vostres prerrogatives, i encara salva de la seva inevitable caducitat tot allò que és humà, i ho transfigura i emplena d' esperança, de veritat i de beutat.

[5] Deixeu que Crist exerceixi aquesta acció purificadora sobre la societat. I no el torneu a crucificar! Seria un sacrilegi, perquè és Fill de Déu; i un suicidi, perquè es Fill de l' Home. I a nosaltres, humils ministres seus, permeteu-nos d' expandir sense destorbs, arreu, la *bona nova* de l' Evangeli de la pau, que hem meditat durant aquest Concili. Els vostres pobles seran els primers a beneficiar-se 'n, puix que l' Església forma a profit vostre ciutadans lleials, amics de la pau social i del progrés.

[6] En aquest dia solemne en què clausura el seu XXI Concili Ecumènic, l' Església us ofereix, mitjançant la nostra veu, la seva amistat, els seus serveis, les seves energies espirituals i morals. Adreça a tots vosaltres un missatge de salvació i de benedicció. Acolliu-lo tal com us l' ofrena: amb cor alegre i sincer, i porteu-lo a tots els vostres pobles!

Als homes del pensament i de la ciència

[1] Una especial salutació a vosaltres, els recercadors de la veritat; a vosaltres, els homes del pensament i de la ciència, els exploradors de l' home, de l' univers i de la història; a tots vosal-

tres, els pelegrins en camí vers la llum, i a tots els qui s' han deturat en ruta, lassos i decebuts de tant buscar debades.

[2] Per què a vosaltres una salutació especial? Precisament perquè tots nosaltres: bisbes, pares conciliars, estem ací per escoltar la veritat. El nostre esforç durant aquests quatre anys ¿què ha estat sinó una recerca més atenta i un apregonament del missatge de veritat confiat a l' Església; un més perfecte esforç de docilitat a l' Esperit de veritat?

[3] Per força ens havíem de trobar. El vostre camí és el nostre camí. Les vostres sendes mai no són estranyes a les nostres sendes. Nosaltres som els amics de la vostra vocació d' investigadors, els aliats de les vostres fatigues, els admiradors de les vostres conquestes i, si cal, els consoladors dels vostres defalliments i dels vostres fracassos.

[4] També tenim, doncs, un missatge per a vosaltres. Heu-vos-el ací: Seguiu buscant, sense fatigar-vos-en, sense desesperar mai de la veritat. Recordeu la paraula d' un dels vostres amics, sant Agustí: «Busquem amb l' afany de trobar, i trobem amb el desig de buscar encara més». Sortosos els qui, posseint la veritat, continuen buscant-la, a fi de renovar-la, profunditzar-la i oferir-la als altres. Que cerquin amb la claror d' avui la llum de demà, fins a l' esclat total.

[5] No oblideu mai, però, que, si pensar és una gran cosa, és ans que tot un deure; desventurat aquell qui a dretcient tanca els ulls a la llum. Pensar és també una responsabilitat. Ai d' aquells qui enterboleixen l' esperit amb les mil galindaines que el deprimeixen, l' estarrufen, l' enganyen i el deformen! ¿Quin és el principi bàsic per als homes de ciència, sinó maldar de veritat a pensar rectament? Per això, sense entorpir els vostres passos, sense enlluernar el vostre esguard, volem oferir-vos la llum de la nostra llanterna misteriosa: la fe. Aquell qui va confiar-nos-la és el Mestre sobirà del pensament, de qui nosaltres som humils deixebles; l' únic que digué i que podia dir: «*Jo sóc la llum del món, jo soc el camí, la veritat i la vida.*»

[6] Aquesta paraula us pertany. Potser mai no ha semblat tan clara com avui la possibilitat d' un profund acord entre la veritable ciència i la veritable fe, serventes, ambdues, de l' única veritat. No vulgueu impedir aquest preciós trobament. Confieu en la fe, aquesta amiga de la intel.ligència. Il.lumineu-vos amb la seva llum per assolir la veritat, tota la veritat. Heu-vos ací el desig, l' encoratjament i l' esperança que us manifesten, abans de separar-se, els Pares de tot el món aplegats en Concili a Roma.

Als artistes

[1] I ara, a tots vosaltres, artistes, enamorats de la bellesa i treballadors al seu servei; poetes i gent de lletres, pintors, escultors, arquitectes, músics, homes de teatre i de cinema. A tots vosaltres l' Església del Concili diu, mitjançant la nostra veu: Si sou els amics de l' art veritable, sou amics nostres!

[2] L' Església des de fa molt de temps s' ha aliat amb vosaltres. Vosaltres heu construït i decorat els seus temples, heu celebrat els seus dogmes, heu enriquit la seva litúrgia. Vosaltres heu ajudat a traduir el seu diví missatge amb la llengua de les formes i de les figures, i a posar a l' abast el món invisible.

[3] Avui, com ahir, l' Església us necessita i es gira vers vosaltres.

L' Església us diu, amb la nostra veu: No permeteu que es trenqui una aliança fecunda com cap altra. No tanqueu poc ni molt el vostre esperit a l' alè de l' Esperit Sant.

[4] El món en què vivim necessita de la bellesa, si no vol obscurir-se en la desesperança. La bellesa, com la veritat, alegra el cor dels homes; és el preciós fruit que resisteix al desgast del temps, uneix les generacions i les agermana en l' admiració. I tot per obra de les vostres mans.

[5] Que aquestes mans siguin pures i desinteressades. Recordeu que sou els custodis de la bellesa en aquest món, i que això us basti per afranquir-vos de plaers efímers i sense vàlua veritable i per alliberar-vos de la recerca d' expresions estranyes i desagradoses.

[6] Sigueu sempre i arreu dignes del vostre ideal, i esdevindreu dignes de l' Església, que, mitjançant la nostra veu, en aquest dia us adreça el seu missatge d' amistat, de salvació, de gràcia i de benedicció.

A les dones

[1] Ara ens adrecem a vosaltres, dones de tota condició: filles, esposes, mares, vídues; igual com a vosaltres, verges consagrades i dones solteres. Sou la meitat de la immensa família humana.

[2] L' Església està cofoia, com sabeu, d' haver elevat i alliberat la dona, d' haver fet resplendir, al llarg dels segles, tot i la diversitat de caràcters, la seva radical igualtat amb l' home.

[3] S' acosta, no obstant, l' hora—ja ha arribat—en què la vocació de la dona s' acompleix plenament; l' hora que la dona

adquireix en la societat una influència, una irradiació, una força que no havia assolit mai com ara.

[4] Per això, en aquest moment en què la humanitat experimenta un canvi tan profund, les dones impregnades d' esperit evangèlic poden ajudar tant que la humanitat no decaigui.

[5] Vosaltres, les dones, compartiu tothora la custòdia de la llar, l' amor a les fonts de la vida, el sentit dels bressols. Esteu presents al misteri de la vida que comença. Consoleu en la partença de la mort. La nostra tècnica risca d' esdevenir inhumana. Reconcilieu els homes amb la vida! I, sobretot, vetlleu, us ho demanen de cor, per l' esdevenidor de la nostra espècie. Detureu la mà de l' home si mai en un moment de follia intentava destruir la humana civilització.

[6] Esposes, mares de família, primeres educadores de la nissaga humana en el secret de la llar, trameteu als vostres fills i a les vostres filles les tradicions dels vostres avantpassats, tot preparant-los per a l' esdevenidor insondable. Recordeu sempre que una mare pertany, en els seus fills, a aquest esdevenidor que probablement no arribarà pas a veure.

[7] I vosaltres també, dones solteres, sapigueu que podeu realitzar tota la vostra vocació de sacrifici. La societat pertot arreu us reclama. Ni les famílies no poden viure sense l' ajut de qui no té família.

[8] Sobretot vosaltres, verges consagrades en un món on l' egoisme i l' afany pel plaer voldrien fer la llei, sigueu les guardianes de la puresa, del desinterès, de la pietat. Jesús, que va donar a l' amor conjugal tota la seva plenitud, va exaltar al mateix temps la renúncia a aquest amor humà, quan és inspirada per l' amor infinit i pel desig de servir tothom.

[9] I encara, dones afeixugades que sofriu i us manteniu dempeus sota la creu, seguint l' exemple de Maria; vosaltres que tan sovint, al llarg de la història, haveu donat als homes la força de lluitar fins a la fi i d' oferir el testimoni del martiri, ajudeu-los una vegada més a conservar l' audàcia de les grans empreses, juntament amb la paciència i el sentit de tot humil començament.

[10] Oh dones, vosaltres que sabeu endolcir, entendrir i posar a l' abast la veritat, esmerceu-vos a fer penetrar l' esperit d' aquest Concili en les institucions, les escoles, les llars, en la vida diària.

[11] Dones de tot l' univers, cristianes o descreients, a qui la vida ha estat confiada en aquest moment tan greu de la història, vosaltres heu de salvar la pau del món!

Als treballadors

[1] Al llarg d' aquest Concili, nosaltres, els bisbes catòlics dels cinc continents, hem reflexionat plegats, entre molts altres arguments, sobre les greus qüestions plantejades a la consciència de la humanitat per les condicions econòmiques i socials del món contemporani, per la coexistència de les nacions, pel problema dels armaments, per la guerra i per la pau. I estem plenament conscients de les repercussions que la solució que es donarà a aitals problemes podrà tenir en la vida concreta dels treballadors i treballadores de tot el món. Això fa que, a les darreries de les nostres deliberacions, desitgem adreçar-los a tots un missatge de confiança, de pau i d' amistat.

[2] Fills molt estimats: estigueu ben segurs que l' Església coneix els vostres sofriments, les vostres lluites, les vostres esperances; que aprecia en gran manera les virtuts que ennobleixen les vostres ànimes; el coratge, l' abnegació, la consciència profesional, l' amor a la justícia; que reconeix plenament els immensos serveis que, cada u al seu lloc, i en indrets sovint dels més obscurs i menystinguts, presteu al conjunt de la societat. L' Església n' està tota gojosa, i a través de la nostra veu us ho agraeix.

[3] En aquests darrers anys, l' Església no ha vagat de tenir presents al seu esperit els problemes, en tothora creixent complexitat, del món laboral. I l' eco que han tingut en les vostres files les recents encícliques pontifícies ha demostrat fins a quin punt l' ànima del treballador del nostre temps s' acorda amb la dels seus caps espirituals més alts.

[4] Joan XXIII, enriquidor, amb missatges incomparables, del patrimoni de l' Església, va saber trobar el camí vers el vostre cor. En la seva persona va palesar de manera esclatant tot l' amor de l' Església envers els treballadors, així com envers la justícia, la llibertat i la caritat, fomentadores de la pau del món.

[5] D' aquest amor de l' Església envers vosaltres, els treballadors, també nosaltres us en volem ser testimonis, i per això us diem amb tota la convicció de les nostres ànimes: L' Església us és amiga. Fieu-vos-en. Tristos malentesos en temps passats mantingueren massa llargament la desconfiança i la incomprensió entre nosaltres. Tant l' Església com la classe obrera n' han sofert. Avui ha tocat l' hora de la reconciliació, i l' Església del Concili us invita a celebrar-la sense reserves mentals de cap mena.

[6] L' Església busca en tal moment la manera de compendre-us millor. Ara vosaltres, per la vostra banda, heu de mirar de compendre què és l' Església per als treballadors, artífexs

principals de les prodigioses transformacions que avui presencia el món: perquè sabeu ben bé que, si aquestes transformacions no les anima una poderosa alenada espiritual, causaran la desgràcia de la humanitat en comptes de promoure' n la felicitat. L' odi no salva pas el món! Ni, sol, el pa de la terra podrà assaciar la fam de l' home.

[7] Acolliu, doncs, el missatge de l' Església. Acolliu la fe que l' Església us ofereix perquè il.lumini el vostre camí. Es la fe del successor de Pere i dels dos mil bisbes aplegats en Concili. És la fe de tot el poble cristià. Que ella us il.lumini. I us guiï. I us faci conèixer Jesucrist, company vostre de treball, el Mestre, el Senyor, el Salvador de tota la humanitat.

Als pobres i als malalts, a tots els sofrents

[1] Per tots vosaltres, germans que sofriu, visitats pel dolor en les seves mil cares, el Concili té un missatge tot especial.

[2] Sent com claveu en ell els vostres ulls suplicants, lluents per la febre o abatuts pel cansament; esguards interrogants que cerquen debades la raó del sofriment humà, i pregunten amb delit quan i d' on els pervindrà el consol.

[3] Germans molt estimats! Nosaltres sentim pregonament, dins dels nostres cors de pares i pastors, els vostres gemecs i els vostres planys. I la pena ens acreix, de pensar que no podem fervos mercè de la salut corporal ni minvar els vostres dolors físics que els metges, els infermers i tots els consagrats als malalts s' esmercen tant com poden a alleujar.

[4] Pero tenim una cosa més profunda i preciosa per oferirvos: l' única veritat capaç de respondre al misteri del sofriment, i de donar-vos un alleujament veritable: la fe i la unió amb l' Home dels dolors, amb Crist, Fill de Déu, crucificat pels nostres pecats i per la nostra salvació.

[5] Crist no ha suprimit pas el sofriment, ni tan sols ha volgut revelarnos-en tot el misteri. El que ha fet és prendre' l sobre d' ell, i això ens basta per a capir-ne la vàlua.

[6] Oh, vosaltres que sentiu més feixugament el pes de la creu! Vosaltres, els pobres i desemparats, els qui ploreu, els perseguits per la justícia, vosaltres dels quals ningú no parla, els qui sofriu sense ser vistos, reanimeu-vos! Sou els preferits del reialme de Déu, que és el reialme de l' esperança, de la bondat i de la vida. Vosaltres sou els germans de Crist sofrent i, si voleu, amb Ell salveu el món!

[7] Heus ací la ciència cristiana del dolor, l' única que dóna la pau. Sapigueu que no esteu sols, ni separats, ni abandonats, ni sou inútils. Vosaltres sou els cridats per Crist, la seva vivent i transparent imatge. En nom seu, el Concili us saluda amb amor, us regracia, us assegura l' amistat i l' assistència de l' Església, i us beneeix.

Als joves

[1] Finalment, a vosaltres joves de tot el món, el Concili vol adreçar el darrer dels seus missatges. Perquè vosaltres sou els qui heu de rebre la torxa de mans dels vostres avantpassats, i els qui viureu en aquest món just al moment de les més gegantines transfiguracions de la seva història. Sou vosaltres els qui, recollint els millors exemples i ensenyaments dels vostres pares i mestres, formareu la societat de demà. I us salvareu o deperireu en ella.

[2] L' Església, durant quatre anys, ha treballat per rejovenir el seu rostre, per respondre millor als designis del seu Fundador, el gran Vivent, el Crist, eternament jove. A l' acabament d' aquesta impressionant «revisió de vida» es gira cap a vosaltres. És per vosaltres, joves, sobretot per vosaltres, que acaba d' encendre, amb el Concili, una llum que il.luminarà l' esdevenidor, el vostre esdevenidor.

[3] L' Església està preocupada, s' afanya perquè la societat que esteu a punt de constituir respecti la dignitat, la llibertat, el dret de les persones. I aquestes persones són les vostres.

[4] Està preocupada, sobretot, perquè aqueixa societat li deixi expandir el tresor, sempre antic i sempre nou, de la seva fe; i perquè les vostres ànimes puguin rabejar-se lliurement en els seus benèfics esclats. Confia que vosaltres trobareu en tot moment una força i una alegria tan grans, que ni tan sols sentireu la temptació, com alguns dels vostres avantpassats, de cedir davant la seducció de les filosofies de l' egoisme i del plaer, o de la desesperança i del no-res; i que, enfrontats amb l' ateisme, fenomen de laxitud i de vellesa, sabreu afirmar la vostra fe en la vida i en tot allò que li dóna un sentit: la certesa de l' existència d' un Déu just i bo.

[5] En nom d' aquest Déu us exhortem a dilatar els vostres cors segons les dimensions del món, a escoltar la crida dels vostres germans i a posar ardidament al seu servei les vostres energies. Lluiteu contra tota mena d' egoisme. Negueu-vos a desfrenar els vostres instints de violència i d' odi, engendradors de guerres amb llur seguici de misèries. Sigueu generosos, purs, respectuosos,

sincers. I edifiqueu, entusiastes, un món millor que el dels vostres avantpassats.

[6] L' Església us mira amb confiança i amor. Rica d' un llarg passat sempre present en ella, i avançant vers la perfecció humana en el temps i vers els darrers objectius de la història i de la vida, és la veritable jovenesa del món. Posseeix tot allò que constitueix la força i l' encís de la joventut: la facultat d' alegrar-se de tot el que comença, de lliurar-se sense compensació, de renovar-se i reemprendre el camí per a noves conquestes. Mireu-la, i descobrireu en l' Església el rostre de Crist, el veritable heroi, humil i savi, el Profeta de la veritat i de l' amor, el company i l' amic dels joves. Es realment en nom de Crist que us saludem, us exhortem i beneïm.

BREU PONTIFICI «IN SPIRITU SANCTO» DE CLAUSURA DEL CONCILI

PAU VI

EN RECORDANÇA PERPÈTUA

El Concili ecumènic Vaticà II, reunit en l' Esperit Sant i sota la protecció de la benaventurada Verge Maria, que hem declarat Mare de l' Església, i de sant Josep, el seu il.lustre espòs, i dels sants apòstols Pere i Pau, ha de considerar-se, indubtablement, com un dels esdeveniments més grans de l' Església. En efecte, ha estat el més gran pel nombre dels Pares que han vingut a la Seu de Pere des de totes les parts del món, fins d' aquelles on la Jerarquia fa poc que ha estat instituïda; el més ric pels temes que, durant quatre sessions, han estat tractats acuradament i profunda. Ha estat, en fi, el més oportú, perquè, tenint presents les necessitats de l' època actual, s' ha enfrontat, sobretot, amb les necessitats pastorals i, alimentant la flama de la caritat, s' ha esforçat molt per atènyer no sols els cristians encara separats de la comunitat de la Seu Apostòlica, sinó també tota la família humana. Així, doncs, havent acabat avui, amb l' ajuda de Déu, tot el que fa referència al sagrat Concili ecumènic, i havent estat aprovats per deliberació sinodal i promulgats per Nós totes les

PAULUS VI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

In Spiritu Sancto congregatum et obtectum praesidio Beatae Mariae Virginis, quam Matrem Ecclesiae renuntiavimus, Sancti Ioseph, eius incliti Sponsi nec non Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Concilium Oecumenicum Vaticanum Secundum sine dubio maximis Ecclesiae eventis est accensendum: etenim frequentissimum fuit numero Patrum, qui ex omnibus orbis terrarum partibus, ex iis etiam, in quibus hierarchicus ordo recens est constitutus, ad Petri Sedem convenerant; copiosissimum fuit argumentis, quae in quattuor Sessionibus studiose et accurate sunt pertractata; convenientissimum denique fuit, quod, necessitatum, quas haec aetas induxit, habens rationem, utilitates pastorales imprimis attendit et, flammam alens caritatis, magnopere est annisum, ut christianos, a Sedis Apostolicae communione adhuc seiunctos, quin immo universam humanam familiam fraterno attingeret animo. Quandoquidem ergo omnia ad idem Sacrosanctum

constitucions, decrets, declaracions i acords, amb la nostra autoritat apostòlica decidim i ordenem clausurar, a tots els efectes, aquest Concili ecumènic convocat pel nostre predecessor Joan XXIII el 25 de desembre de 1961, començat l' 11 d' octubre del 1962 i continuat per Nós després de la seva mort. Manem també i ordenem que tot el que ha estat establert conciliarment sigui religiosament observat per tots els fidels a glòria de Déu, honor de l' Església i tranquil.litat i pau de tots els homes. Hem sancionat i establert aquestes coses, decretant que les presents lletres siguin permanents i continuïn fermes, vàlides i eficaces i obtinguin efectes plens i íntegres, i que siguin plenament convalidades per aquells als quals pertoca o podrà pertocar ara o més endavant. Així s' ha de jutjar i definir. I cal considerar nul i sense valor des d' aquest moment tot allò que fessin contra aquests acords qualsevol individu o qualsevol autoritat, conscientment o per ignorància.

A Sant Pere de Roma, sota l' anell del Pescador, el dia 8 de desembre, festa de la Immaculada Concepció de la Benaventurada Verge Maria, de l' any 1965, tercer del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

Oecumenicum Concilium spectantia, Deo adiuvante, in praesenti absoluta sunt, atque omnes Constitutiones, Decreta, Declarationes et Vota synodali deliberatione approbata riteque a Nobis promulgata, ipsum Concilium Oecumenicum, a Decessore Nostro f. r. Ioanne PP. XXIII die XXV mensis Decembris anno MCMLXI indictum, die autem XI mensis Octobris anno MCMLXII inchoatum, atque post eius piissimum obitum a Nobis continuatum, auctoritate Nostra Apostolica concludere decernimus atque statuimus ad omnes iuris effectus. Mandamus autem ac praecipimus, ut, quae synodaliter in Concilio statuta sunt, sancte et religiose ab omnibus Christifidelibus serventur ad Dei gloriam, ad Sanctae Matris Ecclesiae decus et ad hominum universorum tranquillitatem et pacem. Haec edicimus, statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, valìdas atque efficaces iugiter exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; illisque, ad quos spectant seu spectare poterunt, nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum; irritumque ex nunc et inane fieri, si quidquam secus, super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter sive ignoranter attentari contigerit. Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die VIII mensis Decembris, in festo Conceptionis Immaculatae Beatae Mariae Virginis, anno MCMLXV, Pontificatus Nostri tertio.

PAULUS PP. VI.

BREU APOSTÓLIC «AMBULATE IN DILECTIONE»

AMB EL QUAL S' AIXECA L' EXCOMUNIÓ CONTRA MIQUEL CERULARI

PAU VI, PAPA

EN RECORDANÇA PERPÈTUA

Comporteu-vos en caritat, tal com també el Crist us va estimar (Eph 5,2). Aquestes paraules exhortatòries de l' Apòstol dels gentils considerem amb atenció nosaltres, els qui, pel nom del Salvador, ens diem cristians. Elles ens mouen principalment en aquest temps, que empeny amb vehemència a eixamplar els horizons de la caritat. El nostre cor, inflamat per la gràcia de Déu, crema amb desigs de no estalviar cap esforç per unir els qui han estat cridats a perseverar en la unitat, per tal com han estat incorporats al Crist. Nós mateix, que per la Providència divina ocupem la càtedra de sant Pere, coneixent molt bé aquest manament del Senyor, sovint hem manifestat el propòsit ferm d' aprofitar totes les ocasions útils i oportunes per a satisfer aquest desig del Redemptor. Meditem sobre els tristos esdeveniments que, després de moltes dissensions, van ocasionar, a l' any 1054, una greu rivalitat entre l' Església romana i la de Constantinoble. Amb raó el nostre pre-

PAULUS PP. VI

AD FUTURAM REI MEMORIAM

Ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos: haec hortatoria verba Apostoli gentium (Eph 5,2) nobis, qui e Salvatoris nomine christiani appellamur, obversantur nosque permovent, praesertim hac aetate, quae vehementius impellit, ut dilatentur spatia caritatis; scilicet animi nostri, Dei munere, inflammantur desiderio omni ope annitendi, ut in unitate ii componantur, qui ad eam servandam vocati sunt, utpote Christo incorporati. Nos vero ipsi, qui ex divinae Providentiae dispositione Sancti Petri Cathedram obtinemus, hoc Dominicum mandatum comprehensum habentes, pluries iam significavimus Nobis esse firmissime propositum, ut omnes arriperemus occasiones ad eam Redemptoris voluntatem perficiendam utiles et opportunas. Recogitamus quidem de lugendis eventis illis, quibus, post non paucas dissensiones, anno millesimo quinquagesimo quarto factum est, ut inter Romanam et Constantinopolitanam Ecclesiam gravis simultas orire-

decessor sant Gregori VII va escriure després: «Si abans la concòrdia havia aconseguit molt, fou també molt el que després va perjudicar allò que féu minvar la caritat a ambdues bandes» *(Ep. ad Michael Constantinop. imp. Reg.* I 18, ed. Caspar, p.30). S' arribà fins i tot al fet que els legats pontificis pronunciessin la sentència d' excomunió contra Miquel Cerulari, patriarca de Constantinoble, i contra dos eclesiàstics. I aquest i el seu Sínode procediren de la mateixa manera contra aquells. Però ara, havent canviat les circumstàncies i també els sentiments, experimentem un gran goig, perquè el nostre venerable germà Atenàgores I, patriarca de Constantinoble i el seu Sínode participen del nostre desig d' unir-nos mútuament en la caritat, «aquest vincle dolç i saludable dels cors» (cf. SANT AGUSTÍ, *Serm.* 350,3: PL 39,1534). Així, doncs, desitjant donar un pas més en el camí de l' amor fratern, seguint el qual puguem arribar a la unitat perfecta i destruir tot el que se li oposa i li és obstacle, afirmem davant els bisbes reunits en el Concili Vaticà II que deplorem els fets i les paraules dites i realitzades en aquells temps, les quals no poden aprovar-se. Més encara, volem esborrar del record de l' Església aquella sentència d' excomunió, foragitar-la d' ella i sepultar-la en l' oblit definitiu. I sentim alegria que se 'ns hagi concedit de fer aquesta obra de caritat fraternal aquí a Roma, prop del sepulcre de l' Apòstol Pere, el mateix dia en què, a Constantinoble, anomenada nova Roma, es fa el mateix, avui que l' Església orien-

tur. Non immerito ergo Sanctus Gregorius PP. VII, Decessor Noster, postea scripsit: «Quantum... primum concordia profuit, tantum deinceps nocuit quod utrimque... caritas friguit» *(Ep. ad Michael Constantinop. imp. Reg.* I 18, ed. Caspar, p.30). Immo eo perventum est, ut Legati Pontificii adversus Michaelem Caerularium, Patriarcham Constantinopolitanum ac duos viros ecclesiasticos excommunicationis sententiam pronuntiarent, hic vero eiusque Synodus pari modo in illos animadverterent. Nunc vero, mutatis temporibus et animis, magno afficimur gaudio, quod venerabilis Frater Noster Athenagoras I, Patriarcha Constantinopolitanus, eiusque Synodus in eadem Nobiscum sunt voluntate, eo videlicet pertinente, ut caritate, «dulci ac salubri vinculo mentium» (cf. S. AUGUST., *Serm.* 350,3: PL 39,1534), inter nos coniungamur. Itaque amplius progredi cupientes in via fraternae dilectionis, qua ad perfectam unitatem perducamur, et amovere ea, quae obstant et impediunt, coram Episcopis in Concilio Oecumenico Vaticano Secundo congregatis affirmamus Nos aegre ferre ea verba et facta, quae probari non possunt, tempore illo dicta et patrata. Praeterea sententiam excommunicationis tunc latam ex Ecclesiae memoria evellere volumus ac de eius medio removere, atque eam volumus oblivione contectam et obrutam. Laetamur autem, quod Nobis datur hoc fraternae caritatis officium hic Romae, apud sepulchrum Petri Apostoli, praestare hoc ipso die, quo Constantinopoli, quae Nova Roma est nuncupata, idem fieri contingit, et quo

tal i l' occidental honren la memòria de sant Ambròs com a bisbe i doctor comú. Que Déu clementíssim, autor de la pau, doni plena satisfacció a aquest bon desig mutu i faci que aquest testimoniatge públic de fraternitat cristiana sigui a glòria d' Ell i esdevingui útil per a la salvació de les ànimes.

A Sant Pere de Roma, sota l' anell del Pescador, el dia 7 de desembre, festa de sant Ambròs, bisbe, confessor i doctor de l' Església, de l' any 1965, tercer del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

Ecclesia Occidentalis et Orientalis Sanctum Ambrosium, Episcopum et Doctorem sibi communem, pia celebrant recordatione. Clementissimus Deus, auctor pacis, tribuat mutuae huius bonae voluntatis effectum et concedat, ut publicum hoc fraternitatis christianae testimonium in gloriam suam animarumque utilitatem feliciter vertat.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, d. VII m. Decembris, in festo Sancti Ambrosii, Episcopi, Confessoris et Ecclesiae Doctoris, a. MCMLXV, Pontificatus Nostri tertio.

PAULUS PP. VI.

FACULTATS I PRIVILEGIS CONCEDITS ALS BISBES

LLETRES APOSTÒLIQUES DONADES «MOTU PROPRIO» PER LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

PAU

PER LA DIVINA PROVIDÈNCIA

PAPA VI

AMB QUÈ ES CONCEDEIXEN ALS BISBES ALGUNES FACULTATS I PRIVILEGIS

Els pastors sagrats, bé que impedits amb moltes càrregues, s' han dedicat sempre, principalment bo i donant exemples de caritat, a l' exercici de l' ofici pastoral, al qual Jesucrist ha unit les obligacions tan greus d' ensenyar, de conduir a la santedat i de lligar i deslligar.

Com sigui que amb el temps anessin augmentat les sol.licituds i els treballs de l' Església, la Seu Apostòlica amb diligència i de bon grat ha atès sempre les peticions dels Bisbes que feien referència a la tasca pastoral, i no sols ha concedit als Prelats de les diòcesis una autoritat i jurisdicció extraordinàries, ans encara els ha enriquit amb facultats i privilegis especials, amb els quals els fos possible d' atendre oportunament les necessitats presents.

Per tal com ara està acabant-se la segona sessió del Concili ecumènic Vaticà II, i per tal com Nós res no considerem més conve-

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PAULI

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE VI

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE QUIBUS FACULTATES ET PRIVILEGIA QUAEDAM EPISCOPIS CONCEDUNTUR

Pastorale munus, cum quo Christus Iesus gravissima coniunxit officia docendi, ad sanctitatem adducendi, ligandi atque solvendi, sacrorum Antistites, licet multis obsaepti impedimentis, praecipuae tamen caritatis editis exemplis omni tempore coluerunt.

Increbrescentibus vero per saeculorum decursum Ecclesiae curis laboribusque, Apostolica Sedes intento semper libentique animo Episcoporum postulationibus respondit, quae ad pastoralem sollicitudinem attinerent, eademque dioecesium Praesules non solum extraordinaria auctoritate et iurisdictione auxit, sed singularibus etiam facultatibus et privilegiis ditavit, quae praesentibus necessitatibus opportune satisfacerent.

Nunc autem, cum ad exitum vergat altera Concilii Oecumenici Vaticani II sessio, cumque Nos nihil aptatius habeamus quam Patribus Concilia-

nient que donar als Pares conciliars un testimoniatge de la gran estimació que els tenim, la qual s' estén a tots els venerables germans en l' episcopat, ens ha semblat bé d acollir de bon grat llurs desigs i concedir-los tot allò que posarà a la llum deguda la seva dignitat episcopal i alhora farà que esdevingui més eficaç i més fàcil l' ofici pastoral Car pensem que això harmonitza perfectament amb el Nostre deure de Pastor universal Però, en donar ben de cor als bisbes aquestes facultats, els preguem també que, units estretament tots ells amb el Crist i amb Nós, el seu Vicari a la terra, i moguts per l' alenada d' una caritat ardent, mirin de fer més suau, amb llurs obres d' ajuda, «aquella sol licitud per totes les esglésies» (2 Cor 11,28), que ens pesa damunt les espatlles

Com que es tracta de facultats molt importants, les concedim de tal manera que els Bisbes no les puguin delegar a d' altres que no siguin el Coadjutor, l' Auxiliar i el Vicari General, a no ser que en la concessió de cada facultat es determini expressament una altra cosa Segons el dret vigent, aquestes facultats que declarem que, per dret, pertanyen als Bisbes residencials, també pertanyen per dret als Vicaris i Prefectes apostòlics, als Administradors apostòlics constituits d' una manera permanent, als Abats i Prelats «nullius», tots els quals, dintre el territori propi, tenen els mateixos drets i facultats de què gaudeixen els Bisbes residencials en llurs pròpies diòcesis I encara que els Vicaris i Prefectes apostòlics no puguin constituir Vicari General, poden, però, delegar legítimament cadascun d' ells aquestes facultats de què parlem a llur Vicari Delegat

Així, doncs, tot ben sospesat, d' acord amb la Nostra reverencia i caritat devers cadascun dels Bisbes de l' Església catòlica, «motu

ribus permagnae existimationis testimonia praebeamus, qua omnes Venerabiles Fratres in Episcopatu prosequimur, eorum vota Nobis visum est libenter excipere, eaque ipsis concedere, quibus simul eorum episcopalis dignitas in sua luce ponatur, simul pastorale munus efficacius expeditiusque reddatur Id enim cum officio Nostro Pastoris universalis apprime congruere putamus. Dum vero haec Episcopis magna voluntate impertimus, eos pariter rogamus, ut iidem omnes, cum Christo et Nobiscum, eius in terris Vicario, arctissime coniuncti, flagrantisque caritatis afflatu commoti, *sollicitudinem illam omnium ecclesiarum* (cf 2 Cor 11,28), quae Nostros aggravat humeros, leviorem adiutrice ipsorum opera efficere studeant.

Quoniam de facultatibus praestantissimis agitur, eas ita concedimus, ut aliis delegari ab Episcopis non possint, praeter quam Coadiutori, Auxiliaribus et Vicario Generali, nisi in singularum facultatum concesione aliud expresse caveatur

Ad normam autem iuris vigentis, huiusmodi facultates, quas Episcopis residentialibus iure competere declaramus, competunt etiam iure Vicariis et Praefectis Apostolicis, Administratoribus Apostolicis permanenter constitutis, Abbatibus et Praelatis *nullius*, qui omnes in suo territorio iisdem iuribus et facultatibus gaudent, quae in propriis dioecesibus competunt Episcopis residentialibus Et quamvis Vicarii et Praefecti Apostolici nequeant Vicarium Generalem constituere, iidem tamen has facultates, de quibus agitur, suo quisque Vicario Delegato legitime delegare valent.

Itaque, omnibus mature perpensis, pro Nostra reverentia atque caritate erga singulos catholicae Ecclesiae Episcopos, motu proprio ac Nostra Aposto-

proprio» i en virtut de la Nostra Autoritat apostòlica, decretem i establim que des del dia 8 de desembre del present any 1963 els Bisbes puguin tenir i aplicar tot seguit legítimament les facultats i privilegis que segueixen

I Facultats que té el Bisbe residencial des del moment d' haver pres possesió canònica de la diòcesi, les quals, però, no podrà delegar a d' altres que no siguin el Bisbe coadjutor i els Auxiliars i el Vicari General, a no ser que s' hi indiqui expressament una altra cosa

1 De prorrogar amb causa justa, però no més enllà d' un mes, l' ús legítim de rescriptes o indults concedits per la Seu Apostòlica, i que hagin expirat sense que hom hagi enviat a temps a la Santa Seu la deguda sol licitud per llur prorrogació Roman, però, l' obligació de recórrer-hi tot seguit a fi d' obtenir la gràcia o, si la petició ja hagués estat feta, la resposta.

2 De concedir als sacerdots que, amb motiu de la manca de clericat i amb causa justa, puguin celebrar dues misses els dies ferials, i també, si ho demana una veritable necessitat pastoral, tres els diumenges i les altres festes de precepte

3 De permetre als sacerdots, que celebren dues o tres misses, que puguin prendre quelcom a manera de beguda, encara que man qui menys temps d' una hora per a la celebració de la missa

4 De permetre als sacerdots, amb causa justa, que celebrin missa a qualsevol hora del dia i administrin la comunió a la tarda, observant, d' altra banda, tot el que calgui observar

lica Auctoritate decernimus atque statuimus, ut a die VIII mensis Decembris huius anni MCMLXIII Episcopi statim legitime uti frui valeant facultatibus et privilegiis, quae sequuntur.

I. Facultates quae iure Episcopo residentiali competunt a momento canonice captae dioecesis possessionis, quas tamen aliis, praeter quam Episcopis Coadiutori et Auxiliaribus atque Vicario Generali, delegare non potest, nisi in iisdem expresse dicatur

1 Prorogandi, ex iusta causa, sed non ultra mensem, legitimum usum rescriptorum seu indultorum, quae ab Apostolica Sede concessa fuerint et exspiraverint, quin tempestive preces pro eorum prorogatione ad eamdem Apostolicam Sedem missae sint facta tamen obligatione statim ad ipsam recurrendi pro gratia aut, si petitio iam facta fuerit, pro responsione obtinenda

2. Concedendi sacerdotibus ut, propter penuriam cleri et iusta de causa, Missam bis diebus ferialibus celebrare possint, et etiam ter diebus dominicis aliisque festis de praecepto, si vera necessitas pastoralis id postulet

3. Permittendi sacerdotibus, qui bis vel ter Missam celebrent, ut aliquid per modum potus sumant, etsi non intercedat spatium unius horae ante celebrationem Missae

4 Permittendi sacerdotibus, iusta de causa, Missam qualibet diei hora celebrare et communionem vespere distribuere, servatis de cetero servandis.

5. De concedir facultat als sacerdots que s' hi vegin poc o es trobin impedits per alguna altra malaltia per a celebrar diàriament missa votiva de la Mare de Déu o de difunts, servint-se, sempre que ho necessitin, d' un assistent sacerdot o diaca i observant també la Instrucció de la Sagrada Congregació de Ritus del 15 d' abril de 1961.

6. De concedir la mateixa facultat als sacerdots completament cecs, mentre, però, se serveixin sempre de l' assistència d' un altre sacerdot o diaca.

7. De concedir als sacerdots facultat de celebrar missa fora del lloc sagrat, però en lloc honest i decent, no mai al dormitori, damunt pedra consagrada, en casos determinats i amb causa justa; habitualment, només amb causa més greu.

8. També de concedir facultat per a celebrar missa amb causa justa al mar o en els rius, bo i prenent les precaucions necessàries.

9. De concedir facultat als sacerdots, que tenen indult d' altar portàtil, per a servir-se, amb causa justa i greu, en lloc de la pedra consagrada, de l' «antimensium» dels grecs o d' un llenç, beneït pel Bisbe, a l' angle dret del qual hi hagi relíquies de sants màrtirs, també reconegudes pel Bisbe, i observant tot el que calgui observar segons les rúbriques, principalment quant a tovalles i corporal.

10. De concedir als sacerdots malalts o vells la facultat de celebrar missa a casa, però no al dormitori, cada dia, àdhuc en les festes més solemnes, observant les lleis litúrgiques, bé que amb llicència de romandre asseguts, si no poden estar drets.

11. De reduir a la taxa diocesana legítimament vigent, quant a les almoines de celebració, en cas de disminució de rendes i mentre

5. Concedendi facultatem sacerdotibus visivae potentiae debilitate laborantibus, vel alia infirmitate detentis, Missam votivam Deiparae Virginis aut defunctorum cotidie celebrandi, adhibita, quoties ea indigeant, alterius sacerdotis vel diaconi assistentia, atque de cetero servata Instructione a S. Rituum Congregatione edita die 15 Aprilis 1961.

6. Concedendi eamdem facultatem sacerdotibus omnino caecis, dummodo tamen semper adhibeatur alterius sacerdotis vel diaconi assistentia.

7. Concedendi sacerdotibus facultatem Missam celebrandi extra locum sacrum, sed loco honesto et decenti, numquam autem in cubiculo, super petra sacra, per modum actus ex iusta causa, habitualiter autem solummodo ex causa graviore.

8. Item, concedendi facultatem Missam ex iusta causa celebrandi in mari et in fluminibus, debitis adhibitis cautelis.

9. Concedendi facultatem sacerdotibus, indulto altaris portatilis fruentibus, ut iusta et gravi de causa, pro petra sacra adhibere valeant Graecorum antimensium, vel linteum, ab Episcopo benedictum, in cuius angulo dextro sint reconditae reliquiae Sanctorum Martyrum, pariter ab Episcopo recognitae, servatis de cetero servandis iuxta rubricas, praesertim quoad tobaleas et corporale.

10. Concedendi sacerdotibus infirmis aut aetate provectis facultatem Missam celebrandi domi, non autem in cubiculo, singulis diebus, etiam festis sollemnioribus, servatis legibus liturgicis, sed cum licentia sedendi, si stare non possint.

11. Reducendi ob deminutionem redituum, quamdiu causa perduret, ad rationem eleemosynae in dioecesi legitime vigentis, Missas legatorum,

la causa continuï, les misses dels llegats independents, mentre no hi hagi ningú amb l' obligació d' augmentar l' almoina i hi pugui ser constret aficaçment.

12. També de reduir les càrregues o els llegats de misses que graven els beneficis o d' altres institucions eclesiàstiques, si les rendes del benefici o de la institució han esdevingut insuficients per al manteniment honest del beneficiari i per a realitzar les obres del sagrat ministeri anexes tal vegada al benefici o per a la consecució adequada del fi propi d' aquella institució eclesiàstica.

13. De concedir als capellans de qualsevol mena d' hospitals, hospicis i presons la facultat d' administrar, en absència del rector de parròquia, el sagrament de la confirmació als fidels que es trobin en perill de mort, observant les normes que la sagrada Congregació de Sagraments va donar amb el decret *Spiritus Sancti munera* del 14 de setembre de 1946 per al prevere que administra el sagrament de la confirmació.

14. De concedir als confessors eminents en ciència i santedat la facultat d' absoldre qualssevol fidels, dintre la confessió sacramental, de totes les censures, àdhuc les reservades, restant, però, exceptuades: *a)* les censures *ab homine, b)* les censures reservades d' una manera especialíssima a la Seu Apostòlica, *c)* les censures anexes a la revelació del secret del Sant Ofici, *d)* l' excomunió que recau sobre els sacerdots i tots aquells qui presumeixen de contreure matrimoni amb ells, encara que només sigui civil, i alhora visquin junts.

15. De dispensar, amb causa justa, de la manca d' edat dels ordenands, mentre no passi dels sis mesos complets.

quae sint per se stantia, dummodo nemo sit qui obligatione teneatur et utiliter cogi possit ad eleemosynae augmentum faciendum.

12. Item reducendi onera seu legata Missarum gravantium beneficia aliave instituta ecclesiastica, si reditus beneficii aut instituti insufficientes evaserint ad honestam beneficiarii sustentationem et ad implenda opera sacri ministerii forte beneficio adnexa, vel ad finem proprium eiusdem instituti ecclesiastici congruenter consequendum.

13. Concedendi cappellanis quorumlibet valetudinariorum, brephotropheorum et carcerum facultatem qua, parocho non praesente, fidelibus in periculo mortis constitutis sacramentum Confirmationis administrare valeant, servatis normis S. Congregatione de disciplina Sacramentorum statutis decreto *Spiritus Sancti munera* d. 14 septembris 1946, pro sacerdote administrante Sacramentum Confirmationis.

14. Concedendi confessariis scientia et prudentia conspicuis, facultatem fideles quoslibet absolvendi in actu sacramentalis confessionis ab omnibus censuris, etiam reservatis, exceptis tamen: *a)* censuris ab homine; *b)* censuris specialissimo modo Apostolicae Sedi reservatis; *c)* censuris quae sunt adnexae revelationi secreti Sancti Officii; *d)* excommunicatione qua plectuntur sacerdotes omnesque cum illis matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes et actu simul conviventes.

15. Dispensandi, iusta de causa, super ordinandorum defectu aetatis, qui sex integros menses non excedat.

16. De dispensar de l' impediment d' ordes que afecta els fills dels acatòlics mentre els pares romanen en l' error.

17. De dispensar els ja ordenats, per als efectes tant de celebrar missa, com d' obtenir i retenir els beneficis eclesiàstics, de qualsevol irregularitats, ja provinents de delicte, ja de pena, mentre d' això no s' origini escàndol i el ministeri de l' altar s' exerceixi degudament. Però cal exceptuar les irregularitats de què parla el cànon 985, n.3 i 4 del C. I. C. Hi haurà també abans l' abjuració prèvia a mans del qui absol, quan es tracta d' heretgia o cisma.

18. De conferir ordes sagrades fora de l' església catedral i fora de temps, àdhuc en dies ferials, si hi ha utilitat pastoral.

19. De dispensar, amb causa justa i raonable, de tots els impediments matrimonials de grau menor, encara que es tracti de matrimonis mixtos; però s' observarà en aquest cas el que manen els cànons 1061-1064 del C. I. C.

20. De dispensar, amb causa justa i greu, de l' impediment de religió mixta i de disparitat de culte, àdhuc en el cas de l' ús del «privilegi paulí», però tenint en compte les prescripcions dels cànons 1061-1064 del C. I. C.

21. D' esmenar d' arrel, mentre continuï el consentiment, els matrimonis invàlids per impediments de grau menor o per defecte de forma, encara que es tracti de matrimonis mixtos, però es tindran en compte, en aquest cas, les prescripcions del cànon 1061 del C. I. C.

22. D' esmenar d' arrel, mentre el consentiment continuï, els matrimonis invàlids per impediment de disparitat de culte, encara que també siguin invàlids per defecte de forma, però es tindran en compte les prescripcions del cànon 1061 del C. I. C.

16. Dispensandi super impedimento ad ordines, quo astringuntur filii acatholicorum, quamdiu parentes in suo errore permanent.

17. Dispensandi pro iam ordinatis ad effectum tam Missam celebrandi, quam consequendi et retinendi beneficia ecclesiastica, super quibuscumque irregularitatibus tum ex delicto, tum ex defectu provenientibus, dummodo exinde scandalum ne oriatur et dummodo altaris ministerium rite expleatur, exceptis tamen iis de quibus in can.985, n.3 et 4, C. I. C. et praevia abiuratione in manibus absolventis, quando agitur de crimine haeresis vel schismatis.

18. Conferendi sacros ordines extra ecclesiam cathedralem et extra tempora, diebus ferialibus non exceptis, si utilitas pastoralis accedat.

19. Dispensandi, ex iusta et rationabili causa, super omnibus impedimentis matrimonialibus gradus minoris, etiam si agatur de matrimoniis mixtis, sed servatis in hoc casu praescriptis cann.1061-1064 C. I. C.

20. Dispensandi, urgente iusta et gravi causa, super impedimentis mixtae religionis et disparitatis cultus, etiam in casu usus Privilegii Paulini, salvis praescriptis cann.1061-1064 C. I. C.

21. Sanandi in radice, dummodo consensus perseveret, matrimonia invalida ex impedimentis gradus minoris vel ex defectu formae, etiam si agatur de matrimoniis mixtis, sed servatis, in hoc casu, praescriptis can.1061 C. I. C.

22 Sanandi in radice, dummodo consensus perseveret, matrimonia invalida ex impedimento disparitatis cultus, etiamsi invalida quoque sint ex defectu formae, servatis tamen praescriptis can.1061 C. I. C.

23. De permetre que, havent-hi causa greu, la interpel.lació del cònjuge infidel es pugui fer abans del baptisme de la part que es converteix a la fe; i també, igualment amb causa greu, de dispensar d' aquesta interpel.lació, abans o després del baptisme de la part que es converteix, mentre, en aquest cas, consti almenys per procés sumari i extrajudicial que la interpel.lació no pot tenir lloc o que serà inútil.

24. De reduir, amb causa justa, l' obligació que tenen els canonges dels Capítols de les catedrals o de les col.legiates de recitar cada dia degudament l' Ofici al cor, és a dir, de concedir que el servei coral pugui complir-se o bé només en dies determinats o bé només parcialment.

25. D' encarregar a alguns canonges, segons les necessitats, funcions pròpies del ministeri sagrat, de magisteri o d' apostolat a complir amb dispensa de cor i amb dret a percebre els fruits de la prebenda, però no les distribucions anomenades *inter praesentes* ni les diàries.

26. De commutar, als qui s' hi vegin poc o per una altra causa i mentre aquesta duri, el rés de l' Ofici diví per la recitació diària almenys d' una tercera part del rosari de la Mare de Déu o per altres pregàries.

27. De donar facultats en casos particulars o per a un temps determinat, al Vicari General o a un altre sacerdot constituit en dignitat, per a consagrar altars portàtils, calzes i patenes, segons la forma manada al Pontifical i servint-se de sants olis beneïts pel Bisbe.

28. De permetre als clergues d' ordes menors, als religiosos laics

23. Permittendi ut, accedente gravi causa, interpellatio coniugis infidelis ante baptismum partis quae ad fidem convertitur fieri possit; necnon, gravi pariter de causa, ab eadem interpellatione, sive ante sive post baptismum partis quae convertitur, dispensandi; dummodo hoc in casu ex processu saltem summario et extraiudiciali constet interpellationem fieri non posse, vel fore inutilem.

24. Reducendi, iusta de causa, obligationem qua Capitula cathedralia aut collegialia Canonicorum quotidie divina officia in choro rite persolvere tenentur, concedendo scilicet ut chorale servitium vel certis tantummodo diebus, vel aliqua solummodo parte definita absolvi possit.

25. Committendi nonnullis Canonicis, pro necessitate, munera sacri ministerii, magisterii, apostolatus explenda cum excusatione a choro, salvo iure percipiendi fructus praebendae, non autem distributiones sive *inter praesentes*, quae dicuntur, sive cotidianas.

26. Commutandi, ob visivae potentiae debilitatem aut aliam causam eaque durante, officium divinum in cotidianam recitationem saltem tertiae pa tis rosarii B. Mariae Virginis vel aliarum precum.

27. Deputandi in casibus particularibus, vel ad tempus, Vicarium Generalem aut alium sacerdotem in dignitate constitutum, ad consecranda altaria portatilia, calices et patenas, iuxta formam in Pontificali praescriptam et adhibitis sacris oleis ab Episcopo benedictis.

28. Permittendi clericis minoribus, religiosis laicis, necnon piis mulieri-

i a dones piadoses que puguin rentar els corporals i els purificadors àdhuc amb la primera ablució.

29. De fer ús de les facultats i privilegis, segons llur abast i caràcter, de què, en bé dels fidels, frueixen les religions que tenen casa a la diòcesi.

30. De concedir als sacerdots facultat d' erigir estacions de Via Crucis amb els ritus manats per l' Església, àdhuc al ras, amb totes les indulgències concedides als qui practiquen aquest devot exercici. Però aquesta facultat no podrà exercir-se en el territori parroquial on hi hagi una casa de religiosos que per concessió apostòlica tinguin el privilegi d' erigir estacions del Via Crucis.

31. D' admetre al seminari fills il.legítims, si tenen les qualitats indispensables per a ingressar-hi, mentre no es tracti d' adulterins o sacrílegs.

32. De concedir llicència perquè, havent-hi causa legítima, els béns eclesiàstics puguin alienar-se, pignorar-se, hipotecar-se, llogar-se i redimir-se de cànons emfitèutics, i perquè les persones morals eclesiàstiques puguin contreure deutes fins a la quantitat que la Conferència nacional o regional dels Bisbes hagi proposat i la Seu Apostòlica hagi aprovat.

33. De confirmar fins al cinquè trienni el confessor ordinari de religioses, si no s' hi pot proveir d' altra manera a causa de la manca de sacerdots idonis per a aquest ofici, o bé si la major part de religioses, àdhuc les que en d' altres afers no tenen dret d' emetre sufragi, han convingut a confirmar el mateix confessor amb vots secrets. Però caldrà atendre d' altra manera, si ho volen, les que no s' hi conformin.

bus ut pallas, corporalia et purificatoria prima quoque ablutione extergere possint.

29. Utendi facultatibus et privilegiis, servato ipsorum ambitu et tenore, quibus Religiones in dioecesi domum habentes gaudent in bonum fidelium.

30. Concedendi sacerdotibus facultatem, qua, ritibus ab Ecclesia praescriptis, stationes *Viae Crucis* erigere valeant, etiam sub divo, cum omnibus indulgentiis quae huiusmodi pium execitium peragentibus impertitae sunt. Quae tamen facultas exerceri non potest in territorio paroeciali, ubi sita est domus religiosorum qui ex apostolica concessione privilegio gaudent erigendi *Viae Crucis* stationes.

31. Admittendi in Seminario filios illegitimos, si qualitates praebeant, quae pro admissione in Seminarium requiruntur, dummodo ne agatur de adulterinis aut sacrilegis.

32. Concedendi licentiam ut, legitima interveniente causa, bona ecclesiastica alienari, oppignorari, hypothecae nomine obligari, locari, emphyteusi redimi possint, et personae morales ecclesiasticaeaes alienum contrahere valeant, usque ad eam pecuniae summam, quam nationalis aut regionalis Conferentia Episcoporum proposuerit et Apostolica Sedes adprobaverit.

33. Confirmandi usque ad quintum triennium confessarium ordinarium religiosarum, si ob sacerdotum ad hoc officium idoneorum penuriam aliter provideri nequeat, vel maior religiosarum pars, earum quoque quae in aliis negotiis ius non habent ferendi suffragium, in eiusdem confessarii confirmationem, per secreta suffragia, convenerit: dissentientibus tamen, si velint, aliter providendum erit.

34. D' entrar, amb causa justa, a la clausura pontifícia dels monestirs de monges que hi hagi a la seva diòcesi i de permetre, amb causa justa i greu, que d' altres entrin a la clausura i que les monges en surtin durant el temps verament necessari.

35. De dispensar, a petició del superior competent, de l' impediment per a entrar en Religió que han contret els qui van adherir-se a una secta acatòlica.

36. De dispensar, a petició del superior competent, de la il.legitimitat de naixement els qui han de ser admesos en una religió amb destinació al sacerdoci i també aquells que no podrien ser admesos en la religió d' acord amb les normes de les Constitucions. Però en cap dels dos casos no podran ser dispensats els adulterins o sacrílegs.

37. De dispensar totalment o parcial, a petició del superior competent, del dot que les postulants han d' aportar per a ser admeses en els monestirs de monges o en una altra religió, àdhuc de dret pontifici.

38. De permetre als religiosos el pas d' una a una altra religió de dret diocesà.

39. D' expulsar de la diòcesi, en cas urgent i amb causa molt greu, els religiosos individualment, si, avisat llur superior major, descurava de posar-hi remei. Però caldrà dur tot seguit l' afer a la Santa Seu.

40. De concedir, àdhuc per mitjà d' altres homes prudents i idonis, a cadascun dels seus súbdits fidels la llicència de llegir i retenir-ho i procurant que no vagin a mans d' altri llibres i revistes prohibits, sense exceptuar els que defensen intencionadament l' heretgia

34. Ingrediendi, iusta de causa, intra clausuram pontificiam monasteriorum monialium, quae sita sunt in sua dioecesi, et permittendi, iusta et gravi de causa, ut alii in clausuram admittantur, ac moniales ex ipsa egrediantur ad tempus vere necessarium.

35. Dispensandi, ad petitionem Superioris competentis, super impedimento quo detinentur admittendi in Religionem, qui sectae acatholicae adhaeserunt.

36. Dispensandi, ad petitionem Superioris competentis, super illegitimitate natalium admittendos in Religionem qui sint sacerdotio destinati, et etiam alios si et ipsi ex praescripto Constitutionum in Religionem admitti prohibeantur. Sed in utroque casu dispensari nequeunt adulterini vel sacrilegi.

37. Condonandi ex toto vel ex parte, ad petitionem Superioris competentis, dotem quam afferre debent postulantes admittendae in monasteria monialium vel in aliam Religionem etiam iuris pontificii.

38. Permittendi sodalibus religiosis transitum ab una ad aliam Religionem iuris dioecesani.

39. Dimittendi e dioecesi, urgente gravissima causa, sodales singulos religiosos, si eorum Superior maior monitus prospicere neglexerit, re tamen ad Apostolicam Sedem statim delata.

40. Concedendi, etiam per alios prudentes et idoneos viros, singulis sibi subditis fidelibus licentiam legendi ac retinendi, sub custodia tamen ne ad aliorum manus perveniant, libros et ephemerides prohibita, iis non exceptis

o el cisma, o es proposen de destruir els fonaments de la religió. Però aquesta llicència només podrà concedir-se als qui necessitin llegir llibres o revistes prohibits o a fi de combatre 'ls, o per a acomplir degudament el seu ofici o per a dur a terme legítimament els seus estudis.

II. Privilegis que, ultra els que esmenta el Codi de Dret Canònic en els seus títols, atenyen tots els Bisbes tant residencials com titulars des del moment de rebre notícia de la provisió canònica

1. De predicar pertot arreu la Paraula de Déu, a no ser que l' Ordinari del lloc s' hi oposi expressament.

2. D' oir pertot arreu les confessions dels fidels, àdhuc les religioses, mentre l' Ordinari del lloc no s' hi oposi expressament.

3. D' absoldre qualssevol fidels pertot arreu de tots els pecats reservats, però s' exceptua el pecat de denúncia falsa, amb què un sacerdot innocent és acusat del crim de sol.licitació als jutges eclesiàstics.

4. D' absoldre pertot arreu qualssevol fidels, dintre la confessió sacramental, de tota censura, àdhuc reservada. Però s' exceptuen: *a)* les censures *ab homine,* b) les censures reservades d' una manera especialíssima a la Seu Apostòlica, *c)* les censures anexes a la revelació del secret del Sant Ofici, *d)* l' excomunió que recau sobre el sacerdot i tots aquells qui pretenen contreure matrimoni amb ell, àdhuc només civil, i que alhora viuen junts.

quae haeresim vel schisma ex professo propugnent, aut ipsa religionis fundamenta evertere nitantur. Haec autem licentia iis tantum concedi potest qui librorum et ephemeridum prohibitorum lectione indigeant aut ad eadem impugnanda, aut ad proprium munus rite explendum, aut ad studiorum curriculum legitime peragendum.

II. Privilegia quae, praeter alia in Codice Iuris Canonici suis in titulis enumerata, omnibus Episcopis sive residentialibus sive titularibus competunt ab accepta authentica notitia canonicae provisionis

1. Verbum Dei ubique terrarum praedicandi, nisi loci Ordinarius expresse renuerit.

2. Confessiones fidelium, etiam religiosarum, ubique terrarum audiendi, nisi loci Ordinarius expresse renuerit.

3. Fideles quoslibet ubique absolvendi ab omnibus peccatis reservatis, excepto tamen peccato falsae delationis, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis apud iudices ecclesiasticos.

4. Fideles quoslibet ubique absolvendi in actu sacramentalis confessionis ab omnibus censuris, etiam reservatis, exceptis tamen: *a)* censuris ab homine; *b)* censuris specialissimo modo Apostolicae Sedi reservatis; *c)* censuris quae sunt adnexae revelationi secreti Sancti Officii; *d)* excommunicatione qua plectuntur sacerdotes omnesque cum illis matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes et actu simul conviventes.

Els Bisbes residencials poden aplicar aquesta facultat, quant als seus súbdits, també en el fur extern.

5. De tenir la sagrada Eucaristia en el seu oratori domèstic, mentre s' observin degudament les normes de les lleis litúrgiques.

6. De celebrar la missa a qualsevol hora del dia amb causa justa i d' administrar la Comunió àdhuc a la tarda, observant tot el que cal observar.

7. De beneir arreu, només fent el senyal de la creu, amb totes les indulgències que acostuma a concedir la Santa Seu, els rosaris i els altres objectes similars, les creus, les medalles i els escapularis aprovats per la Santa Seu, i també d' imposar-los sense la càrrega de la inscripció.

8. D' erigir amb una sola benedicció, a les esglésies i oratoris privats i en d' altres llocs piadosos, les estacions del Via Crucis amb totes les indulgències concedides als qui practiquen aquest piadós exercici.

Concedim aquestes facultats i privilegis molt de bon grat als Nostres Germans en l' episcopat, amb la intenció i la voluntat que abans hem dit, això és, perquè totes aquestes coses contribueixin, finalment, a la utilitat de la sacratíssima Església del Crist, a la qual ens devem Nós i tot el que és Nostre.

Sense que s' hi oposi res en contra, àdhuc digne d' especial menció.

A sant Pere de Roma, dia 30 de novembre de 1963, any primer del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

Hac facultate Episcopi residentiales pro suis subditis uti possunt etiam pro foro externo.

5. Sanctissimam Eucharistiam in suo oratorio domestico asservandi, dummodo legum liturgicarum praescripta rite serventur.

6. Missam celebrandi iusta de causa qualibet diei hora, et Communionem etiam vespere distribuendi, servatis de cetero servandis.

7. Benedicendi ubique solo signo crucis, cum omnibus indulgentiis a Sancta Sede concedi solitis, rosaria aliasque coronas precatorias, cruces, numismata, scapularia a Sede Apostolica probata eaque imponendi sine onere inscriptionis.

8. Sub unica benedictione erigendi, in ecclesiis et oratoriis etiam privatis aliisque piis locis, stationes *Viae Crucis* cum omnibus indulgentiis, quae huiusmodi pium exercitium peragentibus impertitae sunt.

Has facultates, haec privilegia perlibenter Fratribus Nostris in Episcopatu concedimus, ea mente et voluntate, quam supra declaravimus; ut nempe haec demum universa ad decus et ad utilitatem pertineant sanctissimae Christi Ecclesiae, cui Nos Nostraque debemus omnia.

Contrariis quibusvis non obstantibus, etiam speciali mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXX mensis Novembris anno MCMLXIII, Pontificatus Nostri primo.

PAULUS PP. VI.

NORMES EXECUTIVES DE LA CONSTITUCIÓ CONCILIAR SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA

LLETRA APOSTÒLICA DE LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

PAU

PER LA PROVIDÈNCIA DIVINA

PAPA VI

DONADA «MOTU PROPRIO»

ES DECRETA QUE COMENCIN A VIGIR ALGUNES DISPOSICIONS DE LA CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA APROVADES PEL CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II

Molts documents publicats i coneguts de tothom i, sobretot, la Constitució litúrgica que el Concili ecumènic Vaticà II, en la sessió solemne del dia 4 de desembre de l' any passat 1963, va aprovar amb gran majoria, i Nós vam manar que es promulgués, demostren que els Summes Pontífexs antecessors nostres, Nós mateix i els sagrats Pastors de l' Església han conservat amb molta cura la sagrada litúrgia, l' han cultivada i, quan ha estat necessari, l' han restaurada.

I això esdevé perquè *amb la litúrgia de la terra participem i pregustem la del cel, que se celebra a la ciutat santa de Jerusalem, devers la qual, com a pelegrins, ens encaminem, on el Crist seu a la dreta de Déu, ministre del santuari i de l' autèntic tabernacle; cantem un himne de glòria a Déu amb tots els estols celestials; vene-*

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PAULI

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE VI

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE. DECERNITUR UT PRAESCRIPTA QUAEDAM CONSTITUTIONIS DE SACRA LITURGIA A CONCILIO OECUMENICO VATICANO II PROBATAE VIGERE INCIPIANT

Sacram liturgiam diligenter servari, excoli et, pro necessitate, instaurari quantae curae semper fuerit Summis Pontificibus Decessoribus Nostris, Nobismetipsis, et sacris Ecclesiae Pastoribus, tum plurima acta in lucem edita confirmant, quae nemo cognita non habet, tum vero Constitutio de hac re agens, quam Concilium Oecumenicum Vaticanum II, in sollemni sessione, die IV Decembris superioris anni MDCCCCLXIII habita, summa assensione approbavit, et Nos promulgari iussimus.

Quod profecto ex eo consequitur, quod *in terrena Liturgia caelestem illam praegustando participamus, quae in sancta civitate Ierusalem, ad quam peregrini tendimus, celebratur, ubi Christus est in dextera Dei sedens, sanctorum minister et tabernaculi veri; cum omni militia caelestis exercitus hymnum gloriae Domino canimus; memoriam sanctorum venerantes partem aliquam et*

rant la memòria dels sants, tenim l' esperança de participar en la seva herència i companyia; esperem el Salvador, nostre Senyor Jesucrist, fins que Ell es manifesti com a vida nostra, i nosaltres ens manifestem gloriosos amb Ell [1].

Amb això els esperits dels fidels, donant aquest culte a Déu, principi i raó de tota santedat, són atrets i com impel.lits a santificar-se i, tot seguint el curs d' aquesta peregrinació terrenal, esdevenen *competidors de la santa Sió* [2].

Per aquests motius qualsevol entén fàcilment que res no tenim més arrelat, pertocant aquesta matèria, que aquest desig: que els fidels i principalment els sacerdots es lliurin, primerament, a l' estudi de la Constitució de què hem parlat i després es disposin ja des d' ara a observar fidelment i amb integritat els seus preceptes tan aviat com comencin a vigir. Per tant, com sigui que per la mateixa natura de la cosa allò que pertany al coneixement i a la divulgació de les lleis litúrgiques té vigor tot seguit, exhortem molt seriosament els Pastors de les diòcesis que, ajudant-se dels ministres sagrats, *administradors dels misteris de Déu* [3], treballin de seguida perquè els fidels que els han estat confiats, cadascun segons la seva edat, condició de vida i preparació cultural, comprenguin la força i la virtualitat interna de la sagrada litúrgia i alhora participin amb tota devoció, de cos i d' esperit, en els ritus de l' Església [4].

Com tothom sap, moltes disposicions de la Constitució litúrgica necessiten temps per a ser posades en pràctica, car abans cal revisar alguns ritus i s' han de preparar els nous llibres litúrgics. Perquè

societatem cum iis speramus; Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Iesum Christum, donec ipse apparebit vita nostra, et nos apparebimus cum ipso in gloria [1].

Quo fit ut christifidelium animi, ita Deum colentes, omnis sanctitatis principium et rationem, ad hanc adipiscendam alliciantur ac veluti impellantur, evadantque, in terrestri hac peregrinatione, *almae Sionis aemuli* [2].

Has ob causas facile quivis intellegit, in hac rerum provincia, nihil Nos habere antiquius, quam ut sive christifideles, sive praecipue sacerdotes, primum se penitus studio dent Constitutionis, de qua dicimus, deinde animos suos iam nunc componant ad praecepta eiusdem integra fide facienda, cum vigere ea incipient. Quam ob causam, cum ex ipsa rei natura, quae ad cognitionem et vulgationem legum liturgicarum pertinent, statim vigere necesse sit, plane plurimum dioecesium Praesules hortamur ut, sacris administris, *dispensatoribus mysteriorum Dei* [3], adiuvantibus, in eo elaborare ne morentur, ut sibi concrediti fideles, pro sua quisque aetate, vitae condicione, ingeniique cultu, simul sacrae liturgiae vim virtutemque intimam mente concipiant, simul animo et corpore Ecclesiae ritus religiosissime participent [4].

Quemadmodum inter omnes constat, plurimae Constitutionis praeceptiones nequeunt intra breve temporis spatium ad effectum adduci; utpote cum antea sint ritus quidam recognoscendi et novi liturgici libri apparandi.

[1] *Const. sobre la Sagrada Litúrgia* n.8.
[2] De l' himne de Laudes, en la festa de la Dedicació d' una Església.
[3] Cf. 1 Cor 4,1.
[4] Cf. *Const.* a.19.

això es faci amb la saviesa i la prudència degudes, hem instituït ja una Comissió especial, que tindrà per objecte principalment de procurar que es compleixin amb fidelitat les normes de la Constitució sobre la sagrada litúrgia.

Però, com sigui que ja ara poden aplicar-se algunes de les disposicions d' aquesta Constitució, volem que sense tardar més es posin en pràctica, a fi que les ànimes dels fidels no manquin d' aquells fruits de gràcia que d' això s' esperen.

Per tant, amb la nostra autoritat apostòlica i de «motu proprio», manem i decretem que, des del proper primer Diumenge de Quaresma, és a dir, des del 16 de febrer del present any 1964, en cessar ja el temps de vacança que s' ha establert per a la llei, comenci a entrar en vigor això que segueix:

I. Pel que fa referència al que sobre ensenyament litúrgic en els seminaris, cases d' estudi de religiosos i Facultats de teologia preceptuen els articles 15, 16 i 17, volem que ja des d' ara s 'hi prepari de tal manera el pla d' estudis, que es compleixi tot ordenadament i amb diligència a partir del proper curs escolar.

II. Decretem també que, segons el que disposen els articles 45 i 46, s' estableixi a cada diòcesi un Consell que tingui per missió, sota la direcció del Bisbe, d' aprofundir cada dia més i atendre bé tot el que fa referència a la litúrgia.

Quant a això, podrà ser convenient, en algun cas, que diverses diòcesis tinguin un Consell o Comissió comuna.

A cada diòcesi hi haurà també, si és possible, dues altres Comissions: una de Música sagrada i una altra d' Art sagrat.

Quod opus ut ea qua par est sapientia et prudentia peragatur, peculiarem condimus Commissionem, quam appellant, cuius praecipuae erunt partes, ut ipsius Constitutionis de sacra liturgia praecepta sancte perficienda curet.

Attamen, quoniam de Constitutionis normis certae quaedam hinc iam peragi sane possunt, has re vera ut sine cunctatione praestentur volumus, ne diutius christifidelium animi iis gratiae fructibus careant, qui inde exspectantur.

Quapropter auctoritate Nostra apostolica atque motu proprio praecipimus atque decernimus, ut a proxima Dominica prima Quadragesimae, hoc est a die XVI mensis Februarii, hoc anno MDCCCCLXIV, cessante scilicet statuta legis vacatione, ea quae sequuntur vigere incipiant:

I. Quod ad ea spectat, quae de liturgica institutione in sacris Seminariis, in Sodalitatum religiosarum scholis, et in theologicis, quas vocant, Facultatibus tradenda articulis 15, 16 et 17 praescribuntur, ita ibidem studiorum rationes ut iam nunc comparentur volumus, ut a proximo anno scholari ea ordinate et diligenter praestentur.

II. Decernimus pariter ut, ex praescriptis art.45 et 46, in singulis dioecesibus Consilium habeatur, cui sit mandatum, ut, Episcopo moderante, res liturgica magis magisque pernoscatur et provehatur.

Qua super re opportune aliquando fiet, ut plures dioeceses commune habeant Consilium.

Praeterea in quavis dioecesi, quantum fieri potest, duo alia habeantur Consilia: alterum Musicae sacrae, alterum Arti sacrae accurandae.

Aquest tres Consells o Comissions a vegades serà bo que a cada diòcesi s' uneixin en un sol organisme.

III. També, des del dia que hem dit més amunt, volem que entri en vigor el que es mana de l' homilia que cal predicar a la Missa dels diumenges i festes de precepte, segons l' article 52.

IV. Volem que tingui vigència tot seguit aquella part de l' article 71, segons la qual el sagrament de la Confirmació pot administrar-se, si es creu oportú, dintre la Missa, després de l' Evangeli i l' homilia.

V. Quant a l' article 78, el sagrament del Matrimoni se celebrarà, com de costum, dintre la Missa, després de la lectura de l' Evangeli i la predicació de l' homilia.

Però, si el Matrimoni se celebrés fora de la Missa, mentre no s' hagi restaurat encara íntegrament el ritu d' aquest sagrament, es procedirà així: després d' una monició breu al començament d' aquesta cerimònia sagrada [5], es llegiran en llengua vernacla l' Epístola i l' Evangeli de la «Missa pro Sponsis», i després es donarà sempre als esposos aquella benedicció que es troba al Ritual Romà, tit.8 c.3.

VI. Encara que l' Ofici diví no hagi estat revisat i restaurat segons l' article 89, concedim ja, als qui no tenen obligació d' assitir al cor, que, en cessar la vacança de la llei, puguin ometre l' Hora de Prima i elegir, entre les altres Hores menors, la que concordi més amb el moment del dia.

En concedir això, tenim la plena confiança que els ministres sagrats, lluny de mostrar-se remisos en la pietat, més aviat, exercint

Quae tria Consilia in singula dioecesi non raro congruet, ut in unum coalescant.

III. Item a die, quem supra statuimus, iussum vigere volumus homiliae diebus dominicis et festis de praecepto in Missis habendae, ad normam art.52.

IV. Eam art.71 partem vim suam statim obtinere statuimus, ex qua Sacramentum Confirmationis, pro opportunitate, intra Missam, post lectionem Evangelii et homiliam, conferri potest.

V. Quod ad art.78 attinet, Matrimonii Sacramentum de more intra Missam celebretur, post lectum Evangelium et habitam homiliam.

Quodsi Matrimonium sine Missa celebretur, quoad totus huius Sacramenti ritus instauratus erit, haec serventur: initio sacrae huius caerimoniae, post brevem habitam admonitionem [5], legantur lingua vernacula Epistula et Evangelium e *Missa pro Sponsis* deprompta; ac deinde ea benedictio Sponsis semper impertiatur, quae in Rituali Romano legitur tit.VIII, cap.III.

VI. Quamvis divini Officii ordo nondum sit, iuxta art.89, recognitus et instauratus, tamen iam nunc iis qui chori obligatione non astringuntur facultatem facimus, ut, cessante legis vacatione, Horam Primam omittere possint, et ex ceteris Horis minoribus illam eligere, quae diei momento magis congruat.

Quod dum concedimus, plane confidimus fore ut sacrorum administri adeo de sui animi pietate nihil remittant, ut, si sacerdotalis officii sui mu-

[5] Cf. *Const* a 35 § 3.

les funcions del seu ofici sacerdotal amb diligència i duts només per l' amor de Déu, caldrà pensar que passen amb Ell tot el dia sencer, unit-se-li espiritualment.

VII. Quant al mateix Ofici diví, en casos particulars i amb causa justa, els Ordinaris podran dispensar els seus súbdits de l' obligació de recitar-lo. Aquesta dispensa podrà ser total o, almenys, per a una part de l' Ofici. Podran també commutar l' obligació per una altra [6].

VIII. Sobre aquesta recitació de l' Ofici diví, declarem que els membres de qualsevol Institut que fan professió de seguir la perfecció religiosa i reciten, segons les seves constitucions, o bé algunes parts de l' Ofici diví, o bé algun Ofici breu, disposat d' una manera semblant a l' Ofici diví i degudament aprovat, prenen part en l' oració pública de l' Església [7].

IX. Com sigui que per l' article 101 de la Constitució els qui tenen l' obligació de recitar l' ofici diví poden obtenir facultat de diverses maneres per a servir-se de la llengua vernacla en lloc de la llatina, considerem convenient indicar que aquestes traduccions en llengua popular hauran de ser fetes i aprovades per la competent autoritat eclesiàstica territorial, segons la norma de l' article 36 3 i 4. Però les decisions d' aquesta autoritat, segons la norma del mateix article 36 3, han de ser degudament aprovades i confirmades per la Santa Seu. Cosa que manem que es tingui en compte, sempre que es tradueixi en llengua vernacla, per l' autoritat legítima, un text litúrgic llatí.

X. Com que, en virtut d' aquesta Constitució (a.22 § 2) la direc-

nera unius Dei amore diligenter obierint, putandi sint mente cum eo coniuncti totum diem traducere.

VII. Quod ad idem Officium divinum pertinet, in casibus singularibus et de iusta causa, Ordinarii possunt subditos suos obligatione Officii recitandi ex toto vel ex parte solvere, aut hanc cum alia commutare [6].

VIII. De eadem divini Officii recitatione declaramus, cuiusvis Instituti Sodales, religiosam perfectionem profitentes, qui, propter suas leges, vel aliquas divini Officii partes, vel parvum aliquod Officium, instar divini Officii compositum riteque approbatum, recitent, eos publice cum Ecclesia precari putandos esse [7].

IX. Quoniam vero ex Constit. art.101, iis, qui divinum Officium recitare obstringuntur, aliter aliis facultas fit, pro latina, usurpandi linguam vernaculam, opportunum ducimus significare, varias huiusmodi populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali conficiendas et approbandas esse, ad normam art.36 § 3 et 4; acta vero huius auctoritatis, ad normam eiusdem art.36 § 3, ab Apostolica Sede esse rite probanda seu confirmanda. Quod ut semper servetur praescribimus, quoties liturgicus quidam textus latinus a legitima, quam diximus, auctoritate in linguam vernaculam convertetur.

X. Quandoquidem ex hac Constitutione (art.22 § 2) moderatio rei

[6] Cf. *Const.* a.97.
[7] Cf. *Const.* a.98.

ció en els afers de litúrgia, dintre els límits establerts, correspon també a les diverses menes d' assemblees competents dels Bisbes territorials legítimament constituïdes, decretem, mentrestant, que aquestes han de ser nacionals.

En aquestes assemblees nacionals, ultra els Bisbes residencials, poden, per dret, prendre-hi part i donar-hi vot aquells de qui es parla en el cànon 212 del Codi de Dret canònic. Però també hi poden ser cridats els Bisbes coadjutors i auxiliars.

En aquestes assemblees, per a donar decrets legítims, caldran dues terceres parts dels sufragis secrets.

XI. Per últim, volem que es tingui present que, fora d' allò que amb les nostres Lletres Apostòliques hem canviat en matèria litúrgica, o hem manat que es fes abans del temps establert, la direcció de la litúrgia és de la competència exclusiva de l' autoritat de l' Església, això és, de la Seu Apostòlica i, segons les normes del dret, també dels Bisbes. Per això ningú més, encara que sigui sacerdot, no podrà lícitament afegir, treure o canviar res en matèria litúrgica [8].

Tot el que acabem d' establir amb aquestes lletres apostòliques, fetes «motu proprio» manem que sigui ferm i estable, sense que hi hagi res en contra.

A Sant Pere de Roma, dia 25 del mes de gener, en la festa de la conversió de l' apòstol S. Pau, any 1964, el primer del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

liturgicae, intra statutos limites, penes est etiam competentes varii generis territoriales Episcoporum coetus legitime constitutos, hos interim nationales, ut aiunt, esse debere decernimus.

In his vero coetibus nationalibus, praeter Episcopos residentiales, ex iure ii intersunt et suffragium ferunt, de quibus in can.292 C. I. C.; sed ad eosdem etiam Episcopi Coadiutores et Auxiliares vocari possunt.

In quibus coetibus, ad legitima ferenda decreta, duae ex tribus suffragiorum secretorum partes requiruntur.

XI. Ad extremum, id ut animadvertatur volumus, praeter ea quae Nostris hisce Litteris Apostolicis in re liturgica vel immutavimus, vel ante statutum tempus effici mandavimus, sacrae liturgiae moderationem penes Ecclesiae dumtaxat auctoritatem esse: hoc est, penes Apostolicam hanc Sedem, et, ad normam iuris, penes Episcopum; atque idcirco nemini omnino alii, ne sacerdoti quidem, licere quidquam in re liturgica vel addere, vel demere, vel mutare [8].

Quaecumque a Nobis hisce Litteris motu proprio datis decreta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die XXV mensis Ianuarii, in festo Conversionis S. Pauli Apostoli, anno MDCCCCLXIV, Pontificatus Nostri I.

PAULUS PP. VI.

[8] Cf. *Const.* a 22 § 1 i 22 § 3.

NORMES CONSTITUTIVES DEL SÍNODE EPISCOPAL PER A L' ESGLÉSIA UNIVERSAL

LLETRAS APOSTÒLICAS DONADAS «MOTU PROPRIO» PER LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

P A U

PER LA DIVINA PROVIDÈNCIA

P A P A V I

AMB LA QUAL S' INSTITUEIX EL SÍNODE EPISCOPAL PER A L' ESGLÉSIA UNIVERSAL

El zel apostòlic que ens fa escrutar atentament els signes dels temps, a fi d' adaptar els mitjans i els mètodes del sagrat apostolat a les necessitats creixents dels nostres dies i a les condicions canviants de la societat, ens mou a consolidar amb llaços més estrets la nostra unió amb els Bisbes, els quals l' Esperit Sant «ha constituït... per a regir l' Església de Déu» (Act 20,28). Ens hi mou, no sols la reverència, l' estimació i la cordialitat que professem a tots els nostres venerables germans en l' episcopat, sinó també la tasca gravíssima de Pastor universal que ens ha estat confiada, per la qual tenim l' obligació de conduir el poble de Déu a les pastures celestials. En el nostre temps, torbat i ple de discòrdies, però obert als

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

P A U L I

DIVINA PROVIDENTIA

P A P A E V I

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE
QUIBUS SYNODUS EPISCOPORUM PRO UNIVERSA ECCLESIA CONSTITUITUR

Apostolica sollicitudo, qua signa temporum attente perscrutantes vias ac rationes sacri apostolatus increbrescentibus nostrorum dierum necessitatibus mutatisque societatis condicionibus aptare contendimus, Nos impellit, ut coniunctionem Nostram cum Episcopis «quos Spiritus Sanctus posuit... regere Ecclesiam Dei» (Act 20,28), arctioribus usque vinculis confirmemus. Ad id Nos permovent non solum reverentia, existimatio, gratique animi sensus, quibus omnes Venerabiles in Episcopatu Fratres merito iure prosequimur, sed etiam gravissimum Pastoris universalis onus Nobis impositum, quo officio obstringimur Populum Dei ad aeterna pascua perducendi. Aetate enim hac nostra, perturbata quidem et discriminum plena sed ad salutares caelestis gratiae afflatus tantopere patente, cotidiano

corrents saludables de la gràcia celestial, hem vist, amb la nostra experiència de cada dia, com ens pot ser de profitosa en el nostre ofici apostòlic aquesta unió amb els sagrats pastors, que volem facilitat i fomentar «per no veure' ns privats—com hem dit en un altre lloc—del consol de la seva presència, del socors de la seva experiència i prudència, del puntal dels seus consells i del sufragi de la seva autoritat» (AAS [1964] 1011).

Era lògic, doncs, sobretot dintre el període del Concili Vaticà II, donar solidesa a aquest convenciment nostre sobre la importància i la necessitat de fer servir sovint en bé de l' Església universal la col.laboració dels Bisbes. Aquest fou també el motiu del nostre propòsit d' establir un consell peculiar de Bisbes amb la intenció que, acabat el Concili, continués afluint al poble cristià aquest doll de beneficis que hem contemplat durant el Concili, gràcies a la nostra més estreta unió amb els Bisbes.

I acostant-se ja l' acabament del Concili ecumènic Vaticà II, hem cregut que ha arribat el moment oportú de donar realitat a un propòsit concebut fa temps i l' acomplim amb goig, perquè sabem que estan d' acord amb els nostres desigs els Bisbes del món catòlic, com ens consta pels vots de molts sagrats pastors expressats en aquest sentit al Concili ecumènic.

Així, doncs, després de sospesar-ho bé tot, d' acord amb la nostra estima i deferència envers tots els Bisbes catòlics, i a fi de facilitar-los una participació més abundosa i eficaç en les nostres preocupacions per l' Església universal, «motu proprio» i amb la nostra autoritat apostòlica, erigim i constituïm en aquesta Santa Urbs un

experimento comperimus quantum prosit apostolico officio Nostro huiusmodi cum sacris Pastoribus coniunctio, quam proinde Nobis in animo est omni ope provehere ac fovere, «ne Nobis—ut alias asseveravimus—illorum praesentiae solacium, illorum prudentiae ac rerum usus auxilium, illorum consilii munimentum, illorum auctoritatis suffragium desit» (AAS [1964] 1011).

Consentaneum propterea erat, praesertim inter Concilii Oecumenici Vaticani II celebrationem in animo Nostro firmiter insidere persuasionem hanc Nostram de momento ac necessitate magis magisque utendi adiutrice opera Episcoporum in bonum Ecclesiae universae. Immo Concilium Oecumenicum Nobis etiam causa fuit, cur propositum conciperemus constituendi stabiliter peculiare sacrorum Antistitum consilium, ea quidem mente, ut etiam post Concilium peractum ad christianum populum affluere pergeret larga illa beneficiorum copia, quae Concilii tempore ex arcta Nostra cum Episcopis coniunctione feliciter percepta est.

Nunc autem, cum ad exitum vergat Concilium Oecumenicum Vaticanum II, opportunum advenisse tempus putamus conceptum iamdiu propositum tandem ad effectum deducendi; idque eo libentius facimus, quod catholici orbis Episcopos scimus aperte huic Nostro proposito favere, ut constat ex plurimorum Sacrorum Pastorum votis, quae de hac re in Concilio Oecumenico significata sunt.

Itaque, omnibus mature perpensis, pro Nostra existimatione atque observantia erga universos catholicos Episcopos, atque ut iisdem copia detur manifestiore efficacioreque ratione participandi sollicitudinem Nostram erga Ecclesiam universam, motu proprio ac Nostra apostolica aucto-

Consell estable de Bisbes per a l' Església universal, sotmès directament i immediatament a la nostra potestat, al qual donem el nom de Sínode dels Bisbes.

Aquest Sínode, que, com tota obra humana, podrà perfeccionar-se enllà del temps, es regeix per les normes generals que segueixen a continuació:

I

El Sínode episcopal, a través del qual els Bisbes elegits de les diverses regions del món, donen la seva col.laboració eficaç al Pastor suprem de l' Església, està constituït de tal manera que és: *a)* un institut eclesiàstic central; *b)* representatiu dels Bisbes de tot el món; *c)* permanent per natura; *d)* temporal quant a l' estructura, i exercirà les seves funcions, arribat el moment.

II

És propi del Sínode, en virtut de la seva natura, informar i aconsellar. Podrà tenir també un poder deliberatiu, si així ho decideix el Papa, el qual, en aquest cas, haurà de ratificar les decisions del Sínode.

1. Els fins generals del Sínode episcopal són: *a)* fomentar la unió estreta i la col.laboració entre el Papa i els Bisbes de tot el món; *b)* procurar que hi hagi un coneixement directe i exacte dels problemes i circumstàncies que afecten la vida interna de l' Església

ritate erigimus ac constituimus hac in alma Urbe stabile Episcoporum consilium pro Ecclesia universa, Nostrae potestati directe atque immediate subiectum, quod nomine proprio SYNODUM EPISCOPORUM appellamus.

Haec Synodus, quae omnium humanorum institutorum more, successu temporis, perfectiorem usque formam assequi poterit, generalibus normis regitur, quae sequuntur.

I

Synodus Episcoporum, quo Episcopi selecti e diversis orbis regionibus supremo Ecclesiae Pastori validiorem praestant adiutricem operam, ita constituitur, ut sit: *a)* institutum ecclesiasticum centrale; *b)* partes agens totius catholici Episcopatus; *c)* natura sua perpetuum; *d)* quoad structuram, ad tempus atque ex occasione munere suo perfungens.

II

Ad Synodum Episcoporum suapte natura munus pertinet edocendi et consilia dandi. Poterit etiam potestate deliberativa gaudere, ubi haec e collata fuerit a Romano Pontifice, cuius erit in hoc casu decisionem Synodi ratam habere.

1. Fines generales Synodi Episcoporum sunt: *a)* fovere arctam coniunctionem et adiutricem operam inter Summum Pontificem et Episcopos totius orbis terrarum; *b)* curare ut directa ac vera notitia habeatur de quaestionibus et de rerum condicionibus, quae spectant ad vitam internam Ecclesiae eiusque debitam in hodierno mundo actionem; *c)* faciliorem

i la seva acció obligada dintre el món actual; *c)* facilitar la concòrdia d' opinions, almenys sobre els punts essencials de la doctrina i sobre la manera d' actuar en la vida de l' Església.

2. Els fins especials i immediats són: *a)* subministrar-se recíprocament la informació adequada; *b)* donar el propi parer sobre els problemes que hagin motivat en cada ocasió la convocació del Sínode.

III

El Sínode està sotmès a l' autoritat directa i immediata del Papa, al qual també pertany de:

1. Convocar el Sínode sempre que ho cregui convenient, i indicar el lloc on hauran de celebrar-se les reunions.
2. Ratificar l' elecció d' aquells membres de què parlen els nn. V i VIII.
3. Establir el programa de les qüestions a tractar, si fos possible, sis mesos abans de la reunió.
4. Ordenar que aquest programa sigui enviat als qui hagin d' ocupar-se d' aquests temes.
5. Establir l' ordre dels assumptes a tractar.
6. Presidir el Sínode ell mateix o per altres.

IV

El Sínode pot reunir-se en Assemblea general, en Assemblea extraordinària i en Assemblea especial.

efficere concordiam sententiarum saltem quoad essentialia capita doctrinae et quoad modum procedendi in vita Ecclesiae.

2. Fines speciales atque proximi sunt: *a)* opportunos nuntios invicem communicare; *b)* consilia conferre circa negotia, quorum causa Synodus singulis vicibus convocabitur.

III

Synodus Episcoporum directe et immediate subest auctoritati Romani Pontificis, cuius praeterea erit:

1. Convocare Synodum, quotiescumque id ipsi opportunum visum erit, loco etiam designato ubi coetus habendi erunt;
2. Ratam habere membrorum electionem, de qua in nn.V et VIII;
3. Statuere argumenta quaestionum pertractandarum saltem sex menses, si fieri poterit, antequam Synodus celebretur;
4. Decernere ut materia rerum pertractandarum iis mittatur, qui harum quaestionum tractationi interesse debeant;
5. Statuere ordinem rerum agendarum;
6. Praeesse Synodo per se vel per alios.

IV

Synodus Episcoporum congregari potest in coetum generalem, in coetum extraordinarium et in coetum specialem.

V

Formen part de l' Assemblea general, en primer lloc i per ofici:

1. *a)* Els patriarques, els arquebisbes majors i els metropolitans que no pertanyin a patriarcats de les Esglésies catòliques de ritu oriental.

b) Els bisbes elegits per cada Conferència episcopal, d' acord amb el n. VIII.

c) Els bisbes elegits per les Conferències episcopals de diverses nacions, és a dir: les que han estat constituïdes per aquelles nacions que no tenen Conferència pròpia, segons el n. VIII.

d) Cal afegir a aquests deu religiosos, en representació dels Instituts religiosos clericals, elegits per la Unió Romana de Superiors Generals.

2. També formen part de l' Assemblea general els Cardenals prefectes de les Congregacions romanes.

VI

Formen part de l' Assemblea del Sínode dels Bisbes, convocada amb caràcter extraordinari:

1. *a)* Els patriarques, els arquebisbes majors i els metropolitans que no pertanyin a patriarcats de les Esglésies catòliques de ritu oriental.

b) Els presidents de les Conferències episcopals nacionals.

c) Els presidents de les Conferències episcopals de diverses na-

V

Synodus Episcoporum in coetum generalem congregata complectitur primo et per se:

1. *a)* Patriarchas, Archiepiscopos Maiores et Metropolitas extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus orientalis;

b) Episcopos electos a singulis Conferentiis Episcopalibus Nationalibus, ad normam n.VIII;

c) Episcopos electos a Conferentiis Episcopalibus plurium Nationum, constitutis scilicet pro iis Nationibus quae propriam Conferentiam non habent, ad normam n.VIII;

d) His accedunt decem viri religiosi qui partes agunt Institutorum Religiosorum Clericalium, electi ab Unione Romana Superiorum Generalium.

2. Intersunt coetui Generali Synodi Episcoporum etiam Patres Cardinales Dicasteriis Curiae Romanae praepositi.

VI

Synodus Episcoporum in coetum extraordinarium congregata complectitur:

1. *a)* Patriarchas, Archiepiscopos Maiores et Metropolitas extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus orientalis;

b) Praesides Conferentiarum Episcopalium Nationalium;

c) Praesides Conferentiarum Episcopalium plurium Nationum, pro

cions, constituïdes per aquelles nacions que no tenen Conferència episcopal pròpia.

d) Tres religiosos en representació dels Instituts religiosos clericals, elegits per la Unió Romana de Superiors Generals.

2. També en formen part els Cardenals prefectes de les Sagrades Congregacions Romanes.

VII

Formen part de l'Assemblea del Sínode dels Bisbes, convocada amb caràcter especial: els patriarques, els arquebisbes majors i els metropolitans que no pertanyin a patriarcats de les Esglésies catòliques de ritu oriental, els representants de les Conferències episcopals d'un o de diverses nacions i els dels Instituts religiosos, segons les normes dels nn. V i VIII. Tots han de pertànyer a aquelles regions a què es refereix la convocatòria del Sínode dels Bisbes.

VIII

Els Bisbes representants de les Conferències episcopals nacionals seran elegits de la manera següent:

a) Un per cada Conferència episcopal nacional que no compti amb més de 25 membres;

b) Dos per cada Conferència episcopal nacional que no compti amb més de 50 membres;

c) Tres per cada Conferència episcopal nacional que no compti amb més de 100 membres;

iis Nationibus constitutarum quae propriam Conferentiam Episcopalem non habent;

d) Tres viros religiosos qui partes agunt Institutorum Religiosorum Clericalium, electos ab Unione Romana Superiorum Generalium.

2. Intersunt coetui extraordinario Synodi Episcoporum etiam Cardinales Dicasteriis Curiae Romanae praepositi.

VII

Synodus Episcoporum in coetum specialem congregata complectitur Patriarchas, Archiepiscopos Maiores et Metropolitas extra Patriarchatus Ecclesiarum Catholicarum ritus orientalis, necnon eos qui partes agunt sive Conferentiarum Episcopalium unius vel plurium Nationum, sive Institutorum Religiosorum, ut in n.V et n.VIII statutum est, qui tamen omnes ad regiones pertineant, pro quibus Synodus Episcoporum convocata est.

VIII

Episcopi, qui partes agunt singularum Conferentiarum Nationalium, ita eliguntur:

a) Unus pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 25 membris;

b) Duo pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 50 membris;

c) Tres pro unaquaque Conferentia Episcopali Nationali, quae constet non plus quam 100 membris.

d) Quatre per cada Conferència episcopal nacional que compti amb més de 100 membres.

Les Conferències episcopals de diverses nacions elegiran els seus representants d' acord amb les mateixes normes.

IX

En l' elecció dels representants de les Conferències episcopals d' una o de diverses nacions i dels Instituts religiosos per al Sínode episcopal, ha de prevaler, no sols el criteri de prudència i ciència en general, sinó també el del coneixement pràctic i teòric dels problemes que han de tractar-se en el Sínode.

X

Si ho creu oportú, el Papa podrà augmentar el nombre dels membres del Sínode episcopals, afegint-li bisbes o religiosos representants dels Instituts religiosos o també experts eclesiàstics, fins a un 15 per 100 de tots els membres designats en els nn. V i VIII.

XI

Acabada l' Assemblea per a la qual ha estat convocat el Sínode episcopal, cessen «ipso facto» la composició personal del mateix Sínode i els oficis i competències que corresponguin a cada membre com a tal.

Conferentiae Episcopales plurium Nationum eligunt eos, qui suas partes agunt, secundum easdem normas.

IX

In eligendis iis, qui partes agant Conferentiarum Episcopalium unius vel plurium Nationum et Institutorum Religiosorum in Synodo Episcoporum, summopere ratio habenda est non solum ipsorum scientiae et prudentiae generatim, sed etiam cognitionis, ad theoriam et ad praxim quod attinet, materiae de qua Synodus pertractabit.

X

Summus Pontifex, si ei placuerit, auget numerum membrorum Synodi Episcoporum, addendo sive Episcopos, sive religiosos sodales qui partes agunt Institutorum Religiosorum, sive denique ecclesiasticos viros peritos, usque ad quindecim centesimas partes universi numeri membrorum, de quibus in nn.V et VIII.

XI

Cum coetus concluditur, cuius causa Synodus Episcoporum convocata est, desinunt ipso facto sive compositio personarum eiusdem Synodi, sive officia et munera quae ad singula membra qua talia pertinent.

XII

El Sínode té un secretari perpetu o general, al qual seran adscrits un nombre adequat de col.laboradors. A més, cada Assemblea del Sínode dels Bisbes té el seu secretari especial, que exercirà les seves funcions fins que acabi la reunió.

El Summe Pontífex nomena el secretari general i els secretaris especials.

Tot això ho decretem i establim, sense que obsti res en contra.

A sant Pere de Roma, el dia 15 de setembre de 1965, any tercer del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

XII

Synodus Episcoporum habet secretarium perpetuum seu generalem, cui congruus adiutorum numerus destinatur. Praeterea quilibet coetus Synodi Episcoporum habet suum secretarium specialem, qui in officio suo permanet usque ad eiusdem coetus terminum.

Tum secretarius generalis tum secretarii speciales a Summo Pontifice nominantur.

Haec decernimus et statuimus, contrariis quibusvis non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XV mensis Septembris, anno MCMLXV, Pontificatus Nostri tertio.

PAULUS PP. VI.

NORMES EXECUTIVES SOBRE ELS PODERS DELS BISBES AMB REFERÈNCIA A LES LLEIS GENERALS DE L' ESGLÉSIA

LLETRAS APOSTÒLICAS «MOTU PROPRIO» DE LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

PAU

PER LA DIVINA PROVIDENCIA

PAPA VI

SOBRE LA FACULTAT QUE TENEN ELS BISBES DE DISPENSAR DE LES LLEIS GENERALS DE L' ESGLÉSIA

La doctrina sobre els deures dels Bisbes que vam tenir la satisfacció de promulgar solemnement en el Concili ecumènic Vaticà II, determina amb encert que les Esglésies particulars són regides pels Bisbes, als quals foren confiades, com a legats del Crist, amb autoritat i potestat sagrada, i que l' ofici pastoral—això és la cura diària i constant de les ovelles—els és encomanat plenament amb potestat pròpia, ordinària i immediata, en virtut de la qual *tenen el dret sagrat i el deure davant Déu de legislar sobre els seus súbdits, de jutjar-los i de regular tot el que pertany al culte i a l' organització de l' apostolat* (cf const dogmàtica *Lumen gentium* n 27) Aquesta potestat—com ensenya també el mateix Concili Vatica II—comportant funcions que han d exercir molts, bo i actuant units, per voler del Crist, en el seu Cos místic, segons l ordenament de la sagrada

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PAULI

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE VI

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE QUIBUS NORMAE EPISCOPIS IMPERTIUNTUR AD FACULTATEM DISPENSANDI SPECTANTES

De Episcoporum muneribus doctrina, quam Nobis feliciter contigit in Concilio Oecumenico Vaticano II sollemni ritu promulgare, perspicue tradit Ecclesias particulares ab Episcopis, quibus tamquam Christi legatis concreditae sunt, auctoritate et sacra potestate regi, iisdemque pastorale officium—hoc est constantem et cotidianam ovium curationem—plene committi cum potestate propria, ordinaria et immediata, propter quam *sacrum ius et coram Domino officium habent in suos subditos leges ferendi, iudicium faciendi, atque omnia quae ad cultum apostolatusque ordinem pertinent, moderandi* (cf Const dogmatica *Lumen gentium* n 27) Quae quidem potestas —quemadmodum idem Concilium Vaticanum II docet—cum munera secum ferat a pluribus obeunda, ex Christi voluntate in Mystico eius Corpore

Jerarquia, només arriba a tenir realitat *quan és donada la determinació canònica o jurídica per part de l'autoritat jeràrquica,* la qual es confereix segons les normes aprovades per la suprema autoritat de l'Església (cf *Nota explicativa previa* n 2)

Aquests principis son confirmats en el decret que comença amb les paraules *Christus Dominus* pel mateix Concili, el qual, tot afirmant que els Bisbes tenen, d'ells mateixos, tota la potestat sobre les diòcesis que els han estat confiades, és a dir, en virtut de la raó que ho reclama per a l exercici de llur ministeri pastoral, afirma alhora de nou la nostra potestat immediata a cadascuna de les esglésies per a reservar-nos les causes ordenades al bé de tot el ramat del Senyor, com a potestat pròpia per dret nat del successor de Pere (cf decret *Christus Dominus* n 8a)

Fou per a Nos un goig molt gran poder declarar obertament la dignitat dels Bisbes, enaltir les seves funcions i reconèixer la seva potestat Cal considerar que tot això són vincles mutus de sol licitud pastoral que ens uneixen als venerables germans

D'altra banda, posats aquests principis a plena llum, l Església brilla més esplendorosament, unida i compacta en una sola unitat de cos Car els Bisbes, units amb el Summe Pontífex, són els realitzadors dels designis divins i reben d'ell fortalesa i seny per a custodiar i oferir amb una eficàcia més gran el dipòsit sagrat de la doctrina cristiana

Com sigui que dintre de poc es publicaran les normes executives dels decrets conciliars, tenint en compte, amb singular sol licitud, tant la doctrina recordada més amunt, com els deures i els drets dels Bisbes, creiem que ens correspon de completar les normes establertes

secundum sacrae Hierarchiae ordinem una operantibus, tum demum ad actum adducitur *cum canonica seu iuridica determinatio per auctoritatem hierarchicam accesserit,* quae iuxta normas datur, a suprema Ecclesiae auctoritate approbatas (cf *Nota explicativa praevia* n 2)

Quae principia in Decreto, a verbis *Christus Dominus* incipiente, sacrum idem Concilium asseverat, quod, dum affirmat Episcopis in dioecesibus ipsis concreditis per se omnem competere potestatem, ea scilicet ratione *quae ad exercitium eorum muneris pastoralis requiritur,* simul Nostram iterum profitetur in singulas Ecclesias immediatam potestatem ad bonum totius Dominici gregis reservandi causas, iure nativo Petri successoris propriam (cf Decretum *Christus Dominus* n 8a)

Nobis autem summo gaudio fuit, potuisse Nos Episcoporum dignitatem aperte declarare, celebrare munera, agnoscere potestatem quae profecto omnia totidem sunt habenda mutuae sollicitudinis vincula, Nos cum venerabilibus Fratribus astringentia

His praeterea principiis in sua luce collocatis, Ecclesia splendidior affulget, in solidam corporis unitatem concordiae compage copulata, quoniam Episcopi, cum Summo Pontifice coniuncti, sunt divini consilii effectores, ab eoque robur et moderationem accipiunt, ad sacrum christianae doctrinae depositum efficaciore ratione custodiendum atque proponendum

Cum vero brevi normae sint edendae Decretorum Conciliarium exsecutoriae, singulari studio considerantes cum nuper exhibitam doctrinam, tum potissimum Episcoporum munia et iura, Nostrum esse censemus normas

mitjançant el decret *Christus Dominus* pertocant tot allò que necessita desenvolupament i d' aclarir-les allí on necessiten interpretació. I això per tal que s' aconsegueixin plenament tots els fruits que hom espera d' aquelles normes.

Com és sabut, el Concili ecumènic, a fi que els homes del nostre temps disposin dels auxilis més eficaços de la religió i la visquin amb un estímul nou i singular, concedeix als Bisbes diocesans, entre altres facultats: *de dispensar de la llei general de l' Església, en casos particulars, els fidels sobre els quals exerceixen autoritat segons les normes del dret, sempre que ho creguin convenient a llur bé espiritual, mentre no hi hagi una reservació especial per part de la suprema autoritat de l' Església* (ibid., n.8b).

Tenint, doncs, això present, i perquè tota l' Església llatina assoleixi una norma i raó d' obrar uniforme, considerem convenient d' establir un índex de lleis generals, la dispensa de les quals ha de ser-nos reservada. És a dir, de lleis sobre les quals la Santa Seu mai no ha donat dispenses, o d' aquelles altres sobre les quals no ha dispensat sinó molt rarament, atenent la gravetat de les circumstàncies en què es troba la societat humana.

Així, doncs, després d' escoltar els Oficis de la Cúria romana, les Comissions postconciliars i els Secretariats, i havent considerat llargament els seus parers, a ciència certa i en virtut de la nostra suprema autoritat apostòlica, declarem i decretem, per a tota l' Església llatina i fins al temps de la promulgació del nou Codi de Dret Canònic, això que segueix:

I. Les lleis que l' Església, Mare molt provident, ha sancionat en el Codi de Dret Canònic i ha establert en d' altres documents

in Decreto *Christus Dominus* editas, sive perficere, ubi complemento indigeant, sive enucleare, ubi interpretationem desiderent; ut fructus omnes, qui inde exspectantur, plane percipiantur.

Quemadmodum est in comperto, Concilium Oecumenicum, ut promptiora religionis solacia hominibus, nostris hisce diebus nova singularique incitatione viventibus, praebeantur, hanc inter alias Episcopis dioecesanis facultatem facit: *dispensandi a lege generali Ecclesiae in casu particulari fideles, in quos ad normam iuris exercent auctoritatem, quoties id ad eorum bonum spirituale conferre iudicent, nisi a Suprema Auctoritate specialis reservatio facta fuerit* (ibid., n.8b).

Hoc igitur praescriptum exsequentes, ut in tota Ecclesia Latina una habeatur norma et ratio agendi, oportere existimamus indicem statuere legum generalium, quarum relaxationis onus Nobis reservandum sit; hoc est, legum, a quibus dispensandis Apostolica Sedes se numquam non continuit, vel a quibus nonnisi perraro, ob res quae in humana consortione momentum obtinent, dispensare consuevit.

Itaque, Officiis Romanae Curiae, Commissionibus Postconciliaribus atque Secretariatibus auditis, eorumque sententiis mature perpensis, certa scientia, Suprema et Apostolica auctoritate Nostra, haec quae sequuntur —donec novus Codex Iuris Canonici promulgetur valitura—pro universa Ecclesia Latina sive declaramus sive decernimus:

I. Quas leges providentissima Mater Ecclesia Codice Iuris Canonici sanxit atque aliis deinceps editis documentis statuit nec revocavit, integras

posteriors sense revocar-les, són—declarem—íntegres i santes en allò que el Concili ecumènic Vaticà II no les hagi abrogat o en aquelles particularitats en què no les hagi abrogat o derogat.

II. En virtut del decret conciliar *Christus Dominus* n.8b, només es deroga el cànon 81 del CIC.

III. Cal entendre, per Bisbe diocesà, no sols els Bisbes residencials, sinó també els altres que en dret els són equivalents (ibid., n.21). Així ho exigeixen la igualtat de drets de què gaudeixen els Bisbes diocesans i els altres, la raó comuna dels seus drets i la necessitat d' atendre el bé espiritual dels fidels. Per això tenen també la facultat de dispensar els vicaris i prefectes apostòlics (cf. càn.294 § 1), els administradors apostòlics constituïts a perpetuïtat (cf. càn.315 § 1), els abats i prelats «nullius» (cf. càn.323 § 1).

IV. Segons el cànon 80, s' entén per dispensa «la relaxació de la llei en cas especial». La facultat de dispensar s' exerceix sobre «lleis preceptives o prohibitives», però no sobre lleis constitutives.

La noció de dispensa no inclou la concessió de llicència, facultat, indult i absolució.

Les lleis processals havent estat establertes per a la defensa del dret i llur dispensa no referint-se directament al bé espiritual dels fidels, no són objecte de la facultat de què tracta el decret *Christus Dominus* n.8b.

V. Amb el nom de llei general de l' Església són designades solament les lleis disciplinars establertes per la suprema autoritat eclesiàstica, que obliguen, a qualsevol lloc de la terra, tots aquells

ac sanctas declaramus, nisi eas Concilium Oecumenicum Vaticanum II aperte abrogaverit aut iis in quibusdam obrogaverit vel derogaverit.

II. Praescripto Decreti Conciliaris *Christus Dominus* n.8b, canoni 81 C. I. C. tantummodo derogatur.

III. Episcopi dioecesani intelleguntur non solum Episcopi residentiales, sed etiam alii ipsis in iure aequiparati (ibid. n.21). Id postulat paritas iurium, quibus Episcopi dioecesani et alii fruuntur, communisque eorumdem iurium ratio, necnon necessitas providendi bono spirituali fidelium. Quare hac dispensandi facultate gaudent etiam Vicarii et Praefecti Apostolici (cf. can.294 § 1), Administratores Apostolici permanenter constituti (cf. can.315 § 1), Abbates et Praelati nullius (cf. can.323 § 1).

IV. Ad normam can.80, dispensatio intellegitur *relaxatio legis in casu speciali*. Facultas autem dispensandi exercetur circa *leges praecipientes ve prohibentes*, non autem circa leges constitutivas.

In notione dispensationis minime continetur concessio licentiae, facultatis, indulti et absolutionis.

Leges ad processus spectantes, cum ad iurium defensionem sint constitutae, et dispensatio ab iis bonum spirituale fidelium directe non respiciat, non sunt obiectum facultatis, de qua agitur in Decreto *Christus Dominus* n.8b.

V. Nomine legis generalis Ecclesiae veniunt leges dumtaxat disciplinares, a Suprema Auctoritate ecclesiastica constitutae, quibus tenentur ubique terrarum omnes pro quibus latae sunt, ad normam can.13 § 1; minime

per als quals s' han establert, segons el can 13 § 1, però no les lleis divines, naturals o positives, de les quals només el Summe Pontífex—quan gaudeix de potestat vicària—pot dispensar, com és el cas de la dispensa del matrimoni celebrat i no consumat, o de les qüestions referents al privilegi de la fe i d altres

VI El cas particular afecta, no sols cadascun dels fidels, sinó també les diverses persones físiques que constitueixen una comunitat en sentit estricte

VII Els fidels sobre els quals s' exerceix, segons dret, l autoritat de la dispensa, són tots els qui, per raó de llur domicili (cf càn 94) o per altre títol són súbdits del Bisbe

VIII Segons el cànon 84 § 1, per a concedir la dispensa, cal una causa justa i raonable, tenint en compte també la gravetat de la llei de què es dispensa És causa legítima de dispensa el bé espiritual dels fidels (cf decret *Christus Dominus* n 8b)

IX Restant en ferm les facultats concedides especialment als legats del romà Pontífex i als Ordinaris, ens reservem expressament les dispenses següents

1) De l' obligació del celibat o de la prohibició de contreure matrimoni a què estan sotmesos els diaques i els preveres, encara que legítimament hagin estat reduïts o hagin tornat a l estat laical (cf càn 213 § 2)

2) De la prohibició d' exercir l' orde del presbiterat als casats que van rebre aquest orde sense dispensa de la Seu Apostòlica

3) De les prohibicions que tenen els clergues constituïts en orde sagrats

vero eae leges divinae, cum naturales tum positivae, a quibus unus Summus Pontifex—ubi potestate vicaria utitur—dispensare valet, sicuti accidit in dispensatione a matrimonio rato et non consummato, ab iis quae circa privilegium fidei versantur, et ab aliis

VI Casus particularis spectat non tantum singulos fideles, sed etiam plures personas physicas, communitatem sensu stricto constituentes

VII Fideles, in quos ad normam iuris auctoritas dispensandi exercetur, sunt ii omnes qui ratione domicilii (cf can 94) vel alii tituli Episcopo subiciuntur

VIII Ad normam can 84 § 1 ad dispensationem concedendam requiritur iusta et rationabilis causa, habita etiam ratione gravitatis legis, a qua dispensatur Causa vero legitima dispensationis est spirituale fidelium bonum (cf Decretum *Christus Dominus* n 8b)

IX Salvis facultatibus Legatis Romani Pontificis et Ordinariis specialiter tributis, Nobis expresse reservamus dispensationes quae sequuntur:

1) Ab obligatione caelibatus seu a prohibitione matrimonii contrahendi, qua diaconi et presbyteri astringuntur, etiam si ad statum laicalem legitime redacti aut regressi sint (cf can 213 § 2)

2) A prohibitione exercendi ordinem presbyteratus facta coniugatis, qui eundem ordinem sine dispensatione Apostolicae Sedis receperint

3) A vetito, quod in clericos in sacro Ordine constitutos cadit.

a) D' exercir la medicina o la cirugia

b) D' assumir carrecs publics que suposin l' exercici de jurisdicció laical o administrativa

c) De procurar-se o d' acceptar carrecs de senador o diputat en els llocs on hi hagi prohibició pontifícia

d) D' exercir, per ells mateixos o per altres, negocis o comerç, tant si és en utilitat pròpia com aliena

4) De les lleis generals que afecten els religiosos com a tals, però no en tant que aquests estan sotmesos als Ordinaris de lloc segons la norma del dret comú i principalment del decret del Concili *Christus Dominus* (n 33-35), restant sempre en ferm la disciplina religiosa i el dret del superior propi

De les altres lleis generals, només si es tracta de sodalicis clericals de religió exempta

5) De l' obligació de denunciar el sacerdot reu del delicte de sol licitació en la confessió, segons el cànon 904

6) De la manca d' edat dels ordenands que passi d' un any *(recordin els Bisbes, en examinar les causes de dispensa de la manca d' edat dels ordenands, la gravetat del que estableix el decret conciliar «Optatam totius»* n 12)

7) Dels estudis de filosofia racional i teologia, tant amb refe rència a llur durada com a les disciplines primàries (cf decret *Optatam totius* n 12)

8) De totes les irregularitats portades al fur judicial

9) De les irregularitats i impediments per a rebre els ordes

a) exercendi medicinam vel chirurgiam,

b) assumendi officia publica, quae exercitium laicalis iurisdictionis vel administrationis secum ferant,

c) exquirendi vel assumendi munus senatoris vel legiferi deputati, in locis ubi pontificia prohibitio intercesserit,

d) exercendi per se vel per alios negotiationem aut mercaturam, sive in propriam sive in aliorum utilitatem

4) A legibus generalibus, quae afficiunt religiosos qua tales, non autem quatenus iidem Ordinariis locorum ad normam iuris communis et praesertim Decreti Conciliaris *Christus Dominus* (n 33-35) subsunt, firma semper manente religiosa disciplina et salvo iure proprii Superioris

A ceteris legibus generalibus, tantum si agatur de sodalibus Religionis clericalis exemptae

5) Ab obligatione denuntiandi sacerdotem reum delicti sollicitationis in confessione, de qua in can 904

6) Ab ordinandorum defectu aetatis, qui annum excedat *(Meminerint Episcopi, in perpendendis causis propter quas ab ordinandorum aetatis defectu dispensare valent, gravitatem eorum quae decreto Conciliari* Optatam totius, n 12, *statuuntur)*

7) A ratione studiorum cursus philosophiae rationalis et theologiae, tum ad legitimum temporis spatium, tum ad primarias disciplinas quod attinet (cf Decr *Optatam totius* n 12)

8) Ab omnibus irregularitatibus ad forum iudiciale deductis

9) Ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines *suscipiendos*

a) De la irregularitat per defecte, si es tracta de fills adulterins o sacrílegs, de defecte corporal, d' epilèptics i dements.

b) De la irregularitat per delicte públic dels qui han consumat l' apostasia de la fe o s' han passat a l' heretgia o al cisma.

c) De la irregularitat per delicte públic dels qui han atemptat el matrimoni, o l' han celebrat només civil, o es trobaven lligats per vincle matrimonial, per orde sagrat o vots religiosos, encara que només fossin simples o temporals, o amb dona obligada als mateixos vots o casada en matrimoni vàlid (càn.985,3.º).

d) De la irregularitat per delicte públic o ocult dels qui han comès homicidi voluntari o han procurat l' avortament del fetus humà, amb consecució d' efecte, i de tots els col.laboradors (càn.985,4.º).

e) De l' impediment en virtut del qual els homes que tenen muller no poden rebre l' orde del presbiterat.

10) Amb referència *a l' exercici de l' orde ja rebut,* de les irregularitats de què tracta el cànon 985,3.º, només en els casos públics, i 4, també en els casos ocults, a no ser que el recurs a la Sagrada Penitenciaria sigui impossible, restant en ferm, però, l' obligació que té el propi dispensat de recórrer com més aviat millor a la mateixa Sagrada Penitenciaria.

11) De l' impediment d' edat per a contreure matrimoni vàlid, quan la manca d' edat passi d' un any.

12) De l' impediment matrimonial sorgit del diaconat o de l' orde sagrat del presbiterat o de la professió religiosa solemne.

13) De l' impediment de crim, a què es refereix el cànon 1.075, 2.º i 3.º

a) ab irregularitate ex defectu, si agatur de filiis adulterinis vel sacrilegis, de corpore vitiatis, de epilepticis et amentibus;

b) ab irregularitate ex delicto publico eorum, qui apostasiam a fide consummaverint, aut ad haeresim vel schisma transierint;

c) ab irregularitate ex delicto publico eorum qui matrimonium attentare, aut civilem tantum actum ponere ausi sint, vel ipsimet vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut votis religiosis etiam simplicibus ac temporariis ligati, vel cum muliere iisdem votis adstricta aut matrimonio valido coniuncta (can.985, 3.º);

d) ab irregularitate ex delicto sive publico sive occulto eorum qui voluntarium homicidium perpetrarint, aut fetus humani abortum procuraverint, effectu secuto, omnesque cooperatores (can.985,4.º);

e) ab impedimento quo viri uxorem habentes prohibentur sacrum ordinem presbyteratus recipere.

10) *Ad exercitium ordinis iam suscepti,* quod attinet, ab irregularitatibus de quibus in can.985,3, in casibus tantum publicis, et 4, etiam in casibus occultis, nisi recursus ad S. Poenitentiariam sit impossibilis, firmo tamen onere in ipso dispensato recurrendi quam primum ad eandem S. Poenitentiariam.

11) Ab impedimento aetatis ad matrimonium validum contrahendum, quoties aetatis defectus annum excedat.

12) Ab impedimento matrimoniali orto ex diaconatu, vel sacro ordine presbyteratus, vel ex sollemni professione religiosa.

13) Ab impedimento criminis, de quo in can.1075,2.º et 3.º

14) De l' impediment de consanguinitat en línia recta i en línia col.lateral fins al segon grau mesclat amb el primer.

15) De l' impediment nascut de l' afinitat en línia recta.

16) De tots els impediments matrimonials, si es tracta de matrimonis mixtos, sempre que no puguin observar-se les condicions exigides en el n.1 de la instrucció *Matrimonii sacramentum,* promulgada per la Sagrada Congregació per a la Doctrina de la Fe el 18 de març de 1966 (cf. AAS 58 [1966] 237).

17) De la forma legalment prescrita per a contreure matrimoni vàlidament.

18) De la llei per a renovar el consentiment matrimonial per als efectes de la convalidació «in radice», quan:

a) Es necessita la dispensa d' un impediment reservat a la Seu Apostòlica;

b) Es tracta d' un impediment natural o diví que ja ha cessat;

c) Es tracta de matrimonis mixtos i no s' han observat les condicions prescrites a l' esmentada instrucció de la Sagrada Congregació per a la Doctrina de la Fe, n.1.

19) De la pena vindicativa establerta per dret comú que hagi estat declarada o imposada per la mateixa Seu Apostòlica.

20) Del temps establert per al dejuni eucarístic.

Les normes sobre la facultat de dispensar atribuïda als Bisbes pel decret conciliar *Christus Dominus* entren en vigor el dia 15 del mes d' agost d' aquest any.

Tot el que per Nós resta establert amb aquestes lletres donades

14) Ab impedimento consanguinitatis in linea recta et in linea collaterali usque ad secundum gradum mixtum cum primo.

15) Ab impedimento orto ex affinitate in linea recta.

16) Ab omnibus impedimentis matrimonialibus, si agatur de matrimoniis mixtis, quotiescumque servari nequeunt condiciones requisitae in n.I Instructionis *Matrimonii Sacramentum* a S. Congregatione pro Doctrina Fidei, die 18 martii 1966 editae (cf. AAS 58 [1966] 237).

17) A forma iure praescripta ad valide contrahendum matrimonium.

18) A lege renovandi consensum matrimonialem in sanatione in radice, quoties:

a) requiritur dispensatio super impedimento Sedi Apostolicae reservato;

b) agitur de impedimento iuris naturalis vel divini, quod iam cessaverit;

c) agitur de matrimoniis mixtis, cum servatae non fuerint condiciones praescriptae in commemorata Instructione S. Congregationis pro Doctrina Fidei, n.I.

19) A poena vindicativa iure communi statuta, quae ab ipsa Sede Apostolica declarata vel inflicta fuerit.

20) A tempore statuto pro ieiunio eucharistico.

Normae de facultatibus dispensandi, Episcopis iuxta Conciliare Decretum *Christus Dominus* tributis, valere incipient a die xv mensis Augusti huius anni.

Quaecumque vero a Nobis hisce Litteris motu proprio datis statuta

«motu pfoprio» manem que romangui ferm i ratificat, sense que obsti res en contra.

A Sant Pere de Roma, el dia 15 de juny de 1966, tercer any del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XV mensis Iunii, anno MDCCCCLXVI, Pontificatus Nostri tertio.

PAULUS PP. VI

NORMES EXECUTIVES DELS DECRETS CONCILIARS SOBRE ELS BISBES, ELS PREVERES, ELS RELIGIOSOS I LES MISSIONS

LLETRAS APOSTÒLICAS DONADAS «MOTU PROPRIO» PER LA SANTEDAT DEL SENYOR NOSTRE

PAU

PER LA DIVINA PROVIDÈNCIA

PAPA VI

AMB LA QUAL ES DONEN NORMES SOBRE L' EXECUCIÓ D' ALGUNS DECRETS DEL SAGRAT CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II

No hi ha dubte que el govern de la santa Església demana que, després de la celebració del Concili ecumènic Vaticà II, es promulguin noves normes i es donin noves directrius, a fi de respondre a les necessitats que ell ha creat; les quals s' adaptin més plenament als nous fins i als camps de l' apostolat que, per obra del Concili, s' han presentat a l' Església en el món del nostre temps, el qual, profundament transformat, reclama llum i sent la necessitat del fervor sobrenatural de la caritat.

Guiats, doncs, per aquests criteris, tan aviat com va acabar-se el Sínode ecumènic, vam constituir Comissions d' estudi que apliquessin la doctrina i l' experiència a l' intent d' establir normes precises per a l' execució dels decrets del Concili, als quals hom ja havia fixat una «vacatio legis». Aquestes Comissions, com vam dir en el nostre

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

P A U L I

DIVINA PROVIDENTIA

P A P A E V I

LITTERAE APOSTOLICAE MOTU PROPRIO DATAE QUIBUS NORMAE AD QUAEDAM EXSEQUENDA SS. CONCILII VATICANI II DECRETA STATUUNTUR

Ecclesiae Sanctae regimen sane postulat, ut, post celebratum Oecumenicum Concilium Vaticanum II, novae condantur normae novaeque rerum temperationes statuantur, quae necessitatibus ab ipso inductis respondeant, atque magis magisque accommodentur novis apostolatus finibus ac provinciis, quae eiusdem Concilii opera Ecclesiae patuerunt in mundo huius temporis, qui, valde commutatus, radianti lumine eget ac supernaturalem caritatis ardorem desiderat.

Quam ob rem, hisce ducti consiliis, ubi primum Oecumenica Synodus ad exitum pervenit, studiorum Commissiones constituimus, quae doctrinam ac rerum usum pro sua parte in id conferrent, ut certae definirentur normae ad Concilii Decreta exsequenda, quibus quaedam legis vacatio iam data erat.

«motu proprio» *Munus apostolicum,* del dia 10 del juny passat, s' han dedicat assíduament a la missió encomanada, i a la data establerta ens han comunicat llurs conclusions.

Després d' haver estudiat detingudament aquestes conclusions, considerem que ha arribat el moment de publicar les normes esmentades. Amb tot, tractant-se d' una matèria disciplinar, sobre la qual l' experiència encara pot suggerir moltes iniciatives i donat també que hi ha una Comissió que treballa en la revisió i esmena del Codi de Dret Canònic, en el qual s' ordenaran d' una manera més congruent, apropiada i definida les lleis de tota l' Església, Nós pensem obrar amb prudència i seny si publiquem les normes presents *ad experimentum.*

Durant aquest interval, les Conferències episcopals podran comunicar-nos les suggerències i observacions que l' execució d' aquestes normes pugui aconsellar i també fer-nos propostes.

Així, doncs, després d' un estudi detingut, decretem i promulguem «motu proprio» i en virtut de la nostra autoritat apostòlica les normes que segueixen per a l' execució dels decrets conciliars *Christus Dominus* (sobre la funció pastoral dels Bisbes a l' Església), *Presbyterorum ordinis* (sobre el ministeri i la vida dels preveres), *Perfectae caritatis* (sobre la renovació adequada de la vida religiosa) i *Ad gentes divinitus* (sobre l' activitat missionera de l' Església). Ordenem que l' observança d' aquestes normes sigui *ad experimentum,* és a dir, fins al temps de la promulgació del nou Codi de Dret Canònic, si, mentrestant, no es determina res més per part de la Seu Apostòlica.

Aquestes normes entraran en vigor el dia 11 del proper mes d' oc-

Huiusmodi Commissiones, sicut Litteris motu proprio datis die x superioris mensis iunii, a verbis incipientibus *Munus Apostolicum,* libentes scripsimus, in commissum officium sedulo incubuerunt, Nobisque suas conclusiones tempore constituto fecerunt notas.

Quas cum attento animo consideraverimus, censemus tempus nunc esse commemoratas normas edi. Attamen, cum de materie agatur ad disciplinam pertinente, de qua rerum experientia plura adhuc suggerere potest, cumque ceterum propria Commissio operam det Codici Iuris Canonici recognoscendo atque emendando, in quo universae Ecclesiae leges ratione magis congruente, accommoda atque definita simul ordinabuntur, Nos sapienter prudenterque facturos esse putamus, si hasce normas *ad experimentum* ediderimus.

Hoc autem temporis intervallo, Episcoporum Conferentiis fas erit suas animadversiones notationesque Nobiscum communicare, quas normarum exsecutio forte faciendas suaserit, novaque consilia Nobis proponere.

Itaque, re mature perpensa, motu proprio atque apostolica Nostra auctoritate normas, quae sequuntur, ad exsequenda Concilii Decreta a verbis incipientia: *Christus Dominus* (de pastorali Episcoporum munere in Ecclesia), *Presbyterorum Ordinis* (de Presbyterorum ministerio et vita), *Perfectae caritatis* (de accommodata renovatione vitae religiosae) et *Ad gentes divinitus* (de activitate missionali Ecclesiae) decernimus ac promulgamus, easque ad experimentum observari praecipimus, scilicet donec novus Iuris Canonici Codex promulgetur, nisi interdum ab Apostolica Sede aliter providendum sit.

Eaedem normae vigere incipient die xi proximi mensis octobris, quo

tubre, dia de la Maternitat de la Benaventurada Verge Maria, en què es compleixen els quatre anys des que el nostre Predecessor de v. m. Joan XXIII va inaugurar solemnement el sagrat Concili.

Manem que tot el que s' estableix en aquestes lletres «motu proprio» sigui tingut per ferm i ratificat, sense que obsti res en contra, ni que es tractés de quelcom digne de menció especialíssima.

A Sant Pere de Roma, el dia 6 d' agost de 1966, festa de la Transfiguració de nostre Senyor Jesucrist, any quart del nostre pontificat.

PAU VI, Papa.

I. Normes per a l' aplicació dels decrets «Christus Dominus» i «Presbyterorum ordinis» del sagrat Concili Vaticà II

L' ofici episcopal, que el sagrat Concili Vaticà II ha il.lustrat més clarament amb la constitució dogmàtica *Lumen gentium* i amb el decret *Christus Dominus,* ha estat instituït per Déu amb vista a l' edificació del Cos místic del Crist, que és l' Església.

És per això que els sagrats Pastors tenen l' obligació de complir amb dedicació constant el seu deure d' ensenyar, santificar i pasturar el Poble de Déu, participant generosament amb el romà Pontífex en la sol.licitud de totes les Esglésies, ocupant-se sense parar del governament recte de les diòcesis que els han estat encomanades i, finalment, treballant d' una manera activa pel bé comú de les diverses Esglésies.

En el governament de les diòcesis que els han estat encomanades,

die, Maternitati B. M. V. sacro, quattuor abhinc annos, Sacrosanctum Concilium a Decessore Nostro Ioanne XXIII, ven. mem., sollemniter inauguratum est.

Quaecumque vero a Nobis hisce Litteris motu proprio datis statuta sunt, ea omnia firma ac rata esse iubemus, contrariis quibusvis, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die VI mensis augusti, in festo Transfigurationis D.N.I.C., anno MCMLXVI, Pontificatus Nostri quarto.

PAULUS PP. VI.

I. Normae ad exsequenda decreta Ss. Concilii Vaticani II «Christus Dominus» et «Presbyterorum Ordinis»

Episcopale officium, quod Sacrosanctum Concilium Vaticanum II in Constitutione dogmatica *Lumen gentium* et in Decreto *Christus Dominus* in clariore luce posuit, in aedificationem Mystici Corporis Christi, quod est Ecclesia, divinitus institutum est.

Huius rei causa Sacri Pastores munus suum docendi, sanctificandi atque pascendi Populum Dei diuturna cura adimplere tenentur tum sollicitudinem omnium Ecclesiarum generose cum Romano Pontifice participantes, tum recto dioecesium sibi commissarum regimini impensius providentes, tum denique in commune plurium Ecclesiarum bonum actuose una operantes.

In regimine autem dioecesium sibi commissarum Episcopi necessarios

els Bisbes tenen com a col laboradors i consellers imprescindibles, en primer lloc, els preveres, els quals han d' escoltar de gust i àdhuc consultar, bé que en tots els casos resti en ferm la potestat dels Bisbes d obrar lliurement i d' establir directrius i normes i de legislar d' acord amb la consciència del seu deure i amb els principis del governament de l' Església (cf const dogm *Lumen gentium* n 27)

Per tal, doncs, que els Bisbes puguin exercir més fàcilment i millor el seu ofici pastoral i perquè es posin en pràctica tan eficaçment com sigui possible els principis aprovats solemnement pel sagrat Concili en els decrets *Christus Dominus* i *Presbyterorum ordinis,* s' estableixen les normes següents

DISTRIBUCIÓ DEL CLERICAT I AJUDA QUE CAL DONAR A LES DIÒCESIS
(N 6 del d *Christus Dominus* i n 10 del d *Presbyterorum ordinis*)

1 Es crearà, si es creu convenient, un Consell especial a la Seu Apostòlica, el qual tindrà la missió d' establir els principis generals que han de regir una distribució del clericat més convenient d' acord amb les necessitats de les diverses Esglésies

2. Correspondrà als Sínodes patriarcals i a les Conferències episcopals, atenent-se a les prescripcions de la Seu Apostòlica, d' establir directrius i publicar normes per als Bisbes amb la finalitat d' aconseguir la millor distribució del clericat del propi territori i del que procedeix d' altres regions i de proveir així a les necessitats de totes les diòcesis del propi territori i mirar també de procurar el bé de les Esglésies en terres de missió i en nacions que manquen de clericat Es constituirà, doncs, en totes les Conferències episcopals una Comissió que tindrà per missió estudiar les necessitats de les

adiutores et consiliarios habent in primis Presbyteros, quos ideo libenter audire, immo consulere velint, firma semper in omnibus eorundem Episcoporum potestate libere agendi, rationes et normas statuendi legesque ferendi iuxta officii sui conscientiam atque regiminis Ecclesiae principia (cf Const. dogm. *Lumen gentium,* N 27)

Quo facilius igitur et aptius Episcopi suum pastorale munus exercere valeant atque efficacius ad effectum deducantur principia, quae sive in Decreto *Christus Dominus* sive in Decreto *Presbyterorum Ordinis* a Sacrosancto Concilio sollemniter adprobata sunt, hae quae sequuntur normae statuuntur.

CLERI DISTRIBUTIO ET SUBSIDIA DIOECESIBUS PRAESTANDA
(N.6 Decr. *Christus Dominus* et N 10 Decr *Presbyterorum Ordinis)*

1. Instituetur, si opportunum videatur, apud Sedem Apostolicam peculiare Consilium, cuius erit generalia tradere principia, quibus regatur aptior, attentis variarum Ecclesiarum necessitatibus, cleri distributio.

2. Synodorum Patriarchalium et Episcopalium Conferentiarum erit, attentis Apostolicae Sedis praescriptis, ordinationes statuere et normas pro Episcopis edere, ut apta obtineatur cleri, tum proprii territorii, tum ex aliis regionibus advenientis, distributio, qua nempe necessitatibus omnium dioecesium proprii territorii provideatur, atque etiam bono Ecclesiarum in terris Missionum et in Nationibus cleri penuria laborantibus prospiciatur. Apud quamlibet Episcoporum Conferentiam igitur constituatur Commissio,

diverses diòcesis del territori i també llurs possibilitats de cedir clericat a d' altres Esglésies, portar a la pràctica les conclusions referents a la distribució del clericat definides i aprovades per les Conferències i comunicar-les als Bisbes del territori

3 Per tal de facilitar el pas dels clergues d una diòcesi a l' altra—deixant en ferm el que hi ha establert sobre la incardinació i l' excardinació, que haurà d' adaptar se a les circumstàncies noves—es determina el que segueix

§ 1 Hom donarà als clergues dels seminaris una formació que els mogui a preocupar-se, no sols de la diòcesi per a la qual són ordenats, sinó també de tota l' Església, i, amb llicència de l' Ordinari, estiguin disposats a consagrar-se a les Esglésies particulars que tinguin una necessitat més urgent

§ 2 Exceptuant el cas de veritable necessitat de la diòcesi pròpia, els Ordinaris o els Jerarques no negaran el permís d' emigrar als clergues que coneguin preparats i considerin aptes per a anar a les regions més mancades de clericat i desenrotllar-hi el seu ministeri No obstant, miraran d' establir, per escrit, un acord amb l' Ordinari del lloc a on es dirigeixen sobre els drets i els deures d' aquests clergues

§ 3 També procuraran aquests Ordinaris que els clergues que tenen la intenció de passar de la seva diòcesi a una altra de diversa nació es preparin bé per a exercir-hi el sagrat ministeri, és a dir, que aprenguin la llengua d' aquella regió i s' informin sobre els seus costums, condicions socials i institucions

§ 4 Els Ordinaris poden donar permís als seus clergues de passar a d' altres diòcesis per un temps determinat, i inclús podran

cuius erit necessitates variarum dioecesium territorii atque etiam earum possibilitates de proprio clero cedendi aliis Ecclesiis indagare, ad exsecutionem adducere conclusiones a Conferentiis definitas et probatas easque ad Episcopos territorii perferie, cleri distributionem respicientes.

3. Ut transitus clericorum ab una ad aliam dioecesim facilior reddatur, —firmo manente incardinationis et excardinationis instituto, utique novis adiunctis aptando—haec servanda statuuntur

§ 1. Clerici in Seminariis ita instituantur, ut non tantum dioecesis, in cuius servitium ordinantur, sed universae Ecclesiae quoque sollicitudinem habeant, utque, de licentia proprii Episcopi, paratos se exhibeant qui Ecclesiis particularibus, quarum gravis urget necessitas, sese devoveant.

§ 2. Extra casum verae necessitatis propriae dioecesis, Ordinarii seu Hierarchae ne denegent licentiam emigrandi clericis, quos paratos sciant atque aptos aestiment qui regiones petant gravi cleri inopia laborantes, ibidem sacrum ministerium peracturi, curent vero, ut per conventionem scriptam cum Ordinario loci quem petunt iura et officia eorum clericorum stabiliantur

§ 3. Curent autem iidem Ordinarii, ut clerici a propria dioecesi ad dioecesim alterius nationis transmigrare intendentes apte praeparentur ad ibidem sacrum ministerium exercendum, ut scilicet et linguae regionis scientiam acquirant, et eiusdem institutorum, condicionum socialium, usuum et consuetudinum intellegentiam habeant;

§ 4. Ordinarii licentiam ad aliam dioecesim transmigrandi concedere possunt suis clericis, ad tempus praefinitum, etiam pluries renovandum, ita

prorrogar-lo diverses vegades, però de manera que els clergues romanguin incardinats a llurs diòcesis pròpies i, en tornar, continuïn gaudint de tots els drets que tindrien, si hi haguessin exercit el ministeri sagrat.

§ 5. El clergue que hagi passat legítimament de la seva diòcesi a una altra, resta, després de cinc anys, incardinat per dret a aquesta darrera, si hagués manifestat aquest desig, per escrit, a l' Ordinari de la diòcesi que el rep i al seu Ordinari propi, i mentre cap d' aquests darrers no hagi manifestat res en contra de l' esmentat escrit en el termini de quatre mesos.

4. A més, per tal de dur endavant especials treballs pastorals o de missions a favor de diverses regions o grups socials que necessiten una ajuda especial, la Seu Apostòlica podrà erigir, amb profit, prelatures que constin de sacerdots del clericat secular, dotats d' una formació especial. Aquestes prelatures són governades per un Prelat propi i gaudeixen d' estatuts particulars.

Serà missió d' aquest Prelat erigir i dirigir un seminari nacional o internacional, on puguin formar-se convenientment els alumnes. Aquest Prelat té el dret d' incardinar els esmentats alumnes i d' ordenar-los a títol de «servitium prelaturae».

El Prelat haurà de tenir cura de la vida espiritual dels ordenats amb aquest títol, així com del continuat perfeccionament de llur formació especial i del seu ministeri peculiar, i establirà acords amb els Ordinaris del lloc a on els sacerdots siguin enviats. Es preocuparà també del manteniment digne dels ordenats, que els esmentats acords hauran d' atendre, sia mitjançant els béns propis de la prelatura, sia amb d' altres recursos oportuns. També haurà d' ocupar-se

tamen ut iidem clerici in propria dioecesi incardinati maneant, atque in eandem redeuntes omnibus iuribus gaudeant, quae haberent si in ea sacro ministerio addicti fuissent;

§ 5. Clericus autem qui a propria dioecesi in aliam legitime transmigraverit, huic dioecesi, transacto quinquennio, ipso iure incardinatur, si talem voluntatem in scriptis manifestaverit tum Ordinario dioecesis hospitis tum Ordinario proprio, nec horum alteruter ipsi contrariam scripto mentem intra quattuor menses significaverit;

4. Praeterea, ad peculiaria opera pastoralia vel missionaria perficienda pro variis regionibus aut coetibus socialibus, qui speciali indigent adiutorio, possunt ab Apostolica Sede utiliter erigi Praelaturae, quae constent presbyteris cleri saecularis, peculiari formatione donatis, quaeque sunt sub regimine proprii Praelati et propriis gaudent statutis.

Huius Praelati erit nationale aut internationale erigere ac dirigere Seminarium, in quo alumni apte instituantur. Eidem Praelato ius est eosdem alumnos incardinandi, eosque titulo servitii Praelaturae ad Ordines promovendi.

Praelatus prospicere debet vitae spirituali illorum, quos titulo praedicto promoverit, necnon peculiari eorum formationi continuo perficiendae, eorumque peculiari ministerio, initis conventionibus cum Ordinariis locorum ad quos sacerdotes mittuntur. Item providere debet ipsorum decorae sustentationi, cui quidem consulendum est per easdem conventiones, vel bonis ipsius Praelaturae propriis, vel aliis subsidiis idoneis. Similiter prospicere

dels qui han d' abandonar llur missió per malaltia o per altres motius.

Res no impedeix que els laics, tant solters com casats, previ acord amb la prelatura, es consagrin a les obres i iniciatives d' ella, aportant llur perícia professional.

Aquestes prelatures només s' erigiran després d' haver escoltat el parer de les Conferències episcopals del territori on hauran d' exercir el seu treball. Es tindrà cura que en llur tasca respectin els drets dels Ordinaris del lloc i mantinguin contínuament relacions estretes amb les Conferències episcopals.

5. Per últim, també és de la competència dels Sínodes patriarcals i de les Conferències episcopals d' establir les directrius oportunes sobre l' ús dels béns eclesiàstics, mitjançant les quals, atenent primerament les necessitats de les diòcesis del territori, hom imposarà contribucions a aquestes darreres a favor de les obres d' apostolat o de caritat o de les Esglésies menys dotades o que per circumstàncies especials passin necessitat.

La potestat dels Bisbes diocesans
(N.8 del d. *Christus Dominus.)*

6. Les normes per a l' execució del que prescriu el n.8 han estat establertes amb el «motu proprio» *De episcoporum muneribus,* del 15 de juny de 1966,

debet iis qui ob infirmam valetudinem aut alias ob causas munus sibi commissum relinquere debent.

Nihil impedit quominus laici, sive caelibes sive matrimonio iuncti, conventionibus cum Praelatura initis, huius operum et inceptorum servitio, sua peritia professionali, sese dedicent.

Tales Praelaturae non eriguntur, nisi auditis Conferentiis Episcoporum territorii, in quo operam suam praestabunt. In qua exercenda sedulo caveatur, ut iura Ordinariorum locorum serventur et cum iisdem Conferentiis Episcoporum arctae rationes continuo habeantur.

5. Synodis Patriarchalibus et Episcoporum Conferentiis tandem etiam competit eas de usu bonorum ecclesiasticorum opportunas statuere ordinationes, quibus, attentis quidem imprimis ipsarum dioecesium territorii necessitatibus, dioecesibus subsidia quaedam imponuntur solvenda in favorem sive operum apostolatus vel caritatis, sive Ecclesiarum quae parvis opibus sunt praeditae aut ob peculiaria adiuncta in egestate versantur.

Potestas episcoporum dioecesanorum
(N.8 Decr. *Christus Dominus)*

6. Normae ad exsequendum praescriptum N. 8 statutae sunt Litteris Apostolicis motu proprio datis die XV mensis iunii anno MCMLXVI, quibus a verbis *De Episcoporum muneribus* initium est.

FOMENT DE L' ESTUDI I DE LA CIENCIA PASTORAL
(N 16 del d *Christus Dominus* i 19 del d *Presbyterorum ordinis*)

7 Els Bisbes, individualment o en comú, tindran cura que tots els sacerdots, inclús els dedicats al ministeri, facin un curs de pastoral durant un any, immediatament després de l' ordenació, i assistiexin, en temps determinat, a d' altres classes que els donin l' oportunitat, tant d' un coneixement mes complet de la pastoral, de la teologia, de la moral i de la litúrgia, com d envigorir la seva vida espiritual i intercanviar experiencies apostòliques amb els germans

També tindran cura els Bisbes i les Conferències episcopals, segons les condicions de cada territori, que siguin elegits un o diversos sacerdots de provada ciència i virtut, perque, en qualitat de moderadors d' estudis, promoguin i organitzin classes de pastoral i d' altres mitjans que hom cregui convenients per al foment de la formació científica i pastoral dels sacerdots del territori, com és ara centres d' estudis, biblioteques ambulants, congressos de catequesi, homilètica o litúrgica i d' altres mitjans semblants

REMUNERACIÓ EQUITATIVA I PREVISIÓ SOCIAL DELS SACERDOTS
(N 16 del d *Christus Dominus* i n 20 21 del d *Presbyterorum ordinis*)

8 Els Sínodes patriarcals i les Conferències episcopals tindran cura que s' estableixin normes per a cada diocesi, per a diverses diòcesis en comú o per a totes les d' un territori, mitjançant les quals

STUDIUM ET SCIENTIA PASTORALIS FOVENDA
(N 16 Decr *Christus Dominus* et N 19 Decr *Presbyterorum Ordinis*)

7 Curent Episcopi aut singuli aut inter se coniuncti ut omnes Presbyteri, etiam si ministerio addicti sunt, seriem praelectionum pastoralium statim post ordinationem per annum perficiant, atque frequentent, statis temporibus, alias praelectiones, quibus ipsis Presbyteris praebeatur occasio cum ad pleniorem rationum pastoralium et scientiae theologicae, moralis et liturgicae cognitionem acquirendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et experientias apostolicas inter se cum fratribus communicandas

Curent etiam Episcopi vel Conferentiae Episcopales, iuxta cuiusque territorii condiciones, ut eligantur unus vel plures Presbyteri probatae scientiae et virtutis, qui, tamquam studiorum moderatores, promoveant et ordinent praelectiones pastorales ceteraque subsidia, quae necessaria existimentur ad fovendam formationem scientificam et pastoralem Presbyterorum proprii territorii centra studiis destinata, bibliothecas itinerantes, congressus de re catechetica, homiletica vel liturgica et alia huiusmodi

AEQUA REMUNERATIO PRESBYTERIS PROVIDENDA ET PRAEVIDENTIA SOCIALIS IN FAVOREM PRESBYTEROPUM ORDINANDA
(N 16 Decr *Christus Dominus* et NN 20 21 Decr *Presbyterorum Ordinis*)

8 Curent Synodi Patriarchales et Episcoporum Conferentiae ut, sive pro singulis dioecesibus sive pro pluribus earum in communi sive pro toto territorio, normae statuantur, quibus apte consulatur debitae sustentationi

s' atengui d' una manera satisfactòria el manteniment de tots els clergues que exerceixen el seu carrec o l han exercit en servei del Poble de Deu La remuneració que ha de donar-se als clergues que es troben en les mateixes circumstancies ha de ser, fonamentalment, la mateixa per a tots, tenint en compte, és clar, la natura del càrrec i les condicions de temps i lloc, i ha de ser suficient per a permetre als clergues de portar una vida digna i d ajudar els pobres

La Comissió per a la reforma del Dret Canònic té encomanada la revisio del sistema beneficial Mentrestant, els Bisbes procuraran, després de consultar els seus Consells de preveres, de proveir a la distribució equitativa dels béns, inclús de les rendes procedents dels beneficis

Allí on el sosteniment del clericat depengui totalment o en gran part de les ofrenes dels fidels, les Conferencies procuraran que hi hagi a cada diòcesi una institucio especial que reculli els béns oferts amb aquesta finalitat En serà administrador el mateix Bisbe diocesa, assistit per sacerdots delegats i, on les circumstancies ho aconsellin, per laics especialitzats en economia

Finalment, les Conferències episcopals, tenint sempre en compte les lleis eclesiastiques i civils, miraran que hi hagi a cada nació ins titucions diocesanes, àdhuc federades entre elles o establertes junta ment per a diverses diòcesis, o una associació per a tota la nacio, mitjançant les quals, sota la vigilancia de la sagrada Jerarquia, es proveirà suficientment a la deguda previsió i a l' assistencia sanitaria, així com també al manteniment digne dels clergues malalts, invalids o vells

Correspondra a la revisió del Codi de Dret Canònic d exposar

omnium clericorum qui in Populi Dei servitium munere funguntur vel funct sunt Remuneratio clericis tribuenda praecipue eadem requiritur pro omnibus in iisdem adiunctis versantibus, ratione quidem habita tum ipsius muneris naturae, tum temporum locorumque condicionum, atque sufficiens esse debet ut clerici vitam ducere valeant honestam, utque etiam valeant pauperibus adiutorio esse

Commissioni Codici Iuris Canonici recognoscendo committitur reformatio systematis beneficialis Interim curent Episcopi, suis auditis Concilиis presbyterorum, ut provideatur aequae distributioni bonorum, etiam redituum ex beneficiis provenientium

Advigilent eaedem Conferentiae ut, in regionibus saltem in quibus cleri sustentatio penitus aut magna ex parte a fidelium oblationibus pendet, in singulis dioecesibus speciale institutum quod bona in hunc finem oblata colligat, habeatur, cuius administrator sit ipse Episcopus dioecesanus, cui vero auxilium praebeant sacerdotes delegati et, ubi utilitas id suadeat, etiam laici in re oeconomica periti

Curent tandem eaedem Episcoporum Conferentiae, ut, attentis semper legibus ecclesiasticis et civilibus, in singulis nationibus habeantur sive instituta dioecesana, etiam inter se foederata, sive instituta pro variis dioecesibus simul constituta, sive consociatio pro tota natione condita, quibus, sub vigilantia sacrae Hierarchiae, satis provideatur tum congruenti cautioni et adsistentiae sanitariae, quam vocant, tum debitae sustentationi clericorum qui infirmitate, invaliditate aut senectute laborent

Spectabit ad Codicem Iuris Canonici recognoscendum rationes definire,

les directrius d' acord amb les quals es constituirà també a cada diòcesi o regió una altra caixa comuna, amb què els Bisbes podran atendre d' altres obligacions envers les persones que serveixen l' Església i subvenir a les diverses necessitats de les diòcesis, i amb què les diòcesis més riques podran ajudar les més pobres.

Atenció a certs grups de fidels
(N.18 del d. *Christus Dominus.)*

9. Tenint en compte el gran nombre d' emigrants i forasters que avui hi ha, hom prega les Conferències episcopals que encomanin a un sacerdot delegat especialment o a una Comissió determinada fundada amb aquest fi, tot allò que es refereix a l' estudi i governament de les atencions espirituals que aquestes necessitats requereixen.

El nomenament dels Bisbes
(N.20 del d. *Christus Dominus.)*

10. Restant en ferm el dret del romà Pontífex de nomenar i constituir lliurement els Bisbes, i mantenint íntegrament la disciplina de les Esglésies orientals, les Conferències episcopals, d' acord amb les normes establertes o a establir per la Santa Seu, tractaran secretament i amb prudència cada any dels sacerdots que poden ser promoguts a l' ofici episcopal i proposaran a la Seu Apostòlica els noms dels candidats.

iuxta quas constituenda etiam sit, in singulis dioecesibus vel regionibus, alia massa communis, qua Episcopi valeant aliis obligationibus erga personas Ecclesiae deservientes satisfacere variisque dioecesis necessitatibus occurrere, quaque etiam valeant dioeceses divitiores adiuvare pauperiores.

Quorundam fidelium coetuum sollicitudo
(N.18 Decr. *Christus Dominus)*

9. Rogantur Episcoporum Conferentiae ut, attento magno hodie migrantium et peregrinantium numero, omnia quae ad studium et moderationem eorundem curae spiritualis spectant, committant sacerdoti ad hoc delegato aut speciali Commissioni ad hoc constitutae.

Episcoporum nominatio
(N.20 Decr. *Christus Dominus)*

10. Firmo manente iure Romani Pontificis libere nominandi et instituendi Episcopos, et salva disciplina Ecclesiarum Orientalium, Conferentiae Episcopales, iuxta normas ab Apostolica Sede statutas vel statuendas, de viris ecclesiasticis ad Episcopatus officium in proprio territorio promovendis prudenti consilio sub secreto quotannis agant et candidatorum nomina Apostolicae Sedi proponant.

La renúncia dels Bisbes al seu càrrec
(N.21 del d. *Christus Dominus.)*

11. Per tal de complir el que mana el n.21 del d. *Christus Dominus*, tots els Bisbes diocesans i tots els qui en dret se 'ls equiparen són pregats amb insistència a presentar, espontàniament, abans de complir els setanta-cinc anys, la renúncia al càrrec davant l' autoritat competent, la qual decidirà, després de considerar atentament les circumstàncies de cada cas.

El Bisbe la renúncia del qual hagi estat acceptada podrà conservar, si ho desitja, el domicili a la mateixa diòcesi. Serà aquesta mateixa diòcesi la qui, d' altra banda, haurà d' atendre el manteniment congru i digne del Bisbe que hagi renunciat. Les Conferències episcopals del territori determinaran amb una norma general de quina manera les diòcesis han de complir aquesta obligació.

Els límits de les diòcesis
(N.22-24 del d. *Christus Dominus.)*

12 § 1. A fi de poder revisar degudament el límits de les diòcesis, les Conferències episcopals han d' examinar, cadascuna al seu territori, les actuals divisions territorials de les Esglésies, i crearan amb aquest fi, si és necessari, una Comissió especial. Per això cal que s' estudiï degudament la situació de les diòcesis amb referència al territori, les persones i les coses. Hom escoltarà els Bisbes directament interessats, i també els Bisbes de tota la província o regió eclesiàstica on es faci la revisió. S' utilitzarà, si és possible, la col.la-

Episcoporum a munere renuntiatio
(N.21 Decr. *Christus Dominus)*

11. Ut exsecutioni mandari valeat praescriptum N.21 Decreti *Christus Dominus*, enixe rogantur omnes dioecesani Episcopi aliique ipsis iure aequiparati ut, non ultra expletum septuagesimum quintum aetatis annum, renuntiationem ab officio sua sponte exhibeant Auctoritati competenti, quae, omnibus singulorum casuum inspectis adiunctis, providebit.

Episcopus, cuius renuntiatio ab officio acceptata fuerit, habitationis sedem aliquam, si id exoptet, in ipsa dioecesi servare poterit. Ipsa ceterum dioecesis providere debet Episcopi renuntiantis congruae ac dignae sustentationi. Conferentiae Episcoporum territorii est, per modum normae generalis, determinare rationes, secundum quas dioeceses huic officio satisfacere debent.

Dioecesium circumscriptiones
(NN.22-24 Decr. *Christus Dominus)*

12. § 1. Ut dioecesium circumscriptiones congrue recognosci possint, Conferentiae Episcopales, pro suo quaeque territorio, condita, si casus ferat, peculiari Commissione, examini subiciant praesentes Ecclesiarum divisiones territoriales. Quare oportet ut dioecesium status, quoad territorium personas et res, rite investigetur; singuli Episcopi, quorum directe intersit, necnon Episcopi totius provinciae vel regionis ecclesiasticae intra cuius fines dioe-

boració d' homes veritablement entesos, tant eclesiàstics com laics. Seran jutjats amb equanimitat els motius fundats en la natura que aconsellen potser el canvi de límits. Es proposaran totes les possibles innovacions de què tracten els n.22-23 del decret *Christus Dominus*. Hom tindrà en compte, en la divisió o desmembrament de diòcesis, una distribució equitativa i convenient dels sacerdots i dels alumnes dels seminaris, ben considerades tant les necessitats per a l' exercici del ministeri sagrat a cada diòcesi com les circumstàncies i desigs especials dels interessats.

§ 2. Amb referència a les Esglésies orientals, es desitja que, en determinar els límits de les eparquies, es tingui en compte també la major proximitat d' aquells llocs on resideixen els fidels d' un mateix ritu.

Facultats dels Bisbes auxiliars
(N.25-26 del d. *Christus Dominus.)*

13 § 1. Cal constituir Bisbes auxiliars en una diòcesi determinada quan ho reclamin les necessitats de l' apostolat que s' hi desenrotlla. Ara bé, el profit pastoral del ramat del Senyor, la unitat de governament en la direcció de la diòcesi, la condició de membre del Col.legi episcopal de què està investit l' auxiliar i la col.laboració eficaç amb el Bisbe diocesà són els principis més importants que cal tenir en compte quan es tracti dels poders que han d' atribuir-se al Bisbe auxiliar.

§ 2. El Bisbe diocesà constituirà el seu auxiliar vicari general

cesium recognitio fiat, audiantur; virorum vere peritorum, sive ecclesiasticorum, sive laicorum, auxilium pro posse adhibeatur; in natura sitae rationes, quae circumscriptiones immutare forte suadeant, aequo animo perpendantur; omnes innovationes forte introducendae, de quibus in NN.22-23 Decreti *Christus Dominus*, proponantur; in dioecesium divisione vel dismembratione, aequa et apta presbyterorum necnon Seminarii alumnorum distributio, attentis tum necessitatibus ministerii salutis in unaquaque dioecesi exercendi, tum peculiaribus illorum conditionibus et votis, curetur.

§ 2. Pro Ecclesiis Orientalibus vero optandum est ut, in definiendis eparchiarum circumscriptionibus, ratio quoque habeatur maioris propinquitatis illorum locorum, in quibus fideles eiusdem ritus commorantur.

Episcoporum Auxiliarium facultates
(NN.25-26 Decr. *Christus Dominus)*

13. § 1. Episcopos Auxiliares pro aliqua dioecesi constituere necesse est, quoties id exigant verae necessitates apostolatus in illa exercendi. Iamvero, pascendi dominici gregis bonum, unitas regiminis in dioecesi moderanda, condicio membri Collegii Episcopalis, qua Auxiliaris decoratur, necnon efficax cum Episcopo dioecesano cooperatio, principia constituunt praecipua prae oculis habenda, quando de potestate Episcopo Auxiliari tribuenda agitur.

§ 2. Episcopus dioecesanus debet Auxiliarem constituere aut Vicarium

o *Syncellum*, o bé vicari episcopal, de manera que, en qualsevol cas, sols depengui de l' autoritat del Bisbe diocesà.

§ 3. A fi d' atendre convenientment el bé comú de les diòcesis i per tal d' assegurar la dignitat del Bisbe auxiliar, el Concili ha volgut manifestar el desig segons el qual, en cas de seu vacant, s' hauria de confiar el règim de la diòcesi, per part dels qui tenen aquest dret, a l' auxiliar, o, si fossin més d' un, a un dels auxiliars. Amb tot, el Bisbe auxiliar, si l' autoritat competent no ha determinat altrament per a un cas determinat, durant el temps de seu vacant no perd els poders i facultats de què gaudia jurídicament, durant el temps de seu plena, com a vicari episcopal o vicari general. En aquest cas, l' auxiliar no elegit per al càrrec de vicari capitular gaudirà de la potestat que li dóna el dret fins que prengui possessió el Bisbe nou, i l' exercirà amb plena harmonia amb el vicari capitular, que presideix el govern de la diòcesi.

Els vicaris episcopals

(N.27 del d. *Christus Dominus.)*

14 § 1. El Concili ha creat jurídicament el nou ofici de vicari episcopal, a fi que el Bisbe pugui exercir de la millor manera possible el govern pastoral de la diòcesi ajudat amb nous col.laboradors. Per això es deixa a la determinació lliure del Bisbe diocesà constituir un o diversos vicaris episcopals, d' acord amb les necessitats especials del lloc. Resta també vigent la facultat que té de nomenar, segons el cànon 366 del CIC, un o diversos vicaris generals.

Generalem seu Syncellum aut Vicarium Episcopalem, ita tamen ut, quolibet n casu, ab Episcopi dioecesani auctoritate unice dependeat.

§ 3. Ut bono communi dioecesis sufficienter provideatur et Episcopi Auxiliaris dignitas in tuto collocetur, voluit Concilium suum optatum manifestare ut, sede vacante, Auxiliari vel, ubi plures sint, uni ex Auxiliaribus, ab illis quorum ius est dioecesis regimen committatur. Attamen, nisi aliud a competenti Auctoritate in casu peculiari statutum fuerit, Episcopus Auxiliaris, sede vacante, potestates et facultates non amittit quibus sede plena a iure gaudebat, tanquam Vicarius Generalis vel tamquam Vicarius Episcopalis. Tunc autem Auxiliaris, ad munus Vicarii Capitularis non electus, hac sua potestate, a iure quidem collata, usque dum novus Episcopus possessionem sedis ceperit, gaudet, plena concordia exercenda cum Vicario Capitulari, qui regimini dioecesis praeest.

Vicarii Episcopales

(N.27 Decr. *Christus Dominus)*

14. § 1. Novum officium Vicarii Episcopalis in iure ideo a Concilio conditum est, ut Episcopus novis cooperatoribus auctus, meliore quo fieri possit modo regimen pastorale dioecesis exercere valeat. Quare unum vel plures Vicarios Episcopales constituere libere Episcopi dioecesani determinationi relinquitur, iuxta peculiares loci necessitates; imo et firma manet ei facultas unum vel plures Vicarios Generales, ad normam can.366 C.I.C., nominandi.

§ 2. Els vicaris episcopals tenen potestat vicària ordinària, idèntica a la que el dret comú concedeix al vicari general, en una zona determinada de la diòcesi, o per als fidels d' un ritu determinat o per a una certa mena d' afers, o per a un cert grup de persones, segons el nomenament del Bisbe diocesà. És per això que, dintre els límits de la seva competència, tenen les facultats habituals concedides per la Seu Apostòlica al Bisbe, àdhuc l' execució de rescriptes, donat que no s' hagués determinat altrament d' una manera expressa o no s' hagués escollit la intervenció personal del Bisbe. Això no obstant, el Bisbe diocesà podrà reservar-se lliurement, a ell o al vicari general, les causes que assenyali. També podrà conferir al vicari episcopal el mandat especial que el dret ordinari prescriu per a determinats afers.

§ 3. Com a col.laborador de l' ofici episcopal, el vicari episcopal haurà de donar compte al Bisbe diocesà de tot el que hagi realitzat o pensi realitzar. Més encara, no actuarà mai contra el seu parer o desig. A més, no deixarà d' establir un diàleg freqüent amb els altres col.laboradors del Bisbe—especialment amb el vicari general, de la manera que el Bisbe diocesà determini—, per tal de fer arrelar en el clericat i en el poble la unitat de la disciplina a fi d' obtenir els fruits més fecunds per a la diòcesi.

§ 4. Denegada una petició pel vicari general o pel vicari episcopal, no podrà concedir-la vàlidament un altre vicari del mateix Bisbe, ni que sigui tenint en compte les raons del vicari per a la denegació.

A més, fóra invàlida la petició denegada pel vicari general o *Syncellum,* o pel vicari episcopal, i sol.licitada després al Bisbe, sense mencionar la denegació. D' altra banda, una petició denegada pel

§ 2. Vicarii Episcopales, in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus seu coetus personarum, iuxta Episcopi dioecesani nominationem, potestate ordinaria vicaria gaudent, quam ius commune Vicario Generali tribuit. Quare, intra limites suae competentiae, ad eos pertinent facultates habituales ab Apostolica Sede Episcopo concessae, necnon rescriptorum exsecutio, nisi aliud expresse cautum fuerit aut electa fuerit industria personae Episcopi. Attamen Episcopo dioecesano liberum est causas quas maluerit sibi vel Vicario Generali reservare, itemque speciale mandatum, quod a iure communi pro certis negotiis praescribitur, Vicario Episcopali conferre.

§ 3. Tamquam officii episcopalis cooperator, Vicarius Episcopalis omnia, ab ipso gesta vel gerenda, Episcopo dioecesano referre debet; imo et numquam agat contra illius mentem et voluntatem. Praeterea, cum ceteris Episcopi cooperatoribus—ac praesertim cum Vicario Generali, modis ab Episcopo dioecesano statuendis—frequens colloquium instituere ne omittat, ad firmandam in clero et populo disciplinae unitatem necnon ad uberiores fructus in dioecesi obtinendos.

§ 4. Gratia a Vicario Generali vel a Vicario Episcopali denegata ab alio Vicario eiusdem Episcopi, etiam habitis a Vicario denegante denegationis rationibus, valide concedi nequit.

Praeterea, gratia a Vicario Generali seu Syncello vel a Vicario Episcopali denegata et postea, nulla facta huius denegationis mentione, ab Episcopo impetrata, invalida est; gratia autem ab Episcopo denegata nequit valide,

Bisbe ja no pot sol.licitar-se vàlidament al vicari general o al vicari episcopal, inclús fent menció de la denegació, sense permís del Bisbe.

§ 5. Els vicaris episcopals que no siguin Bisbes auxiliars són nomenats per al període de temps que el mateix document del nomenament determini. No obstant, podran ser remoguts a voluntat del Bisbe. En cas de produir-se la vacant de la seu, cessen en el càrrec, si no són Bisbes auxiliars. Amb tot, és convenient que el vicari capitular se' n serveixi com a delegats seus, a fi que el bé de la diòcesi no sofreixi cap perjudici.

El Consell presbiteral i el Consell pastoral

(N.27 del d. *Christus Dominus* i n.7 del d. *Presbyterorum ordinis.)*

15. Amb referència al Consell presbiteral:

§ 1. Hi haurà a cada diòcesi, de la forma i manera que el Bisbe determini, un Consell presbiteral, és a dir, un grup o senat de preveres, representants del Presbiteri, els quals podran ajudar el Bisbe amb eficàcia, mitjançant els seus consells, en el governament de la diòcesi. Dintre aquest Consell, el Bisbe escoltarà els seus sacerdots, els consultarà i els tractarà amb vista a totes aquelles qüestions que es relacionen amb les necessitats del treball pastoral i el bé de la diòcesi.

§ 2. Hom podrà comptar, entre els membres del Consell presbiteral, també els religiosos que participin en la cura d' ànimes i exerceixin obres d' apostolat.

§ 3. El Consell presbiteral només té veu consultiva.

§ 4. En produir-se la vacant de la seu, cessa el Consell pres-

etiam facta denegationis mentione, a Vicario Generali vel a Vicario Episcopali, non consentiente Episcopo, impetrari.

§ 5. Vicarii Episcopales, qui Episcopi Auxiliares non sint, nominantur ad tempus, in ipso constitutionis actu determinandum; possunt tamen ad nutum Episcopi amoveri. Sede vacante, nisi sint Episcopi Auxiliares, a munere cessant; expedit tamen ut Vicarius Capitularis iis, tanquam suis delegatis, utatur, ne bonum dioecesis ullum detrimentum capiat.

Consilium Presbyterale et Consilium Pastorale

(N.27 Decr. *Christus Dominus* et N.7 Decr. *Presbyterorum Ordinis)*

15. Ad Consilium Presbyterale quod attinet:

§ 1. In unaquaque dioecesi, modis ac formis ab Episcopo statuendis, habeatur Consilium Presbyterale, scilicet coetus seu senatus sacerdotum, Presbyterium repraesentantium, qui Episcopum in regimine dioecesis suis consiliis efficaciter adiuvare possit. In hoc Consilio Episcopus sacerdotes suos audiat, consulat et cum eis colloquatur de iis quae ad necessitates operis pastoralis et bonum dioecesis spectant.

§ 2. Inter membra Consilii Presbyteralis cooptari poterunt etiam Religiosi, quatenus in cura animarum atque apostolatus operibus exercendis partem habeant.

§ 3. Consilium Presbyterale vocem tantum consultivam habet.

§ 4. Sede vacante, Consilium Presbyterale cessat, nisi in peculiari-

biteral, a no ser que, en circumstàncies especials, que hauran de ser aprovades per la Santa Seu, el vicari capitular o l' administrador apostòlic el confirmi.

Per la seva banda, el nou Bisbe constituirà el seu nou Consell presbiteral.

16. Amb referència al Consell pastoral, molt recomanat pel decret *Christus Dominus*:

§ 1. És propi del Consell pastoral estudiar tot el que es relaciona amb el treball pastoral, sospesar-ho i treure' n les conclusions pràctiques amb vista a promoure la conformitat de la vida i els actes del poble de Déu amb l' Evangeli.

§ 2. El Consell pastoral, que només té veu consultiva, es pot constituir per diversos motius. Normalment, bé que per natura sigui una institució permanent, pot tenir un caràcter temporal quant als seus membres i activitats i pot exercir d' una manera ocasional les seves funcions. El Bisbe podrà convocar-lo sempre que ho cregui oportú.

§ 3. Formen part del Consell pastoral els clergues, religiosos i laics especialment designats pel Bisbe.

§ 4. Per tal d' assolir realment la finalitat d' aquest Consell, és convenient que un estudi previ precedeixi els treballs en comú, amb l' ajuda, si el cas ho demanés, de les institucions o oficines que treballen en aquest sentit.

§ 5. Quan hi hagi al mateix territori Jerarquies de ritu distint, es recomana molt que, si és possible, el Consell pastoral sigui interritual, és a dir, de clergues, religiosos i laics dels diversos ritus.

bus adiunctis a Sancta Sede recognoscendis Vicarius Capitularis vel Administrator Apostolicus illud confirmet.

Novus autem Episcopus ipse sibi novum Consilium Presbyterale constituet.

16. Ad Consilium Pastorale, a Decreto *Christus Dominus* valde commendatum, quod attinet:

§ 1. Consilii Pastoralis est ea omnia quae ad opera pastoralia spectant investigare, perpendere atque de eis expromere conclusiones practicas, ita ut vitae et actionis Populi Dei conformitas cum Evangelio promoveatur.

§ 2. Consilium Pastorale, quod voce consultiva tantum gaudet, diversa ratione constitui potest. Ordinarie, licet natura sua sit institutum permanens, quoad membra et actionem potest esse ad tempus atque ex occasione munere suo perfungens. Episcopus illud convocare poterit, quotiescumque id ipsi opportunum videbitur.

§ 3. In Consilio Pastorali clerici, Religiosi et laici, specialiter ab Episcopo delecti, partes habent.

§ 4. Ut finis huius Consilii ad effectum reapse deducatur, expedit ut laborem communem studium praevium praecedat, ope adhibita, si casus ferat, Institutorum seu officiorum, quae in hunc finem adlaborent.

§ 5. Ubi adsunt in eodem territorio Hierarchiae diversi ritus, valde commendatur ut, quantum possibile est, Consilium Pastorale sit indolis interritualis, hoc est e clericis, Religiosis et laicis diversorum rituum constet.

§ 6. Les altres disposicions són de lliure determinació del Bisbe diocesà, tenint present tot el que es dirà al n.17.

17 § 1. Convé que els Bisbes, sobretot reunits a les Conferències, adoptin acords comuns i decretin normes semblants a totes les diòcesis del territori per als afers que afecten tant el Consell presbiteral com el Consell pastoral, així com també les relacions d' aquests, ja entre ells, ja amb aquells altres Consells del Bisbe que hi hagi en virtut del dret vigent.

Procuraran també els Bisbes que tots els Consells diocesans es coordinin oportunament mitjançant una acurada definició de competències, de la participació mútua dels membres, de sessions comunes o contínues o d' altres maneres.

§ 2. Mentrestant, els Consells del Bisbe existents en virtut del dret vigent, és a dir, el Capítol de la catedral i el grup de consultors o d' altres semblants, conservaran el seu ofici i competències fins que siguin reformats.

La supressió de dret i privilegis en la col.lació d' oficis i beneficis

(N.28 del d. *Christus Dominus.)*

18 § 1. El bé de les ànimes exigeix que el Bisbe tingui una llibertat adequada per a la col.lació apta i equitativa d' oficis i beneficis—inclús els que no tenen anexa cura d' ànimes—als clergues més idonis. La mateixa Seu Apostòlica ja no es reserva la col.lació d' oficis o beneficis, amb cura d' ànimes o sense, fora dels consistorials. En la llei fundacional de qualsevol benefici, es prohibiran d' ara endavant aquelles clàusules que minven la llibertat del Bisbe

§ 6. Ceterae dispositiones liberae Episcopi dioecesani determinationi relinquuntur, habita ratione de iis quae in n.17 dicuntur.

17. § 1. Expedit ut in quaestionibus tum Consilium Presbyterale, tum Consilium Pastorale, tum rationem eorumdem sive ad invicem sive ad Consilia Episcopi vi iuris vigentis iam exsistentia spectantibus, Episcopi, praesertim in Conferentiis adunati, communia consilia capiant et normas edant similes in omnibus territorii dioecesibus.

Consulant quoque Episcopi ut omnia Consilia dioecesana quam aptissime coordinentur ope accuratae definitionis competentiae, participationis membrorum mutuae, communium vel continuarum sessionum et aliis modis.

§ 2. Interea Consilia Episcopi, vi iuris vigentis exsistentia, id est Capitulum Cathedrale et Coetus consultorum vel alia huiusmodi, si quae sint, donec recognoscantur, proprium servant munus propriamque competentiam.

Suppressio iurium et privilegiorum in conferendis officiis vel beneficiis

(N.28 Decr. *Christus Dominus)*

18. § 1. Bonum animarum postulat, ut Episcopus congrua libertate gaudeat ad officia et beneficia, etiam non curata, apte et aeque clericis magis idoneis conferenda. Ipsa Apostolica Sedes non amplius sibi reservat collationem officiorum aut beneficiorum, curata sint vel non curata, nisi sint consistorialia; in lege fundationis cuiuscumque beneficii, illae clausulae in

amb referència a la col.lació. Els privilegis onerosos, fins ara concedits a persones físiques o morals, que comporten el dret d' elecció, nomenament o presentació per a qualsevol ofici o benefici no consistorial vacant, resten suprimits. Se suprimeixen els costums i s' anul.len els drets per a nomenar, elegir, presentar sacerdots a un ofici o benefici parroquial. Se suprimeix la llei de les oposicions, inclús per als oficis o beneficis sense cura d' ànimes.

Quant a les eleccions populars, allí on siguin vigents, les Conferències episcopals hauran de proposar a la Seu Apostòlica el que sembli més oportú, a fi de derogar-les en tant que sigui possible.

§ 2. Si s' haguessin establert drets i privilegis en aquesta matèria per un acord entre la Seu Apostòlica i la nació o per un contracte amb persones físiques o morals, es tractarà llur supressió amb els interessats.

Els vicaris foranis

(N.30 del d. *Christus Dominus.)*

19 § 1. Entre els més pròxims col.laboradors del Bisbe diocesà cal comptar aquells sacerdots que exerceixen un ofici pastoral de mena supraparroquial. Així són els vicaris foranis, coneguts també amb el nom d' arxiprestos o degans i, entre els orientals, protopreveres. Caldrà nomenar per a l' exercici d' aquest càrrec els sacerdots més remarcables en doctrina i zel apostòlic, per tal que, investits pel Bisbe amb les facultats degudes, puguin promoure adequadament i dirigir el treball pastoral comú en el territori que els ha estat enco-

posterum prohibentur, quae Episcopi libertatem quoad ipsius collationem coarctent; privilegia non onerosa, personis physicis vel moralibus hucusque forte concessa, quae ius electionis, nominationis vel praesentationis pro quocumque officio vel beneficio non consistoriali vacanti secumferunt, abrogantur; abrogantur consuetudines et tolluntur iura nominandi, eligendi, praesentandi presbyteros ad officium aut beneficium paroeciale; lex concursus, etiam pro officiis aut beneficiis non curatis, supprimitur.

Quod autem attinet ad electiones populares, quas vocant, ubi vigent, Conferentiae Episcopalis est ea quae opportuniora videantur Apostolicae Sedi proponere, ut, quantum fieri potest, abrogentur.

§ 2. Si tamen iura et privilegia, in hac materia, constituta fuerint vi conventionis inter Apostolicam Sedem et Nationem aut vi contractus cum personis sive physicis vel moralibus initi, de illorum cessatione cum iis, quorum interest, agendum est.

Vicarii foranei

(N.30 Decr. *Christus Dominus)*

19. § 1. Inter proximiores Episcopi dioecesani cooperatores recensentur illi presbyteri, qui munus pastorale exercent indolis supraparoecialis, inter quos memorandi sunt Vicarii Foranei, qui etiam dicuntur Archipresbyteri seu Decani et apud Orientales Protopresbyteri. Ad hoc munus exercendum presbyteri constituantur doctrina et apostolica alacritate praestantiores, qui, debitis facultatibus ab Episcopo instructi, pastoralem actionem

manat. És per això que aquest ofici no s' adscriurà a una determinada seu parroquial.

§ 2. Els vicaris foranis, arxiprestos o degans han de ser establerts per a un termini, segons dret especial. De tal manera, però, que puguin ser remoguts a voluntat del Bisbe. Convé que el Bisbe diocesà els escolti sempre que es tracti del nomenament, trasllat o remoció dels rectors de parròquia que viuen en el territori que els ha estat encomanat.

Remoció, trasllat i renúncia dels rectors
(N.31 del d. *Christus Dominus.)*

20 § 1. Restant en ferm el dret vigent sobre els religiosos, el Bisbe pot treure legítimament de la parròquia qualsevol rector, àdhuc sense culpa greu per part d' aquest, si el seu ministeri resulta perjudicial o, almenys, ineficaç per alguna de les causes indicades en el decret o d' altres de semblants a judici del Bisbe. Fins a la reforma del Codi, se seguirà, en aquests casos, el procediment establert per als rectors amovibles (càn.2157-2161, CIC), restant en ferm el dret de les Esglésies orientals.

§ 2. Si ho reclamen el bé de les ànimes o la necessitat, això és, la utilitat de l' Església, el Bisbe pot traslladar el rector de la parròquia que regeix amb fruit a una altra parròquia o a qualsevol altre ofici eclesiàstic. En cas de resistència del rector, el Bisbe procedirà en tot, perquè el decret del trasllat sigui vàlid, de la mateixa manera descrita més amunt.

§ 3. A fi de poder practicar el que prescriu el n.31 del decret

communem in territorio sibi commisso apte promovere ac moderari valeant. Quare huiusmodi officium determinatae sedi paroeciali non est affixum.

§ 2. Vicarii Foranei, Archipresbyteri seu Decani constituantur ad tempus iure peculiari determinandum; ii tamen ad nutum Episcopi amoveri poterunt. Expedit ut Episcopus dioecesanus illos audiat, quoties de nominatione, translatione aut amotione parochorum agatur, in territorio cui praesunt commorantium.

Parochorum amotio, translatio et renuntiatio
(N.31 Decr. *Christus Dominus)*

20. § 1. Episcopus potest, salvo iure de Religiosis vigente, quemlibet parochum, a paroecia legitime amovere, quandocumque eius ministerium, etiam citra gravem ipsius culpam, noxium aut saltem inefficax reddatur ob aliquam ex causis in iure recensitis, aut aliam similem iudicio eiusdem Episcopi, adhibita usque ad Codicem recognitum ratione procedendi statuta pro parochis amovibilibus (cann.2157-2161, C.I.C.), et servato iure Ecclesiarum Orientalium.

§ 2. Si bonum animarum vel Ecclesiae necessitas seu utilitas id postulet, Episcopus potest parochum transferre a sua, quam utiliter regit, ad aliam paroeciam aut ad quodlibet aliud officium ecclesiasticum. Parocho autem renuente, Episcopus debet ut translatio valide decernatur, eumdem modum procedendi in omnibus servare, de quo supra.

§ 3. Ut exsecutioni mandari valeat praescriptum N.31 Decreti *Chris-*

Christus Dominus, tots els rectors són pregats que, abans de complir els setanta-cinc anys, presentin espontàniament al seu Bisbe la renúncia al càrrec El Bisbe, després d' haver sospesat totes les circumstàncies de persona i lloc, decidirà si ha d' acceptar o diferir la renúncia El Bisbe atendrà el manteniment degut i l' estatge dels renunciants

Erecció, supressió i renovació de parròquies
(N 32 del d *Christus Dominus*)

21 § 1 Cal fer tots els possibles perquè les parròquies amb nombre excessiu de fidels o amb massa extensió de territori, o en les quals, per qualsevol altra causa el ministeri apostòlic s' exerceix amb dificultat o d' una manera poc adequada, siguin dividides o desmembrades convenientment També convé que les parròquies massa petites, en tant que la realitat ho imposi i ho permetin les circumstàncies, s' uneixin en una de sola

§ 2 En endavant no s' associaran més les parròquies amb plenitud de drets als capítols de canonges Si encara en resten algunes d' unides, després d' escoltar el Capítol i el Consell presbiterial, se separaran, i es nomenarà un rector—elegit o no d' entre els capitulars—que tingui totes les facultats de què gaudeixen els rectors d' acord amb el que el Dret determina

§ 3 El Bisbe diocesà, per pròpia autoritat i després d' escoltar el Consell presbiterial, pot erigir, suprimir o renovar d' una o altra manera les parròquies Però, si hi ha algun acord entre la Seu Apostòlica i el Govern, o drets a favor d' altres persones físiques o morals, l' autoritat competent resoldrà amb ells la qüestió oportunament

tus Dominus, rogantur omnes parochi ut, non ultra expletum septuagesimum quintum aetatis annum, renuntiationem a munere sua ipsi sponte exhibeant proprio Episcopo, qui, omnibus personae et loci inspectis adiunctis, de eadem acceptanda aut differenda decernet Episcopus congruae renuntiantium sustentationi et habitationi provideat

Paroeciarum erectio, suppressio et innovatio
(N 32 Decr *Christus Dominus)*

21. § 1 Omnino enitendum est ut paroeciae, in quibus ob nimium fidelium numerum aut territorium nimis extensum vel, qualibet de causa, nonnisi difficulter aut minus apte apostolica actuositas exerceri possit, congrue pro diversis adiunctis dividantur aut dismembrentur. Item nimis parvas paroecias quantum res postulat et sinunt rerum adiuncta, in unam redigere oportet

§ 2 Paroeciae ne amplius uniantur pleno iure Capitulis canonicorum. Si quae unitae exstent, auditis tum Capitulo tum Consilio Presbyterali, separentur et parochus instituatur—sive inter capitulares selectus sive non—qui omnibus facultatibus gaudeat, quae ex iuris praescripto parochis competunt

§ 3 Paroecias erigere aut supprimere vel eas quoquo modo innovare Episcopus dioecesanus propria auctoritate, audito Consilio Presbyterali, potest, ita tamen ut, si sint conventiones inter Apostolicam Sedem et Gubernium civile vel iura aliis personis physicis vel moralibus quaesita, cum iisdem a competenti Auctoritate res apte componantur.

Els religiosos

(N 33 35 del d *Christus Dominus*)

22 Les normes establertes aquí són vàlides per a tots els religiosos, homes i dones, de qualsevol ritu, restant, però, en ferm els drets dels patriarques orientals

23 § 1 Tots els religiosos, àdhuc els exempts, que treballen en llocs on hi ha només un ritu diferent del seu, o on el ritu diferent del seu sigui tan prevalent, pel nombre de fidels, que pràcticament hom el consideri únic, depenen de l' Ordinari del lloc o del Jerarca del ritu esmentat quant a l' exercici extern del ministeri, i li estaran sotmesos segons la norma del dret

§ 2 On hi hagi, en canvi, diversos Ordinaris de lloc o Jerarques, els religiosos, en l' exercici del seu ministeri amb els fidels de diversos ritus, estan obligats a les normes que donin els Ordinaris i els Jerarques de comú acord

24 A les missions vigeix també l' exempció del religiosos dintre el seu àmbit legítim, però, per les circumstàncies especials de l' exercici del ministeri sagrat en aquells llocs, segons el decret *Ad gentes divinitus,* han d' observar-se els estatuts especials promulgats o aprovats per la Seu Apostòlica en tot el que es refereix a l' ordenament de les relacions entre l' Ordinari del lloc i el superior religiós, principalment en la missió confiada a un Institut determinat

25 § 1 Tots els religiosos, inclús els exempts, estan subjectes a les lleis, decrets i disposicions dictades per l' Ordinari del lloc sobre les diverses obres, quant a l' exercici de l' apostolat sagrat i a l' acció pastoral i social prescrita o recomanada per l' Ordinari del lloc

Religiosi

(NN 33 35 Decr *Christus Dominus)*

22 Normae quae hic statuuntur valent pro omnibus Religiosis, viris et mulieribus, cuiusvis ritus, salvis pro Orientalibus Patriarcharum iuribus.

23. § 1. Religiosi omnes, exempti quoque, operam navantes in locis ubi ritus a proprio diversus unicus est vel ita fidelium numero praevalet ut communi aestimatione unicus censeatur, a loci Ordinario vel Hierarcha huius ritus in iis quae opera externa ministerii respiciunt, pendent, eique ad normam iuris subiciuntur.

§ 2. Ubi vero plures sunt loci Ordinarii vel Hierarchae, iidem Religiosi in munere obeundo apud fideles rituum diversorum, tenentur normis quae ab ipsis Ordinariis et Hierarchis communi consilio dantur

24. Licet etiam in locis Missionum vigeat exemptio Religiosorum intra ambitum suum legitimum, tamen, propter peculiaria adiuncta sacri ministerii in locis exercendi, ad mentem Decreti *Ad gentes divinitus,* observanda sunt specialia statuta a Sede Apostolica data vel approbata quoad rationes inter Ordinarium loci et Superiorem religiosum moderandas, praesertim in Missione alicui Instituto concredita.

25 § 1 Omnes Religiosi, etiam exempti, tenentur legibus, decretis et ordinationibus, ab Ordinario loci latis, quoad varia opera, in iis quae sacri apostolatus exercitium respiciunt, necnon actionem pastoralem et socialem ab Ordinario loci praescriptam aut commendatam

§ 2. També estan subjectes a les lleis, decrets i disposicions dictades per l' Ordinari del lloc o per les Conferències episcopals, que es refereixen, entre altres coses, a això:

a) La utilització pública de tots els mitjans de comunicació social, segons la norma dels n.20 i 21 del decret *Inter mirifica;*

b) L' assistència als espectacles públics;

c) La inscripció o la col.laboració en societats o associacions que hagin estat objecte de prohibició per part de l' Ordinari del lloc o de les Conferències episcopals;

d) L' hàbit eclesiàstic, restant en vigor el càn.596 del CIC i el 139 del CICO sobre els religiosos, i això d' acord amb la norma següent: l' Ordinari del lloc o la Conferència episcopal poden prohibir, per evitar l' estranyesa dels fidels, que els clergues, seculars o religiosos, inclús els exempts, portin públicament vestit seglar.

26. A més, també estan subjectes a les lleis i decrets dictats per l' Ordinari del lloc, segons dret, referents a l' exercici públic del culte a les seves esglésies i oratoris públics i semipúblics, si ordinàriament hi assisteixen els fidels, restant en ferm el ritu propi, que empraran legítimament només en els actes de la seva pròpia comunitat, i tenint en compte l' ordenament de l' Ofici diví coral i de les sagrades funcions pertinents al fi especial de l' Institut.

27 § 1. La Conferència episcopal de cada nació pot, després d' haver escoltat els superiors religiosos interessats, establir normes per a organitzar col.lectes, les quals hauran de ser observades per totes les religions, sense excloure les que, per institució, es diuen i són mendicants, restant, però, en ferm el seu dret a demanar almoina.

§ 2. A més, els religiosos no procediran a recollir donatius per

§ 2. Item tenentur legibus, decretis et ordinationibus ab Ordinario loci vel a Conferentia Episcoporum latis, quae respiciunt, inter alia:

a) usum publicum instrumentorum omnium communicationis socialis, ad normam NN.20 et 21 Decreti *Inter mirifica;*

b) accessum ad publica spectacula;

c) adscriptionem vel cooperationem societatibus seu associationibus, quas Ordinarius loci vel Conferentia Episcopalis cavendas esse edixerit;

d) habitum ecclesiasticum, firmis quidem manentibus C.I.C. can.596 et CICO, de Religiosis, can.139 et secundum hanc quae sequitur rationem: Ordinarius loci vel Conferentia Episcopalis, ad vitandam fidelium admirationem, prohibere potest quominus Clerici, sive saeculares sive religiosi, etiam exempti, habitum laicalem publice deferant.

26. Iidem insuper legibus et decretis, ab Ordinario loci latis normam iuris, publicum exercitium cultus respicientibus tenentur in suis ecclesiis et oratoriis publicis necnon semipublicis, si ad haec ordinarie fideles accedant, salvo proprio ritu quo pro sua tantum communitate legitime utuntur et habita ratione ordinis Divini Officii choralis et sacrarum functionum ad finem specialem Instituti pertinentium.

27. § 1. Conferentia Episcopalis cuiusque nationis potest, auditis Superioribus religiosis quorum interest, normas de stipe quaeritanda statuere, quae ab omnibus Religionibus servari debent, iis non exclusis quae ex instituto mendicantes vocantur et sunt, salvo tamen earumdem mendicandi iure.

§ 2. Item. ad subsidia ope subscriptionis publicae colligenda ne pro-

mitjà de suscripcions públiques sense el consentiment dels Ordinaris d' aquells llocs on els donatius es recullin.

28. Les obres pròpies o peculiars de cada Institut, és a dir, les que, amb l' aprovació de la Santa Seu, des de la mateixa fundació o, rebudes per tradicions venerables, han estat després definides i ordenades a les constitucions i altres lleis pròpies de l' Institut, hauran de ser assíduament promogudes pels religiosos, tenint en compte especialment les necessitats espirituals de les diòcesis i mantenint una concòrdia fraternal amb el clericat diocesà i amb els altres Instituts que realitzen obres semblants.

29 § 1. Les obres pròpies o peculiars que es realitzen a les cases de l' Institut, àdhuc les arrendades, depenen dels superiors de l' Institut, els quals les dirigeixen i governen segons les Constitucions. Però també aquestes obres estan sotmeses a la jurisdicció de l' Ordinari del lloc, segons el dret.

§ 2. D' altra banda, les obres, incloses les que són pròpies i peculiars de l' Institut, que els són encomanades per l' Ordinari del lloc, estan sotmeses a l' autoritat i la direcció d' aquest Ordinari, restant en ferm el dret dels superiors religiosos de vetllar per la forma de vida dels seus religiosos i també, conjuntament amb l' Ordinari del lloc, per l' acompliment de les tasques que els han estat confiades.

30 § 1. Amb referència a qualsevol encàrrec d' obra d' apostolat que l' Ordinari del lloc hagi de fer a algun Institut, servant les prescripcions del dret, s' establirà un acord escrit entre ell i el superior competent de l' Institut, en el qual, entre altres coses, es definirà clarament tot el que es refereix a l' execució del treball, als religiosos que calgui dedicar-hi i a les qüestions econòmiques.

cedant Religiosi sine consensu Ordinariorum locorum ubi illa subsidia colliguntur.

28. Opera cuiusque Instituti propria seu peculiaria, quae scilicet, probante Apostolica Sede, sive ab ipsa fundatione, sive ob venerandas traditiones suscepta et inde Constitutionibus aliisque propriis Instituti legibus definita et ordinata sunt, Religiosi sedulo promoveant, speciali habita ratione spiritualium necessitatum dioecesium et servata cum Clero dioecesano et cum aliis Institutis similia opera exercentibus fraterna concordia.

29. § 1. Opera propria seu peculiaria quae in Instituti domibus, etiam conductis, exercentur, ab eiusdem Superioribus dependent, qui iuxta Constitutiones ea regunt ac moderantur. Attamen etiam huiusmodi opera Ordinarii loci iurisdictioni, ad normam iuris, subiciuntur.

§ 2. Opera vero, etiam Instituti propria seu peculiaria, quae ab Ordinario loci committuntur, eiusdem Ordinarii auctoritati et directioni subsunt, firmo tamen manente iure Superiorum religiosorum invigilandi super sodalium vitam et etiam, cumulative cum Ordinario loci, super munerum ipsis commissorum adimpletionem.

30. § 1. Pro quavis commissione operis apostolatus ab Ordinario loci alicui Instituto facienda, servatis ceteris de iure servandis, ineatur conventio scripta inter ipsum et competentem Instituti Superiorem, qua, inter alia, perspicue definiantur quae ad opus explendum, ad sodales eidem addicendos et ad res oeconomicas spectant.

§ 2 Per a aquestes obres, el propi superior religiós elegirà religiosos veritablement capaços, després d' un canvi d' impressions amb l' Ordinari del lloc, i, si es tractava de la concessió d' un càrrec eclesiàstic a algun religiós, aquest haurà de ser nomenat pel mateix Ordinari del lloc, per presentació o, almenys, consentiment, del propi superior, per a un temps determinat, establert amb acord mutu

31 Quan l' Ordinari del lloc o la Conferència episcopal hagin d' encomanar algun càrrec a algun religiós, ho faran també amb el consentiment del seu superior i mitjançant acord escrit

32 Però, per causa greu, qualsevol religiós pot ser remogut del càrrec encomanat, per decisió de l' autoritat que l' hi encomanà, la qual avisarà el superior També pot ser-ho per decisió del superior, que avisarà el qui havia confiat el càrrec, amb el mateix dret i sense haver de menester el seu consentiment Cap d' ells no està obligat a manifestar a l' altre el motiu del seu determini i, menys encara, a demostrar-lo, salvant, però, el recurs *in devolutivo* a la Santa Seu

33 § 1 L' Ordinari del lloc, per pròpia autoritat, pot encomanar una parròquia a un Institut religiós, amb el consentiment del superior competent, àdhuc erigint la parròquia a l' església del mateix Institut Aquest encàrrec de parròquia es pot fer a perpetuitat o per a un temps determinat En tots dos casos caldrà fer-ho mitjançant acord escrit entre l' Ordinari i el superior competent de l' Institut En aquest acord, entre altres coses, s' indicarà expresament i detallada tot el que fa referència al treball a realitzar, a les persones que han d' intervenir hi i a les questions econòmiques

§ 2 L' Ordinari de lloc també pot nomenar rector d' una parròquia no confiada a un Institut un religiós amb llicència del su-

§ 2. Pro hisce autem operibus, sodales religiosi vere idonei a proprio Superiore religioso, mutuis praehabitis cum Ordinario loci consiliis, seligendi sunt atque, si de munere ecclesiastico alicui sodali conferendo agatur, ab ipso Ordinario loci Religiosus nominari debet, praesentante vel saltem assentiente proprio Superiore, ad certum tempus mutuo consensu definitum

31 Etiam cum ab Ordinario loci vel a Conferentia Episcopali aliquod munus alicui Religioso committendum sit, id fiat de consensu eius Superioris et per conventionem scriptam

32 Gravi vero de causa quicumque sodalis religiosus a munere commisso amoveri potest tam ad nutum Auctoritatis committentis, monito Superiore religioso, quam Superioris, monito committente, aequo iure, non requisito alterius consensu, nec alter alteri causam iudicii sui aperire eoque minus probare tenetur, salvo recursu in devolutivo ad Apostolicam Sedem.

33 § 1. Ordinarius loci auctoritate propria potest, de consensu competentis Superioris, paroeciam religioso Instituto committere, etiam in ecclesia religiosa ipsius Instituti eam erigendo. Haec paroeciae commissio potest fieri sive in perpetuum sive ad certum praefinitum tempus in utroque casu id fieri debet mediante conventione scripta inter Ordinarium et competentem Superiorem Instituti, qua, inter alia, expresse et accurate indicentur quae ad opus explendum, ad personas eidem addicendas et ad res oeconomicas spectant

§ 2. Loci Ordinarius potest etiam pro paroecia Religioni non concredita, Religiosum, de licentia proprii Superioris, parochum constituere, pe-

perior propi, establint un acord especial convenient amb el superior competent de l' esmentat Institut

34 § 1 Una casa religiosa, formada o no formada, que pertany a una religió exempta, no pot suprimir-se sense aprovacio apostòlica i sense consultar l' Ordinari del lloc

§ 2 Els superiors religiosos que, per un motiu o altre, demanin la supressió d' alguna casa o d' alguna obra, no ho faran precipitadament, car han de recordar que tots els religiosos tenen l' obligació de treballar constantment i amb diligència, no sols en l' edificació i augment de tot el Cos místic del Crist, ans també pel bé de les Esglésies particulars

§ 3 Però quan els superiors demanen la supressió d' una casa o d' una obra, sobretot per manca de persones, l' Ordinari del lloc ha de considerar benignament aquesta petició

35 Les associacions de fidels que estan sotmeses a la direcció i govern d' alguna religió, ni que hagin estat erigides per la Seu Apostòlica, han de subjectar-se a la jurisdicció i a la vigilancia de l' Ordinari del lloc, el qual, segons els sagrats cànons, té l' encarrec i el dret d' inspeccionar-les

I, si es dediquen a obres exteriors d' apostolat o al foment del culte diví, hauran d' observar el que hagin prescrit sobre això l' Ordinari del lloc i la Conferència episcopal

36 § 1 L' activitat apostòlica dels membres dels Instituts de perfecció que no professen una vida purament contemplativa no es limita de tal manera a les obres pròpies de l Institut o a les que aquest assumeixi ocasionalment, que no puguin els Ordinaris de lloc, per raó de les necessitats urgents de les animes i per la manca de

culiari congrua conventione inita cum eiusdem Religionis competenti Superiore

34 § 1. Domus religiosa sive formata sive non formata, ad Religionem exemptam pertinens, supprimi nequit sine beneplacito Apostolico et inconsulto Ordinario loci

§ 2 Superiores religiosi qui, quacumque de causa, supressionem alicuius domus vel operis petant, id ne propere faciant; meminerint enim omnibus Religiosis officium incumbere impense diligenterque adlaborandi, non solum ad aedificationem et incrementum totius Mystici Corporis Christi, sed etiam in bonum Ecclesiarum particularium

§ 3 Cum autem a Superioribus praesertim ob personarum penuriam suppressio alicuius domus vel operis petitur, Ordinarius loci petitionem benigne consideret

35 Fidelium associationes, quae subsunt ductui ac moderamini alicuius Religionis, etiam si sint ab Apostolica Sede erectae, iurisdictioni subsunt et vigilantiae Ordinarii loci, qui ad normam sacrorum canonum eas invisendi ius habet et munus

Quod si in externa apostolatus opera vel in cultum divinum promovendum incumbant, praescripta de hac re sive ab Ordinario loci sive a Conferentia Episcopali edita servare debent.

36 § 1 Apostolica navitas sodalium Institutorum perfectionis, qui vitam mere contemplativam non profitentur, non ita circumscribitur operibus sive propriis Instituti sive ceteris occasionaliter assumptis, ut pro urgentibus animarum necessitatibus et Cleri penuria, ab Ordinariis locorum,

clergues, cridar, tenint en compte el caràcter propi de l' Institut i amb el consentiment del superior competent, els sacerdots i també els altres membres, homes i dones, a col.laborar en els diversos ministeris de les diòcesis o regions.

§ 2. Si, a judici de l' Ordinari del lloc, fos necessària o molt útil la col.laboració dels religiosos per a l' exercici de les nombroses tasques apostòliques i per a fomentar les iniciatives de caritat o de pastoral a les parròquies seculars o a les associacions diocesanes, els superiors religiosos hauran d' aportar, en tant que puguin, l' ajuda sol.licitada, així que ho demani l' Ordinari.

37. L' Ordinari del lloc pot ordenar que es llegeixin públicament els documents episcopals, que s' ensenyi catecisme i, per últim, que es reculli una col.lecta especial per a determinades obres parroquials o diocesanes, nacionals o universals, que caldrà enviar tot seguit a la Cúria episcopal, en totes les esglésies i en tots els oratoris públics o semipúblics pertanyents a religiosos que, de fet, romanen oberts correntment als fidels.

38. L' Ordinari del lloc té dret a visitar les esglésies i oratoris, inclús els semipúblics, dels religiosos, encara que siguin exempts, si ordinàriament hi assisteixen els fidels, per veure si s' hi observen les lleis generals i els decrets episcopals sobre el culte diví. I, en cas de trobar algun abús en aquesta matèria, podrà procedir per pròpia autoritat, si resta sense efecte l' avís previ al superior religiós.

39 § 1. D' acord amb el n.35,4, del decret *Christus Dominus*, l' ordenament general dels col.legis catòlics dels Instituts religiosos comporta, restant en ferm el dret d' aquests a la direcció i observades les normes indicades allí (n.35,5) sobre la prèvia consulta mútua

inspecta propria cuiusque Instituti indole, et de consensu competentis Superioris religiosi, advocari nequeant non tantum Sacerdotes, sed et omnes sodales, viri et mulieres, ut in variis dioecesium vel regionum ministeriis adiutricem operam praestent.

2. Si Ordinarii loci iudicio Religiosorum auxilium necessarium aut valde utile censeatur ad multiplicem apostolatus operam exercendam et ad caritatis ac pastoralis muneris incepta fovenda in paroeciis saecularibus vel in dioecesanis associationibus, a Superioribus religiosis, eodem Ordinario postulante, petitum auxilium pro viribus praestandum est.

37. In omnibus ecclesiis et in omnibus oratoriis publicis vel semipublicis, ad Religiosos pertinentibus, quae de facto habitualiter christifidelibus pateant, Ordinarius loci praecipere potest ut episcopalia documenta publice legantur et catechetica institutio habeatur, ut denique specialis stips colligatur pro determinatis inceptis paroecialibus vel dioecesanis, nationalibus vel universalibus, ad Episcopalem Curiam postea sedulo mittenda.

38. Ordinarius loci ius habet visitandi Religiosorum quoque exemptorum ecclesias et oratoria etiam semipublica si ad haec ordinarie fideles accedant, relate ad observantiam legum generalium et decretorum episcopalium de cultu divino. Quod si forte abusus in hac re deprehenderit, frustra Superiore religioso monito, propria auctoritate ipse per se providere potest.

39. § 1. Ad normam N.35,4 Decreti *Christus Dominus*, generalis ordinatio scholarum catholicarum Institutorum religiosorum secumfert, firmo quidem ipsorum iure quoad earumdem moderamen, et servatis normis ibidem (N.35,5) circa praevia consilia mutuo inter Episcopos et Superiores

entre els Bisbes i els superiors religiosos, la distribució general de totes les escoles catòliques a la diòcesi, la seva col.laboració mútua i la vigilància perquè s' adaptin a l' assoliment dels fins culturals i socials, com d' altres escoles qualssevol.

§ 2. L' Ordinari del lloc pot visitar, personalment o per mitjà d' altres, segons els sagrats cànons, les escoles dels Instituts religiosos, els collegis, els oratoris, els centres d' esbargiment, els patronats, els hostpitals, els orfanats i d' altres institucions anàlogues destinades a obres religioses o de caritat espiritual o temporal, exceptuant només els internats oberts exclusivament als alumnes del propi Institut.

40. Cal aplicar també a d' altres obres i ministeris que sobrepassen l' àmbit diocesà, amb les adaptacions convenients, les normes sobre la dedicació de religiosos a obres i ministeris diocesans sota la direcció dels Bisbes.

Les Conferències episcopals

(N.38 del d. *Christus Dominus.)*

41 § 1. Els Bisbes de les nacions o dels territoris on encara no hi hagi la Conferència episcopals, procuraran, d' acord amb el decret *Christus Dominus,* establir-la tan aviat com puguin, i elaboraran els seus estatuts, que hauran de ser aprovats per la Seu Apostòlica.

§ 2. Les Conferències episcopals ja constituïdes han de redactar els seus estatuts d' acord amb les prescipcions del Concili, o, si ja les haguessin redactades, les renovaran segons els criteris del Concili i les sotmetran a l' aprovació de la Seu Apostòlica.

religiosos ineunda stabilitis, generalem omnium scholarum catholicarum in dioecesi distributionem, earum inter se cooperationem atque earumdem vigilantiam, ut non minus quam aliae scholae ad fines culturales et sociales prosequendos aptatae sint.

§ 2. Ordinarius loci quaslibet Institutorum religiosorum scholas, collegia, oratoria, recreatoria, patronatus, hospitalia, orphanotrophia aliaque similia instituta, ad opera religionis vel caritatis sive spiritualis sive temporalis destinata, exceptis tantum scholis internis quae exclusive patent pro propriis Instituti alumnis, visitare potest, sive per se sive per alium, ad normam sacrorum canonum.

40. Normae de sodalium immissione in opera et ministeria dioecesana, sub moderamine Episcoporum exercenda, ad alia quoque opera et ministeria quae ambitum dioecesis superant, congrua congruis referendo, applicandae sunt.

Conferentiae Episcopales

(N.38 Decr. *Christus Dominus)*

41. § 1. Episcopi nationum vel territoriorum, in quibus Conferentia Episcopalis nondum habetur, ad normam Decreti *Christus Dominus,* quam cito illam constituendam curent atque Statuta eiusdem conficiant, ab Apostolica Sede recognoscenda.

§ 2. Conferentiae Episcopales iam constitutae propria Statuta confice-re debent, iuxta praescripta Sacrosancti Concilii vel, si iam confecta habeant, ad mentem eiusdem Concilii renovent et Apostolicae Sedi recognoscenda remittant.

§ 3. Els Bisbes de les nacions on resulti difícil d' establir una Conferència, s' adscriuran, després de consultar la Santa Seu, a la Conferència que s' adigui més a les necessitats de l' apostolat de la seva nació.

§ 4. Les Conferències episcopals de diverses nacions o internacionals només s' establiran amb l' aprovació de la Seu Apostòlica, a la qual correspon de fixar les normes especials. Cal avisar anticipadament la Santa Seu sempre que, a les Conferències, s' iniciïn activitats o relacions de caràcter internacional.

§ 5. Hom podrà mantenir relacions entre les Conferències episcopals, especialment de les nacions més properes, d' una manera adequada i oportuna per mitjà del Secretariat d' aquestes Conferències. Entre altres coses, es podrà fer això:

a) Intercanviar criteris d' acció, especialment, amb referència a qüestions i activitats pastorals.

b) Transmetre impresos o escrits amb les decisions de la Conferència o actes o documents que, de comú acord, publiquin els Bisbes.

c) Manifestar les diverses iniciatives d' apostolat proposades o recomanades per la Conferència apiscopal que poden ser útils en casos semblants.

d) Exposar aquells problemes de més importància que avui en circumstàncies especials semblin més greus.

e) Indicar els perills o errors corrents a la pròpia nació que podrien irrompre també en d' altres pobles, a fi que es preparin els remeis oportuns per a prevenir-los, rebutjar-los o reprimir-los, i d' altres temes semblants.

§ 3. Episcopi nationum, in quibus difficile est Conferentiam constituere, consiliis initis cum Apostolica Sede, illi Conferentiae adhaereant, quae cum apostolatus necessitatibus suae nationis magis congruat.

§ 4. Conferentiae Episcopales plurium nationum seu internationales possunt constitui tantummodo Apostolica Sede approbante, cuius est peculiares normas statuere. Quoties autem actiones aut rationes a Conferentiis ineuntur formam internationalem praeseferentes, Sancta Sedes praemoneatur oportet.

§ 5. Rationes inter Conferentias Episcopales praesertim finitimarum nationum opportunis et congruentibus modis haberi poterunt per earumdem Conferentiarum Secretariatus. Inter alia, haec praesertim spectare poterunt:

a) communicare praecipuas agendi rationes praesertim in re et actione pastorali;

b) transmittere scripta vel folia, quae decisiones Conferentiae referant vel acta seu documenta, quae ab Episcopis communi consilio edantur;

c) significare varia apostolatus incepta, a Conferentia Episcopali proposita vel commendata, quaeque utilia esse possint in casibus similibus;

d) proponere graviores quaestiones quae, hodiernis temporibus et in particularibus adiunctis, maximi momenti esse videantur;

e) indicare pericula vel errores in propria natione serpentia, quae in alios etiam populos irrepere possint, ita ut apta et opportuna subsidia adhibeantur ad illa praecavenda vel auferenda, vel coarctanda, et his similia.

Les divisions de les províncies o regions eclesiàstiques
(N.39-41 del d. *Christus Dominus.)*

42. Les Conferències episcopals han d' estudiar amb atenció si, per tal de promoure degudament el bé de les ànimes en llurs territoris: a) es necessita una circumscripció més adequada de les províncies eclesiàstiques; b) o si és aconsellable d' erigir regions eclesiàstiques. En cas afirmatiu, presentaran a la Seu Apostòlica les raons per què ha de revisar-se la circumscripció de les províncies i han d' organitzar-se jurídicament les regions que cal erigir. Manifestaran igualment a la Santa Seu els motius per què cal agregar aquelles diòcesis que fins ara havien estat sotmeses immediatament a la Seu Apostòlica dintre el territori.

Preparació de directoris pastorals
(N.44 del d. *Christus Dominus.)*

43. Amb referència als directoris pastorals, hom demana als Sínodes patriarcals i a les Conferències episcopals que estudiïn acuradament els problemes que cal tractar en els directoris, tant generals com especials, i comuniquin els seus parers i desigs a la Santa Seu com més aviat millor.

Provinciarum vel regionum ecclesiasticarum circumscriptiones
(NN.39-41 Decr. *Christus Dominus)*

42. Conferentiae Episcoporum attente studeant utrum animarum bonum satius in territorio provehendum: *a)* aptiorem requirat provinciarum ecclesiasticarum circumscriptionem; *b)* vel regionum ecclesiasticarum suadeat erectionem: quatenus affirmative, rationes Apostolicae Sedi proferant quibus provinciarum circumscriptio recognoscenda atque regiones erigendae iure sint ordinandae. Praeterea eidem Sanctae Sedi rationes significent iuxta quas aggregandae sint dioeceses, quae in territorio Apostolicae Sedi hactenus fuerunt immediate subiectae.

Directoria pastoralia redigenda
(N.44 Decr. *Christus Dominus)*

43. Ad Directoria pastoralia quod attinet, Synodi Patriarchales et Conferentiae Episcopales rogantur ut quaestionibus in Directoriis tum generalibus tum specialibus pertractandis alacriter studeant et quam primum consilia ac sua vota cum Apostolica Sede communicent.

II. Normes per a l' aplicació del decret del Concili Vaticà II «Perfectae caritatis»

Per tal que els Instituts religiosos puguin aconseguir ràpidament els fruits del Concili, cal, en primer lloc, que promoguin la renovació espiritual, i després que procurin amb prudència, però amb encert, la renovació adequada de la vida i de la disciplina, que es donin, sobretot, assíduament a l' estudi de la constitució dogmàtica *Lumen gentium* (c 5 i 6) i del decret *Perfectae caritatis* i posin en pràctica la doctrina i les normes del Concili

A fi d' aplicar i urgir el decret *Perfectae caritatis,* les normes següents, vàlides per a tots els religiosos, llatins i orientals, amb les aplicacions òbvies a cada cas, determinen la manera de procedir i estableixen algunes regles

PRIMERA PART

Manera de promoure la renovació adequada de la vida religiosa

I Qui ha de promoure la renovació adequada

1 La part principal quant a la renovacio i adaptació de la vida religiosa correspon als propis Instituts, que la realitzaran principalment per mitjà dels Capítols generals o, a l' Església oriental, de les Sinaxis La missió dels Capítols no resta acomplerta unicament amb

II

II. Normae ad exsequendum decretum SS. Concilii Vaticani II «Perfectae caritatis»

Instituta religiosa, ut fructus Concilii sedulo maturare possint, oportet spiritus novitatem imprimis promoveant indeque vitae et disciplinae accommodatam renovationem prudenter quidem sed sollerter perficere curent, in studium praesertim Constitutionis dogmaticae *Lumen gentium* (Cap.V et VI) simul ac Decreti *Perfectae caritatis* assidue incumbendo, atque Concilii doctrinam et normas ad effectum deducendo.

Ad Decretum *Perfectae caritatis* applicandum et urgendum, quae sequuntur Normae, pro omnibus religiosis sive latinis sive orientalibus, congrua congruis referendo, valiturae, modum procedendi et quaedam praescripta statuunt

Pars I

De modo promovendi accommodatam renovationem vitae religiosae

I. *De iis qui accommodatam renovationem promovere debent*

1. Potiores partes in renovanda et aptanda vita religiosa pertinent ad ipsa Instituta, quae id efficient praesertim per Capitula generalia vel apud Orientales per Synaxes Munus Capitulorum non absolvitur tantummodo

la promulgació de lleis, sino promovent, a més, la vitalitat espiritual i apostòlica

2 La col laboració de tots els superiors i membres dels Instituts religiosos és necessària per a renovar la vida religiosa en ells mateixos, preparar l' esperit dels Capítols, realitzar l' obra d' aquests i observar fidelment les lleis i normes per ells promulgades

3 Per tal de promoure l' adequada renovació a cada Institut, es convocarà un Capítol general especial, ordinari o extraordinari, dintre el termini de dos anys o, a tot estirar, de tres

Aquest Capítol es podrà dividir en dos períodes distints, bé que no pugui allargar-se més d' un any aquest espai de temps, si així ho decreta el propi Capítol amb votació secreta

4 Durant la preparació d' aquest Capítol, el Consell general promoura convenientment una consulta àmplia i lliure dels religiosos, i organitzarà degudament el resultat de la consulta, a fi d' ajudar i encarrilar el treball del Capítol Això es podrà fer, per exemple, escoltant els Capítols conventuals i provincials, establint Comissions, fent enquestes, etc

5 Quant als monestirs «stauropegíacs», correspon al Patriarca de donar normes per a realitzar la consulta

6 Aquest Capítol general té el dret de modificar «ad experimentum» algunes normes de les Constitucions o—entre els orientals—dels *Typica,* sempre que es conservin el fi, la natura i les característiques de l' Institut La Santa Seu, d' acord amb les circumstàncies, autoritzarà de bona gana els assaigs contraris al dret comú, que sempre s' han de realitzar amb prudència

leges ferendo sed insuper promovendo vitalitatem spiritualem et apostolicam

2 Omnium Superiorum et sodalium cooperatio necessaria est ad vitam religiosam in seipsis renovandam, ad spiritum Capitulorum praeparandum, ad ipsorum opus peragendum, ad leges et normas a Capitulis latas fideliter observandas

3 Ad accommodatam renovationem promovendam in singulis Institutis, congregetur intra duos vel ad summum tres annos speciale Capitulum generale, ordinarium vel extraordinarium.

Hoc Capitulum in duas periodos distinctas, temporis spatio generatim non ultra annum protracto, dividi poterit, si ita ipsum Capitulum secreto suffragio decreverit

4 Consilium generale in hoc Capitulo parando amplae et liberae consultationi sodalium apte provideat et eiusdem consultationis exitus opportune ordinet ut opus Capituli adiuvetur et dirigatur. Hoc autem efficere poterit, e g Capitula conventualia et provincialia audiendo, commissiones constituendo, series quaestionum proponendo, etc.

5 Pro Monasteriis stauropegiacis munus erit Patriarchae normas edicere ad consultationem peragendam

6 Hoc Capitulum generale ius habet quasdam normas Constitutionum vel, apud Orientales, Typicorum mutandi ad experimentum, dummodo finis, natura, indoles Instituti serventur Experimenta contra ius commune, prudenter quidem facienda, pro opportunitate libenter a Sancta Sede permittentur

Aquests experiments poden prolongar-se fins al proper Capítol general ordinari, el qual tindrà la facultat de prorrogar-los, però no més enllà de l' altre Capítol immediatament posterior

7 La mateixa facultat tindrà el Consell general, durant l interval entre aquests dos Capítols, segons les condicions que els mateixos Capítols hauran determinat, i, si es tracta dels monestirs *sui iuris* dels orientals, l' *Hegumenus* amb la Synaxi menor

8 L' aprovació definitiva de les Constitucions es reserva a l' autoritat competent

9 Quant a la revisió de les Constitucions de les monges, cada monestir capitularment o bé les monges d' una manera individual expressaran llurs desigs, que, a fi de garantir la unitat de la família religiosa segons el seu caràcter propi, recollirà l' autoritat suprema de l' orde, si existeix, i, en cas contrari, el delegat de la Santa Seu (entre els orientals, el Patriarca o el Jerarca del lloc) També podran recollir-se els desigs i suggerències dels congressos de les Federacions o d' altres Assemblees convocades legítimament Cal també que aquí col labori amb benvolença la sol licitud pastoral dels Bisbes

10 Si en els monestirs de monges hom considera aportuns certs assaigs provisionals sobre les observances, podran permetre' ls els superiors generals o els delegats de la Santa Seu, i, entre els orientals, el Patriarca o el Jerarca del lloc Es tindran en compte, tanmateix, la mentalitat i les disposicions d' esperit característiques de les religioses de clausura, que tant necessiten l' estabilitat i la seguretat

11 És propi de les autoritats esmentades tenir cura que el text de les Constitucions, després d' haver consultat els monestirs i servint-se de llur col laboració, sigui revisat i sotmès a l' aprovació de la Santa Seu o de la Jerarquia competent

Haec experimenta protrahi possunt usque ad proximum Capitulum generale ordinarium, cui facultas erit eadem prorogandi, non tamen ultra aliud Capitulum immediate subsequens

7. Eadem facultate pollet Consilium generale temporis spatio quod inter huiusmodi Capitula intercedit, iuxta condiciones ab ipsis determinandas, et, apud Orientales, in Monasteriis sui iuris Hegumenus cum Synaxi minore.

8 Definitiva approbatio Constitutionum Auctoritati competenti reservatur

9 Ad Constitutiones Monialium recognoscendas quod attinet, singula Monasteria modo capitulari, vel etiam singulae Moniales, vota sua exprimant quae, ad unitatem familiae religiosae pro sua cuiusque indole tuendam, a suprema Auctoritate Ordinis, si adsit, colligantur, secus a Delegato S Sedis et, apud Orientales, a Patriarcha vel a Hierarcha loci Vota quoque et consulta a consessibus Foederationum aut ab aliis conventibus legitime convocatis obtineri poterunt. Benevolum adiutorium in id praestet etiam pastoralis sollicitudo Episcoporum

10 Si in Monasteriis Monialium quaedam experimenta ad tempus circa observantias opportuna interdum iudicentur, ea a Superioribus generalibus vel a Delegatis S Sedis et, apud Orientales, a Patriarcha vel a Hierarcha loci permitti poterunt Attamen ratio habeatur peculiaris claustralium mentis et animi habitus, quae stabilitate ac securitate adeo indigent

11. Auctoritatum, de quibus supra, munus erit providere ut textus Constitutionum, consultis et auxiliantibus ipsis Monasteriis, recognoscatur que S. Sedis vel competentis Hierarchae approbationi subiciatur.

II Revisió de les Constitucions i dels «Typica»

12 Les lleis generals de cada Institut (Constitucions, *Typica,* Regles o d' altres designades amb diversos noms) han d incloure, en general, els elements seguents

a) Els principis evangèlics i teològics sobre la vida religiosa i sobre la seva unió amb l' Església, i també les paraules adequades i determinades amb què «es reconeguin i mantinguin l' esperit i els propòsits propis dels fundadors, tant com les sanes tradicions, coses, totes, que constitueixen el patrimoni de cada Institut» (n 2b del d *Perfectae caritatis)*

b) Les normes jurídiques necessàries per a definir clarament la natura, els fins i els mitjans de l' Institut Aquestes normes no han de multiplicarse excessivament, però han d' expressar-se sempre d' una manera adequada

13 Cal unir ambdós elements, l' espirituals i el jurídic, per tal que els codis principals dels Instituts tinguin un fonament estable i siguin plens d' espiritualitat i vitalitat autèntiques Per tant, s' evitarà la redacció d' un text purament jurídic o simplement exhortatiu

14 Hom exclourà del condi fonamental dels Instituts allò que ja és antiquat, o mudable amb el pas del temps, o que només respon a usos locals

Les normes que s' adaptin a l' època actual, a les condicions físiques i psicològiques dels religiosos i a les circumstàncies especials de la realitat concreta, es posaran als anexos anomenats directoris, consuetes, o designats amb altres mots semblants

II. *De Constitutionibus et Typicis recognoscendis*

12. Uniuscuiusque Instituti leges generales (Constitutiones, Typica, Regulae vel quovis alio nomine designatae) haec fere elementa complectantur

a) principia evangelica et theologica de vita religiosa eiusque unione cum Ecclesia, atque apta et certa verba quibus «agnoscantur et serventur Fundatorum spiritus propriaque proposita, necnon sanae traditiones quae omnia cuiusque Instituti patrimonium constituunt» (N 2 *b* Decr *Perfectae caritatis)*,

b) normas iuridicas necessarias ad Instituti indolem, fines mediaque clare definienda, quae normae nimis multiplicandae non sunt sed semper adaequato modo exprimi debent

13 Utriusque elementi, spiritualis nempe et iuridici, unio necessaria est ut Institutorum codices praecipui stabile fundamentum habeant, eosque verus spiritus et norma vitalis pervadant, cavendum est igitur ne conficiatur textus vel tantum iuridicus vel mere exhortatorius.

14. Ex Institutorum codice fundamentali ea excludantur quae iam obsoleta sint, aut secundum consuetudines alicuius aetatis mutabilia, vel moribus mere localibus respondentia.

Illae vero normae, quae praesenti aetati, sodalium condicionibus physicis, psychicis necnon peculiaribus rerum adiunctis respondeant, ponantur in codicibus additiciis, qui «directoria», libri usuum, vel aliis nominibus vocantur.

III. Els criteris d' una renovació adequada

15. Les normes i l' esperit a què ha de respondre la renovació adequada han de treure' s, no sols del decret *Perfectae caritatis,* ans també dels altres documents del Concili Vaticà II, especialment dels capítols 5 i 6 de la constitució dogmàtica *Lumen gentium.*

16. Els Instituts tindran cura que els principis sancionats en el n.2 del decret *Perfectae caritatis* informin realment la renovació de la pròpia vida religiosa. Per això:

§ 1. Hom fomentarà més intensament l' estudi i la meditació dels Evangelis i de tota l' Escriptura entre tots els membres de l' Institut religiós i des del noviciat. A més, caldrà procurar que participin en el misteri i la vida de l' Església amb mitjans més adequats.

§ 2. S' investigarà i exposarà la doctrina sobre la vida religiosa en els seus diversos aspectes (teològic, històric, canònic, etc.).

§ 3. A fi de procurar el bé de l' Església, els Instituts religiosos cercaran un coneixement genuí del seu esperit primer, de manera que, conservant-lo fidelment en decidir les adaptacions, la vida religiosa es vegi purificada d' elements estranys i lliure d' arcaismes.

17. Cal considerar antiquat tot allò que no forma part ni de la natura ni dels fins de l' Institut i que, havent perdut el significat i la força, ja no ajuda, de fet, la vida religiosa. Cal tenir en compte, però, el testimoniatge que l' estat religiós ha de donar per la seva missió.

18. La forma de governament permetrà que «els Capítols i Consells expressin, cadascun a la seva manera, la participació i la cura

III. *De criteriis accommodatae renovationis.*

15. Normae et spiritus, quibus respondere debet accommodata renovatio, non solum e Decreto *Perfectae caritatis,* sed etiam ex aliis Concilii Vaticani II documentis, praesertim ex capitibus V et VI Constitutionis dogmaticae *Lumen gentium,* colligi debent.

16. Curent Instituta ut principia, quae in N.2 Decreti *Perfectae caritatis* sanciuntur, revera informent renovationem propriae vitae religiosae; quapropter:

§ 1. Studium et meditatio Evangeliorum totiusque Sacrae Scripturae apud omnes sodales inde a novitiatu impensius foveatur. Item curandum est ut iidem Ecclesiae mysterium et vitam aptioribus mediis participent;

§ 2. Doctrina de vita religiosa sub variis aspectibus (theologico, historico, canonico, etc.) investigetur et exponatur;

§ 3. Ad ipsum bonum Ecclesiae procurandum, germanam cognitionem sui primigenii spiritus Instituta prosequantur, ita ut, eodem fideliter servato in aptationibus decernendis, vita religiosa ab elementis alienis purificetur et ab obsoletis liberetur.

17. Obsoleta reputanda sunt quae naturam et fines Instituti non constituunt atque, significatione et vi sua amissa, vitam religiosam revera iam non adiuvant, habita tamen ratione testimonii, quod status religiosus pro suo munere praestare debet.

18. Ratio regiminis talis sit, ut «Capitula et Consilia... suo quaeque modo sodalium omnium pro bono totius communitatis participationem et

de tots els membres en bé de tota la comunitat» (n.14 del d. *Perfectae caritatis)*. Això s' aconseguirà, principalment, si els religiosos tenen un paper realment eficaç en l' elecció dels membres d' aquests Capítols i Consells. També caldrà que l' exercici de l' autoritat es faci més eficient i àgil, d' acord amb les exigències del nostre temps. Per tant, hom facultarà oportunament els superiors de qualsevol grau perquè no es multipliquin inútilment o massa sovint els recursos a les autoritats superiors.

19. Altrament, la renovació adequada no pot realitzar-se una vegada per sempre, sinó que ha de fomentar-se d' una manera continuada, mitjançant el fervor dels religiosos i la sol.licitud dels Capítols i dels superiors.

SEGONA PART

Realitats de la vida religiosa que cal adaptar i renovar

I. L' Ofici diví dels germans i germanes

(N.3 del d. *Perfectae caritatis.)*

20. Els religiosos que resen l' Ofici breu, degudament aprovat, prenen part en la pregària pública de l' Església (cf. const. *Sacrosanctum concilium,* n.98). Però es recomana als Instituts que, en lloc de l' Ofici breu, resin l' Ofici diví, sia en part, sia íntegrament, de manera que participin més íntimament en la vida litúrgica de l' Església. Per la seva banda, els religiosos orientals recitaran les doxologies i les Lloances divines segons els seus *Typica* i les seves consuetes.

curam exprimant» (N.14 Decr. *Perfectae caritatis)*, quod praesertim eveniet si sodales partem habeant vere efficacem in eorumdem membris seligendis; item, ut exercitium auctoritatis efficacius et expeditius secundum hodiernorum temporum exigentias reddatur. Ideo Superiores cuiusque gradus opportunis facultatibus muniantur, ne inutiles vel nimis frequentes recursus ad altiores auctoritates multiplicentur.

19. Ceterum apta renovatio non semel pro semper fieri potest, sed continua quadam ratione fovenda est, fervoris sodalium ope, necnon Capitulorum et Superiorum sollicitudine.

Pars II

De nonnullis rebus accommodandis et renovandis in vita religiosa

I. *De Officio Divino Fratrum et Sororum*

20. Quamvis religiosi qui parvum Officium rite approbatum recitant publicam Ecclesiae orationem agant (cf. Const. *Sacrosanctum Concilium*, n.98), commendatur tamen Institutis ut, loco parvi Officii, divinum Officium sive ex parte sive ex integro absolvant, ita ut intimius participent vitam liturgicam Ecclesiae. Orientales autem sodales doxologias recitent et Laudes divinas secundum propria Typica et Consuetudines.

II L' ORACIÓ MENTAL
(N 6 del d *Perfectae caritatis*)

21 A fi que els religiosos participin més íntimament i amb més profit en el sagrat misteri de l' Eucaristia i en l' oració pública de l' Església i tota la seva vida espiritual s' alimenti més abundosament, en lloc d' un gran nombre de resos, es donarà més temps a l' oració mental, conservant, però, les practiques piadoses rebudes comunament a l' Església i tenint la cura necessària perquè els religiosos siguin formats amb diligència sobre la manera de portar la vida espiritual

III LA MORTIFICACIÓ
(N 5 i 12 del d *Perfectae caritatis*)

22 Els religiosos es lliuraran, mes que els altres fidels, a les obres de penitencia i mortificació Però caldrà revisar, en tant que sigui necessari, les observances penitencials pròpies dels Instituts, de manera que, tenint en compte les tradicions tant de l' Orient com de l Occident i les condicions actuals, els religiosos puguin practicar-les realment S' adoptaran també formes noves, tretes del règim de vida d avui

IV LA POBRESA
(N 13 del d *Perfectae caritatis*)

23 Els Instituts promouran amb diligencia i d' una manera concreta, sobretot per mitja dels Capítols generals, l' esperit i la practi

II *De Oratione mentali*
(N 6 Decr *Perfectae caritatis)*

21 Quo intimius ac fructuosius religiosi sacrosanctum Eucharistiae mysterium et publicam Ecclesiae orationem participent, ac tota spiritualis eorum vita abundantius nutriatur, prae multitudine precum amplior locus orationi mentali tribuatur, servatis tamen piis exercitiis communiter in Ecclesia receptis, necnon debita adhibita cura ut sodales in vita spirituali ducenda diligenter instruantur.

III. *De Mortificatione*
(NN 5 et 12 Decr *Perfectae caritatis)*

22 Religiosi prae ceteris fidelibus in poenitentiae ac mortificationis opera incumbant Observantiae autem poenitentiales Institutorum propriae, quatenus opus sit, recognoscantur, ita ut, habita ratione traditionum sive Orientis sive Occidentis necnon hodiernarum condicionum, sodales eas revera in praxim ducere valeant, novis etiam formis ex hodierno vivendi modo assumptis

IV *De Paupertate*
(N 13 Decr *Perfectae caritatis)*

23 Instituta, praesertim per Capitula generalia, spiritum et praxim paupertatis ad mentem N 13 Decreti *Perfectae caritatis* diligenter et con-

ca de la pobresa, segons el n 13 del decret *Perfectae caritatis,* i cercaran i urgiran també formes noves, segons la seva natura, que donin més eficàcia, en el nostre temps, a la pràctica i al testimoniatge de la pobresa

24 Correspon als mateixos Instituts de vots simples de decretar, en el Capítol general, si ha d' introduir-se a les Constitucions la renúncia als béns patrimonials adquirits o que s' han d' adquirir i, en cas afirmatiu, si és obligatòria o facultativa i quan ha de fer-se, és a dir, si abans de la professió perpètua o després d' alguns anys

V La vida comuna

(N 15 del d *Perfectae caritatis*)

25 En els Instituts dedicats a les obres d' apostolat, hom promourà amb tots els mitjans, d' una manera adequada a la vocació de l' Institut, la vida comuna, que tanta importancia té perque els religiosos, com a família unida en el Crist, estableixin una convivència fraternal

26 En aquests Instituts, la distribució diària del temps no sempre pot ser igual a totes les cases ni, de vegades, per a tots els religiosos de la mateixa casa Caldrà, però, disposar-la sempre de manera que els religiosos, fora del temps consagrat a les coses espirituals i al seu treball, tinguin també algun temps suficient per a ells i puguin gaudir de la recreació adequada

27 Els Capítols generals i les Sinaxis cercaran la manera de fer que els religiosos anomenats conversos, coadjutors o designats amb d' altres mots, assoleixin gradualment vot actiu en determinats

crete promoveant, novas etiam formas pro indole sua exquirendo et urgendo, quae hodierno tempore exercitium et testimonium paupertatis efficaciora reddant

24 Ad ipsa Instituta votorum simplicium pertinet in Capitulo generali decernere an in Constitutiones introducatur renuntiatio bonorum patrimonialium adquisitorum vel adquirendorum et, si ita fiat, utrum sit obligatoria an facultativa, et quandonam facienda sit, scilicet utrum ante professionem perpetuam an post aliquot annos

V *De vita in communi agenda*

(N 15 Dec. *Perfectae caritatis)*

25 In Institutis operibus apostolatus addictis, vita communis, quae tanti est momenti ut sodales sicuti familia in Christo unita commercium fraternum instaurent, modo Instituti vocationi consentaneo omni ope promoveatur

26 In huiusmodi Institutis ordo diurnus saepe non idem esse potest in omnibus eorum domibus neque interdum in eadem domo pro omnibus sodalibus Semper vero sic instituendus est, ut religiosi, praeter tempus rebus spiritualibus et laboribus dicatum, etiam aliquantum temporis pro seipsis habeant et congrua recreatione frui valeant

27 Capitula generalia et Synaxes modum explorent, vi cuius sodales qui conversi, cooperatores vel alio nomine vocantur, gradatim in determinatis actibus communitatis et in electionibus votum obtineant activum, et in qui-

actes de la comunitat i en les eleccions, i àdhuc passiu en certs càrrecs. Així s' inseriran íntimament i realment en la vida i les activitats de la comunitat i els sacerdots podran dedicar-se amb més lleure als ministeris que els són propis.

28. En aquells monestirs on s' hagi arribat a una sola classe de monges, es determinaran a les Constitucions les obligacions del cor, tenint en compte la diversitat de persones que la diferenciació d' activitats i de vocacions especials exigeix.

29. Les germanes adscrites al servei exterior del monestir, anomenades oblates o d' altra manera, es regiran amb normes especials, en les quals es tindrà en compte, tant la seva vocació no purament contemplativa, com les exigències de la vocació de les monges que fan vida amb elles, encara que elles no siguin monges.

La superiora d' un monestir té l' obligació greu d' ocupar-se sol.lícitament d' aquestes germanes, de procurar-los la formació espiritual convenient, de tractar-les amb un autèntic sentit de caritat i de fomentar els vincles fraterns amb les monges de la comunitat.

VI. La clausura de les monges

(N.16 del d. *Perfectae caritatis.)*

30. La clausura papal dels monestirs ha de ser considerada com una institució ascètica particularment adequada a la vocació específica de les monges, per tal com és senyal, protecció i forma peculiar del seu apartament del món.

Amb el mateix esperit guardaran la seva clausura pròpia les religioses dels ritus orientals.

31. Caldrà adaptar aquesta clausura, de manera que sempre hi

busdam muneribus, etiam passivum; ita revera fiet ut ipsi cum vita et communitatis operibus arcte coniungantur, et sacerdotes liberius in ministeria propria incumbere possint.

28. In Monasteriis ubi ad unum genus Monialium perventum fuerit, obligationes chorales in Constitutionibus definiantur, ratione habita diversitatis personarum, quam exigit operum ac specialium vocationum distinctio.

29. Sorores externo Monasteriorum servitio addictae, oblatae vel alio nomine vocatae, statutis peculiaribus regantur, in quibus ratio habeatur tum earum vocationis non merae contemplativae, tum exigentiarum vocationis Monialium cum quibus ipsae coniunctae vivunt quamvis moniales non sint.

Superiorissa Monasterii grave onus habet sollicitam curam de eis gerendi, ipsis aptam formationem religiosam praebendi, eas vero sensu caritatis tractandi atque vinculum fraternitatis cum Monialium communitate fovendi.

VI. *De Monialium Clausura*

(N.16 Decr. *Perfectae caritatis)*

30. Clausura papalis Monasteriorum consideranda est tanquam institutum asceticum quod cum Monialium peculiari vocatione singulariter cohaeret, quippe quae signum, protectio et peculiaris forma exstet earum secessus a mundo.

Eodem spiritu Moniales rituum Orientalium propriam observent clausuram.

31. Haec clausura ea ratione accommodanda est ut materialis separatio

hagi separació material de l' exterior. Però cada família religiosa, segons el seu esperit propi, podrà establir i determinar a les Constitucions les normes específiques d' aquesta separació material.

32. Se suprimeix la clausura menor. Per tant, les religioses que es consagren, per la regla, a obres exteriors, determinaran en les Constitucions la seva pròpia clausura. En canvi, les religioses que, essent contemplatives pel seu Institut, acceptaren activitats exteriors, després d' un temps prudencial concedit per a deliberar, o abandonaran les obres exteriors, a fi de guardar la clausura papal, o bé, continuant les obres exteriors, determinaran, a les Constitucions, la seva clausura pròpia, restant en ferm la seva condició de monges.

VIII. La formació dels religiosos

(N.18 del d. *Perfectae caritatis.)*

33. La formació dels religiosos des del noviciat no ha d' ordenar-se d' una manera igual en tots els Instituts, ans caldrà tenir en compte la natura actual pròpia de cada Institut. Hom donarà un espai suficient i prudent a l' experiència de la seva revisió i adaptació.

34. Quant a la formació dels clergues religiosos, caldrà observar fidelment, adaptant-ho com sigui just al caràcter de cada Institut, tot allò que ha establert el decret *Optatam totius* sobre la formació sacerdotal.

35. La formació posterior al noviciat, que ha d' efectuar-se d' una manera adequada a cada Institut, i que és absolutament necessària per a tots els religiosos, àdhuc els de vida contemplativa, es prolongarà, normalment, a tot el període dels vots temporals,

ab externo semper servetur. Singulae vero Familiae, iuxta proprium spiritum, normas particulares huius materialis separationis in Constitutionibus statuere et definire possunt.

32. Clausura minor tollitur. Moniales ergo quae ex instituto operibus externis sunt deditae, propriam clausuram in Constitutionibus definiant. Moniales vero quae, licet ex instituto sint contemplativae, opera tamen externa susceperunt, post congruum temporis spatium ipsis ad deliberandum concessum, aut, operibus externis relictis, clausuram papalem retineant, aut, iisdem operibus servatis, propriam clausuram in Constitutionibus definiant, firma manente earumdem condicione Monialium.

VII. *De Institutione Religiosorum*

(N.18 Decr. *Perfectae caritatis)*

33. Institutio sodalium inde a novitiatu non eodem modo in omnibus Institutis ordinetur, sed ratio habeatur indolis propriae cuiusque Instituti. In eius recognitione et aptatione sufficiens prudensque experientiae locus detur.

34. Quae in Decreto *Optatam totius* (de Institutione sacerdotali) statuuntur, congruenter aptata iuxta cuiusque Instituti indolem, fideliter in ratione instituendi clericos religiosos observanda erunt.

35. Ulterior institutio post novitiatum modo cuique Instituto apto peragenda, quae pro omnibus sodalibus, etiam vitae contemplativae, omnino necessaria est, pro fratribus in Religionibus laicalibus et Sororibus in Institutis

quant als germans, en les religions laicals, i quant a les germanes, en els Instituts consagrats a obres d' apostolat, tal com ja es fa en molts Instituts, amb els noms de juniorat, escolasticat o d' altres

36 Aquesta formació es donara en cases adequades, i perque no sigui purament teòrica, es completara també amb l' exercici d' activitats o carrecs, a manera d' aprenentatge, segons el caracter i les circumstancies propis de cada Institut, per tal que es vagin inserint gradualment a la vida que hauran de fer després

37 Salvant sempre la formació propia de cada Institut, donat que és impossible que tots i cadascun puguin proporcionar la formació doctrinal i tecnica suficient, hom podrà valer se de la col laboració germanívola de diversos Instituts Aquesta col laboració pot tenir graus i formes diversos classes o cursos comuns, intercanvi de professors i àdhuc l' associació i aportació de mitjans d' aquests Instituts a un centre comu on puguin acudir els membres de diversos Instituts

Els Instituts que compten amb els mitjans necessaris facilitaran de bona gana la seva ajuda als altres

38 Realitzats els experiments convenients, correspondrà a cada Institut de redactar les seves pròpies normes adequades sobre la formacio dels religiosos

VIII Unió i supressió d Instituts

(N 21 22 del d *Perfectae caritatis*)

39 La promoció de la unio de qualsevol mena entre els Instituts suposa una preparacio idònia espiritual, psicològica i jurídica, segons el decret *Perfectae caritatis* Per això sovint sera precís que

operibus apostolicis deditis, prout iam apud plura Instituta nomine iunioratus vel scholasticatus vel alio exstat, in genere protrahatur per integram periodum votorum temporariorum

36 Haec institutio in domibus aptis facienda est et, ne sit mere theoretica, compleatur etiam exercitio operum vel munerum, tirocinii gratia, iuxta characterem et circumstantias cuique Religioni proprias, ita ut in vitam quae in posterum ducenda erit gradatim inserantur

37. Salva semper formatione uniuscuiusque Religionis propria, cum Instituta singula nequeunt sufficienter praebere institutionem doctrinalem aut technicam, id suppleri poterit fraterna plurium collaboratione Quae diversos gradus et formas admittere potest communes lectiones seu cursus, docentium commodationem, immo eorumdem consociationem mediorumque praestationem in communi schola a sodalibus plurium Institutorum frequentanda.

Instituta quae necessariis mediis provisa sunt libenter aliis auxilium praebeant

38 Opportunis experimentis peractis, uniuscuiusque Instituti erit proprias et aptatas normas de sodalium institutione redigere

VIII *De Unione et Suppressione Institutorum*

(NN 21 22 Decr *Perfectae caritatis)*

39 Promotio unionis cuiusvis generis inter Instituta supponit praeparationem idoneam spiritualem, psychologicam, iuridicam, ad mentem Decreti

els Instituts comptin amb l' ajuda d' un assistent aprovat per l' autoritat competent

40 En aquests casos i circumstàncies, caldrà tenir present el bé de l' Església, atenent, però, com és degut, les característiques pròpies de cada Institut i la llibertat de cadascun dels religiosos

41 Entre els criteris que poden ajudar a formar judici sobre la supressió d' algun Institut o monestir, considerant bé totes les circumstàncies, caldrà tenir en compte principalment els següents, presos en conjunt el nombre reduït de religiosos en relació amb els anys d' existencia de l Institut, la manca de vocacions durant molts anys, l' edat molt avançada de la majoria dels religiosos Si s' arriba a la decisió de suprimir un Institut, hom mirarà d' agregar-lo, «si és possible, a un altre Institut o monestir de més vitalitat que no li sigui molt diferent pel fi i per l' esperit» (n 21 del d *Perfectae caritatis)* No obstant, caldrà escoltar prèviament cada religiós i fer ho tot amb caritat

IX Les Conferències o Unions de superiors i superiores majors

(N 23 del d *Perfectae caritatis)*

42 Es procurarà que les Unions de superiors generals i les de superiores generals puguin ser escoltades i consultades a través d' un Consell constituït dintre la Sagrada Congregació de Religiosos

43 És molt important que les Conferències o Unions nacionals dels superiors i de les superiores majors col laborin amb confiança i reverència amb les Conferències episcopals (cf n 35,5 del d *Christus Dominus,* n 33 del d *Ad gentes divinitus)*

Perfectae caritatis Hunc in finem, saepe opportunum erit ut ab aliquo Adsistente, a competenti Auctoritate approbato, Instituta adiuventur

40 In praefatis casibus et circumstantiis bonum Ecclesiae prospiciendum est, debita tamen habita ratione sive indolis cuiusvis Instituti propriae, sive libertatis singulorum sodalium

41. Inter criteria quae conferre possunt ad iudicium de suppressione alicuius Instituti vel Monasterii efformandum, omnibus circumstantiis perpensis, haec praesertim simul sumpta retineantur parvus numerus religiosorum relate ad annos existentiae, candidatorum per plures annos carentia, aetas provectior maioris partis sodalium Si ad suppressionem perveniendum erit, provideatur ut, «si fieri possit alii Instituto vel Monasterio vegetiori, quod fine et spiritu haud multum differat» (N 21 Decr *Perfectae caritatis)* aggregetur Singuli autem religiosi antea audiantur et omnia in caritate fiant

IX *De Conferentiis seu Unionibus Superiorum et Superiorissarum Maiorum*

(N 23 Decr *Perfectae caritatis)*

42 Curandum est ut unio Superiorum generalium et unio Superiorissarum generalium per quoddam Consilium apud Sacram Congregationem de Religiosis constitutum audiri et consultari possint.

43 Maxime interest ut Conferentiae seu Uniones nationales Superiorum et Superiorissarum Maiorum confidenter et reverenter cooperentur cum Conferentiis Episcopalibus (cf N 35,5 Decr *Christus Dominus,* N 33 Decr. *Ad gentes divinitus).*

Per això es desitja que les qüestions pertanyents a ambdues parts es tractin a les Comissions mixtes formades per Bisbes, superiors i superiores majors.

CONCLUSIÓ

44. Aquestes normes, vàlides per als religiosos de l' Església universal, deixen intactes les lleis generals de l' Església, tant de l' Església llatina com de les Esglésies orientals, i també les lleis pròpies dels Instituts religiosos, a no ser que explícitament o implícitament les modifiquin.

III. Normes per a l' aplicació del decret «Ad gentes divinitus» del sagrat Concili Vaticà II

El decret del sagrat Concili Vaticà II *Ad gentes divinitus* (sobre l' activitat missionera de l' Església) havent de tenir vigència a l' Església universal i havent-lo de complir tots fidelment, per tal que tota l' Església sigui realment missionera i tot el Poble de Déu es faci conscient del seu deure missioner, els Ordinaris de lloc procuraran que el decret sigui conegut per tots els fidels. Sobre ell es faran sermons al clericat i homilies al poble, que serviran per aclarir i inculcar el deure comú de consciència sobre l' activitat missionera.

Per tal que resulti més fàcil i fidel l' aplicació del decret, s' estableixen les normes següents:

1. La teologia de la missió s' inserirà a l' ensenyament i al desenvolupament de la doctrina teològica, a fi de posar plenament

Qua de causa optatur ut quaestiones, quae ad utramque partem pertinent, in Commissionibus mixtis ex Episcopis et Superioribus vel Superiorissis Maioribus constitutis, pertractentur.

Conclusio

44. Hae normae, pro Religiosis universae Ecclesiae valiturae, leges generales Ecclesiae sive Ecclesiae Latinae sive Ecclesiarum Orientalium necnon leges proprias Institutorum religiosorum integras relinquunt, nisi eas explicite vel implicite immutent.

III. Normae ad exsequendum Decretum Ss. Concilii Vaticani II «Ad gentes divinitus»

Cum Decretum Ss. Concilii Vaticani II *Ad gentes divinitus* (de activitate missionali Ecclesiae) pro universali Ecclesia vigere debeat et ab omnibus fideliter observandum sit, ita ut tota Ecclesia reapse missionaria evadat et universus Populus Dei obligationis suae missionariae conscius fiat, curent Ordinarii locorum ut decretum ad omnium christifidelium notitiam perveniat: habeantur de ipso sermones ad clerum et praedicationes ad populum, quibus commune conscientiae onus circa activitatem missionalem illustretur et inculcetur.

Quo autem facilior et fidelior sit applicatio decreti, haec statuuntur:

1. Theologia Missionis, doctrinae theologicae tradendae et progressioni-

en relleu la natura missionera de l' Església. S' estudiaran, demés, els camins del Senyor per a la preparació de l' Evangeli i la possibilitat de salvació per als no-evangelitzats. S' inculcarà també la necessitat de l' evangelització i de la incorporació a l' Església (c.1 del d. *Ad gentes divinitus).*

Es tindrà a la vista tot això en ordenar de nou els estudis als seminaris i universitats (n.39).

2. S' invita les Conferències episcopals a proposar a la Santa Seu com més aviat millor les qüestions més generals referents a les missions, que puguin ser tractades en la propera reunió del Sínode episcopal (n.29).

3. A fi d' acréixer l' esperit missioner en el poble cristià, es fomentaran les oracions i els sacrificis diaris, de manera que el dia anual de les missions sigui el senyal espontani d' aquest esperit (n.36).

Els Bisbes o les Conferències episcopals redactaran diverses pregàries per les missions, a fi d' incloure-les a l' oració dels fidels de la Missa.

4. Es nomenarà a cada diòcesi un sacerdot, que promourà amb eficàcia les iniciatives a favor de les missions. Formarà part, al mateix temps, del Consell pastoral de la diòcesi (n.38).

5. Per a promoure l' esperit missioner, hom estimularà els seminaristes i els joves de les associacions catòliques a establir i conservar relacions amb els seminaristes i amb associacions semblants de les missions, per tal que el coneixement mutu estimuli la consciència missionera i eclesial del poble cristià (n.38).

6. Els Bisbes, conscients de l' extremada urgència que té l' evangelització del món, promouran vocacions missioneres entre els seus

bus provehendae ita inseratur ut natura missionaria Ecclesiae plene in luce ponatur. Insuper viae Domini ad praeparationem Evangelii et possibilitas salutis non-evangelizatorum considerentur, necnon inculcetur necessitas evangelizationis et incorporationis in Ecclesiam (Cap.1 Decr. *Ad gentes divinitus).*

Quae omnia in disponendis denuo recto ordine studiis in Seminariis et Universitatibus prae oculis habeantur (N.39).

2. Invitantur Conferentiae Episcopales ut quam primum Sanctae Sedi proponant quaestiones generaliores, quod ad Missiones attinet, quae in proximo Synodi Episcoporum coetu tractari possint (N.29).

3. Ad augendum spiritum missionalem in populo christiano, orationes et sacrificia cotidiana foveantur ita ut annuus dies missionum tamquam spontanea significatio illius spiritus evadat (N.36).

Episcopi vel Conferentiae Episcoporum varias conficiant invocationes pro Missionibus in Orationem Fidelium in Missa inserendas.

4. In singulis dioecesibus sacerdos deputetur ad incepta pro missionibus efficaciter promovenda, qui etiam partes habeat in Consilio pastorali dioeceseos (N.38).

5. Ad spiritum missionalem promovendum, incitentur Seminariorum alumni et iuvenes consociationum catholicarum, ut relationes cum Seminariorum alumnis et consociationibus similibus in missionibus ineant et servent ita ut cognitio mutua conscientiam missionalem et ecclesialem in populo christiano foveat (N.38).

6. Episcopi, quantopere evangelizatio mundi urgeat sentientes, vocatio-

clergues i joves i donaran als Instituts que treballen en l' obra missionera mitjans i ocasions de publicar, a les diòcesis, les necessitats de les missions i de desvetllar-hi vocacions (n 38)

En fomentar les vocacions a favor de les missions, hom explicarà amb diligència, tant la missió de l' Església a tots els pobles, com les maneres i formes amb què uns i altres—Instituts, sacerdots, religiosos i laics d' ambdòs sexes—s' esforcen a realitzar-la Serà especialment enaltida la vocació missionera peculiar «per a tota la vida» (n 23-24), i s' aclarirà amb exemples

7 Hom promourà a totes les diòcesis les Obres Missioneres Pontifícies i seran estrictament observats els seus estatuts, especialment amb referència a la tramesa de donatius (n 38)

8 Els donatius espontanis dels fidels per a les missions essent insuficients, es recomana que com més aviat millor s' estableixi una contribució fixa que, proporcionada a llurs ingressos, hauran de pagar cada any tant les diòcesis com les parròquies i les altres comunitats diocesanes, i serà distribuida per la Santa Seu Tot això sense perjudici de les altres obligacions dels fidels (n 38)

9 A las Conferències episcopals hi haurà una Comissió episcopal a favor de les missions, la qual tindrà per ofici fomentar l' activitat i la consciència missionera i la disposició adequada de la col laboració entre les diòcesis, relacionar-se amb les altres Conferències episcopals i planejar les fórmules que permetin de mantenir, en tant que sigui possible, l' equitat en l' ajuda a les missions (n 38)

10 Donat que els Instituts missioners continuen essent absolutament necessaris, sàpiga tothom que reben la missió d' evangelitzar

nes missionales inter proprios clericos et iuvenes promoveant et Institutis quae in opere missionali laborant, media et opportunitatem praebeant, quibus necessitates missionum in dioecesi notas faciant et vocationes excitent (N 38).

In vocationibus excitandis pro missionibus diligenter proponantur et missio Ecclesiae ad omnes gentes et modi quibus alii et alii (Instituta, sacerdotes, religiosi et laici utriusque sexus) illam efficere conantur Praesertim autem specialis vocatio missionaria «ad vitam» (N 23.24) extollatur et exemplis illustretur.

7. Promoveantur in omnibus dioecesibus Pontificia Opera Missionalia, eorumque statuta, praesertim quoad transmissionem subsidiorum, rite serventur (N.38).

8. Cum oblationes a fidelibus sponte datae pro missionibus minime sufficiant, commendatur ut quam primum statuatur certa stips tum ab ipsa dioecesi tum a paroeciis et aliis communitatibus dioecesanis propriis reditibus congruens quotannis solvenda atque a Sancta Sede distribuenda, integris manentibus aliis oblationibus fidelium (N 38).

9. Apud Conferentias Episcopales adsit Commissio episcopalis pro missionibus, cuius erit activitatem et conscientiam missionalem et cohaerentem dispositionem cooperationis inter dioeceses fovere, relationes cum aliis Conferentiis Episcopalibus habere, necnon modos exquirere quibus aequitas auxiliorum missionalium pro viribus servetur (N 38)

10 Quoniam Instituta missionalia apprime necessaria manent, omnes agnoscant ea munus evangelizationis ab Auctoritate ecclesiastica concredi-

de l' autoritat de l' Església per tal de complir el deure missioner de tot el Poble de Déu (n 27)

11 Cal que els Bisbes se serveixin dels Instituts missioners perquè els fidels s' omplin de zel per les missions Cal que els donin ocasió, dintre l' ordenament degut, de desvetllar i fomentar entre els joves les vocacions missioneres i també de procurar-se ajudes econòmiques (n 23 37 38).

Per tal d' assolir una unitat i eficàcia majors, els Bisbes se serviran del Consell de Missions Nacional o Regional, el qual es compondrà dels directors de les Obres Missioneres Pontifícies i dels Instituts missioners que hi hagi a la nació o a la regió

12. Cada Institut missioner ha de tenir cura com més aviat millor de la seva pròpia renovació adequada quant als mètodes de l' evangelització i la iniciació cristiana (n 13-14) i quant al règim de vida de les comunitats (n 38 del d *Perfectae caritatis).*

13 § 1. Cal que hi hagi per a totes les missions un sol dicasteri competent, és a dir la Sagrada Congregació de Propaganda Fide Això no obstant, havent-hi certes missions sotmeses encara temporalment a d' altres dicasteris per raons especials, hom constituirà, menestrant, en aquests dicasteris, una secció missionera que mantingui un contacte estret amb la Sagrada Congregació de Propaganda Fide, per tal que pugui haver-hi una norma absolutament constant i uniforme en l' ordenament i direcció de totes les missions (n 29).

§ 2 Les Obres Missioneres Pontifícies, això és, l' Obra Pontifícia de la Propagacio de la Fe, l' Obra de sant Pere per al clericat natiu, la Unió Missionera del Clericat i l' Obra de la Santa Infància, estan sotmeses a la Sagrada Congregació de Propaganda Fide.

tum habere ad officium missionale totius Populi Dei exsequendum (N 27).

11 Episcopi utantur etiam Institutis missionalibus ut studio rei missionalis fideles accendant eisdemque opportunitates praebeant, servato recto ordine, vocationes iuvenum pro missionibus excitandi et fovendi et stipem quaerendi (NN 23 37 38)

Ut autem maior unitas et efficacitas obtineantur, Episcopi utantur Consilio Nationali aut Regionali Missionali, quod constabit ex Directoribus Operum Pontificalium et ex Institutis missionalibus in Natione aut Regione existentibus.

12. Unumquodque missionale Institutum quamprimum curare debet suam propriam accommodatam renovationem tum praesertim quoad methodos evangelizationis et initiationis christianae (NN 13.14), tum quoad rationem vivendi communitatum (N 3 Decr. *Perfectae caritatis).*

13. § 1. Pro omnibus missionibus unum tantum sit oportet Dicasterium competens, nempe Sacra Congregatio de Propaganda Fide Cum tamen quaedam missiones propter peculiares rationes aliis Dicasteriis pro tempore adhuc subiectae sint, in his Dicasteriis interim instituatur sectio missionalis, quae relationem intimam habeat cum Sacra Congregatione de Propaganda Fide, ut in omnibus missionibus ordinandis ac dirigendis ratio et norma omnino constans atque uniformis haberi possit (N 29).

§ 2. Subiecta sunt Sacrae Congregationi de Propaganda Fide Opera Pontificia Missionaria, nempe Opus Pontificium Propagationis Fidei, Opus S Petri pro clero indigena, Unio cleri pro missionibus et Opus S. Infantiae.

14. El president del Secretariat per a la Unió dels Cristians, en virtut dels seu càrrec, és membre de la Sagrada Congregació de Propaganda Fide. El secretari d' aquest Secretariat és un dels consultors de la Sagrada Congregació de Propaganda Fide (n.29).

De la mateixa manera, la Sagrada Congregació de Propaganda Fide estarà representada en el Secretariat per a la Unió dels Cristians.

15. Vint-i-quatre representants amb vot deliberatiu prenen part en el governament de la Sagrada Congregació de Propaganda Fide, a no ser que el Summe Pontífex ho hagi disposat altrament en cada cas. Són aquests: dotze prelats de missions, quatre d' altres regions, quatre de superiors d' Instituts, quatre de les Obres Pontifícies. Es reuniran tots dues vegades l' any. Els membres d' aquesta Junta seran nomenats per cinc anys. Caldrà renovar-ne, normalment, una cinquena part cada any. Els qui acabin el mandat podran ser reelegits per a un altre quinquenni.

Per la seva banda, les Conferències episcopals, els Instituts i les Obres Pontifícies, segons normes que haurà de comunicar ben aviat la Seu Apostòlica, proposaran al Papa els noms d' entre els quals el mateix Summe Pontífex seleccionarà els esmentats representants, i també els noms dels qui, tot i trobant-se a les missions, poden ser elegits consultors.

16. Els representants dels Instituts religiosos de les missions, els de les Obres regionals per a les missions i els dels Consells de laics, sobretot internacionals, prenen part a les reunions d' aquest dicasteri amb vot consultiu (n.29).

14. Praeses Secretariatus ad Unitatem Christianorum fovendam, vi ipsius muneris, est membrum Sacrae Congregationis de Propaganda Fide; secretarius eiusdem Secretariatus inter consultores Sacrae Congregationis de Propaganda Fide cooptatur (N.29).

Simili modo Sacra Congregatio de Propaganda Fide repraesentetur apud Secretariatum ad Unitatem Christianorum fovendam.

15. In moderatione Sacrae Congregationis de Propaganda Fide viginti quattuor repraesentantes partem habent cum voto deliberativo, nisi aliud in singulis casibus Summus Pontifex constituerit; scilicet: duodecim Praelati ex missionibus, quattuor ex aliis regionibus; quattuor ex Moderatoribus Institutorum; quattuor ex Operibus Pontificiis, qui omnes bis in anno convocentur. Membra huius conventus ad quinquennium nominantur, quorum quinta fere pars singulis annis mutatur. Munere functi ad alterum quinquennium nominari possunt.

Conferentiae Episcopales vero, Instituta et Opera Pontificia, iuxta normas quam primum ab Apostolica Sede communicandas, Summo Pontifici proponant nomina eorum, ex quibus praedictos repraesentantes idem Summus Pontifex seligat necnon nomina eorum, etiam in missionibus degentium, ex quibus consultores seligi possint.

16. Repraesentantes Institutorum religiosorum in missionibus, et Operum regionalium pro missionibus necnon Consiliorum laicorum, praesertim internationalium, partem habent in conventibus huius Dicasterii cum voto consultivo (N.29).

17. La Sagrada Congregació de Propaganda Fide, després de consultar les Conferències episcopals i els Instituts missioners, determinarà ben aviat els principis generals segons els quals s' establiran acords entre els Ordinaris del lloc i els Instituts missioners per a regular les seves relacions mútues (n.32).

En establir aquests acords es tindran en compte la continuïtat de l' Obra missionera i les necessitats dels Instituts (n.32).

18. Essent desitjable que les Conferències episcopals de les missions s' uneixin en agrupacions orgàniques, segons les regions socioculturals (cf. supra n.9), la Sagrada Congregació de Propaganda Fide (n.29) ha de promoure aquesta coordinació de les Conferències episcopals.

És propi d' aquestes Conferències en connexió amb la Sagrada Congregació de Propaganda Fide:

1.º Cercar procediments, àdhuc nous, mitjançant els quals els fidels i els Instituts missioners, amb unió d' esforços, hagin d' inserir-se en els pobles o grups entre els quals conviuen o als quals són enviats (n.10-11) i amb els quals calgui entaular el diàleg de salvació.

2.º Instituir grups d' estudi que investiguin les concepcions dels pobles sobre l' univers, sobre l' home i la seva idea de Déu, i que sotmetin a consideració teològica tot el que trobin de bo i de veritable (n.22).

Aquest estudi teològic ha d' oferir el fonament necessari per a les adaptacions que calgui fer, a la investigació de les quals hauran de dedicar-se també els esmentats grups d' estudi. Aquestes adaptacions han de tenir en compte, entre altres coses, els mètodes d' evangelit-

17. Sacra Congregatio de Propaganda Fide, consultis Conferentiis Episcopalibus et Institutis missionalibus, quamprimum principia generalia delineet iuxta quae conventiones ineantur inter Ordinarios locorum et Instituta missionalia ad eorum mutuas relationes moderandas (N.32).

In his conventionibus ineundis ratio habeatur tum operis missionalis continuandi tum necessitatum Institutorum (N.32).

18. Quia optandum est ut Episcopales Conferentiae in Missionibus coadunentur in organicos coetus secundum socio-culturalia spatia, quae dicuntur (cf. supra ad N.9), Sacra Congregatio de Propaganda Fide (N.29), tales coordinationes Episcopalium Conferentiarum promoveat.

Harum Conferentiarum est, in connexione cum Sacra Congregatione de Propaganda Fide:

1.º Quaerere modos, etiam novos, quibus christifideles et missionalia Instituta, coniunctis viribus, sese inserere debeant in populos vel coetus, inter quos conversantur vel ad quos mittuntur (NN.10.11) et quibuscum colloquium salutis facere oporteat;

2.º Instituere coetus a studiis qui investigent populorum cogitandi modos de universo, de homine, et de eius mentis habitu erga Deum, quique in considerationem theologicam (N.22) assumant quaecumque sunt bona et vera.

Tale theologicum studium fundamentum necessarium praebeat accommodationibus faciendis, in quarum studium incumbere quoque debent praedicti coetus a studiis. Quae accommodationes respiciant inter alia methodos

zació, les formes litúrgiques, la vida religiosa i la legislació eclesiàstica (n.19).

Pertocant el perfeccionament dels mètodes d' evangelització i de catequesi (n.11.13 i 14), la Sagrada Congregació de Propaganda Fide promourà una col.laboració estreta entre els Instituts pastorals superiors.

Quant a les formes litúrgiques, els grups d' estudi remetran documents i suggerències al *Consilium* per a l' execució de la Constitució sobre sagrada litúrgia.

Amb referència a l' estat religiós (n.18), no ha de donar-se a les formes exteriors (que tenen per expressió els gestos, el vestit, les arts, etc.) més importància que a la incorporació del caràcter religiós dels pobles o a l' assimilació de la perfecció evangèlica.

3.º Promoure periòdicament reunions de professors de seminaris, a fi d' adaptar les orientacions dels estudis i confrontar informacions, amb consulta prèvia als grups d' estudi esmentats, per tal d' atendre millor les necessitats actuals de la formació sacerdotal (n.16).

4.º Examinar el procediment millor per a poder distribuir les forces (sacerdots, catequistes, institucions, etc.) en el territori, a fi que, sobretot, la manca de recursos a les zones més poblades es pugui resoldre més satisfactòriament.

19. En la distribució de l' ajut econòmic, hom reservarà cada any una part convenient per a la formació i el manteniment del clericat local, dels missioners i dels catequistes, i també per als grups d' estudi a què es refereix el n.18. El Bisbes han de remetre la documentació sobre això a la Sagrada Congregació de Propaganda Fide (n.17-29).

20. Es constituirà degudament un Consell pastoral, al qual

evangelizationis, formas liturgicas, vitam religiosam et legislationem ecclesiasticam (N.19).

Quoad methodos evangelizationis et catecheseos perficiendas (NN.11. 13.14), promoveatur a Sacra Congregatione de Propaganda Fide arcta cooperatio inter Instituta Pastoralia superiora.

Quoad formas liturgicas, coetus a studiis documenta et vota mittant Consilio ad exsequendam Constitutionem de Sacra Liturgia.

Quod ad statum religiosum vero attinet (N.18), cavendum est ne formae exteriori (cuius modi sunt gestus, vestes, artes, etc.) maior cura impertiatur quam indoli religiosae populorum assumendae vel perfectioni evangelicae assimilandae.

3.º Promovere, statis temporibus, conventus Docentium in Seminariis ad rationes studiorum aptandas et informationes mutuo communicandas, collato consilio cum coetibus a studiis de quibus supra, ut aptius prospiciatur hodiernis necessitatibus institutionis sacerdotalis (N.16).

4.º Examinare modum aptiorem quo vires (sacerdotes, catechistae, Instituta, etc.) in territorio distribui possint, imprimis quo penuriae virium in locis populo perfrequentibus melius consulatur.

19. In distribuendis subsidiis congrua pars singulis annis reservetur formationi et sustentationi tum cleri localis tum missionariorum tum catechistarum, et coetibus a studiis, de quibus supra ad N.18. Episcopi de his rebus documenta ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide referent (NN.17.29).

20. Consilium Pastorale rite constituatur; cuius est secundum N.27

correspondrà, segons el n.27 del decret *Christus Dominus,* «d' estudiar tot el que es refereix al treball pastoral, examinar-ho i formular conclusions pràctiques sobre aquestes matèries», i també de col.laborar en la preparació del Sínode diocesà i ocupar-se de l' execució dels estatuts del Sínode (n.30).

21. Es constituiran a les missions Conferències de religiosos i Unions de religiosos, en les quals prendran part els superiors majors de tots els Instituts de la mateixa nació o regió i amb les quals coordinaran llurs iniciatives (n.33).

22. Es multiplicaran, segons les possibilitats i les necessitats, els Instituts científics a les missions, els quals col.laboraran harmònicament per a ordenar bé els treballs d' investigació i especialització, però procuraran que no es dupliquin a la regió obres de la mateixa mena (n.34).

23. Per tal que els immigrats procedents de terres de missió trobin l' acollença deguda i l' ajut d' una adequada assitència pastoral per part dels Bisbes dels països ja d' antic cristians, és necessària la col.laboració amb els Bisbes missioners (n.38).

24. Sobre els laics de les missions:

§ 1. Cal urgir la intenció sincera de servir les missions, la maduresa, la preparació adequada, l' especialització professional i el temps que hauran de passar a la missió.

§ 2. Caldrà coordinar entre elles, amb eficàcia, les associacions dels laics per a les missions.

§ 3. El Bisbe del lloc de la missió tindrà una cura sol.lícita d' aquests laics.

§ 4. Hom garantirà la seguretat social d' aquests laics (n.41).

Decreti *Christus Dominus:* «ea quae ad pastoralia opera spectant investigare, perpendere atque de eis practicas expromere conclusiones»; necnon suam operam praestare in praeparanda Synodo dioecesana et curare exsecutionem Statutorum Synodi (N.30).

21. In missionibus condantur Conferentiae Religiosorum et Uniones Religiosarum, in quibus Superiores Maiores omnium eiusdem nationis vel regionis Institutorum partem habeant et quibus eorum incepta coordinentur (N.33).

22. Instituta scientifica in missionibus pro possibilitate et necessitate multiplicentur quae communi consilio cooperentur, ut labores investigationis et specializationis rite disponantur, caveatur tamen, ne opera eiusdem naturae in eadem regione duplicentur (N.34).

23. Ut immigrantes ex terris missionum debite excipiantur et congruenti pastorali cura ab Episcopis nationum antiquitus christianarum adiuventur, necessaria est cooperatio cum Episcopis missionalibus (N.38).

24. Quoad laicos in missionibus:

§ 1. Urgeatur sincera intentio missionibus serviendi, maturitas, apta praeparatio, specializatio professionalis, quae dicitur, et tempus congrue in missione protrahendum.

§ 2. Efficaciter inter se coordinentur consociationes laicorum pro missionibus.

§ 3. Episcopus loci missionis sollicitus sit de huiusmodi laicis.

§ 4. Securitas socialis istorum laicorum in tuto ponatur (N.41).

INSTRUCCIÓ DE LA SAGRADA CONGREGACIÓ DE RITUS PER A APLICAR RECTAMENT LA CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA

PROEMI

I. Natura d' aquesta Instrucció

1. Amb raó podem considerar la Constitució sobre la sagrada litúrgia un dels primers fruits del Concili ecumènic Vaticà II, per tal com regula una activitat molt important de l' Església. I aquesta Constitució donarà fruits tant més abundosos, com més profundament els pastors d' ànimes i els fidels penetrin el seu esperit genuí i l' apliquin amb bona voluntat.

2. La Comissió encarregada d' aplicar la Constitució sobre la sagrada litúrgia, instituïda amb el «motu proprio» *Sacram Liturgiam* (25 gener 1964) del Summe Pontífex Pau VI, feliçment regnant, ha començat a acomplir amb tota diligència la seva tasca, tant pel que fa referència a executar puntualment els preceptes de la Constitució i del «motu propio» esmentats, com pel que es refereix a la interpretació i a la pràctica d' aquests documents.

3. Essent de molta importància que, ja des del començament, aquests documents siguin arreu aplicats rectament, i que, si es presenten, siguin resolts els dubtes sobre llur interpretació, la Comissió,

SACRAE CONGREGATIONIS RITUUM INSTRUCTIO

AD EXSECUTIONEM CONSTITUTIONIS DE SACRA LITURGIA RECTE ORDINANDAM

PROOEMIUM

I. De natura huius Instructionis

1. Inter Oecumenici Concilii Vaticani II primitias Constitutio de sacra Liturgia merito adnumeratur, utpote quae partem excellentissimam actionis Ecclesiae moderetur; eaque tanto abundantiores fructus feret quanto altius animarum pastores atque christifideles genuinum eiusdem spiritum perspexerint et volenti animo in usum deduxerint.

2. Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia, a Summo Pontifice Paulo VI fel. regnante per Litteras Apostolicas *Sacram Liturgiam* institutum, munus sibi commissum alacriter iam coepit, tum ad Constitutionis earundemque Litterarum Apostolicarum praecepta sancte perficienda, tum ad ea omnia praestanda quae interpretationem et exsecutionem horum Documentorum respiciunt.

3. Cum autem maximi momenti sit, ut, iam ab initio, haec Document- recte ubique applicentur, sublatis, si qua sint, dubiis circa ipsorum interpretationem, «Consilium», de mandato Summi Pontificis, praesenteman I

per encàrrec del Summe Pontífex, ha preparat aquesta Instrucció, en la qual són precisats ben clarament els oficis de les Conferències episcopals en matèria litúrgica, molts principis que els esmentats documents només presenten d'una manera general són explicats més en concret i, finalment, es dóna permís de fer i s'estableixen algunes coses que ja ara, abans de la revisió dels llibres litúrgics, es poden posar en pràctica.

II. Alguns principis que cal tenir en compte

4. Allò que ja ara determinem que es pot dur a la pràctica es refereix a procurar que la litúrgia respongui sempre més perfectament a les intencions del Concili quant al foment de la participació activa dels fidels.

A més, la reforma general de la sagrada litúrgia serà més ben rebuda pels fidels si es fa gradualment i progressiva i si els pastors els l'expliquen i proposen, mitjançant una catequesi convenient.

5. Cal, però, abans de tot, que tothom es convenci que la Constitució del Concili Vaticà II sobre la sagrada litúrgia no es proposa únicament un canvi de formes i textos litúrgics, ans, sobretot, vol desvetllar aquella educació dels fidels i aquella acció pastoral que tenen la sagrada litúrgia com a font i culminació (cf. Const. a.10). Tots els canvis introduïts fins ara a la sagrada litúrgia i els que s'introduiran en endavant tenen aquesta finalitat.

6. La força d'aquesta activitat pastoral que cal ordenar a la litúrgia rau en el fet que s'expressi, amb la vida, el misteri pasqual, amb què el Fill de Déu encarnat, fet obedient fins a la mort de creu,

structionem paravit, in qua munera Coetuum Episcoporum in re liturgica clarius definiuntur, nonnulla principia, quae in praelaudatis Documentis verbis generalioribus praebentur, pressius explicantur, ac denique nonnulla quae iam nunc, ante librorum liturgicorum instaurationem, in praxim deduci possunt, fieri permittuntur aut statuuntur.

II. De nonnullis principiis animadvertendis

4. Quae autem iam nunc in praxim deducenda definiuntur eo pertinent ut Liturgia perfectius semper menti Concilii respondeat de fidelium actuosa participatione promovenda.

Insuper generalis sacrae Liturgiae instauratio aptius a fidelibus accipietur, si gradatim atque per progessiones procedet, et si iis per debitam catechesim a pastoribus proposita et explicata fuerit.

5. Attamen, in primis necesse est ut omnes sibi persuasum habeant Constitutionem Concilii Vaticani II de sacra Liturgia non sibi proponere tantum formas et textus liturgicos mutare, sed potius illam fidelium institutionem illamque actionem pastoralem excitare, quae sacram Liturgiam veluti culmen et fontem habeat (cf. Const. art.10). Mutationes enim in sacram Liturgiam usque adhuc inductae atque in posterum inducendae ad hunc finem ordinantur.

6. Vis autem huius actionis pastoralis circa Liturgiam ordinandae in eo posita est ut Mysterium paschale vivendo exprimatur, in quo Filius Dei

per la resurrecció i l' ascensió és enaltit de tal manera que comunica la seva vida divina al món, amb la qual els homes, morts al pecat i conformats al Crist, «ja no visquin més per ells, sinó per aquell qui morí i ressuscità per ells» (2 Cor 5,15).

És això el que es fa mitjançant la fe i els sagraments de la fe, és a dir, principalment per mitjà del Baptisme (cf. Const. a.6) i el misteri de la sagrada Eucaristia (cf. Const. a.47), entorn del qual s' ordenen els altres sagraments i sagramentals (cf. Const. a.61) i el cicle de celebracions, amb què l' Església exposa durant l' any el misteri pasqual del Crist (cf. Const. a.102-107).

7. Per això, encara que la litúrgia no abasti tota l' activitat de l' Església (cf. Const. a.9), cal posar molt d' esment perquè les obres pastorals connectin degudament amb la sagrada litúrgia i alhora l' acció pastoral litúrgica no es desenvolupi gairebé separadament i com en abstracte, ans íntimament unida amb els altres treballs pastorals.

Cal, sobretot, que hi hagi molta unió entre la litúrgia i la catequesi i entre la instrucció religiosa i la predicació.

III. Els fruits que cal esperar-ne

8. Així, doncs, els Bisbes i els seus ajudants en el ministeri sacerdotal miraran d' ordenar cada dia més tota la seva funció pastoral entorn de la litúrgia. D' aquesta manera, també els fidels rebran abundosament una infusió de vida divina de la seva participació perfecta en les celebracions sagrades i, esdevinguts llevat del Crist i sal de la terra, l' anunciaran i la transmetran a d' altres.

incarnatus, oboediens factus usque ad mortem crucis, in resurrectione et ascensione ita exaltatur, ut ipse vitam divinam cum mundo communicet, qua homines mortui peccato et Christo conformati «iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit» (2 Cor 5,15).

Quod fit per fidem et fidei sacramenta, id est praecipue per Baptismum (cf. Const. art.6) et sacrosanctum Eucharistiae mysterium (cf. Const. art.47), circa quod ordinantur cetera sacramenta et sacramentalia (cf. Const. art.61), et celebrationum circulus, quo paschale Christi mysterium per annum in Ecclesia explicatur (cf. Const. art.102-107).

7. Quare, etsi Liturgia totam actionem Ecclesiae non explet (cf. Const. art.9), probe tamen attendendum est ut opera pastoralia cum sacra Liturgia debite connectantur, et simul actio pastoralis liturgica non quasi separata ac veluti abstracta, sed cum aliis operibus pastoralibus intime unita exerceatur.

Praesertim autem necesse est ut intima unio vigeat Liturgiam inter et catechesim, religiosam institutionem atque praedicationem.

III. De fructibus qui exinde sperantur

8. Episcopi proinde et eorum in sacerdotio adiutores munus suum pastorale universum circa Liturgiam ordinatum pluris in dies faciant. Ita et fideles per perfectam participationem sacrarum celebrationum vitam divinam copiose haurient et, fermentum Christi et sal terrae effecti, eandem annuntiabunt et in alios transfundent.

Capítol I

ALGUNES NORMES GENERALS

I. L'aplicació d'aquestes normes

9. Les normes pràctiques que hi ha, tant a la Constitució com en aquesta Instrucció, així com tot allò que es permet de fer o s'estableix amb aquesta mateixa Instrucció ja ara, abans de la revisió dels llibres litúrgics, bé que només facin referència al ritu romà, es poden aplicar també als altres ritus llatins, mentre es tinguin en compte les prescripcions del dret.

10. El que aquesta Instrucció encomana a l'autoritat eclesiàstica territorial competent, només aquesta autoritat podrà i haurà de fer-ho, mitjançant decrets legítims.

En cada cas concret, hom definirà el temps i les circumstàncies a partir dels quals aquests decrets començaran a vigir, per tal que els fidels, mentrestant, puguin ser instruïts i assabentats sobre la seva aplicació.

II. La formació litúrgica del clericat (Const. a.15-16 i 18)

11. Referent a la formació dels clergues en la litúrgia:

a) hi haurà una càtedra de litúrgia a les Facultats de teologia, per tal que tots els alumnes tinguin la deguda formació litúrgica; els Ordinaris de lloc i els Superiors majors miraran que, tan aviat

Caput I

DE QUIBUSDAM NORMIS GENERALIBUS

I. De harum normarum applicatione

9. Practicae normae, quae sive in Constitutione sive in hac Instructione inveniuntur, necnon ea quae per hanc eandem Instructionem iam nunc, ante librorum liturgicorum instaurationem, fieri permittuntur aut statuuntur, etsi ad solum ritum romanum spectant, possunt tamen et aliis ritibus latinis, servatis de iure servandis, applicari.

10. Ea quae competenti auctoritati ecclesiasticae territoriali in hac Instructione demandantur, ab eadem tantum auctoritate, per legitima decreta, ad effectum deduci possunt ac debent.

In singulis vero casibus, tempus et adiuncta definiantur, a quibus haec decreta vigere incipiant, rationabili semper interiecto vacationis tempore, ut fideles interim ad ipsa exsequenda instrui et manuduci valeant.

II. De liturgica clericorum institutione (ad Const. art.15-16 et 18)

11. Ad liturgicam clericorum institutionem quod attinet:

a) in facultatibus theologicis cathedra liturgiae habeatur, ut omnes alumni debitam institutionem liturgicam accipiant; in seminariis autem studiorumque domibus religiosis curent Ordinarii locorum et Superiores maio-

com es pugui, hi hagi un professor especial de litúrgia degudament format als seminaris i a les cases d' estudi dels religiosos;

b) els professors que hom destina a l' ensenyament de la litúrgia seran formats, com més aviat millor, segons la norma de l' article 15 de la Constitució;

c) amb vista a una ulterior formació litúrgica dels clergues, d' aquells, principalment, que ja treballen en la vinya del Senyor, seran erigits, si és oportú, Instituts de litúrgia pastoral.

12. Caldrà dedicar un temps adequat a l' ensenyament de la litúrgia—haurà de determinar-lo l' autoritat acadèmica competent—, ensenyament que caldrà donar amb un mètode convenient, segons la norma de l' article 16 de la Constitució.

13. Es faran amb tota la perfecció possible les celebracions litúrgiques. Per això:

a) caldrà observar molt bé les rúbriques i realitzar les cerimònies decorosament, sota l' assídua vigilància dels superiors, després dels assaigs previs indispensables;

b) els clergues exerciran sovint les funcions litúrgiques del seu orde, això és, de diaca, de sots-diaca, d' acòlit, de lector i, encara, de comentador i de cantor;

c) les esglésies i els oratoris, els objectes sagrats, en general, i els ornaments tindran l' aspecte que reclama l' art cristià genuí, àdhuc el modern.

res ut quamprimum adsit specialis magister disciplinae liturgicae probe formatus;

b) magistri qui sacrae Liturgiae disciplinae docendae praeficiuntur, quamprimum formentur, ad normam art.15 Constitutionis;

c) ad ulteriorem clericorum institutionem liturgicam, eorum praesertim qui in vinea Domini iam operantur, pro opportunitate erigantur Instituta liturgica pastoralia.

12. Liturgia per congruum tempus doceatur, a competenti auctoritate in ratione studiorum indicandum, et apta methodo tradatur, ad normam art.16 Constitutionis.

13. Celebrationes liturgicae quam perfectissime agantur, ac proinde

a) rubricae sedulo observentur et caeremoniae decore exerceantur, sub assidua moderatorum vigilantia, praemissis necessariis exercitationibus;

b) clerici muneribus liturgicis sui ordinis frequenter fungantur, idest diaconi, subdiaconi, acolythi, lectoris, et insuper commentatoris et cantoris;

c) ecclesiae et oratoria, sacra supellex in genere et sacrae vestes speciem: genuinae artis christianae, etiam hodiernae, praeseferant.

III. La formació litúrgica de la vida espiritual dels clergues (Const. a.17)

14. Per tal que els clergues tinguin una formació que els permeti de participar plenament en les celebracions litúrgiques, treure' n fruit espiritual i àdhuc comunicar-lo després a d' altres, la Constitució sobre la sagrada litúrgia serà aplicada amb tota plenitud als seminaris i a les cases d' estudis dels Instituts religiosos, units i concordant en aquest fi tots els superiors i professors. Es donarà als clergues una iniciació adequada en sagrada litúrgia, mitjançant la recomanació de llibres que tractin de ciència litúrgica, principalment sota l' aspecte teològic i espiritual, dels quals caldrà tenir un bon nombre a les biblioteques i hauran de posar-se a disposició de tots, mitjançant també meditacions i predicacions inspirades, principalment, en les fonts de l' Escriptura i la litúrgia (cf. Const. a.35,2), i amb l' exercici en comú d' aquelles pràctiques que els costums i les normes cristianes ofereixen, adaptades als diversos temps de l' any litúrgic.

15. L' Eucaristia, centre de tota la vida espiritual, se celebrarà cada dia, segons aquelles formes diverses i més aptes que responguin millor a la condició dels participants (cf. Const. a.19).

Els diumenges i les festes principals, la Missa se celebrarà amb cant, participant-hi tots els qui són al temple, amb homilia i, tant com sigui possible, amb la comunió sacramental dels qui no són sacerdots. Si la utilitat dels fidels no demana que celebri particularment la Missa cada sacerdot, aquests podran concelebrar, sobretot en les festivitats més solemnes, així que s' hagi publicat el nou ritu.

III. De clericorum vitae spiritualis formatione liturgica (ad Const. art.17)

14. Ut clerici formentur ad plenam celebrationum liturgicarum participationem et ad vitam spiritualem ex iis hauriendam atque cum aliis postea communicandam, Constitutio de sacra Liturgia in seminariis studiorumque domibus religiosis, ad normam documentorum Apostolicae Sedis, plane ad effectum ducatur, unanimiter et concorditer ad hoc conspirantibus omnibus moderatoribus et magistris. Apta autem manuductio ad sacram Liturgiam clericis praebeatur commendatione librorum de Liturgia, praesertim sub aspectu theologico et spirituali, tractantium, qui in bibliotheca debito numero praesto sint; meditationibus atque praedicationibus, quae in primis ex fonte sacrae Scripturae et Liturgiae hauriantur (cf. Const. art.35,2); et communi exercitio eorum, quae consuetudines christianaeque disciplinae secum ferunt, variis temporibus anni liturgici congruentia.

15. Eucharistia, totius vitae spiritualis centrum, cotidie celebretur variis et aptioribus adhibitis formis, quae participantium condicioni melius respondeant (cf. Const. art.19).

Die vero dominica aliisque maioribus diebus festis, Missa, omnibus qui in domo sunt participantibus, in cantu celebretur, cum homilia, et, quantum fieri potest, communione sacramentali eorum qui non sunt sacerdotes. Sacerdotes autem, cum utilitas christifidelium singularem eorum celebrationem non postulat, praesertim in solemnioribus festivitatibus, concelebrare possunt, postquam novus ritus publici iuris factus fuerit.

És convenient que, almenys en les diades més grans, els seminaristes participin en l' Eucaristia, reunits a la catedral entorn del Bisbe (cf. Const. a.41).

16. És molt convenient que els clergues, tot i que no tinguin encara l' obligació de resar l' Ofici diví, recitin cada dia en comú, o cantin, al matí, les Laudes, com a pregària matinal, i a la tarda, les Vespres, com a pregària vespertina, o bé Completes, a darrera hora del dia. Els mateixos superiors prendran part, en tant que puguin, en aquesta recitació comuna. A més, caldrà donar als clergues ordenats *in sacris* temps suficient, dintre l' horari del dia, perquè puguin resar l' Ofici diví.

És bo que, almenys els dies de festa principal, si és possible, els seminaristes cantin Vespres a la catedral.

17. Caldrà tenir en l' honor degut els exercicis de pietat, disposats segons les lleis o costums de cada lloc o de cada Institut. Però es procurarà que, sobretot si es fan en comú, concordin amb la sagrada litúrgia, segons l' article 13 de la Constitució, i tinguin en compte els temps de l' any litúrgic.

IV. La formació litúrgica dels membres dels Instituts religiosos

18. El que hem dit sobre la formació litúrgica de la vida espiritual dels clergues en els articles anteriors, cal aplicar-ho també als membres dels Instituts de perfecció, tant homes com dones, amb les oportunes modificacions.

Expedit ut saltem maioribus diebus festis sacrorum alumni Eucharistiam circa Episcopum in ecclesia cathedrali congregati participent (cf. Const. art.41).

16. Maxime convenit ut clerici, etsi divini Officii obligatione nondum adstricti, cotidie in communi recitent vel cantent mane Laudes, ut preces matutinas, sero autem Vesperas, ut preces vespertinas, vel Completorium, in fine diei. Ipsi moderatores hanc communem recitationem, quantum fieri potest, participent. Praeterea clericis in sacris ordinatis tempus sufficiens ad Officium divinum persolvendum in ordine diei tribuatur.

Expedit ut saltem maioribus diebus festis, sacrorum alumni Vesperas in ecclesia cathedrali, pro opportunitate, cantent.

17. Pietatis exercitia secundum cuiusque loci vel Instituti leges aut consuetudines ordinata, debito in honore habeantur. Attendatur tamen, ut, praesertim si in communi fiunt, sacrae Liturgiae, ad mentem art.13 Constitutionis, congruant et temporum anni liturgici rationem habeant.

IV. De sodalium Statuum perfectionis formatione liturgica

18. Ea quae de clericorum vitae spiritualis formatione liturgica in articulis praecedentibus dicuntur, etiam ad sodales Statuum perfectionis, sive viros sive mulieres, servatis servandis, applicari debent.

V. La formació litúrgica dels fidels (Const. a.19)

19. Els pastors d' ànimes s' esforçaran, amb diligent paciència, a posar en pràctica tot el que mana la Constitució sobre la formació litúrgica dels fidels i llur participació activa, interna i externa, «segons l' edat, la condició, la forma de vida i el grau de cultura religiosa que tinguin» (Const. a.19). Però, sobretot, tindran cura de la formació litúrgica i la participació activa dels qui formen part de les associacions religioses de laics, per tal com és missió d' aquests participar íntimament en la vida de l' Església i ajudar els sagrats pastors àdhuc en el foment oportú de la vida litúrgica de la parròquia (cf. Const. a.42).

VI. L' autoritat competent en matèria litúrgica (Const. a.22)

20. La direcció de la sagrada litúrgia pertany a l' autoritat de l' Església. Per tant, ningú més, en aquesta matèria, no procedirà per iniciativa pròpia, amb detriment, molt sovint, de la mateixa litúrgia i de la seva reforma, que ha d' executar l' autoritat competent.

21. És propi de la Seu Apostòlica reformar i aprovar els llibres litúrgics generals, ordenar la sagrada litúrgia en tot allò que fa referència a l' Església universal, aprovar o confirmar les Actes i decisions de l' autoritat territorial i rebre les propostes i peticions d' aquesta mateixa autoritat territorial.

22. És propi del Bisbe, dintre els límits de la seva diòcesi, regular la litúrgia, segons les normes i l' esperit de la Constitució sobre

V. De fidelium institutione liturgica (ad Const. art.19)

19. Annitantur animarum pastores ut praeceptum Constitutionis de fidelium institutione liturgica eorumque actuosa participatione, interna et externa, «iuxta ipsorum aetatem, condicionem, vitae genus et religiosae culturae gradum» (Const. art.19) prosequenda, sedulo ac patienter perficiant. Praesertim vero curent liturgicam institutionem et actuosam participationem eorum qui in sodalitatibus religiosis laicorum versantur, cum ipsorum officium sit vitam Ecclesiae intimius participare atque sacris pastoribus adiumentum afferre etiam in vita liturgica paroeciae opportune fovenda (cf. Const. art.42).

VI. De competenti auctoritate in re liturgica (ad Const. art.22)

20. Sacrae Liturgiae moderatio ad Ecclesiae auctoritatem pertinet; nemo proinde alius in hac re suo marte procedat, cum detrimento, saepius, ipsius Liturgiae eiusque instaurationis a competenti auctoritate peragendae.

21. Apostolicae Sedis est tum libros liturgicos generales instaurare atque approbare, tum sacram Liturgiam in iis quae universam Ecclesiam respiciunt ordinare, tum Acta et deliberationes auctoritatis territorialis probare seu confirmare, tum eiusdem auctoritatis territorialis propositiones et petitiones accipere.

22. Episcopi est Liturgiam intra fines suae dioeceseos, iuxta normas et

la sagrada liturgia, dels decrets de la Seu Apostòlica i de l' autoritat territorial competent

23 Mentre no es disposi res més, per assemblees episcopals territorials de diverses classes, a les quals pertany l' ordenament de les matèries litúrgiques, segons l' article 22 § 2 de la Constitució, cal entendre

a) o bé l' assemblea de tots els Bisbes d una nació, segons la norma del «motu proprio» *Sacram Liturgiam,* n 10,

b) o bé l assemblea, ja legítimament constituida, dels Bisbes (o dels Bisbes i altres Ordinaris de lloc) de diverses nacions,

c) o bé l' assemblea que, amb llicència de la Santa Seu, es constituirà dels Bisbes (o dels Bisbes i d' altres Ordinaris de lloc) de diverses nacions, sobretot si, a cada nació, els Bisbes són tan pocs, que resulta molt convenient que es reuneixin els de diverses nacions d' una mateixa llengua o d' una mateixa cultura

Però, si les circumstàncies pròpies del lloc ho aconsellen altrament, es proposarà l' afer a la Seu Apostòlica

24 Cal convocar a les assemblees esmentades

a) els Bisbes residencials,

b) els abats i prelats nullius,

c) els vicaris i prefectes apostòlics,

d) els administradors apostòlics de diòcesis instituits a perpetuitat,

e) tots els altres Ordinaris de lloc, exceptuats els vicaris generals

Els Bisbes coadjutors i auxiliars poden ser cridats pel president, amb el consentiment de la majoria dels qui assisteixen a l' assemblea amb vot deliberatiu

spiritum Constitutionis de sacra Liturgia, necnon decretorum Apostolicae Sedis et competentis auctoritatis territorialis, moderari

23 Varii generis territoriales coetus Episcoporum, ad quos moderatio rei liturgicae, vi art 22 § 2 Constitutionis, pertinet, *interim* intellegi debent

a) vel coetus omnium Episcoporum alicuius nationis, ad normam Litt Apost *Sacram Liturgiam* n X,

b) vel coetus iam legitime constitutus ex Episcopis, aut ex Episcopis aliisque locorum Ordinariis, plurium nationum constans,

c) vel coetus, de licentia Apostolicae Sedis, constituendus ex Episcopis aut ex Episcopis aliisque locorum Ordinariis plurium nationum, praesertim si in singulis nationibus Episcopi tam pauci sunt, ut aptius simul conveniant ex variis nationibus eiusdem sermonis eiusdemque cultus civilis

Si vero peculiares locorum condiciones aliud suadeant, res Apostolicae Sedi proponatur

24 Ad praedictos vero coetus vocari debent

a) Episcopi residentiales,

b) Abbates et Praelati nullius,

c) Vicarii et Praefecti Apostolici,

d) Administratores Apostolici dioecesium stabiliter constituti,

e) ceteri omnes locorum Ordinarii, Vicariis Generalibus exceptis

Episcopi Coadiutores et Auxiliares vocari possunt a Praeside, cum consensu maioris partis illorum qui cum voto deliberativo coetui intersunt

25 Si determinades circumstàncies no obliguen a disposar-ho legítimament d' altra manera, la convocació de l' assemblea o Conferència es farà així

a) la convocarà el president respectiu, si es tracta d' assemblees ja legítimament constituides,

b) l' Arquebisbe o el Bisbe que tingui dret legítim de precedència, segons les normes del dret, en els altres casos

26 El president, amb el consentiment dels pares, determina l' ordre a seguir en l' examen de les questions, i obre, ajorna, prorroga i clausura l' assemblea

27 Tenen vot deliberatiu tots aquells de qui parla el n 24, sense exceptuar els Bisbes coadjutors i auxiliars, mentre el decret de la convocació no ho disposi altrament

28 Per a emetre decrets legítimament, calen dues terceres parts dels vots secrets

29 Les Actes de l' autoritat territorial competent, que cal enviar a la Seu Apostòlica, perquè aquesta les aprovi o confirmi, hauran de contenir això que segueix

a) els noms dels qui han intervingut a l' assemblea,

b) la relació dels afers tractats,

c) el resultat de les votacions per a cada decret

Aquestes Actes, redactades per duplicat, signades pel president i el secretari de l' assemblea i segellades com cal, seran enviades a la Comissió encarregada d' aplicar la Constitució sobre la sagrada litúrgia

30 Quan es tracti d' Actes que continguin decrets sobre l' ús i els límits de la llengua vernacla a la litúrgia, ultra el que s' ha in-

25 Coetus convocatio, nisi pro quibusdam locis et attentis peculiaribus rerum adiunctis aliter legitime provideatur, fieri debet

a) a respectivo Praeside, si agitur de coetibus iam legitime constitutis,

b) ab Archiepiscopo vel Episcopo cui legitime competit ius praecedentiae ad normam iuris, in aliis casibus

26 Praeses, habito Patrum consensu, statuit ordinem servandum in quaestionibus examinandis, et ipsum coetum aperit, transfert, prorogat, absolvit

27 Suffragium deliberativum competit omnibus de quibus in n 24, Episcopis Coadiutoribus et Auxiliaribus minime exceptis, nisi aliud in convocationis documento expresse caveatur

28 Ad legitima ferenda decreta, duae ex tribus suffragiorum secretorum partes requiruntur

29 Acta competentis auctoritatis territorialis ad Apostolicam Sedem transmittenda, ut ab hac probentur seu confirmentur, ea quae sequuntur contineant oportet

a) nomina eorum qui coetui interfuerunt,

b) relationem de rebus actis,

c) exitum suffragationis pro singulis decretis

Haec Acta duplici exemplari exarata, a Praeside et Secretario coetus subscripta et sigillo debite munita, mittantur Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia

30. Cum vero agitur de Actis in quibus decreta habentur circa usum et modum linguae vernaculae in Liturgia admittendae, praeter ea quae nu-

dicat en el número precedent, segons l' article 36 § 3 de la Constitució i el «motu proprio» *Sacram Liturgiam* n.9, hauran de dur també:

a) la indicació de cadascuna de les parts o fragments litúrgics que s' estableix que es diguin en llengua vernacla;

b) dos exemplars dels textos litúrgics redactats en llengua vernacla, un dels quals serà restituït a la Conferència episcopal;

c) una breu relació sobre els criteris que s' han seguit en la traducció.

31. Els decrets de l' autoritat territorial que necessiten l' aprovació o la confirmació de la Santa Seu, només seran promulgats i posats en pràctica quan hagin estat aprovats o confirmats per la Seu Apostòlica.

VII. La funció que cadascú ha de realitzar en la litúrgia (Const. a.28)

32. Les parts que la *schola* i el poble han d' executar, si aquests les canten o reciten, no han de ser dites privadament pel celebrant.

33. Tampoc el celebrant no repeteix privadament les lectures que el ministre competent o un ajudant llegeixen o canten.

VIII. Es prohibeix l' acceptació de persones (Const. a.32)

34. Cada Bisbe, o, si es creu convenient, les Conferències episcopals regionals o nacionals, procuraran que sigui practicada en els seus territoris la disposició del sagrat Concili que prohibeix l' accep-

mero praecedenti recensentur, iuxta art.36 § 3 Constitutionis et Litt. Apost. *Sacram Liturgiam* n.IX, contineant oportet etiam:

a) indicationem singularum partium, quae in Liturgia lingua vernacula dici statuuntur;

b) textuum liturgicorum lingua vernacula exaratorum duplex exemplar, quorum alterum coetui Episcoporum restituetur;

c) brevem relationem circa criteria, quibus interpretationis opus innixum est.

31. Decreta auctoritatis territorialis quae Apostolicae Sedis probatione seu confirmatione indigent, tunc tantum promulgentur et in praxim deducantur cum ab Apostolica Sede probata seu confirmata fuerint.

VII. De singulorum officio in Liturgia servando (ad Const. art.28)

32. Partes quae ad scholam et ad populum spectant, si ab ipsis canuntur aut recitantur, a celebrante privatim non dicuntur.

33. Item a celebrante privatim non dicuntur lectiones quae a competenti ministro vel a ministrante leguntur aut canuntur.

VIII. De acceptione personarum non habenda (ad Const. art.32)

34. Singuli Episcopi, aut si opportune videtur, Conferentiae Episcoporum regionales vel nationales, curent ut praescriptum sacrosancti Concilii,

ció de persones privades o de classes socials, tant en les cerimònies com en les solemnitats exteriors.

35. A més d' això, els pastors no deixaran de treballar amb prudència i caritat perquè en les celebracions litúrgiques i principalment a la Missa i en l' administració dels sagraments i sagramentals, brilli, àdhuc externament, la igualtat dels fidels i s' eviti també tota aparença de lucre.

IX. Simplificació d' alguns ritus (Const. a.34)

36. A fi que les celebracions litúrgiques brillin amb aquella noble simplicitat que respon més adequadament a les mentalitats hodiernes:

a) les inclinacions de cap dirigides al cor per part del celebrant i dels ministres, només tindran lloc al començament i a l' acabament de l' acte sagrat;

b) l' encensació dels clergues, llevat dels qui tenen caràcter episcopal, es farà per un sol cop, a cadascuna de les parts del cor, amb triple encensació;

c) l' encensació de l' altar es farà només a aquell altar on se celebra l' acció litúrgica;

d) se suprimeixen els òsculs que solien fer-se a la mà o als objectes quan eren oferts o es rebien.

quo vetatur acceptio privatarum personarum aut condicionum socialium, sive in caeremoniis sive in exterioribus pompis, in suis territoriis in praxim adducatur.

35. De cetero ne omittant pastores cum prudentia et caritate adlaborare ut in actionibus liturgicis, et peculiari ratione in Missae celebratione et in Sacramentorum et Sacramentalium administratione, aequalitas fidelium etiam exterius eniteat ac praeterea omnis species quaestus vitetur.

IX. De nonnullis ritibus ad simpliciorem formam reducendis (ad Const. art.34)

36. Ut actiones liturgicae nobili illa simplicitate fulgeant, quae nostrae aetatis menti aptius respondet:

a) chori salutationes ex parte celebrantis et ministrorum fiant tantum in initio et in fine actionis sacrae;

b) cleri thurificatio, praeterquam eorum qui charactere episcopali sunt insignes, fiat per modum unius, ad singulas chori partes, triplici ductu;

c) altaris vero thurificatio unice ad altare perficiatur, ad quod actio liturgica celebratur;

d) oscula manus et rerum, quae porriguntur aut accipiuntur, omittantur.

X. Les celebracions sagrades de la Paraula de Déu (Const. a.35 § 4)

37. Als llocs que no tenen sacerdot, si no hi ha manera de celebrar-hi la Missa els diumenges i festes de precepte, es fomentarà la celebració sagrada de la Paraula de Déu, presidida per un diaca o fins per un laic encarregat de fer-ho, si ho creu oportú l' Ordinari del lloc.

Aquesta celebració es fa de la mateixa manera que la de la litúrgia de la Paraula dintre la Missa: en llengua vernacla se sol llegir l' Epístola i l' Evangeli de la Missa del dia, havent cantat abans i entremig alguns càntics extrets, principalment, de salms; el qui presideix, si és diaca, predicarà l' homilia, si no ho és, llegirà la que hagin designat el Bisbe o el rector. La celebració es clourà amb l' «oració comuna» o «dels fidels» i amb el parenostre.

38. També és convenient que les celebracions sagrades de la Paraula de Déu, que cal fomentar en les vigílies de les festes més solemnes, en algunes fèries d' Advent i Quaresma i els diumenges i dies de festa, presenti l' estructura de la litúrgia de la Paraula que té lloc a la Missa, si bé no hi ha inconvenient que s' hi tingui només una lectura.

Quan hom hi disposi més lectures, per fer-hi veure també més clarament la història de la salvació, la lectura de l' Antic Testament, en general, precedirà la del Nou, i la lectura de l' Evangeli vindrà a ser com la culminació.

39. Perquè aquestes celebracions es facin piadosament i amb dignitat, les Comissions litúrgiques tindran cura, a cada diòcesi, d' indicar i proporcionar mitjans d' ajuda.

X. De sacri verbi Dei celebrationibus (ad Const. art.35,4)

37. In locis quae sacerdote carent, si nulla copia est Missam celebrandi diebus dominicis et festis de praecepto, sacra verbi Dei celebratio, de iudicio Ordinarii loci, foveatur, diacono vel etiam laico ad hoc deputato ei praesidente.

Ratio huius celebrationis eadem fere sit ac ratio liturgiae verbi in Missa: lingua vernacula legantur generatim Epistola et Evangelium e Missa diei, cantibus, praesertim e psalmis, praemissis et interiectis; is qui praeest, si est diaconus, homiliam habeat, vel, si non est diaconus, homiliam legat ab Episcopo vel a parocho significatam; et universa celebratio «oratione communi» seu «fidelium» et oratione dominica claudatur.

38. Convenit ut etiam sacrae verbi Dei celebrationes, in sollemniorum festorum pervigiliis, in aliquibus feriis Adventus et Quadragesimae, atque dominicis et diebus festis fovendae, rationem liturgiae verbi in Missa prae se ferant, quamvis nihil impediat quominus una tantum lectio fiat.

In pluribus autem lectionibus disponendis, ita ut etiam historia salutis clare perspiciatur, lectio Veteris Testamenti generatim lectionem Novi Testamenti praecedat, et lectio sancti Evangelii quasi culmen efficiatur.

39. Ut hae celebrationes digne pieque fiant, curae sit Commissionibus liturgicis in singulis dioecesibus apta subsidia indicare et praebere.

XI. Les traduccions de textos litúrgics en llengua popular (Const. a.36 § 3)

40. Convé que, en preparar les traduccions dels textos litúrgics en llengua popular, segons la norma de l' article 36 § 3, s' observi el que segueix:

a) les traduccions dels textos litúrgics en llengua popular es faran del text litúrgic llatí. La versió dels textos bíblics haurà de ser conforme a aquest mateix text litúrgic llatí, si bé hi ha plena facultat de revisar aquesta versió, donat que es cregui oportú, sobre el text original o el d' una altra versió més correcta;

b) la preparació de les traduccions dels textos litúrgics s' encomanarà, d' una manera especial, a la Comissió litúrgica, de què parla l' article 44 de la Constitució i el n.44 d' aquesta Instrucció. L' ajudarà, tant com sigui possible, l' Institut de litúrgia pastoral. Si no existeix aquesta Comissió, les traduccions s' encarregaran a dos o tres Bisbes, els quals elegiran alguns experts, inclús laics, en ciències bíbliques, en litúrgia, en llengües bíbliques i en llatí, en llengua vernacla i en música, car una traducció perfecta dels textos litúrgics en la llengua del poble ha de satisfer plenament, a la vegada, moltes exigències;

c) s' establirà un acord sobre les traduccions, si el cas ho demana, entre els Bisbes de regions veïnes que parlen la mateixa llengua;

d) a les nacions on es parlen diverses llengües, es faran traduccions a cada llengua i es sotmetran a l' examen especial dels Bisbes interessats;

XI. De popularibus textuum liturgicorum interpretationibus (ad Const. art.36 § 3)

40. In interpretationibus popularibus textuum liturgicorum exarandis ad normam art.36 § 3, expedit ut haec serventur:

a) Populares textuum liturgicorum interpretationes fiant e textu liturgico latino. Pericoparum autem biblicarum versio eidem textui liturgico latino conformis sit oportet, integra manente facultate illam ipsam versionem, si expediat, iuxta textum primigenium vel aliam versionem magis perspicuam recognoscendi.

b) Praeparatio interpretationis textuum liturgicorum speciali modo Commissioni liturgicae, de qua in art.44 Constitutionis et in n.44 huius Instructionis, mandetur, cui, quantum fieri potest, opem ferat Institutum liturgiae pastoralis. Si vero eiusmodi Commissio non habetur, cura interpretationis faciendae duobus vel tribus Episcopis committatur, qui sibi personas, laicis non exceptis, in re biblica, liturgica, linguis biblicis et lingua latina, lingua vernacula necnon arte musica peritas eligant: perfecta enim textuum liturgicorum interpretatio popularis multis condicionibus simul apte respondeat necesse est.

c) Consilium de interpretationibus ineatur, si casus fert, cum Episcopis finitimarum regionum eiusdem linguae.

d) In nationibus plurium linguarum interpretationes populares singulis linguis respondentes conficiantur et peculiari examini Episcoporum quorum interest subiciantur.

e) es tindrà en compte la dignitat dels llibres que serveixin per a llegir al poble els textos litúrgics en llengua vernacla, per tal que la mateixa dignitat del llibre mogui els fidels a una més gran reverència de la Paraula de Déu i de les coses sagrades.

41. En les accions litúrgiques que se celebren amb participació de fidels d' una llengua diferent, sobretot quan hi ha grups d' immigrats, membres de parròquies personals, o altres de semblants, serà lícit de fer servir, amb el permís de l' Ordinari del lloc, la llengua vernacla d' aquests fidels, segons els límits i la versió legítimament aprovada per la competent autoritat eclesiàstica territorial d' aquella llengua.

42. Les noves melodies per a les parts que han de cantar en llengua vernacla el celebrant i els ministres hauran de ser aprovades per l' autoritat eclesiàstica territorial competent.

43. Els llibres litúrgics particulars, degudament aprovats abans de la promulgació de la Constitució sobre la sagrada litúrgia, i les concessions fetes fins aleshores, si no contradiuen la Constitució, continuaran vigint fins que, realitzada ja del tot o parcialment la reforma litúrgica, es determini una altra cosa.

XII. Comissió litúrgica de les Conferències episcopals (Const. a.44)

44. La Comissió litúrgica que haurà de constituir oportunament l' autoritat territorial serà elegida, si és possible, entre els membres de la mateixa assemblea, o, almenys, estarà composta d' un o dos Bisbes, als quals caldrá afegir un o dos sacerdots competents en litúrgia pastoral, designats personalment per a exercir aquest ofici.

e) Consulatur dignitati librorum ex quibus textus liturgicus populo lingua vernacula legitur, ut ipsius libri dignitas fideles ad maiorem verbi Dei et rerum sacrarum reverentiam excitet.

41. In actionibus liturgicis quae concurrente populo alius linguae alicubi, praesertim adstante coetu emigrantium, paroeciae personalis hisque similium, celebrantur, adhibere licet, de consensu Ordinarii loci, linguam vernaculam iis fidelibus notam, iuxta modum et versionem a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali illius linguae legitime approbata.

42. Novae melodiae pro partibus lingua vernacula a celebrante et a ministris canendis, a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali approbari debent.

43. Libri liturgici particulares rite approbati ante promulgationem Constitutionis de sacra Liturgia, atque indulta usque ad eundem diem concessa, nisi Constitutioni adversentur, vim suam retinent, donec, instauratione liturgica, ex parte vel ex toto, perfecta, aliter statuatur.

XII. De Commissione liturgica penes coetum Episcoporum (ad Const. art.44)

44. Commissio liturgica, ab auctoritate territoriali opportune instituenda, ex ipso Episcoporum gremio, quantum fieri potest, eligatur; aut saltem ex uno alterove Episcopo constet, nonnullis additis sacerdotibus in re liturgica et pastorali peritis, nominatim ad hoc designatis.

És convenient que els membres d' aquesta Comissió es reuneixin amb els seus consultors diverses vegades l' any, a fi de tractar les qüestions en comú.

45. L' autoritat territorial pot encarregar oportunament a aquesta Comissió:

a) promoure estudis i experiències, segons la norma de l' article 40 § 1;

b) estimular iniciatives pràctiques per a tot el territori, destinades a fomentar la vida litúrgica i l' aplicació de la Constitució sobre la sagrada litúrgia;

c) preparar els estudis i el material que exigirà l' aplicació dels decrets de l' assemblea plenària dels Bisbes;

d) dirigir l' acció pastoral i litúrgica en tot el territori, vigilar l' aplicació dels decrets de la mateixa Conferència plenària i donar-li compte de tot;

e) col.laborar sovint i promoure iniciatives comunes amb els organismes que en la mateixa regió treballen en el camp de la Bíblia, la catequesi, la pastoral, la música i l' art sagrat, i amb les associacions religioses de laics de tota mena.

46. Els membres de l' Institut de pastoral litúrgica i cadascun dels experts cridats a ajudar la Comissió litúrgica no han de negar-se tampoc a col.laborar de bona gana amb cadascun dels Bisbes, a fi de promoure amb més eficàcia l' acció litúrgica i pastoral dintre el seu territori.

Expedit ut huius Commissionis sodales aliquoties in anno cum eiusdem Commissionis consultoribus conveniant ad quaestiones simul pertractandas.

45. Cui Commissioni auctoritas territorialis opportune committere potest:

a) studia atque experimenta, ad normam art.40,1) et 2) Constitutionis, promovenda;

b) practica incepta in universo territorio provehenda, quibus res liturgica et applicatio Constitutionis de sacra Liturgia foveatur;

c) studia et subsidia praeparanda quae ex decretis coetus plenarii Episcoporum necessaria fiunt;

d) munus actionem liturgicam pastoralem in universa dicione moderandi, applicationi decretorum ipsius coetus plenarii invigilandi, et de his omnibus ad ipsum coetum referendi;

e) consilia saepe conferenda atque incepta communia promovenda cum sodalitatibus quae in eadem regione rem biblicam, catecheticam, pastoralem, musicam et artem sacram curant itemque cum sodalitatibus religiosis laicorum omnis generis.

46. Instituti liturgiae pastoralis membra necnon singuli periti qui in adiutorium Commissionis liturgicae vocantur, ne renuant etiam singulis Episcopis opem libenter ferre, ad actionem liturgicam pastoralem in ipsorum territorio efficacius promovendam.

XIII. La Comissió litúrgica diocesana (Const. a.45)

47. Correspon a la Comissió litúrgica diocesana, sota l' autoritat del Bisbe:

a) conèixer l' estat de l' acció pastoral litúrgica a la diòcesi;

b) portar a la pràctica curosament allò que hagi establert en matèria litúrgica l' autoritat competent, i tenir en compte els estudis i iniciatifes d' altres països en aquest terreny.

c) Suggerir i promoure iniciatives pràctiques de tota mena que puguin contribuir a donar impuls a la causa litúrgica, sobretot amb vista a ajudar els sacerdots que ja treballen en la vinya del Senyor.

d) Suggerir en casos particulars, i àdhuc per a tota la diòcesi, un ordre oportú i progressiu d' acció pastoral litúrgica, designar i fins cridar, quan sigui precís, persones idònies, que en el moment oportú puguin ajudar els sacerdots en aquest treball, i proposar mitjans i material adequat.

e) Procurar que les iniciatives que sorgeixen en les diòcesis per a promoure l' apostolat litúrgic vagin endavant d' acord i amb la col.laboració de les altres associacions, d' una manera semblant al que hem dit sobre la Comissió de l' assemblea episcopal (n.43e).

XIII. De Commissione liturgica dioecesana (ad Const. art.45)

47. Commissionis liturgicae dioecesanae, moderante Episcopo, est:

a) statum actionis pastoralis liturgicae in dioecesi cognoscere;

b) accurate persequi ea quae in re liturgica a competenti auctoritate proposita sunt, necnon perspecta habere studia et incepta quae alibi in hoc campo fiunt;

c) incepta practica omnis generis, quae ad rem liturgicam provehendam conferre possint, suggerere et promovere, praesertim ad sacerdotes iam in vinea Domini operantes adiuvandos quod spectat;

d) in singulis casibus, aut etiam pro universa dioecesi, suggerere opportunos et progressivos ordines laboris pastoralis liturgici; idoneos viros, qui in hac re sacerdotes, data occasione, iuvare possint, indicare aut etiam vocare, et apta instrumenta atque subsidia proponere;

e) curare ut in dioecesi incepta ad rem liturgicam provehendam concordi animo et mutuo adiutorio cum aliis sodalitatibus progrediantur, simili quadam ratione ei quae de Commissione penes coetum Episcoporum instituta dicta est (n.45*e*).

Capítol II

EL SAGRAT MISTERI DE L' EUCARISTIA

I. L' «Ordo» de la Missa (Const. a.50)

48. Mentre es reforma íntegrament l' «Ordo» de la Missa, s' observarà des d' ara el que segueix:

a) el celebrant no repeteix privadament les parts del propi que cantan o reciten la *schola* o el poble;

b) el celebrant, juntament amb el poble o amb l' *schola,* pot cantar o recitar les parts de l' ordinari;

c) s' ometrà el salm 42 de les pregàries al peu de l' altar, al començament de la Missa. I s' ometran totes les pregàries del peu de l' altar sempre que hagi tingut lloc immediatament abans una altra acció litúrgica;

d) durant la Missa solemne, el sots-diaca no aguanta la patena, sinó que la deixa damunt l' altar;

e) l' oració secreta o sobre les ofrenes de les Misses amb cant serà cantada. En les altres es dirà amb veu alta;

f) la doxologia final del canon, des de les paraules *Per ipsum* fins al *Per omnia saecula saeculorum. R./, Amen* inclusiu, es cantarà o es dirà alt. Durant tota la doxologia, el celebrant mantindrà a certa altura el calze amb l' Hòstia, ometent els senyals de la creu, i farà genuflexió al final, quan el poble hagi respost *Amen;*

g) el poble pot recitar junt amb el celebrant el *Paternoster* en

Caput II

DE SACROSANCTO EUCHARISTIAE MYSTERIO

I. De Ordine Missae (ad Const. art.50)

48. Donec integer Ordo Missae instauratus fuerit, haec iam serventur:

a) Partes Proprii, quae a schola vel a populo canuntur aut recitantur, a celebrante privatim non dicuntur.

b) Partes Ordinarii celebrans potest una cum populo vel schola cantare vel recitare.

c) In precibus ad pedem altaris faciendis, initio Missae, psalmus 42 omittitur. Omnes autem preces ad pedem altaris omittuntur, quoties alia actio liturgica immediate praecessit.

d) In Missa sollemni, patena a subdiacono non tenetur, sed super altare relinquitur.

e) Oratio secreta, seu super oblata, in Missis in cantu cantetur, in aliis elata voce dicatur.

f) Doxologia in fine Canonis a verbis *Per ipsum* usque ad *Per omnia saecula saeculorum. R/. Amen* inclusive, cantetur aut elata voce dicatur. Per totam autem doxologiam celebrans calicem cum hostia parum elevatum tenet, omissis signis crucis et, in fine, genuflectit solum post responsum *Amen* a populo datum.

g) Pater noster, in Missis lectis, a populo una cum celebrante recitari

llengua vernacla a les misses resades I pot cantar lo, en les misses cantades, amb el celebrant també en llatí, i àdhuc, si així ho determina l' autoritat territorial, en llengua vernacla, amb melodies aprovades per la mateixa autoritat,

h) l' embolisme que ve després de l' oració dominical es cantarà o es dirà alt,

i) en distribuir la sagrada Comunió s' emprarà la fórmula *Corpus Christi* En pronunciar aquestes paraules, el celebrant mantindrà l' Hòstia una mica enlaire sobre el copó, bo i mostrant-la al qui va a combregar, el qual respondrà *Amen,* i després rebrà la Comunió del celebrant, que no farà, amb l' Hòstia, el senyal de la creu,

j) s' omet l' últim Evangeli i se suprimeixen les pregàries del Papa Lleó XIII,

k) la Missa amb cant es pot celebrar només amb el diaca,

l) si és necessari, els Bisbes podran celebrar la Missa amb cant com els preveres

II Lectures i cants intermedis (Const a 51)

49 A les Misses celebrades amb el poble, les lectures, l Epístola i l' Evangeli es llegiran o cantaran de cara al poble

a) a la Missa solemne a l' ambó o al cancell del presbiteri,

b) a la Missa cantada i a la Missa resada, si el celebrant les llegeix o les canta, des de l' altar, o a l' ambó o al cancell del presbiteri, tal com es cregui més convenient Però si les llegeix o les canta un altre, a l' ambó o al cancell del presbiteri

potest lingua vernacula, in Missis autem in cantu a populo una cum celebrante cani potest lingua latina, et, si auctoritas ecclesiastica territorialis id decreverit, etiam lingua vernacula, melodius ab eadem auctoritate approbatis

h) Embolismus post orationem dominicam cantetur aut elata voce dicatur

i) In distribuenda sacra Communione adhibeatur formula *Corpus Christi* Celebrans, haec verba proferens, hostiam parum elevatam supra pyxidem communicanti ostendit, qui respondet *Amen*, et postea a celebrante, omisso signo crucis cum hostia, communicatur

j) Ultimum Evangelium omittitur, preces Leonianae supprimuntur.

k) Licet Missam cum solo diacono in cantu celebrare

l) Licet Episcopis, pro necessitate, Missam in cantu more presbyterorum celebrare.

II De Lectionibus et cantibus inter Lectiones (ad Const art 51)

49 In Missis cum populo celebratis, Lectiones, Epistola et Evangelium versus populum legantur vel cantentur

a) in Missa sollemni, in ambone aut ad cancellos,

b) in Missa cantata et in Missa lecta, si a celebrante leguntur aut canuntur, sive ex altari sive in ambone sive ad cancellos, prout magis opportunum fuerit, si vero ab alio leguntur aut canuntur, in ambone vel ad cancellos

50 A les Misses solemnes celebrades amb el poble, un lector idoni o un acòlit pot llegir les lectures i l'Epístola amb els cants intermedis, que el celebrant escolatarà assegut Un diaca o un prevere poden llegir l'Evangeli, el qui ho fa diu *Munda cor meum,* demana la benedicció i al final presenta l'Evangeliari a l òscul del celebrant

51 A les Misses amb cant, les lectures de l'Epístola i l'Evangeli, si es diuen en llengua vernacla, poden ser llegides sense cant

52 En llegir o cantar les lectures, l'Epístola, els cants intermedis i l'Evangeli, es procedirà així

a) en la Missa solemne, el celebrant escolta, assegut, les lectures, l'Epístola i els cants intermedis Cantada o llegida l'Epístola, el sots-diaca es dirigeix al celebrant i rep d'ell la benedicció Després el celebrant, assegut, posa l'encens i el beneeix Mentre es canta l'al leluia amb el seu verset, o cap al final dels altres cants després de l'Epístola, s'aixeca per a beneir el diaca Escolta l'Evangeli des del seu setial i besa el llibre i, després de l homilia, entona el Credo, si cal dir lo Acabat el símbol, torna a l'altar amb els ministres, si no ha de dirigir l'oració dels fidels,

b) fa el mateix el celebrant a les Misses cantades o resades, quan el ministre, de qui hem parlat en el n 50, canta o llegeix les lectures, l'Epístola, els cants intermedis i l Evangeli,

c) a les Misses cantades o resades, en que canta o llegeix l'Evangeli el celebrant, aquest es dirigirà a la darrera grada de l'altar mentre es canta o es llegeix l'al leluia amb el seu verset, o cap al final dels altres cants després de l Epístola, i allí, inclinat

50 In Missis non sollemnibus cum populo celebratis, Lectiones et Epistola, una cum cantibus inter ipsas occurrentibus, a lectore idoneo seu ministrante legi possunt, celebrante sedente et auscultante, Evangelium autem a diacono vel ab aliquo sacerdote legi potest, qui dicit *Munda cor meum,* benedictionem petit et, in fine, librum Evangeliorum celebranti deosculandum praebet

51 In Missis in cantu, Lectiones, Epistola et Evangelium, si lingua vernacula proferuntur, sine cantu legi possunt

52 In legendis vel cantandis Lectionibus, Epistola, cantibus post ipsas occurrentibus, et Evangelio, sic proceditur

a) In Missa sollemni, celebrans Lectiones et Epistolam, necnon cantus inter ipsas occurrentes sedens auscultat Epistola cantata aut lecta, subdiaconus se confert ad celebrantem et ab eo benedicitur Deinde celebrans sedens incensum imponit et benedicit, et dum cantatur *Alleluia* cum suo versu, vel circa finem aliorum cantuum post Epistolam, surgit diaconum benedicturus, et ad sedem Evangelium auscultat, librum Evangeliorum osculatur et, post homiliam, symbolum intonat, si dicendum sit, symbolo autem expleto, cum ministris ad altare revertitur, nisi orationem fidelium moderetur

b) In Missis cantatis aut lectis, in quibus Lectiones, Epistola, cantus post ipsas occurrentes et Evangelium a ministro, de quo in n 50, canuntur aut leguntur, celebrans modo supra exposito se gerit

c) In Missis cantatis aut lectis, in quibus Evangelium a celebrante cantatur aut legitur, ipse celebrans, dum cantatur aut legitur *Alleluia* cum suo versu, vel circa finem aliorum cantuum post Epistolam, accedit ante infimum gradum altaris, ibique profunde inclinatus dicit *Munda cor meum*

profundament, diu *Munda cor meum;* després va a l' ambó o al cancell del presbiteri per a cantar o llegir l' Evangeli;

d) però, si dintre una Missa cantada o resada canta o llegeix totes les lectures a l' ambó o al cancell del presbiteri el mateix celebrant, aquest, allí mateix, llegeix també, si és precís, els cants que vénen després de les lectures i l' Epístola; diu el *Munda cor meum* girat cap a l' altar.

III. L' HOMILIA (Const. a.52)

53. Es predicarà homilia en totes les Misses que se celebrin els diumenges i festes de precepte amb assistència del poble, sense exceptuar ni tan sols les Misses conventuals, les Misses amb cant i les pontificals.

Es recomana, a més, l' homilia els dies de feina, principalment en algunes fèries d' Advent i de Quaresma, i en d' altres ocasions en què es troben a l' església un nombre considerable de fidels.

54. Cal entendre per homilia inspirada en els textos sagrats una explicació d' algun aspecte de les lectures bíbliques o d' algun altre text de l' ordinari o del propi de la Missa del dia, tenint en compte el misteri que se celebra i les necessitats particulars dels oients.

55. Si són proposats esquemes de predicació per a la Missa en algún període de l' any, hauran d' harmonitzar-se bé, almenys, amb els principals temps de l' any litúrgic (Const. a.102-104), és a dir, amb el misteri de la Redempció, perquè l' homilia forma part de la litúrgia del dia.

ac deinde pergit ad ambonem vel ad cancellos ad Evangelium cantandum vel legendum.

d) Si vero in Missa cantata aut lecta omnes lectiones ab ipso celebrante in ambone aut ad cancellos canuntur aut leguntur, ipse celebrans ibidem stans etiam cantus post Lectiones et Epistolam occurrentes, si necesse sit, legit; *Munda cor meum* dicit ad altare conversus.

III. DE HOMILIA (ad Const. art.52)

53. Homilia diebus dominicis et festis de praecepto habeatur in omnibus Missis, quae concurrente populo celebrantur, Missis conventualibus, in cantu atque pontificalibus minime exceptis.

Diebus vero non festis, homilia commendatur praesertim in quibusdam feriis Adventus et Quadragesimae necnon in aliis occasionibus in quibus populus frequentior ad ecclesiam convenit.

54. Nomine homiliae ex textu sacro faciendae intellegitur explicatio aut alicuius aspectus lectionum Sacrae Scripturae aut alterius textus ex Ordinario vel Proprio Missae diei, ratione habita sive mysterii quod celebratur sive peculiarium necessitatum auditorum.

55. Si schemata praedicationis intra Missam habendae pro aliquibus temporibus proponuntur, intimus nexus cum praecipuis saltem temporibus et festis anni liturgici (cf. Const. art.102-104) seu cum mysterio Redemptionis harmonice servandus est; homilia enim est pars Liturgiae diei.

IV. Oració comuna o dels fidels (Const. a.53)

56. Allí on ja hi ha establert el costum de l' oració comuna o dels fidels, es farà, per ara, segons els formularis usats a cada regió, abans de l' Ofertori, després de dir *Oremus*. La dirigirà el celebrant des del seu seient, o des de l' altar, o des de l' ambó, o prop del cancell del presbiteri.

Un diaca, un cantor o un altre ministre idoni poden cantar les intencions i invocacions, però es reservaran al celebrant les paraules introductòries i l' oració final. Aquesta serà normalment *Deus refugium nostrum et virtus* (cf. *Missal romà:* Orationes diversae, n.20), o una altra que respongui millor a una necessitat particular.

Allí on no es practica l' oració comuna o dels fidels, l' autoritat territorial competent pot establir el seu ús tal com s' acaba d' indicar i amb fórmules aprovades ínterinament per la mateixa autoritat.

V. Les parts de la Missa en llengua vernacla (Const. a.54)

57. A les Misses amb cant i a les Misses resades que se celebren amb assistència del poble, l' autoritat eclesiàstica territorial competent pot permetre l' ús de la llengua vernacla, quan la Santa Seu hagi acceptat o confirmat les Actes:

a) primerament, en la proclamació de les lectures, Epístola i Evangeli, i en l' oració comuna o dels fidels;

b) segons les circumstàncies dels diversos llocs, també en els

IV. De oratione communi seu fidelium (ad Const. art.53)

56. In locis ubi iam viget consuetudo faciendi orationem communem seu fidelium, ante Offertorium, dicto *Oremus*, fiat interim iuxta formulas in singulis regionibus exstantes; quam celebrans aut ad sedem, aut ex altari aut in ambone vel ad cancellos moderetur.

Intentiones seu deprecationes a diacono vel a cantore vel ab alio idoneo ministrante cani possunt, servatis tamen celebranti verbis introductionis atque oratione conclusiva, quae de more erit oratio: *Deus, refugium nostrum et virtus* (cf. *Missale romanum*, Orationes diversae, n.20), aut alia peculiari necessitati magis respondens.

In locis autem ubi orationis communis seu fidelium usus non habetur, competens auctoritas territorialis decernere potest ut fiat, modo supra indicato, formulis interim ab ipsa approbatis.

V. De parte quae linguae vernaculae in Missa tribui potest (ad Const. art.54)

57. In Missis sive in cantu sive lectis, quae cum populo celebrantur, competens auctoritas ecclesiastica territorialis linguam vernaculam admittere potest, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis:

a) praesertim in proferendis Lectionibus, Epistola et Evangelio, necnon in oratione communi seu fidelium;

b) pro condicione autem locorum, etiam in cantibus Ordinarii Missae,

cants de l' ordinari de la Missa, això és: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus* i *Agnus Dei* i igualment en les antífones de l' Introit, Ofertori i Comunió i en els cants intermedis;

c) a més, en les aclamacions i fórmules de salutació i de diàleg; també a l' *Ecce Agnus Dei, Domine non sum dignus* i *Corpus Christi. R./ Amen,* de la Comunió dels fidels, i a l' oració dominical amb la monició i l' embolisme.

Malgrat això, els Missals que serveixin per a l' ús litúrgic hauran de portar sempre el text llatí junt amb la traducció vernacla.

58. És de la competència exclusiva de la Santa Seu concedir l' ús de la llengua vernacla en d' altres parts de la Missa que canta o resa només el celebrant.

59. Els pastors d' ànimes procuraran amb diligència que els fidels, i sobretot els membres de les associacions religioses de laics, puguin recitar conjuntament o cantar, àdhuc en llatí, les parts de l' ordinari de la Missa que els corresponen, especialment amb melodies senzilles.

VI. Facultat de repetir la Comunió el mateix dia (Const. a.55)

60. Els fidels que hagin combregat a la Missa de la Vetlla pasqual i a la nit de Nadal poden combregar altra vegada a la segona Missa de Pasqua, que se celebra de dia, i en una de les Misses que se celebren el dia de Nadal.

nempe: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus* et *Agnus Dei,* et in antiphonis ad introitum, ad offertorium et ad communionem, necnon in cantibus inter lectiones occurrentibus;

c) insuper in acclamationibus, salutationibus et formulis dialogi, in formulis: *Ecce Agnus Dei; Domine, non sum dignus* et *Corpus Christi* in communione fidelium, et in oratione dominica cum sua admonitione et embolismo.

Missalia tamen, quae usui liturgico inserviunt, praeter interpretationem vernaculam, etiam textum latinum contineant oportet.

58. Solius Apostolicae Sedis est linguam vernaculam concedere in aliis partibus Missae, quae a solo celebrante canuntur aut dicuntur.

59. Sedulo curent animarum pastores ut christifideles, maxime vero sodales religiosarum societatum laicorum, etiam lingua latina partes Ordinarii Missae, quae ad ipsos spectant, simul dicere vel cantare sciant, praesertim adhibitis modis simplicioribus.

VI. De facultate Communionem eodem die iterandi (ad Const. art.55)

60. Fideles qui in Missa Vigiliae paschalis et in Missa in nocte Nativitatis Domini communicaverint, iterum ad communionem accedere possunt in secunda Missa Paschatis et in una ex Missis quae die Nativitatis Domini celebrantur.

Capítol III

ELS ALTRES SAGRAMENTS I ELS SAGRAMENTALS

I. Parts que admeten la llengua vernacla (Const. a.63)

61. L' autoritat territorial competent pot permetre la llengua vernacla, quan la Seu Apostòlica hagi acceptat o confirmat les seves Actes:

a) en els ritus del Baptisme, Confirmació, Penitència, Unció dels malalts i Matrimoni, sense exceptuar tan sols la fórmula essencial; també en la distribució de la sagrada Comunió;

b) en la col.lació dels Ordes, en les al.locucions del principi de cada Orde o Consagració, en l' examen del Bisbe electe, en la Consagració episcopal i en les admonicions:

c) en els sagramentals;

d) en les exèquies.

Però, si en algun lloc semblés encara oportú un ús més extens de la llengua vernacla, caldrà observar el que prescriu l' article 40 de la Constitució.

II. Omissions a l' «Ordo supplendi omissa super baptizatum» (Const. a.69)

62. En el ritu amb què se supleix les cerimònies omeses en el baptisme d' un infant *(Ritual romà* tít.2 c.5), caldrà ometre els

Caput III

DE CETERIS SACRAMENTIS ET DE SACRAMENTALIBUS

I. De parte quae linguae vernaculae tribui potest (ad Const. art.63)

61. Competens auctoritas territorialis linguam vernaculam admittere potest, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis:

a) in ritibus Baptismi, Confirmationis, Paenitentiae, Unctionis infirmorum et Matrimonii, formula essentiali minime excepta; necnon in distribuenda sacra Communione;

b) in collatione Ordinum: in allocutionibus initio cuiusque Ordinationis seu Consecrationis, et etiam in examine electi in Consecratione Episcopali, necnon in admonitionibus;

c) in Sacramentalibus;

d) in exsequiis.

Sicubi tamen amplior usus linguae vernaculae opportunus esse videatur, servetur praescriptum art.40 Constitutionis.

II. De omittendis in Ordine supplendi omissa super baptizatum (ad Const. art.69)

62. In Ordine supplendi omissa super infantem baptizatum, qui legitur in Rituali romano, tit.II cap.5, omittantur exorcismi qui inveniuntur sub

exorcismes dels numeros 6 *(Exi ab eo)*, 10 *(Exorcizo te, immunde spiritus, Ergo, maledicte diabole)* i 15 *(Exorcizo te, omnis spiritus)*

63 En el ritu amb que se supleixen les cerimònies omeses en el baptisme d' un adult *(Ritual romà* tít 2 c 6), caldrà ometre els exorcismes que hi ha en els números 5 *(Exi ab eo)*, 15 *(Ergo, maledicte diabole)*, 17 *(Audi, maledicte satana)*, 19 *(Exorcizo te, Ergo, maledicte diabole)*, 21 *(Ergo, maledicte diabole)*, 23 *(Ergo, maledicte diabole)*, 25 *(Exorcizo te, Ergo, maledicte diabole)*, 31 *(Nec te latet)* i 35 *(Exi, immunde spiritus)*

III La Confirmació (Const a 71)

64 Quan es dóna la Confirmació dintre la Missa, convé que la celebri el mateix Bisbe En aquest cas, administrarà la Confirmació amb els ornaments de dir Missa

La Missa en què s' administra la Confirmacio pot ser la de l' Esperit Sant, com a votiva de segona classe

65 És bo que els confirmats renovin les promeses del Baptisme després de l' Evangeli i de l' homilia, abans de rebre la Confirmació, segons el ritu de cada regió, si no ho han fet abans de la Missa

66 Si celebra la Missa un altre sacerdot, convé que el Bisbe assisteixi revestit amb els ornaments prescrits per a la Confirmació, que poden ser, o bé del color del dia, o bé blancs L' homilia la pronunciarà el Bisbe, i el celebrant no continuarà la Missa fins que s' hagi administrat la Confirmació

67 La Confirmació s' administra segons el ritu descrit en el

nn 6 *(Exi ab eo)*, 10 *(Exorcizo te, immunde spiritus Ergo, maledicte diabole)* et sub n 15 *(Exorcizo te, omnis spiritus)*

63 In Ordine supplendi omissa super adultum baptizatum, qui legitur in Rituali romano, tit II cap 6, omittantur exorcismi qui inveniuntur sub nn 5 *(Exi ab eo)*, 15 *(Ergo, maledicte diabole)*, 17 *(Audi, maledicte satana)*, 19 *(Exorcizo te-Ergo, maledicte diabole)*, 21 *(Ergo, maledicte diabole)*, 23 *(Ergo, maledicte diabole)*, 25 *(Exorcizo te-Ergo, maledicte diabole)*, 31 *(Nec te latet)* et 35 *(Exi, immunde spiritus)*

III De Confirmatione (ad Const art 71)

64 Si Confirmatio intra Missam confertur, convenit, ut Missa ab ipso Episcopo celebretur, qui proinde Confirmationem paramentis Missae indutus confert

Missa autem intra quam confertur Confirmatio dici potest, tamquam votiva II classis, de Spiritu Sancto

65. Post Evangelium et homiliam, ante susceptionem Confirmationis, confirmandi laudabiliter renovent promissiones Baptismi, iuxta ritum in singulis regionibus legitime vigentem, nisi ante Missam hoc iam factum fuerit

66 Si Missa ab alio celebratur, convenit, ut Episcopus Missae assistat paramentis indutus pro Confirmationis collatione praescriptis, quae possunt esse aut coloris Missae aut albi coloris Ipse Episcopus homiliam habeat, celebrans vero Missam tantum post collatam Confirmationem resumat

67 Confirmatio confertur iuxta ritum in Pontificali romano descriptum,

Pontifical romà, però es farà un sol senyal de la creu a les paraules *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, que vénen despres de la formula *Signo te*

IV Ritu continuat de la Unció dels malalts i del Viàtic (Const a 74)

68 Quan s' administren a la vegada la Unció dels malalts i el Viatic, si no hi ha en el Ritual particular propi un ritu continuat, se seguirà l' ordre seguent feta l' aspersió i recitades les oracions d entrada, que es troben al ritual de la Unció, el sacerdot, si és necessari, confessarà el malalt, després administrarà la Unció, i, per ultim, el Viàtic, ometent l' aspersió amb les seves fórmules, el *Confiteor* i l' absolució

Si aleshores es dóna la benedicció apostòlica amb la indulgència plenària «in articulo mortis», caldrà fer-ho immediatament abans de la Unció, ometent l' aspersió amb les seves fórmules, el *Confiteor* i l' absolució

V Imposició de mans en la Consagració episcopal (Const a 76)

69 Tots els Bisbes presents, revestits amb hàbit coral, poden fer la imposició de les mans en la Consagració Però només pronunciarà les paraules *Accipe Spiritum Sanctum* el Bisbe consagrant i els dos Bisbes coconsagrants

sed ad verba *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, quae sequuntur formulam *Signo te*, unicum signum crucis fiat

IV De ritu continuo Unctionis infirmorum et Viatici (ad Const art 74)

68 Cum Unctio infirmorum et Viaticum simul administrantur, nisi in Rituali particulari ritus continuus iam habeatur, res ita ordinentur praemissa aspersione cum orationibus ad ingressum quae sunt in Ordine Unctionis, sacerdos confessionem infirmi, si necesse sit, recipiat, ac deinde Unctionem conferat ac tandem Viaticum praebeat, omissis aspersione cum suis formulis et confessione atque absolutione

Si autem et Benedictio Apostolica cum indulgentia plenaria in articulo mortis tunc impertiatur, haec immediate ante Unctionem detur, omissis aspersione cum suis formulis et confessione atque absolutione

V De manuum impositione in Consecratione Episcopali (ad Const art 76)

69 Manuum impositionem, in Consecratione Episcopali, omnes Episcopi praesentes, habitu chorali induti, facere possunt Verba autem *Accipe Spiritum Sanctum* a Pontifice Consecratore et duobus Episcopis Conconsecrantibus tantum dicantur.

VI. Ritu del Matrimoni (Const. a.78)

70. Si no hi ha cap causa justa que ho excusi, el Matrimoni se celebrarà dintre la Missa, després de l' Evangeli i de l' homilia, que mai no es deixarà.

71. Sempre que se celebri el Matrimoni dintre la Missa, àdhuc en els temps prohibits, es dirà la Missa votiva pels esposos, o se 'n farà commemoració, segons les rúbriques.

72. Si és possible, celebrarà la Missa el mateix rector o el seu delegat que assisteixi al Matrimoni. Si hi assisteix un altre sacerdot, el celebrant no continuarà la Missa fins després d' haver-se acabat el ritu del Matrimoni.

El sacerdot que només assisteix al Matrimoni, sense celebrar la Missa, es posarà sobrepellís i estola blanca, i inclús capa pluvial, segons els costums locals, i farà l' homilia. Però la benedicció després del *Pater noster* i la d' abans del *Placeat* la donarà sempre el mateix sacerdot que celebra la Missa.

73. Dintre la Missa es donarà sempre la benedicció nupcial, àdhuc en temps prohibit, i encara que un dels cònjuges o tots dos haguessin contret núpcies anteriorment.

74. En la celebració del Matrimoni sense Missa:

a) segons el «motu proprio» *Sacram Liturgiam* n.5, es començarà el ritu amb una admonició breu, que no és l' homilia, sinó una simple introducció al ritu (cf. Const. a.53 § 3); el sermó o homilia, que ha d' inspirar-se en els textos sagrats (cf. Const. a.52), es farà després de la lectura de l' Epístola i de l' Evangeli de la Missa pels esposos, de manera que l' ordre de tot el ritu és aquest: admonició

VI. De ritu Matrimonii (ad Const. art.78)

70. Matrimonium, nisi iusta causa a celebratione Missae excuset, intra Missam, post Evangelium et homiliam, quae numquam est omittenda, celebretur.

71. Quoties Matrimonium intra Missam celebratur, semper, etiam tempore clauso, dicatur Missa votiva pro Sponsis aut de ea fiat commemoratio, iuxta rubricas.

72. Quantum fieri potest, parochus ipse vel eius delegatus qui Matrimonio assistit Missam celebret; quod si alius sacerdos assistit, celebrans Missam ne prosequatur nisi expleto ritu Matrimonii.

Sacerdos autem qui Matrimonio tantum assistit sed Missam ipse non celebrat, sit superpelliceo et stola alba et, iuxta locorum consuetudinem, etiam pluviali, indutus, et homiliam habeat. Benedictio vero post *Pater noster* et ante *Placeat* semper a sacerdote Missam celebrante impertienda est.

73. Benedictio nuptialis intra Missam semper, etiam tempore clauso et etsi unus vel uterque coniux ad alias nuptias transit, impertiatur.

74. In celebrando Matrimonio sine Missa:

a) Initio ritus, iuxta Litt. Apost. *Sacram Liturgiam*, n.V, brevis admonitio habeatur, quae tamen non est homilia, sed tantum simplex introductio ad celebrandum Matrimonium (cf. Const. art.35,3); sermo autem seu homilia habeatur, e textu sacro (cf Const. art.52), post lectionem Epistolae et Evangelii e Missa pro Sponsis, ita ut ordo totius ritus sit: brevis admonitio,

breu, lectura de l' Epístola i de l' Evangeli en llengua vernacla, homilia, celebració del Matrimoni i benedicció nupcial;

b) en la lectura de l' Epístola i de l' Evangeli, si no es té un text en llengua vernacla aprovat per l' autoritat territorial competent, es podrà utilitzar provisionalment un text aprovat per l' Ordinari del lloc;

c) es pot intercalar algun cant entre l' Epístola i l' Evangeli; també és molt recomanable l' oració dels fidels, després del ritu del Matrimoni i abans de la benedicció nupcial, segons la fórmula aprovada per l' Ordinari del lloc, en la qual es pregui també pels esposos;

d) al final del ritu, es donarà sempre la benedicció als esposos, inclús en el temps prohibit i àdhuc quan un dels dos cònjuges ja hagués contret núpcies una altra vegada; la fórmula de la benedicció és la que hi ha al *Ritual romà* tít.8 c.3, si no hi ha cap més benedicció en els rituals particulars.

75. Si se celebra el Matrimoni en temps prohibit, el rector amonestarà els esposos que respectin el caràcter propi d' aquell temps litúrgic.

VII. Els sagramentals (Const. a.79)

76. En la benedicció de les candeles, el 2 de febrer, i de la cendra, al començament de la Quaresma, hom podrà dir una sola oració de les que hi ha al *Missal romà* per a aquestes benediccions.

77. Les benediccions fins ara reservades del *Ritual romà* tít.9 c.9.10 i 11, podrà donar-les qualsevol prevere, exceptuant la benedicció d' una camapana per a una església beneïda o un oratori

lectio Epistolae et Evangelii lingua vernacula, homilia, celebratio Matrimonii, benedictio nuptialis.

b) Pro lectione Epistolae et Evangelii e Missa pro Sponsis, deficiente textu vulgari a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali approbato, licet, ad interim, adhibere textum ab Ordinario loci approbatum.

c) Nihil impedit quominus inter Epistolam et Evangelium habeatur cantus. Item valde commendatur post expletum ritum Matrimonii, ante benedictionem nuptialem, oratio fidelium, iuxta formulam ab Ordinario loci approbatam, in qua etiam supplicationes pro sponsis proferantur.

d) In fine ritus, benedictio sponsis semper, etiam tempore clauso et etiam si unus vel uterque coniux ad alias nuptias transit, impertiatur, iuxta formulam quae legitur in Rituali romano tit.VIII cap.3, nisi in Ritualibus particularibus alia benedictio habeatur.

75. Si Matrimonium celebratur tempore clauso, parochus sponsos moneat ut rationem habeant peculiaris naturae illius temporis liturgici.

VII. De Sacramentalibus (ad Const. art.79)

76. In benedictione candelarum die 2 februarii, et cinerum in capite ieiunii quadragesimalis, dici potest una tantum ex orationibus quae in Missali romano pro his benedictionibus inveniuntur.

77. Benedictiones usque adhuc reservatae, quae in Rituali romano, tit.IX cap.9, 10 et 11 continentur, ab omni sacerdote impertiri possunt,

(c.9 n.11), de la primera pedra d' una església nova (c.9 n.16), d' una església nova o d' un oratori públic (c.9 n.17), d' un antimensi (c.9 n.21), d' un cementiri nou (c.9 n.22), i exceptuant també les benediccions papals (c.10 n.1-3) i la benedicció i erecció de les estacions del via crucis (c.11 n.1); totes aquestes benediccions són reservades al Bisbe.

Capítol IV

L'OFICI DIVÍ

I. L' Ofici diví dels obligats a cor (Const. a.95)

78. Mentre encara no s' hagi realitzat la reforma de l' Ofici diví:

a) les comunitats de canonges, monjos, monges i d' altres regulars o religiosos obligats al cor pel dret o per les constitucions, ultra la Missa conventual, han de celebrar cada dia l' Ofici sencer al cor. Cadascun dels membres d' aquestes comunitats, si té ordes majors o ha fet professió solemne, excepte els llecs, encara que estigui dispensat del cor legítimament, recitarà individualment cada dia totes aquelles horas canòniques que no reciti al cor;

b) els capítols de les catedrals o de les col.legiates, a més de la Missa conventual, han de recitar al cor aquelles parts de l' Ofici diví que tenen obligació de resar per dret comú o particular. Cadascun

exceptis benedictionibus campanae ad usum ecclesiae benedictae vel oratorii (cap.9 n.11), primarii lapidis pro ecclesia aedificanda (cap.9 n.16), novae ecclesiae seu oratorii publici (cap.9 n.17), antimensii (cap.9 n.21), novi coemeterii (cap.9 n.22) et exceptis benedictionibus papalibus (cap.10 nn.1-3), necnon benedictione et erectione stationum Viae Crucis (cap.11 n.1) utpote Episcopo reservata.

Caput IV

DE OFFICIO DIVINO

I. De Officio divino persolvendo ab iis qui chori obligatione tenentur (ad Const. art.95)

78. Donec divini Officii instauratio perficiatur:

a) Communitates Canonicorum, Monachorum et Monialium aliorumque Regularium vel Religiosorum ex iure vel constitutionibus choro adstrictae, praeter Missam conventualem, debent cotidie totum Officium in choro persolvere.

Singuli vero harum communitatum sodales, qui sunt in ordinibus maioribus constituti aut sollemniter professi, conversis exceptis, etsi a choro legitime dispensati, debent cotidie Horas canonicas, quas in choro non persolvunt, soli recitare.

b) Capitula cathedralia et collegialia, praeter Missam conventualem, illas partes Officii in choro persolvere debent, quae iis a iure communi vel particulari imponuntur.

dels membres d' aquests capítols, ultra les hores canòniques que tenen obligació de resar tots els clergues d' ordes majors (cf. Const. a.96 i 89), han de recitar individualment aquelles hores que recita el seu propi capítol;

c) però als països de missió, restant en ferm la disciplina coral que el dret estableix per a les comunitats religioses o capitulars, els membres d' aquestes comunitats que es troben absents del cor legítimament per raó del seu ministeri pastoral, poden gaudir de la facultat concedida pel «motu proprio» *Sacram Liturgiam* n.6, amb llicència de l' Ordinari del lloc, però no del vicari general o del delegat.

II. Facultat per a dispensar o commutar l' Ofici diví (Const. a.97)

79. La facultat concedida a tots els Ordinaris per a dispensar els seus súbdits, en casos particulars i amb causa justa, de l' obligació de recitar tot l' Ofici diví, o una seva part, o per a commutar-la, s' estén també als superiors majors de les religions clericals no exemptes i de les institucions de clergues que, sense vots, fan vida en comú.

III. Els Oficis breus (Const. a.98)

80. Cap Ofici breu no pot considerar-se estructurat a la manera de l' Ofici diví, si no està compost de salms, lectures, himnes i ora-

Singuli vero horum Capitulorum sodales, praeter Horas canonicas, quas omnes clerici in Ordinibus maioribus constituti persolvere tenentur (cf. Const. art.96 et 89), debent illas Horas soli recitare, quae a suo Capitulo persolvuntur.

c) In regionibus vero Missionum, salva disciplina chorali religiosa vel capitulari iure statuta, sodales religiosi vel capitulares qui ministerii pastoralis causa legitime a choro absunt, de licentia Ordinarii loci, non tamen Vicarii Generalis vel Delegati, frui possunt concessione facta per Litteras Apostolicas *Sacram Liturgiam* n.VI.

II. De facultate ab Officio divino dispensandi vel illud commutandi (ad Const. art.97)

79. Facultas omnibus Ordinariis concessa subditos suos, in casibus singularibus iustaque de causa, ab obligatione Officii divini ex toto vel ex parte dispensandi, vel illud commutandi, extenditur etiam ad Superiores maiores Religionum clericalium non exemptarum vel Societatum clericorum in communi viventium sine votis.

III. De parvis Officiis (ad Const. art.98)

80. Nullum parvum Officium in modum divini Officii confectum censetur, quod non coalescat e psalmis, lectionibus, hymnis, orationibus et

cions, i no té en compte les hores del dia i el temps litúrgic corresponent.

81. Per a prendre part en l' oració pública de l' Església, hom pot utilitzar interinament els Oficis breus aprovats legítimament fins ara, mentre tinguin les condicions assenyalades en el número anterior.

Perquè un nou Ofici breu pugui utilitzar-se com a oració pública de l' Església, cal l' aprovació de la Seu Apostòlica.

82. La traducció del text dels Oficis breus a una llengua vernacla, amb vista a fer-los servir per a l' oració pública de l' Església, ha de ser aprovada per l' autoritat eclesiàstica territorial competent. La Seu Apostòlica haurà d' acceptar o confirmar aquesta decisió.

83. Per a concedir l' ús de la llengua vernacla en la recitació de l' Ofici breu als qui tenen obligació de resar-lo en virtut de llurs constitucions, o per a dispensar-ne la recitació o commutar-la, l' autoritat competent és l' Ordinari o el superior major de cadascú.

IV. Obligacions dels membres dels Instituts d' estat de perfecció (Const. a.99)

84. L' obligació de recitar en comú l' Ofici diví o un Ofici breu, o una part d' ells, que tenen els membres dels estats de perfecció en virtut de llurs constitucions, no exclou la facultat d' ometre l' hora de Prima, ni la d' elegir entre les altres hores menors la que correspongui millor al moment del dia (cf. «motu proprio» *Sacram Liturgiam* n.6).

horarum diei necnon respectivi temporis liturgici aliquam rationem non habeat.

81. Ad publicam Ecclesiae orationem agendam, interim illa parva Officia adhiberi possunt, quae usque adhuc legitime approbata sunt, dummodo iuxta requisita, quae sub numero praecedenti recensentur, confecta sint.

Nova autem parva Officia, ut ad publicam Ecclesiae orationem agendam adhiberi possint, ab Apostolica Sede approbari debent.

82. Conversio textus parvi Officii in linguam vernaculam ad publicam Ecclesiae orationem agendam, a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali approbari debet, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis.

83. Auctoritas competens ad linguam vernaculam concedendam in recitatione parvi Officii iis qui ex constitutionibus ad hoc adstringuntur, ut ad dispensandum ab obligatione recitationis vel ad eam commutandam, est cuiusque subiecti Ordinarius vel Superior maior.

IV. De Officio divino aut parvis Officiis a sodalibus Statuum perfectionis in communi persolvendis (ad Const. art.99)

84. Obligatio persolvendi in communi Officium divinum, aut aliquod parvum Officium, aut eorum partes, sodalibus Statuum perfectionis ab ipsorum Constitutionibus facta, facultatem non adimit omittendi Horam Primam, et ex ceteris Horis minoribus illam eligendi, quae diei momento magis congruat (cf. Litt. Apost. *Sacram Liturgiam* n.VI).

V. Llengua que cal emprar en la recitació de l' Ofici diví (Const. a.101)

85. En recitar l' Ofici diví al cor, els clergues han d' emprar la llengua llatina.

86. La facultat concedida a l' Ordinari de permetre l' ús de la llengua vernacla, en casos particulars, a aquells clergues per als quals l' ús del llatí resulti un impediment greu per a poder resar degudament l' Ofici, s' estén també als superiors majors de les religions clericals no exemptes i de les associacions de clergues que, sense vots, fan vida en comú.

87. Cal sospesar l' inconvenient greu que es necessita per a concedir aquest permís, tenint en compte la condició física, moral, intel.lectual i espiritual del qui el sol.licita. Aquesta facultat només es concedeix per a fer més fàcil i devota la recitació de l' Ofici diví, i de cap manera no es vol derogar l' obligació d' aprendre la llengua llatina que té tot sacerdot de ritu llatí.

88. La traducció vernacla d' un Ofici diví d' una altre ritu diferent del romà haurà de ser preparada i aprovada pels respectius Ordinaris d' aquella llengua, però, amb referència als elements comuns d' ambdòs ritus, caldrà utilitzar la traducció aprovada per l' autoritat territorial i proposar-ho després a la confirmació de la Seu Apostòlica.

89. Cal que els breviaris que han d' utilitzar els clergues que tinguin concedit l' ús de la llengua vernacla en la recitació de l' Ofici diví, segons l' article 101 § 1 de la Constitució, continguin també el text llatí, a més de la traducció vernacla.

V. De lingua in recitatione divini Officii adhibenda (ad Const. art.101)

85. In divino Officio in choro persolvendo, clerici linguam latinam servare tenentur.

86. Facultas Ordinario facta concedendi usum linguae vernaculae, singulis pro casibus, iis clericis quibus usus linguae latinae grave impedimentum est quominus Officium debite persolvant, extenditur etiam ad Superiores maiores Religionum clericalium non exemptarum et Societatum clericorum in communi viventium sine votis.

87. Grave impedimentum quod requiritur ut praedicta concessio detur, ponderari debet considerata condicione physica, morali, intellectuali et spirituali petentis. Hac tamen facultate, quae ad recitationem divini Officii faciliorem reddendam magisque devotam unice conceditur, nullo modo derogari intenditur obligationi qua sacerdos ritus latini tenetur linguam latinam discendi.

88. Versio vernacula Officii divini iuxta alium ritum ac romanum a respectivis Ordinariis eiusdem linguae praeparetur et approbetur, adhibita tamen, pro elementis utrique ritui communibus, versione ab auctoritate territoriali approbata, ac deinde confirmationi Apostolicae Sedis proponatur.

89. Breviaria adhibenda a clericis quibus usus linguae vernaculae in persolvendo divino Officio, ad normam art.101 § 1 Constitutionis, tribuitur, praeter interpretationem vernaculam, textum etiam latinum contineant oportet.

Capítol V

LA CONSTRUCCIÓ D' ESGLÉSIES I ALTARS HA DE FACILITAR LA PARTICIPACIÓ ACTIVA DELS FIDELS

I. La disposició de les esglésies

90. En construir esglésies noves i en reconstruir-les o adaptar-les, hom procurarà que resultin adequades per a la celebració de les accions sagrades, d' acord amb la seva natura autèntica, a fi d' aconseguir la participació activa dels fidels (cf. Const. a.124).

II. L' altar major

91. Convé que l' altar major es construeixi separat de la paret, per tal que es pugui voltar fàcilment i sigui possible de celebrar de cara al poble. Ocuparà un lloc tan important, dins l' edifici sagrat, que serà realment el centre vers on convergirà espontàniament l' atenció de tota l' assemblea dels fidels.

Caldrà tenir present allò que determina el dret sobre la matèria amb què ha d' edificar-se i adornar-se l' altar.

A més, el presbiteri tindrà una amplitud suficient al voltant de l' altar, que permeti als ritus sagrats de desenrotllar-s' hi còmodament.

Caput V

DE ECCLESIIS ET ALTARIBUS DEBITE EXSTRUENDIS AD FIDELIUM ACTUOSAM PARTICIPATIONEM FACILIUS OBTINENDAM

I. De ecclesiarum dispositione

90. In ecclesiis noviter erigendis, reficiendis aut aptandis sedulo curetur ut idoneae evadant ad actiones sacras celebrandas iuxta veram ipsarum naturam, et ad fidelium actuosam participationem obtinendam (cf. Const. art.124).

II. De altari maiore

91. Praestat ut altare maius exstruatur a pariete seiunctum, ut facile circumiri et in eo celebratio versus populum peragi possit; in sacra autem aede eum occupet locum, ut revera centrum sit quo totius congregationis fidelium attentio sponte convertatur.

In eligenda materia ad ipsum altare aedificandum et ornandum, praescripta iuris serventur.

Presbyterium insuper circa altare eius amplitudinis sit, ut sacri ritus commode peragi possint.

III. El seient del celebrant i dels ministres

92. El seient per al celebrant i els ministres es col.locarà en un lloc que, segons l' estructura de cada església, sigui ben visible als fidels i el celebrant aparegui realment com el president de tota la comunitat dels fidels.

Això no obstant, si el seient del celebrant es col.loca darrera de l' altar, caldrà evitar la forma de tron, que és pròpia únicament del Bisbe.

IV. Els altars laterals

93. Els altars laterals seran pocs. Més encara, en tant que ho permeti l' estructura de l' edifici, serà convenient que es col.loquin en capelles separades d' alguna manera del cos de l' església.

V. Adorn dels altars

94. La creu i els canelobres que l' altar ha de tenir per a cadascuna de les accions litúrgiques poden col.locar-se també en un lloc que li sigui proper, segons el judici de l' Ordinari del lloc.

VI. Reserva de l' Eucaristia

95. La sagrada Eucaristia es tindrà reservada en un sagrari sòlid i inviolable, col.locat al mig de l' altar major, o a un altar lateral, però sempre en un lloc destacat, o també, segons costums legítims i en casos particulars, que hauran de ser aprovats per l' Ordinari del lloc, en una altra banda de l' església, mentre la col.locació resulti noble i amb el degut adorn.

III. De sede celebrantis et ministrorum

92. Sedes pro celebrante et ministris, iuxta singularum ecclesiarum structuram, ita collocetur ut a fidelibus bene conspici possit, et ipse celebrans revera universae fidelium communitati praeesse videatur.

Attamen, si sedes post altare collocatur, vitanda est forma throni, utpote qui uni Episcopo competat.

IV. De altaribus minoribus

93. Altaria minora numero sint pauciora, immo quantum aedificii structura permittit, valde congruit ut in sacellis ab ecclesiae parte principali aliquomodo seiunctis collocentur.

V. De altarium ornatu

94. Crux et candelabra quae pro singulis actionibus liturgicis in altari requiruntur, de iudicio Ordinarii loci, etiam iuxta ipsum poni possunt.

VI. De sanctissima Eucharistia asservanda

95. Sanctissima Eucharistia asservetur in tabernaculo solido atque inviolabili in medio altaris maioris vel minoris, sed vere praecellentis, posito, aut, iuxta legitimas consuetudines et in casibus peculiaribus ab Ordinario loci probandis, etiam in alia ecclesiae parte vere pernobili et rite ornata.

Es pot celebrar la Missa de cara al poble, encara que damunt l' altar major hi hagi el sagrari, el qual, en aquest cas, serà petit i apropiat.

VII. L' AMBÓ

96. Convé que, per a la proclamació de les lectures sagrades, hi hagi un o dos ambons, disposats de tal manera que els fidels puguin veure i sentir bé el ministre.

VIII. LLOC DE L' «SCHOLA» I DE L' ORGUE

97. La *schola* i l' orgue se situaran de tal manera que aparegui clarament que els cantors i l' organista formen part de l' assemblea congregada i puguin exercir bé la seva funció litúrgica.

IX. EL LLOC DELS FIDELS

98. Es tindrà molta cura a procurar que els fidels, des del seu lloc, puguin veure les celebracions sagrades i participar-hi degudament en esperit. Convé que, normalment, disposin de bancs i cadires, però cal reprovar el costum de reservar seients per a persones particulars, segons l' article 32 de la Constitució.

Hom procurarà, demés, que els fidels, no sols puguin veure el celebrant i els altres ministres, ans també sentir-los còmodament, utilitzant amb aquest fi els mitjans tècnics moderns.

Licet Missam versus populum celebrare, etiam si in altari exstat tabernaculum, parvum quidem, sed aptum.

VII. DE AMBONE

96. Convenit ut ambo vel ambones habeantur ad sacras lectiones pro ferendas, ita dispositi ut minister a fidelibus bene conspici et audiri possit

VIII. DE LOCO SCHOLAE ET ORGANI

97. Scholae et organi loca ita disponantur, ut clare appareat cantores et organi modulatorem fidelium communitatis congregatae partem efficere, et ut ipsi suo munere liturgico aptius fungi possint.

IX. DE LOCIS FIDELIUM

98. Loca fidelium peculiari cura disponantur, ut ipsi visu et animo sacras celebrationes debite participare possint. Expedit ut de more scamna seu sedilia ad eorum usum ponantur. Consuetudo tamen personis quibusdam privatis sedilia reservandi reprobanda est, ad normam art.32 Constitutionis.

Curetur etiam ut fideles sive celebrantem sive alios ministros non tantum videre, sed etiam, hodiernis instrumentis technicis adhibitis, commode audire valeant.

X. El baptisteri

99. En la construcció i l' ornamentació del baptisteri es procurarà curosament que aparegui ben clara la dignitat del sagrament del baptisme i que resulti un lloc apte per a celebracions comunitàries (cf. Const. a.27).

Aquesta Instrucció de la Comissió per a l' aplicació de la Constitució sobre la sagrada litúrgia, preparada per manament del Sant Pare Pau VI, ha estat presentada a Sa Santedat per l' Eminentíssim Senyor Cardenal Jaume Lercaro, president d' aquesta Comissió.

El Sant Pare, després d' haver-la examinada amb la deguda atenció, ajudat de l' esmentada Comissió i d' aquesta Sagrada Congregació de Ritus, l' ha aprovada d' una manera especial en totes i cadascuna de les seves parts i l' ha confirmada amb la seva autoritat en l' audiència concedida el dia 26 de setembre de 1964 a l' Eminentíssim Senyor Cardenal Arcadi Larraona, prefecte de la Sagrada Congregació de Ritus, i ha manat que es publiqués perquè sigui observada amb tota cura per tots aquells a qui pertoqui, des del dia 7 de març de l' any 1965, primer diumenge de Quaresma.

No obstant-hi res en contra.

Roma, dia 26 de setembre de 1964.—Jaume, Card. Lercaro, *arquebisbe de Bolonya, president de la Comissió per a l' aplicació de la Constitució sobre la sagrada litúrgia.*—Arcadi M., Card. Larraona, *prefecte de la Sagrada Congregació de Ritus.*—† Enric Dante, *arquebisbe titular de Carpàsia, secretari de la Sagrada Congregació de Ritus.*

X. De baptisterio

99. In baptisterio exstruendo et ornando, sedulo attendatur ut dignitas sacramenti Baptismi clare appareat, et locus aptus sit ad communes celebrationes peragendas (cf. Const. art.27).

Praesentem Instructionem a Consilio ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia de mandato Ss.mi Domini Nostri Pauli Pp. VI paratam, Iacobus S. R. E. Card. Lercaro, eiusdem Consilii Praeses, Sanctitati Suae detulit.

Beatissimus Pater, postquam ea qua par est consideratione hanc Instructionem perpendit, in hac re auxilium ferentibus sive supra memorato Consilio, sive hac Sacra Rituum Congregatione, eam in Audientia, die 26 septembris 1964 Arcadio Mariae S. R. E. Card. Larraona, Sacrae Rituum Congregationis Praefecto, concessa, in omnibus et singulis speciali modo approbavit et auctoritate Sua confirmavit, et publici iuris fieri iussit, ab omnibus ad quos spectat, a die 7 martii anno 1965, prima dominica in Quadragesima, sedulo servandam.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Romae, die 26 septembris 1964.—Iacobus Card. Lercaro, *Archiepiscopus Bononiensis Praeses Consilii ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia.*—Arcadius M. Card. Larraona, *S. R. C. Praefectus.*—† Henricus Dante, *Archiep. tit. Carpasien. S. R. C. a Secretis.*

INSTRUCCIÓ DE LA CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE SOBRE ELS MATRIMONIS MIXTOS

Per tal que el sagrament del matrimoni, instituït pel Crist, el Senyor, com a signe de la seva unió amb l' Església, posi en joc plenament tota la seva força sagrada i esdevingui realment per als cònjuges un misteri gran (cf. Eph 5,32), amb el qual ells, mitjançant la comunió íntima de les seves vides, signifiquin l' amor amb què el Crist s' ha lliurat pels homes, demana, sobretot, la concòrdia plena i perfecta dels cònjuges, principalment en allò que fa referència a la religió. «Car sol rompre 's o almenys afluixar-se el lligam dels esperits, quan en les coses supremes i més altes que l' home venera, això és, en les veritats i els sentiments religiosos, hi ha dissemblança de pensaments i diversitat de voluntats» [1]. Per això l' Església catòlica considera que té l' obligació gravíssima de protegir i salvaguardar el bé de la fe tant en els cònjuges com en els fills. Per tant, s' esforça tant com pot i vetlla perquè els catòlics es casin amb catòlics.

És un testimoni ben il.lustre d' aquesta vigilància assídua la disciplina eclesiàstica sobre els matrimonis mixtos, sancionada amb les prescripcions del Codi de Dret Canònic, la qual presenta la forma d' un doble impediment, això és, el de religió mixta i el de disparitat de culte. El primer prohibeix les núpcies dels catòlics amb els

SACRA CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI

INSTRUCTIO DE MATRIMONIIS MIXTIS

Matrimonii sacramentum, a Christo Domino tamquam signum coniunctionis suae cum Ecclesia constitutum, ut sacram suam vim plene exerceat ac reapse evadat coniugibus magnum mysterium (cf. Eph. 5,32), quo ipsi in intima vitae suae consuetudine significent amorem quo Christus se tradidit pro hominibus, maxime postulat plenam atque perfectam concordiam coniugum praesertim in iis, quae ad religionem pertinent: «nam distrahi solet aut saltem relaxari animorum vinculum, ubi in rebus ultimis et summis, quas homo veneratur, id est in religionis veritatibus et sensibus, dissimilitudo mentium et voluntatum intercedit diversitas» [1]. Quare Ecclesia Catholica gravissimum suum esse munus ducit fidei bonum tum in coniugibus tum in filiis tueri atque custodire. Proinde summa cura vigilantiaque annititur, ut catholici cum catholicis nuptias ineant.

Praeclarum autem huius sedulae vigilantiae testimonium est ecclesiastica de matrimoniis mixtis disciplina, praescriptis Codicis Iuris Canonici sancita, quae duplicis impedimenti formam habet, mixtae scilicet religionis et disparitatis cultus; quorum alterum nuptias vetat catholicorum cum acatholicis

[1] Pius XI, enc. *Casti connubii.*

acatòlics batejats, deixant en ferm la validesa del matrimoni [2], i el segon invalida el matrimoni contret per un catòlic amb un no-batejat [3].

Un altre testimoni d' aquesta sol.licitud de l' Església per a protegir la santedat del matrimoni cristià és la mateixa forma jurídica del consentiment que cal prestar. Bé que en temps passat hagi estat regulada per diverses normes, no obstant, sempre s' ha tingut cura de no permetre les núpcies clandestines.

Seguint aquest camí, cal que tots els Pastors ensenyin als fidels quin és el bé religiós i el valor d' aquest sagrament. Cal que els avisin seriosament de les dificultats i perills que hi ha en un matrimoni que es vol contreure amb un cristià no-catòlic i molt més encara amb un no-cristià. Cal que amb tota mena de raons adequades procurin que els joves contreguin matrimoni amb cònjuge catòlic.

Nogensmenys, és precís reconèixer que les condicions especials del nostre temps, que en pocs anys han ocasionat canvis tan greus en la vida social i familiar, han fet més difícil que abans l' observança de la disciplina canònica sobre els matrimonis mixtos.

En aquestes circumstàncies passa que són més freqüents les relacions dels catòlics amb els no-catòlics i la familiaritat i el tracte mutus, i per això s' estableixen més fàcilment entre ells lligams d' amistat. La qual cosa, com ensenya l' experiència, sol fer més freqüents les ocasions de matrimonis mixtos.

D' on és que la sol.licitud pastoral de l' Església també demana més avui que en els matrimonis mixtos sigui igualment protegida del tot la santedat del matrimoni, segons la doctrina catòlica, així

baptizatis, salva tamen matrimonii validitate [2], alterum vero invalidum reddit matrimonium a catholico cum non baptizato contractum [3].

Huiusmodi Ecclesiae sollicitudinis de tuenda christiani coniugii sanctitate aliud testimonium est ipsa forma iuridica consensus praestandi; de qua licet praeteritis temporibus variae normae exstiterint, nihilominus semper cautum est, ne nuptiae clandestinae permitterentur.

Quam viam persequentes, Pastores omnes edoceant fideles, quod sit religiosum bonum ac pretium huius Sacramenti; graviter eos moneant de difficultatibus periculisque, quae matrimonio cum christiano non catholico et multo magis cum non christiano contrahendo inhaerent; omnibus aptis rationibus efficiant, ut iuvenes coniugium cum parte catholica ineant.

Fatendum tamen est peculiares nostrae aetatis condiciones, quae in vitam socialem ac familiarem brevi temporis spatio tam graves mutationes induxerunt, difficiliorem quam anteactis temporibus observantiam disciplinae canonicae de matrimoniis mixtis reddidisse.

In his rerum adiunctis nunc accidit, ut frequentiora sint catholicorum cum non catholicis commercia, vitae consuetudines et usus, atque adeo facilius inter eos amicitiae necessitudines nectantur, quae quidem, uti experientia constat, crebriores mixtorum matrimoniorum occasiones praebere solent.

Unde pastoralis Ecclesiae sollicitudo hodie etiam magis postulat, ut in matrimoniis quoque mixtis et matrimonii sanctitas secundum doctrinam

[2] Càn.1090-1064.
[3] Càn.1079-1071.

com la fe del cònjuge catòlic, i que l' educació catòlica dels fills sigui procurada amb tanta diligència i eficàcia com es pugui.

Aquesta cura pastoral és més necessària si es té en compte que, com és sabut, entre els acatòlics hi ha opinions diverses tant amb referència a l' essència del matrimoni com sobre les seves propietats, sobretot quant a la indissolubilitat i, per tant, al divorci i a la celebració d' altres matrimonis després del divorci (civil).

Per això l' Església creu que és obligació seva defensar els fidels per evitar-los perills en la fe i danys espirituals i materials.

Cal, doncs, que els contraents siguin instruïts acuradament sobre la natura, les propietats i les obligacions del matrimoni i dels perills a evitar.

Demés, en aquesta qüestió no pot preterir-se de cap manera la captinença que avui cal observar amb els germans separats de l' Església catòlica, segons ha establert solemnement el Concili ecumènic Vaticà II amb el decret sobre l' ecumenisme. Això sembla aconsellar que es mitigui el rigor de la disciplina vigent sobre els matrimonis mixtos, no, és clar, en allò que pertany al dret diví, sinó en algunes normes del dret eclesiàstic, amb què sovint els germans separats es consideren ofesos.

Es pot veure fàcilment que aquesta qüestió tan greu no va passar per alt de cap manera al Concili ecumènic Vaticà II, el qual fou convocat pel Papa Joan XXIII, de feliç memòria, precisament per atendre les necessitats actuals del poble cristià. I, de fet, els Pares del Concili van presentar sobre això diversos vots, que han estat considerats amb atenció, com era just.

Així, doncs, després d' haver confrontat parers amb els sagrats

catholicam et fides coniugis catholici omnino in tuto ponantur, et educatio catholica prolis maxima, qua fieri potest, diligentia et efficacia curetur.

Haec pastoralis cura propterea magis necessaria est, quod, ut notum est, apud acatholicos diversae sententiae inveniuntur tam de essentia matrimonii quam de eius proprietatibus, maxime de indissolubilitate et consequenter de divortio et novis matrimoniis post divortium (civile) ineundis.

Quare Ecclesia suum esse officium censet fideles suos tueri, ne in periculum fidei inducantur aut damna sive spiritualia sive materialia patiantur.

Nupturientes igitur accurate erudiantur de natura, proprietatibus, obligationibus matrimonii et de periculis quae sunt vitanda.

Praeterea in hac re minime est obliviscenda ipsa catholicorum agendi ratio cum fratribus a catholica Ecclesia seiunctis nunc tenenda, prouti a Concilio Oecumenico Vaticano II per Decretum de Oecumenismo sollemniter statuta sunt. Quod suadere videtur, ut mitigetur rigor vigentis disciplinae de matrimoniis mixtis, non quidem in iis quae ad ius divinum pertinent, sed in quibusdam normis ecclesiastico iure inductis, quibus haud raro seiuncti fratres se offendi arbitrantur.

Facile conici licet gravissimam huiusmodi quaestionem nullo modo effugisse Concilium Oecumenicum Vaticanum II, quod idcirco a Summo Pontifice Ioanne XXIII, fel. rec., indictum est, ut hodiernis christiani populi necessitatibus consuleret. Ac revera Concilii Patres varia de hac re vota protulerunt, quae quidem, uti par erat, attento animo sunt considerata.

Itaque, post collata consilia cum sacris Pastoribus quorum interest,

Pastors interessats, tot ben sospesat, i deixant en ferm els dos impediments existents de religió mixta i disparitat de culte—concedida, però, als Ordinaris de lloc la facultat de dispensar d' aquests impediments, segons la carta apostòlica *Pastorale munus* (n.19 i 20), quan hi ha causa greu i observant el que per dret cal observar—i salvant el dret de les Esglésies orientals, amb l' autoritat del Papa Pau VI, s' estableixen les normes següents, les quals, si l' experiència les fa considerar convenients, s' inseriran d' una manera concreta i determinada en el Codi de Dret Canònic que actualment s' està revisant.

I. 1) Cal tenir sempre present la necessitat d' allunyar el perill de la fe del cònjuge catòlic i d' educar curosament els fills en la religió catòlica [4].

2) L' Ordinari de lloc, o el rector de parròquia, de la part catòlica procurarà inculcar amb paraules serioses l' obligació de procurar el baptisme dels fills que viguin i llur educació en la religió catòlica. El compliment d' aquesta obligació s' assegurarà mitjançant la promesa expressa o garanties de la part catòlica.

3) Hom farà conèixer a la part acatòlica amb els deguts miraments, però amb claredat, la doctrina catòlica sobre la dignitat del matrimoni, i sobretot sobre les seves propietats principals, que són la unitat i la indissolubilitat.

També cal fer conèixer a la part acatòlica l' obligació greu del cònjuge catòlic de protegir, guardar i professar la pròpia fe i de batejar-hi i educar-hi els fills que viguin.

Com que cal protegir aquesta obligació, el contraent acatòlic serà invitat a prometre sincerament i amb franquesa que no ho impedirà

omnibus mature perpensis, ac firmis in suo vigore perstantibus duobus impedimentis mixtae religionis et disparitatis cultus—data tamen locorum Ordinariis facultate ab iisdem dispensandi, secundum Apostolicas Litteras *Pastorale Munus* nn.19 et 20, gravibus exstantibus causis et servatis de iure servandis—et salvo iure Ecclesiarum Orientalium, sequentia, auctoritate Pauli Pp. VI, statuuntur, quae, si experientia comprobata fuerint, in Codicem Iuris Canonici, qui nunc recognoscitur, certa ac definita ratione inserentur.

I. 1) Prae oculis semper habeatur periculum fidei a coniuge catholico propulsandum esse atque prolis educationem in religione catholica sedulo curandam [4].

2) Loci Ordinarius vel Parochus partis catholicae gravibus verbis inculcandam curabit obligationem omnino cavendi de futurae prolis baptismo et de educatione in religione catholica; cuius obligationis adimpletio firmabitur per eiusdem partis catholicae expressam promissionem seu per cautiones.

3) Pars acatholica, debita cum observantia, sed claro modo certior facienda est de catholica doctrina circa matrimonii dignitatem, maxime autem circa eius praecipuas proprietates, quae sunt unitas et indissolubilitas.

Eidem parti nota fieri debet gravis coniugis catholici obligatio tutandi, servandi, profitendi propriam fidem, in eaque baptizandi et educandi prolem forte nascituram.

Quoniam huiusmodi obligatio in tuto est ponenda, ipse nupturiens acatholicus invitetur, ut sincero apertoque animo promittat se id esse minime

[4] Cf. càn.1060.

gens. Però si la part acatòlica creu que no pot fer aquesta promesa en consciència, l' Ordinari portarà a la Santa Seu el cas amb totes les seves circumstàncies.

4) Encara que per llei ordinària calgui posar aquestes promeses per escrit, l' Ordinari podrà determinar, en general o en cada cas, si aquesta promesa de la part catòlica o de la part acatòlica o de totes dues ha de fer-se per escrit o no. També determinarà com ha d' inserir-se en les actes matrimonials.

II. Si en algun lloc, com passa en determinades regions, l' educació dels fills és impedida més que per la voluntat lliure dels cònjuges, per les lleis i els costums dels pobles que els contraients es veuen obligats a obeir, l' Ordinari del lloc, tot ben sospesat, podrà dispensar d' aquest impediment, mentre la part catòlica estigui disposada, en tant que sap i pot, a fer els possibles perquè tots els fills que han de néixer siguin batejats i educats catòlicament i consti la bona voluntat de la part acatòlica.

L' Església, en permetre això, té l' esperança que les lleis civils contràries a la llibertat humana, com és ara les que prohibeixen l' educació catòlica dels fills o l' exercici de la religió catòlica, s' aboliran i arribarà a assolir la seva força en aquestes matèries el dret natural.

III. Cal observar la forma canònica en la celebració dels matrimonis mixtos (en tracta el càn.1094), i això per a la validesa.

Però, si surten dificultats, l' Ordinari portarà a la Santa Seu el cas amb totes les circumstàncies.

IV. Quant a la forma litúrgica, resten derogats els cànons 1102

impediturum. Si vero pars acatholica putat se hanc promissionem sine laesione propriae conscientiae praestare non posse, Ordinarius casum cum omnibus adiunctis ad Sanctam Sedem referat.

4) Etsi lege ordinaria hae promissiones scripto dandae sunt, tamen Ordinarii est sive generatim sive singulis in casibus decernere, utrum haec promissio partis catholicae aut partis acatholicae aut utriusque scripto danda sit necne, itemque statuere quomodo actis matrimonialibus sit inserenda.

II. Si forte alicubi, ut quandoque in quibusdam regionibus contingit, catholica prolis educatio impeditur, non tam libera coniugum voluntate quam populorum legibus et moribus, quibus nupturientes obtemperare coguntur, loci Ordinarius, omnibus attente perpensis, dispensare ab hoc impedimento poterit, dummodo pars catholica parata sit, pro eo quod scit et potest, omnia facere, ut universa proles nascitura catholice baptizetur et educetur, et constiterit de bona partis acatholicae voluntate.

Quae indulgens, Ecclesia etiam ea spe ducitur fore ut leges civiles, libertati humanae adversantes, veluti eae, quae educationem catholicam prolis vel exercitationem catholicae religionis vetant, aboleantur atque adeo ius naturale hisce in rebus vim suam obtineat.

III. In matrimoniis mixtis celebrandis forma canonica est servanda, de qua in can.1094 agitur, et quidem ad validitatem.

Si vero difficultates exoriuntur, Ordinarius ad Sanctam Sedem casum referat cum eius adiunctis.

IV. Quoad formam liturgicam, derogando can.1102 § 2 ac 1109 § 3,

§ 2 i 1109 § 3, i es concedeix als Ordinaris de lloc que permetin la celebració dels matrimonis, àdhuc mixtos, amb ritus sagrats i amb les benediccions i sermó de costum.

V. Cal evitar del tot qualsevol celebració de matrimoni feta en presència del sacerdot catòlic i del ministre acatòlic, oficiant cadascun el seu ritu.

Però no hi ha inconvenient que, acabada la cerimònia religiosa, el ministre acatòlic digui algunes paraules de felicitació i d' exhortació i es resin algunes pregàries juntament amb els acatòlics. Tot això es podrà fer amb l' aprovació de l' ordinari del lloc i amb les degudes garanties, a fi de prevenir el perill d' extranyesa.

VI. Els Ordinaris de lloc i els rectors de parròquia vigilaran curosament que les famílies originades dels matrimonis mixtos visquin santament segons les promeses que han fet, sobretot amb referència a l' educació dels fills en la doctrina i els costums catòlics.

VII. Resta abrogada l' excomunió de què parla el cànon 2319 § 1 n.1, contra els qui contreuen matrimoni davant un ministre acatòlic. Aquesta abrogació té també efectes retroactius.

Aquestes normes es donen amb la intenció i la voluntat que hem declarat més amunt: per atendre millor les necessitats actuals dels fidels i perquè les relacions mútues entre catòlics i acatòlics restin impregnades d' un sentiment més intens de caritat.

S' hi dedicaran amb tot l' esperit i amb un treball constant els qui tenen l' encàrrec d' adoctrinar els fidels amb l' ensenyament catòlic, sobretot els rectors.

Tots ells procuraran fer això amb la més gran caritat envers els

conceditur locorum Ordinariis, ut permittant celebrationem matrimoniorum etiam mixtorum, adhibitis sacris ritibus cum suetis benedictionibus et sermone.

V. Quaelibet matrimonii celebratio coram sacerdote catholico et ministro acatholico qui simul suum quisque ritum peragunt, prorsus vitanda est.

Tamen nihil obstat, quominus, postquam religiosa caeremonia est absoluta, minister acatholicus nonnulla gratulatoria et hortatoria proferat verba, et quaedam preces una cum acatholicis recitentur. Quae omnia fieri licet approbante Ordinario loci et opportunis cautionibus adhibitis, ad periculum admirationis avertendum.

VI. Ordinarii locorum et parochi sedulo invigilent, ut familiae, e mixtis nuptiis ortae, iuxta datas promissiones sancte vivant, praesertim quod attinet ad prolem catholica doctrina et moribus imbuendam.

VII. Excommunicatio, qua ex can.2319 § 1 n.1 plectuntur qui matrimonium ineunt coram ministro acatholico, abrogatur. Effectus huius abrogationis etiam ad praeteritum valent.

Hae normae statuuntur ea mente et voluntate, quam supra declaravimus: ut hodiernis fidelium necessitatibus satius consulatur, utque mutuae rationes inter catholicos et acatholicos impensiore caritatis sensu afficiantur.

In id igitur toto animo et constanti opera incumbant qui munere funguntur tradendae christifidelibus doctrinae catholicae, maxime parochi.

Qui quidem id praestare studeant, maxima adhibita erga fideles caritate,

fidels i salvant sempre la reverència que es deu als altres, és a dir, als acatòlics i a llurs creences professades de bona fe.

Els cònjuges catòlics miraran d' envigorir i augmentar en ells el do de la fe i, seguint sempre en la vida familiar el camí de les virtuts cristianes, donaran també a la part acatòlica i als fills un exemple constant i excel.lent.

A Roma, en la seu de la sagrada Congregació per a la Doctrina de la Fe, 18 de març de 1966.

A. CARD. OTTAVIANI, *Proprefecte.*
† PERE PARENTE, *Secretari.*

et salva semper reverentia aliis debita, acatholicis scilicet atque etiam eorum persuassionibus bona fide innixis.

Coniuges autem catholici curent, ut fidei donum in seipsis firment et augeant atque, christianarum virtutum semitas in familiari vita semper sectantes, etiam parti acatholicae ac filiis praeclarum exemplum continenter exhibeant.

Datum Romae, ex Aedibus S. Congregationis pro Doctrina Fidei, d. 18 martii a. 1966.

A. Card. OTTAVIANI, *Pro-Praefectus.*
† PETRUS PARENTE, *Secretarius.*

DISCURS DELS PAPES

L' OBJECTIU PRINCIPAL DEL CONCILI

Discurs pronunciat pel papa Joan XXIII, el migdia del dia 11 d' octubre de 1962, festa de la Maternitat de la Mare de Déu, a la basílica vaticana de Sant Pere, en l' obertura solemne del vint-i-unè Concili ecumènic Vaticà segon.

Venerables germans:

[1] La nostra santa Mare Església s' alegra: per un do singular de la providència divina, ha arribat el dia tan desitjat en què, sota la protecció de la Mare de Déu, avui que celebrem la festa de la seva Maternitat, s' obre solemnement el Concili Vaticà segon.

Els concilis ecumènics en l' Església

[2] Tots els concilis que s' han celebrat en el curs dels temps —ja siguin els vint concilis ecumènics, ja siguin els innombrables concilis provincials i regionals, que també són importants—són un testimoni clar de la fidelitat de l' Església catòlica i són també com unes torxes lluminoses del curs de la seva història.

L' humil i el més recent successor del príncep dels apòstols que us parla, s' ha proposat, en convocar aquesta assemblea solemnísima, d' afirmar novament la ininterrupció del ministeri eclesiàstic i la seva continuïtat fins a la fi dels temps. Per aquest Concili, i tenint en compte els errors, les necessitats i les possibilitats de la nostra època, aquest magisteri serà presentat avui d' una manera extraordinària a tots els homes que viuen a la terra.

[3] En obrir aquest Concili universal, és molt natural que el Vicari de Crist que us parla, doni una mirada al passat i escolti les seves veus, vivents i reconfortants. Li plau evocar el record dels summes pontífexs, amb tants mèrits, dels temps antics i recents, que ens han transmès el testimoni d' aquestes veus greus i venerables dels concilis d' Orient i d' Occident, des del segle quart a l' edat mitjana i fins a la nostra època. Aquestes veus preclamen, amb un fervor constant, el triomf d' aquesta societat, divina i humana alhora, que és l' Església de Crist, la qual del diví Redemptor ha rebut el nom, el do de la gràcia i tot el seu sentit.

[4] Si bé tot això és motiu d' alegria espiritual, no podem negar, no obstant, que molts sofriments i proves duríssimes de tota mena han enfosquit aquesta història de dinou segles. Allò que l' ancià Simeó en altres temps profetitzà a Maria, la Mare de Jesús, ha estat veritat i continua essent veritat: *Mira, aquest és posat per tai que molts a Israel caiguin i s' aixequin; serà com una senyera discutida* (Lc 2,34), I Jesús mateix, ja adult, anuncià clarament de quina manera en el curs del temps els homes es portarien en contra d' ell, amb aquestes paraules misterioses: *Qui a vosaltres us escolta, a mi*

m' escolta (Lc 2,34); i amb aquestes altres, referides pel mateix evangelista Sant Lluc: *Qui no està amb mi, està contra mi; qui amb mi no recull escampa* (Lc 11,23).

[5] Els greus problemes plantejats al llinatge humà des de fa gairebé vint segles, no han canviat. Jesucrist, en efecte, resta sempre al centre de la història i de la vida: els homes, o bé són amb ell i amb la seva Església, i aleshores fruixen de llum, de bondat, d' ordre i de pau; o bé viuen sense ell, o en contra d' ell i estan deliberadament fora de l' Església, i aleshores experimenten la confusió, les seves relacions mútues es tornen dures i els amenaça el perill de guerres sagnants.

Els concilis ecumènics, cada vegada que se celebren, proclamen solemnement aquesta unió amb Crist i la seva Església, fan resplendir a tots els horitzons la llum de la veritat, orienten cap al bon camí la vida dels individus, de les famílies i de la societat, susciten i afermen les energies espirituals i eleven incesantment les ànimes als béns autèntics i eternals.

[6] Davant dels Nostres ulls tenim els testimonis d' aquest magisteri extraordinari de l' Església, que són els concilis ecumènics, quan mirem les diverses èpoques de la humanitat que s' han succeït durant aquests vint segles d' història cristiana. Tota la seva documentació es troba recollida en nombrosos i imponents volums i constitueixen un tresor sagrat que està guardat en els arxius de Roma i en les biblioteques més cèlebres de tot el món.

Origen i mòbils del Concili ecumènic Vaticà segon

[7] Pel que es refereix a l' origen i els mòbils d' aquest gran esdeveniment, per al qual ens ha plagut de convocar-vos aquí, bastarà repetir el testimoni certament humil però comprovat per la Nostra experiència personal: la primera idea d' aquest Concili ens sobrevingué d' una manera del tot imprevista, i brollà dels nostres llavis la simple paraula: «Concili Ecumènic»; després l' expressàrem amb simplicitat davant del Sacre Col.legi dels cardenals reunit a la basílica de Sant Pau Extramurs, aquell dia venturós del 25 de gener de 1959, festa de la conversió de Sant Pau apòstol. Per als allí presents, fou un toc inesperat, com d' un raig de llum vingut de dalt i els ulls i els rostres de tots reflexaven una gran suavitat. De seguida s' alçà a tot el món un gran entusiasme, i tothom començà d' esperar amb fervor la celebració del Concili ecumènic.

Seguiren tres anys de treball, de preparació laboriosa, com calia, a fi de poder conèixer de la manera més ampla i aprofundida possible en quina estima la nostra època té la fe, d' inquirir com és avui la pràctica religiosa i la vitalitat del món cristià i especialment del món catòlic. I ens sembla, no sense raó, que aquest temps emprat preparant el Concili ha estat com un primer senyal i un primer do de la gràcia celestial.

L' Església, il.luminada amb la llum d' aquest Concili, tindrà—hi confien—un augment de riqueses espirituals i, treient d' ell, com

d' una font noves energies, mirarà intrèpida l' esdevenidor. En efecte, portant a cap l' «aggiornamento» oportú i una assenyada organització de col.laboració mútua, l' Església farà que els homes, les famílies, les nacions dirigeixin realment el seu esperit vers les coses de més amunt.

[8] La celebració d' aquest Concili se 'ns converteix, doncs, en un deure de consciència d' expressar el nostre profund reconeixement a Déu, donador de tots els béns i de proclamar amb cants d' exultança la glòria del Crist Senyor, Rei gloriós i immortal dels segles i dels pobles.

Oportunitat de la celebració del Concili

[9] A més, venerables germans, hi ha una altra cosa que bo serà proposar a la vostra consideració. Per tal que l' alegria santa que en aquesta hora omple els nostres cors sigui més completa, deixeu-nos dir davant aquesta gran assemblea que aquest Concili Ecumènic s' obre en unes circumstàncies particularment favorables.

En l' exercici quotidià del Nostre ministeri apostòlic sovint ens arriben, ofenent les Nostres oïdes, les insinuacions d' alguns que, encara que inflamats d' un zel religiós, manquen de ponderació justa i de judici prudent en la seva manera de mirar les coses. En la situació actual de la societat, no saben veure més que ruïnes i calamitats; van dient que la nostra època, comparada amb els segles passats, ha empitjorat profundament, es porten com si de la història, que és mestra de la vida, no n' haguessin d' aprendre res, i com si als temps dels concilis precedents tot anés feliçment, perfectament quant a la doctrina, els costums i la justa llibertat de l' Església.

[10] Ens sembla necessari de dir que dissentim plenament d' aquests profetes de calamitats, que sempre anuncien catàstrofes, com si la fi del món fos inminent.

En el curs actual dels esdeveniments, en què la societat humana sembla que va cap a un ordre nou, val més reconèixer els designis misteriosos de la providència divina, que, a través de la successió dels temps i de les accions dels homes, la major part de les vegades, sense que ells ho esperin, aconsegueixen el seu determini i ho disposen tot amb saviesa per un major bé de l' Església, àdhuc les mateixes adversitats humanes.

[11] Això es pot constatar fàcilment si mirem amb atenció les gravíssimes qüestions i controvèrsies actuals d' ordre polític i econòmic. Elles preocupen els homes de tal manera que els aparten de pensar en les coses religioses, que són les que pertanyen al magisteri sagrat de l' Església. Aquesta actitud no és bona, certament, i ha d' ésser reprovada. No obstant, no hi ha ningú, que pugui negar que les condicions noves de la vida tenen almenys l' avantatge d' haver suprimit aquells obstacles innombrables amb els quals en altre temps els fills del segle solien impedir la llibertat d' acció de l' Església. N' hi ha prou de donar un cop d' ull a la història eclesiàstica per veure de seguida i amb claredat que els mateixos concilis ecumènics,

les vicissituds dels quals són escrites amb lletres d' or en les gestes de l' Església, han estat sovint celebrats amb dificultats molt greus i motius de tristesa a causa de la ingerència indeguda del poder civil. Aquests prínceps del món de vegades es proposaven, certament, de protegir sincerament l' Església; però, la major part de les vegades no es feia pas sense danys ni sense perills, en l' ordre espiritual, ja que s' hi ficaven per motius polítics i buscaven massa els seus propis interessos.

[12] A propòsit d' això, avui experimentem una pena molt gran perquè entre vosaltres manca un gran nombre de bisbes, que Nosaltres estimen tant, els quals a causa de la seva fe en Crist són a la presó o impedits d' altres maneres. El seu record ens incita a pregar Déu per ells amb fervor. No obstant, amb esperança i un gran consol constatem que avui l' Església, alliberada finalment de tants obstacles d' ordre profà com tenia abans, ara, des d' aquesta basílica vaticana, com des d' un segon cenacle, pot fer sentir, per mitjà de nosaltres, la seva veu plena de majestat i de gravetat.

La tasca principal del Concili: defensar i promoure la doctrina

[13] El que és més important pel Concili ecumènic és que el dipòsit sagrat de la doctrina cristiana, sigui conservat i presentat d' una manera més eficaç.

Aquesta doctrina abraça tot l' home, compost de cos i d' ànima, i ens mana que nosaltres, que som a la terra, siguem pelegrins en ruta cap a la pàtria celestial.

Això ens ensenya que aquesta vida mortal s' ha d' orientar de tal manera que, tot complint els nostres deures envers la ciutat terrena, i la ciutat celestial, puguem assolir el fi que Déu ens ha assignat. Això vol dir que tots els homes, sigui individualment, sigui reunits en societat, tenen el deure de tendir constantment i durant tota la vida a la consecució dels béns celestials, i a servir-se de les coses de la terra per aquest fi de manera que l' ús dels béns temporals no posi en perill la seva felicitat eterna.

Crist Senyor, en efecte, ha dit: *Busqueu primer de tot el Regne de Déu i la seva justícia* (Mt 6,33). Aquesta paraula *primer de tot,* indica que les nostres energies i els nostres pensaments han de tendir sobretot a això; no hem d' oblidar, però, les altres paraules d' aquest precepte del Senyor: *I totes aquestes coses se us donaran d' escreix* (Mt 6,33). En realitat sempre hi ha hagut a l' Església i encara hi ha aquells qui, mentre han cercat amb totes les forces la perfecció evangèlica, al mateix temps presten útilment el seu servei a la societat; de fet, l' exemple de la seva vida i la seva pràctica de la caritat són una força i un factor important en el desenrotllament del que hi ha de més alt i més noble en la societat humana.

A fi que aquesta doctrina influeixi als múltiples camps de l' activitat humana, individual, familiar i social és necessari abans de tot que l' Església no aparti mai els ulls del patrimoni sagrat de la veritat que ha rebut dels avantpassats i al mateix temps cal que miri

també els temps presents que comporten condicions noves de les coses, formes noves de vida i obren nous camins a l' apostolat catòlic.

Per aquesta raó, l' Església no ha restat indiferent davant els invents admirables de l' enginy humà i els progressos de la ciència, dels quals avui ens aprofitem, i no ha deixat pas d' apreciar-los en el seu just valor. Però, tot seguint amb atenció aquests progressos, no deixa d' advertir als homes que, per damunt l' aspecte visible de les coses, han de dirigir la mirada cap a Déu, font de tota saviesa y de tota bellesa; ells, a qui ha estat dit: *Sotmeteu la terra i domineu-la* (cf. Gen 1,28), que no s' oblidin mai d' aquest gran manament: *Adoraràs el Senyor, el teu Déu, i només a ell donaràs culte* (Mt 4,10; Lc 4,8), per tal que la fascinació passatgera de les coses no impedeixi el progrés veritable.

Com cal promoure la doctrina a la nostra època

[14] Dites aquestes coses, venerables germans, es pot veure amb la suficient claredat la tasca que espera al Concili ecumènic en el camp de la doctrina.

El Concili ecumènic vint-i-unè—que se servirà de l' ajut eficaç i molt epreciable d' experts que excel.leixen en el camp de les ciencies sagrades, de la pastoral i de les qüestions d' organització—vol transmetre en tota la integritat, sense atenuar-la ni alterar-la, la doctrina catòlica que, malgrat dificultats i oposicions, ha esdevingut patrimoni comú dels homes. Cert, aquest patrimoni no plau pas a tothom, però és ofert com un tresor riquíssim a la disposició de tots els homes de bona voluntat.

El nostre deure, però, no és solament de guardar aquest tresor preciós, com si només ens preocupéssim del passat, sinó que hem de dedicar-nos amb diligència i sense por al treball que exigeix la nostra època, prosseguint la ruta que fa l' Església des de vint segles ençà.

Ni tenim com a finalitat primordial la de discutir certs capítols fonamentals de la doctrina eclesiàstica, i de repetir més abundosament allò que els pares i els teòlegs antics i moderns ja han dit. Aquesta doctrina ja pensem que vosaltres no la ignoreu i que la teniu ben present al vostre esperit.

En efecte, d' haver estat per discussions d' aquest gènere, no hauria calgut reunir un concili ecumènic. Avui el que cal és l' adhesió de tots, amb un amor renovat, amb l' esperit serè i tranquil, a tota la doctrina catòlica, en tota la seva integritat, que ens ha estat transmesa amb aquella presició de termes i de conceptes que caracteritzen particularment i gloriosament els actes del concili de Trento i del Vaticà primer. Cal que, responent al desig vivíssim de tots els qui són devots sincers del que és cristià, catòlic, apostòlic, aquesta doctrina sigui coneguda més àmpliament i més altament, i que impregni més profundament les ànimes i les transformi. Cal que aquesta doctrina certa i immutable, que ha de ser respectada fidelment, sigui aprofundida i presentada d' una manera que respongui a les exigències de la nostra època. En efecte, una cosa és el dipòsit mateix de la

fe, és a dir, les veritats contingudes en la nostra doctrina venerable, i una altra cosa és la forma sota la qual aquestes veritats són enunciades, però sempre amb el mateix sentit i amb el mateix abast. Caldrà donar molta importància a aquesta forma i treballar pacientment, si és necessari, en la seca elaboració; i per això, s' haurà de recórrer a una forma d' exposició que correspongui millor a un ensenyament de caràcter sobretot pastoral.

Com reprimir els errors

[15] A l' hora en què s' obre el Concili ecumènic Vaticà segon, és una cosa manifesta com mai que la veritat del Senyor roman eternament. En efecte, en el pas d' uns temps a uns altres, veiem en les opinion incertes dels homes com les unes exclouen les altres, i que molt sovint els errors, a penes han nascut, s' esvaeixen com la boira amb el raig del sol.

L' Església no ha parat mai d' oposar-se a aquests errors i ben sovint també els ha condemnat, i molt severament. Avui, però, l' Esposa de Crist prefereix usar el remei de la misericòrdia que no pas empunyar les armes de la severitat; i pensa que no és precisament condemnant, sinó mostrant millor el valor de la seva doctrina, com cal atendre a les necessitats del nostre temps. No és que no manquin doctrines i opinions falses, que no hi hagi perills contra els quals cal posar-se en guàrdia i que cal dissipar; però tot això, és tan manifestament oposat als rectes principis d' honestedat i dóna fruits tan amargs, que avui, els homes per ells mateixos sembla que comencen de condemnar-ho: tal és el cas d' aquelles maneres de viure que deixen de banda Déu i les seves lleis, o de la confiança exagerada en els progressos de la tècnica, o d' una prosperitat basada únicament en les comoditats de la vida. Els homes cada dia estan més convençuts que la dignitat de la persona humana i la seva deguda perfecció són uns valors molt importants i que exigeixen esforços ardits per a la seva consecució.

[16] Però el que és més important és que l' experiència ha acabat per ensenyar-los que la violència exterior imposada als altres, la potència de les armes i el domini polític no són pas capaços d' aportar una solució feliç als greus problemes que els afligeixen.

L' Església catòlica, que per mitjà d' aquest Concili ecumènic alça la torxa de la veritat catòlica, enmig d' aquesta situació, vol mostrar-se mare amorosíssima de tots, benigna, pacient, i plena de misericòrdia i de bondat pels seus fills que estan separats d' ella. Com un dia sant Pere, al poble que li demanava caritat, ella diu a la humanitat oprimida sota el pes de tantes dificultats: *D' argent i or no en tinc, però el que tinc, t' ho dono: en nom de Jesucrist Natzarè, camina* (Act 3,6). Cert, l' Església no ofereix pas als homes del nostre temps riqueses caduques, ni els promet pas una felicitat solament terrenal; sinó que els comunica els béns de la gràcia divina, que tot elevant l' home a la dignitat de fill de Déu, són també un ajut poderosíssim per fer la seva vida més humana, i d' ella una

sòlida defensa. Obre les fonts de la seva riquíssima doctrina, i gràcies a ella els homes, il.luminats per la llum de Crist, poden comprendre plenament el que realment són, la seva gran dignitat, el fi que han de perseguir. Finalment, l' Església, per mitjà dels seus fills, estén per tot arreu la immensitat de la caritat cristiana, que és el mitjà més bo per treure els gérmens de la discòrdia i el mitjà més eficaç per fomentar la concòrdia, la pau justa i la unió de tots.

El Concili ha de fer créixer la unitat de la família cristiana i humana

[17] Si l' Església és tan sol.lícita de promoure i de defensar la veritat, és perquè, segons el designi de Déu, *que vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1 Tim 2,4), els homes sense l' ajuda de tota la doctrina revelada, no poden arribar a una unitat completa i ferma dels esperits, a la qual estan vinculats de la pau veritable i la salvació eterna.

Però, la família dels cristians, tota sencera, malauradament encara no ha aconseguit plenament i perfectament aquesta unitat visible en la veritat. No obstant, l' Església catòlica creu que és un deure seu de treballar coratjosament per tal que s' acompleixi el gran misteri d' aquella unitat que Jesucrist, quan era imminent el seu sacrifici, demanà al seu Pare celestial amb una ardent pregària; i sent una pau dolça de saber que està unida íntimament a aquesta pregària de Crist. També s' alegra sincerament, en veure que aquestes pregàries van multiplicant els seus fruits abundosos i saludables, àdhuc entre els qui viuen fora del seu si. En efecte, ben mirat, aquesta unitat que Crist ha impetrat per a la seva Església podríem dir que resplendeix amb un triple raig de llum celestial i benèfica: la unitat dels catòlics entre si, que ha de ser sempre fermíssima i clarament exemplar; la unitat de pregàries i de desigs fervorosos, que tradueixen l' aspiració dels cristians separats de la Seu apostòlica de reunir-se amb nosaltres; finalment la unitat d' estima i de respecte envers l' Església catòlica, manifestada pels qui professen diverses formes de religió encara no-cristianes.

[18] Es un motiu de tristesa profunda, veure que la major part del llinatge humà—malgrat que tots els homes que vénen a aquest món siguin redimits per la sang de Crist—encara no participen de les fonts de la gràcia divina que hi ha a l' Església catòlica. Per això, hom pot aplicar molt bé a l' Església catòlica—la llum de la qual il.lumina totes les coses i la força d' unitat sobrenatural de la qual fa bé a tota la família humana—aquelles preclares paraules de sant Cebrià: «L' Església del Senyor, amarada de la llum divina, escampa els seus raigs per tot el món: i, no obstant, una sola és la llum que es difon arreu, ni el cos perd la unitat. Estén les seves branques profundes per tota la terra, obre graciosament i abundosament els corrents de les aigües que arriben cada vegada més lluny: i, no obstant, un sol és el cap, un sol és l' origen, una sola és la mare rica en fruits de fecunditat. Hem nascut del seu si, ens nodrim de la

seva llet, vivim del seu esperit» *(De catholicae Ecclesiae unitate* 5).

Venerables germans:

Heus aquí el que es proposa el Concili ecumènic Vaticà segon; i tot reunint les energies millors de l' Església i tot treballant perquè l' anunci de la salvació sigui acollit més favorablement pels homes, en certa manera aplana i assegura el camí per a assolir la unitat del llinatge humà, fonament necessari per fer que la ciutat terrena sigui una imatge de la ciutat celestial «que té per rei la veritat, per llei la caritat i per fita l' eternitat» (SANT AGUSTÍ, *Epistolae* 128,3).

CONCLUSIÓ

[19] Ara *obrim francament la boca per vosaltres* (2 Cor 6,11), venerables germans en l' episcopat. Heus-nos aquí tots junts, reunits en aquesta basílica vaticana, eix de la història de l' Església, i on ara el cel i la terra estan units estretament, aquí, arran del sepulcre de sant Pere, arran de tantes tombes dels Nostres sants predecessors, les cendres dels quals en aquesta hora solemne, sembla que per un cert extremiment recòndit salten d' alegria.

El Concili que acabem d' iniciar és com una alba naixent d' un dia lluminós que s' alça en l' Església i els primers raigs del sol omplen ja de dolçor els nostres cors. Aquí tot respira santedat, tot suscita joia. Contemplem unes estrelles que amb el seu esclat realcen la majestat d' aquest temple, i aquestes estrelles, com Joan ens en dóna testimoni (Apoc 1,22), sou vosaltres; i, amb vosaltres entorn del sepulcre del príncep dels apòstol brillen, diríem, uns candelers d' or, que són les Esglésies que teniu confiades (Apoc 1,20). Veiem també els altres dignataris que han vingut a Roma de tots els cinc continents per a representar els seus països, i que són aquí en actitud de gran respecte i d' expectació cordial.

[20] Es pot dir que el cel i la terra s' uneixen per a celebrar el Concili: els sants, per protegir els nostres treballs; els fidels, per continuar pregant amb fervor; i tots vosaltres per posar mans a l' obra amb bon afany, obedients a les inspiracions de l' Esperit Sant, a fi que els nostres treballs responguin plenament als anhels i a les necessitats dels diversos pobles. Tot això requereix de vosaltres pau i serenitat de cor, concòrdia fraterna, moderació en les proposicions, dignitat en les discussions i saviesa en totes les decisions.

Déu faci que els vostres treballs i els vostres esforços, vers els quals convergeixen no solament les mirades dels pobles, sinó l' esperança de tot el món, satisfacin plenament l' expectació de tots.

[21] Déu omnipotent, en vós posem tota la nostra confiança, desconfiats de les nostres pròpies forces. Mireu bondadosament aquests pastors de la vostra Església. Que la llum de la gràcia ens assisteixi en les decisions que hem de prendre, i també en les lleis que haurem d' establir; i digneu-vos escoltar les pregàries que amb una sola fe, una sola veu, un sol cor us adrecem.

[22] ¡Oh, Maria, auxili dels cristians, auxili dels bisbes, que ens heu donat recentment una prova particular del vostre amor en

la basílica de Loreto, on ens plagué venerar el misteri de l' Encarnació!, feu, amb el vostre ajut, que tot vagi encaminat a un resultat feliç, propici i pròsper. Amb sant Josep, el vostre espòs, els apòstols sant Pere i sant Pau, sant Joan Baptista i sant Joan Evangelista, intercediu per nosaltres.

A Jesucrist, Redemptor nostre amorosíssim, Rei immortal dels pobles i dels temps, amor, poder, i glòria pels segles dels segles. Amén.

INTRODUCCIÓ A L' OBRA GRANDIOSA DEL CONCILI

Discurs pronunciat pel papa Joan XXIII, el dia 8 de desembre de 1962, festa de la Immaculada Concepció, a la clausura solemne de la sessió primera del Concili.

Venerables germans:

[1] La sessió primera dels treballs del Concili ecumènic Vaticà segon, inaugurada en la festa litúrgica de la Maternitat Divina de la Verge Maria, s' acaba en aquest dia, festa de la Immaculada Concepció, enmig dels fulgors de gràcia que ens vénen de la Mare de Déu i Mare nostra. Una espècie d' arc místic enllaça la cerimònia d' avui amb la inauguració esplèndida de l' onze d' octubre passat. Aquestes dues solemnitats litúrgiques donen a la pregària d' acció de gràcies un to de dolcesa i de misteri.

[2] Però el sentit profund de les dues cerimònies encara es torna més commovedor, si recordem que el nostre predecessor Pius IX, el papa de la Immaculada, inaugurà el concili Vaticà primer en aquesta mateixa festa mariana.

[3] Es bo de recordar aquestes confortadores coincidències. Sota la llum de la història, elles fan comprendre que molts esdeveniments importants de l' Església es desenrotllen a la llum de Maria, i ens són testimoni i garantia de la seva protecció maternal.

[4] El Concili—en la seva realitat—és un acte de fe en Déu, d' obediència a les seves lleis, d' esforç sincer per a correspondre al pla de la Redempció, segons el qual *el Verb s' ha fet home per mediació de la Verge Maria.* I puix que avui venerem *el tany immaculat que ha brotat de la soca de Jessè,* que de les seves arrels ha sortit la flor *(flos de radice eius ascendet,* cf. Is 11,1), els nostres cors s' omplen d' una alegria immensa, tant més que aquesta flor veiem que s' esbadella en la claror de l' Advent.

[5] Ara que els bisbes dels cinc continents sortiran d' aquesta aula conciliar i tornaran a les seves diòcesis—per a continuar el seu servei de pastors, anant al davant del seu ramat—, és bo de parar-se una mica a reflexionar sobre el que s' ha fet fins ara, i a donar una mirada al futur, cercant orientació i encoratjament sobre el que veiem que encara resta per fer, per tal d' arribar a la conclusió feliç d' aquesta gran empresa.

[6] Les nostres paraules versaran sobre els tres punts següents:

l' obertura del Concili, la seva continuació i els fruits que n' esperem per a la irradiació de la fe, de la santedat, i de l' apostolat en l' Església i en la societat contemporània.

I. L' obertura del Concili

[7] Resta encara gravada als nostres ulls l' obertura del Concili. Veiem aquella gran reunió dels bisbes de tot l' orbe catòlic, única fins avui en la història. L' una, santa, catòlica i apostòlica Església ha aparegut a la humanitat en l' esplendor de la seva missió perenne, en la solidesa de les seves estructures, en la força persuasiva i atraient de les seves institucions. A més, també plau de recordar les delegacions vingudes de diverses nacions per a representar els governs dels seus països i participar en la inauguració solemne del Concili. I ara, encara volem expressar una altra vegada el Nostre agraïment pel fet que els homes del nostre temps hagin contemplat amb admiració l' obertura d' aquest Concili i pels testimonis d' interès verament extraordinari que ens han arribat de tot arreu, unànimes en l' expressió de respecte, d' estima i de gratitud.

[8] A partir d' aquell memorable onze d' octubre començà el treball de conjunt comú, i al terme d' aquesta etapa primera és molt natural que en fem algunes consideracions oportunes.

La presa de contacte entre els pares

[9] La primera sessió ha estat com una introducció lenta i solemne a l' obra grandiosa del Concili, un esforç generós per entrar a fons en el cor i la raó íntima del fet, és a dir, del designi volgut per Déu. Calia que els germans vinguts de lluny i reunits tots entorn d' aquesta mateixa llar es posessin en contacte per tal de conèixer-se millor mútuament; calia que les mirades es trobessin, per tal que cada germà sentís els batecs del cor del seu germà; calia posar-se al corrent de les experiències diverses de cadascú i fer-ne un intercanvi, per a reflexionar-hi i poder aprofitar-se de les dades d' ordre pastoral que reflexen els climes i ambients més diversos d' apostolat.

La santa llibertat dels fills de Déu

[10] En un quadre més vast, hom comprèn també que s' hagi hagut de menester alguns dies per a arribar a un acord sobre allò que, «salva caritate», sana i salva la caritat, era motiu de divergències ben comprensibles, però un xic preocupants. Aquests debats han estat providencials perquè han fet ressaltar la veritat i han manifestat a la faç del món la santa llibertat dels fills de Déu, que existeix a l' Església.

La discussió dels esquemes

[11] No ha estat per un atzar que el Concili començés per l' esquema sobre la Sagrada Litúrgia, que tracta de les relacions de l' home amb Déu. Aquestes relacions són de l' ordre més elevat; i cal-

que elles s' estableixin sobre la base sòlida de la revelació i del magisteri apostòlic, per tal de servir «in bonum animarum», pel bé de les ànimes en aquella amplada de visió que no s' ha d' assemblar en res amb la facilitat o amb la pressa que regulen de vegades les relacions dels simples homes entre si.

[12] Després han estat presentats i discutits cinc esquemes. Creiem que les opinions que sobre aquests temes s' han exposat són molt útils, per a arribar a una redacció i a una aprovació segura i precisa de les constitucions respectives. Es pot dir, doncs, que s' ha fet una introducció bona a tot el que encara resta per examinar.

II. La constitució del Concili

[13] I heus aquí, venerables germans, que els ulls se 'n van amb confiança cap a la fase gairebé silenciosa, però no menys important, que ocuparà aquests nou mesos d' interval, després del vostre retorn a les vostres diòcesis.

[14] Mentre us contemplem amb complaenca cadascun de vosaltres en les vostres diòcesis, una dolça emoció envaeix el Nostre cor: sabem, en efecte, que en tornar de Roma, alçareu i fareu a mans dels vostres pobles cristians la torxa lluminosa de la confiança i de la caritat, i que continuareu units a Nosaltres amb pregària fervorosa. Això ens porta a la memòria les paraules del llibre de l' Eclesiàstic, referents al gran sacerdot Simeó: *Estava dret al peu de l' altar, rodejat d' una corona de germans* (Eccli 50,13).

[15] Com veieu, la nostra activitat continuarà en aquesta conspiració mútua de pregàries i de voluntats.

El treball durant la intersessió

[16] La celebració solemne d' avui no interromp pas el treball; al contrari, els treballs que ens queden a tots nosaltres, són de molta més importància i responsabilitat que no pas en els intervals semblants de les sessions dels altres concilis ecumènics. De fet, les condicions de la vida moderna faciliten moltíssim les comunicacions ràpides de tota mena: personals i apostòliques.

[17] Que l' activitat continua, ho demostra la institució d' una nova comissió composta de membres del sagrat col.legi i de l' episcopat, en representació de l' Església universal. Aquesta comissió té la comesa de continuar i dirigir el treball durant aquests nou mesos i, posada en relació amb les altres comissions conciliars, d' establir les bases segures per a la feliç conclusió del Concili ecumènic. Així doncs, el Concili continua ben obert i actiu durant els mesos vinents en què les sessions ecumèniques pròpiament dites, estaran suspeses.

[18] Cada bisbe, malgrat les exigències del govern pastoral, continuarà estudiant i aprofundint els esquemes que té a mans, i tot el que li serà enviat oportunament. D' aquesta manera, la sessió que començarà el setembre vinent—quan tornaran a trobar-se a Roma

tots els pares del Concili, com ells ho desitjen—tindrà un ritme assegurat, ininterromput i més àgil, gràcies, sobretot, a l' experiència dels treballs d' aquesta primera sessió. Podem, doncs, esperar que l' any vinent, en què se celebrarà el quart centenari del concili de Trento, veurem, enmig de la santa alegria de Nadal, l' acabament dels treballs que els Nostres estimats fidels esperen, en aquella hora en què tots contemplarem i adorarem la Glòria del Verb de Déu fet home.

[19] La visió d' aquestes grans prespectives, que s' obren plenes de promeses per a tot l' any que ve, infon en el nostre cor un desig cada vegada més ardent que es realitzin les grans intencions per a les quals hem volgut el Concili: que «l' Església, consolidada en la Fe, confirmada en l' Esperança, més ardent en la caritat, refloreixi amb un vigor nou i jovenívol; que protegida amb les sagrades lleis, sigui més enèrgica i estigui més a punt en la propagació del regne de Crist» (*carta autògrafa a l' episcopat alemany,* 11 de gener de 1962).

III. Els fruits esperats del Concili

Els fruits del Concili pels germans separats i pels no-creients

[20] Encara que no tingueu les decisions conciliars ja preses —les quals seran promulgades quan els treballs del Concili s' hauran acabat—no obstant, hom pot tenir un tast anticipat dels fruits saludables que n' esperem ansiosament. Plagui a Déu que aquests fruits no els experimentin només els fills de l' Església, sinó que redundin en els nostres germans que porten el nom de cristians, i també en aquells homes innombrables que es glorien d' un patrimoni molt antic i gloriós de civilització rebut dels seus avantpassats i que encara no tenen la llum cristiana. No els ha de fer gens de por la llum de l' Evangeli; al contrari—com ja ha passat tan sovint en altres temps— aquesta llum podrà contribuir poderosament a conrear i a desenrotllar els gérmens fecunds d' esperit religiós i de civilització que en ells hi ha.

L' aplicació de les decisions conciliars

Amb aquest pressentiment, el Nostre cor mira cap a això, venerables germans, i sabem bé que també el vostre és ple de la mateixa sol.licitud Nostra.

Quan sigui l' hora, caldrà fer arribar a tots els camps de la vida de l' Església, inclòs el camp social, les decisions de l' assemblea conciliar, i aplicar les seves normes «amb un assentiment generós i amb voluntat prompta». *(Oració a l' Esperit Sant pel Concili ecumènic.)*

[21] Aquesta etapa importantíssima demanarà als pastors, ben units, un esforç gegantesc de predicació de la sana doctrina i d' aplicació de les lleis del Concili. Seran cridats per a col.laborar a aquesta obra la clerecia diocesana i regular, les famílies religioses i el laïcat,

cadascun segons les seves atribucions i les seves possibilitats. Tots ells hauran de fer el que puguin per tal que els fidels donin una resposta joiosa i fidel als treballs del Concili.

La nova Pentecosta tan esperada

[22] Aquesta serà verament la nova Pentecosta tan esperada que enriquirà l' Església amb forces espirituals noves i propagarà amplament el seu esperit maternal i la seva acció salvadora a tots els camps de l' activitat humana; serà un nou salt endavant del reialme de Crist en el món, una nova proclamació, feta d' una manera més profunda i més persuassiva, de la bona nova, joiosa, de la Redempció; serà una nova afirmació dels drets suprems de Déu totpoderós, de la fraternitat humana en la caritat, de la pau promesa sobre la terra als homes de bona voluntat.

[23] Heus aquí, venerables germans, els sentiments que empenyen el Nostre cor emocionat i que es transformen en oració i en esperança.

Conclusió

[24] Havent acabat els treballs d' aquesta sessió del Concili, esteu a punt de retornar a les vostres nacions, a prop del ramat que us ha estat confiat, tan estimat per vosaltres. Al moment de dir-vos el Nostre auguri d' un bon viatge, també desitgem que vulgueu transmetre els Nostres auguris als vostres sacerdots i als vostres fidels i que els comuniqueu la nostra gran benvolença. En aquesta ocasió ens plau de recordar les paraules d' auguri i d' esperança que el Nostre predecessor Pius IX adreçà un dia als bisbes del Concili Vaticà primer: «Mireu, germans estimadíssims, que n' és de bell i que n' és de confortador caminar en perfecta harmonia a la casa de Déu. Que sempre pugueu caminar així. I puix que Nostre Senyor Jesucrist va donar la pau als apòstols, jo també, Vicari seu indigne, jo us dono la pau en nom seu. La pau, que com sabeu, fa fugir el temor; la pau, que com sabeu, tapa les orelles als discursos sense fonament. Oh! que aquesta pau us acompanyi tots els dies de la vostra vida» (Mansi [1869-1870], p.765,158).

[25] Aquests mesos passats, reunits aquí tots junts, hem gustat el sentit dolcíssim d' aquestes paraules de Pius IX.

Encara ens queda un llarg camí a fer; però sapiguen que el pastor suprem de l' Església us acompanyarà amb amor en l' acció pastoral que desplegueu en les vostres diòcesis, acció que no serà separada de les preocupacions del Concili.

[26] En indicar-vos el triple camp d' activitat, proposat al nostre treball comú, hem volgut infondre coratge als vostres cors. Els començaments radiants del Concili han estat la primera introducció a la gran empresa; durant els mesos vinents l' obra comuna continuarà activament, en la reflexió i en la meditació, a fi que el Concili ecumènic pugui dur a la família humana els fruits tan esperats,

de fe, d' esperança i de caritat. Aquesta triple característica proclama la importància singular del Concili.

[27] Ens esperen, doncs, grans responsabilitats, però Déu mateix ens sostindrà en el camí.

[28] Que sigui sempre amb vosaltres la Verge Immaculada. Que el seu espòs castíssim, St. Josep, patró del Concili ecumènic—el seu nom, a partir d' avui resplendeix en el cànon de la missa, a tot el món—, ens acompanyi en el viatge, com va acompanyar la Santa Família amb el seu ajut, com Déu volia. I amb ells, que tinguem també sant Pere i sant Pau, amb sant Joan Baptista, ambs els pontífexs, els pastors i els doctors de l' Església de Déu.

[29] Ens trobem en aquesta basílica de Sant Pere, al centre de la cristiandat, arran dels sepulcre del príncep dels apòstols; però ens plau recordar que la catedral de la diòcesi de Roma és la basílica de Laterà, mare i fonament de totes les Esglésies, dedicada a Crist, salvador diví. A Ell, doncs, que és el Rei immortal i invisible dels segles i dels pobles, la glòria i el poder pels segles dels segles (cf. 1 Tim 1,17; Apoc 1,6).

[30] En aquesta hora de joia i emoció, podríem dir que el cel és obert damunt dels nostres caps, i des d' allà l' esplendor radiant de la cort celestial baixa sobre nosaltres i posa en els nostres cors, una certesa sobrehumana, un esperit sobrenatural de fe, de joia i de pau profunda.

Embolcallats amb aquesta llum, en espera del pròxim retorn, us saludem a tots, venerables germans, i *us abracem en el Senyor* (cf. Rom 16,16), mentre invoquem damunt vostre l' abundància de les benediccions divines, de les quals la Nostra benedicció apostòlica vol ser la penyora i la promesa.

LA TASCA DOCTRINAL, RENOVADORA, ECUMÈNICA I DE DIÀLEG AMB EL MÓN, DEL CONCILI

Discurs pronuncit pel papa Pau VI, el dia 29 de setembre de 1963, festa de l' arcàngel sant Miquel, a l' obertura de la sessió segona del Concili.

[1] Déu vos guard, germans molt estimats en Crist, que Nós hem convocat de totes les parts del món on la santa Església catòlica ha estès la seva estructura jeràrquica. Us saludem a vosaltres que, responent a la nostra invitació, heu acudit de bon grat a celebrar amb Nós la sessió segona del Concili ecumènic Vaticà segon, que avui tenim el goig d' obrir, sota l' ègida de l' arcàngel sant Miquel, protector celestial del poble de Déu.

La primera salutació a l'Església, una, santa, catòlica, apostòlica

[2] A aquesta assemblea solemne i fraternal, on es troben reunits representats de l'Orient i de l'Occident, de las regions australs i de les septentrionals, li escau molt bé el nom profètic i tan conegut d'*Església,* és a dir, de congregació, de convocació. Podríem dir que ara es realitza d'alguna manera nova, la paraula que aquí, contemplant aquest espectacle ens ve a la memòria: *La veu d'ells ha arribat a tota la terra, i fins a les fronteres del món el seu llenguatge* (Rom 10,18; Ps 18,5). Sí, veritablement, un misteri d'unitat resplendeix damunt d'un altre misteri de catolicitat; i aquest espectacle d'universitat que l'Església ofereix aquí, evoca el seu origen apostòlic, aquí fidelment reflexat i celebrat; també evoca la missió santificadora de la nostra estimadíssima Església de Déu. Refulgeixen les seves notes característiques, el rostre de l'Esposa de Crist resplendeix. Les nostres ànimes s'inflamen en una experiència ben coneguda, però sempre plena de misteri, aquella experiència que ens fa sentir que nosaltres som el Cos místic de Crist; que ens fa gustar la joia incomparable, encara desconeguda del món profà, que ve d'aquella sentència: *Que n'és d'amable de trobar-se els germans plegats!* (Ps 132,1).

No serà en va que mirem i considerem, des d'aquest primer moment, el fenomen humà o diví que nosaltres estem realitzant. Ens trobem aquí com en un nou Cenacle, que malgrat les grans dimensions de l'imponent edifici, el gran nombre de les persones que s'hi congreguen fa petit. Ens assisteix certament des del cel la Verge Maria, Mare de Crist; aquí, entorn del successor de Pere, el darrer en el temps i en el mèrit, però idèntic al primer dels apòstols en l'autoritat i en la missió, esteu congregats vosaltres, venerables germans, que també sou apòstols, que teniu l'origen en el col.legi apostòlic i en sou els autèntics hereus. Aquí units en la mateixa fe i en la mateixa caritat, pregarem tots junts; aquí tindren el do altíssim de l'Esperit Sant, present, l'Esperit que anima, instrueix, enforteix; aquí totes les llengües formaran una sola veu, i un sol serà el seu missatge a tot el món. Aquí arriba, amb pas ferm, després de quasi vint segles de ruta, l'Església pelegrina, aquí, a la font que apaga tota set i que al mateix temps desperta tota set nova, es refà tot l'estol apostòlic reunit de tot el món, i d'aquí reprendrà confiadament el camí en el món i en el temps cap a la meta que està més enllà de la terra i dels segles.

Ni domini humà, ni poder exclusiu

[3] Benvinguts, germans. Així us acull el més petit entre vosaltres, el servent dels servents de Déu, tot i que té la càrrega de les claus supremes que Jesucrist donà a Pere; així us agraeix el testimoni d'obediència i de confiança que li doneu amb la vostra presència; així se us mostra amb fets, desitjós de pregar amb vosaltres, i de parlar, deliberar i treballar amb vosaltres. Sí, el Senyor

ens és testimoni si ara, des del primer instant de la sessió segona d' aquest gran Sínode, us declarem que no tenim en el cor cap pla de domini humà, cap gelosia d' un poder exclusiu, sinó simplement el desig i la voluntat d' exercir el mandat diví que ens fa Pastor suprem entre tots vosaltres, germans, i de tots vosaltres. Aquest mandat demana de vosaltres el que fa la nostra alegria, que forma la nostra *corona* (cf. Phil 4,1): *la comunió dels sants,* la vostra fidelitat envers Nós, la vostra adhesió a Nós. La vostra col.laboració amb Nós. De la Nostra part, us oferim el que més ens agrada de donar-vos: La Nostra veneració, la Nostra estima, la Nostra confiança, la Nostra caritat.

Una encíclica dita de viva veu

[4] Havíem pensar a enviar a tots vosaltres la Nostra primera carta encíclica, com és de tradició fer-ho. Però, ¿per què—ens hem dit—comunicar per escrit el que podem expressar de viva veu, gràcies a l' ocasió excepcional i tan joiosa que ens dóna aquest Concili ecumènic? És ben cert que no podem dir ara de paraula tot el que tenim al cor i que per escrit és més fàcil d' exposar. Però, hem pensat—per ara—que aquesta al.locució pot servir de preludi no solament a aquest Concili sinó també al Nostre pontificat. Que ara la paraula viva substitueixi l' encíclica que, si a Déu plau, passats aquests dies tan laboriosos, confiem adreçar-vos.

[5] Ara, doncs, després d' haver-vos saludat, creiem que ens hem de presentar a vosaltres, car som nous en l' ofici pontifical que exercim, o més ben dit que inaugurem. Sabeu, en efecte, que el dia 21 del juny passat—dia que aquest any s' esqueia, per una feliç coincidència, la festa dedicada al sagrat Cor de Jesús—, el col.legi dels pares cardenals—aquí present, al qual ens plau de testimoniar la nostra veneració cordial—volgué sense mirar la nostra feblesa i la nostra condició, elegir-nos per a la seu episcopal de Roma, i per això mateix, per al summe pontificat de l' Església universal.

El camí traçat per Joan XXIII

[6] No podem pensar en aquest fet, sense recordar-nos del nostre predecesor de feliç i immortal memòria, Joan XXIII, que tant hem estimat. En Nós, i certament en tots els qui d' entre vosaltres, heu tingut la sort de veure' l aquí, a aquest mateix lloc Nostre, el seu nom evoca la seva figura amable i sacerdotal, quan obria, el dia 11 d' octubre de l' any passat, la sessió primera d' aquest Concili ecumènic Vaticà segon, i hi pronunciava aquell discurs, en el quan no sols l' Església sinó tota la humanitat va entreveure-hi com un missatge profètic per al nostre segle. Les seves paraules encara ressonen en la Nostra memòria i en la Nostra consciència, per traçar al Concili la ruta que ha de seguir; i serviran per alliberar els nostres cors de qualsevol vacil.lació, o cansament que ens puguin sobrevenir en aquesta empresa difícil. ¡Oh, estimat i venerat papa Joan, gràcies i lloances us siguin donades, que per una, es pot creure

inspiració divina, vau voler i vau convocar aquest Concili per tal d' obrir a l' Església rutes noves i fer brollar sobre la terra nous i frescos corrents de doctrina i de gràcia del Crist Déu, que eren encara amagats! Vós, sense que us mogués cap estímul terrenal, sense que us forcés cap circumstància particular, sinó com endevinant els designis de Déu, i penetrant les necessitats obscures i turmentadores de la nostra època, heu reprès el fil trencat del Concili Vaticà primer, i fent això heu aconseguit d' una manera espontània dissipar la desconfiança que alguns derivaren indegudament d' aquell concili, creient que per a governar l' Església bastava el poder suprem donat per Jesucrist al Pontífex romà i reconegut per aquell mateix concili, sense l' ajuda dels Concilis ecumènics.

La doctrina cristiana i la finalitat pastoral del magisteri eclesiàstic

Vós cridàreu els germans, successors dels apòstols, no solament per continuar l' estudi doctrinal interromput, i el treball legislatiu suspès, sinó perquè se sentissin units amb el Papa en un mateix cos i rebessin d' ell ajut i direcció: *a fi que el dipòsit sagrat de la doctrina cristiana sigui conservat i presentat d' una manera més eficaç* (AAS [1962] 790). Però tot indicant així l' objectiu més elevat del Concili, vós li heu afegit una altra finalitat més urgent i actualment més beneficiosa, la finalitat pastoral, dient: *Ni la finalitat primordial d' aquest Concili és de discutir certs capítols fonamentals de la doctrina eclesiàstica,* sinó més aviat *que sigui aprofundida i presentada d' una la manera que respongui a les exigències de la nostra època* (AAS [1962] 791-792). A més, heu avivat en la consciència del magisteri eclesiàstic la persuassió que la doctrina cristiana no ha de ser solament veritat que la raó, il.luminada per la fe, ha d' investigar, sinó també paraula creadora de vida i d' acció; que l' autoritat de l' Església no s' ha de limitar només a condemnar els errors que la poden profanar, sinó que també ha de proclamar els ensenyaments positius i vitals, dels quals ella és tan fecunda. Ja que l' ofici del magisteri eclesiàstic no és purament especulatiu ni només negatiu, cal, per tant, que en aquest Concili manifesti més i més la força vivicant de la doctrina de Crist: *Les paraules que jo us he dit són esperit i són vida* (Io 6,63).

Per això, no oblidarem les normes que vós mateix, primer pare d' aquest Concili, li heu traçat amb tanta saviesa i que ens plau repetir ara:

[7] *... El nostre deure, no és solament de guardar aquest preciós tresor, com si només ens preocupéssim del passat, sinó que hem de dedicar-nos amb diligència i sense por al treball que exigeix la nostra època, prosseguint la ruta que fa l' Església des de vint segles ençà.* Per això caldrà recórrer a una forma d' exposició que correspongui millor a un ensenyament de caràcter principalment pastoral» (AAS [1962] 791-792).

La unitat

[8] Tampoc no deixarem de banda el tan gran problema de la unitat de tots els qui creuen en Crist i que volen pertànyer a la seva Església, que vós, Joan, heu indicat com la casa del Pare, oberta a tots, de manera, que la celebració d' aquesta sessió segona del Concili ecumènic, promogut i inaugurat per vós, segueixi fidelment el camí senyalat per vós, i pugui, amb l' ajuda de Déu, assolir els resultats que vós tan ardentment vau desitjar i esperar

Crist és el principi, el camí i la meta del nostre itinerari cap a Déu

[9] Tornem, doncs germans, a emprendre el camí Aquesta clara resolució suscita en el nostre esperit un altre pensament, i, és tan important i tan lluminós, que ens sentim impel lits a comunicarvos-el, encara que aquesta assemblea n' estigui del tot informada i profundament il lustrada

[10] ¿D' on parteix el nostre camí, venerables germans? A més ¿quin camí hem de seguir, si no posem sobretot l' atenció en les indicacions pràctiques que fa un moment recordàrem, sinó en les lleis divines que hem d' obeir? Finalment, ¿quina meta hem de fixar al nostre itinerari? Cert, aquesta meta, mentre som a la terra, caldrà, sí, acomodar-la tenint en compte els temps i les circunstàncies d' aquesta vida mortal, però tanmateix ha d' estar sempre orientada a la meta final, suprema de l' home, la qual sabem que ens espera infal liblement al terme del nostre pelegrinatge a la terra

[11] Aquestes tres questions, extremament senzilles per a qualsevol intel ligència, però màximament capitals, sabem bé que només tenen una resposta, i creiem que en aquesta hora solemne i en aquesta assemblea, ens l' hem de donar a nosaltres mateixos i l' hem d' anunciar a tot el món que ens envolta és Crist, sí, Crist, que és el nostre principi, Crist, que és el nostre guia i el nostre camí, Crist, que és la nostra esperança i la nostra meta

[12] Oh! Que aquest Concili tingui plenament present aquesta relació múltiple i única, ferma i estimulant, misteriosa i plena de claredat, exigent i que tanta joia dóna, entre nosaltres i Jesucrist, entre aquesta Església santa i vivent, que som nosaltres, i Crist del qual nosaltres venim, pel qual nosaltres vivim, al qual nosaltres anem Que damunt d' aquesta assemblea no brilli una altra llum que Crist que és la llum del món, que cap altra veritat no interessi a les nostres ànimes, fora de les paraules del Senyor, el nostre únic Mestre Que cap altra aspiració ens guii, que no sigui el desig de ser-hi absolutament fidels Que cap altra esperança no ens sostingui, sinó aquella que conforta la nostra miserable feblesa, la que ens ve de la seva paraula *Jo estic amb vosaltres tots els dies, fins a la fi del món* (Mt 28,20).

[13] Oh! Com desitjaríem ser capaços en aquesta hora d' elevar a nostre Senyor Jesucrist una veu digna d' ell! Manllevarem la de la Sagrada Litúrgia *Crist, només us reconeixem a vós—i a vós, tot plorant i cantant—us cerquem amb cor simple i pur. Escolteu el clam de la nostra pregària (Himne de Laudes,* del dimecres). I mentre diem aquesta pregària, ens sembla que es presenta Jesús mateix davant dels nostres ulls, extasiats i trasbalsats, en la gran majestat del Pantocràtor de les vostres basíliques, venerables germans de les Esglésies orientals i també de les occidentals Nosaltres ens veiem com representat en l' humilíssim predecessor Nostre Honori III, adorant Crist, en l' esplèndid mosaic de l' absis de la basílica de Sant Pau extramurs, ell, petit d' estatura i com anihilat, prostrat a terra, besa els peus de Crist de gegantesca estatura que presideix i beneeix en actitud majestuosa de mestre rei l' assemblea reunida a la basílica, és a dir, l' Església Aquesta escena, ens sembla que es reprodueix aquí, i no ja sota la forma d' una imatge o d' una pintura, sinó ben bé en una realitat històrica i humana, que reconeix en Crist el principi i la font de la humanitat redimida, de la seva Església, i reconeix l' Església com una emanació i una continuació terrestre i alhora misteriosa de Crist mateix, talment que—sembla com si es representés als ulls—vea la nostra ànima aquella visió de l' Apocalipsi que l' apòstol Joan descriu amb aquestes paraules *Va mostrar-me després el riu d' aigua de la vida, transparent com cristall, que sortia del setial de Déu i de l' anyell* (Apoc 20,1).

[14] És molt oportú, a judici Nostre, que aquest Concili parteixi d' aquesta visió, o, encara més bé, d' aquesta celebració mística, que proclama Nostre Senyor Jesucrist el Verb encarnat, el Fill de Déu i el Fill de l' home, el Redemptor del món, això és l' esperança de la humanitat i el seu Mestre únic i Suprem, Pastor, Pa de vida, Pontífex nostre i Víctima nostra, l' únic Mediador entre Déu i els homes, Salvador de la terra, el Rei que ha de venir del segle etern I aquesta celebració declara al mateix temps que nosaltres som cridats per Crist, que som els seus deixebles, els seus apòstols, els seus testimonis, els seus ministres, els seus representants; i també, amb tots els altres fidels, els seus membres vivents, units en aquest immens i únic Cos místic que mitjançant la fe i els sagraments, ell mateix es forma al transcurs de les generacions humanes, que és la seva Església, societat espiritual i visible, fraterna i jeràrquica, avui temporal i demà eterna

Els objectius principals del Concili

[15] Si tenim ben present en el nostre esperit, venerables germans, aquesta idea suprema que Crist és el nostre fundador, i el nostre cap invisible però real, i que nosaltres ho rebem tot d' ell, talment que amb ell formem el *Crist total,* del qual parla sant Agustí, i que tota la teologia de l' Església n' està penetrada, segurament

que podrem comprendre millor els objectius principals d' aquest Concili, que per raó de la brevetat i d' una més fàcil intel.ligència concretarem a quatre punts: el coneixement, o si plau més, la consciència de l' Església, la seva renovació, el restabliment de la unitat de tots els cristians, el diàleg de l' Església amb el món d' avui.

I. La consciència de l' Església

[16] No hi ha dubte que és un desig, una necessitat, un deure de l' Església de donar finalment una definició més aprofundida d' ella mateixa. Tots recordem les imatges admirables que la Sagrada Escriptura usa per donar-nos una idea de la naturalesa de l' Església: l' anomena, de vegades, l' edifici construït per Crist, la casa de Déu, el temple i el tabernacle de Déu, el seu poble, el seu ramat, la seva vinya, el seu camp, la seva ciutat, la columna de la veritat, i finalment l' Esposa de Crist, el seu Cos místic. L' Església, tot meditant la riquesa mateixa d' aquestes imatges lluminoses, arribà que es reconegués ella mateixa com a una societat històrica, visible i jeràrquica, i al mateix temps animada interiorment d' una força misteriosa. La cèlebre encíclica del papa Pius XII *Mystici corporis* ha respost d' una part a l' anhel que ella sentia de donar de si mateixa un cos de doctrina complet, i de l' altra l' ha estimulada encara més a donar la seva pròpia definició d' una manera més exhaustiva. El Concili ecumènic Vaticà primer ja s' havia proposat aquest tema, i diverses causes externes impel.liren molts homes doctes d' aleshores, tant de dintre com de fora de l' Església, al seu estudi: per exemple, l' increment del caràcter social de la civilització moderna, el desenrotllament de les comunicacions entre els homes, la necessitat de jutjar las diverses denominacions cristianes segons el concepte veritable i unívoc contingut en la revelació divina, etc.

Definició del concepte ver, profund, complet de l' Església

[17] No ens ha d' estranyar que al cap de vint segles de la religió fundada per Crist i després del desplegament de l' Església catòlica en tot el món, com també de les altres comunitats religioses que porten el nom de Crist i que s' anomenen Esglésies, no ens ha d' estranyar, dèiem, si la noció autèntica, profunda i completa de l' Església, com Crist l' ha fundat i els apòstols començaren de construir, tingui encara necessitat de ser enunciada d' una manera més precisa. L' Església és un misteri, és a dir, una realitat penetrada de la presència divina, i per tant és d' una tal naturalesa que sempre admet noves investigacions, noves i més profundes recerques.

[18] El pensament humà es desplaça d' una manera progressiva: passa d' un coneixement empíric de la veritat als coneixements científics i profunds elaborats d' una manera més racional. Dedueix lògicament una veritat d' una altra. Davant una realitat complexa i permanent, s' atura a considerar ara un aspecte, ara un altre, i així dóna a la seva activitat el desplegament que la història de la humanitat registra.

Ha arribat l' hora, ens sembla, que la veritat sobre l' Església de Crist ha de ser cada dia més explorada, ordenada i expressada, no, segurament, amb aquelles fórmules solemnes que s' anomenen definicions dogmàtiques, sinó amb aquelles declaracions, per les quals l' Església es diu a si mateixa, amb un magisteri més explícit i més autoritzat, el que ella pensa de si mateixa.

L' Església es forma una consciència cada dia més clara d' ella mateixa, quan s' adhereix fidelment, fermament a les paraules i al pensament de Crist, quan recorda piadosament l' ensenyament ple d' autoritat de la sagrada tradició eclesiàstica, quan mostra dòcil a la il.luminació interior de l' Esperit Sant, que precisament sembla esperar avui de l' Església que faci tot el possible per tal que els homes la reconeguin verament tal com ella és.

[19] Creiem que en aquest Concili ecumènic l' Esperit de la veritat suscitarà una llum més radiant en els sagrats membres de l' Església docent i inspirarà una doctrina més completa sobre la naturalesa de l' Església, de manera que l' Esposa de Crist vegi en el seu Espòs la seva imatge, com en un mirall, i, amb un sentiment d' amor vivíssim, s' esforçarà a descobrir en ell la seva pròpia fesomia, volem dir aquella bellesa que Crist vol que resplendeixi en la seva Església.

[20] Per això el tema principal d' aquesta sessió segona del present Concili ecumènic serà el que es refereix a l' Església mateixa. Serà estudiada a fons la seva naturalesa, per tal de donar, dintre els límits que permet el llenguatge humà, una definició que pugui instruir-nos millor sobre la seva constitució real i fonamentada i ens mostri més clarament els múltiples aspectes de la seva missió salvadora.

La doctrina teològica pot, doncs, assolir un progrés magnífic realment digne, de manera que mereixi l' atenta consideració de part dels germans separats i que, com ho desitgem ardentment, els mostri cada vegada més fàcil el camí que condueix a una harmoniosa unitat de pensament.

La doctrina sobre l' episcopat. La seva col.laboració amb el Papa

[21] Entre els diversos i molts problemes que aquest tema plantejarà a la reflexió de l' assemblea conciliar, el primer serà el que mira a vosaltres, venerables germans, com a bisbes de l' Església de Déu. No vacil.lem a dir-vos que esperem amb gran esperança i sincera confiança els debats sobre aquesta qüestió. Salvaguardades, de fet, les declaracions dogmàtiques del Concili ecumènic Vaticà primer sobre el Pontífex romà, ara es tractarà d' aprofundir la doctrina sobre l' episcopat, sobre les seves funcions i sobre les seves relacions amb Pere. Aquests debats ens aportaran a Nós mateix uns criteris doctrinals i pràctics que aprofitarem en l' exercici del nostre ofici apostòlic. Aquest ofici universal, encara que estigui dotat per Crist de la suficiència i de la plenitud de poder, que vosaltres coneixeu bé, tanmateix podrà rebre un major ajut i més fort sosteniment

en les modalitats i mesures que s' estableixin oportunament, amb una col.laboració més eficaç i responsable dels estimats i venerables germans en l' episcopat.

El Cos místic

[22] Després que s' hagi aclarit aquest punt de doctrina, seguirà l' estudi d' un altre capítol: caldrà tractar de la composició del Cos visible i místic de Crist, que és l' Església militant i pelegrina a la terra, és a dir, dels sacerdots, dels religiosos, dels fidels i també dels germans que estan separats de nosaltres i que són cridats, ells també, a adherir-s' hi d' una manera plena i completa.

[23] ¿Qui no s' adonarà de la importància i trascendència d' aquesta missió doctrinal confiada al Concili? L' Església en podrà treure una consciència de si mateixa, és a dir, de la virtut, que engendra llum, exultança, santedat. Déu faci que les nostres esperances es vegin complertes.

II. La renovació de l' Església

[24] Aquestes esperances es relacionen també amb un altre objectiu primordial del Concili, el que té per nom: la renovació de l' Església.

[25] Aquest objectiu hauria de derivar-se també, a judici Nostre, de la consciència que tenim de la relació que uneix Crist amb l' Església. Hem dit que l' Església vol veure en Crist la seva imatge, com en un mirall: si aquesta mirada li revelava alguna ombra, algun defecte en el seu rostre o en el seu vestit nupcial, ella ¿què hauria de fer com per instint i ben coratjosa? És clar, no altra cosa li caldria, sinó renovar-se, corregir-se, esforçar-se per recobrar aquella conformitat amb el seu diví model, l' assoliment de la qual constitueix el seu deure fonamental.

[26] Recordem-nos de les paraules de Jesucrist en la seva oració sacerdotal, davant de la seva suprema passió i de la seva mort imminents: *Em consagro jo, a fi que ells quedin consagrats amb la veritat* (Io 17,19).

El Concili ecumènic Vaticà segon ha de col.locar-se—segons la Nostra opinió—en aquest pla essencial de vida volgut per Crist. Solament després d' haver fet aquest treball de santificació interior, l' Església podrà mostrar el seu rostre a tot el món, dient aquella sentència: *Qui m' ha vist a mi, ha vist el Pare* (Io 14,9).

Propòsit vàlid de rejovenir-se

[27] Sota aquest aspecte, el Concili vol ser com una nova primavera que desvetlli les immenses energies espirituals i morals que estan quasi latents en el si de l' Església. El Concili es presenta, doncs, amb el propòsit deliberat de rejovenir totes les forces interiors de l' Església, i també les normes que regulen les seves estructures canòniques i les formes dels seus ritus. És a dir, aquest Concili ten-

deix a donar a l' Església un augment d' aquella formosa perfecció i santedat que només la imitació de Jesucrist i la unió mística amb ell per l' Esperit Sant li pot conferir.

Aquesta renovació no implica que l' Església hagi estat infidel a Crist

[28] Sí, el Concili tendeix a una renovació de l' Església. Però, mireu: dient aquestes coses i manifestant aquests desigs, que ningú no pensi que Nosaltres volem dir que l' Església catòlica d' avui pugui ésser acusada d' infidelitat substancial al pensament del seu fundador. Al contrari, la descoberta aprofundida de la seva fidelitat substancial envers Crist l' omple de fortitud i d' humilitat joiosa, i li infon el coratge i la força de corregir les imperfeccions degudes a la feblesa humana. La renovació que pretén el Concili no consisteix, doncs, en un capgirament de la vida present de l' Església, ni en una ruptura amb la seva tradició en allò que en ella hi ha d' essencial i de venerable, sinó que és precisament un homenatge tributat a aquesta tradició, el fet mateix de voler despullar-la de tot el que ella manifesti de caduc i de defectuós i fer-la autèntica i fecunda.

Els punts principals del programa de renovació

[29] ¿No diu Jesús mateix als seus deixebles: *Jo sóc el cep veritable, i el meu Pare és el vinyater. Tota sarment meva que no dóna fruit, la talla; i tota la que dóna fruit, la poda, perquè doni més fruit?* (Iō 15,1-2). Aquest text evangèlic basta per a donar-nos una idea dels principals capítols del perfeccionament a què aspira i persegueix avui l' Església. El primer capítol d' aquest perfeccionament mira la seva vitalitat interior i exterior. Al Crist vivent ha de respondre l' Església vivent. Si la fe i la caritat són els principis de la seva vida, és evident que res no s' haurà d' ometre per tal de donar a la fe seguretat joiosa i aliment nou, i per fer més eficaç la imitació i l' educació cristianes, que són indispensables per a tal fi. No es podrà ometre, diem, un estudi més assidu i un culte més devot de la paraula de Déu, els quals certament hauran de ser tinguts com la base d' aquesta renovació. Després, l' educació de la caritat tindrà el lloc d' honor. Hem d' aspirar a la *Ecclesia caritatis,* a l' Església de la caritat, si volem que pugui ella renovar-se profundament i—el que és particularment ardu i difícil—renovar tot el món que l' envolta. A més, la caritat, com tothom sap, és la reina i es pot dir l' arrel de totes les altres virtuts cristianes: la humilitat, la pobresa, la pietat, l' esperit de sacrifici, la fortalesa en la confessió de la veritat, l' amor de la justícia i qualsevol altra força d' acció de l' home nou.

Anunci d' una tercera sessió

[30] Aquí, el progama del Concili ecumènic s' estén a camps immensos: l' un d' ells, terreny escollit i tot ell florit de caritat, és la sagrada litúrgia. La sessió primera hi consagrà ja moltes i llargues

discussions, i esperem que aquesta segona li aportarà les conclusions encertades. Altres camps atreuran també el mateix interès i la diligència dels pares conciliars; però temem que el poc temps de què disposarem no ens permetrà d' explorar totes les qüestions com cal, de manera que la discussió d' algunes d' elles haurà de diferir-se a una altra sessió.

III. La unitat en la diversitat

[31] Un tercer objectiu es proposa aquest Concili, que constitueix en un cert sentit el seu «drama espiritual»; ens el proposà també el papa Joan XXIII, i mira «els altres cristians», és a dir, aquells qui creuen en Crist, però que no tenim la joia—¡oh joia que ens falta!—de comptar-los entre els que estan units a Nosaltres en el vincle de la perfecta unitat de Crist. Aquesta unitat, que haurien de participar *per se,* en virtut del baptisme, només l' Església catòlica els la pot oferir, i ells virtualment «naturalment» la desitgen.

En efecte, els moviments recents que es donen en les comunitats cristianes separades de Nosaltres i que cada dia es desenrotllen més, ens demostren clarament dues coses: que només hi ha una sola Església de Crist, i per això ha de ser única; i que aquesta unió misteriosa i visible només es pot assolir en la unitat de la fe, en la participació dels mateixos sagraments i en l' harmonia orgànica d' un únic governament eclesiàstic, encara que això alhora pot compaginar-se molt bé amb el respecte a una àmplia diversitat de llengües, de ritus sagrats, de tradicions històriques, de prerrogatives locals, de corrents espirituals, d' institucions legítimes, i formes de vida i activitats preferides.

[32] ¿Quin és el pensament, quina és l' actitud del Concili davant d' aquests estols immensos de germans separats de nosaltres i del pluralisme possible en les realitzacions de la unitat? Són ben clars. La convocatòria d' aquest Concili, en aquest aspecte també és característica. Ell tendeix a una ecumenicitat total i universal, almenys en el desig, en les pregàries a Déu, en la preparació. Avui brilla l' esperança, demà potser serà una realitat. És a dir, aquest Concili, mentre crida, compta i guarda en la pleta les ovelles que amb just i ple dret formen aquesta pleta, al mateix temps obre les portes, alça la veu, espera amb ànsia les tan nombrosos ovelles de Crist que no són dintre l' única pleta. És una característica, doncs, d' aquest Concili, invitar, esperar i confiar en una futura participació més ampla i més fraterna en la seva autèntica ecumenicitat.

Salutació als observadors

[33] Ara, la Nostra paraula s' adreça amb respecte als representants de les comunitats cristianes separades de l' Església catòlica, invitats per l' Església, i que elles han enviat a aquesta assemblea solemne per assistir-hi en qualitat d' observadors.

[34] Els saludem de tot cor; fer-ho ens és un goig. Els agraïm

que hagin vingut. A través d' ells, enviem un missatge de pare i de germà a les venerables comunitats que ells aquí representen.

[35] La Nostra veu tremola i el Nostre cor batega d' emoció, perquè el fet de tenir-los avui a prop nostre ens porta un consol inefable i una esperança dolcíssima tan grans, com profundament ens adolora la seva persistent separació.

Perdó recíproc de les ofenses

[36] Si se 'ns pot imputar alguna culpa per aquesta separació, en demanem humilment perdó a Déu i demanem també perdó als germans que es puguin sentir ofensos per nosaltres. Per la nostra part estem disposats a perdonar les ofenses, de què l' Església ha estat objecte, i a oblidar el dolor que ella, tan colpida, ha experimentat per raó de la llarga sèrie de discussions i de separacions.

[37] Ara el Pare celestial aculli aquesta Nostra declaració i ens torni a tots una pau veritablement fraterna.

Principis per a la realització de la unitat

[38] Resten, ho sabem, qüestions greus i complicades per la seva naturalesa, que cal estudiar, tractar i resoldre. Voldríem, és clar, que això es fes de pressa, perquè la caritat de Crist «ens empeny»; però estem persuadits que aquests problemes requereixen moltes condicions per a trobar el seu bon camí, i solucionar-los. Aquestes condicions encara no estan pas madures, per a arribar ja al final, i no ens fa por d' esperar pacientment l' hora benaurada de la reconciliació perfecta.

[39] Tanmateix, volem confirmar entretant als observadors aquí presents, alguns principis fonamentals sobre la base dels quals creiem que s' ha de realitzar la unitat eclesial amb els germans separats. I això ho diem a fi que ells se 'n facin ressò en les seves comunitats cristianes respectives; i també per tal que la Nostra veu arribi igualment a les altres comunitats cristianes separades de Nosaltres que no han acollit la nostra invitació d' assistir al Concili, la qual, amb tot, no comporta cap compromís ni d' una part ni de l' altra. Ens sembla que pot ser bo d' anunciar aquí aquests principis, encara que, com creiem, ja siguin coneguts d' aquests nostres germans.

La nostra fe no és un obstacle

[40] Les paraules que els adrecem són pacífiques i plenament sinceres. No s' hi amaguen ni paranys ni cap recerca dissimulada d' interessos o avantatges temporals. Nosaltres devem a la nostra fe, que sincerament creiem divina, una adhesió del tot franca i del tot ferma. Però estem convençuts que ella no és cap obstacle per arribar a l' acord anhelat entre nosaltres i els germans separats; precisament perquè es tracta de la veritat divina, que és el principi d' unitat, no de divergència ni de separació. Amb tot, no volem de cap manera fer de la nostra fe un motiu de polèmica amb ells.

El respecte del tresors autèntics. El coneixement mutu

[41] En segon lloc, considerem amb el respecte que li és degut, el patrimoni religiós, originari i comú, que els nostres germans separats han conservat i àdhuc, en part, han desenrotllat bé. Veiem amb goig els esforços dels qui cerquen amb tota honradesa de posar de relleu i d' honorar els tresors autèntics de veritat i de vida espiritual que aquests germans separats posseeixen, i això, amb la intenció de millorar les nostres relacions amb ells. I confiem que ells també, de la seva banda, animats del mateix desig, voldran conèixer més profundament la nostra doctrina i veure millor que ella deriva lògicament del dipòsit de la revelació divina, i voldran alhora conèixer d' una manera més completa la nostra història i la nostra vida religiosa.

La confiança en Déu

[42] Finalment, direm referent a això que, conscients de les dificultats enormes que s' oposen encara a la unificació desitjada, posem humilment la Nostra confiança en Déu. Continuarem pregant. Maldarem amb totes les forces per donar un més gran testimoni de vida veritablement cristiana i de caritat fraterna. I si la realitat no respongués a la Nostra esperança i a la Nostra expectació, recordarem la paraula tan consoladora de Crist: *El que és impossible als homes, és possible a Déu* (Lc 18,27).

IV. El diàleg amb el món actual

[43] Després, el Concili treballarà finalment per a establir un pont per arribar al món contemporani. Hi ha un fenomen singular: mentre que l' Església, animant més cada dia, amb la força de l' Esperit Sant, la seva vida interior, es diferencia i se separa de la societat profana que l' envolta, al mateix apareix com a ferment vivificador i com a instrument de salvació d' aquest mateix món; i descobreix i confirma la seva vocació missionera, que és el seu deure essencial, i que consisteix, conforme al mandat que ha rebut, a anunciar amb gran coratge l' Evangeli a tots els humans qualsevol que sigui la seva condició.

El missatge del Concili al món

[44] Vosaltres mateixos, venerables germans, teniu experiència d' aquest prodigi. Vosaltres, en efecte, en iniciar els treballs de la sessió primera i com inflamats per la paraula del papa Joan XXIII en el seu discurs d' obertura, immediatament vau sentir la necessitat d' obrir de bat a bat—per dir-ho així—les portes d' aquesta assemblea i enviar al món, des del llindar i amb veu ben alta, un missatge de salutació, de fraternitat i d' esperança. Gest singular, però admirable. Hom diria que aleshores el carisma profètic de l' Església esclatà de repent; i, com sant Pere el dia de Pentecosta es va sentir impulsat a alçar de seguida la veu i a parlar al poble, i així també vosaltres heu volgut ocupar-vos de seguida no dels vostres afers,

sinó dels de la família humana, no establir entre vosaltres el diàleg, sinó entaular-lo amb el món.

[45] Això significa, venerables germans, que l' amor caracteritza aquest Concili, l' amor més gran i més pressionant, l' amor que pensa en els altres abans de pensar en si mateix, l' amor universal de Crist.

[46] Aquest amor és el que sosté el nostre esperit, perquè, en posar la nostra mirada sobre la vida dels homes, tal com ella és avui, ens hauríem d' espantar més que no pas d' encoratjar, hauríem d' estar afligits més que no pas contents, hauríem de prendre una actitud de defensa davant dels perills, i de condemna dels errors, més que no pas de confiança i d' amistat.

Els catòlics perseguits

[47] Ens cal ser realistes: no amagar de cap manera les ferides que, per nombrosos motius es fan, malgrat tot, a aquest mateix Concili universal. ¿És que som cecs i no veiem molts seients buits en aquesta assemblea? ¿On són els nostres germans dels països en els quals l' Església és perseguida, i en quines condicions es troba la religió en aquests territoris? I meditant aquestes coses, les veiem encara més greus si pensem en tot el que sabem i encara molt més en el que no podem saber referent a la jerarquia, als religiosos i a les religioses i a tants fills Nostres sotmesos a amenaces, vexacions, privacions, opressions per la seva fidelitat a Crist i a l' Església. ¡Quina tristesa que sentim davant de tants sofriments! ¡I quin dolor tan fort, que ens fa sofrir, de veure que en certs països la llibertat religiosa i també altres drets fonamentals de l' home són conculcats en virtut de principis i mètodes d' intol.lerància política, racial o antirreligiosa! El cor es dol d' haver de constatar que en el món encara es cometin tantes injustícies contra els qui volen professar honestament i lliurement la seva religió. Però el Nostre plany entristit. en lloc de dictar-nos paraules severes, prefereix expressar encara una altra vegada una exhortació plena de sinceritat i d' humanitat per a tots els responsables d' aquesta trista condició: que desisteixin d' aquesta hostilitat injustificada contra la religió catòlica, els membres de la qual no han de ser considerats com a enemics o com a ciutadans deslleials, sinó com a ciutadans honestos i membres laboriosos de la societat civil a la qual pertanyen. I als catòlics que sofreixen per la seva fe, els adrecem en aquesta nova ocasió la Nostra salutació afectuosa i per ells demanem a Déu un consol particular.

L' ateisme

[48] La Nostra amargura no acaba aquí. Quan mirem el món, ens entristim immensament per tantes altres calamitats que hi descobrim; sobretot per l' ateisme, que invadeix una part de la humanitat, i introdueix de tal manera el desequilibri en l' ordre intel.lectual, moral i social, que fa perdre pas per pas en el món la veritable noció d' aquest ordre. Mentre creix la llum que dóna la ciència de

les coses de la naturalesa, la ciència de Déu, i per tant la veritable ciència de l' home, ací i allà s' obscureix malauradament. I per això, mentre el progrés perfecciona d' una manera meravellosa tota mena d' instruments de què l' home disposa, la solitud, la tristesa, la desesperació cada dia invadeixen més el cor humà.

Un missatge d' amor als homes d' avui

[49] Sobre aquesta condició de l' home modern, condició complexa i trista, per raó de tants motius, encara tindríem moltes més coses per dir; però avui no tenim més temps. Ara, com dèiem, l' amor omple la Nostra ànima, i l' ànima de l' Església reunida en Concili. Mirem el nostre temps i les seves manifestacions diverses i contradictòries, amb una gran simpatia, i amb un desig immens de presentar als homes d' avui el missatge d' amor, de salvació i d' esperança que Crist ha portat al món: *Déu no va enviar el seu Fill al món per condemnar el món, sinó perquè el món se salvi per ell* (Io 3,17).

[50] Que el món ho sàpiga: l' Església el mira amb amorosa comprensió, amb sincera admiració; i amb un sincer propòsit no de dominar-lo, sinó de servir-lo, no de menysprear-lo, sinó d' engrandir la seva dignitat, no de condemnar-lo, sinó de portar-li el consol i la salvació.

Els qui sofreixen

[51] Des d' aquesta finestra oberta a tot el món, que és el Concili, l' Església fixa la mirada amb un particular interès del seu cor sobre algunes categories de persones. Mira els pobres, els necessitats, els afligits i els malalts, els presoners, els qui passen fam; és a dir, mira d' una manera particular aquella part d' humanitat que sofreix i que plora, perquè ella sap que aquests homes li pertanyen de dret evangèlic. Per això li agrada servir-se de les paraules del Senyor, i dir-los: *Veniu a mi tots* (Mt 11,28).

Els artífexs de la cultura

[52] L' Església mira els artífexs de la cultura humana: els homes del pensament i de les lletres, els científics, els artistes. L' Església també els professa una gran estima i un vivíssim desig d' acollir les seves experiències, d' estimular el seu ingeni, de salvaguardar la seva llibertat, i d' obrir als seus esperits turmentats i agitats l' entrada a les regions sobrenaturals de la paraula i de la gràcia de Déu.

Els treballadors

[53] Mira els treballadors, la dignitat de les seves persones i del seu treball; les seves legítimes aspiracions; la necessitat de promoció social i d' elevació interior, que encara els afligeix tant; la missió que se' ls pot reconèixer, si s' exerceix amb esperit recte i cristià, de crear un ordre nou del món, d' un món d' homes lliures, d' homes germans. L' Església, mare i mestra, resta al costat seu.

Els governants

[54] Mira els governants dels pobles. A les paraules severes i a les amonestacions que sovint es veu obligada a adreçar-los, avui l' Església prefereix un mot ple d' exhortació i de confiança: ¡coratge, caps de les nacions! Vosaltres podeu procurar ara als vostres pobles un gran nombre de béns que la vida dels homes necessita: el pa, la instrucció, el treball, l' ordre, la dignitat pròpia de ciutadans lliures i concordes, si és que coneixen què és l' home; i només la saviesa cristiana ens ho pot ensenyar plenament. Vosaltres podeu, treballant a una, guiats per la justícia i per l' amor, crear la pau, aquest bé suprem—el més important de tots—que tots els homes desitgen amb tant d' anhel i que l' Església defensa i promou amb tant de coratge i diligència. Vosaltres podeu fer de la humanitat una sola ciutat. ¡Que el Senyor sigui amb vosaltres!

Les religions no-cristianes

[55] I després, l' Església mira més enllà, pel damunt de l' horitzó de la cristiandat. ¿Com podria posar límits al seu amor, si ella ha d' imitar l' amor de Déu Pare, que fa ploure les seves gràcies sobre tots els homes (cf. Mt 5,48) i que ha estimat tant el món, que per a la seva salvació fins i tot ha sacrificat el seu Fill Unigènit? (Io 3,16). Porta, doncs, la seva mirada més enllà de la seva pròpia esfera, i mira les altres religions que conserven el sentit i la noció de Déu, únic, creador, provident, summe i transcendent; aquestes religions que tributen a Déu un culte amb actes de pietat sincera, i que d' aquestes pràctiques i d' aquestes creences deriven la base dels seus costums i de la vida social.

L' Església catòlica descobreix, és cert, i no sense dolor, en aquestes religions, llacunes, defectes i errors; però, no pot deixar de dirigir a elles el seu pensament per a recordar-los que la religió catòlica aprecia, com es mereix, tot el que en elles hi ha de ver, de bo i d' humà; i també els assegura que per a salvaguardar en la societat moderna el sentit religiós i el culte de Déu—obligació i necessitat de la veritable civilització—, l' Església està a primera línia, com la mantenidora i defensora més vàlida dels drets de Déu sobre la humanitat.

Els joves, les nacions novelles, els qui se senten sols

[56] Finalment, l' Església mira els altres camps immensos de la humanitat: les noves generacions que pugen, aquesta joventut que aspira a viure i a afirmar-se; les nacions novelles que adquireixen consciència d' elles mateixes, vindiquen la seva independència, s' estableixen la seva organització civil; els innombrables homes que se senten sols, encara que visquin en el tumult d' una societat que no té cap paraula saludable per donar a les seves ànimes. A tots aquests, l' Església catòlica adreça la seva paraula plena d' esperança, i a tots desitja i ofereix la llum de la veritat, de la vida i de la salvació,

perquè Déu *vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1 Tim 2,4).

[57] Venerables germans, la nostra missió de ministres de salvació és gran i greu. Per tal de respondre-hi millor, ara estem reunits en aquesta solemne assemblea. Que la concòrdia de les nostres ànimes, profunda i fraternal, ens guiï i ens conforti. Que la comunió amb l'Església del cel ens sigui propícia; que ens assisteixin els sants benaurats de les nostres diòcesis i de les famílies religioses, tots els àngels i tots els sants, especialment sant Pere i sant Pau, sant Joan Baptista i en particular sant Josep, que ha estat declarat patró d'aquest Concili. Que la Verge Maria Mare de Déu, que invoquem de tot cor, ens concedeixi la seva assistència materna i poderosa. Que Crist ens presideixi. I que tot sigui per a la glòria de Déu, en honor de la santíssima Trinitat, la benedicció de la qual ens atrevim a donar-vos a tots, en nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant.

Acabat el seu discurs en llatí, el Papa afegí a continuació una salutació particular en grec:

[58] Us saludem també, cordialment, cristians de tradició oriental, en aquella llengua grega que fou la dels primers concilis ecumènics, dels il.lustres pares i mestres de l'Església: Basili el Gran, Gregori de Niça, Gregori de Nacianc, Joan Crisòstom, Ciril d'Alexandria, Joan Damascè i tants d'altres que són llum per a tot el món i són glòria del pensament cristià.

Germans de les santes Esglésies d'Orient, preguem i treballem per la glòria de Déu i per la difusió del seu regne amb fe i amor.

I després una altra salutació en llengua eslava

[59] Us saludem també, cristians dels pobles eslaus, i us expressem el Nostre desig de pregar i de treballar per la glòria de Déu i per l'extensió del seu regne en la fe i en la caritat.

ELS PRIMERS FRUITS DEL CONCILI

Discurs pronunciat pel papa Pau VI, el dia 4 de desembre de 1963, en la congregació pública en la qual foren promulgats la constitució sobre la Sagrada Litúrgia i el decret sobre els mitjans de comunicació social, a la clausura de la sessió segona del Concili.

Venerables germans:

[1] Ha arribat l'hora de clausurar aquesta sessió segona del Concili ecumènic Vaticà segon.

[2] D'un llarg temps ençà heu estat allunyats, zelosos pastors, de la vostra seu, on el ministeri sagrat reclama la vostra presència, el vostre consell, la vostra acció; la labor que us han exigit les cerimònies, els estudis i les reunions d'aquesta fase del Concili, ha estat forta, assídua i llarga. Ja hem entrat al sant temps d'Advent,

que ens prepara per a celebrar dignament la commemoració anyal, sempre plena de sentit, de bellesa i de pietat, del Naixement de Nostre Senyor Jesucrist. A l' hora de la celebració tan important i absorbent del misteri inefable de l' encarnació del Verb de Déu, cap de nosaltres no ha de tenir el pensament posat en altres ocupacions, per nobles i santes que siguin, ni estar en una altra seu que no sigui la de la seva residència, per excelsa i venerable que fos; hem de residir i hem de celebrar els misteris litúrgics allà on la providència divina ha confiat a cadascú de nosaltres una Església, una comunitat, un càrrec sacerdotal i pastoral.

[3] Ens cal, doncs, interrompre una segona vegada el curs d' aquestes magnífiques sessions sinodals, i donar-nos els uns als altres la salutació de la pau fraterna, experimentar novament el flux i el reflux inexorables de les coses que el temps engendra i devora; cal que ens separem després d' haver conviscut, fraternalment i amb joia, dies i esdeveniments magnífics.

Agraïment a tots els qui han participat en aquesta sessió

[4] Però, això no ha de ser sense que abans no donen gràcies a Déu pels beneficis que ens ha concedit en aquesta circunstància i per mitjà dels mateixos esdeveniments. No podem silenciar tampoco el nostre agraïment a tots els qui han pres part en aquesta sessió conciliar i que de tantes i tan diverses maneres han contribuït al seu bon desenrotllament. Testimoniem especialment la nostra gratitud als pares conciliars, a la presidència del Concili, a la comissió coordinadora dels treballs del Concili, als moderadors, a la secretaria, particularment, com també a les comissions, als experts, als serveis de premsa i de televisió, a tots els qui han fet acollidora aquesta basílica i també a totes les persones que han facilitat i assegurat als pares conciliars l' hospitalitat i tota mena de serveis. A més, devem un agraïment especial als pares conciliars que han ofert la seva aportació econòmica per a contribuir en les despeses enormes que comporta la bona organització del Concili i que amb la seva caritat fraterna han ajudat els seus germans necessitats o que han socorregut amb els seus donatius les necessitats immenses de l' Església i les víctimes de les catàstrofes recents.

[5] Abans de cloure aquesta sessió seria oportú de fer un resum dels treballs i de donar una mirada de conjunt al desenrotllament que han seguit i veure quins han estat els seus resultats. Per això, ara, seria massa llarg, ni podríem exposar-ho tot d' una manera completa. Molts elements d' aquest Concili pertanyen al camp de la gràcia i al reialme íntim de les ànimes, on no sempre és fàcil de penetrar. A més, molts dels fruits o resultats del nostre treball, en aquest moment encara no són madurs; més aviat són com unes llavors confiades al solc, i que esperen, del temps vinent i de les noves intervencions, de la misteriosa acció divina, el seu desplegament efectiu i benèfic.

Objectius ja assolits

[6] No obstant, no ens acomiadarem d' aquesta beneïda aula conciliar sense donar gràcies a Déu pels beneficis que d' aquest esdeveniment han brollat, com d' una font. I així, en primer lloc direm que alguns dels objectius que el Concili s' havia proposat, ja han estat assolits, almenys en part. L' Església volia adquirir una consciència més plena i un coneixement més gran d' ella mateixa. I heus aquí que ha iniciat, en l' estament mateix dels seus pastors i doctors, una gran meditació sobre el misteri del qual ella deu el seu origen i la seva forma. Aquesta meditació no és acabada, però la dificultat mateixa d' acabar-la ens fa adonar de la profunditat i de l' amplitud d' aquesta doctrina, i ens estimula tots a unir els nostres esforços per a comprendre-la i expressar-la bé com cal. Aquest esforç guiarà necessàriament els nostres pensaments, i també els dels fidels que segueixen amb atenció els nostres treballs, a Crist de qui tot ens ve i al qual volem referir-ho tot, segons la paraula de sant Pau: *Reconciliare omnia in ipsum,* reconciliar amb ell totes les coses (Col 1,20). Per altra banda, aquest esforç farà més gran el nostre goig d' haver estat nosaltres cridats a formar part d' aquest Cos místic de Crist i intensificarà la nostra caritat mútua, principi i llei de la vida de l' Església. Alegrem-nos, venerables germans. ¿Quan l' Església, en efecte, ha tingut consciència tan plena de si mateixa? ¿Quan ha estat tan enamorada de Crist, tan feliç, tan concorde, tan desitjosa d' imitar el seu Senyor i disposada a complir la seva missió? Alegrem-nos, venerables germans: hem après de conèixer-nos els uns als altres i hem après de dialogar entre nosaltres; de gairebé forasters com érem els uns per als altres, mireu, ens hem fet amics. ¿No hem experimentat, gairebé d' una manera podríem dir sensible, la veritat d' aquelles paraules de sant Pau amb les quals defineix precisament l' Església: *Ja no sou estrangers ni forasters, sinó que sou ciutadans del poble de Déu i membres de la família de Déu. Esteu edificats sobre el fonament dels apòstols i dels profetes i el mateix Crist Jesús és la pedra angular?* (Eph 2,19-20). ¿No ens és permès d' entreveure ja des d' ara el desenrotllament que tindrà la legislació canònica amb la qual és governada l' Església? Aquest desenrotllament creiem que es verificarà en dos sentits: primerament, el de conèixer cada membre de l' Església i cada funció amb més dignitat i més possibilitat d' acció; després el de reforçar cada vegada més el poder sagrat que cohesiona d' una manera jeràrquica tota la societat catòlica, i això, diguem-ho així, per l' acció d' una força que ve de dins, és a dir, per un increment d' amor, de concòdia i de respecte mutu. Per això, hem de tenir aquest Concili com un gran esdeveniment, i també com un gran do de Déu a la seva Església pel fet que els nostres esperits s' orientin tan resoltament vers aquests pensaments i aquests propòsits.

Els observadors i els auditors

[7] Si ara ens fixem en les activitats mateixes del Concili, també ens hem d' alegrar que hagin tingut una participació tan nombrosa, tan assídua, tan activa. L' espectacle d' aquesta basílica, ocupada pel grup compacte i venerable dels pares, ens ha omplert novament d' admiració, de devoció i d' alegria espiritual; hem tingut una altra vegada el goig de tornar a veure els honorables observadors, que amb tanta gentilesa han acceptat la nostra invitació d' assistir als treballs del Concili. Un altre motiu de consol de pare, ha estat la presència a les reunions, callada però tan atenta, dels auditors laics. Aquests fills caríssims representen els estols immensos del laïcat catòlic, que col.laboren amb la jerarquia de l' Església a la difusió del regne de Déu. En aquesta aula i en aquesta hora solemne tot esdevé simbòlic, tot gairebé parla, tot porta a l' esperança sobrenatural, a la contemplació de les coses celestials.

[8] Una satisfacció de no menys valor ens dóna veure la manera com s' ha desenrotllat fins ara el treball del Concili. ¿Es que no hem de manifestar el nostre reconeixement als Pares de la Presidència Conciliar, als moderadors, a la Secretaria del Concili, a les Comissions i als experts, que us han assistit amb llur treball i consell?

La llibertat de paraula

[9] Notarem aquí dos aspectes d' aquest treball: ha estat molt intens i s' ha realitzat en una llibertat d' expressió completa. Aquest doble mèrit, que és una característica pròpia d' aquest Concili, ens sembla de ser remarcat i restarà un exemple per a la història. Així obra avui l' Església, en el moment més important i més significatiu de la seva activitat: fa la seva tasca amb vigor i amb espontaneïtat.

[10] Aquest sentiment de satisfacció no el disminueix gens el fet que, les opinions que han estat manifestades en les discussions conciliars hagin estat múltiples, diferents i àdhuc diverses. Al contrari, això és una prova de la profunditat i de la importància dels temes tractats, de l' interès increïble dels mateixos temes, i de la llibertat, com hem dit, amb què han estat discutits.

La constitució sobre la sagrada litúrgia

[11] Amb tot, la discussió laboriosa i complicada no ha estat pas sense fruits, ja que un dels temes, el primer que fou examinat, i, en cert sentit, el més eminent de tots, pel seu valor intrínsec i per la seva importància en la vida de l' Església—volem dir la Sagrada Litúrgia—ha assolit el seu feliç acabament i avui per Nosaltres ha estat promulgat solemnement. Ple de goig per aquest resultat el Nostre esperit exulta. A més, descobrim que en aquest punt l' ordre en l' escala dels valors i dels deures ha estat observat. Amb això hem professat: que a Déu se li ha de reservar el primer lloc; que

la pregària, és el nostre primer deure; que la litúrgia, és la font primera d' aquest intercanvi diví pel qual se 'ns comunica la vida divina, l' escola primera de la nostra vida espiritual, el do primer que podem fer al poble cristià, que està unit a nosaltres per la fe i la pregària. La litúrgia, finalment, és la invitació primera feta a tots els homes perquè faci saltar la seva llengua muda en pregària santa i veritable, perquè sentin la força immensa, inefable, regeneradora, continguda en el fet de cantar amb nosaltres les lloances de Déu i les esperances dels homes, per Jesucrist i en l' Esperit Sant.

No podem deixar de dir, en aquesta ocasió, amb quin honor és tinguda i amb quina fidelitat és observada la litúrgia entre els fidels de l' Església oriental. Ha estat sempre, per ells, una escola de veritat i una flama d' amor cristià.

[12] Serà bo que apreciem aquest fruit del nostre Concili, com l' element que ha d' animar i, en certa manera, caracteritzar la vida de l' Església. Car, l' Església és, abans de tot, una societat religiosa, una comunitat orant, un poble floreixent de vida interior i d' espiritualitat, que la fe i la gràcia alimenten. Si ara introduïm algunes simplificacions en les formes del culte, i si cerquem de fer-lo més comprensible als fidels i més concorde amb el llenguatge del nostre temps, amb això no pretenem pas disminuir la importància de l' oració ni de postposar-la a les altres ocupacions del ministeri sagrat i de les activitats pastorals, ni de desposseir-la de la seva força d' expressió i de la seva elegància artística; sinó que volem fer-la més pura, més genuïna, acostar-la més a les seves fonts de veritat i de gràcia, que esdevingui més fàcilment el patrimoni espiritual del poble cristià.

Que la pregària sigui unànime

[13] Per tal que així sigui, no volem que ningú atempti contra les normes de la pregària pública de l' Església introduint reformes privades o ritus particulars; que ningú no s' atribueixi el dret d' aplicar per pròpia iniciativa la constitució de Sagrada Litúrgia que avui Nosaltres promulguem, abans que no hagin estat donades les instruccions oportunes i certes sobre aquesta matèria i que les reformes, de la preparació de les quals estaran encarregats uns organismes especials postconciliars, no hagin estat aprovades legítimament. Que aquesta noble pregària de l' Església ressoni unànimement harmonitzada amb tot el món: que ningú no la pertorbi, que ningú no l' ofengui.

El decret sobre els mitjans de comunicació social

[14] Un altre fruit, i no de poca importància, del nostre Concili és el decret sobre els mitjans de comunicació social. Aquest decret mostra que l' Església és capaç d' unir la vida interior amb l' exterior, la contemplació amb l' acció, la pregària amb l' apostolat. Esperem també que aquest treball del nostre Concili podrà servir de

model i d' estímul a múltiples formes d' activitat que actualment, sigui a títol d' instruments, sigui a títol de documents, ja estan al servei de l' exercici del ministeri pastoral i de la missió universal dels catòlics en el món.

Els poders dels bisbes

[15] Com a fruits del Concili, també podem comptar les nombroses facultats que, d' acord amb els objectius pastorals del Concili, hem volgut incloure en la competència dels bisbes, particularment d' aquells que tenen jurisdicció ordinària.

Sentències autoritzades

[16] Però, això encara no és tot. El Concili ha treballat molt. Ha abordat com ja sabeu, moltes qüestions, la solució de les quals es pot dir que es pot considerar continguda virtualment en sentències autoritzades que, un cop s' haurà acabat de tractar la matèria a la qual es refereixen, seran definitivament proposades i legítimament promulgades al seu temps.

El treball de la intersessió

[17] Resten obertes altres qüestions per a un estudi i una discussió ulteriors; i esperem que es podran portar a terme en la sessió tercera vinent, prevista per a la pròxima tardor. No ens desagrada pas, que, tractant-se de problemes tan greus, per la Nostra part puguem reflexionar-hi reposadament. I així, les comissions competents de les quals n' esperem amb confiança un auxili molt eficaç, podran treballar durant aquest temps, tenint en compte el pensament manifestat pels pares conciliars, especialment en les congregacions generals, i preparar per a les reunions futures unes fórmules profundament estudiades, enunciades amb termes ben sospesats, oportunament condensades i abreujades, de manera que els debats—que volem que sempre siguin lliures—resultin més fàcils i més expeditius.

La revelació

[18] Un exemple del que acabem de dir és la qüestió referent a la revelació. El Concili hi respondrà d' una manera que quedi salvaguardat el dipòsit de les veritats divines contra els errors, els abusos i els dubtes que comprometen el seu valor objectiu, i que doni al mateix temps una orientació recta als estudis bíblics, patrístics i teològics que els especialistes catòlics, fidels al magisteri de l' Església i valent-se dels recursos seriosos de la ciència moderna, s' esforçaran a promoure amb confiança, zel i prudència.

La qüestió de l' episcopat

[19] Semblantment, és gran i complexa la qüestió de l' episcopat, que ocupa el primer lloc; en l' ordre lògic i per la importància de la matèria, en aquest Concili ecumènic Vaticà segon, el qual, no ho hem d' oblidar mai, és la continuació natural i el complement del Concili ecumènic Vaticà primer. El nostre Concili, doncs, no en oposició a aquest, sinó en confirmació de les prerrogatives supremes derivades de Crist i reconegudes al Summe Pontífex, i dotades elles de tota l' autoritat necessària per al govern de l' Església universal, s' esforçarà a posar a la seva llum veritable, segons la doctrina de Nostre Senyor Jesucrist i la tradició autèntica de l' Església, la naturalesa i la funció de l' episcopat, d' institució divina. S' esforçarà també a precisar l' extensió i l' exercici dels poders dels bisbes considerats sigui individualment, sigui col.lectivament. I això, a fi d' il.lustrar dignament l' alta funció episcopal en l' Església de Déu, no com si es tractés d' una institució *sui iuris,* separada del pontificat suprem de Pere, i encara molt menys oposada a ell, sinó d' una institució que tendeix unànimement amb ell i sota d' ell al be comú i al fi suprem de l' Església. D' aquesta manera, la connexió jeràrquica de l' Església en sortirà reforçada, no debilitada; la col.laboració interna augmentada, no frenada; l' eficàcia apostòlica multiplicada, no aflebida; la caritat recíproca enfervorida, no refredada. Tenim confiança que el Concili—aquest és el desig—dirà la seva paraula clara i confortadora sobre aquest tema de tanta importància.

L' esquema sobre la Mare de Déu

[20] Esperem, finalment, que el Concili donarà la millor solució possible a la qüestió referent a l' esquema sobre la benaurada Verge Maria: és a dir, el reconeixement unànime i devotíssim del lloc privilegiat i propi que la Mare de Déu ocupa en la santa Església, objecte principal del present Concili. Després de Crist, Maria hi ocupa el lloc més elevat i, al mateix temps, el més pròxim a nosaltres, de manera que puguem honorar-la amb el títol de *Mater Ecclesiae,* Mare de l' Església, per a glòria d' ella i consol nostre.

La col.laboració de l' episcopat en el treball postconciliar

[21] Després d' aquestes qüestions que el Concili ja ha tocat breument, encara n' hi ha un gran nombre que no ha pogut tractar. No obstant, aquestes qüestions ja han estat estudiades amplament. Procurarem fer aprofundir novament l' examen d' aquestes qüestions, a fi de poder presentar a la sessió pròxima del Concili uns esquemes més breus, com ja hem dit més amunt, i concebuts d' una forma que el Concili pugui expressar sense dificultat el seu pensament sobre les proposicions principals, deixant per a les comissions postconciliars, la tasca de desenrotllar-les i de disposar-les sota forma de

normes o lleis. Entre aquestes comissions, el treball principal recaurà certament a la que haurà de fer la compilació dels nous Codis, tant per a l' Església llatina com per a l' Església oriental. En aquest treball postconciliar serà per a Nós màximament preciosa la col.laboració que esperem de l' episcopat, sota formes noves, suggerides per les necessitats i per l' índole de l' estructura eclesiàstica. Per a això, ens serà útil i alhora joiós d' escollir d' entre els bisbes de tot el món i dels ordes religiosos, com es feu per a les comissions preparatòries del Concili, germans òptims i experts. I així, ells conjuntament amb els membres qualificats del sagrat col.legi, que ens aportin ajut i consell per a traduïr en normes oportunes i detallades les decisions generals decretades pel Concili. D' aquesta manera, restant sempre ferm el poder del Pontífex romà, definit pel Concili Vaticà primer, l' experiència i la pràctica ens indicaran, amb l' auxili de la providència divina, la forma de fer més eficaç la col.laboració devota i cordial dels bisbes per al bé i el servei de l' Església universal.

Un balanç positiu

[22] En clausurar aquesta sessió conciliar, i si en fem el recompte com cal creiem que el seu balanç es positiu. Ha treballat molt; ha acabat dos capítols del seu programa; ha ben encaminat l' estudi d' altres qüestions importants. Ha demostrat que les opinions diverses poden manifestar-se amb tota llibertat; al mateix temps ha fet veure que l' acord en les qüestions fonamentals és una cosa desitjada i possible, i que l' adhesió a les veritats dogmàtiques, que formen part del testimoni doctrinal de l' Església, és ferma i oberta per part de tots. A més, ha estimulat en tots nosaltres aquella caritat que no ha de separar-se mai en nosaltres de la recerca i de la professió de la veritat. Mai no ha perdut de vista l' orientació pastoral d' aquest Concili. Ha buscat sempre els mètodes i les expressions pròpies per a acostar a nosaltres els germans separats. Ha associat, finalment, a tots els seus treballs l' oració dirigida a Déu, font i principi de tota la nostra esperança.

[23] Per altra banda, no obstant, el final d' aquesta sessió ens deixa una visió més clara, més viva de tot el que encara resta per fer, i també més viu el sentiment de la nostra obligació de fer l' Església més capaç de portar el món modern al seu missatge de veritat i de salvació.

Interès pels homes del nostre temps

El nostre pensament no s' ha desentès de les condicions del temps present, ni s' ha refredat el nostre amor per la humanitat que ens rodeja. Aquesta ànsia de caritat més eficient, ens l' emportarem en els nostres cors, quan cadascun de nosaltres reprendrem el camí cap a les nostres residències i les nostres ocupacions acostumades.

Abans mateix que aquesta assemblea tracti dels problemes de

l' apostolat modern, tots nosaltres ja en coneixem, es pot dir, les solucions puix que l' Església ha projectat damunt d' ells un ensenyament ric i preciós; l' exemple dels millors dels nostres germans ens ha indicat els camins. De retorn d' aquest Concili, ¿no podríem, ja des d' ara, donar proves de renovació del nostre zel pastoral, portant als vostres fidels i a tots els qui són accessibles al vostre ministeri paraules d' encoratjament i de confort? ¿No podríeu, ja des d' ara, quasi com a preparació digna de la sessió vinent fer que la vostra vida interior sigui més intensa, i que la vostra docilitat a la paraula de Déu, més atenta? ¿No podríeu portar a la vostra clerecia un missatge de fervor i de caritat? ¿I als laics, una salutació plena d' encoratjament i de confiança? ¿I a la joventut, una crida que estimuli més seu entusiasme? ¿Als homes del pensament, un raig de veritat; al món del treball, un testimoni d 'esperança i afecte? ¿I anunciar als pobres i als necessitats, que a ells va dirigida, principalment, la primera benaurança de l' Evangeli?

[24] Estem convençuts que aquest exercici més generós del nostre ministeri ens farà aptes, si a Déu plau, per tal que aquest Concili s' acabi coronat amb fruits saludables de vida cristiana.

[25] I ara, permeteu-me una darrera paraula per comunicar-vos un projecte que d' un temps ençà s' ha anat madurant en el nostre esperit i que estem decidits a fer-lo públic avui, davant aquesta assemblea tan escollida i tan significativa.

Anunci del pelegrinatge del Papa a Terra Santa

[26] Estem tan plenament convençuts que pel feliç acabament del Concili ens cal intensificar la nostra pregària i multiplicar les nostres obres, que hem decidit, després de pensar-ho molt i de pregar molt, fer-nos pelegrins a la terra de Nostre Senyor Jesucrist.

En efecte, el mes de febrer vinent, si a Déu plau, volem anar a Palestina, per venerar personalment, en els llocs sants on Crist nasqué, visqué, morí i, ressuscitat, se 'n pujà al cel, els misteris principals de la nostra salvació: l' Encarnació i la Redempció. Veurem aquella terra beneïda, de la qual partí Pere i a la qual no ha tornat cap dels seus successors. Humilment, i en molt poc temps, hi retornarem en signe de pregària, de penitència i de renovació espiritual: per a oferir a Crist la seva Església; per a cridar a ella, que és única i santa, als germans separats; per a implorar la misericòrdia divina a favor de la pau entre els homes, la pau que, en els nostres dies, apareix encara tan fràgil i vacil.lant; per a implorar de Crist Senyor la salvació de tota la humanitat. Que Maria la Verge Santíssima guiï els nostres passos, que els apòstols Pere i Pau i tots els sants ens assisteixin des del cel.

[27] I així, com us tindrem presents en el nostre esperit durant aquest viatge piadosíssim, us demanem, venerables germans, que ens acompanyeu amb les vostres pregàries, a fi que aquest Concili pugui arribar a bon terme per la glòria de Crist i pel bé de la seva Església.

Comiat

[28] Us donem gràcies i us saludem a tots, i expressem igualment als observadors el nostre comiat, agraït i respectuós; també saludem els estimats auditors i tots els qui han pregat i treballat per a aquest Concili.

L' Església del silenci

[29] El nostre pensament afectuós, però trist, se 'ns en va d' una manera especial als nostres germans en l' episcopat absents i que es troben en la tribulació, que tanta alegria hauríem tingut de poder abraçar; amb les seves pregàries, que el sofriment fa més precioses, ells han contribuït aficaçment—n' estem segurs—al bon desenrotllament dels treballs d' aquesta sessió segona. Que els arribi, amb el nostre record i amb el nostre paternal encoratjament a perseverar en la fidelitat a Crist i a la seva Església, i en penyora dels favors celestials, la nostra molt especial benedicció.

Que la nostra benedicció, plena de bons auguris, s' estengui també a tots els catòlics i a tots els qui la llum de Crist salvador il.lumina; i per a tots els homes de bona voluntat demanem a Déu els dons que puguin contribuir al seu benestar i a la seva salvació.

LA DOCTRINA DE L' EPISCOPAT

Discurs pronunciat pel papa Pau VI, el dia 14 de setembre de 1964, festa de l' Exaltació de la Santa Creu, després de la missa que concelebrà amb 22 cardenals i bisbes i dos superiors representants de congregacions religioses, a l' obertura de la sessió tercera del Concili.

Venerables germans i estimats fills:

[1] Sota el signe de la Santa Creu, en honor de la qual hem ofert la missa concelebrada, obrim avui la sessió tercera del Concili ecumènic Vaticà segon.

Aquí, nosaltres som l' Església

L' Església és aquí; aquí, nosaltres som l' Església. Som l' Església com a membres del Cos místic de Crist. Es Déu qui ens ha fet la gràcia inestimable de creure en ell, d' haver estat batejats, d' estar inscrits per la caritat en el poble mateix de Déu, visible i sagrat.

Som l' Església, perquè som ministres de l' Església mateixa en la nostra condició de sacerdots revestits del caràcter peculiar, pel qual l' ordenació sacerdotal ens qualifica; l' ordenació sacerdotal ens confereix uns poders admirables i espantosos, ens constitueix en una jerarquia encarregada d' exercir les funcions aptes per a perpetuar a través del temps i per a propagar a la terra la mateixa missió salvadora de Crist.

Som l' Església, finalment, perquè com a mestres de la fe, com a pastors de les ànimes, com a dispensadors dels misteris de Déu (1 Cor 4,1), nosaltres aquí representem tota l' Església, no a títol de delegats o diputats dels fidels als quals va dirigit el nostre ministeri, sinó com a pares i germans que personifiquen les comunitats confiades al zel de cada un de nosaltres i com a assemblea plenària, convocada legítimament pel Papa.

El Nostre càrrec ens associa a tots vosaltres, fent-nos el vostre germà, i hem convocat legítimament el Concili, com a bisbe de Roma, d' aquesta Roma providencial, com a successor, humil, sí, però autèntic, de l' apòstol Pere—arran del sepulcre del qual ens hem piadosament congregat—, i per tant com a cap, indigne, però veritable, de l' Església catòlica i Vicari de Crist, servent dels servents de Déu.

Celebrem la unitat, la catolicitat, la santedat i l' apostolicitat de l' Església

Puix que en les nostres persones i en les nostres funcions compendiem l' Església universal, proclamem ecumènic aquest Concili: aquí hi ha la celebració de la unitat i de la catolicitat, amb la qual, l' Església testimonia la seva solidesa prodigiosa i la seva capacitat meravellosa de fer tots els homes germans entre ells i de reunir en el seu si les civilitzacions més diverses, les llengües més diferents, les litúrgies i les espiritualitats més originals, les expressions nacionals, socials i culturals més variades, reduint-ho tot en una benaurada unitat, respectant, al mateix temps, en llur multiplicitat totes les particularitats naturals i legítimes.

Aquí, celebrem la santedat de l' Església, perquè aquí ella implora la misericòrdia de Déu a favor de les febleses i dels mancaments dels homes pecadors—declarem que en som de pecadors—, i perquè aquí, com en cap més ocasió, prenem consciència del poder que té el nostre ministeri de treure de la *riquesa insondable que és Crist* (Eph 3,8) els tresors de salvació i de santificació per a tots els homes; aquí comprenem que no estem destinats a cap més cosa que la de *preparar per al Senyor un poble ben disposat* (Lc 1,17).

Aquí, finalment, celebrem l' apostolicitat de l' Església, prerrogativa que ens meravella a nosaltres mateixos, a nosaltres que tenim l' experiència de la nostra fragilitat i que sabem fins a quin punt la història la confirma en les institucions humanes més poderoses; i al mateix temps sabem amb quina continuïtat, amb quina fidelitat el manament de Crist s' ha anat transmetent des dels apòstols fins a nosaltres, humils persones meravellades; sabem de quina manera tan inexplicable, tan misteriosa, l' Església s' ha conservat a través dels segles, sempre vivent, sempre capaç de trobar en ella mateixa les forces, l' ímpetu incoercible de la joventut.

[2] Aquí podem repetir les paraules de Tertulià: «... la representació mateixa de tot el món cristià és celebrada amb gran veneració. ¡Y que n' és de bo reunir-se, de tot arreu, entorn de Crist,

en nom de la fe! ¡Mireu que n' és de bo i d' amable de trobar-se els germans tots plegats *(De ieiuniis* c.13: PL 2,1024).

L' APOSTOLAT I L' ESPERIT

[3] Ara bé, ja que aquí hi ha l' Església, aquí hi ha l' Esperit Paraclet que Crist va prometre als seus apòstols per a l' edificació d' aquesta mateixa Església: *... Jo pregaré al Pare, i ell us donarà un altre Paraclet, que estigui amb vosaltres per sempre, l' Esperit de la veritat que el món no pot rebre, perquè no el veu ni el coneix. Vosaltres el coneixereu, perquè es quedarà amb vosaltres i estarà en vosaltres...* (Io 14,16-17).

Com sabem, són dos, en efecte, els factors que Crist ha promès i ha enviat de manera diversa per a continuar la seva obra, per a estendre en el temps i sobre la terra el regne fundat per ell i per a fer de la humanitat redimida la seva Església, el seu Cos místic, la seva plenitud, en espera del seu retorn definitiu i triomfant a la fi del temps: aquests dos factors són l' apostolat i l' Esperit.

L' apostolat és l' agent extern i objectiu: forma el cos material, per dir-ho així, de l' Església, i li confereix les seves estructures visibles i socials; l' Esperit Sant és l' agent interior que obra no solament en la intimitat de cada una de les persones, sinó també en tota la comunitat: anima, vivifica, santifica.

[4] Aquests dos agents, l' apostolat, la successió del qual es troba en la jerarquia, i l' Esperit de Jesús, que fa d' ella el seu instrument ordinari en el ministeri de la paraula i dels sagraments, exerceixen conjuntament la seva activitat: el dia de la Pentecosta se 'ls veu admirablement associats al començament de l' obra grandiosa de Jesús, ell, ara ja no visible, però perpètuament present en els seus apòstols i en els seus successors, «als quals posà com a pastors de la seva Església, perquè en nom seu la conduïssin» (Prefaci dels apòstols); tant l' apostolat com l' Esperit donen igualment testimoni de Crist, d' una manera diversa, però convergent, en un acord que confereix a l' acció apostòlica la seva força sobrenatural (1 Petr 1,12).

[5] ¿Podem creure que encara vigeix aquest pla de l' acció salvadora per la qual arriba a nosaltres i s' acompleix en nosaltres la redempció de Crist? Sí, germans; i encara més, hem de creure que és per mitjà de nosaltres que aquest pla continua i que es realitza gràcies a una capacitat i a una aptitud que ens ve de Déu, *el qual ens ha capacitat per a ser servidors d' una nova aliança, no basada en la simple lletra, sinó en l' Esperit..., que l' Esperit dóna vida* (2 Cor 3,6). Dubtar d' això seria fer una injúria a la fidelitat de Crist, qui ens ho ha promès; seria fer una traïció al nostre mandat apostòlic; seria privar a l' Església de la certesa que té de ser indefectible, garantitzada per la paraula divina i confirmada per l' experiència històrica.

[6] L' Esperit és aquí. No hi és per a reforçar amb una gràcia sacramental l' obra que tots nosaltres, reunits en concili, anem a rea-

litzar, sinó per a il.luminar-la i guiar-la en bé de l' Església i de tota la humanitat. L' Esperit és aquí. Nosaltres l' invoquem, nosaltres l' esperem, nosaltres el seguim. L' esperit es aquí. Recordem aquesta doctrina i la realitat d' aquesta presència, abans de tot, per a copsar, una altra vegada i en la manera més plena i en el grau més inefable possible, la nostra comunió amb Crist vivent: és l' Esperit Sant qui ens uneix amb ell.

Recordem això també per a ajudar-nos a posar davant d' ell les nostres ànimes plenes de disponibilitat i temeroses, per a sentir dintre de nosaltres el buit humiliant de la nostra misèria i la necessitat que tenim d' implorar la seva misericòrdia i el seu ajut, i per a escoltar, com si fossin dites al fons secret del nostre cor, les paraules de l' Apòstol: *... investits en aquest servei que ens ha estat encomanat gratuïtament, no ens acovardim...* (2 Cor 4,1).

El Concili representa per nosaltres un moment de profunda docilitat interior, un moment de total i filial adhesió a la paraula del Senyor, un moment de desig ardent, de súplica i d' amor, un moment d' embriaguesa espiritual. Semblen del tot adequades a aquest esdeveniment singular que nosaltres vivim les paraules de sant Ambròs, plenes d' accent poètic: «Acollim amb alegria la sòbria embriaguesa de l' Esperit» (PL 16,1411). Sí, per nosaltres, cal que sigui així tot aquest temps beneït del Concili.

L' Episcopat: Cal que l' Església es defineixi a si mateixa

[7] En fi, diem tot això perquè en el quadrant de la història ha arribat l' hora en què l' Església, que es manifesta a través de nosaltres i que de nosaltres rep estructura i vida, ha de dir d' ella mateixa el que Crist pensà i volgué en instituir-la, i el que una meditació prolongada, durant els segles, dels pares, pontífexs i doctors, usant ells de la seva saviesa, ha explorat amb pietat i religiosa fidelitat. Cal que l' Església es defineixi a ella mateixa; ha d' extreure de la consciència genuïna que té de si mateixa, la doctrina que l' Esperit Sant li dicta, segons la promesa del Senyor: *... el Paraclet, l' Esperit Sant, que el Pare enviarà en nom meu, ell serà qui us ho ensenyarà tot i us anirà recordant tot el que jo us he dit* (Io 14,26).

Completar l' ensenyament del concili Vaticà primer

Es tracta, doncs, de completar la doctrina que el concili ecumènic Vaticà primer es proposava de formular, però que, interromput per obstacles exteriors, no pogué definir més que en la primera part, que tracta, com sabeu, del cap de l' Església, el Pontífex romà, i de les seves prerrogatives supremes referents al primat de jurisdicció i a la infal.libilitat de magisteri, que Jesucrist ha volgut donar a l' apòstol Pere, com a vicari seu visible a la terra, i al qui succeeix a Pere en aquesta funció tan sublim i tan espantosa.

[8] Resta, doncs, completar l' exposició d' aquesta doctrina per a exposar el pensament de Crist sobre tota la seva Església i especial-

ment sobre la naturalesa i la funció dels successors dels apòstols, es a dir, de l' episcopat, el càrrec i la dignitat del qual la major part de vosaltres, venerables germans—més den dit: la major part de nosaltres, reverendíssims germans—ha rebut per un designi misericordiós de Déu.

Cal fixar la missió dels pastors

[9] El Concili haurà de tractar de moltes altres qüestions, algunes importantíssimes. Però, l' ensenyament conciliar sobre aquesta matèria ens sembla especialment greu i delicat. Aquest tema caracteritzarà de fet, en el record de les generacions futures, aquest sínode solemne i històric. Aquest Concili ha de dirimir unes quantes qüestions teològiques laboriosament discutides; ha de fixar la figura i la missió dels pastors en l' Església; ha d'examinar i, amb l' auxili de l' Esperit Sant. determinar les perrogatives constitucionals de l' episcopat; ha de delinear les relacions entre aquesta Seu apostòlica i aquest episcopat mateix; ha de demostrar que, en les seves diverses expresions típiques de l' Occident i de l' Orient, la concepció de la constitució de l' Església és del tot homogènia; també ha de manifestar tant als fidels de l' Església catòlica com als germans separats el concepte veritable dels membres de la jerarquia sagrada que *l' Esperit Sant ha constituït superintendents perquè pasturin l' Església de Déu* (Act 20,28) amb una autoritat indiscutible i vàlida, en vista del servei humil i pacient dels germans, com escau als pastors, és a dir, als ministres de la fe i de la caritat.

[10] Aquests temes ens preocupen a Nós i segurament també a vosaltres, venerables germans, pel fet que el programa de la sessió tercera del Concili comporta, com a principal i primera, entre les altres i diverses qüestions, la d' aprofundir i de declarar la doctrina referent a la naturalesa i a la missió de l' Església. Això serà un reprendre i portar a terme l' estudi començat en les dues primeres sessions, i farà d' aquest solemne sínode la continuació lògica del concili Vaticà primer. L' Església vol, finalment, contemplar-se ella mateixa; o, per dir-ho més bé, vol cercar què és ella en l' Esperit de Crist, el seu fundador; que val tant com dir, que vol tributar honor a la saviesa i a la caritat del seu fundador i, renovant-li l' expressió total de la seva fe i de la seva fidelitat, fer-se encara més apta per a acomplir l' obra de salvació dels homes, per a la qual ha estat instituïda.

L' Església tota de Crist i tota dels homes

[11] Que ningú no és pensi que l' Església, obrant així, s' atura a un acte de complaença en si mateixa, oblidant-se, d' una banda, de Crist, de qui ho rep tot i al qual ho deu tot, i, d' una altra banda, de la humanitat, a la qual ella té la missió de servir. L' Església es col.loca entre Crist i el món: no, satisfeta de si mateixa; no, com una mampara opaca; no, com tenint per fi ella mateixa; sinó, desit-

josa amb gran fervor de ser tota de Crist, en Crist i per a Crist; i tota igualment dels homes, entre els homes i per als homes, com un humil i gloriós viaducte entre el Salvador i la humanitat per transmetre, conservar i difondre la veritat i la gràcia de la vida sobrenatural.

El papat i l'episcopat

[12] En aquest moment de la història, que sembla una hora beneïda en el decurs dels segles, això és molt veritable, molt important, tant més que la indagació sobre l'Església tindrà per a Nós i, especialment, per a vosaltres, un punt màximament interessant: el que es refereix a la constitució jeràrquica de l'Església mateixa i, per conseqüent, a l'origen, a la naturalesa, a la funció i als poders de l'episcopat. L'episcopat constitueix el grau més alt i més important de la jerarquia; el qual juntament amb Nós, *l'Esperit Sant ha constituït per a pastorar l'Església de Déu* (Act 20,28), com ja hem dit.

Les prerrogatives de l'episcopat

[13] Doncs bé, pensem correspondre a una intenció de la providència divina, aprofitat aquest moment històric, per a tributar-vos, venerables i estimats germans en l'episcopat, l'honor que nostre Senyor ha volgut que fos reconegut als apòstols juntament amb Pere.

[14] Els poders realment únics i suprems donats per Crist a Pere i transmesos als seus successors, van ser definits i proclamats pels pares del concili ecumènic Vaticà primer. Aquesta definició ha pogut donar a alguns la impressió que limitava l'autoritat dels bisbes, successors dels apòstols, que feia supèrflua i que impedia la convocatòria d'un nou Concili ecumènic, no obstant que el Dret canònic reconegués a aquesta assemblea una autoritat suprema sobre tota l'Església. El nostre Concili actual, ecumènic, com el precedent, està disposat a confirmar la doctrina del precedent sobre les perrogatives del Pontífex romà, però a més tindrà—com a objectiu principal—el de precisar i honorar les prerrogatives de l'episcopat.

Que ningú no oblidi que la convocatòria del Concili actual ha estat feta amb tota llibertat i espontaneïtat pel nostre predecessor Joan XXIII, de feliç memòria, i que Nós mateix, immediatament, l'hem confirmat de bon grat sabent bé que aquesta assemblea sobirana i sagrada tindria per tema l'episcopat. I no podia pas ser d'una altra manera. No sols per raó de l'estricta connexió existent entre les doctrines de les quals es tracta, sinó també en virtut de la nostra voluntat sincera de reconèixer la glòria, la missió, els mèrits i l'amistat dels nostres germans compromesos en l'obra d'ensenyament, de santificació i de governament de l'Església de Déu.

[15] Permeteu-me de fer-nos Nostres les cèlebres paraules del nostre llunyà i sant predecessor, d'immortal memòria, Gregori el Gran quan escrivia a Eulogi, bisbe d'Alexandria: «El meu honor

és l'honor de l'Església universal. El meu honor, és el vigor dels meus germans. Jo sóc realment honorat quan a cada un d'ells no és refusat l'honor que li és degut» (8,30; PL 77,933).

Un aclariment necessari

[16] La integritat de la veritat catòlica demana ara un aclariment que, en harmonia amb la doctrina sobre el papat, posi a plena llum la figura i la missió de l'episcopat. El Concili traçarà les línies d'aquesta figura i d'aquesta missió, sense altre intent que el d'interpretar en les seves fonts i les seves derivacions segures el pensament de Jesucrist. Ja des d'ara ens és una alegria de reconèixer en els bisbes els Nostres germans, anomenant-los, amb l'apòstol Pere, *seniores,* ancians, i de reivindicar amb molt gust, per a Nós el nom, l'apel.lació igual de *consenior,* ancià com ells (1 Petr 5,1); és consol Nostre, d'adreçar-los les paraules de l'apòstol sant Pau: *... companys en la tribulació i en el consol* (2 Cor 1,4-7); és un desig profund Nostre d'assegurar-los el nostre respecte, la nostra estima, el nostre afecte, la nostra solidaritat; és deure Nostre de reconèixer en ells els mestres, els pastors, els santificadors del poble cristià, els *administradors dels misteris de Déu* (1 Cor 4,1), els testimonis de l'Evangeli, els ministres del Nou Testament, i de veure en ells com un reflex de la glòria del Senyor (cf. 2 Cor 3,6-18).

La centralització romana és un servei

[17] Si. com a successor de Pere i, per aquest fet, investit de poders plenaris sobre tota l'Església, tenim, encara que indigne, l'ofici de ser el vostre cap, això no és per a arrabassar-vos o minvar-vos l'autoritat que us competeix; al contrari, som els primers en venerar-la. Si el Nostre càrrec apostòlic ens obliga a posar algunes reserves, precisar termes, establir formes, ordenar modalitats quant a l'exercici de la potestat episcopal, això—ho sabeu bé—, és per al bé de tota l'Església, és per a la unitat de l'Església; ella té més necessitat d'una direcció central com més creix la seva extensió catòlica, com més greus són els perills i més urgents les necessitats del poble cristià en les diverses contingències de la història i, podem afegir, com més ràpids són avui els mitjans de comunicació. Aquesta centralització serà sempre moderada i serà sempre compensada per una atenció sol.lícita d'assignar als pastors locals les facultats oportunes i els serveis útils. Aquesta centralització no té res de política de prestigi o de desig de domini; és un servei, germans, és una interpretació de l'esperit d'unitat i del sentit jeràrquic de l'Església; és l'ornament, la força i la bellesa que Crist va prometre i que dóna a l'Església a mesura que es desplega el decurs dels temps.

[18] A propòsit d' això, podem recordar les paraules que Pius XII, de grata memòria, adreçava a un grup de bisbes: «Aquesta unió i aquesta oportuna comunicació amb la Santa Seu no prové d' un cert afany de centrar-ho tot i d' uniformar-ho tot, sinó que es basa sobre el dret diví i sobre un element essencial de la constitució mateixa de l' Església del Crist (AAS 46 [1954] 676).

El Papa, defensor de la jerarquia en tots els països

[19] No obstant, aquesta norma no ofega l' autoritat episcopal; al contrari, l' enforteix, tant si se la considera individualment com si es mira col.legialment. Admirem i defensem amb fermesa les funcions pròpies de la sagrada jerarquia; puix que ella és la institució nascuda de la caritat de Crist per a efectuar, estendre i garantir la transmisió intacta i fecunda del tresor de fe, d' exemples, de preceptes, de carismes, legats per Crist a la seva Església; ella és qui engendra la comunitat dels fidels; ella és qui ordena el seu conjunt visible; ella és l' òrgan que mereix per a l' Església el títol de mare i mestra; ella transmet les riqueses sacramentals; ella dirigeix l' oració; ella promou les activitats de la caritat cristiana. Posats al cap d' aquesta sagrada institució, ¿com podem deixar de consagrar-li la nostra sol.licitud, la nostra confiança, el nostre sosteniment? ¿Com podem refusar-li la nostra defensa? Per a Nós, ¿quin deure hi ha més freqüent, més greu i més agradable, que el de defensar la independència, la llibertat, la dignitat de la jerarquia en els diversos països? ¿No és aquesta la laboriosa activitat que trobem en tot el teixit de la història del papat, especialment en aquests anys de trasbalsaments polítics?

La Seu apostòlica té necessitat dels bisbes

[20] Encara afegirem un altre motiu a l' exaltació que estem fent de l' episcopat, per a demostrar com guanya la seva dignitat, com guanya la seva caritat amb aquesta comunió jeràrquica que l' ha de mantenir unida estretament a la Seu apostòlica: aquesta Seu té necessitat de vosaltres, venerables germans! De la mateixa manera que vosaltres, que esteu dispersats per la terra, teniu necessitat, per a donar consistència i figura a la veritable catolicitat de l' Església, d' un centre, d' un principi d' unitat en la fe i en la comunió, que el trobeu precisament en aquesta càtedra de Pere, també Nós tenim necessitat que vosaltres sigueu sempre a prop Nostre per a donar cada dia més el rostre de la Seu apostòlica tota la seva bellesa, la seva realitat humana i històrica, i àdhuc també per a conservar l' acord de la seva fe, oferir l' exemple del compliment dels seus deures, confortar-la en les seves tribulacions.

[21] Per tant, tot esperant de poder veure precisada per aquesta assemblea la doctrina sobre l' episcopat, des d' ara ja li tributem el Nostre honor, li assegurem els Nostres sentiments fraternals i paternals, i li demanen l' encoratjament i el consol de la seva adhesió. ¡Tant de bo que la comunió, que uneix amb un vincle vivificador de fe i de caritat la jerarquia catòlica, surti d' aquest Concili més profunda, més forta, més santa! I això serà glòria per a Crist, pau per a l' Església i llum per a la terra.

Salutació del Papa a tots

[22] Tindríem encara molt més per dir sobre aquest tema i sobre molts d' altres, que són també importantíssims, proposats a l' examen del Concili; però no volem abusar de la vostra paciència.

[23] No volem, però, privar-nos del goig d' enviar en aquest moment i des d' aquesta Seu una salutació especial a les comunitats eclesials que vosaltres representeu aquí. El nostre pensament es dirigeix, abans de tot, als estimats i venerats sacerdots de tot el món, veritables i valents cooperadors del ministeri episcopal; es dirigeix als religiosos, sempre anhelosos de tot allò que els farà semblants a Crist i útils als germans; es dirigeix a tots els laics catòlics, compromesos en la col.laboració amb la jerarquia per a l' edificació de l' Església i per el servei de la societat; es dirigeix a tots els qui sofreixen, als pobres, als perseguits; el nostre record no pot oblidar, en particular, els qui la manca de llibertat encara té allunyats d' aquest Concili.

Els auditors i les auditores

[24] Saludem també els auditors presents, dels quals coneixem els seus sentiments i els seus mèrits insignes. I tenim el goig de saludar les Nostres estimades filles en Crist, les auditores, admeses per primera vegada a assistir a les assemblees conciliars. Que ells i elles sàpiguen copsar en aquest acolliment al Concili els Nostres sentiments paternals envers tots els estaments del poble de Déu i el Nostre desig de procurar a la comunitat cristiana una concòrdia, una col.laboració, una caritat cada dia més plenes.

Els observadors

[25] I finalment, us saludem a vosaltres, venerats i il.lustres observadors, que heu acceptat una altra vegada d' assistir a la nostra celebració conciliar. Us saludem, us donem gràcies, us confirmem la nostra resolució, la nostra esperança de poder treure un dia tot obstacle, tot malentès, tota desconfiança que encara ens impedeixen de poder sentir-nos completament *un sol cor i una sola ànima* (Act 4,32) en Crist, en la seva Església. Per la Nostra part farem per a això

tot el que podem i ens és permes de fer Comprenem que la recomposició d'aquesta unitat és una cosa molt greu, i a ella consagrarem la sol·licitud i el temps que requereix, es una cosa nova i recent, si mirem la llarga i dolorosa història que ha precedit les diverses separacions, i esperem pacientment que madurin les condicions que calen per a arribar a solucionar-ho positivament i amistosament, és una cosa profunda, que té les seves arrels en els misteriosos designis de Déu, però ens portarem humilment i piadosament de manera que ens fem dignes d'una gràcia tan gran

Ens recordem de les paraules de l'apòstol Pau, ell que ha ofert a totes les nacions el do de l'Evangeli, cercant de fer-se «*tot a tots*» (1 Cor 9,22) amb una condescendència que anomenaríem avui pluralisme pràctic, i recordem també que el mateix apòstol ens ha conjurat a *conservar la unitat de l'Esperit amb el vincle de la pau,* perquè només hi ha *un Senyor, una fe, un baptisme, un Déu i Pare de tots* (cf Eph 4,3,5-6), per això cercarem, en la fidelitat summa a la unicitat de l'Església de Crist, de conèixer millor i d'acollir tot el que hi ha d'autèntic i tot el que hi ha d'acceptable en les diverses comunitats cristianes separades de nosaltres, i també preguem a aquestes comunitats que vulguin conèixer millor la fe i la vida catòlica i de no considerar com un gest d'ofensa, sinó com un acte respectuós i fraternal la invitació que els fem a integrarse a la plenitud de la veritat i de la caritat, aquesta plenitud que el manament de Crist ens ha concedit la sort immerescuda i la responsabilitat tremenda de guardar, i que rebrà una expressió més forta amb la recomposició de la unitat de tots els qui professen el nom de Crist

Totes les Esglésies separades

Que arribi, entretant, per mitja de vosaltres, venerables i il·lustres hostes i observadors d'aquest Concili, la nostra salutació cordial a cada una de les comunitats cristianes que vosaltres representeu I que el nostre record també arribi a aquelles comunitats que no són representades aquí Reunim en la nostra oració i en el nostre afecte tots els membres de Crist encara separats de la plena integritat espiritual i visible del seu Cos místic, i en aquest esforç d'afecte i de pietat creix el Nostre dolor, creix la Nostra esperança ¡Oh, Esglesies allunyades i tan a prop Nostre! ¡Oh, Esglésies, objecte del Nostre desig sincer! ¡Oh, Esglésies de la Nostra nostàlgia incessant! ¡Oh, Esglésies de les Nostres llàgrimes i que anhelem poder honorar amb la Nostra abraçada en l'amor autèntic de Crist! Que arribi a vosaltres, des d'aquest centre de la unitat, que és el sepulcre de Pere, apòstol i màrtir, des d'aquest Concili ecumènic de fraternitat i de pau, el nostre crit afectuós potser encara ens té separats una gran distància, potser encara haura de passar molt de temps abans que s'acompleixi el retrobament ple i efectiu sapigueu, però, que ja us tenim en el Nostre cor, i que el Déu de les misericòrdies mantingui aquest gran desig i fomenti aquesta gran esperança.

[26] El nostre pensament es dirigeix, finalment, al món en què vivim, el món que ens rodeja amb el seu interès o amb la seva indiferència, o àdhuc potser amb la seva hostilitat Li repetim la salutació que li adreçàvem des de Betlem, amb el propòsit ferm de posar l' Església al servei de la seva salvació espiritual i de la seva prosperitat civil, per a la pau i per al seu veritable benestar

[27] I invitant-vos a tots, venerables germans, a invocar amb un sol cor l' Esperit Sant, ens disposem a inaugurar la sessió tercera d' aquest Concili ecumènic Vaticà segon, donant-vos a tots, en nom del Senyor, confiats en l' assistència de la Mare de Déu i dels sants apòstols Pere i Pau, la Nostra benedicció apostòlica

MARIA, MARE DE L' ESGLÉSIA

Discurs pronunciat pel papa Pau VI el dia 21 de novembre de 1964, festa de la presentacio de la Verge Maria, després de la Missa que con celebrà amb 24 pares del Concili en les diocesis dels quals hi ha un santuari insigne de la Mare de Déu, a la clausura de la sessió tercera del Concili

Venerables germans

[1] Després de dos mesos de treball intens i fraternal, donem gràcies a Déu per la venturosa celebració d' aquest Concili ecumènic Vaticà segon, del qual avui clausurem amb aquesta reunió solemne i sagrada, la laboriosa sessió tercera ¡Oh!, realment tenim el deure de fer pujar cap a Déu l' expressió de les nostres ànimes agraides i joioses, perquè ens ha concedit el privilegi immens d' assistir a aquest esdeveniment històric i providencial, encara més de poder donar nosaltres mateixos, humils i sortosos protagonistes, contingut, sentit i plenitud a aquest esdeveniment ¡Oh!, realment, hem d' escoltar, com si haguessin estat pronunciades per a nosaltres, aquestes paraules del Senyor *Sortosos els vostres ulls que hi veuen, i les vostres orelles que hi senten* (Mt 13,16)

La jerarquia sagrada reunida en una única pregària, una única fe i una única caritat

[2] Heus aquí davant nostre, en la persona dels seus pastors, darrera els quals s' estrenyen els seus remats respectius, la santa Església de Déu, reunida per ell, mitjançant la vostra veu Heus aquí la jerarquia catòlica a qui incumbeix de formar i guiar el poble sant de Déu, reunida en una única veu, amb un sol pensament, amb una única oració, amb una única fe, una única caritat en els llavis i en el cor Heus aquí aquesta incomparable assemblea, que no parem mai d' admirar, que no podrem mai oblidar, donada tota ella a la confessió de la glòria del Pare, del Fill i de l' Esperit Sant, dedicada a recordar les paraules beneïdes de la revelació i escrutar ne el sentit ver i profund Heus aquí uns homes reunits en as-

semblea, lliures com ningú d' interessos egoistes i vans, i com ningú decidits a donar testimoni de la veritat de Déu; homes, febles i exposats a l' error, sí, però convençuts de poder pronunciar veritats que no admeten ni controvèrsies ni límits; homes, fills del nostre temps i de la nostra terra, però erigits per damunt del temps i per damunt de la terra, per tal de prendre sobre les seves espatlles el pes dels nostres germans i conduir-los a la salvació espiritual, amb una dedicació total, amb una amor més gran que els cors mateixos on ella flameja, amb un esforç que pot semblar temerari, però que és ple de serena confiança, per a la recerca del sentit de la vida humana i de la història, i donar-los vigor, grandesa, bellesa, unitat en Crist, sols en Crist Senyor. Germans que sou aquí, això és estupend; homes que ens mireu de fora estant, això és estupend. ¿Podrem veure mai una escena més gran, més recollida, més colpidora, més solemne?

[3] La nostra alegria encara es fa més gran si en aquest darrer acte de la sessió conciliar que anem a clausurar, recordem el que ha estat discutit, el que ha estat finalment definit: ha estat estudiada i exposada la doctrina sobre l' Església, i així ha estat completada l' obra doctrinal del primer concili Vaticà; ha estat explorat el misteri de l' Església, i ha estat delineat el designi diví sobre la seva constitució fonamental.

[4] Encara una altra vegada: donem gràcies al Senyor per aquest bon resultat, i deixem que els nostres cors s' omplin de joia legítima: d' ara en endavant podrem gaudir d' una major intel.ligència del pensament diví sobre el Cos místic de Crist, i podrem deduir-ne normes més clares i més segures per a la vida de l' Església, energies més grans per al seu esforç incessant de conduir als homes a la salvació, esperances millors per al progrés del regne de Crist en el món. ¡Beneïm el Senyor!

La doctrina sobre l' episcopat

[5] Caldria dir moltes coses per a comentar el treball realitzat: l' estudi piadós i seriós per a fer-lo perfectament conforme a la veritat bíblica i a la tradició autèntica de l' Església; el treball per a descobrir la significació exacta i la veritat substancial sobre el dret constitucional de l' Església mateixa, a fi de saber el que és immutable en aquesta constitució i el que és derivació dels principis per via d' evolució natural i autèntica; el zel per a posar en clar cada un dels aspectes del misteri de l' Església, de tal manera que en el seu estudi es donés importància igual a cada una de les parts, a cada una de les funcions, a cada una de les finalitats de la vida del Cos místic; i així sucessivament. No obstant, el punt més ardu i memorable d' aquest esforç espiritual ha estat el de la doctrina sobre l' episcopat. Sobre aquest tema anem a exposar, només d' una manera breu, el Nostre pensament.

[6] Direm solament: estem satisfets que aquesta doctrina hagi estat tractada amb l' amplitud suficient d' estudi i de discussions, i també amb una gran claredat en les conclusions. Era un deure fer-ho així, per a completar el primer concili Vaticà. Era el moment de fer-ho, donat el progrés, l' evolució que han assolit avui els estudis teològics, la difusió de l' Església en el món, els problemes que el governament de l' Església troba en l' experiència diària de la seva activitat pastoral, el desig de molts bisbes que s' aclarís la doctrina que a ells es refereix. Era també la manera bona de fer-ho. I per això—tenint en compte les explicacions que s' han fet sigui sobre la interpretació que cal donar als termes usats, sigui sobre la qualificació teològica que aquest Concili pretén atribuir a la doctrina tractada—no hem dubtat, amb l' ajuda de Déu, de promulgar la present constitució *De Ecclesia.*

[7] El comentari millor que se 'n pugui fer és, sembla, dir que aquesta promulgació realment no canvia gens la doctrina tradicional. El que Crist vol, també ho volem nosaltres. El que era, roman. El que l' Església ha ensenyat durant els segles, nosaltres ho ensenyem igualment. Solament, el que fins ara era simplement viscut, ara es troba expressat; el que era incert, ha estat aclarit; el que era meditat, discutit i en part controvertit, ara ha assolit una formulació serena. Veritablement, podem ben dir que la providència divina ha preparat per a nosaltres una hora lluminosa: hora, ahir lentament madurada, avui esplendorosa, demà rica, certament, d' ensenyament, d' impulsions, de milloraments per a la vida de l' Església.

Santificació i guia del poble de Déu

[8] I direm també la nostra satisfacció per l' honor que aquesta constitució tributa al poble de Déu: no hi ha res que ens alegri més que veure proclamada la dignitat de tots els nostres germans i fills que composen la *plebs sancta Dei* el poble sant, a la vocació, santificació, encaminament i salvació del qual està ordenat, com a la seva meta, el ministeri jeràrquic.

I no és més petita la nostra satisfacció pel que aquesta constitució diu dels nostres germans en l' episcopat. Que contents que estem de veure proclamada la seva dignitat, celebrada la seva funció, reconeguts els seus poders! ¡I com agraïm a Déu d' haver estat nosaltres aquells a qui incumbia d' honorar el caràcter sagrat del vostre ministeri i la plenitud del vostre sacerdoci, de reconèixer la solidaritat que ens lliga, Nós amb vosaltres, germans venerats i estimats!

Les prerrogatives del papa i dels bisbes

[9] Hem vist amb edificació que l' ofici primari, singular i universal, confiat per Crist a Pere i transmès als seus successors els pontífex romans—del qual, encara que indigne, Nós avui revestim la autoritat—, sigui, en el document que acabem de promulgar, reconegut amplament i repetidament, i venerat. I això no pot deixar de complaure 'ns, no pel prestigi que d' ell recau a la Nostra persona—som temerosos d' un càrrec tan gran, no ambiciosos—, sinó per l' honor tributat a la paraula de Crist, per la concordança confirmada amb la tradició i el magisteri de l' Església, per la garantia assegurada a favor de la unitat de l' Església mateixa i de l' eficàcia harmònica i segura del seu governament. Era molt important que aquest reconeixement de les prerrogatives del papa hagi estat expressat el moment en què calia definir la qüestió de l' autoritat episcopal en l' Església, de manera que aquesta autoritat aparegués no com oposada, sinó del tot d' acord amb el poder del Vicari de Crist, cap del col.legi episcopal, segons el dret constitucional de l' Església.

Unió perfecta dels Pastors amb el successor de Pere

[10] Aquesta relació íntima i essencial que fa de l' episcopat un cos unitari que troba en el bisbe successor de Sant Pere, no un poder diferent i estranger, sinó el seu centre i el seu cap; això ens fa celebrar les vostres prerrogatives conjuntament amb les Nostres i alegrar-nos de la seva exaltació, ens fa reivindicar la seva excel.lència, promoure la seva integració a la nostra. En reconèixer així en la seva plenitud el càrrec episcopal, sentim que entorn nostre neix la comunió de fe, de caritat, de corresponsabilitat, de col.laboració. No tenim por de veure la nostra autoritat disminuïda o obstaculitzada, quan afirmem i celebrem la vostra; al revés, ens sentim més forts per la unió fraterna amb vosaltres, més capaços de guiar l' Església universal, sabent que cada un de vosaltres busca el mateix fi; més confiats en l' ajuda de Crist, car tots plegats estem i volem estar més estretament units en el seu nom.

Els bisbes en el govern de l' Església. La reforma de la Cúria

[11] No és fàcil de preveure el desenrotllament pràctic que aquesta declaració doctrinal tindrà; però no és difícil de preveure que serà fecund en aprofundiments espirituals i en ordenaments canònics. El Concili ecumènic es clausurarà definitivament en la pròxima sessió quarta, però l' aplicació dels decrets comportarà un conjunt de comissions postconciliars, en les quals la col.laboració de l' episcopat serà indispensable; igualment l' aparició contínua de problemes d' interès general que caracteritzen el món modern encara ens disposarà més a convocar i a consultar, en moments determinats,

alguns de vosaltres, venerables germans, oportunament escollits, per tal de tenir a prop Nostre el consol de la vostra presència, l'auxili de la vostra experiència, l'ajut dels vostres consells, el sufragi de la vostra autoritat. Això també serà útil a la renovació de la Cúria romana, que s'estudia diligentment, acuradament; ella es podrà beneficiar de l'experiència dels pastors diocesans amb la integració als seus quadres—eficients, sí, en el seu fidel servei—de prelats procedents de diversos països, aportant-hi l'ajut de la seva saviesa i de la seva caritat. Aquesta multiplicitat d'estudis i de discussions, potser comportarà algunes dificultats pràctiques: l'acció col.lectiva és més complicada que l'acció individual; però, si respon més bé a l'índole ensems monàrquica i jeràrquica de l'Església i si conforta millor les nostres fatigues amb la vostra cooperació, sabrem superar, amb prudència i caritat, els obstacles que comporta una organització més complexa del governament de l'Església.

Repercussions de la doctrina de la constitució «De Ecclesia»

Els fidels

[12] Esperem que la doctrina sobre el misteri de l'Església, il.lustrada i proclamada per aquest Concili, tindrà des d'ara repercussions bones, en els cors dels catòlics sobretot: que tots els fidels descobreixin amb més claredat i exactitud el veritable rostre de l'Esposa de Crist; que vegin la bellesa de la seva Mare i Mestra; que vegin la simplicitat i la majestat de les línies d'aquesta institució tan venerable; que admirin aquest prodigi de fidelitat històrica de sociologia meravellosa, de legislació admirable; que admirin un regne en creixement constant, en el qual l'element diví i l'element humà s'ajunten i es fonen per a reflexar sobre la humanitat creient el designi de l'Encarnació i de la Redempció, el Crist total—com diu sant Agustí—, el nostre Salvador.

Els religiosos

[13] Que aquest tan gran espectacle ompli de joia, embriagui especialment aquells qui fan professió de cercar únicament, constantment la perfecció cristiana, volem dir els religiosos—homes i dones—que són membres exemplars de l'Església, generosos mantenidors seus, fills caríssims seus.

L'Església del silenci

[14] Que aquest mateix espectacle alegri i consoli també els nostres germans i els nostres fills que viuen en les regions on encara avui se'ls nega o se'ls restringeix de tal manera la justa i digna llibertat religiosa, que els hem d'inscriure en l'Església del silenci i de les llàgrimes. Que ells gaudeixin també de la fulgurant claror doctrinal que il.lumina la santa Església, aquesta Església a la qual ells ofereixen el testimoni magnífic dels seus sofriments i de la seva fidelitat; això els mereix la glòria més gran: la de Crist, víctima per al rescat del món.

Els germans separats

[15] També volem esperar que aquesta mateixa doctrina de l' Església serà acollida benèvolament i favorablement pels germans cristians encara separats de nosaltres; voldríem que aquesta doctrina, completada amb les declaracions contingudes en l' esquema *De oecumenismo,* sobre l' ecumenisme, aprovat igualment per aquest Concili, sigui per a ells com un ferment d' amor que mogui les seves ànimes a aquella revisió de pensament i d' actituds que pugui acostar-los més a la nostra comunió, i finalment, si a Déu plau, que les hi pugui fondre. Al mateix temps, aquesta doctrina ens proporciona el goig sorprenent de constatar que l' Església, traçant les línies de la seva figura, no restreny, sinó que eixampla els límits de la seva caritat i no atura pas el moviment de la seva catolicitat, que contínuament progressa i revesteix formes múltiples, i invita sempre. Permeteu-nos, en aquest punt, d' abraçar una altra vegada els observadors que representen les Esglésies o confessions cristianes separades de nosaltres: la nostra salutació respectuosa, el nostre agraïment per la seva assistència a les reunions conciliars, a les quals són benvinguts, i el nostre vot vivíssim per la seva prosperitat cristiana.

El món profà

[16] I voldríem, finalment, que la doctrina de l' Església projectés també la seva claror atraient en el món profà, en el qual ella viu, i del qual està rodejada. L' Església ha d' aparèixer com el signe posat enmig dels pobles (cf. Is 5,26), per orientar tots els homes en el camí cap a la veritat i a la vida. Tothom pot adonar-se que l' elaboració d' aquesta doctrina, tot i atenent al rigor teològic que la justifica i li dóna grandesa, no s' oblida mai de la humanitat que està dins de l' Església o que constitueix el medi històric i social on ella desplega la seva missió. L' Església és per a tot el món.

L' Església no té ambició de cap altre poder sobre la terra que del de servir i d' estimar. L' Església, perfeccionant el seu pensament i la seva estructura no mira d' apartar-se de l' experiència pròpia dels homes del seu temps; el que vol, sobretot, és comprendre 'ls més bé, compartir més els seus sofriments i les seves aspiracions bones, sostenir millor l' esforç de l' home modern cap a la seva prosperitat, la seva llibertat i la seva pau.

La llibertat religiosa. L' esquema XIII

Però tot el que acabem d' esbosar, ho continuarem i desenrotllarem al final del Concili, quan estigui fet l' estudi complet, en la pròxima i darrera sessió de l' esquema sobre la llibertat religiosa —que només per manca de temps al final d' aquesta sessió, no ha estat possible de portar a terme—i l' altre esquema sobre l' Església en el món actual, que serà el coronament de l' obra del Concili i que ja ha estat tractat breument durant aquesta sessió.

Maria, Mare de l' Església

[17] Ara, per acabar, un altre pensament ens atreu.

[18] Volem dir, venerables germans, que el nostre pensament no pot deixar també d' elevar-se, amb sentiments de sincera i filial gratitud, a la Verge santa, a aquella que ens plau considerar com la protectora del present Concili, testimoni de les nostres fatigues, la nostra consellera amabilíssima, ja que a ella, com a patrona nostra, al mateix temps que Sant Josep, el papa Joan XXIII confià des del començament els treballs de les nostres reunions ecumèniques (cf. AAS 53 [1961] 37s211s; 54 [1962] 727).

[19] Animats dels mateixos sentiments, l' any passat volguérem oferir a la Mare de Déu un acte solemne d' homenatge comú, tots plegats reunits a la basílica Liberiana, als peus de la imatge venerada sota el títol de «Salus populi romani».

[20] Aquest any, l' homenatge del nostre Concili es presenta molt més preciós i significatiu. Amb la promulgació, avui, d' aquesta constitució *De Ecclesia* que té, com a cim i coronament, tot un capítol dedicat a la Verge, podem afirmar amb justícia que la sessió present s' acaba amb un himne incomparable de lloança a honor de Maria, Mare de Déu.

[21] Doncs, de fet, és la primera vegada—i dir-ho ens omple d' una profunda emoció—que un concili ecumènic presenta una síntesi tan extensa de la doctrina catòlica sobre la plaça que Maria Santíssima ocupa en el misteri de Crist i de l' Església.

[22] Això correspon a l' objectiu, fixat per aquest Concili, de manifestar el rostre de la santa Església, a la qual la Mare de Déu està lligada íntimament i de la qual—com ha estat dit magníficament—és la *portio maxima, portio optima, portio praecipua, portio electissima,* membre màxim, membre òptim, membre principal, membre més selecte (Rupert, *In Apocalipsi* l.7 c.12: PL 169,10.434).

[23] Realment, la realitat de l' Església no s' esgota en la seva estructura jeràrquica, en la seva litúrgia, en els seus sagraments, en els seus ordenaments jurídics. La seva essència profunda, la font primera de la seva eficàcia santificadora s' han de buscar en la seva unió mística amb Crist; unió que no podem concebre fent abstracció d' aquella que és la Mare del Verb encarnat, i que Jesucrist mateix ha volgut tan íntimament unida a ell per a la nostra salvació. Heus aquí el perquè inserir en la visió de l' Església la contemplació amorosa de la meravella que Déu ha obrat en la seva santa Mare. I el coneixement de la veritable doctrina catòlica sobre Maria serà sempre una clau per a la comprensió exacta del misteri de Crist i de l' Església.

[24] La reflexió sobre les relacions estretes entre Maria i l' Església, establertes tan clarament per la constitució conciliar d' avui, ens persuadeix que aquest és el moment més solemne i més apropiat per a satisfer el vot al qual fèiem al.lusió en la clausura de la sessió precedent i que moltíssims pares conciliars han fet, demanant insis-

tentment que, durant aquest Concili, fos declarada explícitament la funció maternal que la Verge exerceix en el poble cristià. A aquest fi, hem cregut oportú de consagrar, en aquesta mateixa sessió pública, un títol a honor de la Verge, suggerit de diverses parts del món catòlic i que ens és particularment grat, perquè expressa en síntesi admirable la plaça privilegiada que ha estat reconeguda en aquest Concili a la Verge en la santa Església.

Maria, Mare de l' Església, prega per nosaltres

[25] Així, doncs, per a la seva glòria i per a consol nostre, proclamem Maria santíssima *Mare de l' Església,* és a dir, de tot el poble de Déu, tant dels fidels com dels pastors que l' anomenen Mare amorossísima; i volem que des d' ara endavant, amb aquest nom tan dolç, la Verge sigui encara més honorada i invocada per tot el poble cristià.

[26] Es tracta d' un títol, venerables germans, que no és pas nou per la pietat dels cristians; al contrari. Sobretot amb aquest nom de Mare, preferint-lo a qualsevol altre, plau als fidels, i a tota l' Església invocar Maria. Veritablement, aquest títol pertany a l' autèntica substància de la devoció a Maria: troba la seva justificació en la dignitat mateixa de la Mare del Verb encarnat.

[27] Així com la maternitat divina és el fonament de la relació personal especial de Maria amb Crist i de la seva presència en l' economia de la salvació obrada per Jesucrist, de la mateixa manera ella també constitueix el fonament principal de les relacions entre Maria i l' Església, ja que ella és Mare d' aquell que, immediatament a l' instant de l' encarnació en el seu si virginal, ha unit a ell, com a Cap, el seu Cos místic que és l' Església. Maria, doncs, com a mare de Crist, també és mare de tots els pastors i fidels, és a dir, de l' Església.

Viva confiança de tot el llinatge humà

[28] Per això, amb l' ànima plena de confiança i d' amor filial, alcem els ulls cap a ella malgrat la nostra indignitat i la nostra feblesa. Ella, que ens ha donat amb Jesús, la font de la gràcia, no deixarà de socórrer l' Església, ara que floreixent amb abundància dels dons de l' Esperit Sant s' afanya amb un nou vigor en la seva missió de salvació.

[29] I la nostra confiança encara és més viva i més ferma, si considerem els lligams estretíssims que vinculen la nostra Mare del cel amb el llinatge humà. Malgrat tota la riquesa de les prerrogatives admirables amb què Déu l' ha dotada per a fer-la digna de ser la Mare del Verb encarnat, ella és ben pròxima a nosaltres. Filla d' Adam com nosaltres, i per tant germana nostra pels lligams de la naturalesa, és, no obstant, la criatura preservada del pecat original pel mèrits del Salvador, i als privilegis divinament obtinguts ajunta la virtut personal d' una fe total i exemplar, que la fa veritablement

mereixedora de l' elogi evangèlic: *Benaurada tu, que has cregut* (Lc 1,45).

Durant la seva vida terrena realitzà la figura perfecta del deixeble de Crist, mirall de totes les virtuts, i encarnà les benaurances evangèliques proclamades per Jesucrist. Per això, tota l' Església, en la seva incomparable varietat de vida i d' obra, en ells assoleix la forma més autèntica de la imitació perfecta de Crist.

[30] Confiem, doncs, que la promulgació de la constitució sobre l' Església, segellada amb la proclamació de Maria, Mare de l' Església, és a dir, de tots els fidels i pastors, farà que el poble cristià la invoqui amb més confiança i més fervor, i li tributi el culte i l' honor que li pertoquen.

[31] Quant a Nós, així com entràrem a l' aula del Concili, després de la invitació de Joan XXIII, el dia 11 d' octubre de 1962, «amb Maria, Mare de Jesús», igualment, al final de la sessió tercera, sortim d' aquesta mateixa basílica en el nom tan sant i tan dolç de Maria, Mare de l' Església.

[32] En senyal de gratitud per l' assistència amorosa que ella ens ha prodigat durant aquesta sessió conciliar, que cadascú de nosaltres, venerables germans, es comprometi a tenir ben alt el nom i l' honor de Maria en el poble cristià, proposant-la model de la fe i de la plena correspondència a cada crida de Déu, model de la plena assimilació de l' ensenyament de Crist i de la vera caritat; i això, a fi que tots els fidels units en el nom de la mare comuna, se sentin cada dia més ferms en la fe i en l' adhesió a Jesucrist, i també animats d' una caritat més fervorosa envers els germans, promovent l' amor als pobres, l' afany per la justícia, la defensa de la pau. Com ja exhortava el gran sant Ambròs, «que cadascú tingui el cor de Maria per magnificar al Senyor; que cadascú tingui l' esperit de Maria per alegrar-se en Déu» (SANT AMBRÒS, *Expositio in Lucam* 2,26: PL 15,1642).

El culte marià i els nostres germans

[33] Desitgem, sobretot, que es faci veure ben clar que Maria, serventa humil del Senyor, està totalment ordenada a Déu i a Crist, únic Mediador i Redemptor nostre. Desitgem igualment que sigui ben explicada la veritable naturalesa i els objectius del culte marià en l' Església, especialment allà on hi ha molts germans separtats, de manera que tots els qui no formen part de la comunitat catòlica, comprenguin que la devoció a la Mare de Déu, lluny, lluny de ser un fi en ella mateixa, és, en canvi, un mitjà destinat essencialment a orientar les ànimes cap a Crist, i així unir-les al Pare, amb l' amor de l' Esperit Sant.

La Rosa d' or al santuari de Fàtima

[34] Mentre elevem la nostra ànima a la Verge en una pregària ardorosa, a fi que beneeixi el Concili ecumènic i tota l' Església, accelerant l' hora de la unió entre tots els cristians, la nostra mirada se 'n va als horitzonts infinits de tot el món, objecte de l' atenció més viva del Concili ecumènic, i que el Nostre predecessor, Pius XII, de venerable memòria, no sense una inspiració del cel, consagrà solemnement al Cor immaculat de Maria. Creiem oportú de recordar, particularment avui, aquesta consagració. A aquest fi, hem decidit de fer portar pròximament la Rosa d' or al santuari de la Mare de Déu de Fàtima, tan estimat no sols del poble de la nació portuguesa—que estimem sempre, però especialment avui—, sinó també conegut i venerat pels fidels de tot el món catòlic. D' aquesta manera volem també confiar a l' atenció de la Mare del cel, tota la família humana, amb els seus problemes i els seus afanys, amb les seves aspiracions legítimes i amb les seves ardents esperances.

Pregària a Maria

[35] O Verge Maria, Mare de l' Església!, us recomanem tota l' Església, el nostre Concili ecumènic.

[36] Vós, «auxili dels bisbes», protegiu i assistiu els bisbes en la seva missió apostòlica i també tots els sacerdots, que els ajuden en la seva àrdua càrrega pastoral.

[37] Vós, que pel vostre fill diví, el moment de la seva mort redemptora fóreu donada com a Mare al deixeble predilecte, recordeu-vos del poble cristià que confia en Vós.

[38] Recordeu-vos de tots els vostres fills; presenteu a Déu les seves pregàries; conserveu íntegra i ferma la seva fe; enfortiu la seva esperança; augmenteu la seva caritat.

[39] Recordeu-vos de tots els qui passen tribulacions, necessitats, perills; sobretot dels qui sofreixen persecució i són a la presó per la fe. O Verge, impetreu per a ells la fortalesa i accelereu el dia tan desitjat de la seva justa llibertat.

[40] Mireu amb ulls benignes als nostres germans separats i feu que estiguem units entre nosaltres, vós que vau infantar el Crist, pont d' unió entre Déu i dels homes.

[41] O temple de la llum sense ombra i sense taca!, intercediu a prop del vostre Fill únic, Mediador de la nostra reconciliació amb el Pare (Rom 5,11), a fi que ens perdoni els nostres mancaments, allunyi de nosaltres tota discòrdia, i doni a les nostres ànimes l' alegria d' estimar.

[42] O Maria!, encomanem finalment al vostre Cor immaculat tot el llinatge humà; porteu-lo al coneixement de l' únic i veritable Salvador, Jesucrist; allunyeu d' ell els flagells provocats pel pecat; aconseguiu per a tot el món, la pau en la veritat, en la justícia, en la llibertat i en l' amor.

[43] I feu que tota l' Església, celebrant aquesta gran assemblea ecumènica, pugui cantar al Déu de les misericòrdies l' himne majestuós de la lloança i de la gratitud, l' himne de la joia i de l' exultació, perquè el Senyor ha fet coses grans per vós, o clement, o pia, o dolça Verge Maria!

L' AMOR, TESTIMONI DE L' ESGLÉSIA, SANT I SENYA DEL CONCILI

Discurs pronunciat pel papa Pau VI, el dia 14 de setembre de 1965, festa de l' Exaltació de la santa Creu, després de la missa que concelebrà amb 26 cardenals i bisbes (moderadors, membres del consell de presidència, del secretariat i de la comissió de coordinació), a l' obertura de la quarta i darrera sessió del Concili.

Venerables germans:

[1] En el nom del Senyor tenim l' alegria de declarar oberta la sessió quarta del Concili Vaticà segon.

Lloem Déu i fem-li accions de gràcies

[2] Que puguin lloances i accions de gràcies a Déu, el nostre Pare totpoderós, per Jesucrist el seu Fill i salvador nostre, en l' Esperit Sant Paraclet qui vivifica i guia la santa Església, perquè ens ha fet arribar feliçment a la present i darrera sessió d' aquest sagrat Sínode ecumènic; que elles s' elevin dels nostres cors en un propòsit total i comú de restar fermament devots i dòcils a la paraula de Déu, en un acord fratern i profund amb la fe catòlica, en un estudi lliure i fervorós de les múltiples qüestions referents a la nostra religió, especialment a la naturalesa i a la missió de l' Església de Déu, en el desig unànime d' establir vincles de comunió més perfectes amb els germans cristians encara separats de nosaltres, en l' intent cordial de fer arribar al món un missatge d' amistat i de salvació, i, finalment, en la confiança humil i constant d' aconseguir de la misericòrdia divina les gràcies que no mereixem, certament, però que ens són necessàries per a complir amb dedicació amorosa i generosa la nostra missió pastoral.

La unitat catòlica

[3] Quina cosa tan gran és aquest Concili! Alegrem-nos de veure celebrar d' una manera tan solemne i ordenada la unitat de l' Església visible, unitat que aquí hem gustat i afirmat no sols exteriorment, sinó encara més en la intimitat dels nostres cors, gràcies al coneixement que aquí hem adquirit els uns dels altres, i gràcies a la intensa conversa de pregària, de pensament, de diàleg i finalment de sentència concorde. Hem mirat, sol.lícits i joiosos de reflexar i a la vegada de promoure aquella mística unitat que Crist deixà

als seus apòstols com a herencia, la més preciosa i autentica, i com a suprema exhortació Alegrem-nos, tornem a dir, perque durant aquesta celebració singularíssima, feta ja tres vegades, i que ara comencem la quarta, al ritme regular dels anys, en aquesta basílica, consagrada a la memòria de l' apòstol Pere, fonament visible de l' Església de Crist, la jerarquia catòlica ha expressat, ha enfortit, ha il lustrat els vincles d' una comunió tan concorde i unívoca, que la diversitat múltiple dels nostres orígens humans i de les divisions implacables que separen els homes els uns dels altres, haurien pogut fer creure que era impossible En canvi, mireu-la davant vostre i per obra vostra, feliç realitat, la misteriosa i efectiva realitat catòlica

[4] Ens vénen a la memòria les paraules del gran doctor sant Lleó el Gran, antic predecessor Nostre «Quan veig aquest aplegament tan esplèndid dels meus venerables germans en el sacerdoci, em sembla, enmig de tants sants, que ens trobem en una assemblea d' àngels» *(Sermo II in anniversario suae assumptionis* PL 44,143)

[5] Que amb vosaltres s' alegri tota l Església, de la qual som nosaltres els pastors i els representants, de saber-se i de sentir-se unida amb nosaltres en l' harmonia d' un ple i conscient acord espiritual que la penetra totalment i que, si està ben desperta, l' embriaga

[6] Quina cosa tan gran és aquest Concili! La repetició regular de les seves seccions atenua, potser, la impressió de novetat d' aquest encontre històric, però la nostra reflexió sobre l' esdeveniment que estem celebrant que no sigui menys atenta ni menys admiradora Més aviat, en canvi, l habitud mateixa, engendrada per les represes l' aquestes reunions, ens ha de fer més idonis i més devots a explorar-ne el gran, complex i misteriós significat Que aquesta hora solemne no ens passi com inadvertida, que aquesta experiència única no es confongui amb l' onada de tants esdeveniments i afers acostumats amb què és teixida la trama ordinària de la nostra vida En aquesta reunió, aquí, per la nostra presència simultània, no hi som nosaltres sols—recordem-nos-en!—, perquè Crist és amb nosaltres, en nom del qual estem reunits (cf Mt 18,20), i ens acompanya sempre, mentre fem la nostra via en el temps (cf Mt 28,20)

A l' escolta de l' Esperit Sant

[7] Aquesta obligació de viure amb adhesió plena aquesta fase terminal del Concili constitueix per a nosaltres una responsabilitat, que cadascú ha de sospesar en l' íntim de la seva ànima i a la qual cadascú ha de correspondre amb actituds morals i espirituals particulars O germans!, que no ens molesti l' anteposar als treballs múltiples i absorbents que ens esperen, aquest moment de reflexió, a fi de posar els nostres esperits en les condicions propícies per a aquella combinació misteriosa que aquí s' ha d' establir entre l' acció secreta de Déu i la nostra Aquesta unió, aquesta combinació s' està realitzant sempre en el regne de la gràcia, però es realitza d' una manera i en una mesura eminents quan es tracta de la sort de l' Església,

com s' esdevé precisament en la celebració d' un concili Aquí, efectivament, podem aplicar a nosaltres mateixos la paraula de sant Pau *Som els col laboradors de Déu* (1 Cor 3,9) No que puguem pretendre de donar nosaltres mateixos l' eficàcia a l' obra de Déu, sinó que esperem que la nostra acció humil i generosa adquireixi el seu vigor i el seu mèrit de l' acció divina Sabem que aquesta assemblea, en acabar, podrà pronunciar-se amb les sagrades i formidables paraules de l' Apòstol *L' Esperit Sant ha decidit, juntament amb nosaltres* (Act 15,28) Per això, cal que nosaltres posem en joc tots els nostres afanys per tal d' aconseguir que l' acció de l' Esperit Sant s' insereixi en la nostra i la penetri totalment, la il lumini, l' enforteixi i la santifiqui I, ¿com obtindrem això? Ho sabem igualment en el llibre de l' Apocalipsi (Apoc 2,7, 3,22), set vegades el missatge apostòlic intima els pastors—els anomena àngels—de les primeres Esglésies *El qui té orelles, que escolti què diu l' Esperit a les Esglésies* Sí, escoltar la veu misteriosa de l' Esperit Paraclet heus aquí el nostre deure primer en els dies vinents i durant aquestes reunions de concili, deixar que l' Esperit Sant vessi en els nostres cors la caritat, que es tradueix en saviesa, això és, en la rectitud de judici inspirada en les raons més altes del saber, per les quals l' esperit humà s' eleva cap a Déu, del qual ha rebut aquest do inefable Aleshores, tots els seus pensaments, totes les seves accions esdevenen amor, esdevenen caritat L' amor que ve de Déu es transforma en amor que puja cap a Déu, i a això tendeix, que de l' home retorni a Déu

Imprimir al Concili el senyal d' un triple amor

[8] Aquest procés de la caritat hauria de caracteritzar la conclusió del nostre Sínode ecumenic Més que mai hauríem de ser capaços de realitzar-lo en nosaltres mateixos, per tal de donar a aquest moment de plenitud de vida de l' Església, la significació i l' eficàcia màximes La caritat és el que ens ha d estimular i ens ha de guiar vers les veritats que esperem posar aquí a plena llum i vers els propòsits d' acció que aquí volem decidir, veritats i propòsits que pel fet de ser anunciats per aquest Concili, que és l' òrgan d' autoritat pastoral més alta i més amorosa, no podran si no ser expresions de la caritat Que la caritat ens encamini, doncs, a aquesta recerca de la veritat, tant doctrinal com normativa, tenint present aquesta lúcida sentència de sant Agustí «No hi ha res que es conegui a la perfecció, si no s' estima perfectament» *(De diversis quaestionibus* 83 PL 40,24)

[9] I no sembla difícil d' imprimir al nostre Concili el senyal d' un acte d' amor, d' un acte d' amor gran i triple envers Déu, envers l' Església, envers la humanitat

1 *Envers Déu*

[10] Mirem-nos, abans de tot, nosaltres mateixos, venerables germans ¿De quina altra manera es pot definir la condició en què ens ha posat la convocació del Concili, si no com un estat de tensió

i d' esforç espiritual? Aquesta convocació ens ha arrancat de l' ensopiment de la vida ordinària, ha desvetllat en nosaltres la plena consciència de la nostra vocació i de la nostra missió, ha posat en moviment en nosaltres forces latents i ha encès en els nostres cors l' esperit de profecia, propi de l' Església de Déu; ha suscitat en nosaltres la necessitat i el deure de proclamar la nostra fe, de celebrar les lloances de Déu, d' unir-nos estretament a Crist, d' enunciar en el món el misteri de la revelació i de la redempció. I tot això, ¿no és amor? Cridats a aquesta tribuna, des d' on podem contemplar el món contemporani cobert de boires del dubte i de les tenebres de la irreligiositat, ens ha semblat que pujàvem a l' esfera de la llum divina; a nosaltres, companys i germans dels homes entre els quals vivim, ens ha semblat, en arribar a aquesta altura espiritual, que emergíem de la terra, de les seves complicacions i de la seva ruïna, i que vèiem clar i càlid el sol de la vida—*i la vida era la llum del homes* (Io 1,4)—; encara més, ens ha semblat que parlàvem amb Déu el nostre Pare, humilment, filialment, joiosament, en esperit i en veritat; ens ha semblat que li dèiem, cantant i plorant, la nostra lloança per la grandesa de la seva glòria, que avui se' ns ha fet més palesa pel nostre coneixement més gran del cosmos; ens ha semblat que manifestàvem la nostra felicitat, per haver-nos revelat el seu nom, el seu regne, la seva voluntat; i també ens ha semblat que alleugíem el dolor que hi ha al món, les penes dels homes, l' horror de les nostres misèries i el mal dels errors que es propaguen. Aquí, però, més que enlloc, més que mai, ens sentim ferms de la certesa, que és nostra i que vibra en nosaltres amb una potència singular, certesa que ens recorda que som els defensors de l' esperit, que som els tutors del destí de la humanitat, que som els intèrprets de les esperances veritables. I això, ¿no és l' amor que l' Escriptura expressa amb aquesta fórmula lapidària i magnífica: *¿Nosaltres hem reconegut l' amor que Déu té per nosaltres?* (1 Io 4,16).

[11] En efecte, el Concili s' inscriu en la realitat del món contemporani com l' afirmació més alta, més clara, més humana d' una religió sublim, que l' home no ha inventat, sinó que és revelada per Déu. I aquesta religió consisteix en la relació sobreelevant d' amor que ell, el Pare inefable, estableix amb la humanitat per mediació de Jesucrist, el seu Fill i germà nostre, en l' Esperit que infon la vida.

2. *Envers l' Església*

[12] I heus aquí el segon moment de la nostra caritat conciliar. Perquè, en dir el que hem dit, sentim que no som sols. Nosaltres som un poble, el poble de Déu. Nosaltres som l' Església catòlica. Nosaltres som una societat realment singular, visible i espiritual tot alhora. El Concili ens ha fa comprendre més clarament que la nostra Església és una societat fundada sobre la veritat de la fe i sobre la universalitat de l' amor. La recerca d' una forma perfecta i superior de vida en societat, que constitueix el problema capital de la història i que sembla insoluble—si pensem en el perenne recomença-

ment de l' aventura de Babilònia, confirmada tràgicament a la nostra època—per a nosaltres ja ha trobat una solució de principi, encara que de fet solament és complerta d' una manera virtual. I sabem que la solució que posseïm, això és la comunió que ens uneix i que prediquen, no pot ser desmentida; perquè no es funda en criteris d' idolatria individual o d' idolatria col.lectiva, sinó sobre un principi religiós indiscutible: l' amor, l' amor als homes, no per raó dels seus mèrits o dels nostres interessos, sinó per l' amor de Déu. I mai com ara, des del temps en què l' Església naixent *tenia un sol cor i una sola ànima* (Act 4,32), l' Església ha afirmat, viscut i gaudit tant, ha pregat i desitjat tant que fos del tot completa l' autèntica i mística unitat que Crist li concedeix, com durant la celebració d' aquest Concili. En el tumult dels esdeveniments contemporanis, en l' expectativa d' altres trasbalsaments previstos per al futur, en l' experiència defraudadora de les discòrdies humanes sempre renaixents i en la marxa irresistible dels pobles cap a la seva unificació, tenim necessitat de verificar, gairebé d' una manera experimental, la unitat que fa de tots nosaltres la família i el temple de Déu, el Cos místic de Crist; tenim necessitat de trobar-nos i de sentir-nos veritablement germans, de donar-nos mútuament l' òscul de pau, en una paraula, d' estimar-nos com Crist ens ha estimat.

[13] El nostre amor, aquí, ja ha tingut i tindrà formes d' expressió que caracteritzen aquest Concili davant la història present i futura. Aquestes expressions un dia aportaran una resposta a l' home desitjós de definir l' Església en aquest moment culminant i crític de la seva existència: ¿Què feia l' Església catòlica en aquell moment?, es preguntarà; i la resposta serà: ¡Estimava! Estimava amb un cor pastoral, tots ho sabem, encara que sigui molt difícil de penetrar la profunditat i la riquesa d' aquest amor, que Crist feu brollar tres vegades del fons del cor penedit i ardent de Simó Pere (¿ho recordeu?) *Jesús preguntà a Simó Pere: Simó, fill de Joan, ¿m' estimes més que aquests? Ell li contestà: Sí, Senyor, vós sabeu que us estimo. Jesús li diu: Pastura les meves ovelles* (Io 21,15). I el manament, derivat de l' amor a Crist, de ser pastor del seu ramat, oh! sí, encara dura i dóna la seva raó de ser a aquesta Seu apostòlica, com també s' estén i encara dura i dóna raó de ser a les vostres càtedres episcopals, venerables germans; i avui en donem testimoni amb una consciència més viva i amb un vigor novell. Aquest Concili ho diu: l' Església és una societat fundada sobre l' amor i governada per l' amor.

L' Església del nostre Concili estimava—també diran—, estimava amb un cor missioner. Tothom sap com aquest sant Sínode ha intimat tot bon catòlic a ser apòstol i com ella ha eixamplat les dimensions del zel apostòlic a tots els homes, a totes les races, a totes les nacions, a totes les classes socials. La universalitat de l' amor, fins i tot quan supera les forces de qui malda per ell o li exigeix una dedicació total i heroica, aquí ha tingut, i hi ha de tenir sempre, la seva expressió solemne.

[14] L' Església del Concili Vaticà segon, sí, també estimava amb un cor ecumènic, és a dir, amb un cor amplament, humilment, afectuosament obert a tots els germans cristians que encara són fora de la comunió perfecta amb aquesta nostra Església, una, santa, catòlica i apostòlica. Si una nota hi ha hagut evocada més sovint i en termes emocionants durant aquest Concili, ha estat, certament, la referent a la reintegració de tots els cristians a la unitat volguda per Crist, i a les seves dificultats i les seves esperances. ¿I aquesta, venerables germans, i reverends i estimats observadors, no és una nota de caritat?

3. *Envers la humanitat*

[15] D' aquesta reunió conciliar, tota ella centrada en el nom de Crist i de la seva Església, i que, per això mateix, té unes característiques i uns límits ben definits, no es podrà dir pas que està satisfeta de si mateixa, tancada, sorda, insensible a les necessitats dels altres, d' aquestes multituds immenses d' homes que no tenen el goig de ser acollits, com nosaltres ho som sense cap mèrit de la nostra part, en aquest benaurat regne de Déu, que és l' Església.

[16] No, no és així! L' amor, que és l' ànima de la nostra comunió, no ens aparta dels homes, no ens fa exclusivistes ni egoistes. Ben al contrari, perquè l' amor que ve de Déu, ens ensenya el sentit de la universalitat; la veritat que posseïm ens empeny a la caritat —recordeu el mot de sant Pau: *Veritatem autem facientes in caritate.* Nosaltres vivim segons la veritat per la caritat (Eph 4,15)—. I aquí, en aquesta assemblea, aquesta llei de la caritat pren un nom sagrat i greu: s' anomena «responsabilitat». San Pau haria emprat aquest mot: «urgència». *Caritas Christi urget nos,* la caritat de Crist ens empeny (2 Cor 5,14). Nosaltres ens sentim responsables davant de tota la humanitat. Som deutors de tothom (cf. Rom 1,14). L' Església, en aquest món, no és un fi per a ella mateixa; ella està al servei de tots els homes; ella ha fet el Crist present a tots, individus i pobles, tot el més amplament possible, el més generosament possible; aquesta és la seva missió. Ella és portadora d' amor, ella és promotora de la pau vertadera, ella repeteix amb Crist: *Ignem veni mittere in terram,* jo he vingut a calar foc a la terra (Lc 12,49). L' Església també tenia necessitat de fer presa d' aquesta consciència, tenia necessitat d' aquesta declaració, i el Concili li ha ofert l' ocasió.

[17] Nosaltres, ¿podem oblidar que és aquí on desemboca el riu de la història secular de la salvació, història terrena de l' amor celestial? ¿Deixarem de remarcar que aquest Concili fa prendre a l' Església una consciència més plena i més profunda de les raons de la seva existència, que són les misterioses raons de Déu, *qui ha estimat el món* (Io 3,16); i de les raons de la seva missió, sempre rica i fecunda en ferments de renovació i de vida per a la humanitat?

[18] El Concili ofereix a l' Església, a nosaltres especialment, la visió panoràmica del món. ¿L' Església podrà, nosaltres podríem fer altra cosa que mirar aquest món i estimar-lo? (cf. Mc 10,21).

Aquesta mirada del món serà un dels actes principals d' aquesta sessió que comença: encara una altra vegada, i sobretot, amor; amor als homes d' avui, com són i on són, amor a tots. Mentre altres corrents de pensament o d' acció proclamen principis ben diferents per a promoure la civilització humana, com són la potència, la riquesa, la ciència, la lluita, l' interès o altres coses, l' Església proclama l' amor. El Concili és un acte solemne d' amor a la humanitat. Que Crist ens assisteixi per tal que sigui realment així.

L' Església del silenci

[19] A aquest punt, ens assalta un pensament que sembla contrastar amb aquesta irradiació suau i forta de la nostra simpatia humana i cristiana envers tots els homes i tots els pobles de la terra. Efectivament, per una experiència amarga i sempre actual sabem que també l' amor, i potser especialment l' amor, troba i provoca indiferència, oposició, menyspreu, hostilitat. Cap drama, cap tragèdia no ha estat comparable al sacrifici de Crist, que ha sofert el suplici de la creu precisament pel seu amor i per l' odi dels altres. L' art d' estimar, sovint es canvia en art de sofrir. Es així per a l' Església: ¿renunciarà a la seva missió d' estimar, per raó dels riscs i dificultats que s' hi oposen?

[20] Escolteu encara una altra paraula de sant Pau: *¿Qui ens podrà separar de l' amor de Crist?* (Rom 8,35), i repasseu la llista de les adversitats que l' Apòstol enumera, com desafiant-les, per a recordar-nos que res no pot i que res no ens ha de separar de la caritat. Doncs bé, aquest Concili demana humilment al Senyor la gràcia de fer-se digne de l' alegria, com els primer cristians (cf. Act 4,41), en sofrir ultratges pel nom de Jesús. Perquè, encara avui, l' ofensa a aquest Concili és greu i dolorosa: no pocs dels qui haurien de seure aquí amb nosaltres, venerables germans, manquen a la nostra invitació, perquè han estat injustament impedits de venir; això és un índex que encara és greu i dolorosa l' opressió que en no pocs països pesa sobre l' Església catòlica i que amb càlcul premeditat intenten ofegar-la i suprimir-la. L' esperit se 'ns omple d' amargura tot fent aquesta consideració, que ens posa de manifest que el món encara està lluny de la veritat, de la justícia, de la llibertat i de l' amor, és a dir, de la pau, per usar les paraules del Nostre venerat predecessor Joan XXIII (cf. encíclica *Pacem in terris).*

Però, fidels a l' esperit del Concili, reaccionarem amb un doble acte d' amor. Primerament, per als nostres germans que estan en l' aflicció: que els àngels de Déu els portin la nostra salutació, el nostre record, el nostre afecte; que els reconforti saber que el seu dolor i el seu exemple glorifiquen l' Església de Déu; i que la comunió de caritat que els uneix a l' Església, en lloc d' enfonsar-los en la tristesa, els reanimi en l' esperança. I després per a aquells que ataquen Crist i la seva Església i recorren a les amenaces per tal d' afeblir, de paralitzar els qui creuen en Déu; envers ells, la nostra actitud serà de bondat humil i noble, aquella que el Mestre diví ens

ha ensenyat: *Estimeu els vostres enemics..., i prequeu pels qui us persegueixen i calumnien* (Mt 5,44). Aquest Concili haurà, certament, de ser ferm i clar en el que es refereix a la rectitud de la doctrina; però, envers aquells que, per un conjunt de cecs prejudicis antireligiosos o injustificats partits presos contra l' Església, encara la fan sofrir tant, aquest Concili, en lloc de condemnar ningú, prefereix donar testimoni de sentiments de bondat i de pau. I pregarà, sí, pregarem tots amb amor, venerables germans, que Déu els concedeixi la misericòrdia que per a nosaltres mateixos implorem. Que l' amor sigui per a tots l' únic vencedor.

La pau

I que triomfi la pau entre els homes! La pau que, precisament aquest dies és ferida i sagnant pels conflictes duríssims entre pobles que tenen tanta necessitat de pau. No podem callar, ni en aquest moment, el nostre vot vivíssim que cessi la guerra, que retorni entre els pobles el respecte mutu i la concòrdia. Sí, que aviat i per sempre triomfi la pau.

La llibertat del Concili

[21] I aquí acaba el nostre discurs, que no pretenia altra cosa sinó aclarir el sentit i fer reviure l' esperit d' aquesta sessió darrera del Concili ecumènic. Com dèiem, venerables germans, no hem tocat cap dels temes que seran proposats a l' examen i a la deliberació d' aquesta assemblea; el nostre silenci, però, no calla sinó que demostra la nostra voluntat deliberada de no prevenir amb les Nostres paraules la lliure orientació de les vostres opinions sobre els assumptes que hi ha plantejats.

Gratitud pels treballs de les comissions

[22] No podem, amb tot, silenciar algunes coses. La primera és el Nostre agraïment a tots els qui han treballat—i sabem amb quina diligència ho han fet!—en les comissions i sots-comissions, per tal de millorar la redacció dels esquemes que pròximament seran discutits. Sigui quin sigui el judici que fareu sobre aquests esquemes, tots els qui hi han dedicat estudis, treballs i fatigues, mereixen aplaudiment i gratitud.

Creació del sínode de bisbes

[23] La segona és l' anunci, que amb goig de part Nostra us comuniquem, que serà instituït, segons el desig d' aquest Concili, un *sínode de bisbes*. Estarà compost, en la seva majoria, de bisbes nomenats per les conferències episcopals, amb la nostra aprovació, i serà convocat pel Pontífex romà, segons les necessitats de l' Església, a fi de trobar en ells consulta i col.laboració quan li semblarà opor-

tú per al bé general de l' Església. Ens sembla superflu d' afegir que aquesta col.laboració de l' episcopat serà molt avantatjosa per a la Santa Seu i per a tota l' Església. D' una manera particular, podrà ser útil per al treball quotidià de la Cúria romana, a la qual devem tanta reconeixença per la seva ajuda tan valuosa, i de la qual tenim constantment necessitat, tant Nosaltres com els bisbes en les seves diòcesis, per a les tasques apostòliques. Tant aviat com sigui possible es posaran en coneixement d' aquesta assemblea indicacions i normes. No ens hem volgut privar de l' honor i del goig de fer-vos aquest anunci sumari, per a donar-vos una altra vegada testimoni de la nostra confiança, de la nostra estima i de la fraternitat que ens uneix. Posem sota la protecció de Maria Santíssima aquesta innovació tan bella i tan plena de promeses.

La visita a la O. N. U.

[24] La tercera cosa de què us volem parlar, ja la coneixeu: és la decisió que hem pres d' acceptar la invitació que se' ns ha fet de visitar l' Organització de les Nacions Unides en la seva seu, a New York, en ocasió del vintè aniversari de la fundació d' aquest organisme mundial. I això ho farem, si a Déu plau, durant aquesta sessió del Concili i amb una absència molt breu, a fi de portar als representats de les nacions reunides allà un missatge d' honor i de pau. Esperem que a aquest Nostre missatge vosaltres hi unireu el sufragi de la vostra adhesió unànime, ja que la nostra intenció és, no una altra, que la Nostra veu expressi el cor de totes les vostres veus. Veus, aquestes, sempre en servei i en virtut de la missió apostòlica que Crist ha confiat a vosaltres com a Nosaltres, que anuncien i auguren sempre la concòrdia, la justícia, la fraternitat, la pau entre els homes estimats per Déu i de bona voluntat.

Salutació a tots

[25] Finalment no oblidem de saludar amb respecte i afecte en Crist tots i cada un de vosaltres, germans nostres, que heu vingut tant de l' Orient com de l' Occident, reunits en aquest Concili. Desitgem també adreçar l' expressió especial de la nostra deferència i de la nostra complaença als membres del Cos diplomàtic. Després estenem, amb reconeixement, la nostra salutació a tots i a cada un dels observadors; ens omple de joia i d' honor que siguin aquí amb Nosaltres. Saludem, finalment, els nostres estimats auditors i auditores, els experts, a tots els qui assisteixen i presten el seu concurs al servei del Concili, especialment a la Premsa, la Ràdio i la Televisió. A tots donem la Nostra benedicció apostòlica.

MISSATGE PER A TOTA LA HUMANITAT

Discurs pronunciat pel papa Pau VI, el dia 4 d' octubre de 1965, a l' assemblea general—la vintena—de les Nacions Unides.

1. Al moment de prendre la paraula davant d' aquest auditori únic en el món, volem expressar primerament la nostra profunda gratitud al senyor U Thant, el vostre secretari general, que va tenir a bé d' invitar-nos a visitar les Nacions Unides, amb ocasió del vintè aniversari d' aquesta institució mundial per a la pau i la col.laboració entre els pobles de tota la terra.

2. Gràcies igualment al senyor president de l' assemblea, al senyor Amintore Fanfani, qui, des del dia de la seva presa de possessió d' aquest càrrec, ha tingut per a Nós paraules tan amables.

3. Gràcies a tots vosaltres, els aquí presents, pel vostre bon acolliment. A cadascú de vosaltres, us presentem la nostra salutació cordial i deferent. La vostra amistat ens ha convidat i ens admet a aquesta reunió: ens presentem aquí a vosaltres com un amic.

4. A més del vostre homenatge personal, us portem el del Concili ecumènic del Vaticà segon, actualment reunit a Roma, i del qual els cardenals que ens acompanyen són els eminents representants.

5. En nom d' ells, com també en nom Nostre, a tots vosaltres, honor i salut!

Simplicitat i grandesa d' un encontre

6. Aquest encontre, en sou ben concients tots vosaltres, revesteix un doble caràcter: està marcat alhora de simplicitat i de grandesa. De simplicitat, perquè aquell qui us parla és un home com vosaltres; és un vostre germà, i fins i tot un dels més petits entre vosaltres, que representeu Estats sobirans, ja que ell està investit únicament —si és que us plau de considerar-nos des d' aquest punt de vista— d' una minúscula i quasi simbòlica sobirania temporal: el mínim necessari per a ser lliure d' exercir la seva missió espiritual i assegurar a aquells qui tracten amb ell que és independent de tota sobirania d' aquest món. No té cap poder temporal, cap ambició d' entrar en competició amb vosaltres. De fet, no tenim res a demanar, cap qüestió a suscitar; com a màxim, un desig a fomular, un permís per sol.licitar: el de poder-vos servir en el que és de la nostra incumbència, amb desinterès, humilitat i amor.

7. Aquesta és la primera declaració que tenim a fer. Com veieu, és tan simple que pot semblar insignificant per a aquesta assemblea, habituada a tractar afers extremament importants i difícils.

8. I tantmateix, us ho dèiem, i vosaltres ho sentiu tots, aquest moment està marcat d' una grandesa singular: és gran per a Nós, és gran per a vosaltres.

9. Per a Nós primerament. Sabeu bé prou qui som Nós. I sigui quina sigui la vostra opinió sobre el Pontífex de Roma, coneixeu la Nostra missió: Som portador d' un missatge per a tota la humanitat. I ho som no tan sols en nom Nostre i en nom de la gran família catòlica: sinó també en nom dels germans cristians que comparteixen els sentiments que Nós expressem aquí, i especialment d' aquells que ens han volgut encarregar explícitament de ser el seu intèrpret.

I aquest és el missatger que, al terme d' un llarg viatge, lliura la carta que li ha estat confiada: així Nós tenim consciència de viure l' instant privilegiat—per més breu que sigui—en què es compleix un desig que portem al cor des de vint segles. Sí, us en recordeu. Des de fa molt temps estem en camí, i portem amb Nós una llarga història; celebrem aquí l' epíleg d' un laboriós pelegrinatge en recerca d' un col.loqui amb el món sencer, des del dia en què se' ns va encomanar: *Aneu, porteu la bona nova a totes les nacions.* I sou vosaltres qui representeu totes les nacions.

10. Deixeu que us diguem que tenim per a tots vosaltres un mitssatge, sí, un missatge joiós, que us hem de fer a mans a cadascú d' entre vosaltres.

1. *Una ratificació moral i solemne: l' O. N. U., camí obligat de la pau*

11. El Nostre missatge vol ser primer de tot una ratificació moral i solemne d' aquesta alta institució. Aquest missatge ve de la nostra experiència històrica. És com a «expert en humanitat» que aportem a aquesta Organització el sufragi dels nostres darrers predecessors, el de tot l' episcopat catòlic i el Nostre, convençuts com estem que aquesta Organització representa el camí obligat de la civilització moderna i de la pau mundial.

12. En dir això, tenim consciència de fer nostres tant les veus dels morts com les dels vius, les dels morts que han caigut en les terribles guerres del passat, somniant en la concòdia i en la pau del món; dels vius que les han sobreviscut, i que condemnen per endavant en el seu cor aquells qui intentessin de renovar-les; d' altres vivents encara: les joves generacions d' avui, que s' avencen confiades, esperant, amb tot el dret, una humanitat millor. Fem nostra, també, la veu del pobres, dels desheretats, dels desgraciats, d' aquells qui aspiren a la justícia, a la dignitat de viure, a la llibertat, al benestar i al progrés. Els pobles es giren cap a les Nacions Unides, com cap a la darrera esperança de la concòrdia i de la pau: gosem aportar aquí, amb el Nostre, el seu tribut d' honor i d' esperança. I heus aquí perquè també per a vosaltres aquest moment és gran.

2. *Els uns i els altres*

13. Nós ho sabem: vosaltres en sou plenament conscients. Escolteu ara el que segueix del Nostre missatge. Està tot sencer girat cap a l' esdevenidor. L' edifici que vosaltres heu construït, no s' ha d' arruinar mai: s' ha de perfeccionar i adaptar a les exigències que el món presentarà. Vosaltres marqueu una etapa en el desenrotllament de la humanitat: des d' ara és impossible tornar enrera, s' ha d' avançar.

14. A la pluralitat dels Estats, que ja no poden ignorar-se els uns als altres, els proposeu una forma de coexistència extremament simple i fecunda. Heus-la aquí: Primer de tot reconeixeu i distingiu *els uns i els altres.* Vosaltres, certament, no conferiu l' existència als Estats; però qualifiqueu com a dignes d' asseure' s en l' assemblea ordenada dels pobles cadascuna de les nacions; doneu un reconeixement d' un alt valor moral i jurídic a cada comunitat nacional sobirana, i li garantiu una honorable ciutadania internacional. Això és un gran servei prestat a la causa de la humanitat: definir bé i honorar els subjectes nacionals de la comunitat mundial; establir-los en una condició jurídica que els val el reconeixement i el respecte de tots, i d' on pot derivar un sistema ordenat i estable de vida internacional. Vosaltres sancioneu el gran principi que les relacions entre els pobles han de ser regulades per la raó, per la justícia, el dret i la negociació, i no per la força, ni per la violència, ni per la guerra, com tampoc per la por o per l' engany.

15. És així com han de ser les coses. I permeteu-nos que us felicitem d' haver tingut el seny d' obrir l' accés d' aquesta assemblea als pobles joves, als Estats arribats de fa poc a la independència i a la llibertat nacional; la seva presència aquí és la prova de la universitat i de la magnanimitat que inspiren els principis d' aquesta institució.

16. És així com ha de ser. Aquest és el Nostre elogi i el Nostre anhel, i com veieu, no els atribuïm pas del defora: els traiem de dintre, del geni mateix de la vostra institució.

3. *Els uns amb els altres*

17. El vostre estatut va més lluny encara: i el Nostre missatge s' avença amb ell. Vosaltres existiu i treballeu per unir les nacions, per associar els Estats. Adopteu la fórmula: per posar a l' una *els uns amb els altres.* Vosaltres sou una associació. Sou un pont entre els pobles. Sou una xarxa de relacions entre els Estats. Gairebé estaríem temptats de dir que la vostra característica reflecteix en certa manera en l' ordre temporal, el que la nostra Església catòlica vol ser en l' ordre espiritual: única i universal. No es pot concebre res de més elevat, en el pla natural, en la construcció ideològica de la humanitat. La vostra vocació és de fer fraternitzar, no alguns dels pobles, sinó tots els pobles. ¿Empresa difícil? Sense cap dubte. Però aquesta és l' empresa, la vostra nobilíssima empresa.

¿Qui no veu la necessitat d' arribar així progressivament a instaurar una autoritat mundial amb capacitat d' actuar eficaçment en el camp jurídic i polític?

18. Aquí repetim, una altra vegada, el Nostre desig: Endavant! Diríem encara més: Feu per manera de portar cap a vosaltres aquells qui s' hagin separat de vosaltres; estudieu el mitjà de cridar al vostre pacte de fraternitat, en l' honor i amb lleialtat, aquells qui encara no el comparteixen. Feu per manera que aquells qui encara estan fora desitgin i mereixin la confiança comuna, i sigueu aleshores generosos a concedir-la. I vosaltres, que teniu la sort i l' honor de seure en aquesta assemblea de la comunitat pacífica, escolteu-nos: aquesta confiança mútua que us uneix i que us permet d' obrar coses bones i grans, feu per manera que no sigui mai atacada, que no sigui mai traïda.

4. *Res de l' un per sobre de l' altre*

19. La lògica d' aquest desig que pertany, podríem dir, a l' estructura de la vostra Organització, ens porta a completar-la amb altres fórmules. Aquí les teniu: que ningú, en tant que membre de la vostra unió, no sigui superior als altres: *Res de l' un per sobre dels altres.* És la fórmula de la igualtat. Sabem, és cert, que s' han de considerar altres factors a més de la simple pertinença al vostre organisme. Però la igualtat forma també part de la seva constitució: no és pas que sigueu iguals, però aquí us feu iguals. I potser per a molts de vosaltres, això sigui un acte de gran virtut: permeteu que us ho diguem. Nós, el representant d' una religió que opera la salvació per la humilitat del seu diví Fundador. Impossible de ser germà, si no s' és humil. Perquè l' orgull, per més inevitable que pugui semblar, és el que provoca les tensions, i les lluites del prestigi, del predomini del colonisme, de l' egoisme: és ell qui trenca la fraternitat.

5. *Mai més els uns contra els altres*

20. I aquí el nostre missatge arriba al seu punt culminat. Negativament, primer: és la paraula que vosaltres espereu de Nós i que no podem pronunciar sense ser conscients de la seva gravetat i de la seva solemnitat: *mai més els uns contra els altres,* mai més. ¿No és potsar sobretot amb aquesta finalitat que va néixer l' Organització de les Nacions Unides: contra la guerra i per la pau? Escolteu les paraules lúcides d' un gran desaparescut, John Kennedy, que proclamava, fa quatre anys: «La humanitat haurà de posar fi a la guerra, o la guerra posarà fi a la humanitat».

Mai més la guerra, mai més

No calen grans discursos per proclamar la finalitat suprema de la vostra institució. N' hi ha prou en recordar que la sang de millions d' homes, que els sofriments inaudits i innombrables, que inú-

tils mortaldats i espantoses ruines sancionen el pacte que us uneix, amb un jurament que ha de canviar la història futura del món: mai més la guerra, mai més! És la pau, la pau, el que ha de guiar el destí dels pobles i de tota la humanitat.

21. Gràcies a vosaltres, glòria a vosaltres, que des de fa vint anys treballeu per a la pau, i que heu donat a aquesta santa causa víctimes il.lustres! Gràcies a vosaltres i glòria a vosaltres pels conflictes que heu evitat i per aquells que heu regulat. Els resultats dels vostres esforços a favor de la pau, fins aquests mateixos dies, mereixen, fins si no són encara decisius, que Nós gosem fer-nos intèrpret de tot el món i que us expressem en nom seu felicitacions i agraïment.

Construir la pau, a l' escola de la pau

22. Senyors, vosaltres heu acomplert i acompliu una gran obra: ensenyeu als homes la pau. L' O. N. U. és la gran escola on es rep aquesta educació, i som aquí, a l' *aula magna* d' aquesta escola. Qualsevol que s' asseu aquí esdevé deixeble i esdevé mestre en l' art de construir la pau. I quan vosaltres sortiu d' aquesta sala, el món mira cap a vosaltres com cap als arquitectes, els constructors de la pau.

23. La pau, ja ho sabem, no és construeix pas solament mitjançant la política i l' equilibri de les forces i dels interessos. Es construeix amb l' esperit, les idees, les obres de la pau. Vosaltres treballeu en aquesta gran obra. Però esteu encara només al començament de les vostres penes. ¿Arribarà mai el món a canviar la mentalitat particularista i bèl.lica que ha teixit fins ara una part tan gran de la seva història? És difícil de preveure-ho; però és fàcil afirmar que cal posar-se resoltament en camí cap a la nova història, la història pacífica, aquella que serà veritablement i plenament humana, la mateixa que Déu ha promès als homes de bona voluntat.

El desarmament

24. Teniu traçats els camins davant vostre: el primer és el del desarmament. Si volen ser germans, deixeu caure les armes de les vostres mans. No es pot estimar amb armes ofensives a les mans. Les armes, sobretot les terribles armes que la ciència moderna us ha donades, fins i tot abans de causar víctimes i ruines engendren mals somnis, alimenten mals sentiments, creen malsons, malfiances, resolucions tenebroses; exigeixen despeses enormes; aturen els projectes de solidaritat i de treball útil; falsegen la psicologia dels pobles. Mentre l' home continuï essent l' ésser feble, canviant, i fins i tot dolent, com es demostra sovint, les armes defensives seran, per dissort, necessàries.

Però a vosaltres, el vostre coratge i el vostre valor us empenyen a estudiar els mitjans de garantir la seguretat de la vida internacional sense recórrer a les armes: heus aquí una finalitat digna dels vostres esforços, heus aquí el que els pobles esperen de vosaltres.

¡Heus aquí el que cal obtenir! I per a això cal que augmenti la confiança unànime en aquesta institució, que creixi la seva autoritat; i la finalitat, aleshores—ho podem esperar—serà assolida. Vosaltres hi guanyareu l' agraiment dels pobles, alleugerits de les aclaparadores despeses dels armaments, i alliberats del manson de la guerra sempre imminent.

La crida de Bombay

25. Sabem—¿com no ens n' hauríem d' alegrar?—que molts d' entre vosaltres vau considerar favorablement la invitació que vam llençar per a la causa de la pau des de Bombay, a tots els Estats, el desembre passat: consagrar en benefici dels països en camí de desenrotllament una part almenys de les economies que es poden realitzar gràcies a la reducció dels armaments. Renovem aquí aquesta invitació, amb la confiança que ens inspiren els vostres sentiments d' humanitat i de generositat.

6. *Els uns pels altres*

26. Parlar d' humanitat, de generositat, és fer eco a un altre principi constructiu de les Nacions Unides, el seu cim positiu: aquí es treballa no solament per conjurar els conflictes entre els Estats, sinó per fer els Estats capaços de treballar *els uns pels altres*. Vosaltres no us acontenteu amb facilitar la coexistència entre les nacions: vosaltres feu un pas endavant molt més gran, digne del Nostre elogi i del Nostre ajut: organitzeu la col.laboració fraternal dels pobles. Aquí s' instaura un sistema de solidaritat, que fa que altes finalitats, en l' ordre de la civilització, rebin l' ajut unànime i ordenat de tota la família dels pobles, pel bé de tots i de cadascun. Això és el que té de més bonic l' Organització de les Nacions Unides, aquest és el semblant humà més autèntic; aquest és l' ideal en què somnia la humanitat en el seu pelegrinatge a través dels temps; aquesta és l' esperança més gran del món; i gosarem dir-ho: aquest és el reflex del pla de Déu—pla trascendent i ple d' amor—pel progrés de la societat humana sobre la terra, reflex en què Nosaltres veiem el missatge evangèlic, que de celestial es fa terrestre. Aquí, en efecte, ens sembla sentir l' eco de la veu dels Nostres predecessors i, en particular, la del papa Joan XXIII, el missatge del qual a la *Pacem in terris* ha trobat entre vosaltres una ressonància tan honorable i tan significativa.

Drets i deures de l' home

27. El que vosaltres proclameu aquí, són els drets i els deures fonamentals de l' home, la seva dignitat, la seva llibertat, i primer de tot la llibertat religiosa. Nosaltres sentim que sou els intèrprets del que hi ha de més alt en la saviesa humana, diríem gairebé: el seu caràcter sagrat. Perquè, abans de tot, es tracta de la vida de l' home, i la vida de l' home és sagrada, i ningú no pot gosar atemptar contra ella.

Multiplicar el pa, no reduir els naixements

En la vostra assemblea és on el respecte de la vida, fins en el que es refereix al gran problema de la natalitat, ha de trobar la seva professió més alta i la seva defensa més raonable. La vostra labor és fer per manera que el pa sigui suficientement abundant a la taula de la humanitat, i no pas afavorir un control artificial dels naixements, que seria irracional, en vista a disminuir el nombre dels comensals en el banquet de la vida.

Ajudar al progrés econòmic i social

28. Però no n' hi ha prou de nodrir els famolencs: cal encara assegurar a cada home una vida conforme amb la seva dignitat. I això és el que us esforceu a fer. ¿No és això al compliment, davant dels Nostres ulls, i gràcies a vosaltres, de l' anunci profètic que s' aplica també a la vostra institució: *Convertiran en relles les seves espases i en falçs les seves llances?* (Is 2,4). ¿No feu servir les prodigioses energies de la terra i les magnífiques invencions de la ciència no ja com a instruments de mort, sinó com a instruments de vida per a la nova era de la humanitat?

29. Sabem amb quina intensitat i amb quina eficàcia creixents, l' Organització de les Nacions Unides i els organismes mundials que en depenen, treballen per a ajudar als governs que en tenen necessitat a accelerar el seu progués econòmic i social.

30. Sabem amb quin ardor us dediqueu a vèncer l' analfabetisme i a escampar la cultura en el món; a donar als homes una assistència sanitària apropiada i moderna; a posar al servei de l' home els meravellosos recursos de la ciència, de la tècnica, de l' organització: tot això és magnífic i es mereix l' elogi o l' ajut de tots, comprenent-hi el Nostre.

31. Voldríem, també Nosaltres, donar l' exemple, àdhuc si la petitesa dels nostres mitjans priva d' apreciar-ne l' abast pràctic i quantitatiu: volem donar a les nostres institucions caritatives un nou desplegament contra la fam del món i a favor de les seves necessitats principals: és així, i no d' altra manera, com es construeix la pau.

7. *Construir sobre principis espirituals*

32. Una paraula encara, senyors, una darrera paraula: aquest edifici que vosaltres construïu no reposa pas sobre bases purament materials i terrestres, perquè aleshores fóra un edifici construït sobre l' arena; reposa primer de tot sobre les nostres consciències. Sí, ha arribat el moment de la «conversió», de la transformació personal, de la renovació interior.

Ha arribat l' hora de la conversió, de la reflexió

Ens hem d' acostumar a pensar l' home d' una manera nova; d' una manera nova també la vida en comú dels homes, d' una manera nova, finalment, els camins de la història i els destins del món,

segons la paraula de sant Pau: *Revestiu-vos l' home nou, creat a la imatge de Déu: la justícia i la santedat de la veritat* (Eph 4,24). Heus aquí que ha arribat l' hora en què s' imposa un alto, un moment de reflexió, quasi bé pregària: tornar a pensar en el nostre origen comú, en la nostra història, en el nostre destí comú. Mai, com avui, en una època marcada per un progrés tan gran, no ha estat tan necessària la crida a la consciència moral de l' home. Perquè el perill no ve ni del progrés ni de la ciència, que, ben utilitzats, podran, al contrari, resoldre un gran nombre de greus problemes que assalten la humanitat. El perill veritable és dintre de l' home, que disposa d' instruments, cada vegada més potents, aptes tan per a la ruina com per a les conquestes més altes.

El Déu desconegut?

33. En una paraula, l' edifici de la civilització moderna s' ha de construir sobre principis espirituals, els únics que són capaços, no sols de sostenir-lo, sinó també d' il.luminar-lo i d' animar-lo. I aquests indispensables principis de saviesa superior no poden reposar—aquesta és la nostra convicció, ja ho sabeu—en altra cosa fora de la fe en Déu. ¿El Déu desconegut de què parlava sant Pau als atenesos a l' areòpag? ¿Desconegut per aquells qui, sense pensar-s' ho, el buscaven i el tenien a prop d' ells, com passa a tants homes del nostre segle?... Per a nosaltres, en tot cas, i per a tots aquells qui acullen la inefable revelació que Crist ens ha fet d' ell, és el Déu vivent, el Pare de tots els homes.

EL MISSATGE DE LA PAU

Discurs pronunciat pel papa Pau VI als pares conciliars, el dia 5 d' octubre de 1965, al final de la Congregació general del concili, a la basílica de Sant Pere, havent acabat d' arribar del seu viatge a Nova York per a parlar davant l' Organització de les Nacions Unides.

Venerables germans:

1. El nostre viatge a l' altra banda de l' oceà ara s' acaba, gràcies a Déu, feliçment, aquí on va començar. Hem portat a la reunió extraordinària de l' Organització de les Nacions Unides el missatge de salutació i de pau, que aquest sagrat Concili ens havia confiat; allà hem dirigit la nostra paraula als membres del gran organisme internacional, representants de més de cent Estats en el món, per valorar el seu propòsit comú de concòrdia i de pau i per exhortar-los a prosseguir en l' obra, començada ara fa vint anys, per a allunyar la guerra, per a resoldre honorablement qualsevol conflicte entre els pobles, i per a posar remei a les necessitats i als mals que encara s' oposen a un progrés civil harmoniós, recordant que el compliment d' una empresa tan greu i tan llarga és necessari fonamentar-lo en la saviesa que deriva de Déu, i que ens va ser donada a nosaltres per Crist.

Un bon acolliment al pelegrí de la pau

2. No cal que us diguem amb quanta cortesia se 'ns va acollir i amb quanta deferència se 'ns va escoltar, ni la gran conmoció del poble que ens va rodejar, i quina afectuosa devoció ens ha demostrat aquells estimats i fidels fills de la metròpoli americana, perquè totes aquestes notícies, abundosament divulgades i il.lustrades per les imatges de la televisió, ja us són conegudes com si vosaltres mateixos haguéssiu estat presents al doble singular esdeveniment: la primera visita que un Pontífex romà fa a la terra que Cristòfor Colom, fa quasi cinc segles, va descobrir i va obrir a l' intercanvi del consorci civil, i el primer encontre que un successor de Pere i Vicari de Crist ha tingut la sort de portar a terme amb els representants qualificats de quasi tots els pobles de la terra, reunits allà i atents a la paraula del cap de l' Església catòlica.

El Nostre viatge ha estat rapidíssim, brevíssim el nostre sojorn en aquell continent, però ben digna del Nostre interès la finalitat de la Nostra presència allà: la causa de la pau en el món.

3. Donem gràcies a Déu, venerables germans, d' haver tingut la fortuna d' anunciar, en un cert sentit, als homes de tot el món el missatge de la pau. Mai aquest anunci evangèlic no havia tingut un auditori tan ample i—podem ben dir-ho—tan disposat i tan àvid d' escoltar-lo. Mai aquest missatge no havia semblat interpretar conjuntament la veu misteriosa del cel i la veu implorant de la terra, demostrant així que el misteriós designi diví sobre la humanitat és perfectament adequat a les profundes aspiracions de la humanitat mateixa; i per això mateix, la missió de l' Església, mitjancera entre Déu i els homes, no havia estat mai justificada amb unes raons més evidents, providencials i modernes.

Compromís i obligació de l' Església

4. Ens dol que l' intèrpret de tan gran avinentesa hagi estat la Nostra humilíssima persona (però ¿que potser no escull Déu, per a reivindicar-se la glòria de les grans gestes que la nostra història registra, instruments desproporcionats amb la seva importància i amb la seva eficiència?); ens dol, però no per això és menys el Nostre goig, pel valor profètic que ha adquirit el Nostre missatge: en el nom de Crist hem predicat als homes la pau.

5. Ara Nós comprenem la conseqüència subjectiva que aquest ofici comporta; i amb aquest pensament acabarà el Nostre viatge.

Vosaltres sabeu que l' anunci d' una paraula compromet a greus deures a aquell qui la pronuncia; deure de coherència, deure de solidaritat, deure d' exemple. Una paraula no convalidada per l' efectiva voluntat de realitzar-la per un mateix i d' un mateix, ¿què val? L' autoritat de la paraula neix, és cert, de la veritat de què es fa ressò; però en l' àmbit humà la paraula assoleix la seva eficàcia més gran de la manera com aquell qui l' anuncia, al mateix temps la

realitza; parla la veu, però persuadeix l' exemple de l' herald de l' Evangeli. Per això, del fet d' haver anunciat la pau en deriva una conseqüència greu: hem de ser, ara més que abans, artífexs de la pau. L' Església catòlica ha assumit una obligació més gran de servir la causa de la pau pel fet que, a través de la Nostra veu, n' ha pregat solemnement la causa.

6. No és certament el nostre ofici, ni pot ésser la nostra intenció, entrar en el camp polític, ni en l' econòmic, on directament es construeix aquell ordre temporal que constitueix la pau civil. Però podem i devem ajudar també la construcció de la pau civil mitjançant una assídua ajuda moral, i, en algun aspecte—el de la caritat operant—, àdhuc material i real.

La nostra contribució a la pau

7. El nostre Concili ¿no està potser en aquest moment, donat totalment a estudiar la manera de fer efectives i beneficioses les relacions de l' Església catòlica amb el món modern? La nostra contribució a la pau està, per això mateix, ja en acte; i certament es farà més eficaç i més preciosa quan tots nosaltres, persuadits que la pau ha de tenir per fonament la justícia, ens farem advocats de la justícia. Perquè el món té gran necessitat de justícia, i Crist vol que estem afamats i assedegats de justícia. I perquè sabem que la justícia és progressiva, i sabem que la societat va progressant pas per pas, es desvetlla la consciència de la seva composició imperfecta, i vénen a la llum les desigualtats estridents i implorants que afligeixen encara la humanitat. ¿No són potser aquestes desigualtats, que hom avui constata, entre classe i classe, entre nació i nació, l' amenaça més greu de la ruptura de la pau? Aquestes coses ja són conegudes. I heus aquí que ens inviten a revisar què podem fer nosaltres per posar-hi remei: la condició dels pobles en camí de desenrotllament ha de ser objecte de la nostra consideració; diguem-ho millor, la nostra caritat envers els pobres que hi ha al món—i són legions interminables—s' ha de fer més atenta, més activa, més generosa.

8. Altres consideracions ens porten a la mateixa conseqüència en el camp religiós i moral: posar la nostra fe al servei de la caritat, sigui en la discussió ecumènica, sigui en les relacions espirituals i socials amb els homes de bona voluntat, de tota raça i de tota creença, ¿no és potser una contribució a la pau, i no està ja en els nostres programes?

9. Hem, doncs, d' estudiar i d' aplicar amb vigor creixent els nostres programes perquè ens hem fet apologistes de la pau, com per la finalitat que avui ens ha de comprometre a tots: al testimoni de la paraula, Déu ens concedeixi que fem seguir el testimoni de l' acció.

10. I tots vosaltres, venerables germans, que compartiu amb Nosaltres el *ministeri de la reconciliació* (2 Cor 5,18), vosaltres, fidels aquí presents, que conserveu *la unitat de l' Esperit, amb el vincle*

de la pau (Eph 4,3), vosaltres, senyors representants dels pobles, vosaltres, observadors digníssims, estigueu amb Nosaltres a desitjar la pau, a pregar i a treballar per ella; i que amb la Nostra benedicció *el Déu de la pau sigui amb tots vosaltres* (Rom 15,33).

CRIST, ORIGEN I DESTINACIÓ DE L' ESGLÉSIA

Homilia pronunciada pel papa Pau VI, el dia 28 d' octubre de 1965, festa dels apòstols sant Simó i sant Judes, a la missa que concelebrà amb 23 cardenals i bisbes, en la sessió pública del Concili en la qual foren promulgats 3 decrets (ministeri pastoral dels bisbes, renovació de la vida religiosa, formació sacerdotal) i dues declaracions (educació cristiana de la joventut, relacions de l' Església amb les religions no-cristianes).

Venerables germans i estimats fills:

Crist edifica constantment l' Església

1. Acabem d' escoltar les paraules de l' Apòstol que tracten de l' acció del Senyor, el qual, des del cel, continua la seva obra en l' Església; obra, no solament de conservació d' allò que ell mateix acomplí durant la seva vida temporal a la terra, sinó d' edificació, és a dir, de progressió i de creixement, com ja ho havia anunciat en un episodi cèlebre de l' Evangeli: aquí, el Senyor es qualifica com a artífex dels desplegaments orgànics i coherents de l' edifici fundat per ell sobre la pedra que ell mateix havia escollit i feta apta per a sostenir un pes tan gran: *Edificaré la meva Església* (Mt 16,18). De fet, en la perícope de l' epístola als Efesis proposada, fa uns instants, a la nostra meditació, sant Pau diu: *Ell, Crist, donà a uns de ser apòstols; a d' altres, profetes; a d' altres, evangelistes; a d' altres, pastors i doctors; i tot això per al perfeccionament dels fidels i amb vista a l' obra del ministeri, que és l' edificació del Cos de Crist; fins que tots junts arribem a trobar-nos en la unitat de la fe i del ple coneixement del Fill de Déu, assolida la maduresa d' home perfecte, segons la talla de la plenitud de Crist* (Eph 4,11-13).

Aquesta realitat, divina en la seva causa, humana en la seva veritat històrica i experimental, avui encara és perceptible als nostres sentits espirituals, sempre que estiguin oberts a semblant prodigi. Podem fer nostra la paraula messiànica pronunciada per Jesús: *Avui s' ha complert aquesta escriptura que acabeu de sentir* (Lc 4,21).

L' Església viu

2. En efecte, ¿què passa avui en aquesta basílica? Jo ho sabeu: passa que en aquest sant Concili, guia i síntesi de la santa Església de Déu, després de no poc estudi i de pregària insistent, es promulguen tres decrets de gran importància tocant la vida de l' Església mateixa; és a saber: el ministeri pastoral dels bisbes, la vida religiosa, la formació sacerdotal. A aquestes lleis solemnes s' afegiran

dues declaracions no menys solemnes, l' una sobre l' educació cristiana i l' altra sobre las relacions de l' Església catòlica amb els qui professen altres religions, no-cristianes. No cal que expliquem el contingut d' aquests documents—conegut de sobra per vosaltres—, ni el pes ni la ressonància que tindran en el món i en el temps, ni la seva repercussió, que serà, esperem, saludable en gran manera per a les ànimes i per al desenrotllament futur de la vida de l' Església, perquè cadascú de vosaltres ja ha valorat aquests aspectes admirables dels actes esmentats.

Direm, en canvi, que serà summament profitós per a nosaltres i per al nostre ministeri, àdhuc després de la seva promulgació, considerar novament i amb calma aquestes decisions que l' Església—en l' exercici més alt i més responsable del seu ministeri, moguda certament per l' Esperit Sant—treu del si de la seva saviesa interior, i se les proposa a ella mateixa com a conquestes dels seus pensaments amorosos i laboriosos, i se les fixa a ella mateixa com a un nou compromís, que no la carrega més, sinó que la sosté, l' eleva i li confereix aquella plenitud, aquella seguretat, aquella joia, a les quals no podem donar un altre nom sinó el de vida.

3. ¡L' Església viu! Heus aquí la prova; heus aquí el respir, la veu, el cant. ¡L' Església viu!

4. ¿No és precisament per a això, venerables germans, que heu acudit a la convocació d' aquest Concili ecumènic? ¿No heu acudit per sentir viure l' Església; encara més, per fer-la viure més intensament, per descobrir no pas els anys de la seva vellesa, sinó l' energia jovenil de la seva vitalitat perenne; per establir entre el temps —que passa, i que avui, amb les mutacions que provoca i presenta, esdevé atropellador—i l' obra de Crist, l' Església, una relació nova, relació que no «historitza» ni «relativitza», és a dir, que no redueix només a història, ni mira segons la doctrina del relativisme de les metamòrfosis de la cultura profana la naturalesa de l' Església, sempre igual i fidel a ella mateixa, tal com Crist l' ha volguda i la tradició autèntica la perfecciona; sinó que la fa més apta per a desplegar la seva missió benèfica en les condicions renovellades de la societat humana? Per a això heu vingut; i heus aquí que aquests actes conclusius del Concili ens en donen experiència: l' Església viu, l' Església pensa, l' Església creix, l' Església es construeix.

L' Església apostòlica, estima Crist

5. Hem de gustar aquest fenomen estupend; hem de percebre 'n l' aspecte messiànic: de Crist ve l' Església, i a Crist va; i aquests són els seus passos, és a dir, els actes pels quals es perfecciona, es confirma, es desenrotlla, se santifica. I tot aquest esforç de perfecció de l' Església, si es mira bé, no és res més que una expressió d' amor al Crist Senyor; a aquest Crist que suscita en ella l' exigència de ser i de sentir-se fidel, de mantenir-se autèntica i coherent, vivent i fecunda; a aquest Crist que la crida i la guia cap a ell, el seu espòs diví. I aquest moviment té precisament la seva causa ministerial en

l' apostolicitat de l' Església, en aquella funció ministerial amb què Crist ha dotat el seu Cos místic i social, i que posa en evidència i en eficiència una jerarquia apostòlica i pastoral, que del Senyor mateix rep paraula, gràcia i poder, que ella conserva, perpetua, transmet, exerceix, desenrotlla, fent així el poble de Déu, interiorment, viu i sant, i visible exteriorment, és a dir, social i històric.

6. Estem celebrant un dels moments més plens i més significatius de la seva apostolicitat; ens n' hem de sentir investits íntimament, no ja per atribuir algun mèrit a les nostres persones, sinó per fer pujar a Crist la glòria d' aquest acte, que en nom seu i en virtut de l' Esperit Sant, que ell ens infon, nosaltres portem a cap, i per fer baixar—humils ministres mediadors com som—sobre la gran família de Déu, que és la santa Església, els increments constructius preparats per a la seva edificació sempre en acte.

L' Església que sofreix

7. Ens plau que això s' esdevingui a la festa dels sants apòstols Simó i Judes, apòstols als quals el Senyor ha fet l' honor de dedicar una de les seves paraules, que acabem d' escoltar en la lectura de l' Evangeli. No és una paraula que prometi la facilitat o la felicitat de la missió apostòlica, sinó que més aviat anuncia les dificultats que aquesta missió troba i els sofriments que afligeixen els qui l' exerceixen.

8. Ens plau igualment que això es verifiqui el dia aniversari de l' elecció del Nostre venerat predecessor Joan XXIII, a la idea inspirada del qual es deu la convocació del Concili.

9. Ens plau també de tenir a prop Nostre, concelebrant entorn d' aquest altar apostòlic, alguns bisbes, germans caríssims, representants de països on la llibertat—a què l' Evangeli té sobiranament dret—és limitada o negada, alguns d' ells testimonis dels sofriments que Crist ha anunciat als seus apòstols. A aquests germans, a les Esglésies, de les quals ells ens porten el record de la generosa passió, als països que ells amb la seva presència ens fan estimar encara més, la nostra caritat, els nostres desigs de dies millors.

10. Dirigim també als bisbes germans aquí presents amb nosaltres i que procedeixen de nacions on la pau està torbada amb tantes llàgrimes, sang i ruines, i amb tantes amenaces de nous sofriments, una salutació afectuosa amb el desig que en les seves regions es restableixi l' ordre amb la justícia, la concòrdia i la pau.

El rostre embellit de l' Església

11. Semblantment a tots vosaltres, germans en Crist molt estimats, apòstols i pastors en el seu nom, heralds de l' Evangeli i constructors de la seva Església, en la comunió d' aquesta concelebració, a la qual participeu o assistiu, donem la seguretat de la Nostra caritat i us demanem que persevereu amb Nosaltres concordes i unà-

nimes, confortats pels nous decrets conciliars, en l' edificació de la santa Església de Déu.

12. Que el Senyor—que tenim enmig nostre místicament i que hi serà aviat sacramentalment—vulgui donar força i santificar el nostre ofici apostòlic i pastoral; i que se n' aprofiti i se n' alegri la comunitat universal dels clergues, dels religiosos, dels fidels, com una nova manifestació de caritat; perquè, és a això que Crist en realitat ha dirigit el ministeri jeràrquic.

13. Que els nostres germans cristians encara separats de la plena comunió de l' Església catòlica, vulguin també contemplar aquesta manifestació del seu rostre embellit. Que el vulguin igualment contemplar els deixebles d' altres religions i, entre ells, sobretot, aquells amb qui ens uneix el parentiu d' Abraham, especialment els hebreus, objecte no certament de reprovació o de desconfiança, sinó de respecte, d' amor i d' esperança.

14. L' Església, efectivament, progressa en la fermesa de la veritat i de la fe, i en l' expansió de la justícia i de la caritat. Així viu l' Església.

EL DARRER TRAM DEL CONCILI

Discurs pronunciat pel papa Pau VI, el dia 18 de novembre de 1965, festa de la dedicació de les basíliques de Sant Pere i de Sant Pau, després de la missa que concelebrà amb 23 superiors generals de religiosos i experts del Concili, en la sessió pública del Concili celebrada per a promulgar la constitució dogmàtica sobre la revelació i el decret sobre l' apostolat dels laics.

1. Aquesta sessió pública del nostre Concili Vaticà segon, precedeix, almenys tres setmanes, la clausura del Concili; per això, a més de la promulgació dels actes conciliars, tan importants, que coneixeu, ens ofereix l' oportunitat de parlar-vos d' algunes qüestions pràctiques, relacionades íntimament amb la conclusió d' aquest gran esdeveniment eclesiàstic, que hem celebrat regularment en quatre etapes laborioses.

El Concili més ampli i més solemne de l' Església

2. Aquesta vegada no direm res del valor extraordinari d' aquest Concili—en el pla religiós, doctrinal, espiritual, pastoral, històric—, ni del misteri de saviesa i de gràcia que ofereix i que oferirà per molt de temps a la nostra meditació, ni tampoc de les novetats que les deliberacions del Concili introdueixen, tant en l' interior de l' Església com en les relacions amb les persones i amb tot el que la rodeja, coses, totes elles, que cadascun de nosaltres porta en el seu esperit com a temes de meditació i d' acció.

De tot això ja n' hem parlat, quelcom, en discursos precedents, i recentment en la Nostra «exhortació apostòlica» del 4 d' aquest mes de novembre. En aquest moment no fem el balanç del Concili;

avui ens basta, almenys, de subratllar que el seu desenrotllament ha estat en tots els seus aspectes, ordenat, regular, lliure, pacífic i, gràcies a la vostra presència i a la vostra participació, solemne, actiu, fecund i, certament, profitós; no hi ha hagut cap altre concili en l' Església de Déu, que hagi tingut unes proporcions més àmplies, treballs més assidus i més tranquils, temes tan variats i d' un interès tan vast: com són la vida pròpia de l' Església, els germans cristians encara separats de la seva comunió, les altres religions no-cristianes, i també la humanitat en general, que en aquest mateix Concili hem après a conèixer millor en els seus problemes complexos i formidables i d' estimar molt més, en tot el que mira al seu benestar, a la seva pau i a la seva salvació. Que Déu sigui lloat, ell sol, Déu Pare nostre, òptim i summe, per Jesucrist, Senyor nostre únic i molt estimat, en l' Esperit Sant, Paraclet dolcíssim, que amb la seva caritat ens alimenta, ens guia i ens conforta. ¡Lloat sigui Déu!

Els organismes postconciliars. El sínode de bisbes

3. En aquest moment ens basta de posar el nostre pensament en algunes conseqüències relatives, dèiem, a l' acabament del Concili ecumènic. Aquest acabament és, més aviat, el principi de moltes coses. I començarem per la constitució dels organismes que han de col.laborar amb Nosaltres en la definició de les normes que els decrets conciliars proposen.

El Nostre intent és de procedir, com mes aviat millor, a la constitució esmentada, puix que el nostre propòsit es de fer executar promptament les deliberacions sagrades d' aquest Sínode ecumènic. Ja hem constituït tres comissions postconciliars: la relativa a la Sagrada Litúrgia, una altra per a la revisió del Codi del Dret canònic i la que treballa per a aplicar les disposicions del decret sobre els mitjans de comunicació social.

A més, sense esperar l' aprovació de l' esquema *De pastorali Episcoporum munere in Ecclesia* (sobre el ministeri pastoral dels bisbes), a fi d' acollir àmpliament el vot en ell contingut, vam anunciar la institució del sínode episcopal. Doncs, bé, esperem, si a Déu plau, poder convocar aquest sínode per primera vegada, si no l' any vinent—que estarà enterament ocupat per altres tasques postconciliars—, almenys l' altre any 1967, en el qual haurem de commemorar d' una manera apropiada el centenari del martiri de l' apòstol Pere, com ho establia al segle passat el Nostre predecessor de venerada memòria Pius IX.

4. Serà també preocupació Nostra d' establir com més aviat millor les comissions que el Concili haurà decretat que es constitueixin per a integrar les normes dels decrets conciliars o per a executar els treballs peculiars relatius a l' aplicació d' aquestes normes mateixes (cf. decret sobre *el ministeri pastoral dels bisbes* n.44).

5. Semblantment seran obertes algunes oficines noves per als nous serveis que les decisions d' aquest Concili i les exigències de la renovació de la vida de l' Església requereixin. Tenim el propòsit

ferm de portar a bon terme les conseqüències que resulten de la celebració d' aquest Sínode ecumènic i de prosseguir les activitats que ell ha iniciat, com són les dels tres secretariats que ja actuen perfectament: l' un, per a afavorir la reintegració de tots els cristians en la unitat de la mateixa Església; un altre, per a les relacions amb les religions no-cristianes; i el tercer, per als estudis i l' acció relatius als no-creients. Que el Senyor sostingui el nostre voler i ens concedeixi les forces i els mitjans per a poder complir aquestes noves obligacions.

6. Però això, venerables germans, exigirà un temps; per tant, que no s' interpreti mai com una manca de fidelitat als propòsits que acabem de formular si aquestes ramificacions, o encara d' altres, dels òrgans centrals del govern eclesiàstic, es realitzen gradualment, com és raonable, i si s' estudien i disposen de manera que evitin un excessiu pes burocràtic i unes despeses inútils.

Les conferències episcopals

7. La Nostra intenció no és pas de formar una nova i artificiosa centralització: sinó que volem interessar l' episcopat a l' obra d' aplicació de les lleis conciliars, i volem també valer-nos, en la manera possible, de la seva col.laboració per tal de poder respondre millor al Nostre ofici apostòlic del govern universal de l' Església. La nova eficiència reconeguda a les conferències episcopals és un fet important en el desenrotllament orgànic del dret canònic. I, així com hem saludat i promogut de bon grat aquesta institució, també tenim l' esperança que proporcionarà a l' Església un creixement saludable i digne, en els diferents països i regions; i que en comptes de fraccionar o de separar, els uns dels altres, els membres visibles del Cos místic de Crist, esperem que els articularà i els coordinarà en una harmoniosa i fraterna unitat. De la Nostra part, afavorirem aquesta institució; i els òrgans centrals del regiment de l' Església, entre ells, en primer lloc, la Cúria romana, així com seran per a la Nostra persona un ajut pròvid, prestaran igualment un servei pre ciós a tot el conjunt de l' organització eclesiàtica.

La reforma de la Cúria romana

8. Quant a la Cúria romana, permeteu-me, al terme d' aquesta màxima celebració ecumènica, en la qual l' Església ha experimentat la seva gran riquesa espiritual i la seva força organitzadora, que la presentem a la vostra benevolència i al vostre agraïment. Si l' Església catòlica es troba avui en les bones condicions que, gràcies a Déu, li podem reconèixer, ho deu en bona part als serveis d' aquest actiu i fidel quasi instrument de l' ofici apostòlic. Faria un tort qui el tigués per envellit, inepte, egoista i corromput. Li devem, Nosaltres, testimoniança del seu bon servei; els defectes que en altres temps hom reprotxava a aquest conjunt d' homes que rodegen i serveixen el pontificat romà, avui, gràcies a la misericòrdia divina, ja

no existeixen; al contrai, l' esperit religiós, l' amor veritable a Jesús, la fidelitat i l' obediència, el zel pel bé de la santa Església i la promptitud per a afavorir el seu progrés és el que, afortunadament, guia la Cúria romana i és el que la fa no solament apta per al seu important servei, sinó també digna de confiança de tota l' Església.

En dir això, no excloem, però, que la Cúria romana no tingui necessitat de perfeccionament. Tot el que és humà, tot el que està lligat a la mutabilitat del temps, és fàcilment defectuós i caduc; encara més, les imperfeccions dels homes són tan més visibles i deplorables com més elevada és la seva funció i com més perfecció moral i santedat cristiana exigeix el seu compromís, el seu càrrec.

Som el primer no sols a reconèixer això, sinó també en voler disposar la renovació convenient de la Cúria romana, en conformitat amb el paràgraf 9 del decret recentment promulgat sobre *el ministeri pastoral dels bisbes,* i a vetllar per tal que el veritable esperit de Jesucrist penetri i animi més i més els qui tenen l' honor de pertànyer a ella.

9. I també, respecte a aquest punt, venerables germans, us podem assegurar que no hem estat ociosos durant tot aquest temps, malgrat la sobrecàrrega de tantes ocupacions. Els estudis per a la reforma de la Cúria ja han començat i són en bon camí.

10. Us direm que no es constaten necessitats greus que demanin canvis d' estructura; en canvi, llevat de la renovació de les persones, el que cal són no pocs retocs i algunes simplificacions i alguns perfeccionaments. Sobretot seran formulats i establerts més clarament els criteris que han d' informar aquest organisme. La transformació anhelada porter semblarà lenta i parcial; però ha de ser així, si es vol tenir a les persones i a les tradicions el respecte degut. Però, vindrà.

No obstant, per confirmar les nostres paraules amb un exemple, us podem anunciar que aviat es farà la publicació del nou estatut que regirà la primera de les congregacions romanes, això és, el Sant Ofici.

Del Concili al postconcili

La reforma interior

11. Però no són, venerables germans, aquestes reformes, certament necessàries, el que ha de retenir tant la nostra atenció, sinó, sobretot, aquelles morals i espirituals que ens facin més semblants al nostre Mestre diví i més aptes per a complir els deures de les nostres vocacions respectives. Al que hem d' atendre principalment és a la nostra santificació efectiva i a la nostra capacitat real de difondre el missatge de l' Evangeli entre els homes del nostre temps.

Els tres moments del Concili

12. També ens sembla molt important d' adonar-nos bé quina ha de ser la nostra actitud d' esperit durant el període postconciliar. La celebració del Concili ha suscitat, a judici Nostre, tres moments

espirituals diferents. El primer fou el de l' entusiasme, i era just que fos així: sorpresa, alegria, esperança, un somni gairebé messiànic, acolliren l' anunci de l' esperada i, tot alhora, inesperada convocació; al principi una alenada de primavera acaricià totes les coses. Vingué un segon moment: el del desenrotllament efectiu del Concili, caracteritzat per la problemàtica; aquest fenomen de la problemàtica no és estrany que acompanyés el treball conciliar, que ha estat, com vosaltres sabeu, immens, gràcies especialment als membres de les comissions, i de les sots-comissions, en les quals la labor dels experts, particularment d' alguns d' ells, ha estat de molt pes i també prudent. Per tal de donar-los un testimoni de reconeixement públic, hem volgut que, almenys alguns d' ells, avui se' ns associessin a la concelebració del diví sacrifici.

Però, en alguns sectors de l' opinió pública tot fou discutit i tot esdevingué discutible, tot aparagué difícil i complex, no hi ha hagut res que s' escapés de la crítica i de la recerca impacient de la novetat; sorgiren inquietuds, corrents d' opinió, temors, audàcies, posicions arbitràries; ací i allà s' insinuà el dubte, àdhuc dels cànons mateixos de la veritat i de l' autoritat, fins que la veu del Concili començà a fer-se sentir assossegada, reflexiva, solemne. I en aquest darrer tram del Concili, les greus i encoratjadores paraules del mateix Concili diran quina ha de ser la forma de vida de l' Església. I arriba, per tant, el tercer moment: el de les resolucions, el de l' acceptació i de l' execució dels decrets conciliars. És el moment al qual cadascú ha de disposar el seu esperit. La discussió s' acaba; comença la reflexió. A l' acció de l' arada que ha remogut la terra, segueix el conreu ordenat i positiu.

El veritable «aggiornamento»

L' Església es conforma a les noves normes que el Concili li ha donat: la fidelitat, la caracteritza; una novetat, la qualifica: la novetat d' una consciència més gran de la comunió eclesial, de la seva estructuració meravellosa, de la major caritat que ha d' unir, activar, santificar la comunió jeràrquica de l' Església.

Aquest és el període del veritable «aggiornamento» preconitzat pel nostre predecessor, de santa memòria, Joan XXIII. Ell, a aquesta programàtica paraula no volia certament atribuir el significat que alguns intenten de donar-li, com si permetés de «relativitzar» en l' Església segons els gustos i la mentalitat del món totes les coses, dogmes, lleis, estructures, tradicions; ell, que tenia tan viu i tan ferm el sentit de l' estabilitat doctrinal i estructural de l' Església, que en feia la base del seu pensament i de la seva acció. D' ara endavant, «aggiornamento» per nosaltres voldrà dir penetració sapient de l' esperit del Concili celebrat i aplicació fidel de les normes que ell feliçment i santament ha donat.

13. Pensem que en aquesta línea s' ha de desplegar la psicologia nova de l' Església: clergues i fidels tindran un programa magnífic de treball espiritual per a la renovació de la vida i de les

accions segons el Crist Senyor. I a aquest treball invitem els nostres germans i els nostres fills: aquells que estimen Crist i l' Església, siguin amb nosaltres per a professar més clarament el sentit de la veritat, el sentit de la veritat que és propi de la tradició doctrinal que Crist i el apòstols inauguraren; i també amb ell, el sentit de la disciplina eclesiàstica i el de la unió profunda i cordial que ens fa, tots, confiats i solidaris, com a membres d' un mateix cos.

L' obertura del procés de beatificació de Pius XII i de Joan XXIII

14. I per tal que tots estinguem encoratjats en aquest esforç de renovació espiritual, proposem a l' Església de recordar piadosament les paraules i els exemples dels dos darrers predecessors Nostres, Pius XII i Joan XXIII, a qui l' Església i el món deuen tant. A aquest fi decidim a obrir els processos canònics de beatificació d' aquests dos papes, tan grans, tan piadosos i que estimem tant.

Així serà secundat el desig expressat en aquest sentit per veus innombrables, tant per l' un com per l' altre d' aquests dos papes. Així el seu patrimoni espiritual deixat en herència serà transmès íntegre a la posteritat. Així, en fi, s' evitarà que les seves figures autèntiques i tan estimades no siguin proposades a nosaltres i als segles venidors per cap altre motiu que no sigui el del culte de la veritable santedat, és a dir, de la glòria de Déu i l' edificació de l' Església.

El procés, com tothom sap, no podrà ser ràpid, però serà diligent i regular. Déu vulgui que ens porti allà on desitgem arribar.

Els fruits inmediats del Concili

15. La pròxima fi del Concili ens suggeria fer un recompte dels fruits que fins aquest moment el Concili ha produit, sigui en l' ordre de la doctrina, donant a tota l' Església documents magnífics i riquíssims de veritat i fecunds per a l' acció, sigui en l' ordre de la caritat, reunint-nos tots aquí, des dels punts més distants de la terra, per fer-nos conèixer per pregar, estudiar i deliberar plegats, per professar tots junts la nostra fidelitat a Crist i al seu Evangeli i per augmentar la nostra capacitat d' amor entre nosaltres, i d' amor als germans separats, als pobres i als qui sofreixen, al món que pensa i al món que treballa, i a tota la humanitat. Però ara no disposem del temps que caldria per a fer una síntesi tan vasta; tots tindrem altres ocasions per a un estudi semblant, i el tindran els qui vindran després de nosaltres.

Una església dedicada a Maria, Mare de l' Església

16. De moment, acabem simplement comunicant un nostre propòsit, que vol ser com una invitació a perpetuar dignament la memòria del Concili: la construcció a Roma, on les necessitats pas-

torals ho demanin, d' una nova església dedicada a Maria Santíssima, Mare de l' Església, d' aquesta Església de la qual ella n' és la filla benei'da, la primera de totes i privilegiada.

El jubileu especial

17. En segon lloc anunciem la nostra intenció de proclamar un jubileu especial per a tota l' Església, que durarà des de la fi del Concili fins a la festa vinent de Pentecosta, per tal de difondre, amb la predicació, el missatge de veritat i de caritat emanat del Concili, i d' intensificar en els fidels el sentit comunitari entorn del pastor de la seva diòcesi, exhortant en ocasió del jubileu, tots i cada un, a aprofitar-se i beneficiar-se del *ministeri de reconciliació* (2 Cor 5,18), que serà obert tot el més amplament possible i ofert a tots els homes de bona voluntat. Les informacions i les normes relatives a aquest jubileu seran notificades tot el més aviat possible.

18. Ja és temps de posar fi a aquest discurs i d' acabar la solemne sessió que estem celebrant, no sense agrair-vos a tots la vostra presència i la vostra participació en aquestes funcions, sagrades i dolces. I us saludem a tots en el Senyor, i en el seu sant nom us beneim.

LA VERITAT ÉS A LA VORA DE L' AMOR

Al.locució pronunciada pel papa Pau VI, el dia 4 de desembre de 1965, a la basílica de Sant Pau extramurs, adreçada principalment als 101 observadors i hostes del Concili, després de la litúrgia de la paraula, en la celebració litúrgica comuna per a impetrar la unitat de tots els cristians.

1. Senyors, estimats observadors, o encara millor, deixeu que us anomemem amb el nom que ha recuperat la vida en aquests quatre anys del Concili ecumènic: germans, germans i amics en Crist.

2. Heus aquí que el Concili s' acaba i ens hem d' acomiadar. Voldríem, en aquesta hora dels adéus, fer-nos l' intèrpret dels venerables pares conciliars que han vingut i estan a l' entorn nostre, aquí, aquesta tarda, per a pregar amb vosaltres i acomiadar-se de vosaltres.

Diàleg començat, que cal continuar

3. Cadascun de vosaltres va a emprendre el camí de retorn a la seva residència, i nosaltres ens tornarem a trobar sols. Permeteu que us confiem aquesta íntima impressió: la vostra partença produeix a l' entorn nostre una soledat que abans del Concili no coneixíem i que ara ens entristeix; voldríem veure-us sempre amb nosaltres.

4. Això ens obliga a tornar-vos a dir el Nostre agraiment per la vostra presència al nostre Concili ecumènic. Hem apreciat gran-

ment aquesta presència; n' hem sentit la influència, n' hem admirat la noblesa, la pietat, la paciència, l' afabilitat. I per això conservarem un record agraït de la vostra vinguda, i quan tornem a pensar en la cortesia d' aquestes relacions humanes i cristianes, sabrem apreciar més bé en el seu just valor la significació històrica del fet de la vostra presència, descobrir-ne el contingut religiós i escrutar el misteri dels designis divins que ella sembla amagar i indicar alhora.

5. I així, la vostra partença no posarà fi, per la Nostra part, a les relacions espirituals i cordials que la vostra assistència al Concili ha fet néixer; no clou, per la Nostra part, un diàleg silenciosament començat, sinó que, al contrari, ens obliga a estudiar la manera de poder continuar-lo fructuosament. L' amistat resta. I el que resta també, com a primer fruit de l' encontre conciliar, és la convicció que el gran problema de la reintegració a la unitat de l' Església visible de tots aquells que tenen la joia i la responsabilitat d' anomenar-se cristians, ha de ser estudiat a fons; i que l' hora de fer-ho ja ha arribat. Això, molts d' entre nosaltres ja ho sabien; ara el nombre dels qui pensen així ha crescut, i això és un gran avantatge.

Fruits que han madurat, en ocasió i a causa del Concili, a favor de la unitat

6. Si volem fer un balanç sumari dels fruits que han madurat, en ocasió i a causa del Concili, en el que es refereix a la qüestió de la unitat, podem registrar primerament el fet d' una convicció més gran de l' existència del problema mateix: problema que ens afecta i que ens obliga tots. Podem afegir un altre fruit, encara més preciós: l' esperança que el problema—no avui, és cert, sinó demà—podrà ser resolt; lentament, gradualment, lleialment, generosament. ¡Heus aquí, una gran cosa!

7. I és el senyal que han madurat encara altres fruits: hem après a conèixer-nos una mica millor; i no solament com a representants de les vostres confessions respectives: a través de les vostres persones, hem entrat en contacte amb unes comunitats cristianes que viuen, preguen i obren en el nom de Crist, amb uns sistemes de doctrines i mentalitats religioses; diguem-ho sense por: amb uns tresors cristians d' alt valor.

8. Lluny de suscitar en nosaltres un sentiment de gelosia, això encara augmenta en nosaltres el sentit de fraternitat i el desig de restablir entre nosaltres la perfecta comunió volguda per Crist. I això ens porta a descobrir encara altres resultats positius en el camí de la nostra pau: nosaltres hem reconegut certes faltes i certs sentiments que no eren pas bons; d' això n' hem demanat perdó a Déu i a vosaltres també; hem descobert l' arrel no-cristiana d' aquests sentiments, i ens hem proposat, per la nostra part, transformar-los en sentiments dignes de l' escola de Crist; es renuncia a la polèmica a base de prejudicis i ofensiva, i no es posa ja en joc un vanitós prestigi; es cerca més aviat de tenir presents a l' esperit les exhortacions repetides de l' Apòstol, damunt la tomba del qual ens trobem

aquesta tarda: *Que no hi hagi entre vosaltres baralles, gelosies, disputes, detraccions, murmuracions, arrogàncies, desordres* (2 Cor 12,20). Volem reprendre les relacions humanes, serenes, benèvoles, confiades.

Encontres fraternals

9. I vosaltres coneixeu els passos que Nosaltres hem intentat de fer en aquesta direcció. Que basti d' evocar els encontres que al transcurs d' aquests anys uns representats de la Santa Seu i Nós mateix hem tingut l' honra la joia de tenir amb tant de personatges de les vostres comunitats. Significativa entre totes fou l' entrevista inoblidable que la providència ens proporcionà amb Sa Sandedat el patriarca Atenàgoras a Jerusalem, al començament de l' any passat; la seguiren altres visites emocionants, de representants de diverses confessions cristianes qui, de segles ençà no tenien cap més contacte amb l' Església catòlica i especialment amb la Seu apostòlica. Nosaltres considerem aquests encontres fraternals com un fet històric de gran importància i hi volem veure el preludi de més consoladors desenrotllaments.

Hem començat a estimar-nos una altra vegada

10. Però això no és tot: vosaltres sabeu, germans, que el nostre mateix Concili ecumènic s' ha posat en moviment cap a vosaltres de moltes maneres: des de la consideració que els pares conciliars no han cessat de manifestar per la vostra presència, que tan estimada ha estat per ells, fins a l' esforç unànime per evitar tota expressió que no estigués plena de miraments envers vosaltres; des de l' alegria espiritual de veure el vostre grup de «élite» associat a les cerimònies religioses del Concili, fins a la formulació d' expressions doctrinals i disciplinars aptes a treure els obstacles i a obrir uns camins tan amples i plans com sigui possible, per a un millor aprofitament del patrimoni religiós cristià que vosaltres conserveu i desenrotlleu: l' Església catòlica romana, ja ho veieu, ha donat testimoni de la seva bona voluntat de comprendre-us i de fer-se comprendre; no ha pronunciat anatemes, només invitacions; no ha posat límits a la seva espera, com tampoc en posa al seu oferiment fraternal de continuar el diàleg que l' obliga. Li hauria agradat, amb el papa Joan XXIII, a qui es deu el mèrit d' aquesta conversa, que s' ha tornat una altra vegada confiada i fraternal, de celebrar amb vosaltres, amb alguns de vosaltres, l' encontre decisiu i final; però ella s' adona que això són presses massa humanes, i que per arribar al terme d' una comunió plena i autèntica, queda encara molt de camí a fer, moltes pregàries a elevar al Pare de les llums (Iac 1,17), moltes vetlles a soportar. Almenys al final d' aquest Concili, podem registrar una conquesta: hem començat a estimar-nos una altra vegada; i el Senyor faci que almenys en això el món reconegui que som veritablement

deixebles seus, perquè hem restablert entre nosaltres una estimació recíproca (cf. Io 13,35).

11. Us en torneu a casa vostra. No oblideu aquesta caritat amb què l' Església catòlica romana continuarà pensant en vosaltres i continuarà seguint-vos. No la creieu insensible i orgullosa si sent el deure de conservar gelosament el «dipòsit» (cf. 1 Tim 6,20) que porta amb ella des dels orígens; i no l' acuseu d' haver deformat o traït aquest dipòsit si, en el transcurs de la seva meditació secular, escrupulosa i plena d' amor, hi ha descoberts uns tresors de veritat i de vida, renunciar als quals seria una infidelitat. Penseu que és justament de sant Pau, l' apòstol de la seva ecumenicitat, que ella ha rebut la seva primera formació en el magisteri dogmàtic; i vosaltres sabeu amb quina inexorable fermesa (cf. Gal 1,6ss). I penseu que la veritat ens domina i ens allibera tots, i també que la veritat és a tocar, a tocar de l' amor.

La veritat és a tocar

12. Ens contaren, fa bastants anys, un episodi graciós i simbòlic de la vida d' un dels grans pensadors orientals dels temps moderns; i el referirem tal com la Nostra memòria l' ha conservat. Es tracta, ens sembla, de Soloviev. Un dia era hoste d' un monestir i havia prolongat fins molt tard la seva conversa espiritual amb un piadós monjo. Quan volgué, a la fi, tornar a la seva cel.la, va anar al corredor on donaven les portes de les cel.les, totes iguals i totes igualment tancades. A les fosques, no va arribar a identificar la porta de la cel.la que li havien assignat; impossible, d' altra banda, en aquella obscuritat, de retornar a la del monjo que acabava de deixar, i no volia de cap manera molestar ningú durant el rigorós silenci monàstic de la nit. I així el filòsof es resignà a passar la nit passejant-se a poc a poc, absorbit en els seus pensaments, pel corredor del monestir, que aquella hora s' havia tornat sobtadament misteriós i inhospitalari. La nit se li feu llarga i pesada; però a la fi passà, i els primers fulgors de l' alba permeteren finalment al filòsof fatigat d' identificar sense que li costés gens la porta de la seva cel.la, davant de la qual havia passat tantes i tantes vegades sense reconèixer-la. I qui ens ho contà, comentava: Això també passa sovint als qui cerquen la veritat; hi passen molt a la vora en el transcurs de les seves vetlles, sense trobar-la, fins que un raig de sol de la saviesa divina ve a fer-los tan fàcil com feliç la descoberta consoladora. La veritat és a la vora. Que aquest raig de la llum divina, germans estimats, ens faci reconèixer tots la porta beneïda.

Tal és el nostre desig. I ara, arran de la tomba de Pau, preguem tots junts.

EL VALOR RELIGIÓS DEL CONCILI

Al.locució pronunciada pel papa Pau VI, el dia 7 de desembre de 1965, festa del bisbe i doctor sant Ambròs, a la missa que concelebrà amb 24 cardenals i bisbes de tots els continents, abans de la promulgació dels quatre darrers textos conciliars (constitució pastoral sobre l' Església en el món actual, decrets sobre el ministeri i la vida dels preveres, i sobre l' activitat missionera de l' Església, declaració sobre la llibertat religiosa), en la sessió pública de clausura del Concili.

1. Avui concloem el Concili ecumènic Vaticà segon. I el concloem en la plenitud del seu vigor: la vostra presència tan nombrosa ho prova, la cohesió ordenada d' aquesta assemblea ho testimonia, l' acabament regular de les activitats conciliars ho confirma, l' harmonia dels sentiments i dels propòsits ho proclama. I, si no poques qüestions suscitades durant la celebració del Concili, encara no tenen una resposta adequada, això significa que el Concili acaba els seus treballs no esgotat per la fatiga, sinó, al revés, en la vitalitat que aquest Sínode universal ha desvetllat i que en el període postconciliar, amb l' ajuda de Déu, es consagrarà activament a aquests problemes amb mètode i generositat.

L' herència del Concili a la posteritat

Aquest nostre Concili deixa a la història la imatge de l' Església catòlica, que veiem representada en aquesta aula plena de pastors que professen la mateixa fe, que exhalen la mateixa caritat, que estan units entre ells en la comunió de pregària, de disciplina i d' acció, i—cosa admirable—tots desitgen una sola cosa: oferir-se ells mateixos com Crist, el nostre Mestre i Senyor, per a la vida de l' Església i per a la salvació del món.

I no és solament la imatge de l' Església que aquest Concili transmet a la posteritat, sinó també el patrimoni de la seva doctrina i dels seus preceptes, això és, el «dipòsit» rebut de Crist, meditat, viscut profundament i es pot dir expressat en els costums pels pobles cristians al decurs dels segles. Aquest dipòsit ara ha estat aclarit en moltes de les seves parts, confirmat i ordenat en la seva integritat. Aquest dipòsit, vivent per la força divina de veritat i de gràcia que el constitueix, és capaç, per això, de fer viure qualsevol qui l' aculi piadosament i en nodreixi la seva existència humana.

2. El que aquest Concili ha estat, el que aquest Concili ha acompert, seria naturalment el tema d' aquesta Nostra meditació, al moment de clausurar-lo. Però requeriria massa atenció i massa temps, i en aquests darrers moments, tan solemnes, no ens atrevim a fer amb la suficient tranquil.litat una tal síntesi d' una matèria tan important. Volem reservar aquests moments preciosos a un sol pensament que inclina els nostres esperits en la humilitat i al mateix temps els eleva fins al cim de les nostres aspiracions. Aquest pensament és: ¿Quin ha estat el valor religiós del Concili? Religiós,

diem, per indicar la relació directa amb el Déu vivent, aquella relació que és la raó de ser de l' Església i de tot el que l' Església creu, espera i estima, de tot el que ella és, de tot el que ella fa.

La intenció primordial del Concili

3. ¿Podem dir que hem donat glòria a Déu, que hem cercat de conèixer-lo i d' estimar-lo, que hem progressat en l' esforç per contemplar-lo, en l' ànsia de lloar-lo i en l' art de proclamar-lo als homes que ens miren com a pastors i mestres dels camins de Déu?

Creiem plenament que sí, precisament perquè d' aquesta intenció primera i fonamental brollà la idea de celebrar el Concili, i que l' informaria. Encara ressonen en aquesta basílica les paraules pronunciades en el discurs d' obertura d' aquest Concili pel Nostre venerat predecessor Joan XXIII, que bé podem anomenar l' autor d' aquest gran Sínode: *El que és més important pel Concili ecumènic,* deia, *és que el dipòsit sagrat de la doctrina cristiana, sigui conservat i proposat d' una manera més eficaç... Crist Senyor, en efecte, ha dit: Busqueu primer de tot el Regne de Déu i la seva justícia. I aquest paraula «primer de tot» indica que les nostres energies i els nostres pensaments han de tendir sobretot a això* (*Discorsi* 1962 p.583).

4. Al projecte ha succeït la realització. Per apreciar-la dignament, cal tenir present el temps en què s' ha portat a cap.

El temps del Concili

Es un temps que tothom reconeix com a orientat cap a la conquesta del reialme de la terra, més que no pas vers el Regne dels cels; un temps en què l' oblit de Déu esdevé habitual i sembla, injustament, suggerit pel progrés científic; un temps en què la persona humana que ha pres més consciència d' ella mateixa i de la seva llibertat, tendeix com a acte fonamental de la seva personalitat a pronunciar-se per una autonomia absoluta, afranquida de tota llei transcendent, és a dir, d' una llei que sobrepassi l' ordre natural. Es un temps en què el laïcisme sembla la conseqüència legítima del pensament modern i que representa la saviesa última de l' ordenament de la societat temporal; un temps, també, en què l' expressió del pensament assoleix el cim de la irracionalitat i de la desesperació; un temps, finalment, en què les grans religions ètniques dels pobles de la terra registren signes de perturbació i de decadència com encara no havien experimentat mai.

En aquest temps s' ha celebrat el nostre Concili a honor de Déu, en el nom de Crist, sota l' ímpetu de l' Esperit Sant, que ho penetra tot, i que avui no cessa d' animar l' Església, *perquè coneguem els dons que Déu ens fa* (cf. 1 Cor 2,10-12); és a dir, que dóna a l' Església la visió profunda i alhora total de la vida i del món. Gràcies al Concili, la concepció teocèntrica i teològica, com diuen avui, de l' home i de l' univers, s' ha erigit davant de la humanitat,

com desafiant l' acusació de ser anacrònica i estranya a l' home; concepció que es presenta amb unes pretensions que el judici del món la qualificarà primerament de folla, però després, així ho esperem, reconeixerà com a veritablement humana, plena de saviesa i portadora de salvació: és a dir, que Déu existeix.

Sí, Déu existeix, és una realitat, és vivent, és personal, exerceix una providència, és infinitament bo; i no solament és bo en ell mateix, sinó d' una bondat sense mesura també envers nosaltres, i és el nostre creador, la nostra veritat, la nostra felicitat, fins a tal punt que l' home que s'-esforça a fixar en ell la seva mirada i el seu cor, en l' actitud que en diem contemplació, fa l' acte més noble i més perfecte del seu esperit, acte, diem, que avui encara pot i ha de jerarquitzar la immensa piràmide de les activitats humanes.

Meditació de l' Església sobre si mateixa

5. Es dirà que el Concili, més que de veritats revelades per Déu, s' ha ocupat principalment de l' Església, de la seva naturalesa, de la seva estructura, de la seva vocació ecumènica, de la seva activitat apostòlica i missionera. Aquesta societat religiosa secular que és l' Església s' ha esforçat a reflexionar sobre si mateixa per a conèixer-se millor, per a definir-se millor i per a regular en conseqüència els seus sentiments i els seus preceptes. Això és veritat. Però aquesta introspecció no ha estat pas un fi per a si mateixa, no ha estat de simple saviesa humana, de sola cultura terrestre.

L' Església s' ha recollit en la intimitat de la seva consciència espiritual, no per complaure 's en erudits anàlisis de psicologia religiosa o d' història de les seves experiències, ni tampoc per dedicar-se a reafirmar els seus drets i a descriure les lleves lleis. No. L' Església s' ha recollit per retrobar en ella mateixa la paraula de Crist, paraula vivent i, en l' Esperit Sant, operant, per escrutar més a fons el misteri, és a dir, el designi i la presència de Déu per damunt de si mateixa i a dintre de si mateixa, i per avivar en ella aquella fe, que és el secret de la seva seguretat i de la seva saviesa, i avivar aquell amor que l' obliga a cantar sense parar les lloances de Déu: *Cantare amantis est,* cantar és propi del qui estima, diu sant Agustí *(Sermones* 336: PL 38,1472).

Els documents conciliars, principalment els que tracten de la revelació divina, de la litúrgia, de l' Església, dels sacerdots, dels religiosos, dels laics, deixen veure clarament aquesta intenció religiosa, directa i primordial, i mostrem com n' és de límpida, fresca i rica la vena espiritual que el contacte vital amb el Déu vivent fa brollar en el si de l' Església, i, per l' Església, escampar sobre les gleves àrides de la nostra terra.

De cara al món d' avui

6. Però no podem ometre una observació capital en l' examen del sentit religiós d' aquest Concili: s' ha interessat vivament per l' estudi del món modern.

Potser mai com en aquesta ocasió, l' Església no havia sentit la necessitat de conèixer, d' acostar-se, de comprendre, de penetrar, de servir, d' evangelitzar la societat que l' envolta, d' agafar-la i quasi de perseguir-la en les seves ràpides i contínues transformacions. Aquesta actitud, determinada per les distàncies i les ruptures que han separat l' Església de la civilització profana al transcurs dels darrers segles, sobretot al segle passat i màximament al nostre segle, actitud inspirada sempre per la missió salvadora que és essencial a l' Església, ha fet sentir fortament i constantment la seva influència en el Concili: fins al punt de fer néixer en alguns la sospita que un excés de tolerància i de consideració—basada en la doctrina del «relativisme»—pel món exterior i les coses que fugaçment passen, les modes en matèria de cultura, les necessitats contingents, el pensament dels altres, hagin prevalgut en certs membres i en certs actes del Concili, en detriment de la fidelitat deguda a la tradició i en perjudici de l' orientació religiosa del Concili mateix. Per la Nostra part, no creiem que es pugui titllar de semblant desviació aquest Concili en el que es refereix a les seves veritables i profundes intencions i a les seves manifestacions autèntiques.

7. Volem sobretot subratllar que la religió del nostre Concili ha estat abans de tot la caritat. I ningú no podrà acusar el Concili de manca d' esperit religiós i de manca de fidelitat a l' Evangeli per haver escollit aquesta orientació de base, si hom recorda que és Crist mateix qui ens ha ensenyat a mirar l' amor als germans com el signe distintiu dels seus deixebles (cf. Io 13,35), i si hom deixa ressonar al seu cor les paraules de l' apòstol: *La religió pura i sense tatxa als ulls de Déu Pare és aquesta: visitar els orfes i les viudes en les seves tribulacions i no tacar-se les mans amb aquest món* (Iac 1,27), i aquestes altres: *Un que no estima el seu germà que veu, ¿com pot estimar Déu que no veu?* (1 Io 4,20).

L' home d' avui

8. L' Església del Concili, és cert, no s' ha acontentat amb reflexionar sobre si mateixa i sobre les relacions que l' uneixen amb Déu; també s' ha ocupat molt de l' home, de l' home tal com en realitat es presenta en la nostra època; l' home vivent, l' home enterament ocupat de si, l' home que es fa no solament el centre de tot allò que li interessa, sinó que gosa afirmar que és el principi i la raó última de tota realitat. Tot l' home fenomènic, és a dir, amb el revestiment de les seves innombrables aparences, s' ha plantat, diríem, davant l' assemblea dels pares conciliars, homes ells també, tots pastors i germans, i per tant atents i amorosos: l' home tràgic

víctima dels seus propis drames, l' home que, ahir i aviu, cerca de posar-se per damunt dels altres, i que, a causa d' això, és sempre fràgil i fals, egoista i feroç; després l' home insatisfet de si, que riu i que plora; l' home versàtil, sempre a punt a representar qualsevol paper, i l' home enterc que només creu en la realitat científica; l' home tal com és, que pensa, que estima, que treballa, que sempre espera alguna cosa, el *filius accrescens,* el fill que puja (Gen 49,22), i l' home sagrat per la innocència de la seva infància, pel misteri de la seva pobresa, per la pietat del seu dolor; l' home individualista i l' home social; l' home *laudator temporis acti,* que lloa els temps passats, i l' home que somnia en l' esdevenidor; l' home pecador i l' home sant; i altres i altres.

L' humanisme laic i profà ha aparegut, finalment, en la seva terrible estatura i ha, en cert sentit, desafiat el Concili. La religió del Déu qui s' ha volgut fer home s' ha trobat amb la religió (perquè n' és una) de l' home que s' ha volgut fer Déu. ¿Què ha passat? ¿Un xoc, una lluita, un anatema? Això podia passar; però no ha succeït. L' antiga història del samarità ha estat el model de l' espiritualitat del Concili. Una simpatia sense límits l' ha penetrat tot enter. La descoberta de les necessitats humanes (i són més grans com més gran es fa el fill de la terra), ha absorbit l' atenció d' aquest Sínode. Reconeixeu-li almenys aquest mèrit, vosaltres, humanistes moderns, que renuncieu a la transcendència de les coses supremes, i sabreu reconèixer el nostre nou humanisme: nosaltres també, nosaltres més que qualsevol, som els conreadors de l' home.

Confiança en l' home i diàleg amb ell, tal com és

9. ¿I en la humanitat, aquest august senat, què ha considerat, què s' ha posat a estudiar sota la llum de la divinitat? Ha considerat una altra vegada l' eterna doble cara de l' home: la seva misèria i la seva grandesa, el seu mal profund, innegable, de si incurable, i el bé que guarda, sempre marcat de bellesa amagada i de sobirania invencible. Però cal reconèixer que aquest Concili, en el judici que ha fet de l' home, s' ha detingut molt més en aquesta cara feliç de l' home que no pas en la trista. La seva actitud ha estat netament i voluntàriament optimista.

Un corrent d' afecte i d' admiració s' ha desbordat del Concili sobre el món humà modern. Han estat reprovats errors, sí, perquè aquesta és l' exigència tant de la caritat com de la veritat; però, envers les persones, no hi ha hagut res més que invitació, respecte i amor. En lloc de diagnòstics depriments, remeis encoratjadors; en lloc de presagis funestos, missatges de confiança han partit del Concili cap al món contemporani: els seus valors han estat no solament respectats, sinó honorats; els seus esforços, sostinguts, les seves aspiracions purificades i beneïdes.

10. Mireu, per exemple: les llengües innombrables que parlen els pobles d' avui han estat admeses a expressar litúrgicament la

paraula dels homes a Déu i la paraula de Déu als homes; a l' home com a tal, ha estat reconeguda la seva vocació fonamental a una plenitud de drets i a una transcendència de destí; les seves supremes aspiracions a l' existència, a la dignitat de la persona, a la llibertat honesta, a la cultura, a la renovació de l' ordre social, a la justícia, a la pau, han estat tornades a la seva puresa i han estat encoratjades; i a tots els homes ha adreçat la invitació pastoral i missionera a la llum evangèlica.

11. Massa breument parlem ara de les múltiples i molt variades qüestions referents al benestar humà, de les quals el Concili s' ha ocupat; ni ell tampoc ha intentat de resoldre tots els problemes urgents de la vida moderna; alguns d' ells han estat reservats a un estudi ulterior que l' Església es proposa de fer, molts han estat presentats en termes molt breus i generals, susceptibles per conseqüent d' aprofundiments ulteriors i d' aplicacions diverses.

12. Però és bo de notar ara una cosa: el magisteri de l' Església, malgrat que no ha volgut pronunciar-se sota forma de sentències dogmàtiques extraordinàries, tanmateix ha estès el seu ensenyament autoritzat sobre una quantitat de qüestions que comprometen avui la consciència i l' activitat de l' home; ha baixat, per dir-ho així, a dialogar amb ell; i tot conservant sempre l' autoritat i la força que li són pròpies, ha pres la veu fàcil i amiga de la caritat pastoral, ha desitjat fer-se escoltar i comprendre de tothom; no s' ha adreçat solament a la intel.ligència especulativa, sinó que ha cercat d' expressar-se també en l' estil de la conversa ordinària. Recorrent a l' experiència viscuda, utilitzant els recursos del sentiment i del cor, ha donat a la paraula més atractiu, més vivacitat i més força persuassiva: ha parlat a l' home d' avui, tal com és.

L' Església al servei de l' home

13. Encara hi ha un altre punt que hem de recalcar: tota aquesta riquesa doctrinal no mira més que una cosa: servir l' home. Es tracta de tot l' home, qualssevols que siguin la seva condició, la seva misèria, les seves necessitats. L' Església s' ha proclamat, es pot dir, la serventa de la humanitat, justament al moment que tant el seu magisteri eclesiàstic com el seu governament pastoral han revestit, per raó de les solemnes celebracions del Concili, un esplendor més gran i una força més gran: la idea de servei ha ocupat una plaça central en el Concili.

14. Tot això i tot el que encara podríem dir sobre el valor humà del Concili, ¿es pot dir que hagi fet desviar el pensament de l' Església en el Concili cap a les posicions antropocèntriques preses per la cultura moderna? No, l' Església no s' ha desviat, però sí que s' ha girat cap a l' home. I qui consideri amb atenció aquest interès preponderant que el Concili ha tingut per als valors humans i temporals, no pot negar, d' una part, que el motiu d' aquest inte-

rès l' hem de trobar en el caràcter pastoral que el Concili ha volgut i que en certa manera n' ha fet el seu programa, i d' altra part haurà de reconèixer que aquest mateix interès no està mai dissociat dels interessos religiosos més autèntics, tant si es tracta de la caritat, que ella sola suscita aquestes preocupacions (i on hi ha la caritat allí hi ha Déu), com si es tracta del lligam—constantment afirmat i promogut pel Concili—, que existeix entre els valors humans i temporals i els valors pròpiament espirituals, religiosos i eterns. L' Església s' inclina sobre l' home i sobre la terra, però és cap al Regne de Déu que s' eleva.

15. La mentalitat moderna, habituada a jutjar totes les coses sota l' aspecte del valor, és a dir, de la seva utilitat, haurà d' admetre que el valor del Concili és gran almenys per aquest motiu: que tot ell ha estat orientat a la utilitat de l' home. Que mai, doncs, no es declari inútil una religió com la religió catòlica que, en la seva forma més conscient i més eficaç, com és la del Concili, proclama que ella està tota a favor i al servei de l' home. La religió catòlica i la vida humana reafirmen així la seva aliança, la seva convergència devers una sola realitat humana: la religió catòlica és per a la humanitat; en un cert sentit, ella és la vida de la humanitat. Ella és la vida, per l' explicació que la nostra religió dóna de l' home; l' única explicació, a la fi, exacta i sublim. (L' home, abandonat a si mateix, ¿no és un misteri, als seus propis ulls?)

I la religió catòlica dóna aquesta explicació precisament en virtut de la seva ciència de Déu: per a conèixer l' home, l' home veritable, l' home integral, cal conèixer Déu. Que ens basti ara per ara citar, com a prova d' aquesta afirmació, el mot ardent de santa Caterina de Siena: *En la teva naturalesa, Deitat eterna, coneixeré la meva naturalesa (Orazione* 24). La religió catòlica és la vida, perquè descriu la naturalesa i el destí de la vida; li dóna el seu veritable sentit. És la vida, perquè constitueix la llei suprema de la vida i perquè infon a la vida aquella energia misteriosa que la fa, podem dir, verament divina.

Estimar l' home per a estimar Déu

16. Però, si ens recordem, venerables germans i tots vosaltres, estimats fills aquí presents, que en el rostre de cada home—especialment quan les llàgrimes i els sofriments l' han fet més transparent—podem i devem reconèixer el rostre de Crist (cf. Mt 25,40), el Fill de l' home, i si en el rostre de Crist podem i devem reconèixer el rostre del Pare celestial: *Qui m' ha vist a mi,* diu Jesús, *ha vist el Pare* (Io 14,9), el nostre humanisme esdevé cristianisme, i el nostre cristianisme es fa teocèntric; de manera que podem igualment afirmar: per a conèixer Déu, cal conèixer l' home.

17. Aleshores aquest Concili, que ha consagrat principalment a l' home els seus treballs i les seves preocupacions, ¿no estaria destinat a obrir una altra vegada al món modern els camins d' una ascensió vers la llibertat i el veritable benestar? ¿No es donaria, en

definitiva, un ensenyament simple, nou i solemne per aprendre a estimar l'home a fi d'estimar Déu? Estimar l'home, diem, no com un simple mitjà, sinó com un primer terme en l'ascensió cap al terme suprem i transcendental, principi i raó de tot amor. I aleshores, aquest Concili tot sencer es redueix finalment al seu sentit religiós, a aquesta conclusió religiosa: no ha estat altra cosa que una crida amical i urgent que convida la humanitat d'avui a retrobar, pel camí de l'amor fraternal, aquell del qual s'ha pogut dir: *Allunyar-se d'ell, és morir; dirigir-se a ell, és ressuscitar: romandre en ell, és aguantar-se ferm; tornar a ell, és renéixer; habitar en ell, és viure* (SANT AGUSTÍ, *Soliloquia* I 1,3: PL 32,870).

18. Heus aquí el que esperem a la conclusió d'aquest Concili ecumènic Vaticà segon i al començament de la renovació humana i religiosa que ell s'ha proposat d'estudiar i de promoure; heus aquí el que esperem per a nosaltres mateixos, germans i pares d'aquest mateix Concili; heus aquí el que esperem per a la humanitat entera que aquí hem après a estimar més i a servir millor.

19. I mentre que, a aquest fi, invoquem encara la intercessió dels sants Joan Baptista i Josep, patrons d'aquest Sínode ecumènic, dels sant apòstols Pere i Pau, fonaments i columnes de la santa Església, als quals associem sant Ambròs, el bisbe del qual avui celebrem la festa, unint en ell d'alguna manera l'Església d'Orient i la d'Occident, implorem igualment i de tot cor la protecció de la santíssima Verge Maria, Mare del Crist, i per això l'anomenem també Mare de l'Església, i amb una sola veu, amb un sol cor, donem gràcies i donem glòria al Déu vivent i veritable, al Déu únic i summe, al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Amén

SALUTACIÓ FINAL DEL CONCILI A TOTS ELS HOMES

Homilia pronunciada pel papa Pau VI, el dia 8 de desembre de 1965, festa de la Inmaculada Concepció de Maria, en la missa que celebrà a la plaça de Sant Pere, a la clausura solemne del Concili.

1. Senyors cardenals, venerables germans, representants dels pobles, senyors de la ciutat de Roma, autoritats i ciutadans de totes les parts del món, observadors pertanyents a tantes denominacions cristianes diverses, i vosaltres, fidels i fills aquí presents, i també vosaltres, escampats per la terra i units a Nosaltres en la fe i en la caritat.

2. D'aquí poca estona escoltareu, al final de la santa missa, la lectura d'alguns missatges que el Concili ecumènic, a la conclusió dels seus treballs, adreça a diverses categories de persones, amb l'intent de considerar a través d'elles les innombrables formes en les quals s'expressa la vida humana; i també escoltareu la lectura del Nostre decret oficial, amb el qual declarem acabat i clausurat el Concili ecumènic Vaticà segon. Ara és, doncs, el moment—un breu

moment—de saludar-vos. I després, la Nostra veu callarà. El Concili és acabat del tot; aquesta immensa i extraordinària reunió, es dissol.

Per l' Església catòlica ningú no és estrany

3. La salutació que us adrecem revesteix, doncs, una significació particular, que ens permetem de subratllar, no per a distreure' ns de la pregària, sinó per a concentrar millor la vostra atenció sobre la celebració que estem fent.

4. Aquesta salutació és, abans de tot, universal. És adreçada a tots vosaltres, que assistiu i participeu en aquesta litúrgia; a vosaltres, venerables germans en l' episcopat; a vosaltes, personatges revestits d' un caràcter representatiu; a vosaltres, poble de Déu; i s' estén i s' eixampla a tothom, a tot el món. ¿Com podria ser d' una altra manera, si aquest Concili ha estat definit ecumènic, i de fet n' ha estat, és a dir, universal?

5. Com el so d' una campana es difon per l' espai i arriba a tots i a cadascú en el radi d' expansió de les seves ones sonores, així la Nostra salutació, en aquest moment s' adreça a tots i a cadascú. Als qui l' acolliu, i als qui no l' acolliu: ressona i impel.leix l' orella de tothom. No hi ha ningú, en principi, que estigui fora de l' abast d' aquest centre catòlic romà; tots, en la línia de principi, poden i deuen ser abastats. Per a l' Església catòlica ningú no és estrany, ningú no és exclòs, ningú no és llunyà. Cada un d' aquells als quals adrecem la Nostra salutació és un cridat, un invitat; és un present en un cert sentit. ¡Que ho digui el cor de l' home que estima: l' estimat, és present! I Nosaltres, especialment en aquest moment, en virtut del Nostre mandat pastoral i apostòlic universal, tots, tots els estimem.

6. Us diem això, ànimes bones i fidels, que, absents en persona d' aquesta plaça dels creients i dels pobles, sou aquí presents amb l' esperit i amb la pregària: el Papa també pensa en vosaltres i celebra amb vosaltres aquest instant sublim de comunió universal.

7. Diem això a vosaltres que sofriu, com presoners de la vostra malaltia, i que si us manqués el consol de la Nostra salutació, experimentaríeu que el vostre dolor es reduplica a causa de la solitud espiritual.

L' Església del silenci

8. I diem això especialment a vosaltres, germans en l' episcopat que, no per culpa vostra, heu faltat al Concili i que ara, en les files dels vostres germans i encara més en el seu cor i en el Nostre, deixeu un buit, que ens fa sofrir tant i que denuncia la injustícia que lliga la vostra llibertat; ¡i, si encara només fos aquesta llibertat el que us ha mancat per a venir al nostre Concili! Us saludem a vosaltres, germans, encara retinguts injustament en el silenci, en l' opresió i en la privació dels drets legítims i sagrats que sóu deguts a qualsevol home honest, ¡i molt més a vosaltres, que no sou altra cosa

que obrers del bé, de la pietat i de la pau! L' Església, ¡o germans impedits i humiliats!, està amb vosaltres, i amb els vostros fidels i amb tots els qui tenen part en la vostra penosa condició. ¡Que estigui també amb vosaltres la consciència civil del món! En fi, aquesta Nostra salutació universal s' adreça també a vosaltres, homes que no ens coneixeu; homes que no ens compreneu; homes que no ens creieu útils a vosaltres, ni necessaris, ni amics; i també a vosaltres, homes que, potser pensant obrar bé, us oposeu a Nosaltres. Una salutació sincera, una salutació discreta, però plena d' esperança; i avui, creieu-ho, plena d' estimació i d' amor.

La salutació d' una amistat que continua

9. Aquesta és la nostra salutació. Però, presteu atenció, tots els qui ens escolteu. Us preguem que us fixeu que—al revés del que sol passar en les salutacions de les conversacions o reunions profanes, que serveixen per posar fi a una relació de veïnatge o de diàleg—la nostra salutació tendeix a reforçar, a produir, si cal, la relació espiritual de la qual treu el seu sentit i la seva veu. La nostra salutació és una salutació no de comiat, que separa, sinó d' amistat, que continua, o, que, si de cas no existia, vol néixer ara. És precisament en aquesta seva formulació darrera que la Nostra salutació voldria, d' una part, arribar al cor de cadascú, i entrar-hi com un hoste cordial i dir en el silenci interior dels vostres esperits la paraula acostumada i inefable del Senyor: «La pau us deixo, la meva pau us dono; jo no us la dono pas com el món la dóna» (Io 14,27); Crist té la seva manera única i original de parlar en el secret dels cors; d' altra part, la nostra salutació tendeix a una altra relació i més elevada, perquè no és solament un intercanvi de paraules bilaterals, entre nosaltres, gent d' aquesta terra, sinó que aquesta salutació comporta el reclam d' un altre que és present, el Senyor mateix, invisible, sí, però operant en el teixit de les relacions humanes, i l' invita, li prega que susciti en el qui saluda i en el qui es saludat, béns nous, el primer i més gran dels quals és la caritat.

10. Mireu, aquesta és la nostra salutació: que ella pugui encendre en els nostres cors aquella guspira de la caritat divina; una guspira que pugui fer foc en els principis, la doctrina i els propòsits que el Concili ha elaborat, i així, inflamats de caritat, puguin veritablement obrar en l' Església i en el món aquella renovació de pensament, d' activitats, de costums, i de força moral, de joia i d' esperança, que ha estat l' objectiu mateix del Concili.

Maria Immaculada, el model que ens inspira

11. Per això la nostra salutació es fa ideal. ¿Es fa un somni? ¿Es fa poesia? ¿Es fa una hipèrbole convencional i buida, com sol passar en les efusions habituals?

No. Es fa ideal, però no irreal. Encara un instant d' atenció, si us plau. Quan nosaltres, els homes, impusem els nostres pensaments,

els nostres desigs vers una concepció ideal de la vida, ens trobem a l' instant o en la utopia o en la caricatura retòrica o en la il.lusió o en la desil.lusió. L' home conserva l' aspiració inextingible a la perfecció ideal i total, però no arriba a assolirla per les seves pròpies forces, ni potser amb els conceptes ni molt menys amb l' experiència i amb la realitat. Ho sabem: és el drama de l' home, del rei destronat. Però fixeu-vos en el que passa aquest matí: tot clausurant el Concili ecumènic, fem festes a Maria Santíssima, la Mare de Crist, i per això, com dèiem en una altra ocasió, la Mare de Déu i la nostra Mare espiritual Maria santíssima, volem dir, immaculada; és a dir, innocent, admirable, perfecta; és a dir, la veritable dona ideal i real alhora, la criatura en la qual la imatge de Déu es reflexa amb una netedat absoluta, sense cap torbament, com contràriament s' esdevé en tota criatura humana.

12. I ¿no és fixant la nostra mirada en aquesta dona humil, germana nostra i a la vegada Mare nostra i Reina celestial, mirall nítid i sagrat de la bellesa infinita, que pot acabar la nostra ascensió espiritual conciliar i aquesta salutació final, i que pot començar el nostre treball postconciliar? Aquesta bellesa de Maria Immaculada ¿no esdevé per a nosaltres un model que inspira, una esperança que conforta?

13. Germans, fills, senyors que ens escolteu, Nosaltres ho pensem així, ho pensem per a Nosaltres i per a vosaltres. I aquesta és la Nostra salutació més elevada i, Déu ho faci, la més vàlida.

INDEX ANALÍTIC

Págs

Constitució apostòlica "Humanae salutis" 9

Situació de la humanitat i de l'Església d'avui 10
El Concili, do de l'Església al món 13
La temàtica conciliar 15
Ha acabat la fase preparatòria 16
Crida per a l'èxit sobrenatural del Concili 19

Missatge dels Pares del Concili Ecumènic Vaticà II a tots els homes 22

Que resplendeixi el rostre de Jesucrist 22
Així va estimar Déu el món 23
La caritat del Crist ens estimula 24
Veiem dos problemes de molta importància 25
La força de l Esperit Sant 26

CONSTITUCIÓ DOGMÀTICA SOBRE L'ESGLÉSIA

CAPÍTOL I.—**El misteri de l'Església** 37

La voluntat del Pare Etern sobre la salvació universal 38
La missió i l'obra del Fill 38
L'Esperit santificador de l Església 39
El Regne de Déu 40
Diverses figures de l'Església 41
L Església, Cos Místic de Crist 44
L Església alhora visible i espiritual 47

CAPÍTOL II—**El Poble de Déu** 49

Un pacte i un poble nous 49
El sacerdoci comú 52
L exercici del sacerdoci comú en els sagraments 53
El sentit de la fe i dels carismes en el poble cristià 55
Universalitat i catolicitat de l'únic Poble de Déu 56
Els fidels catolics 58
Els vincles de l Església amb els cristians no catòlics 60
Els no cristians 61
Caràcter missioner de l'Església 62

CAPÍTOL III.—**Constitució jeràrquica de l'Església i particularment de l'episcopat** 64

Proemi 64
La constitució dels Dotze 65
Els bisbes, successors dels Apòstols 66
L'episcopat com a sagrament 68
El Col legi episcopal i el seu Cap 69
Relacions dels bisbes dintre del Col legi 72

Págs

El ministeri dels bisbes 74
L ofici d ensenyar dels bisbes 75
El deure santificador dels bisbes 78
El deure rector dels bisbes 80
Els preveres en relacio amb Crist, els bisbes, el presbiteri i el poble fidel 82
Els diaques 85

CAPÍTOL IV.—Els laics 87

Peculiaritat 87
Què vol dir laic 88
Unitat en la diversitat 89
L' apostolat dels laics 90
La consagració del mon 92
El testimoniatge de la vida 93
En les estructures humanes 94
Els laics i la jerarquia 97
Com l' ànima en el cos 98

CAPÍTOL V.—La vocació universal a la santedat en l' Església. 99

Crida a santedat 99
Crist, model de perfecció 100
La santedat en els diferents estats de vida 101
Els consells evangèlics 105

CAPÍTOL VI.—Els religiosos 108

Castedat, pobresa, obediència 108
Naturalesa i importància de l estat religiós 109
Sota l' autoritat de l' Església 111
Estimació dels consells evangèlics professats 112
Perseverança 113

CAPÍTOL VII.—Indole escatològica de l' Església pelegrinant i la seva unió amb l' Església del cel 114

Unió de l' Església celeste amb la pelegrinant 116
Relació de l' Església pelegrinant amb l Esglesia celestial 118
Disposicions pastorals del Concili 120

CAPÍTOL VIII.—La Benaurada Verge Maria, Mare de Déu, en el misteri de Crist i de l' Església 122

I *Introducció* 122
Maria en el misteri de Crist 122
Maria i l' Església 123
Intenció del Concili 123
II *Importància de la Benaurada Verge en el pla de la salvació* 124
Maria, en l' Antic Testament, Mare del Messias 124
L' anunciació 125
Maria i el seu Fill 126
Maria i el misteri de la vida pública de Jesús 127
Maria després de l' Ascensió 128

Págs

III *La Santa Verge i l'Església* 129
Maria mitjancera 129
Maternitat espiritual de Maria 129
Fecunditat de la Verge i de l'Església 132
Cal que l'Església imiti les virtuts de Maria 132
IV *El culte de la Santíssima Verge en l'Església* 133
Naturalesa i fonament d'aquest culte 133
Esperit de la predicació i del culte 134
V *Maria, signe cert d'esperança i consol pel poble de Déu que pelegrina* 135
Maria, llum i esperança 135
Que ens obtingui la unió dels pobles 135
Notificacions 137
Nota explicativa prèvia 138

CONSTITUCIÓ DOGMÀTICA SOBRE LA REVELACIÓ DIVINA

Introducció 147

CAPÍTOL I.—La revelació 148

Naturalesa i objecte de la revelació 148
Preparació de la revelació evangèlica 149
Crist duu a terme la revelació 149
Cal rebre amb fe la revelació 150
Les veritats revelades 151

CAPÍTOL II.—La transmissió de la revelació divina 152

Els apòstols i els seus successors, heralds de l'Evangeli 152
La Sagrada Tradició 153
Relació mútua entre la Sagrada Tradició i la Sagrada Escriptura 154
Relació d'una i altra amb tota l'Església i amb el Magisteri 155

CAPÍTOL III.—La inspiració divina de la Sagrada Escriptura i la seva interpretació 156

El fet de la inspiració de la veritat de la Sagrada Escriptura 156
Com ha de ser interpretada la Sagrada Escriptura 157
Condescendència de Déu 159

CAPÍTOL IV.—L'Antic Testament 159

La història de la salvació consignada en els llibres de l'Antic Testament 159
Importància de l'Antic Testament per als cristians 160
Unitat de tots dos Testaments 161

CAPÍTOL V.—El Nou Testament 161

Excel·lència del Nou Testament 161
Origen apostòlic dels Evangelis 162
Caràcter històric dels Evangelis 162
Els altres escrits del Nou Testament 163

Págs

CAPITOL VI.—**La Sagrada Escriptura en la vida de l' Església.** 164

L' Església venera les Sagrades Escriptures 164
Recomenació de traduccions adequades 165
Deure apostòlic dels catòlics doctes 165
Importància de la Sagrada Escriptura per a la Teologia 166
Es recomanada la lectura de la Sagrada Escriptura 167
Notificació 170

CONSTITUCIÓ SOBRE LA SAGRADA LITÚRGIA

Introducció 174
Reforma de la litúrgia i els fins del Concili 174
La constitució sobre la litúrgia i els diversos ritus 175

CAPITOL I.—**Principis generals per a la reforma i foment de la sagrada litúrgia** 176

I *Naturalesa de la sagrada litúrgia i la seva importància en la vida de l' Església* 176

L' obra de la salvació realitzada per Crist 176
L' obra de la salvació, continuada pel l Esglesia, es realitza en la litúrgia 177
Presència de Crist en la litúrgia 178
Litúrgia terrena i litúrgia celestial 179
La litúrgia no és l' única activitat de l Esglesia 180
La litúrgia i, sobretot l Eucaristia, primera font de la gràcia 181
Necessitat de les disposicions personals 181
Necessitat de la pietat extralitúrgica 182
Aprovacio de les celebracions no estrictament litúrgiques 182

II *Recerca de la formacio litúrgica i de la participació activa* 183

Formació de mestres per a l ensenyament litúrgic 184
Formació litúrgica de la clerecia 184
Formació litúrgica i participacio activa del poble 185
Radiodifusió i televisió 185

III *La restauració de la sagrada litúrgia* 185

a) Normes generals 186
Nomes la jerarquia pot modificar la litúrgia 186
Tradició i progrés 187
Biblia y litúrgia 187
Revisió dels llibres litúrgics 188

b) Normes que dimanen de la naturalesa de la litúrgia com a accio jerarquica i comunitaria 188

Preferència per les celebracions comunitàries 188
Que cadascun hi prengui part tan bé com pugui 189
Participació activa dels fidels 189
Cal preveure la part dels fidels 189
Que no es faci accepció de persones en la litúrgia 190

c) Normes provinents de la naturalesa didactica i pastoral de la litúrgia 190

Págs

Estructura dels ritus 191
Lectura de la Sagrada Escriptura, predicació i catequesi litúrgica 191
La llengua litúrgica 192
d) Normes per adaptar la litúrgia a la manera de ser i a les tradicions de cada poble 193
Adaptació a les necessitats locals 193
Paper de les assemblees episcopals 194
Adaptació litúrgica, especialment a les missions 194

IV *Desenvolupament de la vida litúrgica a la diòcesi i a la parròquia* 195
La vida litúrgica de la diòcesi 195
La vida litúrgica de la parròquia 195

V *Desenvolupament de la pastoral litúrgica* 196
Comissions litúrgiques territorials 196
Comissions litúrgiques diocesanes 197
Comissions de música i art sagrats 197

CAPÍTOL II—El misteri de l' Eucaristia 197

Participació dels fidels 198
Reforma de l «ordo» de la missa 199
Fer créixer la seva riquesa bíblica 199
L' homilia 199
La pregaria dels fidels 200
La llengua de la missa 200
La comunió, particularment sota les dues espècies 200
Unitat de la missa 201
La concelebració 201

CAPÍTOL III.—Els altres sagraments i els sagramentals 202

Definició dels sagraments 202
Els sagramentals 203
Valor pastoral de llur litúrgia 203
Necessitat d una reforma 204
La llengua 204
Els rituals particulars 204
El catecumenat dels adults 205
Els rituals baptismals 205
La confirmació 206
La penitència 206
La unció dels malalts 207
Les ordenacions 207
El matrimoni 207
Sagramentals i benediccions 208
La professió religiosa 209
Els funerals 209

CAPÍTOL IV.—L' Ofici diví 210

L' ofici de lloança, obra del Crist i de l Església 210
Fecunditat espiritual de l ofici 211

Págs

El «cursus» de les Hores 211
Naturalesa bíblica de l ofici 212
El salteri 213
Les lectures 213
Els himnes 213
El temps de la recitació 214
Obligació 214
Els religiosos 215
Recitació comuna i cant 215
Participació dels fidels a l ofici 216
Llengua que s ha d usar en l ofici 216

CAPÍTOL V —L' any litúrgic 217

Sentit del cicle litúrgic 217
El diumenge 218
Revisió de l any litúrgic 219
El propi del temps 219
La Quaresma 219
Les festes dels sants 220

CAPÍTOL VI —La música sagrada 221

Dignitat de la música sagrada 221
La llengua 222
Desenvolupament de les corals, assegurant, però, sempre la participació del poble 222
La polifonia 223
El cant gregorià 223
Les edicions gregorianes 223
El cant religiós popular 224
La música sagrada a les missions 224
L ús de l orgue i altres instruments 224
Augment del repertori 225

CAPÍTOL VII —L' art sagrat i el material del culte 225

Dignitat de l art sagrat 225
Llibertat de l art 226
Control d aquesta llibertat en l aspecte religiós 227
Revisió de la legislació de l art sagrat 228
Formació dels clergues en l art sagrat 229
Les insignies pontificals 229

APENDIX —Declaració del II Concili Vaticà sobre la renovació del calendari 230

CONSTITUCIÓ PASTORAL SOBRE L' ESGLESIA EN EL MÓN ACTUAL

Proemi 248

Unió íntima de l Església amb la família humana universal 248
Destinataris de la paraula conciliar 249
Al servei de l home 249
Exposició introductòria 251

Págs

Situacio de l home en el mon d avui 251
Esperança i temor 251
Canvi profund en les condicions 253
Canvis en l ordre social 254
Canvis psicologics, morals i religiosos 255
Els desequilibris del mon modern 256
Aspiracions mes universals de la humanitat 257
Els interrogants mes profunds de l home 259

PRIMERA PART

L' Esglesia i la vocacio de l' home

S ha de respondre a les sol licitacions de l Esperit 261

CAPITOL I —**La dignitat de la persona humana** 262

L home, imatge de Deu 262
El pecat 263
Constitucio de l home 264
Dignitat de la intel ligencia, veritat i saviesa 265
Dignitat de la consciencia moral 266
Excel lencia de la llibertat 267
El misteri de la mort 268
Formes i arrels de l ateisme 269
L ateisme sistematic 271
Actitud de l Esglesia davant de l ateisme 272
Crist, l Home Nou 275

CAPÍTOL II —**La comunitat humana** 278

Objectiu del Concili 278
Caracter comunitari de la vocacio humana segons el pla de Deu 278
Interdependencia de la persona i de la societat 279
Cal promoure el be comu 281
El respecte envers la persona humana 282
Respecte i amor als adversaris 284
La igualtat essencial entre els homes i la justicia social 284
S ha d anar mes enlla de l etica individualista 286
Responsabilitat i participacio 287
El Verb fet home i la solidaritat humana 288

CAPITOL III —**L' activitat humana en el mon** 290

Plantejament del problema 290
Valor de l activitat humana 291
Ordenacio de l activitat humana 292
Justa autonomia de les realitats de la terra 293
L activitat humana malmesa pel pecat 294
L activitat humana troba la seva perfeccio en el misteri pas qual 296
La nova terra i el cel nou 297

Págs

CAPÍTOL IV.—Missió de l' Església en el món contemporani. 299

Relació mútua entre l' Església i el món 299
Ajuda que l Església procura oferir a tots els homes 301
Ajuda que l Església vol donar a la societat humana 303
Ajuda que l' Església, a través dels cristians, intenta donar a l activitat humana 305
Ajuda que l' Església rep per mitjà dels cristians del món contemporani 309
Crist, Alfa i Omega 311

SEGONA PART

Alguns problemes més urgents

Introducció 313

CAPÍTOL I.—Dignitat del matrimoni i de la família 313

El matrimoni i la família al món d avui 313
Santedat del matrimoni i de la família 315
L' amor conjugal 317
La fecunditat del matrimoni 319
L' amor conjugal i el respecte per la vida humana 321
La promoció del matrimoni i de la família és obra de tots 323

CAPÍTOL II.—El foment del progrés cultural 326

Introducció 326

SECCIÓ 1ª—*La situació de la cultura en el món actual* 327

Nous estils de vida 327
L home, autor de la cultura 328
Dificultats i deures 328

SECCIÓ 2ª—*Alguns principis per a la recta promoció cultural* 330

La fe i la cultura 330
Múltiples connexions entre el missatge de Crist y la cultura humana 332
Relacions harmonioses entre els diferents aspectes de la cultura humana 333

SECCIÓ 3ª—*Alguns deures més urgents dels cristians envers la cultura* 335

El reconeixement i exercici efectiu del dret de tots als beneficis de la cultura 335
L' íntegra educació cultural humana 336
L' harmonia entre la cultura humana i l' ensenyament cristià 338

CAPÍTOL III.—La vida econòmico-social 341

Alguns aspectes de la vida econòmica 341

SECCIÓ 1ª—*Progrés econòmic* 343

El progrés econòmic al servei de l home 343
El progrés economic sota el control de l' home 344
Cal eliminar les immenses diferències econòmico socials 345

Págs

SECCIÓ 2ª—*Alguns principis reguladors de tota la vida econòmico-social* 347
Treball Condicions de treball Repòs 347
Participació a l' empresa i a l organització general de l economia Conflictes laborals 349
El destí dels béns de la terra per a tots els homes 350
Inversions i política monetària 352
L' accés a la propietat i al domini privat dels béns Problemes dels latifundis 353
L' activitat econòmico-social i el Regne de Crist 355

CAPÍTOL IV.—La vida de la comunitat política 356

La vida pública avui 356
Naturalesa i fi de la comunitat política 358
Col laboracio de tots a la vida pública 359
La comunitat política i l Església 362

CAPÍTOL V.—La comunitat de les nacions i el foment de la pau 365

Introduccio 365
Naturalesa de la pau 366

SECCIÓ 1ª—*Cal evitar la guerra* 368
Cal frenar la inhumanitat de les guerres 368
La guerra total 370
La cursa dels armaments 371
La prohibició absoluta de la guerra i l acción internacional per tal d' evitar la 373

SECCIÓ 2ª—*La construcció de la comunitat internacional* 376
Les causes de les discòrdies i els seus remeis 376
La comunitat de les nacions i les institucions internacionals 376
La cooperació internacional en el camp econòmic 378
Algunes normes oportunes 379
Cooperacio internacional respecte de l augment demogràfic 380
Tasca dels cristians en la cooperacio internacional 382
Presència activa de l Església en la comunitat internacional 383
Participacio dels cristians en les institucions internacionals 384

CONCLUSIÓ 385
Tasca de cada fidel i de les Esglésies particulars 385
El diàleg entre tots els homes 386
El mon ha de ser edificat i conduit al seu fi 388

DECRET SOBRE EL MINISTERI PASTORAL DELS BISBES A L' ESGLÉSIA

Pròleg 397

CAPÍTOL I.—Els Bisbes i l' Església universal 399

I *Funcio dels Bisbes en relació amb l' Església universal* 399
Exercici de la potestat del col legi dels Bisbes 399

Págs

El Consell o Sínode Episcopal 400
Els Bisbes, participants en la sol licitud de totes les Esglesies 401
Caritat activa envers els Bisbes perseguits 402

II *Els Bisbes i la Seu Apostolica* 402

Potestat dels Bisbes en la pròpia diòcesi 402
Els Dicasteris de la Cúria Romana 403
Els Membres i Oficials dels Dicasteris 403

CAPITOL II —Els Bisbes i les Esglésies particulars o diòcesis. 404

I *Els Bisbes diocesans* 404

Concepte de diòcesi i ofici dels Bisbes en la diocesi 404
El ministeri episcopal d ensenyar 405
Mètode d ensenyar la doctrina cristiana 406
La instruccio catequètica 407
El ministeri episcopal de santificar 408
El ministeri episcopal de regir i pasturar 409
Formes especials d apostolat 411
Sol licitud especial envers alguns grups de fidels 412
Llibertat dels Bisbes i relacions amb els poders públics 413
Llibertat en el nomenament dels Bisbes 413
La renúncia dels Bisbes al seu càrrec 414

II *Circumscripció de les diocesis* 415

Necessitat de revisar les circumscripcions de les diocesis 415
Regles que cal observar 416
Vot necessari de les Conferències episcopals 418

III *Els cooperadors del Bisbe diocesà en l' ofici pastoral* 418

1) Els Bisbes Coadjutors i Auxiliars 418
Normes per a constituir Coadjutors i Auxiliars 418
Facultats dels Bisbes Auxiliars i Coadjutors 419
2) La Cúria i els Consells diocesans 420
L estructuracio de la Curia diocesana i la creacio del Consell pastoral 420
3) La clerecia diocesana 421
Els sacerdots diocesans 421
Els sacerdots dedicats a obres supraparroquials 423
Les tasques dels rectors de parroquies 423
Nomenament, traslacio, remocio i renúncia dels rectors de parroquia 426
Ereccio i innovacions de les parroquies 427
4) Els Religiosos 427
Els Religiosos i les obres d apostolat 427
Els Religiosos, col laboradors del Bisbe en les obres d apostolat 427
Principis de l apostolat dels Religiosos en les diòcesis 428

CAPÍTOL III —Col.laboracio dels Bisbes pel bé comú de moltes Esglésies 431

I *Els sínodes, els concilis i, principalment, les Conferències episcopals* 431

Sínodes i Concilis particulars 431

Págs

Importància de les Conferències episcopals 432
Noció, estructura, competència i col·laboració de les Conferències 433

II *Circumscripció de les províncies eclesiàstiques i erecció de les regions eclesiàstiques* 434
Principi sobre la revisió de les circumscripcions 434
Normes que cal observar 435
Vot necessari de les Conferències episcopals 436

III *Els Bisbes que tenen un càrrec interdiocesà* 436
Constitució d'oficis especials i col·laboració amb els Bisbes 436
Els Vicariats castrenses 436
Manament general 437

DECRET SOBRE EL MINISTERI I LA VIDA DELS PREVERES

Proemi 444

CAPÍTOL I.—El presbiterat en la missió de l'Església 445

La naturalesa del presbiterat 445
La condició dels preveres en el món 448

CAPÍTOL II.—El ministeri dels preveres 450

I *Oficis dels preveres* 450
El prevere, ministre de la paraula de Déu 450
El prevere, ministre dels sagraments i de l'Eucaristia 452
Els preveres com a guies del Poble de Déu 455

II *Relacions dels preveres amb els altres* 458
La relació entre els Bisbes i els preveres 458
La unió fraterna i la col·laboració entre els preveres 461
Les relacions entre els preveres i els laics 464

III *La distribució dels preveres i les vocacions sacerdotals* 467
La distribució dels preveres 467
Els preveres i les vocacions sacerdotals 469

CAPÍTOL III.—La vida dels preveres 471

I *La vocació dels preveres a la perfecció* 471
La vocació dels preveres a la santedat 471
L'exercici de la triple funció sacerdotal exigeix la santedat i l'alimenta 474
La unitat i l'harmonia de la vida sacerdotal 476

II *Peculiars exigències espirituals en la vida del prevere* 478
L'humilitat i l'obediència dels preveres 478
El celibat sacerdotal considerat com un do de Déu 480
Les relacions dels preveres amb el món, l'ús dels bens terrenals i la pobresa voluntària 483

III *Mitjans d'ajuda per a la vida dels preveres* 486
El sostenïment de la vida espiritual 486

Págs

L' estudi i la ciència pastoral 488
La remuneració justa dels preveres 489
La previsió social dels preveres 491
Conclusió i exhortació 492

DECRET SOBRE LA FORMACIÓ SACERDOTAL

Proemi 500

I Establir en cada nació un pla de formació sacerdotal 501
II Intensificació del foment de vocacions sacerdotals 501
III Els seminaris majors i la seva organització 505
IV Conreu més intens de la formació espiritual 508
V Revisio dels estudis eclesiàstics 513
VI Foment de la formació estrictament pastoral 519
VII Perfeccionament de la formació després dels estudis 521

Conclusió 521

DECRET SOBRE LA RENOVACIÓ DE LA VIDA RELIGIOSA

Introducció del decret 526
Principis generals de renovellament 528
Normes pràctiques per al renovellament 530
Qui ha de renovellar-se 530
Elements comuns a totes les formes de vida religiosa 531
Necessitat de cultivar en primer lloc la vida espiritual 532
Instituts estrictament contemplatius 533
Instituts dedicats a la vida d' apostolat 533
Necessitat d observar fidelment la vida monàstica i conventual 535
La vida religiosa laical 535
Els instituts seculars 536
La castedat 537
La pobresa 538
L' obediència 539
La vida de comunitat 541
Clausura de les monges 542
De l' hàbit religiós 543
Formacio dels religiosos 543
Fundació de nous instituts 544
Conservació, acomodació i abandonament de les obres pròpies 544
Unió dels instituts i fusió de monestirs 545
Conferències de superiors majors 546
Foment de les vocacions religioses 546
Conclusió 547

DECRET SOBRE L' APOSTOLAT DELS LAICS

Pròleg 554

CAPÍTOL I.—La vocació dels laics a l' apostolat 556

Els laics participen en la missió de l' Església 556
Els fonaments de l apostolat dels laics 557
L' espiritualitat dels laics i l' apostolat 559

Págs

CAPÍTOL II.—Fins que cal aconseguir 562

Introducció 562
L' apostolat de l' evangelització i la santificació dels homes 563
La restauració cristiana de l' ordre temporal 564
Les obres de caritat són el distintiu de l' apostolat cristià 567

CAPÍTOL III.—Els diversos camps de l' apostolat 569

Introducció 569
Les comunitats de l' Església 570
La família 572
Els joves 574
El medi social 575
El camp nacional i internacional 576

CAPÍTOL IV.—Diverses menes d' apostolat 578

Introducció 578
Importància i multiplicitat de l' apostolat individual 578
L' apostolat individual en circumstàncies determinades 580
Importància de les associacions apostòliques 581
Varietat de les formes associades de l' apostolat 582
L' Acció Catòlica 583
Estima en què cal tenir les associacions de l apostolat 585
Els laics que es lliuren especialment al servei de l' Església 586

CAPÍTOL V.—Ordre a observar 587

Introducció 587
La relació amb la Jerarquia 588
La ajuda de la clerecia a l apostolat dels laics 589
Alguns mitjans de col laboració 591
La col laboració amb els altres cristians i amb els no-cristians 592

CAPÍTOL VI.—La formació per a l' apostolat 592

La formació per a l' apostolat és necessària 592
Els principis de la formació dels laics per a l apostolat 593
Fls qui han de donar la formació apostòlica 595
Com cal adaptar la formació a les diverses menes d apostolat 597
L' ajuda que cal donar 598
Exhortació 599

DECRET SOBRE LES ESGLÉSIES ORIENTALS CATÒLIQUES

Proemi 604
Les Esglésies particulars o els ritus 605
La varietat de ritus no perjudica la unitat de l' Església 605
La igualtat de les Esglésies 606
Prescripcions per al foment dels ritus particulars 606
Cal conservar el patrimoni espiritual de les Esglésies orientals 607
L' obligació de conservar els ritus orientals 607
La modificació, la restauració i l' expansió dels ritus orientals 608
Els Patriarques orientals 609
La jurisdicció dels Patriarques orientals 609

Págs.

L' ambit de la jurisdicció patriarcal 610
Els Arquebisbes majors 611
Erecció de nous patriarcats 611
La disciplina del sagraments 611
Vigència i restauració de la disciplina sacramental d' Orient. 611
El ministre de la Confirmació 611
Els preveres, ministres de la Confirmació 612
El precepte dominical 612
Llicències de confessar els fidels de diversos ritus 613
El diaconat permanent en les Esglésies orientals 613
El matrimoni entre els orientals batejats 614
El culte diví 614
Institució, trasllat i supressió de festes 614
La celebració de la Pasqua 615
El ritu i la llei de la santificació de les festes 615
L' Ofici diví 615
Les llengües vernacles i les versions litúrgiques 616
Les relacions amb els germans de les Esglésies separades 616
Els catòlics orientals i l' ecumenisme 616
La validesa del sacerdoci entre els orientals separats 616
Es permet la «communicatio in sacris» amb determinades condicions 617
L' administracció dels sagraments entre catòlics y acatòlics orientals 618
La communicació en funcions sagrades no sacramentals 618
La Jerarquia ha de regular les formes mitigades de «communicatio in sacris» 618
Conclusió 619

DECRET SOBRE L' ACTIVITAT MISSIONERA DE L' ESGLÉSIA

CAPÍTOL I.—Principis doctrinals 628

Designi del Pare 628
Missió del Fill 629
Missió de l' Esperit Sant 631
Missió de l' Església 633
L' activitat missionera 635
Causes i necessitat de l' acció missionera 638
L' acció missionera en la vida i en la història humana 640
Caràcter escatològic de l' activitat missionera 642

CAPÍTOL II.—L' obra missionera 643

ART. 1.—*El testimoni cristià* 644
El testimoni de la vida i el diàleg 644
Presència de la caritat 645

ART. 2.—*Predicació de l' Evangeli i reunió del Poble de Déu* ... 648
Evangelització i conversió 648
Catecumenat i iniciació cristiana 649

ART. 3.—*La formació de la comunitat cristiana* 651
La comunitat cristiana manifesta la presència de Déu al món. 651

Págs.

Constitució del clergat local 654
Formació dels catequistes 656
Promoció de la vida religiosa 658

CAPÍTOL III.—Les Esglésies particulars 659

Increment de les noves Esglésies 659
Activitat missionera de les Esglésies particulars 661
Foment de l' apostolat seglar 664
Diversitat en la unitat 666

CAPÍTOL IV.—Els missioners 668

La vocació missionera 668
Espiritualitat missionera 669
Formació espiritual i moral 670
Formació doctrinal i apostòlica 671
Instituts que treballen en les missions 674

CAPÍTOL V.—Organització de l' activitat missionera 675

Ordenació general 676
Ordenació local de les missions 678
Coordinació regional 679
Ordenació de l' activitat dels Instituts 679
Coordinació entre els Instituts 680
Coordinació entre els Instituts científics 681

CAPÍTOL VI.—La cooperació 682

Deure missioner de tot el Poble de Déu 682
Deure missioner de les comunitats eclesials 683
Deure missioner dels Bisbes 684
Deure missioner dels sacerdots 687
Deure missioner dels Instituts de perfecció 688
Deure missioner dels seglars 690
Conclusió 691

DECRET SOBRE L' ECUMENISME

Pròleg 698

CAPÍTOL I.—Els principis catòlics de l' ecumenisme 700

La unitat i la unicitat de l' Església 700
Les relacions dels germans separats amb l' Església catòlica. 702
L' ecumenisme 705

CAPÍTOL II.—La pràctica de l' ecumenisme 709

La sol.licitud pel restabliment de la unió 709
La renovació de l' Església 709
La conversió de cor 710
L' oració unànime 711
El coneixement mutu dels germans 712
La formació ecumènica 713
Com cal expressar i exposar la doctrina de la fe 713
La col.laboració amb els germans separats 714

Págs.

CAPÍTOL III.—Les Esglésies i les comunitats eclesials separades de la Seu Apostòlica Romana 716

Les divisions principals 716

I. *Consideracions particulars sobre les Esglésies orientals* 717

La mentalitat i la història dels orientals 717
La tradició litúrgica i espiritual dels orientals 719
La disciplina oriental 720
Les característiques de la teologia oriental 721
Conclusió 722

II. *Les Esglésies i les comunitats eclesials de l' Occident separades.* 723

Les característiques d' aquestes comunitats 723
La confessió del Crist 724
L' estudi de la Sagrada Escriptura 724
La vida sacramental 725
La vida amb Crist 726
Conclusió 727

DECRET SOBRE ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

Introducció 732

CAPÍTOL I.—Normes reguladores de l' ús recte dels mitjans de comunicació social 734

L' Església i els mitjans de comunicació social 734
Consciència recta en l' ús dels mitjans de comunicació social ... 735
Primacia de l' ordre moral 736
Deures de justícia i de caritat 737
Els destinataris de la informació 737
Els subjectes actius de la informació 738
Les autoritats 739

CAPÍTOL II.—Els mitjans de comunicació social i l' apostolat catòlic 740

Mitjans catòlics de comunicació 741
Formació catòlica per a l' ús d' aquets mitjans 742
Els catòlics han d' afavorir-ho econòmicament 743
Organismes adequats 744
Treball coordinat 745
Clàusules 746

DECLARACIÓ SOBRE LA LLIBERTAT RELIGIOSA

El dret de la persona i de les comunitats a la llibertat social i civil en materia religiosa 752
La veritable religió i l' única Església de Crist 753

I. *Noció general de la llibertat religiosa* 754

Objecte i fonament de la llibertat religiosa 754
La llibertat religiosa i la vinculació de l' home amb Déu. ... 755
La llibertat de les comunitats religioses 757

Págs.

La llibertat religiosa de la família 759
La promoció de la llibertat religiosa 759
Límits de la llibertat religiosa 761
L' educació per a l' exercici de la llibertat 762

II. *La llibertat religiosa a la llum de la revelació* 763
La doctrina de la llibertat religiosa té les seves rels en la revelació 763
La llibertat de l' acte de fe 764
La manera de fer de Crist i dels Apòstols 765
L' Església segueix els passos de Crist i dels Apòstols 768
La llibertat de l' Església 768
Obligació de l' Església 770
Conclusió 771

DECLARACIÓ SOBRE L' EDUCACIÓ CRISTIANA DE LA JOVENTUT

Proemi 776
Dret universal a l' educació. La seva noció 778
L' educació cristiana 780
Els educadors 781
Diversos mitjans per l' educació cristiana 783
Importància de l' escola 784
Obligacions i drets dels pares 785
L' educació moral i religiosa a totes les escoles 786
L' escola catòlica 787
Diverses menes d' escoles catòliques 789
Facultats i universitats catòliques 790
Facultats de ciències sagrades 792
La coordinació escolar 793
Conclusió 794

DECLARACIÓ SOBRE LES RELACIONS DE L' ESGLÉSIA AMB LES RELIGIONS NO-CRISTIANES

Proemi 797
Les diverses religions no-cristianes 798
La religió de l' Islam 800
La religió jueva 800
La fraternitat universal i l' exclusió de tota discriminació 803

MISSATGES DEL CONCILI VATICÀ II ALS HOMES

Introducció 805
Als governants 806
Als homes del pensament i de la ciència 807
Als artistes 809
A les dones 809
Als treballadors 811
Als pobres i als malalts, a tots els sofrents 812
Als joves 813

Págs

Breu pontifici "In Spiritu Sancto" de clausura del Concili 815
Breu apostòlic "Ambulate in dilectione" 817

DOCUMENTS POSTCONCILIARS

Motu proprio "Pastorale munus" pel qual es concedeixen als Bisbes certes facultats i privilegis 823

I Facultats que per dret toquen al Bisbe residencial des del moment que pren possessio canonica de la diocesi 825
II Privilegis que toquen a tots els Bisbes des del moment de rebre la notícia autèntica de la provisio canonica 832

Normes executives de la constitució conciliar sobre la sagrada litúrgia. Motu proprio "Sacram liturgiam" 834

Normes constitutives del Sínode episcopal per a l'Església universal. Motu proprio "Apostolica sollicitudo" 840

Normes executives sobre els poders dels Bisbes amb referencia a les lleis generals de l'Església. Motu proprio "De Episcoporum muneribus" 848

Normes executives dels decrets conciliars sobre els Bisbes, els preveres, els religiosos i les missions. Motu proprio "Ecclesiae sanctae" 857

I *Normes per a l'aplicacio dels decrets «Christus Dominus» i «Presbyterorum ordinis» del sagrat Concili Vatica II* 859
Distribucio del clericat i ajuda que cal donar a les diocesis 860
La potestat dels Bisbes diocesans 863
Foment de l'estudi i de la ciencia pastoral 864
Remuneracio equitativa i previsio social dels sacerdots 864
Atencio a certs grups de fidels 866
El nomenament dels Bisbes 866
La renuncia dels Bisbes al seu carrec 867
Els limits de les diocesis 867
Facultats dels Bisbes auxiliars 868
Els vicaris episcopals 869
El Consell presbiteral i el Consell pastoral 871
La supressio dels drets i privilegis en la col·lacio d'oficis i beneficis 873
Els vicaris foranis 874
Remocio, trasllat i renuncia dels rectors 875
Ereccio, supressio i renovacio de parroquies 876
Els religiosos 877
Les Conferencies episcopals 883
Les divisions de les provincies o regions eclesiastiques 885
Preparacio de directoris pastorals 885

II *Normes per a l'aplicacio del decret del Concili Vatica II «Perfectae caritatis»* 886

1 Manera de promoure la renovacio adequada de la vida religiosa 886

Qui ha de promoure la renovacio adequada 886
Revisió de les Constitucions i dels «Typica» 889

Págs

Els criteris d una renovació adequada 890
2 Realitats de la vida religiosa que cal adaptar i renovar 891
L Ofici diví dels germans i germanes 891
L oració mental 892
La mortificació 892
La pobresa 892
La vida comuna 893
La clausura de les monges 894
La formació dels religiosos 895
Unió i supressió d Instituts 896
Les Conferències o Unions de superiors i superiores majors 897
Conclusió 898

III *Normes per a l' aplicació del decret «Ad gentes divinitus» del sagrat Concili Vaticà II* 898

Instrucció de la Sagrada Congregació de Ritus per a aplicar rectament la constitució sobre la sagrada litúrgia 906

Proemi 906
Natura d aquesta Instrucció 906
Alguns principis que cal tenir en compte 907
Els fruits que cal esperar se 908

CAPITOL I —*Algunes normes generals* 909

L aplicació d aquestes normes 909
La formació litúrgica del clericat 909
La formació litúrgica de la vida espiritual dels clergues 911
La formació litúrgica dels membres dels Instituts religiosos 912
La formació litúrgica dels fidels 913
L autoritat competent en matèria litúrgica 913
La funció que cadascú ha de realitzar en la litúrgia 916
Es prohibeix l acceptació de persones 916
Simplificació d alguns ritus 917
Les celebracions sagrades de la Paraula de Deu 918
Les traduccions de textos litúrgics en llengua popular 919
Comissió litúrgica de les Conferències episcopals 920
La Comissió litúrgica diocesana 922

CAPITOL II —*El sagrat misteri de l Eucaristia* 923

L «ordo» de la Missa 923
Lectures i cants intermedis 924
L homilia 926
Oració comuna o dels fidels 927
Les parts de la Missa en llengua vernacla 927
Facultat de repetir la comunió el mateix dia 928

CAPITOL III —*Els altres sagraments i els sagramentals* 929

Parts que admeten la llengua vernacla 929
Omissions a l «Ordo supplendi omissa super baptizatum» 929
La Confirmació 930
Ritu continuat de la Unció dels malalts i del Viàtic 931
Imposició de mans en la Consagració episcopal 931
Ritu del Matrimoni 932
Els sagramentals 933

Págs

CAPITOL IV —*L' Ofici diví* 934
L Ofici diví dels obligats a cor 934
Facultat per a dispensar o commutar L Ofici diví 935
Els Oficis breus 935
Obligacions dels membres dels Instituts d estat de perfecció 936
Llengua que cal emprar en la recitació de L Ofici diví 937

CAPITOL V —*La construcció d esglésies i altars ha de facilitar la participació activa dels fidels* 938
La disposició de les esglésies 938
L altar major 938
El seient del celebrant i dels ministres 939
Els altars laterals 939
Adorn dels altars 939
Reserva de l Eucaristia 939
L ambo 940
Lloc de l «schola» i de l orgue 940
El lloc dels fidels 940
El baptisteri 941

Instrucció de la Congregació per a la Doctrina de la Fe sobre els matrimonis mixtos 942

DISCURS DE JOAN XXIII Y DE PAU VI

L' objectiu principal del Concili 951

Els concilis ecumènics en l Església 951
Origen i mòbils del Concili ecumènic Vaticà segon 952
Oportunitat de la celebració del Concili 953
La tasca principal del Concili defensar y promoure la doctrina 954
Com cal promoure la doctrina a la nostra època 955
Com reprimir els errors 956
El Concili ha de fer créixer la unitat de la família cristiana i humana 957
Conclusió 958

Introducció a l' obra grandiosa del Concili 959

L obertura del Concili 960
La constitució del Concili 961
Els fruits esperats del Concili 962
Conclusió 963

La tasca doctrinal, renovadora, ecumènica i de diàleg amb el món, del Concili 964

La consciència de l Església 970
La renovació de l Església 972
La unitat en la diversitat 974
El diàleg amb el món actual 976

Els primers fruits del Concili 980

Agraïment a tots els qui han participat en aquesta sessió 981
Objectius ja assolits 982

Págs

Els observadors i els auditors 983
La llibertat de paraula 983
La constitució sobre la sagrada litúrgia 983
Que la pregaria sigui unànime 984
El decret sobre els mitjans de comunicació social 984
Els poders del Bisbes 985
Sentències autoritzades 985
El treball de la intersessió 985
La revelació 985
La qüestió de l episcopat 986
L esquema sobre la Mare de Déu 986
La col laboració de l episcopat en el treball postconciliar 986
Un balanç positiu 987
Interès pels homes del nostre temps 987
Anunci del pelegrinatge del Papa a la Terra Santa 988
Comiat 989
L Església del silenci 989

La doctrina de l' Episcopat 989

Aquí nosaltres som l Església 989
Celebrem la unitat, la catolicitat, la santedat i l apostolicitat de l Església 990
L apostolat i l Esperit 991
L Episcopat Cal que l Església es defineixi a si mateixa 992
Completar l enseyament del Concili Vatica primer 992
Cal fixar la missió dels pastors 993
I Església tota de Crist i tota dels homes 993
El papat i l episcopat 994
Les prerrogatives de l episcopat 994
Un aclariment necessari 995
La centralització romana es un servei 995
El Papa, defensor de la Jerarquia en tots els països 996
La Seu apostolica te necessitat dels Bisbes 996
Salutació del Papa a tots 997
Els auditors i les auditores 997
Els observadors 997
Totes les Esglésies separades 998

Maria, Mare de l' Església 999

La Jerarquia sagrada reunida en una unica pregaria, una unica fe i una unica caritat 999
La doctrina sobre l episcopat 1000
Santificació i guia del Poble de Déu 1001
Les prerrogatives del Papa i dels bisbes 1002
Unió perfecta dels Pastors amb el Successor de Pere 1002
Els bisbes en el governament de l Església La reforma de la Curia 1002
Repercussions de la doctrina de la constitució «De Ecclesia» 1003
Maria, Mare de l Església 1005
Maria Mare de l Església, prega per nosaltres 1006
Viva confiança de tot el llinatge huma 1006
El culte maria i els nostres germans 1007

Págs

La Rosa d or al santuari de Fàtima 1008
Pregària a Maria 1008

L' amor, testimoni de l' Església, sant i senya del Concili 1009

Lloem Déu i fem li acció de gràcies 1009
La unitat catòlica 1009
A l' escolta de l' Esperit Sant 1010
Imprimir al Concili el senyal d un triple amor 1011
L' Església del silenci 1015
La pau 1016
La llibertat del Concili 1016
Gratitud pels treballs de les comissions 1016
Creacio del sínode de bisbes 1016
La visita a la O N U 1017
Salutació a tots 1017

Missatge per a tota la humanitat 1018

Simplicitat i grandesa d un encontre 1018

El missatge de la pau 1025

Un bon acolliment al pelegrí de la pau 1026
Compromís i obligació de l Església 1026
La nostra contribució a la pau 1027

Crist, origen i destinació de l' Església 1028

Crist edifica constantment l Església 1028
L' Església viu 1028
L Església apostòlica, estima Crist 1029
L Església que sofreix 1030
El rostre embellit de l Esglesia 1030

El darrer tram del Concili 1031

El Concili més ampli i més solemne de l Església 1031
Els organismes postconciliars El sínode de bisbes 1032
Les conferències episcopals 1033
La reforma de la Cúria romana 1033
Del Concili al postconcili 1034
L' obertura del procés de beatificació de Pius XII i de Joan XXIII 1036
Els fruits inmediats del Concili 1036
Una església dedicada a Maria, Mare de l Església 1036
El jubileu especial 1037

La veritat és a la vora de l' amor 1037

Diàleg començat, que cal continuar 1038
Fruits que han madurat, en ocasió i a causa del Concili, a favor de la unitat 1038
Encontres fraternals 1039
Hem començat a estimar-nos una altra vegada 1039
La veritat és a tocar 1040

Págs

El valor religiós del Concili 1041

L' herència del Concili a la posteritat 1041
La intenció primordial del Concili 1042
El temps del Concili 1042
Meditació de l Església sobre si mateixa 1043
De cara al món d' avui 1044
L home d' avui 1045
Confiança en l' home i diàleg amb ell, tal com és 1045
L Església al servei de l home 1046
Estimar l home per a estimar Deu 1047

Salutació final del Concili a tots els homes 1048

Per l Església catòlica ningú no es estrany 1049
L Església del silenci 1049
La salutació d' una amistat que continua 1050
Maria Immaculada, el model que ens inspira 1050

*INDEX DE MATÈRIES**

ABRAHAM 149,3, 159,14, 600,4
ABSOLUTISME 358,74, 360,75
ACCÉS A LA PROPIETAT 350,69, 353,71 Cf *Propietat*
ACCIO APOSTOLICA 581,18, 589,25, 93,35, 111,45, 251,4, 255,7, 413,20, 432,4, 534,8
ACCIO CARITATIVA 567,8
ACCIÓ CATOLICA 411,17, acció apostòlica col lectiva, característiques 412,18, 414,20 Cf *Apostolat seglar*
ACCIO ECUMÉNICA per al progrés de la unitat 726,24 Cf *Ecumenisme*
ACCIÓ LITURGICA 53,11, 105,42, 780,2, 333,58, 178,7, 181,11, 188,26, 197,45, pot commutar-se l' ofici diví 214,97, 217,102, 222,113, 515,16
ACCIÓ MISSIONERA 642,9, ordenació de l' activitat missionera 675ss,28-33, acció cristiana 564,7 Cf *Missions*
ACCIÓ PASTORAL 734,3, 739,13, 401,6, 183,14, dels bisbes 421,28, dels preveres 467,10, dels seminaristes 509,9
ACCIÓ POLITICA 577,14, 287,31
ACTIVITAT PROFESSIONAL 578,16, 580,17, 305,43.
— *Accepció de persones* 190,32, 478,15 Cf *Dignitat humana*
— *Acomodació* dels instituts religiosos 544,20 Cf *Adaptació*
— *Activitat humana* valor 291,34, ordenació 296,35, deformació de l' activitat humana pel pecat 295,37, l' activitat econòmico-social i el regne del Crist 355,72, 104,41, 256,8
ADAM 38,2, Adam i Crist 275,22, 278,3
ADAPTACIO a litúrgica 196,44, 187,24, 193,38, 194,40, 204,62, 205,65, a cada poble i mentalitat 385,91, 563,6, 251,4, 255,7, 309,44, 338,62, 406,13, 409,16, 435,40, 461,8, 488,19, apostòlica 578,16, 592,28, 597,31, 787,38, 483,38, del ministeri sacerdotal 492,22, dels religiosos 528,2, 530,4, 543,18, de la vida cristiana 666,22
ADORACIÓ 176,5, 178,7, 181,10, 203,61, 210,83, 210,84, 445,2, 486,18
ADULTERI 318,49
ADVERSARIS respecte i amor 309,44 Cf *Dialeg*
AGAPE 567,8
AGNOSTICISME 330,57
AGRICULTURA 335,60, 341,63, 343,64, 345,66, 348,67
AJUDA internacional 379,86, matrimonial Cf *Matrimoni;* als pobres 350,69, 355,72, de l' Església 25,12, mútua de les Esglésies 72,23, al món 299ss, 40-43
ALTAR 38,3, 195,41, adorn de l' altar 939,94, altar major 938,91, a laterals 939,93
AMBÓ 940,96
AMISTAT 406,13, 580,17
AMOR a Déu 103,41, de Déu als homes 103,41, de l' Església a tots 14,6, al proisme 25,12, als adversaris 284,28, 355,72, als sants 118,50, conjugal 103,41, 317,49, fratern 273,21, 275,22, 281,26, 284,28, 296,38, 388,93, 640,8, 460,8, 464,9, 700,2, a tothom 15, 270,19, 288,32, 311,45, 315,48, entre les Esgl occidentals i orientals 619,30 Cf *Caritat*
ANALFABETISME 251,4, 335,60, 714,12
ANGELS 116,49, 118,50
ANGLICANS 716,13
ANIMA els seglars com a del mon 99,38, l' Escriptura, vida de l' a 264,14, 68,21
ANTIC TESTAMENT 38,2, 49,9, Maria en l' A Testament 124,55, 159ss,14-16, 288,32, 801,4 Cf *Testament*
ANTISEMITISME 800,4
ANUNCIACIO 123,53, 125,56, 128,59, 130,62, Cf *Verge Maria*
ANY LITURGIC sentit de l' a l 216,102, revalorització de l' a l 218,106, reforma de l a l 219,107, quaresma i penitència 219,109, festes dels sants i liturgia 220,111
APOSTOLAT 587,23, 588,24, 591,26, 80,27, 103,41, 132,65, 530,3, 536,11, 546,23, institucio dels Apòstols 65,19, la Verge model dels apòstols 132,65, els Apòstols i la revelació de l' Evangeli 152,7, origen apostòlic dels evangelis 161,17, ap litúrgic 197,45, pasturar les animes 398,2, 582,20, 90,33, a la diòcesi 415,23, 423,29, a les escoles 423,29, intel lectual 738,11, dels sacerdots 502,2, dels religiosos 542,16, 543,18, associacions apostòliques 423,30, 591,26, 596,30, a individual 578,16, 580,17, 587,23, a organitzat 581,18, 582,19, dels laics 401,6, 411,17, 423,29, 423,30, 555,1, 556,2, 557,3, 559,4, 563,6, 597,32, 90,33, 93,35, 743,16, 651,15, 659,19, 664,21, 506,6, 520,20, condicions 467,10, 488,19, 651,15, mètodes 411,17, 433,38, 535,10, exigències 535,9, necessitats 533,8, 542,16, 518,18, instituts de vida apostòlica 533,8, a modern 581,18, a catòlic 740-746,13-22, la caritat, ànima de tot ap 557,3, a dels mitjans de comun social 744,19
APOSTOLAT MISSIONER una fórmula d' apostolat 388,93, activitat mission de l Esgl 627s,1ss Cf *Missions*
APOSTOLAT SEGLAR decret sobre l' ap

* El primer número indica la plana, i el segon, el del document citat

dels seglars 354-600,1-33, l' a brota de l' essència de la vocació cristiana 354,1, en la història de l Esgl 554,1, natura, caracter i varietat de l' a s. 554,1, principis fonamentals i instr pastoral per a més eficacia 554,1, *vocació dels s a l' a* 556ss,2-4, participació dels fidels en la missió de l' Esgl 556,2, fonaments de l' a s 557,3, l' espiritualitat del s brota de Crist i de la unió amb Crist 559,4, *els fins a aconseguir* 562ss,5-8, l' a de l' evangelització i santif dels homes 563,6, renovació cristiana de l' ordre temporal 564,7, l acció caritativa, distintiu de l' a 567,8, *els diversos camps de l' a* 569ss,9-14, homes i dones han de treballar en l Esgl i el mon 569,9, les comunitats eclesials 570,10, la família 572,11, la joventut 574,12, el medi social 575,13, els ordres nacional i internacional 576,14, *les diverses formes d' a* 578ss, 15-22, a individual o en associacions 578,15, importancia i multiplicitat de les formes d' a. individual 578,16, l' a individual en certes circumst 580,17, importancia de les formes organitzades de l a 581,18, multiplicitat de les formes de l' a organitzat 582,19, l' Acció Catòlica, concepte i formes 583,20, estima de les assoc d' a, sobretot els grups internac catòlics 586,22, seglars que es lliuren amb títol especial al servei de l' Esgl 586,22, *ordre que cal observar en l' a* 587ss,23-27, principis generals 587,23, relacions amb la Jerarquia 588,24, ajudes del clericat a l' a 589,25, mitjans útils per a la mútua col laboració 591,26, col labor amb els altres cristians i no-cristians 592,27, *formació per a l' a* 592ss,28-32, necessitat de la formació 592,28, principis de la formació dels seglars per a l a 593,29, a qui pertoca de formar els altres per a l' a 595,30, adaptació de la formació a les diverses menes d a 597,31, mitjans de formació 598,32, *exhortació als seglars sobre l' a*, 599,33, foment de l' a 664,21

Apostols 288,32, 765,11, 768,12, 633,5, 469,11, 483,17, 163,20, deixebles del Crist 167,6, 42,6, 44,7, 47,8, 128,59, 802,4, funcions 445,2, missió dels apòstols 398,2, 431,36, 62,17, 64,18, 65,19, 66,20, 627,1, 633,5, 445,2, 152,7, 162,19, 164,21, la seva conducta respecte a la llibertat religiosa 156,11

Armaments 368,79, 370,80, cursa d' armaments 371,81 Cf *Guerra, Pau*

Arquebisbe 611,10, 435,40

Arquitectes 807,1

Art 405,12, 221,112, *sagrat* 194,39, 146,44, 197,46, 229,129, objectes sagrats 225-229,122-130, dignitat de l' a s 225,122, llibertat d' estils artístics en l' Esgl 226 123, imatges s 227,125, vigilància dels Ordinaris 228,126, formació íntegra dels artistes 228,127, revisió de la legislació 228,128, *modern* 910,13,c, *profa· les a i les activitats humanes, la cultura i la llibertat* 333,59, 338,62, art i moral 736,6

Artista formació 228,127, missatge del Concili als artistes 809, els a son els amics de l' art veritable i de l' Esgl. 809, l' Esgl desitja que serveixin la veritat i estinguin sempre units 809, el mon necessita bellesa i veritat que alegren els cors 809, els a guardians de la bellesa en el mon 809, sigueu dignes del vostre ideal 809, 225,122

Ascensió de JC 176,5, 221,112

Ascesi pròpia del pastor d' ànimes 474,13, normes ascètiques i celibat 480,16

Assaig a pastoral dels seminaristes 512,12

Assistència social per a sacerdots 491,21

Associacions d' apostolat socials 358,74, per a sacerdots 461,8, 491,21, familiars 358,74, internacionals per a la pau 373,82, per a les missions 690,41, obreres és dret fonamental de la persona fundar lliurement a o que representen autènticament el treballador 349,68, 358,74, culturals 358,74, joves 501,2, pares 785,6, religioses 411,17, 423,30, 323,52, 360,75, 757,4

Assumpció 128,59, 135,68

Ateisme 255,7-10, formes i rels de l' a 269,19, l a sistemàtic 271,20, actitud de l' Esgl enfront de l' a 272,21, remeis de l' a 273,21

Atributs de Déu 38,2, 72,23, 371,81, providència 61,16

Automació 347,67

Autonomia de la persona 355,1, 272,20, 301,41, 333,59, 349,68, 361,75, 363,76, de l' Esgl 303,42, 332,58, 362,76, familiar 11, justa a de la realitat terrena 293,36, ajuda de l' Esgl per a la perfecció de l' home 301,41, sentit de l' a 328,55

Autoritat civil 200,53, política 358,74, pública 272,21, 356,73, 358,74, 380,87, 413,19, 752,1, 755,3, 765,11, pública universal 288,32, 368,79, 373,82, familiar Cf *Família* de l' Església per a interpretar l' Escript 588,24, 520,20, 186,22, 192,36, 193,39, 194,40, 200,53, 204,63, 207,77, 404,11, 413,19, 414,20, 428,35, del Papa 70,22, 111,45, 398,2, 398,3, 399,4, 404,11, 380,87, 666,22, 676,29, 610,9, dels bisbes 70,22, 72,23, 80,27, 111,45, 128,26, 197,45, 201,57, 399,4, 401,6, 409,16, 418,25, 423,30, 427,32, 427,34, 428,35, 451,5, 459,7, 505,4, 661,20, 688,40, 711,8, dels preveres 81,28, 423,30

Avort 283,27, 322,51

Babel 632,4

Batejats 52,10, 53,11, 60,15, 208,79, 635,6

Baptisme 45,7, 52,10, 53,11, necessitat del b 59,14; 60,15, 62,17, per la fe del b, fills de Déu i partícips de la nat de Déu 100,40, 132,64,

els vots religiosos, perfecció del b 109,44, 177,6, reforma dels ritus del b 205ss,66 70, 452,5, 471,12, regeneració per l aigua i l E Sant 780,2, ofici de diaques 85,29, benedicció de l aigua 206,70, 178,7, 644,11, 649,14, 651,15, 664,21, 682,36, 703,3, 725,22, 726,23, 78,26

Bé COMU 597,31, 735,5, 738,11, 781,3, què és el bé c 797,1, 359,74, 759,6, promoció del bé c 281,26, 358,74, bé c i pau 366,78, 576,14, bé c de la societat 759,6, realització del bé c 778,1, bé c universal 303,42, 305,43, 333,59, 349,68, 353,71, 356,73, igualtat jurídica dels ciutadans de qualsevol credo 759,6, responsabilitat personal 761,7, dret a votar 360,75, cooperació sana de l Esgl i l' Estat 759,6, condemna del totalitarisme 360,75

BENAURANCES 355,72, ben de l Esgl i del Concili pels pobres i malalts 812

BELLES ARTS missatge als artistes sobre la veritat i la bellesa 809 Cf *Art*

BENESTAR de la humanitat i pau del mon 355,72

BENS ESPIRITUALS 797,1, 263,13, 266,15, 267,16, 267,17, 56,13, bé de les ànimes 402,8, 421,28, 426,31, atenció a les diverses llengües 415,23, bens celestials 47,8, 109,44, 114,48, venciment de l egoisme 295,37, comprensió amb els altres 284,28, béns que provenen dels consells evang 108,43, 617 26

BÉNS TERRENALS 262,12, 350,69, per a un mateix i família 350,69, 365,7, 595,30, distribució injusta 714,12, 258 9, destí 350,69, possessió 405,12, repartiment 94,36, ús 538,13, b eclesiastics 401,6, 415,23, 483,17, 490,20, b patrimonials 538,13, b culturals 129,60, b sociològics 297,39, b materials 597,31

BISBE 59,14, n hi ha entre els no catolics 60,15, jerarquia de l Església i episcopat 62-86,17-29, successors dels apòstols 62,17, 152,7, els b son els mestres de la doctrina 103 41, el que ensenya l Esgl sobre els b 66,20, l episcopat, sagrament 68,21, consagració 68,21, «sacerdoci supremo», «cim del ministeri sagrat» 68,21, llurs oficis 68,21, relacions dintre el col legi apost 72,23, ministeri dels bisbes 74,24, missio canònica 74,24, l ofici d ensenyar 75,25, l' ofici de santificar 78,26, preguen i treballen pel poble de Déu 78,26, llur ofici de governar 80,27, qualitats dels b 82,28, deures dels b 382,88, *deure pastoral dels bisbes en l' Església* 397 438,1 44, el que son els b 398-2, relació amb l Esgl universal 399ss,4-10, exercici de la potestat col legial 399,4, sínode o consell central 400,5, partícips de la sol licitud per totes les Esgl 401,6, els b i la Seu apostolica potestat en la diòcesi 402,8, dicasteris de la Curia romana 403,9-10, *els bisbes en relació amb les diocesis* 404 429,11-35, nocio de diòcesi i ofici del b en ella 404,11, deure d ensenyar dels b 405,12, mètodes d ensenyar la doctrina 406,13, instrucció catequetica 407,14, deure de santificar dels b 408,15, deure de governar 409,16, formes especials d' apostolat 411,17, preocupació especial per certs grups de fidels 412,18, llibertat dels b respecte de l autoritat publica 413,19, llibertat en el nomenament dels Bisbes 413,20, renuncia al ministeri episcopal 414,21, circumscripcio de les diocesis 415ss,22-24, Cf *Diocesi*, cooperadors del b diocesa en el carrec pastoral 418ss,25-27, llibertat del b per a donar oficis i benef 421,28, cooperacio dels b al bé comu de les Esgl 431-438,36-44, sínodes i concilis particulars 432,37, circumscr de les provincies eclesiastiques i ereccio de regions 434ss,39-41, bisbes interdiocesans 436,42 43, composicio de directoris per al treball apostolic 437,44, animar el foment de vocacions 501,2, consell estable dels b 676,29, llur deure missioner 684,38 Cf *Missions*, facultat de dispensar lleis gen de l Esgl 848 850, edat avançada dels b 414,21, b i les arts 227,124, 228,127, conferencia episcopal 433,38, b i dialeg 406,13, b i litúrgia 222 114, b i ecumenisme 409,16, 705,4, b i parròquia 426,31, 195,42, b i preveres 445,2, 488,19, 489,20, 82,28, 101,41, b i els religiosos 428,35, b i seminaristes 505,5, 513,12

BISBES AUXILIARS cooperadors del b diocesa 418,25-26, llurs poders i facultats 419,26, 433,38, normes per a substituir los 418,25, en cas de la seu vacant 419,26

BISBES COADJUTORS 418,25, 419,26

BISBE AJUDAT 419,26

BONDAT NATURAL de les coses 564,7

BREVIARI l ofici diví, obra de Crist i de l Esgl 210ss 83 84, dignitat dels qui resen l o diví 211,85, reforma de l o 211,88 89, l' o font de pietat 212,90, distribució dels salms 213,91, ordenació de les lectures 213,92, revisió dels himnes 213,93, temps i res de les hores 214,94, obligació de l o 214,95-96, possible commutació per una acció litúrgica 214,97, lloança divina en els instituts religiosos 215,98, recitació comunitaria 215,99, participació dels fidels 216,100, la llengua de l o 216,101

BUDISME 799,2

CALENDARI declaració del Concili sobre la revisió 230

CANT 192,36, 221,112, c gregoria i musica polifònica 223,116, religios popular 224,118 Cf *Música sagrada*, textos per al cant 225,121

CAP Crist, cap de l Església 44,7, 50,9

CAPITOLS de catedrals 420,27, de religiosos han d acomodar la vida religiosa 530,4, 536,10

CARITAT de Crist 181,10, 296,38, 355,72, de Deu i de Crist 41,6, 55,12, en l' Església 58,14, vincle de perfecció 105,42, la major caritat, el mar-

tiri 105,42, el celibat, senyal i estímul de la c 106,42, els religiosos i el fervor de la c 109,44, unitat de la c 464,9, anima de tot apostolat 557,3, accio caritativa 567,8, 597,31, presència de la c 645,12, deures de justícia i c 737,8
CENTRES de documentacio 598,32, de formació 598,32, d antropol, psicolog, sociol, metodol 598,32
CIENCIA conquestes cientif 10,2, sagrada 792,11 Cf *Formació, Formació sacerdotal, Teologia*, filosof i teol 338,62, per a millor preparac pastoral 520,20, profanes i relig 787,8, acord entre la veritable i la falsa 888,6, c cristiana del dolor 813,7
CINEMA invent meravellos per al descans, cultura, regne de Déu al mon 732,1, 741,14, missatge als artistes 809
CIUTAT ETERNA ciutat santa del cel 797,1, c espiritual i eterna 807,4, compenetracio de la c terrenal i la c espiritual 299,40, que no ha de fer negligir les tasques humanes 305,43
CIUTAT TERRENAL 631,4, 645, 12, 690,41, dret a regir se pels seus propis principis 293,36, els religiosos no son estranys als homes 112,46, 299,40, 305,43, 787,8
CIUTADÀ 356,73, 358ss,74 75, el c ha de conduir se per l' esperit de l Evangeli 305,43, 347,67 377,84, 379,86, el poder ha protegir la llibertat del c 759,6, 761,7, han de participar de la cultura 784 6, id al progrés de la ciutat t 344,65, ajudar lo a fer lo actiu i responsable 350,69, 287,31, quan ha d' obeir i quan no 358,74, sufragi universal 360,75, que no do ni massa poder als organismes públics 361,75, ha de vetllar, també en tant que ciutada, per la llibertat relig 759,6, garantir li els drets de persona per part de l Estat 356,73
CIVILITZACIÓ s' hi oposen les tortures fisiques 282 27, Déu plenitud de les aspiracions 311,45, el poder no ha d oblidar els elements minoritaris de la nacio 333 59, intercanvis culturals 327 54, beneficis de la civil moderna 257 9, diversitat de civ 332,58, promocio de la c 326,53
CIVISME deures cívics 360,75, 559,4, 576,14
CLAUSURA 542 16, de les monges 894,30 32
CLERGUES 860ss, traspàs a altres diocesis 861
CLERICAT li cal llegir la Biblia i predicar la 167,25, 195,42, formació artistica 229,129, el cl diocesà 421-427,28 32, el col legi presbiteral 421 28, sacerdots per a obres supraparroquials 423,29, 606 4 cl oriental 615 22, cl local a missions 654,16, formacio litúrgica que han de tenir 184 17, 195,42, coneixement del llati 216,101, viure d' acord amb la vocació 101,41, l' ofici diví 214,96, 215,99, atenció a l' accio dels seglars apòstols 589,25, clericat jove 521,22, vida material del cl 491,21 Cf *Sacerdot*
CLERICAT INDÍGENA 654,16
COGESTIO l' obrer i la seva partic en la c de l' empresa 349,68, id en la direccio 349,68
COL LABORACIO 690,41, de les ciències sagrades amb les prof 338,62, 378,85, dels cristians amb les no cristians 798,2, 592,27 Cf *Cooperació, Coordinació*
COL LECTIVISME 344,65
COL LEGI APOSTOLIC institució amb Pere al davant 65,19, poder de Pere de nuar i desnuar 69,22, id dels apòstols i dels bisbes llurs successors 399,4, 700,2
COL LEGI EPISCOPAL 68,21, 69, 22, 72,23, sentit del c ep 138, ritus i practiques de l Esgl a Orient i Occident 68,21, cos episcopal 69,22, caracter de «membre del col legi» 139, 398,3, 401,6, funcions del c ep 684,38
COL LEGIALITAT 69,22, 72,23, l activ missionera, exponent de col leg 635,6, poder de la c 68,21, 69,22, 399,4, 413,19, comissió litúrg a cada diò cesi 197,45, id de musica i art sagrat 197,46
COL LOQUI entre tots els homes 386,92 Cf *Dialeg*
COMERÇ INTERNACIONAL 379,86
«COMMUNICATIO IN SACRIS» 617ss,26 28, 619,30, 711,8, 719,15
COMPOSITORS 225,121
COMUNICACIO mitjans de c 254,6, de cret sobre els mitjans de c s 747 732,1-24, l Esgl fomenta els invents de la tecnica 732,1, utilitat, adhuc per a consolidar el regne de Déu 733,2, *normes reguladores* 733 740, l Esgl i els mitjans de c s 733ss,3-4, consciència recta en llur us 735,5, primacia de l' ordre moral 736,6 7, deures de justícia i caritat 737,8, els destinataris de la informacio 738,11, les autoritats 739,12, *els mitjans de c s i l' apostolat catolic* 740 747,13 24, formacio per a l us 742,15, cal afavorir los econòmicament 743,17, dia catolic per a això 744,18, organismes adequats per a promoure' ls 744ss,19-21, el treball coordinat en el pla internacional 745,22, seran la sal de la terra 746,24
COMUNITAT c humana 755,3, 781,3, 784,5, 278,23, 309,44, engatjament en la comunitat 287,31, labor i utilitat de l' Església 303,42, c catòlica per desenrotllar la justícia 384,90, com religiosa, vida en comú 541,15, 759,6, c no catòlica 386,92, c mundial eclesial, deure missioner de totes les c e 683 37, c política 360,75, c internacional 379,86, 383, 89, 384,90, c cristiana 455,6, c parroquial 426,30, 684,37, 195,42, convivència 461,8, c de béns eclesiàstica 595,30, temporal 595,30, dels germans separats 702,3, 716 13, 705,4, 723,19, 515,16 econòmica en societat humana 349,68.

COMUNIÓ entre els cristians 118,50, 700,2, jerarquica 69,22, 138, 262,12, 400,5, eclesial 702,3, imperfecta 705,4, 716,13, 724,20, 725,22, c dels sants 117,49, c amb Déu 702,3, eucaristica, amb les dues especies 200,55, dels fidels en l' Eucaristia 44,7
COMPLFTES 212,89
CONCELEBRACIO 201,57, 202,58, 188,27, 458,7
CONCILI ECUMENIC 399,4, prerrogatives 614,19, c precedents 68,21, 69,22, 72,23, 121,51, 133,66, 609,7, 610,9, 716,13, 717,14, 719,15, 720,16, 722,18, Vatica I 18, Nicè II, Tridentí, Florentí 120,51, Tridentí i Vatica I 147,1, Vaticà II 333,59, autoritat de l' Esgl en el conc ecum 399,4, altres concilis 431,36
CONCILI VATICÀ II treballs del C 37,1, 59,14, 64,18, lloa la vida religiosa 112,46, 120,51, 134,67, 135,69, 147,1, 151,6, 167,25, propòsit del C respecte de la comun humana 278,23, mis satge final del C 805, clausura 815
CONDICIONS ECONOMIQUES I SOCIALS els joves 574,12, l' evolució desordenada sovint duu desequilibris 256,8, el bé comu 281,26, educació apta per descubrir la vocació dels joves 323,52, 287,31, dignitat de la persona 335,60, 643,10, 645,12, 654,16, 492,22, 726,23, condicions del treball 282 27, 335,60, 341,63, 353,71, 467,10 condicions de vida, els esposos 320,51, indigència cultural 330,57, millorament de les condicions de vida 286,30, 291,34
CONDICIO HUMANA 262,12, 268,18, 519,19, 528,2, 797,1, 798,2
CONFERENCIES episcopals 418,24 428,35, determinacions establertes pel Concili 433,38, 500,1, 661,20, 684,38, 712,9, de superiors 400,5, 546,23, de formacio 598,32
CONFESSIONALITAT cf *Relacions d' Església i Estat*
CONFIANÇA mútua per evitar la guerra 373,82
CONFIRMACIÓ reforma del ritu 206,71, 452 5, 611,13, 612,14
CONFLICTES laborals 349,68, mundials, pau 371,81.
CONGRESSOS INTERNACIONALS per la pau 373,82
CONSAGRACIÓ c episcopal 170,, 399,4, del baptisme 471,12, de la missa *Missa,* del Crist pel Pare 472,12, dels preveres 472,12, del mon, missio dels laics 92 34, de la vida del sacerdot pel celibat 480,16, de les verges 532,6
CONSCIENCIA llibertat de c 147,1, 159,13, dignitat de la c moral humana 266,16, formacio de la consciència 384,90, 583,20, 770,14, guiar se per la c cristiana 94,36, c de l' home i llei divina 754,4, c del genere huma 368,79, recta consc 755,5, no ha de coaccionar se 752,1, 765ss,11 13
CONSELL DIOCESÀ PASTORAL recomanació que sigui també compost per laics 420,27
CONSELL DEL BISBE qui el composen 420,27
CONSELL DE MISSIONS NACIONAL O REGIONAL 901,11
CONSELL PASTORAL 872,16, 914,20
CONSELL PERMANENT DE BISBES 433,38
CONSELL PRESBITERAL 871,15
CONSELLS evangelics 99,39, 115,48, els c e i els religiosos 108,43, pels vots donacio total a Déu 109,44, unio més intima a l Esgl 109,44, aquesta professio pertany indiscutiblement a la santedat de l' Esgl 109,44, purificacio i llibertat del cor 112,46, exhortació a perseverar hi 113,47, 526,1
CONSTITUCIONS revisar les i adaptar-les al Concili 530,3, observar la Regla més que multiplicar ordres 530,4
CONTEMPLACIO 531,5, per la fe, assabo rir el misteri de Déu 265,15, instituts purament contemplatius 533,7, instituts de vida activa, evangelitzadors 688,40, els teolegs orientals, contempladers de la veritat cristiana 721,17
CONTROL DE LA NATALITAT 321,51
CONVERSIO 648,13, c del cor 710,7
CONVIVENCIA HUMANA 575,13
COOPERACIO internacional 362,76, en l ordre econòmic 282,27, 378,85, 383,89, els sacerdots cooperadors de la veritat 461,8, c amb els bisbes 471,12, amb l' apostolat jerarquic 584,20, 587,23, en buscar i fomentar vocacions sacerdotals 469,11, c diocesana amb instituts religiosos 428,35, 684,38, 793,12, dels sacerdots entre ells 458,7, dels bisbes al bé comú de l Esgl 431ss,36 44, dels fidels 72,23, c activa i positiva amb els germans separats 384,90, 567,8, 584,20b, 591,26, de la Verge en l obra de la salvació 39,4, c nacional 793,12 cel dels seglars a les missions 690,41, amb els germans separats 714,12
COOPERATIVES 353,71
COORDINACIO de les obres apost 400 5, organismes de coordinació 419 26, 676,29, c catòlica en les missions 679,31, c de notícies i cooper en els òrgans nacionals i intern 682,36
COR L 9, *I* Esperit Sant mou el cor a creure 150,5, el tresor de la revelacio omple el cor dels homes 168,26, el cor lliure de les riqueses 483,17, conversio del cor 710,7, alegre i sincer de l' Església 807,6
COS c humà, la seva dignitat 264,14, treballar formant un cos apost 584,20, c místic 44,7, amor al Cos místic 72,23, 78,26, els consells evang per a bé de tot el cos m 108,43, la litúrgia, culte public del cos m 178,7, 638,7, cos episcopal Cf *Església*
COS APOSTOLIC bisbes Cf *Bisbes, Col·legi episcopal*
CREIENTS no catòlics, vincles amb els catòlics 61,16, 690,41, creients catòlics 68,21, 180,9, 291,34, 592,27, 633,5, creients i no creients 272,21, 385,91 633,5, no creients 386,92
CREU 49,9, creu i resurrecció 559,4,
CRIM de guerra, cal desobeir 368,79,

contra Deu i la humanitat 370,80 Cf *Pecat, Atort*
CRISTIÀ educacio del cristia 780,2, 291,34, el cristia i la cultura 335,60, el dret personal a la cultura 335,60, 338,62, missio del c en la cooperació internacional 382,88, l apostolat del c brolla de l essència de la vocació c 554,1, 592,27 Cf *Cretents*
CRISTIANS NO CATOLICS 592,27, 797-804,1 5
CULTE c als sants 120,51, a la Verge entre els germans separats i els orientals 135,69 178,7, musica i culte 221,112, 519 19, c diví entre els orientals 614 616,19 23 de l Islam a Deu 800,3, els vots religiosos, per a perfeccio del culte a Deu 109,44
CULTURA religiosa 185,19, foment del progrés cultural 326 341,53 62, definició i aspectes de la c 326,53, situació de la c avui, nous estils de vida 327,54, l home, autor de c 328,55, dificultats i treballs 328,56, fe i c 330,57, multiples connexions de la c amb la bona nova del Crist 332,58, relacions harmonioses entre els diversos aspectes de la c 333,59, el reconeix del dret personal a la c 335,60, l educacio cultural integra de l home 336 61, acord entre la c humana i la cristiana 338,62, els mitjans de comun social serveixen la c i l' apostolat 743 17 Cf *Educació, Formació*
CURIA DIOCESANA 420,27, consell diocesa 420,27 curia romana 403 9 10
CURSETS de formacio Cf *Formació, Educació*

DEURE deures de justicia i caritat 737,8, envers la veritat del Crist 770,14
DRET d de les persones 356,73, 360,75, d de l art 736,6, d primaris de l home respecte a l educacio 776, dret universal a l educacio 778,1, nocio d educacio 778 1
DRETS D HUMANITAT 368,79, dret civil i llibertat religiosa 771,15
DRETS DE LA CONSCIENCIA d inviolables de la persona humana 752,1 Cf *Llibertat religiosa*
DRFTS DE LA PERSONA 323 52, d p i economia 341,63, organitzar assoc obreres que representin de veritat el treballador 349,68, «drets inviolables de l home» 759,6, drets i deures de l educ cristiana 782,3
DESARMAMENT 350 69, Cf *Armament*
DESFNROTLLAMENT 350 69, 356,73, economic lleis fonamental, el servei de l home 343,64, el d ec sota el control de l' home 344,65, 379 86a, 350 69, 356,73, de la persona 360 75
DESEQUILIBRI del mon modern 256 8, d i tendencies opostes de l home 259 10
DESIGUALTAT han d' eliminar se les enormes d econom 345,66
DESGRÀCIES HUMANES cf *Dolor*
DESTÍ d universal dels béns de la terra 350,69
DÉU D vora nostra 22,4, caritat de D 23,5 D pastor 41,6, D pare 53,11, D creador dels homes 56,13, coneixement de D 61,16, D crea, conserva, es revela 149,3, 151,6, autor de la Sda Escriptura 156,11, Deu Pare 177,6, D és amor 296,38, coneixement rudimentari de D 798,2
DEVOCIO la veritable d 134,67
DEVOCIONS cf *Exercicis piadosos*
DIACONAT llibertat per a restablir lo 85,29, als casats, amb permís de Roma, i a joves celibes 86,29, exercir lo abans del sacerdoci 513,12
DIAQUES ordenats per al ministeri 85,29, serveixen el poble de Deu en la liturgia de la paraula i caritat 85,29, oficis dels d 85,29, virtuts 86,29
DIALEG els laics 349,68, 378,85, 384,90 d amb tothom 386,92, d amb el mon d avui 471,12, 519,19, 644ss,11-12, 681,34, 687,39, 705,4, l Escript instrument de d per a la unitat 724,21, d ecumenic 726,23, 798,2
DICASTERIS el Pontifex roma es serveix d ells 403,9, reorganitzacio dels d romans, adaptacio al temps d' avui 403,9, els seus membres i oficials 403,10, cal escoltar més els seglars qualificats 404 10
DICTADURES poders excessius dels Estats 359,75 Cf *Societat*
DIFUNTS 118,50 Cf *Exèquies*
DIFUSSIÓ DE LA FE obligacio de tot el poble de Déu 682,36
DIGNITAT HUMANA 262 277,12 22 d humana i economia 341 63, 352,70, 356,73, d superior de l home 385,91, dignitat de la persona 714,12 d de la persona, definicio 754 2, d h i la seva naturalesa social 755,3, 763,9, 765 11
DIJUNI 220,110
DINAMISME APOSTOLIC Cf *Apostolat seglar*
DIOCESI foment de la liturgia 195,41, comissio dioc de lit 197,45, circumscripcio de les d 415 418 22-24, nocio de d 404 11, necessitat de revisar les circumsc de les d 415,22, normes 415,23, cal consultar el parer de la confer episcopal 418,24, obres supradioces 423,29, 570,10, apostolat en les d 581,18
DIRECCIÓ ESPIRITUAL per tal de fomentar i dirigir les vocacions sacerd 469,11, d e en els seminaris 504,3, director esp, ofici i finalitat 519,19
DIRECTORIS per a bisbes i rectors de parròquia 437,44
DISCIPLINA finalitat 511,11 d i autoritat 511,11, d pròpia dels orientals 720, 16, d sagrades 792,11 Cf *Formació, Educació*
DISCORDIES causes i remeis 256,8, 376,83
DISCRIMINACIÓ de creients i no creients 285,29, eliminar tota d entre els homes i pobles 804 5, l' Esgl la reprova com a contrària a l esperit del Crist 803,5
DIUMENGE 218,105, entre els orientals 612 14 15
DOCTRINA formació doctrinal dels mis-

sioners 671, 26, doctrina del Crist 75,25, d missionera, principis doctrinals 628-640,2-7 Cf *Ensenyança, Formació, Apostolat, Església*
DOCTRINA CATOLICA manera d' exposar-la 713,11
DOLOR del Crist 259,10, d humà 812, sentit del dolor 259,10
DOMINI dels béns de la terra 353,71 Cf *Propietat*
DONA 262,12, missatge a les dones 809, l' Esgl l' ha alliberada i igualada a l' home 809,2, la vocació de la dona es realitza com mai 809,3, les esposes i mares, primeres educadores del gènere humà 810,5, les dones solitàries i sofrents 810,7, les dones fan la veritat endolcida i han d' irradiar Concili 810,10, a les d toca de salvar la pau del món 810,11
DONS DE DÉU 55,12, dons de l' Esp. Sant 68,21

ECONOMIA e cristiana 149,4, decisions econ i socials 349,68, cooperació internacional en l' ordre econ 378,85, e i mitjans de comunicació per a la formació humana i crist 743,17 Cf *Vida económico-social*
ECUMENISME cal tenir presents les prescripc sobre ecum 464,9, decret sobre l' ecum 698-727,1-24, causes d' esperança 698,1, principis catòlics sobre l' e 698-708,1-4, relació dels germans separats amb l' Esgl catòl 702,3, pràctica de l' ecum. 709-715,5-12, l' e és obra de tots els membres de l' Esgl cat 709,5, reforma de l' Esgl 709,6, conversió dels cors 710,7, el coneixement mutu dels germans 712,9,la formació ecum 713,10, la norma d' exposar la fe 714,11, la cooperació amb els germans separats 714,12, les esgl i comunitats eclesials separades de l' Esgl cat -romana 716-726,13-23, consid peculiar de les Esgl orientals 717-722,14-18, caràcter i història pròpia dels orientals 717,14, la tradició litúrgica i espir dels orientals 719,15, disciplina pròpia dels orientals 720,16, caràcter propi dels orientals en l' exposició misteris 721,17, no imposar càrregues, pregar 722,18, les esgl i comunitats eclesials separades, d' Occident 723-726,19-23, condició pròpia d' aquestes comunitats 723,19, la confessió del Crist 724,20, estudi de l' Escriptura 724,21, la vida sacramental 725,22, la vida amb Crist 725,23, caminar enveis el diàleg oració 727,24, 803,5
EDIFICACIÓ del món per a la pau universal 386ss, 92-93, edificar el cos del Crist que és l' Esgl 461,8, 471,12; edificació de l' Esgl pels seglars 557,3, 559,4, 578,16
EDUCACIÓ en general 255,7, 336,61, 452,5, segons la psicologia i pedag 511,11, 595,30, e cívica 359,75; 380,87, e cristiana 511,11, e apostòlica 595,30, litúrgica 183,14, religiosa i cristiana els sacerdots educadors de la fe 455,6, 757,4, declaració sobre l' ed cristiana de la joventut 778-793,1-12, import de l' e per al progrés social, proemi 777, dret universal a l' e, noció d' e 778,1, l' ed cristiana 778,1, els educadors 781,3, diversos mitjans d' e cristiana 783,4, importància de l' escola 784,5, obligacions i drets dels pares 785,6, l' e moral i religiosa en totes les escoles 786,7, l' escola catòlica 787,8, diverses classes d' e catòl 789,9; facultats i universitats catòl 790,10, les facultats de ciències sagrades 792,11, la coordinació escolar 794,12
ELECTES 38,2
EMISSIONS radiofòn. i televis aptes per a les famílies 741,14, estacions catòl de ràdio i telev 741,14
EMPRESA e humana 349,68, partícip dels obrers en la seva gestió 349,68
ENIGMA resposta als e que commouen més el cor dels homes 797,1
ENSENYAR manament de Crist als bisbes 398,2, dels apòstols enviats a ensenyar tothom 633,5
EQUIP iniciatives d' e 384,90
EQUITAT 355,72 Cf *Justicia*
ERROR refutar els e 514,15, paciència amb els qui hi viuen 770,14
ESCÀNDOL 382,88
ESCATOLOGIA índole escat de l Esgl 114-122, 48-51, 642,9
ESCISSIONS tres principals 716,13
ESCOLA e de música 223,115, sacerdots i apostolat escolar 423,29, import de l' e per a l' educ cristiana 784,5
ESCOLES CATOLIQUES 399,4, primer seminari de vocacions sacerdotals 501,2, 595,30, 784,5, l' educ catòlica 787,8, classes d' escol catòl 789,9
ESCRIPTORS 738,11
ESCRIPTURA 59,11 Cf *Sagrada Escritura, Bíblia.*
ESCULPTORS
ESGLÉSIA E sagrament 37,1, e i Esp Sant 39,4, regne de Déu 40,5, fundació 40,5, figures de l' E 41,6, cos místic del Crist 44,7, 62,17, visible i espiritual 47,8, columna i fonament de veritat 47,8, e de Crist 47,8, 49 9, 55,12, esposa 55,12, recapitula la humanitat sota Crist cap 56,13, societat 58,14, necessitat de l' e 58,13, espera i demana la unió de tots els cristians 60,15 caracter missioner 62,17; prega i treballa per a incorporar el món al poble de Déu 64,18, institució jeràrquica 64-87,18-29, ofici dels apòstols en l' e 65,19, e universal i e particulars 72,23, família de Déu 82,28, missió de l' e al món 97,37, la santificació de l' e 99,39, índole escatol de l' e 114-122,48-51, unió amb l' e celestial 118,50, e i Sda Escript 155,10, 156,11, fe de l' e en els evangelis 163,19, constitució pastoral sobre l'e en el món d' avui 248-389,1-93, unió de l' e amb la família humana 248,1, destinataris de la constit 249,2, l' e al servei de l' home 249,3, situació de l' home en el món actual, esperances, temences 251,4, canvis profunds en els homes

253,5, canvis en l ordre social 254,6, canvis psicològics, morals, religiosos 255,7, aspiracions més universals de la humanitat 257,9, els interrogants més profunds de l' home 259,10, la dignitat de la persona humana 261-277,12-22, l' home imatge de Déu 262,12, el pecat 263,13, constitució de l' home 265,14, dignitat de la intel ligència, veritat i saviesa 265,15, dignitat de la consciència moral 267,16, grandesa de la llibertat 268,17, el misteri de la mort 268,18, formes i rels de l' ateisme 269,19, ateisme sistematic 271,20, actitud de l' e devant l' ateisme 272,21, Crist, l home nou 275,22, la comunitat humana 278-290,23 32, índole comunitària de la vocació humana 278,24, interdependència de persona humana i comunitat 279,25, promoció del bé comú 280 25, respecte de la persona humana 282,27, respecte i amor als adversaris 284,28, igualtat essencial entre els homes i justícia social 285,29, ètica individualista que cal superar 286,30, responsabilitat i participació 287,31, el Verb encarnat i la solidaritat humana 288,32, l' activitat humana en el món 290-299,33-39, vàlua de l' activitat humana 291,34, la seva ordenació 292,35; autonomia de la realitat terrena 293,36, deformació de l' activitat humana pel pecat 294,37, perfecció de l a humana pel misteri pasqual 296,38, terra nova i cel nou 297,39, missió de l' e en el món contemporani 299-312 40-45, relacions entre l' e i el món 299,40, ajuda de l' e a cada home 301,41, ajuda de l' e al dinamisme huma 305 43, ajuda que l' e rep del món modern 309,44, Crist alfa i omega 311,45, alguns problemes més urgents del món d' avui 313-389,46 93, els seminaristes penetrin el misteri de l' Esgl com l' explica el Concili 509,9, empreses i propòsits de l' Esgl bíblia, litúrgia, dogma pastoral 502,2, viure i sentir més i més amb l' e 506 6, l e i el Concili davant el problema de l' educacio 776, l' e enviada per Crist 633,5, l' e missionera 643-659,10 18, unitat i unicitat de l' e 700,2, el decret d' ecumenisme i la unitat de l' e Cf *Ecumenisme*, misteri de l' e 727,24 l' e i els mitjans de comunic social 734,3-4 l' e segueix els passos del Crist i els apòstols sobre llibertat relig 768,12, llibertat de l' e 768 13, mestra de la veritat 770,14 ideal i model de la joventut 813, altars laterals en l' e 939,93, altar major en l' e 938,91

ESGLÉSIES JOVES 62,17, promoure les formes de vida relig acomodades als costums del país 544,19 586,22, 635,6, 654,16, 659,19, 690,41

ESGLÉSIES DE MISSIÓ cf *Missions*

ESGLÉSIES ORIENTALS 401,6, decret sobre les e o catòliques 604 620,1-30, lloança dels seus ritus, història 604,1, les e particulars o ritus 605,2, algunes diversitats, però el mateix govern del Pontífex romà 606,3, promoció de les e 607,5, els patriarques orientals 609ss,7-11, disciplina de les e o 611-614,12-18, culte diví 614-616,19-23, el tracte amb els germans de les e separades 616-619,24-29, alegria per la col laboració 620,30, 717-722,14-17

ESGLÉSIES PARTICULARS 56,13, e particulars i e universal 72,23, 78,26, 80,27, 182,13, 385,91, 398,3, 605,2, 606,4, 631,4, 666,22, 717,14

ESGLÉSIES PATRIARCALS 609-611,7-11

ESPERIT SANT 37,1, 38,2, 44,7, 65,19, 55,12, no apagar-lo 55,12, esperit del Fill, Senyor i vivificador 56,13; 62,17, auxilis de l' E S per a creure 150,5, l' E S i els apòstols i successors 65,20, gràcia de l' E S 69,22, segellats per l' E S per a l' eternitat 114,48, la renovació litúrgica, gràcia de l' E Sant 196,43, la crida de l' E Sant avui 261,11, missió de l' E S 631,4, 651,15

ESPIRITUALITAT e seglar 559,4, e missionera 669,24, formació espir. i moral 670-25

ESPORT 336,61, treball i descans 347-67

ESPOSOS cf *Matrimoni*

ESTAT cf *Relacions de l' Església i l' Estat*

ESTAT RELIGIÓ cf *Instituts religiosos, Religiosos, Vida religiosa*

ESTETICA ètica i est, art i moral 736,6

ESTIL e artístic 226,123

ESTRUCTURA els laics en les e humanes dilaten el regne de Déu 94,36, e polítiques 356,73

ESTUDIS bíblics, aliment del sacerdot per a ell i els fidels 486,18-19, 505,4, 724,21, eclesiàstics 467,10, 505,4, revisio 513-518,13-18, e de filosofia i teologia 514,14 15, culturals 380,87, 488,19, 505,4, 521,22, tots els e del seminari han de tenir finalitat pastoral 491,21, oportuna interrupció dels e i assaigs pastorals 513,12, foment dels e 864,7

ETICA individualista que cal superar 286,30, ètica i estètica 736,6

EUCARISTIA 44,7, 52,10, víctima divina 53,11, sagrament d' unitat 53,11, Crist entre els no-catòlics 60,15, 78,26, 105,42, 118,50, 174,2, 195,41, el sacrosant misteri de l' E 197ss,47-58, la missa i el misteri pasqual 197,47, particip activa dels fidels 198,48-49, reforma de l' ordinari de la missa 199,50, major riquesa bíblica del missal 199,51, homilia 199,52, la pregària dels fidels 200,53, llatí i llengua vulgar 200,54, la comunió, cim de la particip, en dues espècies 200,55, unitat de la missa en les dues parts 201,56, concelebració 201ss,57-58, l' Esgl lloa Déu i prega pels homes en l' E i l' ofici diví 210,83, els preveres, ministres de l' E 452,5, l' Agape i l' E 567,8

EVANGELI conformes a l' E 37,1, predicació de l' E 62,17, anunciar l' E 72,23, els laics anuncien l' E amb llur vida de fe, testimoni de vida i

paraula 93,35, els laics han de ser els «benaurats» d' avui 98,38, els sants donen testimoni de la veritat 72,23, 152,7, origen apostòlic dels e 162,18, 167,25, Crist segueix anunciant l' e en la liturgia 190,33, solució dels problemes moderns a la llum de l' e 313,46, e i cultura 332,58, adhesió a l' e 338,93, 606,3, 629,3, Ad 642,9, veritat evangèlica 768,12, bona nova de l' e i de la renovació de l' Esgl 805
EVANGELITZACIO 467,10, 563,6, apostolat ev, santificació 582,19, 633,5, 648,13 Cf *Evangeli*
EVOLUCIÓ 356,73, 385,91, 582,19, evol social 714,12
EXCOMUNIÓ contra M Cerulari 817
EXCARDINACIÓ 467,10
EXEGESI 157,12, 166,24; 514,15
EXEMPCIÓ 111,45
EXEQUIES reforma dels ritus funeraris 209,81-82
EXERCICIS espirituals 598,32, pastorals 521,22, piadosos litúrgia i e 182,12, ex de pietat dels preveres 476,14, paraula de Déu, Eucaristia, examen de consc 486,18, dels seminaristes 508,8, e piadosos en comú 912,17
EXIGENCIES e espirituals de la vida dels preveres 478-486,15-17, de la cultura 530,3, de la llibertat humana 752,1
EXPANSIÓ demogràfica 380,87
EXPRESSIÓ cf *Mitjans de comunicació social*
EXPROPIACIÓ 355,72 Cf *Propietat*
EXTREMUNCIÓ 455,6 Cf *Unció dels malalts*

FACULTATS UNIVERSITÀRIES 790,10, fac de ciències sagrades 792,11
FAM 257,9, 350,69, 382,88, 714,12
FAMÍLIA 53,11, església domèstica 54,11, els laics en la família fan el seu propi apostolat 93,35, matrimoni i f obra de tots 323,52, la f primera font de la cultura 336,61, 345,66, 350,69; ajuda al foment de l' apostolat en les f 582,19, preocupacions familiars 559,4, 592,27, f, ràdio i telev 741,14; llibertat religiosa de la f 759,5; f nombrosa fecund del matrimoni 319,50
FE 53,11, sentit de la fe 55,12, fe i costums 55,12, 62,17, dilatació de la fe 64,18, 125,56, 129,61, 131,63, 132,64, 134,67, 155,10, analogia de la fe per a interpretar l' Escr 157,12, en els evangelis 162,18, fe i conversió abans que litúrgia de l' Esgl 180,9, la fe avui 259,10, fe viva i adulta, remei contra l' ateisme 272,21, fe i cultura humana 330,57, fe i raó 333,59, difusió de la fe, obligació de tot el poble de Déu 682,36, 713,11, 757,4, llibertat religiosa i acte de fe cristiana 763,9, llibertat de l' acte de fe 764,10, fe, amiga de la intel·ligència 808
FECUNDITAT f del matrimoni 319,50
FELICITAT eterna 68,21, terme de la veritable felicitat 797,1
FIDELITAT de l' Església 49,9
FESTES religioses 191,35, 198,49, 199,52, 201,56, revalor del diumenge 218,106, 220,111, f de l' any litúrgic 217,102, f de la pasqua, el seu temps 615,20
FIDELS 53,11, 55,12 181,11, poden dir amb els sacerdots l' ofici diví oració oficial de l' Esgl 84, units amb tothom, tinguin pau 338,62, 803,5, el seu lloc en el temple 940,98
FILOSOFIA 338,62, seducció de les f de l' egoisme 813,4
FILL missió i obra del Fill 38,3, 44,7, 53,11, 94,36, fills en la família 315,48, respecte a la vida humana 321,51, 780,2, f de la família 53,11, matrimoni i família 315,48, els pares i els f 321,51, f de l' Esgl 682,36, 778,1, 798,2, Jesús, F de Déu 606,3
FOMENT de les vocacions sacerd 501,2, f de l' apostolat seglar 585,21, f de la religiositat, les arts, per l' autoritat 739,12
FORMA DE GOVERN dels Instituts religiosos 530,3
FORMACIÓ litúrgica Cf *Litúrgia*, religiosa i centres d' educació 759,5, f espiritual dels seminaristes 507,7, 508,8, f espir i vocació 512,12, f per a l' apostolat 592ss,28-30, f per al ministeri sacerdotal 792,11
FORMACIÓ APOSTÒLICA 595,30, form espir i moral 670,25, f ecumènica 713,10, la f ecumenista dels fidels depèn de la dels sacerdots 713,10, f apost per l' ús dels mitjans de comun s 735,5
FORMACIÓ MISSIONERA espiritualitat miss 669,24, f esp i moral 670,25, f doctrinal i apostòlica 281,26 Cf *Missioner, Missions*
FORMACIÓ MORAL 741,14
FORMACIÓ PROFESSIONAL 378,85
FORMACIÓ DELS RELIGIOSOS 543,18
FORMACIÓ SACERDOTAL en música sacerd 223,115, decret sobre la f sacerdotal 500-522,1 22, f s per la direcció espir al seminari 504,3, f personal de cadascú 507,7, 511,11, f per a la vida moderna 521,22, f del clericat indígena 184,16 Cf *Sacerdot*
FORMES POLÍTIQUES 356,73, 358,74
FRATERNITAT 381,88, amistosa 381,88, 385,91, crida i vocació humana i divina per a la pau 386,92, tots som germans 807,3
FUNDACIÓ de nous instituts religiosos 544,19
FUR judicial 853,8

GÈNERE HUMÀ 9, 151,6, 160,15; 251-261,4-10
GÈNERES LITERARIS 157,12
GENOCIDI 283,27
GENTILS 688,40, 691,42
GERMÀ g separats en parlar de la Verge no s' indueixi a error als g sep 134,67, els g s també donen culte a la Mare de Déu 135,69, llur col labo-

ració en les versions bíbliques 148,2, 230, 384,90, 386,92, 702,3, 705,4, catòlics i g s units en l' oració per la unitat 711,8, 712,9, 713,10, 713,11, cooper amb els g s 714,12, 727,24
GLORIA regnar amb Crist en la g 114,48, himne de g a Déu 116,49, g de l' Esgl 382,88, g a Déu 293,36
GOVERN drets i obligacions 380,87, prec de l' Esgl als governs sobre l' educació 790,10
GOVERNANTS 358,74, missatge del Concili als g 806
GRÀCIA 49,9, g de l' E Sant, g de Crist 58,14, 61,16, 105,42, 150,5, 563,6
GUERRA 365,77, 366,78, obligació d evitar la g 368,79, guerra total 370,80, 373,82

HÀBIT RELIGIÓS 543,17
HABITACLE escassetat d' h 714,12
HAGIOGRAFS autors inspirats 156-158, 11-12
HERALD de l' evangeli 635,6, 675,28, 690,41, 691,42
HINDUISME 798,2
HISTÒRIA de les esgl orientals 607,5, 717,14, h humana 640,8, h de la salvació 642,9
HOME la seva dignitat 24,9, tots som germans 25,12, 38,3, cridats a formar el poble de Déu 56,13, els h que se salven 74,24, la seva realitat i situació en el món actual 251-261,4-10, dignitat de l' home 261ss,11-12, l' h imatge de Déu 262,12, ajuda de l' Esgl a l' h 301,41, l' h autor de cultura 328,55, l' h té dret personal a la cultura 333ss,59, el servei de l' h llei fonamental del desenrotll 343,64, l' h integral 343,64, és imatge de Déu 349 68, germans 355,72, importància de l' educació en la vida de l' h 778,1
HOMILIA 191,35
HORES CANÒNIQUES 211,86, cant tradicional de les h 211ss,88 89 Cf *Breviari*
HUMILITAT h de Crist 47,8, 478,15
HUMILS cf *Pobres*

IDIOSINCRÀSIA de cada poble, assumida per l' Esgl 56,13
IGUALTAT essencial entre els homes i justícia social 284,29, i jurídica 759,6
IMATGES de Crist, de Maria, dels sants 134,67, 220,111, imatges sagrades 227,125
IMMORTALITAT 264,14
IMPEDIMENTS per a ordes sagrats 853,9
INCARDINACIÓ 467,10
INDEMNITZACIÓ 355,72
INDEPENDENCIA i de l' Esgl i l' Estat en els propis camps 362,76 Cf *Relacions Església i Estat*
INDIFERENTISME perill de l' i 455,6
INDIGENTS cf *Pobres*
INDOLE SOCIAL DELS BENS TERRENALS 353,71
INDUSTRIALITZACIÓ 254,6
INFAL LIBILITAT 55,12, 64,18, 75,25
INFANTICIDI 282,27, crim abominable 321,51
INFORMACIÓ perfeccionar l' ordre de les coses temporals cristianament 554,1, 735,5, els destinataris de la informacio i els subjectes actius d' ella 569ss,9 11, dret a la inf 281,26, 735,5
INJURIES perdó de les i 284,28
INJUSTICIA cf *Justícia*
INSÍGNIES PONTIFICALS 229,130
INSPIRACIÓ de la Sda Escript 152,7, llibres inspirats 153,8, 154,9, 156,11 Cf *Sagrada Escriptura*
INSTITUCIONS de l' Església 218,105, nivells institucionals de les empreses 349,68, i per a sacerdots en l' ordre social 491,21, per a l apostolat seglar, unit a l' eclesial 566,6, 631,4, internacional 377,84, 567,8, 576,14, 586,22, de les esgl orientals 607,5, nacionals 591,26, 682,36, humanes 284,29, i legitimes de l' ordre social 349,68
INSTITUTS missioners 674,27, 679,32, 680,33, religiosos vida i disciplina dels i r 526,1, gran varietat d ins titucions relig en l' Esgl 526,1, principis de renovacio 528,2, criteris basics de renovació 530,3, 534,8, 688,40, seculars o laicals 534,8, 536,11, puranent contemplatius 533,7, de vida apostòlica 534,8, de pastoral 586,22, de música sagrada 223,115, d' ensenyança 423,29, científics, coordinacio 681,34
INSTRUCCIÓ beneficis de la instruccio 778,1 Cf *Educació, Formació*
INSTRUMENTS musicals 224,120
INTEL LECTUALS homes del pensament i de la ciència, missatge 807
INTEL LIGENCIA 265,15
INTERDEPENDÈNCIA de la persona humana i la societat 279,25
INTERPRETACIO de la Sda Escriptura 156,11 Cf *Sagrada Escriptura*
INVERSIONS 352,70
INVESTIGACIÓ 293,36, llibertat d i 333,59, acord entre la cultura humana i l educ cristiana 338,62
ISLAMISME 800,3
ISRAEL 65,19

JERARQUIA constit jeràrquica de l Esgl 64ss, 18-29, comunicació jerarquica 138, de valors 355,72, relacions dels seglars apòstols amb la J 588,24, hi ha j en les veritats de la doctrina catòl i de la fe 713,11
JESUCRIST fill de Déu vivent 22,1, mestre 23,7, únic salvador 26,15, sacerdot 40,5, rei 40,5, 87,30, pastor etern que edificà l' Esgl 64,18, lectura de la Bíblia per conèixer JC 167,25, va lliurar-se 23,5, llum dels pobles 38,1, 39,2, pastor 41,6, cep 32,6, espòs de l' Esgl 43,6, 44,7, mitjancer 47,8, Verb de Déu fet carn 49,9, sacerdot i pontífex 52,10, camí de salvacio 59,14, cap de tothom 62,17, pontífex suprem 68,21, va estimar l' Esgl per santificar-la 99,39, mestre diví i model de perfeccio 100,40, origen i font de tota santedat 113,47, condueix els ho

mes a l' Esgl 115,48, regnar amb JC glorios 116,48, imitar la seva pobresa i humilitat 118,50, duu a terme la revelació 150,4, la seva presència en la litúrgia 178,7, segueix anunciant l evangeli en la litúrgia 190,33, home nou 275,22, solidari dels homes 288,32, alfa i omega 310,45, seguir i imitar Crist pels consells evangèlics 526,1, verge, pobre, obedient, redimeix i santifica els homes 527,1, Déu unifica en Crist totes les coses naturals i sobren 565,7, envia l' Esgl al mon 633,5, cóm procedeix respecte a la llibertat de l' home per a creure 763,9 servent perfecte de Déu 765,11, Crist Verb vivificant 770,14

JOAN XXIII senyala els objectius del Concili 951, salutació 951, els concilis ecum en l' Esgl 951,2, origen i causa del C Vaticà II 952,7, oportunitat de la seva celebració 953,9, tasca principal del Concili 954,13, modalitats de la difussió de la doctrina sagrada 955,14, forma de reprimir els errors 956,15, el Concili ha de promoure la caritat de la família humana 957,17, introducció a la gran obra del Concili 959

JOVENTUT responsabilitat dels joves 287,31, 455,6, 574,12, 591,26, 599,33, 726,23, la formació de la j 738,10, 739,12, l' educ i la formació de la j, proemi 776, els joves, esperança de l Esgl 777,3, missatge del Concili als joves 813, heu de rebre la torxa dels grans, tradicions, cultura 813,1, l' Esgl us dóna el missatge de llum 813,2, l' Esgl preocupada perquè la societat respecti la vostra llibertat 813,4, perills greus per a la joventut 813,4, lluita i virtuts humanes i religioses dels joves 813,6

JUDICI j de Déu l' últim dia 388,93, j recte i moral de les coses i esdeveniments 797,1, el j de Déu, esperat per l' Islam 800,3

JUFUS 61,16, religió jueva 800,4

JUSTÍCIA j social 25,13, igualtat essencial entre els homes i j social 285,29, j i caritat 286,30, 355,72, la j ha de treure les enormes desigualtats econòm 345,66, j i equitat 345,66, els béns de la terra han d' arribar a tots els homes 350,69, pau i perfecta j 366,78, j social internacional 384,90, deures de j i caritat 737,8, llibertat justa de les persones i de les associacions 752,1, 759,6

LAICAT 87-99,30-38, la seva importancia per al bé de tota l' Esgl 87,30, els seus serveis i carismes per al bé comú 87,30, què s' entén per laics 88,31, relacions i diferències amb sacerdots i religiosos 88,31, llur ofici peculiar 88,31, llur mode de viure 88,31, llevat per a santificar els homes 88,31, llurs relacions amb el Crist i els afers temporals 88,31, els laics cridats a santedat 89,32, apostolats dels laics 91,33, poden tenir càrrecs eclesiàstics amb final espiritual 91,33, llur tasca principal, consagrar el món 92,34, com aconseguirho 93,35, el testimoni de la vida dels laics 94,35, professió de fe i vida de fe 94,35, la família, primer camp d' apostolat 94,35, els laics en les estructures humanes 95,36ss, els laics impregnen de sentit moral la cultura i el treball huma 96,35, els fidels han de conèixer llurs drets i deures 96,36, relació dels laics amb la Jerarquia 97,37, reconeguin i promoguin la dignitat de pastors i laics 97,37, els l ànima en el cos del món 98,38, els laics estimin la vida dels preveres amb filial afecte 464,9, vida religiosa laical 535,10

LATIFUNDIS 353,71

LECTURA l de la Sda Escriptura 167,25, 191,35, lectures de l' ofici diví 213,92

LEGISLACIÓ social 488,19

LIBERALISME 344,65

LIMITACIÓ DE LA NATALITAT 323,52

LITERATURA 338,62

LITÚRGIA accio litúrgica 53,11, sagrades lit 166,24, constitucio sobre la sagrada litúrgia 17ª 231,1-130, reforma de la l i final del Concili 174,1; plaça de la l en el misteri de l' Esgl 174,2, la const sobre la l i els diversos ritus 175,3, principis generals per a la reforma i foment de la l 176 197,5-46, naturalesa de la l i importància en l' Esgl 176,5, l' obra de salvació realitzada per Crist 176,5, la salvació continuada per l' Esgl es realitza en la l 177,6, presència del Crist en la lit 178,7, l terrenal i celestial 179,8, l no és l' única activitat de l' Esgl 179,8, cim i font de la vida eclesial 181,10, disposicions personals 181,11, l i exercicis piadosos 182,12, cal promoure l' educ l i la participacio activa 183,14, professors de l i formació l del clericat 185ss, 15-18, formació l del poble fidel 185,19, mitjans de difusió i celebració l 185,20, l' ordenació de la l toca a la Jerarquia 186,22, tradicio i progrés en la l 187,23, Bíblia i l 187,24, revisió dels libres l 188,25, normes derivades de l' índole l en tant que acció jeràrquica i comun 188,26, primacia de les celebr comunit 188,27, particip activa dels fidels 189,30, la l i les «classes socials» 190,32, normes derivades del caràcter didàctic i pastoral de la l 191ss,33-35, ordenació dels ritus 191,34, Bíblia, predicació i catequesi 191,35, llengua l llatina o vernacla 192,36, adaptar-la a la mentalitat dels pobles 193ss, 37-40, foment de la l en la diòcesi i en les parròquies 195,41-42, la renov l, gràcia especial de l' E Sant 196,43, comissió l nacional 196,44, comissió diocesana 197,45, altres comissions 197,46, sacrosant misteri de l' Eucar Cf *Eucaristia*, sagraments i sagramentals Cf *Sagraments i Sagramentals*, ofici diví Cf *Breviari*, any litúrgic 217-221,102-111, el seu sentit 217,102, revalorit-

zació del diumenge 218,106, reforma de l' any l 219,107, orient dels fidels en l' any l 219,108, quaresma 219,109, festes dels sants 220,111, litúrgia solemne 222,113, el misteri del Crist i la salvació present en la l 654,16, predicació l entre els orientals 719,15

LLATÍ estudi del ll 513,13, entendre' l 513,13, ll en la liturgia 513,13
LLEI divina i natural 285,29, respecte a les ll morals, als drets legítims i dign de l' home 735,5, ll morals, reguladores dels mitjans de comun social 736,6-7, divina eterna, objectiva, universal 755,3, ll general, què és 851,5
LLENGUES la Bíblia en diverses ll per a us dels fidels 165,22, llatí 192,36, llatí vulgar 192,36, 616,23
LLENGUA LITURGICA 175,3, la vernacla és útil pels sagraments i sagramentals 204,63, la ll de l' ofici diví 216,101, 616,23
LLIBERTAT 51,9, grandesa de la ll humana 267,17, ll veritable de la vida pública 288,32, ll i cultura 333,59, representants lliurement elegits 349,68, ll humana i propietat 353,71, responsabilitat 355,72, ll política 356,73, ll per elegir els governants 358,74, ll legítimes 382,88, ll en les coses dubtoses 386,92, ll, disciplina, formació, virtut sobrenat 511,11, ll civil 353,71, 382,88
LLIBERTAT RELIGIOSA declaració sobre la ll religiosa 752-773,1-15, el dret a la ll social i civil en matèria religiosa prové de la dignitat de la persona humana, cada dia més clara en la consciència dels homes 752,1, aquestes exigències estan d acord amb la veritat i la justícia i amb la tradició i doctrina de l' Església 753,1, la veritable religió i única Esgl de Crist, obligació d' investigar i abraçar la veritat 753,1, la ll r, immunitat de coacció en la societat civil 753,1, naturalesa de la ll r 753-762,2-8, el seu objecte i fonament 753,2, definició i concepte de ll r 753,2, cal que s' ordeni jurídicament i esdevingui dret civil 753,2, límit a la ll r, el just ordre públic 755,3, no es pot forçar ningú contra la seva consciència ni impedir-lo que actui segons la consciència, sobretot en matèria religiosa 755,3, en què esta l' exercici de la religio 756,3, la falta de ll és injúria a la persona i a l' ordre de Déu 756,3, els actes religiosos no poden ser regulats per l' autoritat civil 756,3, la ll de les comunitats religioses 757,4, la ll r de la família 759,5, promocio de la ll r 759,6, límits de la ll r 761,7, l' educació per a la ll r 762,8, la ll r a la llum de la revelació 763-771,9-14, la doctrina de la ll r té les seves rels en la revelació 763,9, la ll de l' acte de fe 764,10, captenıment del Crist i dels apòstols 765,11, l' Esgl segueix els passos del Crist 768,12, la ll de l' Esgl 769,13; obligació de l' Esgl 770,14, ll r de dret i de fet en les nacions 771,15, exigència als governants llibertat 807,4
LLIBRE ll inspirats 153,8, 160ss15-16, ll litúrgics 188,25, 189,31, 193,38, cant gregorià 223,117, ll sagrats 515,16, 598,32

MAGISTERI 155,10, de l' Esgl 515,16
MAL MORAL 736,6, 797,1
MALALTS missatge als pobres i malalts 812 Cf *Dolor, Pobres*
MANAMENTS 567,8
MARIOLOGIA cf *Verge Maria*
MARTIRI semblança al Crist per salvar el mon, do suprem 105,42, exemple de llibertat religiosa 765,11
«MATER ET MAGISTRA» 15,10, 25,13
MATERIALISME 597,31
MATERNITAT cf *Verge Maria*
MATRIMONI definicio i fins 53,11, la seva vocacio i maneta de santedat 101,41, dignitat del m i la família 314,47, caracter sagrat del m i de la família 315,48, l amor conjugal 318,49, fecunditat del m 319,50, el respecte a la vida humana 321,51, el progrés del mat i la fam 323,52, dret inalienable al m 319,50, decisio sobre el nombre de fills 321,51, honestedat matrim 321,51 Cf *Família*
MATRIMONIS MIXTES 614,18
MITJANS m de comunic social 567,8, decret sobre els m de com s Cf *Comunicació social*, m que aporten les ciències pedag, psicol sociol 520,20, m sobrenaturals 520,21, m de salvacio 507,6, el medi social 587,23, m per a l' educ cristiana 783,4
MEDITACIÓ temes i manera de fer la 508,8, lectures dels llibres sagrats 514,16, 532,6
MESSIÀNIC regne mess 160,15, missio m 567,8
MISTRE 595,30, Jesús, mestre, exemple de respecte a la llib relig 768,12 Cf *Educació, Escola*
MÈTODES m d' ensenyança per al progrés dels pobles 597,31
MIRACLE 40,5
MINISTERI m de l' Esgl 556,2, manament suprem d amor 567,8
MISERICORDIA m de Déu 53,11
MISSA únic sacrifici del nou Test 82,28, 174,2, 185,20, 197ss,47-48, parts en llengua vernacla 5, reforma de l' ordo 923-928,48-49 Cf *Concelebració Sacerdot*
MISSAL reforma de l' ordinari de la missa 199,50, major riquesa bíblica del missal 199,51, cal incloure al missal el ritu de la concelebració 201,58
MISSIONERS 586,22, 651,15, 668,23, 675,28 Cf *Missions*
MISSIONS caràcter missioner de l Esgl 61,17, a les m pot admetre s ritus especials pels catecúmens 205,65, culte religios a les m 224,119, 586,22, decret sobre l' activitat miss 627-692,1-42, l' Esgl m per manament de

Crist 627,1, principis doctrinals 627-640,2-7, designi del Pare 628,2, missio del Fill 629,3, m de l' E Sant 631,4, l' Esgl enviada pel Crist 633,5, causa i necessitat de l' activ m 638,7, l' activ m en la vida i la història humana 640,8, caràcter escatològic de l' obra m 642,9, el testimoni de vida en el dialeg 644ss,11-12, presència de la caritat 645,12, predic de l' Evang i reunió del poble de Déu 648ss,13-14, evangelitz i conversio 648,13, catecumenat i iniciació 649,14, formacio de la comunitat cristiana 651-659,15-18, la com cristiana, expressio de la presència de Déu al mon 651,15, constitucio del clericat local 654,16, formació dels catequistes 656,17, promoció de la vida religiosa 658,18, increment de les esgl joves 659,19, activ m de les esgl particulars 661,20, foment de l' apostolat seglar 664,21, diversitat en la unitat 666,22, espiritualitat m 669,24, formació espiritual i moral 670,25, formacio doctrinal i apostòlica 671,26, instituts que treballen a les mis 674,27, ordenació de l' activ missionera 676,29, orden local de les m 678,30, coordinació regional 679,31, orden de l' activitat dels instituts 679,32, coordina entre els instituts 680,33, coordin entre els instituts científics 681,34, deure cristià de tot el poble de cooperar 682,36, 683,37, deure m dels bisbes 684,38, deure m dels sacerdots 687,39, deure m dels instituts de perfeccio 688,40, deure m dels seglars 690,41

MISTERI de l' Esgl 37,1, exposició dels m pels orientals 613,17, m de la nostra existència 797,1, m del Crist 166,24, 174,2, 515,16, m del Crist i de la salvació present en la litúrgia 177,6, m pasqual 177,6, 197,47, 203,61, 615,20, m de la mort 269,18 Cf *Mort*, m de salvacio 514,14, m litúrgic 783,4 Cf *Litúrgia*

MOBILITAT laboral 345,66

MON 38,2, amarat del Crist pels laics fidels 94,36, enlletgit pel pecat 298,39, llum del Crist sobre els problemes del mon 313,46, 328,55, 330,57, 483,17, 565,7, món actual 22,1, 251-261,4-10, 299,40, família i m actual 313,47, la cultura en el m actual 327ss,54, vivificar el mon 578,16, Esgl i món 299,40, el m modern ajuda l' Esgl 299,40, 310,44, 476,14

MONAQUISME instituts purament contemplatius 533,7, cal conservar la vida monàstica i conventual 535,9, els monestirs 542,16, els monestirs decadents, no rebin novicis 544,20, m orientals 612,15

MONEDA 352,70

MORALITAT comerç moral 267,16, l' autoritat i la m pública 739,12, educació m 786,7

«MOVIMENT ECUMENIC» diverses formes 705,4, dialeg i coneixement mutu 705,4, tasca de renovació i reforma 706,4, treball de preparació i reconciliacio 706,4, preocupar-se dels germans separats 707,4, signes del moviment ecumenic 709,6, la pregaria, ànima del mov ecumènic 711,8, sentiment e 723,19 Cf *Ecumenisme*

MORT m de Crist 44,7, Crist destruira la mort 114,48, lliures del p i de la m 149,4, reforma dels ritus funeraris 209ss,81-82, 269,18, què és la m 797,1, sentit de la m 797,1

MÚSICA SAGRADA 194,39, 221-225,112-121, dignitat de la m s 221,112, primacia de la litúrgia solemne 222,113, Schola cantorum i formacio musical 222ss,114 115, cant gregoria i polifònic 223,116, llibres de cant gregoria 223,117, cant religios popular 224,118, m sagrada a les missions 224,119, orgue i altres instruments 224,120, qualitats i missió dels compositors 225,121, missatge 809

MUSULMANS 61,16, 800,3

NACIONS 56,13, comunitat de les n 376,84

NADAL 217,102

NATALITAT amor conjugal i respecte a la vida humana, control de la nat 321,51

NECESSITAT n extrema 350,69, gran n 382,88, n pastorals 467,10, penúria de vocacions 469,11, l' Esgl es preocupa de les n humanes 567,8, n d' operaris en les missions 684,38

NEGOCIS 578,15

NEOFITS 649,14 Cf *Catecumenat*

NENS 428,35, cal formar des de n per a l' apostolat 595,30, els n i l' educació 776 Cf *Escoles Fills*

NORMA la n suprema de la vida és la mateixa llei divina, eterna, univ 755,3, límits de la llibertat religiosa 761,7

NOU TESTAMENT 50,9, 68,21, 78,26, la missa, únic sacrifici del N T 82,28, 161ss,17-19, excel lència del N T 161,17, 167,25, 801,4 Cf *Sagrada Escritura*

OBEDIENCIA o de Maria 125,56, 129,61, 131,63, l' o de la fe 151,5, o de Crist 355,72, 526,1, 153,8

OBJECCIO DE CONSCIÈNCIA licitud moral 368,79

OFICI DIVÍ cf *Breviari*, o d entre els orientals 615,22, rés de l' o d pels germans i germanes religiosos 891,20, dispensa de l' o d 935,79, 838,7, llengua vernacla 937,85-89, obligació del rés 936,84, o d, oració pública 838,8, reforma de l' o d 934,78

OFICI BREU estructura i caràter 935,80

OPINIÓ PÚBLICA 356,73, 581,18, 737,8

ORACIÓ 53,11, o de Jesús 65,19, 106,42, o dels sants 109,44, 155,10, o i Biblia 167,25, 182,12, ofici diví, o del Crist amb el seu Cos al Pare 210,84, ofici diví, o pública de l' Esgl i font de pietat 212,90, o pels pecadors 219,109, 453,5, o per les vocacions sacerdotals 469,11, esperit d' o en la

meditacio, en la lectura 532,6, 533,7, 541,15, 572,11, 578,16, o per les missions 684 38, o apostolica dels instituts de vida contemplativa 688,40, o unanime, anima del moviment ecumènic 711,8, pregar per la unio 722,18, o publica VIII,838, o mental dels religiosos 892,21

ORACIÓ DELS FIDELS pregaries insistents a la Mare de Déu per la pau 135,69, 200ss,53-54

ORDE sagrament de l o 78,26, entre els orientals 613,17, igual sagrament i sacerdoci per bisbes i preveres 458,7, l E Sant es dona als preveres en l' ordenacio 459,7, edat per rebre l' o sacerdotal 513,12 Cf *Sacerdoci*

ORDRE ordenacio en les missions 678,30, primacia de l ordre moral 736,6, o moral objectiu 761,7, l o moral neix de la mateixa natura humana 770,14

ORDES RELIGIOSOS cf *Instituts religiosos*

ORDES MAJORS 513,12, entre els orientals 613,17

ORDES MENORS 613,17

ORDRE SOCIAL partic en l' empresa i en l' organitz general de l' economia 349,68, 380,87, l' o públic just 753,2

ORDRE TEMPORAL 356,73, 380,87, nacional i internacional 576,14, inspiració cristiana 582,19

ORIENTALS 464,9, esgl particulars d' orient 604-609,1-6

ORGANITZACIÓ o de l' economia general 68, organismes generals de l Esgl per als mitjans de comunic 745,21, organització internacional per als m de comunicació social 745,22

ORGUE com a instrument musical tradicional en l' Esgl llatina 224,120

PACTE p de Déu 49,9

PARES 53,11, deures i drets dels p en l' educ del fills 781,3, deure de l' Esgl en l' educació 781,3 Cf *Família, Matrimoni*

PAPA pastor de tots els fidels, amb poder suprem, immediat 425ss,30-32

PARAULA de Déu 40,5, 49,9, 53,11, 147,1, p escrita o transmesa 155,10, viva i eficaç 165,22, 362,76, ministres de la p 450,4, 570,10, la p de Crist, font de virtut cristiana 726,23

PARROQUIA foment de la litúrgia 195,42, obres supraparr 423,29, erecció i modif de les p 427,32, 570,10, apostolat de la p 581,18, 595,30

PARTICIPACIÓ p en la vida pública 356,73, 384,90, p en les empreses 348,68, els seglars en la missió de l' Esgl 556,2, en les activ apostol amb Crist sacerdot, profeta, rei 570,10, ràdio i tv per a participar de la vida de l' Esgl 741,14, p litúrgica 182,12, 185,19, p en la missa 198,48, 559,4 Cf *Litúrgia*

PASQUA misteri pasqual 177,6, missa i misteri pasqual 197,47, litúrgia i misteri p 203,61, 615,20

PASTORAL p de litúrgia i la seva relació amb el misteri pasqual 203,61, valor pastoral de l ofici diví 211,86, deure pastoral dels bisbes 397-438,1-44, nous camins pastorals 406,13, formacio p en els seminaris 488ss,19-21, instruccio p sobre els mitjans de comunic s 746,23

PASSIÓ p i mort del Crist 53,11 Cf *Dolor*

PASTORS p de l' Església 22,4, 181,11

PATRIARCATS p orientals 609-611,7-12, igual dignitat p malgrat diversa antiguitat de l esglésies 610,8

PATRIOTISME el veritable p i la col·labor en la vida pública 358ss,74-75

PAU 353,71, foment de la p 353,71; naturalesa de la p 366,78, obligació d' evitar la guerra frenar la crueltat de les armes 352,70, guerra total 370,80, cursa d' armaments 371,81; prohibició absoluta de la guerra 373,82, acció internacional per a evitar-la 373,82, edificar la comunitat internacional 376,83, causes i remeis de les discòrdies 376,83, la comunitat de les nacions i les institucions internac 377,84, cooperació internac en l' ordre econòmic 378,85, normes per cooperar al dialeg i a la pau 379,86, cooperar internac per al creixement demografic 380,87, missió dels cristians en la cooper internac 382,88, presència eficaç de l' Esgl en la comunitat internac 383,89, particip del cristià en les instit internacionals 384,90, tasca de cada fidel i de les esgl particulars 385,91, el diàleg entre els homes 386,92, edificació del món i orientació del mon envers Déu 388,93, p o comunió amb Déu 629,3, 726,23, 759,6

PECAT 47,8, lliures de les tenebres del p 149,4, 218,106, 263,13, el p deforma l' activitat humana 294,37, p i pau 366,78, 797,1

PEDAGOGIA 511,11, p envers Déu 629,3 Cf *Educació, Formació*

PERE, SANT 64,18, 66,20, 69,22, Simó portador de les claus 69,22, 606,3

PENITENCIA sagrament 53,11, 180,9, 219,109, 220,110, 452,5, 7, 640,8

PENTECOSTA 65,19, 74,24, 216,102, 631,4

PENSAMENT el principi basic de l' home de ciència, pensar bé, eficàcia de la fe en tant que ajuda al pensament humà 803,5

PERFECCIO Crist, mestre i model diví de p 100,40, per obtenir-la, imitar Crist 100,40, p dels qui treballen 101,41, transformar-se en Crist amb major p 118,50, perfeccionar la vida 290,33, p de l' activitat humana 296,38, p humana 379,86, els preveres, cridats a la perf 471-478,12-14, formula de p estimar Déu i donar-se al pròxim 532,6, vers la plenitud de p del Cos del Crist 727,24, 759,6

PELEGRINACIÓ TERRENA 702,3

PERIODISTES 738,11

PERSECUCIÓ els Pares saluden els qui la pateixen ara 691,42

PERSONA HUMANA respecte de la p h 282,27, equilibri de la p h 328,56,

336,61, deures i drets de la p h 759,6, maduresa 780,2 Cf *Home, Dignitat humana*
PIETAT 180,9, liturgia i exercicis piadosos 182,12
PLURALISME en l Església 56,13, en la societat política 356ss,73-74, pl i estructures polítiques 360,75
POBLACIO creixement 379,87
POBLE DE DÉU 49,9, 53,11, 55,12, 56,13, 62,17, 72,23, deure del p de D 382,88, els preveres, rectors del p de D 455,6, 458,7, 471,12 cal fomentar les vocacions sacerdotals 501,2, el seu deure missioner 682,36, missio del p de D 787,8 Cf *Cos Místic Església*
POBLES 56,13, 37, la comunitat dels p i el foment de la pau 365-385,77 90, normes perquè els p cooperin al be universal 379,86, comunitat dels pobles, amb Déu com a únic fi 797,1
POBRES els p han de santificar se i salvar el món 101,41, 350,69, 382,88, especialment encomanats als preveres 455,6, missatge del Concili 812, reconeixement de llurs sofriments 812,2 la misteriosa unio amb els dolors del Crist 812,4, benaurança de l' Església als pobres i malalts 812,6, l Església unida als sofrents 813,7
POBRESA p del Crist 47,8, la p religiosa, senyal d' amor al Crist 105,42, esperit de p 355,72, 382,88, pobresa pròpia dels preveres 483,17, 526,1
PODER PÚBLIC delimitacio del p p, per no restringir la llibertat de les persones i de les associacions 752,1, 759,6
POLÍTICA tensions 251,4, monetària 352,70, la vida publica als nostres dies 356,73, naturalesa i fi de la comunitat pol 358,74, col laboracio de tots a la vida publica 359 75, la comunitat p i l' Església 363,76
POETES missatge 809
PREDESTINACIÓ 38,2
PREDICACIÓ esperit de la pr 134,67, pr apostòlica 153,8, 164,21, 309,44, 450,4, 474,13
PREGARIA DELS FIDELS cf *Oració dels fidels*
PREMSA influeix en els homes i en la societat 732,1, 738,11, l autoritat civil i la pr 739,12, catòlica 741,14, difondre la p cat per a formar el criteri cristià 741,14
PRESENTACIÓ els Estats han de renunciar al dret de pr 413,20
PREVERE les seves relacions amb Crist i amb el poble cristià 82,28, units al bisbe en el sacerdoci 82,28, sacerdots del Nou Testament 83,28, unio i ajudes mutues 84,28, relació amb tots els homes 85,28, 195,41, decret sobre el ministeri i vida dels pr 444-495,1-22, ministres de la paraula de Déu 450,4, m dels sagraments i de l' Eucar 452,5, rectors del poble de D 455,6, relacio entre bisbe i prev 458,7, els bisbes els tinguin com germans 459,7, unio i col lab fraterna entre ells 461,8, treball manual amb els obrers 462,8, llur tracte amb els laics 464,9, duguin els laics a la unitat en la caritat 465,9, distribucio dels preveres, treball a les missions 467,10, atencio dels p a les vocacions sacerdotals 469,11, vocacio dels p a la perfeccio 471-478,12-14, importancia de la santedat sacerdotal 471,12, la triple funcio sacerdotal requereix i afavoreix la santedat 474,13, unitat i harmonia de la vida dels pr 476,14, exigencies espirituals, humilitat, obediència 478,15, celibat viscut com una gràcia 480,16, posicio davant el món, pobresa 483,17, recursos per fomentar la vida espiritual 486,18, estudi i acció pastoral 488,19, cal proveir a la justa remuneracio dels pr 489-492,20-21 Cf *Sacerdot, Sacerdoci*
PREVISIO SOCIAL a favor dels preveres 491,21
PRIMAT ROMÀ 47,8, el Papa vicari del Crist i pastor de l Esgl universal 138, 606,3
PROFECIA 55,12, 160,5
PROFESSIO pr religiosa, normes per a la reforma del ritu 209,80, pr i ofici dels seglars 559,4
PROFESSORS pr de litúrgia 184,15, el que han d' ensenyar 184ss,16-18, pr de seminaris 505,5, de seminaris i universitat 687,39
PROGRÉS pr universal en la llibertat i dign humana, degut als laics 94,36, 330,57, 565,7, 597,31, pr del gènere humà pels mitjans de com social 735,5, pr de les ciències 514,15, pr econòmic 378,85, pr espiritual 10,2, pr material 10,2, pr tècnic 10,2
PROMOCIÓ pr del bé comú 281,26, pr social de la dona 323,52, de la cultura humana 330,57, de les obres externes 528,2, de la vida religiosa en les missions 658,18, de la pau 714,12, cultural i religiosa pels mitjans de com social 698-708,1-4, de la llibertat religiosa 759,6, de la perfecció de la persona humana 781,3, de tota obra escolar 784,6
PROPAGANDA FIDE 656,17, 676,29
PROPAGAR pr la fe i la salvació de Crist 633,5 Cf *Evangeli*
PROPIETAT 350,69, accés a la pr 353,71
PROVIDENCIA respecte a la pau del món 371,81, 629,3
PROVÍNCIES ECCLESIÀSTIQUES 415,22, 415,23, en les esgl orientals 418,24
PSICOLOGIA 511,11

QUARESMA 219,109, conversió del cor 710,7 Cf *Catecumenat*

RÀDIO invent meravellós per descans, cultura, extensio del regne de D 732,1, 741,14
RACES 193,37, 803,5
RECTOR DE PARROQUIA 423-427,30-32, cooperadors del bisbe 423,30, els auxiliars del r participen del seu ofici, els laics poden ser cridats a certes activitats de la parr se' ls recomana la

vida en comu per a l apostolat de la unitat i caritat 423,30, oficis i virtuts del r 424,30, els vicaris parroquials, col laboradors del r 425,30, nomenament, trasllat, separació, renuncia, 426,31, ereccio i modificació de parròquies 427,32
RAO r i fe relacions 333,59
REFORMA del ritu del baptisme 205ss, 66-70, confirm 206,71, penit 206,72, de la uncio dels malalts 207,74-75, de l orde 207,76, del matrimoni 208,77, dels sagramentals 208,79, dels ritus de professio religiosa 209,80, de les exèquies 209,81-82, de l any litúrgic 219,107
REFORMA AGRÀRIA possibilitat, legitimitat, necessitat normes 393,71
REFORMES SOCIALS 341-345,63-65, han d eliminar-se les enormes desigualtats econòmico-socials 345,66, principis reguladors 347,67, particip en l' empresa 349,68, principi fonamental els béns de la terra son per a tots 350,69
RÈGIM POLÍTIC 358,74, la comunitat pol i l Esgl 363,76
REGIONS eclesiastiques, circumscr 885,42
REGLES DELS RELIGIOSOS 111,45
REGNE DE DÉU 111,45, 298,39, r de D i activitat econòmico-social 355,72, r del Crist 56,13, 65,19, com el pro paguen els laics 94,36
RELACIONS D' ESGLÉSIA I ESTAT 645,12, 768,13
RELIGIÓ relacio de l home amb Déu i amb els altres 803,5, r i relacions dels pobles 577,14, relacions pacifiques entre el gènere huma 771,15, relacions interecleslals 606,4, relacions fraternes en la comunió de fe i caritat 717,14, relacions envers l Islam promoure la justícia, pau, llibertat 800,3, declaracio sobre les religions no-cristianes 797-804,1-5, augmenten els vincles humans 797,1, l Islam 800,3, els jueus 801,4, la fraternitat universal i l' exclusio de discrim 803,5, 759,6, resposta als interrogants del cor huma 798,2
RELIGIÓS 108-113,43-47, castedat, pobresa, obed 108,43, la vida religiosa, clericat secular, laics 108,43, utilitat a la ciutat terrenal 112,46, cooperadors dels bisbes 427,33, 427,34, els rel i l' apostolat 427,33, pertanyen en cert sentit a la família diocesana 428,34, l' apostolat dels r a la diòcesi 428,35, concòrdis dels r amb el bisbe 431,36, decret sobre la renov de la vida religiosa 526-548,1-25, la vida r aspira a la caritat perfecta pels consells evang 526,1, viu per a Crist i el seu Cos que és l' Esgl 527,1, principis generals de renov 528-530,2-3, retorn a les fonts de la vida cristiana, adaptació 528,2, norma darrera, seguir el Crist 529,2, mantenir el propòsit dels fundadors 529,2, participar de la vida de l' Esgl 529,2, criteris pràctics de renovacio 530,3, revisar les Constitucions segons la mentalitat del Concili 530,3, qui han de fer-ho 530,4, la millor renovacio 531 i, consells evangelics 531,5, donar se a l Església 531,5, agermanar contemplacio amb zel 532,5, estimar Déu i donar se al pròxim 532,6, instituts puiament contemplatius 533,7, instituts de vida apost 534,8, cal conservar la vida monastica i conventual 535,9, la vida religiosa laical 535,10, instituts seculars 536,11, la castedat 537,12, la pobresa 538,13, l obediència 539,14, la vida comuna 541,15, clausura de les monges 542,16, l habit 543,17, la formació dels r 543,18, els nous instituts 544,19, monestirs decadents 545,21, confer de superiors majors 546,23, foment de vocacions religioses 546,24, exhortació a establir ritus orientals 608,6
RELIQUIES 48
RENOVACIO de l Església 22,3, 23,5, 44-49,7-8, r de mentalitat respecte de la pau 371,81, r interna de l'Esgl 471,12, r de l Esgl i sacerdoci 486,18, esperit de r promogut pel Concili 521,22, 565,7, 597,31, 682,35, r de l' esperit 682,36, la gràcia de la r 683,37, 709,6, 710,7
REPRESÀLIES associacions sense el risc de les repres 349,68
REPRESENTANTS lliurement elegits 349,68
RESPONSABILITAT i participació 287,31, sentit de r 344,55, 349,68, 353,71, 383,89, 384,90, 583,20, 762,8, 771,15
RESURRECCIÓ 40,5, 150,4, 220,110
REVELACIÓ 75,25, constit sobre la divina Revelació 147-69,1-26, doctrina sobre la d r i la seva transmisió 147,1, la r en si mateixa 148-151,2-6, matura i objecte de la r 148,2, preparacio de la r evangèlica 149,3, Crist duu a terme la r 150,4, ha de ser rebuda amb fe 150,5, les veritats revelades 151,6, els apòstols i successors, heralds de l' evangeli 152,7, relacions entre Escriptura i Tradició 154,9, relació amb tota l' Esgl i magisteri 155,10, interpret de l' Escript 156-159,11-13, la inspiració i la veritat de l' Escr 156,11, com ha d' interpretar-se l' Esc 157,12, l' Antic Testament 159-161,14,15, el misteri de la salvacio consignat en l A T 159ss, 14,15, importància de l' A T pels cristians 160,15, unitat dels dos Testaments 161,16, el Nou Testament 161-164,17-20, origen apost dels evangelis 162,18, caracter històric dels evangelis 162,19, els altres escrits del N T 163,20, la sagrada Escr i la vida de l' Església 164-168,21-25, deure apost dels catòlics doctes 165,23, import de l' Escr per a la Teologia 166,24, recomanació a llegir la 167,25
RICS 350,69
RITUS diversos r 175,3, reforma dels r 185,21, ordenació dels r 191,34, simplificació dels r 199,50, la concelebració 202,58, mística i ritus sagrats 221,112, cases i províncies religioses de r oriental 608,6, 798,2, 651,15, r orientals 604-605,1-2, conservin els propis r els acatòlics que es convertei-

xin 606,4, 608,6, les esgl de ritu oriental pertanyen als patriarcats d' igual r 609,7, 708,2.
RITUAL de la concelebració 202,55, r roma i r particulars 204,63
ROMÀ PONTÍFEX successor de Pere 59,14, 75,25, 111,45, 138,, infal libilitat 76,25, 80,27

SACERDOCI comu 52,10, s ministerial 52,10, s de Crist 178,7, s únic de bisbes i preveres 458,7, sacerdots del Nou Testament 480,16, unitat del s catòlic 500, proemi
SACERDOT és propi d' ell batejar 62,17, s del Nou Testament segons la imatge de Crist, Suprem Sacerdot 82,28, oficis predicar l' evang, pasturar els fidels, celebrar el culte 82,28, realitzar la missa, l únic sacrifici del Nou Test 83,28, Crist es sacrifica i ofereix pels sacerdots 402,7, ministre, rector del poble de D, cap de la família de Déu 452-458,5-6, els s «pedres vivents per a morada de l' Esp » 492,22, decret sobre la formació sacerdotal 501-522,1-22, destinataris del decret 501,1, foment de les vocacions sacerdotals 502,2, la família, la parròquia, les escoles, les associac, seminari de voc 502,2, seminaris menors 504,3, organització dels seminaris majors 505,4, superiors dels seminaris 506,5, qualitats del seminarista 506,6; seminaris comuns a diverses diòcesis 507,7, celibat 510,10, alguns mitjans de formació 511,11, revisió dels estudis ecles 513-518,13-18, foment de la vocació estrictament pastoral 519-522,19-21, deure missioner dels s 687,39
SACERDOTS OBRERS 461,8
SACRIFICI de la missa 178,7, el s eucar, centre i arrel de la vida del prevere 486,18 Cf *Laicat*
SAGRADA ESCRIPTURA norma de fe i de vida 60,15, 75,25, 134,67, 152,7, 155,10, finalitat i inspiració 156,11, la lectura i interpr 157,12, 199,50, han de comentar-se textos d' Escr 225,121, estudi de l Escr 515,16, la S Escr entre els germans separats 724,21, 800,4 Cf *Bíblia, Antic Testament, Nou Testament*
SAGRAMENTALS signes sacramentals 118,50, 194,39, 203,60, necessitat de reforma 204,62
SAGRAMENTS 53,11, sacerdoci comú i sagraments 53,11, 59,14, alguns s en les esgl no-catòliques 60,15, s de la fe 68,21, 180,9, 194,39, natura dels s 202,59, els preveres, ministres dels s 452,5, s de l' orde 464,9, entre els orientals 611-614,12-18, disciplina dels s en els ritus orientals 611-614,12-18, 719,15, entre els germans separats 725,22
SALARI criteris justos per a la retrib del treball 347,67, 353,71
SALVACIÓ 47,8, 49,9, 56,13, mitjans de salvació en l' Esgl 59,14; l' Esgl, «sagrament universal de salvació» 115,48, ofici de la Verge Maria en l economia de la s 124,55, l obra de s realitzada per Crist 176,5, pregaria dels fidels per a la salv del mon 200,53, s i cultura 332,58, s i santificacio per Crist 397,1, història de la s 515,16, s de tot el món 578,16, designis de s 797,1 Cf *Missió, Evangelització*
SANTITAT universal, vocació a la s 99-108,39-42, la s, plenitud de gràcia cristiana i perfecció de la caritat 100,40, la santedat en els diversos estats 101,41, el Concili exhorta els religiosos a perseverar 113,47, 471,12, 474,13, camí de s 559,4
SAVIESA 266,15
SCHOLA CANTORUM 189,29, 223,115, 225,121
SEGLARS s i ministres es necessiten i complementen 89,32, el ministre amb els seglars és un cristia més 89,32 Cf *Apostolat seglar, Laicat*
SEGURETAT SOCIAL 350,69
SEMINARI el s cor de la diòcesi 505,5, s majors ensenyança de la litúrgia 184,16, 505,4, s menors 504,3, s comuns, regionals o nacionals 507,7, la família i la parròquia, primer seminari natural 501,2
SEMINARISTES han d estudiar litúrgia 184,16, qualitats i formació 507,6, la devoció a la Mare de D 508,8, mentalitat conciliar 509,9, adhesió al Vicari de Crist i als bisbes 509,9, esperança de l Esgl i salvació de les ànimes 521,22 Cf *Formació sacerdotal*
SENSUS FIDEI 55,12
SINCERITAT en el diàleg 378,85
SÍNODES sínode o consell central 400,5, s particulars 431,36, episcopal 176,5, patriarcal 184,15, de bisbes 840-881
SOCIALITZACIO 254,6, 282,27
SOCIETAT s humana 80,27, els laics han de fer que la s no prescindeixi de Déu 94,36, perfecció de la s 101,41, ajuda de l' Esgl a la s 303,42, 358,74, s conjugal i s humana 573,11
SOLIDARITAT Crist i els homes 288,32, 365,77, s internacional 330,57, s de tots els pobles 577,14, mútua s de tots els homes 384,90, 797,1
SUCCESSOR DE PERE 66,20, 72,23, 75,25
SUCCESSORS DELS APOSTOLS 55,12, 66,20, 74,24

TEATRE 742,15, homes de t, missatge 809
TÈCNICA noves t 381,87, evolució de la t 741,14
TEMPS sentit de la nostra vida temporal 114,48, t litúrgics 182,13, any litúrgic 217-221,102-111, t sagrats 21
TEOLOGIA qualific teològica de la doctrina De Ecclesia 137, importància de l' Escr per a la t 166,24, 338,62, 514,14, 515,16, 666,22, tradicions teol orientals 721,17
TERRA els béns de la t 350,69
TERRORISME 378,79
TESTIMONI t de Crist al món donat

pel seglar 557,3, 563,6, 575,13, 578,16, t d amor 580,17, t de vida evangèlica, enfront del materialisme 597,31, 644ss,11-12, 690,41, t de la fe 724,20, els laics, testimonis del Crist 93,35, els laics en la família 93,35
TOTALITARISME cal evitar tot poder excessiu 360,75
TRADICIÓ t pròpies de les esglésies particulars 56,13, des dels Apòstols a través dels bisbes 66,20, la Verge en la t 124,55, 138, 153,8, la Sagrada Tradició 154,8, 164,21, Esc i Trad base de teolog 166,24, 176,4, tr orientals 607,5, tr espiritual dels orientals 717,14
TRADUCCIONS BÍBLIQUES recomanacio 165,22, col lab amb els germans separats 165,22, tr per a les oracions sagrades entre els orientals 616,23, dels textos litúrgies a la llengua vulgar 919,40, id de l' ofici diví 838,IX
TRANSFORMACIÓ t humana 356,73, tr en els temps, influeixen en la formacio dels sacerdots 500
TREBALL t apostòlic 55,12, en el tr dur cal buscar la imitacio del Crist 101,41, condicions laborals 282,27 fonts de tr per la vida familiar i econ 345,66, tr i les seves condicions, tr i descans 347,67, 352,70, 353,71, sacerdots obrers 461,8 coordina internacional per als mitjans de comunic s 745,22
TREBALLADOR 257,9, 330,57, aspiracions justes dels t 349,68, missatge del Concili als tr 811, preoc de l Esgl pels problemes laborals 811,1, Joan XXIII i els tr 811,4, confieu en l' Esgl, és hora de reconciliacio 811,5, l' Esgl llum del camí del treball 812,7
TRIBULACIONS de l Església 49,9, 633,5
TURISME 336,61

UNCIÓ DELS MALALTS 53,11, reforma del ritu 207,74-75
UNICITAT unitat i unicitat de l' Esgl 700,2
UNITAT u catòlica 47,8, 49,9, u i varietat de l' Esgl 56,13, el mon tendeix a la unitat civil, econ, social 85,29, u en la diversitat 89 32, u de tota l Escr 157,12, u del sacerdoci, manifestada en la concel 201,57, u dels cristians 386,92, els preveres unifiquin els laics en la caritat 464,9, u i harmonia en la vida dels preveres 476,14, u de règim i estudi en els seminaris nacionals 507,7, pluralitat de ministeris, però u de missio 556 2, u de la família humana 592,27 616 619,24-30, l' Escr instrument del dialeg per a la u 724,21 tot el mon hi tendeix i se' n fa més responsable 771,15, u dels germans separats 14 7
UNITAT DELS CRISTIANS u de fe i comunió 64,18, diversitat en la u 724,22, el decret d ecumenisme és el de la unitat dels cristians 698 728,1-24
UNIÓ u amb Crist 559,4, u amb Déu per l' acte de fe 764,10, u amb la mort i resurreccio del Crist 44,7, u dels cristians i catòlics 60,15, u amb Crist pels sants 118,50, u dels cristians 386,92, entre els preveres 461,8, 476,14, u del sacerdoci catòlic 500, u dels seminaristes amb el seu bisbe 508,9, u amb Crist en l' estat de perfeccio 526,1, restabl de la u 705,4
UNIVERSITATS CATOLIQUES 738,10-11, coordinacio escolar 739,12
URBANITZACIÓ civilitzac que tendeix a establir-se en zones rurals 254,6

VAGA si no es poden arreglar altrament els confl laboral, pot fer se 349,68
VENERACIÓ dels sants 118,50, de la Verge 132,65, v i culte de la Verge Maria 133,66
VERB cf *Jesucrist*
VERGE MARIA virginitat i puresa de Maria 112,46, la V M en el misteri del Crist i de l' Esgl 122-135,52-68, M i l Església 123,53, intenció del Concili 124,54, l' ofici de M en l economia de la salvació 125,55, en l Anunciacio 126,56, amb el Nen Jesus 127,57, en la vida publica de JC 127,58, després de l' ascensió 128,59, Maria i l' Església 129-131,60 63, esclava del Senyor en l' obra de la redempció i salv 129,60, maternitat espiritual 129,61, mitjancera, auxiliadora, socors 130,62, Maria, en tant que verge i mare, figura de l' Esgl 131,63 fecunditat 132,64, virtuts de M que imita l' Esgl 132,65, el culte de M en l' Esgl 133-135,66 67, esperit de la predicacio sobre el culte de M 134,67; signe d' esperança pel poble de Déu pelegrí 135 68, festes de Maria 181,10, culte dels prevers a M 185,21, culte dels religiosos 547,25, model pels seglars 559,4, cal pregar-la orient i occident per la unitat 619,30, Reina de les missions 691,42, la dona, de la qual neix Crist 122,52, veritable mare de Déu 123,53, Mare de l' Església 123,53, mare de Déu, del Crist i dels homes 124,54, ha de ser venerada 122,52, redimida d' una manera eminent 123,53, filla del Pare predilecta, sagrari de l' Esperit sant 123,53, unida als homes filla d' Adam 123,53, cooperà amb el seu amor perquè nasquessin els fidels a l' Esgl 123,53, membre singularíssim de l' Esgl 123,53 el lloc més alt després del Crist, i el més a vora nostre 124,54 profecia en l' episodi del serpent 124,55 una verge infantarà Emmanuel 125,55, sobresurt entre els humils i pobres del Senyor que tenen esperança 125,55, mare predestinada amb què s' inaugura l econ de la salvació 125,56, difon la vida en mon 126,56, immaculada 126,56, plenissima de gracia 126,56, coopera a la salvació humana amb la fe i l' obediència 126,56, unida al Crist en l obra de la salvacio 127,57, mare plena d alegria 127,57, mare de Jesus, per la qual ell fa el primer mira-

cle 127,58, mare del dolor vora la creu 128,58, donada al deixeble Joan com a mare 128,58, amb els apòstols implora el do de l' Esperit Sant 128,59, immaculada i assumpta al cel, Reina del món 128,59, no atenua la mitjanceria del Crist 129,60, mare espiritual dels homes 129,61, figura de l' Església en l ordre de la fe, caritat i unió amb Crist 131,63, exemple d' afecte matern pels apòstols 132,65, exalçada per samunt dels àngels i homes 133,66, venerada com a mare de Déu des d' antigament 132,65, els seus privilegis, referits a Crist origen de tota veritat 132,65, signe de consol i d' esperança 135,68, la Verge Maria entre els orientals 717,14, els musulmans la reconeixen com a verge i l' honoren 800,3, virtuts de la joventut 814,6

VERITAT pura i sincera 22,3, llum de la v 72,23, v revelades per D 156,11, v completa de Déu 163,20, 265,15, 514,15, Crist ens adquireix la v evangèlica 768,12, conèixer més la v rebuda de Crist 770,14, els intel lectuals, missatge 807

VERSIONS bíbliques, litúrgiques Cf *Traduccions*

VICARIATS CASTRENSES 427,33

VICARI EPISCOPAL 869,14

VICARI FORANI 874,19

VICARI GENERAL càrrec principal de la diòcesi 420,27

VICARI PARROQUIAL cf *Parròquia*

VIDA v eterna 52,10, 149,4, 161,17, vivificar per l' apostolat 578,16 l' educació en la vida dels homes i la societat 776

VIDA CONTEMPLATIVA cf *Religios, Contemplació*

VIDA CRISTIANA v santa 53,11, viure amb Crist 114,48, retorn a les fonts de la v cristiana 528,2, 644 647,11 12, v individual i social 355,72, 762,8, v sobrenatural 55,12, v eclesial, la litúrgia cim de la v 181,10, 559,4, v espiritual dels preveres 486,18 Cf *Família, Formació, Apostolat*

VIDA ECONOMICA 257,9, 341,63, alguns aspectes de la v econ 342,63, llei fonam del desenrotll, servir l home 343,64, el desenr sota el control de l' home 344,65, eliminar les enormes desigualtats econ 345,66 principis reguladors de la v econ -s treball, condic del tr, descans 347,67, 349,68, inversions i polit monetaria 352,70, accés a la propietat, latifundis 353,71

VIDA ESPIRITUAL cultiu de la v e en la v religiosa 536,6 Cf *Vida religiosa, Moral, Vida Cristiana*

VIDA FAMILIAR matrim i família 313,47, 315,48, amor conjugal 318,49 Cf *Família, Matrimoni*

VIDA HUMANA sentit de la v present i futura 251,4, 257,9, valor de l' activitat humana 291,34, amor conjugal i respecte a la v h 321,51, la v moderna 327,54, 610,8, sentit de la v 797,1

VIDA RELIGIOSA v recta 61,16, 526-548,1-25, valor de la v consagrada a Déu pels consells ec 526,1, v r laical 535,10, v r solitaria, aprovada per l' Esgl des dels primers temps 527,1, v en comú 541,15

VIDUITAT vocació a la santedat 101,41, honorada per tothom, acceptada amb fortitud 315,48

VIGILÀNCIA per l' índole escatol de la nostra vocacio 114,48

VIRTUTS teologals 47,8, v t i consells evang 105,42, 147,1, les v t i l' apostolat seglar 557,3, v que ens porten a l' ecumenisme 710,7

VOCACIO 53,11, a la santedat 100,40, la nostra v a l' Església 114,48, v sacerdotals 469,11, les obres nacionals i diocesanes de v sacerdotals 469,11, 501-504,1-3, foment de v religioses 546,24, voc cristiana, v a l' apostolat 556,2, devoció a Maria entre els orientals 719,15 Cf *Seminarista, Sacerdoci, Religiós*

VOLUNTAT v del Pare 38,2, v de Déu 56,13, 559,4, la fe, homenatge de l' enten i la v 150,5, v d' esforços comuns 287,31, fer la v del Pare 388,93, voluntarietat de la fe 770,14

VOTS RELIGIOSOS 108-112,43-45, donació pels consells al servei de Déu 109,44, els rep l' Esgl 111,45, castedat 537,12, pobresa 538,13, obediència 539,14

ZEL 59,14

LA PRIMERA EDICIÓ EN LLENGUA CATALANA D' AQUEST VOLUM «CONCILI VATICÀ II», DE LA «BIBLIOTECA DE AUTORES CRISTIANOS», S' HA ACABADA D' IMPRIMIR EL DIA VINT-I-SET D' ABRIL DE L' ANY MIL NOU-CENTS SEIXANTA-SET, EN LA BELLA DIADA DE LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT, PATRONA DEL PRINCIPAT, ALS TALLERES DE «LA EDITORIAL CATÓLICA, S A », MATEO INURRIA, 15, DE MADRID

LLOEU DÉU I LA VERGE MARIA